

School of Theology at Claremont

1001 1337809

The Library
SCHOOL OF THEOLOGY
AT CLAREMONT

WEST FOOTHILL AT COLLEGE AVENUE
CLAREMONT, CALIFORNIA

LIBRARY
SOUTHERN CALIFORNIA SCHOOL
OF THEOLOGY
CLAREMONT, CALIF.

101
343
3
Eusebius Pamphili
ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ

ΕΤΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

ΛΟΓΟΙ ΙΕ.

EUSEBII PAMPHILI
EVANGELICÆ PRÆPARATIONIS

LIBRI XV.

AD CODICES MANUSCRIPTOS

RECENSUIT

THOMAS GAISFORD, S. T. P.

ÆDIS CHRISTI DECANUS

NECNON

LINGUÆ GRÆCÆ PROFESSOR REGIUS.

ACCEDUNT

FRANC. VIGERI VERSIO LATINA ET NOTÆ,

ET

L. C. VALCKENÆRII DIATRIBE DE ARISTOBULO.

TOMUS III.

OXONII,

E TYPOGRAPHEO ACADEMICO.

M.DCCC.XLIIL.

Theology Library
SCHOOL OF THEOLOGY
AT CLAREMONT
California

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ

BIBLION ια'.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ.

p. 507

c

5

Ὁ ΜΕΝ δὴ τοῦ μετὰ χεῖρας προάγων τῆς Εὐαγγελικῆς Προπαρασκευῆς δέκατος ὦν τόμος οὐκ ἑμαῖς φωναῖς δ ταῖς δ' ἔξωθεν συνίστη μαρτυρίαις, τὸ μὴ ἀπεικὸς εἶναι τοὺς Ἑλληνας μηδὲν οἰκοθεν σοφὸν ἐπενηνεγμένους, εἰς μὴ ὅτι μόνην τὴν ἐν λόγοις δεινότητά τε καὶ εὐγλωττίαν, τὰ πάντα δὲ παρὰ βαρβάρων ἐσκευωρημένους· μηδὲ τὰ Ἑβραίων ἀγνοῆσαι λόγια, καὶ τούτων δὲ ἐν

c 4. Προοίμιον] Titulus deest C. περὶ τῆς ὑ. B.F.G. περὶ om. al.
9. δέκατος] ἐνδέκατος B.C.F.G.

EUSEBII PAMPHILI

PRÆPARATIONIS EVANGELICÆ

LIBER UNDECIMUS.

PROŒMIUM.

Superior idemque decimus Præparationis Evangelicæ liber, non jam verbis meis, sed ipsismet gentilium hominum testimoniis planum fecit, quam simile veri sit, Græcos præter unam in dicendo vim et elegantiam, sapientis et eruditi nihil domo protulisse, sed barbaris omnia suffuratos esse: adeoque, ne ipsa quidem Hebræorum igno-

μέρει καθάψασθαι· ὅτι μηδὲ τῆς τῶν σφετέρων ἐν συγ-¹⁰
 γράμμασι φιλοτιμίας καθαρὰς ἐφυλάξαντο κλοπῆς τὰς
 χεῖρας. Κλέπτας γὰρ αὐτοὺς οὐχ ὁ παρ' ἡμῶν, ὡς
² ἔφην, λόγος, ὁ δ' ἐξ αὐτῶν παρεστήσατο. Οὐ μὲν ^{p. 508}
 ἀλλὰ καὶ σφόδρα νέους ὁμοῦ τῇ φρονήσει καὶ τὴν ἡλι-
 κίαν αὐτοὺς, παρὰ πλείστον ὅσον τῆς Ἑβραϊκῆς λει-
 πομένους ἀρχαιολογίας, ἐν ταυτῷ διὰ τῆς τῶν χρόνων
³ παραθέσεως ἔγνωμεν. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ πρὸ τούτου· ⁵
 ὁ δέ γε παρὼν ἐπείγεται λοιπὸν ἤδη, ὥσπερ τι χρέος,
 τὴν ἐπηγγελμένην ὑπόσχεσιν ἀποδοῦναι, καὶ τὴν ἐν τι-
 σιν, εἰ καὶ μὴ ἐν πᾶσι, τοῖς δογματικοῖς θεωρήμασι πρὸς ¹⁰
 τὰ Ἑβραίων λόγια συμφωνίαν τῶν παρ' Ἑλλησι φιλο-^b
 σόφων ἐκφᾶναι· ὧν τοὺς περιττοὺς παραιτησάμενος, τὸν
 κορυφαῖον ἀπάντων ἀνακαλεῖται, μόνῳ χρῆναι ἀντὶ πάν-
 των ἡγούμενος γνώμονι χρῆσασθαι τοῦ προβλήματος ⁵
 Πλάτωνι· ἐπεὶ καὶ οὗτος μόνος ἔοικε τῇ δόξῃ τοὺς πάν-

d 9. μηδὲ τῆς—φρονήσει om. B. 10. ἐν om. D.

p. 508. τῇ φρονήσει] ἴσ. τὴν τε φρόνησιν Vigeri margo. Sed vid.
 Abresch. Diluc. Thucyd. p. 607. 5. μὲν οὖν om. B. οὖν om. C.F.G.

8. ἐν τισιν—λόγια om. B.

9. τοῖς θεωρήμασι τοῖς δογματικοῖς D.

b 3. μόνῳ χρῆναι—Πλάτωνι om. B. δεῖν addunt C.D.E.F.G.I. post
 χρῆναι. 6. μόνος οὗτος D.F.G.

rasse oracula, sed ea potius ex parte saltem attigisse: cum ne in
 ipsis quidem hominum suorum operibus tanta cum ambitione con-
 scriptis castas ab omni furto integrasque manus conservare potu-
 erint. Nam fures illos omnino fuisse, non mea, uti jam dixi, sed sua
² ipsorum voce demonstravi. Præterea, quam ipsi prudentia simul
 ætateque juvenes sint, quamque longo intervallo ab illa Hebræorum
 antiquitate disjuncti, eodem libro ex inita temporum inter sese con-
³ tentione cognovimus. Atque hæ superioris libri partes fuerunt
 omnino duæ. Jam vero hic quem præ manibus habemus id agit, ut
 factam a nobis promissionem, quoddam quasi nomen ac debitum,
 representet, illamque Græcorum philosophorum, si minus in omni-
 bus, in nonnullis certe quidem placitis atque decretis cum Hebræorum
 oraculis consensionem aperiatur. Verum ut alios prætereatur, tanquam
 minus hoc loco necessarios, omnium coryphæum appellabit, quod
 instar omnium Platone duntaxat uno, tanquam susceptæ disputationis
 regula utendum esse videatur, quippe quem, uti reliquos unus omnes

τας ὑπερακοντίσας αὐτάρκης ἡμῖν ἔσεσθαι πρὸς τὴν τοῦ
 4 ζητουμένου σύστασιν. Εἰ δέ που δέοι, σαφηνείας ἔνεκα
 τῆς τοῦ ἀνδρὸς διανοίας, καὶ τοῖς τὴν κατ' αὐτὸν ἐξηλω- 10
 κόσι φιλοσοφίαν μάρτυσι χρῆσομαι, τὰς αὐτῶν ἐκθη-
 [299] 5 σόμενος φωνὰς ἐπὶ συστάσει τοῦ προκειμένου. Τετη- c
 ρήσθω δέ μοι, τὸ μὴ πάντ' ἐπιτυχῶς εἰρῆσθαι τῷ ἀνδρὶ,
 εἰ καὶ τὰ πλεῖστα αὐτῷ σὺν ἀληθείᾳ ἐκπεφώνηται. °Ο 5
 δὴ καὶ αὐτὸ κατὰ τὸν δέοντα καιρὸν παραστήσομεν, οὐκ
 αὐτοῦ διαβολῆς, ἀπολογίας δὲ ἡμετέρας χάριν, δι' ἣν τὴν
 βάρβαρον φιλοσοφίαν τῆς Ἑλληνικῆς ὁμολογοῦμεν προ-
 ησμενικένοι.

I Εἰς τρία διελόντος μέρη τοῦ Πλάτωνος τὸν πάντα d
 τῆς φιλοσοφίας λόγον, εἰς φυσικὸν, ἠθικὸν, λογικόν.
 εἴτ' αὖ πάλιν τὸν φυσικὸν διελομένου εἰς τε τὴν τῶν
 αἰσθητῶν θεωρίαν, καὶ τὴν τῶν ἀσωμάτων κατανόησιν. 10
 εὖροις ἂν καὶ παρ' Ἑβραίοις τὸ τριμερὲς τοῦτο τῆς δι-

b 7. ἔσεται] ἔσεσθαι B.C.D.E.F.G.I. Vigeri margo. c 2. τετη-
 ρήσθω] τετηρείσθω C.D.E.F.G. Hinc usque ad ἀνδρὶ om. B. Mox
 πάντ' ἐπὶ πάντ' F. d 5. διελόντος] διελόντες D. 7. εἴτ' αὖ
 om. F.

eruditionis gloria longe multumque superavit, ita satis omnino per
 sese nobis, ad hanc quæstionem definiendam et constituendam futu-
 4 rum putemus. Quod sicubi ad illustrandam hominis sententiam opus
 fuerit, eorum etiam, qui ad ipsius philosophiæ rationem adhæserere,
 testimonia proferam, ipsissimis eorum verbis ad maiorem propositi
 5 argumenti fidem certitudinemque productis. Cæterum ut is vere
 pleraque pronuntiarit, illud observari tamen ac retineri velim, non
 eum semper in omnibus recte, atque uti res postulabat, philoso-
 phatum esse. Quod ipsum quoque suo loco demonstrabimus, non
 utique criminandi hominis animo, sed consilii nostri defendendi
 caussa, qui barbaram a nobis philosophiam Græca potiore habitam
 esse fateamur.

I Ac primum quidem, cum tres in partes a Platone universa philo-
 sophiæ ratio dividatur, in naturam, mores, ac disserendi vim : deinde
 pars illa rursus quæ de natura disputat, in eorum quæ sensibus usur-
 pantur tractationem, et naturarum corporis expertium intelligentiam
 ab eodem tribuatur : apud Hebræos quoque tripartitum illud doctrine

δασκαλίας εἶδος, ὅτι δὴ καὶ παρ' αὐτοῖς τὰ ὅμοια πρό-
 2 σθεν ἢ Πλάτωνα γενέσθαι πεφιλοσόφητο. Πρῶτον δὲ
 τῶν Πλάτωνος ἀκοῦσαι ἄξιον, εἰθ' οὕτω καὶ τὰ Ἑβραίων p. 509
 ἐπισκοπῆσαι. Θήσω δὲ τὰ ἀρέσκοντα Πλάτωνι ἀπὸ
 τῶν τὰ αὐτοῦ πρεσβυνόντων, ὧν Ἀττικὸς διαφανὴς
 ἀνὴρ τῶν Πλατωνικῶν φιλοσόφων ὧδέ πη τὰ δοκοῦντα
 τῷ ἀνδρὶ διέξεισιν, ἐν οἷς ἴσταται πρὸς τοὺς διὰ τῶν
 Ἀριστοτέλους τὰ Πλάτωνος ὑπισχνουμένους.

ΑΤΤΙ-
 ΚΟΥ

- 2 Τριχῇ τοίνυν διαιρουμένης τῆς ἐντελοῦς φιλοσοφίας, εἰς τε β
 τὸν ἠθικὸν καλούμενον τόπον, καὶ τὸν φυσικόν, καὶ ἔτι τὸν γ
 λογικόν· καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατασκευάζοντος ἡμῶν ἕκαστον
 καλὸν καὶ ἀγαθόν, καὶ τοὺς οἴκους ὅλους εἰς τὸ ἄριστον ἐπα-
 νορθοῦντος, ἥδη δὲ καὶ δῆμον σύμπαντα πολιτεία τῇ διαφε- c
 ροῦσιν καὶ νόμοις τοῖς ἀκριβεστάτοις κοσμοῦντος· τοῦ δευτέ-
 ρου δὲ πρὸς τὴν περὶ τῶν θείων γνῶσιν διήκοντος, αὐτῶν τε
 τῶν πρώτων, καὶ τῶν αἰτίων, καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα ἐκ τούτων 5
 γίνεται, ἃ δὴ περὶ φύσεως ἱστορίαν ὁ Πλάτων ὠνόμακεν· εἰς

pen. πεφιλοσόφηται] πεφιλοσόφητο C.F.G.I.

ult. ἀκοῦσαι ἄξιον]

ἀκουστέον B. ἐπακοῦσαι C.F.G.

p. 509. ἐπισκοπῆσαι] ἐπισκοπητέον B.

2. τὰ αὐτοῦ] τὰ om. E.I.

5. τῷ ἀνδρὶ om. B.C.F.G.

b 5. τρόπον] τόπον C.F.G.I. Mox ἔτι

om. B.

7. καὶ ἀγ.] καὶ om. B.

c 5. τῶν αἰτ.] τῶν om. B.

6. τούτων] τούτου B.C.F.G.

7. εἰς δὲ—παράλαμψανομένον om. B.

genus reperias, quod nimirum antequam Plato nasceretur, affinia
 2 prorsus ac gemina disputerint. Ac Platonem quidem ipsum in
 primis audiamus, tum Hebraica dogmata contemblemur. Nos vero
 Platonis hoc in genere sententiam, ex eorum qui studiosissime
 hominis decreta defendunt, eruemus. Ex iis autem Atticus, vir Pla-
 tonicos inter philosophos clarissimus, hunc in modum mentem ipsius
 doctrinamque persequitur, ubi adversus illos disputat, qui Aristotelis
 doctrina Platonis sese philosophiam tueri profitentur.

- 2 Cum igitur, inquit, tres in partes integra perfectaque philosophia divi-
 datur, hoc est in morum, naturæ, disserendique doctrinam; quarum prima
 illa non singulos modo nostrum bonos ac probos efficiat, verum etiam fa-
 milias integras ad castissimam vitæ rationem informet, adeoque populum
 universum excellenti quodam reipublicæ genere, et accuratissimis legibus
 instituat: secunda vero ad rerum divinarum cognitionem ita pertineat, uti
 simul et principes illas causasque cæterarum, quæque ex illis fiunt reliquas
 omnes contempletur, quam naturæ historiam Plato nuncupavit: tertia

δὲ τὴν περὶ τούτων ἀμφοτέρων διάκρισιν τε καὶ εὕρεσιν τοῦ
 2 τρίτου παραλαμβανομένου· ὅτι μὲν Πλάτων πρῶτος καὶ μά- 10
 λιστα συναγείρας εἰς ἓν πάντα τὰ τῆς φιλοσοφίας μέρη,
 τέως ἐσκεδασμένα καὶ διερριμμένα ὥσπερ τὰ τοῦ Πευθέως
 μέλη, καθάπερ εἶπέ τις, σῶμά τι καὶ ζῶον ὁλόκληρον ἀπέ- d
 3 φηνε τὴν φιλοσοφίαν, δῆλα παντὶ λεγόμενα. Οὐτε γὰρ οἱ
 περὶ Θαλῆν, καὶ Ἀναξιμένην, καὶ Ἀναξαγόραν, καὶ ὅσοι
 κατὰ ταυτὸ γεγόνασι τούτοις, ἀγνοοῦνται περὶ μόνην τὴν 5
 ὑπὲρ τῆς φύσεως τῶν ὄντων σκέψιν διατρίψαντες· οὐ μὴν
 οὐδὲ Πιπτακὸς, καὶ Περίανδρος, καὶ Σόλων, καὶ Λυκοῦργος,
 καὶ οἱ παραπλήσιοι τούτοις, λανθάνουσί τινας τὴν αὐτῶν
 φιλοσοφίαν εἰς πολιτείαν καταθέντες. Ζήνων δὲ, καὶ πάν 10
 τὸ Ἐλεατικὸν τοῦτο διδασκαλεῖον, καὶ αὐτὸ γνῶριμον ἐπὶ τῇ
 4 τέχνῃ τῶν λόγων μάλιστα σπουδάσαν. Τούτοις δὲ ἐπιγε-
 νόμενος Πλάτων, ἀνὴρ ἐκ φύσεως ἀρτιτελής, καὶ πολὺ οἶα p. 510
 διενεγκὼν, κατὰπεμπτος ὡς ἀληθῶς ἐκ θεῶν, ἵν' ὁλόκληρος
 ὀφθῇ ἢ δι' αὐτοῦ φιλοσοφία, παρῆκέ τε οὐδέν, καὶ ἕκαστα
 ἡκρίβωσε, μήτε ἑλλείπων πρὸς τὸ ἀναγκαῖον, μήτε πρὸς τὸ 5

c 14. σῶμά τε] σώματι B.C.E. ἴσ. τι pro τε Vigeri margo, et sic D.
 F.G.I. d 4. κατὰ ταυτὸ] κατ' αὐτὸ B. qui mox om. περὶ μόνην—

καταθέντες. κατὰ παντὸν Viger. 10. καταθέντες] κατατιθέντες D.

θέντες F. 11. τὸ ἑλεατικὸν τοῦτο] τὸ τοιοῦτον B. ult. σπουδάσαν]

σπεῦσαν D.

p. 510. διενεγκὼν οἶα] οἶα δ. C.E.F.G.I. οἶα om. B.

τὸ ἄχ.] περὶ C.F.G. Supra πρὸς ἀν. G.

5. πρὸς

denique ad certiorē superioris utriusque discussionem et inventionem
 2 assumatur: Platonem exstitisse, qui partes illas omnes philosophiæ dissi-
 patas eatenus atque disjectas, sic tanquam Penthei membra, ut non nemo
 dixit, primus idem maximeque complexus, philosophiam in unius cujusdam
 corporis, atque integrī animantis speciem conflaverit, ab omnibus prædicari
 3 constat. Nemini quippe dubium est, quin Thales, Anaximenes, Anaxa-
 goras, et quotquot præterea sub idem vixere tempus, in sola fuerint naturæ
 rerum consideratione versati. Pittacus autem, Periander, Solon, Lycurgus,
 ac cæteri id genus, suam omnem philosophiam in reipublicæ curam ac stu-
 dium aperte contulerunt. Zeno denique et illa omnis Eleatica schola, quin
 4 potissimum in disserendi artem incubuerit, nemo etiam est qui nesciat. At
 vero his omnibus Plato succedens, vir a natura partibus omnibus ac nu-
 meris absolutus, longeque cæteris antecellens, utpote deorum plane mu-
 nere doneque missus, per quem integra tandem aliquando philosophia cer-
 neretur, et præterit omnino nihil, et singula suam ad maturitatem ita
 perduxit, ut neque necessarij quicquam desiderari, neque abripi sese ad

ATTI-
KOT

5 ἄχρηστον ἐξενεχθείς. Ἐπεὶ τοίνυν πάντων ἔφαμεν μετεῖναι
τῷ Πλατωνικῷ, καὶ φυσιολογοῦντι, καὶ περὶ ἡθῶν λέγοντι,
καὶ διαλεγομένῳ, φέρε, καθ' ἕκαστον ἐπισκεψώμεθα.

6 Ταῦτα μὲν ὁ Ἀττικός. Ἐπιμαρτυρεῖ δὲ τοῖς αὐτοῖς 10
καὶ ὁ Περιπατητικὸς Ἀριστοκλῆς, ἐν ἐβδόμῳ συγγράμ-
ματι ὧν Περὶ Φιλοσοφίας συντάξεν ὧδε λέγων πρὸς ἡ
ῥῆμα·

[3co] 3
ΑΡΙΣΤΟ-
ΚΛΕ-
ΟΥΣ

Ἐφίλοσόφησε δὲ Πλάτων, εἰ καὶ τις ἄλλος τῶν πρόποτε, 5
γνησίως καὶ τελείως. Οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ Θαλοῦ φυσιολογοῦν-
τες διετέλεσαν· οἱ δὲ περὶ Πυθαγόραν ἐπεκρύψαντο πάντα· c
Ξενοφάνης δὲ καὶ οἱ ἀπ' ἐκείνου τοὺς ἐριστικούς κινήσαντες
λόγους, πολὺν μὲν ἐνέβαλον ἱλιγγον τοῖς φιλοσόφοις, οὐ
2 μὴν ἐπόρισάν γε τινὰ βοήθειαν. Οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ Σωκρά- 5
της, αὐτὸ δὴ τὸ λεγόμενον, ἐγένετο πῦρ ἐπὶ πυρὶ, καθάπερ
αὐτὸς ἔφη Πλάτων. Εὐφυνέστατος γὰρ ὧν, καὶ δεινὸς ἀπο-
ρῆσαι περὶ παντὸς ὁτουοῦν, ἐπεισήνεγκε τὰς τε ἡθικὰς καὶ
πολιτικὰς σκέψεις, ἔτι δὲ τὴν περὶ τῶν ιδεῶν πρῶτος 10

a 7. Πλατωνικῷ] Πλάτωνι D. 9. ἐπισκεψώμεθα] ἐπισκεψόμεθα D.
11. συγγράμματι ὧν περὶ] τῶν περὶ B. τῷ περὶ φιλοσοφίας ὧδε λέγων
συγγράμματι D. 12. φυσιολογίας] φιλοσοφίας C.D.F.G.I. et sic legerat
Trapezuntius. b. πρὸς ῥῆμα om. B. 6. θαλοῦ] θαλεῶ B.C.F.G.
7. διετέλεσαν] ἐτέλουν C.F.G. παρὰ D. pro περὶ. c. ἀπεκρ.] ἐπεκρ. C.D.
F.G.I. Mox οἱ om. I. 2. ἐριστικὴν F. 3. ἐνέβαλον] ἐνέβαλλον D.
7. Πλάτων] Vid. Ast. ad Legg. II. 9. p. 120. 10. ἔτι] ἔπειτα F.G.

5 inania pateretur. Quoniam igitur Platonici philosophi propriam hanc
trium illorum conjunctionem esse defendimus, uti de rerum natura dis-
putet, de morum conformatione tractet, ac simul in disserendi facultate
versatus sit, age, singula per sese videamus.

6 Hæc Atticus. Ad quæ Aristoclis Peripatetici testimonium accedit,
qui libro septimo eorum quos De Natura conscripsit, conceptis verbis
ita loquitur :

3 Plato, inquit ille, germanum perfectumque, si quisquam alius, philoso-
phandi genus habuit. Nam Thaletis sectatores in naturæ disputationibus
toti erant : Pythagorei texerunt atque involverunt omnia : Xenophanes
ejusque discipuli suis illis argumentorum contentionibus, vertiginis pluri-
2 mum philosophis attulerunt, opis autem subsidii que nihil : Socrates
maxime, ignem, quod aiunt, quodque Plato ipse dictitabat, igni addidit.
Nam indole cum esset ingenioque singulari, adeoque de re qualibet quæ-
stionem movere solerter in primis graviterque posset, novas ipse de mo-
ribus, deque republicâ disputationes inexit, imo etiam de ideis agere
omnium primus instituit : eundem vero nullo non excitato controversiæ

ἐπιχειρίσας ὀρίζεσθαι· πάντα δὲ ἐγείρων λόγον, καὶ περὶ πάν- 3 των ζητῶν, ἔφθη τελευτήσας. "Ἄλλοι δ' ἀποτεμόμενοι μέρος d τινὰ περὶ ταῦτα διέτριψαν, οἱ μὲν ἱατρικὴν, οἱ δὲ τὰς μαθημα- τικὰς ἐπιστήμας, ἔνιοι δὲ περὶ τοὺς ποιητὰς, καὶ τὴν μουσικὴν. Οἱ μέντοι πολλοὶ τὰς τῶν λόγων δυνάμεις ἐθαύμασαν, ὧν οἱ 5 4 μὲν ῥήτορας, οἱ δὲ διαλεκτικούς προσεῖπον ἑαυτούς. Οἱ μέν- τοι Σωκράτην διαδεξάμενοι καὶ πάνυ τινὲς ἐγένοντο παντοῖοι, καὶ ὑπεναντίοι τὰς γνώμας. Οἱ μὲν γὰρ κυνισμούς, καὶ αὐτο- 10 φίας, καὶ ἀπαθείας ὕμνου· ἄλλοι δ' αὖ πάλιν ἡδονάς. Καὶ 5 οἱ μὲν εἰδέναι πάντα ἐκόμπαζον· οἱ δὲ ἀπλῶς μηθέν. "Ἐτι δ' οἱ μὲν ἐν μέσῳ καὶ ἐν ὄψει πάντων ἐκαλινδοῦντο, τοῖς πολ- p. 511 λοῖς ἐξομιλοῦντες· ἄλλοι δ' αὖ τοῦναντίον ἀπρόσιτοι καὶ 6 ἀπροσαύδητοι διετέλουν ὄντες. Πλάτων μέντοι κατανοήσας ὡς εἴη μία τις τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων ἐπιστήμη, πρῶτος 5 διεῖλε, καὶ ἔφη τὴν μὲν τινα περὶ τῆς τοῦ παντὸς φύσεως εἶναι πραγματείαν, τὴν δὲ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων, τρίτην δὲ 7 τὴν περὶ τοὺς λόγους. Ἡξίου δὲ μὴ δύνασθαι τὰ ἀνθρώπινα κατιδεῖν ἡμᾶς, εἰ μὴ τὰ θεῖα πρότερον ὀφθείη· καθάπερ 10

c 10. ἐπιχειρήσας] ἐπιχειρίσας B.D. Tum πάντα δέ—ἐξομιλοῦντες om. B. d 9. ὑπεναντίοι om. D. qui infra τυφίας.

p. 511. ἐκαλιν.] ἐκυλιν. C.F.G. 2. ἀπροσαύδητοι] ἀπροσάβδητοι B. —άνδητοι C. καὶ ἀπροσ. om. D. Mox ὄντες om. B. 4. ἡ τῶν] ἡ om. C.D.G. 5. ἀνθρωπίνων] ἀνθρωπείων B.C.F.G. et infra bis. Mox πρῶτον B. 9. ἀνθρώπινα] ἀνθρώπεια I.

genere, deque omnibus quærentem adhuc atque dubitantem mors occu- 3 pavit. Jam alii quas sibi quisque particulas absciderant, in iis hæserē perpetuo: atque ita nonnulli medicinam, disciplinas alii mathematicas, poeticam alii musicamque sectati sunt. Plerique disserendi vi ac facultate 4 capti, quorum alii sese rhetores, dialecticos alii nuncuparunt. Nam qui Socrati succedere, cum multiplices admodum ac varii fuere, tum etiam opinionibus maxime contrarii. Nam alii cynicum sordidumque vitæ genus, simplicem, et ab omni perturbationis sensu vacuum animum: voluptates alii contra prædicabant. Hi sese omnia scire, jactabant, illi plane nihil. 5 Quidam in media turba atque omnium oculis volvebantur, cum infima 6 plebe assidui: alios adire nemo, nemo alloqui potuisset. At Plato cum unam eandemque divinarum esse humanarumque rerum scientiam probe intelligeret, eam primus ita digessit, ut partem illius unam explicandæ uni- 7 tertiam postremamque tribueret. Cæterum, nisi divina perspecta prius et cognita habeamus, pervideri a nobis humana non posse statuebat. Quem-

ΑΡΙΣΤΟ-
ΚΛΕ-
ΟΥΣ

γὰρ οἱ ἰατροὶ μέρη τινὰ θεραπεύοντες ἐπιμελοῦνται τῶν ὅλων ὁ
σωμάτων πρῶτον, οὕτω χρῆναι καὶ τὸν μέλλοντα τὰνθάδε
κατόψεσθαι, τὴν τῶν ὅλων φύσιν εἶδέναι πρότερον μέρος τε
εἶναι τῶν ὄντων τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰγαθὸν διττὸν, τὸ μὲν 5
ἡμέτερον, τὸ δὲ τοῦ παντός, κυριώτερον δὲ τὸ τοῦ παντός
8 διὰ γὰρ ἐκείνου καὶ τοῦτο γίνεσθαι. Φησὶ δ' Ἀριστόξενος
ὁ μουσικὸς Ἰνδῶν εἶναι τὸν λόγον τοῦτον. Ἀθήνησι γὰρ
ἐντυχεῖν Σωκράτει τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἓνα τινὰ, κάπειτα 10
αὐτοῦ πυνθάνεσθαι, τί ποιῶν φιλοσοφοίῃ τοῦ δὲ εἰπόντος,
ὅτι ζητῶν περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, καταγελάσαι τὸν Ἰν-
c δόν, λέγοντα μὴ δύνασθαί τινα τὰ ἀνθρώπινα καταλαβεῖν,
9 ἀγνοοῦντά γε τὰ θεία. Τοῦτο μὲν οὖν εἰ ἀληθές ἐστιν οὐκ
ἂν δύναιτό τις διατεινόμενος εἰπεῖν. Διεῖλε δ' οὖν ὁ Πλάτων 5
τὴν τε περὶ τῶν ὅλων φιλοσοφίαν, καὶ τὴν πολιτικὴν, ἔτι δὲ
τὴν λογικὴν.

10 Τοιαύτης οὔσης τῆς κατὰ Πλάτωνα φιλοσοφίας, και-

b 3. μέρος τε] μέρος τε εἶναι B.C.D.F.G.I. 6. κυριώτερον—παντός
om. B.C.F.G. 7. ἐκείνου] ἴσ. ἐκείνο Vigeri margo. γίνεσθαι]
γίνεσθαι B.I. 10. ἓνα] ὄντα C.G. ὃν τινα pro ἓνα τινὰ F. 11. φι-
λοσοφοίῃ] φιλοσοφῶν B. φιλοσοφίῃ C.D.F.G. εἰπόντος] εἰπὼν B.
c. ἀνθρωπίνου] ἀνθρωπείου D.G. ἀνθρωπείνου I. 3. κατιδεῖν] μεταλα-
βεῖν B. καταλαβεῖν D. Mox γε om. I. 4. οὖν εἰ] εἰ om. D. 6. πλά-
των] ὁ πλ. B.C.D.F.G.I. 7. λογικὴν] Addunt B.D. σκεπτέον δὲ καὶ
τὰ Ἑβραίων μακρῶ πρόσθεν ἢ Πλάτωνα γενέσθαι τὸν ὅμοιον τρόπον τῆς τρι-
μερείας διηρημένα.

admodum enim medici, uti partibus quibusdam medeantur, in totius ante
corporis curationem incumbunt: ita prorsus, qui res nostras intueri velit,
universi naturam prius ei cognoscendam esse: cum illius pars quædam
homo sit, atque ex bonis duobus, quorum alterum ad nos, ad universum
alterum pertinet, præcipuum sit universi bonum, quod alterum ejus caussa
8 procreetur. Atque hanc Indorum esse rationem Aristoxenus musicus
testatur: quippe, unum ex ea natione aliquem Athenis congressum esse
cum Socrate, ex eoque sciscitatum, quid agendum sibi rerum esset, uti
philosopharetur: quo respondente, de humanæ vitæ rationibus quærendum
ipsi et cogitandum esse; tum vero risisse Indum, cum negaret humana
9 quenquam pervidere posse, qui divinorum ignoracione laboraret. Id porro
verum sit, necne, ut maxime contendat, statuere nemo potest. Interea
Plato philosophiam, in eam quæ de universo disputaret, in civilem, ac dis-
serendi magistram partitus est.

10 Cum igitur ea Platonice philosophiæ ratio sit, tempus est ut

ρὸς καὶ τὴν Ἑβραίων ἐπισκέψασθαι, μακρῷ πρόσθεν ἡ¹⁰
Πλάτωνα γενέσθαι τὸν ὅμοιον πεφιλοσοφηκότων τρό-
πον. Εὖροις δ' οὖν καὶ παρ' αὐτοῖς τήνδε σύμφωνον d
τὴν τριμέρειαν ἠθικῶν τε καὶ λογικῶν καὶ φυσικῶν μα-
θημάτων, τόνδε ἐπιστήσας τὸν τρόπον.

- 4 Τὰ μὲν οὖν ἠθικὰ πρῶτιστα πάντων φιλοτίμως ἐσπου-
δασμένα παρ' αὐτοῖς ἔργοις πολὺ πρότερον τῶν λόγων
μάθοις ἂν τὰ κατὰ τοὺς ἄνδρας διασκοπούμενος. Ἐπεὶ¹⁰
καὶ τέλος ἀγαθῶν, τοῦ τε μακαρίως ζῆν ὕστατον ὅρον,
[301] τὴν εὐσέβειαν, τὴν τε διὰ τῆς τῶν ἡθῶν κατορθώσεως
πρὸς τὸν Θεὸν φιλίαν ἡγάσαντό τε καὶ μετεδίωξαν^{p. 512}
ἄλλ' οὐ σωμάτων ἡδονὴν, κατ' Ἐπίκουρον· οὐδ' αὖ τὴν
τριγένειαν τῶν ἀγαθῶν, κατ' Ἀριστοτέλην, τὰ περὶ
σῶμα καὶ τὰ ἐκτὸς ἐν ἴσῳ τοῖς τῆς ψυχῆς ἀγαθοῖς ἔκτε- 5
2 τιμηκότα. Οὐ μὴν οὐδὲ τὴν ἐσχάτην ἀγνοίαν τε καὶ
ἀμαθίαν, ἣν ὀνόματι σεμνοτέρῳ τινὲς ἐποχὴν ἀνειρήκα-
σιν· ἀλλ' οὐδ' αὖ τῆς ψυχῆς τὴν ἀρετὴν· πόση γὰρ ἐν

d. τὴν τε] τήνδε C.F.G.
κατορθώσεως.

ult. τῆς τῶν] τὴν τῶν B. qui mox om.

p. 512. ἡγάσαντο] ἡγήσαντο F.G.I. μετεδίωξαν] κατεδίωξαν C.G.
4. σῶμα] σώματα D. 8. ἀνειρήκασιν] ἀνηρήκασιν D.

Hebræorum quoque philosophiam contemblemur, qui profecto longe
antequam Plato nasceretur, persimile philosophandi genus habuerunt.
Enimvero tripartitam apud eos, cumque Platonica illa congruentem
disciplinarum, vel ad mores, vel ad vim disserendi, vel ad naturam
ipsam pertinentium divisionem reperiās, si de re tota hunc in modum
cogitare velis.

- 4 Ac præ cæteris quidem omnibus, ea quæ morum ad disciplinam
pertinent, summo quodam ab illis præcipuoque studio, longeque ante
rebus ipsis culta esse quam verbis, si eorum instituta scrutari placet,
intelliges. Nam et bonorum ipsi finem, et summum beate vivendi
terminum, pietatem, et profectam ex morum integritate cum Deo
conjunctionem, tam diligenter persequuti sunt, quam complexi vehe-
menter. Non jam corporis voluptatem, ut Epicurus: non triplex
illud Aristotelis bonorum genus, qui corporis fortunæque bona,
2 eodem in loco pretioque, quo animi opes habuit: non summam illam
rerum imperitiam et ignorantiam omnium, quam nonnulli honestiore

ἀνθρώποις αὕτη, καὶ τί καθ' ἑαυτὴν ἄνευ Θεοῦ πρὸς τὸν 10
 ἄλυπον συντείνουσι ἂν βίον; Δι' ὃν τὰ πάντα τῆς εἰς τὸν
 Θεὸν ἐλπίδος, πείσματος ὥσπερ ἀρραγοῦς, ἐξάψαντες, b
 3 τὸν θεοφιλῆ μόνον ἀπέφηναν εἶναι μακάριον. Ὅτι δὴ
 ὁ πάντων ἀγαθῶν ταμίης Θεὸς, ζωῆς ὢν πάροχος καὶ
 αὐτῆς ἀρετῆς πηγὴ, τῶν τε περὶ σῶμα καὶ τῶν ἐκτὸς 5
 ἀπάντων χορηγὸς ὑπάρχων, μόνος ἂν εἴη πρὸς τὸν μακά-
 ριον βίον, τῷ τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν διὰ τῆς παναλήθους
 4 εὐσεβείας στειλαμένῳ, αὐτάρκης. Ἐνθεν ὁ πάνσοφος
 Μωσῆς πρῶτος ἀπάντων ἀνθρώπων γραφῇ παραδοὺς τὸν 10
 τῶν πρὸ αὐτοῦ θεοφιλῶν Ἑβραίων βίον, τὸν πολιτικὸν
 ὁμοῦ καὶ πρακτικὸν δι' ὑψηλῆς ἱστορικῆς ὑποθέτειται c
 τρόπον. Ἦς ἀρχόμενος, ἀπὸ τῶν καθόλου τὴν διδα-
 σκαλίαν ἐποιήσατο, Θεὸν τῶν ὅλων αἴτιον ὑποστησά-
 μενος, κοσμογονίαν τε καὶ ἀνθρωπογονίαν ὑπογράψας. 5

a 11. δι' ὃν] ἴσ. δι' ὃ Vigeri margo. 12. πείσματος—παραδοὺς τὸν
 om. B. b 4. τῶν] τῶν τε C.D.F.G. 5. ὑπάρχων ἀπάντων D.
 9. ἀπάντων] ἀπάντων ἀνθρώπων D.F.G.I. 10. τῶν πρὸ] ἀλλὰ καὶ τῶν
 πρὸ B. Ἑβραίων] ἀνδρῶν C.D.G. ἀνδρείων F. Sed hic legisse videtur
 Trapezuntius Ἑβραίων et supra ἀνθρώπων post ἀπάντων, sic interpretatus:
 qui primus omnium hominum vetustissimorum vitas Hebræorum conscripsit.
 c 4. κοσμογ.—ὑπογράψας om. C.F.G. κοσμογονίαν τε D.I. τε om. edd.

quodam nomine assensionis retentionem appellarunt: non denique
 virtutem ipsam animi: nam quantula tandem ipsa inter homines
 futura esset, aut quid omnino, si Deum seponeres, ad vitam molestia
 liberandam per sese posset? Quare divina ex fiducia, tanquam ex
 fune quodam vi nulla rumpendo cuncta suspendentes, eum duntaxat
 3 qui Deo carus esset, beatum esse statuerunt. Deus enimvero, uti
 bonorum omnium dispensator, auctorque vitæ, nec modo fons virtutis
 ipsius, verum etiam omnium tam corporis quam fortunæ bonorum
 largitor est, ita solus ei ad beate vivendum satis omnino fuerit, qui
 4 ejus in amicitiam vera sit ac solida pietate susceptus. Quo factum
 etiam est, uti sapientissimus ille Moses, quum primus omnium, He-
 bræorum illorum vitam, qui ante sese divinæ hujus amicitiae parti-
 cipes fuerant, scriptis mandaret, non reipublicæ modo, sed etiam in-
 stituendæ vitæ formam, historica narratione complexus sit. Cujus
 doctrinæ ab universi rationibus initium duxit, rerum omnium auctorem
 Deum statuens, dum mundi simul et hominis ortum molitionemque

5 Εἴθ' οὕτως ἀπὸ τῶν καθόλου ἐπὶ τὰ κατὰ μέρος προελ-
 θὼν τῷ λόγῳ, καὶ διὰ τῆς τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν μνήμης
 εἰς τὸν τῆς ἐκείνων ἀρετῆς τε καὶ θεοσεβείας ζῆλον τοὺς
 φοιτητὰς παρορμήσας, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτὸς αὐθέν- 10
 τῆς νόμων εὐσεβῶν τῶν πρὸς αὐτοῦ τεθέντων ἀποφαν-
 θεὶς, κατὰ πάντα δῆλος ἂν εἴη τοῦ φιλοθεοῦ τρόπου διὰ δ
 τῆς τῶν ἡθῶν ἐπιμελείας πρόνοιαν πεποιημένος, ὥσπερ
 οὖν καὶ τοῦτο προλαβὼν ὁ λόγος ἐν τοῖς πρόσθεν φανε-
 6 ρὸν κατεστήσατο. Μακρὸν δ' ἂν εἴη καὶ τοὺς ἐξῆς
 μετὰ Μωσέα προφήτας, τοὺς τε τούτων προτρεπτικούς 5
 μὲν ἀρετῆς ἀποτρεπτικούς δὲ κακίας ἀπάσης λόγους, ἐν
 τῷδε καταβάλλεσθαι. Τί δ' εἴ σοι τοῦ σοφωτάτου
 Σολομῶντος τὰς ἡθικὰς παραφέροιμι διδασκαλίας, αἷς 10
 καὶ οἰκείον λόγον ἀνέθηκε, σύγγραμμα Παροιμίας ἐπο-
 νομάσας, ἐπιτόμους γνώμας ἀποφθέγμασιν ἐοικυίας ὑπο-
 7 θέσει περιλαβὼν μιᾷ; Καὶ τὸν μὲν ἡθικὸν τρόπον

c 11. πρὸς αὐτοῦ] πρὸ αὐτοῦ B.C.D.F.G. Tum τεθέντων C.D.F.G.I.
 Trapezuntius: Præterea cum legum etiam autor summa cum pietate fuerit.
 d. πρόνοιαν πεποιημένος] προνοούμενος B.D. 3. πρόσθεν] ἔμπροσθεν B.
 4. καὶ τοὺς] καὶ om. B. qui mox om. ἐξῆς—τούτων. 6. μὲν ἀρετῆς—
 καταβάλλεσθαι] μὲν λόγους εἰς ἀρετὴν τῶν μετὰ μωσέα προφητῶν εἰπεῖν B.
 λόγους εἰς ἀρετὴν omisso infra λόγους D. 8. Σολομῶνος F.G. 10. οἷς
 καὶ οἰκείων λόγων] αἷς καὶ οἰκείον λόγον B. οἰκείον λόγον item D. ἴσ. αἷς
 Vigeri margo.

5 delineat. Tum ab universis illis ad singulares oratione delapsus,
 dum renovanda priscorum illorum memoria lectores auditoresque
 suos ad ipsorum virtutem ac religionem imitandam extimulat; imo
 dum ipsemet legum sanctissimarum auctorem simul latoremque pro-
 fitetur, quam studiose illam hominis cum Deo consuetudinem, su-
 6 cepta morum censura promoverit, aperte omnibus palamque testatur,
 6 uti jam superioribus libris ostendimus. At longum sane foret, cum
 alios deinceps prophetas, qui Mosem sequuti sunt, tum singulos
 ipsorum, quibus vel ad virtutem adhortantur, vel dehortantur a vitiis
 orationes hoc in volumen includere. Quid porro, si tibi moralia
 sapientissimi Salomonis præcepta commemorem, quibus peculiare
 quoddam familiarium dictorum opus addictum voluit, quæ proverbialia
 nuncupavit, concisas brevesque sententias apophthegmatum similes,
 7 uno quodam argumenti genere complexus? Atque ita Hebræi jam

ταύτῃ πῃ παῖδες Ἑβραίων, ἐκ παλαιῶν πρὶν ἢ καὶ τὰ p. 513
 πρῶτα στοιχεῖα μαθεῖν Ἑλλήνας, αὐτοὶ τε ἐπαιδεύοντο,
 καὶ τοῖς προσιοῦσι τῆς αὐτῆς ἀφθόνως ἐκοινώνουν παι-
 δείας.

- 5 Καὶ τὸν λογικὸν δὲ τρόπον τῆς Ἑβραίων φιλοσοφίας,
 οὐ, καθάπερ Ἑλλησι φίλον, δεινότητι σοφισμάτων καὶ b
 λογισμοῖς πρὸς ἀπάτην τετεχνασμένοις δεῖν ᾤοντο με-
 τιέσθαι, καταλήψει δὲ αὐτῆς ἀληθείας, ἣν ὑπὸ θεοῦ φω-
 τὸς τὰς ψυχὰς καταυγασθέντες οἱ παρ' αὐτοῖς θεόσοφοι 5
 2 εὐρόν τε καὶ ἐφωτίσθησαν. Ἐφ' ἣν ἀκονῶντες τοὺς τὰ
 οἰκεία μαθήματα παιδευομένους, λόγων τε αὐτοῖς ἱερῶν
 ἀπαγγελίας, ἱστοριῶν τε σεμνῶν διηγήματα, ᾠδῶν τε
 καὶ ἐπιδῶν ἐμμέτρους συνθέσεις, καὶ ἔτι προβλήματα 10
 καὶ αἰνίγματα, καὶ τινὰς σοφὰς καὶ ἀλληγορικὰς θεωρίας
 μετὰ κάλλους εὐεπείας, καὶ τῆς κατὰ τὴν οἰκείαν γλῶτ- c
 ταν εὐφραδοῦς ἀπαγγελίας, ἐξ ἔτι νηπίας αὐτοῖς πα-

ult. πρὶν ἢ] ἢ om. C.

p. 513. b 2. ᾤοντο] ᾤετο B.

4. θείου] τοῦ θείου D. Tum τὰς

om. E.

5. εὐρόν τε] εὐραντό τε B.D.F.G.

6. ἀκονῶντες—παθή-

ματα D. 7. λόγων—εὐεπείας om. B.

8. τε σεμνῶν τε G.

11. θεω-

ρίας] καὶ θεωρίας E.

c 2. ἀπαγγελίας] εὐεπείας C.F.G.

νηπίας]

νηπίοις B.

olim, priusquam Græci prima elementa didicissent, cum optimis ipsi moribus instituti sunt, tum in ejusdem etiam disciplinæ communione, quotquot sese convenirent, proluxe admodum ac liberaliter acceperunt.

- 5 Jam vero partem illam philosophiæ, quæ in disserendi ratione versatur, non contortis sophismatis, et fallacibus conclusiunculis, ut Græci solent, excolendam ipsi tractandamque putaverunt, sed percipiendæ studio veritatis: ad quam ii sane, qui divinam apud illos sapientiam profitebantur, intelligentia diviniori luce collustrata, feliciter aspirarunt. Idem, uti eorum etiam animos, quos disciplinis suis imbuendos suscipiebant, ad illam capessendam acuerent, sacras iis sententias, plenasque gravitatis et honestatis historias, cum modulatis alternisque carminibus, certa numerorum lege comprehensis, problemata insuper atque ænigmata, nonnullasque eruditas, et allegoriis involutas quæstiones, cum verborum elegantia, et suavi pro linguæ ratione dictionis lepore conjunctas, a teneris unguiculis inge-

3 ρεδίδοσαν ἡλικίας. Naὶ μὴν καὶ τῶν πρώτων μαθημά-
 των δευτερωταὶ τινες ἦσαν αὐτοῖς· (οὕτω δὲ φίλον τοὺς 5
 ἐξηγητὰς τῶν παρ' αὐτοῖς γραφῶν ὀνομάζειν) οἱ τὰ
 δι' αἰνιγμάτων ἐπεσκιασμένα, εἰ καὶ μὴ τοῖς πᾶσι, τοῖς
 [302] γοῦν πρὸς τὴν τούτων ἀκοὴν ἐπιτηδείοις, δι' ἐρμηνείας
 4 καὶ σαφηνείας ἐξέφαινον. Ταύτῃ τοι πάλιν ὁ σοφώ- 10
 τος παρὰ τοῖσδε Σολομῶν, ἐνθένδε ποθὲν τὴν καταρ-
 χὴν τοῦ τῶν Παροιμιῶν ἐποιήσατο συγγράμματος, μο- d
 νονουχὶ τὴν αἰτίαν αὐτῷ τῆς γραφῆς ταύτην εἶναι διδά-
 ξας, δι' ὧν αὐτοῖς ῥήμασι δεῖν ἔφησε πάντα ἄνδρα γινῶναι
 σοφίαν καὶ παιδείαν, καὶ νοῆσαι λόγους φρονήσεως, δέ- 5
 ξασθαί τε στροφὰς λόγων, νοῆσαι τε δικαιοσύνην ἀληθῆ, καὶ
 κρίμα κατεθύνειν. Ἴνα δῶ, φησὶν, ἀκάκοις πανουργίαν,
 παιδί τε νέῳ αἰσθῆσιν τε καὶ ἔννοιαν. Τῶνδὲ γὰρ ἀκούσας
 σοφὸς σοφώτερος ἔσται, ὁ δὲ νοήμων κυβέρνησιν κτήσεται 10
 νοήσει τε παραβολὴν, καὶ σκοτεινὸν λόγον, ῥήσεις τε σοφῶν,
 5 καὶ αἰνίγματα. Καὶ τὰ μὲν τῆς τοῦ δηλωθέντος συγ-

c 6. ὀνομάζειν] ὀνομάζω B. αἰνιγμάτων] αἰνιγμῶν B.E.F. 10. ταύτῃ
 τοι] ταῦτα C. sine τοι. ταῦτοι D. τοι om. F.G. Hinc usque ad διδάξας
 om. B. d 2. αὐτῷ τῆς γραφῆς] τῆς γραφῆς αὐτῷ C.F.G. 3. ῥή-
 μασι] ῥήμασι πάλιν σολομῶν B. 5. καὶ παιδείαν] καὶ om. C.F.G.
 9. αἰσθῆσιν] αἰσθῆσιν τε C.D.F.G. 11. κτήσεται] κτήσεται C.
 13. καὶ τὰ μὲν—τινα ἦν] καὶ τὰ μὲν σολομῶντος τοιαῦτα τινα B. σολο-
 μῶντος item D. συγγράμματος om. C.F.G.

3 rebant. Imo primariarum etiam disciplinarum deuterotas quosdam
 habuere, (sic enim literarum suarum interpretes vocare soliti erant)
 qui res ænigmatis adumbratas, non vulgo quidem ac promiscue
 omnibus, sed iis tamen qui ad eorum intelligentiam idonei censerent-
 4 tur, illustriori explicatione aperirent. Id plane sequutus sapientis-
 simus apud eos Salomon, inde quoque sui Proverbiorum operis
 initium fecit, hac fere de caussa ad hoc scribendi genus adductum se
 esse testatus, cum disertis conceptisque verbis oportere ait, *Quemlibet Prov. 1.*
hominem scire sapientiam, et disciplinam, et intelligere verba prudentiæ:
suscipere cavillationes sermonum, et intelligere justitiam veram, et judi-
cium dirigere. Ut det, inquit, innocentibus astutiam, et adolescenti
sensum, et intelligentiam. Hac enim audiens sapiens, sapientior erit,
et intelligens gubernacula possidebit. Et animadvertet parabolam, et
 5 *tenebrosum sermonem, verba sapientum, et ænigmata. Quæ quidem*

γράμματος ἐπαγγελίας τοιαῦτά τινα ἦν· τὰς δ' ἐν μέρει
 τῶν λεχθέντων προτάσεις, καὶ τούτων τὰς ἐπιλύσεις, P. 514
 τὴν τε λογικὴν πραγματείαν οἰκείως τῇ τῶν ἀνδρῶν σο-
 φία τε καὶ φωνῇ διὰ πασῶν τῶν παρ' αὐτοῖς προφητι-
 κῶν γραφῶν φερομένην, ὅτῳ φίλον, τῆς τούτων ἐντεύ- 5
 ξεως τὰς βίβλους ἐπὶ σχολῆς μετὰ χεῖρας λαβὼν εἴσε-
 6ται. Εἰ δέ τις καὶ τῆς γλώσσης αὐτῆς φιλοκάλως
 γένοιτο ἐν πείρᾳ, ἴδοι ἂν, οἷα παρὰ βαρβάρους, ἄνδρας
 λογικωτάτους, οὐδὲν σοφιστῶν οὐδὲ ῥητόρων ἀποδέοντας
 7τῇ οἰκείᾳ γλώσσῃ. Εἶεν δ' ἂν αὐτοῖς καὶ ἔμμετροι¹⁰
 ποιήσεις, ὥς ἡ μεγάλη Μωσέως ᾠδὴ, καὶ τοῦ Δαβὶδ ὁ
 ριπὴ Ψαλμὸς, τῷ καλουμένῳ παρ' Ἑλλήσιν ἡρώφ μέ-
 τρῳ συντεταγμένοι. Φασὶ γοῦν ἐξάμετρα εἶναι ταῦτα,
 δι' ἑκκαίδεκα συλλαβῶν πεποιημένα. Καὶ τὰ λοιπὰ δὲ 5
 τὰ παρ' αὐτοῖς στιχῆρη δι' ἐπῶν λέγεται τριμέτρων τε
 καὶ τετραμέτρων κατὰ τὴν οἰκείαν αὐτῶν συγκεῖσθαι

ult. τούτων τὰς] τὰς τούτων D. τὰς om. F.

p. 514. 5. ἐπὶ σχολῆς om. B.D. 6. γλώττης] γλώσσης B.C.F.G.
 et sic infra. Tum φιλοκάλως om. B.D. 8. οἷα om. C.F.G. 10. ἀλλ'
 οἰκεία D. εἶεν δ' ἂν—συντεταγμένοι om. B. b. μεγάλη] μεγα-
 λου D. b 4. φασὶ γοῦν] εἶναι δὲ παρ' αὐτοῖς φασὶ καὶ ἐξάμετρα, δι' B.
 Hunc locum respicit Julianus apud Cyrill. p. 222 a. 5. ἐνκαίδεκα F.

operis hujus promissa ejusmodi cum sint: tum vero singulas eorum
 quæ dicta sint propositiones, earumque solutiones, illam denique dis-
 serendi artem, cum hominum illorum sapientia linguaque congru-
 entem, quæ passim in propheticiis omnibus ipsorum literis existit,
 observare quilibet poterit, qui modo libros orationis suæ monimenta
 6 complexos otiose volutare ac perlegere voluerit. Præterea, si cui
 forte honesta cupiditas ipsius quoque linguæ cognitionem pepererit,
 agnoscat ille profecto viros, ut in barbara gente, disserendi peritis-
 simos, qui nihil aut sophistis, aut oratoribus, pro linguæ suæ vi ac
 7 ratione concedant. Habent illi quoque opera sua versuum numeris
 comprehensa, cujusmodi est magnum illud Mosis carmen, Psalmus-
 que Davidis centesimus decimus octavus, quod utrumque eo versuum,
 quod heroicum Græci vocant, genere continetur. Quippe hexametris
 syllabarum sedecim ambo constare dicunt. Reliqua vero carminum
 apud eos genera, ex trimetris ac tetrametris versibus, pro linguæ suæ
 ■ proprietate, conflata perhibentur. Et dictionem illi quidem habent,

8 φωνήν. Καὶ τὰ μὲν τῆς λέξεως αὐτοῖς ὧδέ πη λογικῆς
 συνέσεως ἔχει· τὰ δὲ δὴ τῆς διανοίας οὐδ' ἔστι παραβα- 10
 λείν ἀνθρώποις· Θεοῦ γὰρ καὶ αὐτῆς ἀληθείας λόγια c
 δι' αὐτῶν ἐκπεφωνημένα, θεσπίσματα, καὶ προρρήσεις,
 μαθήματά τε εὐσεβῇ, καὶ τῆς τῶν ὄντων ἐπιγνώσεως
 9 δόγματα περιειλήφασι. Τεκμήρια δ' ἂν λάβοις τῆς 5
 παρὰ τοῖς ἀνδράσι λογικῆς ἀκριβείας ἀπὸ τῆς ὀρθότητος
 τῆς τῶν ὀνομάτων θέσεως, ἥς πέρι καὶ ὁ Πλάτων τῇ
 'Εβραίων μαρτυρῶν δόξῃ δηλὸς ἂν εἴη, καὶ κατ' αὐτό γε
 τοῦτο σύμφωνος ὢν τῇ κατὰ τοὺς ἀνδρας φιλοσοφίᾳ, 10
 ὥς γοῦν ἐκ τούτων διαγνῶναι ῥάδιον.

6 Πρώτου Μωσέως μακρῶ πρόσθεν ἢ τὸ φιλοσοφίας^d
 ὄνομα εἰς Ἑλλήνας ἔλθειν διὰ πάσης αὐτοῦ τῆς γραφῆς⁵
 μυρία περὶ τῆς τῶν ὀνομάτων θέσεως πέπραγματοευμέ-
 νου, καὶ τοτὲ μὲν φυσικώτατα τῶν παρ' αὐτῷ πάντων
 τὰς ἐπωνυμίας διατεταγμένου, τοτὲ δὲ τῷ Θεῷ τὴν κρί- 10

b 10. δὲ δὴ] δὴ om. B. οὐδ' ἔστι παρακαλεῖν] οὐκ ἔστι παραλαβεῖν B.
 παραβαλεῖν C.D.F.G.I. ἴσ. παραβαλεῖν ἢ παραλαβεῖν Vigeri margo. Tra-
 pezunt. Quæ vero ad sensum nulli hominum scriptura comparanda.
 c 3. καὶ τὰ] καὶ τῆς B.C.D.F.G.I. καὶ τὰς E. 4. τεκμήρια—θέσεως
 om. B. qui om. περὶ post ἥς. τεκμήριον D. 8. καὶ κατ' αὐτό γε] καὶ
 ταυτό γε τοῦτο B. d 5. τῆς φιλοσ.] τῆς om. B.C.F.G. 8. πεπρα-
 γματοευμένου] πραγματοποιήμένου B.C.F.G. πραγματοποιήμένου suprasc. πεπρα-
 γματοευμένου D. Tum potè E.

eam disserendi vim ac solertiam includentem. Nam quæ ad sensum
 ejus sententiamque pertinent, ea cum hominibus conferre sit nefas:
 cum Dei ac veritatis ipsius oracula verbis illis expressa, responsa item
 prædictaque divina, cum disciplinis ad pietatem informantibus, et
 præceptis ad cognoscendam rerum naturam spectantibus complectan-
 9 tur. Cæterum quam illi matura disserendi facultate præstent, ex
 recta nominum apud illos impositione conjicias. Quo etiam in genere
 ad Hebræorum opinionem suffragium quoque suum adjungit Plato, et
 cum eorum philosophia palam aperteque consentit, ut ex sequentibus
 intelligi facile poterit.

6 Mosem illum, qui longe antequam vel ipsum philosophiæ nomen
 auditum esset in Græcia, de nominum impositione tam sæpe tamque
 diligenter sua passim historia disputavit, quique partim eorum qui
 apud sese erant omnium, uti singulorum maxime natura postulabat,
 cognomenta statuit, partim eorum, ubi de viris sanctioribus ageretur,

σιν τῆς τῶν εὐσεβῶν ἀνδρῶν μετωννμίας ἀναθέντος, φύσει τε ἀλλ' οὐ θέσει τὰ ὀνόματα κατὰ τῶν πραγμάτων κείσθαι πεπαιδευκότος, ἐπόμενος ὁ Πλάτων συμ- p. 515 φέρεται τοῖς αὐτοῖς, οὐκ ἄλλως ἢ βαρβάρων μνησθεῖς, καὶ παρὰ τοῖσδε φήσας τόνδε σώζεσθαι τὸν τρόπον, τάχα που τοὺς Ἑβραίους αἰνιττόμενος, ἐπεὶ μηδὲ παρ' 5 ἑτέροις βαρβάροις ῥάδιον τὴν τοιάνδε παραφυλάξαι θεω- 2 ρίαν. Λέγει δ' οὖν ἐν Κρατύλῳ,

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Καὶ οὐ τοῦτο εἶναι ὄνομα ὃ ἂν τινες συνθέμενοι καλεῖν καλῶσι, τῆς αὐτῶν φωνῆς μόριον ἐπιφθεγγόμενοι, ἀλλ' ὀρθότητά τινα τῶν ὀνομάτων πεφυκέναι καὶ Ἑλληνισι καὶ βαρβά- 10 ροις τὴν αὐτὴν ἅπασιν.

3 Καὶ προῖων ἐξῆς φησίν·

Οὐκοῦν οὕτως ἀξιώσεις καὶ τὸν νομοθέτην τόν τε ἐνθάδε καὶ b τὸν ἐν τοῖς βαρβάροις, ἕως ἂν καὶ τὸ τοῦ ὀνόματος εἶδος ἀπο- διδῶ τὸ προσῆκον ἐκάστῳ ἐν ὁποιαισοῦν συλλαβαῖς, οὐδὲν [303] χεῖρω νομοθέτην εἶναι τὸν ἐνθάδε ἢ τὸν ὀπουοῦν ἄλλοθι. 5

p. 515. 2. ἄλλως] ἴσ. ἄλλων Vigeri margo. καὶ παρὰ—τρόπον om. B. 5. ῥάδιον τὴν τοιάνδε παραφυλάξαι θεωρίαν] ἢ τοιάδε παραφυλάττεται θεωρία B. 8. αὐτῶν] αὐτῆς B. 11. ἅπασιν] ἅπασαν nescio an B. Tum καὶ προῖων—φήσας οὕτω om. B. b. ὀνομαθέτην] νομοθέτην C.D.E.F.G.I. et sic infra. 2. βαρβάροις] τοῖς βαρβάροις C.F. 5. ἀπ' οὐρανοῦ ἄλλοθεν] ὀπουοῦν ἄλλοθι C.F.G. ὀπουοῦν ἄλλοθεν I.

mutationem, divino totam arbitrio iudicioque reservavit, quum abs natura potius, quam ex impositione quadam sua rebus singulis constare nomina intelligeret: principem hoc in genere ducemque sequutus Plato, eandem prorsus insistit viam, nec aliorum quam barbarorum mentionem facit, apud quos eam nominis imponendi rationem servari testatur; Hebraeos, opinor, significans, cum apud alios sane 2 barbaros hoc studii solertiaeque genus haud facile reperias. Enimvero docet in Cratylo,

Plato
Crat.
p. 383.

Nequaquam id nomen habendum esse, quod ex conducto mutuoque consensu, nonnulli unam aliquam linguae suae particulam effundentes indiderint: sed potius quandam nominum proprietatem rebus ipsis innatam esse, ejusdem omnino tam apud barbaros, quam apud Graecos rationis.

p. 390.

3 Ac deinceps ita pergit.

Statuas igitur, inquit, necesse est, quicumque vel hic vel inter barbaros nomina rebus imponat, eum quamdiu suum cuique ac proprium nomen imponet, quibuscunque demum syllabis utatur, nihilo deteriore alterum altero nominum auctorem habendum esse.

- 4 Εἰθ' ἐξῆς πάλιν τὸν ἐπιστήμονα τῆς ὀρθότητος τῶν ὀνομάτων διαλεκτικὸν εἶναι φήσας καὶ νομοθέτην, οὕτω λέγει·

Τέκτονος μὲν ἄρα ἔργον ἐστὶν τὸ ποιῆσαι πηδάλιον ἐπι- ΠΛΑ-
στατοῦντος κυβερνήτου, εἰ μέλλει καλὸν εἶναι τὸ πηδάλιον. 10 ΤΩ-
ΝΟΣ

Φαίνεται.

- 5 Νομοθέτου δέ γε, ὡς ἔοικεν, ὄνομα, ἐπιστάτην ἔχοντος διαλεκτικὸν ἄνδρα, εἰ μέλλοι καλῶς ὄνομα τεθῆσθαι. c

*Εστι ταῦτα.

Κινδυνεύει ἄρα, ὃ Ἑρμόγενης, εἶναι οὐ φαῦλον, ὡς σὺ οἶει, ἢ τοῦ ὀνόματος θέσις, οὐδὲ φαύλων ἀνδρῶν, οὐδὲ τῶν ἐπιτυχόντων. Καὶ Κρατύλος ἀληθῆ λέγει, λέγων φύσει τὰ ὀνό- 5
ματα εἶναι τοῖς πράγμασι, καὶ οὐ πάντα δημιουργὸν ὀνομάτων εἶναι, ἀλλὰ μόνον ἐκείνον τὸν ἀποβλέποντα εἰς τὸ τῇ φύσει ὄνομα ὃν ἐκάστω, καὶ δυνάμενον αὐτοῦ τὸ εἶδος τιθέναι 10
εἰς τὰ τε γράμματα καὶ τὰς συλλαβάς.

- 6 Τοσαῦτα εἰπὼν, μετὰ πλεῖστα βαρβάρων αὐθις ἀνα- d

b 7. καὶ ὀνομαθέτην εἶναι φήσας] εἶναι φήσας καὶ νομοθέτην οὕτω C.F.G.
νομοθέτην D.E.I. 8. λέγει] καὶ πάλιν λέγει B. 10. μέλλοι] μέ-
λει B.C.F.G.I. 11. ὀνομαθέτου] νομοθέτου B.C.E.F.G. c. μέλλοι]
μέλλει G. 2. ὁ om. I. qui mox οἶσις. 4. ἀτυχοῦντων E. 6. τὰ]
τὸ ed. Viger. 10. εἰς τε τὰ] εἰς τὰ τε C.E.F.G.I. 11. τοσαῦτα]
ταῦτα F.G.

- 4 Tum ubi rursus eum, cui recta nominum ratio cognita sit atque perspecta, dialecticum verumque nominum auctorem appellavit, ita prosequitur,

Fabri quidem lignarii operæ fuerit, gubernatoris jussu clavum moliri, qui aptum modo clavum istum habere volet.

Fuerit sane.

- 5 Ergo legislatoris utique fuerit, ex hominis dialectici præceptis nomen imponere, si modo rite imponendum erit.

Sic est.

Tibi igitur, o Hermogenes, fatendum, opinor, erit, hanc nominum impositionem, non leve quiddam, ut existimas, nec vulgarium ac plebeiorum hominum opus esse. Adeoque vere dictum a Cratylo est, suum a natura rebus inesse nomen, nec artificem nominum quemvis esse posse, sed eum duntaxat, qui et innatum rei cuique nomen pervidere, et illius quasi formam literis deinde ac syllabis repræsentare possit.

- 6 Hæc ille. Tum pluribus interjectis, barbarorum iterum mentionem

φέρει τὴν μνήμην, κ᾿πειτα εἰς Ἑλληνας παρὰ βαρβάρων ἦκειν τὰ πολλὰ τῶν ὀνομάτων διαρρήδην ὁμολογεῖ, φάσκων αὐτοῖς ῥήμασιν·

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

7 Ἐννοῶ ὅτι πολλὰ οἱ Ἕλληνες ὀνόματα, ἄλλως τε καὶ οἱ 5
ὑπὸ τοῖς βαρβάροις οἰκούντες, παρὰ τῶν βαρβάρων εἰλήφασιν.

Τί οὖν δῆ;

Εἴ τις ζητοίη ταῦτα κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν φωνὴν ὥς εοικότως κείται, ἀλλὰ μὴ κατ' ἐκείνην ἐξ ἧς τὸ ὄνομα τυγχάνει 10
ὄν, οἶσθα ὅτι ἀποροίη ἄν.

Εἰκότως.

8 Ταῦτα ὁ Πλάτων. Φθάνει γε μὴν αὐτὸν Μωϋσῆς, ὃς οἶα δὴ σοφὸς νομοθέτης ὢν ὁμοῦ καὶ διαλεκτικός, ἐπάκουσον τί φησί. Καὶ ἐπλασεν ὁ Θεὸς ἐκ τῆς γῆς p. 516
πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, καὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἡγαγεν αὐτὰ πρὸς τὸν Ἀδὰμ, ἰδεῖν, τί καλέσει αὐτά. Καὶ πᾶν ὃ ἂν ἐκάλεσεν αὐτὸ Ἀδὰμ ψυχὴν ζῶσαν, 5
9 τοῦτο ἦν ὄνομα αὐτοῦ. Διὰ γὰρ τοῦ φάναι τοῦτο ἦν ὄνομα

d. κ᾿πειτα] καὶ πάλιν ἐννοῶ ὅτι τὰ πολλὰ B. 5. Ἕλληνες ὀνόματα]
ὀνόματα Ἕλληνες B. 7. ζητοίη] ζητοί I. 9. μὴ κατ'] μὴ om. B.
qui mox om. οἶσθα ὅτι—τί φησι quorum loco habet ἀκουσον δὲ τοῦ μω-
σεώς τί φησι. 10. ἀποροίη] ἀποροί E.I. 12. Μωϋσῆς] ὁ μωϋσῆς D.
δ M. F.G. statim ὡς ... δὲ D.

p. 516. 4. ἰδεῖν τι κ. α.] κ. α. ἰδεῖν C.F.G. δ' ἄν] εἴ τι B. 6. αὐ-
τοῦ] αὐτῷ B.D.

facit; deinde vim quoque nominum maximam a barbaris ad Græcos profectam esse, his ipsis verbis ingenue confitetur.

p. 409 e. 7 Equidem sic existimo, inquit, Græcos, eosque præsertim, qui sub barbarum potestate vixerunt, pleraque nomina a barbaris accepisse.

Quid tum postea?

Nimirum, si quis quam illa recte apteque conveniant, ex Græcæ linguæ, non ex ejus unde natum quodque fuerit, proprietate quæret, eum utique hæsurum intelligis.

Et merito quidem.

8 Hactenus Plato. At illum sane Moyses antevertit, qui utpote sapientissimus non legislator modo, sed etiam dialecticus, hac de re Gen. 2, 7. quid scribat accipe. *Formatis igitur, inquit, Deus de limo cunctis Gen. 2, 19. animantibus terræ, et universis volatilibus cæli, adduxit ea ad Adam, ut videret quid vocaret ea: et omne quod vocavit Adam animæ viventis, 9 ipsum erat nomen ejus. Cum enim ait, ipsum erat nomen ejus, quid*

αὐτοῦ, τί ἄλλο ἢ κατὰ φύσιν τεθεῖσθαι τὰς προσηγορίας
 παρίστησι; Τὸ γὰρ ἐπικληθὲν ἄρτι, φησὶ τοῦτο καὶ
 πάλαι πρότερον ἐν τῇ φύσει περιέχεσθαι, εἶναί τε καὶ 10
 προϋπάρχειν ἐκάστῳ τῶν ἐπωνομασμένων τοῦτο ὄνομα,
 ὅπερ ὁ δηλούμενος ἄνθρωπος ἐπιθειάσας δυνάμει κρείτ- b
 10 τουι τέθειται. Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ Ἀδὰμ, Ἑβραῖον ὑπάρ-
 χον ὄνομα, παρὰ τῷ Μωσεῖ τοῦ γηγενοῦς ἀνθρώπου
 γένοιτ' ἂν ἐπώνυμον, ὅτι δὴ παρ' Ἑβραίοις Ἀδὰμ ἡ γῆ 5
 καλεῖται, παρ' ὃ καὶ ὁ πρῶτος γηγενὴς ἐτύμως Ἀδὰμ
 11 ὑπὸ Μωσέως ἀνείρηται. Ἐχοι δ' ἂν καὶ ἄλλην ἢ προσ-
 ηγορία διάνοιαν, εἰς τὸ ἐρυθρὸν μεταλαμβάνομένη, καὶ
 τὴν τοῦ σώματος παριστῶσα φύσιν. Ἀλλὰ τὸν μὲν 10
 γεώδη, καὶ γῆϊνον, καὶ γηγενῆ, ἢ τὸν σωματικὸν καὶ c
 σάρκινον ἄνθρωπον, τῷ τοῦ Ἀδὰμ ἐπεσημήνατο προσ-
 12 ρήματι. Καλοῦσι δὲ καὶ ἄλλως παῖδες Ἑβραίων τὸν
 ἄνθρωπον, Ἐνὼς ἐπωνομάζοντες, ὃν δὴ φασιν εἶναι τὸν 5

a 7. τι ἄλλο etc.] τί ἢ ἄλλο ἢ κατὰ φύσιν παρίστησι τὰς προσηγορίας B.
 παρίστησι τὰς προσηγορίας G.F. 9. πάλαι πρότερον] πρότερον πάλαι
 B.D. 10. εἶναί τε—τέθειται om. B. b 2. Ἑβραῖον] Ἑβραῖον B.C.D.
 3. ὑπάρχον] ὑπάρχει B. ὑπάρχει D. μωσῇ] μωσῇ B.C. 4. γένοιτ'
 ἂν] γενόμενον B. γενόμενον in marg. γένοιτ' ἂν D. 6. ἐτύμως] ἐτοι-
 μως B. om. C.F.G. 7. ἀνείρηται] ἀνήρηται B.D. 10. παριστῶσα]
 παριστῶσαν D. c. ἢ τὸν] ἢ om. B.C.F.G.

aliud quam appellationes, uti natura postulabat, inditas esse signi-
 ficat? Quippe quod jamjam impositum nomen fuerat, idem multo
 ante in ipsa natura inclusum fuisse, adeoque suam illam in appellato
 quoque appellationem antegressam esse declarat, quam deinde vir
 10 ille divino spiritu afflatus, vi quadam superiore imposuit. Quin ipsum
 etiam Adami nomen, quod Hebraicum per sese est, jure apud Mosem
 hominis e terra nati cognomentum censeatur, cum apud Hebræos
 Adam terra nuncupetur: ex quo factum sit, ut qui primus e terra
 11 natus erat, is a Mose Adamus vere ac proprie diceretur. Quanquam
 et alia quoque appellationis hujus ratio esse potest, quasi ex rubro
 colore ducatur, et corporis naturam repræsentet. Cæterum hominem
 quidem Hebræi, sed terrenum, atque ex terra fictum natumque, vel
 12 ex corpore carneque conflatum Adami nomine significant: at ho-
 minem dum proprie appellare volunt, vocem Enos usurpare solent,

Adam et
 Enos qui
 differant,

ἐν ἡμῖν λογικόν, ἕτερον ὄντα τὴν φύσιν τοῦ γεώδους
 Ἀδάμ. Διάνοιαν δὲ περιέχει καὶ ὁ Ἐνὼς οἰκείαν, ἐπι-
 13 λήσμων τῇ Ἑλλήνων ἐρμηνευόμενος φωνῇ. Τοιοῦτον
 δὲ πέφυκεν ὑπάρχειν τὸ ἐν ἡμῖν λογικόν, τῆς πρὸς τὸ 10
 θνητὸν καὶ ἄλογον συμπλοκῆς ἕνεκα. Τὸ μὲν γὰρ
 πάντα καθαρὸν, καὶ ἀσώματον, καὶ θεῖον, καὶ λογικόν,
 οὐ μόνον τῶν πρόσθεν γενομένων τὴν μνήμην, ἀλλὰ καὶ δ
 τῶν μελλόντων ἔσσεσθαι τὴν γνῶσιν, δι' ἅκραν ἀρετὴν
 θεωρίας περιείληφε. Τὸ δ' ἐν σαρκὶ πεπιλημένον,
 ὁστέοις τε καὶ νεύροις καταπεπαρμένον, ὄγκον τε μέγαν
 καὶ βαρὺν ἐπηχθισμένον τὸ σῶμα, λήθης πολλῆς καὶ 5
 ἀμαθίας συνιδὼν ὁ παρ' Ἑβραίοις λόγιος, εὐθυβόλῳ
 κέκληκε προσρήματι, Ἐνὼς ἐπονομάσας, ὅπερ δηλοῖ
 14 τὸν ἐπιλήσμονα. Κεῖται γοῦν παρὰ τινι προφήτῃ,
 Τί ἐστὶ ἄνθρωπος, ὅτι μιμνήσκῃ αὐτοῦ; Ἡ υἱὸς ἀνθρώπου, 10
 ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν; Ἀνθ' οὗ τὸ Ἑβραϊκὸν ἐπὶ μὲν τῆς
 πρώτης τοῦ ἀνθρώπου κλήσεως τὸ Ἐνὼς περιείληφεν·

c 9. τοιοῦτον δὲ—ἐπιλήσμονα om. B. 12. καὶ λογικόν] καὶ om. C.
 F.G.I. d. ἔσσεσθαι om. I. 3. καταπεπαρμένον] καταπεπαρμένον C.
 Vigeri margo. —παρμένων F G. 5. ἀμαθείας] ἀμαθίας C.F.G.I. Mox
 λόγιος pro λόγος C.F.G. 6. Ἑβραίοις] Ἑβραίων D. 10. μιμνήσκει
 F.G. et infra.

qua homo ille noster ratione præditus, atque ab terreno Adamo natura
 sejunctus exprimitur. Hoc etiam Enos singulare habet, ut im-
 13 morem Græca lingua significet. Enimvero id ei parti nostræ quæ
 adjunctam rationem habet, propter ejus cum mortali et rationis
 experte commercium, usu venit. Nam id sane, quod purum omnino,
 quod sine corpore, quod divinum ac ratione præditum est, non præ-
 teritorum modo memoriam, sed etiam futurorum cognitionem, ob vim
 contemplandi summam complectitur. Quod autem carni tanquam
 luto immersum est, quod ex ossibus nervisque compactum, quod
 imposito corpore, velut ingenti quadam mole oppressum, id cum
 Hebræus multa cum oblivione tum imperitia laborare intelligeret,
 Enos convenienti admodum, et oblivionem significante nomine appel-
 Ps. 8, 5. 14 lavit. Et quidem apud aliquem prophetam legimus, Quid est homo,
 quod memor es ejus? aut filius hominis, quoniam visitas eum? Quo
 loco Hebraica lingua pro illa priori hominis appellatione, vocem

ὥσεί ἔλεγε σαφέστερον, τί οὗτός ἐστιν ὁ ἐπιλήσμων,
 [304] ὅτι σὺ, ὦ Θεέ, μιμησκή αὐτοῦ, καίπερ ὄντος ἐπι-
 15 λήσμονος; Τὸ δέ, ἢ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι ἐπισκέπτη αὐτὸν, p. 517
 ἢ υἱὸς Ἀδὰμ κεῖται παρὰ τοῖς δηλουμένοις· ὥς εἶναι τὸν
 αὐτὸν καὶ Ἀδὰμ καὶ Ἐνὼς· τοῦ μὲν σαρκικοῦ διὰ τοῦ
 Ἀδὰμ, τοῦ δὲ λογικοῦ διὰ τοῦ Ἐνὼς παρισταμένου. 5

16 Καὶ τὰ μὲν Ἑβραίων λόγια οὕτω πως διαιρεῖ τὴν
 ἐτυμολογίαν. Ὁ δὲ Πλάτων τὸν ἄνθρωπον τῇ Ἑλλή-
 νων φωνῇ παρὰ τὸ ἀναθρεῖν φησὶ κεκλήσθαι, λέγων,

Ὁ δὲ ἄνθρωπος ἅμα ἐώρακε, τοῦτο δὲ ἐστὶ ὅπως, καὶ 10 ΠΛΑ-
 ἀναθρεῖ καὶ λογίζεται τοῦτο ὃ ὅπως, ἵνα ἡ ἀναθρῶν α b ΤΩ-
 ὅπως. ΝΟΣ

17 Πάλιν Ἑβραῖοι τὸν ἄνδρα εἰς καλοῦσι. Παρῆκται δὲ
 αὐτοῖς τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ Ἐς, δι' οὗ σημαίνουσι τὸ πῦρ,
 ἵνα ἡ παρὰ τὸ θερμὸν καὶ διάπυρον τῆς τοῦ ἀνδρὸς φύ-
 18 σεως ὁ ἀνὴρ ὠνομασμένος. Ἡ δὲ γυνή, ἐπεὶ περ εἶρη- 5
 ται ἐκ τοῦ ἀνδρὸς εἰλήφθαι, καὶ τὴν προσηγορίαν ἐπι-

d 13. σαφέστερον] οὕτω σαφ. B.D. Mox ἐστὶν οὗτος B.C.D.F.G.
 ult. ὦ θεέ] ὦ θε B.

p. 517. 7. ἐτοιμολογίαν I. 11. ὁ ὅπ.] ἡ ὅπ. I. b. ἱς] εἰς B.D.
 E.I. εἰς C.F.G. et sic infra. (aish) 2. παρῆκται] παρήκτο C.F.G.
 3. δι' οὗ] διὰ I. 5. ὠνομασμένον F.

Enos adhibuit; quasi clarius diceret, Quid obliviosus iste est, ut ejus,
 15 o Deus, meminisse velis, cum usque adeo sit immemor? Quod autem
 subjungitur, *aut filius hominis, quoniam visitas eum?* Hebræi legunt,
Aut filius Adam. Ita cum unum et eundem vox utraque significet,
 corporeus tamen Adami, Enos vero nomine, ratione præditus de-
 signatur.

16 Atque hunc in modum Hebraicæ literæ ambarum vocum etymolo-
 giam distinguunt. At vero Plato, ἄνθρωπον, hominem Græca lingua
 παρὰ τὸ ἀναθρεῖν, a contemplando nominatum esse contendit;

Homo enim, inquit, simulatque vidit aliquid, (ὅπως Græci dicunt) id
 ipsum quod viderit, contemplatur ac secum ipse reputat, ut ἄνθρωπος di-
 catur, quasi ἀναθρῶν ὃ ὅπως, contemplans ea quæ viderit.

17 Virum præterea Hebræi vocant Is: quod nomen ab Es, quod
 ignem significat, derivatur. Ut viri nomen ab calida et ignea viri
 18 natura inditum fuerit. Mulier vero, uti ex viro sumpta perhibetur,

Ps. 8.

Plato
Crat.
p. 399.

κοινωνεῖ τῷ ἀνδρί. ἔσσα γὰρ ἡ γυνὴ λέγεται παρ' αὐτοῖς, ὥσπερ εἶς ὁ ἀνὴρ. Ὁ δὲ Πλάτων τὸν ἀνδρὰ παρὰ τὴν ἄνω ροὴν ὀνομάζεσθαι λέγει· καὶ ἐπιλέγει, 10

Ἡ δὲ γυνή, γονὴ μοι φαίνεται βούλεσθαι εἶναι.

19 Πάλιν Μωσῆς τὸν οὐρανὸν ἐτύμως τῇ Ἑβραίων γλώσση “στερέωμα” προσαγορεύει, παρὰ τὸ πρῶτον εἶναι μετὰ τὴν ἀσώματον καὶ νοερὰν οὐσίαν τοῦδε τοῦ κόσμου στερεὸν καὶ αἰσθητὸν σῶμα. Ὁ δὲ Πλάτων τῷ οὐρανῷ φησὶν ὀρθῶς ὄνομα κεῖσθαι διὰ τὸ ἄνω ὁρᾶν 5
20 ποιεῖν. Πάλιν Ἑβραῖοι τὸ μὲν ἀνωτάτω τοῦ Θεοῦ κύριον ὄνομα ἄρρητον εἶναι καὶ ἀφθεγκτον, οὐδὲ φαντασία διανοίας ληπτὸν εἶναι φασιν· αὐτὸ δὲ τοῦτο καθ' ὃ Θεὸν ὀνομάζομεν, Ἐλωείμ καλοῦσι, παρὰ τὸ ἥλ, ὡς 10
εἴκοι· τοῦτο δὲ ἐρμηνεύουσι ἰσχὺν καὶ δύναμιν· ὥστ' d
εἶναι τοῦ Θεοῦ τὸ ὄνομα παρ' αὐτοῖς ἀπὸ τῆς ἀμφὶ αὐτὸν δυνάμεως τε καὶ ἰσχύος ἐπιλελογισμένον, δι' ἧς

b 7. ἰσά] ἔσσα B.C.D.F.G. ἔσα I. (aisha) 8. ἰς] εἰς D. εἰς F.G.
9. τὴν ἄνω] τὸ ἄνω E. τὸν ἄνω I. 11. βούλεσθαι εἶναι πάλιν] βούλεται.
πάλιν B. qui mox γλώττη. c 6. ποιεῖν] ποιεῖ D. 7. τῷ μὲν] τὸ
μὲν B. 8. οὐδέ] καὶ οὐδέ I. 9. ληπτὸν] λεπτὸν εἶναι φασιν C.
ληπτὸν εἶναι φ. E.F.G.I. 10. ἐλωίμ] ἐλωείμ B.C.F.G. ἐλωείμ D.
ἐλωί E. d 3. δι' ἧν F.

ita in ejus nominis communionem vocata est. Issa enim ab illis nuncupatur, ut vir Is. At Plato, cum ἀνδρα virum, παρὰ τὴν ἄνα ροήν, hoc est ab superiore defluxu dictum esse defendit, tum ita subjungit,
p. 414 a. Γυνή autem, mulier, quasi γονή, foetus, aut semen appellata mihi videtur.

19 Rursus Moses cælum vere ac proprie firmamentum Hebraica voce nuncupat, quod secundum illam corporis expertem intelligentemque naturam, primum hujus mundi firmum sit corpus sensuque perceptum. At Plato, rite οὐρανῷ cælo id nominis inditum esse ait,
p. 396 c. 20 quod τὸ ἄνω ὁρᾶν, hoc est uti suspiciamus efficiat. Hebræi nomen summæ illius Dei naturæ proprium, nec ulla voce repræsentari, nec animi cogitatione comprehendi posse cum statuunt; quod a nobis Dei nomine exprimitur, id ipsum Eloim dicere consueverunt, ab El, ut videtur, quod apud illos robur potestatemque significat: ut Dei nomen apud ipsos ab ejus potestate ac robore derivetur, unde illum

νοεῖται παντοδύναμος, καὶ πάντα ἰσχύων, ὡς ἂν τὰ πάντα συστησάμενος. Ὁ δὲ Πλάτων θεὸν καὶ θεοὺς, 5 παρὰ τὸ θέειν, ὅπερ ἐστὶ τρέχειν, τοὺς ἐν οὐρανῷ φω- στήρας ἐπικεκλήσθαι φησι.

- ²¹ Τοιαῦτα δὴ τινα, ὡς ἐν τύπῳ φάναι, τὰ παρ' Ἑ- βραίοις καὶ τὰ παρὰ Πλάτωνι περὶ ὀρθότητος ὀνομάτων διηκρίβωται. Καὶ τὰς ἐν ἀνθρώποις δὲ προσηγορίας 10 μετὰ τίνος διανοίας φησὶν ὁ Πλάτων τεθεῖσθαι, καὶ τὸν γε λόγον ἀποδιδόναι πειράται· οὐκ οἶδ' ὅπως τὸν μὲν Ἑκτορα κεκληῖσθαι εἰπὼν ἀπὸ τοῦ ἔχειν καὶ κρατεῖν, διὰ τὸ βασιλέα εἶναι τῶν Τρώων· τὸν δὲ Ἀγαμέμνονα ¹⁵ P. 518 διὰ τὸ ἄγαν μένειν, καὶ τοῖς δόξασι περὶ τῶν Τρώων εὐτόνως καὶ καρτερῶς παραμένειν· τὸν δὲ Ὀρέστην, διὰ τὸ ὀρεινὸν καὶ ἄγριον καὶ θηριῶδες τοῦ τρόπου· καὶ τὸν 5 μὲν Ἀτρέα, διὰ τὸ ἀττηρόν τινα γεγονέναι τὸ ἦθος· τὸν δὲ Πέλοπα, οἷόν τινα οὐ τὰ πόρρω, ἀλλὰ μόνα τὰ πέλας

d 7. φωστήρας] φωστήρες C.F.G. Tum ἐπικεκλήσθαι E.F.G.I. non κεκλ. τοιαῦτα—φησιν om. B. 9. παρὰ] τὰ παρὰ C.E.F.G.I. ὀρθώσεως] ὀρθότητος C.F.G. ὀρθότητος D. 11. ὁ πλάτων etc.] καὶ πάλιν ὁ Πλά- των τὸν λόγον ἀποδ. B. 12. τὸν τε λόγον F. περὶ p. 518. καὶ τοῖς—παραμένειν om. B. 2. παρὰ] παρὰ D. περὶ F.G. ἴσ. κατὰ Vigeri marg.

omnia omnino posse, utpote qui molitus omnia fuerit, intelligimus. At Plato Deum atque Deos, θεὸν καὶ θεοὺς nominatos esse mavult, p. 397. quod illa cæli sidera θέειν id est currere videamus.

- ²¹ Atque ita Hebræi simul atque Plato, rem enim adumbrasse satis est, de recta nominum impositione statuerunt. Quinetiam ipsas p. 393 a. quoque hominum appellationes certo consilio inditas fuisse Plato con- firmat, et rationem earum aliquam afferre conatur. Itaque Hectorem p. 395 a. nescio quo pacto, quod rex Trojanorum esset, ἀπὸ τοῦ ἔχειν καὶ κρατεῖν, quæ habere ac imperare significant, appellatum esse conjicit; Aga- memnonem vero, διὰ τὸ ἄγαν μένειν, quod nimium persisteret, atque in iis quæ adversus Trojanos susceperat consiliis firmiter admodum et constanter hæreret. Sic Orestem, διὰ τὸ ὀρεινόν, quod montanis, p. 394 c. hoc est agrestibus ac ferinis; Atreum, διὰ τὸ ἀττηρόν, quod perniciosus p. 395 b. ac pestiferis moribus esset: Pelopem, quod non ea quæ semota lon-

καὶ ἐγγὺς ὁρῶντα· τὸν δὲ Τάνταλον ταλάντατόν τινα
 22 φησι, διὰ τὰ περὶ αὐτὸν δυστυχήματα, σημαίνειν. Ταῦτα 10
 καὶ τοιαῦτα μυρία ἄλλα εὖροις ἂν εἰρημένα τῷ Πλάτῳ,
 φύσει τεθεῖσθαι ἄλλ' οὐ θέσει τοῖς πρώτοις τὰ ὀνόματα b
 23 διδάσκειν πειρωμένῳ. Ἄλλ' οὐ καὶ τὰ παρὰ Μωσεῖ
 βεβιασμένα ἂν εἴποις, οὐδέ γε κατὰ τινα σοφιστικὴν
 εὐρεσιλογίαν πεποιημένα, μαθὼν ὡς ὁ μὲν παρ' Ἑβραί-
 οῖς Κάϊν “ζῆλος” παρ' Ἑλλησι μεταλαμβάνεται· τού- 5
 του δ' ἡξιώθη τοῦ προσρήματος ὁ δηλούμενος, διὰ τὸ
 24 ζῆλῶσαι τὸν ἀδελφὸν τὸν Ἀβελ. Καὶ ὁ Ἀβελ δὲ ἐρ-
 μηνεύεται “πένθος,” τοῦ τοιοῦδε πάθους γεγόνως καὶ
 αὐτὸς τοῖς γονεῦσιν αἴτιος, οἱ κατὰ τινα θειοτέραν προ- 10
 μῆθειαν γενομένοις τοῖς παισὶ ταύτας τέθεινται τὰς ἐπω- c
 25 νυμίας. Τί δ' εἴ σοι τὸν Ἀβραὰμ παραφέροιμι; Με-
 τεωρολόγος τις οὗτος, καὶ τῆς τῶν ἄστρον θεωρίας τῶν τε
 κατ' οὐρανὸν μαθημάτων εἰδήμων τὸ πρὶν, ὅτε τῆς Χαλ- 5

a 8. ταλάντατόν τινα] ταμταλαντότατον B. ταλαντώτατον D. τι pro
 τινα I. 9. αὐτὸν] αὐτῶν D. 10. τὰ τοιαῦτα] τὰ om. F.G.I.
 11. φύσει—πεποιημένα om. B. qui pergit τοῖνυν μαθών. b 5. παρ'
 Ἑλλησι—Ἀβελ om. B. qui habet tantum ἐρμηνεύεται· ὁ δὲ Ἀβελ πένθος·
 τοῦ τ. c. ἐπωνυμίας] προσηγορίας in marg. ἐπωνυμίας D. τὰς om. I.

gius, sed ea duntaxat quæ πέλας, hoc est propinquiora essent, vi-
 deret: Tantalum quasi ταλάντατον, miserrimum, ob earum quibus
 22 oppressus est miseriarum magnitudinem. Ista quidem, aliaque sex-
 centa a Platone dicta reperias, quibus nomina primis illis hominibus
 non pro arbitrio, sed pro naturæ conditione imposita docere conatur.
 23 At enimvero quæ apud Mosem leguntur, ea nunquam aut coacta
 dixeris, aut arguta illa sophistarum in cudendis voculis arte conficta.
 Agnosces videlicet, quem Hebræi Cainum vocant, æmulationem apud
 Græcos significare, quo nomine appellatus nefarius homo fuerit, quod
 24 adversus fratrem æmulatione invidiaque flagraret. Abelem contra,
 luctum sonare, quod parentibus suis luctum attulisset: qui diviniore
 quodam instinctu consilioque permoti ejusmodi liberis suis nomina
 25 indiderint. Quid si Abraamum proferam? Ille nimirum antea, dum
 sapientiam Chaldaicam profiteretur, in rerum superiorum disputationem
 occupatus, atque in siderum quæque ad cælum pertinent omnium

Cainus
 unde dic-
 tus?
 Abel
 unde.

Abraamus
 25
 unde.

δαϊκῆς μετεποιεῖτο σοφίας, γεγονῶς, Ἀβραμ ἐκαλεῖτο·
 τοῦτο δ' Ἑλλήνων φωνῇ πατέρα μετέωρον σημαίνει.
²⁶ [305] Ἀλλ' ὁ Θεός γε αὐτὸν τῶν τῇδε ἐπὶ τὰ ἀφανῆ καὶ τῶν
 ὀρωμένων ἐπέκεινα προάγων, εὐθυβόλῳ κέχρηται μετω-
 νυμῖα, Οὐκέτι, φήσας, κληθήσεται τὸ ὄνομά σου Ἀβραμ,
 ἀλλὰ Ἀβραὰμ ἔσται τὸ ὄνομά σου, ὅτι πατέρα πολλῶν d
²⁷ ἐθνῶν τεθεικά σε. Τοῦτο δ' ὁποίας ἔχεται διανοίας μα-
 κρὸς ἂν εἴη λόγος. Ἀπαρκεῖ δὲ καὶ τούτῳ τὸν Πλά-
 τωνα μάρτυρα τοῦ λόγου παραθέσθαι, ὑπὸ θειοτέρας 5
 δυνάμεως ἓνα τῶν ὀνομάτων τεθεῖσθαι φάμενον. Λέγει
 δ' οὖν αὐτοῖς ῥήμασιν·

²⁸ Ἐσπουδάσθαι γὰρ ἐνταῦθα μάλιστα πρέπει τὴν θέσιν τῶν ΠΛΑ-
 ὀνομάτων· ἴσως δὲ ἓνα αὐτῶν καὶ ὑπὸ θειοτέρας δυνάμεως ἢ ΤΩ-
 τῆς τῶν ἀνθρώπων ἐγενήθη. ΝΟΣ

²⁹ Τοῦτό γε τοι αὐτὸ διὰ πλειόνων καὶ ἡ παρ' Ἑβραίοις
 ἱερὰ πιστοῦται γραφῇ· πρῶτός τε Μωσῆς ἀπάντων, ὃς
 ἐκ θειοτέρας δυνάμεως τὸν Ἀβραὰμ καὶ τὸν τούτου παῖδα

c 5. μετεποιεῖτο] πεποιήται in marg. μετεποιεῖτο D. 8. ἐπιφανῇ]
 ἀφανῇ B.D.F.G.I. invisibilia Trapez. 11. κληθήσῃ φήσας E.I.
 d 2. ὁποίας] ὁποῖαν ἂν B. ὁποίας ἂν ἔχῃται D.F.G. 6. φάμενον] φά-
 μενος B. 9. ἡ τῆς τῶν—δυνάμεως om. C.G. 10. τοῦτό γε τοι]
 τοῦτο δ' αὐτὸ καὶ ἡ παρ' B. δ' in marg. γέ τοι D. ult. τούτου] ἐκ
 τούτου B. qui om. παῖδα τόν.

contemplatione assiduus, Abram vocabatur, quæ vox Græce sublimem
²⁶ parentem significat. At Deus, cum eundem a rerum nostrarum
 consuetudine, ad illustriorum illarum, quæque aspectabiles omnes
 superant commercium eveheret, peropportunam ejus nominis muta-
 tionem instituit, his verbis, *Non amplius vocabitur nomen tuum Abram,*
sed Abraam erit nomen tuum, quia patrem multarum gentium posui te : Gen. 17,
²⁷ 5. cujus oraculi vim atque sententiam explicare longum esset. Verum
 satis hoc etiam loco fuerit hanc ad veritatem Platonis suffragium
 adjungere, qui diviniore aliqua vi nomina quædam imposita fuisse
 pronuntiat. Sic enim ad verbum ipse,

²⁸ Hic enim, inquit, maxime, præcipuum quoddam in nominibus rite im-
 ponendis adhibitum studium fuisse decet : imo ex iis etiam nonnulla for-
 tasse, vi quadam nostra hac longe diviniore constituta sunt.

²⁹ At illud ipsum divinæ literæ longe sane luculentius uberiusque
 confirmant, ac Moses ipse præ cæteris, qui divinitus Abraamum,

τὸν Ἰσαὰκ καὶ ἔτι τὸν Ἰσραὴλ ἐπωνομάσθαι ἐδίδαξε. p. 519
 Γέλως δὲ ὁ Ἰσαὰκ ἐρμηνεύεται, τὸ τῆς ἐναρέτου χαρᾶς
 ἐπαγόμενος σύμβολον, ἣν τοῖς θεοφιλέσι γέρας ἐξαίρε-
 30 τον δώσειν ὁ Θεὸς ἐπήγγελται. Ὁ δὲ τούτου παῖς Ἰσρα- 5
 ἡλ ἦν μὲν τὸ πρὶν τὸ τοῦ Ἰακώβ ὄνομα ἐπεννηγεμένος,
 ἀντὶ δὲ τοῦ Ἰακώβ ὁ Θεὸς αὐτῷ τὸ τοῦ Ἰσραὴλ ὄνομα
 δωρεῖται, τὸν ἀσκητὴν καὶ πρακτικὸν ἐπὶ τὸν θεωρητικὸν
 31 μεταστησάμενος. Πτερνιστῆς γὰρ ὁ Ἰακώβ ἐρμηνεύε- 10
 ται, ὡς τὸν ἀρετῆς ἐναθλῶν ἀγῶνα· Ἰσραὴλ δὲ ὁρῶν
 Θεὸν, ὁποῖος ἂν εἴη ὁ γνωστικὸς καὶ θεωρητικὸς ἐν ἀν- b
 32 θρώπῳ νοῦς. Τί με δεῖ νῦν τοῦ πανσόφου Μωσέως ἢ
 τῶν παρ' Ἑβραίοις ἱερῶν λογίων διὰ μυρίων ἄλλων τὴν
 ὀρθότητα τῆς τῶν οἰκείων ὀνομάτων θέσεως ἐξαπλοῦν, 5
 33 μακροτέρας σχολῆς δεομένων τῶν κατὰ τὸν τόπον; Αὐ-
 τικά δὲ καὶ τῶν πρώτων τῆς γραμματικῆς στοιχείων
 Ἕλληνες μὲν οὐκ ἂν ἔχοιεν τὰς ἐτυμολογίας εἰπεῖν, οὐδ'

p. 519. ἐπωνομάσθαι ἐδίδαξε] ἐπον. ἡξίωσε B. 3. ἐπαγόμενος σύμ-
 βολον] σύμβολον ἐπαγ. B. 6. ἦν μὲν τὸ πρὶν] μὲν ἦν sine τὸ πρὶν B.
 7. ἀντὶ δὲ] δὲ om. F. ὁ θεὸς αὐτῷ om. B. qui mox om. τοῦ. 8. δω-
 ρεῖται—πρακτικόν] θεόθεν λαμβάνει τὸν ἀσκητικὸν B. 12. εἴη ὁ] ὁ
 om. E. b. γνωστικὸς] πρακτικὸς B. qui mox om. νῦν et πανσόφου.
 3. ἱερῶν λόγων] ἱερῶν om. B. λογίων in marg. ἱερῶν λόγων D. Assumpti
 λογίων. Vid. p. 520 d. 6. 5. ἐξαπλῶν I. 6. τὸν τόπον] τὸν om. B.
 qui mox δεῖ pro δῆ.

ejusque filium Isaacum, necnon et Israëllem appellatos esse testatur.
 Et risum quidem Isaacus significat, ut hoc suo nomine castam illam
 sanctamque lætitiā repræsentaret, quam amicis suis Deus tanquam
 30 singulare munus ac præmium pollicetur. Ejusdem filius Israël, cum
 antea Jacobi nomen habuisset, abs Deo postea Israëllem nomen ac-
 31 cepit, ex actuoso et laborioso homine contemplator effectus. Nam
 Jacobus sane calce impetentem sonat, quasi virtutis certamine defun-
 gentem: at Israël, eum qui Deum videt significat, cujusmodi mens
 hominis esse debeat, quæ in cognitione et contemplatione versetur.
 32 Sedenim quid attinet hoc loco, vel Mosis illius sapientissimi, vel
 sacrarum apud Hebræos literarum, summam in propriis nominibus
 imponendis maturitatem atque solertiam, sexcentis aliis exemplis
 illustrare, cum hoc disputationis genus longe majus otium desideret?
 33 Enimvero ne primorum quidem, quæ ipso statim initio sese offerunt,
 grammatices elementorum, Græci homines notationem afferre pos-

αὐτὸς γ' ἂν φαίη Πλάτων τὸν λόγον ἢ τὸν λογισμὸν τῶν 10
 34 φωνηέντων ἢ τῶν συμφώνων. Ἐβραίων δ' ἂν εἶποιεν
 παῖδες τοῦ τε Ἀλφα τὴν αἰτίαν, ὃ παρ' αὐτοῖς καλεῖται
 Ἀλφ, τοῦτο δὲ σημαίνει μάθησιν· καὶ τοῦ Βῆτα, ὅπερ
 Βῆθ φίλον αὐτοῖς προσαγορεύειν, οὕτω δὲ τὸν οἶκον
 ὀνομάζουσιν· ὥστε δηλοῦν τὴν διάνοιαν, μάθησις οἶκου· 5
 ὥσπερ σαφέστερον ἐλέγето, διδαχὴ τις καὶ μάθησις οἰκο-
 35 νομίας. Καὶ τὸ Γάμμα δὲ παρ' [αὐτοῖς] τρίτον κέκλη-
 ται Γίμελ· οὕτω δὲ τὴν πλήρωσιν ὀνομάζουσιν. Εἰτ'
 ἐπειδὴ τὰς δέλτους Δέλθ καλοῦσι, τὸ τέταρτον στοιχείων 10
 οὕτω προσεῖπον, ὁμοῦ διὰ τῶν δύο στοιχείων σημαίνον-
 τες, ὡς ὅτι ἡ ἔγγραφος μάθησις πλήρωσις ἐστὶ δέλτων. d
 36 Ἐπιὼν δέ τις καὶ τὰ λοιπὰ τῆς γραμματικῆς στοιχεῖα,
 μετὰ τίνος αἰτίας καὶ λογισμοῦ εὖροι ἂν ἕκαστα παρ'
 αὐτοῖς ὀνομασμένα. Ἐπεὶ καὶ τῶν ἑπτὰ φωνηέντων 5
 τὴν ἐπὶ τὸ αὐτὸ σύνθεσιν μιᾶς τινὸς ἀπορρήτου προση-

b 9. φαίη] φαῖην C. Supra αὐτός τ' F. c 3. προσαγορεύειν G.
 5. δηλοῦν] δοκοῦν B. 6. μάθησις] μάθησιν C. Mox ὡς εἰ B.C.
 7. καὶ τὸ γάμμα] Pro seqq. habent B.D. οἶμαι δὲ δηλοῦν τὴν τοῦ θεοῦ καὶ
 λόγου μέλλουσαν σάρκωσιν. εἴρηται δέ που (που om. D.) καὶ περὶ τῶν λοι-
 πῶν γραμμάτων ἀλλαχού ποῦ. ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπ. φ. Vid. supra p. 474 a.
 τρίτον om. C.F.G.I. qui mox γέμελ. 9. ἐπειδὴ] ἐπεὶ F.G. d. ὅτι]
 ὡς ὅτι C.E.F.G.I. 5. ἐπὶ τὸ αὐτὸ] ἐπὶ ταυτῇ C. ἐπ' αὐτὸ D.F.G.
 ἐπὶ ταὐτὸ I.

sint: quin hæreat etiam ipse Plato, si vocalium aut consonantium
 34 explicanda ratio atque appellatio sit. At vero Hebræi eam in
 promptu habent. Nam Alpha quidem, quod Alph ipsi vocant,
 disciplinam significat: Betha vero, quod Beth appellare solent,
 domum sonat: utrumque sententiam hanc efficit, disciplina domus:
 35 quasi apertius diceretur, doctrina quædam seu disciplina rei do-
 mesticæ. Gamma, quod ipsis quoque tertium elementum est, Gimel
 dicunt, eoque plenitudinem quandam significant. Tum quoniam
 δέλτους hoc est tabulas, Delth nominant, quarto elemento idem etiam
 nomen indidere, ut ambarum literarum conjunctione doceant, com-
 36 prehensam scripto disciplinam, tabularum plenitudinem esse. Atque
 ita deinceps elementa grammaticæ reliqua, nominis quodque sui repe-
 ries propriam apud Hebræos ac singularem habere rationem. Nam
 et septem quoque vocalium inter sese commissionem, ejusmodi nomen

γορίας περιέχειν φασὶν ἐκφώνησιν, ἣν διὰ τεσσάρων
στοιχείων παῖδες Ἑβραίων σημειούμενοι ἐπὶ τῆς ἀνω-
τάτῳ τοῦ Θεοῦ δυνάμεως κατατάττουσιν, ἄλεκτόν τι τοῖς 10
πολλοῖς καὶ ἀπόρρητον τοῦτ' εἶναι παῖς παρὰ πατρὸς
37 εἰληφότες. [Καὶ τῶν παρ' Ἑλληνσι δὲ σοφῶν, οὐκ οἶδ'
ὁπόθεν, τις τοῦτο μαθὼν ἠνέξατο, ὧδέ πη δι' ἐπῶν
φήσας,

Ἑπτα με φωνήεντα Θεὸν μέγαν ἄφθιτον αἰνεῖ

p. 520

γράμματα, τὸν πάντων ἀκάματον πατέρα.

Εἰμὶ δ' ἐγὼ πάντων χέλυσ ἄφθιτος, ἣ τὰ λυρῶδη

5

ἡρμოსάμην δίνης οὐρανίοιο μέλη.]

38 Εὖροις δ' ἂν καὶ τῶν λοιπῶν παρ' Ἑβραίοις στοιχείων,
ἐπιστήσας ἐκάστῳ, τὰ σημαινόμενα· τοῦτο δὲ ἤδη καὶ 10
διὰ τῶν πρόσθεν ἡμῖν συνέστη, ὁπηνίκα παρὰ βαρβάρων
39 τὰ πάντα ὠφελῆσθαι τοὺς Ἑλληνας ἀπεδείκνυμεν. Πολ- b
[306] λὴν δ' ἂν τις καταμάθοι, τὴν Ἑβραίων γλῶσσαν πολυ-

d 10. τι τοῖς] τι τοῦτο τοῖς C.F.G.

11. παῖς] παῖδες B. Tum

προσειληφότες E.I.

12. καὶ τῶν παρ' Ἑλληνσι—μέλη om. B.C.F.G.

p. 520. Ἑπτα με] De hoc epigrammate plurima collegit Fr. Jacobsius Animadv. in Anthol. Gr. T. XII. p. 34. sive ad Anal. Brunck. III. 209. n. CCLXXX.

10. τοῦτο δὲ ἤδη—διαπερῶντα om. B.

b. ἀπε-

δεικνύομεν] ἀπεδείκνυμεν C.E.F.G.

3. γλῶτταν] γλῶσσαν C.F.G.

Mox ὀρθότητι E.I.

efficere volunt, quod explicari voce non possit, quodque Hebræi
quatuor elementis inclusum summæ Dei potestati exprimendæ attri-
buunt, sic tamen ut idem proferri vulgo non posse longa serie posteri
37 a majoribus acceperint. Et vero, unus etiam aliquis e Græciæ
sapientibus, id ipsum, unde unde hauserit, subobscurè his versibus
adumbravit,

Me septem interitus experts vocalia Numen,

Cunctorumque patrem septem elementa vocant.

Idem æterna chelys rerum, quæque ordine jussit

Constantique polum ducere lege modos.

38 Cæterorum item apud Hebræos elementorum significationes, si enu-
cleare singula volueris, omnino reperies : quod ipsum jam a nobis
antea præstitum est, cum nihil non Græcos a barbaris accepisse
39 demonstrarem. Postremo qui Hebræorum linguam rimari dili-
gentius scrutarique voluerit, is profecto summam quandam apud illos

πραγμονῶν, ὀνομάτων ὀρθότητα παρὰ τοῖς ἀνδράσι φε-
 ρομένην· ἐπεὶ καὶ αὐτὸ τοῦ παντὸς ἔθνους τὸ προση- 5
 γορικὸν ὄνομα ἀπὸ τοῦ Ἑβερ τὸ παρωνύμιον εἰληψε.
 Σημαίνει δὲ τοῦτο τὸν “διαπερῶντα” ἐπεὶ καὶ διά-
 βασις καὶ διαπερῶν τῇ Ἑβραίων φωνῇ “Ἑβερ” ὀνομά-
 40 ζεται. Διδάσκει δὲ ὁ λόγος διαπερᾶν καὶ διαβαίνειν 10
 ἀπὸ τῶν τῇδε ἐπὶ τὰ θεῖα, μηδαμῶς τε ἑναπομένειν καὶ
 ἴστασθαι ἐπὶ τῇ θεᾷ τῶν ὀρωμένων, ἀπὸ δὲ τούτων ἐπὶ c
 τὰ ἀφανῆ καὶ ἀόρατα τῆς περὶ τοῦ τῶν ὅλων ποιητοῦ
 τε καὶ δημιουργοῦ θεολογίας διαβαίνειν. Ταύτῃ τοι τοὺς
 πρώτους μόνῳ τῷ πανηγεμόνι καὶ αἰτίῳ τῶν ὅλων ἀνα- 5
 κειμένους, εὐσεβεῖα τε καθαρᾷ καὶ ἀληθείᾳ προσανέχον-
 τας, Ἑβραίους ἐφώνουν, περατικούς τινας καὶ διαβεβη-
 41 κότας τῇ διανοίᾳ τοὺς τοιούσδε ἀποκαλοῦντες. Καὶ τί
 με δεῖ ἐπὶ πλείον μηκύνειν τὰ πάντα συνάγοντα τῆς τῶν 10
 Ἑβραϊκῶν ὀνομάτων ὀρθότητός τε καὶ ἀκριβείας, τοῦ προ-

b 6. παρώνυμον] παρωνύμιον C.E.F.G.I. ἔβερ] ἡ ἔβερ C. 9. πε-
 ρᾶν] διαπερᾶν C.F.G. 11. μηδαμῶς τε] τε om. C.F.G. c 2. τὰ
 ἀόρ. G. 4. μόνῳ] μόνον D. 6. τε καθ.] τῇ καθ. B. τε om. E.
 7. διαβεβηκότας] Vid. Wyttenbach. ad Plutarch. p. 31 e. 8. τοιού-
 τος] τοιούσδε C.E.F.G.I. 9. καὶ τί με] καὶ om. C.E.F.G. καὶ τι δὴ
 μηκύνειν B. qui mox om. πάντα συνάγοντα. δεῖ] δεῖ νῦν I.
 10. Ἑβραίων] Ἑβραίων C.F.I. 11. τε καὶ ἀκριβείας] καὶ ἀκριβείας πλὴν
 μετὰ τὴν παρ' αὐτοῖς λογικὴν διδασκαλίαν, δεῖ καὶ τὰ ἐξῆς λέγειν omissis
 cett. B. ubi caput seq. deest.

nominum proprietatem esse cognoscet. Atque id ipsi vel ex unico
 gentis universæ nomine constare potest, quod ab Hebere derivatur.
 Transeuntem enim significat, cum et transitum et transeuntem He- 40
 braica lingua voce unica Heber appellet. Et ea quidem nominis
 hujus ratio est, uti ab rerum præsentium vanitate ad divinarum studia
 sese conferre, nec in eorum quæ videntur contemplatione ullo modo
 acquiescere ac sistere, sed ab iis potius ad semota illa penitusque re-
 condita de universi conditore ac molitore, theologiæ mysteria transire
 doceantur. Ita plane primos illos, qui sese præpotenti rerum omnium
 moderatori auctorique Deo consecrarent, et sinceram veramque reli-
 gionem diligenter excolerent, Hebræos, quasi mente transeuntes ac 41
 trajicientes nuncuparunt. Sed quorsum in colligenda nominum apud
 Hebræos omnium proprietate, maturaque admodum impositione
 diutius immoremur, cum ad hanc quæstionem integra quædam ac

βλήματος οἰκείας δεομένου πραγματείας ; Πλὴν ὡς ἐν d
 τύπῳ φάναι, ἡγοῦμαι καὶ διὰ τῶν λεχθέντων τῆς παρ'
 Ἑβραίοις λογικῆς διδασκαλίας τὴν ἀποδείξιν παρεσχη-
 κέναι· εἰ δὲ κατὰ τὸν Πλάτωνα οὐ φαύλων ἦν ἀνδρῶν 5
 οὐδὲ τῶν τυχόντων, ἀλλὰ σοφοῦ καὶ διαλεκτικοῦ τινὸς
 νομοθέτου, φύσιν ὀνομάτων οἰκείαν τοῖς πράγμασιν εὐ-
 ρέσθαι, οἷος ἡμῖν ὁ Μωσῆς καὶ τὰ Ἑβραίων ἀποδέδεικται
 λόγια. Τί δὲ οὖν μετὰ τὰ λογικὰ ἔπεται ἢ τὰ φυσικὰ 10
 ἐπισκέψασθαι, ὅπως ποτὲ καὶ περὶ ταῦτα εἶχον Ἑβραίων
 παῖδες ;

- 7 Καὶ τὸ τρίτον δὲ μέρος τῆς καθ' Ἑβραίους φιλοσο- p. 521
 φίας,—τοῦτο δ' ἦν τὸ φυσικόν, διαιρούμενον καὶ παρ' 5
 αὐτοῖς εἰς τε τὴν τῶν νοητῶν καὶ ἁσωμάτων ἐποπτείαν,
 καὶ εἰς τὴν τῶν αἰσθητῶν φυσιολογίαν,—οἱ κατὰ πάντα
 τέλειοι προφῆται ἠδεσάν τε, καὶ τοῖς οἰκείοις, ὅτε δὲ
 καιρὸς ἐκάλει, κατεμίγνυν λόγοις· οὐ στοχασμοῖς καὶ b
 θνητῆς διανοίας ἐπιτηδεύσει μαθόντες, οὐδ' ἐπὶ διδασκά-

d 10. δὴ om. F.G.

p. 521. 3. δὲ τὸ μέρος F. 4. φιλοσοφίας] φυσιολογίας C. 9. κα-
 τεμίγνυν] κατεμίγνυ E.

singularis opera requiratur? Cæterum, mihi quidem videor, quomodo
 saltem informanda re fieri potuit, Hebræorum in disserendo vim
 atque facultatem, vel paucis iis quæ abs me commemorata sunt, satis
 illustrasse: si quidem ea Platonis sententia placet, dum is plebeiorum
 ac vulgarium hominum esse negat, propria nativæque rerum nomina
 invenire, sed tantum sapientis legislatoris, et scienter periteque ratio-
 cinantis, qualem profecto cum Mosem ipsum, tum Hebræicorum ora-
 culorum vim esse demonstravi. Quid ergo proximum est, nisi ut
 quemadmodum ipsi de rerum natura philosophati sint, exquiramus?

- 7 Tertiam hanc Hebræicæ philosophiæ partem, quæ naturalis vocatur,
 quæque ab iisdem quoque, in rerum sola mente perceptarum, et cor-
 poris omnis expertium contemplationem, et in earum quæ sensibus
 usurpantur tractationem dividitur, laudatissimi prophetæ cum nove-
 rant ipsi per sese, tum ubi postularet occasio, suis passim oraculis
 aspergebant: quam illi tamen neque conjecturis quibusdam, aut
 mortalis cogitationis industria didicerant, neque ullius sese humani

λοις ἀνδράσι σεμνυνόμενοι, θεοφορήσει δὲ κρείττονος
 δυνάμεως καὶ θείου πνεύματος ἐπιπνοία τὴν γνῶσιν ἀνα- 5
 2 τινέτες. Ἐνθεν μυρία μὲν αὐτοῖς περὶ τῶν μελλόντων
 τεθέσπιστο, μυρία δὲ περὶ τῆς τοῦ παντὸς συστάσεως
 πεφυσιολόγητο, καὶ αὖ πάλιν μυρία περὶ ζώων φύσεως
 διείληπτο, πλείστα δὲ ὅσα καὶ περὶ φυτῶν ταῖς οἰκείαις
 3 ἕκαστος προφητείας κατεβέβλητο. Μωσῆς δὲ καὶ λί- 10
 θων δυνάμεις εὖ μάλα ἐξεπιστάμενος, οὐ παρέργως ἐπὶ c
 τῆς τοῦ ἀρχιερέως στολῆς τῇ τούτων κέχρητο θεωρία.
 Καὶ αὖ πάλιν Σολομῶν, εἰ καὶ τις ἄλλος, ἐν τῇ περὶ
 τούτων διαπρέψαι φυσιολογία πρὸς τῆς θείας μαρτυ- 5
 4 ρεῖται γραφῆς, ὧδε περιεχούσης· Καὶ ἐλάλησε Σολομῶν
 τρισχιλίας παραβολὰς, καὶ ἦσαν ὥδαί αὐτοῦ πεντακισχί-
 λαι, καὶ ἐλάλησε περὶ τῶν ζύλων, ἀπὸ τῆς κέθρου τῆς ἐν
 τῷ Λιβάνῳ, καὶ ἕως τῆς ὑσσώπου τῆς ἐκπορευομένης διὰ 10
 τοῦ τοίχου. Καὶ ἐλάλησε περὶ τῶν κτηνῶν, καὶ περὶ τῶν

b 6. περὶ τῆς] περὶ om. I. 7. πεφυσιολόγητο] πεφυσιολόγηται^{το} D.
 10. κατεβέβλ.] καταβέβλ. C.F.G. c. ἐπὶ τῆς] ἐπὶ τῇ C.F.G. 2. στο-
 λῆς] στολῇ C.F.G. κέχρητο] κέχρηται C.F.G. κέχρηται^{το} D. 3. τού-
 των] περὶ τούτων C.D.F.G.I. 9. τῆς ὑσσώπου] τῆς om. C.F.G. τοῦ
 ὕ. I.

præceptoris auctoritate jactabant: sed divinæ cuidam superioris
 potestatis vi, divinique spiritus afflatui totam illam cognitionem ac-
 2 ceptam ferebant. Quem illi quidem sequuti, ut de rebus futuris
 infinita divinitus prædixerunt, sic etiam et de universi molitione infi-
 nita, quo modo natura postulabat, disputarunt, et de animantium
 ipsarum naturis infinita tractarunt; quibus et sexcenta de plantis in
 3 suis quique prophetiis addiderunt. Et sane Moses, qui lapidum
 etiam vires apprime calleret, non obiter aut perfunctorie, cum de
 summi sacerdotis cultu disserteret, in eorum consideratione versatus
 est. At vero Salomon, si quisquam alius, in hac physiologiæ parte,
 summam omnino laudem est, vel ipso divinæ scripturæ testimonio,
 4 consecutus. Sic enim illa, *Locutus est quoque Salomon*, inquit, *tria*
millia parabolas, et fuerunt carmina ejus quinque et mille. Et dispu-
tavit super lignis, a cedro quæ est in Libano, usque ad hyssopum, quæ
egreditur de pariete. Et disseruit de jumentis, et volucris, et repti-

3 Reg.
 4, 32.

πετεινῶν, καὶ περὶ τῶν ἔρπετῶν, καὶ περὶ τῶν ἰχθύων. Καὶ δ
 παρεγένοντο πάντες οἱ λαοὶ ἀκοῦσαι τῆς σοφίας Σολομῶν-
 τος, καὶ [ἐλάμβανε δῶρα] παρὰ πάντων τῶν βασιλέων τῆς
 5 γῆς, ὅσοι ἤκουσαν τῆς σοφίας αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν ὁρμώμε-
 νος καὶ ὁ τὴν πανάρετον σοφίαν εἰς αὐτοῦ πρόσωπον 5
 ἀναθεὶς ἔφη· Αὐτὸς γάρ μοι ἔδωκε τῶν ὄντων γνῶσιν
 ἀψευδῆ, εἰδέναι σύστασιν κόσμου, καὶ ἐνέργειαν στοιχείων,
 ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ μεσότητα χρόνων, τροπῶν ἀλλαγὰς
 καὶ μεταβολὰς καιρῶν, ἐνιαυτοῦ κύκλους, καὶ ἀστέρων 10
 θέσεις, φύσεις ζώων καὶ θυμὸς θηρίων, πνευμάτων βίας,
 καὶ διαλογισμοὺς ἀνθρώπων, καὶ διαφορὰς φυτῶν, καὶ
 δυνάμεις ῥιζῶν, ὅσα τέ ἐστι κρυπτὰ καὶ ἀφανῆ ἔγνω. Ἡ p. 522
 [307] γὰρ πάντων τεχνίτις ἐδίδαξέ με σοφία. Πάλιν τε ὁ αὐ-
 τὸς Σολομῶν τὴν ῥευστὴν τῶν σωματίων οὐσίαν φυσιο-
 λογῶν, ἐν Ἐκκλησιαστῇ φησὶ, Ματαιιότης ματαιιοτήτων,
 τὰ πάντα ματαιιότης. Τίς περισσεΐα τῷ ἀνθρώπῳ ἐν 5
 παντὶ μόχθῳ αὐτοῦ, ᾧ μοχθεῖ ὑπὸ τὸν ἥλιον; Καὶ ἐπιλέγει,

d. παρεγένοντο] παρεγίνοντο E.I. 2. Σολομ.] τοῦ Σολομ. F.G.
 Σολομῶν I. ἐλάμβανε δῶρα om. C.D.E.F.G.I. Μοχ περὶ D. pro παρὰ.
 4. τῆς σοφίας] τὴν σοφίαν F.G.I. 9. χρόνων] χρόνου D. qui om.
 ἀλλαγὰς. 10. μεταβ.] τὰς μεταβ. D. ult. καὶ διαφ.] καὶ om. E.F.G.I.
 p. 522. 4. καὶ πάντα] τὰ πάντα C.F.G.I. 5. τῷ ἀνθρώπῳ] τῶν ἀν-
 θρώπων D.

libus, et piscibus. Et veniebant de cunctis populis, ad audiendam sapi-
 entiam Salomonis, et accipiebat munera ab universis regibus terræ, qui
 5 audiebant sapientiam ejus. Atque hac ipse ratione commotus, dum
 parentem illam virtutis omnis sapientiam ejus beneficio tribueret,
 hunc in modum loquebatur, Ipse enim, inquit, dedit mihi horum quæ
 sunt, scientiam veram, ut sciam constitutionem mundi, et virtutes ele-
 mentorum, initium, et consummationem, et medietatem temporum, vicis-
 situdinum permutationes, et commutationes temporum, anni cursus, et
 stellarum dispositiones, naturas animalium, et iras bestiarum, vim ven-
 torum, et cogitationes hominum, differentias virgultorum, et virtutes
 radicum, et quæcunque sunt absconsa, et improvisa didici. Omnium
 6 enim artifex docuit me sapientia. Rursus idem ille Salomon de fluxa
 corporum natura disputans in Ecclesiaste, Vanitas, inquit, vanitatum,
 et omnia vanitas. Quid habet amplius homo de universo labore suo,
 quo laborat sub sole? Et paucis interjectis. Quid est, quod fuit?

Sap. 7,
17.

Eccles.
1, 1.

Τί τὸ γεγονός; Αὐτὸ τὸ γενησόμενον καὶ τί τὸ πεποιημέ-
 νον; Αὐτὸ τὸ ποιηθισόμενον. Καὶ οὐκ ἔστι πᾶν πρόσφατον
 7 ὑπὸ τὸν ἥλιον. Ταῦτα γὰρ αὐτῷ καὶ τὰ τοιαῦτα πεφυ- 10
 σιολόγητο περὶ τῆς σωματικῆς οὐσίας. Εὗροις δ' ἂν b
 καὶ τοὺς ἄλλους Ἑβραίους ἐπιὼν σοφοὺς τῆς ὁμοίας οὐκ
 ἀμοίρους ἐπιστήμης. Φυτῶν γοῦν, ὡς ἔφην ἤδη πρό-
 8 τερον, μυρία καὶ ζῶων πέρι, χερσαίων τε καὶ ἐνύδρων, 5
 καὶ προσέτι πτηνῶν φύσεως εἴρηται αὐτοῖς. Ναὶ μὴν
 καὶ περὶ τῶν ἐν οὐρανῷ ἄσטרων· ἐπεὶ καὶ Ἄρκτου, καὶ
 Πλειάδος, Ὠρίωνός τε καὶ Ἀρκτούρου, ὃν Ἀρκτοφύ-
 λακα καὶ Βοώτην Ἑλλησι φίλον ὀνομάζειν, μνήμη τις 10
 οὐχ ἡ τυχοῦσα τοῖς τῶν δηλουμένων ἐμφέρεται γράμ-
 9 μασιν. Ἀλλὰ καὶ περὶ συστάσεως κόσμου, τά τε περὶ
 τῆς τοῦ παντὸς τροπῆς τε καὶ ἀλλοιώσεως, ψυχῆς τε c
 περὶ οὐσίας, καὶ λογικῶν ἀπάντων φύσεως ὀρωμένης τε
 καὶ ἀφανοῦς δημιουργίας, τῆς τε καθόλου προνοίας, καὶ
 τούτων ἔτι πρότερον τὰ περὶ τοῦ πρώτου τῶν ὅλων αἰ- 5

a 7. γεγονὸς] γένος D. 11. πεφυσιολόγηται] πεφυσιολόγητο C.F.
 G.I. Μοκ ἐπιὼν καὶ τοὺς ἄλλων ἑβραίων σοφούς C.F.G. ἐπιὼν post ἂν I.
 b 2. ἐπιστήμης E. 7. ἀστέρων] ἄστρων C.F.G.I. 9. Ἑλλησι φ.
 ὀν.] φ. ὀν. Ἑλλησι C. ὀν. Ἑλ. φ. F.G.I. 11. γράμμασιν] συγγράμ-
 μασιν F.G. περὶ] τὰ περὶ C.F.G. c. περιουσίας] ἴσ. περὶ οὐσίας
 Vigeri margo. De animi substantia Trapez. 2. λογικῶν τε G.

Ipsum quod futurum est. Quid est quod factum est? Ipsum quod
 7 *faciendum est. Nihil est sub sole novum. Hæc ille, aliaque his*
similia de corporea natura philosophatus est. Cæteros etiam He-
bræorum sapientes si percurrere volueris, eadem instructos scientia
fuisse reperies. Nam de plantis, uti jam ante dixi, deque animan-
tium sive quæ in terra, sive quæ in aquis degunt, ac de ipsarum
 8 *etiam volucrum natura plurima docuerunt. Imo de cæli quoque*
sideribus disputarunt, cum et Ursæ, et Pleiadum, et Orionis, et
Arcturi, quem Arctophylacem, quasi ursæ custodem, et Booten
 9 *Græci vocare solent, crebra in eorum scriptis mentio habeatur. Quin*
etiam de orbis molitione, deque universi conversione ac mutatione,
de animi excellentia, de omnium ratione præditorum, seu quæ vi-
detur, seu quæ non videtur, naturæ procreatione, de providentia
rerum universitatem complexa, atque ante hæc omnia de principe

τίον, τῆς τε τοῦ δευτέρου θεολογίας, καὶ τῶν ἄλλων τῶν
 διανοίᾳ μόνῃ ληπτῶν τοὺς λόγους καὶ τὰς θεωρίας εὖ
 μάλα καὶ ἀκριβῶς περιειλήφασιν· ὥς μὴ ἂν ἀμαρτεῖν
 τοὺς μετὰ ταῦτα παρ' Ἑλλησι τὴν τούτων φύσιν ἀνη- 10
 ρευνηκότας πρεσβύταις οἷα νεωτέρους κατηκολουθηκέναι
 10 φάναι. Ταῦτα μὲν δὴ καὶ περὶ τῆς τοῦ παντὸς φυσιο- d
 λογίας. Διχῇ δὲ καὶ τὸν περὶ τούτων διαστειλάμενοι
 λόγον, τὸν μὲν περὶ τῶν αἰσθητῶν οὐκ εἰς ἄκρον ᾤοντο
 δεῖν εἰς τοὺς πολλοὺς ἐκφέρειν, οὐδέ γε τὰς αἰτίας τῆς 5
 τῶν ὄντων φύσεως τὸ δημῶδες πλῆθος ἐκδιδάσκειν, πλὴν
 ὅσον ἦν ἀναγκαῖον εἶδέναι, ὅτι τε μὴ ἀπηντομάτισται τὸ
 πᾶν, μὴδ' εἰκῇ καὶ ὥς ἔτυχεν ἐξ ἀλόγου φορᾶς ὑφέστη-
 κεν, ἄγεται δ' ὑφ' ἡνιόχῳ Θεοῦ λόγῳ, καὶ δυνάμει σο- 10
 11 φίας ἀρρήτου διακυβερνᾶται. Περὶ δὲ τῶν νοητῶν, ὅτι
 μὲν ἐστὶ, καὶ τίνα, ὅπη τε διατάξεως ἔχει δυνάμεώς
 τε καὶ διαφορᾶς, εἴρηται μὲν, καὶ ταῖς ἱεραῖς βίβλοις

c 8. εὖ καὶ] εὖ μάλα καὶ C.F.G. 10. πρεσβύτας] ἴσ. πρεσβύταις
 Vigeri marg. Sic F.G.I. Μοχ φάναι om. G. d 2. καὶ περὶ] καὶ τὸν
 περὶ C.F.G.I. 4. εἰς πολλοὺς] τοὺς πολλοὺς C.F.G. 5. οὐδέ γε
 —ἐκδιδάσκειν om. I. τῆς δημῶδες] τῆς τῶν ὄντων φύσεως τὸ δημῶδες
 (δημῶδες F.G.) C.F.G. 6. ὅσον εἶδέναι] ὅσον ἦν ἀναγκαῖον εἶδέναι
 C.F.G.I. 12. τε καὶ] τε om. I.

rerum omnia caussa, necnon de secundo illarum principio, cæteris-
 que omnibus quæ sola mente percipiuntur, egregias in primis et ac-
 curatas disputationes habuere. Ita profecto, citra omne aberrandi
 periculum, id pronuntiare liceat, qui e Græcis postea in scrutanda
 rerum istarum natura versati sunt, eos utpote juniores priscorum
 10 illorum vestigiis institis. Atque hæc a nobis de universi apud
 Hebræos physiologia dicta sufficiant. Cæterum illi cum duo tracta-
 tionis hujus capita statuerent, alterum illud, quod res sensibus ob-
 jectas complectitur, non subtiliter et enucleate vulgo explicandum,
 nec singularum naturæ plebeie caussas multitudini aperiendas puta-
 verunt, nisi quantum necesse erat, ut omnes intelligerent, universum
 hoc neque per sese, neque casu ac temere, fortuito quodam impetu
 extitisse: at summi moderatoris Dei ratione, et infinitæ sapientiæ
 11 numine gubernari. Res autem illas quod attinet, quæ sola mente
 capiuntur, cum ejusmodi aliquas esse, tum illarum quoque gradum,
 vim, atque discrimen non modo sacræ passim literæ docuerunt, sed

ἐγκαταβέβληται, εἰς ἐξάκουστόν τε τοῖς πᾶσι παραδέδο-
 ται, καθ' ὅσον εἰδέναι χρῆν τοὺς εὐσεβείας μεταποιουμέ- p. 523
 12 νους εἰς ἀνάληψιν εὐλαβοῦς καὶ σώφρονος βίου. Τὸν
 δὲ δὴ βαθὺν καὶ λεληθότα περὶ τούτων λόγον ἐν ἀπορ-
 ρήτοις ζητεῖν τε καὶ διδάσκεισθαι κατελίμπανον τοῖς 5
 οἷοις τε τὰ τοιάδε μυεῖσθαι. Βραχεία δὲ καὶ ὥς ἐν τύπῳ
 φάναι, εὖ ἂν ἔχοι καὶ τῆς τούτων διελθεῖν ἐποπτείας, τόν
 τε Πλάτωνα καὶ τούτῳ τὰ φίλα πεφρονηκότα τοῖς δη-
 λουμένοις παραστήσαι.

8 Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς τῶν νοητῶν καὶ ἀσωμά- b
 των παιδεύσεώς τε καὶ θεωρίας τῷ πανσόφῳ Μωσεῖ καὶ 5
 τοῖς Ἑβραίων προφήταις Πλάτων ὁ θαυμάσιος ἐπηκο-
 λουθηκέναι διὰ τῶν οἰκείων φωνῶν ἐστὶ δηλός· εἴτ' ἐξ
 ἀκοῆς εἰς αὐτὸν ἠκούσης μαθὼν, (ἐπεὶ καὶ συνίσταται c
 παρ' Αἰγυπτίοις τηνικάδε τὰς διατριβὰς πεποιημένος,
 καθ' ὃν Ἑβραῖοι τῆς οἰκείας δεύτερον ἀποπεσόντες γῆς

p. 523. 2. τὸν δὲ] τὸν δὲ δὴ C.F.G.I. 3. ἐν ἀπορρήτοις] ἐν om. C.F.G.
 5. μυεῖσθαι] μυεῖσθαι C.F. ἴσ. μεμνησθαι Vigeri margo. 6. καὶ ὥς
 καὶ om. C.F.G. 8. φίλα] φύλα D. b 3. περὶ τῆς] ἐπὶ τῆς C.F.
 G.I. 6. ἐπηκολουθηκώς] ἐπηκολούθηκεν B.D. -θηκέναι C.F.G.I.
 7. διὰ τῶν—δηλός om. B.

etiam ea promiscue semper omnibus audire licuit, quantum iis quidem
 nota esse debuerunt, qui pietatem profitentur, ut castigatoris et
 12 honestioris vitæ rationes intelligant. Sed tamen altiore illum
 occultioreque sensum, quem includunt, iis duntaxat, qui ejus memi-
 nisse possent, sub arcanis verborum ac sententiarum involucris,
 quærendum discendumque reliquerunt. Atque hic operæ pretium
 fuerit, pauca quædam vel informandæ rei gratia, de hoc etiam altero
 genere disserere, quamque in eodem Hebræis affinia similiter ac
 gemina Plato senserit, demonstrare.

8 Enimvero Platonem illum, quem tantopere omnes admirantur, in
 hac quoque rerum spiritalium et incorporearum doctrina et ratione
 explicanda, non modo sapientissimum Mosem, verum etiam alios
 Hebræorum prophetas, sequutum esse, vel ex ipsis ejus verbis mani-
 feste constat: sive eam fama et auditione acceperit, cum certum sit,
 apud Ægyptios tunc temporis illum degisse, cum Hebræi patria

Αἰγυπτίοις ἐπεχωρίαζον, Περσῶν ἐπικρατούντων,) εἴτε 5
καὶ παρ' ἑαυτοῦ τῇ τῶν πραγμάτων ἐπιβαλὼν φύσει,
εἴτε ὅπως οὖν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καταξιωθεὶς τῆς γνώσεως.
Ὁ Θεὸς γὰρ, φησὶν, αὐτοῖς ἐφάνέρωσε. Τὰ γὰρ ἀόρατα
αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶ- 10
ται, ἥ τε αἰδὶος αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης, εἰς τὸ εἶναι
αὐτοὺς ἀναπολογήτους. Μάθοις δ' ἂν τὸ εἰρημένον ὧδέ
πῃ διασκοπούμενος.

- [308] 9 Μωσῆος ἐν ταῖς ἱεροφαντίαις χρησμὸν ἐκ προσώπου^d
τοῦ Θεοῦ φήσαντος, Ἐγὼ εἰμι ὁ ὢν. Οὕτως ἐρεῖς τοῖς⁵
υἱοῖς Ἰσραὴλ, ὁ ὢν ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς, παραθεμένου
δὲ καὶ τὸν Θεὸν ἀντικρυς μόνον ὄντα, καὶ τῆσδε κυρίως
καὶ ἀρμοδίως ἡξιωμένον τῆς κλήσεως ἀποφνηαμένου· 10
² πάλιν τε αὖ Σολομῶνος περὶ τῆς τῶν αἰσθητῶν καὶ
σωματικῶν γενέσεώς τε καὶ φθορᾶς ἀνειπόντος, τί τὸ p. 524
γεγονός; Αὐτὸ τὸ γενησόμενον. Καὶ τί τὸ πεποιημένον; Αὐτὸ

c 4. ἐπιχωρίαζον I. 7. θεοῦ] τοῦ θεοῦ C.F.G.I. Mox τῆς γνώσεως
om. F. Tum αὐτοῖς φησὶν I. 10. αὐτοῦ αἰδὶος] αἰδὶος αὐτοῦ B.C.
F.G.I. 12. δ' ἂν] δ' om. B. d 6. φήσαντος] φήσαντα B.
8. δὲ καὶ] δὲ om. B.D.F.G. Mox ἀντικρυς μόνον B.C.F.G.I. 11. σο-
λομῶντος] σολομῶνος B.C.F.G.I. Mox σωμ. καὶ αἰσθ. C.F.G.

p. 523. γενησόμενον] Addidi καὶ τί τὸ πεποιημένον αὐτὸ τὸ ποιηθησόμε-
νον cum B.C.F.G.I.

secundo pulsi, Persis dominantibus, in Ægypto versarentur: sive
per sese propriam rerum naturam rimatus, sive quocunque modo in
Rom. 1, 20. *Deus enim, inquit apo-
stolus, ipsis manifestavit. Invisibilia enim ipsius, a creatura mundi,
per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, ipsa quoque ejus sempi-
terna virtus atque divinitas, ut sint inexcusabiles. Tu vero facile hujus
rei veritatem ex sequentibus intelligas.*

9 Ejusmodi oraculum Moses sacris in literis ex persona Dei pro-
nuntiat, *Ego sum, qui sum. Sic dices filiis Israel, Qui est, misit me ad
Exod. 3, 14. vos: atque ita Deum unum ex omnibus vere esse, ac genus hoc
2 nominis in eum proprie solum apteque convenire declarat. Similiter
de rerum, quæ sensu percipiuntur, quæque corpore præditæ sunt,
Eccl. 1, 9. ortu simul atque interitu Salomon ita loquitur. Quid est, quod fuit?*

τὸ ποιηθισόμενον. Καὶ οὐκ ἔστι πᾶν πρόσφατον ὑπὸ τὸν
 ἥλιον, ὃ λαλήσει καὶ ἔρει, ἴδε τοῦτο καινόν ἐστιν· ἤδη γέ-
 γονεν ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς γενομένοις ἀπὸ ἔμπροσθεν ἡμῶν·⁵
³ τούτοις δὲ καὶ ἡμῶν ἀκολουθῶς εἰς δύο τὸ πᾶν διαιρουν-
 των, εἰς τε νοητὸν καὶ αἰσθητὸν· καὶ τὸ μὲν νοητὸν,
 ἀσώματον καὶ λογικὸν τὴν φύσιν, ἀφθαρτὸν τε καὶ
 ἀθάνατον εἶναι ὀριζομένων· τὸ δ' αἰσθητὸν ἐν ῥύσει καὶ¹⁰
 φθορᾷ, μεταβολῇ τε καὶ τροπῇ τῆς οὐσίας ὑπάρχειν·
 πάντων δ' ἐπὶ μίαν ἀρχὴν ἀνακεφαλαιουμένων, ἐν τε^b
 εἶναι τὸ ἀγέννητον, καὶ τὸ κυρίως καὶ ἀληθῶς ὄν δογματι-
 ζόντων, τὸ πάντων ἀσωμάτων τε καὶ σωμάτων αἴτιον·
⁴ θέα τίνα τρόπον οὐ μόνον τὴν διάνοιαν, ἀλλὰ καὶ τὰς⁵
 λέξεις αὐτὰς καὶ τὰ ῥήματα τῆς Ἑβραίων γραφῆς πα-
 ραξέσας ὁ Πλάτων ἐξοικειοῦται τὸ δόγμα, πλατύτερον
 ὧδέ πη διασαφῶν·

Τί τὸ ὄν αἰεί, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον; Καὶ τί τὸ γινόμενον

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

a 3. ὅς λαλ.] ὁ λαλ. B.D.E.F.G.I. Versio vetus apud Hieronymum
 T. III. p. 391 b. ed. Vallars. Non est omne recens sub sole, quod loqua-
 tur et dicat, Ecce hoc novum est. 5. τούτων—ἡμῶν] τοῖς τοῖς—ἡμῶν C.
 F.G. 8. ἀφθαρτὸν τε καὶ ἀθ. om. B. b 7. ἐξοικειοῦται—πλατύτε-
 ρον D. om. 9. τί τὸ] τι om. C.F.G. Tum γινόμενον B.F.G. Mox
 δὲ om. B.

*Ipsum quod futurum est. Nihil sub sole novum. Nec valet quisquam
 dicere, ecce hoc recens est: jam enim præcessit in sæculis, quæ fuerunt*
³ *ante nos. Iidem nobis consequenter id omne quod est in duo genera*
partiuntur, spiritale, sensuque perceptum: et spiritalia quidem cor-
pore libera, sed a natura cum instructa ratione, tum interitus ac
mortis expertia esse statuunt; contra vero sensibus obvia, in fluxu
et corruptione, atque in assidua naturæ suæ mutatione versari. At
universis unum ad principium caputque revocatis, unum esse dun-
taxat, quod neque ortum habuerit, et proprie solum vereque sit,
idemque omnino omnino, seu corpore careant, seu cum eo conjuncta
⁴ *sint, caussam atque principium esse decernunt. Jam vide tu mihi,*
quo pacto ex Hebræorum literis non sententia modo, sed ipsis etiam
vocibus verbisque derasis, hoc sibi Plato dogma vendicet, uberius
paulo rem ita declarans.

Quid illud est, quod semper est, nec tamen ortum ullum habet? Quid

Plato
Tim. p.
27 d.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

μὲν αἰὶ, ὃν δὲ οὐδέποτε; τὸ μὲν δὴ νοήσει μετὰ λόγου περι-
ληπτὸν, αἰὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ὄν· τὸ δὲ αἰσθήσει ἀλόγῳ δοξα-
στὸν, γινόμενον καὶ ἀπολλύμενον, ὅντως δὲ οὐδέποτε ὄν. c

5 Ἄρ' οὐ σαφῶς πέφηνεν ὁ θαυμάσιος τὸ μὲν παρὰ
Μωσεί φῆσαν λόγιον Ἐγὼ εἰμι ἢ ἂν μεταποιήσας διὰ τοῦ,
“Τί τὸ ὃν αἰὶ, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον;” Καὶ τοῦτό γε λευ-
κότερον διασαφήσας ἐν τῷ φάναι, μὴδ' ἄλλο εἶναι τὸ
ὄν, ἢ τὸ οὐ σαρκὸς ὀφθαλμοῖς ὁρώμενον, νῶ δὲ κατα-
λαμβάνόμενον. Ἐρωτήσας γοῦν τί τὸ ὄν, αὐτὸς ἐαυτῷ
ἀποκρίνεται, λέγων, “Τὸ μὲν δὴ νοήσει μετὰ λόγου πε-
6 ριληπτὸν ὄν.” Τὸ δὲ Σολομώντειον φῆσαν, Τί τὸ γε-
γονός; Αὐτὸ τὸ γενησόμενον· καὶ τί τὸ πεποιημένον; Αὐτὸ δὲ
τὸ ποιηθισόμενον· αὐτοῖς σχεδὸν ῥήμασι διερμηνεύσας
δηλὸς ἂν εἴη, λέγων, “Τὸ δ' αἰσθήσει ἀλόγῳ δοξαστὸν,
γινόμενον καὶ ἀπολλύμενον, ὅντως δὲ οὐδέποτε ὄν.” 5
Οἷς καὶ ἐπιφέρει·

c. ὅντως] οὕτως C. 3. μωσῇ] μωσεί C. Viger. 4. δι' αὐτοῦ]
διὰ τοῦ C.F.G.I. 7. ἄλλο—ὀφθαλμοῖς] ἄλλο τὸ ὃν εἶναι ἢ τὸ ὀφ. τῆς
σαρκὸς B. ἄλλου D. 10. τὸ μὲν δὴ—ἐπιφέρει om. B. ληπτὸν D. pro
περιληπτὸν. d 4. τὸ μὲν] ἴσ. τὸ δὲ Vigeri margo. Sic C.F.G. 5. ἀπολ-
λύμενον ὅντως] ἀπολλόμενον οὕτως C. et mox ἐπιφέρει ταῦτα γάρ. ἀπολ-
λούμενον ὅντως F.G. In E.I. item ταῦτα γάρ π. pro τὰ τοιαῦτα.

illud contra, quod semper nascitur, et nunquam est? Prius illud quidem, quod semper atque eodem modo est, ab sola intelligentia cum ratione percipitur. Alterum hoc, quod oritur simul et occidit, neque unquam vere est, in ea duntaxat, quam sensus ab omni ratione vacuus efficit, opinione versatur.

5 Quid? an non illud Mosis oraculum, *Ego sum qui sum*, egregius Plato manifeste repræsentat, dum suis ipsum ita verbis exprimit, *Quid illud est, quod semper est, nec tamen ortum ullum habet?* Quod etiam candidius et apertius illustravit, dum ait, aliud quod sit esse nihil, nisi quod non corporis oculis videatur, sed mente sola capiatur. Nam ubi quæsit, quid sit illud quod est; ita respondet ipse sibi,
6 *Nimirum illud, quod ab sola intelligentia percipitur.* Similiter, alterum hoc Salomonis. *Quid est quod fuit? Ipsum quod futurum est. Quid est quod factum est? Ipsum quod faciendum est:* verbis pene totidem interpretatur, dum ait, *Id autem quod oritur simul et occidit, neque unquam vere est, in ea duntaxat, quam sensus ab omni ratione vacuus efficit, opinione versatur.* Quibus etiam quæ sequuntur, adjungit.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

7 Ταῦτα γὰρ πάντα μέρη χρόνου, τὸ ἦν, καὶ ἔσται· ἃ δὲ φέροντες λανθάνομεν ἐπὶ τὴν αἰδίου οὐσίαν, οὐκ ὀρθῶς. Λέγομεν γὰρ δὴ, ὡς ἦν, ἐστὶ τε, καὶ ἔσται. Τῇ δὲ τὸ ἔστι μόνον κατὰ τὸν ἀληθῆ λόγον προσήκει· τὸ δὲ ἦν, καὶ τὸ ἔσται, περὶ τὴν ἐν χρόνῳ γένεσιν οὖσαν πρέπει λέγεσθαι· κινήσεις γὰρ ἔστων. Τὸ δὲ αἰεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχον ἀκινήτως, οὔτε πρεσβύτερον, οὔτε νεώτερον προσήκει γίνεσθαι διὰ χρόνον· οὐδὲ γενέσθαι ποτὲ, οὐδὲ γεγονέναι νῦν, οὐδ' εἰσαυ-
5
θις ἔσσεσθαι τοπαράπαν, οὐδ' ὅσα γένεσις τοῖς ἐν αἰσθήσει φερομένοις προσῆψεν· ἀλλὰ χρόνου ταῦτα, αἰῶνα μιμουμένου καὶ κατ' ἀριθμὸν κυκλουμένου, γέγονεν εἶδη. Καὶ πρὸς 5
τούτοις ἔτι τὰ τοιαῦτα· τὸ [δὲ] γεγονὸς εἶναι γεγονὸς, καὶ τὸ γιγνόμενον εἶναι γιγνόμενον· ἔτι τε τὸ γενησόμενον εἶναι γενησόμενον.

8 Καὶ ἵνα γε μή τις ἡμᾶς παρερμηνεύειν ἡγήσῃται τὰς τοῦ φιλοσόφου φωνὰς, ὑπομνήμασι χρῆσομαι τῶνδε¹⁰
τῶν λόγων τὴν διάνοιαν ἐκφαίνουσι. Πλείους μὲν οὖν

d 6. γὰρ πάντα] γὰρ om. B. 10. λόγον προσήκει] προσήκει λόγον B.
11. λέγεσθαι πρέπει F.G. 12. κινήσεις D. ult. διὰ χρόνον] διὰ
τῶν χρόνων B. διὰ τὸν χρόνον D. διὰ χρόνου Plat.
p. 525. 2. οὐδ' ὅσα—προσῆψεν om. B. 4. καὶ κατ' καὶ om. G.
6. τὸ δὲ] δὲ om. B.C.D.F.G. τό τε Plat. Mox γιν. C.F.G. bis. 7. τὸ
γεγονὸς F. 9. γε μή τις] μή τι γε B. b. τῶνδε τῶν—ἐμοὶ δ'
om. B. qui pergit, ἀπὸ πολλῶν οὖν ἔξαρκεί Νουμηνίου τοῦ Π. qui infra om.
δευτέρῳ et πη.

7 Quippe, temporis enim, inquit, partes istæ sunt, erat, atque, erit : quas imprudentes sempiternæ etiam naturæ injuria tribuimus. Vulgo enim ita loquimur, erat, est, erit : cum tamen ei solum, est, proprie vereque conveniat. Erat, autem, vel, erit, de ortu qui aliquo tempore fiat, pronuntiare decet, quod utraque voce motus aliquis significetur. At quod eodem se modo semper ac citra motum ullum habeat, id propter ipsum tempus neque vetustius unquam, neque recentius fieri potest : imo neque factum esse aliquando, neque nunc primum extitisse, neque omnino futurum esse, nec eorum aliud quicquam subire, quæ ipsemet ortus, iis quæ sensuum incertitudine jactantur, adjunxit : cum ista formæ quædam sint partesque temporis, quod æternitatem imitetur quidem, sed tamen certa quadam numerorum conversione volvatur. Quo etiam ista pertinent, Quod factum sit, id esse factum : quod fiat, id esse quod fit : denique quod futurum sit, futurum id esse.

Plato
Tim.
p. 37 e.

8 Ac ne quis philosophi verba in alienum me sensum torquere criminetur, eos ipsos commentarios, quibus illorum sententia declaratur, proferre juvat. Cum autem hoc in interpretandi genere plerique

εἰς τὴν τούτων ἐπιβεβλήκασι θεωρίαν· ἐμοὶ δ' ἐξαρκεῖ
 τανῦν ἀνδρὸς ἐπιφανοῦς Νουμηνίου τοῦ Πυθαγορείου
 παραθέσθαι λέξεις, ἃς ἐν τῷ Περὶ τὰγαθοῦ δευτέρῳ 5
 συγγράμματι ᾧδὲ πη διέξεισιν·

10 Φέρε οὖν ὅση δύναμις ἐγγύτατα πρὸς τὸ ὄν ἀναγόμεθα, c
 NOT- καὶ λέγωμεν, τὸ ὄν οὔτε ποτὲ ἦν, οὔτε ποτὲ μὴ γένηται· ἀλλ' 5
 MH- [309] 2 ἔστιν [ἄει] ἐν χρόνῳ ὠρισμένῳ, τῷ ἐνεστώτι μόνῳ. Τούτον
 NIOT μὲν οὖν τὸν ἐνεστώτα εἴ τις ἐθέλει ἀνακαλεῖν αἰῶνα, καὶ γὰρ
 συμβούλομαι· τὸν δὲ παρελθόντα χρόνον οἶεσθαι χρὴ ἡμᾶς
 διαπεφηνγύτα, ἥδη διαπεφηνγένοι ἀποδεδρακέναι τε εἰς τὸ 10
 εἶναι μηκέτι· ὃ τε αὖ μέλλων ἐστὶ μὲν οὐδέ πω, ἐπαγγέλλε- d
 3 ται δὲ οἷός τε ἔσεσθαι ἥξειν εἰς τὸ εἶναι. Οὐκ οὖν εἰκὸς ἐστὶν
 ἐνί γε τρόπῳ νομίζειν τὸ ὄν ἥτοι μὴ εἶναι, ἢ μηκέτι, ἢ μη-
 δέπω. Ὡς τούτου γε οὕτως λεγομένου, ἐν γίνεται τι ἐν τῷ 5
 4 λόγῳ μέγα ἀδύνατον, εἶναί τε ὁμοῦ ταυτὸν καὶ μὴ εἶναι. Εἰ
 δὲ οὕτως ἔχει, σχολῇ γ' ἂν ἄλλο τι εἶναι δύναίτο, τοῦ ὄντος
 αὐτοῦ μὴ ὄντος κατὰ αὐτὸ τὸ ὄν. Τὸ γὰρ ὄν αἰδιόν τε

b 4. Πυθαγορείου] Πυθαγορίου B.F. c 5. αἰὲ om. B.C.F.G. 6. μό-
 νῳ] μόνον B.D. Tum τούτο D. 7. καλεῖν] ἀνακαλεῖν B.C.D.F.G.I.
 συμβουλεύω] συμβούλομαι C.F.G.I. Vigeri marg. συμβουλεύομαι E.
 9. ἥδη] ἢ B. qui mox om. ὃ τε αὖ μ.—οὕτως ἔχει. d. οἷς D.
 2. ἥξει] ἥξει G. 3. ἐνί γε] ἐνίστε E. 4. ὥστε τούτου] ὥς τούτου
 C.D.F.G. 7. ἔχει σχολῇ, σχολῇ γ' F. 8. τοῦ ὄντος] τὸ ὄντος B.
 αὐτὸ τὸ ὄν] τοαυτὸ τὸ ὄν C. Mox ἄρα B.C.F.G. pro γάρ.

versati sint, mihi quidem satis hoc loco fuerit, Numenii Pythagorici,
 cujus percelebre nomen est, ipsissima quibus secundo De Bono utitur,
 verba proferre.

10 Age vero, inquit ille, atque ad illud quod est, quantum licet aspiremus :
 omninoque pronuntiemus, quod est, id neque fuisse unquam, neque un-
 quam futurum esse, at certo duntaxat praesentique tempore semper esse :
 2 quod sane tempus hoc modo praesens, si quis aeternitatem dicere voluerit,
 me auctore quidem id faciat. At vero tempus praeteritum, ejusmodi nos
 existimare decet, quod jam prorsus aufugerit, atque ita evanuerit, ut penitus
 esse desierit : futurum autem, quod nondum sit, tametsi ut sit aliquando,
 3 habere posse dicatur. Minus ergo consentanee fecerit, qui, quod est, id
 ipsum uno eodemque modo, vel absolute non esse, vel non amplius, vel
 nondum esse statuerit. Qui enim sic loquatur, is rem, quae nunquam
 4 plane fieri possit, loquatur, idem esse simul ac non esse. Quippe, hoc si
 semel verum esse dabitur, aegre sane admodum aliud quidvis esse poterit,
 ubi id ipsum quod est, etiam qua tale est, nullum erit. Quod enim est, id

βέβαιόν τε ἐστίν, αἰὶ κατὰ ταυτὸν [καὶ ταυτὸν, καὶ] οὐδὲ 10
 γέγονε μὲν, ἐφθάρη δέ, οὐδ' ἐμεγεθύνατο μὲν, ἐμειώθη δέ·
 οὐδὲ μὴ ἐγένετό πω πλείον, ἢ ἔλασσον· καὶ μὲν δὴ τά τε
 5 ἄλλα, καὶ οὐδὲ τοπικῶς κινηθήσεται. Οὐδὲ γὰρ θέμις αὐτῷ
 κινηθῆναι, οὐδὲ μὲν ὀπίσω, οὐδὲ πρόσω· οὔτε ἄνω ποτέ, οὔτε 15
 κάτω· οὐδ' εἰς δεξιὰ, οὐδ' εἰς ἀριστερὰ μεταβήσεται ποτε τὸ p. 526
 ὄν· οὔτε περὶ τὸ μέσον ποτέ ἑαυτοῦ κινηθήσεται· ἀλλὰ μάλ-
 λον καὶ ἐστήξεται, καὶ ἀραρός τε καὶ ἐστηκὸς ἔσται κατὰ
 ταυτὰ ἔχον αἰὶ, καὶ ὡσαύτως.

6 Καὶ ἐξῆς, μεθ' ἕτερα ἐπιλέγει·

5

Τοσαῦτα μὲν οὖν μοι πρὸ ὁδοῦ. Αὐτὸς δ' οὐκέτι σχημα-
 τισθήσομαι, οὐδ' ἀγνοεῖν φήσω τὸ ὄνομα τοῦ ἀσωμάτου·
 καὶ γὰρ κινδυνεύει νῦν ἤδη ἥδιον εἶναι εἰπεῖν μᾶλλον, ἢ μὴ
 εἰπεῖν. Καὶ δῆτα λέγω τὸ ὄνομα αὐτῷ εἶναι τοῦτο τὸ πάλαι 10
 7 ζητούμενον. Ἀλλὰ μὴ γελασάτω τις, ἐὰν φῶ τοῦ ἀσωμά-
 του εἶναι ὄνομα οὐσίαν καὶ ὄν. Ἡ δὲ αἰτία τοῦ ὄντος ὀνό-

d 9. αἰὶ] αἰὲ C.G. [Μοx καὶ ταυτὸν καὶ om. B.C.F.G. post κατὰ ταυ-
 τόν. ante οὐδὲ D.E.I. om. καί. 14. αὐτῷ] αὐτὸ B. αἰθις F. ult. οὔτε
 κάτω] οὐδὲ κάτω B.C.D.F.G.

p. 526. μετατεθήσεται] μεταβήσεται C.F.G. μ. π. τ. ὅ. om. B. μετα-
 τεθεύσεται D. μεταθεύσεται E.I. 2. μᾶλλον καὶ] καὶ om. F.G. 3. καὶ
 ἀρ.—ἔσται om. B. 4. καὶ ὡσαύτως] καὶ om. B.D. Mox om. ἐξῆς
 B.D. et ἐπιλέγει et μοι om. B. 7. καὶ γὰρ—φθαρῆσθαι om. B.
 8. κινδυνεύει νῦν] κινδυνεύειν F. ἥδιον] γρ. ἥδιον Vigeri margo. Sic
 F.G. qui pergunt εἶναι μᾶλλον εἰπεῖν ἢ μή. b. ἐὰν φῶ] εἰ φήσω in
 marg. γρ. ἐὰν φῶ D. 2. ὄντος] ὄντως C.

sempiternum est, atque eodem sese modo constanter habet; non autem
 vel ita fuit, ut deinde interierit, vel crevit modo, modo decrevit, vel majus
 nondum aut minus evasit. Præterea nec alio quovis motus genere, nec
 5 loco tenus unquam movebitur. Fas enim utique non est, uti quod vere
 est, idem retrorsum vel antrorsum; sursum aut deorsum; dextrorsum vel
 sinistrorsum moveri omnino transferre possit: ac ne circa sui quidem
 ipsius medium movebitur: sed hærebit potius, et immotum atque incon-
 cussum per sese semper, eademque ratione consistet.

6 Idemque nonnullis interjectis, deinceps ita prosequitur.

Atque hæc muniendæ viæ gratia mihi dicta sunt. Jam vero simulatione
 omni posita, nosse me incorporei nomen ingenue profitebor; cum id nunc
 quidem pronuntiarī jucundius futurum videatur, quam sileri. Et quidem
 7 illud ipsum, quo de jampridem quæritur, ei nomen esse contendo. Nec
 rideat hic quisquam, dum audit proprium incorporei nomen, substantiam,
 atque id quod est, abs me constitui. Nominis quippe hujus eam esse

NOT-
MH-
NIOY

ματός ἐστι, τὸ μὴ γεγονέναι, μηδὲ φθαρήσεσθαι, μὴδ' ἄλλην
μήτε κίνησιν μηδεμίαν δέχεσθαι, μήτε μεταβολὴν κρείττω ἢ 5
φάυλην· εἶναι δὲ ἀπλοῦν καὶ ἀναλλοίωτον, καὶ ἐν ιδέα τῇ
αὐτῇ, καὶ μήτε ἐθελούσιον ἐξίστασθαι τῆς ταυτότητος, μὴθ'
8 ὑφ' ἐτέρου προσαναγκάζεσθαι. Ἐφη δὲ καὶ ὁ Πλάτων ἐν
Κρατύλῳ τὰ ὀνόματα ὁμοιώσει τῶν πραγμάτων εἶναι αὐτὰ ¹⁰
ἐπίθετα. Ἐστω οὖν καὶ δεδόχθω εἶναι τὸ ὄν τὸ ἀσώματον.

9 Εἴθ' ὑποκαταβὰς ἐπιλέγει,

Τὸ ὄν εἶπον ἀσώματον, τοῦτο δὲ εἶναι τὸ νοητόν. Τὰ
μὲν οὖν λεχθέντα, ὅσα μνημονεύειν ἐστὶ μοι, τοιαῦτα γοῦν ἦν. 5
Τὸν δ' ἐπιζητοῦντα λόγον ἐθέλω παραμυθῆσασθαι, τοσόνδε
ὑπειπὼν, ὅτι ταῦτα τοῖς δόγμασι τοῖς Πλάτωνος εἰ μὴ συμ-
βαίνει, ἀλλ' ἐτέρου γ' ἐχρῆν οἶεσθαι τινος ἀνδρὸς μεγάλου, ¹⁰
μέγα δυναμένου, οἷου Πυθαγόρου. Λέγει γοῦν Πλάτων·
φέρ' ἀναμνησθῶ πῶς λέγει· “Τί τὸ ὄν αἰ, γένεσιν δὲ οὐκ ^d
ἔχον; Καὶ τί τὸ γινόμενον μὲν, ὄν δὲ οὐδέποτε; Τὸ μὲν δὴ
νοήσει μετὰ λόγου περιληπτὸν, τὸ δ' αὖ δόξη μετὰ αἰσθήσεως

b 5. ἐνδέχεσθαι μηδὲ] δέχεσθαι μήτε B.C.D.F.G. ε. μήτε I. 6. καὶ
ἐν ιδέα—ἐτρέπετο γὰρ ἂν om. B. 10. ὁμοιώσει] μειώσει D. ὁ μει-
ώσει E. c. δεδόσθω] δεδόχθω C.D.F.G.I. c 5. γοῦν] τοῦν C.F.
τὸν δ'] δ' om. F. 8. τοῦ] τοῖς C.F.G. 9. ἐτέρου γ' ἐχρῆν] ἔτε-
ρόν γε χρῆν C.F.G. d. ἔχον] ἔχει C.F.G.

causam intelligat, quod neque ortum habuerit, neque interitum sit: imo
nec aliud prorsus ullum seu motus, seu mutationis, ejusque vel melioris,
vel deterioris genus aliquando subitum: sed omnino simplex et immu-
tabile, adeoque in eadem semper naturæ suæ ratione persistat, quod ab
8 illa nec suapte sponte, nec aliena vi ac necessitate discedat. Et sane Plato
ipsemet in Cratylo, nomina ex propria quadam rerum similitudine imposita
esse docet. Maneat igitur, et tanquam verum sumatur, incorporeum esse
id, quod est.

9 Quibus paulo post iterum ista subjungit.

Id quod est, incorporeum, idemque sola mente perceptum esse dicebant.
Atque hæc sunt, quæ tum disputata fuisse memini. Mihi vero, si quis
illam Platonis orationem requirat, hunc ipsi laborem allevare ac mollire
placet; si prius hoc monuero, quæ loco illo disputantur, ea si minus ad
Platonis dogmata pertineant, alteri certe cuipiam, sed excellenti viro, sum-
maque philosophandi vi prædito assignanda esse, cujusmodi Pythagoram
10 fuisse dixeris. Sic igitur Plato: nam verborum meminisse conandum
est. Quid illud est, inquit, quod semper est, nec tamen ortum habet
ullum? Quid illud contra, quod oritur, et nunquam est? Prius illud
quidem ab sola intelligentia cum ratione percipitur: alterum hoc, quod

ἀλόγου δοξαστὸν, γινόμενον καὶ ἀπολλύμενον, ὥντως δὲ οὐδέ-
 11 ποτε ὄν." "Ἦρετο γάρ, τί ἐστὶ τὸ ὄν, φὰς αὐτὸ ἀγέννητον
 ἀναμφιλέκτως. Γένεσιν γὰρ οὐκ ἔφη εἶναι τῷ ὄντι· ἐτρέπετο
 γὰρ ἄν' τρεπόμενον δὲ οὐκ ἦν αἰδίον.

ΝΟΥ-
 ΜΗ-
 ΝΙΟΥ

12 Εἶτα ὑποβάς φησιν·

Εἰ μὲν δὴ τὸ ὄν πάντως πάντα αἰδίον τε ἐστὶ καὶ ἄτρε-
 πτον, καὶ οὐδαμῶς οὐδαμῇ ἐξιστάμενον ἐξ ἑαυτοῦ, μένει δὲ
 κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἑστήκε, τοῦτο δὴπου ἂν εἴη τὸ τῇ
 13 νοήσει μετὰ λόγου περιληπτόν. Εἰ δὲ τὸ σῶμα ρεῖ καὶ φέ-
 ρεται ὑπὸ τῆς εὐθὺ μεταβολῆς, ἀποδιδράσκει καὶ οὐκ ἔστιν. p. 527
 "Ὅθεν οὐ πολλὴ μανία μὴ οὐ τοῦτο εἶναι ἀόριστον, δόξη δὲ
 μόνῃ δοξαστὸν, καὶ ὥς φησι Πλάτων, γινόμενον καὶ ἀπολ-
 λύμενον, ὥντως δὲ οὐδέποτε ὄν.

5

14 Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Νουμήνιος, ὁμοῦ τὰ Πλάτωνος καὶ
 πολὺ πρότερον τὰ Μωσέως ἐπὶ τὸ σαφέστερον διερμη-

d 4. ἀλόγου] λόγου C. 5. ὥντως] ὄντος D. qui infra γὰρ δὴ cum
 G.I. 8. τρεπόμενον δὲ] εἰ τρεπόμενον B. 10. τέ ἐστὶ] ἐστι om. B.
 qui mox om. καί. 11. ἐξ ἑαν.] ἐξ om. B.D. 12. κατὰ] καὶ D.
 qui infra δ' ἂν. ult. περιληπτόν] ληπτὸν C.G. λεπτὸν F. φέρε-
 ται] φθείρεται B.

p. 527. εὐθὺς] εὐθὺ C.D.F.G.I. 2. ὅθεν οὐ—ἀπτικίζων om. B.
 οὐ τοῦτο] οὐ om. C.F.G. 5. ὥντως] ὄντος D. οὕτως F. μὲν δ']
 μὲν οὖν ὁ C.F.G. 7. σαφές] σαφέστερον C.F.G. σαφέστερον ἄγων D.

oritur simul et occidit, neque unquam vere est, in ea duntaxat, quam
 11 sensus ab omni ratione vacuus efficit opinione versatur. Quærit Plato,
 quid illud sit, quod est; id sine dubio carere ortu statuens. Quippe ortum
 in eo quod est, locum habere negat; mutaretur enim alioqui: si autem
 mutaretur, sempiternum id non esset.

12 Inde aliquantum progressus hæc addit.

Si quod est, id omnino sempiternum et immutabile est, nec ab sese ulla
 unquam varietate discedit, sed in una semper eademque ratione permanet,
 illud unum profecto sit oportet, quod intelligentia cum ratione capiatur.
 13 Contra vero, si corpus fluit, et repentina quadam mutatione abripitur,
 evanescit illud quidem, proindeque nullum est. Quare nihil admodum
 ille desipiat, qui corpus definiri non posse dixerit, sed ejusmodi esse, quod
 in sola, ut ait Plato, opinione versetur, dum oritur simul, et occidit, neque
 unquam vere est.

14 Hæc Numenius, quibus non Platonis modo, sed etiam longe anti-
 quioris Platone Mosis doctrinam illustravit. Itaque merito sane,

νεύων. Εἰκότως δῆτα εἰς αὐτὸν ἐκείνο τὸ λόγιον περι-
φέρεται, δι' οὗ φάναι μνημονεύεται, τί γάρ ἐστι Πλά-
των, ἢ Μωσῆς ἀττικίζων ;

- 15 Θεά δὲ πρὸς τούτοις, εἰ μὴ τὸν παρόντα νοῦν ἐπὶ
[310] πλεῖον καὶ ὁ Πλούταρχος ἐξαπλῶν συντρέχοι ἂν ταῖς τε
προκειμέναις φωναῖς τῶν φιλοσόφων, καὶ ταῖς αὖθις
Ἑβραίων κειμέναις ἐν ἑτέροις θεολογίαις, δι' ὧν τοτὲς
μὲν εἰσάγεται λέγων ὁ χρηματίζων Θεός, Διότι ἐγὼ Κύ-
16 ριος ὁ Θεὸς ὑμῶν, καὶ οὐκ ἡλλοίωμαι· τοτὲ δ' εἰς αὐτὸν
ἀφορῶν ὁ προφήτης ἀποτείνεται, 'Ὅτι δὴ τὰ μὲν ὁρατὰ
πάντα τραπείη ἂν ποτε καὶ μεταβληθείη· σὺ δὲ ἡ αὐτὸς εἶ,¹⁰
καὶ τὰ ἔτη σοῦ οὐκ ἐκλείψουσι. Σκόπει γοῦν, εἰ μὴ ὥς
ἐν προτάσει τοῦ τε παρὰ Μωσεί φήσαντος, Ἐγὼ εἰμι ἡ
ᾧ· καὶ τοῦ, ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν, καὶ οὐκ ἡλλοίωμαι·
καὶ τοῦ, Σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, δόξαι ἂν ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ
Περὶ τοῦ Εἰ τοῦ ἐν Δελφοῖς τὴν διάνοιαν ἐφερμηνεύειν,
τάδε λέγων πρὸς λέξιν·

a 8. αὐτὸ] αὐτὸν C.D.F.G. Tum ἐκείνο δὴ τὸ D.

μνημ. om. D. qui pergit τὸ τί γάρ.

b 2. συντρέχοι] συντρέχει C.

5. ἑτέρας] ἑτέροις C.E.F.G.I. c. μωσῇ] μωσεί B.C.I. Viger.

3. ἡλ-
λοί.] ἄλλοι. E.G.

4. εἶ om. B.

6. ἐφερμηνεύειν] ἐφερμ. B.C.
D.F.G.

dictum illud hanc in rem celebre circumfertur, Quid enim aliud Plato
est, quam Moses attice loquens ?

- 15 Sed tamen vide mihi sis, num ejusdem sententiæ vim uberius
adhuc Plutarchus aperiens, cum laudata superiorum philosophorum
oratione, et Hebræorum simul theologia variis passim in locis expli-
cata consentiat : dum, modo ista Deo verba tribuuntur, Quoniam
Malach. 3, 6. 16 ego Dominus Deus vester, et non mutor : modo in eundem propheta
Ps. 101, 28. respiciens, ita pronuntiat, Visibilia omnia transibunt et mutabuntur.
Tu autem idem ipse es, et anni tui non deficient. Vide, inquam, num
proposita veluti quæstione, cum ejus qui sic apud Mosem loquebatur,
Ego sum qui sum, et rursus, Ego Dominus Deus vester, et non mutor :
tum etiam alterius, qui Deum ipsum ita compellabat, Tu autem idem
ipse es, mentem atque sententiam Plutarchus in suo De syllaba, Εἶ,
(Es) quæ Delphico templo inscripta est, opusculo, interpretari velle
videatur, his verbis :

- 11 Οὐτε οὖν ἀριθμὸν, οὔτε τάξιν, οὔτε σύνδεσμον, οὔτε ἄλλο d ΠΛΟΥ-
 τῶν ἐλλιπῶν μορίων οὐδὲν οἶμαι τὸ γράμμα σημαίνειν· ἀλλ' ΤΑΡ-
 ἔστιν αὐτοτελὴς τοῦ Θεοῦ προσαγόρευσις καὶ προσφώνησις, 5 ΧΟΤ
 ἅμα τῷ ῥήματι τὸν φθεγγόμενον εἰς ἔννοιαν καθιστάσα τῆς
 2 τοῦ Θεοῦ δυνάμεως. Ὁ γὰρ Θεὸς ἕκαστον ἡμῶν τῶν ἐνταῦθα
 προσιόντων οἶον ἀσπαζόμενος προσαγορεύει τὸ ΓΝΩΘΙ ΣΑΤ-10
 ΤΟΝ, ὃ τοῦ ΧΑΪΡΕ δὴ οὐθὲν μείον ἔστιν· ἡμεῖς δὲ πάλιν ἀμει-
 βόμενοι τὸν Θεὸν εἴ φαμέν, ὡς ἀληθῆ καὶ ἀψευδῆ καὶ μόνην
 μόνῃ προσήκουσαν τὴν τοῦ εἴ προσαγόρευσιν ἀποδιδόντες.
 3 Ἡμῖν γὰρ ὄντως τοῦ εἶναι μέτεστιν οὐδὲν, ἀλλὰ πᾶσα p. 528
 θνητὴ φύσις ἐν μέσῳ φθορᾶς καὶ γενέσεως γενομένη φάσμα
 4 παρέχει καὶ δόκησιν ἀμυδρὰν καὶ ἀβέβαιον αὐτῆς. Ἄν δὲ
 τὴν διάνοιαν ἐπερείσῃ τις, λαβέσθαι βουλόμενος, ὥσπερ ἡ 5
 σφόδρα περιδραξίς ὕδατος τῷ πιέζειν καὶ εἰς ταυτὸ συνά-
 γειν διαρρέον ἀπόλλυσι τὸ περιλαμβανόμενον, οὔτω τῶν
 παθητῶν καὶ μεταβλητῶν ἐκάστου τὴν ἄγαν ἐνέργειαν ὃ

d 2. οὔτε οὖν] οὖν om. B. 3. ἐλλιπῶν] ἐλλειπῶν D. 4. ἄλλον F.
 6. προσφώνησις G. ἅμα—δυνάμεως om. B. ἅμα om. C.F.G. 10. τὸ
 γνωθί] ἴσ. τῷ γν. Vigeri margo et sic Meziriacus ad Plutarch. ὃ τοῦ
 χαίρε—ἔστιν om. B. δὴ οὐδὲν] δήπουθεν C.D.G. δὴ οὐθὲν Plut. I.
 δήπουθεν F. 11. μείον om. C.G. 12. εἴ φαμέν] εἴπομεν B.C.D.F.G.
 ult. τοῦ εἶ] τοῦ εἶναι Plut. ἡμῖν γὰρ βουλόμενος om. B. ἡ. μὲν γὰρ
 D.F.G.

p. 528. θνητὴ πᾶσα] πᾶσα θνητὴ C.F.G. 2. πᾶσα] πᾶσι D.
 4. αὐτῆς om. C.F.G. αὐτῆς D.E. 5. ἀπερείσῃ] ἐπερείσῃ C.D.F.G.I.
 6. τῷ] τὸ D. 9. ἐνέργειαν] ἐνάργειαν Plut. Hæc verba sæpius per-
 mutari notum est.

- 11 Equidem neque numerum, neque ordinem, neque vinculum, neque aliud Plutarch.
 quodlibet dimidiatæ particulæ genus ea syllaba significari existimo. Est p. 391 f.
 omnino Dei perfectum ex sese integrumque nomen, quod ei a quo pronun-
 tiatur, una cum voce ipsum continuo potestatis divinæ sensum et cogita-
 2 tionem injiciat. Nam cum unumquemque nostrum qui eo accedimus, hac
 veluti Deus salutatione compellat, Nosce te ipsum, quod quidem nihilo
 minus sonat, quam Salve: tum vero nos, resalutandi Numinis gratia, re-
 spondemus Εἶ: (Es) quasi veram ac propriam, adeoque solam eique soli
 convenientem hanc a nobis appellationem tribui fateamur.
 3 Nos enim vere nullo modo sumus: sed omnis omnino natura mortalis,
 in quodam interitus ortusque medio constituta, umbram sui duntaxat
 4 aliquam, exilemque ac lubricam opinionem ostendit; quam si incumbente
 in eam animo comprehendere volueris, tum vero, quemadmodum aquam si
 manu vehementius retinere coneris, dum premis, dum in unum cogis,
 effluit illa penitusque dilabitur. Sic ratio, dum eorum quæ varios subinde
 casus ac mutationes subeunt, illustrem illam quæ sibi objiciatur speciem

ΠΛΟΥ-
ΤΑΡ-
ΧΟΥ

λόγος διώκων ἀποσφάλλεται, τῇ μὲν εἰς τὸ γινόμενον αὐτοῦ, ¹⁰
τῇ δὲ εἰς τὸ φθειρόμενον, οὐδενὸς λαβέσθαι μένοντος, οὐδὲ ^b
⁵ ὄντος ὄντως δυνάμενος. Ποταμῷ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι δις
τῷ αὐτῷ καθ' Ἡράκλειτον, οὐδὲ θνητῆς οὐσίας δις ἄψασθαι
κατὰ ἕξιν, ἀλλ' ὀξύτητι καὶ τάχει μεταβολῆς σκίδνησι καὶ ⁵
πάλιν συνάγει, μᾶλλον δὲ οὐδὲ πάλιν οὐδὲ ὕστερον, ἀλλ'
ἅμα συνίσταται καὶ ἀπολείπει, καὶ πρόσεισι καὶ ἄπεισιν.
⁶ Ὅθεν οὐδὲ εἰς τὸ εἶναι περαίνειν τὸ γινόμενον αὐτῆς, τῷ
μηδέποτε λήγειν μὴδ' ἴστασθαι τὴν γένεσιν· ἀλλ' ἀπὸ σπέρ- ¹⁰
ματος αἰὲ μεταβάλλουσιν, ἔμβρυον ποιεῖν, εἴτα βρέφος, εἴτα
παῖδα, μειράκιον ἐφεξῆς, νεανίσκον, ἄνδρα, πρεσβύτην, γέ- ^c
ροντα, τὰς πρώτας φθείρουσαν γενέσεις καὶ ἡλικίας ταῖς ἐπι-
⁷ γινομέναις. Ἄλλ' ἡμεῖς ἓνα φοβούμεθα γελοίως θάνατον,
ἥδη τοσοῦτους τεθνηκότες καὶ θνήσκοντες. Οὐ γὰρ μόνον, ⁵
ὡς Ἡράκλειτος ἔλεγε, πυρὸς θάνατος, ἀέρι γένεσις, ἀλλ' ἔτι
σαφέστερον ἐπ' αὐτῶν ἡμῶν φθίρεται μὲν ὁ ἀκμάζων

b. μένοντος—δυνάμενος om. B. ὄντος οὔτε ὄντως δυναμένου C.F.G.
4. κατὰ ἕξιν] καταδείξιν B. κατὰ δεῖξιν C.F.G. 5. σκίδνησι] σκιδνῦσι C.
6. οὐδὲ π.] οὐ π. C.D.F.G. 8. εἰς τὸ εἶναι om. B.C.D.F.G. 9. λήγειν]
λέγειν C.I. λέγει F. mox ἴσταται F.G. 11. ἐμποιεῖν] ποιεῖν B.C.D.
F.G. Tum εἴτα βρέφος ex ed. Viger. exciderunt. c 2. φθείρουσαν] φθεί-
ρουσα B.C.D.F.G. 3. ἐπιγενομέναις D.I. 4. θάνατον π. ἀποτεθ. ἥδη
καὶ θν.] θάνατον ἥδη τοσοῦτους τεθνηκότες B. θ. ἥδη πολλοὺς ἀποτ. C.F.G.
ἥδη τοσοῦτους γε τεθνηκότας D. 6. γένεσις] Adjiciendum ex Plutar-
cho, καὶ ἀέρος θάνατος, ὕδατι γένεσις. 7. ἔστι] ἔτι E.G.I. ἡμῶν]
ἰδοῖς ἂν Plut.

propius insequitur, aberrat ac luditur, quod partim in id quod oritur,
partim in id quod interit, sic incurrat, nihil ut quod maneat, quodque vere
⁵ sit, comprehendere omnino possit. Nam ut *eundem fluvium*, quod Hera-
clitus dicere solebat, *bis nemo subire potest*: ita mortalem naturam eodem
in statu haerentem nemo bis attingat, sed repentino mutationis impetu
dissipatur illico, rursumque colligitur; vel potius, ne rursum quidem aut
⁶ postea, sed existit simul ac desinit, accedit simul simulque discedit. Ita
quæ pars illius nascitur, ea nunquam ut perfecte sit assequitur, quod ortus
ille neque unquam desinat, neque consistat usquam, sed jam inde ab
semine, foetum inchoatum, mox infantem, puerum inde, inde adolescentem,
tum juvenem, senem, vetulum, continua mutatione fingit, ac priores ortus
⁷ ætatesque delet successionē novarum. At nos ridicule sane facimus, qui
mortem unam timeamus, jam mortui toties, totiesque morientes. Nec
enim modo, quod Heraclitus dicebat, *ignis interitus, aëris ortus est*, et aëris
interitus, aquæ vicissim ortus: verum id in nobis etiam ipsis longe il-
lustrius videre est: succedente sene vir exstinguitur, ut vir juvene, juvenis

γενομένου γέροντος, ἐφθάρη δὲ ὁ νέος εἰς τὸν ἀκμάζοντα, καὶ
 ὁ παῖς εἰς τὸν νέον, εἰς δὲ τὸν παῖδα τὸ νήπιον, ὁ δὲ χθὲς εἰς 10
 τὸν σήμερον τέθνηκεν, ὁ δὲ σήμερον εἰς τὸν αὔριον· μένει δὲ d
 οὐδὲ εἰς, οὐδέ ἐστιν εἰς, ἀλλὰ γινόμεθα πολλοὶ, περὶ ἓν τι
 φάντασμα καὶ κοινὸν ἐκμαγεῖον ὕλης περιελαυνομένης καὶ
 8 ὀλισθαίνουσης. Ἐπεὶ πῶς οἱ αὐτοὶ μένοντες ἑτέροις χαίρο- 5
 μεν νῦν, ἑτέροις πρότερον, τὰναντία φιλοῦμεν, καὶ μισοῦμεν,
 καὶ θαυμάζομεν, καὶ ψέγομεν, ἄλλοις χρώμεθα λόγοις, ἄλ-
 λοις πάθεσιν, οὐκ εἶδος, οὐ μορφήν, οὐ διάνοιαν ἔτι τὴν αὐτὴν
 9 ἔχοντες; Οὔτε γὰρ ἄνευ μεταβολῆς ἕτερα πάσχειν εἰκὸς, 10
 οὔτε μεταβάλλων ὁ αὐτὸς ἂν εἴη. Εἰ δὲ ὁ αὐτὸς οὐκ ἔστιν,
 [311] οὐδ' ἔστιν, ἀλλ' ἐκ τοῦ αὐτὸν μεταβάλλειν, γινόμενος ἕτερος
 ἐξ ἑτέρου· ψεύδεται δὲ ἡ αἰσθησις ἀγνοία τοῦ ὄντος, εἶναι τὸ p. 529
 φαινόμενον.

10 Τί οὖν ὄντως ὄν ἐστι; Τὸ αἰδῖον καὶ ἀγένητον καὶ ἄφθαρ-
 τον, ᾧ χρόνος οὐδεὶς μεταβολὴν ἐπάγει. Κινητὸν γάρ τι,
 καὶ κινουμένη συμφантаζόμενον ὕλη, καὶ ῥέον αἰεὶ καὶ μὴ στέ- 5

c 11. αὔριον τέθνηκεν D. d. εἰς τὸν] εἰς τὴν E.I. 4. οἱ αὐτοὶ]
 οἱ δ' αὐτοὶ B. 6. φιλοῦμεν καὶ μ.] μ. καὶ φιλ. C.F.G. 12. οὐδ'
 ἔστιν] οὐκ ἔστιν B.F. ult. γινόμενος] γενομ. C.F.G. Tum ἕτερος
 om. B.

p. 529. τοῦ ὄντος εἶναι] τοῦ εἶναι τὸ ὄντως φ. B. ὄντως D. 2. τι
 οὖν ὄντως—συννέμῃσιν om. B. 4. γάρ τι] τι om. C. Μοχ συμφαν-
 ταζ.—ἡ κινουμένη φανταζόμενον D. γὰρ ἡ κ. συμφантаζομένη G. συν-
 φαντ. F.I. φαντ. Steph. 5. ἔοικε D. (sic coll.)

puero, puer infante extincto succedit: imo hesternus in hodiernum interit,
 ut in crastinum interit hodiernus. Manet autem nemo, nemo unus est, sed
 omnino multi efficiuntur, dum circa unum aliquod simulacrum, exemplarque
 8 commune volutatur assidue labiturque materia. Enimvero si iidem mane-
 mus, quí tandem alia nobis modo placent, quí aliis ante ducebamur? quí
 contraria vel amamus vel odimus, vel prædicamus aut damnamus? quí
 denique aliter atque aliter vel loquimur, vel afficimur, non speciem, non
 9 vultum, non mentem amplius eandem retinentes? Quippe, nec sine mu-
 tatione, tanta rerum in quoquam varietas, nec is qui mutatur, idem esse
 potest. Idem porro si non est, ne est ipse quidem, sed ex continua sui
 mutatione alter subinde fit ex altero. Sensus interea, quoniam ejus quod
 est naturam ignorat, quod esse adhuc videtur, id esse falso opinatur.
 10 Ecquid igitur illud est, quod vere est? Id unum utique, quod sempi-
 ternum est, quod ortu simul interituque caret, cui nullum tempus muta-
 tionem adfert. Est enim omnino tempus mobile quiddam, quodque simul
 cum mobili materia, semper fluens, ac nihil usquam firmitatis habens, sic

ΠΛΟΥΤ-
ΤΑΡ-
ΧΟΥ

γον, ὥσπερ ἀγγεῖον φθορᾶς καὶ γενέσεως, ὁ χρόνος. Οὐ δὲ
τὸ μὲν ἔπειτα, καὶ τὸ πρότερον, καὶ τὸ ἔσται λεγόμενον, καὶ
11 τὸ γέγονεν, αὐτόθεν ἐξομολόγησίς ἐστι τοῦ μὴ ὄντος. Τὸ
γὰρ ἐν τῷ εἶναι μὴδέπω γεγονὸς, ἢ πεπαυμένον ἤδη τοῦ εἶναι 10
λέγειν ὡς ἔστιν, εὐθες καὶ ἄτοπον. Ἐν ᾧ δὲ μάλιστα τὴν
νόησιν ἐπερείδοντες τοῦ χρόνου, τὸ ἐΝΕΣΤΗΚΕ, καὶ τὸ ΠΑΡ-
ΕΣΤΙ, καὶ τὸ ΝΤΝ φθεγγόμεθα, τοῦτ' αὖ πάλιν ἐκλυόμενος ὁ β
12 λόγος ἀπόλλυσιν. Ἐκθλίβεται γὰρ εἰς τὸ μέλλον καὶ τὸ
παρωχημένον, ὥσπερ αὐγὴ, βουλομένοις ἰδεῖν, ἐξ ἀνάγκης
διίστάμενον. Εἰ δὲ ταυτὰ τῷ μετροῦντι πέπονθεν ἢ μετρου- 5
μένη φύσις, οὐδὲ αὐτῇ μένον, οὐδὲ ὄν ἐστι, ἀλλὰ γινομένη καὶ
13 φθειρομένη κατὰ τὴν πρὸς τὸν χρόνον συννέμησιν. Ὅθεν
οὐδὲν τοιοῦτόν ἐστιν ἐπὶ τοῦ ὄντος λέγειν, ὡς ἦν, ἢ ἔσται·
ταῦτα γὰρ ἐγκλίσεις τινὲς καὶ μεταβάσεις καὶ παραλλάξεις c
τοῦ μένειν ἐν τῷ εἶναι μὴ πεφυκότος.
14 Ἄλλ' ἔστιν ὁ Θεὸς, εἰ χρὴ φάναι, καὶ ἔστι κατ' οὐδένα

a 6. ἐξ οὗ δὴ] οὗ C.F.G. ἐξ om. D. 8. γέγονεν αὐτόθεν] γεγονέναι
ποθεν C.D.F.G. Mox ἐστι om. F.G. 9. μὴδέπω] μὴδέποτε F.G.
10. ὡς οὐκ ἔστιν E. 11. ἄτοπον] ἄπονον C.F.G. b. ἐκλυόμενος]
ἐκδυόμενος E.I. ἄγαν ἐκδυόμενος Plut. 2. λόγος] χρόνος C.D.F.G.
3. παρωχημένον] παρωχημένον (παρωχημένων F.) ἐξ ἀνάγκης· εἰ δὲ ταῦτα
τῷ μετρ. etc. C.F.G. ὥσπερ αὐγὴ] ὥσπερ ἀκμή Plutarch. Lego ὡς
ἀστραπή. Τουρ. 6. αὐτῇ μόνον] αὐτῇ μένον C. Vigeri marg. Mox
καὶ φθειρομένη om. C.F.G. 8. ὡς ἦν] ὡς εἰ μὴ ταῦτα ἔσται ἐγκλίσεις
B.C.F.G. τοιάδε . . . ὡς εἰ μὴ ταῦτα ἔσται D. c 2. καὶ D.

tanquam vas aliquod interitus ortusque, cogitatur. Cujus profecto vel
appellationes ipsæ, posterius, prius, erit, fuit, illud non esse palam ac per
11 sese confitentur. Nam quod vel nondum habuit ut sit, vel jam esse desiit,
id esse, non nisi stolidè absurdeque dicas. Quin etiam illud ipsum, quo
maxime temporis cogitationem sustinemus, atque fulcimus, dum vel *in-*
stans, vel *præsens*, vel *nunc* dicimus, soluta dissipataque ratio confestim
12 amittit: perinde enim in futurum ac præteritum elisa distrahitur, ut in
oculorum radiis usu venit, si quis quod sua quadam necessitate disjunctum
atque divulgum est, id semel intueri velit. Jam si eadem ipsa quæ temporì
metienti conveniunt, ea quam metitur natura subeat, ne ipsa quidem aut
manet, aut vere est, sed prout temporì contribuitur, vel nascitur, vel
13 interit. Quare nihil ejusmodi quod per *erat*, vel *erit*, significetur, de eo
quod est, dici queat: cum ista ejusmodi rei, quæ per sese firmiter et con-
stanter esse non potest, inclinationes quædam, seu trajectiones, deflexio-

14 At vero ita plane loquendum, Deus est, nec tamen ipse tempore ullo est,

χρόνον, ἀλλὰ κατὰ τὸν αἰῶνα τὸν ἀκίνητον, καὶ ἄχρονον, καὶ
 ἀνέγκλιτον, καὶ οὐ πρότερον οὐδὲν ἐστίν, οὐδὲ ὕστερον, οὐδὲ 5
 μέλλον, οὐδὲ παρωχημένον, οὐδὲ πρεσβύτερον, οὐδὲ νεώτερον·
 ἀλλ' εἰς ὧν ἐνὶ τῷ νῦν τὸ αἰὲ πεπλήρωκε· καὶ μόνον ἐστὶ τὸ
 κατ' αὐτὸ ὄντως ὄν, οὐ γεγονὸς, οὐδὲ ἐσόμενον, οὐδὲ ἀρξάμε-
 15 νον, οὐδὲ παυσόμενον. Οὕτως οὖν αὐτὸ δεῖ σεβομένους ἀσπά- 10
 ζεσθαι καὶ προσαγορεύειν, ἢ καὶ νῆ Δί', ὡς ἔνιοι τῶν πα-
 λαιῶν, εἴ ἔν. Οὐ γὰρ πολλὰ τὸ θεῖόν ἐστίν, ὡς ἡμῶν
 ἕκαστος, ἐκ μυρίων διαφορῶν ἐν πάθεσι γινομένων ἄθροισμα δ
 παντοδαπὸν καὶ πανηγυρικὸν μεμιγμένον· ἀλλ' ἐν εἶναι δεῖ
 τὸ ὄν, ὥσπερ ὄν τὸ ἔν· ἡ δὲ ἐτερότης, διαφορὰ τοῦ ὄντος,
 εἰς γένεσιν ἐξίσταται τοῦ μὴ ὄντος.

ΠΛΟΥ-
ΤΑΡ-
ΧΟΥ

12 Μωσέως καὶ τῶν παρ' Ἑβραίοις προφητῶν ἀπάντων
 ἄρρητον εἶναι τὸ θεῖον διδασκόντων, καὶ τῆς ἀρρήτου p. 530
 προσηγορίας τὸ σύμβολον διὰ τῆς παρ' αὐτοῖς ἀνεκφω-

c 4. ἀνέγκλητον] ἀνέγκλιτον B.C.D.F.G. Vigeri marg. ἀνέκλειπτον Cy-
 rill. adv. Jul. p. 266. Tum καὶ οὐ C. 6. ἀλλ' εἰς ὧν ἐνὶ τῷ νῦν]
 ἀλλ' εἴσω μένειν (μένει C.F.G.) ἐν τῷ νῦν καὶ B.C.F.G. νῦν καὶ τὸ D.
 8. αὐτὸ] αὐτὸν I. οὐδὲ γεγονὸς] οὐ γεγ. B.C.D.F.G. 9. παυσό-
 μενον] παυσάμενον D. 10. αὐτὸ δεῖ] αὐτὴ δὴ B. 11. ἢ καὶ νῆ δι'
 etc.] ἢ καὶ οὐ πολλὰ τὸ B. d. διαφορῶν om. I. ἐμπάθεσι] ἐν π.
 B.C.D.I. Tum γινόμενον B. 2. πανηγυρικῶς Plut. 3. ἐν om.
 B.C.D.F.G. ὄν τὸ ἔν. εἶδε] ἔν. ἡ δὲ B.C.F.G. τὸ ἔν, ἐν D. ult. προ-
 φητῶν ἀπ.] ἀπ. προφ. C.F.G.

sed æternitate duntaxat, quæ motu omni, omnique tempore simul et incli-
 natione caret: cujus nec prius quicquam est, nec quicquam posterius,
 futurum nihil, nihil præteritum, vetustius nihil, nihilque recentius. Sed
 qui unus est, idem uno etiam nunc, sempiterni durationem implet: adeo-
 que illud unum est, quod vere per sese est, non autem aut fuit, aut futurum
 15 est; quemadmodum nec aliquando cœpit, nec unquam desitutum est. Sic
 igitur idem ipsum venerando, salutare nos, et appellare decet, aut saltem,
 his verbis, *Unum es*, id quod priscorum nonnulli factitabant. Nec enim
 plura Deus est, uti nostrum quilibet, qui congeries quædam sumus, ex
 omni sexcentarum varietatum diversis ex casibus mutationibusque nascenti-
 um genere, et quadam veluti universitate conflata atque permixta. Sed
 unum oportet id esse, quod est, ac vicissim id esse, quod unum est. Nam
 alterum quid si additur, illud sane tanquam ejus quod est differentia, ad
 ejus quod nullum est, procreationem declinat.

Hactenus Plut.

12 Similiter cum Moses ac prophetæ Hebræorum universi, naturam
 divinam verbis explicari non posse doceant, ejusque reconditi nominis

νήτου σημειώσεως ὑποφαινόντων, τούτοις καὶ ὁ Πλάτων
συμφώνως αὐτοῖς ῥήμασιν ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐπιστολῇ οἶάς
φησιν ἄκουε·

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

² Ῥητὸν γὰρ οὐδαμῶς ἐστὶν ὡς ἄλλα μαθήματα, ἀλλ' ἐκ
πολλῆς συνουσίας γιγνομένης περὶ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ καὶ τοῦ
συζῆν, ἐξαίφνης, οἷον ἀπὸ πυρὸς πηδήσαντος ἐξαφθὲν φῶς,
τῇ ψυχῇ γενόμενον αὐτὸ ἐαυτὸ ἤδη τρέφει.

10

Καὶ τόδε δὲ τοῦ φωτὸς τὸ παράδειγμα προλαβὼν
ἄλλος Ἑβραίων προφήτης παρέστησεν εἰπὼν, Ἐσημει- b
ώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φᾶς τοῦ προσώπου σου, Κύριε. Καὶ ἄλ-
λος πάλιν, Ἐν τῷ φωτί σου ὀψόμεθα φῶς.

¹³ Μωσέως περὶ τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ φήσαντος, Ἄκουε c
² Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, Κύριος εἷς ἐστὶ, πάλιν ὁ
Πλάτων τούτῳ συντρέχων, ἓνα Θεὸν εἶναι ὡς καὶ οὐρα-
νὸν ἓνα διδάσκει, ὧδέ πη λέγων ἐν Τιμαίῳ·

5

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Πότερον οὖν ὀρθῶς ἓνα οὐρανὸν προσειρήκαμεν, ἢ πολλοὺς

p. 530. 4. αὐτοῖς ῥήμασιν om. B. 5. γὰρ om. F. 7. γινομ.]
γιγνομ. B.C. Mox αὐτὸ om. F. 10. δὲ τοῦ] δὲ om. C.F.G.
b 3. ὀψόμεθα] ὀψώμεθα B. c. ὅτι θεὸς εἷς ἐστὶ μόνος om. B.C.D.
F.G. post φήσαντος. 5. πότερον] πρότερον B. 6. προσειρή.]
εἰρή. C.F.G. προειρ. Viger.

quandam veluti notam, singulari, quam ipsimet efferre non possint,
elementorum informatione repræsentent: vide sis quam belle Plato
cum iisdem in magna illa Epistola consentiat, dum ita loquitur.

Plato
Ep. VII.
p. 341.

² Nec enim, inquit, uti reliqua disciplinarum genera solent, ulla penitus
exprimi verborum significatione potest: sed tantum, post longam cum eo
vitæ consuetudinem, repente lumen aliquod, sic tanquam exiliente igne
succensum, ubi semel in animum incidit, se ipso deinceps alitur et gliscit.

Ps. 4, 7.
35, 10.

Atque hanc etiam luminis similitudinem, alius Hebræorum pro-
phetarum non nemo jam ante occupaverat, his verbis, *Signatum est
super nos lumen vultus tui, Domine.* Itemque alius, *In lumine tuo,*
inquit, *videbimus lumen.*

¹³

Deut.
6, 4.

Præterea, cum de universi moderatore Deo, unum Moses Deum
illum esse pronuntiet, dum ait, *Audi Israel, Dominus Deus noster*
² *Dominus unus est:* Plato rursus cum eo conveniens, uti cælum unum,
ita Deum unum esse docens in Timæo,

Plat. Tim.
p. 31 a.

Rectene igitur, inquit, cælum unum esse antea statuimus, an vero

καὶ ἀπείρους λέγειν ἢν ὀρθότερον; Ἐνα, εἴπερ κατὰ τὸ πα-
ράδειγμα δεδημιουργημένος ἔσται. Τὸ γὰρ περιέχον πάντα
ὅποσα νοητὰ ζῶα, μεθ' ἑτέρου δεύτερον οὐκ ἂν ποτε εἴη. 10

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

3 Δῆλος δέ ἐστιν ἓνα Θεὸν εἰδὼς, εἰ καὶ συνήθως Ἑλ-
λησι τῇ τῶν πλειόνων εἴωθε χρῆσθαι προσηγορίᾳ, καὶ
ἀπὸ τῆς πρὸς Διονύσιον ἐπιστολῆς, ἐν ᾗ σύμβολα διδούσ
[312] τῶν τε διὰ σπουδῆς αὐτῷ γραφομένων ἐπιστολῶν καὶ δ
τῶν ἄλλως ἀπερριμμένων, τῶν μὲν μηδὲν ἔχουσῶν
σπουδαῖον σημεῖον τὸ τῶν θεῶν ὄνομα προτάξειν ἔφη-
σε, τῶν δὲ πεφροντισμένως αὐτῷ συνταττομένων, τὸ
τοῦ Θεοῦ. Λέγει δ' οὖν ὧδε κατὰ λέξιν· 5

4 Περὶ δὲ δὴ τοῦ ξυμβόλου τοῦ περὶ τὰς ἐπιστολάς, ὅσας
τε ἂν ἐπιστέλλω σπουδῇ καὶ ὅσας μὴ, οἶμαι μὲν σε μεμνη-
σθαι, ὅμως δ' ἐννόει καὶ σφόδρα πρόσεχε τὸν νοῦν· πολλοὶ
γὰρ οἱ κελεύοντες γράφειν, οὓς οὐ ῥάδιον φανερώς διωθεῖ- 10

c 8. τὸ γὰρ περιέχον—κατὰ λέξιν om. B. 9. δεύτερον] δευτέρου C.
F.G. d 3. προτάξειν] προτάξειν D. pr. F.G. Vigeri marg. προστά-
ξειν D. corr. πεφροντισμένους G. 5. περὶ δὲ] περὶ δὲ δὴ C.D.
F.G.I. Tum ξυμβ. B.C.F.G.I. 6. πρὸς] π^ε (παρὰ) B. περὶ C.F.G.I.
8. δ' ἐννόει] δὲ νόει B. 9. κελεύοντες] καὶ λέγοντες B.D. 10. διω-
θεῖσθαι F.

multos, adeoque infinitos posuisse præstabat? Unum utique, si modo
suum ad exemplar conformatum illud esse concedimus. Quod enim ani-
mantes omnes intelligentia præditos complectatur, id sane nunquam alterum
ab altero fuerit.

3 Eundem porro, ut vulgari Græcorum more plurium numinum ap-
pellatione uti soleat, Deum tamen unum agnoscere, vel ex ea quam
ad Dionysium scribit epistola quivis intelligat: ubi quas studiose ac
serio conscriberet epistolas, ab aliis quas temere negligeretque pro-
funderet, sua quadam nota secernens; quæ grave nihil ac serium
containerent, iis deorum; quæ vero diligenter abs se ac meditato
scriberentur, illis Dei sese nomen, proprium veluti characterem, im-
pressurum esse declarat. Sic enim ad verbum scribit.

4 Propriam quod attinet epistolarum notam, seu quas serio, dataque opera,
seu quas negligentius scribo, tametsi ejus te meminisse existimo, nunc
tamen illam cogites velim, ac diligenter attendas. Nos enim permulti, ad
sibi scribendum invitant, quibus id facile negari non possit. Igitur sic

Plato
Ep. XIII.
p. 363.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

σθαι. Τῆς μὲν οὖν σπουδαίας ἐπιστολῆς ὁ Θεὸς ἄρχει, θεοὶ δὲ τῆς ἡττον.

5 Διαρρήδην δὲ ὁ αὐτὸς ὁμολογεῖ ἐκ παλαιῶν τὸ περὶ τοῦ Θεοῦ δόγμα μεμαθηκέναι, λέγων ἐν τοῖς Νόμοις. P. 53¹

Ὁ μὲν δὴ Θεὸς, ὡς καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχὴν καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἀπάντων ἔχων, εὐθεία περαίνει κατὰ φύσιν περιπορευόμενος. Τῷ δ' αἰεὶ ξυνέπεται δίκη, 5 τῶν ἀπολειπομένων τοῦ θείου νόμου τιμωρός· ἥς ὁ μὲν εὐδαιμονήσκειν μέλλων ἐχόμενος ξυνέπεται ταπεινός, κεκοσμημένος· ὁ δέ τις ἐξαρθεὶς ὑπὸ μεγαλαυχίας, ἢ χρήμασι ἐπαιρόμενος, ἢ τιμαῖς, ἢ καὶ σώματος εὐμορφίᾳ, ἅμα νεότητι καὶ ἀνοίᾳ, 10 φλέγεται τὴν ψυχὴν μεθ' ὕβρεως, ὥστε οὔτε ἄρχοντος οὔτε τινὸς ἡγεμόνος δεόμενος, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις ἱκανὸς ὧν ἡγεῖσθαι, b καταλείπεται ἔρημος Θεοῦ· καταλειφθεὶς δὲ, καὶ ἔτι ἄλλους τοιούτους προσλαβὼν, σκιρτᾷ ταραττων πάντα ἅμα, καὶ πολλοῖς τισὶν ἔδοξεν εἶναι τις, μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολὺν 5 ὑποσχὼν τιμωρίαν οὐ μεμπτὴν τῇ δίκῃ, ἑαυτὸν τε καὶ οἶκον καὶ πόλιν ἄρδην ἀνάστατον ἐποίησε.

ult. ἐκ παλαιῶν om. B.

p. 531. 4. εὐθείαν] εὐθεία C.E.F.G.I. Vigeri margo. εὐθεία D. Præ-
tuli εὐθεία ut infra p. 798 d. Hinc usque ad ἀπάντων ἔχων om. B.
8. ὁ δέ] εἰ δὲ C.G. Supra καὶ κεκοσ. F.G. 10. εὐμορφίαν I. 12. ὡς
δὲ in marg. ὥστε D. ὡς δὲ F.G. b 4. ὁμοῦ] ἅμα C.E.F.G.I. Plat.
6. μεμπτὴν] μεμπτὸν C. 7. ἄρδην om. F.

habeto, Quam serio scribimus, hanc a Deo auspicamur, a diis vero, quæ minus habet studii.

5 Et vero, se ab antiquioribus sanam de Deo sententiam hausisse conceptis ipse disertisque verbis in Legibus confitetur, dum ait :

Plato
IV. Legg.
p. 716 a.

Deus certe quidem, uti ex priscorum doctrina constat, rerum universarum principia, finem, mediumque complexus, recta illa, quomodo natura postulat, obeundo perficit. Eum perpetuo justitia sequitur, eorum qui abs divina lege discedunt ultrix atque vindex : cui quidem affixus demisso compositoque animo comitatur, quisquis ad felicitatem aspirat : contra vero qui vel superbia intumescens, vel opum vi copiaque sublati, vel etiam honorum amplitudine, corporisve specie, cum juventutis flore stultitiaque conjuncta insolescens, animo petulantius exardescit, perinde ut si nec principe, nec moderatore ullo indigeat, sed potius ad cæteris imperandum aptus ipsemet idoneusque sit, is Deo vacuus relinquitur : relictus autem, adhibitis illico geminæ proterviae sociis, exultat cuncta miscendo ; atque interim aliquid esse permultis videtur, at modico post tempore, dignas ab eo pœnas exigente justitia, seipsum, domumque simul, cum tota funditus civitate perdit.

6 Ταῦτα ὁ Πλάτων. Σὺ δέ γε τῷ, Ὁ μὲν δὴ Θεὸς ἀρχὴν καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἀπάντων ἔχων, παρά-
 10 θες ἀπὸ τῆς Ἑβραίων προφητείας τὸ, Ἐγὼ Θεὸς πρῶτος,
 καὶ ἐγὼ μετὰ ταῦτα· τῷ δὲ, Εὐθεία περαίνει κατὰ φύσιν
 ἐπιπορευόμενος, τὸ, Εὐθύτητας εἶδε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.
 7 Καὶ πρὸς τὸ, Τῷ δ' αἰεὶ ζυνέπεται δίκη τῶν ἀπολειπομέ-
 νων τοῦ θεοῦ νόμου τιμῶρος, σύγκρινον τὸ, Δίκαιος κύριος
 καὶ δικαιοσύνας ἡγάπησεν· καὶ τὸ, Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀν-
 ταπεδώσω, λέγει Κύριος· καὶ τὸ, Διότι ἐκδικος Κύριος, καὶ
 ἀνταποδίδωσι τοῖς περισσῶς ποιῶσιν ὑπερηφανίαν. Τῷ δὲ,
 8 Ἦς ὁ εὐδαιμονήσει μελλῶν ἐχόμενος ζυνέπεται ταπεινὸς κε-
 10 κοσμημένος, ἐπόμενόν ἐστι τὸ, Ὅπισω Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου
 πορεύσῃ. Τῷ δὲ, Ὁ δ' ἐξαρθεῖς ὑπὸ μεγαλαυχίας κατα-
 λείπεται ἔρημος Θεοῦ, τὸ, Ὁ Θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσε-
 ται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν· καὶ, Χαρμονὴ δὲ ἀσεβῶν,
 5 πτῶμα ἐξαίσιον. Ταῦτα μὲν οὖν ἀπὸ μυρίων σμικρὰ

b 11. καὶ ἐγὼ] ἐγὼ καὶ I. c. εὐθείαν] εὐθεία B. εὐθέα C.E.F.G.I.
 εὐθεία D. 2. εἶδε] οἶδε D. 3. καὶ πρὸς—δίκη om. B. qui mox τῶν δ'.
 τὸ τῷ] τῷ τῷ C. 7. κύριος ἐκδικος I. 10. καὶ κεκοσμ. F.G.I.
 11. ἐπόμενόν ἐστι om. B.C.F.G. h. l. sed add. post πορεύσῃ. d. τῷ
 δὲ ὁ δ'] τὸ δὲ ὁ B. τῷ δ' C.F.G.

6 Hæc Plato. Jam vero, cum illis, *Deus certe quidem, rerum uni-*
versarum principia, finem, mediumque complexus, hæc tu ex Hebræo-
rum prophetia compone, Ego Deus primus, et novissimus ego sum.
 Itemque cum illo, *Recta perficit, alterum hoc, Rectitudines novit vultus*
 7 *ejus, deinde cum illis, Eum perpetuo justitia sequitur, eorum qui abs*
divina lege discedunt, ultrix atque vindex, ista confer, Justus Dominus,
et justitias dilexit : itemque hæc alia : *Mea est ultio, et ego retribuam,*
dicit Dominus ; necnon ista, *Quoniam vindex Dominus, et retribuet*
facientibus abundanter superbiam. Præterea cum illis, *cui quidem*
affixus demisso compositoque animo comitatur, quisquis ad felicitatem
aspirat, congruit sane quod sequitur, Post Dominum Deum tuum am-
 8 *bulabis.* Denique cum illis, *At vero superbia intumescens, abs Deo*
vacuus relinquitur, hæc compone, Deus superbis resistit, humilibus
autem dat gratiam, et, Lætitia impiorum, casus terribilis. Ac de
 summo quidem rerum omnium moderatore Deo, hæc de infinitis

Is. 41, 4.
 Ps. 10, 3.

Ps. 10, 8.
 Rom. 12,
 20.
 Ps. 30,
 23.

Deut.
 13, 4.

Jac. 4, 6.
 Job. 20,
 5. ap. 70.

περὶ τοῦ ἐπὶ πάντων Θεοῦ. Θέα δὲ καὶ τὰ περὶ τοῦ
 δευτέρου αἰτίου [οἷα τῇ διανοίᾳ εἰσίν.]

- 14 Τὰ μὲν δὴ περὶ τοῦ πρώτου τῶν ὅλων αἰτίου τοῦτου
 ἡμῖν ἀνωμολογήσθω τὸν τρόπον. Ἐπίσκεψαι δὲ καὶ τὰ p. 532
 περὶ τοῦ δευτέρου, ὃν δὴ Θεοῦ Λόγον, καὶ Θεὸν ἐκ Θεοῦ
 εἶναι τὰ Ἑβραίων παιδεύει λόγια, καθάπερ καὶ ἡμεῖς
 2 αὐτοὶ θεολογεῖν δεδιδάγμεθα. Ὁ μὲν οὖν Μωσῆς δι-5
 ἀρρήδην δύο θεολογεῖ Κυρίου, ἐν οἷς φησὶ, Καὶ ἔβρεξε
 Κύριος παρὰ Κυρίου πῦρ καὶ θεῖον ἐπὶ τὴν τῶν ἀσεβῶν
 πόλιν· ἔνθα συνήθως ἐπὶ τῶν δύο τὴν ὁμοίαν τῶν
 παρ' Ἑβραίοις χαρακτήρων ἐποίησατο παράθεσιν· αὕτη 10
 δέ ἐστι ἡ διὰ τῶν τεσσάρων στοιχείων ἀνεκφώνητος b
 3 παρ' αὐτοῖς θεολογία. Τούτῳ δὲ καὶ ὁ Δαβὶδ, ἄλλος
 προφήτης ὁμοῦ καὶ βασιλεὺς Ἑβραίων, συνάδων φησὶν,
 Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου· τὸν 5
 μὲν ἀνωτάτῳ Θεὸν διὰ τοῦ πρώτου Κυρίου, τὸν δὲ τού-
 [313] του δεύτερον διὰ τῆς δευτέρας ὑποφήνας προσηγορίας.

d 8. οἷα τῇ δ. ε. om. C.F.G.I.

ult. ἀνωμολογήσθω] εἴρητο B.

εἴρηται D. ἀνωμολογείσθω C.F.G.

p. 532. ἐπίσκεψαι] θέα B.D. 4. δεδιδάγ.] ἐδίδαγ. C. b 2. τούτῳ
 δὲ καὶ] τοῦτο δὲ καὶ ὁ B.C. Mox C.F.G. Ἑβραίων προφήτης καὶ β. σ.
 ὁ Δαβὶδ D.G. 3. βασιλεὺς—φησὶν] βασιλεὺς συνάδει· εἶπεν B.

5. Addit D. ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθροὺς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. 7. δευ-
 τέρας ἀποφήνας] τοῦ β' ὑποφ. B. ὑποφ. item. C.F.G.I.

pauca sufficiant; deinceps cujusmodi sint quæ secundum ad prin-
 cipium pertinent, considera.

- 14 De primo totius universi principio hæc a nobis pro confessis ha-
 beantur. Nunc vero in secundi contemplationem ingredi, quod
 Dei Verbum, ac Deum ex Deo esse Hebræorum docent oracula,
 2 cujusmodi theologia nos etiam imbuti et informati sumus. Moses
 Gen. 19, certe quidem, Dominos agnoscit prædicatque duos, dum ait, *Et pluit*
 24. *Dominus a Domino ignem et sulphur, super impiorum civitatem*: ubi
 solito more similem apud Hebræos in ambobus literarum notam ex-
 pressit, quæ alia non est, quam illa ipsa, quam efferre nequeunt,
 3 elementis quatuor informata divini Numinis appellatio. Eidem quo-
 que David accinens, alius et ipse Hebræorum propheta simul et rex,
 Ps. 109, ita loquitur, *Dixit Dominus Domino meo, sede a dextris meis*: ubi
 1. quemadmodum prioris Domini voce Deum maximum, ita posteriori
 appellatione alterum ab illo declaravit. Quem enim cogitare fas est,

Τίνι γὰρ ἄλλῳ θέμις ὑπονοεῖν τὰ δεξιὰ τῆς ἀγεννήτου
θεότητος παραχωρεῖσθαι, ἢ μόνῳ τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος ; 10
4 Ὁν ὁ αὐτὸς προφήτης ἐν ἐτέροις λευκότερον διασαφεῖ
Λόγον τοῦ Πατρὸς, δημιουργὸν τῶν ὅλων ὑφιστάμενος c
εἶναι τὸν θεολογούμενον, ἐν οἷς φησὶ, Τῷ Λόγῳ Κυρίου οἱ
5 οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν. Καὶ Σωτῆρα δὲ τὸν αὐτὸν τῶν
δεομένων τῆς παρ' αὐτοῦ θεραπείας εἰσάγει, λέγων, 5
6 Ἀπέστειλε τὸν Λόγον αὐτοῦ, καὶ ἰάσατο αὐτούς. Καὶ ὁ
τούτου δὲ παῖς ὁμοῦ καὶ διάδοχος Σολομῶν, ἐτέρῳ
προσρήματι τὴν αὐτὴν παριστὰς διάνοιαν, ἀντὶ Λόγου
Σοφίαν εἰπὼν, τάδε ὡς ἐξ αὐτῆς προσώπου διέξεισιν. 10
7 Ἐγὼ ἡ Σοφία κατεσκήνωσα βουλήν, καὶ γινώσκιν, καὶ ἐν-
νοιαν ἐγὼ ἐπεκαλεσάμην. Εἰθ' ἐξῆς ἐπιλέγει, Κύριος d
ἐκτίσέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ· πρὸ τοῦ αἰῶνος
ἐθεμελίωσέ με, ἐν ἀρχῇ πρὸ τοῦ τὴν γῆν ποιῆσαι, πρὸ τοῦ
ὅρη ἐδρασθῆναι· πρὸ δὲ πάντων βουνῶν γενεᾶ με. Ἡνίκα 5
8 ἡτοίμαζε τὸν οὐρανὸν, συμπαρήμην αὐτῷ. Τοῦ δ' αὐτοῦ

b 8. διὰ τῆς] διὰ om. B.C.G. Tum τοῦ C. ἀγενήτου D. c. δημι-
ουργόν—θεολογούμενον om. B. δημιουργικόν C.E.F.G.I. 6. δὲ παῖς]
δὲ om B. qui om. ὁμοῦ καὶ διάδ. et ἐτέρῳ—καὶ τάδε ἐστι. d 5. τῶν
βουνῶν] τῶν om. C.F.G.

qui ab ingenta divinitate ad ipsius dexteram considendi jus acce-
4 perit, præter unum illum, quo de sermo a nobis instituitur? Quem
idem ipse propheta, planius adhuc alibi Patris Verbum esse pronun-
tiat, dum illum universi molitorum esse testatur ac ponit, *Verbo*, in-
5 quiens, *Domini cæli firmati sunt*. Quin omnium etiam, ejus ope et
curatione indigentium, Servatorem illum esse confirmans, *Misit*,
6 inquit, *Verbum suum, et sanavit eos*. Similiter ejusdem filius simul
atque successor Salomon, appellatione quidem alia, sensu tamen
prorsus eodem, pro Verbo Sapientiam nominans, hæc illius ex per-
7 sona commemorat, *Ego Sapientia habitans in consilio, et cognitionem*
et intelligentiam invocavi. Tum paulo post ita prosequitur, *Dominus*
creavit me initium viarum suarum in opera sua. Ante sæculum fun-
davit me, in principio antequam terram fuceret, antequam montes con-
stitissent. Ante omnes colles gignit me. Quando præparabat cælum,
8 *aderam ipsi*. Ejusdem quoque sunt quæ sequuntur, *Deus in sapi-*

Ps. 32, 6. e/
Ps. 106,
20.
Prov. 8,
12. 22.
Prov. 3,
19.

πάλιν καὶ τάδε ἐστὶ, Ὁ Θεὸς ἐν τῇ Σοφίᾳ ἐθεμελίωσε τὴν
 γῆν, ἡτοίμασεν δὲ οὐρανοὺς ἐν φρονήσει. Ἐτι δὲ καὶ τάδε
 λέγεται εἶναι τοῦ αὐτοῦ, Καὶ ὅσα ἐστὶ κρυπτὰ καὶ ἐμ-
 φανῇ ἔγνων· ἡ γὰρ πάντων τεχνίτις ἐδίδαξέ με Σοφία.
 9 Εἴτ' ἐπιλέγει, Τί δ' ἐστὶ Σοφία, καὶ πῶς ἐγένετο; [Ἐγὼ]
 ἀπαγγελάω, καὶ οὐκ ἀποκρύψω ὑμῖν μυστήρια, ἀλλ' ἐξ
 10 ἀρχῆς γενέσεως ἐξιχνιάσω. Καὶ ἐξῆς διασαφεῖ τὰ τοιαῦτα,
 Ἔστι γὰρ αὕτη πνεῦμα νοερὸν, ἅγιον, μονογενές, πολυμερές, 15
 λεπτὸν, εὐκίνητον, τρανὸν, ἀμόλυντον, παντοδύναμον, παν-
 ἐπίσκοπον, καὶ διὰ πάντων χωρῶν πνευμάτων νοερῶν,
 καθαρῶν, λεπτοτάτων. Πάσης γὰρ κινήσεως κινητικώτερον
 σοφία. Δίηκει δὲ καὶ χωρεῖ διὰ πάντων διὰ τὴν καθαρό-
 τητα. Ἀτμὶς γάρ ἐστι τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως, καὶ ἀπόρ-
 ροια τῆς τοῦ παντοκράτορος δόξης εἰλικρινής. Διὰ τοῦτο
 οὐδὲν μεμολυσμένον εἰς αὐτὴν παρεμπίπτει. Ἀπαύγασμα
 γάρ ἐστι φωτὸς αἰδίου, καὶ ἔσοπτρον ἀκηλίδωτον τῆς τοῦ
 Θεοῦ ἐνεργείας, καὶ εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ. Δια-
 τείνει δὲ ἀπὸ πέρας εἰς πέρας εὐρώστως, καὶ διοικεῖ τὰ 10

d 8. ἡτοίμασεν] ἡτοίμασεν δὲ B.C.D.F.G.I. 9. ἔτι δε] ἔτι δὲ καὶ B.
 C.F.G.I. Μοχ καὶ om. B.D.F.G.I. 11. τεχνίτις] τεχνίτις B.C.F.G.
 τεχνίτης I. 12. ἐγὼ om. C.E.F.G. ult. χωρὸν I.
 p. 533. 5. μεμολυσμένου F. 10. εὐρωστ.] εὐρωστ. C.G. διοι-
 κείται] διοικεῖ B.C.F.G. Tum τὰ om. I.

Sap. 7, 21. entia fundavit terram, præparavit cælos in prudentia. Tum etiam ista,
 Sap. 6, 22. 9 entia. Quibus sequentia deinceps adjungit, Quid autem est sapientia,
 et quomodo genita est? Ego referam et non abscondam a vobis sacra-
 10 menta, sed ab initio natiuitatis investigabo. Deinde rem illustrans
 Sap. 7, 22. uberius, Est enim, inquit, ipsa spiritus intelligentiæ, sanctus, unigenitus,
 multiplex, subtilis, mobilis, disertus, incoinquinatus, omnem habens vir-
 tutem, omnia prospiciens, omnes permeans spiritus, intelligibiles, puros,
 tenuissimos, omnibus enim mobilibus mobilior est sapientia: penetrat
 autem ac pervadit omnia propter suam munditiam. Vapor est enim
 virtutis Dei, et emanatio quædam est omnipotentis gloriæ sincera. Et
 ideo nihil inquinatum in eam incurrit. Candor est enim lucis æternæ,
 et speculum sine macula Dei efficacitatis, et imago bonitatis illius.
 Cap. 8. 1. Attingit autem a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia sua-

πάντα χρηστῶς. Ταῦτα μὲν ἡ γραφή. Τὴν δὲ [διὰ] τοῦ
δόγματος διάνοιαν Φίλων ὁ Ἑβραῖος λευκότερον ἐρμη- b
νεύων τοῦτον παρίστησι τὸν τρόπον·

15 Εὐπρεπὲς γὰρ τοῖς ἑταιρείαν πρὸς ἐπιστήμην θεμένοις 5
ἐφίεσθαι μὲν τοῦ τὸ ὄν ἰδεῖν· εἰ δὲ μὴ δύναιντο, τὴν γοῦν
εἰκόνα αὐτοῦ τὸν ἱερώτατον λόγον.

ΦΙΛΩ-
ΝΟΣ

2 Ἐν τῷ δ' αὐτῷ συγγράμματι καὶ τάδε φησί· c

Καὶν μηδέπω μέντοι τυγχάνη τις ἀξιόχρεως Υἱὸς Θεοῦ
προσαγορεύεσθαι, σπουδαζέτω κοσμεῖσθαι κατὰ τὸν πρω-
τόγονον αὐτοῦ Λόγον, τὸν ἀγγέλων πρεσβύτατον, ὡς ἂν 5
3 ἀρχάγγελον πολυώνυμον ὑπάρχοντα. Καὶ γὰρ Ἀρχή, καὶ
ὄνομα Θεοῦ, καὶ Λόγος, καὶ ὁ κατ' εἰκόνα Ἄνθρωπος, καὶ ὁ
ὄρων Ἰσραὴλ, προσαγορεύεται. Διὸ προήχθην ὀλίγῳ πρό-
τερον ἐπαινέσαι τὰς ἀρετὰς τῶν φασκόντων ὅτι πάντες ἐσμεν 10
4 υἱοὶ ἐνὸς Ἀνθρώπου. Καὶ γὰρ εἰ μὴ πῶ ἱκανοὶ Θεοῦ παῖδες d
νομίζεσθαι γεγόναμεν, ἀλλὰ τοι τῆς αἰδοῦς εἰκόνης αὐτοῦ
Λόγου τοῦ ἱερωτάτου Θεοῦ γὰρ εἰκὼν λόγος ὁ πρεσβύ-
τατος.

a 11. γραφή] Pergit B. ὁ δὲ Φίλων λευκότερον ταῦτα παρίστησι. διὰ
om. F.G. b. τόνδε] τοῦτον C.F.G.I. 5. ἑταιρίαν] ἑταιρείαν B.C.F.G.
7. εἰ δέ] εἰ γοῦν C.F.G. omisso γοῦν infra. 8. τὸν ἱερώτ.—καὶ τάδε
om. B. c 2. τυγχάνη] τυγχάνοι C.F.G. υἱὸς θ. πρ.] πρ. υ. θ. B.
4. τὸν ἀγ.] καὶ ἀγ. F. 5. καὶ ὡς] καὶ om. B.C.F.G. Phil. ἂν om. F.
d 2. αἰδοῦς] αἰδοῦς G.

viter. Hæc scriptura. Cujus quidem doctrinæ sensum Philo He-
bræus exponens, clarius hunc in modum illustriusque repræsentat:

15 Decet enim, inquit, eos, qui cum scientia societatem inierunt, ejus quod
est, videndi desiderio teneri: aut, si minus id possint, ejus saltem imaginis,
hoc est sacratissimi verbi.

2 Quo eodem libro, hæc etiam quæ sequuntur habet.

Ut quis minus adhuc filii Dei appellatione dignus fuerit, se ipsum tamen
ad primogenitum illius verbum, qui angelorum antiquissimus, ac veluti
3 archangelus plurimis nominibus insignis est, conformare conetur. Etenim
principium, Dei nomen, Verbum, homo secundum imaginem, et videns
Israel appellatur. Itaque ad celebrandas eorum virtutes paulo ante per-
4 motus sum, qui nos omnes hominis unius filios esse dicunt. Nam ut
nondum idonei simus, qui pro Dei liberis habeamur; ejus quidem imaginis
sensum omnem superantis, Verbi inquam sacratissimi esse possumus. Dei
enim imago verbum hoc antiquissimum est.

Philo
Jud. ed.
Mang.
T. I. p.
419, 16.
ib. p.
427, 1.

5 Καὶ πάλιν ἐπιλέγει,

ΦΙΛΩ-
ΝΟΣ

Ἦκουσα μέντοι καὶ τῶν Μωσέως ἐταίρων τινὸς ἀποφθεγ-
5 ξαμένου τοιόνδε λόγιον, Ἰδοὺ Ἀνθρῶπος ᾧ ὄνομα Ἀνατολή.
Καινοτάτη πρόσρησις, εἰάν γε τὸν ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς
[314] συνεστῶτα λέγεσθαι νομίσῃς· εἰάν δὲ τὸν ἀσώματον ἐκείνιν 10
θείαν ιδέαν φοροῦντα, ἱκανῶς ὁμολογήσεις ὅτι εὐθυβολώτατον
6 ὄνομα ἐπεφημίσθη τὸ Ἀνατολή αὐτῷ. Τοῦτον μὲν γὰρ πρε-
σβύτατον Υἱὸν ὁ τῶν ὄλων ἀνέτειλε Πατήρ, ὃν ἐτέρωθι πρω-
τόγονον ὠνόμασε. Καὶ ὁ γεννηθεὶς μέντοι μιμούμενος τὰς
τοῦ Πατρὸς οὐδοὺς, πρὸς παραδείγματα ἀρχέτυπα τὰ ἐκείνου p. 534
βλέπων ἐμόρφον τὰ εἶδη.

7 Ταῦτά μοι ἀπὸ τοῦ Ἑβραίου Φίλωνος ἐνταῦθα κεί-
σθω, ληφθέντα ἐκ συγγράμματος ᾧ τίθεται ἐπιγραφή,
Περὶ τοῦ τὸ χεῖρον τῷ κρείττονι φιλεῖν ἐπιτίθεσθαι. Ἦδη 5
δέ μοι καὶ ἄλλοτε τὰ τῆς τῶν παλαιῶν Ἑβραίων εὐσε-
βείας δόγματα παρατιθεμένῳ ἐν τοῖς τῆς Εὐαγγελικῆς
Προπαρασκευῆς, καὶ τὰ περὶ τοῦ δευτέρου αἰτίου διεί-

d 10. θείαν ιδέαν φοροῦντα] θείας ἀδιαφοροῦντα εἰκόνας Phil. ὁμο-
λογήσης F.G. 12. ἀνατολή] ἀνατολῆς C.F.G.I. ult. ὠνόμ.] ὀνόμ. C.
καὶ ὁ γεννηθεὶς] καὶ ἐγεννήθη B.

p. 534. 2. ταῦτά μοι] ταῦτα ἀπὸ τοῦ Ἑβραίου Φίλωνος συγγράμματος
κεῖσθω ἐπιγεγραμμένον περὶ τοῦ etc. B. 3. ληφθέντα] ληφθέντι D.I.
5. Περὶ τοῦ τὸ χ.] Non ex h. l. sed ex libro Περὶ Συγχύσεως Διαλέκτων.
αὐτῷ] τῷ B.C.F.G.I. Tum ἥδη δέ μοι—τεθεολογημένων om. B. qui per-
git καιρὸς δ'— 7. παραθεμένῳ] παρατιθεμένῳ C.E.F.G.I. 9. καὶ
τὰ] καὶ τὰς E.

ib. p.
414, 22.
Zac. 6,
12.

5 Tum ista subjungit,

Quin etiam ab socio Mosis aliquo ejusmodi pronuntiatum esse oraculum
audivimus, *Ecce homo, cui nomen Oriens*. Novum profecto nomen, si
aliquem ex corpore animoque conflatum intelligas. Sin autem incorporeum
illum, ac divinum exemplar ferentem accipias, tum enimvero, convenien-
tissimum hoc ipsi orientis nomen impositum esse, facile admodum liben-
6 terque fateberis. Eum quippe Filium antiquissimum edidit universi
parens, quem etiam alibi primogenitum appellavit. Is autem ex Deo
genitus, in archetypa illius exemplaria respiciendo formavit.

7 Hactenus ex illo Hebræi Philonis opere, cujus hic titulus est,
Deterius perfectiori semper infestum esse. Verum cum jam alibi
veterum Hebræorum dogmata pietatem religionemque complexa
protulerim, tum vero quæ secundum ad principium pertinent, hoc in
Evangelicæ Præparationis opere, satis abs me pro instituto quidem

ληπται αὐτάρκως, ἐφ' ἃ καὶ νῦν τοὺς φιλομαθεῖς ἀνα- 10
πέμψω. Τοσούτων οὖν παρ' Ἑβραίοις καὶ τόνδε τὸν β
τρόπον περὶ τοῦ δευτέρου τῶν ὅλων αἰτίου τεθεολογη-
μένων, καιρὸς ἤδη καὶ τοῦ Πλάτωνος ἐν τῷ Ἐπινομίδι
τάδε λέγοντος ἐπακούσαι·

16 Καὶ τιμὰς ἀποδιδῶμεν, μὴ τῷ μὲν ἐνιαυτὸν, τῷ δὲ μῆνα,
τοῖς δὲ μὴ τινα μοῖραν τάττωμεν, μηδέ τινα χρόνον, ἐν ᾧ c
διεξέρχεται τὸν αὐτοῦ πόλον, συναποτελῶν κόσμον, ὃν ἔταξε
λόγος ὁ πάντων θεοτάτος· ὃν ὁ μὲν εὐδαίμων πρῶτον μὲν
ἐθαύμασεν, ἔπειτα δὲ ἔρωτα ἔσχε τοῦ καταμαθεῖν ὅποσα 5
θνητῇ φύσει δυνατό.

2 Καὶ ἐν ἐπιστολῇ δὲ τῇ πρὸς Ἑρμείαν Ἐραστόν τε
καὶ Κορίσκον εὖ μάλα πεφυλαγμένως τέθιται τὸ δόγμα,
ὧδε πρὸς λέξιν ἐπιστέλλων·

Ταύτην τὴν ἐπιστολὴν πάντας ὑμᾶς τρεῖς ὄντας ἀναγνῶναι 10
χρῆ, μάλιστα μὲν ἀθρόους· εἰ δὲ μὴ, κατὰ δύο κοινῇ κατὰ δ
δύναμιν ὡς οἶόν τε ἐστὶ πλειστάκις· καὶ χρῆσθαι συνθήκῃ καὶ

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

b 2. ᾗδ om. F. 3. Ἐπιμενίδῃ] Leg. Ἐπινομίδι. Vid. supra
p. 471 d 11. c. μὴ τε] μὴ B.C.D.F.G.I. τάττωμεν μήτε] τάττομεν
μὴ δὲ B.C. τ. μηδὲ D.I. 6. καὶ ἐν ἐπιστ.—ἐπομνύντας om. B.
d 2. κεχρήσθαι D.F.G. Steph.

meo disputata sunt: ad quæ proinde nunc rei studiosos remittam.
Cum igitur ejusmodi apud Hebræos de secundo rerum universarum
principio theologiæ ratio fuerit, tempus jam est, uti Platonem in
Epimenide ita disserentem audiamus.

16 Et honores, inquit, habeamus, sic tamen, ut non jam annum alteri,
alteri mensem, dies aliis tribuamus, aut ullum omnino tempus, quo suam
quilibet conversionem absolvat, dum ad mundi, quem verbum omnium
longe divinissimum conformavit, perfectionem ipse concurrat. Quod
quidem verbum, quisquis beatus est, primum admirari, tum ejusdem, qua-
tenus mortali naturæ fas est, cognoscendi amore ac studio teneri solet.

2 Idem in ea quam ad Hermiam, Erastum, et Coriscum scribit epi-
stola, dogmatis hujus sententiam prudenter admodum inseruit, his
verbis.

Epistolam hanc a vobis tribus, inquit, simul convenientibus legi decet:
sin autem, a duobus vicissim unaque conjunctis, idque quam sæpissime
fieri poterit. Præterea pactum inter vos, legemque ratam fixamque servari,

Plato
Epinom.
p. 986.

Epist.
p. 323.

ΠΑΛ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

νόμῳ κυρίῳ, ὃ ἐστὶ δίκαιον, ἐπομνύντας σπουδῇ τε ἅμα μὴ ἀμούσῳ καὶ τῇ τῆς σπουδῆς ἀδελφῇ παιδείᾳ, καὶ τὸν τῶν πάντων Θεὸν ἡγεμόνα τῶν τε ὄντων καὶ τῶν μελλόντων, τοῦ τε ἡγεμόνος καὶ αἰτίου πατέρα κύριον ἐπομνύντας· ὃν, εἰς ὁρθῶς φιλοσοφῶμεν, εἰσόμεθα πάντες σαφῶς εἰς δύναμιν ἀνθρώπων εὐδαιμόνων.

- 3 Ἄρά σοι δοκεῖ ταῦτα λέγων ὁ Πλάτων τοῖς Ἑβραίοις ἐπηκολουθηκέναι δόγμασιν, ἣ πόθεν ἄλλοθεν ἐπῆλθεν αὐτῷ τοῦ πάντων τὸν γενητῶν αἰτίου κρείττονα ἄλλον Θεόν, τὸν δὲ καὶ πατέρα τοῦ πανηγεμόνος, προσειπεῖν ; 15 Πόθεν δ' αὐτῷ τὸ τοῦ Κυρίου ἐπὶ τοῦ Πατρὸς τοῦ δη- P. 535 μιουργοῦ τάξαι ὄνομα, μηδενός πω πρὸ αὐτοῦ Ἑλλήνων 4 ἀκοαῖς, ἀλλὰ μηδὲ εἰς νοῦν ταῦτα καταβεβλημένον ; Εἰ δὲ καὶ ἐτέρων ἡμῶν πάλιν μαρτύρων δεῖ εἰς ἀναμφί- 5 λεκτον παράστασιν τῆς τε τοῦ φιλοσόφου διανοίας, καὶ τῆς τοῦ λόγου κατασκευῆς, ἐπάκουσον οἷά σοι Πλωτίνος,

d 3. νόμῳ κυρίῳ] κυρίῳ τούτῳ D.F.G.

δῆ B. Mox τῇ om. B.C.F.G.I.

καὶ τοῦ πάντ. C.

6. τῶν μελ.] τῶν om. I.

4. σπουδῇ] ἀλλὰ καὶ σπου- 5. τῶν πάντων] τῶν om. B.F.G.

qui om. τοῦ αἰτίου.

11. ἐπηκολουθηκέναι] ἐπηκολούθησε B.

13. τὸν γενητῶν] τὸν om. B.

14. τὸν δὲ] τὸν δὲ C.G. Hinc usque ad προ- 15. προσειπεῖν om. B. qui pergit ἢ πόθεν.

p. 535. 3. ἀλλὰ μηδὲ] ἀλμὴ δὲ B. 5. μαρτυριῶν] μαρτύρων C.F.G.I.

7. ἐπάκουσον] ἴδε οἷα φησὶ Πλωτίνος B. qui γράφει pro συνέταξε—γρά- 8. φων. ἴδε D. in textu ἐπάκουσον in marg. οἷά σοι Πλ. F.G.I.

sic ut in æquum bonum juretis : adeoque studio non illiberali, ac studii sorore doctrina mutuo conjuncti, in Deum ipsum rerum omnium sive præsentium, sive futurarum præsidem, necnon præsidis etiam principique parentem dominum juretis, quem quidem, si modo recte philosophabimur, quantum homines beati possunt, clare omnes planeque cognoscemus.

- 3 An non tibi videtur Plato dum hæc ait, Hebræorum dogmatis insistere ? Unde enim alioqui in mentem ipsi veniret, Deum alterum ipsomet rerum quæ procreantur omnium principio superiorem, imo et universi moderatoris parentem appellare ? Unde porro, huic ipsi rerum conditoris parenti, Domini nomen imponere ? quæ profecto Græcorum nunquam auribus, imo ne animis quidem, mortalium ante 4 se quisquam injecerat. Jam si ad certam et exploratam vel hujus philosophi sententiæ fidem, vel susceptæ disputationis confirmatio- nem, testimoniis insuper aliis opus est : audi præterea, quæ Plotinus

ἐν οἷς περὶ τῶν τριῶν ἀρχικῶν ὑποστάσεων συνέταξε, διασαφεῖ γράφων·

17 Κόσμον αἰσθητὸν τόνδε εἴ τις θαυμάζει, εἷς τε τὸ μέγεθος b καὶ τὸ κάλλος καὶ τὴν τάξιν τῆς φορᾶς τῆς αἰδίου βλέπων, 5 καὶ θεοὺς τοὺς ἐν αὐτῷ, τοὺς μὲν ὀρωμένους, τοὺς δὲ καὶ ἀφανεῖς ὄντας, καὶ δαίμονας, καὶ ζῶα, φυτὰ τε πάντα· ἐπὶ τὸ ἀρχέτυπον αὐτοῦ καὶ τὸ ἀληθινώτερον ἀναβὰς, κἀκεῖ πάντα ιδέτω νοητὰ, καὶ παρ' αὐτῶν αἰδία ἐν οἰκείᾳ συνέσει 10 καὶ ζῳῇ, καὶ τούτων τὸν ἀκήρατον νοῦν προστάτην, καὶ σο-φίαν ἀμήχανον.

ΠΛΩ-
ΤΙ-
ΝΟΥ

2 Εἰθ' ἐξῆς τούτοις ἐπιφέρει λέγων,

Τίς οὖν ὁ τοῦτον γεννήσας; Ὁ ἀπλοῦς, καὶ ὁ πρὸ τοῦ [315] τοιούτου, ὁ αἴτιος τοῦ καὶ εἶναι καὶ πολλὸν εἶναι τοῦτον, ὁ τὸν 5 ἀριθμὸν ποιῶν· ὁ γὰρ ἀριθμὸς, οὐ πρῶτος· καὶ γὰρ πρὸ τῆς δυάδος τὸ ἔν· δεύτερον δέ, δυὰς, καὶ παρὰ τοῦ ἐνὸς γενομένη.

3 Καὶ πάλιν ἐπιβὰς ἐπιλέγει·

b 2. θαυμάζει] θαυμάσοι B.D. 7. ἐπὶ τὸ] ιδέτω F. 10. αὐτῶν] Plot. αὐτῷ. καὶ ἐν οἰκ. D. Μοx ζωῆς I. c. τοῦτον] τούτων B. C.D.F.I. ἀκήρατον νοῦν] ἀκλήρευτον γοῦν F. 3. ὁ τοῦτον] τοῦ-
τον om. C.F. Μοx καὶ ἀπλῶς D. 4. τοῦ τοιούτου] τοιούτου πλή-
θους Plot. τοῦ εἶναι] τοῦ καὶ εἶναι B.C.D.F.G. 8. πάλιν ἐπιβὰς
ἐπιλέγει] αὐ φησί B.C.F.G.

in suo de tribus substantiis principii vim et rationem habentibus opere, hæc in verba persequitur :

17 Si quis, inquit, aspectabilem hunc mundum admiratur, ejus magnitudinem, speciem, conversionis ordinem sempiternæ, quique in eo versantur deos, seu videri oculis, seu non videri possint, genios item, animantes, ac genera plantarum omnia considerans : idem ejus ad exemplar longe sane verius cogitatione aspirans, cuncta etiam ibi spiritalia, atque apud ipsum in propria cognitione vitæque, sempiterna, simulque mentem illam immutabilem, rerumque moderatricem omnium, et superiorem quavis æstimatione sapientiam contempletur.

Plotin.
p. 484 d.

2 Deinde quibusdam interjectis ita prosequitur :

Quis igitur illum condidit? quis, inquam, simplex ille, tanta multitudine prior, causa quamobrem ipse et est et multiplex est, ac numerum omnem efficiens? Quippe, numerus enim primus non est, cum binario prius unum sit, secundusque binarius, atque ab uno procreatus.

p. 486 a.

3 Deinde progressus ista subjungit,

ΠΛΩ-
ΤΙ-
ΝΟΥ

Πῶς οὖν, καὶ τί δεῖ νοῆσαι περὶ ἐκεῖνο μένον; περιλαμψιν¹⁰
ἐξ αὐτοῦ μὲν, ἐξ αὐτοῦ δὲ μένοντος· οἷον ἡλίου τὸ περὶ αὐτὸν
λαμπρὸν φῶς περιθέον, ἐξ αὐτοῦ αἰεὶ γεννώμενον, μένοντος δέ. d
4 Καὶ πάντα τὰ ὄντα ἕως μένει, ἐκ τῆς αὐτῶν οὐσίας, ἀναγκαίαν
τὴν περὶ αὐτὰ πρὸς τὸ ἔξω αὐτῶν, ἐκ τῆς παρούσης δυνάμεως,
δίδωσιν αὐτῶν ἐξηρητημένην ὑπόστασιν, εἰκόνα οὖσαν οἷον ἀρ- 5
5 χετύπων, ὧν ἐξέφυ. Πῦρ μὲν, τὴν παρ' αὐτῷ θερμότητα,
καὶ χιῶν οὐκ εἴσω μόνον τὸ ψυχρὸν κατέχει. Μάλιστα δὲ
ὅσα εὐδῶδη μαρτυρεῖ τούτῳ· ἕως γάρ ἐστι, πρόεισί τι ἐξ αὐ-
6 τῶν περὶ αὐτὰ, ὧν ἀπολαύει ὑποστάντων ὃ τι πλησίον. Καὶ¹⁰
πάντα δὲ ὅσα ἤδη τέλεια γεννᾷ· τὸ δὲ αἰεὶ τέλειον αἰεὶ καὶ p. 536
7 αἰδίων γεννᾷ· καὶ ἔλαττον δὲ ἑαυτοῦ γεννᾷ. Τί οὖν χρὴ περὶ
τοῦ τελειοτάτου λέγειν; Μηδὲν ἀπ' αὐτοῦ, ἢ τὰ μέγιστα
μετ' αὐτό. Μέγιστον δὲ μετ' αὐτὸν νοῦς, καὶ δεύτερον. Καὶ⁵
γὰρ ὁρᾷ ὁ νοῦς ἐκείνον, καὶ δεῖται αὐτοῦ μόνου, ἐκεῖνος δὲ

c 12. τε αἰεὶ] αἰεὶ B.C.F.G. d 2. αὐτοῦ] αὐτῶν B.C.D.F.G. Mox
περὶ τὰ αὐτὰ D. 5. ἀρχετύπων] ἀρχετύπων Vigerus ex Plot. et sic I.
6. αὐτῷ] αὐτοῦ Plot. G.I. 7. τὸν ψυχρὸν om. F. 8. τούτῳ]
τούτο Plot. ult. καὶ πάντα—σαφέστερον λέγειν om. B.

p. 536. τέλειον] τέλεια C.I. Viger. τὸ δὲ—γεννᾷ om. C. 4. μετ'
αὐτό] μετ' αὐτὸν Plotinus cum mss. Theodoreti Ther. p. 33, 19. 5. αὐ-
τὸν] αὐτό F.G.

p. 487 d.

Quo igitur modo, quidve nobis circa illud, dum idem perpetuo manet, cogitandum erit? Nempe fulgor aliquis circumfusus, ex ipso quidem, sed eodem persistente manans: cujusmodi solis fuerit clarum hocce lumen, quod circa illum volvitur, ab eoque continue, sed tamen eodem manente
4 producitur. Ita plane quicquid est, quamdiu manet, ex propria substantia, necessarium aliquid, quod in sese hæreat, ac semper ex sese pendeat, foras tamen pro sua cujusque ac præsentī facultate transmittit, quod ejus ipsius unde profectum est, sui tanquam exemplaris imago quædam expressa sit.
5 Et ignis quidem suum extra se calorem effundit: nixque suum frigus non intrinsecus modo inclusum tenet. Verum id potissimum omni odorum genere comprobatur. Ex illis enim, quamdiu sunt, efflatur circa sese ali- quid, quod etiam cum vicinis naturæ suæ vim fructumque communicat.
6 Et quoniam omnia, ubi maturitatem perfectionemque suam assequuta sunt, aliud generare solent; proinde quod perfectum semper est, idem semper ac sempiternum aliquid generat, et ejusmodi aliquid quod se ipso minus
7 sit. Ecquid igitur de perfectissimo statuere nos oportet? Ab eo nihil, aut maxima secundum ipsum omnia proficisci. Atqui res post ipsum maxima, eademque secunda, mens est. Ipsum enim mens intuetur, eoque uno in- diget; ipse autem mente nihil prorsus. Et sane si quid ab eo, qui mente

τούτου οὐδέν. Καὶ τὸ γεννώμενον ἀπὸ κρείττονος νοῦ, νοῦν εἶναι· καὶ κρείττων ἀπάντων νοῦς, ὅτι τᾶλλα μετ' αὐτόν.

ΠΛΩ-
ΤΙ-
ΝΟΤ

8 Τούτοις ἐξῆς ἐπιφέρει λέγων·

10

Ποθεὶ δὲ πᾶν τὸ γεννῆσαν καὶ τοῦτο ἀγαπᾷ, καὶ μάλιστα ὅταν ὧσι μόνοι τὸ γεννῆσαν καὶ τὸ γεγεννημένον. Ὅταν δὲ b καὶ τὸ ἄριστον ἢ τὸ γεννῆσαν, ἐξ ἀνάγκης σύνεστιν αὐτῷ, ὥς τῇ ἑτερότητι μόνον κεχωρίσθαι. Εἰκόνα δὲ ἐκείνου εἶναι λέγομεν τὸν νοῦν. Δεῖ γὰρ σαφέστερον λέγειν.

5

9 Καὶ πάλιν τούτοις ἐπιλέγει·

Καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὰ Πλάτωνος τριττά· πάντα περὶ τὸν πάντων βασιλέα φησὶ τὰ πρῶτα· καὶ δεύτερον περὶ τὰ δεύ-
τερα· καὶ περὶ τὰ τρίτα, τρίτον. Λέγει δὲ καὶ τοῦ αἰτίου 10
εἶναι πατέρα· αἴτιον μὲν τὸν νοῦν λέγων· δημιουργὸς γὰρ ὁ c
10 νοῦς αὐτῷ. Τοῦτον δὲ φησι τὴν ψυχὴν ποιεῖν ἐν τῷ κρα-

a 7. ἀπὸ] ἀντὶ C.

10. γεννῆσαν] Addunt C.F.G.I. quæ propter

homœoteleton exciderunt, καὶ τοῦτο ἀγαπᾷ καὶ μάλιστα ὅταν ὧσι μόνοι
τὸ γεννῆσαν, et sic ni fallor D. cum Plotino. Cum ed. Steph. consen-
tire videtur E. Quod dedit Vigerus γεννῆσαν καὶ τὸ γεγεννημένον incuriæ
ipsius tribuendum est.

b 2. τό γε γεννῆσαν I.

3. ὥστε] ὡς τῇ

F.G.I. Plot. Theodor.

4. εἶναι om. F.G.

6. τούτοις ἐπιλέγει]

φησὶ B.

7. τριττά] περιττά F.

βασιλέα] πάντων β. B.C.D.F.G.

8. πρῶτον περὶ τὰ πρῶτα] πρῶτον περὶ om. B.C.F.G. Plotin. qui eorum
loco habet γὰρ nec agnoscit τά.

9. ἐπὶ I. pro περὶ.

10. αἰτίου]

αὐτοῦ D.

melior superiorque sit, generatur, id mentem esse necesse est; ea vero rerum optima cæterarum est, quod eam cæteræ omnes consequantur.

8 Quibus hæc iterum addit.

Porro quisquis generavit, quod generatum abs sese est, studio simul, et amore prosequitur, maxime vero si soli ambo genitor genitusque fuerint. Quod si genitus optimus sit, tum genitor cum eo simul ita necessario est, ut hoc tantum, quod alter ab illo sit, ab eodem secernatur. Et quidem genitoris imaginem, mentem esse dicimus: id enim jam a nobis explicandum illustrius est.

p. 488.

9 Jam aliquot rursus interjectis.

Quamobrem, inquit, triplex rerum a Platone gradus ratioque statuit, dum ait, circa universorum Deum, universa: at secundum, circa ea, quæ secundo; tertium, circa ea, quæ tertio ordine continentur, cuncta versari. Addit autem principii patrem esse, principii nomine mentem intelligens:

p. 489.

10 Platoni quippe artifex mens est, idemque animum a mente in cratere

ΠΛΩ-
ΤΙ-
ΝΟΥ

τῇρι ἐκείνῳ. Τοῦ δὲ αἰτίου νοῦ ὄντος, πατέρα φησὶ τάγαθόν
καὶ τὸ ἐπέκεινα νοῦ, καὶ ἐπέκεινα οὐσίας. Πολλαχού δὲ τὸ 5
ὄν καὶ τὸν νοῦν τὴν ιδέαν λέγει. Ὡστε Πλάτωνα εἰδέναι ἐκ
μὲν τοῦ ἀγαθοῦ τὸν νοῦν, ἐκ δὲ τοῦ νοῦ τὴν ψυχὴν· καὶ
εἶναι τοὺς λόγους τοῦσδε μὴ καινοὺς, μηδὲ νῦν, ἀλλὰ πάλαι
μὲν εἰρησθαι μὴ ἀναπεπταμένους· τοὺς δὲ νῦν λόγους ἐξηγη- 10
τὰς ἐκείνων γεγονέναι, μαρτυρίοις πιστωσαμένους τὰς δόξας
ταύτας παλαιὰς εἶναι τοῖς αὐτοῦ Πλάτωνος γράμμασι.

11 Ταῦτα μὲν ὁ Πλωτῖνος. Ὁ δὲ Νουμήνιος τὰ Πλά- d
τωνος πρεσβεύων, ἐν τοῖς Περὶ τάγαθου τάδε καὶ αὐτὸς
περὶ τοῦ δευτέρου αἰτίου λέγων διερμηνεύει·

18 Τὸν μέλλοντα δὲ συνήσειν Θεοῦ πέρι πρώτου καὶ δευτέρου 5
χρῆ πρότερον διελέσθαι ἕκαστα ἐν τάξει καὶ ἐν εὐθημοσύνῃ
τινί· κᾷπειτα ἐπειδὰν δοκῇ ἡδὴ εὖ ἔχειν, τότε καὶ δεῖ ἐπιχει- p. 537
ρεῖν εἰπεῖν κοσμίως, ἄλλως δὲ μή. Ἡ τῷ πρωϊαίτερον πρὶν

ΝΟΥ-
ΜΗ-
ΝΙΟΥ

c 6. ἐκ] καὶ F. 8. καινοὺς] κενοὺς B. 11. πιστωσαμένους]
πιστωσαμένον B.C.F.G. 12. τοῖς αὐτοῦ] τοῦ αὐτοῦ I. d. ὁ δὲ
Νουμ.—τάγαθου om. B. 2. τοῦ δευτ.—ἐρμηνεύει] τούτου διέξεισιν B.
5. πρότερον] πρότον F.G. ult. ἐπ' αὖν] ἐπειδὰν C.F.G.
p. 537. εἰπεῖν om. C.F.G. Supra δεῖν D.

illo procreari docet: cujus principii, hoc est mentis, parens sit bonum illud, quod mentem simul substantiamque prætergreditur. Præterea tam id quod est, quam mentem ipsam, ideæ nomine appellare solet: prorsus ut ex bono mentem et ideam, ex mente animum existere agnoscat Plato: neque hoc philosophandi genus insolens sit ac nuperum, quod jam olim usurpatum fuerit, licet minus explicate et enucleate traditum: ejusque proinde, quæ nunc instituuntur disputationes, interpretes modo quædam sint, quæ testimoniis ex Platonis ipsius operibus depromptis, opiniones ejusmodi priscorum hominum fuisse confirmant.

11 Atque hæc Plotinus. Sequatur deinde Numenius, qui Platonis quoque doctrinam digerendam enarrandamque suscipiens, in opere suo, De bono, totidem verbis de secundo principio hunc in modum philosophatur:

18 Quisquis ad Dei tum primi, tum secundi cognitionem aspirabit, inquit, eum singula prius suo quæque loco et ordine eleganter apteque dicere; tum ubi sua cuique sedes ratioque constiterit, apposite de illis et accommodata disputare oportebit; secus vero minime. Alioqui, si quis antequam primum illud factum et constitutum erit, citius aliquid quam par esset

τὰ πρῶτα γενέσθαι ἀπομένῳ, σποδὸς ὁ θησαυρὸς γίνεσθαι
 2 λέγεται. Μὴ δὴ πάθωμεν ἡμεῖς ταυτὸν· Θεὸν δὲ προσκα-
 λεσάμενοι, ἑαυτοῦ γνώμονα γενόμενοι τῷ λόγῳ, δεῖξαι θη- 5
 σαυρὸν φροντίδων, ἀρχώμεθα οὕτως. Εὐκτέον μὲν ἤδη, διε-
 3 λέσθαι δὲ δεῖ. Ὁ Θεὸς ὁ μὲν πρῶτος ἐν ἑαυτῷ ὧν ἐστὶν
 ἀπλοῦς, διὰ τὸ ἑαυτῷ συγγιγνόμενος διόλου μὴ ποτε εἶναι
 διαιρετός· ὁ Θεὸς μέντοι ὁ δεύτερος καὶ τρίτος, ἐστὶν εἰς· 10
 συμφερόμενος δὲ τῇ ὕλῃ δυάδι οὔσῃ, ἐνοὶ μὲν αὐτὴν, σχίζεται b
 4 δὲ ὑπ' αὐτῆς, ἐπιθυμητικὸν ἦθος ἐχούσης καὶ ρεούσης. Τῷ
 οὖν μὴ εἶναι πρὸς τῷ νοητῷ, ἣν γὰρ ἂν πρὸς ἑαυτῷ, διὰ τὸ
 [316] τὴν ὕλην βλέπειν, ταύτης ἐπιμελούμενος, ἀπερίοπτος ἑαυτοῦ 5
 5 γίνεται. Καὶ ἄπτεται τοῦ αἰσθητοῦ καὶ περιέπει, ἀνάγει
 τε ἔτι εἰς τὸ ἴδιον ἦθος ἐπορεζάμενος τῆς ὕλης.

6 Καὶ μεθ' ἕτερά φησι·

Καὶ γὰρ οὔτε δημιουργεῖν ἐστὶ χρεὼν τὸν πρῶτον, καὶ
 τοῦ δημιουργοῦντος δὲ Θεοῦ χρὴ εἶναι νομίζεσθαι πα- 10

a 3. σποδὸς] ποδὸς C.F.G. 6. ἀρχώμεθα] ἀρχόμεθα C.D. 7. εὐ-
 κτέον] εὐχθαῖος F. εὐκταῖον G. ὁ μὲν] ὁ μὴ C. 8. ἑαυτοῦ D.
 αὐτῷ F. b 2. εἶδος] ἦθος C.F.G.I. 7. ἀπορεζόμενος] ἐπορεζάμενος
 C.F.G.I. ἴσ. ἐπορεζάμενος Vigeri margo. ἀπορεζάμενος D. 9. τὸ B.
 δημιουργοῦντος] Theodoret. p. 33, 11. δημιουργοῦντος θεοῦ χρὴ εἶναι νομί-
 ζειν πατέρα τὸν πρῶτον θεόν. περὶ πατρὸς καὶ υἱοῦ] θεοῦ I. Cyrill.
 p. 272 d.

2 avidiusque susceperit, suus ei thesaurus cinis futurus est. Ne idem igitur
 nobis eveniat, studiose caveamus: Deumque proinde obtestati, ut nostræ
 huic disputationi suimet ipsius canon ac regula esse velit, nobisque cogita-
 tionum thesaurum aperire, ita demum ordiamur. Prius enim fundendæ
 3 preces, tum ad explicatam rei tractationem accedendum. Primus ille Deus,
 ut in se ipso est, ita simplex omnino est, quod qui secum ipse totus perpe-
 tuoque versatur, divulsus esse nunquam distractusque possit, ac secundus
 quidem tertiusque Deus unus est, idem tamen, quod simul cum materia,
 qui binarius quidam est, circumferatur, ut eam conjungat, ab ea tamen,
 4 quæ vim aliquam concupiscendi habet, assidueque fluit, dividitur. Quod
 igitur ad id quod spiritale est, minus adhærescat, (alioqui enim ad se ipsum
 adhæresceret:) dum in contemplanda materia diligentius occupatur, se
 5 ipsum contemplari non potest. Verum quæ sensibus usurpantur non at-
 tingit tractatque modo, sed etiam in proprias ejus quam expetit versatque
 materiæ conditiones devolvitur.

6 Idemque nonnullis interjectis.

Nec enim, inquit, primum illum Deum quicquam moliri fas est, sed
 VOL. III. K

NOT-
MH-
NIOT

7 τέρα τὸν πρῶτον θεόν. Εἰ μὲν οὖν περὶ τοῦ δημιουργ-
γικοῦ ζητοῖμεν, φάσκοντες δεῖν τὸν πρότερον ὑπάρξαντα,
οὕτως ἂν ποιεῖν ἔχειν διαφερόντως, εἰκοῦνῖα ἢ πρόσοδος αὐτῆς c
γεγονῖα ἂν εἴη τοῦ λόγου· εἰ δὲ περὶ τοῦ δημιουργοῦ
μή ἐστιν ὁ λόγος, ζητοῦμεν δὲ περὶ τοῦ πρώτου, ἀφοσι-
οῦμαί τε τὰ λεχθέντα, καὶ ἔστω μὲν ἐκεῖνα ἄρρητα, μέτειμι 5
8 δὲ ἐλεῖν τὸν λόγον, ἐτέρωθεν θηράσας. Πρὸ μέντοι τοῦ
λόγου τῆς ἀλώσεως διομολογησώμεθα ἡμῖν αὐτοῖς ὁμολογίαν
οὐκ ἀμφισβητήσιμον ἀκοῦσαι, τὸν μὲν πρῶτον θεὸν ἀργὸν
εἶναι ἔργων ζυμπάντων καὶ βασιλέα, τὸν δημιουργικὸν δὲ 10
9 θεὸν ἡγεμονεῖν, δι' οὐρανοῦ ἰόντα. Διὰ δὲ τούτου καὶ ὁ
στόλος ἡμῖν ἐστὶ, κάτω τοῦ νοῦ πεμπομένου ἐν διεξόδῳ πᾶσι
10 τοῖς κοινωνῆσαι συντεταγμένοις. Βλέποντος μὲν οὖν καὶ d
ἐπεστραμμένου πρὸς ἡμῶν ἕκαστον τοῦ θεοῦ συμβαίνει ζῆν
τε καὶ βιώσκεσθαι τότε τὰ σώματα κηδεύοντος τοῦ θεοῦ τοῖς
ἀκροβολισμοῖς· μεταστρέφοντος δὲ εἰς τὴν ἑαυτοῦ περιωπὴν 5
τοῦ θεοῦ, τὰυτα μὲν ἀποσβέννυσθαι, τὸν δὲ νοῦν ζῆν, βίου
ἐπαυρόμενον εὐδαίμονος.

b 11. δημιουργοῦ] δημιουργικοῦ C.F.G.I. 12. δεῖν] δὴ C.F.G.
c. οἰκεία] εἰκοῦνῖα C.F.G. εἰκοῦνῖα D.I. Vigeri margo. d 3. κηδεύοντα]
κηδεύονται C.F.G. Legendum videtur κηδεύοντος, ut mss. infra p. seq. b 4.
5. ἑαυτοῦ] αὐτοῦ F.G. 6. βίου F.

7 potius artificis dei patrem ipsum habere nos oportet. Et quidem si de ar-
tifice quæstio est, cum illum ante jam extitisse necessario, atque ita demum
excellenti quodam singularique modo agere posse dicimus, commodus hic
et opportunus orationis ingressus jure videatur. At si omisso artifice, de
primo deo loqui placet, genus id orationis usurpare religio sit. Quare,
quæ dicta sunt, dicta esse nolim; ducendam aliunde mihi disputationem
8 hanc statuam. Ac primum quidem antequam eum in sermonem ingre-
dimur, id apud nos in confesso maneat, quo de prorsus qui audiat nemo
dubitare merito possit, deum primum et ab opere omni vacare, et regem
esse universi: artificem vero deum, cælum permeando, cuncta moderari.
9 Et sane commeatus noster atque apparatus omnis, ipsius beneficium est,
dum certa progressionem, huc mens ad eos omnes transmittitur, quos in
ejus communionem vocari pro suo cujusque gradu et conditione fas sit.
10 Itaque dum in quemque nostrum conversus intuetur deus, tum enimvero
sua corporibus vita, suus vigor inest, quod immissis divinitus radiis fove-
antur. Sin autem ad sui ipsius contemplationem oculos revocarit, tum res
inferiores extingui subito, mens autem ipsa non vivere modo, sed etiam
beate admodum vivere.

- 11 Ταῦτα μὲν ὁ Νουμήνιος. Σὺ δέ γε παράθες αὐτοῖς
τὰ ἀπὸ τῆς τοῦ Δαβὶδ προφητείας πάλαι παρ' Ἑβραίοις
τοῦτον ᾠδόμενα τὸν τρόπον, Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, 10
Κύριε· πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας. Ἐπληρώθη ἡ γῆ τῆς P. 538
κτίσεώς σου· πάντα πρὸς σε προσδοκῶσι, δοῦναι τὴν τρο-
φήν αὐτοῖς εἰς εὐκαιρον. Δόντος σου αὐτοῖς, συλλέξουσιν·
ἀνοίξαντος δέ σου τὴν χεῖρα, τὰ πάντα πληρωθήσεται χρη- 5
στότητος. Ἀποστρέψαντος δέ σου τὸ πρόσωπον, ταραχθή-
σονται· ἀντανελεῖς τὸ πνεῦμα αὐτῶν, καὶ ἐκλείψουσι,
καὶ εἰς τὸν χοῦν αὐτῶν ἐπιστρέψουσιν. Ἐξαποστελεῖς τὸ
πνεῦμά σου καὶ κτισθήσονται, καὶ ἀνακαινιεῖς τὸ πρόσω- 10
12 πον τῆς γῆς. Τί γὰρ ταῦτα διαφέρει αὐ τῆς φασκούσης
τοῦ φιλοσόφου διανοίας, ὥς ἄρα “Βλέποντος μὲν καὶ b
ἐπεστραμμένου πρὸς ἡμῶν ἕκαστον τοῦ θεοῦ, συμβαίνει
ζῆν τε καὶ βιώσκεσθαι τότε τὰ σώματα κηδεύοντος τοῦ
θεοῦ τοῖς ἀκροβολισμοῖς· μεταστρέφοντος δὲ εἰς τὴν 5
ἐαυτοῦ περιωπὴν τοῦ θεοῦ, ταῦτα ἀποσβέννυσθαι;”

d 7. ταῦτα] ταῦτα μὲν D. ταῦτα ὁ Νουμ. om. F.

p. 538. 3. εἰς om. F.G. 4. δέ σου] δέ om. C.G. 7. ἀντανε-
λεῖς] ἀντανέλῃς C.G. ἀνατελῃς F. 8. αὐτῶν] αὐτὸν C. 11. δια-
φέρει] διαφέρει C. Tum αὐ om. D. b 2. ἐπεστ.] ἀπεστ. C.F.G.
ζητεῖν D. nescio an pro ζῆν. 3. συμβαίνει] συμβαίνειν C.F.G.
4. κηδεύοντα] κηδεύοντος C.F.G.

- 11 Hæc Numenius. Quæ cum iis confer amabo, quæ jam olim apud
Hebræos his verbis David propheta cecinerat, *Quam magnificata sunt* Ps. 103,
opera tua! omnia in sapientia fecisti: Impleta est terra creatione tua. 24.
Omnia a te expectant ut des illis escam in tempore. Dante te illis
colligent: aperiente te manum tuam, omnia implebuntur bonitate.
Avertente autem te faciem, turbabuntur: auferes spiritum eorum, et
deficient, et in pulverem suum revertentur. Emittere spiritum tuum, et
12 *creabuntur, et renovabis faciem terræ.* Quid enim ab illa philosophi
mente discrepant? dum ait, Dum in quemque nostrum conversus
intuetur deus, tum enimvero sua corporibus vita, suus vigor inest,
quod immissis divinitus radiis foveantur. Sin autem ad sui ipsius
contemplationem oculos revocarit, tum res inferiores subito extin-
guantur necesse est.

13 Πάλιν δ' αὖ τοῦ σωτηρίου λόγου παρ' ἡμῖν φάντος,
 'Εγὼ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὁ πατήρ μου ὁ γεωργὸς, ὑμεῖς τὰ
 κλήματα· ὁ Νουμήνιος ἐπάκουσον οἷα περὶ τοῦ δευ- 10
 τέρου αἰτίου θεολογεῖ·

NOT-
MH-
NIOT

14 Ὡσπερ δὲ πάλιν λόγος ἐστὶ γεωργῷ πρὸς τὸν φυτεύοντα
 ἀναφερόμενος, τὸν αὐτὸν λόγον μάλιστα ἐστὶν ὁ πρῶτος
 θεὸς πρὸς τὸν δημιουργόν. Ὁ μὲν γε ὦν σπέρμα πάσης
 ψυχῆς σπείρει εἰς τὰ μεταλαγχάνοντα αὐτοῦ χρήματα σύμ- 5
 παντα· ὁ νομοθέτης δὲ φυτεύει καὶ διανέμει καὶ μεταφυτεύει
 εἰς ἡμᾶς ἐκάστους τὰ ἐκεῖθεν προκαταβεβλημένα.

15 Καὶ ἐξῆς δὲ πάλιν [περὶ τοῦ] πῶς ἀπὸ τοῦ πρώτου
 αἰτίου τὸ δεύτερον ὑπέστη τοιάδε φησίν· 10

Ὅποσα δὲ δοθέντα μέτεισι πρὸς τὸν λαμβάνοντα, ἀπελ-
 θόντα ἐκ τοῦ δεδοκότος, ἐστὶ θεραπεία, χρήματα, νόμισμα δ
 κοῖλον, ἐπίσημον· ταυτὶ μὲν οὖν ἐστὶ θνητὰ καὶ ἀνθρώπινα·
 τὰ δὲ θεῖα ἐστίν, οἷα μεταδοθέντα, ἐνθένδ' ἐκεῖθι γεγενη-
 μένα, ἐνθένδε τε οὐκ ἀπελήλυθε, κακεῖθι γεγόμενα τὸν μὲν 5

e. τὰ φυτ.] τὸν φυτ. D.F.G. ut voluit Vigerus. ἀναφερόμενος]
 ἀνὰ C.F.G. 5. σύμπ.] ξύμπ. C.F. 8. περὶ τοῦ om. C.D.F.G.
 10. ὁπόσα] πόσα C.E.I. d 4. ἐκεῖθι] ἐκεῖθεν D. qui infra ἔνθεν τε.
 5. ἐνθένδε] ἔνθεν C.F.G. qui mox κακεῖθεν.

13 Rursus cum ita Christus in salutari evangelio de seipso loquatur,
 Joan. 15, *Ego sum vitis, pater meus agricola, vos palmites*; vide porro cujus-
 5. modi sit Numenii de secundo principio theologia:

14 Quemadmodum, inquit, agricolam inter et eum qui plantat relatio quæ-
 dam est, ita plane deus primus ad artificem deum refertur. Nam primus
 quidem, ut omnis animæ semen est, in iis omnibus seminat, quæ ad ali-
 quod sui consortium et communionem vocavit: at vero legislator, quæ
 jam ab illo proseminata sunt, eadem inserit ipse ac dividit, atque in nostrum
 quemque transplantat.

15 Itemque postea, dum hac in explicanda quæstione versatur, *Quem-*
admodum a primo principio secundum oriatur; ita scribit,

Quæcunque postquam donata fuerint, sic ad eum qui accipit tradu-
 cuntur, ut ab eo qui dederit sejungantur, exempli gratia curatio, divitiæ,
 argentum cælatum, aut signatum: ea mortalia sunt humanaque omnia.
 At vero divina ejusmodi sunt, quæ cum aliis ita communicantur, ut neque
 postquam illuc inde commearunt, inde tamen abscesserint; et illuc pro-

ὤνησε, τὸν δ' οὐκ ἐβλάψε, καὶ προσώνησε τῇ περὶ ὧν ἡπί-
 16 στατο ἀναμνήσει. Ἔστι δὲ τοῦτο τὸ καλὸν χρῆμα ἐπιστήμη
 ἢ καλὴ, ἧς ὦνατο μὲν ὁ λαβὼν, οὐκ ἀπολείπεται δ' αὐτῆς ὁ 10
 δεδωκώς. Οἷον ἂν ἴδοις ἐξαφθέντα ἀφ' ἐτέρου λύχνον λύχνον
 [317] φῶς ἔχοντα, ὃ μὴ τὸν πρότερον ἀφείλατο, ἀλλὰ τῆς ἐν αὐτῷ
 17 ὕλης πρὸς τὸ ἐκείνου πῦρ ἐξαφθείσης. Τοιοῦτον τὸ χρῆμά
 ἐστὶ τὸ τῆς ἐπιστήμης, ἣ δοθεῖσα καὶ ληφθεῖσα παραμένει 15
 18 μὲν τῷ δεδωκότι, σύνεστι δὲ τῷ λαβόντι ἢ αὐτῇ. Τούτου δὲ p.539
 τὸ αἴτιον, ὧ ξέने, οὐδέν ἐστιν ἀνθρώπινον· ἀλλ' ὅτι ἕξις τε
 καὶ οὐσία ἢ ἔχουσα τὴν ἐπιστήμην ἢ αὐτὴ ἐστὶ παρά τε τῷ
 19 δεδωκότι θεῷ, καὶ παρὰ τῷ εἰληφότι ἐμοὶ καὶ σοι. Διὸ καὶ 5
 ὁ Πλάτων τὴν σοφίαν ὑπὸ Προμηθέως ἐλθεῖν εἰς ἀνθρώπους
 μετὰ φανωτάτου τινὸς πυρὸς ἔφη.

Καὶ πάλιν ὑποβὰς ἐξῆς φησίν·

20 Εἰσὶ δ' οὗτοι βίοι, ὁ μὲν πρῶτος, ὁ δὲ δευτέρου θεοῦ.
 Δηλονότι ὁ μὲν πρῶτος θεὸς ἔσται ἐστῶς, ὁ δὲ δεύτερος ἔμ- 10

d 10. ἴδοις] ἴδης D. 12. τὸ] τὸν C.D. Vigeri margo. Ennius Ci-
 ceronis Off. I. 16. *Homo qui erranti comiter monstrat viam, Quasi de*
suo lumine lumen accendat, facit. Nihilominus ipsi lucet, cum illi accen-
derit. ἀφείλετο] ἀφείλατο C.D.F.G. Tum ἀλλ' ἢ D.

p. 539. ἀνθρώπινον] ἀνθρώπου D. 3. παρὰ] παρὰ τε C.F.G.
 7. πυρὸς om. C. πυρὸς τινὸς F.G. 10. ἔσται] ἔσ. ἔστιν Vigeri margo.
 οὕτως D. nescio an pro ἐστῶς.

fecta, sic eum juvent qui acceperit, ut ei qui dederit nihil incommodent,
 imo prosint etiam aliquid, dum eorum quæ jam ante norat, ipse recordatur.
 16 Cujusmodi sane honesta ac liberalis doctrina est, res plane singularis et
 excellens, quæ cum utilitatis accipienti plurimum afferat, ab eo tamen qui
 dederit non aufertur. Nam quemadmodum lucernam eam vides, quæ
 accensa ab altera fuerit, lumen illud retinere, quod priori non abstulerit,
 sed tantum qua instructa ipsa est materia, alterius igne accensa, acceperit.
 17 Ita profecto doctrina, ut donetur ab altero, ab altero accipiatur, eadem
 tamen et in eo qui dederit postea remanet, et in eo tamen qui acceperit,
 18 ipsa versatur. Cujus sane rei caussa, mi hospes, humani nihil est; sed
 quod habitus illa naturæque ratio, cujus ambitu scientia continetur, eadem
 omnino cum in deo sit, a quo profecta, tum in me simul ac te, qui acce-
 19 pimus. Itaque Plato sapientiam ad homines, una cum igne clarissimo, a
 Prometheo delatam esse dicebat.

Phileb.
p. 16 c.

Idem aliquantum progressus ista subjungit.

20 Ea sunt, inquit, vitæ genera; primi dei alterum, alterum secundi.
 Primus quippe deus unus semper idemque persistit: secundus subinde

ΝΟΥ-
ΜΗ-
ΝΙΟΥ

παλιν ἐστὶ κινούμενος. Ὁ μὲν οὖν πρῶτος περὶ τὰ νοητὰ, b
21 ὁ δὲ δεύτερος περὶ τὰ νοητὰ καὶ αἰσθητά. Μὴ θαυμάσης δ'
εἰ τοῦτ' ἔφην, πολὺ γὰρ ἔτι θαυμαστότερον ἀκούση. Ἀντὶ
γὰρ τῆς προσοῦσης τῷ δευτέρῳ κινήσεως τὴν προσοῦσαν τῷ 5
πρῶτῳ στάσιν φημὶ εἶναι κίνησιν σύμφυτον ἀφ' ἧς ἡ τε
τάξις τοῦ κόσμου, καὶ ἡ μονὴ ἡ αἰδῖος, καὶ ἡ σωτηρία ἀνα-
χεῖται εἰς τὰ ὅλα.

22 Ἐπὶ τούτοις καὶ ἐν τῷ ἔκτῳ προστίθῃσι ταῦτα

Ἐπειδὴ ἤδδει ὁ Πλάτων παρὰ τοῖς ἀνθρώποις τὸν μὲν δη- 10
μιουργὸν γινωσκόμενον μόνον, τὸν μέντοι πρῶτον νοῦν, ὅστις c
καλεῖται αὐτὸ ὄν, παντάπασιν ἀγνοούμενον παρ' αὐτοῖς, διὰ
23 τοῦτο οὕτως εἶπεν, ὥσπερ ἂν τις οὕτω λέγοι· Ὡς ἄνθρωποι, ὄν
τοπάξετε ὑμεῖς νοῦν οὐκ ἔστι πρῶτος, ἀλλὰ ἕτερος πρὸ τού- 5
του νοῦς, πρεσβύτερος καὶ θειότερος.

24 Καὶ μεθ' ἕτερα ἐπιλέγει,

Κυβερνήτης μὲν που ἐν μέσῳ πελάγει φορούμενος ὑπὲρ
πηδαλίων ὑψίστος τοῖς οἶαξι διῆθναι τὴν ναῦν ἐφεζόμενος, 10

b 2. θαυμάσης] θαυμάσεις D. 3. ἀκούση] ἀκούσεις D. 4. γὰρ
om. F.G. 8. ἐπὶ] ἔτι D.G.I. 9. καὶ ἐν] καὶ om. C. 11. μό-
νον om. F. c 2. αὐτὸν—ἀγνο.] αὐτοὸν—ἀνο. C. αὐτοὸν item E.I.
5. ἔστι] ἔτι G. 9. πηδαλίον] πηδαλίων D.F.G.I.

moveri solet. Ille spiritalibus duntaxat in rebus, hic in iis tam quæ
21 sensus, quam quæ animus percipit, occupatur. Neque vero tibi mirum id
videatur; plus etiam admirabilitatis habet quod audies. Nam loco motus
ejus, in quo secundus versatur, illum ego, qui primi proprius est, statum
ac firmitatem quietis, nativum quendam motum esse defendo, ex quo hanc
in rerum universitatem, mundi ordo ac sempiterna constantia, salusque
derivetur.

22 Atque iterum libro sexto,

Cum Plato, inquit, probe intelligeret, solum artificem deum notum
hominibus ac perspectum esse; at primæ illius mentis nomen obscurum
penitus ipsis atque ignotum manere: hoc proinde genus orationis adhibuit,
23 perinde ut si quis hunc in modum loqueretur. Quam vos mentem homines
esse conjicitis, ea quidem prima non est: antiquior altera quædam est
atque diviniior.

24 Itemque nonnullis interpositis,

Utique navis gubernator, medio jactatus mari, clavo quidem sublimis
insidens, navim gubernaculis regit: at oculos simul atque mentem, recta

ὄμματα δ' αὐτοῦ καὶ νοῦς εὐθὺ τοῦ αἰθέρος ξυντέταται πρὸς d
τὰ μετάρσια, καὶ ἡ ὁδὸς αὐτῷ ἄνω δι' οὐρανοῦ ἄπεισι, πλέ-
οντι κάτω κατὰ τὴν θάλατταν· οὕτω καὶ ὁ δημιουργὸς, τὴν
ὑλὴν, τοῦ μήτε διακροῦσαι μήτε ἀποπλαγχθῆναι αὐτὴν, ἀρ- 5
μονία ξυνδησάμενος, αὐτὸς μὲν ὑπὲρ ταύτης ἴδρυται, οἶον
ὑπὲρ νεῶς ἐπὶ θαλάττης, τῆς ὕλης· τὴν ἀρμονίαν δὲ ἰθύνει,
ταῖς ἰδέαις οἰακίζων, βλέπει τε ἀντὶ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὸν ἄνω 10
θεὸν προσαγόμενον αὐτοῦ τὰ ὄμματα, λαμβάνει τε τὸ μὲν
κριτικὸν ἀπὸ τῆς θεωρίας, τὸ δὲ ὀρμητικὸν ἀπὸ τῆς ἐφέσεως.

- 25 Καὶ ὁ σωτήριος παρ' ἡμῖν λόγος, Οὐδὲν, φησὶ, δύνα-
ται ὁ Υἱὸς ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ τι βλέπη τὸν Πατέρα
ποιῶντα. Ἀλλὰ γὰρ τοσαῦτα καὶ περὶ τοῦδε ὁ Νου-
μήνιος. Ὅτι δὲ οὐκ οἰκεία τὰ δὲ Πλάτῳ δοκοῦντα p. 540
26 διεσάφει, οὐδὲν ἐπιλέγειν δεῖ ταῖς αὐτοῦ φωναῖς. Ὁ δέ
γε Πλάτων ὅτι μὴ πρῶτος ταῖςδε κέχρηται ταῖς ἐπιβο-
λαῖς, φθάνουσι δ' αὐτὸν προειληφότες Ἑβραίων οἱ σο- 5

e 11. αὐτοῦ] αὐ C. ξυντέταται] ξυντέταται E. d. αὐτῷ] αὐτοῦ
C.F.G. 2. κάτω κατὰ om. D. κατὰ om. F.G. πλεονεκτικωτάτω τὴν
θάλασσαν E.I. 4. διακροῦσαι] ἀποκροῦσαι C.F.G. ἀποπλεχ.] ἀπο-
πλαχ. C. ἀποπλαγχθῆναι D.F.G. 10. προσαγόμενον] προσαγόμενα C.
D.F.G. 13. ἡμῖν φησι λόγος D. ult. ταῦτα μὲν ὁ Νουμήνιος παρὰ
Πλάτωνος ὅς Πλάτων οὐ πρῶτος ἀλλὰ φθανόντων αὐτὸν Ἑβραίων ταῦτα
εἶρηκε D.

p. 540. δοκοῦντα] δοκοῦν E. 4. κέχρητο] κέχρηται C.F.G. φαί-
νονται] φθάνουσι C.F.G.I. 5. ἑβραίων] ἑβραίων C.

summum in cœlum intentam defixamque tenet; suaque homini, dum in-
ferius mare trajicit, via superius per cœlum conficitur. Ita noster hic
artifex, ne aut materiam ipse disjiciat, aut dissipetur ipsa per sese, eam ubi
temperatione colligavit, eidem, perinde ut in mari summæ navi, sic insidet,
ut illam ipsius temperationem ideis, quibusdam quasi gubernaculis, mode-
retur: cœlique loco superiorem in deum, suos ipsius oculos in sese con-
vertentem intuitus, ex contemplatione judicandi vim, ut ex suoapte desiderio
propensionem et impetum accipiat.

- 25 Quibus sane philosophi verbis affine illud est servatoris nostri,
*Nihil, inquit, potest Filius facere a semetipso, nisi viderit Patrem
facientem.* Verum, ex Numenio quidem, hac de re modo satis. Qua
quidem oratione, ut Platonis vere, non suam ab eo propriamque
doctrinam explicari quivis intelligat, necesse nihil est hæc ad ejus
26 verba quicquam adjungere. A Platone vero non hoc primum doctrinæ
genus traditum, sed ab iis qui apud Hebræos sapientia eminebant,

φοῖ, δέδεικται διὰ τῶν ἐκτεθειμένων. Εἰκότως δῆτα καὶ τῶν νέων φιλοσόφων διαφανὲς γεγρονὸς Ἀμέλιος, τῆς Πλάτωνος καὶ αὐτὸς, εἰ καὶ τις ἄλλος, ζηλωτὴς φιλοσοφίας, πλὴν ἀλλὰ βάρβαρον ὀνομάσας τὸν Ἑβραῖον¹⁰ θεολόγον, εἰ καὶ μὴ ἐπ' ὀνόματος ἡξίωσε τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου μνήμην ποιήσασθαι, ἐπιμαρτυρεῖ δ' οὖν ὅμως ταῖς αὐτοῦ φωναῖς, αὐτὰ δὲ ταῦτα πρὸς ῥῆμα b γράφων·

AME-
ΛΙΟΥ

- 19 Καὶ οὗτος ἄρα ἦν ὁ λόγος καθ' ὃν αἰεὶ ὄντα τὰ γινόμενα ἐγένετο, ὡς ἂν καὶ ὁ Ἡράκλειτος ἀξιόσκει, καὶ νῆ Δί' ὃν ὁ βάρβαρος ἀξιοῖ ἐν τῇ τῆς ἀρχῆς τάξει τε καὶ ἀξία καθεστη- c κότα πρὸς θεὸν εἶναι, καὶ θεὸν εἶναι δι' οὗ πάνθ' ἀπλῶς γεγενῆσθαι· ἐν ᾧ τὸ γενόμενον ζῶν, καὶ ζῶν, καὶ ὃν πεφυ- κέναι· καὶ εἰς τὰ σώματα πίπτειν, καὶ σάρκα ἐνδυσάμενον⁵ φαντάζεσθαι ἄνθρωπον, μετὰ τοῦ καὶ τηλικαῦτα δεικνύειν τῆς [318] φύσεως τὸ μεγαλεῖον· ἀμέλει καὶ ἀναλυθέντα πάλιν ἀπο- θεοῦσθαι, καὶ θεὸν εἶναι, οἷος ἦν πρὸ τοῦ εἰς τὸ σῶμα καὶ τὴν σάρκα καὶ τὸν ἄνθρωπον καταχθῆναι. d

b 8. ὁ Ἡρακ.] ὁ om. F. ὁ βάρβαρος ἀξιοῖ] ἀξ. ὁ β. B. c. ἀ-
ταξία] ἀξία B.C.I. Cum Steph. consentit D. 5. φαντάζεσθαι] φαν-
τάζεσθαι D. 6. μετὰ καὶ τοῦ] μετὰ τοῦ καὶ C.F.G. Hinc usque ad
καταχθῆναι om. B. 7. τὸ μεγ.] τὸ om. G. d. καταχθῆναι] κατα-
ταχθῆναι F.G.

occupatum fuisse, manifestis jam argumentis evicimus. Quin etiam Amelius, recentiores inter philosophos clarissimus, idemque Platonicæ philosophiæ studiosissimus, si quisquam alius, æmulator, ingenue certe quidem, nisi quod Hebræum ipse theologum barbarum appellat, ut Joannis evangelistæ nomen ponere noluerit, ejus tamen orationem suis ipse verbis testimonioque confirmat, dum hunc in modum scribit :

- 19 Atque hoc plane verbum erat, inquit, per quod, sempiternum cum esset, existebant omnia quæ fiebant, quemadmodum Heraclitus loqueretur : quod ipsum videlicet barbarus etiam ille, apud deum in principii gradu ac dignitate constitutum, imo et deum simul esse pronuntiat : per quod facta simpliciter omnia sint, in quo quicquid factum est, et vivens, et vita, et aliquid pro sua quodque natura fuerit : idem porro in corpora delabi tradit, et carne indutum, humanam speciem præ se ferre, sic tamen ut suæ interea naturæ majestatem ostendat : adeoque solutum ubi jam fuerit, dei locum denuo capessere, ac deum prorsus eundem esse, qui erat, priusquam in corpus atque in carnem hominemque descenderet.

2 Ταῦτ' οὐκ ἔτ' ἐπεσκιασμένως, ἀλλ' ἄντικρυς ἤδη
 γυμνῇ τῇ κεφαλῇ μεταπεφρασμένα ἐκ τῆς βαρβάρου
 θεολογίας δῆλα ἂν εἶη. Ὁ δέ γε βάρβαρος τίς ἦν 5
 αὐτῷ, εἰ μὴ ὁ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν εὐαγγελιστῆς Ἰωάν-
 νης, Ἑβραῖος ὢν ἐξ Ἑβραίων; Ὅς που ἀρχόμενος τῆς
 3 οἰκείας γραφῆς, ὠδέ πη θεολογεῖ, Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος·
 καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν. Καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος· οὗτος 10
 ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν. Πάντα δι' αὐτὸν ἐγένετο, καὶ
 χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν, ὃ γέγονεν. Ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν,
 καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ὁ λόγος σὰρξ
 ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ θεασάμεθα τὴν δόξαν
 4 αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ Πατρός. Τοῦ δ' αὐτοῦ P. 541
 πέρι καὶ ἄλλος Ἑβραίων θεολόγος ἐπάκουσον οἷα διέξει-
 σιν· Ὅς ἐστὶν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος
 πάσης κτίσεως, ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα τὰ ἐν τοῖς

d. οὐκ ἔτ'] ἔτ' om. B. 3. βαρβάρου] τοῦ β. B.F.G. 5. μὴ τοῦ]
 μὴ ὁ τοῦ C.D.E.F.G. 7. ὅς που] ὅπου C.F.G. 8. θεολογεῖ] ἐθεολ.
 C.F.G. 9. πρὸς τὸν θεὸν ἀχρι τοῦ] καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος· οὗτος ἦν ἐν
 ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν. πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν
 ὃ γέγονεν. ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. καὶ ὁ λόγος
 σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν C. Scil. hæc verba om. ed. Steph.
 sed agnoscunt mss. 11. αὐτὸν] αὐτοῦ G.

p. 541. τοῦ δ' αὐτοῦ] καὶ ἕτερος Ἑβραῖος θεολόγος φησὶν, ὅς ἐστιν εἰκὼν
 etc. B. Ἑβραῖος] Ἑβραίων C.F.G.I. 2. ὠδέ φησὶν D. 3. τῆς
 κτισ.] τῆς om. C.E.F.G.I. 4. ἐκτίσθη πάντα τὰ] ἐκτίσθη τὰ πάντα,
 τὰ τε ὁρατὰ B. τὰ π. C.E.F.G.I.

2 Hæc ille, quæ profecto non jam subobscurè adumbrata, sed palam,
 nudaque, quod aiunt, fronte, ex illa barbari hominis theologia trans-
 lata esse nemo non videt. Barbarus autem ille, quem vocat, equis
 porro fuit, nisi Joannes Servatoris nostri evangelista, qui Hebræus ex
 Hebræis erat? Cujus hæc est ipso statim evangelii sui exordio theo-
 3 logia, *In principio erat verbum, et verbum erat apud Deum, et Deus*
erat verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum
facta sunt, et sine ipso factum est nihil, quod factum est. In ipso vita
erat, et vita erat lux hominum. Et verbum caro factum est, et habi-
tavit in nobis: et vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti a
 4 *Patre.* Sed audi quid alius quoque theologus de eodem, Hebræus
 et ipse, pronuntiet: *Qui est, inquit, imago Dei invisibilis, primogenitus*
omnis creaturæ: quoniam in ipso condita sunt universa, in cælis et in

Joan. 1.

Coloss. 1,
15.

οὐρανοῖς, καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, εἴτε ὁρατὰ εἴτε ἀόρατα· καὶ 5
πάντα δι' αὐτοῦ συνέστηκε, καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη
5 [τά τε ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα.] Ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ τῆς
τοῦ δευτέρου αἰτίου συστάσεώς τε καὶ οὐσιώσεως ὧδε
τοῖς Ἑλλήνων σοφοῖς πρὸς τὰ Ἑβραίων συμπεφώνηται· 10
μετίωμεν δῆτα καὶ ἐφ' ἕτερα.

20 Τῶν παρ' Ἑβραίοις λογίων μετὰ τὸν περὶ Πατρὸς b
καὶ Υἱοῦ λόγον ἐν τρίτῃ τάξει τὸ ἅγιον Πνεῦμα κατα- 5
λεγόντων, καὶ τήν γε ἁγίαν καὶ μακαρίαν Τριάδα τοῦτον
ὑποτιθεμένων τὸν τρόπον, ὥς ἂν τῆς τρίτης δυνάμεως
πᾶσαν ὑπερβεβηκυίας γενητὴν φύσιν, οὐσάν τε πρώτην c
μὲν τῶν διὰ τοῦ Υἱοῦ συστασῶν νοερῶν οὐσιῶν, τρίτην
δὲ ἀπὸ τοῦ πρώτου αἰτίου· θεὰ ὅπως καὶ ὁ Πλάτων
τοιαῦτά τινα ἤνιξατο, διὰ τῆς πρὸς Διονύσιον ἐπιστολῆς 5
λέγων,

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

2 Φραστέον δὴ σοι δι' αἰνιγμῶν, ἵν' ἂν τι δέλτος ἢ πόντου ἢ
γῆς ἐν πτυχαῖς πάθῃ, ὁ ἀναγνούς μὴ γνῶ. Ὡς γὰρ ἔχει·

a 5. τῆς γῆς] εἴτε ὁρατὰ εἴτε ἀόρατα addunt C.E.F.G.I. τάτε ὁρατὰ καὶ
τὰ ἀορ. infra om. C.G.I. 7. καὶ τὰ] καὶ om. B. 8. συστάσεώς τ.
κ. οὐσ. om. B. 10. μετίωμεν] μετιτέον δὲ καὶ ἐφ' ἕτερον B. ἕτερα in
fine C. pro ἕτερον. b 6. τήν γε] τήν τε G. c. πρώτην] πρώ-
των C. 3. ὅπως] πῶς F.G. καὶ ὁ] καὶ om. C.G. 4. τοιαῦτα]
τὰ τ. I. 6. αἰνιγμάτων] αἰνιγμῶν B.C.F.G. ἢ γῆς] ἢ om. B.

terra: et omnia per ipsum constituta sunt, et omnia in ipso creata sunt,
5 cum visibilia, tnm invisibilia. Ac de secundi quidem principii gene-
ratione, et communicata cum illo essentia hactenus ea, in quibus
Græcorum sapientes cum Hebræorum doctrina consentiunt. Jam ad
alia transeamus.

20 Secundum Patrem ac Filium, tertium ordine Spiritum sanctum
Hebræa oracula constituunt, sanctamque ac beatam Trinitatem eo se
modo habere pronuntiant, ut abs virtute hac tertia, quicquid genitæ
naturæ est superari, eandemque cum spiritalium, quæ per Filium
extitere, naturarum principem, tum ab primo principio tertiam esse
velint. Jam vide sis, quemadmodum illa ipsa Plato subobscurè licet,
in ea quam ad Dionysium scripsit epistola, his verbis adumbravit.

Plato
Ep. II.
p. 312 d.

2 Hæc ænigmatice, inquit, aperienda tibi sunt, uti ne, si quid forte mari
terræ, epistolæ hujus paginis factum erit, intelligere possit, qui legerit.

περὶ τὸν πάντων βασιλέα πάντ' ἐστὶ, καὶ ἐκείνου ἕνεκα ΠΛΑ-
 πάντα, καὶ ἐκεῖνο αἷτιον ἀπάντων καλῶν δεύτερον δὲ περὶ 10 ΤΩ-
 τὰ δεύτερα, καὶ τρίτον περὶ τὰ τρίτα. Ἡ οὖν ἀνθρωπίνη δ ΝΟΣ
 ψυχὴ περὶ αὐτὰ ὀρέγεται μαθεῖν ποῖα ἅττα ἐστὶ, βλέπουσα
 εἰς τὰ αὐτῆς συγγενῇ.

3 Ταῦτα οἱ τὸν Πλάτωνα διασαφεῖν πειρώμενοι ἐπὶ τὸν
 πρῶτον θεὸν ἀνάγουσιν, ἐπὶ τε τὸ δεύτερον αἷτιον, καὶ 5
 τρίτον τὴν τοῦ κόσμου ψυχὴν, θεὸν τρίτον καὶ αὐτὴν
 ὀριζόμενοι [εἶναι·] οἱ δέ γε θείοι λόγοι τὴν ἁγίαν καὶ
 μακαρίαν Τριάδα, Πατὴρ καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύμα-
 τος, ἐν ἀρχῇς λόγῳ τάττουσι κατὰ τὰ ἀποδοδομένα. 10

Ἐπεται τούτοις τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἐξετάσαι οὐσίαν.

21 Τῆς παρ' Ἑβραίοις θείας γραφῆς διαφόρως τὴν τοῦ p. 542
 ἀγαθοῦ οὐσίαν, καὶ αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ 5
 Θεὸν διδασκούσης, δι' ὧν τέ φησιν, Ἀγαθὸς Κύριος πᾶσι

c 8. παρὰ] περὶ C.D.F.G.I. et sic infra bis. 10. ἐκεῖνος] ἐκεῖνο B.
 C.F.G. Plat. Μοχ πάντων C.F.G. 11. τρίτον παρὰ] τρίτον ἐπὶ E.
 ἐπὶ τὰ δεύτ. I. d 5. ἐπὶ τε τῷ] καὶ τὸν B. qui om. αἷτιον. Idem mox
 τὸν τρίτον. 7. εἶναι om. C. εἶναι ὀριζ. E.F.G.I. 8. καὶ μακαρίαν
 om. B. 9. καὶ υἱοῦ] καὶ om. E.I. 10. κατὰ τὰ etc.] ἐξεταστέον
 οὖν καὶ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ οὐσίαν B. 11. ἔπεται] ἔπεται δὲ D.

p. 542. 5. ἡ τοῦ θεοῦ] ἡ θεὸν B.C.F.G.

Sic enim se res habet. Circa universarum regem omnia sunt, ac propter ipsum omnia. Idem bonorum omnium principium est. At circa secundum, ea quæ secundo: circa tertium, ea quæ tertio ordine continentur, cuncta versantur. Quæ quidem hominis animus, in res sibi cognatas intentus, cujusmodi sint, perspecta et explorata habere gestit.

3 Hæc Platonis verba, qui explicandam philosophi mentem susceper, ad primum deum, secundumque principium referunt, necnon ad tertium, quam mundi animam, deumque tertium ipsi quoque appellare solent. At sanctam illam beatamque Patris, et Filii, et Spiritus sancti Trinitatem, principii, ut jam ante diximus, vim et rationem habere divinæ literæ definiunt.

Sequitur, ut boni naturam exquiramus.

21 Boni naturam, ipsumque adeo bonum, aliud esse nihil quam Dei naturam atque bonitatem scriptura Hebræorum divina pluribus testatur modis; ut cum ait, *Bonus Dominus omnibus sustentibus*

Nahum
 1, 7.

τοῖς ὑπομένουσιν αὐτόν· ψυχῇ, ἣ ἐκζητήσει αὐτόν· καὶ,
 Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ, ὅτι ἀγαθὸς, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ
 ἔλεος αὐτοῦ· δι' ὧν τε ὁ σωτήριος λόγος πρὸς τὸν περὶ 10
 τοῦδε ἐρόμενον ἀπεφάνητο εἰπὼν, Τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ b
 2 ἀγαθοῦ; Οὐδεὶς ἀγαθὸς, εἰ μὴ εἷς ὁ Θεός· ἐπάκουσον τοῦ
 Πλάτωνος, ὃ φησιν ἐν Τιμαίῳ·

ΠΛΑ-
 ΤΩ-
 ΝΟΣ

Λέγωμεν δὴ δι' ἣν τινα αἰτίαν γένεσιν καὶ τὸ πᾶν τότε ὁ 5
 ξυνιστὰς ξυνέστησεν. Ἀγαθὸς ἦν· ἀγαθῷ δ' οὐδεὶς περὶ
 οὐδενὸς οὐδέποτ' ἐγγίγνεται φθόνος. Τούτου δὲ ἐκτὸς ὧν,
 πάντα ὅτι μάλιστα ἐβουλήθη γενέσθαι παραπλήσια ἑαυτῷ.

3 Καὶ ἐν τῇ Πολιτείᾳ δὲ ταυτά φησιν·

Ἄρ' οὖν οὐ καὶ ὁ ἥλιος ὅψις μὲν οὐκ ἔστιν, αἴτιος δ' ὧν 10
 αὐτῆς ὁράται ὑπ' αὐτῆς ταύτης; Οὕτως, ἦδ' ὅς. Τούτων
 τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, φάναι με λέγειν τὸν τοῦ ἀγαθοῦ ἔκγονον, c
 [319] ὃν τὸ ἀγαθὸν ἐγέννησεν ἀνάλογον ἑαυτῷ, ὃ τι περ αὐτὸ ἐν τῷ

a 7. ψυχῇ—αὐτόν om. B. ψυχῇ D. ἐκζητήσει] ζητήσει F.
 8. ἐξομολογεῖσθαι D. 10. ὧν γε F. b 3. ἐπάκουσον etc.] ἴδε γὰρ
 α φησιν ὁ Πλάτων B. 6. περὶ] ἂν περὶ B. ἐγγίγνεται] ἐγγί-
 νεται C.E.F.G.I. 7. τούτου] τοῦτο C.F. 11. ὅς] ὅς C. c. τὸν]
 τὸ B.E.F.G.I. 2. ἔκγονον] ἔκγονον C.E.I. 3. ὅτι περ—παρέχων
 φήσεις om. B.

Ps. 105, 1. *eum: animæ quæ requireret ipsum.* Itemque, *Confitemini Domino, quo-*
niam bonus, quoniam in sæculum misericordia ejus. Ita servator ipse
 Mat. 19, noster, ad illum abs quo rogabatur, *Quid me interrogas de bono?* in-
 17. 2 quit: *Nemo bonus nisi solus Deus.* Nunc Platonis in Timæo sen-
 Plat. Tim. tentiam accipe.
 p. 29.

Dicamus ergo, quam ob causam, inquit, auctor ille molitorque deus,
 rebus ortum dare, atque hoc universum condere statuerit. Bonus erat;
 bonus autem nulla unquam ullo in genere laborat invidia. Cum igitur ea
 vacaret, omnia sibi quam-simillima esse voluit.

3 Idem in suis De Republica libris,

Rep.
 p. 508 b.

Numquid vero ait, cum sol ipse visus non sit, ab eo tamen cujus ille
 causa est, cernitur? Plane, inquit ille. Hunc igitur habeto, inquam, boni
 filium abs me vocari, quem bonum sui similem genuerit: ut quod ipsum
 in loco spiritali est, cum mente, rebusque mente perceptis comparatum; id

νοητῷ τόπῳ πρὸς τε νοῦν καὶ τὰ νοούμενα, τοῦτο τοῦτον ἐν
τῷ ὁρατῷ πρὸς τε ὄψιν καὶ τὰ ὁρώμενα.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

4 Καὶ ἐξῆς ἐπιλέγει·

Τοῦτο τοίνυν τὸ τὴν ἀλήθειαν παρέχον τοῖς γινωσκομέ-
νοις, καὶ τὸ γινώσκοντι τὴν δύναμιν ἀποδιδόν, τὴν τοῦ ἀγα-
θοῦ ἰδέαν φάθι εἶναι.

Καὶ πάλιν φησὶ,

5 Τὸν ἥλιον τοῖς ὁρωμένοις οὐ μόνον, οἶμαι, τὴν τοῦ ὁράσθαι 10
δύναμιν παρέχειν φήσεις, ἀλλὰ καὶ τὴν γένεσιν καὶ αὔξην καὶ
τροφὴν, οὐ γένεσιν αὐτὸν ὄντα. Πῶς γάρ; Καὶ τοῖς γινω-
σκομένοις τοίνυν μὴ μόνον τὸ γινώσκεσθαι φάναι ὑπὸ τοῦ d
ἀγαθοῦ παρεῖναι, ἀλλὰ καὶ τὸ εἶναί τε καὶ τὴν οὐσίαν ὑπ'
ἐκείνου αὐτοῖς προσεῖναι, οὐκ οὐσίας ὄντος τοῦ ἀγαθοῦ, ἀλλ'
ἐπέκεινα οὐσίας πρεσβεῖα καὶ δυνάμει ὑπερέχοντος.

6 Σαφέστατα διὰ τούτων οὐ μόνον τὸ γινώσκεσθαι ταῖς
νοηταῖς οὐσίαις, ἀλλὰ καὶ τὸ εἶναί τε καὶ οὐσίαν ἔχειν

c 4. νοούμενα] ὁρώμενα C.F.G. Mox τοῦτο om. D.E.F.G. 7. καὶ
τῷ F.G. d 2. ἀλλὰ—προσεῖναι] Addidit Vigerus ex Platone. Ea
habet I. et credo E. Ad οὐσίαν D. in marg. apponit ἔχειν—μὴ εἶναι
οὐσίαν quæ leguntur infra d 7. 3. αὐτοῖς] τοῖς G. οὐκ οὐσίας—
οὐσίαις om. B.C. 6. ταῖς νοηταῖς οὐσίαις] ἴσ. τὰς etc. Vigeri margo.
7. τε καὶ] τε om. C.E.F.G. οὐσίαν] Addunt B.C. ὑπ' ἐκείνου αὐτοῖς
προσεῖναι οὐκ οὐσίας ὄντος τοῦ ἀγαθοῦ ἀλλ' ἐπέκεινα οὐσίας.

sol in loco aspectabili sit, si cum visu ac rebus sub visum cadentibus con-
feretur.

4 Et paulo post,

Quod igitur et iis rebus quæ cognoscuntur veritatem tribuit, et cogno-
scendi vim facultatemque suppeditat, id tu boni ideam esse statuito.

p. 508 e.

Itemque,

5 Solem, opinor, iis quæ videntur, non id modo tribuere dices, ut videri
queant, verum etiam ortum ipsius, incrementa, nutritionemque largiri, cum
tamen ortus ipse non sit: quí enim esse possit? Ergo similiter res eas
quæ cognoscuntur, a bono dices, non ut cognoscantur modo, sed etiam ut
sint, adeoque propriam essentiae suæ rationem ab eodem accipere, tametsi
bonum essentia non sit, sed longe supra essentiam omnem majestate simul
ac potestate emineat.

p. 509 b.

6 Hæc Plato, quibus clarissime docet, spirituales intelligentesque
naturas a bono, (sic autem deum appellat) non ut cognosci modo

παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ, δηλαδὴ τοῦ Θεοῦ, φησὶν ὁ Πλάτων·
 τό τε ἀγαθὸν “ μὴ εἶναι οὐσίαν, ἀλλ’ ἐπέκεινα τῆς οὐσίας,¹⁰
 πρεσβεῖα καὶ δυνάμει ὑπερέχον” ὥστε μὴ ὁμοούσια αὐτὰ
 τίθεσθαι, ἀλλὰ μηδὲ ἀγέννητα νομίζειν, ὅτι δὴ καὶ τὸ
 εἶναι καὶ τὴν οὐσίαν εἴληφε παρὰ τοῦ μὴ ὄντος οὐσίας,
 ἀλλ’ ἐπέκεινα οὐσίας πρεσβεῖα καὶ δυνάμει ὑπερέχοντος” p. 543
 ὃν δὴ καὶ μόνον εἰκότως Θεὸν τὰ Ἑβραίων ἀναγορεύει
 ἡ λόγια, ὡς ἂν τοῖς πᾶσιν αἴτιον ὄντα. Τὰ δὴ οὖν μήτε
 τὸ εἶναι μήτε τὴν οὐσίαν παρ’ ἐαυτῶν ἔχοντα, ἀλλὰ⁵
 μηδὲ τῆς τἀγαθοῦ φύσεως ὄντα, οὐ δὴ εὐλογον θεοὺς
 ἡγέισθαι, οἷς μὴ φύσει τὸ ἀγαθὸν πρόσεστιν· ἐνὶ γὰρ
 τοῦτο μόνῳ, καὶ οὐδενὶ ἄλλῳ ἀναθετέον, τῷ μόνῳ ἀγαθῷ,
 ὃ δὴ καὶ “ ἐπέκεινα πάσης οὐσίας πρεσβεῖα τε καὶ δυνά-¹⁰
 μει ὑπερέχον” θαυμασίως ὁ Πλάτων ἀνεφώνησε. Πάλιν^b
 δὲ καὶ ὁ Νουμήριος ἐν τοῖς Περὶ τἀγαθοῦ, τὴν τοῦ

p. 543. 2. ὃν δὴ—λόγια om. B. 4. αἴτιον] ἴσ. add. τοῦ εἶναι Vi-
 geri margo. 6. εὐλογον] εὐλόγως B. 7. εἶναι om. B.C.F.G. ante
 ἡγέισθαι. 8. καὶ οὐδενὶ—ἀγαθῷ om. B. οὐδὲ I. pro οὐδενί. 10. τε
 καὶ] δὲ καὶ ὁ C. 11. ὑπερέχων D.F.G.I. b. πάλιν δέ] καὶ ὁ B.
 qui om. ἐν τοῖς—ἀγαθοῦ. δὲ ὁ] δὲ καὶ ὁ D.F.I. 2. τοῦ ἀγ.]
 τὰγ. I.

possint, verum etiam ut sint, ac propriam essentiae suae rationem accipere: bonum tamen ipsum essentiam non esse, sed essentiam omnem majestate simul ac potestate longe multumque superare. Itaque naturas illas nec ejusdem cum illo essentiae statuit, nec ortu carere arbitratur, quippe quæ ut essent, ac propriam essentiae suae rationem, ab eo quod essentia non est, sed majestate ac potestate essentiam omnem longissime prætergreditur, acceperint: quem propterea jure quidem ac merito solum Hebraea oracula Deum prædicant, cum rebus cæteris omnibus essentiae fons principiumque sit.
 7 Illas autem omnes, quibus neque ut sint, neque sua cujusque essentiae ratio a seipsis inest, imo ne boni quidem naturæ communio, absurde prorsus ac stulte deos esse putaveris, cum ipso quoque bono sua per sese natura spoliatur. Hoc enimvero uni duntaxat tribuendum est, præterea nemini, soli, inquam, illi bono, quod majestate simul ac potestate Plato, longe supra essentiam omnem eminere tam egregie præclareque pronuntiat. Cujus iterum sententiam Nu-

Πλάτωνος διάνοιαν ἐρμηνεύων, τοῦτον διέξεισι τὸν τρόπον·

22 Τὰ μὲν οὖν σώματα λαβεῖν ἡμῖν ἔξῃστι, σημαινομένοις ἔκ τε ὁμοίων ἀπὸ τε τῶν ἐν τοῖς παρακειμένοις γνωρισμάτων ἐνόντων· τὰγαθὸν δὲ οὐδενὸς ἐκ παρακειμένου οὐδ' αὖ ἀπὸ ὁμοίου αἰσθητοῦ ἐστὶ λαβεῖν μηχανή τις οὐδεμία· ἀλλὰ δεήσει, οἷον εἴ τις ἐπὶ σκοπῇ καθήμενος, ναῦν ἀλιάδα βρα-
χεϊάν τινα τούτων τῶν ἐπακτρίδων, τῶν μόνων, μίαν, μόνην, 5
ἔρημον, μετακυμίοις ἔχομένην ὄξυδεδορκῶς, μιᾷ βολῇ κατείδε
τὴν ναῦν, οὕτω δὴ τινα ἀπελθόντα πόρρω ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν
ὁμιλῆσαι τῷ ἀγαθῷ μόνῳ μόνον, ἔνθα μήτε τις ἄνθρωπος, 10
μήτε τι ζῷον ἕτερον, μηδὲ σῶμα μέγα μηδὲ σμικρὸν, ἀλλὰ
τις ἄφατος καὶ ἀδιήγητος ἀτεχνῶς ἐρημία θεσπέσιος, ἔνθα δ
τοῦ ἀγαθοῦ ἦθη διατριβαί τε καὶ ἀγλαΐαι, αὐτὸ δὲ ἐν εἰρήνῃ,
ἐν εὐμενείᾳ, τὸ ἡρεμον, τὸ ἡγεμονικόν, ἴλεων, ἐποχούμενον
2 ἐπὶ τῇ οὐσίᾳ. Εἰ δέ τις πρὸς τοῖς αἰσθητοῖς λιπαρῶν τὸ 5
ἀγαθὸν ἐφιπτάμενον φαντάζεται, κάπειτα τρυφῶν οἶοιτο τῷ

b 8. τε τῶν] τε om. C.F.G. 9. ἐνόντων] ὑπόντων B. c 2. οὐδ'
οὖν] οὐδὲ αὖ C.D.G.I. οὐδὲ ἂν F. Hinc usque ad θεσπέσιος om. B.
3. ἐπὶ σκοπῇ] ἐπισκόπει D. 6. μετακυμίοις] μετακυμίοις C.D.F.G.
Μοx ὄξυδεδορκῶς D. 7. δὴ] δ' εἰ C.D.F.G. δεῖ E.I. 10. μήτε
τι] τι om. C. 11. σμικρὸν D. σῶμα μέγα μηδὲ om. F. d. διήγη-
τος F. 2. ἀγαθοῦ ἦθη] Inepte interpretes. Verte; Boni domicilium.
ΤΟΥΡ. 3. αὐτὸ] αὐτὴ B. εὐμενείᾳ] εὐνομία B. 4. ἴλεων]
ἴλεω B. ἴλεον C. ἴλεω F.G.I.

menius in suis De bono libris exponens hunc in modum philoso-
phatur.

22 Corporum, inquit, naturam intelligere possumus, dum partim in aliorum
similium conditiones, partim in proprias et insitas obvio cuique notas in-
tuemur. At boni rationem capere, nullo prorsus modo, neque ullius ex
rei præsentis aspectu, neque ex cuiusquam omnino, quæ sensibus perci-
piatur, similitudine possumus. Sed necesse fuerit, perinde ut si quis in
edita specula considens, cymbam medio in mari perexiguam, unam ex
piscatoriis illis aliquam, quæ solæ apparere solent, omni comitatu nudam,
alternisque fluctibus inclusam, qua valet acie prospiciens, conjectu oculo-
rum uno totam pervideat: ita quemque procul ab omni rerum, quæ sensu
capiuntur, usu commercioque sejunctum, cum solo bono solum agere, ubi
non homo, non anima, non ullum omnino corpus occurrat, sed vasta
quædam omnique oratione major, ac plane divina solitudo: in qua boni
mores, consuetudo, deliciæque versantur: ipsumque adeo bonum, summa
pace, ac placidissima quadam animi tranquillitate fruens, princeps idem
2 omnibusque propitium, naturæ insidet universæ. Nam qui dum in rebus
iis, quæ sensum feriunt, assiduus ac totus est, boni nescio quam velut eo

ΝΟΥ-
ΜΗ-
ΝΙΟΥ

NOT-
MH-
NIOY

ἀγαθῷ ἐντετυχηκέναι, τοῦ παντὸς ἀμαρτάνει. Τῷ γὰρ ὄντι οὐ ῥαδίᾳ, θείας δὲ πρὸς αὐτὸ δεῖ μεθόδου· καὶ ἐστὶ κράτιστον, τῶν αἰσθητῶν ἀμελήσαντι, νεανειυσάμενῳ πρὸς τὰ μαθήματα,¹⁰ τοὺς ἀριθμοὺς θεασαμένῳ, οὕτως ἐκμελετῆσαι μάθημα, Τί ἐστὶ τὸ ὄν.

3 Ταῦτα μὲν ἐν τῷ πρώτῳ. Ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ ταῦτά p. 544 φησιν,

Εἰ δ' ἐστὶ μὲν νοητὸν ἡ οὐσία καὶ ἡ ἰδέα, ταύτης δ' ὁμο-
λογήθη πρεσβύτερον καὶ αἴτιον εἶναι ὁ νοῦς, αὐτὸς οὗτος
μόνος εὑρηται ὧν τὸ ἀγαθόν. Καὶ γὰρ εἰ ὁ μὲν δημιουργὸς 5
θεὸς ἐστὶ γενέσεως, ἀρκεῖ τὸ ἀγαθὸν οὐσίας εἶναι ἀρχή.
Ἀνάλογον δὲ τοῦτῳ μὲν ὁ δημιουργὸς θεὸς, ὧν αὐτοῦ μιμη-
τῆς, τῇ δὲ οὐσίᾳ ἡ γένεσις, εἰκὼν (γὰρ) αὐτῆς ἐστὶ καὶ μίμημα.
4 Ἐπεὶ δὲ ὁ δημιουργὸς ὁ τῆς γενέσεώς ἐστιν ἀγαθός, ἥ που¹⁰
ἔσται καὶ ὁ τῆς οὐσίας δημιουργὸς αὐτοάγαθον, σύμφυτον τῇ b

d 8. τῷ γὰρ ὄντι—τὸ ἐν om. B. ult. ἐν] ὄν C. ὄν G.I. μαθήματα
τά τε ἐστὶ τὸ ὄν D.

p. 544. πέμπτῳ] δευτέρῳ B.D. 2. ἡ οὐσία] ἡ om. B. 3. ὁμολ.]
ὁμολ. B. 4. ὧν] ὄν B.D. 6. ἀρχή] ἀρκεῖ E.I. Trapezuntius: *Nam
si creator Deus generationis est, satis est ut ipsum bonum substantiæ prin-
cipium sit, cui quidem bono Deus proportionalis est, cum sit imitator ejus,
substantiæ autem generatio proportionalis, imago enim est ejus et imitatio.
ἐστὶν] εἶναι B.C.D.E.F.G.I. Μοχ τοῦτο B. 9. οὐσα] ἐστὶ B.C.D.E.
F.G.I. (γὰρ) suppeditavit Trapez. εἰ γὰρ] εἴπερ δὲ C.D.F.G. εἴπερ
E.I. Hinc usque ad αὐτοαγαθὸν om. B.*

devolantis cogitationem informat, ac deinde illius se familiaritate usum homo delicatus ac voluptarius existimat, nā is vehementer errat. Nec enim ipsum facili ac ludicra, sed plane divina quadam arte industriaque quærendum est. Quo in genere optimum sane fuerit, omnibus iis quæ in sensum cadunt præteritis, in mathematicas disciplinas animose in primis atque ardentem incumbere, atque ubi numerorum discrimina rationesque pervideris, tum in hac demum quæstione, Quid unum et cujusmodi sit, assidua meditatione versari.

3 Hæc in primo Numenius: at quæ sequuntur, in quinto:

Jam, inquit, si tam essentia, quam idea, spiritale quiddam est, et si utraque antiquiorem, imo et caussam utriusque mentem esse confitemur, eam profecto solam bonum esse necesse est. Nam si artifex deus generationis principium est, bonum ipsum profecto essentiæ principium erit. Enimvero ut artifex ille deus cum bono, cujus æmulator est, ita cum essentia generatio similitudinis atque affinitatis aliquid habet, quod ejus
4 imago quædam et imitatio sit. Quod si artifex generationis auctor bonus est, essentiæ quidem artifex, ipsummet per sese bonum erit, atque in

[320] οὐσία. Ὁ γὰρ δεῦτερος, διττὸς ὢν, αὐτοποιεῖ τὴν τε ιδεάν
 ἑαυτοῦ καὶ τὸν κόσμον, δημιουργὸς ὢν· ἔπειτα θεωρητικὸς
 5 ὅλως. Συλλελογισμένων δ' ἡμῶν ὀνόματα τεσσάρων πραγ-
 μάτων, τέσσαρα ἔστω ταῦτα· Ὁ μὲν πρῶτος θεὸς, αὐτοάγα-
 θον· ὁ δὲ τούτου μιμητὴς, δημιουργὸς ἀγαθός· ἡ δ' οὐσία,
 μία μὲν ἢ τοῦ πρώτου, ἑτέρα δὲ ἢ τοῦ δευτέρου· ἥς μίμημα ὁ
 καλὸς κόσμος, κεκαλλωπισμένος μετουσίᾳ τοῦ καλοῦ.

20

6 Καὶ ἐν τῷ ἑκτῷ δὲ ἐπιλέγει,

Μετέχει δὲ αὐτοῦ τὰ μετίσχοντα ἐν ἄλλῳ μὲν οὐδενί, ἐν
 δὲ μόνῳ τῷ φρονεῖν· ταύτῃ ἄρα καὶ τῆς ἀγαθοῦ συμβάσεως
 ὀνίναιτ' ἂν, ἄλλως δ' οὔ. Καὶ μὲν δὴ τὸ φρονεῖν τοῦτο δὲ
 συντετύχηκε μόνῳ τῷ πρώτῳ. Ὑφ' οὗ οὖν τὰ ἄλλα ἀπο-
 χραίνεται καὶ ἀγαθοῦται, ἐὰν τοῦτο ἐκείνῳ μόνον μόνῳ
 7 προσῇ, ἀβελτέρας ἂν εἴη ψυχῆς ἔτι ἀμφιλογεῖν. Εἰ γὰρ
 ἀγαθός ἐστίν ὁ δεῦτερος οὐ παρ' ἑαυτοῦ, παρὰ δὲ τοῦ πρώ-
 του, πῶς οἷόν τε ὑφ' οὗ μετουσίας ἐστὶν οὗτος ἀγαθός, μὴ

h 2. αὐτὸς παιεῖ] αὐτοποιεῖ C.D. αὐτὸ ποιεῖ B. αὐτοποιεῖν G. Mox
 αὐτοῦ C. 4. θεωρητικῶς] θεωρητικὸς C. Tum ὅλος D. ἡμῖν F.
 5. τεττά.] τεσσα. C. bis. 10. μετουσία τοῦ καλοῦ] τοῦ κ. μ. B.
 11. μετέχοντα καὶ] μετίσχοντα sine καὶ B.C.D.F.G. καὶ om. I. c 3. καὶ
 μὲν δὴ—ἀμφιλογεῖν om. B. δεῖν] δὲ C.D.F.G. 5. μόνον μόνῳ]
 μόνῳ μόνον C.F.G. 9. μετουσίας] μετουσία F. οὗτος ἀγαθός]
 ἀγαθὸς οὗτος B.

essentiæ rationem et naturam immersum. Nam secundus sane, duplex
 ipse cum sit, idemque artifex, primum quidem et ideam ipse suam, et
 mundum hunc procreat, deinde vero totus in contemplatione versatur.
 5 Quare, ut rerum quatuor nomina colligamus, quatuor hæc esse possint:
 deus primus, quod ipsum per sese bonum est: ejusdem imitator artifex
 bonus: essentia duplex, primi altera, altera secundi: cujus imitatio est
 pulcher ille mundus, pulchri communione exornatus.

6 Idem rursus in sexto.

Cæterum, inquit, quicquid ejus in communionem vocatur, unius tantum
 in sapientiæ vocatur: quippe quod ita demum ex ipsius boni conjunctione
 fructum aliquem capere possit, secus autem nullum. Cujus quidem sa-
 pientiæ fons non nisi penes primum illum esse debuit. Siquidem a quo
 cætera omnia cum perfectionem ipsa suam, tum aliquam boni rationem
 accipiunt, ei-ne tantum uni hæc perfecti boni dignitas insit, præterea du-
 7 bitare, stolidi profecto ac vecordis animi fuerit. Si enim secundus non
 per sese bonus est, sed tantum primi beneficio; qui tandem fieri posset, ut
 cujus unius communione bonus alter iste sit, is ipsum per sese bonum

NOT-
MH-
NIOT

ἀγαθὸν εἶναι, ἄλλως τε καὶ τὴν τύχην αὐτοῦ ὡς ἀγαθοῦ μεταλα-
8 χῶν ὁ δεύτερος; Οὕτω τοι ὁ Πλάτων ἐκ συλλογισμοῦ τῷ δ
ὁξὺ βλέποντι ἀπέδωκε τὸ ἀγαθὸν ὅτι ἐστὶν ἐν.

Καὶ πάλιν ἐξῆς φησί·

9 Ταῦτα δὲ οὕτως ἔχοντα ἔθηκεν ὁ Πλάτων ἄλλη καὶ ἄλλη
χωρίσας· ἰδίᾳ μὲν γὰρ τὸν κυκλικὸν ἐπὶ τοῦ δημιουργοῦ 5
ἐγράψατο ἐν Τιμαίῳ εἰπὼν, “Ἀγαθὸς ἦν” ἐν δὲ τῇ Πολι-
τεῖᾳ τὸ ἀγαθὸν εἶπεν ἀγαθοῦ ιδέαν· ὡς δὴ τοῦ δημιουργοῦ
ιδέαν οὖσαν τὸ ἀγαθὸν, ὅτι πέφανται ἡμῖν ἀγαθὸς μετουσίᾳ
10 τοῦ πρώτου τε καὶ μόνου. “Ὡς περ γὰρ ἄνθρωποι μὲν λέ-
γονται τυπωθέντες ὑπὸ τῆς ἀνθρώπου ιδέας, βόες δ’ ὑπὸ τῆς
βοῦς, ἵπποι δ’ ὑπὸ τῆς ἵππου ιδέας· οὕτω καὶ εἰκότως, ὁ
δημιουργὸς εἶπερ ἐστὶ μετουσίᾳ τοῦ πρώτου ἀγαθοῦ ἀγαθὸς,
ιδέα αὖν εἴη ὁ πρῶτος νοῦς, ὃν αὐτοάγαθον.” 15

23 Οὕτω δὲ γεγεννημένος, (δῆλον δ’ ὅτι ὁ κόσμος,) πρὸς τὸ λόγῳ 5 545
καὶ φρονήσει περιληπτὸν, καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχον δεδημιούρ-

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

c 9. εἶναι om. B.C.D.E.F.G.I. d. οὕτω τοι] τοι om. C.F.G.
συλλογισμοῦ] συλλογῆς B. 4. ἔθη μὲν] ἔθηκεν B.C.D.F.G.I. ἴσ. ἔτι
Vigeri margo. χωρίσας] χωρήσας B C.F.G. χορήσας D. 6. ἐγρα.
τὸν ἐν Τιμ. D. 7. ἐν δὲ—ιδέαν om. B. 9. ὅς τις] ὅτι B.D. ὅς τι
C.F.G. 10. ὅπως] ὥσπερ C.F.G. 12. ὑπὸ τῆς βοῦς, ἵπποι δὲ
ex ed. Vigeriana exciderunt. 14. ιδέα αὖν] ιδέαν B.E.I.

p. 345. 4. δηλονότι] δῆλον δ’ ὅτι B.C.F.G. δ’ ὅτι I. 6. ἔχον]
ἔχων D.

non esset; maxime vero, cum secundus eo duntaxat qua bonus est per-
8 fruatur? Ita sane Plato, si rem acute dispicias, bonum unum esse argu-
mento conficit.

Itemque paulo post,

9 Hoc philosophiæ genus, alibi quidem aliter informatum Plato ac di-
stinctum reliquit. Nam qui privatim in Timæo, vulgarem quandam artificii
deo rationem descripsit, dum ait, Bonus erat: idem in Republica, bonum
boni ideam esse pronuntiat, quippe bonum artificis ideam esse definiens,
quem nonnisi primi illius soliusque boni communione bonum esse cogno-
10 vimus. Quemadmodum enim homines hominis, bovisque boves, equi
similiter idea conformatos equos dicimus: ita sane, cum artifex primi boni
communione bonus sit, mens ipsa prima, quæ ipsummet per sese bonum
sit, idea jure dicatur.

23 Cum igitur (inquit Plato) procreatus ita fuerit, (mundus videlicet) se-
Plat. Tim. quitur ipsum ad exemplaris alicujus, quod ratione tantum ac mente capia-
p. 29.

γηται. Τούτων δὲ ὑπαρχόντων αὐ πᾶσα ἀνάγκη τόνδε τὸν κόσμον εἰκόνα τινὸς εἶναι.—Τὰ γὰρ δὴ νοητὰ ζῶα πάντα ἐκεῖνο περιλαβὸν ἔχει ἐν ἑαυτῷ, καθάπερ ὁδ' ὁ κόσμος ἡμᾶς. b

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

2 Ταῦτα μὲν ὁ Πλάτων ἐν Τιμαίῳ. Τὴν δὲ τῶν εἰρη-
μένων διάνοιαν ἐκ τῶν Διδύμων Περί τῶν ἀρεσκόντων
Πλάτωνι συντεταγμένων ἐκθήσομαι. Γράφει δὲ οὕτως· 5

3 Τῶν κατὰ φύσιν αἰσθητῶν κατὰ γένος ὠρισμένα τινὰ πα-
ραδείγματα φάμενος εἶναι τὰς ιδέας, ὧν τὰς ἐπιστήμας γίνε-
σθαι καὶ τοὺς ὅρους. Παρὰ πάντας γὰρ ἀνθρώπους ἀνθρω-
πὸν τινα νοεῖσθαι· καὶ παρὰ πάντας ἵππους, ἵππον· καὶ κοι-
10 νῶς παρὰ τὰ ζῶα, ζῶον ἀγέννητον καὶ ἄφθαρτον. *Ὅν τρό-
πον δὲ σφραγίδος μιᾶς ἐκμαγεῖα γίνεσθαι πολλά, καὶ συχνὰς
εἰκόνας ἐνὸς ἀνδρὸς, οὕτως ἐκ μιᾶς ἐκάστης ιδέας αἰσθητῶν 5
σωμάτων φύσεις παμπληθεῖς, τῆς μὲν ἀνθρώπων ἀνθρώπους
ἅπαντας, καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ

ΔΙΔΥ-
ΜΟΥ

a 7. ὑπαρχόντων] ὑπαρχουσῶν B. qui om. aḡ. 9. πάντα ζῶα ἐκεῖνα G.
ἐκεῖνο] ἐκεῖνῳ περιλαβὸν D. περιλαβὸν I. περιλ. ἔχει ἐν ἑαυ. ἐν ἑαυ.
π. ἔχ. B.C. περιλαβὸν F.G. Tum ζῶα ἐκεῖνα ἐν ἑαυ. C. ἐν ἑαυτῷ om. D.
ἐν αὐτῷ E. b 4. διδύμων D.I. 6. τῶν κατὰ] Seqq. sine nomine
auctoris leguntur apud Stobæum Ecl. Phys. p. 30. ed. Canter. p. 330.
Heeren. 8. γίνεσθαι] γενέσθαι B. ὅρους] ὅρκους F. c 2. τρό-
πον δέ] δὲ τρ. B. 5. αἰσθητῶν—ιδέαν om. B. 7. καὶ κατὰ] καὶ
om. D.F.G. Mox λόγον καὶ ἐπὶ τῶν κ. φ. D.

tur, quodque eodem se modo semper habeat, imitationem elaboratum
fuisse. Id quod si semel conceditur, mundum etiam hunc alicujus ima-
ginem esse concedatur, necesse est. Nam exemplar quidem illud vim spi-
ritualium animantium universam, uti nos iste mundus, in sese complectitur.

p. 30.

2 Hæc Plato in Timæo. Cujus ego loci sententiam, ex iis quæ
Didymus De Platonis opinionibus conscripsit, in medium proferam.
Sic autem ipse loquitur :

3 Eorum, inquit, quæ pro naturæ suæ ratione, sensibus usurpantur, certa
quædam in quoque genere ac definito exemplaria, quas ideas vocabat,
Plato constituit, quibus proprie cum scientiæ, tum definitionis ratio conve-
niat. Etenim præter omnes homines, hominem; præter equos, equum;
atque in universum præter animantes omnes, animantem quandam ortu
4 simul interituque carentem animo cogitari. Et quemadmodum unius
ejusdemque sigilli expressæ complures formæ, virique unius imagines per-
multæ esse possunt: ita prorsus ex unaquaque sensu perceptorum cor-
porum idea, vim naturarum ingentem existere: verbi causa ex hominum
idea, homines universos; quod ipsum de cæteris omnibus sit pro sua

ΔΙΑΤ-
ΜΟΤ

- 5 φύσιν. Εἶναι δὲ τὴν ἰδέαν αἰδίων οὐσίαν αἰτίαν καὶ ἀρχὴν
 6 τοῦ ἑκάστου εἶναι τοιοῦτον, οἷα ἐστὶν αὕτη. Καθάπερ οὖν 10
 τὰ κατὰ μέρος ὥσπερ ἀρχέτυπα τῶν αἰσθητῶν προηγεῖσθαι
 σωματίων, οὕτως τὴν πάσας ἐν ἑαυτῇ περιέχουσιν, καλλίστην
 καὶ τελειοτάτην οὖσαν, ὑπάρχειν τοῦδε παράδειγμα τοῦ κόσ-
 μου· πρὸς γὰρ ταύτην ἀφομοιωθέντα ὑπὸ τοῦ δημιουργή-
 σαντος αὐτὸν ἀπειργάσθαι Θεοῦ κατὰ πρόνοιαν ἐκ τῆς πάσης
 οὐσίας.
- 7 Ταῦτα καὶ ἀπὸ τοῦ δεδηλωμένου ἀνδρός. Φθάνει γε 5
 μὴν καὶ ταῦτα Μωσῆς ὁ πάνσοφος, πρὸ τοῦ φαινομένου
 ἡλίου καὶ ἄστρων καὶ πρὸ τοῦ ὁρωμένου οὐρανοῦ, ὃ δὴ
 [321] στερέωμα καλεῖ, πρό τε τῆς καθ' ἡμᾶς ξηρᾶς γῆς, καὶ
 πρὸ τῆς παρ' ἡμῖν ἡμέρας καὶ νυκτός, φῶς ἕτερον παρὰ 10
 τὸ τοῦ ἡλίου ἡμέραν τε καὶ νύκτα καὶ τὰ λοιπὰ πρὸς
 τοῦ πανηγεμόνος καὶ αἰτίου τῶν ὅλων Θεοῦ πεποιῆσθαι
 8 διδάσκων. Ἀλλὰ καὶ οἱ μετὰ Μωσέα παῖδες Ἑβραίων p. 546

c 9. τοῦ ἑκάστου—αὕτη om. B. 10. τὰς—ἀρχέτυπον] τὰ—ἀρχέ-
 τυπα C.F.G. 12. πάσας] πᾶσαν C.D.F.G.I. d 3. ἀπειργάσθαι]
 ἀπειργάσασθαι D. 5. ταῦτα καὶ—διδάσκων om. B. 9. γῆς] τῆς
 C.F. φῶς pro φῶ C. 11. τοῦ ἡλίου] τοῦ om. C.F.G. τὸ om. I.
 12. πρὸς] πρὸ I.
 p. 546. Ἑβραίων om. B.

5 cujusque natura statuendum. Ideam porro sempiternam quandam essen-
 tiam esse vult, quæ rebus singulis caussa principiumque sit, ut qualis ipsa
 6 est, tales esse possint. Ut igitur peculiare ideæ, sensu percepta corpora,
 sic tanquam archetypum aliquod antegrediuntur: ita pulcherrimam illam
 atque perfectissimam, quæ cæteras omnes sinu suo complectitur, mundi
 hujus exemplar esse defendit: quod ejus ad imitationem, auctoris sui
 molitorisque Dei providentia conditus, atque omni ex naturarum genere
 conflatus extiterit.

- 7 Hactenus ex Didymo. At enimvero totum etiam hoc philosophiæ
 genus Moses ille sapientissimus occupavit, dum ante solem istum
 quem cernimus ante astra cætera et cælum aspectabile, quod firma-
 mentum vocat, ante nostram hanc sicciolem terram, ante diem no-
 strum, nostramque noctem, aliam quandam lucem, ab solis distinctam
 lumine, atque abs die, nocte, cæterisque omnibus diversam, a summo
 totius universi moderatore ac molitore Deo factam esse docet.
 8 Quinetiam sequuti Mosem Hebræi, solem quandam esse statuunt,

ἥλιόν τινα εἶναι ἀσώματον οὐ πᾶσιν ὁρατὸν, οὐδὲ θνη-
 τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑπαγόμενον ὀρίζονται, ὥς ὁ προφήτης
 ἐκ προσώπου Θεοῦ λέγων, Τοῖς δὲ φοβουμένοις με ἀνα- 5
 9 τελεῖ ἥλιος δικαιοσύνης. Καὶ αὐτὴν δὲ δικαιοσύνην, οὐχὶ
 τὴν ποιὰν ἐν ἀνθρώποις, ἀλλὰ τὴν ταύτης ἰδέαν οἶδεν
 ἄλλος Ἑβραίων προφήτης, ὁ φήσας περὶ Θεοῦ, Τίς ἐξή- 10
 γειρεν ἀπὸ ἀνατολῶν δικαιοσύνην; Ἐκάλεσεν αὐτὴν κατὰ
 πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ πορεύεται δ' ὡσεὶ ἐνώπιον ἐθνῶν. b
 10 Καὶ Λόγον δὲ θεῖον, ἀσώματον, καὶ οὐσιώδη, ἀρτίως ἡμῖν
 ὁ κοινὸς ἡμῶν λόγος ἐν τοῖς πρόσθεν ἀπὸ τῆς Ἑβραίων
 παρίστη γραφῆς. Οὗ περὶ Λόγου καὶ τάδε παρὰ τοῖς 5
 αὐτοῖς εἴρηται. Ὁς ἐγεννήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ Θεοῦ, δικαιο-
 11 σύνη τε, καὶ ἁγιασμός, καὶ ἀπολύτρωσις. Λέγεται καὶ
 Ζωὴ, λέγεται καὶ Σοφία, λέγεται καὶ Ἀλήθεια. Καὶ
 πάντα τὰ κατ' οὐσίαν ὄντα τε καὶ ὑφεστῶτα οἱ Ἑβραῖον 10
 λόγοι διδάσκουσιν, (εἰ δὴ Ἑβραῖοι καὶ οἱ τοῦ Σωτῆρος
 ἡμῶν ἀπόστολοί τε καὶ μαθηταί,) ναὶ μὴν καὶ μυρίας c

a 9. τοῦ θεοῦ] τοῦ om. B.C.F.G. b 2. θεῖον] θεὸν B. 3. ἡμῶν
 ὁ λόγος F. 4. παρίστη] παρίστη F.G.I. 5. παρ' αὐτοῖς] παρὰ
 τοῖς B.I. παρὰ τοῖς αὐτοῖς C.D.F.G. 9. πάντα τὰ] τὰ om. B.C.F.G.
 11. οἱ δὴ] εἰ δὴ B.I. εἰ δὲ C.F. c. τε καὶ] τε om. B.

qui corpore careat, nec ab omnibus spectari possit, imo nec sub mor-
 tales oculos omnino cadat: ut cum propheta Dei personam sustinens,
 9 *Timentibus me*, inquit, *oriatur sol justitiæ*. Et vero ipsam quoque
 justitiam, non certam hanc atque singularem, cui locus inter homines
 est, sed ejus ideam agnoscebat alius ille Hebræorum propheta, qui
 de Deo loquens, *Quis*, inquit, *suscitavit ab oriente justitiam?* vocavit
 10 *eam ante faciem suam, et procedet quasi in conspectu gentium*. Et
 divinum quoque Verbum, corpore omni carere, ac nobiscum essentiae
 ratione convenire, nostrum hoc commune verbum Hebræorum ex
 literis jam ante patefecit. Quo de Verbo hæc insuper apud illos
 habentur, *Qui natus est nobis sapientia a Deo, justitia, et sanctificatio,*
 11 *et redemptio*. Quippe, Vita etiam, et Sapientia, et Veritas appellatur.
 Præterea, quæcunque proprio substantiæ more sunt, atque subsistunt,
 ipsi quodque Servatoris nostri apostoli atque discipuli numerantur,)

Malachi.
4, 2.

Isa. 41,
2.

I Cor.
1, 30.

ἄλλας ἀσωμάτους δυνάμεις, οὐρανοῦ τε ἐπέκεινα καὶ
 πάσης τῆς ὑλικῆς καὶ ῥωδούς οὐσίας· ὧν τὰς εἰκόνας
 ἐν τοῖς αἰσθητοῖς φασὶ κατατυπῶσαι· ἐφ' ὧν ἤδη καὶ 5
 12 τοῦνομα τῆς εἰκόνας παρειλήφασιν. Τὸν γοῦν ἄνθρωπον
 εἰκόνα διαρρήδην νοητοῦ παραδείγματος εἶναι, καὶ πάντα
 τὸν ἀνθρώπων βίον ἐν εἰκόνι διαπορεύεσθαι εἰρήκασιν.
 Λέγει δ' οὖν ὁ Μωσῆς, Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, 10
 κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν. Καὶ πάλιν ἄλλος Ἐ- d
 βραῖος τὰ πάτρια φιλοσοφῶν, Μέντοιγε, φησὶν, ἐν εἰκόνι
 διαπορεύεται ἄνθρωπος. Ἦδη δὲ καὶ οἱ τῶν ἱερῶν νόμων
 ἐξηγηταὶ ἐπάκουσον ὅπως τὴν ἐν τοῖς Μωσείως γράμ- 5
 μασι διάνοιαν σαφηνίζουσι. Λέγει δ' οὖν ὁ Ἐβραῖος
 Φίλων, τὰ πάτρια διερμηνεύων αὐτοῖς ῥήμασιν·

24 Εἰ δέ τις ἐθελήσειε γυμνότερον χρῆσασθαι τοῖς ὀνόμασιν, 10
 οὐδὲν ἂν ἕτερον εἴποι τὸν νοητὸν κόσμον ἢ Θεοῦ λόγον ἥδη
 ΦΙΛΩ-
 ΝΟΣ

c 2. ἄλλας] ἄλλως B. 3. ἐπέκεινα] καὶ ἐπέκ. C.F.G. 5. φασὶ]
 φησὶ D. Tum ἴσ. κατατυποῦσθαι Vigeri margo. κατατετυπῶσαι F.
 8. τὸν τῶν] τῶν om. B.C.F.G. d 3. ἥδη δὲ] ἄκουσον δὲ καὶ ἀπὸ τῶν
 ἐξηγητοῦ τοῦ θείου νόμου τοῦ Φίλωνος ὅπως τὴν ἐν τούτοις διάνοιαν σαφη-
 νίζει B. 5. τοῖς] τῇ F. 7. ἐρμηνεύων] διερμηνεύων C.F.G.I.
 10. Phil. γυμνότεροις.

simulque vim quandam naturarum aliarum corporis expertium infini-
 tam, cælumque ipsum, et quicquid in materiam immersæ fluxæque
 substantiæ est longissime prætergressam. Quarum quidem imagines
 in iis quæ sensu percipiuntur expressas esse volunt, quibus propterea
 12 nomen imaginis tribuere vulgo solent. Hominem certe quidem spi-
 ritualis exemplaris imaginem conceptis verbis appellant, et vitam
 hominum universam in imagine pertransire pronuntiant. Quippe ita
 Moses, *Et fecit, inquit, Deus hominem, ad imaginem Dei fecit illum.*
 Hebræus item alius patrio et ipse ritu philosophans, *Veruntamen,*
 inquit, *in imagine pertransit homo.* Sed audi tu vero, quemadmodum
 sacrarum legum interpretes Mosaicæ doctrinæ sententiam aperiant.
 Philo sane, Hebræus homo gentis suæ literas explicans, totidem
 verbis ita disserit.

Gen. 1,
 27.
 Ps. 38, 7.

Phil.
 p. 5, 27.
 ed. Mang.
 T. I.

24 Si quis, inquit ille, planioribus verbis uti volet, is aliud nihil mundum
 illum mente perceptum, quam Dei mundum hunc re ipsa molientis verbum

κοσμοποιούντος. Οὐδὲ γὰρ ἡ νοητὴ πόλις ἑτερόν τι ἐστὶν ἢ ^{p. 547}
 ὁ τοῦ ἀρχιτέκτονος λογισμὸς, ἥδη τὴν νοητὴν πόλιν κτίζειν <sup>ΦΙΛΩ-
 ΝΟΣ</sup>
 2 διανοουμένον. Τὸ δὲ δόγμα τοῦτο Μωσέως ἐστίν, οὐκ ἐμόν.
 Τὴν γοῦν ἀνθρώπου γένεσιν ἀναγράφων ἐν τοῖς ἔπειτα διαρ- 5
 3 ρήδην ὁμολογεῖ, ὡς ἄρα κατ' εἰκόνα Θεοῦ διετυπώθη. Εἰ δὲ
 τὸ μέρος εἰκὼν εἰκόνας, δηλονότι καὶ τὸ ὅλον εἶδος σύμπας
 οὗτος ὁ αἰσθητὸς κόσμος, εἰ μείζων τῆς ἀνθρωπίνης ἐστὶ, μί- 10
 μημα θείας εἰκόνας δηλονότι· καὶ ἡ ἀρχέτυπος σφραγίς, ὃν
 φάμεν νοητὸν εἶναι κόσμον, αὐτὸς ἂν εἴη τὸ παράδειγμα,
 ἀρχέτυπος ἰδέα τῶν ἰδεῶν, ὁ Θεοῦ λόγος. b
 4 Φησὶ δ' ὡς Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.
 Τὴν ἀρχὴν παραλαμβάνων, οὐχ ὡς οἴονται τινες τὴν κατὰ
 χρόνον· (χρόνος γὰρ οὐκ ἦν πρὸ κόσμου) ἀλλ' ἡ σὺν αὐτῷ 5
 5 γέγονεν, ἡ μετ' αὐτόν. Ἐπεὶ γὰρ διάστημα τῆς τοῦ κόσμου
 κινήσεως ἐστὶν ὁ χρόνος, πρότερον δὲ τοῦ κινουμένου κίνησις
 οὐκ ἂν γένοιτο, ἀλλ' ἡ ἀναγκαῖον αὐτὴν ὕστερον ἢ ἅμα συν- 10
 στασθαι· ἀναγκαῖον ἄρα καὶ τὸν χρόνον ἢ ἰσῆλικά κόσμου
 γεγενῆναι, ἢ νεώτερον ἐκείνου, πρεσβύτερον δὲ ἀποφαίνεσθαι c

p. 547. οὐδὲ γὰρ—ἐστὶν om. B.

3. διανοουμένον] διανοουμένης I.
οὗτος

5. ἀναγράφων] ἀνάγραφον D. 8. καὶ τὸ] ἂν τὸ B. qui mox ὅλος κόσμος.

9. εἰ μείζων] ὁ μείζων Phil.

11. καὶ ἡ] ἡ om. B. καὶ ἡ om. D.

b. θεοῦ] θεὸς B.

9. αὐτὴν ὕστερον] αὐτὴν om. B.D.

11. ἰσῆλικά]

ἰσόλικα B.

c. πρεσβύτερον δὲ] πρ. δὲ ἐκείνου B.

esse dicat. Nec enim aliud est urbs mente percepta, quam ipsamet archi-
 tecti ratio, urbem illam quam animo informavit suo, re ipsa condere sta-
 2 tuentis. Quæ quidem doctrina Mosis est, non mea. Enimvero, ubi
 hominis procreationem ipse describit, progressus aliquantum, *ad imaginem*
 3 *Dei formatum illum fuisse, diserte confitetur.* Quod si pars mundi aliqua,
 imaginis imago est, idem profecto de universa hac specie, toto, inquam,
 mundo hoc spectabili statuendum erit, qui quidem imaginis divinæ imi-
 tatio est, humana longe major atque perfectior. Ex quo etiam quivis in-
 telligat, archetypum illud primariumque sigillum, quem nos mundum
 mente perceptum vocamus, exemplar archetypum ideamque idearum, hoc
 est, ipsummet Dei Verbum esse.

4 Explicat enim ipse, quemadmodum *In principio fecerit Deus cælum et
 terram*; ubi principii nomine, non illud sane, ut nonnulli putant, quod ex
 tempore ducitur intelligit; nec enim ante mundum tempus erat, sed aut
 5 cum eo simul, aut post eum esse cœpit. Cum enim tempus mundi motus
 intervallum quoddam sit, nec motus eo quod movetur prior esse queat, sed
 necessario vel ipso posterior, vel cum eo simul existat, tempus etiam utique
 vel æquale mundi, vel etiam eo recentius esse necesse est; nam antiquius

Gen. I,
17.

ΤΙΛΔ-
ΝΟΣ

6 τολμᾶν, ἀφιλόσοφον. Εἰ δ' ἀρχὴ μὴ παραλαμβάνεται
τανῦν ἢ κατὰ χρόνον, εἰκὸς αὖ εἶη μνηύεσθαι τὴν κατ' ἀρι-
θμὸν, ὡς τὸ ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ἴσον εἶναι τῷ πρῶτῳ ἐποίησε τὸν 5
οὐρανόν.

7 Εἴθ' ἐξῆς λέγει·

[322] Πρῶτον οὖν ὁ ποιῶν ἐποίει οὐρανὸν ἀσώματον, καὶ γῆν
ἀόρατον, καὶ αἶρος ἰδέαν καὶ κενού· ὦν τὸ μὲν ἐπεφήμισε
σκότος, ἐπειδὴ μέλας ὁ ἀὴρ τῇ φύσει, τὴν δὲ ἄβυσσον· πο- 10
8 λύβυθον γὰρ τό γε κενὸν καὶ ἀχανές. Εἴθ' ὕδατος ἀσώματον
οὐσίαν καὶ πνεύματος· καὶ ἐπὶ πάσιν ἐβδόμου φωτός, ὃ πάλιν δ
ἀσώματον ἦν, καὶ νοητὸν ἡλίου παράδειγμα, καὶ πάντα ὅσα
φωσφόρα ἄστρα κατὰ τὸν οὐρανὸν ἔμελλε συνίστασθαι.
9 Προνομίας δὲ τό τε πνεῦμα καὶ τὸ φῶς ἡξιούτο· τὸ μὲν γὰρ 5
ὠνόμασε Θεοῦ, διότι ζωτικώτατον τὸ πνεῦμα, ζῶης δὲ Θεὸς
αἴτιος· τὸ δὲ φῶς, ὅτι ὑπερβάλλον καλόν· τοσοῦτ' γὰρ τὸ
νοητὸν τοῦ ὁρατοῦ λαμπρότερόν τε καὶ ἀνγοιδέστερον, ὅσ' 10
περ ἥλιος, οἶμαι, σκότους, καὶ ἡμέρα νυκτός, καὶ τὰ κριτήρια

c 6. ἐποίησε] ῥ' ἐπ. C.F.G. 7. ἐποίει] ἐποίησεν B.D. 8. ἀέ-
ριον D. 10. μέλας] μέγας D. 11. καινόν] κενόν B.C. τε κενόν D.
F.G. τε item E. d. δ] ἡ B. 3. Ph. πάντων. 5. Ph. ἡξίου.
8. τοσοῦτ'] τοσοῦτον B. τοσοῦτο C.F.G. τοσοῦτον τόσον τὸν τοῦ D.
γάρ om. E.F.G.

6 facere velle, cum omni philosophia pugnare est. Quod si hoc loco princi-
pium illud non intelligit, quod ex tempore ducitur, par omnino fuerit quod
in numero versatur accipere; ut illud, *In principio fecit*, idem significet,
ac primum fecit cælum.

p. 6, 24. 7 Inde aliquot interjectis,

Primum ergo conditor ille Deus corporis expert cælum creavit, nec non
terram invisibilem, aërisque simul ideam et vacui. E quibus alterum illud
tenebras appellavit, quod natura sua nigrorem aër adjunctum habeat;
alterum hoc abyssum, hoc est sine fundo, quod altissimum quiddam va-
8 cum sit, atque vastissimum. Tum aquæ similiter ac spiritus expertem
corporis substantiam: lucis denique septimæ, quæ corpore carens ipsa
quoque, mente perceptum solis, ac cæterorum omnium clarissimorum
9 siderum, quæ producenda deinde forent, exemplar erat. Jam spiritus
atque lucis eximium aliquid ac præcipuum esse voluit: nam illum, Dei
spiritum nominavit, quod spiritus vitam, cujus auctor Deus est, maxime
foveat; hanc vero, lucem, quod excellenti pulchritudine conspicua sit.
Tanto enim utique lux illa quæ mente percipitur, aspectabili hac illustrior
ac splendidior est, quanto vel tenebræ solis, vel nox diei, vel sentiendi vis

10 νοῦς ὁ τῆς ὅλης ψυχῆς ἡγεμὼν, ὀφθαλμῶν σώματος. Τὸ δὲ p. 548
 ἀόρατον καὶ νοητὸν φῶς ἐκεῖνο θείου λόγου γέγονεν εἰκὼν, ΦΙΛΩ-
ΝΟΣ
 τοῦ διερμηνεύσαντος τὴν γένεσιν αὐτοῦ· καὶ ἔστιν ὑπερουρά-
 νιος ἀστὴρ πηγὴ τῶν αἰσθητῶν ἀστέρων, ἣν οὐκ ἂν ἀπὸ σκο- 5
 ποῦ καλέσειεν ἂν τις παναύγειαν, ἀφ' ἧς ἥλιος καὶ σελήνη καὶ
 οἱ ἄλλοι πλανῆται καὶ ἀπλανεῖς ἀρύνονται, καθ' ὅσον ἐκάστω
 δύνამις, τὰ πρόποντα φέγγη· τῆς ἀμιγυῦς καὶ καθαρᾶς αὐγῆς 10
 ἐκείνης ἀμαυρουμένης, οὗ ἂν ἄρξηται τρέπεσθαι κατὰ τὴν ἐκ
 νοητοῦ πρὸς αἰσθητὸν μεταβολήν. Εἰλικρινές γὰρ οὐδὲν τῶν b
 ἐν αἰσθήσει.

11 Καὶ μετὰ βραχεία ἐπιλέγει·

Ἐπεὶ δὲ φῶς μὲν ἐγένετο, σκότος δ' ὑπεξέστη καὶ ἀνεχώ-
 ρησεν, ὅροι δ' ἐν τοῖς μεταξὺ διαστήμασιν ἐπάγησαν, ἐσπέρα 5
 τε καὶ πρωΐα, κατ' ἀναγκαῖον τοῦ χρόνου μέτρον, ἀπετελείτο
 εὐθύς, ὃ καὶ ἡμέραν καλῶς ποιῶν ἐκάλεσεν· καὶ ἡμέραν, οὐχὶ
 πρώτην, ἀλλὰ μίαν, ἣ λέλεκται διὰ τὴν τοῦ νοητοῦ κόσμου
 12 μόνωσιν, μοναδικὴν ἔχοντος φύσιν. Ὁ μὲν οὖν ἀσώματος 10

p. 548. σώματος] τοῦ σώματος F.G. 3. διερμηνεύσαντος] δὴ ἐρμη-
 νεύσαντος D. 6. ἀπὸ] ἀπο D. 7. οἱ ἄλλοι] οἱ om. B. Supra ὁ
 ἥλιος C.F.G. πλανῆται] πλανῆτες D. 8. ἀρύνονται—τὴν φύσιν om.
 B. ἀρόνται D. ἀρύονται I. 9. φθάνη D. 10. οὗ ἂν] ὅταν Phil.
 11. τοῦ νοητοῦ] τοῦ om. C.F.G.I. b. αἰσθῆσιν D. 4. ὅροι] ὅρη
 F.G. 5. τε καὶ] τε om. D.E.F.G. 6. ἀπετελείτο] ἀποτελείται D.
 10. τὴν φύσιν] τὴν om. C.F.G.I.

ac facultas, mentis animi totius principis, vel denique corpus oculorum
 10 splendore superatur. Porro lux illa, mente sola, non visu percepta, verbi
 divini, ortus sui interpretis imaginem expressit, astrum cælo superius,
 fonsque siderum aspectabilium, quam luminis universitatem rite ac signi-
 ficanter appelles, unde sol, luna, stellæque cæteræ tam fixæ, quam errantes,
 pro suis quæque viribus convenientem splendorem hauriunt, dum sensim
 hebescit purus ille simplexque fulgor, ubi cæperit hæc spiritalis in aspecta-
 bile conversione mutari. Sincerum quippe nihil est quod in sensus cadit.

11 Itemque post pauca,

Ubi autem, inquit, lux extitisset, tenebræque summotæ loco cessissent, p. 7, 39.
 terminis etiam medio intervallo fixis atque constitutis, vespera nimirum
 atque diluculo, prout necessaria temporis mensura postulabat, id per-
 fectum continuo est, quod ipse diem jure nuncupavit; et diem, non primum,
 sed unicum, idque propter spiritalis illius, qui adjunctam a natura unitatem
 12 habet, mundi solitudinem. Jamque suam incorporeus ille mundus per-

ΦΙΛΩ-
ΝΟΣ

κόσμος ἤδη πέρας εἶχεν, ἰδρυθεὶς ἐν τῷ θείῳ λόγῳ· ὁ δ' αἰσθη-
τὸς πρὸς παράδειγμα τούτου ἐτελειογονεῖτο· καὶ πρῶτον c
αὐτοῦ τῶν μερῶν, ὃ καὶ πάντων ἄριστον, ἐποίει τὸν οὐρανὸν
ὁ δημιουργὸς, ὃν ἐτύμως στερέωμα προσηγόρευσεν, ἅτε σω-
ματικὸν ὄντα. Τὸ γὰρ σῶμα φύσει στερεόν, ὃ τι περ καὶ 5
τριχῇ διαστατόν. Στερεοῦ δὲ καὶ σώματος ἔννοια τίς ἐτέρα,
πλὴν τὸ πάντῃ διεσθητός; Εἰκότως οὖν ἀντιθεὶς τῷ νοητῷ
καὶ ἀσωμάτῳ τὸν αἰσθητὸν καὶ σωματοειδῆ, τοῦτον στερεὸν
ἐκάλεσε.

Ταῦτα ὁ Φίλων. Συνάδει δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Κλήμης, ἐν 10
τῷ ἔκτῳ Στρωματεῖ λέγων ὧδε·

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

25

Κόσμον τε αὐθις τὸν μὲν νοητὸν οἶδεν ἡ βάρβαρος φιλο- d
σοφία, τὸν δὲ αἰσθητὸν· τὸν μὲν ἀρχέτυπον, τὸν δὲ εἰκόνα 5
τοῦ καλοῦ παραδείγματος. Καὶ τὸν μὲν ἀνατίθῃσι μονάδι,
ὡς αἱ νοητόν· τὸν δὲ αἰσθητὸν ἐξάδι· γάμος γὰρ παρὰ τοῖς
2 Πυθαγορείοις, ὡς αἱ γόνιμος ἀριθμὸς, ἡ ἐξὰς καλεῖται. Καὶ
ἐν μὲν τῇ μονάδι συνίστησιν οὐρανὸν ἀόρατον, καὶ γῆν ἀγίαν, p. 549
καὶ φῶς νοητόν. Ἐν ἀρχῇ γάρ φησιν, ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν

b 11. ἰδρυθεὶς] ἰδρυνθεὶς D. c. ἐτελειογονεῖτο] ἐτεκνογονεῖτο B.
2. ὁ καὶ] ἡ καὶ B. 6. δὲ καὶ] καὶ om. B. 7. τῷ νοητῷ] τῷ om. F.
8. αἰσθητὸν om. B. d 7. μονάδα I.
p. 549. 2. φησιν om. B.

fectionem sortitus erat, divino in verbo situs, cum ejus ad exemplar
aspectabilis iste absolveretur. Cujus partem omnium uti optimam, ita et
principem cælum, artifex elaboravit, quod vere idem ac proprie firmamen-
tum, utpote corpore præditum appellavit. Corpus quippe natura sua
firmum est, idemque trifariam dividi potest. Nam firmi quidem et cor-
poris, quænam alia notio est, quam ejus rei quam omni ex parte dividere
possis? Jure itaque spiritali et corporis experti, aspectabile hoc et corpo-
reum opponens, firmum appellavit.

Atque hactenus Philo, cui affinia plane ac gemina Clemens Stro-
mate sexto hunc in modum persequitur.

25

Strom. V.
c. 14. p.
702, 16.
Vid. infra 2
p. 671 a.

Præterea mundum, inquit, mente alterum, alterum sensu perceptum
barbara agnovit philosophia, et illum quidem archetypum, hunc vero præ-
clari exemplaris imaginem. Illum item, quod sola mente capiatur, unitati;
hunc, qui in sensum cadit, senario attribuit. Senarium enim Pythagorei,
quod fecundus is numerus sit, conjugium vocarunt. Et quidem in unitate,
cælum illud quod videri non potest terramque sanctam, et lucem mente
perceptam constituit, *In principio enim, inquit, fecit Deus cælum et terram;*

οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἥ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος. Εἶπ' ἐπιφέρει, Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς, γενέσθω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς. Ἐν δὲ τῇ κοσμο-
γονίᾳ τῇ αἰσθητῇ στερεὸν οὐρανὸν δημιουργεῖ· τὸ δὲ στερεὸν
3 αἰσθητόν· γῆν τε ὁρατὴν, καὶ φῶς βλέπόμενον. Ἄρ' οὐ
δοκεῖ σοι ἐντεῦθεν ὁ Πλάτων ζῶν ἰδέας ἐν τῷ νοητῷ ἀπο-
λείπειν κόσμῳ, καὶ τὰ εἶδη τὰ αἰσθητὰ, κατὰ τὰ γένη δη-
4 μιουργεῖν τὰ νοητά; Εἰκότως ἄρα ἐκ γῆς μὲν τὸ σῶμα δια-
πλάττεσθαι λέγει Μωσῆς, ὃ γῆϊόν φησιν ὁ Πλάτων σκῆνος, b
ψυχὴν δὲ τὴν λογικὴν ἄνωθεν ἐμπνευσθῆναι ὑπὸ Θεοῦ εἰς
5 πρόσωπον. Ἐνταῦθα γὰρ τὸ ἡγεμονικὸν ἰδρῦσθαι λέγουσι,
τὴν διὰ τῶν αἰσθητηρίων ἐπεισόδιον τῆς ψυχῆς ἐπὶ τοῦ πρω-
5 [323] τοπλάστου εἰσοδὸν ἐρμηνεύοντες, διὸ καὶ κατ' εἰκόνα καὶ καθ'
ὁμοίωσιν τὸν ἄνθρωπον γεγονέναι. Εἰκὼν μὲν γὰρ Θεοῦ
λόγος ὁ θεὸς καὶ βασιλικὸς, ἄνθρωπος ἀπαθής· εἰκὼν δὲ 10
εἰκόνας, ἀνθρώπινος νοῦς.

Ἀκούσωμεν δὲ καὶ τῶν ῥηθησομένων.

26 Ἔτι πρὸς τούτοις ὁ Πλάτων τοῖς Ἑβραίων ἐπακο-
λουθήσας λόγοις, οὐ μόνον ἀσωμάτους καὶ ἀγαθὰς δυνά-
5 c

a 4. γενέσθω] γενηθήτω B. 5. κοσμογενείᾳ] κοσμογονία C.F.G. Clem.
κοσμογονεία D. 9. ἀπολείπειν] ἀπολιπεῖν C.F.G. b 5. ἐπεισόδιον]
ἴσ. ἐπίσοδον Vigeri margo. ἐπισοδ. B. 10. ἀκούσωμεν—ῥηθησομένων
om. C.I. ἀκούσωμεν D.

Terra autem erat invisibilis. Tum addit, Et dixit Deus, fiat lux, et facta est lux. At in ea mundi, quæ sub sensum cadit, procreatione, solidum cælum molitur; quod autem solidum est, idem quoque sensus movet:
3 *terram item ac lucem aspectabilem. Num tibi hoc Plato sequutus videtur, dum animantium ideis, eo in mundo quem sola mens capit, relictis, formas illas quæ in sensum cadunt, pro spiritalium generum varietate molitur.*
4 *Enimvero jure sane Moses corpus hoc, quod terrestre tabernaculum a Platone dicitur, e terra fictum; at ratione præditum animum, desuper in*
5 *faciem a Deo inspiratum fuisse commemorat. Tum enim principem illam animi facultatem constitutam esse dicunt, nec aliud quicquam animi primum in parentem subeuntis ingressum, quam ejusdem per sensus accessionem esse volunt. Atque hanc esse caussam, quamobrem ad imaginem, et similitudinem factus homo dicatur. Imago quippe Dei est, divinum illud regiumque verbum, homo patiendi experts: at imaginis imago, humana mens est.*

Verum sequentia porro audiamus.

26 Quinetiam Hebræorum doctrinam sequutus Plato, non expertes

μεις ἀλλὰ καὶ ἐναντίας φησὶν εἶναι, ὧδέ πη γράφων ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων·

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

- 2 Ψυχὴν διοικοῦσαν καὶ ἐνοικοῦσαν τοῖς πάντῃ κινουμένοις, d
πῶς οὐ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνάγκη διοικεῖν φάναι;

Τί μὴν;

Μίαν, ἢ πλείους; Πλείους, ἐγὼ ὑπὲρ σφῶν ἀποκρινούμαι.
Δυοῖν μὲν που ἔλαττον μηδὲν τιθῶμεν, τῆς τε εὐεργέτιδος, 5
καὶ τῆς τάναντία δυνάμενης ἐξεργάζεσθαι.

- 3 Εἴθ' ὑποβάς φησιν,

Ἐπειδὴ γὰρ συνεχωρήσαμεν ἡμῖν αὐτοῖς εἶναι μὲν τὸν
οὐρανὸν πολλῶν μεστὸν ἀγαθῶν, εἶναι δὲ καὶ τῶν ἐναντίων,
πλειόνων δὲ τῶν μὴ, μάχη δὴ φαμέν, ἀθανάτος ἐσθ' ἡ τοιαύτη, 10
καὶ φυλακῆς θαυμαστῆς δεομένη. Ξύμμαχοι δὲ ἡμῖν θεοὶ τε
καὶ δαίμονες, ἡμεῖς δ' αὖ κτήματα θεῶν καὶ δαιμόνων.

- 4 Πόθεν καὶ ταῦτα τῷ Πλάτῳ ἐγὼ μὲν οὐκ ἂν ἔχοιμι 15

c 7. γράφομεν D. d. τοῖς πάντῃ] ἐν ᾧπασιν τοῖς πάντῃ Plat. πῶς
οὐ] πῶς om. B.C.F.G. 2. ἀνάγκη om. B.D. διοικ. ἀν. C.F.G. 3. μὴν]
μὲν B. Μοx πλείους sec. om. B.C.F.G.I. 4. που om. F.G. 6. δυ-
νάμενης] δυνάμεως I. 7. ἐπειδὴ γὰρ] γὰρ om. C. 10. δὴ om. B.
C.F.G.I. 12. ξύμμαχοι δὲ] ξύμμαχοί τε C.D.F.G.I.

modo corporis benignasque naturas, sed alias etiam hostiles infestas-
que ponit, Legum decimo hunc in modum scribens.

Plato
Legg.
p. 896.

- 2 Numquid animum illum, qui et omnia moderatur, et in omnibus quæ
passim moventur, habitat, cælum etiam ipsum regere necessario fatendum
erit?

Erit sane?

Unum autem, an plures esse statuemus. Plures equidem vestro ipse
loco respondeam. Nos vero ne duobus saltem pauciores esse dicamus,
beneficum ac benignum alterum, alterum contraria vi et facultate præ-
ditum.

- p. 906 a. 3 Inde longius aliquanto progressus,

Cum enim jam inter nos convenerit, cælum permultis quidem partim
bonis plenum esse, partim contrariis, quibuscum tamen genus aliud nullum
misceatur: immortalis profecto pugna sit ista necesse est, et cautionem
postulat omnino singularem. At vero uti nobis dii simul ac dæmones
opitulantur, ita nos quædam vicissim deorum sumus dæmonumque pos-
sessio.

- 4 Unde ista porro in mentem Platoni venerint, equidem statuere non

φράζειν· ὁ δ' ἔχω φάναι ἀληθὲς, μυρίοις πρόσθεν ἢ Πλά- p. 550
 τωνα γενέσθαι χρόνοις καὶ τοῦθ' Ἑβραίοις ἀνωμολογή-
 5 σθαι τὸ δόγμα. Λέγει δ' οὖν ἡ παρ' αὐτοῖς γραφή,
 Καὶ ἦν ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, καὶ ἦλθον οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ 5
 παραστῆναι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· καὶ ὁ διάβολος ἦλθεν ἐν
 μέσῳ αὐτῶν, περιελθὼν τὴν γῆν καὶ ἐμπεριπατήσας αὐτήν,
 διάβολον μὲν τὴν ἐναντίαν δύναμιν, ἀγγέλους δὲ Θεοῦ
 6 τὰς ἀγαθὰς προσειποῦσα. Ταύτας δὲ τὰς ἀγαθὰς δυνά- 10
 μεις, καὶ πνεύματα θεία, καὶ λειτουργοὺς Θεοῦ προσ-
 αγορεύει ἐν οἷς φησὶν, Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ
 πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα. b
 7 Ἀλλὰ καὶ τὴν διαμάχην τῶν ἐναντίων ᾧδε παρίστησιν
 ὁ φήσας, Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα,
 ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσ- 5
 μοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευ-
 8 ματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις. Ἀντικρυσ δ'
 ἔοικεν ὁ Πλάτων τὸ Μωσέως λόγιον μεταφράζειν, τὸ

ult. φράζειν] λέγειν B.D.

p. 550. 2. χρόνοις γενέσθαι] γεν. χρ. B.C.D.F.G. 3. ἀνωμολογή-
 σθαι] ἀνωμολογείσθαι C.F.G. 4. ὡς ἡ] ὡσεὶ B.D. ἡ om. F.G. Mox
 ἦλθον post θεοῦ B. 7. περιπατήσας F. b 5. πρὸς τὰς ἀρχάς omi-
 sit Vigerus. 6. σκότους τοῦ αἰῶνος] κόσμου C.F.G.I. 7. ἐπουρα-
 νίοις] οὐρανίοις C.

possum; vere tamen hoc pronuntiare possum, sexcentis antequam
 Plato nasceretur annis, Hebræos homines id etiam doctrinæ genus
 5 esse professos. Sane quidem sacris eorum literis ita scriptum ha-
 betur, *Cum die quadam venissent angeli Dei, ut assisterent coram Deo,*
affuit etiam inter eos diabolus cum circumvisset terram, et perambu-
lasset eam. Quo loco, diaboli nomine infesta illa natura, Dei vero
 6 angelorum, beneficæ aliæ designantur. Quas quidem meliores na-
 turas, spiritus etiam divinos, Deique administros appellant, dum
 aiunt, *Qui facis angelos tuos spiritus, et ministros tuos flammam ignis.*
 7 Quinetium hostilium naturarum pugnam expressit, qui dixit, *Non est*
nobis colluctatio adversus sanguinem et carnem, sed adversus principes
et potestates, adversus mundi rectores tenebrarum hujus sæculi, contra
 8 *spiritualia nequitiae in cælestibus.* Enimvero illud etiam Mosis ora-
 culum plane interpretatus videtur Plato, quod sic habet, *Quando*

Job. 1.
6, 7.

Ps. 103,
4.
Eph. 6,
12.

Deut.
32, 8.

φῆσαν, ὅτε διεμέριζεν ὁ ὑψιστος ἔθνη, ὡς διέσπειρεν υἱοὺς ¹⁰
 Ἀδὰμ, ἔστησεν ὅρια ἔθνων κατὰ ἀριθμὸν ἀγγέλων Θεοῦ, δι'
 ὧν κτήματα θεῶν καὶ δαιμόνων τὸ πᾶν γένος ἀνθρώπων ε
 εἶναι ὠρίσατο.

- 27 Καὶ ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς δὲ ἀθανασίας οὐδὲν Μω- d
 σέως ὁ Πλάτων διέστηκε τῇ δόξῃ. Ὁ μὲν γε
 πρῶτος ἀθάνατον οὐσίαν εἶναι τὴν ἐν ἀνθρώπῳ ψυ-
 χὴν ὠρίσατο, εἰκόνα φήσας ὑπάρχειν αὐτὴν Θεοῦ, μάλ- ⁵
 λον δὲ κατ' εἰκόνα Θεοῦ γεγενῆσθαι. Εἶπε γάρ, Φη-
 σὶν ὁ Θεὸς, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοί-
 ωσιν ἡμετέραν. Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ'
 2 εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν. Καὶ ἐξῆς τὸν σύνθετον ¹⁰
 τῷ λόγῳ διαιρῶν εἰς τε τὸ φαινόμενον σῶμα καὶ εἰς
 τὸν κατὰ ψυχὴν νοούμενον ἐπιλέγει, Καὶ ἔλαβεν ὁ Θεὸς
 χεῖρ ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἔπλασεν τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐνεφύ-
 σησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ
 3 ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. Ἀλλὰ καὶ ἀρχικόν φησιν p. 551

b 9. ὅτε] ὅτι D. d. ψυχῆς] ψ. δὲ B.C.F.G.I. 6. φησὶν ὁ θ.]
 ὁ θ. φησὶν C.F.G.I. 8. καὶ ὁμοίωσιν ἡμετ.] ἡμετ. καὶ καθ' ὅμο. B.
 ἡμ. καὶ ὁμ. F.G. seqq. usque ad ἐπιλέγει om. B. 13. ἔπλασεν ὁ θεὸς]
 ὁ θεὸς om. B.C.F.G. ult. ὁ ἄνθρ.] ὁ om. B.

dividebat altissimus gentes, quando separabat filios Adam, constituit terminos populorum juxta numerum angelorum Dei, cum universum hominum genus, deorum ac dæmonum possessionem esse pronuntiavit.

- 27 Jam vero de immortalitate animæ, gemina quoque Mosis fuit Platonisque sententia, Et ille quidem immortalem esse in homine animi substantiam, prior tum statuit, cum eam Dei imaginem, vel potius divinam ad imaginem factam esse docuit. *Dixit enim Deus, inquit, Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram. Et* ²*fecit Deus hominem: ad imaginem Dei fecit illum.* Deinde compositum, in corpus hoc aspectabile, et eum qui animo tenus intelligitur oratione distinguens, addit: *Et accepit Deus pulverem ex terra, et formavit Deus hominem, et inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ,* ³*et factus est homo in animam viventem.* Eundem præterea omnium
- Gen. 1, 26.
- Gen. 2, 7.

αὐτὸν καὶ βασιλικὸν γενέσθαι τῶν ἐπὶ γῆς πάντων.
 Λέγει δ' οὖν, καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς, Ποιήσωμεν ἄνθρωπον
 κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, καὶ ἀρχέτωσαν
 τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης, καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ,
 καὶ τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς γῆς. Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς 5
 [324] τὸν ἄνθρωπον ἐν εἰκόνι αὐτοῦ, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν
 4 αὐτόν. Πῶς δ' ἂν ἄλλως εἰκὼν ἐπινοοῖτο Θεοῦ καὶ
 ὁμοίωμα ἢ κατὰ τὰς ἐν τῷ Θεῷ δυνάμεις καὶ κατὰ τὴν
 τῆς ἀρετῆς ὁμοιότητα; Μωσεί δὴ καὶ ἐν τούτοις ὥσπερ 10
 μεμαθητευμένος ὁ Πλάτων ἐπάκουσον ἐν τῷ Ἀλκιβιάδῃ
 οἰά φησιν·

5 *Ἐχομεν οὖν εἰπεῖν ὃ τι τῆς ψυχῆς ἐστὶ θεϊότερον ἢ b
 τοῦτο περὶ ὃ τὸ εἶδέναι τε καὶ φρονεῖν ἐστίν;

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Οὐκ ἔχομεν.

Τῷ θεῷ ἄρα τοῦτο ἔοικεν αὐτῆς· καὶ τις εἰς τοῦτο βλέπων,

p. 55¹. βασιλικὸν γενέσθαι] βασιλικὸν γεγονέναι C.I. qui mox πάντων.
 βασ. γ. post πάντων in B. β. γενέσθαι αὐτὸν D. βασιλέα γεγονέναι—ἀπάν-
 των F.G. 2. λέγει δ' οὖν om. B. Addunt C.F.G. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς
 ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν κ. ἀ. et sic E.I.
 quæ om. edd. 5. πάσης] καὶ πάσης C.F.G.I. 6. κατ' εἰκόνα] ἐν
 εἰκόνι αὐτοῦ κατ' ἐ. θ. C.E.F.G.I. 7. ἐπινοοῖτο] ἐπινοοῖτο B. Tum τοῦ
 θεοῦ C. 8. ἐν τῷ—ὁμοιότητα om. B. 9. τὴν τῆς] κατὰ τὴν τῆς C.F.G.I.
 10. δὲ καὶ] δὴ καὶ C.G.I. 11. τοιάδ'] ἐπάκουσον ἐν τῷ Ἀлк. οἰά
 (ὁποῖα E.I.) φησι C.E.F.G.I. 12. θεϊότερον] θεϊότατον B.C.D.E.F.
 G.I. b. τὸ εἶδέναι] τὸ om. C.F.G.I. 2. θείῳ] θεῷ B.C.E.F.G.I.
 εἰ
 θεῷ D.

quæ in terra sunt principem ac regem creatum fuisse tradit, dum ait,
Et præsint piscibus maris, et volatilibus cæli, et bestiis universæ terræ.
 4 *Et fecit Deus hominem: ad imaginem Dei fecit illum.* Quomodo
 autem aliter Dei imago ac similitudo intelligatur, quam ex divinarum
 facultatum imitatione, virtutisque similitudine? Quo etiam in genere
 Plato, perinde ut si Mosis discipulus fuisset, hæc in Alcibiade philo-
 sophatur.

Gen. 1,
26.

5 Potestne a nobis divinius aliquid in animo statui, quam id in quo intel-
 ligentia sapientiaque versatur?

Non potest.

Illa igitur animi facultas, divinæ similis utique fuerit: ac proinde qui in

Plat.
Alcib.
p. 133.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

καὶ πᾶν τὸ θεῖον γνούς, θεόν τε καὶ φρόνησιν, οὕτω καὶ ἑαν- 5
τὸν ἂν γυνίη μάλιστα.

Φαίνεται.

Ἄρ' οὖν, ὅθ' ὥσπερ κάτοπτρά ἐστι σαφέστερα τοῦ ἐν τῷ
ὀφθαλμῷ ἐνόπτρου, καὶ καθαρώτερα καὶ λαμπρότερα, οὕτω
καὶ ὁ θεὸς τοῦ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ψυχῇ βελτίστου καθαρώτερόν
τε καὶ λαμπρότερον τυγχάνει ὄν. 10

Ἔοικέ γε ὃ Σώκρατες.

Εἰς τὸν Θεὸν ἄρα βλέποντες, ἐκείνῳ καλλίστῳ ἐνόπτρῳ
χρῶμεθ' ἂν, καὶ τῶν ἀνθρωπίνων, εἰς τὴν ψυχῆς ἀρετὴν· καὶ
οὕτως ἂν μάλιστα ὀφῶμεν καὶ γινώσκοιμεν ἡμᾶς αὐτούς.

Ναί.

6 Ταῦτα μὲν ἐν τῷ Ἀλκιβιάδῃ. Ἐν δὲ τῷ Περὶ ψυχῆς 5
ὅπως πλατύτερον ἐρμηνεύει τὰ κατὰ τοὺς τόπους [ὁ αὐ-
τὸς λέγων οὕτως·]

Θῶμεν οὖν βούλει, ἔφη, δύο εἶδη τῶν ὄντων· τὸ μὲν ὅρα-
τὸν, τὸ δὲ ἀειδές; Θῶμεν, ἔφη. Καὶ τὸ μὲν ἀειδὲς αἰεὶ κατὰ

b 5. ἑαυτὸν] αὐτὸν C.F.G. 6. γὰρ οὖν etc.] ἀρ' οὖν B.C.F.G.
Hæc non agnoscunt Platonis exempl. v. Stobæus 21, 24. p. 183, 40.
Gesn. σαφέστατα] σαφέστερα C.E.F.G.I. Vigeri margo. c 3. γι-
νώσκοιμεν] γινώσκομεν B.C.D.F.G.I. ναί—Ἀλκιβάδῃ om. B. 5. πλα-
τύτερον] ὅπως πλ. C.F.G.I. ὅπως suprasc. D. Μοχ ὁ αὐτὸς λεγ. οὕτ.
om. C.E.I. ἐρμηνεύει item om. E.I. 6. τοὺς τόπους] ἴσ. τοῦτον τὸν
τόπον Vigeri margo. θῶμεν οὖν—συγγενέστερον om. B.

eam intuebitur, ac simul quicquid divini est, deum, inquam, et sapientiam
intelliget; is demum se ipsum una perfectissimeque cognoscet.

Enimvero liquet, opinor, illud; quemadmodum specula quædam sunt,
quæ oculi nostri pupillam perspicuitate, nitore, ac splendore superent: ita
deum illo ipso, quod nostro in animo perfectissimum est, puriorem et
illustriorem esse.

Et merito id quidem o Socrates.

Cum igitur in Deum ipsum intuebimur, tum pulcherrimo sane rerum
etiam humanarum speculo, ad vim animi perspicendam utemur, atque ita
nos ipsos pervidere maxime ac nosse poterimus.

Ita prorsus.

6 Hæc in Alcibiade. At in dialogo De Anima locum hunc uberius
fususque tractans, sic loquitur.

Plat. Placetne, inquit Socrates, duo rerum genera statuamus, aspectabile
Phæd. unum, alterum non aspectabile? Placet, inquit. Et hoc quidem non
p. 79.

τὰ αὐτὰ ἔχον, τὸ δὲ ὁρατὸν μηδέποτε κατὰ ταυτά; Καὶ d
 7 ταῦτα, ἔφη, θῶμεν. Φέρε δὴ, ἡδ' ὅς, ἄλλο δὴ τι ἡμῶν αὐτῶν
 τὸ μὲν σῶμά ἐστι, τὸ δὲ ψυχὴ; Οὐδὲν ἄλλο, ἔφη. Ποτέρω
 οὖν ὁμοιότερον τῷ εἶδει φαίμεν ἂν εἶναι καὶ συγγενέστερον 5
 τὸ σῶμα; Παντὶ, ἔφη, τοῦτό γε δῆλον ὅτι τῷ ὁρατῷ. Τί
 δὲ ἡ ψυχὴ; ὁρατὸν, ἢ ἀειδές; Οὐχ ὑπὸ ἀνθρώπων γε, ὧ
 Σώκρατες, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν ἡμεῖς γε τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ μὴ 10
 τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει ἐλέγομεν, ἢ ἄλλῃ τινὶ οἶει; Τῇ τῶν
 8 ἀνθρώπων. Τί οὖν περὶ ψυχῆς λέγομεν; ὁρατὸν ἢ ἀόρα-
 τον εἶναι; Οὐχ ὁρατόν. Ἀειδές ἄρα; Ναί. Ὁμοιότερον
 ἄρα ψυχῇ σώματος ἐστι τῷ ἀειδεῖ, τὸ δὲ τῷ ὁρατῷ. Πᾶσα
 9 ἀνάγκη, ὧ Σώκρατες. Οὐκοῦν καὶ τόδε πάλαι ἐλέγομεν, ὅτι p. 552
 ἡ ψυχὴ ὅταν μὲν τῷ σώματι προσχρῆται εἰς τὸ σκοπεῖν τι,
 ἢ διὰ τοῦ ὁρᾶν, ἢ διὰ τοῦ ἀκούειν, ἢ δι' ἄλλης τινὸς αἰσθή-
 σεως· (τοῦτο γάρ ἐστι τὸ διὰ τοῦ σώματος, τὸ δι' αἰσθήσεως 5

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

c 9. τὰ αὐτὰ] ταυτὰ C.F.G.I. d 2. δὴ τι] τι om. C.F.G. τι δὴ I.
 4. ὁμοιωτ.] ὁμοιωτ. C. qui mox om. ἄν. Hoc F.G. 6. παντὶ—
 ὁρατῷ] πανταχῇ τοῦτό γε δὴ τῷ ὁρ. B.C.F.G.I. πανταχοῦ τοῦτό γε δὴ
 τῷ ὁρ. E. 8. γε om. D. 11. ἐλέγομεν] λέγομεν B.C.F.G.I. Tum ἡ
 ἀόρατον om. B. οἶει] οἷε D. 14. ἀειδές] αἰεὶ δὲ B. ὁμοιότε-
 ρον] ὁμοιότερος C.

p. 552. οὐκοῦν καὶ τόδε ἐλέγ.] καὶ λοιπὸν τὸ πάλαι λεγόμενον B. πάλαι
 C.F.G. pro τόδε. οὐκοῦν καὶ πάλιν ἐλ. E.I. 2. προσχρῆται]
 χρῆται B.C.F.G.I. 3. ἡ διὰ τοῦ ὁ.] οὐχὶ ἡ διὰ τοῦ ὁ. B.C.F.G.
 5. τὸ δι' αἰσθήσεως om. B.C.E.F.G.I.

aspectabile, eodem semper modo se habere; aspectabile autem illud, nun-
 7 quam? Et hoc quoque placet, inquit. Age jam, inquit ille, an aliquid in
 nobis præter corpus animumque reperias? Nihil vero, inquit. Utri ergo
 generi corpus nostrum simile magis cognatumque dixerimus? Nemini
 vero, inquit dubium, quin aspectabili. Quid animus autem? Num aspecta-
 bile quid est, an potius non aspectabile? Non hominibus certe quidem, o
 Socrates. Atqui nos sane cum aspectabile aut non aspectabile diceremus,
 humanæ naturæ respectu utrumque dicebamus: tu vero aliamne aliquam
 8 cogitabas? Equidem humanam quoque solam. Utrum igitur de animo
 dicebamus, videri eum posse, an contra? Non posse, inquit. Esse igitur
 aliquid non aspectabile? Esse. Animus ergo rei non aspectabili similior
 est, quam corpus; hoc vero aspectabili similius. Necesse id prorsus, o
 9 Socrates. Num id præterea dicebamus, animum quoties ad aliquid inves-
 tigandum corporis operam interponit, sive hoc visu fiat, sive auditu, sive
 alio quocunque sensu: (quod enim sensu percipitur, corporis opera utique

ΠΛΑ-
ΤΩ.
ΝΟΣ

σκοπεῖν τι) τότε μὲν ἔλκεται ὑπὸ τοῦ σώματος εἰς ταῦτα τὰ
μηδέποτε κατὰ ταυτὰ ἔχοντα· καὶ αὐτὴ πλανᾶται, καὶ ταράτ-
τεται, καὶ ἱλιγγιᾶ, ὥσπερ μεθύουσα, ἅτε τοιούτων ἐφαπτο-
10 μένη; Πάνυ γε. "Οταν δὲ αὐτὴ καθ' αὐτὴν σκοπῇ, ἐκείσε 10
οἴχεται, εἰς τὸ καθαρὸν τε καὶ αἰεὶ ὃν καὶ ἀθάνατον καὶ ὡσαύ-
τως ἔχον, καὶ ὡς ξυγγενὴς οὖσα αὐτοῦ αἰεὶ μετ' ἐκείνου τε b
γίνεται, ὅταν περ αὐτὴ καθ' ἐαυτὴν γένηται, καὶ ἐξῇ αὐτῇ·
καὶ πέπανταί τε τοῦ πλάνου, καὶ περὶ ἐκεῖνα αἰεὶ κατὰ τὰ
αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχει, ἅτε τοιούτων ἐφαπτομένη. Καὶ 5
11 τοῦτο αὐτῆς τὸ πάθημα φρόνησις κέκληται. Παντάπασιν,
ἔφη, καλῶς καὶ ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες. Ποτέρῳ οὖν αὖ
σοι δοκεῖ τῷ εἶδει, καὶ ἐκ τῶν πρόσθεν [εἰρημένων,] καὶ ἐκ
τῶν νῦν λεγομένων, ἡ ψυχὴ ὁμοιότερον εἶναι καὶ συγγενέστε- 10
ρον; Πᾶς ἄν, ἔμοιγε δοκεῖ, ἡδ' ὅς, συγχωρήσαι, ὦ Σώκρατες, c
ἐκ ταύτης τῆς μεθόδου, καὶ ὁ δυσμαθέστατος, ὅτι ὅλῳ καὶ
παντὶ ὁμοιότερόν ἐστιν ψυχὴ τῷ αἰεὶ ὡσαύτως ἔχοντι μᾶλ- 5
12 λον ἢ τῷ μῇ. Τί δὲ τὸ σῶμα; Τῷ ἐτέρῳ. "Ορα δὴ καὶ

a 6. ὑπὸ] ἀπὸ B. εἰς τὰ] εἰς ταῦτα τὰ B.C.E.F.G.I. 7. πλαν.
κ. ταρ.] ταρ. κ. πλαν. C.F.G. 9. γὰρ αὐτῇ] γε om. B.C.E.I. Μοx
αὐτὴν C.I. pro ἐαυτὴν et infra καὶ αὐτῇ F.G. 10. οἴχεται] ἔρχεται B.D.
11. τε καὶ] τε om. B.C.F.G.I. Tum καὶ ὡσαύτως ἔχον om. E. b. αἰεὶ om.
E.I. 2. ἐαυτὴν] αὐτὴν F.G. 3. γένηται] γίνηται C.F.G. Tum
καὶ τῇ αὐτῇ B.C. καὶ ἐν τῇ αὐτῇ E.G.I. 7. ἀληθῆ] ἀληθῶς B.C.F.G.
8. ποτέρῳ—δηλαδὴ ὦ Σώκρατες om. B. αὖ σοι] αὖ om. C.F.G. et
mox om. εἰρημένων et sic D. c 4. ἡ ψυχῇ] ἡ om. C.E.F.G. 6. τῷ
ἐτέρῳ—καὶ σῶμα om. E.I.

percipitur:) toties ejusdem corporis vi, ad ea quæ nunquam eodem se
modo habent pertrahi, errare simul, perturbari, et quadam vertigine sic
10 quasi ebriam circumferri, quod rerum istarum tractationem attigerit? Om-
nino. At ubi per sese aliquid ipse contemplatur, tum illuc sane profi-
ciscitur, ubi sese ad naturæ purissimæ, quæ sempiterna, immortalis, et
rationis semper ejusdem est, societatem adjungit: adeoque tanquam ipsi
cognatus, cum ea versatur assidue, quamdiu quidem et apud sese est, et
ipsi licet: itaque ab omni errore liberatur, et circa genus illud rerum
eodem se modo semper habet, quod in earum sese commercium dederit.
11 Qui quidem animi sensus prudentia nuncupatur. Recte prorsus ac vere
loqueris, o Socrates. Tu ergo cum superioribus, tum iis præterea, quæ a
nobis etiamnum disputantur, adductus, utri tandem ex illo duplici genere
similiorem animum, magisque cognatum arbitraris? Nemo enim opinor, o
Socrates, tardissimus licet atque pinguissimus, non hac tua argumenta-
tione convictus agnoscat, in omnibus omnino, naturæ illi similiorem, esse
12 animum quæ eodem se modo semper habeat, quam ei quæ secus. Corpus

τῇδε· ὅτι ἐπειδὰν ἐν τῷ αὐτῷ ὧσι ψυχὴ καὶ σῶμα, τῷ μὲν
 δουλεῖν καὶ ἄρχεσθαι ἡ φύσις προστάττει, τῇ δὲ ἄρχειν καὶ
 δεσπόζειν· καὶ κατὰ ταῦτα αὐ πότερόν σοι δοκεῖ ὁμοιον τῷ 10
 θεῷ εἶναι, καὶ πότερον τῷ θνητῷ; *Ἡ οὐ δοκεῖ σοι τὸ μὲν
 θεῖον οἶον ἄρχειν τε καὶ ἡγεμονεύειν πεφυκέναι, τὸ δὲ θνητὸν
 13 ἄρχεσθαί τε καὶ δουλεῖν; *Εμοιγε. Ποτέρῳ οὖν ἡ ψυχὴ d
 ἔοικε; Δηλαδὴ, ὃ Σώκρατες, ὅτι ἡ μὲν ψυχὴ τῷ θεῷ, τὸ δὲ
 σῶμα τῷ θνητῷ. Σκόπει δὴ, ἔφη, ὃ Κέβης, εἰ ἐκ πάντων
 [325] τῶν εἰρημένων τάδε ἡμῖν ξυμβαίνει· τῷ μὲν θεῷ, καὶ ἀθανάτῳ,
 καὶ νοητῷ, καὶ μονοειδεῖ, καὶ ἀδιαλύτῳ, καὶ αἰὶ ὡσαύτως κατὰ 5
 τὰ αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ, ὁμοιότατον εἶναι ψυχὴν· τῷ δὲ ἀν-
 θρωπίνῳ, καὶ θνητῷ καὶ ἀνοήτῳ, καὶ πολυειδεῖ, καὶ διαλυτῷ,
 καὶ μηδέποτε κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ, ὁμοιότατον αὖ
 14 εἶναι τὸ σῶμα. *Ἐχομέν τι παρὰ ταῦτα ἄλλο λέγειν, ὃ 10
 φίλε Κέβης, ὡς οὐχ οὕτως ἔχει; Οὐκ ἔχομεν. Τί οὖν;
 τούτων οὕτως ἐχόντων, ἂρ' οὐ σώματι μὲν ταχὺ διαλύεσθαι
 προσήκει, ψυχῇ δὲ αὐ τοπαράπαν ἀδιαλύτῳ εἶναι, ἢ ἐγγὺς τι
 15 τούτου; Πῶς γὰρ οὔ; Συννοεῖς οὖν, ἔφη, ὅτι ἐπειδὰν ἀπο-p. 553

c 10. ὁμοιον δοκεῖ] δοκεῖ ὁμ. C.E.F.G.I. εἶναι om. F.G.I. 11. θεῖον]
 θεῖον οἶον F.G.I. d 2. σκόπει δὴ] σκόπει δὲ B. 5. καὶ νοητῷ om. B.
 6. καὶ κατὰ] καὶ om. B.C.F.G.I. Μοx ἑαυτῷ C.I. et sic infra. ἑαυτῷ D.
 καὶ item om. E. 10. ἄλλο] ἄλλη B.

vero quid? Alteri videlicet. Jam mihi quoque istud attende: dum simul
 animus corpusque versantur, huic servitum et obsequium, imperium illi
 atque dominatum, ab ipsamet natura mandatum esse. Quibus e duobus,
 utrum porro divinæ, utrum mortali naturæ affine arbitraris? Num tibi ut
 imperare ac moderari, divinum, ita obsequi ac servire, mortale tibi quid-
 13 dam videtur? Videtur sane. Utrius ergo similis animus est? Enimvero,
 divinæ animum, corpus mortali simile esse liquet, o Socrates. Vide igitur,
 inquit, o Cebes, num id ex superioribus omnibus consequatur: divinæ,
 immortalis, spiritalis, simplici, indissolubili, unoque semper et eodem se
 modo habenti naturæ, simillimum esse animum: corpus contra, humanæ,
 mortali, mentis experti, multiplici, solutioni obnoxia, nec rationem semper
 14 eandem vultumque retinenti, simillimum. Caussæne dicimus aliquid,
 carissime Cebes, quominus vera ista videantur? Nihil plane. Hæc ergo
 cum ita sint, nunquid proprium id corporis est, uti brevi solvatur, animi
 contra, vel ut nunquam penitus dissolvi possit, vel aliud quiddam hujus
 15 conditionis affine? Quippe. Jam intelligis ipse mecum, inquit, ubi

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

θάνῃ ὁ ἄνθρωπος, τὸ μὲν ὄρατὸν αὐτοῦ, τὸ σῶμα, καὶ ἐν ὀρατῷ κείμενον, ὃ δὴ νεκρὸν καλοῦμεν, ᾧ προσήκει διαλύεσθαι, καὶ διαπίπτειν, καὶ διαπνεῖσθαι, οὐκ εὐθὺς τούτων οὐδὲν πέ- 5
πονθεν, ἀλλ' ἐπιεικῶς συγχρὸν ἐπιμένει χρόνον· ἐὰν μὲν τις καὶ χαριέντως ἔχων τὸ σῶμα τελευτήσῃ, καὶ ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ, καὶ πάνν μάλα. Συμπεσὸν γὰρ τὸ σῶμα καὶ ταριχευθὲν, ὥσπερ 10
οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ταριχευθέντες, ὀλίγου ὅλον μένει ἀμήχανον b
ὅσον χρόνον. Ἐνια δὲ μέρη τοῦ σώματος, καὶ ἐὰν σαπῇ, ὅστᾳ τε καὶ νεῦρα, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, ὅμως, ὡς ἔπος
16 εἰπεῖν, ἀθάνατά ἐστιν, ἢ οὐ; Ναί. Ἡ δὲ ψυχὴ ἄρα, (τὸ 5
ἀειδὲς, τὸ εἰς τοιοῦτον τόπον ἕτερον οἰχόμενον, γενναῖον, καὶ
καθαρὸν, καὶ ἀειδῇ, εἰς ἄδον, ὡς ἀληθῶς, παρὰ τὸν ἀγαθὸν
καὶ φρόνιμον θεὸν, οἱ, ἂν θεὸς ἐθέλῃ, αὐτίκα καὶ τῇ ἐμῇ ψυχῇ 10
ιτέον) αὕτη δὲ δὴ ἡμῖν ἡ τοιαύτη, καὶ οὕτω πεφυκυῖα, ἀπαλ-
λαττομένη τοῦ σώματος, εὐθὺς διαπεφύσηται, καὶ ἀπόλωλεν, c
17 ὥς φασιν οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι; Πολλοῦ γε δεῖ, ᾧ φίλε Κέβης
τε καὶ Σιμμία· ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ᾧδε ἔχει. Ἐὰν μὲν 5

p. 553. 3. τὸ σῶμα] τὸ om. B.C. 5. καὶ διαπνεῖσθαι—σώματος
om. B. 8. τῇ αὐτῇ] τοιαύτῃ C.F.G.I. 9. συμπεσὸν E. b 2. ἐνια
δὲ] δὲ om. F.G. 4. ὅμως] ὁμοίως B.D.E.F.G.I. 8. ὡς ἀληθῶς
om. B. 9. ἐὰν] ἂν B.C.F.G. οἷον ἂν E.I. Tum ὁ om. C.F.G. ante
θεός. 10. δὲ δὴ] δὴ om. B.C.D.E.F.G.I. 11. καὶ οὕτω] καὶ οὐ
B.F.G.I. c 3. γε καὶ] καὶ om. C.E.F.G.I. 4. ἀλλὰ π.] ἀλλὰ πολ-
λὰ πολλῷ B.D. ἀλλὰ πολλὰ πολλῶν C.F.G.I. et ni fallor E.

homo interierit, corpus hoc ejus aspectabile, quod in re similiter aspectabili
jacet, quæ a nobis cadaver appellatur, cujus id proprium est, ut solvatur,
diffuat, evanescat, ejusmodi tamen continuo subire nihil; sed potius satis
multo tempore consistere: adeoque si quis formoso et eleganti corpore de-
cesserit, illam ipsam dignitatem ac speciem admodum retinere. Et vero
posteaquam exsiccatum fuerit conditumque corpus, ut qui apud Ægyptios
conditi solent, mirum quamdiu totum fere integrumque maneat. Quin et
partes corporis aliquæ, tametsi jam extabuerit, ossa videlicet, nervi, ac
cæteræ id genus omnes, immortales, pene dixerim, supersunt ipsæ tamen:
16 nonne? Sic est. At vero, animus ille noster, (qui videri non potest, qui
in alteram quandam similemque sedem commigrans, eamque nobilem simul
et castam, atque ab omni conspectu sejunctam apud inferos, ad bonum
aliquem haud dubie sapientemque deum proficiscitur; quo quidem, si deo
placuerit, animo isti meo abeundum jamjam erit.) Ille, inquam, noster
animus, talis cum sit ab natura satus, simulatque liberatus corpore fuerit,
17 evanescet illico, ac funditus, ut vulgus hominum loquitur, interibit? Per-
multum id quidem abest, mi Cebes, tuque o Simmia. Imo longe profecto

καθαρὰ ἀπαλλάττηται, μηδὲν τοῦ σώματος συνεφέλκουσα, ἄτε οὐδὲν κοινωνοῦσα αὐτῷ ἐν τῷ βίῳ ἐκοῦσα εἶναι, ἀλλὰ φεύγουσα αὐτὸ, καὶ συνηθροισμένη αὐτῇ εἰς ἑαυτήν, ἄτε μελετῶσα αἰεὶ τοῦτο· (τοῦτο δὲ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ὀρθῶς 10 φιλοσοφοῦσα, καὶ τῷ ὄντι τεθνάναι μελετῶσα ῥαδίως· ἢ οὐδ' 18 τοῦτ' ἂν εἴη μελέτη θανάτου; Παντάπασί γε.) Οὐκοῦν οὕτω μὲν ἔχουσα εἰς τὸ ὅμοιον αὐτῇ τὸ αἰεδὲς ἀπέρχεται, τὸ θεϊόν 5 τε, καὶ ἀθάνατον, καὶ φρόνιμον· οἱ ἀφικομένη ὑπάρχει αὐτῇ εὐδαίμονι εἶναι, πλάνης, καὶ ἀνοίας, καὶ φόβων, καὶ ἀγρίων ἐρώτων, καὶ τῶν ἄλλων κακῶν τῶν ἀνθρωπείων ἀπηλλαγμένη, ὥσπερ δὲ λέγεται κατὰ τῶν μεμνημένων, ὡς ἀληθῶς τὸν λοι- 10 πὸν χρόνον μετὰ θεῶν διάγουσα· οὕτω φῶμεν, ὦ Κέβης, ἢ 19 ἄλλως; Οὕτως νῆ Δία, ἔφη ὁ Κέβης. Ἄν δέ γε, οἶμαι, p. 554 μεμιασμένη καὶ ἀκάθαρτος τοῦ σώματος ἀπαλλάττηται, ἄτε σώματι αἰεὶ ξυνούσα, καὶ τοῦτο θεραπεύουσα, καὶ ἐρώσα, καὶ γεγοητευμένη ὑπ' αὐτοῦ, ὑπὸ τε τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῶν, 5

c 5. τοῦ σώματος μηδὲν] μηδὲν om. C. ante τοῦ σώματος in E.F.G.I.

ut in libris Platonis. 8. αὐτὸ] αὐτῷ B.C.D. αὐτῷ G. Tum αὐτῇ C.F.G. 9. αἰεὶ τοῦτο] τοῦτο om. B.C.F.G.I. d. μελετῶσα ῥ.] ῥ. μελετῶσα B. qui om. seqq. usque ad ἀπηλλαγμένη. 3. ἔχουσα] ἴσχουσα C.F.G. 5. οἶ] οἶον C. οἶα φιλομένη E. 11. φῶμεν] φαμέν B.

p. 554. 2. τοῦ σώματος om. B. qui mox ξενούσα. 4. γοητευομένη] γεγοητευμένη B.C.F.G.I. τε τῶν] τε om. C.F.

verius quod sequitur. Si purus ex corpore discesserit, nihilque secum ex eo trahens, quod nullum unquam hac in vita cum eo prudens volensque commercium habuerit, sed potius illud fugiens, in se ipsum collectus perstiterit, quod in eo meditationis genere totus semper esset: (quod dum agebat, hoc sane agebat unum, uti recte philosopharetur, ac re ipsa facile moriendi rationem secum ipse versaret. Quid enim? an hæc tibi mortis 18 meditatio non videtur? Ita plane.) Animus inquam hoc statu si discedet, ad illud continuo sese recipiet, quod affine sibi est, spectarique non potest, divinum quiddam utique, immortale simul ac sapiens, quo cum pervenerit, tum demum felix esse incipit, ab errore, inscitia, terroribus, insanis amoribus, ac reliqua malorum humanorum contagione liberatus. Atque, ut de initiatis dici vulgo solet, in deorum societate deinceps totus vere ac perpetuus est. Utrum tibi hoc, mi Cebes, genus orationis probatur, an aliud placet? Mihi vero admodum probatur, inquit Cebes, ita me Jupiter amet. 19 At vero, idem, opinor, si contaminatus ex corpore inquinatusque migrabit, quod assiduus cum eo fuerit, quod ipsum coluerit atque amaverit, ejusque simul cupiditatum voluptatumque veneficiis usque adeo fascinatus captus-

ΠΑΛ-
ΤΗ-
ΝΟΣ

ὥστε μηδὲν ἄλλο δοκεῖν εἶναι ἀληθές, ἀλλ' ἢ τὸ σωματοειδές, οὗ ἂν τις ἄψαιτο, καὶ ἴδοι, καὶ φάγοι, καὶ πίοι, καὶ πρὸς τὰ ἀφροδίσια χρήσαιτο· τὸ δὲ τοῖς ὄμμασι σκοτῶδες, καὶ αἰ-
δές, νοητὸν δὲ καὶ φιλοσοφία αἵρετόν, τοῦτο δὲ εἰθισμένη¹⁰
μισεῖν τε, καὶ τρέμειν, καὶ φεύγειν· οὕτω δὲ ἔχουσιν οἷαι
ψυχὴν αὐτὴν καθ' αὐτὴν εἰλικρινῇ ἀπαλλάξεσθαι; Οὐδ' b
ὁπωστιοῦν, ἔφη.

20 Ταῦτα ὁ Πλάτων· ἑξαπλοῖ δὲ τὴν διάνοιαν ὁ Πορ-
φύριος, ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Πρὸς Βοηθὸν Περὶ Ψυχῆς
τοῦτον γράφων τὸν τρόπον·

5

ΠΟΡΦΥ-
ΡΙΟΥ

28 Αὐτίκα λόγον ἰσχυρὸν εἶναι δοκοῦντα τῷ Πλάτῳ εἰς c
παράστασιν τῆς ψυχῆς ἀθανασίας, τὸν ἐκ τοῦ ὁμοίου. Εἰ
γὰρ ὁμοία τῷ θείῳ, καὶ ἀθανάτῳ, καὶ αἰδεῖ, καὶ ἀσκεδάστῳ,
καὶ ἀδιαλύτῳ, καὶ οὐσιωμένῳ, καὶ συνεστῶτι ἐν ἀφθαρσίᾳ, πῶς 5
2 οὐ τοῦ γένους ἂν εἴη τοῦ κατὰ τὸ παράδειγμα; Ὅταν γὰρ
[326] δύο τινῶν ἄκρων ἐναργῶς ἐναντίων, οἷον λογικοῦ τε καὶ ἀλό-
γου, ἄλλο τι ἀμφισβητῆται ποίας ἐστὶ μερίδος, εἰς ἣν καὶ

a 5. ὥστε—αἵρετόν om. B. 6. ἢ τὸ] τὸ om. C.F.G. 7. πίοι—
φάγοι] φάγοι—πίοι C.F.G. 9. ὄμμασι] σώμασι E. 10. εἰθισμένη
μισεῖν τε καὶ] ἢ μισεῖν καὶ B.C.E.F. ἢ μ. τε κ. G.I. b. ἀπαλλάξεσθαι]
ἀπαλλάξασθαι B.C.F.G.I. Mox post Πλάτων desunt cett. B. qui om.
cap. seq. c 4. οἰωμένῳ E. 7. γὰρ om. F.

que fuerit, nihil ut aliud rerum putaret, quam quod esset corporeum, quod tactu visuve perciperetur, quod poculentum aut esculentum esset, aut in rebus venereis locum haberet: quicquid autem sic oculis obscurum esset, ut ab iis non videretur quidem, sed mente tamen ac philosophiæ vi cape-
retur, id totum odisse, formidare, ac fugere soleret: an tu eum, qui com-
paratus ita sit, purum ac sincerum, atque ab omni per sese labe sejunctum
ex corpore discessurum arbitraris? Nullo modo, inquit ille.

20 Hactenus Plato. Cujus sententiam uberius exponens tractansque
Porphyrius, in eorum primo, quos ad Boëthum scribit, ita de animo
loquitur.

28 Ad immortalitatem animi defendendam, inquit, promptum id firmumque
argumentum Platoni visum, quod ex rei similis ratione duceretur. Nam
si naturæ divinæ, quæ et immortalis est, nec videri, aut dissipari, solvique
potest, sed in ipsa integritate sitam habet et consistentem essentiam, affinis
est animus, quid ni ejus quoque generis ille sit, quod suum illud exemplar
2 imitetur? Cum enim, ubi summa duo quædam inter sese opponi constat,
cujusmodi sunt ratione præditum, et rationis experts, de tertio aliquo dubi-

οὗτος τρόπος ἀποδείξεως διὰ τοῦ δεῖξαι τίνι τῶν ἀντικειμένων ¹⁰ ΠΟΡΦΥ-
 ὅμοιον. Οὕτω γὰρ, καίπερ ἐν ἀλογίᾳ κατὰ πρώτην ἡλικίαν ^d ΠΙΟΤ
 τοῦ ἀνθρωπίνου γένους κατεσχημένου, πολλῶν τε ἄχρι γήρως
 ἐν τοῖς τῆς ἀλογίας ἀμαρτήμασι πλεοναζόντων, ὅμως διὰ τὸ
 τῷ καθαρῶς λογικῷ πολλὰς ὁμοιότητας φέρειν λογικὸν εἶναι ⁵
³ τὸ γένος τοῦτο ἐξαρχῆς ἐπιστεύθη. Ὅντος οὖν θεοῦ τοῦ
 συστήματος καὶ ἀκηράτου καὶ ἀλυμάντου προφανῶς τοῦ τῶν
 θεῶν, ὅντος δὲ πάλιν ἐναργῶς τοῦ χθονίου καὶ λυτοῦ καὶ ἐν ¹⁰
 διαφθορᾷ κειμένου, ἀμφισβητουμένης δὲ παρά τισι τῆς ψυχῆς
 τίνι τῶν προκειμένων μέρει προσκεχώρηκεν, ἐκ τῆς ὁμοιότη-
⁴ τος ῥῆθι ὁ Πλάτων δεῖν ἀνιχνεύειν τὴν ἀλήθειαν. Καὶ ^{p. 555}
 ἐπειδὴ τῷ μὲν θνητῷ τε καὶ λυτῷ καὶ ἀνοήτῳ καὶ ζωῆς ἀμε-
 τόχῳ, καὶ διὰ τοῦτο ἀπτῷ τε καὶ αἰσθητῷ καὶ γινομένῳ καὶ
 ἀπολλυμένῳ, οὐδαμῶς ἔοικε, τῷ δὲ θείῳ καὶ ἀθανάτῳ καὶ ⁵
 ἀειδεῖ καὶ νοερῷ ζῶντί τε καὶ ἀληθείας συγγενεῖ, καὶ ὅσα
 ἐκείνος περὶ αὐτῆς ἀναλογίζεται ἐδόκει μὴ τὰς μὲν ἄλλας
 ὁμοιότητας τοῦ θεοῦ ἐνεῖναι συγχωρεῖν, τὸ δὲ τῆς οὐσίας

d 2. κατεσχημ.] κατισχημ. C.F.G. καὶ D. 4. τὸ τῷ] τῷ om. D.
 καθαρῷ F.G. 6. ἐπιστεύθη] ἂν ἐπιστ. C.D.F.G. 7. συστήματος]
 τοῦ συστ. C.F.G. 9. δὲ πάλιν] δὲ om. C. ὄντα pro ὄντος I. 10. καὶ
 αὐτοῦ] τοῦ αὐτοῦ C.D.F.G. Recte mihi videtur coniecisse Vigerus, καὶ
 λυτοῦ. Vid. p. 555 a. 556 a. Μοχ διαφορᾷ D. διαφορᾷ F. 11. ἀμ-
 φισβητούμενος I. 12. προκειμένων om. C.F.G. τῶν προκ. D.

tatur, utrius in classe numeroque ponendum sit: tum is quoque probari
 solet demonstrandī modus, quo utri e duobus simile sit ostenditur. Sic
 enim, tametsi prima hominis ætas rationis et consilii laboret inopia, mul-
 tique præterea ad ipsam usque senectutem in plurimis imprudentia ac te-
 meritate labantur: quod tamen hominum genus cum ea natura, cujus
 integra sinceraque ratio est, multarum similitudinum societate conjunctum
³ sit, idem jam inde ab initio rationis compos habitum est. Cum itaque,
 divinus ille deorum cœtus, nihil unquam, ut constat, detrimenti capere
 possit: terrestre contra genus corruptioni obnoxium esse nemo non videat:
 in illa profecto dubitatione, qua nonnulli hærent, utrum ad genus animum
 adjungere debeant, jure Plato investigandam ex similitudine veritatem
⁴ putavit. Et quoniam ipse cum ea natura, quæ dissolvi potest, quæ mente
 simul ac vita caret, quæque tactu propterea cæterisque sensibus usurpari
 solita, nascitur pariter et extinguitur, affinitatis nihil habet: cum ea vero
 plurimum, quæ divina et immortalis est, quæ non visu, sed mente perci-
 pitur, quæ vitæ particeps est cognataque veritati, ac cæteris instructa
 dotibus, quas in animo philosophus agnoscit: adduci potuit nunquam, ut
 alias dei similitudines in eo reperiri concederet, essentiae conjunctionem et

ΠΟΡΦΥ-
ΡΙΟΥ

ἐμφορές ἀπ' αὐτῆς ἐθέλειν ἀθετεῖν, δι' ὃ καὶ τούτων αὐτὴν ¹⁰
⁵ τυχεῖν συμβέβηκεν. Ὡσπερ γὰρ τὰ ταῖς ἐνεργείαις τῷ θεῷ
 ἀνόμοια εὐθὺς καὶ τῇ συστάσει τῆς οὐσίας ἐξήλλακτο, οὕτως b
 ἀκόλουθον εἶναι τὰ τῶν αὐτῶν πως ἐνεργειῶν μέτοχα φθάνειν
 τὴν ὁμοιότητα τῆς οὐσίας κεκτημένα. Διὰ γὰρ τὴν ποιὰν ⁵
 οὐσίαν ποιᾷς εἶναι καὶ τὰς ἐνεργείας, ὡς αἶν ἀπ' αὐτῆς ρεούσας
 καὶ αὐτῆς οὐσας βλαστήματα.

6 Τούτου τοίνυν τοῦ λόγου τὴν δύναμιν περιαιρῶν ὁ
 Βοηθός, ἐπάκουσον εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου ὃ πεποίηκε
 γράφων οὕτως ¹⁰

7 Εἰ μὲν ἀθάνατός ἐστιν ἡ ψυχὴ, καὶ παντὸς ὀλέθρου κρείτ-
 των τις φύσις, πολλοὺς ἀναμείναντα χρὴ καὶ περιγηγησάμενον ^c
 8 λόγους ἀποφύνασθαι. Τὸ μέντοι τῶν περὶ ἡμᾶς ὁμοιότερον
 μηδὲν γενέσθαι θεῷ ψυχῆς, οὐ πολλῆς ἂν τις δεηθεῖς πραγμα-
 τείας πιστεύσειεν, οὐ μόνον διὰ τὸ συνεχὲς καὶ ἄπανστον τῆς ⁵
 κινήσεως, ἣν ἐν ἡμῖν ἐνδίδωσιν, ἀλλὰ τοῦ καθ' ἐαυτὴν νοῦ.
 9 Εἰς ὅπερ ἀπιδὼν καὶ ὁ Κροτωνιάτης φυσικὸς εἶπεν ἀθάνατον

p. 555. 9. ἐθέλειν] θέλειν I. 11. ἐνεργείαις] ταῖς ἐνεργ. C.D.E.
 F.G.I. b 6. ρεούσαις D. ρεούσης F. 9. λόγου ὄν] λόγου ὃ C.F.
 G.I. Quod deesse in uno ms. testatur Vigerus ἐπάκουσον, infra γέ-
 γραφεν pro γράφων posito, nihil hujusmodi enotavit collator meus.
 c. ἀναμείναντα] ἀμείναντα D. Μοx περιγηγησάμενος E. 8. φυσικὸς]
 φυσικῶς C.D.

affinitatem negaret, cujus unius caussa in cæterorum ornamentorum com-
 5 munione vocatus esset. Ut enim quæ deo agendi vi ritumque dissimilia
 sunt, eadem continuo ab propria illius essentiae ratione discedunt: ita
 plane consequens esse, ut quæ res eandem propemodum, quam ipse,
 agendi vim ac rationem habent, jam eæ prius essentiae cum eo similitu-
 dinem acceperint. Talis enim essentiae gratia, tales etiam esse agendi
 vires, quippe quæ ab ea manent, et quædam ejus quasi germina sint.

6 Cujus argumenti vim cum optime Boëthus caperet, audi sis quem-
 admodum ipso statim suæ disputationis exordio persequatur:

7 Utrum, inquit, immortalis sit animus, omnique interitu superior, qui
 rem per sese demonstrare vellet, multis eum sane ac longissimis disputa-
 8 tionum flexionibus uti oporteret. At vero, ut ex rebus nostris, deo simi-
 lius nihil esse quam animum, quivis sibi persuadeat, non spissam admodum
 et actuosam contentionem desideret: non modo quod ipse continuum in
 nobis perennemque motum efficiat, sed etiam ob ejus qua præditus est
 9 mentis excellentiam. Quod quidem physicus etiam ille Crotoniates dum

αὐτὴν οὖσαν, καὶ πᾶσαν ἡρεμίαν φύσει φεύγειν, ὥσπερ τὰ ¹⁰ ΠΟΡΦΥ-
¹⁰ θεία τῶν σωμάτων. Ἀλλὰ καὶ καθάπαξ τὴν ἰδέαν τῆς ψυ- ΠΙΟΤ
 χῆς καὶ μάλιστα τὸν ἄρχοντα ἐν ἡμῖν νοῦν, ὀπηλικά βου-
 δ
 λεύματα καὶ ὁρμὰς πολλάκις ὁποίας ὑποκινεῖ, τῷ κατανοή-
 σαντι πολλή τις ἂν πρὸς τὸν θεὸν ὁμοιότης ὑποφανεῖη.

¹¹ Καὶ ἐξῆς ἐπιλέγει,

Εἰ γὰρ ὡς ὁμοιότατον τῷ θείῳ πάντων χρημάτων ἡ ψυχὴ ⁵
 δέκνυται, τίς ἔτι χρεία τῶν ἄλλων δεῖσθαι λόγων εἰς ἀπό-
 δειξιν τῆς ἀθανασίας αὐτῆς προοιμιαζόμενον, καὶ μὴ καὶ τοῦ-
 τον ὡς ἓνα μετὰ τῶν πολλῶν καταριθμοῦντα, ἰκανὸν ὄντα ¹⁰
 ἐντρέψαι τοὺς εὐγνώμονας, ὡς οὐκ ἂν τῶν ἐμπερῶν τῷ θείῳ
¹² μετέσχεον ἐνεργειῶν μὴ τοι θεία γε οὖσα καὶ αὐτή; Εἰ γὰρ p. 556
 καίπερ ἐν τῷ θνητῷ καὶ λυτῷ καὶ ἀνοήτῳ καὶ καθ' ἑαυτὸ
 νεκρῷ καὶ αἰεὶ ἀπολλυμένῳ καὶ διαρρέοντι εἰς τὴν τῆς ἀπω-
 λείας μεταβολὴν κατορωρυγμένη αὐτό τε ποιεῖ καὶ συνέχει, ⁵
 καὶ τὴν ἑαυτῆς θείαν ἀναδείκνυσιν οὐσίαν, καίπερ ἐπιπροσθου-
 μένη καὶ ἐμποδιζομένη ὑπὸ τοῦ προκειμένου αὐτῇ πανωλέθρου

c 10. φύσει] φύσιν D. d. ὀπηλικά] ὀπηνικά D. 4. καὶ ἐξῆς ἐπι-
 λέγει om. C. 5. ὁμοιότατον] ὁμοιότητα D. 9. μετὰ τῶν] μετὰ
 om. F.G. 10. ὄντα om. I. 11. τῷ θείῳ] τὸ θεῖον D.

p. 556. 2. ἐαυτὸ] ἐαυτῷ C.D. ἐαυτὸν F. 4. κατορωρυγμένην E.
 5. ἐαυτῆς om. F. 6. ἐπιπροσθουμένη] ἐπιπροσθετουμένη C.D.F.G.

videret, animum illico nostrum, immortalis quod esset, quietem omnem,
¹⁰ divinorum more corporum, suapte natura defugere pronuntiavit. Et vero,
 qui semel animi hujus ideam noverit, ac præsertim quanta mens illa nostri
 moderatrix agitet versetque consilia, aut cujusmodi sæpissime in nobis
 impetus efficiat; idem profecto similitudinem ejus cum deo maximam
 deprehendet.

¹¹ Tum aliquot interjectis,

Nam si animum, inquit, naturæ divinæ omnium longe simillimum esse
 constiterit, quorsum alias deinceps, quasi præfandi caussa, ejus immorta-
 litati probandæ rationes exquiras, ac non istam potius unam inter ple-
 rasque censeas, ejusmodi cum sit, cui non cedere modestiores et æquiores
 salvo suo pudore non possint, quod nimirum deo similes agendi vires
¹² accepisset nunquam, nisi esset ipse divinus? Nam si mortali corpori, fluxo
 et sine mente, imo etiam vero ex sese cadaveri, quod extinguitur assidue,
 atque in interitus mutationem dilabitur, infossus ille dum est, non illud
 modo fingit atque conservat, sed naturæ quoque suæ divinitatem ostendit,
 tametsi extitialis hujus, quod obvium semper habeat, figmenti moles lucem
 ejus vimque debilitet: quomodo tandem, ubi semel rationem illam suam,

ΠΟΡΦΥ-
ΡΙΟΥ

πλάσματος, πῶς εἰ τῷ λόγῳ χωρισθείη, ὥσπερ χρυσίον περι-
 πεπλασμένον πηλοῦ, οὐκ αὐτόθεν ἂν τὸ ἐαυτῆς εἶδος ἐκφῇ-
 10 νεien, ὡς ἐμφερές ὃν μόνον τῷ θεῷ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ μέτοχον b
 αὐτοῦ εἶναι, καὶ τὰς ἐν ταῖς ἐνεργείαις ὁμοιότητος διασῶζον,
 καὶ ἐν τῷ μάλιστα θνητῷ αὐτῆς, (ὥσπερ ἐστὶν ὅταν ἐν τῷ
 θνητῷ καθειρχθῇ,) διὰ τοῦτο μὴ διαλυόμενον, ὅτι φύσεως 5
 ἦν τῆς ἀμοίρου φθορᾶς;

13 Καὶ ὑποκαταβάς φησι,

[327] Εἰκότως δὲ καὶ θεία φαίνεται ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν ἀμέριστον
 ὁμοιώσεως, καὶ θνητῇ, ἀφ' ὧν προσπελάζει τῇ θνητῇ φύ-
 σει· καὶ κάτεισι, καὶ ἄνεισι, καὶ θνητοειδὴς ἐστὶ, καὶ τοῖς 10
 14 ἀθανάτοις ἐμφερής. Ἄνθρωπος γὰρ καὶ ὁ γαστρίζων ἑαν- c
 τὸν καὶ κεκορέσθαι σπουδάζων, ὡς τὰ κτήνη· ἄνθρωπος δὲ
 καὶ ὁ σώζειν ἐν πελάγει δι' ἐπιστήμης ἐν κινδύνοις οἰός τε ὧν
 τὴν ναῦν, καὶ ὁ σώζειν ἐν νόσοις, καὶ ὁ γε τὴν μὲν ἀλήθειαν 5
 εὐρίσκων, μεθοδεύσας δὲ καὶ πρὸς γνώσεως καταλήψεις, πυ-
 ρείων τε εὐρέσεις καὶ ὠροσκοπείων τηρήσεις, καὶ μιμήσεις τῶν

a 9. χωρισθείη] χωρισθεῖς F. χρωσθείη I. 10. πηλοῦ] πηλῷ C.F.G.
 πολοῦ I. 11. ἐκφῇ.] ἐμφῇ. C.F.G. qui mox μόνη cum D. b 3. θνη-
 τῷ] μάλιστα θνητῷ C.F.G.I. Supra σώζειν D. 11. ἐμφερής] ἐμφε-
 ρές C. c. κεκορέσθαι] κορέεσθαι C.F.G. 6. πυρίων] πυρείων
 C.D.F.G.

velut aurum, ab circumfusi luti contagione secretam ac sejunctam habuerit, suam per sese formam speciemque patefaciet, quæ non affinis tantum deo sit, verum etiam propter hanc cum eo communionem, et agendi rationem ei persimilem adhuc retineat, et vero, qua sui parte mortalis est, ut sane est, dum mortali corpore inclusus constrictusque manet, eo tantum non dissolvatur, quod ejus naturæ sit, quæ nullam corruptionem interitumque patiatur?

13 Deinde progressus ulterius,

Idem, inquit, præterea, uti ex sua cum eo qui parte omni caret, simili-
 tudine, divinus merito videri potest: ita, quatenus mortalem ad naturam
 accedit, mortalis existimari. Descendit idem ac vicissim ascendit, morta-
 14 libus simul et immortalibus similis. Etenim homo est, qui farcire ventrem,
 qui jumentum more abdomen saturare contendat: homo item est, qui medio
 in mari, arte atque industria naufragii periculis navim eripere, qui alios
 liberare morbis, qui et verum perspicere, et ejusdem cognoscendi rationem
 aliis viamque munire, qui et igniarium reperire, et horologium signare,

15 τοῦ δημιουργοῦ ποιημάτων μηχανησάμενος. Ἄνθρωπος γὰρ ΠΟΡΦΥ-
ἐπενόησεν ἐπὶ γῆς συνόδους τῶν ἑπτὰ μετὰ τῶν κινήσεων δη- ΡΙΟΥ
μιουργῆσαι, διὰ μηχανημάτων τὰ ἐν οὐρανῷ μιμούμενος. Καὶ δ
τί γὰρ οὐκ ἐπενόησεν, ἀποδεικνύς τὸ θεῖον καὶ θεῶ παρισωμέ-
16 νον ἐν ἑαυτῷ νοῦν; Ἄφ' ὧν Ὀλυμπίου τε καὶ θεοῦ καὶ οὐδα-
μῶς θνητοῦ τολμήματα διαφαίνων, τοὺς πολλοὺς διὰ φιλαν- 5
τίαν τῆς αὐτῶν εἰς τὰ κάτω ῥοπῆς ἰδεῖν αὐτὸν οὐχ οἷους τε
ὄντας ἐκ τῶν ἔξωθεν φαινομένων ὁμοίως αὐτοῖς θνητοειδῆ
δοξάζειν αὐτὸν ἀναπέπικεν ἑνὸς ὄντος καὶ τούτου τρόπου
τῆς ἐκ κακίας παραμυθίας, τὸ τῇ ἀντανισώσει τῆς αὐτῶν 10
ἀθλιότητος διὰ τὰ ἔξωθεν φαινόμενα προσαναπανομένους
πείθειν ἑαυτοὺς, ὅτι ὡς τὰ ἔξω καὶ τὰ εἴσω [ὅμοιοι] πάντες
ἄνθρωποι.

17 Τούτων ἀπάντων διδάσκαλος ἐπέφηνε γεγονὼς ὁ Μω- p. 557
σῆς, ὃς διεξιὼν τὴν πρώτην ἀνθρωπογονίαν κατὰ τὰς
προτεθείσας λέξεις, διὰ τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἑξομοιώσεως
18 τοὺς περὶ ψυχῆς ἀθανασίας λόγους ἐπιστώσατο. Ἄλλ' 5

c 8. μηχανησάμενος] κτησάμενος C.F.G. d 2. τὸν] τὸ C.F.G.
3. αὐτῷ F.G. 4. διαφαίνων] διαμεταφαίνων D. 7. ὁμοίως] ὁμοί-
ους D.I. Mox καὶ θνητο. D. 8. ἀναπέπικεν αὐτὸν F.G. 11. ἐαν-
τῶν] αὐτῶν C.D. ult. ὅμοιοι om. C.D.F.G.I.
p. 557. γεγονὼς om. D.

15 ipsaque adeo summi artificis opera æmulari possit. Quippe homo enim
septem illorum siderum concursus et conversiones arte repræsentavit,
16 quo mentem illam suam et divinam, et deo persimilem ostenderet? Quibus
ille rebus cum cœlestem plane, divinumque, nec ullatenus mortalem im-
petum atque industriam exereret: vulgo tamen, quod uti nimium suam
illam in res inferiores inclinationem amat, ita minus eum intueri possit,
rebus illis quæ omnium in aspectum cadunt, facile persuasit, ut illum in
eadem ipse secum mortalium classe reponeret: præsertim cum inde
quoque, hoc tanquam aliquod improbitatis suæ solatium habeat, ut dum in
illa quam sibi ex rerum exteriorum specie fingit, suæ cum aliis miseriæ
communione acquiescit, cunctos homines tam intrinsecus quam extrinsecus
alios aliis similes arbitretur.

Hæc Porphyrius.

17 Quorum omnium doctorem ac magistrum Mosẽ fuisse constat,
qui verbis ante laudatis cum primam illam hominum molitionem
exposuit, ea cum Deo similitudine immortalitatis animi fidem fecit.
18 Sed quoniam ejusmodi est in constituendis incorporeæ, sensumque

ἐπειδὴ τὰ περὶ τῆς ἀσωμάτου καὶ ἀφανοῦς οὐσίας σύμ-
 φωνα καὶ ὁμόδοξα Μωσεῖ καὶ Πλάτῳ συνέστη, ὥρα
 καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς κατὰ Πλάτωνα φιλοσοφίας ἐπι-
 θεωρήσαι, δείξαί τε τὸν ἄνδρα Ἑβραίοις κατὰ πάντα ¹⁰
 φίλον, ἐκτὸς εἰ μή που παρατραπείς ἀνθρωπινώτερον ἢ ¹¹
¹⁹ κατὰ τὸν ἀληθῆ φάναι τι προήχθη λόγον. Αὐτίκα τῶν
 εἰρημένων ὅσα μὲν ἐπιτυχῶς λέλεκται τῷ ἀνδρὶ συντρέ-
 χοι ἂν τοῖς Μωσεῖ δεδογμένοις· ὅσα δὲ μὴ ἀρέσκοντα
 Μωσεῖ καὶ τοῖς προφήταις ὑπέλαβεν, οὐκ ἂν ἔχοι συνε- ⁵
 στῶτα τὸν λόγον. Τοῦτο δ' ἡμῖν ἐν καιρῷ τῷ δέοντι
 παραστήσεται. Τέως δ' ἐπεὶ πεφώραται ἐν τῇ περὶ τῶν
 νοητῶν ἐποπτεία συνωδὰ καὶ σύμφωνα τὰ τεθειμένα,
 ὥρα ἐπανελθοῦσιν αὖθις ἐπὶ τὴν τῶν αἰσθητῶν φυσιο- ¹⁰
 λογίαν ἐν βραχέσι τὴν πρὸς τὰ Ἑβραίων ἐπιδραμεῖν
 τοῦ ἀνδρὸς συμφωνίαν.

- 29 Μωσέως γενητὸν ἀποφνημαμένου τόδε τὸ πᾶν ὑπὸ τοῦ
 Θεοῦ γενόμενον, λέγει δ' οὖν ἀρχόμενος τῆς ἑαυτοῦ γρα-

a 7. μωσῇ] μωσεῖ C. et sic infra. 10. τε om. E. b 2. τῶν
 γὰρ D. qui mox εἴρηται. 6. τὸν λ.] τὸν om. I. 7. παραστήσεται]
 ῥηθήσεται D. 8. περὶ τῶν] περὶ τὴν τῶν C.F.G. 10. ἐπελθοῦσιν]
 ἐπανελθοῦσιν C.F.G.I. c 6. γενομένου F. 7. λέγει] λέγοντος ἐν
 ἀρχῇ B.

fugientis naturæ rationibus, Mosem inter Platonemque consensio :
 reliquas deinceps Platonice philosophiæ partes videamus, eundemque
 Hebræorum in omnibus amantem ac studiosum fuisse ostendamus,
 nisi sicubi dum plus humano sensui, quam ferebat sacrarum literarum
¹⁹ veritas indulgeret, longius exerravit. Id sane liquet, ubicunque
 verum feliciter attigit, Mosis eum vestigiis institisse : Eundem, quo-
 ties a Mosis ac prophetarum mente discessit, toties disserendo ac
 ratiocinando titubasse. Atque id suo nobis loco demonstrabitur.
 Interea, quando cum illis in spiritualium naturarum tractatione cohæ-
 renter loquentem audivimus ; sequitur, ut ad earum quæ sensibus
 usurpantur physiologiam transeuntes, quam ipsi quoque cum Hebræis
 hoc in genere conveniat, paucis indicemus.

- 29 Universum hoc a Deo conditum, aliquem ortum habuisse Moses
 Gen. 1. docuit, dum ait ipso statim operis sui vestibulo, *In principio fecit*

φῆς, Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ δ
μετὰ ταῦτα κατὰ μέρος ἐπάγει, Αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως
οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὅτε ἐγένετο, ἢ ἡμέρα ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν
οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Ἀκουε τοῦ Πλάτωνος ὡς οὐκ ἐκ- 5
πίπτει τῆς διανοίας, ὧδέ πη καὶ αὐτὸς γράφων·

2 Πᾶν δὲ αὐτὸ τὸ γιγνόμενον, ὑπ' αἰτίου τινὸς ἐξ ἀνάγκης γί-
γνεσθαι· πάντη γὰρ ἀδύνατον χωρὶς αἰτίου γένεσιν ἔχειν.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

3 Καὶ ἐπιλέγει,

Ὁ δὴ πᾶς οὐρανὸς ἢ κόσμος, ἢ καὶ ἄλλο ὃ τι ποτὲ ὄνο- 10
μαζόμενος μάλιστα ἂν δέχοιτο, τοῦθ' ἡμῖν ὠνομάσθω· σκε-
πτέον οὖν περὶ αὐτοῦ πρῶτον, ὅπερ ὑπόκειται περὶ παντὸς
ἐν ἀρχῇ δεῖν σκοπεῖν· πότερον ἦν αἰεὶ, γενέσεως ἀρχὴν ἔχων
4 οὐδεμίαν, ἢ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς τινὸς ἀρξάμενος. Γέγονεν· 15
ὁρατὸς γὰρ ἀπτὸς τε ἐστὶ καὶ σῶμα ἔχων. Πάντα δὲ τὰ
τοιαῦτα αἰσθητά· τὰ δ' αἰσθητὰ, δόξη περιληπτὰ καὶ γε-
νητὰ ἐφάνη. Τῷ δ' αὖτε γενομένῳ φαιμέν ὑπ' αἰτίου τινὸς

d. καὶ πάλιν—τὴν γῆν om. B. καὶ πάλιν μετὰ τὰ] καὶ μετὰ ταῦτα
C.E.G. πάλιν om. I. 3. ἡ ἡμέρα ἦ] ἡ ἡμέρα C.G. ἦ om. I. 6. πᾶν
τὸ] πᾶν δὲ αὐτὸ B.D. πᾶν δὲ αὐτὸ τὸ C.G. πᾶν δὲ τὸ I. 7. γίνεσθαι]
γίγνεσθαι B.C.G. πάντη] παντὶ Plat. 9. καὶ κόσμος] ἢ κόσμος
E.F.G. ἢ καὶ] ἢ om. B. 11. ὀνομάσθω] ὀνομαζέσθω C.F.G.
12. τοῦ παντὸς] τοῦ om. B.C.F.G. 14. ἔχον] ἔχων B.C.I. qui mox
γέγονεν post ἀρξάμενος cum F.G. ἔχον οὐδεμίαν^α D.
p. 558. τὰ τοιαῦτα] τὰ om. F. 2. τὰ δ' αἰσθητὰ om. C.

Deus cælum et terram : itemque partes ordine singulas exequutus
addit, *Hic liber generationis cæli et terræ, quando extitit ille dies, quo
fecit Deus cælum et terram.* Audi jam, quam non ab ea sententia
Plato deflectat, hunc in modum scribens ipse quoque.

Gen. 2, 4.

2 Quicquid fit, id omne vi alicujus principii fieri : prorsus enim evenire
non posse, ut quod ortum habet, ortus sui auctorem non habeat.

Plat.
Tim.
p. 28.

3 Quibus ita subdit,

Omne igitur cælum, sive mundus, sive quovis alio vocabulo gaudet, hoc
a nobis nuncupatus sit. De quo id primum consideremus, quod principio
est in omni quæstione considerandum : semperne fuerit, nullo generatus
4 ortu ; an ortus sit ab aliquo temporis principatu : quandoquidem cernitur,
et tangitur, et est undique corporatus. Omnia autem talia sensum movent,
sensusque moventia quæ sunt, eadem in opinione considunt : quæ ortum

Ib.

[328] ἀνάγκην εἶναι γενέσθαι. Τὸν μὲν οὖν ποιητὴν καὶ δημιουργ-
 ΠΛΑ- γὸν τοῦδε τοῦ παντὸς εὐρεῖν τε ἔργον, καὶ εὐρόντα εἰς πάντας
 ΤΩ- ἀδύνατον λέγειν.
 ΝΟΣ

5 Καὶ αὖθις ἐξῆς φησὶν,

Οὕτως οὖν δὴ κατὰ λόγον τὸν εἰκότα δεῖ λέγειν τόνδε τὸν
 κόσμον ζῶον ἔμφυχον ἔννονν τῇ ἀληθείᾳ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ γε-¹⁰
 νέσθαι προνοίαν.

30 Πάλιν Μωσέως καὶ τούτους εἶναι γενητοὺς διδάξαντος 5
 δι' ὧν ἔφησε, Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς, γενηθήτωσαν φωστῆρες ἐν
 τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ
 ἔστωσαν εἰς σημεῖα, καὶ εἰς καιροὺς, καὶ εἰς ἡμέρας, καὶ c
 εἰς ἑνιαυτούς. Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τοὺς δύο φωστῆρας
 τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς ἀστέρας καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν τῷ
 2 στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ. Ὁμοίως ὁ Πλάτων, 5

ΠΛΑ- Ἐξ οὖν λόγου θεοῦ καὶ διανοίας, φησὶ, τοιαύτης πρὸς
 ΤΩ- χρόνου γένεσιν, ἵνα γενηθῇ χρόνος, ἥλιος καὶ σελήνη καὶ
 ΝΟΣ

a 6. τοῦδε τοῦ] τοῦ δὲ F. 7. πάντας] πάντα B. αὖθις om. B.
 8. οὖν δὴ] οὖν δεῖ B. 10. γενέσθαι om. C.F.G.I. post ἔννονν sed add.
 post θεοῦ. b 5. ἔφησε] ἔφη C.F.G. c. καὶ εἰς ἡμέρας om. B. 3. καὶ
 τοὺς ἀστέρας om. C.I. h. l. sed add. post οὐρανοῦ, et sic E.F.G. 4. καὶ
 ὁ Πλάτων] καὶ om. C.E.F.G.I. ὁ om. B. 5. φησὶ τοιαύτης] τοιαύτης
 φησὶ B. ἐξ οὖν λόγου φησὶ καὶ διανοίας θεοῦ E.I.

habere gignique diximus; nihil autem gigni posse sine causis. Atque
 illum quidem quasi parentem hujus universitatis invenire difficile est, et
 cum jam inveneris, indicare in vulgus nefas.

5 Et deinceps.

Plat.
 Tim.
 p. 30.

Quam ob causam non est cunctandum profiteri, si modo investigari
 aliquid conjectura potest, hunc mundum animal esse, idque intelligens, et
 divina providentia constitutum.

30
 Gen. 1.

Moses præterea suum cæli luminibus ortum assignavit his verbis,
 Et dixit Deus, fiant luminaria in firmamento cæli, ut luceant super ter-
 ram, et sint in signa et tempora, et dies, et annos. Fecitque Deus duo
 2 luminaria magna, et stellas. Et posuit eas in firmamento cæli. Quam
 in sententiam Plato.

Plat.
 Tim.
 p. 38 c.

Ratione igitur, inquit, et mente divina, ad originem temporis curriculum
 inventum est solis et lunæ, et aliorum quinque astrorum errantium cogno-

πέντε ἄλλα ἄστρο, ἐπὶ κλὴν ἔχοντα πλάνητες, εἰς διορισμὸν καὶ φυλακὴν ἀριθμῶν χρόνου γέγονε. Σώματα δὲ αὐτῶν 10 ποιήσας ὁ θεὸς, ἔθηκεν εἰς τὰς περιφοράς.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

3 Ἐπιτήρει δὲ, εἰ μὴ τὸ “Ἐξ οὖν λόγου καὶ διανοίας θεοῦ” εἰρημένον τῷ Πλάτῳ ὅμοιον ἂν εἴη τῷ παρ’ Ἐ- d βραίοις φάσκοντι, τῷ λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ Μωσέως εἰπόντος, Καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν 5 τῷ στερεώματι, ὁμοίᾳ κέχρηται καὶ ὁ Πλάτων φωνῇ τῇ “ἔθηκεν,” εἰπὼν “σώματα δὲ αὐτῶν ποιήσας ὁ θεὸς ἔθηκεν εἰς τὰς περιφοράς.”

31 Τῆς Ἑβραίων γραφῆς ἐφ’ ἐκάστῳ τῶν δημιουργημά- των ἐπιφωνούσης, Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς ὅτι καλὸν, καὶ ἐπὶ p. 559 τῇ πάντων συγκεφαλαιώσει φασκούσης, Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὰ πάντα, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν· ἄκουε τοῦ Πλάτωνος ὡς φησιν,

c 9. φυλακὴν] φυλ. ἀριθμῶν B.C.E.F.G.I. φυλακὴν et in marg. ἀριθ- μῶν χρόνου D. 11. ἐξ οὖν] ἐξῆν B. 12. εἰρημένον] εἰρημένον C. d 3. τοῦ] τῷ C. τοῦ στόματος om. I. 4. πᾶσα ἡ δύναμις] πᾶσαι αἱ δυνάμεις C.E.F.G.I. 6. ὁμοίᾳ] τῇ ὁμ. I. et mox om. ὁ. pen. φο- νῆς E. pro γραφῆς. φωνῆς I. δημιουργ.] τῶν δημ. B.C.E.F.G.I.

p. 559. 4. λέγοντος] ὡς φησὶν C.E.F.G.I.

mento, ad temporis numeros distinguendos et conservandos. Corpora autem eorum singulorum cum effecisset Deus, ea ad conversiones collo- cavit.

3 Hic tu mihi vide sis, num quod Plato dixit; λόγου καὶ διανοίας θεοῦ, (verbo ac mente divina) ei persimile sit, quod ait Moses, λόγῳ verbo Domini cæli firmati sunt, et πνεύματι, spiritu oris ejus omnis virtus eorum. Quinetiam cum Moyses dixerit, Καὶ ἔθετο, Et posuit ea in firmamento cæli: Plato simili quoque voce usus, hoc est, ἔθηκεν, Corpora, inquit, singulorum cum effecisset Deus, ea ad conversiones collocavit.

Ps. 32, 6.

31 Cum etiam, ut quodque perfectum erat divinum opus, hanc sacræ literæ clausulam identidem adjecerint, Et vidit Deus quod bonum esset: itemque ut simul omnia comprehenderent, Et vidit Deus omnia, et ecce valde bona erant: Platonem audi sic loquentem,

v. Jortin.
H. E. II.
p. 360.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Εἰ μὲν δὴ καλὸς ἐστὶν ὃδε ὁ κόσμος, ὃ τε δημιουργὸς 5
ἀγαθὸς, δῆλον ὡς πρὸς τὸ αἰδῖον ἔβλεπε.

Καὶ πάλιν,

Ὁ μὲν γὰρ κάλλιστος τῶν γεγονότων, ὁ δ' ἄριστος τῶν
αἰτίων.

32

Καὶ περὶ τούτου πάσης Ἑβραίων γραφῆς διαλαλού- b
σης, τοτὲ μὲν δι' ὧν φησὶ, Καὶ εἰλιγῆσεται ὁ οὐρανὸς ὡς
βιβλίον· τοτὲ δὲ δι' ὧν ἐπιλέγει, Καὶ ἔσται ὁ οὐρανὸς και- 5
νός, καὶ ἡ γῆ καινὴ, ἀ ἐγὼ ποιῶ μένειν ἐνώπιόν μου, λέγει
Κύριος· καὶ πάλιν ἄλλοτε, δι' ὧν φησὶ, Παράγει γὰρ
2 τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου· καὶ ὁ Πλάτων ἄκουε γοῦν
ὅπως τὸ δόγμα συνίστησι [τούτων,] λέγων ἐν Τιμαίῳ·

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Καὶ ξυνεστήσατο οὐρανὸν ὁρατὸν καὶ ἀπτόν· καὶ διὰ ¹⁰
ταῦτα, ἕκ τε δὴ τούτων καὶ τῶν τοιούτων καὶ τὸν ἀριθμὸν τετ-
τάρων τὸ τοῦ κόσμου σῶμα ἐγεννήθη δι' ἀναλογίας ὁμολογή-
σαν, φιλίαν τε ἔσχεν ἐκ τούτων, ὡς εἰς ταυτὸν αὐτῷ ξυνελθόν
ἄλυτον ὑπὸ τῶν ἄλλων πλὴν ὑπὸ τοῦ ξυνδῆσαντος γενέσθαι. 5

b 2. διδασκούσης] διαλαλούσης C.E.F.G.I. 3. εἰλιγῆσεται] εἰλιγ-
σεται C.F.G.I. εἰλιγῆσεται D. 6. ἐνώπιόν μου om. B. et ἄλλοτε—
φησὶ et ἄκουε—τούτων. 8. ὅπως] γοῦν ὅπως C.F.G. 9. τούτων
om. C.E.F.G.I. λέγων] οἶά φησι λ. B. Mox καὶ ξυνεστήσατο B.C.
D.E.F.G.I. c. τῶν τοιούτων καὶ τῶν α.] τούτων καὶ τῶν τοιούτων
E.I. Mox καὶ τὸν ἀρ. I. 4. ὡς εἰς ταυτὸν—γενέσθαι om. B.

Plat.
Tim.
p. 29 a.

Atque si bonus est hic mundus, si bonus ejusdem artifex, profecto
speciem æternitatis imitari maluit.

Atque iterum,

Nam uti mundus omnium quæ condita sunt optimus est, ita deus arti-
ficum omnium optimus.

32

Is. 34, 4.
Isa. 65,
17.
1 Cor. 7,
31.
Plat.
Tim.
p. 32.

Mundi mutationem scriptura Hebræorum universa testatur, ut cum
ait, *Et complicabitur sicut liber cælum* : itemque, *Et erit cælum
novum, et terra nova, quæ ego faciam manere in conspectu meo, dicit*
2 *Dominus*. Et rursum alibi, *Præterit enim figura mundi hujus*. Quam
doctrinam audi quemadmodum Plato commendet in Timæo.

Qua ex conjunctione, inquit, cælum ita aptum est, ut sub aspectum et
tactum cadat. Itaque et ob eam causam, et ab iis rebus numero quatuor
mundi est corpus effectum, ea constructum proportionem, qua dixi : ex quo
ipse sese concordi quadam amicitia et caritate complectitur ; atque ita apte
cohæret, ut dissolvi nullo modo queat, nisi ab eodem, a quo est colligatus.

3 Εἰθ' ἐξῆς φησὶ,

Χρόνος δ' οὖν μετὰ οὐρανοῦ γέγονεν, ἵνα ἅμα γεννηθέντες ἅμα καὶ λυθῶσιν, ἅν ποτε λύσις τις αὐτῶν γίγνηται.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

4 Καὶ πάλιν εἰπὼν,

Θεοὶ θεῶν, ὧν ἐγὼ δημιουργὸς, πατήρ τε ἔργων, ἃ δι' ἐμοῦ ἰο
γενόμενα ἅλута ἐμοῦ μὴ θέλοντος·

ἐπάγει λέγων ἐξῆς,

d

Τὸ μὲν οὖν δὴ δεθὲν πᾶν λυτὸν, τό γε μὴν καλῶς ἀρμο-
σθὲν καὶ ἔχον εὖ λύειν ἐθέλειν κακοῦ. Διὸ καὶ ἐπέιπερ γε-
γένησθε, ἀθάνατοι μὲν οὐκ ἔστε οὐδ' ἅλυτοι τὸ πάμπαν. 5
Οὗτι μὲν δὴ λυθήσεσθέ γε, οὐδὲ τεύξεσθε θανάτου μοίρας,
τῆς ἐμῆς βουλήσεως μερίζονος ἔτι δεσμοῦ καὶ κυριωτέρου λα-
χόντες ἐκείνων οἷς ὅτε ἐγίγνεσθε συνεδεῖσθε.

5 Καὶ ἐν τῷ Πολιτικῷ δὲ τάδε ὁ αὐτός φησι·

Τὸ γὰρ πᾶν τόδε τοτὲ μὲν αὐτὸς ὁ θεὸς ζυμποδηγεί 10
[329] πορευόμενος καὶ ξυγκυκλοῖ, τοτὲ δ' ἀνήκεν, ὅταν αἱ περίοδοι

c 7. γέγονεν] γεγονέναι C.F. 11. ἃ δι' ἐμοῦ γενόμενα om. B.C.D.
E.F.G.I. Inseruit ni fallor Stephanus ex Plat. ἐμοῦ γε] ἐμοῦ μὴ C.D.
F.G.I. d 5. οὔτι—συνεδεῖσθε om. B. γε οὐδὲ] γε om. C.F.G.
7. ἔτι] ἔστι suprasc. ἔτι D. 8. ὅτι] ὅτε C.F.G.I. ἐκείνων D. ἐκείνου I.
10. ζυμποδηγεί πορευόμενος] ξυμπολεῖ πορευόμενον I. 11. ξυγκυκλεῖ]
ξυγκυκλοῖ B.C.D.F.G. ἀνήκεν] ἀνήκον C.F. ἀν ἦκον G.

3 Tum pluribus interjectis.

Tempus, inquit, una cum cœlo factum est, ut quæ simul orta sunt, ea
simul etiam dissolvantur, si quo modo unquam dissolvenda sunt.

Plat.
Tim.
p. 38.

4 Idem ubi dixisset.

Hæc vos qui deorum satu orti estis attendite: quorum operum ego
parens, effectorque sum, quæ per me facta, non sunt dissoluta me invito.
Subdit, Quamquam omne colligatum, solvi potest. Sed haud quamquam
boni est, ratione vinctum velle dissolvere. Sed quoniam orti estis, immor-
tales vos quidem esse et indissolubiles non potestis: nequiquam tamen
dissolvemini, nec vos ulla mortis fata periment: consilium enim meum
majus est vinculum ad perpetuitatem vestram, quam illa, quibus estis, tum
cum gignebamini, colligati.

Ib. p. 41.

5 Quin etiam hæc habet in Politico.

Nam universi hujus modo deus ipse viam cursumque regit atque versat,
modo ipsum dimittit, ubi circuitus justa convenientis sibi curricula tem-
VOL. III. a

Plat.
Politie.
p. 269 c.

ΠΑΛ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

τοῦ προσήκοντος αὐτῷ μέτρον εἰλήφωσιν ἤδη χρόνου, τὸ δὲ πάλιν αὐτόματον εἰς τάναντία περιάγεται, ζῶον δὲ καὶ φρόνησιν εἰληφὸς ἐκ τοῦ ξυναρμόσαντος αὐτὸ κατ' ἀρχάς. Τοῦτο p. 560 δὲ αὐτῷ τὸ πάλιν ἰέναι, διὰ τὸδε ἐξ ἀνάγκης ἔμφυτον γέγονε.

Διὰ τὸ ποῖον δῆ;

- 6 Τὸ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν αἰεὶ καὶ ταυτὸν εἶναι τοῖς πάντων θειοτάτοις προσήκει μόνοις, σώματος δὲ φύσις 5 οὐ ταύτης τῆς τάξεως. Ὁν δὲ οὐρανὸν καὶ κόσμον ἐπώνομακάμεν, πολλῶν μὲν καὶ μακαρίων παρὰ τοῦ γεννήσαντος μετεἴληφεν, αὐτὰρ οὖν δὴ κεκοινώνηκέ γε καὶ σώματος· ὅθεν 10 αὐτῷ μεταβολῆς ἀμοίρῳ γίγνεσθαι διὰ παντὸς ἀδύνατον, κατὰ δυνάμιν γε μὴν ὅτι μάλιστα ἐν τῷ αὐτῷ κατὰ τὰ αὐτὰ b μίαν φορὰν κινεῖται, διότι τὴν ἀνακύκλησιν εἴληχεν, ὅτι σμι- 7 κροτάτην τῆς ἑαυτοῦ κινήσεως παράλλαξιν. Αὐτὸ δὲ ἑαυτὸ στρέφειν αἰεὶ σχεδὸν οὐδενὶ δυνατὸν, πλὴν τῷ τῶν κινουμένων 5 αὐ πάντων ἡγουμένῳ. Κινεῖν δὲ τοῦτῳ τι τοτὲ μὲν ἄλλως,

d 13. εἰλήφωσιν] εἰλήφασιν C.F.G. εἰληφῶσιν D. τοτὲ δέ] τὸ δὲ B.C.D.F. ult. δν, καὶ] δν, δ καὶ C.F.G.

p. 560. αὐτῷ] αὐτὸ C. 2. γεγενῆσθαι] γέγονε C.F.G.I. 4. τοῖς πάντων] καὶ πάντων τοῖς B. καὶ πάντως τοῖς C.F.G. καὶ πάντως D. 6. ἐστι om. B.C.I. post σώματος δέ. δν δὴ] δν δὲ I. 9. μετεἴληφεν] εἴληφεν C.F.G. Tum ἀτὰρ B. 11. γίνεσθαι] γίγνεσθαι C.F.G. b 4. ἑαυτὸ στρέφειν] αὐτὸ τρέφειν C. αὐτὸ—στ. F.G. 6. κινεῖν] κινεῖ C.F.G. τοῦτο] τούτῳ B.C.

poris impleverint. Idem per sese nonnunquam oppositas in partes convertitur, utpote quod animal sit, prudentiamque ab illo sui molitore sub ortus sui principium acceperit. Atque hæc retrogradi motus ratio ipsi a natura vi quadam necessitatis hanc ob causam insita est.

Quam tu causam obscuro?

- 6 Nimirum ejusdem naturæ rationes semper easdem retinere, idemque penitus esse, rebus duntaxat divinissimis convenit, quarum in ordine corporis natura non censetur. Illud quidem quod cælum vulgo mundumque nominamus, plurimis et insignibus a conditore suo muneribus ornatum est: idem tamen, quod in corporis etiam communionem vocatum sit, omni prorsus mutatione carere non potest. Cæterum et eodem in spatio, quantum ipsi licet, et rationis prorsus ejusdem motum semper unum retinet: ac propterea hoc revolutionis genus sortitum est, quod perexiguam 7 ipsi motus sui commutationem ac varietatem afferret. Enimvero nihil admodum est, quod se ipsum perpetuo versare queat, præter illud quod omnium quæ moventur conversionem regit. A quo tamen ipso, aliud quid

αὐθις δ' ἐναντίως οὐ θέμις. Ἐκ πάντων δὴ τούτων τὸν κό-
σμον μήτε αὐτὸν χρὴ φάναι στρέφειν ἑαυτὸν αἰεὶ, μήθ' ὅλον
ὑπὸ θεοῦ στρέφεσθαι διττὰς καὶ ἐναντίας περιαγωγὰς, μήτ' ¹⁰
αὐτὴν τινὲς δύο θεὸς φρονοῦντε ἑαυτοῖς ἐναντία στρέφειν αὐτὸν,
ἀλλ' ὅπερ ἄρτι ἐρρέθη καὶ μόνον λοιπὸν, τοτὲ μὲν ὑπ' ἄλλης c
ξυμποδηγεῖσθαι θείας αἰτίας, τὸ ζῆν πάλιν ἐπικτώμενον καὶ
λαμβάνοντα ἀθανασίαν ἐπισκευαστὴν παρὰ τοῦ δημιουργοῦ,
τοτὲ δ' ὅταν ἀνεθῇ, δι' ἑαυτοῦ αὐτὸν ἰέναι κατὰ καιρὸν, ἀφε- 5
θέντα τοιοῦτον ὥστε ἀνάπαλιν πορεύεσθαι πολλὰς περιόδων
μυριάδας διὰ τὸ μέγιστον ὃν καὶ ἰσορροπώτατον ἐπὶ σμικρο-
τάτου βαῖνον ποδὸς ἰέναι.

8 Φαίνεται γοῦν δὴ καὶ μάλα εἰκότως εἰρῆσθαι πάντα ὅσα ¹⁰
διελήλυθας.

Λογισάμενοι δὲ ξυμνοήσωμεν τὸ πάθος ἐκ τῶν νῦν λεχθέν-
των, ὃ πάντων ἔφαμεν εἶναι τῶν θαυμαστῶν αἴτιον. Ἔστι d
γὰρ οὗν δὴ τοῦτ' αὐτό.

9 Τὸ ποῖον ;

b 9. ἑαυτὸν] αὐτὸν B. 10. περιαγωγὰς] παραγωγὰς C.F.G. διαγω-
γὰς E. 11. αὐτὴν] αὐτ' εἶναι B.C.D.F.G. 12. αὐτοῖς] ἑαυτοῖς
B.D.F.G.I. Mox ἑαυτὸν C.D.I. ἄρτι] ἄρτι τε C.F.G. c 5. αὐ-
τὸν] ἑαυτὸν F.G. 7. πολλὰς om. B. Mox μυριάς I. 10. γοῦν] οὗν B.
μάλιστα] μάλα C.F.G.I. 11. λογισάμενοι—τροπήν om. B. 12. δέ]
δὴ F.G.I. ξυμνοήσωμεν D. d. εἶναι et mox οὗν om. I.

modo hoc, modo contrario motu agitari, fas utique non fuerit. Quibus ex
omnibus hoc tandem efficitur, ut neque se ipsum perpetuo convertat
mundus, neque abs deo totus duplici eaque contraria conversione mo-
veatur : neque abs diis etiam duobus, qui voluntate ac sensu alter ab altero
dissideant, hinc illincque torqueatur. Sed potius, quod jamjam dicebatur,
quodque reliquum unum est, ut modo ab alio regatur, eoque diviniore
principio, novamque rursus vitam consequatur, ac subinde instauratam a
conditore immortalitatem accipiat : modo vero, cum relictus sibi fuerit, per
se feratur ipse, quippe qui eo tum fine sibi permittatur, ut multa conver-
sionum millia proprio motu retexat, cum et mole corporis maxima, et
paribus admodum æqualibusque momentis, et minimo super cardine
rapiatur.

8 Habet vero quicquid adhuc abs te dictum est, speciem probabilitatis
maximam.

Nos igitur ex iis quæ disputata sunt, casum illum, quam admirabilium
omnium causam esse diximus, ratiocinando colligamus. Ille siquidem
ipse est.

9 Quis ille tandem ?

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Τὸ τὴν τοῦ παντὸς φορὰν, τοτὲ μὲν ἐφ' ἡ νῦν κυκλεῖται
φέρεσθαι, τοτὲ δ' ἐπὶ τὰναντία.

5

Πῶς δὴ;

Ταύτην τὴν μεταβολὴν ἡγεῖσθαι δεῖ τῶν περὶ τὸν οὐρανὸν
γινομένων τροπῶν πασῶν εἶναι μεγίστην καὶ τελεωτάτην
τροπήν.

10 Ἔοικε γοῦν.

Μεγίστας τοῖνυν μεταβολὰς χρὴ νομίζειν γίγνεσθαι τότε
τοῖς ἐντὸς ἡμῖν οἰκοῦσιν αὐτοῦ.

10

Καὶ τοῦτ' εἰκός.

Μεταβολὰς δέ γε μεγάλας καὶ πολλὰς καὶ παντοίας ξυμ- p. 561
φερομένας, ἀρ' οὐκ ἴσμεν τὴν τῶν ζώων φύσιν, ὅτι χαλεπῶς
ἀνέχεται;

11 Πῶς δ' οὗ;

Φθοραὶ τοῖνυν ἐξ ἀνάγκης τότε μέγισται συμβαίνουσι τῶν
τε ἄλλων ζώων, καὶ δὴ καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ὀλίγον τι 5
περιλείπεται. Περὶ δὲ τούτους ἄλλα τε παθήματα πολλὰ
καὶ θαυμαστὰ καὶ καινὰ ξυμπίπτει, μέγιστον δὲ τόδε καὶ

d 7. τελειωτάτην] τελεωτάτην D. τελεο. I. 10. ἐντὸς] ἐν τῇ E.I.
οἰκοῦσιν] ἡκοῦσιν F. ult. πολλὰς ἢ μεγ.] μεγ. καὶ πολλὰς B.C.F.G.I.
p. 561. 2. ἀνέχεται] ἐνέχεται I. 4. μέγισται] μέγιστοι B. Tum
ξυμβ. B.C.G. 5. καὶ τὸ τῶν] καὶ τὸ om. B. τὸ om. C.F.G. δλί-
γον τι om. B. 6. περὶ δέ] δὲ om. F. 7. καὶ θανμ.] καὶ om. B.
C.F.G.I.

Quod nimirum universi motus, nunc eam in partem qua volvitur, nunc
in contrariam feratur.

Cur autem?

Hanc enim mutationem, omnium quæ in cælo contingunt, maximam
haberi par est, atque absolutissimam.

10 Æquum id quidem.

Et nos quoque omnes, qui ejus ambitu inclusi continemur, maximas tum
mutationes subire par est.

Nec minus hoc verisimile.

Num autem obscurum nobis est, ejusmodi animantium esse naturam,
quæ mutationes crebras, easdemque magnas, omnisque simul generis in-
cumbentes ægre sustineat?

11 Quî tandem obscurum id esse possit?

Tum igitur et exitia cæterorum animantium maxima consequantur ne-
cesse est, et hominum ipsorum exiguus admodum numerus relinquatur.
Et quidem ipsis cum aliî plerique extraordinarii novique casus eveniunt,

ξυνεπόμενον τῇ τοῦ παντὸς ἀνελίξει, τότε ὅταν ἡ τῆς νῦν
καθεστηκυίας ἐναντία γίγνηται τροπή.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ
10

Τούτοις ἅπασιν ὑποβὰς ἐξῆς περὶ τῆς τῶν τετελευ-
τηκότων ἀναβιώσεως, ὁμοίως ταῖς Ἑβραίων δόξαις κι-
νούμενος, ταῦτ' ἐπιλέγει·

33 Γένεσις δὲ τίς τότ' ἦν, ὃ ξένε, ζῶων, καὶ τίνα τρόπον ἐξ
ἀλλήλων ἐγεννῶντο ;

2 Δῆλον, ὃ Σώκρατες, ὅτι τὸ μὲν ἐξ ἀλλήλων οὐκ ἦν ἐν τῇ c
τότε φύσει γεννώμενον, τὸ δὲ γηγενὲς εἶναι ποτε γένος λε-
χθέν, τοῦτ' ἦν τὸ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἐκ γῆς πάλιν ἀνα- 5
στρεφόμενον. Ἀπεμνημονεύετο δὲ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων προ-
γόνων τῶν πρώτων, οἱ τελευτώσῃ μὲν τῇ προτέρᾳ περιφορᾷ
τὸν ἐξῆς χρόνον ἐγειτόνουν, τῆσδε δὲ κατ' ἀρχὰς ἐφύοντο·
τούτων γὰρ οὗτοι κήρυκες ἐγίνονθ' ἡμῖν τῶν λόγων, οἱ νῦν 10
[330] ὑπὸ πολλῶν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστοῦνται. Τὸ γὰρ ἐντεῦθεν, οἶμαι,
3 χρὴ ξυννοεῖν. Ἐχόμενον γάρ ἐστι τῷ τοὺς πρεσβύτας d
ἐπὶ τὴν τοῦ παιδὸς ἰεῖναι φύσιν, ἐκ τῶν τετελευτηκότων αἰ

a 9. ἀνελ.] ἀνέλλ. B.D. καθεστηκυία] καθεστηκυίας B. καθεστη-
κυία D. cum Steph. Tum ἐναντίας C. 10. γίγνηται] γίγνεται B.
τούτοις—ἐξῆς] ὁμοίως καὶ B. b 7. τρόπον] τρόπων B. c. τὸ μὲν]
τὸ I. 5. ἀπεμνημονεύετο] ἀπομνημονεύεται B. 7. τελευτώσῃ]
τελευτώσῃ B.C. Plat. τελευταία] προτέρα C.F.G. Plat. 8. ἐγει-
τόνουν om. B. τῆσδε] τῆς F. 9. ἐγίνονθ'] ἐγίνοντό θ' B. ἐγένονθ' I.
12. μὲν γάρ] μὲν om. C.F.G.I. τῷ] τὸ B. d 2. αἰ—γῇ om. B.

tum is omnium longe maximus, ac revolutionis universi comes, cum statæ
huic et quotidianæ conversioni opposita contigerit.

Idem paulo post de resurrectione mortuorum, similiter Hebræo-
rum ex sensu ista subjungit :

p. 271.

33 Tum vero, mi hospes, inquit, animantium ortus qui tandem erat? aut
quemadmodum ex aliis alii gignebantur?

2 Enimvero liquet, o Socrates, eo naturæ statu, alia ex aliis genita fuisse
nulla; sed tum illud fuisse genus, quod ex terra quondam satum esse per-
hibetur, ejusdem ex terræ sinu rursus effusum. Quod quidem principes
illi majores nostri commemorarunt; qui cum sub conversionis hujus initia
sati essent, tempore proxime postremam illam excipiente vixerunt. Quippe,
hujus illos famæ præcones habuimus, cui fides hodie, temere nimis ac
3 leviter a plerisque detrahitur. Nam quod inde consequens est, hoc im-
primis cogitare nos oportet. Quod enim puerorum in naturam senes
redeant, huic vero cohærens et affine est, ut ex mortuis ac terra con-

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

κειμένων δ' ἐν γῇ πάλιν ἐκεῖ συνισταμένους καὶ ἀναβιωσκομέ-
νους ἔπεσθαι τῇ τροπῇ, ξυνακυκλουμένης εἰς τὰναντία τῆς 5
γενέσεως· καὶ γηγενεῖς δὴ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἐξ ἀνάγ-
κης φυομένους οὕτως ἔχειν τοῦνομα καὶ τὸν λόγον, ὅσους
μὴ θεὸς αὐτῶν εἰς ἄλλην μοῖραν ἐκόμισε.

Κομιδῇ μὲν οὖν τοῦτό γε ἔπεται τοῖς ἔμπροσθεν.

4 Εἴτ' αὖ πάλιν ἐξῆς προῖων, τὰ ὅμοια τοῖς Ἑβραίων
δόγμασι περὶ τῆς τοῦ κόσμου συντελείας τοῦτον διέξεισι
τὸν τρόπον·

34 Ἐπειδὴ γὰρ πάντων τούτων χρόνος ἐτελειώθη, καὶ μετα- p. 562
βολὴν ἔδει γίγνεσθαι, καὶ δὴ καὶ τὸ γήινον ἤδη πᾶν ἀνάλωτο 5
γένος, πάσας ἐκάστης τῆς ψυχῆς τὰς γενέσεις ἀποδεδωκίας,
καὶ ὅσα ἦν ἐκάστη προσταχθὲν, τοσαῦτα εἰς γῆν σπέρματα
πεσούσης, τότε δὴ τοῦ παντὸς ὁ μὲν κυβερνήτης, οἷον πηδα- b
λίων οἶακος ἀφόμενος, εἰς τὴν αὐτοῦ περιωπὴν ἀπέστη, τὸν
δὲ δὴ κόσμον πάλιν ἀνέστρεφεν εἰμαρμένη τε καὶ ξύμφυτος

d 3. πάλιν τ'] τ' om. B.C. πάλιν δ' I. 6. δὲ] δὴ F.G.I. τρό-
πον] λόγον Plat. 9. ἐκόμισε] ἐκόμησε B. qui pergit, ταῦτ' εἰπὼν ἐξῆς
πρέπεισιν ὁμοίως τοῖς ἑβραίων δόγμασι περὶ τῆς τοῦ κόσμου συντελείας.
12. τοῦτον] τόνδε C.F.G. καὶ

p. 562. 4. γενέσθαι] γίγνεσθαι C.G.I. γίνεσθαι F. οὐ D. 5. ἥδη
om. C.F.G. sed add. post γένος, ἀνήλωτο] ἀνάλωτον B. ἀνάλωτον D.
ἀνάλωτο C.F.G.I. 6. τῆς ψυχῆς] τῆς om. B.D. 7. ὅσα] ὅσας C.
D.F.G. b. οἶα] οἷον F.G.I. 4. τε καὶ] μὲν καὶ C.F.G.

sepultis, coalescentes denuo reviviscentesque nonnulli, novam conversio-
nem sequantur, ortu simul ipso contrarium in orbem revoluto: ac proinde,
quod hunc in modum ex terra sati necessario prodeant, sic etiam nomine
simul et communi hominum sermone appellentur, quotquot ex iis aliam in
sortem deo transcribere non placuit.

Hoc quidem ex superioribus omnino sequitur.

4 Tum progressus etiam ulterius, de supremo mundi fine, Hebræo-
rum doctrinæ gemina philosophatur, hunc in modum.

34 Posteaquam enim istorum omnium tempus exactum esset, cum evenire
p. 272. mutationem oporteret, jamque adeo terrenum genus universum funditus
exhaustum esset: quippe quod suas omnes animus quilibet generationes
repræsentaverat cum in terram imperata sibi quisque semina profudisset:
tum vero universi moderator, sic tanquam gubernaculi dimisso clavo, sese
deinceps ad sui ipsius contemplationem recepit: fatumque rursus insitaque

² ἐπιθυμία. Πάντες οὖν οἱ κατὰ τοὺς τόπους ξυνάρχοντες τῷ ⁵
μεγίστῳ δαίμονι θεοῖ, γνόντες ἤδη τὸ γιγνόμενον, ἀφίσταν
αὐτὰ τὰ μέρη τοῦ κόσμου τῆς αὐτῶν ἐπιμελείας. Ὁ δὲ μετα-
στρεφόμενος καὶ ξυμβάλλων, ἀρχῆς τε καὶ τελευτῆς ἐναντίαν
ὁρμὴν ὁρμηθεὶς, σεισμὸν πολὺν ἐν ἑαυτῷ ποιοῦν, ἄλλην αὐ ¹⁰
³ φθορὰν ζῶν παντοίων ἀπειργάσατο. Μετὰ δὲ ταῦτα προ-
ελθόντος ἱκανοῦ χρόνου, θορύβου τε καὶ ταραχῆς ἤδη πανόμε-
νος καὶ τῶν σεισμῶν, γαλήνης ἐπιλαβόμενος, εἷς τε τὸν εἰω- ⁵
θότα δρόμον τὸν ἑαυτοῦ κατακοσμούμενος ἦει, ἐπιμέλειαν
καὶ κράτος ἔχων αὐτὸς τῶν ἐν αὐτῷ τε καὶ ἑαυτοῦ.

⁴ Καὶ μετὰ βραχεία αὐτὸς φησὶ,

Διὸ δὴ καὶ τότε ἤδη θεὸς ὁ κοσμήσας αὐτὸν, καθορῶν ἐν ¹⁰
ἀπορία ὄντα, κηδόμενος ἵνα μὴ χεϊμασθεῖς ὑπὸ ταραχῆς
διαλυθεῖς εἰς τὸν τῆς ἀνομοιότητος ἀπειρον ὄντα τόπον δύνῃ,
πάλιν ἐφεδρος αὐτοῦ τῶν πηδαλίων γενόμενος, τὰ νοσήσαντα δ
καὶ λυθέντα ἐν τῇ καθ' αὐτὸν προτέρᾳ περιόδῳ στρέψας,

b 5. τόπον D. 7. εἰς D. 8. ὁ δὲ μετ.—ἐπιλαβόμενος om. B.
9. ξυμβαλὼν F. c. φθορὰν D. et mox παντοίαν. hoc F.G.I. 3. θο-
ρύβῳ D. θορύβων E.I. 6. τὸν ἐ.] τὸν om. F.G. ἦει—αὐτὸς
om. B. ἦ D. 8. καὶ μετὰ βρ.] καὶ ἐπάγει μετὰ (μὲν E.) βραχεία
λέγων C.E.F.G.I. διῶ] διὰ C.G. 10. ἀπορίαις] ἀπορία B.E.F.
G.I. ἀπορεία C. ἀπορία D. 13. αὐτοῦ] αὐτῷ C.F.G. γενόμ.]
γινόμε. I. d. κατ' αὐτὸν] καθ' αὐ. C.I.

² cupiditas mundum versare cœpit. Ergo cæteri quoque dii, summo cum
numine suis quique præfecti regionibus, ubi rem intellexissent, partes
continuo curæ suæ creditas reliquerunt. Itaque mundus nova secum ipse
conversione concurrens, et contrario principii simul ac finis impetu agitatus,
vehementiore sui ipsius concussionē, aliam denuo generi animantium
³ omni pestem creavit. Inde, justo aliquo temporis intervallo, ab omni jam
tumultu, perturbatione, et quassatione recreatus, pace ac tranquillitate
succedente, solitum ad cursum illico sese revocavit, suique pariter ac
rerum quas ambitu suo continebat omnium administrationem et imperium
capessit.

⁴ Idemque paucis interjectis,

Quamobrem, inquit, deus ille, qui eum ab initio tam eleganti ordine di-
gesserat, ut nutantem ipsum fluctuantemque videt, peramanter cavens, ne
hac tempestate ac perturbatione dissipatus, immensa quadam dissimilitu-
dinis voragine hauriatur, receptis ejus iterum gubernaculis, ægras luxa-
tasque partes ad institutum abs sese conversionis orbem revocat, atque

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

κοσμεῖ τε καὶ ἐπανορθῶν ἀθάνατον αὐτὸν καὶ ἄγηρων ἀπερ-
γάζεται. Τοῦτο μὲν τέλος πάντων εἶρηται. 5

35

Ταῦτα τοῖνυν, ἣν δ' ἐγὼ, οὐδὲν ἐστὶ πλήθει οὐδὲ μεγέθει
πρὸς ἐκεῖνα ἃ τελευτήσαντα ἐκάτερον περιμένει· χρὴ δ' αὐτὰ π. 563
ἀκοῦσαι, ἵνα τελέως ἐκάτερος αὐτῶν ἀπειλήφῃ τὰ ὑπὸ τοῦ
2 λόγου ὀφειλόμενα ἀκοῦσαι. Λέγοις ἄν, ἔφη, ὡς οὐ πολλά,
ἀλλ' ἥδιον ἀκούοντι. Ἄλλ' οὐ μέντοι σοι, ἣν δ' ἐγὼ, Ἀλκί-5
νου γε ἀπόλογον ἐρῶ, ἀλλὰ ἀλκίμου μὲν ἀνδρὸς Ἡρὸς τοῦ
Ἀρμενίου, τὸ γένος Παμφύλου· ὃς ποτε ἐν πολέμῳ τελευ-
τήσας, ἀναιρεθέντων δεκαταίων τῶν νεκρῶν ἤδη διεφθαρμένων,
ὕγις μὲν ἀνῆρέθη, κομισθεὶς δὲ οἴκαδε, μέλλων θάπτεσθαι 10
δωδεκαταῖος ἐπὶ τῇ πυρᾷ κείμενος ἀνεβίβῃ, ἀναβιὸς δὲ ἔλεγεν
3 ἃ ἐκεῖ ἴδοι. Ἔφη δὲ, ἐπειδὴ οἱ ἐκβῆναι τὴν ψυχὴν, πορεύ- b
εσθαι μετὰ πολλῶν, καὶ ἀφικνεῖσθαι σφᾶς εἰς τόπον τινὰ
δαιμόνιον, ἐν ᾧ τῆς τε γῆς δὴ εἶναι χάσματα ἐχομένω
ἀλλήλων, καὶ τοῦ οὐρανοῦ αὖ ἐν τῷ ἄνω ἄλλα καταντικρύ. 5

d 2. κοσμεῖτε] κοσμεῖται C.F.G. κοσμήται E. Tum καὶ om. B. 3. ἐπα-
νελθῶν] ἐπανορθῶν B.C.F.G.I. et D. in textu qui in marg. καὶ ἐπανελ-
θῶν. ἀθάν.] καὶ ἀθάν. B. ἀγήρων] ἀγήρῳ C.F.G.

p. 563. δ' αὐτὰ] δὲ ταῦτα I.

ἐκάτερος] ἐκάτερον B.C.D.F.G.I.

2. ἀπειλήφῃ] ἀπειλήφει B.C.D.F.G.

3. λέγοις] λέγεις C. λόγοις I.

4. μέντοι] μέν σοι C. ἴδιον D. pro ἥδιον.

5. Ἀλκιδίου G.

6. ἀλ-
κίμου] ἀλκίνου B.D.

8. τῶν ν. δεκ.] δεκ. τ. ν. C.E.F.G.I.

10. δὲ om. B.

b. οὐ] οἱ B.

E.D.F.G.I. 2. τόπον] πότον F.

4. ἀλλήλων] ἀλλήλοις I.

5. αὖ

post ἄνω C.F.G.

omni errore castigato, suum ipsi ornatum restituit, et immortalem eum
deinceps, ac senectutis expertem esse jubet. Atque hic rerum finis omnium
appellatus est.

35

Plat.
Rep. x.
p. 614.

Atqui nullius, inquam, ista vel numeri sint, vel magnitudinis, si cum iis
quæ post obitum utrumque manent conferantur. Et ea quidem audire
juverit, ut ambo quicquid hac in narratione fructuosum erit, accurate per-
cipiant. Tu vero, inquit, ea commemores licet, non quasi multa sint
futura, sed tanquam libenter audituro. Equidem, inquam, tibi non jam
Alcini, sed Alcimi, hoc est, fortis viri Eris Armenii filii, genere Pamphyli
apologum narrabo. Is enim in bello cum cecidisset, elatis cæterorum
cadaveribus post decimum diem jam corruptis, solus absque vitio repor-
tatus domum est. Ibi sepeliendus cum esset, die ab interitu duodecimo,
rogo jam impositus, revixit. Tum vero, quæ visa illic abs se fuerant, ita
3 complexus est. Animum, simulatque migrasset e corpore, cum aliis ple-
risque progressum, quendam in locum admirabilem una devenisse. Illic
terræ hiatus esse duos, admodumque vicinos, quibus adversi totidem

4 Δικαστὰς δὲ μεταξὺ τούτων καθῆσθαι, οὓς, ἐπειδὴ διαδικά-
σειαν, τοὺς μὲν δικαίους κελεύειν πορεύεσθαι τὴν εἰς δεξιάν τε καὶ
ἄνω διὰ τοῦ οὐρανοῦ, σημεῖα περιάψαντας τῶν δεδικασμένων
ἐν τῷ πρόσθεν, τοὺς δ' ἀδίκους τὴν εἰς ἀριστεράν τε καὶ ὡς
κάτω, ἔχοντας καὶ τούτους ἐν τῷ ὀπίσθεν σημεῖα πάντων ὧν
[331] 5 ἔπραξαν. Αὐτοῦ δὲ προσελθόντος, εἰπεῖν, ὅτι δέοι αὐτὸν
ἄγγελον ἀνθρώποις γενέσθαι τῶν ἐκεῖ, καὶ διακελεύεσθαι δια-
κούειν τε καὶ θεᾶσθαι πάντα τὰ ἐν τῷ τόπῳ.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

6 Ταῦτα ὁ Πλάτων· συγγενῇ δὲ τούτοις καὶ ὁ Πλού- 5
ταρχος ὡδέ περ ἐν τῷ Περὶ ψυχῆς πρώτῳ ἱστορεῖ

36 Ἀντύλλῳ δὲ τούτῳ καὶ αὐτοὶ παρήμην· ἀλλὰ Σωσιτέλει δ
καὶ Ἡρακλέωνι διηγησώμεθα. Νοσῶν γὰρ ἕναγχος, ἀβιώ-
τως ἔχειν ἐδόκει τοῖς ἰατροῖς· ἀνενεχθεῖς δὲ μικρὸν ἐκ τινος 5
οὐ βεβαίον καταφορᾶς, ἄλλο μὲν οὐδὲν οὔτ' ἔπραξεν, οὔτ'
εἶπε παρακινήτικόν, ἔλεγε δὲ τεθνάναι, καὶ πάλιν ἀφείσθαι,

ΠΛΟΥ-
ΤΑΡ-
ΧΟΣ

b 7. πορεύεσθαι] πτηνεύεσθαι B.C.F.G. 9. σημεῖα—δεδικασμ. om. B.
τὰ τῶν] τὰ om. C.F.G.I. cum Plat. τὰς ni fallor D. 11. ἀριστεράν]
ἀριστερὰ C.F.G. 12. πάντων om. B. c. αὐτοῦ—τόπῳ om. B.
2. γενέσθαι ἀνθρώποις] ἀνθ. γεν. C.E.F.G.I. 4. τῷ om. D. 5. τού-
τοις] τούτων B. qui om. ὡδέ περ et mox om. πρώτῳ. 6. πρ. π. ψ. C.
α π. ψ. F.G.I. d. παρήμην] παρῶμεν C. 2. σωσιτέλει] σισωτέλει B.D.
3. διηγησώμεθα] διηγήσομαι B.C.F.G. Tum νοσῶν γὰρ D.E.F.G. al. om.
γάρ. Nescio an veram scripturam servavit Theodoretus, p. 159, 35. ἅμα
Σ. καὶ Ἡ. διηγούμεν. ὡς γὰρ ἀβιώτως. 5. βεβαίου] βεβαίας B.D.
βιαίον Theod. Tum οὐ καταφ. F. 6. παρακινήτικόν] παρακλητικόν B.D.

4 sursum in cœlo respondeant. Hos inter, Judices considerare, qui re dili-
genter excussa, probos jubeant dextram illam ac superiorem per cœlum
viam inire, notis eorum omnium, quæ judicio illo constiterint, ad pectus
ante suspensis: improbos contra, per sinistram alteram et inferiorem
5 amandent, qui criminum suorum notas a tergo deferant ipsi quoque. At
eosdem sibi, cum jam se propius stitisset, dixisse, ad homines sibi rede-
undum esse, et quicquid ibi vidisset iis nuntiandum. Quare se diligenter
omnia loci ejus cum audire, tum etiam pervidere jussum.

6 Hæc Plato. Quibus etiam affinia Plutarchus in primo de Anima
refert hunc in modum.

36 Antyllo quidem huic aderamur, inquit; verum id Sositeli et Heracleoni
narremus. Is nuper cum ægrotaret, nullum amplius vitæ vestigium me-
dicis retinere videbatur. At ubi se nonnihil e somno eoque non admodum
gravi recepisset, nihil omnino quod insaniam argueret, aut fecit, aut lo-
quutus est: id modo confirmavit, mortuum se quidem, sed tamen redire

Plutarch.
T. V. p.
477 =
719. ed.
Wytt.

ΠΛΟΥ-
ΤΑΡ-
ΧΟΥ

καὶ μὴ τεθνήξῃσθαι τοπαράπαν ὑπὸ τῆς ἀρρωστίας ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ κακῶς ἀκηκόεσθαι τοὺς ἀγαγόντας αὐτὸν ὑπὸ τοῦ κυρίου· πεμφθέντας γὰρ ἐπὶ Νικανδᾶν, αὐτὸν ἦκειν ἀντ' ἐκείνου κομίζοντας. Ὁ δὲ Νικανδᾶς ἦν σκυτοτόμος, ἄλλως δὲ τῶν ἐν παλαίστραις γεγονότων, καὶ πολλοῖς συνήθης, καὶ γινώριμος. Ὅθεν οἱ νεανίσκοι προσιόντες ἔσκωπτον αὐτὸν ὥς ἀποδεδρακότα καὶ διεφθαρκότα τοὺς ἐκείθεν ὑπηρέτας. Αὐτὸς μέντοι δῆλος ἦν εὐθὺς ὑποθραπτόμενος καὶ δυσχεραίνων· τέλος δὲ πυρετοῦ προσπεσόντος, ἐξαίφνης ἀπέθανε τρι-5 ταῖος. Οὗτος δὲ ἀνεβίω, καὶ περίεστιν εὖγε ποιῶν, ἡμῖν ξένων ἐπιεικέστατος.

² Ταῦτά μοι κείσθω διὰ τὸ καὶ ἐν ταῖς Ἑβραίων γραφαῖς νεκρῶν ἀναβιώσεις φέρεσθαι. Ἐπεὶ δὲ καὶ γῆν τινὰ ἐν ἐπαγγελίαις μόνοις τοῖς θεοφιλέσι δοθήσεσθαι βεβαιώσεται, κατὰ τὸ φάσκον λόγιον, οἱ δὲ πρᾶεῖς κληρονομήσουσι τὴν γῆν, ταύτην δὲ ἐπουράνιον ὑπάρχειν διασαφεῖ ὁ φάσκων λόγος. Ἡ δὲ ἄνω Ἱερουσαλὴμ ἐλευθέρως

d 10. ἀγαγόντας] λέγοντας B. qui mox om. τοῦ cum D. 11. νικάνδραν F. 13. ἄλλως δὲ—δυσχεραίνων om. B. παλαίστραις] παλαίστρα C.F.G.

p. 564. 4. εὐθὺς om. D. Mox ὑποθραπτόμενος edd. Steph. Vig. 5. πυρετοῦ] τοῦ πυρ. D. 8. μοι] μὲν C.F. 9. γραφαῖς] γραφαῖσι B. qui om. καὶ γῆν—περιέχουσι. b 3. τὴν γῆν] γῆν καὶ τὸν προφήτην B. qui om. ταύτην—λέγων. ὑπάρχειν om. D. 4. ἄνω om. D.

jussum esse, adeoque hoc se morbo nequaquam penitus morituum. Enimvero, a quibus abductus fuerat, eos domini sui voce graviter reprehensos fuisse. Quippe ad Nicandam missi cum fuissent, ab illis ejus sese loco asportatum. Nicandas autem ille cerdo quidam erat, cæterum ex iis unus, qui palestram terebant, multisque vulgo familiaris ac notus. Quare adolescentes joci hominem et diceriis incessebant, quasi aufugisset, ac missos inde apparitores corrupisset. Ipse autem conturbari palam, ac vehementius commoveri, donec tandem febri oppressus intra diem tertium repente sublatu est. At hic noster vitæ redditus, superstes etiamnum feliciter est, hospitum nobis longe suavissimus.

² Hæc eo referre volui, quod Hebræorum literæ mortuos quosdam revixisse testentur. Jam vero, quoniam ipsæ quoque terram quandam solis iis, quos Deus amet, pollicentur; quo spectat illud oraculum, *Mites autem hæreditabunt terram*. Hanc vero cœlestem esse locus ille Pauli declarat, *At illa quæ sursum est Hierusalem, libera est,*

Matt. 4, 5.
Gal. 4, 26.

ἐστίν, ἢ τις ἐστὶ μήτηρ ἡμῶν· ὃ τε προφήτης τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην ἐκ πολυτελῶν καὶ τιμίων συνεστάναι λίθων ἐν τρόπῳ ἀλληγορίας αἰνίττεται λέγων, Ἰδοὺ ἐγὼ ἐτοιμάζω σοι ἄνθρακα τὸν λίθον σου, καὶ θήσω τὰς ἐπάλξεις σου ἱάσπιν, καὶ τοὺς θεμελίους σου σάπφειρον, καὶ τὸν περιβόλον σου λίθους ἐκλεκτούς· θεά ὧς καὶ ὁ Πλάτων αὐτὰ δὴ ταῦτα, ἢ τὰ παραπλήσια, πεπεισθαι εἶναι ἀληθῆ ἐν τῷ Περὶ ψυχῆς ὁμολογεῖ, Σωκράτει ἀνατιθεὶς τὸν λόγον ὧδέ πη·

37 Ἀλλὰ μέντοι, ὦ Σιμμία, οὐχὶ ἡ Γλαύκου τέχνη γέ μοι δοκεῖ εἶναι διηγήσασθαι ἃ γ' ἐστίν· ὧς μέντοι ἀληθῆ, χαλεπώτερόν μοι φαίνεται ἢ κατὰ τὴν Γλαύκου τέχνην. Καὶ ἅμα μὲν ἐγὼ ἴσως οὐδ' ἂν οἶός τε εἶην, ἅμα δὲ, καὶ εἰ ἡπιστάμην, ὁ βίος μοι δοκεῖ ὁ ἐμὸς, ὦ Σιμμία, τῷ μήκει τοῦ λόγου οὐκ ἐξαρκεῖν. Τὴν μέντοι ἰδέαν τῆς γῆς, οἷαν πέπεισμαι εἶναι, καὶ τοὺς τόπους αὐτῆς, οὐδέν με κωλύει λέγειν. Ἀλλ', ἔφη ὁ Σιμμίας, καὶ ταῦτα ἄρκει.

2 Πέπεισμαι ταίνυν, ἡδ' ὅς, ἐγὼ πρῶτον μὲν, εἰ ἔστιν ἐν

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

b 11. σάπφειρον] σάμφειρον B. c. τὸν περιβόλον] τὴν περιβολὴν
C.F.G. 3. περὶ] παρὰ B. d 2. μοι] μὴ C. 3. ἄγ'—ἀληθῆ]
ὅτι B. 5. καὶ ἅμα—ἐαντῷ πάντῃ om. B. 6. ἡπιστ.] ἐπιστ. C.
8. τοῦ λόγου om. C.D.E.F.G.I. 10. εἰπεῖν ... ὦ D.

quæ est mater nostra. Eandem ex lapidibus pretiosis conflata esse, allegorico sensu propheta significat, dum ait, *Ecce ego præparabo carbunculum lapidem tuum, et ponam propugnacula tua iaspim, et fundamenta tua sapphirum, et ambitum tuum lapides electos.* Vide sis quemadmodum, vel ipsissima, vel prorsus affinia, Plato vera sibi videri in dialogo *De animo* profitetur, ubi Socratem his verbisloquentem introducit.

Isa. 54,
12.

37 Atqui, ο Σιμμία, nec artis Glauci videtur, quæ et cuiusmodi ea sint exponere, et quam illa ipsa vera sint demonstrare, majus aliquid existimo, quam ut eo vis ejusdem artis aspirat. Imo ne ipse quidem fortasse huic orationi par esse queam; nec, ut essem, mihi tamen vitæ satis pro argumenti magnitudine superesse crediderim. Sed tamen nihil vetat, quo minus illius terræ speciem, qualem mihi quidem eam esse persuasi, et proprias ipsius regiones informem. Enimvero, inquit Simmias, satis id nobis erit, ο Socrates.

Plat.
Phæd.
p. 108 d.

2 Primum igitur, inquit ille, si medio in cælo rotunda illa terra est, eam

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

μέσφ τῷ οὐρανῷ περιφερὲς οὖσα, μηδὲν αὐτῇ δεῖν μήτε ἀέρος
πρὸς τὸ μὴ πεσεῖν, μήτε ἄλλης ἀνάγκης μηδεμιᾶς τοιαύτης, ¹⁵
ἀλλ' ἱκανὴν εἶναι αὐτὴν ἴσχειν τὴν ὁμοιότητα τοῦ οὐρανοῦ ^{p. 565}
αὐτοῦ ἐαυτῷ πάντα, καὶ τῆς γῆς αὐτὴν τὴν ἰσορροπίαν· ἰσόρ-
ροπον γὰρ πρᾶγμα ὁμοίου τινὸς ἐν μέσφ τεθὲν οὐχ ἔξει μάλ-
λον οὐδ' ἥττον οὐδαμῶσε κλιθῆναι, ὁμοίως δ' ἔχον ἀκλινὲς ⁵
³ μένει. Πρῶτον μὲν δὴ, ἥ δ' ὅς, τοῦτο πέπεισμαι. Καὶ
ὀρθῶς γε, ἔφη ὁ Σιμμίας. Ἔτι τοίνυν, ἔφη, πάμμεγά τι
εἶναι αὐτὸ, καὶ ἡμᾶς οἰκεῖν τοὺς μέχρις Ἑρακλείων στηλῶν ¹⁰
ἀπὸ Φάσιδος ἐν σμικρῷ τινὶ μορίῳ, ὥσπερ περὶ τέλμα μύρ-
μηκας ἢ βατράχους, περὶ τὴν θάλατταν οἰκοῦντας, καὶ ἄλ-
[332] λους ἄλλοθι πολλοὺς ἐν πολλοῖς τοιούτοις τόποις οἰκεῖν.
⁴ Εἶναι γὰρ πανταχῇ περὶ τὴν γῆν πολλὰ κοῖλα καὶ παντο-
δαπὰ καὶ τὰς ιδέας καὶ τὰ μεγέθη, εἰς ἃ ξυνερρηκέναι τό τε ⁵
ὑδωρ καὶ τὴν ὁμίχλην καὶ τὸν ἀέρα· αὐτὴν δὲ τὴν γῆν καθα-
ράν τε ἐν καθαρῷ κεῖσθαι τῷ οὐρανῷ, ἐν ᾧ πέρ ἐστι τὰ
ἄστρα, ὃν δὴ αἰθέρα ὀνομάζουσιν τοὺς πολλοὺς τῶν τὰ τοιαῦτα ¹⁰

p. 565. ἱκανὴν γε εἶναι αὐτὴν ἴσχειν] ἱκανὴν ἰσχύειν (ἴσχειν I.) αὐτὴν
εἶναι C.D.F.G.I. 2. ἐαυτῷ] αὐτῷ C.D.E.F.G.I. καὶ τῆς] ἀλλὰ
γὰρ καὶ τῆς C. qui addit αὐτὴν post γῆς et sic D.F.G. 8. ἔτι—ἡμᾶς]
ἔφη τε B. 9. αὐτὸν D. μέχρι F.G.I. 10. σμικρῷ] μικρῷ B.
C.D.F.G.I. 11. μύρμηκας] μύρμηκες C. b. θάλατταν] θάλασσαν
C.F.G. 2. τοιούτοις τόποις om. B.C.D.F.I. 3. πανταχοῦ] παν-
ταχὶ D. i. e. πανταχῇ ut Platonis exempl. Sic F.G. 5. ξυνερρηκέ-
ναι] ξυρρηκέναι B. 7. αὐτὴν—τῆς γῆς om. B. 9. ὀνομάζουσιν οὐ
πολλοὶ D. qui mox nescio an om. τὰ τοιαῦτα.

ne corruat, nec aëris, nec alterius cujuscunque rei tanquam necessario
tubicine indigere statuo: verum ad eam continendam hoc utrumque satis
esse, tum quod cœli æquabilis omni ex parte similitudo sit, tum quod ipsa
terra paribus undique momentis librata consistat. Res enim æquilibris,
cum in similis alicujus corporis medio sita est, nullam in partem aut magis,
aut minus inclinare potest: sed potius ut sibi semper similis est, ita nus-
³ quam omnino nutat. Atque hoc primum, inquit, statuo. Et recte id
quidem, ait Simmias. Deinde, ingens quiddam esse terram existimo,
cujus nos exiguam tantum particulam a Phaside ad columnas Herculis,
perinde ut circa paludem formicæ, aut ranæ circa mare, habitemus: loca-
que similiter id genus alia pleraque, ab aliis passim quamplurimis inco-
⁴ lantur. Terram enim concavis ubique partibus, iisque tam magnitudine
quam figura diversis abundare, in quas unda, caligo, et aër confluerint:
ipsam vero per se puram puro in cœlo sitam esse, quod et astrorum sedes
est, et a plerisque omnibus, qui his de rebus tractare solent, æther appel-

εἰωθότων λέγειν· οὐ δὴ ὑποστάθμην εἶναι ταῦτα, καὶ ξυρρεῖν c
 5 αἰεὶ εἰς τὰ κοῖλα τῆς γῆς. Ἡμᾶς οὖν οἰκοῦντας ἐν τοῖς κοί-
 λαις αὐτῆς λεληθέναι, καὶ οἶεσθαι ἄνω ἐπὶ τῆς γῆς οἰκεῖν,
 ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐν μέσῳ τῷ πυθμένι τοῦ πελάγους οἰκῶν 5
 οἷοιτό τε ἐπὶ τῆς θαλάττης οἰκεῖν, καὶ διὰ τοῦ ὕδατος ὀρῶν
 τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα τὴν θάλατταν ἡγοῖτο οὐρανὸν
 εἶναι, διὰ δὲ βραδυτητά τε καὶ ἀσθενείαν μηδεπώποτε ἐπὶ τὰ
 ἄκρα τῆς θαλάττης εἶη ἀφιγμένος, μηδὲ ἑωρακὼς εἶη, ἐκδύς 10
 καὶ ἀνακύψας ἐκ τῆς θαλάττης εἰς τὸν ἐνθάδε τόπον, ὅσῳ
 καθαρώτερος καὶ καλλίων τυγχάνει ὢν τοῦ παρὰ σφίσι, μηδὲ
 6 ἄλλου ἀκηκοὺς εἶη τοῦτο ἑωρακότος. Ταυτὸ δὲ τοῦτο καὶ d
 ἡμᾶς πεπονθέναι· οἰκοῦντας γὰρ ἐν τινὶ κοίλῳ τῆς γῆς οἶεσθαι
 ἐπάνω αὐτῆς οἰκεῖν, καὶ τὸν ἀέρα οὐρανὸν καλεῖν, ὥς διὰ τού-
 του οὐρανοῦ ὄντος τὰ ἄστρα χωροῦντα. Τὸ δὲ εἶναι ταυτὸν, 5
 ὑπ' ἀσθενείας καὶ βραδυτητος οὐχ οἷους τε εἶναι ἡμᾶς διεξελ-
 θεῖν ἐπ' ἔσχατον τὸν ἀέρα· ἐπεὶ εἴ τις αὐτοῦ ἐπ' ἄκρα ἔλθοι,
 ἢ πτηνὸς γενόμενος ἀνάπτοιτο, κατιδεῖν δὴ ἀνακύψαντα,

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

c. ξυρ. ἀ. εἰς τ. κ.] εἰς τὰ κ. ξυρ. ἀ. C.F.G. 2. τοῖς κοίλοις] τῇ
 κοιλίᾳ B. 3. λεληθέναι] λελυθέναι C. 4. ἂν εἴ] εἰ om. I. 7. θά-
 λαττ.] θαλασσ. C.F.G. et infra. 8. τε καὶ] τε om. C.E.F.G.I.
 12. καθαρώτερος καὶ καλλίων] καθαρώτατος καὶ καλλίῳ B.C.F.G. καθαρώ-
 τατος item E.I. 13. σφίσι] φύσιν C.F.G. τοῦτο] τούτου C.F.G.
 ἑωρακότος] ἑωρακός B.F. d. πεπονθέναι] πεπονθότας C.F.G. 2. κοί-
 λῳ] κοίλα B. 5. τοῦτον] ταῦτον B.C.D.F. Mox οἷους τε C.D.F.G.
 Vulgo om. τε. 6. ἀέρα] τὸν ἀέρα B.C.D.F.I. 7. ἐπεὶ εἴ τις—παρ'
 ἡμῖν om. B. 8. ἀνάπτοιτο] ἀναπτοῖτο D.E. δὴ] Leg. ἄν. Sæpe
 commutantur hæ voculæ. Et sic scribendum esse monuit Steph. ad Plat.

latur. Facem hujus quandam tria ista esse, ac semper in concavas terræ
 5 altitudines confluere. Nos porro, qui partes illas depressiores incolamus,
 usque adeo falli, ut in summa nobis terra degere videamur: perinde ut si
 quis dum in medio pelagi fundo versaretur, se tamen summo in æquore
 degere, dumque per mediam aquam cælum ac reliqua sidera prospiceret,
 mare cælum ipsum esse arbitraretur: cum is quod tardior esset atque
 infirmior, nunquam vel ad summum æquor evasisset, vel emergente ac
 sublato hanc in regionem capite, quantum ea suam illam nitore ac pulchri-
 tudine superet, suis ipse oculis videre, aut ab alio saltem qui vidisset,
 6 audire potuisset. Nobis enim idem usu venire. Quippe dum in concava
 aliqua terræ parte degimus, nobis tamen videri superiores incolere, aërem
 quoque cælum a nobis appellari, quasi astra per ipsum, tanquam per verum
 cælum decurrerent. Id autem infirmitati cuidam ac tarditati assignandum
 esse, quod summum ad aërem evadere nequeamus. Eo enim si quis aspi-
 raret, aut novis instructus alis evolaret, sublato nonnihil capite, perinde ut

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

ὥσπερ ἐνθάδε οἱ ἐκ τῆς θαλάττης ἰχθύες ἀνακύπτοντες ὁρώσι ¹⁰
τὰ ἐνθάδε, οὕτως ἂν τῖνα καὶ τὰ ἐκεῖ κατιδεῖν· καὶ εἰ ἡ φύσις
ικανὴ εἴη ἀνέχεσθαι θεωρούσα, γινῶναι ἂν ὅτι ἐκεῖνός ἐστιν ὁ
ἀληθῶς οὐρανὸς καὶ τὸ ἀληθινὸν φῶς καὶ ἡ ὥς ἀληθῶς γῆ.
7 Ἦδε μὲν γὰρ ἡ γῆ καὶ οἱ λίθοι καὶ πᾶς ὁ τόπος ὁ ἐνθάδε ^{p. 566}
διεφθαρμένα ἐστὶ καὶ καταβεβρωμένα, ὥσπερ τὰ ἐν τῇ θα-
λάττῃ ὑπὸ τῆς ἄλμης· καὶ οὔτε φύεται ἄξιον λόγου οὐδὲν ἐν 5
τῇ θαλάττῃ, οὔτε τέλειον, ὥς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν ἐστι· σήραγ-
γες δὲ καὶ ἄμμος καὶ πηλὸς ἀμήχανος καὶ βόρβοροι εἰσιν,
ὅπου ἂν καὶ ἡ γῆ ᾖ, καὶ πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν καλὰ κρίνεσθαι
8 οὐδ' ὁπωστιοῦν ἄξια. Ἐκεῖνα δὲ αὐτῶν παρ' ἡμῖν πολὺ ἂν ¹⁰
ἔτι πλεῖον φανείη διαφέρειν. Εἰ γὰρ δὴ καὶ μυθολογεῖν
καλὸν, ἄξιον ἀκούσαι, ᾧ Σιμμία, οἷα τυγχάνει τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ^b
ὑπὸ τῷ οὐρανῷ ὄντα. Ἀλλὰ μὲν, ἔφη ὁ Σιμμίας, ᾧ Σώ-
κρατες, ἡμεῖς γε τούτου τοῦ μύθου ἡδέως ἂν ἀκούσασθαι.
9 Λέγεται τοίνυν, ἔφη, ᾧ ἑταῖρε, πρῶτον μὲν εἶναι τοιαύτη ἡ 5
γῆ αὐτὴ ἰδεῖν, εἴ τις ἄνωθεν [αὐτὴν] θεῶτο, ὥσπερ αἱ δωδε-
κάσκυτοι σφαῖραι, ποικίλη, χρώμασι διειλημμένη, ὧν καὶ τὰ

d 10. ὁρώσι] ὁρώσι I. pen. ἀληθῆς] ἀληθῶς C.F.G.I. ult. ἡ
ὥς] ὥς om. I.

p. 566. 4. ὅτι D. 5. οὔτε λείον D. οὐ τέλειον F.G. οὐ τέλειον I.
9. 8° D. 10. πολὺ] ἀλλὰ πολὺ B. Supra αὐτῶν D.E. b. τὰ ἐπὶ
τὰ om. D. 3. ἡδέως ἂν] ἂν om. B. Mox λέγε D. 6. αὐτὴν om.
B.C.F.G.I. 8. διειλημμένη] διειλημμένος I.

e mari existentes aliquando pisces nostra hæc aspiciunt, ita ipsum res illas
coelestes conspecturum. Quod si ad contemplationem istam natura virium
satis haberet, eum intellecturum continuo verum illud cælum esse, veram
7 lucem, veramque terram. Enimvero terra hæc nostra, lapides isti quos
videmus, plagæ istæ omnes corruptæ sunt atque corrosæ, ut marina omnia
salsugine exeduntur. Siquidem nec ullius pretii quicquam in mari nascitur,
nec fere perfectum quicquam eo continetur: cavernæ ibi tantum, arena, et
8 vasta lutī sordiumque congeries, ubicunque terra cum eo conjuncta est:
quæ profecto ejusmodi sunt, ut ne dicis quidem caussa cum hac rerum
8 nostrarum specie conferri possint. Res autem illæ coelestes, longe nostris
adhuc excellentiores utique videantur. Nam si fabulæ locus esse debeat,
juverit equidem, o Simmia, ejusmodi terra illa cælo proxima sit audisse.
Nos vero, inquit Simmias, libenter, o Socrates, fabulam istam audiemus.
9 Primum igitur ferunt, mi Simmia, terram illam si quis despiciat, sphæ-
rarumstrarum ex coriis duodecim contextarum persimilem esse, hoc est
variā, coloribusque distinctā; quorum speciem aliquam colores isti

ἐνθάδε εἶναι χρώματα ὥσπερ δείγματα, οἷς δὴ οἱ γραφεῖς
καταχρῶνται· ἐκεῖ δὲ πᾶσαν τὴν γῆν ἐκ τοιούτων εἶναι, καὶ ¹⁰
¹⁰ πολὺν ἔτι ἐκ λαμπροτέρων καὶ καθαρωτέρων ἢ τούτων. Τὴν ^c
μὲν γὰρ ἀλουργῇ εἶναι θαυμαστὴν τὸ κάλλος, τὴν δὲ χρυ-
σοειδῇ, τὴν δὲ ὄση λευκῇ, γύψου καὶ χιόνος λευκοτέραν, καὶ
ἐκ τῶν ἄλλων χρωμάτων συγκειμένην ὡσαύτως, καὶ ἔτι πλειό- ⁵
¹¹ νων καὶ καλλιόνων ἢ ὅσα ἡμεῖς ἐωράκαμεν. Καὶ γὰρ αὐτὰ
ταῦτα τὰ κοῖλα αὐτῆς, ὕδατός τε καὶ ἀέρος ἔμπλεα ὄντα,
χρώματός τι εἶδος παρέχεσθαι στίλβοντα ἐν τῇ τῶν ἄλλων ¹⁰
χρωμάτων ποικιλίᾳ, ὥστε ἐν τῇ αὐτῆς εἰδος ξυνεχὲς καὶ ποι-
¹² κίλον φαντάζεσθαι. Ἐν δὲ ταύτῃ οὕτῃ τοιαύτῃ ἀνάλογον ^d
τὰ τοιαῦτα φύεσθαι δένδρα τε καὶ ἄνθη, ἔχοντα τοὺς καρ-
πούς· καὶ αὖ τὰ ὄρη ὡσαύτως, καὶ τοὺς λίθους ἔχειν κατὰ τὸν
αὐτὸν λόγον τὴν τε λειότητα καὶ τὴν διαφάνειαν, καὶ τὰ ⁵
χρώματα καλλίω· ὧν καὶ τὰ ἐνθάδε λιθίδια εἶναι ταῦτα τὰ
ἀγαπώμενα μόρια, σάρδιά τε καὶ ἰάσπιδας καὶ σμαράγδους
καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα· ἐκεῖ δὲ οὐδὲν ὁτιοῦν τοιοῦτον οὐκ ¹⁰

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

b 10. πᾶσαν—εἶναι om. B.C.E.F.G.I. h. l. sed add. post τούτων.
11. τοιούτων] τῶν τοιούτων D. c 2. καὶ θαυμ.] καὶ om. B.C.D.F.G.I.
3. χρυσοειδῇ τ. δ. om. C.F.G. qui mox χι. καὶ γν. 4. λευκοτέραν]

λευκότερα D. 7. ταῦτα om. B. Mox τῆς γῆς D. et infra ἐστὶ.
8. ἔμπλεα] ἐκπλεα C.F.G. cum mss. multis Platonis. 9. στίλβοντα]
στίλβον C.F.G. qui mox ὥς τι. 11. ξυν. καὶ ποικ.] ποικ. καὶ συν. B.
d. ἐν δὲ ταύτῃ—ὄρη om. B. 2. αὐτὰ D.G. 4. βουνοὺς] λίθους C.
F.G.I. Plat. 7. ταῦτα τὰ] τὰ om. E.I. 9. σμαράγδους D. 10. ὁτιοῦν
om. B. δὲ post ἐκεῖ om. E.I. οὐκ εἶναι] οὐκ om. B. qui mox ἀλλ'
pro καὶ ἔτι—εἶναι ὅτι.

nostri præ se ferant, quibus pictores abutuntur. At vero terram illam ex
iis universam, longeque adhuc illustrioribus purioribusque constare.
¹⁰ Enimvero purpuream hic, et pulchritudine admirabili conspicuam, auream
illic, alibi gypso ac nive candidiorem, necnon aliis similiter coloribus, qui
nostros multum varietate pariter ac nitore superent, intertextam videri.
¹¹ Nam concavas etiam ipsius altitudines, aquæ simul æerisque plenas, spe-
ciem ejusmodi coloris aliquam ostendere, quæ vel in tanta reliquorum
diversitate refulgeat, itaque unam illius faciem, continuam simul et variam
¹² apparere. Talis porro cum ea sit, in eadem sativa quoque, ut arbores,
flores, fructusque nasci consentaneum est: montes præterea, lapidesque
similiter, perfectionem quemque suam cum perspicuitate ac suavioribus
coloribus obtinere. Quorum quidem particulæ tantum aliquæ sint lapilli
istî, quos tantopere concupiscimus, sardii videlicet, iaspides, smaragdi,
alique id genus. Illic autem nihil non esse hujusmodi, aliaque adhuc

ΠΑΛ- 13 εἶναι, καὶ ἔτι τούτων καλλίω. Τὸ δ' αἴτιον τούτου εἶναι, ὅτι
 ΤΩ-
 ΝΟΣ [333] ἐκεῖνοι οἱ λίθοι καθαροὶ εἰσι καὶ οὐ κατεδεδεσμένοι οὐδὲ διε-
 φθαρμένοι, ὥσπερ οἱ ἐνθάδε, ὑπὸ σηπεδόνος καὶ ἄλλης, καὶ
 τῶν δεῦρο ξυνερρηκότων, αὐ καὶ λίθοις καὶ γῇ καὶ τοῖς ἄλλοις
 ζώοις τε καὶ φυτοῖς αἴσχη τε καὶ νόσους παρέχει. Τὴν δὲ p. 567
 γῆν αὐτὴν κεκοσμησθαι τούτοις ἅπασι καὶ ἔτι χρυσῷ τε καὶ
 ἀργύρῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις αὐ τοῖς τοιούτοις. Ἐκφανῇ γὰρ
 αὐτὰ πεφυκέναι, ὧν τὰ πολλὰ πλήθη καὶ μεγάλα καὶ πολ- 5
 λαχοῦ τῆς γῆς, ὥστε αὐτὴν δεῖν εἶναι θέαμα εὐδαιμόνων
 θεατῶν.

38 Τῆς παρ' Ἑβραίοις γραφῆς Θεοῦ δικαιοτήριον καὶ b
 κρίσιν ψυχῶν μετὰ τὴν ἐνθένδε ἀπαλλαγὴν ἔσσεσθαι
 προαγορευούσης διὰ τε μυρίων ἄλλων, καὶ δι' ὧν φησὶ,
 Κριτήριον ἐκάθισε, καὶ βίβλοι ἠνεώχθησαν, καὶ ὁ παλαιὸς 5
 ἡμερῶν ἐκάθητο. Ποταμὸς πυρὸς εἵλκεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ·
 μύριαι μυριάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ, καὶ χίλια χιλιάδες

d 12. καθαροὶ] καθαροὶ τε C.F.G. pen. κατεδεδεσμένοι] καταδεδη-
 μένοι C.F.G. καὶ οὐ κατ. om. B. ἐνθάδε] ἐνταῦθα C.F.G. καὶ τῶν
 δεῦρο—τοιούτοις om. B.

p. 367. δὲ om. D. qui μοχ τούτοις τε cum F.G. 3. πεφυκέναι]
 πέφυκεν C.G. Supra αὐτοῖς D. 5. δεῖν] δεῖ C.F.G. b. δικαιο-
 τήριον] δικαιοτήριον B. δικαιοτήρια C. Tum βρίσι E.I. 4. κριτήριον
 ἐκάθητο omissis καὶ βίβλοι—ἐκάθητο E. et sic I. e corr. 6. ὁ παλαιὸς]
 ὁ om. B. 7. μύριαι om. D. qui v. seq. om. χίλια.

13 longe pulchriora. Cujus rei caussam aliam esse nullam, quam quod lapides illi puri sint, non autem ut nostri, tabe ac salsugine, aliarumque rerum injuria exesi atque corrupti, quæ huc confluentes, lapidibus, terræ, ac reliquis tam animantibus, quam plantis vitia morbosque creant. At vero terram illam cum his omnibus, tum auro etiam atque argento, ac cæteris id genus ornatam ac decoratam esse. Et quoniam ea sint cum nitore singulari, tum ingenti numero ac magnitudine, adeoque terram occupant universam, ejus proinde aspectu frui, verum id propriumque beatorum spectaculum jure ac merito haberi posse.

38 Postremo, cum Hebræorum literæ, animos posteaquam e corpore migraverunt, divinum tribunal ac judicium excipere denuntient, cum sexcentis aliis, tum hoc etiam loco, *Judicium*, inquit, *constitutum est, et libri aperti sunt, et antiquus dierum sedit. Fluvius ignis volvebatur in conspectu ejus: decies millies centena millia ministrabant ei, et*

παρειστήκεσαν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, ἐπάκουσον τοῦ Πλάτωνος 10
 τῆς θείας κρίσεως, καὶ δὴ καὶ τοῦ ποταμοῦ ὀνομαστὶ
 μεμνημένου, πολλὰς τε μονὰς τῶν εὐσεβῶν διαφόρους c
 τε τῶν δυσσεβῶν τιμωρίας συμφώνως τοῖς Ἑβραίων
 2 ὑπογράφοντος λόγοις. Φησὶ δ' οὖν ἐν τῷ Περὶ Ψυχῆς,
 τὰδε·

Τρίτος δὲ ποταμὸς τούτων κατὰ μέσον ἐκβάλλει, καὶ ἐγ- 5
 γὺς τῆς ἐκβολῆς ἐκπίπτει εἰς τόπον μέγαν πυρὶ πολλῷ και-
 ὄμενον, καὶ λίμνην ποιεῖ μεῖζω τῆς παρ' ἡμῖν θαλάττης,
 ζέουσαν ὕδατος καὶ πηλοῦ· ἐντεῦθεν δὲ χωρεῖ κύκλῳ θολερὸς
 καὶ πηλώδης, περιελιττόμενος δέ γε τῇ γῇ, ἄλλοσέ τε ἀφι- d
 κνεῖται, καὶ παρ' ἔσχατα τῆς Ἀχερουσιάδος λίμνης, οὐ συμ-
 μιγνύμενος τῷ ὕδατι· περιελιχθεὶς δὲ πολλάκις ὑπὸ γῆς,
 3 ἐμβάλλει κατωτέρω τοῦ Ταρτάρου. Οὗτος δ' ἐστὶν ὃν 5
 ἐπονομάζουσι Πυριφλεγέθοντα, οὗ καὶ οἱ ῥύακες ἀποσπά-
 σματα ἀναφυσῶσιν, ὅπου ἂν τύχωσι τῆς γῆς. Τούτου δὲ αὖ
 καταντικρὺ ὁ τέταρτος ἐκπίπτει εἰς τόπον πρῶτον δεινόν τε 10

ΠΛΑ-
 ΤΩ-
 ΝΟΣ

b 8. παρειστήκεσαν] παρειστήκεισαν C.D. 11. ὀνομαστὶ om. B.
 c. διαφόρους] διαφόρως B. 6. ἐκπίπτει] ἐμπίπτει D. 9. κύκλος]
 κύκλῳ B.C.I. Cum Steph. concordat D. d. τῇ γῇ ἄλλοσέ τε] ἄλλως
 τε C.D.F.G. qui mox καὶ om. τ. γ. ἄλλοσε ἀφικνεῖτε E. γε—τε—καὶ
 om. I. Hinc usque ad Στύγα om. B. 4. γῆς] γῆν D.F.G. Vigeri
 margo. ἐμβάλλει] ἐκβάλλει E. 6. ὃν ἔτι] ἔτι om. C.D.F.G.I.
 7. ἀναφυσῶσιν ὅπου] ἀναφυσῶσιν ὅπου C.F.G. ὅπου E.I.

millia millium assistebant coram eo. Audi nunc Platonem, quemad-
 modum et divini iudicii, et ignei fluminis nominatim meminerit, mul-
 tasque piorum sedes, et impiorum varia supplicia Hebræorum ex
 2 sensu doctrinaque describat. Sic enim in Dialogo de Animo
 loquitur.

Jam tertius, inquit, fluvius amborum erumpit e medio, primumque sub
 exitum, in vastum quendam locum influit, multo igne conflagramentem, ubi
 paludem efficit mari nostro majorem, et aqua simul ac luto effervescentem.
 Inde turbidus in orbem cœnosusque fertur, terræque circumfusus, cum
 alio passim, tum ad extremam quoque paludem Acherusiam allabitur: sic
 tamen ut nullo modo cum ejus aqua misceatur; sed multo sub terram
 3 flexu, tandem sese penitiorem in Tartarum exoneret. Atque is est quem
 Pyriphlegethontem nominant, cujus particulas ipsi quoque rivi, quaqua
 terrarum datur, expirant. Huic adversus item quartus, primum in locum
 erumpit horribilem, ut aiunt, et squalidum, totumque colore cæruleo per-

Plato
 Phæd.
 p. 113.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

καὶ ἄγριον, ὡς λέγεται, χρῶμα δὲ ἔχοντα ὄλον οἶον ὁ κυανὸς, ὃν δὴ ἐπονομάζουσι Στύγιον, καὶ τὴν λίμνην ποιεῖ ὁ ποταμὸς ἐμβάλλων Στύγα· ὁ δ' ἐμπεσὼν ἐνταῦθα, καὶ δεινὰς δυνάμεις λαβὼν ἐν τῷ ὕδατι, δὺς κατὰ τῆς γῆς, καὶ περιελιττόμενος χωρεῖ ἐναντίως τῷ Πυριφλεγέθοντι, καὶ ἀπαντᾷ ἐν τῇ Ἀχερουσίᾳ λίμνῃ ἐξεναντίας, καὶ οὐδὲ τὸ τοῦτου ὕδωρ p. 568 οὐδενὶ μίγνυται, ἀλλὰ καὶ οὗτος κύκλῳ περιελθὼν ἐμβάλλει εἰς τὸν Τάρταρον, ἐναντίως τῷ Πυριφλεγέθοντι· ὄνομα δὲ 4 τούτῳ ἐστίν, ὡς οἱ ποιηταὶ λέγουσι, Κωκυτός. Τούτων δὲ 5 οὕτω πεφυκότων, ἐπειδὴν ἀφίκωνται οἱ τετελευτηκότες εἰς τὸν τόπον οἱ ὁ δαίμων ἕκαστον κομίζει, πρῶτον μὲν διεδικάσαντο οἱ τε καλῶς καὶ ὁσίως καὶ δικαίως βιώσαντες καὶ οἱ 10 μὴ. Καὶ οἱ μὲν ἂν δόξωσι μέσως βεβιωκέναι, πορευθέντες ἐπὶ τὸν Ἀχέροντα, ἀναβάντες ἂ δὴ αὐτοῖς ὀχλήματά ἐστιν, b ἐπὶ τούτων ἀφικνούνται εἰς τὴν λίμνην, καὶ ἐκεῖ οἰκοῦσί τε καὶ καθαιρόμενοι τῶν τε ἀδικημάτων διδόντες δίκας ἀπολύονται, εἴ τις τι ἠδίκηκε, τῶν τε εὐεργεσιῶν τιμὰς φέρονται κατὰ 5 τὴν ἀξίαν ἕκαστος, οἱ δ' ἂν δόξωσιν ἀνιάτως ἔχειν διὰ τὰ

d 12. ὁ ποτ. ἐμβάλλων] ἐμβαλὼν ὁ ποτ. C.D.F.G. Μοχ ἐκπεσὼν D.
14. ἐν τῷ ὕδ.—περιελιττόμενος om. B. qui pergit ἐνταῦθα χωρεῖ. Tum
ἐναντίως C.D.F. ult. καὶ ἀπαντᾷ—πυριφλεγέθοντι om. C.F.G.
p. 568. οὐδὲ om. B. 2. ἐκβάλλει] ἐμβάλλει B.D. Μοχ ἐναντίως
B.D. 5. τούτων δὲ—τυγχάνει ὄντα om. B. 7. ἕκαστον] ἕκαστα D.
8. διεδικάσαντο] ἔδικ. D. 9. καλῶς καὶ om. F.G.I. 10. μέσως]
μέσον C. Supra οὔτε καὶ μὴ D. b. δὴ καὶ] καὶ om. C.F.G. Dedi
mox τούτων pro τοῦτον. 3. καθαιρούμενοι F. 6. εἰ δ' D.

simili tinctum, vulgo Stygium nominant. Is qua sese parte effundit Stygem quoque paludem efficit, in quam dum prorumpit, novis ejus aquae viribus majorem in modum intumescens, altam sub terram subit, ubi longo circuitu adversus Phlegethonti volvitur, donec ipsi, altera ex parte, ad Acherusiam paludem occurrat. Idem porro undam quoque suam alii permixtam nulli retinens, post multas demum flexiones, sese in Tartarum Pyriphlegethonti similiter adversus exonerat. Ei, si poetis credimus, 4 Cocyto nomen est. Hoc statu rerum, ut primum eo mortui devenere, quo daemon quemque rapit, judicium ante omnia subeunt, tum qui bene, sancte, justeqe vixerunt, tum qui secus. Inde, qui mediam inter utramque vitæ rationem tenuisse videantur, ii Acherontem petentes, conscensis illic suis quique vehiculis, ad paludem usque deferuntur. Ibi degunt aliquamdiu, donec prorsus expiati, poenisque criminum persolutis, quicquid ante pec- caverint, absolvuntur: quin etiam beneficiorum quoque suorum præmia, pro sua quique dignitate ferunt. At qui propter scelerum atrocitatem,

μεγέθη τῶν ἀμαρτημάτων, ἢ ἱεροσυλίας πολλὰς καὶ μεγάλας
 ἢ φόνους ἀδίκους καὶ παρανόμους πολλοὺς ἐξεργασμένοι ἢ 10
 ἄλλα ὅσα τοιαῦτα τυγχάνει ὄντα, τούτους δὲ ἡ προσήκουσα
 μοῖρα ρίπτει εἰς τὸν Τάρταρον, ὅθεν οὐ ποτε ἐκβαίνουσιν. c
 5 Οἱ δ' ἂν ἰάσιμα μὲν, μεγάλα δὲ δόξωσιν ἡμαρτηκέναι ἀμαρ-
 τήματα, οἶον πρὸς πατέρα ἢ μητέρα ὑπ' ὀργῆς βίαιόν τι
 [334] πράξαντες, καὶ μεταμέλον αὐτοῖς τὸν ἄλλον βίον βιώσιν, ἢ 5
 ἀνδροφόνου, ἢ τοιούτῳ τινὶ ἄλλῳ τρόπῳ γένωνται, τοῦτοις δ'
 ἐμπεσεῖν μὲν εἰς τὸν Τάρταρον ἀνάγκη, ἐμπεσόντας δὲ αὐ-
 τοὺς καὶ ἐνιαυτὸν ἐκεῖ γενομένους ἐκβάλλει τὸ κῦμα, τοὺς μὲν 10
 ἀνδροφόνους κατὰ τὸν Κωκυτὸν, τοὺς δὲ πατραλῶας [καὶ μη-
 τραλῶας] κατὰ τὸν Πυριφλεγέθοντα· ἐπειδὰν δὲ φλεγόμενοι d
 γένωνται κατὰ τὴν λίμνην τὴν Ἀχερουσιάδα, ἐνταῦθα βοῶσιν
 τε καὶ καλοῦσιν, οἱ μὲν οὐς ἀπέκτειναν, οἱ δὲ οὐς ὕβρισαν·
 καλέσαντες δὲ ἱκετεύουσι, καὶ δέονται εἶσαι σφᾶς ἐκβῆναι εἰς 5
 τὴν λίμνην, καὶ δέξασθαι· καὶ ἐὰν μὲν πείσωσιν, ἐκβαίνουσί
 τε καὶ λήγουσι τῶν κακῶν· εἰ δὲ μὴ, φέρονται αὖθις εἰς τὸν
 Τάρταρον, κακεῖθεν πάλιν εἰς τοὺς ποταμούς· καὶ ταῦτα

b 9. φόνους] φθόνους D. 11. τούτους] τούτων B. Tum οἱ D.
 c 3. πατέρα ἢ μητέρα] πατρός ἢ μητρός C.F.G. 5. μεταμέλον] μετά-
 μελλον B.D. μετάμελον E. 6. βιώσιν] βιώσειν B.C.D.F.G. τρόπῳ
 ἄλλῳ] τινὶ ἄλλῳ τρόπῳ. B.C.F.G. τοιούτῳ τινὶ τρόπῳ D. 7. τοῦτοις]
 τοῦτοις B.C.D.F.G.I. 11. καὶ μητραλῶας om. B.C.E.F.G.I. d. ἐπει-
 δὰν—καλέσαντες δὲ om. B. φερόμενοι Plat. pro φλεγ. γίνονται F.
 7. τε καὶ λήγ.] καὶ λέγ. C.F. τε om. G. 8. φθείρονται D.

locum remedio nullum reliquisse videantur, utpote crebris et immanibus
 sacrilegiis, aut plurimis cædibus nefarie et contra leges omnes perpetratis,
 et aliis ejusmodi piaculis obligati: hos vero digna plane sors in Tartarum,
 5 unde nunquam emergant, præcipites agit. Jam quos ea peccasse consti-
 terit, quæ ut curationem admittant, gravia tamen per sese sint; ut si ad-
 versus patrem aut matrem, indignum quidpiam iracundia stimulante com-
 miserint, eosque reliqua deinceps vita pœnituerit; aut si alio quocunque
 modo cædis humanæ rei fuerint: eos quidem in Tartarum cadere necesse
 est, sed tamen exacto anni unius curriculo, eosdem fluctus ejicit, et homi-
 cidas quidem cæteros in Cocytum, parricidas autem vel matricidas in
 Pyriphlegethontem. Hi postquam ad Acherusiam paludem delati fuerint,
 tum ingenti clamore appellant, sive quos interfecerint, sive quibus injuriam
 fecerint, obsecrant deinde atque obtestantur, uti se in eam paludem subire,
 ibique recipi patiantur. Quod quidem impetrare si possint, tum eo sub-
 eunt, malorumque suorum finem accipiunt. Sin minus, in Tartarum
 indeque rursus in flumina referuntur. Quo supplicii genere non ante

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

- πάσχοντες οὐ πρότερον παύονται, πρὶν ἂν πείσωσιν οὓς ἡδί-
κησαν· αὕτη γὰρ ἡ δίκη ὑπὸ τῶν δικαστῶν αὐτοῖς ἐτάχθη.
6 Οἱ δὲ δὴ ἂν δόξωσι διαφερόντως πρὸς τὸ ὁσίως βιῶναι, οὗτοί
εἰσιν οἱ τῶνδε μὲν τῶν τόπων τῶν ἐν τῇ γῇ ἐλευθερούμενοί
τε καὶ ἀπαλλαττόμενοι, ὥσπερ δεσμοτηρίων, ἄνω δὲ εἰς τὴν p. 569
καθαρὰν οἴκησιν ἀφικνούμενοι, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς οἰκίζόμενοι.
Τούτων δὲ αὐτῶν οἱ φιλοσοφία ἱκανῶς καθηράμενοι ἄνευ τε
καμάτων ζῶσι τοπαράπαν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον, καὶ εἰς οἱ-5
κήσεις ἔτι τούτων καλλίους ἀφικνούνται, ἃς οὔτε ῥάδιον δη-
λῶσαι, οὔτε ὁ χρόνος ἱκανὸς ἐν τῷ παρόντι. Ἀλλὰ τούτων
δὴ ἕνεκα χρὴ ὧν διεληλύθαμεν, ὦ Σιμμία, πᾶν ποιεῖν, ὥστε
ἀρετῆς καὶ φρονήσεως ἐν τῷ βίῳ μετασχεῖν· καλὸν γὰρ τὸ 10
ἀθλον, καὶ ἡ ἐλπίς μεγάλη.
- 7 Ταῦτα ὁ Πλάτων. Σὺ δέ γε παραθήσεις τῷ καὶ εἰς b
οικήσεις καλλίους ἀφικνούνται, ἃς οὔτε ῥάδιον δηλῶσαι,
οὔτε χρόνος ἱκανὸς ἐν τῷ παρόντι, τὸ παρ' ἡμῖν οὕτως ἔχον,
Ὁφθαλμὸς γὰρ οὐκ εἶδε, καὶ οὓς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρ-5
δίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶ-

12. οἱ δὲ δὴ—παρόντι om. B.

p. 569. 3. οἱ D. 5. ἔπειτα] ἅπαντα C.F.G. 6. τούτων] τούτου
D.F.G. τούτους I. 7. ὁ χρ.] ὁ om. C. 8. ἀλλὰ τούτων—παρόντι
om. C. b. δέ γε] δέ om. B. qui pergit π. τὸ οὔτε ὀφθαλμὸς εἶδε καὶ
οὓς ἤκουσε καὶ ἐπὶ etc. γε om. D. 2. καλλίους] καὶ βίους F.G.
5. εἶδε] οἶδε D.

liberantur, quam eos quibus injuriosi fuerint, exorarint: hæc enim illis a
6 iudicibus constituta pœna est. Postremo, qui excellenti quadam et eximia
vitæ sanctimonia præstitisse videantur, ii demum ex terrenis hisce locis,
quibusdam quasi carceribus educti atque liberati, ac sursum in purius
aliquod domicilium sedemque transcripti, supra terram degunt. Quo
etiam ex numero, qui philosophiæ opera expiati omnino purgatique disces-
serint, ii non modo sine molestiis ævo sempiterno vivunt, sed etiam in
domicilia longe adhuc nobiliora perveniunt, quæ nec verbis describere
facile sit, nec per tempus commemorare mihi jam liceat. Cæterum viden-
dum nobis est, mi Simmia, ut rebus abs me commemoratis adducti, vir-
tutem ac prudentiam hac in vita consequi omni contentione studeamus.
Dignum enim præmium, et magna quædam spes ostenditur.

- 7 Hactenus Plato. Tu vero cum his illius, *In domicilia longe adhuc
nobiliora perveniunt, quæ nec verbis describere facile sit, nec per tempus
mihi jam liceat, conferas velim nostrum illud, Quia nec oculus vidit,
nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt, quæ præparavit Deus.*

1 Cor.
2, 9.

8 σιν αὐτόν. Ταῖς δὲ εἰρημεναις οἰκήσεσι, τὸ πολλὰς μο-
 νὰς εἶναι παρὰ τῷ Πατρὶ τοῖς θεοφιλέσιν ἐπηγγελμένας.
 Καὶ τοῖς περὶ τοῦ Πυριφλεγέθοντος λεχθεῖσι, τὸ τοῖς 10
 ἀσεβέσιν ἡπειλημένον πῦρ αἰώνιον, κατὰ τὸν πρὸς αὐ-
 τοὺς φάσκοντα Ἑβραίων προφήτην, Τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν,
 ὅτι πῦρ καίεται; Τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν τὸν τόπον τὸν αἰώνιον;
 Καὶ πάλιν, Ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει, καὶ τὸ πῦρ 5
 9 οὐ σβεσθήσεται, καὶ ἔσονται εἰς ὅρασιν πάσῃ σαρκί. Τῇρει
 δὲ ὡς καὶ ὁ Πλάτων συνάδων τούτοις, τοὺς ἀσεβεῖς εἰ-
 πὼν χωρήσειν εἰς Τάρταρον, ἐπιλέγει, ὅθεν οὔποτε ἐκβαί-
 νουσι. Καὶ αὖ πάλιν τοὺς εὐσεβεῖς ζῆσεσθαι εἰπὼν ἐν 10
 μακαρίοις, προστίθησι λέγων, τοπαράπαν καὶ εἰς τὸν
 ἔπειτα χρόνον. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἄνευ καμάτων εἰρημένον d
 ὑπ' αὐτοῦ, ὅμοιον ἂν εἴη τῷ, Ἀπέδρα ὀδύνη, καὶ λύπη,
 10 καὶ στεναγμός. Φάσκων δὲ τοὺς ἐπὶ τὸν Ἀχέροντα
 πορευομένους μὴ ἀπλῶς ἐπὶ τοῦτον ἀφικνεῖσθαι, ἀλλὰ 5

b 8. πολλὰς] πολλὰς μονὰς B.C.D.F.G. 11. ἀσεβέσιν] εὐσεβέσιν
 B.D. statim ἀπειλ. B. c 2. ἀναγγελεῖ] ἀνατελεῖ B. 5. πῦρ] πῦρ
 αὐτῶν C.F.G. 6. ὁ Πλ.] ὁ om. B. 10. εἰπὼν om. F. d 2. ὀδύνη
 καὶ λύπη] καὶ om. C.D.F.G. λύπη ὀδύνη B. 3. Φάσκων etc.] ταῦτα καὶ
 τὰ παρ' Ἑβραίοις νόμιμα, ἀλλ' ἱκανούσθω καὶ τὰ περὶ τῆσδε τῆς βίβλου B.
 nec plura.

8 diligentibus se. Itemque cum illis pluribus domiciliis, quod habetur
 in evangelio, *Multas apud Patrem iis qui Deum diligunt, constitutas*
esse mansiones. Cum iis quæ de Pyriphlegethonte dicta sunt, sem-
 piternum ignem impiis denuntiatum, juxta illud Hebræi prophetæ,
Quis annuntiabit vobis, quod ignis ardeat? quis annuntiabit vobis locum
æternum? Et rursus, *Vermis eorum non morietur, et ignis non extin-*
 9 *guetur, et erunt in visionem omni carni.* Quibus etiam vide quam
 egregie Plato consentiat, dum impios in Tartarum detrudendos
 affirmans, subjungit, *Unde nunquam emergant.* Itemque pios in
 beatis quibusdam domiciliis victuros pronuntians, addit, *penitus,*
ævoque sempiterno. Quod autem ait, *sine ullis omnino molestiis, nostro*
 10 *huic geminum est, Fugit dolor, et tristitia, et gemitus.* Denique, dum
 Acherontem illum subeuntes, non simpliciter eo devenire statuit, sed

Joan. 14,
2.

Isa. 33,
14.
Isa. 66.
fine.

Isa. 35,
10.

ἀναβαίνοντας πρότερον ἢ δὴ αὐτοῖς ὀχήματά ἐστι, τίνα ποτὲ ἄρα τὰ ὀχήματα βούλεται σημαίνειν ἢ τὰ σώματα, εἰς ἃ ἀναβᾶσαι αἱ τῶν τετελευτηκότων ψυχαί, σὺν αὐτοῖς τιμωροῦνται κατὰ τὰ παρ' Ἑβραίοις νενομισμένα ; 10 Ἀλλὰ γὰρ ἱκανὴν καὶ τοῦδε τοῦ λόγου περιγραφὴν εἰληφότος, ἐπὶ τὸ δωδέκατον τῆς Εὐαγγελικῆς Προπαρασκευῆς μεταβήσομαι σύγγραμμα.

BIBLION ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ.

p. 570

[336]

I Ὁ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ ἡμῖν τῆς Εὐαγγελικῆς Προπαρασκευῆς ἐνθένδε ποθεν ἤδη τὰ ἐνδέοντα τῷ προτέρῳ τῆς 5 Πλάτωνος πρὸς τὰ Ἑβραίων λόγια συνφθιάς, ὥς ἐν ἁρμονίᾳ συμφώνου λύρας, ἀποδώσει, τὴν καταρχὴν ἐξ ἀπολογίας τῆς παρὰ τοῖς πολλοῖς βλασφημουμένης 10 ἡμῶν πίστεως ληψόμενος.

d 5. ἀναβαίνοντας] ἀναβαίνοντες C.F.G. Tum πρώτον D. 6. τίνα] τι C.F.G. 7. σημαίνειν] σημαίνει D. 10. νενομισμένα] νόμιμα D. 11. εἰληφότος] εἰληχότος C.F.G.

Deest liber XII. in B.

p. 573. b 11. Titulus in C. legitur post πίστεως ληψόμενος.

consenso tantum suo quemque vehiculo : quæ tandem ipse vehicula significare vult, nisi corpora, quibus redditi defunctorum animi, simul cum iis, ut docent Hebræorum literæ, crucientur ? Verum enimvero, cum hic quoque liber justam in magnitudinem excreverit, ad duodecimum Evangelicæ Præparationis volumen transeamus.

LIBER DUODECIMUS.

I Duodecimus hic Præparationis Evangelicæ liber, quæ superiori de Platonis cum Hebræorum doctrina consensione desunt, velut apta quadam et numerosa consonantis lyræ harmonia repræsentabit, initio ex nostræ hujus, quam vulgus hominum criminatur, fidei defensione sumpto. Et Plato quidem primo de Legibus, nostram in rem percommode,

2 Εἰ μὲν τοίνυν ὀρθῶς ἢ μὴ τις ἐπιτιμᾷ τῇ τε Λακωνικῇ καὶ c
τῇ Κρητικῇ πολιτείᾳ, λόγος ἂν ἕτερος εἴη· τὰ γοῦν λεγόμενα πρὸς τῶν πολλῶν ἴσως ἐγὼ μᾶλλον ἔχοιμ' ἂν ὑμῶν
ἀμφοτέρων λέγειν. Ὑμῖν γὰρ εἰ καὶ μετρίως κατεσκευάσται 5
[337] τὰ τῶν νόμων, εἰς τῶν καλλίστων ἂν εἴη νόμων μὴ ζητεῖν
τῶν νέων μηδὲνα εἶν ποῖα καλῶς αὐτῶν ἢ μὴ καλῶς ἔχει, μιᾷ
δὲ φωνῇ καὶ ἐξ ἑνὸς στόματος πάντας συμφωνεῖν, ὥς πάντα
καλῶς κεῖται, θέντων θεῶν· καὶ ἂν τις ἄλλως λέγῃ, μὴ ἀνέ- 10
χασθαι τὸ παράπαν ἀκούοντας· γέρων δὲ εἴ τις τι ξυνοεῖ τῶν
παρ' ὑμῖν, πρὸς ἄρχοντά τε καὶ ἡλικιώτην μηδενὸς ἐναντίον d
νέου ποιεῖσθαι τοὺς τοιούτους λόγους. Ὁρθότατά γε, ὦ
ξέने, κελεύεις.

ΠΑΛ-
ΤΟ-
ΝΟΣ

- 3 Εἰκότως δῆτα καὶ ἡ Ἑβραίων προλαβοῦσα γραφὴ
τῆς τῶν θείων γραφῶν συνέσεώς τε καὶ θεωρίας τὴν 5
πίστιν προτάττει, δι' ᾧ φησὶν, Ἐὰν δε μὴ πιστεύσητε,
οὐ μὴ συνῆτε. Καὶ αὖθις, Ἐπίστευσα, διὸ καὶ ἐλάλησα.
4 Ἐνθεν καὶ παρ' ἡμῖν τοῖς μὲν ἄρτι εἰσαγομένοις καὶ τὴν 10
ἔξιν ἀτελέσιν, ὥς ἂν τὰς ψυχὰς νηπίοις, ἀπλούστερον ἢ

b 11. εἰ μὴ] Dedi ἢ μὴ. c 4. ἡμῖν F.G. 6. εἰς ἂν εἴη τῶν κ. ν. E.I.
10. κείται F. ἂν τις] ἂν τι I. 11. ἄλλως] ἄλλος D. qui v. seq.
om. τι. ἄλλως ἂν τις F. 12. εἴ τις ξ. τῶν παρ' ἡμῖν πρὸς F.G. τις
τι] τι om. I. d 7. ἐὰν μὴ π. οὐδὲ μὴ σ. F.G. οὐδὲ μὴ I. 10. ἂν
τὰς] αὐτὰς C. Supra εὐτελέσιν D.

2 Jurene, inquit, an secus, Lacedæmoniorum et Cretensium rempublicam reprehendere quis possit, alia quæstio est. Mihi quidem magis forte, quam utrique vestrum quæ a plerisque dicuntur, proferre liceat. Vobis enim, ut civilis admodum sit ac moderata legum universa ratio, hæc sane ex optimis una merito censeatur, uti ne juniorum quisquam ex legibus sinatur inquirere, quænam bene, quænam secus habeant; sed potius uti una voce omnes, unoque ore cuncta probe, tanquam diis auctoribus instituta esse consentiant: quod si quis aliter loquatur, eum ut audientes nullo modo ferant. Sin autem ex senibus cuipiam in mentem aliquid veniat, is ut vel cum magistratu, vel cum suis duntaxat æqualibus, nemine juniorum audiente, rem communicet. Optime id quidem, mi hospes.

Plato
Legg. I.
p. 634.

3 Verum igitur omnino fuit, Hebræorum scripturam tanto ante præcipere, uti divinarum literarum intelligentiam ac disquisitionem fides antecedit, ut dum ait, *Nisi credideritis, non intelligetis*. Itemque,

Isa. 7, 9.
Ps. 115, 1.

4 *Credidi, propter quod locutus sum*. Quo quidem nos etiam consilio, quos novissime rerum in nostrarum communionem admisimus, iis

ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς ἀνάγνωσις παραδίδεται μετὰ τοῦ
δεῖν πιστέυειν ὡς Θεοῦ λόγοις τοῖς ἐμφερομένοις παρα-
κελεύεσθαι· τοῖς δὲ τὴν ἔξιν προβεβηκόσι καὶ πολλοῖς p. 574
τὸ φρόνημα ἐμβαθύνειν καὶ δοκιμάζειν τὸν νοῦν τῶν
λεγομένων ἐπιτέτραπται. Τούτους δὲ παισὶν Ἑβραίων
δευτερωτὰς φίλον ἦν ὀνομάζειν, ὥσπερ ἐρμηνευτὰς καὶ
ἐξηγητὰς ὄντας τῆς τῶν γραφῶν διανοίας.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

- 2 Οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα εἵπομεν ἂν ἡμεῖς, ὅτι σὺ μὲν ἐπαι- b
νεῖς, ὡς ἔοικας, ὦ Τυρταίε, μάλιστα τοὺς πρὸς τὸν ὀθνεῖόν 5
τε καὶ ἔξωθεν πόλεμον γιγνομένους ἐπιφανεῖς. Φαίη ταῦτα
ἂν που, καὶ ὁμολογοῖ;

Τί μὴν;

- 2 Ἡμεῖς δέ γε ἀγαθῶν ὄντων τούτων ἔτι φαμέν ἀμείνους
εἶναι καὶ πολὺ τοὺς ἐν τῷ μεγίστῳ πολέμῳ γιγνομένους ἀρί-
στους διαφανῶς. Ποιητὴν δὲ καὶ ἡμεῖς μάρτυρα ἔχομεν 10
Θεόγνιν, πολίτην τῶν ἐν Σικελίᾳ Μεγαρέων, ὃς φησι, c

Πιστὸς ἀνὴρ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἀντερύσασθαι
ἄξιός ἐν χαλεπῇ, Κῦρνε, διχοστασίῃ.

5

d 11. γραφαῖς om. F.

p. 574. 5. ὥσπερ om. C. post ἐρμην. F.G.I. b 3. ἂν ἡμεῖς] ἂν
om. C.D.F.G.I. 4. πρὸς om. F. 5. γενομένους] γιγνομένους C.
F.G.I. γιγνόμενον Plat. 6. ὁμολογεῖ D. 9. πολέμῳ om. F.G.

tanquam rudioribus adhuc et inchoatis, animoque propemodum infantibus, divinæ scripturæ lectionem simplicius ita tradimus, ut eos simul ad fidem iis quæ proponantur, tanquam Dei verbis habendam adhortemur. At quorum jam robustior mentis habitus, et cana quædam intelligentiæ vis fuerit, iis vero penetrare altius, verborumque sententiam explorare concedimus. Atque hos Hebræi deuterotas, quasi scripturarum interpretes atque explanatores vocare solebant.

- 2 Nos igitur, inquit Plato, eos abs te deinceps, o Tyrtæe, laudari potissimum celebrarique dixerimus, qui excellentem quandam in hostili exter-
noque bello virtutem ostenderint. Id, opinor, ille concesserit.

Quidni enim?

Plato
Legg.
p. 629.

- 2 Nos vero, cum præstantes hos esse fateamur, tum eos qui egregia summæ
virtutis maximo in bello documenta dederint, longe adhuc præstantiores
esse defendimus. Cujus rei testem poetam habemus ipsi quoque, Theognis
illum, Megarensē in Sicilia civem, cujus hoc distichum est,

Cyrne, tibi argento fuerit redimendus et auro,
Cui manet in tristi seditione fides.

3 Τοῦτον δέ φαμεν ἐν πολέμῳ χαλεπωτέρῳ ἀμείνονα ἐκείνου
 πάμπολυ γίνεσθαι, σχεδὸν ὅσον ἀμείνων δικαιοσύνης καὶ σω-
 φροσύνη καὶ φρόνησις εἰς ταυτὸν ἐλθοῦσαι μετὰ ἀνδρίας αὐ-
 τῆς μόνης ἀνδρίας. Πιστὸς μὲν γὰρ καὶ ὑγίης ἐν στάσεσιν ¹⁰
 οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἄνευ ζυμπάσης ἀρετῆς· διαβάντες δὲ εὖ
 καὶ μαχόμενοι ἐθέλοντες ἀποθνήσκειν ἐν τῷ πολέμῳ, φράζει
 Τυρταῖος, τῶν μισθοφόρων εἰςὶ πάμπολλοι, ὧν οἱ πλείστοι ^d
 γίγνονται θρασεῖς καὶ ἄδικοι καὶ ὑβρισταὶ καὶ ἀφρονέστατοι
 4 σχεδὸν ἀπάντων, ἐκτὸς δὴ τινων εὖ μάλα ὀλίγων. Ποῖ δὴ
 τελευτᾷ νῦν ἡμῖν οὗτος ὁ λόγος; Καὶ τί φανερόν ποιησαί ⁵
 ποτε βουλευθεὶς λέγει ταῦτα; Δηλονότι τόδε, ὥς παντὸς
 μᾶλλον καὶ ὁ τῇδε ὁ παρὰ Διὸς νομοθέτης, πᾶς τε οὐ καὶ
 σμικρὸν ὄφελος, οὐκ ἄλλο ἢ πρὸς τὴν μεγίστην ἀρετὴν μά-
 λιστα βλέπων αἰετὶ θήσει τοὺς νόμους· ἔστι δ', ὥς φησι Θέ- ¹⁰
 ογνις, αὕτη πιστότης ἐν τοῖς δεινοῖς, ἣν τις δικαιοσύνην ἂν
 τελείαν ὀνομάσειε.

5 Καὶ παρ' ἡμῖν ὁ σωτήριος λόγος ὁμοῦ συζεύξας τῇ
 πίστει τὴν φρόνησιν τὸν κατ' ἀμφοτέρα κεκοσμημένον p. 575

c 7. ἀμείνονα] ἀμείνω D.F.G.I. Mox καὶ σωφροσύνη excidit ex ed.
 Viger. neque habet E. 8. ταυτὸ ἐλθοῦσα] ταυτὸν ἐλθοῦσαι C. ταυ-
 τὸν ἐ. G.I. 9. ἀνδρίας] ἀνδρίας C.F.G.I. qui pergunt, αὐτῆς μόνος (μό-
 νον F.G.I.) ἀνδρίας. Vide Boeckium ad l. Platonis. 11. καὶ εὖ] εὖ καὶ
 C.E.F.G.I. 12. ἐν τῷ] ἐν ^{σαι} C.D.E.F.G.I. d 4. ποί] πῇ E.
 5. ποιησαί ποτε] ποτε ποιῆσαι C.F.G. ποιείται D. ποτε om. E.I. 6. τό-
 δε] τῇδε E.I.

3 Atque hunc in bello graviore, tanto fere altero illo præstantiorem esse
 dicimus, quanto excellentior æquitas illa fuerit, quæ cum temperantia,
 prudentia, ipsaque adeo fortitudine conjungetur. Nam qui fidelis ac sanus
 media in dissensione persistet, is profecto nullam non virtutem habeat
 necesse est. At vero mercenarii plerique, quod ipsum Tyrtaeus cecinit, ubi
 hostilem in regionem trajecerint, strenue dimicantes libenter in bello mo-
 riuntur; quorum tamen permulti audaces, injuriosi, contumeliosi, atque
 4 omnium, si paucissimos excipias, amentissimi sunt. Verum, quo tandem
 spectat genus hoc orationis, aut quid efficere ac demonstrare contendit?
 Illud nimirum: præ cæteris quidem eum, qui leges hic auctore Jove con-
 diderit, sed tamen quemlibet etiam alium, qui modo prodesse vel utcunque
 volet, aliud omnino nihil in ferendis legibus, quam virtutem maximam
 præ oculis habiturum. Est autem hæc virtus, ut Theognis ait, illa duri-
 oribus temporibus fidelitas, quam perfectam justitiam merito nominaris.

5 Quæ cum salutare evangelio præclare sane conveniunt, ubi Servator
 quoque noster prudentiam cum fide conjungens, utraque præditum

τοῖς αὐτοῦ λόγοις ἐγκρίνει λέγων, Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς καὶ φρόνιμος οἰκονόμος ; Καὶ αὖθις, Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγα ἤς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω. 5 Σαφῶς γοῦν ἐν τούτοις οὐ τὴν ἄλογον πίστιν ἀποδέχσθαι παρίστησιν, ἀλλὰ τὴν ταῖς μεγίσταις ἀρεταῖς συνεζευγμένην, εἰ δὴ τοιαῦται φρόνησις καὶ ἀγαθοσύνη.

3 Εἰς τινα γὰρ οὖν μοι καιρὸν φαινόμεθα τοὺς ἔμπροσθεν^b 6
ΠΛΑ- [338] λόγους διεξελθεῖν, ὡς ἄρα αἱ τῶν τελευτησάντων ψυχαὶ δύνα-
ΤΩ- μιν ἔχουσιν τινα τελευτήσασαι, καὶ τῶν κατὰ ἀνθρώπους πρα-
ΝΟΣ γμάτων ἐπιμελοῦνται. Ταῦτα ἀληθεῖς μὲν, μακροὶ δὲ εἰσι περιέχοντες λόγοι. Πιστεύειν δὲ ταῖς τε ἄλλαις φήμαις χρωὼν περὶ τὰ τοιαῦτα, οὕτω πολλαῖς καὶ σφόδρα παλαιαῖς 5 οὔσαις· πιστέυειν δὲ καὶ τοῖς νομοθετοῦσι ταῦθ' οὕτως ἔχειν, αἶν περ μὴ παντάπασιν ἄφρονες φαίνονται.

2 Καὶ ἐν τῇ βίβλῳ δὲ τῶν Μακκαβαίων λέγεται Ἱερε-
μίας ὁ προφήτης μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου εὐχόμε- 10

p. 575. 2. ἐστὶν] ἔσται I. 3. οἰκονόμος καὶ φρόνιμος] καὶ φρ. οἰκ.
C.E.F.G.I. εὖ] εὐ γε F. 6. ἀποδέχεσθαι] ἀποδέχεται E. 8. τοι-
αῦται] τοιαῦτα C.F.G. b 6. εἰς τινα] ἔτι τίνα C.G. 9. καὶ] ἢ Plat.
καὶ κατὰ ἀνθ. E. c. ταῦτα] ταύτη C.F.G. 5. ταῖς νομοθετού-
σαις D. 7. φαίνονται] φαίνονται E. φαίνονται F.G.

Mat. 24,
46.
Mat. 25,
21.

suis ita verbis commendat ac probat, *Quis putas fidelis servus et prudens?* Et rursus, *Euge serve bone et fidelis, super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam.* Quibus quidem manifeste declarat, eam sibi demum probari fidem, non quæ præceptis ac temeraria, sed quæ virtutibus maximis conjuncta sit, quales utique prudentiæ ac probitatis nomine intelligit.

Plato
p. 926.
extr.

3 Mihi quidem opportune videtur, inquit Plato, superioribus a nobis disputationibus constitutum id fuisse, defunctorum animos, posteaquam ex corpore migraverint, rerum humanarum curam vi quadam propria suscipere. Id quod rationibus veris illis quidem, sed longioribus probari solet. Verum hoc in genere, cum aliis quæ hac de re non vulgo tantum et passim, sed etiam ex omni memoria celebrantur, habenda fides; tum etiam legislatoribus ita statuentibus, nisi tamen eos amentes omnino fuisse velis.

2 Hæc Plato. Atqui, Maccabæorum etiam in libro, visus Hieremias dicitur, cum vita jam functus esset, orare pro populo, quasi hominum

νος ὁρᾶσθαι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, ὡς φροντίδα ποιούμενος τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων. Δεῖν δέ φησι καὶ ὁ Πλάτων τού- d τοις πιστεύειν.

- 4 Λόγων δὲ δισσὸν εἶδος· τὸ μὲν ἀληθές, ψεῦδος δὲ ἕτερον. ΠΑΛ-
Ναί. Παιδευτέον δὲ ἐν ἀμφοτέροις, πρότερον δὲ ἐν τοῖς ΤΩ-
ψευδέσιν. Οὐ μανθάνω, ἔφη, πῶς λέγεις. Οὐ μανθάνεις, ἦν 10
δ' ἐγὼ, ὅτι πρῶτον τοῖς παιδίοις μύθους λέγομεν. Τοῦτο
δέ που ὡς τὸ ὅλον εἰπεῖν ψεῦδος, ἔτι δὲ καὶ ἀληθῆ. Πρότερον
δὲ μύθοις πρὸς τὰ παιδία ἢ γυμνασίοις χρώμεθα. Ἔστι p. 576
ταῦτα.

- 2 Ταῦτα ὁ Πλάτων. Καὶ παρ' Ἑβραίοις δὲ τὰς τῆς
ἐνθέου γραφῆς ἱστορίας τοῖς νηπίοις τὰς ψυχὰς ἀπλού-
στερον ὥσπερ τινὰς μύθους ἔθος ἐστὶ παραδιδόναι, τοῖς 5
δ' ἐγγεγυμνασμένοις τὴν ἔξιν τὰς τῶν λόγων βαθυτέρας
καὶ δογματικὰς θεωρίας διὰ τῆς καλουμένης δευτερώσεως
καὶ σαφηνείας τῶν λανθανόντων τοὺς πολλοὺς νοη-
μάτων.

d 7. τὸ δὲ ψευδές] ψεῦδος δὲ ἕτερον C.F.G.I. ult. μύθους] μῦθον
C.G.I. τοῖς παιδίοις—πρότερον δὲ ex ed. Viger. exciderunt.

p. 576. ἢ γυμν.] ἢ om. C.D.F.G. Mox ἔστι ταῦτα D. in marg.
5. δ' ἐγγυμ.] δὲ γυμν. C. ἐγγυμνασμένοις E.I. δ' ἐγγυμν. F.G.

adhuc in terris degentium saluti prospiceret. Quibus Plato fidem
adhibendam esse pronuntiat.

- 4 Orationum porro, inquit idem, genera duo sunt, verum et falsum. Ita
est. Et utroque puer sic informandus erit, ut initium a falso ducatur.
Quid velis equidem non satis intelligo. Tu vero, inquam, non intelligis
fabulas a nobis primum narrari pueris solere: quod sane genus, ut uni-
verse loquar, in falso prope versatur, tametsi huic veri etiam aliquid
aspersum est. Pueros autem in fabulis prius, quam in gymnasiis exer-
cemus. Sane.

- 2 Ita Plato. Similiter Hebræis id moris est, ut hominibus animo
adhuc infantibus, divinæ scripturæ historias, fabularum quarundam
instar, simplicius nudiusque tradant: iis vero, quibus mentis habitus
fuerit exercitatione robustior, altius illud doctrinæque plenum con-
templationis genus tractare concedunt, quod illa, quam vocant, deu-
terosi, et illustriore quadam ignotorum vulgo sensorum explicatione
continetur.

Plat. de
Rep. II.
p. 376.
extr.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

- 5 Οὐκοῦν οἶσθ' ὅτι ἀρχὴ παντὸς ἔργου μέγιστον, ἄλλως τε^b
 δὴ καὶ νέφ καὶ ἀπαλῶ ὀτφούν; Μάλιστα γὰρ δὴ τότε πλάτ-⁵
 τεται καὶ ἐνδύεται τύπος, ὃν ἂν τις βούληται ἐνσημῆνασθαι^c
 2 ἐκάστω. Κομιδῇ μὲν οὖν. Ἄρ' οὖν ῥαδίως οὕτω παρήσομεν
 τοὺς ἐπιτυχόντας μύθους πλασθέντας ἀκούειν τοὺς παῖδας, καὶ⁵
 λαμβάνειν ἐν ταῖς ψυχαῖς ὡς ἐπιτοπολὺ ἐναντίας δόξας ἐκεί-
 ναις, ἃς, ἐπειδὴν τελεωθῶσιν, ἔχειν οἰησόμεθα δεῖν αὐτούς;
 3 Οὐδ' ὁπωστίουν παρήσομεν. Πρῶτον μὲν δὴ ἡμῖν, ὡς ἔοικεν,
 ἐπιστατητέον τοῖς μυθοποιοῖς, καὶ ὃν μὲν ἂν καλὸν μῦθον¹⁰
 ποιήσωσιν, ἐγκριτέον, ὃν δ' ἂν μὴ, ἀποκριτέον. Τοὺς δ'
 ἐγκριθέντας πείσομεν τὰς τροφούς τε καὶ μητέρας λέγειν^d
 τοῖς παισὶ, καὶ πλάττειν τὰς ψυχὰς αὐτῶν τοῖς μύθοις πολὺ
 μᾶλλον ἢ τὰ σώματα ταῖς χερσίν. Ὡν δὲ νῦν λέγουσι τοὺς
 πολλοὺς ἐκβλητέον.
- 4 Καὶ ταῦτα πρὸ τοῦ Πλάτωνος πεφύλακτο παρ' Ἑ-⁵
 βραίοις. Οἱ γὰρ ἔχοντες πνεῦμα θεῖον, διακριτικὸν
 πνευμάτων, ἐδοκίμαζον τὰ ὀρθῶς καὶ ἐξ ἁγίου Πνεύματος

b 5. παντὸς ἔργου] πάντα ἔργον C. 7. ἀπαλῶ] ἀπλῶς C.F.G.
 c. βούληται] βούλεται C.F. τις om. I. 4. πλασθέντας om. D. post
 ἐπιτυχόντας Plato addit ὑπὸ τῶν ἐπιτυχόντων. 7. τελεωθῶσιν] τελεω-
 θῶσιν C.F.G. 9. ἐπιστατέον] ἐπιστατητέον C.D.I. 10. μῦθον
 om. D.F.G.I. Mox πείσωμεν D. 11. δ' ἐγκ.] δὲ γ' ἐγκ. C.F.G.
 d. τροφὰς] τροφούς C.D.F.G.I. 4. πολλοὺς] ^{πολ}καλοὺς D.

- 5 Nosti vero, inquit Plato, maximi momenti esse operis ejusque princi-
 pium, ac praesertim in juvene quolibet tenero adhuc atque flexibili: tum
 enim ea maxime, quam impressam cuique volueris, fingitur induiturque
 2 forma. Prorsus id quidem. An igitur pueros, omnes promiscue fabulas,
 et a quocunque fictas audire, simulque animo contrarias ut plurimum iis
 3 leviter imbibere patiemur? Id vero nullatenus patiemur. Primum ergo
 nobis, ut video, in illos fabularum artifices diligenter inquirendum erit, ut
 quas ipsi recte et cum dignitate confinxerint, seligamus ac probemus; quas
 minus honeste, repudiemus: tum probatae quae fuerint, apud nutrices ac
 parentes efficiendum erit, ut eas pueris subinde narrent, quibus eorum
 animos multo magis fingant, quam corpora manibus. Quas autem illis
 nunc occinunt, eae maximam sane partem auferendae.
- 4 Et hoc ante Platonem Hebraeis observatum. Apud quos, homines
 divino afflati spiritu, cujus est spirituum varietatem discernere, quae
 recte ac Spiritus sancti magisterio, tam dicta quam scripta essent,

Plat. de
Rep.
p. 377.

λεγόμενά τε καὶ γραφόμενα, τὰ δὲ μὴ τοιαῦτα ἀπεδο-
κίμαζον, ὥσπερ καὶ τοὺς τῶν ψευδοπροφητῶν λόγους.¹⁰
'Αλλὰ καὶ τοὺς παῖδας τοὺς νηπίους ταῖς ἀπὸ τῶν θείων
γραφῶν ὠφελιμωτάταις διηγήσεσιν, ὥσπερ τισὶ μυθο-
λογίαις, γονεῦσί τε καὶ τροφοῖς ἔθος ἦν κατεπάδειν, προ-
παρασκευῆς ἕνεκα τῆς εἰς ἄνδρας αὐτοῖς ἐσομένοις θεο-¹⁵
σεβείας.

6 "Ακουε δὴ, φασὶ, μάλα καλοῦ λόγου, ὃν σὺ μὲν ἠγήσῃ ^{P. 577}
[339] μῦθον, ὡς ἐγῶμαι, ἐγὼ δὲ λόγον· ὡς ἀληθὴ γὰρ ὄντα σοι ^{ΠΛΑ-}
λέξω, ἃ μέλλω λέγειν. ^{ΤΩ-}
^{ΝΟΣ}

2 Καὶ μετ' ὀλίγα,

Τὸν μὲν δικαίως τὸν βίον διελθόντα καὶ ὁσίως, ἐπειδὰν
τελευτήσῃ, εἰς μακάρων νήσους ἀπιόντα, οἰκεῖν ἐν πάσῃ εὐδαι-⁵
μονίᾳ ἐκτὸς κακῶν· τὸν δὲ ἀδίκως καὶ ἀθέως, εἰς τὸ τῆς τίσεως
τε καὶ δίκης δεσμωτήριον, ὃ δὴ Τάρταρον καλοῦσιν, ἰέναι.

3 Καὶ αὖθις μετ' ὀλίγα,

"Επειτα γυμνοὺς κριτέον ἀπάντων τούτων· τεθνεώτας γὰρ ¹⁰

d 10. ψευδοπροφητῶν] προφητῶν C. ὡς D. pro ὥσπερ. 11. παί-
δας] τοὺς παῖδας C.F.G.I. παῖδας om. D. ult. αὐτοῖς ἐσομένοις]
ἐσομ. αὐτ. C.F.G.

p. 577. 7. δέ φησι D. b 2. ὄντα om. D. 4. μετελθόντα D. et
mox μετὰ τέλος.

auctoritate sua comprobabant; quæ secus, abjudicabant, quales
erant pseudoprophetarum voces. Imo parentes etiam atque nutritii,
tenerioribus adhuc pueris, utilissimas divinis e literis narrationes,
perinde ut fabulas quasdam occinere consueverant, quibus ei pietati
ac religioni, quam viros deinceps profiteri oporteret, viam munirent.

6 Accipe jam, (inquit idem Plato) egregiam, quod aiunt, præclaramque
narrationem. Tibi, opinor, fabula videbitur; at eam pro narratione habeo:
quæ enim commemoraturus tibi sum, ea tanquam vera commemorabo.

Plato
Gorg.
p. 523.

2 Tum paucis interjectis,

Qui juste sancteque vixisset, eum post obitum ad beatorum insulas pro-
fectum, in omni felicitate degere, malis omnibus liberatum: qui vero sce-
lerate et impie, hunc in supplicii pœnarumque carcerem, quem Tartarum
appellent, descendere.

3 Itemque paulo post,

Deinde toto illo apparatu nudatos, iudicium subire oportebit, utpote

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

δεῖ κρίνεσθαι. Καὶ τὸν κριτὴν δεῖ γυμνὸν εἶναι, τεθνεῶτα, αὐτῇ τῇ ψυχῇ αὐτὴν τὴν ψυχὴν θεωροῦντα ἐξαίφνης ἀποθανόντος ἐκάστου, ἔρημον πάντων τῶν συγγενῶν, καὶ καταλιπόντα ἐπὶ γῆς πάντα ἐκείνον τὸν κόσμον, ἵνα δὴ δικαία ἡ κρίσις ᾖ.

4 Καὶ ἐξῆς ἐπιφέρει,

Ταῦτά ἐστιν, ὃ Καλλίκλεις, ἃ ἐγὼ ἀκηκοὺς πιστεύω ἀληθῆς εἶναι· καὶ ἐκ τούτων τῶν λόγων τοιόνδε λογιζομαι συμβαίνει· ὁ θάνατος τυγχάνει ὧν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐδὲν ἄλλο ἢ δυοῖν πραγματοῖν διάλυσις, τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, 5 ἀπ' ἀλλήλοιν. Ἐπειδὰν δὲ διαλυθῇτον, οὐδὲν ἦττον ἐκάτε- 10 ρον αὐτοῖν ἔχει τὴν ἑξιν τὴν αὐτοῦ, ἥνπερ καὶ ὅτε ἔζη ὁ ἄνθρωπος, τό τε σῶμα, καὶ τὴν φύσιν τὴν αὐτοῦ, καὶ τὰ θερα- 15 πεύματα, καὶ τὰ παθήματα, ἐνδὴλα πάντα· οἷον, εἴ τις ἦν μέγα τὸ σῶμα φύσει ἢ τροφῇ ἢ ἀμφοτέρα ζῶντος, τούτου καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνῃ ὁ νεκρὸς μέγας· καὶ εἰ παχὺς, παχὺς καὶ 5 6 ἀποθανόντος· καὶ τᾶλλα οὕτως. Καὶ εἰ αὖ ἐπετήδευε κομᾶν,

b 10. δεῖ] δὴ C.F.G. 11. αὐτῇ δέ] δὲ om. C.F.G.I. cum Plat.
c 2. καταλείποντα] καταλιπόντα C.D.G. 5. πεπίστευκα D. 7. ὧν
ὡς] ὡς E.F.G.I. οὖν ὡς Steph. 10. ἐπειδὰν δέ] δὲ om. F.G.
11. ἔχει] ἔχειν C.G. Mox ἥνπερ D.F.G.I. ut Plat. 12. ὅτε] ὅταν C.F.G.
d. καὶ τὴν] καὶ om. I. τὴν αὐτοῦ] τὴν om. C.F.G.I. 2. καὶ om. D.
4. καὶ τούτου] τούτου καὶ C.D.E.F.G.I. 5. παχὺς sec. om. F.

quod jam mortui subituri sint. Quinetiam judex ipse nudus sit, mortuus-
que necesse est, qui animum cujusque repentina morte sublato animo ipso
pervideat, omni propinquorum suorum comitatu, ac tota illa quam in terris
ante reliquerit, pompa spoliatus, ut sua judicio integritas æquitasque
constet.

4 Quibus hæc subjungit,

Hæc ego, mi Callicles, quæ auditione accepi, vera esse credo. Quibus
positis ita philosophari soleo. Mors, ut mihi quidem videtur, aliud nihil
est, quam duarum abs sese rerum, hoc est animi corporisque disjunctio.
Post quam, pars utraque nihilo minus, quam dum homo viveret, habitum
5 quæque suum retinet. Et corpus quidem naturæ suæ conditionem, et
illustria non adhibiti modo cultus, sed etiam morborum dolorumque ve-
stigia repræsentat. Cujus enim viventis olim ingens, sive naturæ, sive
alimenti, sive utriusque vi corpus fuerit, ejus quoque jam defuncti umbra
6 ingens futura est, crassiorque, si crassius, itaque de cæteris. Præterea qui
comam nutriebat ornabatque studiosius, comata hunc umbra manet. Cui

κομήτης τούτου καὶ ὁ νεκρός· ἡ μαστιγίας εἴ τις ἦν, καὶ ἔχνη
 εἶχε τῶν πληγῶν οὐλὰς ἐν τῷ σώματι, ἡ ὑπὸ μαστίγων, ἡ
 ἄλλων τραυμάτων ζῶν, καὶ τεθνεώτος τὸ σῶμά ἐστιν ἰδεῖν¹⁰
 ταῦτα ἔχον· ἡ κατεαγότα εἴ του ἦν μέλη, ἡ διεστραμμένα
⁷ζῶντος, καὶ τεθνεώτος. Καὶ ἐνὶ λόγῳ, οἷος εἶναι παρεσκευ-
 αστο τὸ σῶμα ζῶν, ἐνδηλα ταῦτα καὶ τελευτήσαντος ἦν
 πάντα, ἡ τὰ πολλὰ ἐπὶ τινα χρόνον. Ταῦτόν δὲ μοι δοκεῖ^{p. 578}
 τοῦτ' ἄρα καὶ περὶ τὴν ψυχὴν εἶναι, ὧ Καλλίκλεις. Ἐνδηλα
 πάντα ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ, ἐπειδὴν γυμνωθῇ τοῦ σώματος, τὰ
 τε τῆς φύσεως, καὶ τὰ παθήματα τὰ διὰ τὴν ἐπιτήδευσι⁵
⁸ἐκάστου πράγματος, ἣν ἔσχεν ἐν τῇ ψυχῇ ἄνθρωπος. Ἐπει-
 δὴν οὖν ἀφίκωνται παρὰ τὸν δικαστὴν, οἱ μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας
 παρὰ τὸν Ῥαδάμανθυν, ὁ Ῥαδάμανθυσ ἐκείνους ἐπιστήσας
 θεᾶται ἐκάστου τὴν ψυχὴν, οὐκ εἰδὼς ὅτου ἐστίν· ἀλλὰ πολ-¹⁰
 λάκις τοῦ μεγάλου βασιλέως ἐπιλαβόμενος, ἡ ἄλλου ὁτουοῦν
 βασιλέως ἡ δυνάστου, κατείδεν οὐδὲν ὑγιές ὃν τῆς ψυχῆς, b
 ἀλλὰ διαμεμαστιγωμένην, καὶ οὐλῶν μεστὴν ὑπὸ ἐπιορκιῶν
 καὶ ἀδικίας, ἃ ἐκάστη ἡ πράξις αὐτοῦ ἐξωμόρξατο εἰς τὴν
 ψυχὴν, καὶ πάντα σκολιὰ ὑπὸ ψεύδους καὶ ἀλαζονείας, καὶ 5

d 7. εἴ τις] οὗτος C.F.G. ult. μετὰ D.

p. 578. μοι] δὲ μοι C.D.F.G.

5. τὰ διὰ] τὰ om. C.D.E.G.I. ἃ

διὰ Plat.

6. ἦν om. Plat.

8. οἱ μὲν] οἶμαι C.D.E.F.G.I.

b 3. ὑπὸ] ἐπὶ I.

ἐκάστῳ ἡ] ἐκάστη C.D.F.G.I. ἐκάστη ἡ E. et sic

plures mss. Platonis.

verberoni plagarum vibices aut flagellis, aut aliis vulneribus inusti, vivo in
 corpore residebant, eosdem similiter extincti umbra præ se fert, si vivo
 cuipiam vel confracta, vel distorta membra fuerant, id ipsum defunctus
⁷ostendit. Atque ut rem verbo absolvam, ut corpore quisque, dum viveret,
 comparatus fuit, ita post obitum vel omnino, vel partem sane maximam, ad
 tempus saltem aliquod affectus videri solet. Idem ego prorsus, mi Cal-
 licles, de animo statuendum existimo. Ubi exutus corpore animus fuerit,
 quicquid ipsi homo vel insitum a natura, vel a quocunque studii genere
⁸impressum habuerat, id totum in illo existit etiam tum, ac cernitur. Itaque
 cum illi primum ad iudicem pervenerunt, ut ad Rhadamanthum Asiatici,
 Rhadamanthus sibi quemque sistens, animum diligenter explorat, cuius
 tandem ille sit ignarus. Et contingit sæpenumero, ut vel rege Persarum,
 vel alio quopiam seu rege, seu principe correpto, hujus animum nulla sui
 parte sanum videat, sed perjuriorum ac maleficiorum, quæ suum cuique
 facinus imprimere animo solet, quibusdam quasi verberibus conscissum,
 vibicibusque plenum: prava similiter ob mendacium ac superbiam omnia,

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

οὐδὲν εὐθὺς, διὰ τὸ ἄνευ ἀληθείας τετράφθαι· καὶ ὑπὸ ἐξου-
σίας καὶ τρυφῆς καὶ ὕβρεως καὶ ἀκρατείας τῶν πράξεων ἀσυμ-
μετρίας τε καὶ αἰσχροτήτος γέμουσαν τὴν ψυχὴν εἶδεν·¹⁰
ιδὼν δὲ, ἀτίμως αὐτὴν ἀπέπεμψεν εὐθὺς τῆς φρουρᾶς, οἷς
9 μέλλει ἐλθοῦσα ἀνατλήναι τὰ προσήκοντα πάθη. Προσῆκει
δὲ παντὶ τῷ ἐν τιμωρίᾳ ὄντι, ὑπὸ ἄλλου ὀρθῶς τιμωρουμένῳ,
ἢ βελτίονι γίγνεσθαι καὶ ὀνίνασθαι, ἢ παράδειγμα τοῖς ἄλ-⁵
λοις γίγνεσθαι, ἵνα ἄλλοι ὀρῶντες πᾶσχοντα ἃ ἂν πᾶσχη,
¹⁰ φοβούμενοι βελτίους γίνωνται. Εἰσὶ δὲ οἱ μὲν ὠφελούμενοί
τε καὶ δίκην διδόντες ὑπὸ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων οὔτοι οἱ ἂν
ἰάσιμα ἁμαρτήματα ἁμάρτωσιν, ὅμως δὲ δι' ἀλγηδόνων καὶ ¹⁰
ὀδυνῶν γίγνεται αὐτοῖς ἡ ὠφέλεια καὶ ἐνθάδε καὶ ἐν ἄδου·
¹¹ οὐδὲ γὰρ οἷόν τε ἄλλως ἀδικίας ἀπαλλάττεσθαι. Οἱ δ' ἂν δ
τὰ ἔσχατα ἀδικήσωσι, καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα ἀδικήματα ἀνίατοι
γίνωνται, ἐκ τούτων τὰ παραδείγματα γίγνεται· καὶ οὔτοι
αὐτοὶ μὲν οὐκέτι ὀνίνανται οὐδὲν, ἅτε ἀνίατοι ὄντες· ἄλλοι δὲ ⁵
ὀνίνανται, οἱ τούτους ὀρῶντες διὰ τὰς ἁμαρτίας τὰς μεγίστας
[340] καὶ ὀδυνηρότατα καὶ φοβερότατα πάθη πᾶσχοντας τὸν αἰὶ

c 5. τοῖς ἄλλοις] τοῖς om. C.F.G. Mox ἴν' ἄλλοις E. 6. πάντα D.
πᾶσχη] πᾶσχοι C.D.F.G. Mox γίνονται C.G. γίνονται F. 10. ἁμάρ-
τωσιν] ἁμαρτάνωσιν C.D.F.G.I. Mox γίγνεται C.F.G. 12. οἷόν τε
ἄλλως] ἄλλως οἷόν τε C.F.G. d 3. γίνονται] γίνονται C. γένωνται F.
γένωνται G. 4. οὔτοι om. D. 6. ἄλλοι—ὀρῶντες om. C.G. ὠνή-
ναντο D. 7. ὀδυνηρότατα—φοβερότατα] —ότερα —ότερα C.F.G.

rectum nihil, quod sine ullo veritatis sensu educatus fuerit: postremo eundem animum, quod nimiam in licentiam, luxum, contumeliam, ac petulantiam effusus esset, deformitate ac turpitudine insignem animadvertat. Tum enimvero cum ignominia, recta illum amandat in custodiam, ubi ⁹ dignas penas subire cogatur. Jam, cum quispiam, uti par est dat penas alteri, eum aut meliorem inde fieri, juvari que decet, aut cæteris exemplo ¹⁰ esse, ut penarum, quas eum subire videant, formidine meliores fiant. Ergo qui utilitatis suæ causa a diis pariter et hominibus puniuntur, ii sunt, qui cum sanabilia peccata commiserint, tum vero fructum aliquem ex dolorum sensu tam hinc, quam apud inferos capiunt; utpote qui non aliter ab suamet ¹¹ improbitate liberari possint. At verò, qui quod atrocissima quæque perpetrarint, insanabiles propterea fuerint, ex illis demum exempla sumuntur: licet enim ipsimet ut curari nunquam, ita nec juvari ulla ratione possint; plurimum tamen utilitatis hauriunt, qui eos gravissimorum criminum, gravissimas quoque admodumque horribiles penas dare conspiciunt, eas-

χρόνον, ἀτεχνῶς παραδείγματα ἀνηρτημένους ἐκεῖ ἐν ᾧδου, ἐν 10 ΠΛΑ-
τῷ δεσμωτηρίῳ, τοῖς ἀεὶ τῶν ἀδίκων ἀφικνουμένοις θεάματα ΤΩ-
καὶ νουθητήματα. Ὡν ἐγὼ φημι ἓνα καὶ Ἀρχέλαον ἔσσεσθαι, ΝΟΣ
εἰ ἀληθῇ λέγει Πῶλος, καὶ ἄλλος ὅστις ἂν τοιοῦτος τύραν-
νος ᾗ. Οἶμαι δὲ καὶ τοὺς πολλοὺς εἶναι τούτων τῶν παρα- p. 579
δειγμάτων ἐκ τυράννων καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν καὶ τὰ
τῶν πόλεων πραξάντων γεγονότας· οὗτοι γὰρ διὰ τὴν
ἐξουσίαν μέγιστα καὶ ἀνοσιώτατα ἁμαρτήματα ἁμαρτάνουσι. 5
13 Μαρτυρεῖ δὲ τούτοις καὶ Ὅμηρος. Βασιλέας γὰρ καὶ δυνά-
στας ἐκεῖνος πεποίηκε τοὺς ἐν ᾧδου τὸν ἀεὶ χρόνον τιμωρου-
μένους, Τάνταλον καὶ Σίσυφον καὶ Τιτυόν. Θερσίτην δὲ,
καὶ εἴ τις ἄλλος πονηρὸς ἦν ιδιώτης, οὐδεὶς πεποίηκε μεγά- 10
λαις τιμωρίαις συνεχόμενον, ὡς ἀνίατον· οὐ γὰρ, οἶμαι, ἐξῆν b
14 αὐτῷ· διὸ καὶ εὐδαιμονέστερος ἦν ἢ οἷς ἐξῆν. Ἀλλὰ γὰρ, ὦ
Καλλίκλεις, ἐκ τῶν δυναμένων εἰσὶ καὶ οἱ σφόδρα πονηροὶ
γιγνόμενοι ἄνθρωποι· οὐδὲ μὴν κωλύει καὶ ἐν τούτοις ἀγα-
θοὺς ἄνδρας ἐγγίγνεσθαι· καὶ σφόδρα γε ἄξιον ἄγασθαι 5

d 11. ἀδίκων] τῶν δικῶν C.D.E.F.G.I. 12. φημι] φημι ἓνα C.D.
F.G. ult. πῶλος] παῦλος C.
p. 579. τούτων] τούτων τῶν D.F.G.I. 2. τοὺς ἐκ] τοὺς om. C.D.
G.I. 3. πολέων] πολεμίων D.G. πολέμων I. 8. καὶ σ.] καὶ om.
C.F.G. Tum Σύσιφον vulg. 10. ιδιώτης] ιδιώτης δὲ C. ιδιώτης δὲ
E.F.G.I. ιδιώτης ἦν, ιδιώτης δὲ D. τιμωρίαις] ἁμαρτίαις F.G. b. εὐ-
δαιμονέστερον D. 2. δυναμένων] δυναμέων D. 4. οὐδὲ] οὐδὲν F.G.

que sempiternas : prorsus, ut illic apud inferos, illo in carcere, tanquam
juge quoddam improbis eodem nullo non tempore subeuntibus spectaculum
12 ac monitum suspensi videantur. Quo quidem e numero, (si verum Polus
narrat) et Archelaum, et alium quemvis similem ei tyrannum futurum
pronuntio. Quin etiam tyrannos ego quamplurimos, reges item, ac prin-
cipes, quique in rerumpublicarum administratione versati sint, ejusmodi
exemplo jam nunc esse existimo : quod ii fere, dum sua illa potestate ab-
13 utuntur, indignissima quæque ac teterrima patrare consueverint. Cujus
sane rei Homerus etiam testis est, dum reges illos ac principes Tantalum,
Sisyphum, Tityum, qui poenis apud inferos sempiternis crucientur, sua in
poesi repræsentat. Nam Thersitem quidem, aut si quis ex privatis alius
improbus fuerit, nemo adhuc tanquam insanabilem gravioribus suppliciis
illigavit. Nec enim ipse, opinor, talis esse poterat, tanto quidem iis felicior,
14 quibus id licebat. Quanquam, mi Callicles, ex eo quidem potentiorum
numero sceleratissimos esse constat ; sed tamen nihil vetat, quo minus
inter eos probi etiam existant aliqui, quos merito sane majorem in modum
VOL. III. U

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

τῶν γιγνομένων. Χαλεπὸν γὰρ, ὦ Καλλίκλεις, καὶ πολλοὺ
ἐπαίνου ἄξιον, ἐν μεγάλῃ ἐξουσίᾳ γενόμενον τοῦ ἀδικεῖν δι-
καίως διαβιβῶναι· ὀλίγοι δὲ γίνονται οἱ τοιοῦτοι· ἐπεὶ καὶ
ἐνθάδε καὶ ἄλλοι γεγόνασιν, οἷμαι δὲ ἔσονται καὶ ἄλλοι 10
ἀγαθοὶ ταύτην τὴν ἀρετὴν, τοῦ δικαίως διαχειρίζειν ἃ ἂν τις
15 ἐπιτρέπη. Εἰς δὲ καὶ πάνν ἐλλόγιμος γέγονε καὶ εἰς τοὺς
ἄλλους Ἕλληνας, Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου. Οἱ δὲ πολλοὶ
ὦ ἄριστε, κακοὶ γίνονται. Τῶν δὲ δικαστῶν, ὅπερ ἔλεγον, 5
ἐπειδὴν ὁ Ῥαδάμανθους ἐκεῖνος τοιοῦτόν τινα λάβῃ, ἄλλο μὲν
περὶ αὐτοῦ οὐκ οἶδεν οὐδέν, οὐδ' ὅστις οὐθ' ὦν τινῶν, ὅτι δὲ
πονηρὸς τις· καὶ τοῦτο κατιδὼν ἀπέπεμψεν εἰς Τάρταρον,
ἐπισημηνάμενος, εἴαν τε ἰάσιμος εἴαν τε ἀνιάτος δοκῇ εἶναι. 10
16 Ὁ δὲ ἐκεῖσε ἀφικόμενος τὰ προσήκοντα πάσχει. Ἐνίοτε δὲ
ἄλλην εἰσιδὼν ὁσίως βεβιωκυῖαν, καὶ μετ' ἀληθείας, ἀνδρὸς δ
ιδιώτου ἢ ἄλλου τινὸς ψυχὴν, (μάλιστα μὲν ὡς ἐγὼ φημι,
ὦ Καλλίκλεις, φιλοσόφου τὰ αὐτοῦ πράξαντος, καὶ οὐ πολυ-
πραγμονήσαντος ἐν τῷ βίῳ,) ἡγάσθη τε καὶ εἰς μακάρων 5

b 7. ἄξιον] ἄξιον ἄγασθαι τῶν γιγνομένων ἐν μ. D. 8. ἐξουσία]
οὐσία D. qui mox δικαίως καὶ δ. 10. ἐνθάδε γε D. c 2. πάνν]
πάνν γε C.D.F.G. 3. οἱ δὲ πολλοὶ] οἱ τε δὲ ἄλλοι C.D.F.G.I. οἱ δὲ
ἄλλοι E. 4. κακοὶ] Καλλίκλεις ὅσοι καλοὶ γίνονται C.E.F.G.I. καλ-
λίκλεις ἄριστε ὅσοι κακοὶ D. 6. λάβῃ] λάβοι D. 7. οὐθ'] οὐθ' D.F.G.I.
10. δοκῇ] δοκεῖ D. 11. ἄλλην εἰσιδὼν] Ἕλληνες ἰδὼν I. d. εἰσι-
δὼν] εἰσιδὼν D.F.G. 2. ψυχὴν et mox ὡς om. F.G. ψυχὴν om. I.

suspiciere debeamus. Res enim perdifficilis est, mi Callicles, et summa
laude digna, cum maximam habeas peccandi licentiam, juste vivere.
Quales utique pauci quidam subinde existunt: nam et hic, et alibi non-
nulli jam fuere, et alii posthac, opinor, etiam futuri sunt ea virtute præ-
15 stantes, qua res fidei suæ commissæ cum æquitate tractantur. Quos inter
unus ille clarissimus fuit, atque aliorum etiam Græcorum fama celeberr-
mus, Aristides Lysimachi filius. Ut plurimum tamen, virorum optime,
potentiores improbi esse solent. Cæterum quod jam ante dixi, Rhada-
manthus ille, ubi ejusmodi aliquis suas in manus venerit, nec quisnam ille
sit, nec quibus natus parentibus, nec aliud omnino quicquam de ipso
novit; unum hoc quippe novit, improbum illum esse: id quod ubi per-
spexit, in Tartarum amandat illico, simulque significat, utrum sanabilis, an
16 insanabilis esse videatur. Quo ille profectus, justo supplicio cruciatur.
Idem alium quendam animum, qui sancte integreque vixerit, aliquando
contemplatus, seu privati, seu alterius cujuscunque fuerit: (qualem, mi
Callicles, philosophi equidem animum esse confirmo, qui res suas agens,
nihil admodum hac in vita sese alienis immisceat:) laudatum esse vehe-

17 νήσους ἀπέπεμψε. Ταῦτὰ δὲ ταῦτα καὶ ὁ Αἰακός· ἐκάτερος
δὲ τούτων ῥάβδον ἔχων δικάζει. Ὁ δὲ Μίνως ἐπισκοπῶν
κάθεται μόνος, ἔχων χρύσειον σκῆπτρον, ὥς φησιν Ὀδυσσεὺς
ὁ Ὀμήρου ἰδεῖν αὐτόν,

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Χρύσειον σκῆπτρον ἔχοντα, θεμιστεύοντα νέκυσιν.

10

18 Ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Καλλίκεις, ὑπὸ τούτων τῶν λόγων πέ-
πεισμαι, καὶ σκοπῶ ὅπως ἀποφανοῦμαι τῷ κριτῇ ὡς ὑγιεστά-
την τὴν ψυχὴν. Χαίρειν οὖν ἐάσας τὰς τιμὰς τῶν πολλῶν p. 580
ἀνθρώπων, τὴν ἀλήθειαν ἀσκῶν πειράσομαι τῷ ὄντι, ὡς ἀν-
δύνωμαι, βέλτιστος ὦν καὶ ζῆν, καὶ ἐπειδὰν ἀποθνήσκω ἀπο-
19 θνήσκειν. Παρακαλῶ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους πάντας ἀνθρώ- 5
πους, καθ' ὅσον δύναμαι· καὶ δὴ καί σε ἀντιπαρακαλῶ ἐπὶ
τοῦτον τὸν βίον καὶ τὸν ἀγῶνα τοῦτον, ὃν ἐγὼ φημι ἀντὶ
20 πάντων τῶν ἐνθάδε ἀγώνων εἶναι. Καὶ ὀνειδίζω σε, ὅτι οὐχ
οἶός τε εἶ σταντῷ βοηθῆσαι, ὅταν ἡ δίκη σοι ᾗ καὶ ἡ κρίσις, 10
ἦν νῦν ἐγὼ ἔλεγον. Ἀλλὰ ἐλθὼν παρὰ τὸν δικαστὴν ἐκεί- b
νον, τὸν τῆς Αἰγίνης υἱὸν, ἐπειδὰν σου ἐπιλαβόμενος ἐκείνος

d 6. αἰακός] ὁ αἰ. C.D.F.G. δὲ mox om. F.G.

7. Μίνως] μόνως E.

11. νέκυσιν] νεκρούσιν D.F.G.

12. μὲν οὖν] οὖν om. C F.G.

ult. ἔχων om. C.F.G.I. ante τὴν ψυχὴν.

p. 580. 3. δύναμαι C.F.G.

5. πάντας] ἅπαντας D.

6. καὶ σε] καὶ om. C.F.G.I. δις D. pro δῆ. καὶ δὴ δὲ E.

8. τῶν ἐν-

θάδε ἀγώνων] σῶν ἐνθάδε ἀγωνίων E. τ. ε. ἀγωνίων I.

10. εἰ σταντῷ]

ἦς αὐτῷ C.F.G.

11. νῦν ἐγὼ] ἐγὼ νῦν C.

b 2. σου] σε C.E.F.G.

17 menter ad beatorum insulas transmittit. Hæc eadem fiunt ab Æaco. Qui
uterque virgam manu tenens, hoc iudicium exercet. At vero Minos tan-
quam summus cognitor, solus aureum sceptrum præferens considet: quo-
modo Ulysses ille Homericus eum se vidisse testatur,

Aurato in sceptro defunctis ponere iura.

18 Hujus ego narrationis vi atque auctoritate persuasus, o Callicles, video
etiam atque etiam, quæ tandem animum iudici quam integerrimum exhi-
beam. Quare omnibus vulgi honoribus valere jussis, unius in veritatis
tractatione assiduus, id omnino agam, quantum in me erit, uti et optimus
19 vivam, et moriendum cum erit, moriar optimus. Quin alios etiam omnes
pro mea facultate hortor, teque adeo majorem in modum obtestor, uti hanc
in vitam, atque hoc in certamen incumbas, quod aliis equidem hic sub-
20 eundis omnibus antepono. Ac mihi tu quidem increpandus jure sis, qui
opem ipse tibi ferre tum nullam poteris, cum in forum illud atque iudicium,
quo de jamjam abs me dictum est, adductus fueris: sed potius ubi te

ΠΑΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

ἄγῃ, χασμήσῃ καὶ ἰλιγγιάσεις οὐδὲν ἤττον ἢ ἐγὼ ἐνθάδε καὶ
σὺ ἐκεῖ. Καὶ σε ἴσως τυπτήσῃ τις καὶ ἐπὶ κόρρης ἀτίμως, 5
καὶ πάντως προπηλακίει.

21 Τάχα δ' οὖν ταυτὶ μῦθός σοι δοκεῖ λέγεσθαι, ὥσπερ ὑπὸ
γρᾶδος, καὶ καταφρονεῖς αὐτῶν. Καὶ οὐδέν γ' ἂν ἦν θαυμα-
στὸν καταφρονεῖν τούτων, εἴ πῃ ζητοῦντες εἴχομεν αὐτῶν 10
22 βελτίω καὶ ἀληθέστερα εὐρεῖν. Νῦν δὲ ὁρᾷς ὅτι τρεῖς ὄντες
ὑμεῖς, οἵπερ σοφώτατοί ἐστε τῶν νῦν Ἑλλήνων, σύ τε, καὶ c
[341] Πῶλος, καὶ Γοργίας, οὐκ ἔχετε ἀποδείξαι, ὥς δεῖ ἄλλον τινὰ
βίον ζῆν ἢ τοῦτον, ὅσπερ καὶ ἐκεῖσε φαίνεται συμφέρων
ἄλλ' ἐν τοσοῦτοις λόγοις, τῶν ἄλλων ἐλεγχομένων, μόνος 5
οὗτος ἡρεμεῖ ὁ λόγος, ὥς εὐλαβητέον ἐστὶ τὸ ἀδικεῖν μᾶλλον,
ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι· καὶ παντὸς μᾶλλον ἀνδρὶ μελετητέον, οὐ τὸ
δοκεῖν εἶναι ἀγαθόν, ἀλλὰ τὸ ἀγαθὸν εἶναι, καὶ ἰδίᾳ, καὶ δη-
μοσίᾳ.

23 Ὁ μὲν δὴ Πλάτων τὸν Αἰακὸν καὶ τὸν Μίνω καὶ 10
τὸν Ῥαδάμανθυν ὑπέθετο τῶν τετελευτηκότων δικαστὰς d
ἔσεσθαι· ὁ δὲ θεῖος λόγος μαρτύρεται πάντας δεῖν παρα-

b 3. ἐγὼ om. C. 4. σε ἴσως] σε om. C.F.G. 8. ἦν] ἢ D.
9. ἐπιζητοῦντες D.F.I. 11. οἵπερ] εἵπερ E.I. c. νῦν om. D.E.
F.G.I. 3. ἐκεῖσε] ἐκεῖ C. 7. παντὶ D. d. δικαστὰς] δικαστὴν
C.F.G. 2. δεῖν] ἰδεῖν C.F.G. —στήσεσθαι] —στήσασθαι C.

judici illi Æginæ filio stiteris, correptus ab eo atque productus, nihilo sane minus quam hic ego soleam, hiabis tu illic, atque æstuabis: eritque fortasse non nemo, qui os tibi summa cum ignominia verberet.

21 Verum hæc tu forte, sic tanquam aniles quasdam fabulas aspernaris. Equidem ea contemni facile etiam paterer, si nobis diligenter investigan-
22 tibus, melius ipsis aliquid ac verius occurreret. Nunc autem vides ipse, causæ a vobis tribus, qui tamen Græcos hujus ætatis omnes sapientia superatis, te, inquam, et Polo, et Gorgia nihil afferri posse, quamobrem alia sit ineunda vitæ ratio, quam quæ illic etiam utilis futura videatur: sed in tanta narrationum ac disputationum copia, ut aliæ coargui vulgo refel-
lique soleant, unam hanc tamen firmam semper immotamque consistere, Cavendum nobis esse potius, ne injuriam faciamus, quam ne patiamur: atque hanc in curam homini, præ cæteris omnibus, incumbendum esse, non jam ut bonus videatur, sed ut bonus re ipsa sit, tam privatim, quam publice.

23 Hactenus Plato. Et ille quidem mortuorum judices Æacum, Minoem, ac Rhadamanthum futuros esse pronuntiat: nobis autem scriptura divina testatur, Omnes manifestari oportere ante tribunal

στήσεσθαι τῷ βήματι τοῦ Θεοῦ, ἵνα κομίσῃται ἕκαστος τὰ
διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθόν, εἴτε φαῦλον. 5

24 Καὶ πάλιν, Ἐν ἡμέρᾳ, φησὶν, ὅταν κρίνῃ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτά
τῶν ἀνθρώπων, ὃς ἀποδώσει ἕκαστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ·
τοῖς μὲν καθ' ὑπομονὴν ἔργου αὐτοῦ δόξαν καὶ τιμὴν καὶ
ἀφθαρσίαν ζητοῦσι, ζωὴν αἰώνιον· ταῖς δ' ἐξ ἐριθείας καὶ 10
ἀπιστοῦσι τῇ ἀληθείᾳ πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ, θυμὸς καὶ
ὀργὴ θλίψις καὶ στενοχωρία ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου
τοῦ κατεργαζομένου τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε πρῶτον καὶ Ἑλ-
ληνος· οὐ γάρ ἐστι διαστολή. 15

7 Εὐλαβοῦ μέντοι μή ποτε ἐκπέσῃ ταῦτα εἰς ἀνθρώπους p. 581
ἀπαιδεύτους· σχεδὸν γάρ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐκ ἔστι τούτων 5
πρὸς τοὺς πολλοὺς καταγελαστότερα ἀκούσματα, οὐδ' αὖ
πρὸς τοὺς εὐφυεῖς θαυμαστότερα τε καὶ ἐνθουσιαστικώτερα.
Πολλάκις δὲ λεγόμενα καὶ αἰεὶ ἀκούμενα καὶ πολλὰ ἔτη b
μόγις, ὥσπερ χρυσὸς, ἐκκαθαίρεται μετὰ πολλῆς πρᾶγμα-
τείας.

d 3. Θεοῦ] Χριστοῦ D.

ὅτε κρίνῃ E. ὅτε κρίνει I.

ὀργῇ] ὁ. κ. θ. C.F.G.

p. 581. 4. μέντοι] δὲ C.F.G.

D.F.G.I. b. καὶ πολλὰ ἔτη om. D.

5. ὅταν κρίνῃ] ἢ κρίνει C.F.G. κρινεῖ D.

8. αὐτοῦ] ἀγαθοῦ F.

11. θυμὸς καὶ

6. ἔστι] ἔτι C.D.

8. οὐν] αὐ C.

Dei, ut referat unusquisque propria corporis prout gessit, sive bonum,
24 *sive malum. Et rursus, In die, inquit, quo judicabit Deus abscondita*
hominum, qui reddet unicuique secundum opera ejus: iis quidem, qui
secundum patientiam operis ejus, gloriam et honorem, et incorruptionem
quærent, vitam æternam: iis vero, qui ex contentione sunt, et qui non
acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati, ira et indignatio, tribu-
latio, et angustia in omnem animam hominis operantis malum, Judæi
primum, et Græci. Non enim est acceptio.

Rom. 2,
6.

7 At enim cave sis, inquit Plato, ne hæc unquam in hominum imperi-
torum aures incident: nullum enim fere, ut mihi quidem videtur, sermonis
genus est, quod magis vulgus irrideat: uti vicissim nullum est, quod
hominibus egregiæ cujusdam indolis, aut suspiciendum vehementius, aut
afflatus divini similis videri soleat. Et ejusmodi quidem illa sunt, quæ
licet plurimum annorum et frequenti prædicatione, et auditione assidua cele-
brentur, vix tamen, quod auro etiam usuvenit, diligenti opera studioque
purgari possint.

Plato
Ep. II.
p. 313.
extr.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

2 Καὶ παρ' ἡμῖν ὁ σωτήριος λόγος φησὶ, Μὴ δῶτε τὸ
8 ἅγιον τοῖς κυσὶ, μηδὲ βάλλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἐμ- 5
προσθεν τῶν χοίρων. Καὶ, Ὁ ψυχικὸς γὰρ ἄνθρωπος οὐ
δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ· μαρρία γὰρ αὐτῷ ἐστὶ.

Καὶ δὴ καὶ ἐνὸς ἀνδρὸς, ὁπότεν καλοὶ ἐν ψυχῇ λόγοις^c
ἐνόντες μηδὲν ποιῶσι πλέον, ἀλλὰ δὴ τούτοις πᾶν τὸ ὑναντίον.⁵
Ταύτας πάσας ἀμαθίας τὰς πλημμελεστάτας ἔγωγ' ἂν θείην
πόλεώς τε καὶ ἐνὸς ἐκάστου τῶν πολιτῶν, ἀλλ' οὐ τὰς τῶν¹⁰
δημιουργῶν, εἰ ἄρα μου καταμανθάνετε, ὦ ξένοι, ὃ λέγω. d

Μανθάνομέν γε, ὦ φίλε, καὶ συγχωροῦμεν ἃ λέγεις.
2 Τοῦτο μὲν τοίνυν οὕτω κείσθω δεδογμένον καὶ λεγόμενον,
ὡς τοῖς ταῦτα ἀμαθαίνουσι τῶν πολιτῶν οὐδὲν ἐπιτρεπτέον⁵
ἀρχῆς ἐχόμενον [καὶ λεγόμενον,] καὶ ὡς ἀμαθέσιν ὀνειδιστέον,
ἂν καὶ πάνυ λογιστικοὶ τε ᾦσι, καὶ πάντα τὰ κομψὰ καὶ ὅσα
πρὸς τάχος τῆς ψυχῆς πεφυκότες διαπεπονημένοι ἅπαντα
τοὺς δὲ τὸ ὑναντίον ἔχοντας τούτοις ὡς σοφοὺς τε προσρη-¹⁰

b 4. δῶτε] δότε C.F.G. qui mox τὰ ἅγια. 5. βάλλητε D. 6. ὑμῶν]
ἡμῶν C. et mox om. ὁ ante ψυχικὸς C.F.G.I. 8. τοῦ θεοῦ om. C.F.
c 7. ἀλλὰ δὴ] ἀλλαχῇ C.D.E.F.G.I. Mox γοῦν D.E.G.I. post τούτους.
8. τὰς om. F. d. ὃ λ.] ἃ λ. C.F. 2. γε ὦ] τε ὦ C.D.F.G.I.
Mox συγχωροῦνται E.I. 3. τοίνυν] οὖν C.F.G. 6. καὶ λεγόμενον
om. C.F.G. 7. λογιστικοὶ] λογικοὶ D. 10. τούτοις] τούτων Plat.
τούτους Theodorei. 11. προσρητέον εἰ] προνοητέον ἂν D. προσρη-
τέον ἂν καὶ F.G.I.

2 Quam in rem, ita salutaris etiam apud nos doctrina præcipit,
Mat. 7, 6. *Nolite dare sanctum canibus, neque mittatis margaritas vestras ante*
1 Cor. *porcos. Itemque, Animalis homo non percipit quæ sunt Spiritus Dei:*
2, 14. *stultitia enim est illi.*

8 Præsertim, inquit Plato, cum egregiæ istæ hominis unius notiones animo
Plato inclusæ, nihil admodum juvare possint. Contra vero, genus hoc totum
Legg. III. ignorantæ, cum in republica universe, tum in civibus quoque singulis,
p. 689. longe pessimum ac perniciosissimum existimo, non autem alterum illud
quo laborent artifices: si tamen vos, hospites mei, quod abs me dicitur
intelligitis.

Nos vero, amice, et probe quidem intelligimus, et libenter compro-
bamus.

2 Ergo constitutum id maneat, civibus rerum istarum ignaris, nihil prorsus
quod cum magistratus munere conjunctum sit, mandandum esse; imo eos
quoque tanquam stultos infamia notari oportere, ut disserendi facultate
plurimum valeant, atque in iis omnibus, quæ vel aliquid habeant elegantiae,
vel ad acuendam ingenii celeritatem utcunque pertineant, studiosæ sint
diligenterque versati. At vero, qui secus animo comparati fuerint, eos et

τέον, ἂν καὶ τὸ λεγόμενον μήτε γράμματα μήτε νεῖν ἐπιστῶν-
 3 ται, καὶ τὰς ἀρχὰς δοτέον ὥς ἔμφροσι. Πῶς γὰρ ἂν, ὦ
 φίλοι, ἄνευ συμφωνίας γένοιτ' ἂν φρονήσεως καὶ τὸ σμικρό-
 4 τaton εἶδος; Οὐκ ἔστιν. Ἄλλ' ἡ καλλίστη καὶ μεγίστη
 τῶν συμφωνιῶν μεγίστη δικαιοτάτα λέγοιτ' ἂν σοφία· ἥς ὁ 5
 μὲν κατὰ λόγον ζῶν μέτοχος, ὁ δὲ ἀπολειπόμενος οἰκοφθό-
 ρος, καὶ περὶ πόλιν οὐδαμῇ σωτὴρ, ἀλλὰ πᾶν τοῦναντίον
 ἀμαθαίνων εἰς ταῦτα ἐκάστοτε φανεῖται.

ΠΛΑ-
 ΤΩ-
 ΝΟΣ

P. 582

4 Ταῦτα μὲν μοι ἀπὸ τῶν Νόμων κείσθω. Ὁ δ' αὐτὸς 10
 καὶ ἐν Πολιτικῇ περὶ τοῦ μὴ πάνν τι περὶ τὰ ὀνόματα b
 [342] καὶ τὰς λέξεις σπουδάζειν τάδε φησί

Καλῶς, ὦ Σώκρατες· κἂν διαφυλάξης τὸ μὴ σπουδάζειν
 ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι, πλουσιώτερος εἰς τὸ γῆρας ἀναφανήσῃ
 φρονήσεως.

5

9 Τῆς παρ' Ἑβραίοις γραφῆς πρῶτον εἰσαγούσης Μω- c
 σέα παραιτούμενον τὴν τοῦ λαοῦ προστασίαν δι' ὧν
 πρὸς τὸν χρηματίζοντα ἔφησε, Δέομαι Κύριε, προχεύρισαι

d 12. ἐπίστανται] ἐπιστῶνται E.I.

p. 582. 4. λέγοιτ'] λέγει τ' C. 6. περὶ πόλιν] περιπολεῖν C.D.E.
 F.G.I. 7. ἀμανθαίνων I. 10. τι] τοι D.F.G. c 4. ἔφησε]
 ἔφη C.F.G.

sapientes appellandos, tametsi, (quod vulgo dicunt) neque literas ipsi, neque
 nere noverint, et tanquam vere prudentes magistratibus ornandos esse.
 3 Nam, quomodo tandem, o amici, vel tenuissima quædam existat prudentiæ
 species, ubi nullus consensio loci? Fieri non potest. Atqui pulcher-
 rima sane omnium, summaque consensio, summa jure optimo sapientia
 nominetur: qua quidem ut præditus ille omnis est, qui ducem vitæ ratio-
 nem sequatur; ita quisquis etiam caruerit, is et familiæ suæ pestem creabit,
 nec ullo modo reipublicæ utilis esse poterit, sed potius quod ab hoc cogni-
 tionis genere imparatus sit, in plerisque omnibus damno ac detrimento
 erit.

4 Hæc ipse in Legibus. Idemque in Politico, ubi parum admodum
 nos de verbis ac vocibus sollicitos esse jubet:

Recte, inquit, mi Socrates: qui si exquisitam verborum curam defugeris,
 majores prudentiæ divitias senectuti tuæ comparabis.

Plato
 Polit.
 p. 261 e.

9 Hebraica docet historia, primum omnium Moysem populi princi-
 patum deprecatum esse, ubi suum illum et oraculorum et consiliorum
 auctorem ita compellat, *Obsecro Domine, produc alium qui id possit,*

Exo. 4,
 13.

ἄλλον τὸν δυνάμενον, ὃν ἀποστελεῖς, κᾶπειτα τὸν Σαοῦλ⁵
 κρυπταζόμενον πρὸς τὸ μὴ ἀναδέξασθαι τὴν βασιλείαν,
 καὶ τὸν προφήτην Ἱερεμίαν ὑποπαραιτούμενον, ἐπάκου-
 σον ὅπως καὶ ὁ Πλάτων τὸ εὐλογον τῆς παραιτήσεως¹⁰
 συνίστησι, λέγων οὕτως·

ΠΛΑ-
 ΤΩ-
 ΝΟΣ

- 2 Οὐκοῦν, ὦ Θρασύμαχε, τοῦτο ἤδη δῆλον, ὅτι οὐδεμία τέχνη d
 οὐδὲ ἀρχὴ τὸ αὐτῇ ὠφέλιμον παρασκευάζει, ἀλλ', ὅπερ πᾶ-
 λαι ἐλέγομεν, τὸ τῷ ἀρχομένῳ καὶ παρασκευάζει καὶ ἐπιτάτ-
 τει, τὸ ἐκείνου συμφέρον ἐλάττονος ὄντος σκοποῦσα, ἀλλ' οὐ⁵
 3 τὸ τοῦ κρείττονος. Διὰ δὲ ταῦτα ἔγωγε, ὦ φίλε Θρασύ-
 μαχε, καὶ ἄρτι ἔλεγον μηδένα ἐθέλειν ἐκόντα ἄρχειν καὶ τὰ
 ἀλλότρια κακὰ μεταχειρίζεσθαι ἐπανορθοῦντα, ἀλλὰ μισθὸν
 αἰτεῖν, ὅτι ὁ μέλλων καλῶς τῇ τέχνῃ πράξειν, οὐδέποθ' ἐαυτῷ¹⁰
 τὸ βέλτιστον πράττει οὐδ' ἐπιτάττει κατὰ τέχνην ἐπιτάτ-
 των, ἀλλὰ τῷ ἀρχομένῳ. Ὡν δὲ ἕνεκα, ὡς ἔοικε, μισθὸν δεῖ
 ὑπάρχειν τοῖς μέλλουσιν ἐθελήσειν ἄρχειν, ἢ ἀργύριον ἢ
 τιμὴν, ἢ ζῆμίαν, ἐὰν μὴ ἄρχῃ.

15

c 8. ὑπάκουσον] ἐπάκουσον C.F.G. ἐπάκουε E. d. αὐτῇ] αὐτῷ E.I.

2. ἐλέγομεν] ἐλέγετο^{ομεν} D. ἐλέγετο F.G. ἀλλ' ὅπερ—παρασκευάζει E.I. om.

9. ὁ μέλλων] ὁ om. C.E.F.G.I. Tum κακῶς D. 11. κατὰ τέχνην]

οὐδ' ἐπιτάττει κατὰ τὴν τ. C.F.G. πράξει οὐδ' ἐπιτάττει D. πράττει οὐδὲ
 ἐπιτάττει E.I. 12. μισθὸν ὡς ἔοικε] ὡς ἔ. μ. C.F.G.I. 14. ἀρ-
 γυρον F.G.

quem missurus sis. Deinde Saulem quoque latebras quæritantem, ne
 regnum susciperet, ac prophetam Hieremiam munus impositum de-
 trectanti similem facit. Quod magistratus deprecandi consilium,
 audi quemadmodum Plato tanquam æquum honestumque laudet :

Plato
 Rep. I.
 p. 346.

- 2 Manifeste igitur, inquit, confectum id est, mi Thrasymache, artem
 nullam, magistratumque nullum suæ utilitati servire: sed potius, quod
 jam a nobis tanto ante dictum est, id unum quod subditis commodo esse
 possit, non comparare modo, sed etiam imperare: ita ut inferioris semper,
 3 non autem superioris rationibus consulat. Quapropter hoc etiam, Thra-
 symache suavissime, jamjam abs me addebatur, neminem sua sponte ac
 volentem imperare, alienorumque malorum curationem suscipere, sed
 mercedem flagitare: quod is qui arte bene uti volet, suæ nunquam, si
 modo artis ductum imperando sequetur, sed inferioris duntaxat, utilitati
 prospiciet. Ac propterea quos libentius imperare voles, iis, opinor, aut
 aliquod sive argenti, sive honoris præmium omnino proponendum erit, aut
 certe inferendus pœnæ metus, ni capessant imperium.

10 Τῶν παρ' Ἑβραίοις λογίων τοὺς παρ' αὐτοῖς προ-^{p. 583}
φήτας καὶ δικαίους ἄνδρας ὕβρεις ἐσχάτας καὶ προπη-
λακισμοὺς πάντα τε κίνδυνον εὐθαρσῶς ὑπομεῖναι διδα-
σκόντων, τὰ συνφδὰ τῆς Πλάτωνος καὶ περὶ τούτου^b
δόξης μάθοις ἂν ἀπὸ τῶνδε αὐτοῦ τῶν φωνῶν, ἃς ἐν τῷ
δευτέρῳ τίθεται τῆς Πολιτείας·

2 Τὸν δ' οὖν τοιοῦτον θέντες τὸν δίκαιον αὐτὸν παρ' αὐτὸν
ἰστώμεν τῷ λόγῳ, ἄνδρα ἀπλοῦν καὶ γενναῖον, κατ' Αἰσχύ-⁵
λον οὐ δοκεῖν ἄλλ' εἶναι ἀγαθὸν ἐθέλοντα. Ἀφαιρετέον δέ
τὸ δοκεῖν. Εἰ γὰρ δόξει δίκαιος εἶναι, ἔσονται αὐτῷ τιμαὶ
καὶ δωρεαὶ δοκοῦντι τοιούτῳ εἶναι. Ἀδελον οὖν εἴτε τοῦ
δικαίου εἴτε τῶν δωρεῶν τε καὶ τιμῶν ἕνεκα τοιούτος εἴη.¹⁰
3 Γυμνωτέος δὴ πάντων πλὴν δικαιοσύνης, καὶ ποιητέος ἐναν-^c
τίως διακείμενος τῷ προτέρῳ· μηδὲν γὰρ ἀδικῶν δόξαν ἔχέτω
τῆς μεγίστης ἀδικίας, ἵνα βεβασανισμένος ἢ εἰς δικαιοσύνην,
τῷ μὴ τέγγεσθαι ὑπὸ κακοδοξίας, καὶ τῶν ἀπ' αὐτῆς γιγνο-⁵

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

b 6. δοκεῖν] δοκεῖ D. 9. τοιούτω D. 11. δὴ] δὲ C.F.G. δε D.
c. ποιητέος] ποιητέον F. 4. τῷ μὴ] τὸ μὴ E. 5. τέγγεσθαι]
τέγγεσθαι C.F. γενέσθαι D. κακοδοξίας] κενοδοξίας C.F.G.

10 Hebræorum ex oraculis intelligimus, cum illorum prophetas, tum
alios etiam integritate præstantes, indignissimas quasque injurias
atque contumelias, nullumque non periculum fortiter pertulisse. Quo
in genere, quam Platoni cum ipsis egregie conveniat, ex iis quæ
secundo de Republica scripsit, intelliges,

2 Nunc igitur, inquit, constituta hac injusti hominis specie, alterum cum
eo justum oratione nostra conferamus, virum simplicem ac generosum,
quique (ut Æschylus ait,) probus esse, non videri velit. Et quidem, re-
movenda nobis ab eo viri boni species omnis est. Nam si justus esse
videbitur, eam opinionem honores continuo muneraque sequentur. Ita
dubitari merito poterit, utrum æquitatis studio, an munerum atque ho-
3 norum spe, talem vitæ rationem ineat. Rebus igitur omnibus, præter-
quam justitia, spoliandus erit, eique contrarius omnino priori illi sensus,
successusque tribuendus. Idem enim et omni careat injustitia, et summa
tamen injustitiæ reus habeatur; ut hoc quasi probatam ac testatam examine
justitiam habeat, dum nullo modo vel infamia, vel iis quæ infamiam sequi

Plato
de Rep.
p. 361.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

μένων· ἀλλ' ἔστω ἀμετάστατος μέχρι θανάτου, δοκῶν μὲν εἶναι ἄδικος διὰ βίου, ὣν δὲ δίκαιος.

4 Καὶ μετὰ βραχεία ἐπιλέγει·

Λεκτέον οὖν· καὶ ὁ δὴ, καὶ ἀγροικοτέρως λέγεται, μὴ ἐμὲ ¹⁰ οἷον λέγειν, ὃ Σώκρατες, ἀλλὰ τοὺς ἐπαινοῦντας πρὸ δικαιο-^dσύνης ἀδικίαν. Ἐροῦσι δὲ τάδε, ὅτι οὕτω διακείμενος ὁ δίκαιος μαστιγώσεται, στρεβλώσεται, δεδήσεται, ἐκκοπήσεται τῷ ὀφθαλμῷ, τελευτῶν πάντα κακὰ παθὼν ἀνασκινδουλευθή-⁵σεται, καὶ γινώσεται ὅτι οὐκ εἶναι δίκαιον ἀλλὰ δοκεῖν δεῖ ἐθέλειν.

5 Ταῦτα λόγοις ὁ Πλάτων· ἔργοις δὲ πολὺ πρότερον οἱ παρ' Ἑβραίοις δίκαιοι καὶ προφηῆται μνημονεύονται τὰ εἰρημένα πάντα πεπονθέναι. Οἱ γε δικαιοτάτοι ὄντες, ¹⁰ ὡς ἀδικώτατοι ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον, περιῆλθον ἐν μηλωταῖς καὶ αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, ἐν ἐρημίαις πλα-¹⁵νῶμενοι, καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις, καὶ ταῖς ὁπάις τῆς γῆς,

c 6. ἔστω] ἔσται E.I.

8. ὦν δὲ δίκαιος ex Platone dedit Vigerus.

10. λέγειν om. I.

d 5. κακὰ παθῶν] κακοπαθῶν C.F.G.

13. καὶ

αἰγ.] ἐν αἰγ. F.G.I.

14. θλιβόμενοι om. F.G.I.

solent, movebitur, sed inconcussus ad mortem usque persistet, ita quidem, ut quamdiu vixerit, et justitiam colat, et injustus esse videatur.

4 Quibus paulo post ita subjungit.

Dicendum igitur. In quo si quid erit horridius, existimes velim, mi Socrates, id non tam abs me, quam ab iis dici, qui justitiæ injustitiam anteponunt. Futurum quippe dictitabunt, ut justus ille sic animo comparatus, cædatur, torqueatur, vinciat, excæcetur, mala denique perpassus omnia in crucem agatur, sicque demum agnoscat, id homini expetendum esse, non justus ut sit, sed ut esse videatur.

5 Hæc Plato quidem, sed verbis tenuis. Quæ apud Hebræos, omnia longe ante cum alii plerique justī, tum etiam prophetæ re ipsa per-
tulisse memorantur: quippe qui justissimi cum essent, tanquam in-
justissimi, *Lapidati sunt, secti sunt, in occisione gladii mortui sunt, circuierunt in melotis, et pellibus caprinis, egentes, angustiatī, afflictī, in solitudinibus errantes, in montibus et speluncis, et foraminibus terræ,*

Hebr.
11, 37.

6 ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος. Καὶ οἱ ἀπόστολοι δὲ τοῦ
 [343] Σωτῆρος ἡμῶν τὴν ἀνωτάτω δικαιοσύνην τε καὶ εὐσέ- p. 584
 βειαν μετιόντες, δόξαν δὲ ἀδικίας παρὰ τοῖς πολλοῖς
 περιβαλλόμενοι, ὅποια ἔπασχον, αὐτῶν πάρεστιν ἔπα-
 κοῦσαι λεγόντων· Θεάτρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ, καὶ
 ἀγγέλοις, καὶ ἀνθρώποις. Καὶ μέχρι τῆς ἄρτι ὥρας καὶ 5
 πεινῶμεν, καὶ διψῶμεν, καὶ γυμνητεύομεν, καὶ κολαφίζο-
 μεθα, καὶ ἀστατοῦμεν· λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι
 ἀνεχόμεθα, δυσφημούμενοι παρακαλοῦμεν· ὡς περικαθάρ- 10
 7 ματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν. Ἀλλὰ καὶ εἰσέτι δεῦρο οἱ
 γενναῖοι τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν μάρτυρες καθ' ὅλης τῆς ἀν- b
 θρώπων οἰκουμένης οὐ τὸ δοκεῖν ἀλλὰ τὸ εἶναι δίκαιοί τε
 καὶ εὐσεβεῖς ἀσκούντες ὅσα δὴ κατέλεξεν ὁ Πλάτων
 πεπόνθασιν· ἐπεὶ καὶ ἐμαστιγώθησαν, δεσμά τε καὶ στρέ- 5
 βλας ὑπέμειναν, καὶ μὴν καὶ ἐξεκόπησαν τῷ ὀφθαλμῷ,
 καὶ τέλος πάντα τὰ δεινὰ παθόντες ἀνεσκινδυνεύθησαν.
 Ὡν οὐδένα παρ' Ἑλλησιν ἐπιζητήσας ὅμοιον ἂν εὔροις,
 ὥς εἰκότως τινὰ φάναι τὸν φιλόσοφον οὐδὲν ἕτερον ἢ 10

ἀπόστολοι

ult. μαθηται D.

p. 584. b. τῶν ἀνθ.] τῶν om. C.E.F.G.I.

5. ὑπέμειναν καὶ μὴν]

ὑπομεμενήκασιν καὶ μὴν C.F.G. ὑπομεμενήκασιν item E.I.

6 quibus dignus non erat mundus. Quin et nostri quoque Servatoris
 apostoli, dum cælestem illam divinamque justitiam, atque religionem
 sectantes, improbitatis opinione passim laborarent, quam gravia susti-
 nerint, ex hac ipsorum voce constare nobis poterit, *Spectaculum*
facti sumus mundo, et angelis, et hominibus. Et, *Usque in hanc*
horam, et esurimus, et sitimus, et nudi sumus, et colaphis cædimur, et
instabiles sumus. Maledicimur, et benedicimus; persecutionem pa-
timur, et sustinemus; blasphemamur, et obsecramus: tanquam purga-
 7 *menta hujus mundi facti sumus.* Et huc usque profecto, strenui illi
 Servatoris nostri martyres ubique locorum et gentium, dum id studio-
 sissime agerent, ut justī ac religiosi non viderentur, sed essent, ea
 quæ Plato commemorat omnia subierunt. Nam cæsi, vincti, torti,
 excæcati, gravia denique perpessi omnia, postremo in crucem etiam
 acti sunt. Quorum neminem apud Græcos similem reperias; hoc ut
 merito dici queat, philosophum hoc orationis genere aliud egisse

I Cor.
 4, 9.
 Ib. 11.

θεσπίσαι διὰ τούτων περὶ τῶν παρ' ἡμῖν διαπρεπόντων^c
ἐν εὐσεβείᾳ καὶ ἀληθείᾳ δικαιοσύνη.

- I I Μωσέως κατὰ τινὰς ἀπορρήτους λόγους ἐν ἀρχῇ τῆς⁵
τοῦ κόσμου συστάσεως Θεοῦ τινὰ παράδεισον γεγενῆσθαι
φάντος, καὶ τούτῳ τὸν ἄνθρωπον ἡπατήσθαι διὰ τῆς
γυναικὸς πρὸς τοῦ ὄψεως, ἄντικρυς μονονουχὶ τὰ ῥήματα^d
μεταποιήσας ὁ Πλάτων, ἐπάκουσον οἷα ἐν Συμποσίῳ
καὶ αὐτὸς ἀλληγορῶν τέθεικεν· ἀντὶ μὲν τοῦ παραδείσου
τοῦ Θεοῦ κῆπον Διὸς ὀνομάσας, ἀντὶ δὲ τοῦ ὄψεως καὶ⁵
τῆς πρὸς αὐτοῦ γενομένης ἀπάτης Πενίαν ἐπιβουλεύου-
σαν ὑποθέμενος, ἀντὶ δὲ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς, ὃν ἡ τοῦ
Θεοῦ μῆτις τε καὶ πρόνοια υἱὸν ὥσπερ ἀρτιγενῇ προῦ-
βέβλητο, υἱὸν Μήτιδος Πόρον ἀποκαλέσας, ἀντὶ δὲ τοῦ¹⁰
φάναι, ὅπηνίκα συνίστατο ὃδε ὁ κόσμος, ὅτε ἐγένετο ἡ
Ἀφροδίτη, εἰπὼν, οὕτω τὸν κόσμον ἀλληγορήσας τοῦ
περὶ αὐτὸν κάλλους ἕνεκα. Λέγει δ' οὖν αὐτοῖς ῥήμα-
σιν τάδε·

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

- 2 "Οτε ἐγένετο ἡ Ἀφροδίτη, εἰστιῶντο οἱ θεοὶ, οἳ τε ἄλλοι^{p. 585}

d 2. οἷα ἐν συμπ.] ἐν συμπ. οἷα C.E.F.G.I. 3. τέθεικεν] τέθειται C.
F.G.I. 9. πόρον] πῶρον C.D.I. et sic infra. ult. ὥδε] τάδε
C.F.G.I.

nihil, quam ut nostros quondam illos, religionis ac veræ justitiæ
laude clarissimos prædiceret.

- I I Sub ipsa conditi mundi cunabula, Dei Paradisum aliquem extitisse,
ubi homo a serpente per mulierem in fraudem inductus fuerit, Moses
arcana quadam oratione commemorat. Hujus verba palam tantum
et aperte non immutata, audi sis quemadmodum in Symposio alle-
gorice Plato expresserit. Quem enim ille Dei Paradisum, hic Jovis
hortum appellavit: serpentis ac fraudis per eum concinnatæ loco,
insidiantem Paupertatem introduxit: primi hominis vice, quem Dei
consilium ac providentia, tanquam filium paulo ante natum pro-
duxerat, Porum quendam Metidos (hoc est consilii) filium subjecit:
pro eo denique, ut conditi mundi sub cunabula diceret, sub Veneris
ortum dicere maluit, ut hoc allegoriæ genere mundi speciem ac pul-
chritudinem adumbraret. Sic igitur ad verbum ipse loquitur:

- 2 Nata Venus cum esset, inquit, convivium dii celebrarunt, quos inter

Plato
Symp.
p. 203.

καὶ ὁ τῆς Μήτιδος υἱὸς Πόρος. Ἐπειδὴ δὲ ἐδείκνησαν, προσαιτήσουσα, οἷα δὴ εὐωχίας οὔσης, ἀφίκετο ἡ Πενία, καὶ ἦν περὶ τὰς θύρας. Ὁ οὖν Πόρος μεθυσθεὶς τοῦ νέκταρος, 5 οἶνος γὰρ οὕτω ἦν, εἰς τὸν τοῦ Διὸς κῆπον εἰσελθὼν βεβαρημένος εὔδεν. Ἡ οὖν Πενία ἐπιβουλεύουσα διὰ τὴν αὐτῆς ἀπορίαν παιδίον ποιήσασθαι ἐκ τοῦ Πόρου, κατακλίνεται τε παρ' αὐτῷ καὶ ἐκύησε τὸν Ἑρωτα. 10

Τοιαῦτα μὲν δὴ τινα καὶ ἐν τούτοις ὁ Πλάτων ἐμφε-
ρῶς Μωσεὶ ὑπὸνίζατο. b

12 Πάλιν εἰρηκότος Μωσέως, Τῷ δὲ Ἀδὰμ οὐκ ἦν βοηθὸς 5 ὅμοιος αὐτῷ. Καὶ ἐπέβαλεν ὁ Θεὸς ἑκστασιν ἐπὶ τὸν Ἀδὰμ, καὶ ὑπνώσε, καὶ ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ, c καὶ ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀντ' αὐτῆς. Καὶ ἀνοδόμησε Κύριος ὁ Θεὸς τὴν πλευρὰν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ, εἰς γυναῖκα· μὴ συνεῖς ὁ Πλάτων οἷα εἴρηται διανοία, δῆλος 5 μὲν ἐστὶν οὐκ ἀγνοήσας τὸν λόγον· Ἀριστοφάνει δ' αὐτὸν, οἷα κωμωδῶ χλευάζειν εἰωθότι καὶ τὰ σεμνὰ τῶν

p. 585. 3. προσαιτήσουσα οἷα] προσαιτίς οὔσα οἶον C.F.G. προσαιτίς οὔσα E.I. προσαιτίης οὔσα D. 4. τὰς] τῆς E.I. 10. παρ' αὐτῷ om. F. τοιαῦτα μὲν δὴ τινα] ταῦτα δὴ τινα C.F.G. b 7. ἐπέβαλεν] ἐπέβαλλεν D. ἐπ' αὐτὸν καὶ ἀφύπνωσε] ἐπὶ τὸν ἀδὰμ καὶ ὑπνώσε C. ὑπνώσε item E.I. omisso infra αὐτοῦ E. ὑπνώσε F.G. c 5. ὅποια] οἷα C.D.F.G. 6. Ἀριστοφάνη F.G.

Porus etiam Metidis filius discubuit. Cœnæ sub exitum, Paupertas eo, ut pote lautum ad epulum, aliquid emendicatura sese contulerat, hærebatque in vestibulo : cum Porus nectare ebrius, necdum enim vinum ullum erat, Jovis in hortum ingressus, alto somno corripitur. Hic Paupertas occulte ac per insidias id agens, ut inopiæ sublevandæ caussa, prolem ex Poro susciperet, juxta illum accubuit, Amoremque concepit.

Hæc ipse, quibus sane mentem illam Moses, subobscurè licet, expressit.

12 Præterea quod ait Moses, *Adæ vero non erat adjutor similis ejus. Et immisit Deus ecstasim in ipsum, et sopivit eum : tulitque unam de costis ejus, et replevit carnem pro ea. Et ædificavit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam, in mulierem.* Id Plato, licet quo sensu dictum fuerit, ignoraret, abs sese tamen auditum fuisse palam ostendit. Quanquam Aristophani, qui utpote comœdiarum scriptor, Gen. 2, 20-22.

πραγμάτων, ἀνατίθῃσιν, ἐν Συμποσίῳ τάδε λέγοντα
αὐτὸν εἰσάγων·

10

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

2 Δεῖ δὲ πρῶτον ὑμᾶς μαθεῖν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ τὰ
παθήματα αὐτῆς. Ἡ γὰρ πάλαι ἡμῶν φύσις, οὐχ ἡ αὐτὴ δ
ἦν ἥπερ νῦν, ἀλλὰ ἄλλη. Πρῶτον μὲν γὰρ τρία ἦν τὰ γένη
τῶν ἀνθρώπων, οὐχ ὥσπερ νῦν δύο, ἄρρεν καὶ θῆλυ, ἀλλὰ
καὶ τρίτον προσῆν κοινὸν ἀμφοτέρων τούτων, οὗ νῦν ὄνομα 5
[344] λοιπὸν, αὐτὸ δὲ ἡφάνισται· ἀνδρόγυνον γὰρ τότε μὲν ἦν καὶ
εἶδος καὶ ὄνομα ἐξ ἀμφοτέρων κοινὸν, τοῦ τε ἄρρενος καὶ τοῦ
θήλεος.

3 Εἰθ' ἐξῆς διασύρας τὰ αὐτῷ συνήθη, ἐπιφέρει
λέγων,

Ταῦτ' εἰπὼν ὁ παρ' αὐτῷ Ζεὺς, ἔτεμνε τοὺς ἀνθρώπους 10
δίχα, ὥσπερ οἱ τὰ ὅτα τέμνοντες καὶ μέλλοντες ταριχεύειν,
ἢ ὥσπερ οἱ τὰ ὠὰ ταῖς θριξίν. Ὅντινα δὲ τέμνοι, τὸν Ἀπόλ-
λωνα ἐκέλευε τό τε πρόσωπον μεταστρέφειν, καὶ τὸ τοῦ 15
αὐχένος ἥμισυ πρὸς τὴν τομὴν, ἵνα θεώμενος τὴν αὐτοῦ

c 10. δεῖ δὲ] δὲ om. I. 11. ἀνθρωπίνην] ἀνθρωπείαν E. d. οὐχ
ἦ] οὐχί F.G.I. ἡ αὐτῇ] ἡ om. E. 2. ἄλλη] ἀλλοία Plat. μὲν
γὰρ] γὰρ om. C.F. 3. τὰ τῶν ἀνθ.] τὰ om. C. Viger. 4. τρίτον] καὶ
τρίτον C.F.G.I. 5. ὧν] οὗ F.G.I. cum Plat. 6. ἡφάνισται]
ἡφάνιστο D. 8. θήλεως] θήλεος C.D. 11. ὅτα Platonis libri ὁά.
13. θριξίν] θριξιν C.D.F.G. τέμνοι] τέμνη D. 15. τιμὴν] τομὴν C.I.
καὶ τὰ ἄ. i. ἐκ. om. C.

res etiam gravissimas deridere consueverat, hunc sermonem tribuit.
Sic enim illum in convivio loquentem facit.

Plato
Symp.
p. 189.

2 Ac primum quidem, inquit, naturam humanam ejusque condiciones
nosse vos oportet. Neque enim eadem quæ nunc est, natura olim nostra
fuit, sed longe diversa. Primum enim genera hominum fuerunt omnino
tria, non duo tantum, uti sunt hoc tempore, mas ac fœmina: sed tertium
insuper erat cum utroque commune; quod nudo tantum relicto nomine,
prorsus evanuit. Tum enim Androgynum erat tam forma, quam nomine,
ex utroque maris ac fœminæ sexu conflatum.

p. 190.

3 Deinceps more suo cavillatus, hæc addit,

Hunc in modum loquutus apud eum Jupiter, bifariam homines secuit,
ut qui vel aurículas condiendi animo abscinderet, vel pilis ova divideret.
Atque is ut quemque secuerat, huic Apollinem jubebat, vultum cervi-
cisque dimidium, eam in partem qua sectus esset convertere, ut suæ hujus

τμησιν, κοσμιώτερος εἴη ὁ ἄνθρωπος· καὶ τὰ ἄλλα ἰᾶσθαι ἐκέλευεν.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

13 Μωσέως τὸν πρῶτον τῶν γηγενῶν βίον ὑπογράψαν- p. 586
τος ἐν παραδείσῳ Θεοῦ γεγονέναι, Θεόν τε αὐτῶν ἡγεῖ- 5
σθαι ἐν ἀχρημάτῳ καὶ ἀκτήμονι διαγωγῇ, ἄσπαρτά τε
αὐτοῖς καὶ ἀνήροτα πάντα φύεσθαι, γυμνοὺς τε εἶναι τῆς
μετὰ ταῦτα περιβολῆς, ἐπάκουσον τοῦ φιλοσόφου μονον-
ουχὶ αὐτὰ δὴ ταῦτα Ἑλληνικῇ τῇ φωνῇ διερμηνεύοντος. b
Λέγει δ' οὖν·

2 Θεὸς ἔνεμεν αὐτοὺς αὐτὸς ἐπιστατῶν, καθάπερ νῦν ἄνθρω-
ποι, ζῶν ὃν ἕτερον θειότερον, ἄλλα γένη φαυλότερα αὐτῶν 5
νομεύουσι. Νέμοντος δ' ἐκείνου, πολιτεῖαί τε οὐκ ἦσαν οὐδὲ
κτῆσεις γυναικῶν καὶ παίδων (ἐκ γῆς γὰρ ἀνεβίωσκοντο πάν-
τες, οὐδὲν μεμνημένοι τῶν πρόσθεν) ἄλλὰ τὰ μὲν τοιαῦτα ἀπὴν
πάντα, καρποὺς δὲ ἀφθόνους εἶχον ἀπὸ τε δένδρων καὶ πολ- 10
λῆς ὕλης, οὐχ ὑπὸ γεωργίας φυομένους, ἀλλ' αὐτομάτης ἀνα- c
διδούσης τῆς γῆς. Γυμνοὶ δὲ καὶ ἄσπρωτοι, θυραυλοῦντες
τὰ πολλὰ ἐνέμοντο. Τὸ γὰρ τῶν ὥρων αὐτοῖς ἄλμπον

p. 586. 5. αὐτῶν] αὐτὸν C.D. 9. ἀκουσον D. b 4. ὃν om. D.
F.G.I. 10. δρῶν] δένδρων C.D.E.F.G.I. Plato add. ἄλλης.
c. αὐτομάτης] αὐτομάτως C.D.F.G.

sectionis aspectu, modestior homo fieret. Tum cæteris eum quoque me-
deri jussit.

13 Primam hominum vitam in Dei paradiso Moses ductam esse
scribit, ubi eorum curam sine ullo divitiarum opumque commercio
Deus ipse gereret, omniaque ipsis absque ulla vel semente, vel
agrorum cultura nascerentur, cum interim eo, qui deinde sequutus
est, amictu nudi essent. Quæ omnia philosophum audi, Græce
totidem pene verbis explicantem.

2 Illos, inquit, pascebat Deus, tum eos per sese regens, quo modo nunc
homines, divinioris animantis naturam sortiti, alia quædam inferioris ac
deterioris conditionis animalia pascere consueverunt. Quo dum ipse
munere fungeretur, nullæ dum republicæ erant, nec ducebantur uxores,
nec liberi suscipiebantur: (omnes quippe tum ex terra, superiorum omnium
obliti, reviviscebant.) Verum ista cum abessent omnia, fructuum affatim
ex quercubus, aliisque passim arboribus suppetebat, utique, quos sine ullo
cultu, ipsa sponte terra profunderet. Nudi præterea, nullisque ut pluri-

Plato
Pol.
p. 271.
extr.

ΠΑΛ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

ἐκέκρατο, μαλακὰς δὲ εὐνὰς εἶχον, ἀναφυομένης ἐκ γῆς πόας⁵
ἀφθόνου. Τὸν δὴ βίον, ὃ Σώκρατες, ἀκούεις μὲν τὸν τῶν
ἐπὶ Κρόνον· τόνδε δ', ὡς λόγος ἐπὶ Διὸς εἶναι, τὸν νῦν, πα-
ρὼν αὐτὸς ἦσθησαι.

- 14 Πάλιν Μωσέως ἀναγράψαντος, ὅτι ἦν ὁ ὄφεις φρονι-^d
μώτερος πάντων τῶν θηρίων, οἷά τε εἶπεν ὁ ὄφεις τῇ γυ-⁵
ναικί, καὶ ἡ γυνὴ τῷ ὄφει, καὶ τὰς ὀμιλίας τοῦ ὄφεως
ἐκθεμένου, ὁ Πλάτων οἷα γράφει ἐπάκουσον·
- 2 Εἰ μὲν τοίνυν οἱ τρόφιμοι τοῦ Κρόνου, παρούσης αὐτοῖς
οὕτω πολλῆς σχολῆς καὶ δυνάμεως πρὸς τὸ μὴ μόνον ἀνθρώ-
ποις ἀλλὰ καὶ θηρίοις διὰ λόγων δύνασθαι ζυγγίνεσθαι, κα-¹⁰
τεχρῶντο τούτοις σύμπασι ἐπὶ φιλοσοφίαν, μετὰ τε θηρίων^{p. 587}
καὶ μετ' ἀλλήλων ὀμιλοῦντες, καὶ πυνθανόμενοι παρὰ πάσης
φύσεως εἴ τινα τις ἰδίαν δύναμιν ἔχουσα ἦσθητό τι διάφορον
τῶν ἄλλων εἰς ξυναγυρμὸν φρονήσεως, εὐκριτον ὅτι τῶν νῦν⁵
3 οἱ τότε μυρίως πρὸς εὐδαιμονίαν διέφερον. Εἰ δ' ἐμπιπλά-

c 6. τόνδε δ'] τὸν δ' C.G. 7. ἐπὶ διὸς] ἐπιτήδειος C.E.F.G.I. ἐπι-
τήδεος D. παρὼν—ἦσθησαι] παρ' ὄν—ἦσθησαν C. d 3. φρονιμώ-
τερος] φρονιμώτατος C.F.G. 6. τοῦ] τε τοῦ D.F.G. 8. αὐτοῖς
οὕτω] οὕτως αὐτοῖς C.F.G. 9. πρὸς] εἰς F.G.
p. 587. 4. τι] τε D. Supra ἦσθητο E. 5. εὐκριτον] ἔκκριτον C.
F.G. ἔγκριτον D.E. Mox ὅτε D. 6. μυρίως] κυρίως C.F.G. μυρίφ
Plat. Mox οἱ D.

mum stragulis sub dio passim degebant; quippe qui et tempestatum cle-
mentiori temperatione uterentur, et in tanta vi herbarum ex terræ visceribus
existentium, mollium quoque tororum copiam haberent. Vitam, mi So-
crates, hominum olim sub Saturno degentium audiisti: præsentem vero,
qualem sub Jove fuisse ferunt, præsens ipse ac per te te sentis.

- 14 Scripsit etiam Moses, Quod *serpens erat callidior cunctis animan-*
Gen. 3. *tibus*; necnon quibus verbis et serpens cum muliere, et mulier cum
serpente loquuta fuerit, ipsamque adeo serpentis agendi rationem
exposuit. Jam audi quid in simili genere Plato scripserit.

- Plato 2 Si alumni Saturni, inquit, summo in otio, summaque non cum homini-
Pol. bus modo, sed etiam cum bestiis familiari sermone agendi potestate, iis
p. 272. omnibus ad philosophiæ studium utebantur: tam inter sese mutuo, quam
cum bestiis ipsis versando, et ab unaquaque natura sciscitando, num quid
diversum ab aliis vi quadam singulari propriaque sentiret, ut hoc pacto
suam quandam a quibusque prudentiæ stipem acciperent: liquet omnino,
ætatis illius homines infinitis ad beate vivendum præsidii nostros supe-
3 rasse. Sin autem abdomini, helluando, ac perpotando servientes, fabulas

μενοι σίτων ἄδην καὶ πότων διελέγοντο πρὸς ἀλλήλους καὶ
 τὰ θηρία μύθους, οἳ οὖν καὶ τανῦν περὶ αὐτῶν λέγονται, καὶ ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ
 τοῦθ', οὕτως γε κατ' ἐμὴν δόξαν ἀποφήνασθαι, καὶ μάλα
 εὔκριτον. "Ομως δ' οὖν ταῦτα μὲν ἀφῶμεν, ἕως ἂν ἡμῖν μη-
 νυτὴς τις ἱκανὸς φανῇ, ποτέρως οἱ τότε τὰς ἐπιθυμίας εἶχον b
 περὶ τε ἐπιστημῶν καὶ τῆς τῶν λόγων χρείας.

- 15 Μωσῆς νομοθεσίαν ἀνθρώποις καταβεβλημένος ἐνό-
 μισεν αὐτῷ δεῖν ἀρχαιολογίας ἐν τοῖς προοιμίοις· μνη-
 μονεύει δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ, καὶ τοῦ μετ' αὐτὸν βίου c
 [345] τῶν ἀνθρώπων, ἔπειτα παλαιῶν ἀνδρῶν τῶν παρ' Ἑ-
 βραίοις θεοφιλῶν, καὶ τῶν δὲ ἄλλως ἐν πλημμελείαις
 ἐξητασμένων τὴν πολιτείαν ὑψηγείται, κατάλληλον οἷς
 ἐνομοθέτει τὴν περὶ τούτων ἡγησάμενος ἱστορίαν ἔσε-
5
2σθαι. Καὶ ὁ Πλάτων δὲ ὡσαύτως, παρελθὼν ἐπὶ τὴν
 τῶν νόμων γραφὴν, τὸν αὐτὸν τῷ Μωσῇ ζήλοϊ τρόπον·
 ἐν προοιμίοις γοῦν τῶν Νόμων τῇ κατ' αὐτὸν ἀρχαιολο-

a 10. οὕτως] ὥς Plat. b 5. ἀνθρώποις] ἀνθρώπων C.F.G. Supra
 νομοθεσίας D. 7. μνημονεύειν τε F. μνημονεύει τε G I. 8. δὲ τοῦ]
 τε τοῦ C.D. c 2. δὲ om. D. 8. μωσῇ] μωσεί C.F.G. 9. νό-
 μων] Inserunt h. l. C.D.F.G.I. quæ propter homœoteleuton videntur ex-
 cidisse, τῇ κατ' αὐτὸν—τῶν νόμων. Trapezuntius: *Hunc scribendi modum in*
Legibus Plato imitatus est: his primordiis enim legum antiquitate utitur;
et diluvii mentione facta vitam etiam, quæ post diluvium fuerat, explicare
non renuit.

tantum ejusmodi, quas de ipsis vulgo circumferunt, in mutua illa cum
 inter sese, tum etiam cum bestiis consuetudine tractabant; de hoc quoque,
 meo quidem judicio, facile admodum liquidoque statuatur. Verum ista
 quidem missa faciamus, dum nobis idonei cujusdam indicis copia facta sit,
 ex quo resciamus, num illius ævi homines, aliqua doctrinæ ac bene scien-
 terque dicendi cupiditate ducerentur.

- 15 Moses cum in legum hominibus ferendarum cogitatione versaretur,
 rerum sibi antiquarum commemorationem, ipso statim exordio neces-
 sariam putavit. Primum itaque diluvii, atque hominum qui ab eo
 extiterunt, vitæ meminit; tum antiquiorum etiam Hebræorum, seu
 quos præcipuo Deus amore dilexerat, seu quos improbitas notos
 insignesque fecerat, mores exposuit, ratus conjunctum in primis cum
 iis, quas præ manibus habebat legibus, hoc historiæ genus futurum.

2 Plato similiter, cum animum ad scribendas leges appellit, eandem ac

γία κέχρηται, κατακλυσμοῦ μνημονεύσας, καὶ τοῦ μετὰ
τὸν κατακλυσμὸν βίου· ἀρχόμενος γοῦν τοῦ τρίτου τῶν
Νόμων ἐπάκουσον ἃ φησιν·

Ἄρ' οὖν οἱ παλαιοὶ λόγοι ὑμῖν ἀλήθειαν ἔχειν τινὰ δο-
κῶσι;

Ποῖοι δὴ;

Τὸ πολλὰς ἀνθρώπων φθορὰς γεγονέναι κατακλυσμοῖς
τε καὶ νόσοις καὶ ἄλλοις πολλοῖς, ἐν οἷς βραχύ τι τῶν ἀν-
θρώπων λείπεσθαι γένος.

Πάνν μὲν οὖν πιθανὸν τὸ τοιοῦτον πᾶν παντί.

3 Φέρε δὴ, νοήσωμεν μίαν τῶν πολλῶν ταύτην, τὴν τῷ κα-
τακλυσμῷ γενομένην.

Τὸ ποῖόν τι περὶ αὐτῆς διανοηθέντες;

Ὡς οἱ τότε περιφυγόντες τὴν φθορὰν σχεδὸν ὄρειοί τινες 10
ἀν εἶεν νομεῖς, ἐν κορυφαῖς που σμικρὰ ζώπυρα τοῦ τῶν
ἀνθρώπων διασεσωσμένα γένους.

Δῆλον.

4 Καὶ δὴ τοὺς τοιούτους γε ἀνάγκη πού τῶν ἄλλων ἀπείρους

d. ὑμῶν om. C. Mox ἔχειν τινα C. non τινα ἔχειν et sic F.G. 6. τοι-
οῦτον] τοιοῦτο C.F.G. πᾶν om. D.I. 8. δὴ] τι C.D.F.G. 11. εἰς
μικρὰ D. Supra νομῆς E.F.G. 13. δῆλον] Post h. v. spatium va-
cuum in C.G.

Moses viam ipse ac rationem æmulatur. Audi ergo quemadmodum
ipso Legum suarum principio loquatur.

Plato
Legg.
p. 677 a.

An igitur, inquit, priscas illas narrationes veras arbitraris?

Quas tandem?

Crebros olim hominum interitus, diluviis, morbis, ac cæteris id genus
extitisse, ex quibus pauci admodum homines evaserint.

Totum id quidem nemini perquam verisimile non videatur.

3 Age vero, unum illum ex pluribus, quem diluvium importavit, conside-
remus.

Quid porro a nobis in eo cogitari vis?

Qui tum vastitatem illam effugere potuerint, montanos duntaxat pastores
aliquot fuisse, qui summis in cacuminibus, tanquam exigua quædam
generis humani semina, relictis servatique constiterint.

Perspicuum id quidem.

4 Istos porro, tales cum essent, cum ab cæteris artibus imparatos fuisse

εἶναι τεχνῶν καὶ τῶν ἐν τοῖς ἄστεσι πρὸς ἀλλήλους μηχανῶν 15 ΠΑΑ-
εἷς τε πλεονεξίας καὶ φιλονεικίας, καὶ ὅποσα ἄλλα κακουρ- ΤΩ-
γήματα πρὸς ἀλλήλους ἐπινοοῦσιν. ΝΟΣ
p. 588

Εἰκὸς γοῦν.

Θῶμεν δὴ τὰς ἐν τοῖς πεδίοις πόλεις καὶ πρὸς θαλάττῃ
κατοικοῦσας ἄρδην ἐν τῷ τότε χρόνῳ διαφθείρεσθαι. 5

Θῶμεν.

Οὐκοῦν ὄργανά τε πάντα ἀπόλλυσθαι, καὶ εἴ τι τέχνης ἦν
ἐχόμενον σπουδαίως εὐρημένον ἢ πολιτικῆς ἢ καὶ σοφίας τινὸς
ἐτέρας, πάντα ἔρρειν ταῦτα ἐν τῷ τότε χρόνῳ φήσομεν. 10

5 Καὶ μεθ' ἑτερά φησιν,

Οὐκοῦν οὕτω δὴ λέγωμεν ἔχειν τότε, ὅτε ἐγένετο ἡ φθορά,
τὰ περὶ τοὺς ἀνθρώπους πράγματα, μυρίαν μὲν τινα φοβε- b
ρὰν ἐρμήϊαν, γῆς δὲ ἀφθόνου πληθος πάμπλου.

6 Ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερα εἰπὼν ἐπεξέρχεται βίους
τῶν μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἀνθρώπων, εἰθ', ὥσπερ

d 14. καὶ τῶν—μηχανῶν om. C.F.G.

p. 588. 8. ἡ πολ.] ἢ καὶ πολ. C.F.G.

9. ἔρρειν] εὐρεῖν C.F.G.

10. φήσομεν om. D.

11. λέγωμεν ἔχειν] λέγειν ἔχομεν C.F.G.

b. μυρίαν] μυρίαν C.

ἐρμη.] καὶ ἐρημ. C.F.G.

2. πληθος πάμ.]

παμ. πληθος C.F.G.

3. τοιαῦτα] τὰ τοιαῦτα D. omisso ἕτερα.

necesse est, tum ab iis etiam fraudibus et calumniis alienos, quibus sese
passim in urbibus, avaritiæ, contentionis, ac reliquorum id genus malefi-
ciorum æstu abrepti, alios alii evertere moluntur.

Et hoc plane consentaneum.

Ponamus igitur campestres simul ac maritimas urbes eo tempore fundi-
tus periisse.

Ponamus.

Proinde, quicquid etiam instrumentorum fuerat, quicquid artis ullius
proprium, seu civilis, seu alterius cujuscunque peritiæ, id totum eadem
ruina simul ac semel haustum ac sepultum fuisse dicendum est.

5 Deinde aliquot interjectis,

Maneat igitur, inquit, ita sese per ejusmodi cladem res hominum habu-
isse; vastam quippe horribilemque solitudinem, vimque fecundissimarum
terrarum immensam extitisse.

6 Hæc ille similique præfatus, hominum eorum deinceps, qui post
diluvium vixere, mores persequitur. Inde, Mosis exemplo, qui rerum

Μωσῆς τὴν τῶν πάλαι θεοφιλῶν Ἑβραίων πολιτείαν⁵
ἐπισυνάπτει τῇ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ὑφηγήσει, καὶ ὁ
Πλάτων ὁμοίως μετὰ τοὺς βίους τῶν μετὰ τὸν κατα-
κλυσμὸν τὰ Ἑλληνικὰ πειράται ἀρχαιολογεῖν, ὥς ἐκεῖ-
νος τὰ Ἑβραίων, τῶν τε ἐπὶ Τροίας μνημονεύει, καὶ τῆς¹⁰
πρώτης ἐν Λακεδαίμονι πολιτείας, Περσῶν τε, καὶ τῶν
παρὰ τούτοις εἴτ' ὀρθῶς εἶτε καὶ μὴ βεβιωκότων· εἶτα⁶
μετὰ τὴν τούτων ἱστορίαν ἀπάρχεται τῆς τῶν νόμων
διαθέσεως, καὶ τούτῳ Μωσεὶ κατακολουθήσας.

- 16 Μωσέως τὴν πᾶσαν αὐτοῦ νομοθεσίαν τὴν τε κατ' d
αὐτὸν πολιτείαν εὐσεβείας τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ ἀναρτή-
σαντος, ἀπὸ τε τοῦ πάντων δημιουργοῦ τὴν καταρχὴν⁵
τῆς νομοθεσίας πεποιημένου, ἔπειτα τῶν θείων ἀγαθῶν
ἐξέρχεται τὰ ἀνθρώπινα διδάξαντος, τὰ τε θεία ἐπὶ
τὸν πάντων ἡγεμόνα νοῦν, αὐτὸν δὴ τὸν τῶν ὅλων Θεόν,
ἀναθέντος, θεὰ ὅπως καὶ ὁ φιλόσοφος τοῖς αὐτοῖς βαίνων¹⁰
ἔχουσιν ἐπιμέμφεται μὲν τοῖς Κρητῶν καὶ Λακεδαιμο-

b 5. Ἑβραίων] ἀνδρῶν C.F.G. c. εἴτ' ὀρθ.—βεβιωκότων om. C.F.G.
2. ἐκθέσεως] διαθέσεως C.E.F.G.I. Mox Μωσῆ E. 3. τούτῳ] οὕτω I.
θέντος
κατακολουθεῖ D. d 4. ἀρτήσαντος G. 10. ἀναθέντος] ἀναγκυσθέντος D.
ult. Λακεδαιμονίων] Λακεδαιμόνων C.F.G.

a diluvio gestarum historiae, sanctorum olim Hebraeorum instituta subjungit; post eorum qui proxime diluvium sequuti sunt vitam, res Graecorum, ut Hebraeorum Moses, ad antiquissimam retro memoriam revocare conatur. Quin etiam Trojanorum, primæque Lacedæmoniorum reipublicæ, ac Persarum mentionem facit, eorumque simul, qui apud eos seu bene, seu male vixissent. Atque hac perfunctus historia, tum demum suas ipse leges scribere auspicatur, in eo quoque Mosem æmulatus.

- 16 Rationem legum ac reipublicæ suæ universam ex summi Numinis religione suspensam Moses esse cum vellet, illam ab eodem rerum omnium molitore auspicatus est: deinde quicquid humanorum bonorum est, id omne a divinis proficisci docuit, ipsaque divina ad mentem illam cunctorum moderatricem, hoc est, ad eundem illum universi Deum revocavit. Hujus vestigiis insistens philosophus, vide quem-

νίων νομοθέταις, τὸν δ' ἀρέσκοντα Μωσεῖ νόμον ἐκδι- p. 589
δάσκει, λέγων οὕτως·

2 Πῇ δὴ οὖν σε ἔτ' ἂν ἐβουλόμην διελόμενον λέγειν, αὐτός
τ' ἀκούειν, βούλει σοι φράζω;

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Πάνυ μὲν οὖν, ὦ ξένε.

5

Ἐχρῆν εἰπεῖν, Οἱ Κρητῶν νόμοι οὐκ εἰσι μάτην διαφερόν-
τως ἐν πᾶσιν εὐδόκιμοι τοῖς Ἑλλησιν· ἔχουσι γὰρ ὀρθῶς
τοὺς αὐτοῖς χρωμένους εὐδαίμονας ἀποτελοῦντες· ἅπαντα
3 γὰρ τὰγαθὰ πορίζουσι. Διττὰ δ' ἀγαθὰ ἐστὶ, τὰ μὲν ἀν- 10
[346] θρώπινα, τὰ δὲ θεία· ἡρτῆται δὲ ἐκ τῶν θείων θάτερα· καὶ b
ἐὰν μὲν δέχεται τὰ μείζονα πόλις, κτᾶται καὶ τὰ ἐλάττονα·
εἰ δὲ μὴ, στéρεται ἀμφοῖν. Ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐλάττονα, ὧν 5
ἡγεῖται ὑγεία, κάλλος δὲ δεύτερον, τὸ δὲ τρίτον ἰσχὺς εἰς τε
δρόμον καὶ εἰς τὰς ἄλλας πάσας κινήσεις τῷ σώματι, τέταρ-
τον δὲ [δὴ] πλοῦτος οὐ τυφλὸς ἀλλ' ὁξὺ βλέπων, ἅνπερ ἄμ' 5
4 ἔπηται φρονήσει. Ὁ δὴ πρῶτον αὖ τῶν θείων ἡγεμονοῦν 10
ἐστὶν ἀγαθῶν, ἡ φρόνησις, δεύτερον δὲ μετὰ νοῦν σάφρων c

p. 589. τῷ M.] τῷ om. C.F.G.I. 2. σε ἔτ'] σέ τ' C.F.G. 3. ἐτ' ἂν]
ὦ τῶν D.I. 4. φράζω] φράζειν C.F.G. 5. ὦ ξένε ἐχρῆν] χρῆν F.G.
b. ἡρτῆται] εἴρηται E. 8. δὲ δὴ] δὴ om. C.E.F.G.I. 10. αὖ-
τῶν] τῶν C.F.G.I. τῶν in marg. αὐτῶν D. c. νοῦν] νοῦ C.F.G.I.

admodum reprehensis Cretensium et Lacedæmoniorum legislatoribus,
sancitam illam ab Moyse legem edocet.

2 Vin' tu, inquit, dicam ingenue, qua te via et ordine totum hoc disputa-
tionis genus instituentem libenter audissem?

Maxime id quidem velim.

Ejusmodi ergo, mi hospes, tua esse oratio debuit. Non immerito Cre-
tensium leges a Græcis omnibus summa cum laude celebrantur. Nam hoc
ipso recte omnino conditæ sunt, quod iis qui vivunt beatos efficiant, dum
3 bonis eos omnibus cumulant. Quippe, cum duo bonorum genera sint,
humanorum unum, alterum divinorum: tum vere ex divinis humana
pendent. Quare quæ respublica majora susceperit, eadem minora quoque
possidebit: sin autem, utrisque careat necesse est. Et minora quidem
vocantur illa, quorum princeps est sanitas, secundum pulchritudo, tertium
vires corporis ad cursum aliosque motus obeundos: quartum divitiæ, quæ
tum demum cæcæ non erunt, sed acutissimo visu præditæ, si modo pru-
4 dentia manum sequuntur. Quæ quidem prudentia, divinorum etiam
bonorum dux quædam est; quam veluti mentem proxime sequitur constans

Plato
Legg.
p. 631.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

ψυχῆς ἕξις, ἐκ δὲ τούτων μετὰ ἀνδρίας κραθέντων τρίτον ἀν-
εἶη δικαιοσύνη, τέταρτον δὲ ἀνδρία. Ταῦτα δὲ πάντα ἐκείνων
ἐμπροσθεν τέτακται φύσει, καὶ δὴ καὶ τῷ νομοθέτῃ τακτέον 5
οὕτω. Μετὰ δὲ ταῦτα τὰς ἄλλας προστάξεις τοῖς πολίταις
εἰς ταῦτα βλέπουσας αὐτοῖς εἶναι διακελευστέον, τούτων δὲ
τὰ μὲν ἀνθρώπινα εἰς τὰ θεῖα, τὰ δὲ θεῖα εἰς τὸν ἡγεμόνα 10
6 νοῦν σύμπαντα βλέπειν. Περί τε γάμους ἀλλήλοις ἐπικοι- d
νωνομένους, μετὰ δὲ ταῦτα ἐν ταῖς τῶν παίδων γεννήσεσι καὶ
τροφαῖς, ὅσοι τε ἄρσενες καὶ ὅσαι θήλειαι, νέων τε ὄντων καὶ
ἐπὶ τὸ πρεσβύτερον ἰόντων μέχρι γήρως τιμῶντα ὀρθῶς ἐπι- 5
μελεῖσθαι δεῖ, καὶ ἀτιμάζοντα, ἐν ἀπάσαις ταῖς τούτων ὁμι-
λίαις τὰς τε λύπας αὐτῶν καὶ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἐπιθυμίας
ξυμπάντων τε ἐρώτων τὰς σπουδὰς ἐπεσκεμμένον καὶ παρα- 10
πεφυλαχότα ψέγειν τε ὀρθῶς καὶ ἐπαινεῖν δι' αὐτῶν τῶν
νόμων.

7 Καὶ μετὰ βραχέα φησί·

Κατιδὼν δὲ ὁ θεὸς τοὺς νόμους πᾶσι τούτοις φύλακας ἐπι-

c 2. ἀνδρείας κραθέντων] ἀνδρίας καθεσθέντων C.F.G. Mox ἀνδρία C.
F.G. ἀνδρίας et ἀνδρία I. 5. καὶ τῷ] καὶ om. C.F.G.I. 6. μετὰ
δὲ] δὲ om. F.I. 10. βλέπει] βλέπειν C.D.F.G.I. Mox ἐπικοινωνομέ-
νους I. d. μετὰ δέ] μετὰ τε C.F.G.I. δὲ D. 6. ἐπιμελεῖσθαι δεῖ]
ἐπιμελεσθαι δεῖν C.F.G.I. ἀπάσαις] πάσαις C.F.G. 9. ἐπεσκ.]
ἐπισκ. C. qui mox παραπεφυλακότα. Hoc item D.

animi temperantia : ex iis duabus cum fortitudine conjunctis existit justitia ;
quas denique omnes fortitudo excipit. Hæc omnia humanis illis naturæ
dignitate præstant. Quocirca is etiam ordo legislatori servandus erit.
5 Deinde vero cives aliis institutis, quæ tamen priora semper illa spectent,
informabit ; ita quidem ut res humanæ ad divinas, ad mentem principem
6 divinæ omnes referantur. Deinde, mutuis nuptiis inter sese contractis,
procreationem educationemque liberorum studiose curabit, et seu mares
illi fuerint, seu fœminæ, quicquid ab iis vel adolescentibus, vel jam ætate
maturioribus, ad ipsam usque senectutem, in mutua consuetudine recte
secusve fiat, alterum honore afficiet, alterum ignominia : simul etiam quid
iis aut dolori sit, aut voluptati, quibus vel cupiditatibus, vel amoribus in-
dulgeant solerter explorans atque observans, suis, ut par est, legibus prava
omnia reprehendet, laudabitque contraria.

7 Hæc Plato, qui paucis interjectis, rursus ita prosequitur :

His legislator studiose provisus, eos omnium custodes ac præfectos de-

στήσει, τοὺς μὲν διὰ φρονήσεως, τοὺς δὲ δι' ἀληθοῦς δόξης 15 ΠΛΑ-
 ῖοντας, ὅπως πάντα ταῦτα ξυνδήσας ὁ νοῦς, ἐπόμενα σωφρο- ΤΩ-
 σύνη καὶ δικαιοσύνη ἀποφήνη, ἀλλὰ μὴ πλούτῳ μηδὲ φιλο- ΝΟΣ
 8 τιμίᾳ. Οὕτως, ὦ ξένοι, ἔγωγε ἤθελον ἂν ὑμᾶς, καὶ ἔτι νῦν p. 590
 βούλομαι, διεξελθεῖν πῶς ἐν τοῖς τοῦ Διὸς λεγομένοις νόμοις,
 τοῖς τε τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος, οὓς Μίνως τε καὶ Λυκοῦρ-
 γος ἐθέτην, ἔνεστί τε πάντα ταῦτα, καὶ ὅπη τάξιν εἰληφότα 5
 διάδοχά ἐστι τῷ περὶ νόμων ἐμπείρῳ τέχνῃ τε καὶ τισιν
 ἔθεσι, τοῖς δὲ ἄλλοις ἡμῖν οὐδαμῶς ἐστὶ καταφανή.

9 Καὶ παρ' ἡμῖν δὲ εἶρηται, Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασι- 10
 λείαν καὶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ πάντα ταῦτα προστεθήσεται
 ὑμῖν. Ἀλλὰ καὶ Μωσῆς πολὺ πρότερον ἀπὸ τῆς περὶ b
 Θεοῦ διδασκαλίας τὴν ἀρχὴν πεποιημένος, ἐξῆς τε
 ἐφαρμόσας τὴν κατ' αὐτὸν πολιτείαν καὶ τὰ περὶ συμ-
 βολαίων καὶ τὰ περὶ τοῦ κοινου βίου νόμιμα, τοῖς πᾶσιν 5
 ἄρχοντας καὶ φύλακας καθίστησι τοὺς τῷ Θεῷ ἱερωμέ-
 νους, ὥς καὶ τὰ λόγια διδάσκει, ἄνδρας δικαίους, μισοῦν-

d 15. πάντα ταῦτα] ταῦτα π. C F.G.I.

p. 590. ἡμᾶς] ὑμᾶς C.D. εἶτε
 7. τε D. 10. καὶ τὴν δικ. D.E.G.I.
 Vulgo om. τήν. b 4. τὰ περὶ om. C.E.F.G.I. 6. ὥς καὶ] καὶ ὥς E.F.G.

liget, quos partim prudentiæ, partim veræ laudis viam instituisse cognoverit :
 ut ea mens universa jam apta ex sese atque connexa ejusmodi efficiat, quæ
 temperantiæ potius atque justitiæ, quam divitiarum, aut ambitionis ductum
 8 sequantur. En, hospites suavissimi, quemadmodum vos et jam ante volu-
 issem, et nunc etiam omnino velim exponere, ut in iis, quas vocant, Jovis
 et Pythii Apollinis legibus, quas Minos et Lycurgus condiderunt, hæc
 omnia locum habeant: simul, ut is modo qui vel arte, vel usu quodam
 legum peritiā adeptus fuerit, hunc in ipsis quem postulamus ordinem
 facile deprehendat, quem nos tamen agnoscere nulla ratione possimus.

9 Hactenus ille. Nec absimile quidem est quod apud nos scriptum
 habetur, *Querite primum regnum Dei, et justitiā ejus, et hæc omnia*
adjicientur vobis. Quin et ipse quoque Moses tanto ante ab ea
 doctrina quæ Deum ipsum prædicaret exorsus, ubi suæ deinceps rei-
 publicæ formam, et quicquid vel ad contractus mutuos, vel ad com-
 munitatis vitæ rationes et instituta pertinebant, ad illud principium apte
 consentaneeque digessit, tum omnium custodes præfectosque creat,
 viros et ipsi Deo consecratos, et quemadmodum scriptura testatur,
 ut æquitate præstantes, sic ab omni arrogantiā prorsus alienos,

Mat. 6,
 33.

τας ὑπερηφανίαν, τοὺς μὲν διὰ φρονήσεως τοὺς δὲ δι' ἀληθοῦς δόξης ἰόντας.

17

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Λέγω οὖν καὶ φημι τὸν ὁτιοῦν ἀγαθὸν ἄνδρα μέλλοντα^c ἔσσεσθαι τοῦτ' αὐτὸ ἐκ παίδων εὐθὺς μελετᾶν παίζοντά τε καὶ σπουδάζοντα ἐν τοῖς τοῦ πράγματος ἐκάστοις προσήκουσιν οἷον τὸν μέλλοντα ἀγαθὸν ἔσσεσθαι γεωργὸν ἢ τινα οἰκοδόμον, τὸν μὲν οἰκοδομοῦντά τι τῶν παιδικῶν οἰκοδομημάτων δ παίζειν χρή, τὸν δ' αὖ γεωργοῦντα, καὶ ὄργανα ἐκατέρωφ σμικρὰ τῶν ἀληθινῶν μιμήματα παρασκευάζειν τὸν τρέφοντα αὐτῶν ἐκάτερον, καὶ δὴ καὶ τῶν μαθημάτων ὅσα ἀναγκαῖα⁵ προμεμαθηκέναι προμανθάνειν, οἷον τέκτονα μετρεῖν ἢ σταθμᾶσθαι, καὶ πολεμικὸν ἱππέειν παίζοντα ἢ τι τῶν τοιούτων [374] ἄλλο ποιοῦντα, καὶ πειράσθαι διὰ τῶν παιδιῶν ἐκείσε τρέπειν¹⁰ τὰς ἡδονὰς καὶ ἐπιθυμίας τῶν παίδων, οἱ ἀφικομένους αὐτοὺς² δεῖ τέλος ἔχειν. Κεφάλαιον δὲ παιδείας λέγομεν τὴν ὀρθὴν τροφήν, ἣ τοῦ παίζοντος τὴν ψυχὴν εἰς ἔρωτα ὅτι μάλιστα ἄξει τούτου, ὃ δεήσει γενόμενον ἄνδρα αὐτὸν τέλειον εἶναι τῆς¹⁵ τοῦ πράγματος ἀρετῆς.

b 8. ὑπερηφανείας] ὑπερηφανίαν C.F.G.I. ὑπερηφανείας D. φρο-
νήσεως] φρονήσει D. 9. ἀληθεί δόξη D. c 5. αὐτὸ] αὐτὸς D.
7. ἐκάστου] ἐκάστοις F.I. 9. οἰκοδόμον] οἰκονόμον I. d. παιδικῶν]
παιδιῶν C.F.G. παιδείων Plat. 3. ἐκατέρωφ μικρὰ E.I. 11. οἱ
ἀφικ.] οἱ om. C. 12. κεφάλαιον δὲ] καὶ κ. δὴ C. κ. δὴ F. 14. δ]
ὅσα D. ὅσα E.

quosque partim prudentiæ, partim veræ laudis viam instituisse cognoverat

17

Plato
Legg. I.
p. 643.

Equidem, inquit Plato, sic statuo, quacunque re præstare quis olim et excellere voluerit, in hanc ipsi jam inde a pueris incumbendum esse, atque in iis quæ cum illa conjuncta sunt, tum lusitando, tum serio studioseque versandum. Quippe qui vel bonus Agricola, vel peritus architectus esse volet; hunc in puerilibus quibusdam ædiculis, illum in colendo agro ludere oportebit, quos proinde qui educandos suscepit, eum sua cuique licet exigua quædam instrumenta, quæ vera illa imitentur, comparare necesse erit. Præterea, quicquid eum in finem ante scire opus est, prius omnino perdiscendum: ut fabro mensuræ amussisque rationes tenendæ; militi nunc ludo æquitandum, nunc id genus aliud quid actitandum: prorsus, ut ipso quoque lusus genere, voluptates eo cupiditatesque puerorum flectere² conemur, quo tandem eos tanquam ad finem aspirare cupiamus. Caput enim disciplinæ omnis rectam educationem esse defendimus, quæ vel ludentis animum in ejus rei amorem facillime perducet, in qua virum olim summa cum facultate ac laude versari oportebit.

3 Καὶ τοῦτο προλαβὼν Μωσῆς ἐνομοθέτησεν, εἰπὼν, p. 591
Καὶ ἔσται τὰ ῥήματα ταῦτα, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμε-
ρον, ἐν τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν τῇ ψυχῇ σου, καὶ προβιβά-
σεις αὐτὰ τοῖς υἱοῖς σου. Ὁ δὲ καὶ πράττειν σύνθητες 5
παισὶν Ἑβραίων, ἐξ ἀπαλῆς ἡλικίας τοὺς νέους ἅπαντας
τοῖς τῆς θεοσεβείας παιδεύμασιν ἀνατρέφουσι· τοῦτο δὲ
καὶ εἰς δεῦρο κατὰ τι πάτριον ἔθος παρὰ τῷ Ἰουδαίων
ἔθνει σπουδάζεται.

18 Μὴ τοίνυν μηδὲ ὃ λέγομεν εἶναι παιδείαν ἀόριστον γένη- b
ται. Νῦν γὰρ ὀνειδίζοντες ἐπαινοῦντές τε ἐκάστων τὰς τρο- 5
φὰς λέγομεν ὡς τὸν μὲν πεπαιδευμένον ἡμῶν ὄντα τινα, τὸν
δὲ ἀπαίδευτον, ἐνίοτε εἰς τε τὰς καπηλείας καὶ ναυκληρίας καὶ
ἄλλων τινῶν τοιούτων μάλα πεπαιδευμένων σφόδρα ἀνθρώ- c
πων. Οὐ γὰρ ταῦτα ἡγουμένων, ὡς ἔοικεν, εἶναι παιδείαν ὁ
νῦν λόγος ἀν εἶη, τὴν δὲ πρὸς ἀρετὴν ἐκ παίδων παιδείαν, 5
ποιούσαν ἐπιθυμητὴν τε καὶ ἐραστὴν τοῦ πολίτην γενέσθαι
τέλεον, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἐπιστάμενον μετὰ δίκης.

2 Ταύτην τὴν τροφὴν ἀφορισάμενος ὁ λόγος οὗτος, ὡς ἐμοὶ

ΠΑΛ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

p. 591. 2. εἰρηκῶς] εἰπὼν C.F.G.I. 4. προβιβάσεις] προσβιβ.
F.G. c. τινῶν om. C.G.I. μάλιστα] μάλα C.F.G.I. 5. ἐπι-
ἐπιστάμενον
θυμητὴν] ἐπιθυμητὴν C. 7. ἐπιταττόμενον D.

3 Ita Plato. Quod ipsum jam ante Moses occupaverat, cum ita
conceptis verbis statueret. *Eruntque verba hæc, quæ ego præcipio*
tibi hodie, in corde tuo, et in anima tua, et narrabis ea filiis tuis.
Quem sane morem juniores omnes pietatis ac religionis præceptis
informandi, et jam olim Hebræi tenuerunt, et huc usque tanquam
patrium aliquod institutum Judæa natio summa diligentia studioque,
conservat.

Deut.
6, 6.

18 Cavendum id porro nobis, (inquit ibidem Plato) ne disciplinæ nomen
infinitum quid manere patiamur. Nunc enim, dum cujusque aut vitupe-
ramus educationem, aut laudamus, ita loqui solemus, ut alium disciplina
excultum, ejusdem expertem alium esse dicamus, tametsi ex eorum inter-
dum numero sit, qui vel cauponariæ, vel naviculariæ, vel similis alterius
artis peritissimi habeantur. Enimvero ita, meo judicio, loqui solemus,
quod non artibus illis disciplinæ nomen tribuendum putemus, sed ei dun-
taxat, quæ cum hominem a pueris ad virtutem erudiat, tum efficiat ipsa
quoque, ut idem et perfectus olim civis evadere cupiat, et cum æquitate vel
2 imperare vel parere noverit. Hoc educationis genus, ut mihi quidem per-

Plato
Legg.
p. 643.

ΠΑΛ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

φαίνεται, ὡν βούλοιτ' ἂν μόνην παιδείαν προσαγορεύειν, τὴν 10
δὲ εἰς χρήματα τείνουσάν ἢ τινα πρὸς ἰσχὺν ἢ καὶ πρὸς d
ἄλλην τινὰ σοφίαν ἄνευ νοῦ καὶ δίκης βάνανσόν τε εἶναι καὶ
ἀνελεύθερον, καὶ οὐκ ἄξιαν τοπαράπαν παιδείαν καλεῖσθαι.
3 Ἡμεῖς δὲ μὴ δ' ἐν ὀνόματι διαφερώμεθα αὐτοῖς, ἀλλ' ὁ νῦν δὴ 5
λόγος ἡμῖν ὁμολογηθεὶς μενέτω, ὥς οἱ γε ὀρθῶς πεπαιδευμένοι
σχεδὸν ἀγαθοὶ γίνονται. Καὶ δεῖ δὴ τὴν παιδείαν μηδαμοῦ
ἀτιμάζειν, ὥς πρῶτον τῶν καλλίστων τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσι
παραγιγνόμενον· καὶ εἴ ποτε ἐξέρχεται, δυνατὸν δέ ἐστι 10
ἐπανορθοῦσθαι, τοῦτο αἰεὶ δραστέον διὰ βίου παντὶ κατὰ
δύναμιν.

4 Καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ τῶν Νόμων ἐπιλέγει,

Παιδείαν δὴ λέγω τὴν παραγινομένην πρῶτον παισὶν
ἀρετὴν, ἥδονήν δὲ καὶ φιλίαν καὶ λύπην καὶ μῖσος ἐὰν ὀρθῶς ἐν p. 592
ψυχαῖς ἐγγίγνωνται μὴ πῶς δυναμένων λόγον λαμβάνειν,
λαβόντων δὲ τὸν λόγον συμφωνήσωσι τῷ λόγῳ, ὀρθῶς εἰθί-
σθαι ὑπὸ τῶν προσηκόντων ἐθῶν· αὕτη ἔσθ' ἡ συμφωνία ξύμ- 5

d 3. ἄξιαν] ἄξιον C.F.G.I. 4. μὴ δὲ ἐν C.F.G. Mox δια-
φερόμεθα C. 5. νῦν δὴ] δὴ νῦν C.F.G. 10. κατὰ δύναμιν om. C.
F.G.I. ante ἐπανορθοῦσθαι. ult. πρῶτον om. I.

p. 592. δὲ καὶ] δὴ καὶ F.G. 3. λόγον] λόγῳ Plat. 4. συμφω-
νήσωσι] συμφωνήσουσι C.F.G.I. 6. σύμπ.] ξύμπ. C.F.G.I.

suadeo, communis iste loquendi modus proprie designat, eique tantum uni
disciplinæ appellationem attribuit: quæ autem vel parandæ pecuniæ, vel
augendæ viribus, vel cuilibet alii peritiæ a mentis et æquitatis consortio
disjunctæ serviat, plebeiam et illiberalem, adeoque disciplinæ nomine
3 prorsus indignam esse statuit. Verum nos sane nullam iis controversiam
nominis hujus caussa moveamus: maneat id modo nostra omnium con-
fessione certum, Qui recte educati a prima ætate fuerint, eos ut plurimum
viros bonos evadere. Quare nullatenus unquam negligenda disciplina
fuerit, cum ex omni rerum præstantissimarum numero, prima illa viris
optimis præsto sit, operamque navet. Quæ si quando exerraret, sed cor-
rigi tamen emendarique posset: id vero nemini, quamdiu viveret, non pro
viribus agendum esset.

p. 653. 4 Idem Legum secundo, paucis id ipsum repetens,

Disciplinam, inquit, virtutem illam appello, quam pueri omnium primam
nanciscuntur. Voluptas autem, amicitia, dolor et odium, si et eorum
mentibus, quo tempore necdum uti ratione possunt, uti par est inserentur;
et cum ea primum uti cœperint, cum eadem uno veluti consensu, rite con-
venientibus eos moribus informatos et imbutos fuisse testabuntur, virtus

πασα μὲν ἀρετὴ, τὸ δὲ περὶ τὰς ἡδονὰς καὶ λύπας τεθραμ-
μένον αὐτῆς ὀρθῶς, ὥστε μισεῖν μὲν ἃ χρὴ μισεῖν εὐθὺς ἐξ
ἀρχῆς μέχρι τέλους, στέργειν δὲ ἃ χρὴ στέργειν, τοῦτ' αὐτὸ ¹⁰
ἀποτεμὼν τῷ λόγῳ καὶ παιδείᾳ προσαγορεύων κατὰ γε τὴν β
ἐμὴν ὀρθῶς ἂν προσαγορεύοις.

5 Ταῦτα ὁ Πλάτων. Προλαβὼν δὲ αὐτὸν ὁ Δαβὶδ ἐν
Ψαλμοῖς, μισεῖν ἃ δεῖ μισεῖν, καὶ στέργειν διδάσκων
ἃ δεῖ στέργειν, τάδε φησί. Δεῦτε τέκνα ἀκούσατέ μου, φό- 5
βον Κυρίου διδάξω ὑμᾶς. Τίς ἐστὶν ἄνθρωπος ὁ θέλων ζῶην,
ἀγαπᾶν ἡμέρας ἰδεῖν ἀγαθὰς; Παῦσον τὴν γλῶσσάν σου
ἀπὸ κακοῦ, καὶ χεῖλ σου τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον. Ἐκ- ¹⁰
κλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποίησον ἀγαθόν· ζήτησον εἰρήνην, καὶ c
6 δίδωζον αὐτήν. Καὶ ὁ Σολομὼν ὁμοίως, Ἀκούσατε, φησί,
παῖδες παιδεῖαν πατρός. Δῶρον γὰρ ἀγαθὸν δωροῦμαι
ὑμῖν· τῶν ἐμῶν νόμων μὴ ἐπιλανθάνησθε. Καὶ πάλιν, 5
[348] Κτῆσαι σοφίαν, κτῆσαι σύνεσιν, μὴ ἐπιλάβῃ. Καὶ, Εἶπον
τὴν σοφίαν σὴν ἀδελφὴν εἶναι, τὴν δὲ φρόνησιν γινώριμον

a 7. ἡδονὰς] ἀρετὰς C.F.G. τεθραμμένον] τεθραμμένων C. 9. ἄχρι]
μέχρι E.I. Plat. 11. κατὰ γε] κατὰ τε C.D.E.F.G.I. Mox προσαγο-
ρεύεις D. b 6. τίς ἐστιν] ἐστιν om. C.F.G. 7. θρίων D. 9. σου
om. I. 10. ἀγαθὸν] τὰγαθὸν F. c 2. φησὶ om. D. et infra om.
πατρός. 4. ἐπιλανθάνησθε] ἐπιλανθάνεσθε C.E. ἐπιλανθάνεσθαι I.
Supra τὸν ἐμὸν νόμον E.

quidem erit integra illa perfectaue consensio; quod autem ex ea in
rectam voluptatis dolorisque moderationem derivatum erit, ut simul quæ
odio digna sunt, ab initio ad finem usque constanter oderint, amentque
contraria; id tu si ab cæterorum complexu ratiocinando sejunges, proprie,
mea quidem sententia, disciplinam appellabis.

5 Hæc Plato. Quem tamen David in Psalmis antevertit, ubi rerum
odio vel amore dignarum odium, amoremque docet his verbis, *Venite
filii, audite me, timorem Domini docebo vos. Quis est homo, qui vult
vitam: diligit dies videre bonos? Prohibe linguam tuam a malo: et
labia tua, ne loquantur dolum. Diverte a malo, et fac bonum, inquire
6 pacem, et persequere eam. Similiterque Salomon, Audite, inquit,
filii, disciplinam patris. Donum enim bonum tribuam vobis: legem
meam ne derelinquatis. Atque iterum, Posside sapientiam, posside
prudentiam; ne obliviscaris. Itemque, Dic sapientiam, sororem tuam*

Ps. 34,
11, 12.

Prov. 4,
1.

Ib. 5.

Ib. 7, 4.

περιποιήσαι σεαυτῷ. Καὶ, ὁδοὺς ἀσεβῶν μὴ ἐπέλθης, μὴδὲ ζηλώσης ὁδοὺς παρανόμων. Μυρία δ' αὖν εὖροις ¹⁰ ἄλλα τοιαῦτα ἐν τοῖς Ἑβραίων γράμμασι, παιδευτικὰ πρὸς εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς ἀνάληψιν, νέοις ὁμοῦ καὶ τελείοις τὴν ἡλικίαν προσήκοντα.

- 19 Τοῦ θείου χρησμοῦ φήσαντος Μωσεί, Ὅρα, ποιήσεις ^d πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὅρει· τοῦ τε ⁵ ἱεροῦ λόγου σαφέστερον εἰπόντος, Οἱ τινες ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ ἐλάτρευον τῶν ἐπουρανίων, εἰκόνα τε ἀντικρυσ ¹⁰ τῶν ἐν νοητοῖς θειοτέρων τὰ παρὰ Μωσεί σύμβολα πε- p. 593 ριέχειν διδάσκοντος, ἐπάκουσον ὅπως καὶ ὁ Πλάτων τὰ ὅμοια διερμηνεύει ἐν ἑκτῷ τῆς Πολιτείας ὧδε γράφων·

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

- 2 Θεῷ δὴ καὶ κόσμῳ ὃ γε φιλόσοφος ὁμιλῶν, κόσμιός τε καὶ 5
θεὸς εἰς τὸ δυνατόν ἀνθρώπῳ γίγνεται· διαβολὴ δὲ ἐν πᾶσι
3 πολλή. Παντάπασι μὲν οὖν. Ἄν οὖν τις, εἶπον, αὐτῷ

c 8. περιποιήσαι] περιποίησε C. 9. ζηλώσεις D. 12. ἀνάληψιν
ἀρετῆς] ἀρ. ἀνάλ. C.F.G. d 5. μωσῇ—ποιήσης] μωσεί—ποιήσεις C.F.
6. ποιήσης] ποιήσεις πάντα τὰ κ. D. ποιήσεις E.

p. 593. μωσῇ] μωσεί C.F.G. infra γίγνεται C.F.G. 3. φησὶ D.
4. λέγων D. 6. ἀνθρώποις D.

esse : et prudentiam familiarem tibi redde. Et, Vias impiorum ne insistas, nec tibi placeant malorum viæ. Hæc aliaque id genus Hebræorum in literis invenias, quæ ad religionis ac virtutis omnis officia erudiunt, nec adolescentibus modo, sed etiam ætate maturis apprime conveniunt.

- 19 His olim verbis Mosem oraculum monuerat, Vide ut facias omnia ^{Exod. 25,} secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est. Quod ipsum ^{40.} illustrans apostolus, Qui exemplari et umbræ, inquit, deserviunt cele- ^{Heb. 8. 5.} stium : quibus sane verbis, res illas diviniore, quæ spiritalium gradu et ordine continentur, iis quæ apud Mosem legimus, tanquam symbolis quibusdam ac notis involvi, manifeste docet. Audi vero quam iis affinia Plato geminaque philosophetur, dum in sexto De Republica, hunc in modum scribit.

- 2 Philosophus igitur, inquit ille, ut summa Dei ac pulcritudinis ipsius ^{Plato} familiaritate utitur, ita divinitatis ac pulcritudinis, quantum homini fas est, ^{Rep.} 3 particeps efficitur. Sed calumnia videlicet ubique regnat. Ita profecto ^{p. 500.} est. Hunc tu igitur, inquam, si quæ illic contemplatur, ad instituendos

ἀνάγκη γένηται, ἃ ἐκεῖ ὄρα, μελετῆσαι εἰς ἀνθρώπων ἥθη καὶ 10
 ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ τιθέναι, καὶ μὴ μόνον ἑαυτὸν πλάττειν, ἄρα
 κακὸν δημιουργὸν αὐτὸν οἶε γενήσεσθαι σωφροσύνης τε καὶ b
 δικαιοσύνης καὶ ξυμπάσης τῆς δημοτικῆς ἀρετῆς; Ἕκιστά
 4 γε, ἡδ' ὅς. Ἄλλ' ἐὰν δὴ αἰσθωνται οἱ πολλοὶ, ὅτι ἀληθῆ
 περὶ αὐτοῦ λέγομεν, χαλεπανοῦσι δὴ τοῖς φιλοσόφοις, καὶ 5
 ἀπιστήσουσιν ἡμῖν λέγουσιν ὥς οὐκ ἂν ποτε ἄλλως εὐδαίμο-
 νήσειε πόλις, εἰ μὴ αὐτὴν διαγράψειαν οἱ τῷ θεῷ παρα-
 5 δείγματι χρώμενοι ζωγράφοι; Οὐ χαλεπανοῦσιν, ἡ δ' ὅς, ἐὰν
 περ αἰσθωνται. Ἀλλὰ δὴ τίνα λέγεις τρόπον τῆς δια- 10
 γραφῆς; Λαβόντες, ἦν δ' ἐγὼ, ὥσπερ πίνακα, πόλιν τε καὶ
 ἥθη ἀνθρώπων, πρῶτον μὲν καθαρὰν ποιήσειαν ἂν, ὃ οὐ πάντ c
 6 ράδιον. Ἀλλ' οὖν οἶσθ', ὅτι τούτῳ ἂν εὐθὺς τῶν ἄλλων
 διενέγκαιεν, τῷ μῆτε ἰδιώτου, μῆτε πόλεως ἐθελῆσαι ἂν ἀψα-
 σθαι, μηδὲ γράφειν νόμους, πρὶν παραλαβεῖν καθαρὰν, ἢ αὐτοὶ 5
 7 ποιῆσαι. Καὶ ὀρθῶς γε, ἔφη. Οὐκοῦν μετὰ ταῦτα οἶε
 ὑπογράψασθαι ἂν τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας; Τί μὴν;
 8 Ἐπειτα, οἶμαι, ἀπεργαζόμενοι πυκνὰ ἂν ἐκατέρωσε ἀποβλέ- d

ΠΛΑ-
 ΤΩ-
 ΝΟΣ

a 11. δὴ om. C.D.F.G. ante δημιουργόν. b 2. δημοτικῆς] δημοκρα-
 τικῆς D. 4. λέγουσι D. 5. ἡμῖν] ἡμῶν C. 7. πόλις]
 πόλει F. διαγράψειαν] διαγράψαν C.F.G. 12. ἥθος D.
 c 3. διενέγκαιεν] διενέγκαι ἂν C.D.E.F.G.I. Mox ἐθελῆσαι ἂν C.I. ubi
 Steph. ἐθελῆσαιεν. 5. μηδὲ—πρὶν] μὴ—πρὶν ἢ D. πρὶν ἢ F.G.
 c 8. ὑπογράψασθαι F.G.

hominum mores necessitate quadam revocare, privatimque simul ac publice
 proponere, nec sese tantum fingere conformareque debuerit; an stultum
 aliquem temperantiæ, æquitatis, omnisque adeo virtutis civilis artificem
 4 futurum arbitraris? Minime vero, inquit. Et multitudo, inquam, si semel
 verum a nobis hoc in genere dici cognoverit, ultrane philosophis succen-
 sebit, ac fidem nobis detrahet, dum rempublicam aliter felicem futuram
 negamus, nisi eam pictores illi divinum exemplar intuentes informaverint.
 5 Nunquam hercle, id si modo cognoverit. Sed, quodnam istuc, obsecro,
 informandi genus intelligis? Nempe, civitatem, inquam, moresque homi-
 num, quasi tabulam aliquam in manus sumentes, ab omni primum labe
 6 purgabunt. Quod quidem non admodum facile est. Sed hoc nimirum
 probe nosti, vel hoc maxime reliquis omnibus philosophos anteire; quod
 neque privatum quemquam, aut rempublicam ullam attingere, nec leges
 omnino ferre velint, nisi utrumque prius vel purgatum acceperint, vel
 7 ipsimet purgaverint. Et merito sane, inquit. Postea vero, non tu eos
 8 optimam reipublicæ formam descripturos existimas? Equidem. Tum vero,
 dum in opus incumbunt, sæpe, opinor, ad utrumque respicient, hoc est

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

ποιεν, πρὸς τε τὸ φύσει δίκαιον καὶ καλὸν καὶ σῶφρον καὶ
πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ ἑκείνῳ αὖ τὸ ἐν τοῖς ἀνθρώποις,
ἐμποιοῖεν ξυμμιγνύντες τε καὶ κεραννύντες ἐκ τῶν ἐπιτηδεύ- 5
μάτων τὸ ἀνδρείκελον, ἀπ' ἐκείνου τεκμαιρόμενοι, ὃ δὴ καὶ
"Ομηρος ἐκάλεσεν ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐγγιγνόμενον θεοειδές τε
9 καὶ θεοείκελον. Ὅρθως, ἔφη. Καὶ τὸ μὲν αὖν, οἶμαι, ἐξα- 10
λείφοιεν, τὸ δὲ πάλιν ἐγγράφοιεν, ἕως αὖ ὅτι μάλιστα τὰ
ἀνθρωπεῖα ἦθι εἰς ὅσον ἐνδέχεται θεοφιλῇ ποιήσειαν.

- 20 Δοκεῖ μοι τρίτον ἢ τέταρτον ὁ λόγος εἰς ταυτὸν περιφε- p. 594
ρόμενος ἤκειν, ὡς ἄρα παιδεία μὲν ἐστ' ἡ παίδων ὀλκή τε καὶ b
ἀγωγή πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ νόμου λόγον ὀρθὸν εἰρημένον, καὶ
τοῖς ἐπιεικεστάτοις καὶ πρεσβυτάτοις δι' ἐμπειρίαν ξυνδε-
2 δογμένον ὡς ὄντως ὀρθός ἐστιν. "Ἰν' οὖν ἡ ψυχὴ τοῦ παιδὸς 5
μὴ ἐναντία χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι ἐθίζηται τῷ νόμῳ καὶ τοῖς
[349] ὑπὸ τοῦ νόμου τεθειμένοις, ἀλλὰ ξυνέπηται χαίρουσά τε καὶ
λυπουμένη τοῖς αὐτοῖς οἷσπερ ὁ γέρων, τούτων ἕνεκα, ἅς 10
ῥῶδ' ἀς καλοῦμεν, (ὄντως μὲν ἐπ' ὧδαὶ ταῖς ψυχαῖς αὐταὶ νῦν
γεγονέναι, πρὸς τὴν τοιαύτην ἣν λέγομεν συμφωνίαν ἐσπου- c

d 4. αὖ τὸ] αὐτὸ C.E.F.G.I. αὖ, ὁ Vig. ἐκείνῳ αὐτῷ D. 8. γιγνό-
μενον D. 10. ἐξαλείφειεν et ἐγγράφειεν D. 11. αὖ ὅτι] αὖ om.
C.E.F.G.I. 12. ἐνδέχεται] ἐνδέχεται C.F.
p. 594. b 3. ὀρθῶν D. 7. τῷ νόμῳ] τῶν νόμων D. Tum πεπει-
σμένοις Plato. 11. νῦν] γοῦν C.

modo ad illud, quod suapte natura justum, pulcrum, moderatum est, cæteraque id genus omnia; modo ad hoc alterum, quod inter homines elaborent, humanum simulacrum ita suis ex studiorum officiorumque rationibus conflando atque temperando, ut illud semper imitentur, quod Homerus ipse quoque insitam impressamque hominibus divinam speciem
9 et imaginem appellavit. Præclare, inquit. Et subinde quidem, opinor, deleturi modo, modo informaturi sunt, donec humanos ipsi mores, quam maxime fieri potest, deo caros acceptosque reddiderint.

- 20 Jam mihi tertium aut quartum, inquit idem, eo nobis revoluta videtur oratio, ut disciplinam aliud dicamus esse nihil, quam puerorum educationem ejusmodi, qua ad eam vitæ rationem adducantur, cujus integritas et legis ore commendetur, et hominum tam æquitate præstantium, quam
2 ætate maturorum auctoritate atque experientia comprobetur. Ut ergo pueri animus non aliis de causis, quam quæ legi simul, et iis quæ a lege sancita fuerint, convenient, aut dolere aut lætari assuescat, adeoque senioris ductum sequatur in omni tristitiæ gaudiique sensu: propterea, quas passim odas vocamus: (tametsi enim animos vere cantionum instar nunc quidem afficiant, utpote ad eum quo de loquimur concentum efficiendum elabo-

Plato
Legg. II.
p. 659.

δασμέναι, διὰ δὲ τὸ σπουδὴν μὴ δύνασθαι φέρειν τὰς τῶν νέων ψυχὰς, παιδιαί τε καὶ ῥῥαὶ καλεῖσθαι καὶ πράττεσθαι,) καθάπερ τοῖς κάμνουσί τε καὶ ἀσθενῶς ἔχουσι τὰ σώματα ἐν 5 ἡδέσι τέ τισι σιτίοις καὶ πόμασι τὴν χρηστὴν πειρῶνται τροφὴν προσφέρειν οἷς μέλει τούτων, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν ἐν ἀηδέσιν, ἵνα τὴν μὲν ἀσπάζονται, τὴν δὲ μισεῖν ὀρθῶς ἐθί- 10 ζονται. Ταυτὸν δὲ καὶ τὸν ποιητικὸν ὁ ὀρθὸς νομοθέτης ἐν τοῖς καλοῖς ῥήμασι καὶ ἐπαινετοῖς πείσει τε, καὶ ἀναγκάσει δ μὴ πείθων, τὰ τῶν σωφρόνων τε καὶ ἀνδρείων καὶ πάντως ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐν τε ῥυθμοῖς σχήματα καὶ ἐν ἀρμονίαισι μέλη ποιοῦντα ὀρθῶς ποιεῖν. 5

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Εἰκότως ἄρα καὶ παρ' ἡμῖν τὰς ὑπὸ θείων προφητῶν πεπονημένας ῥῥας καὶ τοὺς εἰς Θεὸν ὕμνους μελετᾶν οἱ παῖδες ἐθίζονται.

21 Τοὺς ποιητὰς ἀναγκάζετε λέγειν ὡς ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ 11 σῶφρων ὢν καὶ δίκαιος εὐδαίμων ἐστὶ καὶ μακάριος, ἐάν τε μέγας καὶ ἰσχυρὸς, ἐάν τε μικρὸς καὶ ἀσθενὴς ᾗ, καὶ ἐὰν P. 595

c 3. παιδιαί] παιδείαι C.F.G.
σῶμα I. 8. μέλει] μέλλει D.

5. ἔχουσι τὰ σώματα] ἴσχουσι τὸ
d. ἐπαινετοῖς] ἐπαινετῆς C.

4. ἀρμονίαις] ἀρμονίαισι C.F.G.

11. ἀναγκάζετε] ἀναγκάζεται C.F.G.

12. σῶφρων] σῶφρον C.

p. 595. μικρὸς F.G.

ratæ; quod tamen juniorum animi serium nihil et actuosum ferre possint, lusus sane odæque nominentur ac fiant:) ut qui corpore laborantes male- que habentes curandos susceper, iis salubre alimentum esculentis ac poculentis suavioribus, noxium autem injucundioribus immiscere solent, 3 ut alterum amare, odisse alterum facile assuescant: ita plane bonus legis- lator eo poëtam vel adducet, vel, si minus adducere poterit, adiget, ut honestis ac laudabilibus verbis, mores hominum temperantia, fortitudine, omnique virtutis genere insignium, sive in numeris staticulos, sive in con- tentum modulatos versus efficiet, rite ac decenter imitetur.

Hæc ille. Ergo jure sane ac merito, pueri quoque nostri divinorum prophetarum odas, hymnosque de Deo scriptos terere sæpius ac re- petere consuescunt.

21 Eam poëtæ necessitatem imponitis, inquit Plato, uti virum bonum, vel hoc ipso quo temperantiam et æquitatem colat, felicem beatumque pronun- tiant, seu procero ac robusto corpore fuerit, seu contra exiguo et infirmo; p. 660.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

πλουτῇ καὶ μὴ· ἐὰν δὲ ἄρα πλουτῇ μὲν Κινύρα τε καὶ Μίδα
2 μᾶλλον, ἥ δὲ ἄδικος, ἄθλιός τε ἐστὶ καὶ ἀνιαρῶς ζῇ. Καί,

Οὗτ' ἂν μνησαίμην,

5

φησὶν ὑμῖν ὁ ποιητής, εἴπερ ὀρθῶς λέγει,

οὗτ' ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθείμην,

ὅς μὴ πάντα τὰ λεγόμενα καλὰ μετὰ δικαιοσύνης πράττοι
καὶ κτῶτο, καὶ δῆ

Καὶ δηῖων

τοιοῦτος ὢν

ὀρέγοιτ' ἐγγύθεν ἱστάμενος·

10

ἄδικος δὲ ὢν μήτε τολμῶν ὀρῶν φόνον αἱματόεντα, μήτε νικῶν
θέων Θρηϊκίον Βορέην, μὴ δὲ ἄλλο αὐτῷ μηδὲν τῶν λεγομένων ἢ
ἀγαθῶν γίγνοιτό ποτε· τὰ γὰρ ὑπὸ τῶν πολλῶν λεγόμενα
3 ἀγαθὰ οὐκ ὀρθῶς λέγεται. Δέγεται γὰρ ὡς ἄριστον μὲν
ὑγιαίνειν, δεύτερον δὲ κάλλος, τρίτον δὲ πλοῦτος· μυρία δὲ 5
ἄλλα ἀγαθὰ λέγεται· καὶ γὰρ ὁξὺν ὀρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ
πάντα ὅσα ἔχεται τῶν αἰσθήσεων εὐαισθήτως ἔχειν, ἔτι δὲ
καὶ τὸ ποιεῖν τυραννοῦντα ὃ τι ἂν ἐπιθυμῇ, καὶ τὸ δὴ τέλος 10

a 3. κινύρα D. 5. ὑμῖν om. D. ἡμῖν Steph. 6. λέγει] λέγει C.
F.G. λέγοι D. 7. ὡς D. 8. κτῶτο] κέκτητο C.F.G.I. pr. m.
Supra πράττει D. 10. δὲ ὢν] μὲν ὢν E. b. μήτε δέ] μὴ δὲ C.F.I.
μηδὲ D. 4. μὲν γάρ] μὲν om. C.F.G. μὲν post ἄριστον om. E.I.
9. τυραννοῦντα] τυραννικῶς C.F.G.

itemque seu divitiis abundabit, seu non : sin autem Cinyram ipsum opibus
Midamque superabit, idem tamen injustus erit, miserum illum esse, atque
2 acerbam vitam ducere. Enimvero (sic enim apud vos poeta loquitur, si
recte modo loquitur,) ejus ego viri ne meminerim quidem, aut omnino
rationem ullam duxerim, qui omnia honestatis et æquitatis officia non
obeat atque complectatur. Quod si talis erit, tum gestat hosti collato
pugnare pede. An injustus si fuerit, nec audeat cædes spectare cruentas,
nec possit, Threïcium Boream celeri prævertere cursu : nec aliud quicquam
eorum quæ bona dicuntur obtineat. Nam quæ vulgus hominum appellare
3 bona solet, hoc iis falso nomen tribuitur. Sanitas quippe omnium fere
optima prædicatur : secundo loco pulchritudinem, tertio robur, quarto
divitias numerant. Quanquam infinita alia sunt, quæ bona vulgus ap-
pellat. Nam acuto visu audituque præditum esse, omnibusque sensuum
facultatibus integris ac perfectis uti : summo in dominatu, quicquid animo
collibuerit facere, bonum existimatur : postremo felicitatis omnis cumulus
habetur, ut primum hæc omnia consequutus eris, continuo immortalem

ἀπάσης μακαριότητος εἶναι τὸ πάντα ταῦτα κεκτημένον ἀθά-
 4 νατον εἶναι γενόμενον ὅτι τάχιστα. Ὑμεῖς δὲ καὶ ἐγὼ που
 τάδε λέγομεν, ὡς ταῦτά ἐστι ξύμπαντα δικαίοις μὲν καὶ ὀσίοις
 ἀνδράσιν ἄριστα κτήματα, ἀδίκους δὲ κάκιστα ξύμπαντα, 5
 ἀρξάμενα ἀπὸ τῆς υἱείας. Καὶ δὴ καὶ τὸ ὁρᾶν καὶ τὸ
 ἀκούειν καὶ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ παράπαν ζῆν μέγιστον μὲν
 κακὸν τὸν ξύμπαντα χρόνον ἀθάνατον ὄντα καὶ κεκτημένον
 πάντα τὰ λεγόμενα ἀγαθὰ πλὴν δικαιοσύνης τε καὶ ἀρετῆς 10
 ἀπάσης, ἔλαττον δέ, ἐὰν ὡς ὀλίγιστον ὁ τοιοῦτος χρόνον d
 5 ἐπιζῶ. Ταῦτα δὴ λέγειν οἶμαι τοὺς παρ' ὑμῖν ποιητὰς,
 ἅπερ ἐγὼ, πείσετε καὶ ἀναγκάσετε, καὶ ἔτι τούτοις ἐπομένους
 ῥυθμούς τε καὶ ἀρμονίας ἀποδόντας παιδεύειν οὕτω τοὺς νέους 5
 ὑμῶν. Ἡ γὰρ ὁράτε; Ἐγὼ μὲν γὰρ λέγω σαφῶς τὰ
 μὲν κακὰ λεγόμενα ἀγαθὰ τοῖς ἀδίκους εἶναι, τοῖς δὲ δικαίοις
 κακὰ τὰ δὲ ἀγαθὰ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ὄντως ἀγαθὰ, τοῖς δὲ 10
 κακοῖς κακὰ. Ὅπερ οὖν ἡρόμην, ἄρα συμφωνοῦμεν ἐγὼ τε
 καὶ ὑμεῖς, ἢ πῶς;

6 Οὐ πόρρω ταῦτα τυγχάνει τῶν τοῦ Δαβὶδ ψαλμῶν,

c 2. μὲν D. 4. ἀνδράσιν ὅσ.] ὅσ. ἀνδ. C. Viger. ἀδίκους] ἀδί-
 κως C. 7. καὶ τὸ αἰσθ. D. 8. τὸ ξύμπ. G. 9. καὶ om. D.
 d 2. ἐπιζῶ] ἐπιζώση C.F.G.I. ἐπιζώσησον D. qui mox dé. 3. πείσετε]
 ποιήσεται C. ποιήσετε F.G. πείσεται D. ποιήσω E. ποιήσω τε I. 4. ἀναγ-
 κάσεται καὶ ἔτι D. καὶ ἀναγκάσω καὶ ἔτι E.I. καὶ excidit ex ed. Viger.
 6. ὁράτε] ὡς ὁρ. C.D.F.G. 9. ὄντα D. 12. οὐ om. I.

4 evadere. At ejusmodi cum vester, opinor, tum meus quoque sensus est,
 viris quidem justis ac piis optimam esse rerum istarum omnium posses-
 sionem, at improbis longe pessimam, initio ab ipsamet sanitate ducto.
 Nam videre, audire, sentire, omninoque vivere, ut maximum ei malum
 fuerit, qui hæc omnia, quæ vulgo bona dicuntur, sempiterno tempore im-
 mortalibus possideat, a justitia et virtute sejuncta; sic ei longe minus, qui
 5 talis cum esset, non nisi brevissimo tempore vixerit. Hæc utique vestri ut
 poetæ canant, vel impetrabitis, vel extorquebitis, necnon ut aptum iis et
 cohærens numerorum concentusque genus adhibeant, quod erudiendis
 adolescentibus vestris opportunum sit futurum. Utrum enim hoc adver-
 titis? Equidem id clare pronuncio, quæ mala dicuntur, injustis bona, mala
 justis esse; quæ bona, bonis vere bona, malis autem mala. Utrum igitur,
 in eo quod rogabam, inter nos convenimus, an secus?

6. Platonica ista non admodum a Psalmis Davidis absunt, quos

οὓς προλαβὼν θείῳ πνεύματι συνέταξε, δι' ᾧ δὼν καὶ ὕμνων τίς μὲν ὁ ἀληθῶς μακάριος τίς δὲ ὁ τούτῳ ἕναν- 15
 τίος παιδεύσας. Ἐντεῦθεν γοῦν αὐτῷ καὶ κατάρχεται ἡ βίβλος φήσαντι, Μακάριος ἀνὴρ ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλήῃ p. 596
 ἀσεβῶν, καὶ τὰ ὅμοια. Ἄ δὴ μεταβαλὼν ὁ Πλάτων, φησὶ δεῖν τοὺς ποιητὰς λέγειν, “ὥς ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ σῳφρων ὢν καὶ δίκαιος εὐδαίμων ἐστὶ καὶ μακάριος· ἐὰν 5
 [350] 7 δὲ ἄρα πλουτῇ, ἢ δὲ ἄδικος, ἄθλιός ἐστιν.” Ὁ καὶ αὐτὸ πάλιν ὁ Δαβὶδ ὧδέ πως ἐξέδωκε διὰ τῶν ψαλμῶν εἰπὼν, Πλουτὸς ἐὰν ῥέῃ, μὴ προστίθεσθε καρδίαν. Καὶ πάλιν, Μὴ φοβοῦ ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος, καὶ ὅταν πληθυνθῇ ἡ 10
 δόξα τοῦ οἴκου αὐτοῦ. Ἐπὶ σχολῆς δ' αὖν εὖροις ἕκαστα τῶν εἰρημένων τῷ φιλοσόφῳ πρὸς λέξιν κείμενα δι' ὅλης b
 τῆς ἱεράς τῶν ψαλμῶν γραφῆς.

22 Νομοθετικὸν μὲν οὖν καὶ πολιτικὸν ὑπερβαλλόντως. Ἄλλ' ἔτερα φαῦλα αὖν εὖροις αὐτόθι· τοῦτο δ' οὖν τὸ περὶ μουσικὴν c
 ἀληθές τε καὶ ἄξιον ἐννοίας, ὅτι δυνατόν ἄρα ἦν περὶ τῶν

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

d 15. τούτων D.

p. 596. 3. ὁ μὲν] ὁ μὲν F. 4. σῳφρων] σῳφρον C. 8. καρδία
 D.E.F.G. 10. ἢ ὅταν] καὶ ὅταν C.F.G.I. b 9. ἀλλ'] ἄλλα τε
 C.D.F.G. c. φαῦλα] φάντα F.

Ps. 1.

quidem ipse divino afflatus numine tanto ante ex cantibus hymnisque contexuit, quisnam vere aut beatus, aut miser esset, exponens. Et quidem suum ipse librum inde auspicatur, dum ait, *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum*; et similia, quibus nonnihil immutatis, Plato hanc poetis necessitatem imponit, uti virum bonum, vel hoc ipso, quo temperantiam et æquitatem colat, felicem, beatumque pronuntient; improbum autem, ut divitiis circumfluat, miserum prædicent.

Ps. 62,

10.

Ps. 49,

16.

7 Quod ipsum David in suis quoque Psalmis expressit, his verbis, *Divitiæ si affluant, nolite cor apponere. Atque iterum, Ne timeas, cum dives factus fuerit homo, aut cum multiplicata fuerit gloria domus ejus. Quinetiam quicquid eo loco dictum a philosopho est, id tu omne sigillatim, in sacro Psalmorum volumine, ad verbum expressum, majore otio reperies.*

22

p. 657 a.

Imo, quod summi prorsus (inquit Plato) cum in legibus ferendis, tum in constituenda republica momenti sit. Nam ut alia quædam apud eos leviuscula reperias; hoc sane quod in musica statuunt, et verum, et obser-

τοιούτων νομοθετεῖσθαι βεβαίως θαρροῦντα μέλη τὰ τὴν ὀρθότητα φύσει παρεχόμενα. Τοῦτο δὲ θεοῦ ἢ θείου τινὸς 5 ἀνδρὸς ἂν εἴη.

2 Εἰκότως ἄρα καὶ παρ' Ἑβραίοις νενομοθέτητο μηδὲ ἄλλους ὕμνους καὶ ᾠδὰς ἐν ταῖς θείαις διδασκαλίαις ἀποδέχεσθαι ἢ τὰς ὑπὸ τοῦ θείου Πνεύματος διὰ τῶν 10 θείων καὶ προφητικῶν ἀνδρῶν πεποιημένας, τὰ τε τού- d τοις κατάλληλα μέλη τῷ συνήθει παρ' αὐτοῖς ᾄδόμενα τρόπῳ.

23 Συγχωρῶ γε τό γε τοσοῦτον καὶ ἐγὼ τοῖς πολλοῖς, δεῖν τὴν μουσικὴν ἡδονὴν κρίνεσθαι, μὴ μέντοι τῶν γε ἐπιτυχόντων, 10 ἀλλὰ σχεδὸν ἐκείνην εἶναι μούσαν καλλίστην, ἣ τις τοὺς βελτίστους καὶ ἱκανῶς πεπαιδευμένους τέρπει, μάλιστα δὲ ἢ p. 597 2 τις ἓνα τὸν ἀρετῇ τε καὶ παιδείᾳ διαφέροντα. Διὰ ταῦτα δὲ ἀρετῆς φαμὲν δεῖσθαι τοὺς τούτων κριτὰς, ὅτι τῆς τε ἄλλης μετόχους αὐτοὺς εἶναι δεῖ φρονήσεως, καὶ δὴ καὶ τῆς 5 3 ἀνδρίας. Οὐτε γὰρ παρὰ θεάτρου δεῖ τόν γε ἀληθῆ κριτὴν

c 6. ἂν εἴη om. E. ἀνδρὸς om. F.G.I.

10. προφητικῶν] προφητῶν C.G.I.

των F.

7. νενομοθ.] ἐνομοθ. C.F.G.

d 9. ἐπιτυχόντων] ἐπιτυγχανόν-

p. 597. 2. ἀρετῇ τε] τε om. C.F.G.

6. θατέρου] γρ. θεάτρου Vigeri margo. Sic F.G. Nihil e Parisinis mss. a collatore meo enotatum.

vatione dignum est: fieri nimirum potuisse, ut hoc etiam in genere legislator, si constanter auderet modo, concentus eos lege sanciret, qui per sese honestatem naturæ ac probitatem adjungerent. Cæterum id vel dei, vel divini cujusdam hominis proprium fuerit.

2 Jure ergo cautum apud Hebræos fuit, ut ne alii divinis in doctrinis hymni cantusque locum haberent, quam quos divinus ipse Spiritus divinatorum ac prophetorum hominum ore fudisset, eoque præterea modulorum genere, quod et cum ipsis cohæreret, et solenni apud eos receptoque more caneretur.

23 Ego vero, inquit Plato, id multitudini concedam ipse quoque, musicam voluptate metiri oportere: sic tamen, ut non in plebeiorum hominum voluptate acquiescamus, sed optimam fere musam illam esse statuamus, quæ optimos atque optime institutos, maxime vero quæ unum aliquem virtute 2 doctrinaque præstantem delectabit. Quare virtutem in primis carminum illorum iudiciis necessariam esse defendimus, cum ii non prudentia modo, 3 verum etiam constantia præditi esse debeant. Nec enim profecto deceat,

p. 658.
extr.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

κρίνειν μανθάνοντα καὶ ἐκπληττόμενον ὑπὸ τοῦ θορύβου τῶν πολλῶν καὶ τῆς αὐτοῦ ἀπαιδευσίας, οὐτ' αὖ γιγνώσκοντα δι' ἀνανδρίαν καὶ δειλίαν ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος, οὐδὲρ τοὺς θεοὺς ἐπεκαλέσατο, μέλλων κρίνειν, ἐκ τούτου ψευδόμενον ἀποφαίνεσθαι ραθύμως τὴν κρίσιν· οὐ γὰρ μαθητὴς, ἀλλὰ διδάσκαλος, ὥς γε τὸ δίκαιον, θεατῶν μᾶλλον ὁ κριτὴς καθί- ζει, καὶ ἐναντιωσόμενος τοῖς τὴν ἡδονὴν μὴ προσηκόντως 5 μηδὲ ὀρθῶς ἀποδιδούσι θεαταῖς.

4 Καὶ παρ' Ἑβραίοις τὸ παλαιὸν οὐ τοῦ πλήθους ἦν τὸ κρίνειν τοὺς ἐκ θείου πνεύματος προφερομένους λό- γους καὶ τὰς ἐνθέους ᾠδὰς, ἀλλ' ἦσαν βραχεῖς καὶ σπά- 10 νιοι, μέτοχοι καὶ αὐτοὶ θείου πνεύματος διακριτικοῦ τῶν λεγομένων, οἷς καὶ μόνοις ἐξῆν ἐγκρίνειν καὶ [δὴ] ἀφιε- c ροῦν τὰς προφητῶν βίβλους, τὰς δὲ τῶν μὴ τοιούτων ἀποδοκιμάζειν.

24 Καὶ ὅπερ ὁ λόγος ἐν ἀρχαῖς ἐβουλήθη, τὴν τῷ τοῦ Διο- d

a 9. αὐτοῦ] ἐαντοῦ G. οὐτ' αὖ] οὐτ' ἂν I. γινώ.] γνώ. C.F.
G. ὑπ' ... ἂν D. 10. ἀνανδρείαν] δι' ἀνδρίαν C.F. δ' ἀνδρίαν G.
δι' ἀνανδρίαν I. 11. οὐδὲρ] ὑπὲρ I. b 3. ὥς γε] ὥς γε C.E.
8. προφερομένους] προφ. λόγους C.F.G.I. 11. διακριτικοῦ] κριτικοῦ I.
12. ἐξῆν] ἐξή F. καὶ δὴ] δὴ om. C.F.G.I. Mox τὰς τῶν πρ. F.G.
d. τῷ τοῦ] τοῦ τῷ C.F.G.

ut æquus verusque iudex, aut ab ipsomet theatro edoctus, et partim multitudinis strepitu, partim stultitia propria stupefactus iudicium ferat; aut dum etiam ipse veritatem agnoscit, ignavia tamen debilitatus ac metu, illo ipso ore, quo paulo ante cum ad iudicandum accederet, testes appellavit deos, falsam vanamque sententiam indigne pronuntiet. Nec enim ipse tanquam discipulus, sed tanquam spectatorum, uti par est, magister futurus, illisque adeo, si voluptatem perperam et alieno loco præ se ferent, constanter repugnaturus sedet.

4 Eodem plane modo, non infimæ quondam apud Hebræos multitudinis erat, aut de iis qui tanquam divino spiritu afflati producerentur, aut de divinis ipsis carminibus statuere: sed pauci erant, divino spiritu, cujus propria illa describendi vis est, afflati ipsi quoque, quibus etiam unis ea de re statuere, ipsosque adeo prophetarum libros consecrare, cæteros vero tanquam adulterinos ac spurios abjudicare liceret.

24

Cæterum, inquit Plato, quod a nobis suscepta primum disputatio seque- p. 671 a.

νύσου χορῶ βοήθειαν ἐπιδείξαι καλῶς λεγομένην, εἰς δύναμιν
 εἴρηκε. Σκοπώμεθα δὴ εἰ τοῦθ' οὕτω γέγονε. Θορυβώδης
 μὲν που ὁ ξύλλογος ὁ τοιοῦτος ἐξ ἀνάγκης προΐούσης τῆς 5
 πόσεως ἔτι μᾶλλον αἰὶ ξυμβαίνει γινόμενος, ὅπερ ὑπεθέμεθα
 κατ' ἀρχὰς ἀναγκαῖον εἶναι γίνεσθαι περὶ τῶν νῦν λεγομένων.
 Ἀνάγκη.

2 Πᾶς δέ γε αὐτὸς αὐτοῦ κουφότερος αἴρεται καὶ γέγηθέ τε 10
 καὶ παρρησίας ἐμπίμπλαται καὶ ἀνηκουστίας ἐν τῷ τοιούτῳ
 [351] τῶν πέλας, ἄρχων δ' ἰκανὸς ἀξιοῖ αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων
 γεγονέναι.

Τί μὴν;

3 Οὐκοῦν ἔφαμεν, ὅταν γίνηται ταῦτα, καθάπερ τινὰ σίδη-
 ρον, τὰς ψυχὰς τῶν πινόντων διαπύρους γινομένας μαλακω- 15
 τέρας γίνεσθαι καὶ νεωτέρας, ὥστ' εὐαγώγους ξυμβαίνειν τῷ
 δυναμένῳ τε καὶ ἐπισταμένῳ παιδεύειν τε καὶ πλάττειν,
 4 καθάπερ ὅτ' ἦσαν νέαι; Τοῦτον δὲ εἶναι τὸν πλάστην τὸν 5
 αὐτὸν, ὥσπερ τότε, τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην, οὗ νόμους εἶναι
 δεῖ συμποτικούς, δυναμένους τὸν εὐελπιν καὶ θαρραλέον ἐκείνον

d 3. δὴ εἰ] δὲ εἰ F.G. 5. ἔτι] ἐπὶ Plat. 6. γινόμενος F.G.
 8. Plat. γινομένων. 9. αὐτοῦ om. F. 11. ἀνηκουστίας] ἀνηκου-
 στέρας C.D.F.G. Supra ἐμπίμπλαται G. ult. γενομένας] γινομένας C.
 F.G. Mox μαλθακ. Plat.
 p. 598. 4. τοῦτον] τούτων D. 5. ὅνπερ] ὥσπερ C.D.E.F.G.I.
 Tum τότε om. E.

batur, ut opis aliquid ad Bacchi chorum probe instituendum afferret, id
 hactenus pro facultate nostra disseruimus. Nunc ergo videamus, utrum a
 nobis perfectum id fuerit. Sane conventum ejusmodi necesse quodam-
 modo est, dum compotatio magis semper magisque fervet, turbulentiorum
 evadere; quod etiam ab initio his in rebus, de quibus nunc agitur, neces-
 sitate quadam evenire posuimus.

Necesse id quidem.

2 Tum vero quisque solito levior indulget sibi, ac lætitia, solutus ut libe-
 rius effusiusque loquitur, ita neminem interim ex vicinis audit, sed potius
 idoneus sibi quidam, et sui, et cæterorum omnium moderator videtur.

Quippe.

3 Nos vero diximus, ubi hæc eveniunt, bibentium animos, posteaquam
 ignem ferri more conceperint, molliores ac juniores fieri; ut perinde
 omnino ac dum teneriores adhuc essent, ei qui alios erudire ac fingere
 4 possit ac noverit, faciliores sese tum ac tractabiliores præbeant. Fictorem
 porro statuimus illum ipsum, qui tum bonus etiam nobis legislator erat.
 Hic convales quoque leges describet, quibus petulantior ista confidentis

ΠΑΛ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

γινόμενον καὶ ἀναισχυντότερον τοῦ δέοντος, καὶ οὐ θέλοντα τάξιν καὶ τὸ κατὰ μέρος σιγῆς καὶ λόγου καὶ πόσεως καὶ ἰο μούσης ὑπομένειν, ἐθέλειν ποιεῖν πάντα τούτοις τὰναντία, b καὶ εἰσιόντι τῷ μὴ καλῶ θάρρει τὸν κάλλιστον διαμαχόμενον φόβον εἰσπέμπειν οἷους τε εἶναι μετὰ δίκης, ὃν αἰδῶ τε καὶ αἰσχύνην θεῖον φόβον ὠνομάκαμεν.

Ἔστι ταῦτα.

5

Τούτων δέ γε τῶν νόμων εἶναι νομοφύλακας καὶ συνδη-
μιουργοὺς αὐτοῖς τοὺς ἀθορύβους καὶ νήφοντας.

5 Εἰκότως τοιγαροῦν καὶ ἡμῖν αὐτοῖς ἐν τοῖς συμπο-
σίοις ᾧδὰς καὶ ὕμνους εἰς Θεὸν πεποιημένους ἄδειν πα-
ραδέδοται, τοῦ προσήκοντος κόσμου τῶν παρ' ἡμῖν¹⁰
φυλάκων ἐπιμελομένων.

25 Εἰ μὲν τις πόλις, ὡς οὔσης σπουδῆς, τῷ ἐπιτηδεύματι τῷ c
νῦν εἰρημένῳ χρήσεται μετὰ νόμων καὶ τάξεως, ὡς τοῦ σω-5
φρονεῖν εἵνεκα μελέτη χρωμένη, καὶ τῶν ἄλλων ἡδονῶν μὴ
ἀφέξεται ὡσαύτως καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, τοῦ κρατεῖν d
αὐτῶν ἔνεκα μηχανωμένη, τοῦτον μὲν τὸν τρόπον ἅπασι τού-

b 2. θάρρει] θαρρεῖ D.

c 6. μελέτης] μελέτη C. et sic ni fallor

D.E. d. μηχανωμένη] μὴ χρωμένη D.

et audaculi hominis, qui nullum jam ordinem, nullas silendi ac loquendi, nullas bibendi canendique vices ferre possit, impudentia ad contrariæ honestatis et modestiæ officia revocetur: atque ita subeunti paulatim gliscentique proterviæ, adversarius opponatur honestissimus ille metus, idemque cum æquitate conjunctus, quem pudorem ac verecundiam, divinum utique metum, appellavimus.

Sic est.

Harum præterea legum custodes, qui suam illis operam navarent, quietos homines ac sobrios esse volumus.

5 Hæc ille. Jure igitur hic apud nos etiam in conviviis, odas et hymnos in Dei laudem canendi receptus mos est: quo in genere, honestati ac modestiæ nostri quoque moderatores invigilant atque prospiciunt.

25

Si quæ civitas, inquit Plato, ut in re seria fieri solet, hunc morem, prout legum ordinisque ratio postulabit, usurpare volet, perinde ac si parandæ temperantiæ gratia, exercitatione quadam uteretur: itemque si ab aliis similiter voluptatibus, eodem consilio, non abstinebit, ut earum hac tandem arte victrix esse queat: hoc sane modo rebus iis omnibus per me utatur

p. 673.
extr.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

τοῖς χρηστέον· εἰ δ' ὡς παιδιᾷ τε, καὶ ἐξέσται τῷ βουλο-
μένῳ, καὶ ὅταν βούληται, καὶ μεθ' ὧν ἂν βούληται, πίνειν 5
μετ' ἐπιτηδευμάτων ὠντινωνοῦν ἄλλων, οὐκ ἂν τιθείμην ταύ-
την τὴν ψῆφον, ὥς δεῖ ποτὲ μέθῃ χρῆσθαι ταύτην τὴν πόλιν
ἢ τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον τῆς Κρητῶν καὶ Λακε- 10
δαιμονίων χρείας προσθείμην ἂν τῷ Καρχηδονίων νόμῳ, μηδέ-
ποτε μηδένα ἐπὶ στρατοπέδου γεύεσθαι τούτου τοῦ πόματος,
ἀλλ' ὑδροποσίαις συγγίνεσθαι τοῦτον τὸν χρόνον ἅπαντα,
καὶ κατὰ πόλιν μήτε δούλον μήτε δούλην γεύεσθαι μηδέ 15
ποτε, μηδέ ἄρχοντας τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν ὃν ἂν ἄρχωσι, 15
μηδ' αὖ κυβερνήτας μηδέ δικαστὰς ἐνεργοὺς ὄντας οἴνου γεύ- p. 599
εσθαι τοπαράπαν, μηδέ ὅστις βουλευσόμενος εἰς βουλὴν
ἀξίαν τινὰ λόγου συνέρχεται, μηδέ γε μεθ' ἡμέραν μηδένα
τοπαράπαν, εἰ μὴ σωμασκίας ἢ νόσων ἕνεκα, μηδ' αὖ νύκτωρ, 5
ὅταν ἐπινοῇ τις παῖδας ποιεῖσθαι ἀνὴρ ἢ καὶ γυνή. Καὶ
ἄλλα δὲ πάμπολλα ἂν τις λέγοι, ὥς τοῖς νῦν τε καὶ νόμον
ἔχουσιν ὀρθὸν οὐ ποτέος οἶνος, ὥστε κατὰ τὸν λόγον τοῦτον

d 3. παιδιᾷ] παιδεία C.D.F.G. 5. ὠντινων] τίνων C. τίνων οὖν
D.E.F.G.I. 10. προσθήμην D. 12. συγγίν.] συγγίγν. C.F.G.
14. δούλον—δούλην] δούλην—δούλον C.F.G.I. 15. πώποτε D.
p. 599. 2. βουλευσόμενος D. 6. καὶ γυνή] καὶ om. C.F.G. Supra
ἐπινοεί D. 7. λέγοι] λέγοιεν C.F.G. 9. οἶνος] ὁ οἶνος C.F.G.
Scripsi mox οὐδ' ἢ τινα pro vulg. οὐδὴ τινα.

licet. Sin autem id totum ludus quidam erit, si et volenti cuilibet, et ubi, ac quibuscum ipse voluerit, ita bibere permittetur, ut pro arbitrio aliud simul quodlibet exercitationis genus adjungat; nunquam equidem auctor fuerim, ut ejusmodi vel reipublicæ vel homini largioribus poculis indulgere liceat. Tum enimvero Carthaginiensium legem multo magis, quam aut Cretensium, aut Lacedæmoniorum consuetudinem probarim, uti nemo unquam in exercitu genus hoc poculenti gustet, sed toto militiæ tempore aquam bibere consuescat: domi vero, ne servus quisquam aut ancilla vinum attingat unquam: ne magistratus toto illo anno, quo rempublicam gerent, ne moderatores aut judices, quamdiu judicia exercebunt, neu quisquam de re alicujus momenti sententiam in concilio dicturus; imo etiam nemini prorsus interdium, vino uti concesserim, nisi vel exercitatio corporis, vel morbi ratio postulabit; neque noctu, seu vir, seu mulier fuerit, si operam liberis dare cogitabit. Hæc et alia pleraque afferri possint, quamobrem vino abstinere debeant, qui et maturi judicii et rectæ legis ductum sequantur. Ex quo sane id efficitur, nulla ut civitas multis admodum

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

οὐδ' ἀμπελώνων ἀν πολλῶν δέοι οὐδ' ἢ τινὶ πόλει, τακτὰ δὲ ἰο
τάλλα ἀν εἶη γεωργήματα καὶ πᾶσα ἡ διαίτα. b

2 Καὶ Μωσῆς δὲ προλαβὼν μὴ δεῖν τοὺς ἱερέας οἴνου
ἀπογεύεσθαι κατὰ τὸν τῆς ἱερουργίας καιρὸν, νομοθετεῖ
φάσκων, Καὶ ἐλάλησε Κύριος τῷ Ἀαρὼν, λέγων, οἶνον καὶ 5
σίκερα οὐ πίεσθε σὺ καὶ οἱ υἱοί σου μετὰ σου, ἥνικα ἀν
εἰσπορεύῃσθ' εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ἢ προσπορευομένων
ὑμῶν πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνητε· νόμιμον
αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. Ὁ δὲ αὐτὸς καὶ τοῖς εὐχὴν 10
εὐχομένοις νομοθετεῖ λέγων, Ἀνὴρ ἢ γυνή, ὅς ἀν μεγάλως
εὕχεται εὐχὴν, ἀφαγνίσασθαι ἀγνείαν Κυρίῳ, ἀπὸ οἴνου c
καὶ σίκερα ἀγνισθήσεται· καὶ ὄζος ἐξ οἴνου, καὶ ὄζος ἐκ
σίκερα οὐ πίνεται. Ἀλλὰ καὶ Σολομῶν τοὺς ἄρχοντας
καὶ τοὺς δικαστὰς εἵργει τῆς χρήσεως, λέγων, Μετὰ 5
βουλῆς πάντα ποίει, μετὰ βουλῆς εἰσπότηι. Οἱ δυνάσται
[352] θυμῶδεις εἰσιν, οἶνον μὴ πινέτωσαν, ἵνα μὴ πίνοντες ἐπιλά-
θωνται τῆς σοφίας καὶ τῶν πόνων. Καὶ ὁ ἀπόστολος δὲ

b 7. προσπορ. ὑμῶν] προπορ. ἡμῶν F.G. ὑμῶν πρὸς] ἡμῶν εἰς C.
F.G. 8. μὴν D. 10. τὴν ... εὐχομένους D. b 11. μεγάλως]
μεγάλην C.F.G. Μοx ἀγνίαν C. c 6. θυμῶδεις] θυμώδης C.

vineis indigeat: sed potius, ut cum reliquis omnis agrorum cultus, tum
etiam ratio victus universa modicis omnino finibus includatur.

2 Ita Plato. Quem ante jam Moyses occupaverat, cum sacerdo-
tibus, quo tempore sacris operandum erat, vino interdiceret, his
verbis, *Dixit quoque Dominus ad Aaron, vinum et omne quod inebriare
potest, non bibetis, tu et filii tui tecum, quando intratis in taberna-
culum testimonii, aut cum acceditis ad altare, ne moriamini: legitimum
sempiternum in generationes vestras.* Idem viris pariter ac mulieribus
vota nuncupantibus, hanc legem dicit, *Vir, sive mulier, cum magnum
illud votum fecerint sese Domino consecrandi, a vino et omni quod
inebriare potest abstinebunt; et acetum ex vino, et ex qualibet alia
potione, qua inebriari quis potest, non bibetur.* Salomon quoque prin-
cipes simul et iudices vino abstinere jubet, dum ait, *Omnia cum pru-
dentia fac, et cum prudentia vinum bibe.* Proceres iracundi sunt,
vinum ii ne bibant, ne bibentes obliviscantur sapientiæ et laborum.
Quinetiam Apostolus Timotheo, morborum causa, vino uti permit-

Levit.
10, 8.

Num.
6, 2, 3.

Prov.
31, 4.

νόσων ἔνεκα ἐπιτρέπει Τιμοθέω, λέγων, Ὅλίγω οἶνω χρῶ¹⁰
διὰ τὸν στόμαχόν σου καὶ τὰς πυκνάς σου ἀσθενείας.

- 26 Εἰ τοίνυν ἄκροις εἰς φιλοσοφίαν πόλεώς τις ἀνάγκη ἐπι-^d
μεληθῆναι ἢ γέγονεν ἐν τῷ ἀπείρῳ τῷ παρελλυθότι χρόνῳ⁵ ΠΛΑ-
ἢ καὶ νῦν ἐστὶν ἐν τινι βαρβαρικῷ τόπῳ, πόρρῳ που ἐκτὸς ΤΩ-
ᾧντι τῆς ἡμετέρας ὀψews, ἢ καὶ ἔπειτα γενήσεται, περὶ τοῦ-¹⁰ ΝΟΣ
του ἔτοιμοι τῷ λόγῳ διαμάχεσθαι, ὡς γέγονεν ἡ εἰρημένη
πολιτεία, καὶ ἔστι, καὶ γενήσεται γε, ὅταν αὕτη ἡ Μοῦσα p. 600
πόλεως ἐγκρατὴς γένηται. Οὐ γὰρ ἀδύνατος γενέσθαι, οὐδ'
ἡμεῖς ἀδύνατα λέγομεν.

- 27 Αὐτῷ δὲ πρὸς ἑαυτὸν πότερον ὡς πολεμῖν πρὸς πολέμιον b
διανοητέον, ἢ πῶς ἔτι λέγομεν;

Ὡς ξένη Ἀθηναίε, (οὐ γὰρ σε Ἀττικὸν ἐθέλομ' ἀν προσ-
αγορεύειν· δοκεῖς γάρ μοι τῆς θεοῦ ἐπωνυμίας ἄξιος εἶναι⁵
μᾶλλον ἐπονομάζεσθαι) τὸν γὰρ λόγον ἐπ' ἀρχὴν ὀρθῶς
ἀναγαγὼν σαφέστερον ἐποίησας, ὥστε ῥᾶον ἀνευρήσεις, ὅτι
νῦν δὴ ὀρθῶς ὑφ' ἡμῶν ἐρρέθη τὸ πολέμιους εἶναι πάντας
πᾶσι δημοσίᾳ τε καὶ ἰδίᾳ ἐκάστους αὐτοὺς σφίσι αὐτοῖς.¹⁰
c

d 10. ἔτοιμοι] ἔτι μοι D.

p. 600. 3. ἀδύνατον] ἀδύνατος C.D.F.G.I. Dedi etiam cum D.F.G.I.
οὐ γὰρ pro ἂ γάρ. b 4. ἐθέλομ'] θέλομ' C.F.G. προσαγορεύειν]
προσαγορεύσαι E.I. 5. τῆς] τοῦ C. 7. ἀρχὴν] ἀρχῆς C.F.G.

tens, Modico, inquit, vino utere, propter stomachum tuum, et fre-
quentes tuas infirmitates.

- 26 Utrum, inquit, viris in philosophia versatissimis instituendæ reipublicæ
necessitas, aut ultimis illis antiquissimisque temporibus fuerit, aut hodieque
sit apud barbarum aliquem populum, et longissime nostris ab oculis con-
spectuque semotum, aut etiam futura sit aliquando: hîc vero contentiosi
admodum esse nolumus, ut genus hoc reipublicæ et extitisse jam olim, et
etiamnum existere, tum certe futurum esse pugnemus cum reipublicæ
principatum ipsa sibi Musa vendicarit. Nam quæ fieri per sese possunt,
eadem esse posse nunquam negabimus.

- 27 Idem autem, inquit, num etiam de se ipso, tanquam de hoste cogitare
debet, an secus?

O hospes Atheniensis: (nec enim Atticum te dixerim, quod mihi cogno-
mento ex deæ nomine petito dignior videaris:) utique disputationem hanc
dum sapienter ad principium ipsum revocas, illustriorem efficis. Ita
facilius etiam intelliges, quam recte dictum a nobis paulo ante fuerit, cum
publice universis universos, tum sibi privatim ac proprie singulos hostes
atque infestos esse.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

- 2 Πῶς εἴρηκας, ὦ θανμάσιε;
Κάνταυθα, ὦ ξένε, τὸ νικᾶν αὐτὸν ἑαυτὸν πασῶν νικῶν
πρώτῃ τε καὶ ἀρίστῃ, τὸ δὲ ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ πάν-
των αἰσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον. Ταῦτα γὰρ ὥς πολέμου 5
ἐν ἐκάστοις ἡμῶν ὄντος πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς σημαίνει.
- 3 Καὶ μεθ' ἕτερα τούτοις προτίθησι λέγων,
Οὐκοῦν ἓνα μὲν ἡμῶν ἕκαστον αὐτὸν τιθῶμεν;
Ναί.
Δύο δὲ κεκτημένον ἐν αὐτῷ συμβούλῳ ἐναντίῳ τε καὶ 10
ἄφρονε, ὃ προσαγορεύομεν ἡδονὴν καὶ λύπην;
Ἔστι ταῦτα.
Πρὸς δὲ τούτοις ἀμφοῖν αὐτῶν δόξας μελλόντων, οἷν κοινὸν δ
μὲν ὄνομα ἐλπίς, ἴδιον δὲ, φόβος μὲν ἢ πρὸ λύπης ἐλπίς,
θάρρος δὲ ἢ πρὸ τοῦ ἐναντίου. Ἐπὶ δὲ πᾶσι τούτοις λο-
γισμὸς ὃ τί ποτ' αὐτῶν ἄμεινον ἢ χεῖρον, ὃς γενόμενος δόγμα 5
πόλεως κοινὸν νόμος ἐπωνόμασται.
- 4 Καὶ ἐξῆς φησίν·

c 3. μεγίστη D. 7. προτίθησι] προστίθησι D. 8. ἡμῶν om. D.
qui mox αὐτῶν. 10. ἄφρονε] ἄφρονη C.F.G. σάφρονε E. d. οἶν]
οἶον C.F.G. ἴσ. αἶν Vigeri margo. 5. αὐτῶν] αὐτῷ C.F.G. qui mox
ἐπον. αὐτὸ D. ἀμείνων ἢ χείρων E.I.

- 2 Quæ tua hæc oratio est, vir maxime?
Hoc in bello, mi hospes, uti se ipsum vincere, victoriarum omnium
princeps atque optima est: sic a se ipso vinci, omnium longe turpissimum,
ac pessimum fuerit. Quippe genus hoc orationis, suum cuique nostrum, ac
secum ipso bellum quoddam intestinum esse significat.
- 3 Tum aliis plerisque interjectis, ita prosequitur:
Num igitur nostrum quemlibet unum aliquem esse statuimus?
Utique.
Sed ita unum, ut duos apud se consiliarios habeat dissidentes ac sto-
licos, quibus voluptatis et doloris nomen tribuimus.
Sic est.
Utrique rerum etiam futurarum opiniones adjunctæ duæ, quæ commune
quidem spei nomen sortitæ sunt; sed tamen, spes illa quæ dolorem ante-
greditur, metus: quæ contrariam voluptatem antecedit, fiducia proprie
nominatur. His omnibus rationis præest consilium, quo quid ex iis vel
melius sit, vel deterius exploratur; quodque ubi commune totius reipublicæ
decretum fuerit, tum vero lex appellari solet.
- 4 Et paulo post:

Τόδε δ' ἴσμεν, ὅτι ταῦτα τὰ πάθη ἐν ἡμῖν οἷον νεῦρα ἢ σμήρινθοί τινες ἐνοῦσαι σπῶσί τε ἡμᾶς καὶ ἀλλήλαις ἀνθέλ-
 κουσιν ἐναντίαι οὔσαι ἐπ' ἐναντίας πράξεις, οὗ δὴ διωρισμένη 10
 ἀρετὴ καὶ κακία κείται. Μιᾷ γάρ φησιν ὁ λόγος δεῖν τῶν
 ἔλξεων ζυνεπόμενον αἰεὶ καὶ μηδαμῇ ἀπολειπόμενον ἐκείνης
 ἀνθέλκειν τοῖς ἄλλοις νεύροις ἕκαστον, ταύτην δ' εἶναι τὴν 15
 τοῦ λογισμοῦ ἀγωγὴν χρυσὴν καὶ ἱερὰν, τῆς πόλεως κοινὸν
 νόμον ἐπικαλουμένην, ἄλλας δὲ σκληρὰς καὶ σιδηρὰς, τὴν δὲ p. 601
 μαλακὴν ἄτε χρυσὴν οὔσαν, τὰς δὲ ἄλλας παντοδαποῖς εἶδεσιν
 ὁμοίας· δεῖν δὲ τῇ καλλίστῃ ἀγωγῇ τοῦ νόμου αἰεὶ ζυλλαμ-
 βάνειν· ἄτε γὰρ τοῦ λογισμοῦ καλοῦ μὲν ὄντος, πράου τε 5
 καὶ οὐ βιαίου, δεῖσθαι ὑπηρετῶν αὐτοῦ τὴν ἀγωγὴν, ὅπως αὖ
 5 ἐν ἡμῖν τὸ χρυσοῦν γένος νικᾷ τὰ ἄλλα γένη. Καὶ οὕτω δὴ
 περὶ θαυμάτων ὡς ὄντων ἡμῶν μῦθος ἀρετῆς σεσωσμένος αὖ 10
 εἶη, καὶ τὸ κρεῖττω ἑαυτοῦ καὶ ἥττω εἶναι τρόπον τινὰ φανε-
 ρὸν αὖ γένοιτο μᾶλλον, ὃ νοεῖ, καὶ ὅτι πόλιν καὶ ιδιώτην, b

d 7. τόδε] τάδε I. 8. σμήρινθοί] σμίρινθοι C.D.F.G. σμύρινθοι E.
 9. ἀλλήλαις] ἀλλήλας C.G.I. Supra σπῶσι D.F.G. pro σπῶσαι.
 10. ἐπ'] ἀπ' D. 14. νεύροις] μέτροις C.D.E.G.I.

p. 601. 2. μαλακὴν] μαλακὴν D. χαλκὴν E. 4. δεῖν δὲ] δὲ om. C.
 δὴ Plat. F.G. 5. μὲν ὄντος] μένοντος C.D.F.G. Supra γάρ om. D.
 Mox πράου δὲ Plato. b. φ D.

Hoc, inquit, intelligimus, perturbationes illas, nervorum in nobis ac funium quorundam instar esse, a quibus, ut aliis alii contrarii sunt, ita contraria in studia trahimur, ubi virtus et vitium, suis ambo finibus ac regionibus circumscripta versantur. Ratio quippe docet, motui duntaxat alteri sic obsequendum cuique perpetuo, ut nunquam ab eo discedens, oppositis finibus constanter renitatur. Atque hunc sapientis consilii aureum esse sacramque ductum, quam publicam et communem civitatis legem appellamus: reliquos enim motus, duriores ac ferreos, ductum hunc unum, quod aureus sit, facilem etiam ac suavem esse; cumque cæteri omnes tam varii sint tamque multiplices, hunc vultum semper unum, eandemque formam retinere. Et vero ductum hunc legis tanquam optimum, semper nobis ac studiose promovendum esse. Nam cum illud rationis consilium ita bonum atque honestum sit, ut tamen suavitate ducat, non vi cogat; hunc ipsius ductum, administratorum quorundam opera indigere, ut in nobis aureum hocce genus, cæteram illam nationem turbanque domare 5 possit. Atque ita demum, virtutis illa quæ de nobis tanquam miraculi similibus, celebratur fabula, explicari facile defendique poterit; tum clarius simul illustriusque constabit, non modo quid illud significet, hominem se ipso unum, modo superiorem, modo inferiorem esse: verum etiam ejusmodi cum privato cuique, tum ipsi quoque reipublicæ cautionem esse

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

τὸν μὲν λόγον ἀληθῆ λαβόντα ἐν ἑαυτῷ περὶ τῶν ἔλξεων
τούτῳ ἐπόμενον δεῖ ζῆν, πόλιν δὲ ἢ παρὰ θεῶν τινὸς ἢ παρ'
[353] αὐτοῦ τούτου γνόντος ταῦτα λόγον παραλαβοῦσαν, νόμον⁵
θεμένην, αὐτῇ τε ὁμιλεῖν καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν οὕτω
κακία δὴ καὶ ἀρετὴ σαφέστερον ἡμῖν διηρθρωμένον ἂν εἴη.

6 Καὶ παρ' ἡμῖν ὁ θεὸς τὰ ὅμοια διδάσκει λόγος,
φάσκων, Συνήδομαι δὲ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω¹⁰
ἄνθρωπον, βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου ἀντι-
στρατεύόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου. Καὶ πάλιν, μεταξὺ
ἀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων, ἢ καὶ ἀπολογου-
μένων. Ὅσα τε ἄλλα τούτοις παραπλήσια.

28 Μεμνήμεθ' ἡμεῖς μὴν ὁμολογήσαντες ἐν τοῖς πρόσθεν ὡς εἰ^d
ψυχὴ φανείη πρεσβύτερα τοῦ σώματος οὕσα, καὶ τὰ ψυχῆς
τῶν τοῦ σώματος ἔσοιτο πρεσβύτερα.

Πάνυ μὲν οὖν.

Τρόποι δὲ καὶ ἦθη καὶ βουλήσεις καὶ λογισμοὶ καὶ δόξαι

b 3. ἔλξεων—δεῖ] ἐπάλξεων—δεῖν D. ἐπάλξεων E. τούτῳ]
τοῦτο C. τούτων τούτῳ Plat. 4. αὐτοῦ om. Plat. 7. κακία] καὶ
κακία D. Plat. 9. λόγος] ὁ λ. I. 10. τῷ ν.] δὲ τῷ ν. C.D.F.G.
Mox ἐν τοῖς μ. μ. om. C.E.F.G.I. d 5. ὡς εἰ] ὡς ἡ C.D. 6. τοῦ
σώμ.] τοῦ om. F.G.I. 8. δέ] δὴ E.F.G. Mox βούλησις E.I.

necessariam; ut privatus vera et propria motuum illorum in sese ratione
perspecta, vitam ex illa diligenter instituat; civitas, posteaquam vel ab
aliquo numine, vel certe ab eo cui jam explorata illa sint, eandem cognitio-
nem hauserit, illam ipsam legis loco haberi jubeat, quam deinceps, et secum
ipsa, et cum aliis civitatibus agendo sequatur. Atque ita planius atque
distinctius vitii virtutisque rationes cognoscemus.

Rom. 7, 22. Ib. 2, 15. 6 Hactenus Plato. Cui sane quam affinia literæ nos divinæ docent.
Ita enim apostolus. Condelector, inquit, legi Dei secundum interiorem
hominem: video autem aliam legem in membris meis, repugnantem
legi mentis meæ. Itemque, Inter sese invicem cogitationibus accusan-
tibus, aut etiam defendentibus. Et cætera id genus.

28 Jam vero meminimus, inquit Plato, hoc a nobis superius esse con-
cessum, si corpore antiquiorem animum esse constaret, quicquid etiam
animi proprium esset, id omne rebus ad corporis naturam pertinentibus
antiquius futurum.

Plato
Legg. X.
p. 896.

Sane, meminimus.

Mores igitur, affectiones, voluntates, judicia, veræ opinioniones, curæ, re-

ἀληθεῖς ἐπιμέλειαί τε καὶ μνήμαι πρότερα μήκους σωμάτων 10 ΠΛΑ-
καὶ πλάτους καὶ βάθους καὶ ρώμης εἶη γεγονότα ἂν, εἴπερ ΤΩ-
καὶ ψυχῇ σώματος. ΝΟΣ

Ἀνάγκη.

2 Ἄρ' οὖν τὸ μετὰ τοῦτο ὁμολογεῖν ἀναγκαῖον, τῶν τε p. 602
ἀγαθῶν αἰτίαν εἶναι ψυχὴν καὶ τῶν κακῶν καὶ καλῶν καὶ
αἰσχρῶν δικαίων τε καὶ ἀδίκων καὶ πάντων τῶν ἐναντίων,
εἴπερ τῶν πάντων γε αὐτὴν θήσομεν αἰτίαν; 5

Καὶ ταῦτα δὲ ἀπὸ τοῦ δεκάτου τῶν Νόμων προκείσθω.
Συνάδει δὲ αὐτοῖς ὁ Μωσῆς πολλάκις ἐν τοῖς νόμοις
εἰπὼν, Καὶ ἐὰν ψυχὴ ἁμάρτη καὶ ποιήσῃ πλημμέλημα
καὶ ὅσα τούτοις ἐμπερὶς εἴρηται παρ' αὐτῷ. 10

29 Τῆς παρ' Ἑβραίοις γραφῆς περὶ τοῦ σπουδῇ φιλο- b
σοφοῦντος φασκούσης, ἀγαθὸν ἀνδρὶ ὅταν ἄρῃ ζυγὸν ἐν 5
νεότητι αὐτοῦ καθήσεται κατὰ μόνας, καὶ σιωπήσεται,
ὅτι ἤρεν ἐφ' ἑαυτῷ καὶ περὶ τῶν θεοφιλῶν προφητῶν, ὥς
ἄρα δι' ἀκρότητα φιλοσοφίας ἐν ἐρημίαις καὶ ὄρεσι καὶ c
σπηλαίοις διῆγον, πρὸς μόνῳ τῷ Θεῷ τὴν διάνοιαν

p. 602. 5. αὐτὴν θήσομεν] θήσομεν αὐτὴν C.G. γένῃ θήσομεν F. Mox
καὶ om. D. 6. ἔστω D. b 6. ἐκ νεότητος] ἐν νεότητι E.F.G.I.

cordationes, proceritate, latitudine, mole, viribusque corporis priores sint,
necesse est, si animum corpore priorem esse concedimus.

Necesse id quidem.

2 Ergo, quod indidem sequitur, non id etiam fateri nos oportet, bonorum
simul et malorum, honestorum item ac turpium, justorum et injustorum,
adeoque contrariorum omnium causam animum esse; si quidem ipsi
omnium omnino causam assignandam esse volumus?

Atque hæc ex Legum decimo. Quibus Moses consentanee lo-
quitur, dum illud suis in legibus frequenter inculcat, *Si anima pecca-*
verit, et fecerit iniquitatem, et cætera quæ ab illo passim eandem in
sententiam afferuntur.

29 Hebrææ literæ de eo qui serio vereque philosophetur, ita prænun-
tiant, *Bonum est viro, cum portaverit jugum ab adolescentia sua :*
sedebit solitarius, et tacebit, quia levavit super se. Itemque de pro-
phetis Deo carissimis, eos ut summum ad philosophiæ culmen aspi-
rarent, in solitudinibus, montibus, ac speluncis, versatos esse docet,
ubi mentem haberent in unius Dei cogitatione defixam. Audi tu

Thren.
3, 27.

ἔχοντες· ἐπάκουσον τοῦ Πλάτωνος, ὅπως καὶ αὐτὸς τὸν τοιόνδε τοῦ βίου τρόπον ἐκθειάζει, ὧδέ πη περὶ τοῦ 5 ἄκρως φιλοσοφούντος διεξιών·

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

2 Ἀέγωμεν δὴ, ὡς ἔοικεν, ἐπεὶ σοι γε δοκεῖ, περὶ τῶν κορυφαίων· τί γὰρ ἂν τις τοὺς γε φαύλως διατρίβοντας ἐν φιλοσοφίᾳ λέγοι; Οὗτοι δέ που ἐκ νέων πρῶτον μὲν εἰς ἀγορὰν οὐκ ἴσασι τὴν ὁδὸν, οὐδὲ ὅπου δικαστήριον, ἢ βουλευτήριον, ἢ 10 τι κοινὸν ἄλλο τῆς πόλεως συνέδριον· νόμους δὲ καὶ ψηφίσματα λεγόμενα ἢ γεγραμμένα οὐθ' ὀρώσιν οὐτ' ἀκούουσι. Σπουδαὶ δὲ ἑταιρειῶν ἐπ' ἀρχὰς, καὶ σύνοδοι καὶ δείπνα καὶ σὺν ἀλητρίσι κῶμοι, οὐδὲ ὄναρ πρᾶττειν προσίσταται αὐ- 5 3 τοῖς. Εὐ δὲ ἢ κακῶς τί γέγονεν ἐν πόλει, ἢ τί τῷ κακὸν ἐστὶν ἐκ προγόνων γεγονὸς ἢ πρὸς ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν, μᾶλλον αὐτὸν λέληθεν ἢ οἱ τῆς θαλάσσης λεγόμενοι χόες. Καὶ ταῦτα πάντα οὐδ' ὅτι οὐκ οἶδεν οἶδεν· οὐδὲ γὰρ αὐτῶν ἀπέ- 10 χεται τοῦ εὐδοκιμεῖν χάριν· ἀλλὰ τῷ ὄντι τὸ σῶμα μόνον ἐν τῇ πόλει κεῖται αὐτοῦ, καὶ ἐπιδημεῖ· ἡ δὲ διάνοια, ταῦτα

c 4. ἐκθειάζει] ἐκθειάζων E. 6. ἐπεὶ] ἐπειδὴ E.I. 8. λέγειν D.
10. που ἢ δικασ. D. d 3. δὲ ἑταιριῶν] τε ἑταιρειῶν C.F.G.I. τε ἐ. D.
5. προίσταται D.F.G.I. ἢ τι τὸ κ. E.I.

vero, quemadmodum genus illud vitæ Plato divinis quoque laudibus extulerit, ubi de eo qui summam illam philosophandi laudem sequatur, hæc habet.

Plato
Theat.
p. 173.

2 Dicamus igitur, inquit, uti par est, quando ita tibi videtur, de summis illis philosophandi principibus, (quid enim eos moremur, qui philosophiæ studio perperam abutuntur?) Illi videlicet jam usque ab adolescentia, viam quæ in forum ducat ignorant: ubi vel exercentur judicia, vel senatus, vel publicum aliud civitatis concilium habeatur, nesciunt: leges ac plebiscita, neque dum promulgantur audiunt, neque perscripta cum fuerint omnino vident. Sodalitiorum ad magistratus creandos, factiones, conventus, cenæ, comessationes cum tibicinis horum ipsis quicquam factitare, ne per 3 somnium quidem, in mentem venit. Rectene an secus factum in civitate quid fuerit; num cuiquam a majoribus, seu paterno seu materno ex genere, mali quid obvenerit, magis ipsos latet, quam numerus, quod aiunt, arena-rum. Atque hæc ille omnia sic ignorat, ut eadem abs sese ignorari nesciat. Quippe nec enim laudis aucupandæ caussa ab earum sese rerum commu-nione segregat: sed re vera solum ejus corpus in civitate versatur et habitat; mens vero dum universa ista humiliora existimat, nihilique facit,

πάντα ἡγησαμένη σμικρὰ καὶ οὐδὲν, ἀτιμάσασα πανταχῇ ¹⁵ ΠΛΑ-
πέταται, κατὰ Πίνδαρον, τὰ τε γὰς ὑπένερθε καὶ τὰ ἐπίπεδα ΤΩ-
γεωμετροῦσα, οὐρανοῦ τε ὑπὲρ ἀστρονομοῦσα, καὶ πᾶσαν ^{Ρ. 603} ΝΟΣ
πάντη φύσιν ἐρευνωμένη τῶν ὄντων ἐκάστου ὅλου, εἰς τῶν
ἐγγὺς οὐδὲν ἑαυτὴν συγκαθειίσα. 5

4 Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες;

[354] Ὡς περ καὶ Θαλὴν ἀστρονομοῦντα, ὃ Θεόδωρε, καὶ ἄνω
βλέποντα, πεσόντα εἰς φρέαρ Θρᾷττά τις ἐμμελὴς καὶ χα-
ρίεσσα θεραπαινὶς ἀποσκῶψαι λέγεται, ὥς τὰ μὲν ἐν οὐρανῷ ¹⁰
προθυμοῖτο εἰδέναι, τὰ δὲ ἔμπροσθεν αὐτοῦ καὶ παρὰ πόδας ^Β
5 λανθάνοι αὐτόν. Ταυτὸν δὲ ἀρκεῖ σκῶμμα ἐπὶ πάντας ὅσοι
ἐν φιλοσοφίᾳ διάγουσι. Τῷ γὰρ ὄντι τὸν τοιοῦτον ὁ μὲν
πλησίον καὶ ὁ γείτων λέληθεν, οὐ μόνον ὃ τι πράττει, ἀλλ' ⁵
ὀλίγου καὶ εἰ ἄνθρωπός ἐστιν ἢ τι ἄλλο θρέμμα. Τί δέ ποτ'
ἐστὶν ἄνθρωπος, καὶ τί τῇ τοιαύτῃ φύσει προσήκει διάφορον
τῶν ἄλλων ποιεῖν ἢ πάσχειν, ζητεῖ τε, καὶ πράγματα ἔχει ¹⁰
διερευνώμενος. Μανθάνεις γάρ που, ὦ Θεόδωρε, ἢ οὐ;

6 Ἐγώ γε, καὶ ἀληθῆ λέγεις. c

p. 603. ἐπίπεδον] ἐπίπεδα C.E.F.G.I. 4. εἰς τι] τι om. C.E.F.G.I.

Tum τὸν F. Mox ἑαυτῇ D. 6. ἀστρονομοῦντα] ἀστρολογοῦντα D.
10. ἐν om. I. b. ἔμπροσθεν] ὀπισθεν C.F.G.I. 2. ἀρκεῖν D.
5. λελῆθεν οὐ μόνον] λελυθεν ὁμοῦ C. λ. ὁμοῦ F.G. 11. ἀληθῆ]
ἀληθῆ γε I.

passim interea volitat, (ut cecinit Pindarus) quæ sub terris, quæque supra
terras dimetiens, rerumque cœlestium rationes astronomiæ vi enucleans,
totamque omnino rerum singularum, quas hujus universi ambitus com-
plectitur naturam sic explorans, ut tamen nullam ad earum quas propiores
habet sese abjiciat.

4 Quo tu sensu hoc ais, o Socrates?

Prorsus, mi Theodore, quo modo Thaletem aliquando, qui dum oculis
in cœluml defixis astra contemplaretur, proximum in puteum deciderat,
ancilla quædam Thressa, elegans et urbana hoc joco perstrinxit, Qui res
cœlestes nosse contenderet, eum quæ proxima pedibus essent, non videre.
5 Quod sane dictum in eos omnes convenire possit, qui philosophiæ studio
sese dedunt. Siquidem re ipsa, natio hæc hominum, non modo quid
proximus ac vicinus agat, verum etiam homine ille sit, an aliud quoddam
animantis genus, propemodum ignorat: eadem tamen quid homo ipse sit,
quidve naturam ejusmodi, præter aliarum conditionem vel agere, vel pati
deceat, cum rimatur studiose, tum in ea cura laboris plurimum ac difficul-
tatis exhaurit. Jamne intelligis, mi Theodore? an non?

6 Intelligo equidem. Et vera sane loqueris.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Τοιγάρτοι, ὦ φίλε, ἰδίᾳ τε συγγιγνόμενος ὁ τοιοῦτος
ἐκάστω καὶ δημοσίᾳ, ὅπερ ἀρχόμενος ἔλεγον, ὅταν ἐν δικα-
στηρίῳ ἢ που ἄλλοθι ἀναγκασθῇ περὶ τῶν παρὰ πόδας καὶ
τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς διαλέγεσθαι, γέλωτα παρέχει οὐ μόνον 5
Θράτταις, ἀλλὰ καὶ τῷ ἄλλῳ ὄχλῳ, εἰς φρέατά τε καὶ πᾶσαν
ἀπορίαν ἐμπίπτων ὑπὸ ἀπειρίας· καὶ ἡ ἀσχημοσύνη δεινὴ
7 δόξαν ἀβελτηρίας παρεχομένη. "Ἐν τε γὰρ ταῖς λαιδορσίαις 10
ἴδιον ἔχει οὐδὲν οὐδένα λαιδορεῖν, ἅτε οὐκ εἰδὼς κακὸν οὐδὲν
οὐδενὸς ἐκ τοῦ μὴ μεμελετηκέναι· ἀπορῶν οὖν γελοῖος φαί-
νεται· ἐν τε τοῖς ἐπαίνοις καὶ ταῖς τῶν ἄλλων μεγαλαυχίαις
οὐ προσποιήτως ἀλλὰ τῷ ὄντι γελῶν ἐνδηλος γιγνόμενος,
8 ληρώδης δοκεῖ εἶναι. Τύραννόν τε γὰρ ἢ βασιλέα ἐγκωμια- 5
ζόμενον, ἓνα τῶν νομέων, οἷον συβώτην ἢ ποιμένα ἢ τινα
βουκόλον, ἡγείται ἀκούειν εὐδαιμονιζόμενον πολὺ βδάλλοντα·
δυσκολώτερον δὲ ἐκείνων ζῶν καὶ ἐπιβουλότερον ποιμαίνειν
9 τε καὶ βδάλλειν νομίζει αὐτούς. "Αγροικον δὲ καὶ ἀπαίδεντον 10
ὑπὸ ἀσχορίας οὐδὲν ἦττον τῶν νομέων τὸν τοιοῦτον ἀναγκαῖον

c 4. καὶ τῶν] τῶν om. C.F.G.

10. οὐδὲν om. C.F.G.I. Supra

ἐν τε D.E.F.G. pro ἔν γε.

11. οὐδὲν οὐδενὸς] οὐδενὸς οὐδὲν C.F.G.

et mox μεμεληκέναι.

d 3. γιγνόμενος] γενόμενος I.

δ. τινα βου-

κόλον] βουκ. τινα C.F.G.

9. ποιμαίνει] ποιμένειν C.D.E. ποιμαίνειν

F.G. 10. νομίζει] νομίζειν D.

Nimirum ergo, qui ejusmodi fuerit, Theodore, is seu privatim cum
quocunque versabitur, seu publice, quemadmodum initio dixi, vel in
judicio, vel ubiubi de rebus quas ante pedes, atque in oculis habeat,
dicere cogetur, non Thressis modo mulierculis, sed etiam reliquæ mul-
titudini risum movebit, cum ob rerum imperitiam, in puteos atque
in omnis dubitationis æstum inciderit. Et quidem grave admodum
7 genus ineptiarum est, quod afferat opinionem stultitiæ. Nam ut aliorum
conviciis appetitus, quod proprium ipse nihil habeat, quo vicissim alios
remordeat, (quippe qui nullum cujusquam vitium noverit, procul ab simili
cogitatione semotus;) ob hæsitantiam ridiculus esse solet: sic in aliorum
etiam laudibus, et insolenti rerum suarum jactantia, dum idem non simu-
8 late, sed vere palamque ridet, bardus ac delirus videtur. Nam tyrannum
aut regem laudari si audiet, pecuarium sibi aliquem, subulcum puta, vel
pastorem, vel bubulcum, quod affatim mulgeat, beatum celebrari persua-
debit: nisi quod abs tyrannis ac regibus difficilior ac magis insidiosum
9 animantis genus, quam ab aliis pasci ac mulgeri existimat. Enimvero
philosophum istum, quod rerum usu nullo sit, nihilo minus quam pastores
ipsos rusticum ac rudem esse necesse est, qui moenibus in urbe, non secus

γίγνεσθαι, σηκὸν ἐν ὄρει τὸ τεῖχος περιβεβλημένον. Γῆς δὲ ὅταν
 μυρία πλέθρα ἢ ἔτι πλείω ἀκούσῃ, ὅστις ἄρα κεκτημένος
 θαυμαστὰ πλήθη κέκτηται, πάνσμικρα δοκεῖ ἀκούειν, εἰς ἅπα-
 10 σαν εἰωθὼς τὴν γῆν βλέπειν. Τὰ δὲ δὴ γένη ὑμνούντων, ὥς 5
 γενναῖός τις ἐπὶ τὰ πάππους πλουσίους ἔχων ἀποφῆναι, παν-
 τάπασιν ἀμβλὺ καὶ ἐπὶ σμικρὸν ὁρώντων ἡγείται τὸν ἔπαι-
 νον, ὑπὸ ἀπαιδευσίας οὐ δυναμένων εἰς τὸ πᾶν αἰεὶ βλέπειν,
 οὐδὲ λογίζεσθαι ὅτι πάππων καὶ προγόνων μυριάδες ἐκάστω 10
 γεγόνασιν ἀναρίθμητοι, ἐν αἷς πλούσιοι καὶ πτωχοὶ καὶ ἡ
 βασιλεῖς καὶ δούλοι βάρβαροί τε καὶ Ἕλληνες πολλάκις
 μυριοὶ γεγόνασιν ὁφθῶν, ἀλλ' ἐπὶ πέντε καὶ ἑκοσι καταλόγῳ
 προγόνων σεμννομένων, ἢ καὶ ἀναφερόντων εἰς Ἡρακλέα
 τὸν Ἀμφιτρύωνος, ἄτοπα αὐτῷ καταφαίνεται τῆς σμικρολο- 5
 γίας, ὅτι δὲ ὁ ἀπ' Ἀμφιτρύωνος εἰς τὸ ἄνω πεντεκαεικοστὸς
 τοιοῦτος ἦν, οἷα συνέβαινε αὐτῷ τύχη, καὶ ὁ πεντηκοστὸς
 ἀπ' αὐτοῦ, γελᾷ, οὐ δυναμένων λογίζεσθαι τε καὶ χαννότητα 10
 11 ἀνοήτου ψυχῆς ἀπαλλάττειν. Ἐν ἅπασιν δὴ τοῦτοις ὁ τοι-

p. 604. ἔτι] τι C.G. 2. θαυμαστὰ] ἀγαθὰ C. 3. πάν] πᾶν C.
 F.G. πάνσμικρα I. cum mss. nonnullis Platonis. 4. γῆν om. F.
 10. ἐκάστω μυριάδες] μυρ. ἐκ. C.E.F.G.I. b. βασιλεῖς] καὶ βασ. C.
 F.G.I. 3. καταλόγῳ D. 6. σμικρολ.] τῆς σμικρολ. C.D.F.G.I.
 Tum δὲ D.E.F.G. pro καὶ quod per errorem in ed. Viger. irrepsit.
 ἀπ' Ἀμφ.] ἀπ' om. I. 7. τοιοῦτος om. C.F.G. in marg. I. 11. δὲ]
 δὴ E.F.G.I.

ac caulis in monte cingatur. Idem si forte decem jugerum millia, vel etiam
 plura commemorari audierit, perinde ac si eorum possessor vim agrorum
 10 immensam possideret; exiguum sibi quiddam audire videbitur, quod
 orbem terrarum universum animo complecti soleat. Jam qui ad efferen-
 dam generis alicujus antiquitatem, avos ab illo septem, eosque locupletes
 nominari posse dictitant, genus hoc laudis, hominum esse obtusi admodum
 angustique visus arbitrat, qui stultitiæ suæ vitio rerum universitatem
 perpetuo circumspicere non possint, nec omnino cogitare, innumerabilem
 cuique avorum esse majorumque multitudinem, in qua sæpe divitum et
 inopum, regum et servorum, barbarorum et Græcorum series infinita du-
 catur. Qui si quinque ac viginti majorum stemmate glerunt, aut suum
 quoque genus ad Herculem Amphitryonis filium referant, vile nimis ac
 putidum jactantiæ genus arbitrat. Nam quod alius retro quintus ac
 vigesimus ab Amphitryone, alius ab eodem quinquagesimus, eo natus
 uterque loco sit, quem sua cuique fortuna statuerit, risum tenere non
 potest, cum istos nec secum id cogitare, nec stolidæ mentis ineptias excu-
 11 tere posse animadvertit. Idem vero in his omnibus ab hominum vulgo

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

οὗτος ὑπὸ τῶν πολλῶν καταγελάται, τὰ μὲν ὑπερφηφάνως ἔχων, ὡς δοκεῖ, τὰ δ' ἐν ποσὶν ἀγνοῶν τε καὶ ἐν ἐκάστοις ἀπορῶν.

Παντάπασι τὰ γιγνόμενα λέγεις, ὦ Σώκρατες.

- 12 Ὅταν δέ γε τινὰ αὐτὸς, ὦ φίλε, ἐλκύσῃ ἄνω, καὶ ἐβλήσῃ 5
τις αὐτῷ ἐκβῆναι ἐκ τοῦ, τί ἐγὼ σε ἀδικῶ ἢ σὺ ἐμέ, εἰς σκέψιν
αὐτῆς δικαιοσύνης τε καὶ ἀδικίας, τί τε ἐκάτερον αὐτοῖν, καὶ
τί τῶν πάντων ἢ ἀλλήλων διαφέρετον, ἢ ἐκ τοῦ εἰ βασιλεὺς
εὐδαίμων κεκτημένος τε αὐτὸν πολὺ χρυσίον, ἢ βασιλείας περί 10
καὶ ἀνθρωπίνης ὅλως εὐδαιμονίας καὶ ἀθλιότητος ἐπίσκεψιν, d
ποῖω τέ τινε ἐστὸν, καὶ τίνα τρόπον ἀνθρώπου φύσει προσή-
κει τὸ μὲν κτήσασθαι αὐτοῖν, τὸ δὲ ἀποφυγεῖν· περὶ πάντων
τούτων ὅταν αὐτὸς δέῃ λόγον δίδόναι τὸν σμικρὸν ἐκείνον τὴν 5
[355] ψυχὴν καὶ δριμύν καὶ δικανικὸν, πάλιν αὐτὸν ἀντίστροφα ἀπο-
δίδωσιν· ἰλιγγίῳν τε ἀπὸ ὑψηλοῦ κρεμασθεῖς, καὶ βλέπων
μετέωρος ἄνωθεν ὑπὸ ἀθρείας ἀδημονῶν τε καὶ ἀπορῶν καὶ

c. το μὲν D. 6. αὐτῶν] αὐτῷ C.E.F.G.I. 7. αὐτὸ δικαιοσ.] αὐ-
τῆς δικαιοσ. C.F.G.I. αὐθὶς τε sic D. pro αὐτῆς pro αὐτῷ Plat. 8. αὐ-
τοῖς καὶ ἢ τι E. 9. ἀλλήλων διαφέρετον] ἄλλως διαφερετέον C.F.G.

10. τε αὐτὸ om. C.F.G.I. 11. εἰς βασ.] ἢ βασ. C.F.G.I. ἢ βασ. D.
d 2. τινε] τινα C.F.G. τινα et mox ἔστων D. 3. προσήκει om. C.
F.G. post αὐτὴν addunt E.I. αὐτοῖν] αὐτὸν C.F.G. αὐτὴν E. 4. δέοι]
δέῃ C.F.G.I. 6. ἀντίστ.] τὰ ἀντίστ. I. 7. ἰλιγγίῳν τε γὰρ καὶ]
γὰρ καὶ om. C.E.F.G.I. Mox ὑπ' E. 9. ἀληθείας] ἀθρείας I. Plat. et
ut suspicor E. licet collator meus sileat.

deridetur, partim quod cæteros arroganter despicere videatur, partim quod in obviis quibusque cæcutiat ac titubet.

Prorsus uti res est loqueris, mi Socrates.

- 12 At vero, Theodore, si quem vicissim ex istis sursum philosophus traxerit, eumque angustiori hac quæstione relicta, Qua in re vel ego te, vel tu me ipse læseris, ad plenam illam et integram de justitia et injustitia disputationem accedere, quid per sese utraque sit, qui vel ambæ a cæteris omnibus, vel altera differat ab altera, enucleare jusserit: aut si eundem ab illo vulgari, utrum fortunatus rex ille sit, qui magnam auri vim possideat, ad universam regni, adeoque totius humanæ felicitatis aut miseræ contemplationem traduxerit, ut statuatur, tum quænam propria sit utriusque ratio, tum quemadmodum utramque vel suscipere vel declinare hominis naturæ conveniat. De his omnibus cum nostro huic tam angustæ mentis, quam acri ac vehementi rabulæ pronuntiandum erit, tum enimvero quandam veluti talionis legem subibit. Nam e superiore loco pendulus, et inferiora despiciens, insolentia rei vertiginem subito patietur, et partim æstuando, partim hæsitando, partim barbarum nescio quid commurmurando, risum vicissim,

βαρβαρίζων γέλωτα Θράτταις μὲν οὐ παρέχει, οὐδ' ἄλλω 10 ΠΛΑ-
ἰπαιδεύτῳ οὐδενί, οὐ γὰρ αἰσθάνονται, τοῖς δ' ἐναντίως ἢ ὥς ΤΩ-
13 ἀνδραπόδοις τραφέεισι πᾶσιν. Οὗτος δὲ ἑκατέρου τρόπος, ΝΟΣ
ὧ Θεόδωρε. Ὁ μὲν τῷ ὄντι ἐν ἐλευθερίᾳ τε καὶ σχολῇ p. 605
τεθραμμένον, ὃν δὲ φιλόσοφον καλεῖς, ὃ ἀνεμέσῃτον εὐήθει
δοκεῖν καὶ οὐδενὶ εἶναι, ὅταν εἰς δουρικὰ ἐμπέσῃ διακονήματα,
οἷον στρωματοδέσμον μὴ ἐπισταμένου συσκευάσασθαι, μηδὲ 5
ὄψον ἡδῦναι, ἢ θῶπας λόγους· ὁ δ' αὖ τὰ μὲν τοιαῦτα πάντα
δυναμένου τορῶς τε καὶ ὀξέως διακονεῖν, ἀναβάλλεσθαι δὲ οὐκ
ἐπισταμένου ἐπὶ δεξιᾷ ἐλευθέρως, οὐδ' ἀρμονίαν λόγων λα- 10
βόντος ὀρθῶς ὑμνῆσαι θεῶν τε καὶ ἀνδρῶν εὐδαιμόνων βίον
ἀληθῆ. b

14 Εἰ πάντας, ὧ Σώκρατες, πείθοις ἃ λέγεις ὥσπερ ἐμέ,
πλείων ἂν εἰρήνῃ καὶ κακὰ ἐλάττω κατ' ἀνθρώπους εἴη.
Ἄλλ' οὗτ' ἀπολέσθαι τὰ κακὰ δυνατόν, ὧ Θεόδωρε· ὑπε- 5
ναντίον γάρ τι τῷ ἀγαθῷ ἀεὶ εἶναι ἀνάγκη· οὗτ' ἐν θεοῖς
αὐτὰ ἰδρῦσθαι· τὴν δὲ θνητὴν φύσιν καὶ τόνδε τὸν τρόπον

d 10. ὑπάρχει cum οὐ παρέχει in marg. D. qui v. seq. ἀλλ' cum οὐ γὰρ in marg.

p. 605. ἐν ἐλευθ.] ἐν om. C.F.G.I. 5. ἐπιστάμενος] ἐπισταμένου
C.F.G.I. μὴ om. E. 6. ὄψον] ὄψιν I. 7. ὁ δ' αὖ] τοῦ δ' αὖ F.
G.I. 8. τορῶς] ὀρθῶς C.F.G. et D cum τορῶς in marg. b. πείθοις]
πείθεις C.G. πείθεις F. 3. εἴη] ἂν εἴη C.F.G. 5. τι τῷ] τοι τῷ
C.F.G. qui mox ἀεί. 6. αὐτὰ] ταῦτα E.I.

non jam Thressis quibusdam, aut bardo cuiquam ac stupido, qui ejusmodi
nihil sentire possit: at iis demum qui aliter ac mancipia educati fuerint,
13 omnibus excitabit. Talis est, mi Theodore, hominis utriusque conditio.
Altera quidem ejus, qui re ipsa in libertate et otio educatus fuerit, quem tu
philosophum vocas. Huic enim impune ac sine probro liceat, cum in ser-
vile ministerii genus inciderit, simplicem et ineptum videri, adeoque nullum
esse, qui exempli caussa nec stragula componere, nec cibos obsoniis, nec
blanditiis orationem condire noverit. Altera vero ejus est, qui cum
strenuam istis omnibus operam eleganter et expedite navare possit, ingenui
tamen ac liberalis chori vel prolusionem solerter instituere non potest, ne
dum ut orationis concentu integre accurateque percepto, veram aut deorum
aut beatorum hominum vitam celebrare queat.
14 Si fidem, o Socrates, ab aliis omnibus perinde ut abs me hoc in genere
impetrares, major sane quies, malorumque minus in humana vita versa-
retur.

Atqui, fieri, mi Theodore, non potest, uti mala vel omnino tollantur,
(cum aliquid semper bono contrarium superesse necesse sit), vel apud deos
locum habeant. At circa mortalem naturam, et inferiorem hanc regionem

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

- 15 περιπολεῖ ἐξ ἀνάγκης. Διὸ καὶ πειράσθαι χρή ἐνθένδε ἐκέισε
φεύγειν ὅτι τάχιστα. Φυγὴ δὲ ὁμοίωσις θεῷ κατὰ τὸ 10
δυνατόν· ὁμοίωσις δὲ δίκαιον καὶ ὅσιον μετὰ φρονήσεως γενέ-
σθαι. Ἀλλὰ γάρ, ὦ ἄριστε, οὐ πάνυ τι ῥάδιον πείσαι, ὥς c
ἄρα οὐχ ὦν ἔνεκα οἱ πολλοὶ φασὶ δεῖν πονηρίαν μὲν φεύγειν,
ἀρετὴν δὲ διώκειν, τούτων χάριν τὸ μὲν ἐπιτηδεύτεον, τὸ δ'
16 οὗ, ἵνα δὲ μὴ κακὸς, καὶ ἵνα ἀγαθὸς δοκῇ εἶναι. Ταῦτα μὲν 5
γάρ ἐστιν ὁ λεγόμενος γραῶν ὕθλος, ὥς ἐμοὶ φαίνεται· τὸ δὲ
ἀληθὲς ὧδε λέγομεν. Θεὸς οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἄδικος, ἀλλ' ὥς
οἷόν τε δικαιοτάτος· καὶ οὐκ ἔστιν αὐτῷ ὁμοιότερον οὐδέν, ἢ
ὅς ἂν ἡμῶν αὖ γένηται ὅτι δικαιοτάτος. Περὶ τούτου καὶ ἡ 10
ὥς ἀληθῶς δεινότης ἀνδρὸς καὶ ἡ οὐδένειά τε καὶ ἡ ἀνδρία.
17 Ἡ μὲν γὰρ τούτου γνῶσις σοφία καὶ ἀρετὴ ἀληθινή, ἡ δὲ d
ἄγνοια ἀμαθία καὶ κακία ἐναργής· αἱ δ' ἄλλαι δεινότητές τε
δοκοῦσαι καὶ σοφαί, ἐν μὲν πολιτικαῖς δυναστείαις γιγνώμε-
ναι, φορτικαί· ἐν δὲ τέχναις, βάνανσοι. Τῷ οὖν ἀδικοῦντι 5
καὶ ἀνόσια λέγοντι ἢ πράττοντι μακρῷ ἄριστ' ἔχει τὸ μὴ

b 8. πειράσθε] πειράσθαι D.F.G. 10. δέ ἐστι] ἐστι om. C.E.F.G.I.
c 4. δέ om. E. 5. γὰρ om. E.I. 6. ἀληθές] ἀληθῶς C.G.
9. ἡμῶν om. E. 10. τούτου] τοῦτο F.G. τούτου Plat. τούτου vel
-το I. 11. εὐγένεια] οὐδένεια C.F.G.I. ἀνδρία] ἀνδρία C.F.
ἀνανδρία G.I. Plat. 12. τούτου] τούτων C.F. ἀρ. ἡ ἀληθινή F.G.
d 3. δυναστείαις γινν.] δυναστείαι γιν. C.F.G.

- 15 assidue necessarioque vagantur. Quamobrem enitendum præcipue nobis,
ut hinc eo celeritate quanta fieri poterit maxima fugiamus. Quæ quidem
fuga nihil est aliud, quam similitudo cum deo, quatenus ad eam aspirare
licet. Hoc porro similitudinis genus in æquitate, sanctimonia, prudentia-
que consistit. Sed enim, vir optime, usque adeo facile persuaderi non
potest, non eo consilio quod hominum vulgo, cum in vitio fugiendo, tum
in persequenda virtute propositum esse solet, incumbendum in alterum
esse, ab altero discedendum, hoc est, ne malus, sed potius ut bonus esse
16 videaris. Hæ quippe sunt, ut mihi quidem videntur, aniles quas vocant
fabulæ. Cæterum, quod omnino verum est, ita statuimus. Deus nullo
plane modo injustus est, sed vim omnem justitiæ perfectionemque com-
plexus: nec similis ei quicquam esse possit, quam qui justissimus etiam
inter homines fuerit. Hac una re vis omnis industriaque hominis, inertia
17 simul et imbecillitas æstimari debet. Nam ut ejus cognitio vera est cum
virtute sapientia; sic ejusdem ignoratio, certissima cum inscitia, tum im-
probitas est. Cætera quæ vulgo videntur facultatis ac solertiæ genera, et
in civili administratione gravia sunt ac molesta, et in artium classe illibe-
ralia. Quisquis igitur aliis injuriosus est, resque indignas aut loquitur, aut
molitur, ei sane quam optimum fuerit, si nunquam id ipsi concedamus, ut

18 συγχωρεῖν δεινῶ ὑπὸ πανουργίας εἶναι. Ἀγάλλονται γὰρ
τῷ ὀνειδέει, καὶ οἷονται ἀκούειν ὅτι οὐ λῆροί εἰσι, γῆς ἄλλως
ἄχθη, ἀλλ' ἄνδρες οἷους δεῖ ἐν πόλει τοὺς σωθησομένους. 10
Λεκτέον οὖν τάληθές, ὅτι τοσούτῳ μᾶλλον εἰσιν οἷοι οὐκ
οἷονται, ὅτι οὐχὶ οἷονται. Ἀγνοοῦσι γὰρ ζημίαν ἀδικίας,
ὃ δεῖ ἡκιστα ἀγνοεῖν. Οὐ γάρ ἐστιν, ἣν δοκοῦσι, πληγαί τε
καὶ θάνατοι, ὧν ἐνίστε πάσχουσιν οὐδὲν ἀδικοῦντες, ἀλλὰ ἣν 5
ἀδύνατον ἐκφυγεῖν.

19 Τίνα δὴ λέγεις;

Παραδειγμάτων, ὧ φίλε, ἐν τῷ ὄντι ἐστώτων, τοῦ μὲν
θείου εὐδαιμονεστάτου, τοῦ δὲ ἀθέου ἀθλιωτάτου, οὐχ ὁρῶν-
τες ὅτι οὕτως ἔχει, ὑπὸ ἡλιθιότητός τε καὶ τῆς ἐσχάτης 10
ἀνοίας λανθάνουσι τῷ μὲν ὁμοιούμενοι διὰ τὰς ἀδίκους πρά-
ξεις, τῷ δὲ ἀνομοιούμενοι· οὗ δὴ τίνουσι δίκην, ζῶντες τὸν
20 εἰκότα βίον ᾧ ὁμοιοῦνται. Ἄν δὲ εἴπωμεν ὅτι ἂν μὴ ἀπαλ-
λαγῶσι τῆς δεινότητος, καὶ τελευτήσαντας αὐτοὺς ἐκεῖνος μὲν 5

ult. σωθησομένους] συνθησομένους C.F.G.

p. 606. τοσούτῳ] τοσούτο C.D. Μοχ οὐχ οἷόν τε C.F.G. οἷον^ε D.
οὐχὶ οἷονται om. E. ὅτι οὐχὶ οἷονται habet I. in marg. 3. ἣν δεῖ] ὃ
οὐ δεῖ C.F. ὃ εἰ δεῖ G. ὃ δεῖ Plat. 4. ὧν] ὧν C. 7. ὄντι] παντὶ I.
marg. ἐστώτων] ἔστω C.E.F.G.I. Sed E. in marg. ἐν τῷ παντὶ ἐστώτων.
10. ἀνοίας] ἀνίας E.

18 astutia valere dicatur. Gaudent enim hoc probri genere, sibi que persua-
dent, aliud significari nihil, quam sese non stipites quosdam esse, aut
inutilia terræ pondera, sed homines ejusmodi, quales eos esse, qui in re-
publica maxime retineantur, oporteat. Verum ergo palam et aperte di-
cendum est, eos nimirum, quales minime arbitrantur, hoc esse magis, quo
minus arbitrantur. Veram enim ac propriam improbitatis pœnam igno-
rant, quam minime omnium ignorare debuerant. Nec enim illa, in plagis,
ut existimant, aut morte consistit, (cum ista sæpenumero subeant illi
quoque, qui nihil peccarunt;) sed illa demum est, quam effugere improbus
nemo possit.

19 Quam tu pœnam intelligis?

Cum in rerum natura, mi Theodore, exemplaria duo sint, divinum
alterum, idemque beatissimum, alterum impium, idemque miserimum:
illi dum ita rem habere non vident, quo stupore sunt atque dementia,
alteri se flagitiis ac sceleribus persimiles, alteri dissimillimos fieri non sen-
tiunt. Cujus sane delicti hoc ipso pœnas luunt, quo vitam agunt, ei cujus
20 similes efficiuntur, maxime consentaneam. Quibus si futurum præterea
comminemur, nisi ab ista nequitiae vi discesserint, uti non jam eos post
obitum locus ille ab omni sceleratorum contagione semotus excipiat, sed

ΠΑΛ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

ὁ τῶν κακῶν καθαρὸς τόπος οὐ δέξεται, ἐνθάδε δὲ τὴν αὐτοῖς
ὁμοιότητα διαγωγῆς ἀεὶ ἔξουσι, κακοὶ κακοῖς συνόντες, ταῦτα
δὴ καὶ παντάπασιν ὡς δεινοὶ καὶ πανοῦργοι ἀνοήτων τινῶν
ἀκούσονται.

21 Καὶ μάλα δὴ, ὦ Σώκρατες.

10

Οἶδά τοι, ὦ ἑταῖρε. Ἐν μέντοι τι αὐτοῖς συμβέβηκεν, c
ὅταν ἰδίᾳ λόγον δέη δοῦναι τε καὶ δέξασθαι περὶ ὧν ψέγουσι,
καὶ ἐθελήσωσιν ἀνδρικῶς πολλὸν χρόνον ὑπομεῖναι, καὶ μὴ
[356] ἀνάνδρως φυγεῖν, τότε ἀτόπως, ὦ δαιμόνιε, τελευτῶντες οὐκ 5
ἀρέσκουσιν αὐτοὶ αὐτοῖς περὶ ὧν λέγουσι, καὶ ἡ ῥητορικὴ
ἐκείνη πῶς ἀπομαραίνεται, ὥστε παίδων μηδὲν δοκεῖν δια-
φέρειν.

30 Καὶ παρ' ἡμῖν περὶ πάσης τῆς ἐν ἀνθρώποις σοφί- d
στείας εἴρηται, Ἡ γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου, μαρία
παρὰ τῷ Θεῷ ἐστί. Γέγραπται γὰρ, Ἀπολῶ τὴν σοφίαν 5
τῶν σοφῶν, καὶ τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν ἀθετήσω. Ποῦ
σοφός; Ποῦ γραμματεὺς; Ποῦ συζητητὴς τοῦ αἰῶνος τούτου;

b 5. ὁ τῶν] οὐ τῶν C.F.G. qui mox om. οὐ. Tum καθαρῶς D. 6. τὴν]
αὐτὴν C.F.G. τὴν ni fallor om. E. τὴν αὐτῆς ὁμ. τῆς I. 7. κακοῖς
om. C.F.G. Habet I. in marg. 10. τοι—ἐν] τι—εἰ C.F.G. τι
item D. c 2. δοῦναι] δοῦναι τε C.F.G.I. 3. θελήσ.] ἐθελήσ. C.
F.G.I. 7. ἐκείνων] ἐκείνη C.F.G.I. d 2. καὶ παρ' ἡμῖν—τῷ θεῷ
ἐστί om. E. 3. σοφιστίας] σοφιστείας C.I. et sic mox. 4. τῷ
θεῷ] τῷ om. C.F.I.

potius ut istic sibi moribusque suis persimilem vitæ rationem perpetuo
habeant, hoc est ut cum improbis improbi versari cogantur; id enimvero
non secus ac delirantium quorundam somnium, homines plani ac versi-
pelles exaudient.

21 Ita prorsus o Socrates.

Equidem id probe novi, Theodore. Sed tamen hoc iis saltem usu venit,
ut si quando privatim, rerum earum quas despiciere ac deridere solent, ultro
citroque rationes expendere oportuerit, atque hac in disputatione gradum
paulo diutius et constantius figere, non turpiter fugere voluerint: tum
vero ne sibi quidem ipsis in oratione sua placeant, suaque sibi rhetorica
nescio quo pacto contabescat; prorsus, nihil ut a pueris differre vi-
deantur.

30 In nostris quoque libris de toto illo sophisticæ genere, quod homi-
num animos occupavit, multa dicuntur: Sapientia enim hujus mundi,
stultitia est apud Deum. Scriptum est enim, Perdam sapientiam
sapientium, et prudentiam prudentium reprobabo. Ubi sapiens? ubi

1 Cor.
3, 19.
1, 19.

² Ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ δεῖν μηδὲν σμικρολόγον φρο-
 νεῖν τοὺς κατὰ Θεὸν φιλοσοφούντας διδασκόμεθα ἐν οἷς
 εἴρηται, Σκοπούντων ἡμῶν οὐ τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ
 βλεπόμενα· τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ
³ βλεπόμενα αἰώνια. Καὶ περὶ τοῦ τὴν κακίαν περὶ γῆν p. 607
 καὶ τὸν θνητὸν βίον εἰλεῖσθαι φησί που ὁ θεὸς λόγος,
 Ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρὸν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραὶ εἰσι.
 Καὶ, Ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς. Λέγει δὲ καὶ ὁ 5
 προφήτης· Ἀρὰ, καὶ κλοπὴ, καὶ μοιχεία, καὶ φόνος κέ-
 χυται ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ αἵματα ἐφ' αἵμασι μίσγουσι.
⁴ Περὶ δὲ τοῦ φεύγειν ἐνθένδε παρὰ τὸν Θεὸν φησὶν ὁ
 Μωσῆς, Ὅπισω Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου πορεύσῃ, καὶ πρὸς 10
 αὐτὸν κολληθήσῃ. Ὁ δ' αὐτὸς μιμεῖσθαι τὸν Θεὸν δι- b
 δάσκει λέγων, Ἄγιοι ἔσεσθε, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἅγιός
⁵ ἐστι. Δίκαιον δὲ καὶ ὁ Δαβὶδ τὸν Θεὸν εἰδὼς ἡμᾶς τε
 αὐτοὺς μιμητὰς γενέσθαι παρορμῶν φησί, Δίκαιος Κύ- 5
 ριος, καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν. Ὁ δ' αὐτὸς πλούτου
 καταφρονεῖν ἐπαίδευσε, λέγων· Πλοῦτος ἐὰν ῥέῃ, μὴ προσ-

p. 607. 2. εἰλῆσθαι] εἰλεῖσθαι C.D.F.

θεὸς λόγος] θεολόγος C.

5. ἡ κακία om. C. δὲ καὶ] καὶ om. F.

b. διδάσκει λέγων] διδά-

σκων ἔλεγε E.I.

4. παραιεῖ D.

² scriba? ubi conquisitor hujus seculi? Similiter ab iis qui divinam
 philosophiam profiteri velint, humile abjectumque nihil cogitandum
 esse his verbis edocemur, Considerantibus nobis non quæ videntur, sed
 quæ non videntur: quæ enim videntur, momentanea sunt; quæ vero
³ non videntur, æterna. Præterea improbitatem circa terram vitamque
 mortalem volutari, aliquot scripturæ divinæ locis admonemur: ut
 cum ait, Redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. Itemque, Suf-
 ficiat diei malitia sua. Quinetiam propheta, Execratio, inquit, et
 furtum, et adulterium, et cædes effusa sunt super terram, et sanguines
⁴ sanguinibus miscent. Hinc etiam ad Deum nobis confugiendum esse
 Moses edicens, Post Dominum Deum tuum ambulabis, et ipsi adhæ-
 rebis. Imo Deum ipsum nobis imitandum esse docet his verbis,
⁵ Sancti eritis, quoniam Dominus Deus vester sanctus est. Itemque
 David, cum justum esse Deum intelligeret, nosque ad ejus imitatio-
 nem cohortaretur, Justus Dominus, inquebat, et justitias dilexit.
 Idem contemptum divitiarum hoc modo præcipiebat. Divitiæ si

² Cor. 4,
18.

Ephes.

5, 16.

Mat. 6,

34.

Osee 4, 2.

Deut.

10. 20.

Levit.

11, 45.

Ps. 11, 7.

Ps. 62, 10.

τίθεσθε καρδίαν· καὶ, Μὴ φοβοῦ ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος,
καὶ ὅταν πληθυνθῇ ἡ δόξα τοῦ οἴκου αὐτοῦ· ὅτι οὐκ ἐν τῷ¹⁰
ἀποθνήσκειν αὐτὸν λήψεται τὰ πάντα, οὐδὲ συγκαταβήσε-
ται αὐτῷ ἡ δόξα αὐτοῦ. Ἀλλὰ μηδὲ τὰς ἐν ἀνθρώποις^c
ἀρχὰς θαυμάζειν ἐδίδασκεν ἐν τούτοις, Μὴ πεποιῖσθε ἐπ'
ἀρχοντας, ἐφ' υἱοὺς ἀνθρώπων, οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία. Ἐξε-
λεύσεται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ ἀπελεύσεται εἰς τὴν γῆν⁵
αὐτοῦ· ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀπολοῦνται πάντες οἱ διαλο-
γισμοὶ αὐτοῦ.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

3¹ Νομοθέτης δὲ οὗ τι καὶ σμικρὸν ὄφελος, εἰ καὶ μὴ τοῦτο^d
ἦν οὕτως ἔχον, ὥς καὶ νῦν αὐτὸ ἤρῃχ' ὁ λόγος ἔχειν, εἶπερ τι⁵
καὶ ἄλλο ἐτόλμησεν ἂν ἐπ' ἀγαθῷ ψεύδεσθαι πρὸς τοὺς
νεοὺς, ἔστιν ὃ τι τούτου ψεύδος λυσιτελέστερον ἂν ἐφύστατό
ποτε, καὶ δυνάμενον μᾶλλον ποιεῖν μὴ βία ἀλλ' ἐκόντας
πάντας πάντα τὰ δίκαια;

10

Καλὸν μὲν ἡ ἀλήθεια, ὧ ξένε, καὶ μόνιμον· ἔοικε μὲν οὐ
ῥάδιον εἶναι πείθειν.

2 Μυρία δ' ἂν εὖροις τοιαῦτα καὶ ἐν ταῖς Ἑβραίων

b 8. καρδίαν] καρδία C.E.F.G. πλουτήσῃ] πλουτήσῃ C.D.F.G.
9. ἡ δταν] καὶ ὅταν C.F.G.I. c 3. πεποιῖσθε] πεποιῖσθε C.F.G.
d 3. οὗ τι] ὄντι C.D. 5. ἤρῃχ' ἤρῃχ' C.D.G.I. εἶπερ τι] τι om. F.G.
7. ὅτε ... ψεύδους D. ὅτε F.G. 11. μόνιμον] νόμιμον E. ἔοικε
μὲν om. C. 12. εὐρήσεις] εὖροις C.D.F.G. ult. τοιαῦτα καὶ ἐν]
ταῦτα καὶ ἐν ταῖς C.D.F. ταῖς item I.

Ps. 49, 16, *affluent, nolite cor apponere. Et rursus, Ne timeas cum dives factus fuerit homo, aut cum multiplicata fuerit gloria domus ejus: quoniam,*

17.

cum mortuus fuerit, non sumet omnia, neque descendet cum eo gloria ejus.

Ps. 146, 3,

4.

mandos esse docuit, dum ait, Nolite confidere in principibus, in filiis hominum in quibus non est salus. Exhibet spiritus ejus, et revertetur in terram suam: in illa die peribunt omnes cogitationes ejus.

3¹

Plato
Legg.
p. 663.

Legislator, inquit Plato, qui nonnihil prodesse voluerit, etiamsi non eo se modo res haberet, quo sese habere jam evicimus, si quid unquam apud juniores utilitatis caussa falsi dicere potuit, estne quod utilius unquam potuerit, aut quo facilius efficiat, ut omnes ad omnia æquitatis officia, non vi, sed ultro ac sponte adducantur?

Veritas quidem, mi hospes, egregium quid ac stabile est, at eam persua-
dere, non ita promptum.

2 His tu affinia Hebræorum in literis sexcenta reperies, quibus Deum

γραφαῖς, ὡς ἂν περὶ Θεοῦ ζηλοῦντος, ἢ ὑπνοῦντος, ἢ p. 608
ὀργιζομένου, ἢ τισιν ἄλλοις ἀνθρωποπαθέσιν ἐνεχομένου
ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν δεομένων τοῦ τοιοῦδε τρόπου παρει-
λημμένα.

32 Ἄρ' οὖν ἡμῖν τά τε ἔμπροσθεν ὁμολογεῖται; b ΠΛΑ-
Τῶ-
ΝΟΣ

Τὸ δεῖν πάντα ἄνδρα καὶ παῖδα, ἐλεύθερον καὶ δοῦλον,
θῆλύν τε καὶ ἄρρενα, καὶ ὅλη τῇ πόλει ὅλην τὴν πόλιν αὐτὴν 5
[357] ἑαυτῇ ἐπάδουσιν μὴ παύεσθαι ποτε ταῦτα ἃ διεληλύθαμεν,
ἀμωσγέπως αἰεὶ μεταβαλλόμενα καὶ πάντως παρεχόμενα ποι-
κιλίαν, ὥστ' ἀπληστίαν εἶναί τινα τῶν ὕμνων τοῖς ἄδουσι καὶ c
ἡδονῇ.

Πῶς δ' οὐκ ἂν ὁμολογοῖτ' ἂν δεῖν ταῦτα οὕτω πρᾶτ-
τεσθαι;

2 Καὶ ἐν τῷ πέμπτῳ δὲ τῆς Πολιτείας ὅμοια τούτοις
γράφει, τάδε λέγων

Οἴσθ᾽ τι οὖν ὑπ' ἀνθρώπων μελετώμενον, ἐν ᾧ οὐ πάντα 5

p. 608. 4. τοιοῦτου δὲ D. b 2. τά τε] τά γε Plat. 3. περὶ τοῦ]
τοῦ περὶ τὸ C.E.F.G.I. τοῦ περὶ D. 4. θῆλυ D. 5. ὅλη τῇ πόλει
ὅλην τὴν πόλιν] ὅλην τὴν πόλιν ὅλη τῇ πόλει C.D.F.G. 6. αὐτὴν]
αὐτῇ C.F.G. αὐτῇ ἑαυτὴν D. 8. παντός] πάντως C.D.I. ■ 2. ὁμο-
λογεῖν τ' ἂν D.

modo æmulari, modo vel sopitum, vel iratum, aut aliis quibusdam
humanis perturbationibus obnoxium faciunt, dum eorum consulunt
rationibus, qui hoc loquendi genere opus habent.

32 An inter nos, inquit Plato, de superioribus illis convenit? Plato
Quænam illa? Legg.
Oportere videlicet, uti omnes tam viri quam pueri, tam liberi quam p. 665.

servi, tam feminae quam mares, totaque adeo respublica toti reipublicæ,
quæ præcepimus carminum genera nunquam accinere desinat, semper
tamen immutata nonnihil, atque omni subinde varietate temperata, ut
hymnorum istorum voluptas nullam unquam suis modulatoribus afferat
satietatem,

Quis tandem negari posset, quin ita fieri oporteat?

2 His gemina sunt, quæ idem Plato Reipublicæ quinto docet his
verbis:

Num tu aliquid ipse nosti, quod ab hominibus tractari soleat, in quo Plato
VOL. III. d d Rep.
p. 455.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

ταῦτα τὸ τῶν ἀνδρῶν γένος διαφερόντως ἔχει ἢ τὸ τῶν
 γυναικῶν; *Ἡ μακρολογῶμεν τήν τε ὑφαντικὴν λέγοντες, καὶ
 τήν τῶν ποπάνων τε καὶ ἐψημάτων θεραπείαν, ἐν οἷς δὴ τι ¹⁰
 δοκεῖ τὸ γυναικεῖον γένος εἶναι, οὗ καὶ καταγλαστώτατόν
³ ἐστὶ πάμπολυ ἡττώμενον; *Ἀληθῆ ἔφη, λέγεις, ὅτι πολὺν ^d
 κρατεῖται ἐν ἅπασιν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὸ γένος τοῦ γένους·
 γυναῖκες μέντοι πολλαὶ πολλῶν ἀνδρῶν βελτίους εἰς πολλά·
 τὸ δὲ ὅλον ἔχει ὡς σὺ λέγεις. Οὐδὲν ἄρα ἐστὶν, ὦ φίλε, ⁵
 ἐπιτήδευμα τῶν πόλιν διοικούντων γυναικὸς, διότι γυνή, οὐδ'
 ἀνδρὸς, διότι ἀνὴρ, ἀλλ' ὁμοίως διεσπαρμέναι αἱ φύσεις ἐν
 ἀμφοῖν τοῖν ζώοιν, καὶ πάντων μὲν μετέχει γυνὴ ἐπιτηδευ-
 μάτων κατὰ φύσιν, πάντων δὲ ἀνὴρ, ἐπὶ πᾶσι δὲ ἀσθενέστε- ¹⁰
⁴ ρον γυνὴ ἀνδρός. Πάνυ γε. *Ἡ οὖν ἀνδράσι πάντα προσ-
 τάξομεν, γυναικὶ δὲ οὐδέν; Καὶ πῶς; *Ἄλλ' ἐστὶ γάρ, οἶμαι,
 ὡς φήσομεν, καὶ γυνὴ ἰατρικὴ, ἢ δ' οὐ, καὶ μουσικὴ, ἢ δ'
 ἄμουσος φύσει. Τί μὴν; [Καὶ] γυμναστικὴ δὲ ἄρα οὐδὲ ¹⁵
 πολεμικὴ, ἢ δὲ ἀπόλεμος, καὶ οὐ φιλογυμναστικὴ; Οἶμαι
 ἔγωγε. Τί δέ, φιλόσοφός τε καὶ μισόσοφος; Καὶ θυμοει- p. 609

c 7. μακρολογῶμεν] μακρολογούμεν C.D.F.G. 10. τοι 11. κτώ-
 μενον D. d. καὶ πολλῶν] καὶ om. C.D.F.G. 3. μὲν D. Tum πολ-
 λῶν om. E. ἀνδρῶν I. in marg. 6. οὐδ' ἂν] ἂν om. C.D.F.G. διὸ E.
 pro διότι. 8. αἱ suprasc. I. 10. ὁ ἀνὴρ D. 14. ἢ δ' οὐ] οὐ.
 ἢ δὲ I. 15. καὶ om. D.F.G.

non virorum genus muliebri omnibus hisce naturæ dotibus antecellat? An
 pluribus nobis in texendi, placentas et obsonia conficiendi artificio, ac
 cæteris id genus recensendis immorandum, in quibus sane fœminarum
³ genus esse aliquid videtur, et tamen vinci perridiculum est? Vera loqueris,
 inquit. Nam et in omnibus, ut ita dicam, genus a genere plurimum
 superatur, et tamen viris plerisque multæ sæpe mulieres pluribus in rebus
 antecellunt. Cæterum universe ita res habet uti dicis. Munus igitur, o
 amice, inter eos qui rempublicam gerunt, nullum est, quod aut mulieris,
 quatenus mulier, aut viri quatenus vir est, proprium sit: sed in utroque
 sexu simili quodammodo proseminatae sunt naturæ dotes, ita ut viri simul
 ac mulieres in eorundem studiorum communionem vocentur, licet in
⁴ omnibus mulier viro longe sit infirmior. Ita prorsus. Quid igitur?
 Omniane viris imperabimus, mulieri nihil? Cur enim? Ex fœminis uti-
 que, alias (ut postea dicemus) ad medicinam aptas reperies, alias minime:
 itemque alias ad musicam a natura comparatas, alias ab eadem per sese
 abhorrentes. Enimvero. Alias præterea cum exercitationibus publicis,
 tum etiam bello gerendo idoneas, ineptas ad utrumque alias. Idem mihi
 videtur. Quid porro sapientia, non eam similiter aliæ studio, aliæ odio

5 δῆς, ἡ δὲ ἄθυμός; Ἔστι καὶ ταῦτα. Ἔστιν ἄρα καὶ φυλα-
κικὴ γυνή, ἡ δ' οὐ· ἢ οὐ τοιαύτην καὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν φυλα-
6 κικῶν φύσιν ἐξελεξάμεθα; Τοιαύτην μὲν οὖν. Καὶ γυναῖκός 5
ἄρα καὶ ἀνδρὸς ἡ αὐτὴ φύσις εἰς φυλακὴν πόλεως, πλὴν ὅσφ
ἀσθενεστέρα ἡ δὲ ἰσχυροτέρα ἐστί. Φαίνεται. Καὶ γυναῖκες
ἄρα αἱ τοιαῦται τοῖς τοιούτοις ἀνδράσιν ἐκλεκτέαι συνοικεῖν 10
τε καὶ συμφυλάττειν, ἐπεὶ περ εἰσὶν ἱκαναὶ καὶ ξυγγενεῖς αὐ-
τοῖς τὴν φύσιν.

7 Εἰκότως ἄρα καὶ ὁ παρ' ἡμῖν λόγος ὑποδέχεται πᾶν b
γένος οὐ μόνον ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ γυναικῶν, οὐδ' ἐλευ-
θέρων καὶ δούλων μόνον, ἀλλὰ καὶ βαρβάρων καὶ Ἑλ-
λῆνων, εἰς τὴν κατὰ Θεὸν παιδείαν τε καὶ φιλοσοφίαν.

33 Σκεψόμεθα δέ πη τῇδε. Φέρε, εἴ τις αἰγῶν τροφὴν καὶ c
τὸ ζῶον καὶ αὐτὸ κτῆμα ὥς ἔστι καλὸν ἐπαινοῖ, ἄλλος δέ τις 5
ἑωρακὼς αἶγας χωρὶς νεμομένας αἰπόλου ἐν ἐργασίμοις χω-
ρίοις δρώσας κακὰ διαψέγοι, καὶ πᾶν θρέμμα ἀναρχον ἢ μετὰ

p. 609. 5. τοιαύτη F.G. 7. ὅσα ἀσθενέστερα ἢ ἰσχ. Plat. 10. συν-
οικ.] ξυνοικ. C.I. Supra ἐκλεκταὶ D. et mox φυλάττειν. b 4. σο-
φίαν D. c 2. δέ πη] δὴ πη C. δὴ πῇ τῇδε φέρει D.F.G. φέρει τις E.
4. καὶ αὐτὸ] αὐτὸ C.F.I. αὐτὸ item D. qui mox om. ὥς. καὶ om. G.
ἐπαινοῖ] ἐπαινώ C. ἐπαινοῖ D. ἐπαινεῖ F. 5. ἄλλος] ἄλλως D. Mox
αἶγας om. C.D.F.G.

prosequuntur? non aliæ rursus ferociiores habent spiritus, aliæ humiliores?
5 Et hoc tibi assentior. Nonnullæ sunt etiam ad custodiendum aptæ, aliæ
non item. Nunquid enim ejusmodi aliquam virorum idoneam custodiæ
6 naturam secrevimus? Sane secrevimus. Eadem ergo tam viri quam mu-
lieris ad reipublicæ custodiam natura est; nisi quod infirmior hujus est,
illius robustior. Eadem. Erunt igitur cum ejusmodi viris, aliquot etiam
id genus mulieres seligendæ, ut cum iis civitatem incolant pariter, pariter-
que custodiant, cum et hoc ad muneris genus idoneæ sint, et cum viris
naturæ cognitionem habeant.

7 Ita Plato. Jure igitur ac merito leges quoque nostræ, genus
omne tam mulierum quam virorum, tam servorum quam liberorum,
tam barbarorum quam Græcorum, in divinæ doctrinæ ac philosophiæ
communione admittit.

33 Atque hoc in genere, ita philosophemur, inquit Plato. Age, Si quis
capras alere, adeoque pecoris hoc et possessionis genus, tanquam fructuo-
sum laudaret: alius contra, quod forte capras alicubi dum sine caprario
pascere, cultis quibusdam agris damnum inferre vidisset, improbaret:
semelque gregem universum aut sine pastore, aut cum malis pastoribus

Plato
Legg. I.
p. 639 a.

ΠΑΛ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

κακῶν ἀρχόντων ἰδὼν οὕτω μέμφοιτο, τὸν τοιοῦτου ψόγον
ἡγούμεθα ὑγιὲς ἂν ποτε ψέξαι καὶ ὁτιοῦν;

10

Καὶ πῶς;

Καὶ μετ' ὀλίγα,

- 2 Τί δὲ ἐπαινέτην ἢ ψέκτην κοινωνίας ἡστινσοῦν, ἢ πέφυκε
τε εἶναι ἄρχων, μετ' ἐκείνου τε ὠφέλιμός ἐστιν· ὁ δὲ μήτε δ
ἑωρακὼς εἴη ποτὲ ὀρθῶς αὐτὴν ἑαυτῇ κοινωνοῦσαν μετ' ἄρ-
χοντος, αἰεὶ δὲ ἀναρχον ἢ μετὰ κακῶν ἀρχόντων ξυνοῦσαν·
οἰόμεθα δὴ ποτε τοὺς τοιοῦτους θεωροῦς τῶν τοιοῦτων κοι-
νωνίων χρηστόν τι ψέξειν ἢ ἐπαινέσθαι;

Πῶς δ' ἂν;

- 3 Οὐ δὴ χρή καὶ παρ' ἡμῶν εἴ τινας φαίνονται δίχα
προστάτου καὶ ἄρχοντος ἢ μετὰ κακῶν ἀρχόντων δρῶν-
τες κακὰ ψέγειν τὸ πᾶν ἡμῶν διδασκαλεῖον, μᾶλλον δὲ
ἀπὸ τῶν ὀρθῶς μετιόντων τὸ θεοσεβὲς πολίτευμα θαν-
μάζειν.

c 9. κατὰ τὸν τοιοῦτον λόγον] τὸν τοιοῦτου ψόγον C.D.F.G.I. 11. τε
—ψέκτην] ὅτι—ψεκτὴν D. ὅτι F.G.I. 12. ἥς] ἢ D.E. ἢ F.G.I.
d 2. ἑαυτῇ] ἑαυτῶν F. ἑαυτῷ I. 6. χρηστῶς τι ψέγειν] χρηστόν τι
ψέξειν C.D.F.G. χρηστῶν E. χρηστὸν I. ἐπαινέσθαι] ἐπαινεῖσθαι
Plat. 8. εἴ τινας] οἱ τινας C.

intuitus, continuo rem totam vellicaret; eumne propterea sano maturoque
iudicio quodlibet aliud pecoris genus repudiaturum arbitramur?

Cur autem?

Et paucis interjectis,

- 2 Quid porro societatis ejuscunque seu laudatorem, seu vituperatorem,
quæ cum per se moderatori parere debeat, tum etiam cum eo conjuncta
plurimum affert utilitatis? Si nunquam illam viderit, secum ipsam et cum
suo moderatore versari, sed potius aut semper omni magistratu carere, aut
cum improbis tantum magistratibus consuescere? an istos, amabo, socie-
tatum ejusmodi spectatores, recte quicquam aut vituperare posse, aut
laudare putabimus?

Nam quî?

- 3 Hæc ille. Verum ergo similiter non fuerit, si quos fortasse apud
nos, aut sine moderatore ac principe, aut cum pravis magistratibus,
se perperam gerere constiterit, illico totum hoc scholarum nostrarum
genus reprehendere: sed potius ex eorum qui recte in iis probeque
versentur, moribus, religiosum ac pium reipublicæ institutum ad-
mirari.

34 Ἐν ταῖς Παροιμίαις Σολομῶνος συντόμως φερομένου p. 610

[358] τοῦ, Μνήμη δικαίων μετ' ἐγκωμίων, ὄνομα δὲ ἀσεβῶν⁵
σβέννυται· καὶ πάλιν εἰρημένου τοῦ, Μὴ μακαρίσης ἄνδρα
πρὸ τελευτῆς αὐτοῦ, ἐπάκουσον ὅπως τὴν διάνοιαν ἐρμη- b
νεύει λέγων ὁ Πλάτων ἐν τῷ ἐβδόμῳ τῶν Νόμων

2 Ἐὼν πολιτῶν ὅποσοι τέλος ἔχουσιν τοῦ βίου κατὰ σώματα
ἢ κατὰ ψυχὰς ἔργα ἐξεργασμένοι καλὰ καὶ ἐπίπονα, καὶ 5
τοῖς νόμοις εὐπειθεῖς γεγονότες, ἐγκωμίων αὐτοὺς τυγχάνειν
πρέπον ἂν εἴη.

Πῶς δ' οὐ;

3 Τούς γε μὴν ἔτι ζῶντας ἐγκωμίοις τε καὶ ὕμνοις τιμᾶν οὐκ
ἀσφαλές, πρὶν ἂν ἅπαντά τις τὸν βίον διαδραμὼν τέλος ἐπι-
στήσῃται καλόν. Ταῦτα δὲ πάντα ἡμῖν ἔστω κοινὰ ἀνδράσι 10
τε καὶ γυναιξὶν ἀγαθοῖς καὶ ἀγαθαῖς διαφανῶς γενομένοις. c

35 Πλοῦτον δὲ καὶ πενίαν μή μοι δῶς, τοῦ Σολομῶντος
φῆσαντος ἐν Παροιμίαις, ὁ Πλάτων ἐν γ' Πολιτείας 5
φησὶν,

p. 610. 5. συντόμως om. D. 6. δικαίων] δικαίον C.D.F. 9. ὅπως]
ὅπως ὁ Πλάτων C.F.G. qui om. ὁ Πλ. infra. Μοχ ἄκουσον οἷα ὅμοια
φησὶν D. b 4. ἐξεργ. ἔργα] ἔργα ἐξεργ. C.F.G. 8. ἂν om. D.
9. ἐπιστήσῃται] ἐπιστήσεται C.I. ἐπιστήσῃ D. 12. γενομένοις] γενο-
μέναις D.F.G.I. c 3. δῶς] δὲ C. 4. Σολομῶνος F.G.I.
παροιμωδῆσαντος D. 5. ἐν γ'.] Leg. ἐν δ'.

34 In Salomonis Proverbiis ita breviter legitur, *Memoria justorum cum laudibus, nomen vero impiorum exinguitur*. Itemque, *Ne beatum dixeris virum, ante mortem ejus*. Audi vero quemadmodum loci utriusque sententiam Plato Legum septimo reddiderit:

2 E civibus, inquit ille, qui finem vivendi fecerint, eos, si modo corpore vel animo præclare ac strenue se gesserint, legibusque paruerint, laudibus celebrari verum fuerit.

Quidni ante?

3 At dum adhuc vivunt, hoc eos laudationum et cantuum genere prosequi, minus securum, omninoque priusquam decurso quis toto vitæ spatio, laudabili eam exitu terminarit. Atque hæc omnia nobis ex æquo tam mulieribus quam fœminis, qui modo eximia probitate fuerimus, communia sunt.

35 Salomonis in Proverbiis hæc precatio est, *Divitias et paupertatem ne dederis mihi*. Plato autem reipublicæ tertio,

Prov.
10, 7.
Sap. Sir.
11, 28.
p. 801.
extr.

Prov.
30, 8.
[24, p.
831 Bos.]
p. 421.
extr.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Ἔτερα δὲ, ὡς ἔοικε, τοῖς φύλαξιν εἰρήκαμεν, ἃ παντὶ τρόπῳ φυλακτέον ὅπως μὴ ποτε αὐτοὺς λήσῃ εἰς τὴν πόλιν d παραδύντα. Τὰ ποῖα ταῦτα; Πλούτος τε, ἦν δ' ἐγώ, καὶ πενία· ὡς τοῦ μὲν τρυφὴν καὶ ἀργίαν καὶ νεωτερισμὸν ἐμποιούντος, τῆς δ' ἀνελευθερίαν καὶ κακοεργίαν πρὸς τῷ νεω-5 τερισμῷ.

Κακοεργία δέ ἐστι πᾶσα πράξις ἄτιμος.

36 Πάλιν Μωσέως ἐν τοῖς νόμοις φάντος, Ἐκαστος πατέρα αὐτοῦ καὶ μητέρα φοβεῖσθω· καὶ, τίμα τὸν πατέρα 10 σοῦ καὶ τὴν μητέρα σοῦ, ἵνα εὖ σοι ᾖ, καὶ ὁ Πλάτων ὁμοίως Μωσεὶ καὶ τιμᾶν καὶ φοβεῖσθαι ὧδέ πως φησὶν ἐν τοῖς Νόμοις,

Πᾶς δὴ νοῦν ἔχων φοβεῖται καὶ τιμᾷ γονέων εὐχὰς, εἰδὼς p. 611 πολλοῖς καὶ πολλαῖς ἐπιτελεῖς γενομένας.

Καὶ πάλιν ἐν ἐτέρῳ φησὶ,

Πᾶς ἡμῖν αἰδέισθω τὸν ἑαυτοῦ πρεσβύτερον ἔργῳ τε καὶ

c 6. δέ] δὴ F.G. et mox εἰρήκαμεν. Hoc item I. d 2. ταῦτα] τοιαῦτα F. ἦν] ὧν C. 4. κακοεργίαν] κακουργίαν C. qui mox om. κακοεργία—ἄτιμος. κακοεργίαν D. 8. φάντος] φράσαντος D. 10. φοβεῖσθω] φοβεῖσθε C.F.G. Μοx τὸν om. F. 12. μωσῇ] μωσεὶ καὶ C.F.G. καὶ item I. ult. πᾶς δέ] πᾶς δὴ C.D.F. p. 611. 2. ἐπιτελῶς D.

Ergo alia quædam, inquit, ni fallor, reperimus, quæ ne in civitatem furtim unquam et occulte subeant, ab ejus moderatoribus omni provisione cavendum erit. Quænam illa? Opes, inquam, et inopia: quod illæ quidem luxum, ignaviam, rerumque novarum molitionem invehant, hæc vero præter factiones illiberalitatem simul atque malitiam.

Malitiæ autem nomine indignum omne facinus continetur.

36 Mosis hoc in suis legibus præceptum est. Quilibet patrem suum Lev. 19, 3. et matrem timeat. Itemque, Honora patrem tuum, et matrem tuam, Ex. 20, 12. ut bene tibi sit. Hoc metus honorisque genus Plato similiter in Legibus ita sanxit:

Legg. 11. Quicunque mentis compos fuerit, inquit, is parentum suorum preces ac p. 931 e. vota metuet, plurimique faciet, quod in multis et sæpius commissa illa et convicta esse noverit.

Rursusque alio libro:

Legg. 9. Nemo non apud nos eum a quo ætate superabitur, tam opere quam p. 879.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

λόγω. Τὸν δὲ προέχοντα εἴκοσιν ἡλικίας ἔτεσιν ἄρρενα ἢ 5
θῆλυν, νομίζων ὡς πατέρα ἢ μητέρα διευλαβεῖσθω.

37 Μωσέως ἐν τοῖς νόμοις ἀπαγορεύσαντος Ἑβραίοις^b
Ἑβραίους δουλεύειν, καὶ φήσαντος, Ἐὰν κτήσῃ παῖδα
Ἑβραῖον, ἐξ ἔτη δουλεύσει σοί· τῷ δὲ ἐβδόμῳ ἔτει ἐξαπο- 5
στελεῖς αὐτὸν ἐλεύθερον. Καὶ ὁ Πλάτων ὁμοίως ἐν Πο-
λιτεία φησὶ,

Μηδὲ Ἕλληνα ἄρα δοῦλον ἐκτῆσθαι μήτε αὐτοὺς, τοῖς τε
ἄλλοις Ἕλλησιν οὕτω συμβουλεύειν. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.
Μᾶλλον τ' ἂν οὖν οὕτω πρὸς βαρβάρους τρέποιντο, ἐαυτῶν 10
δὲ ἀπέχοντο.

38 Μὴ κινεῖτω γῆς ὅρια μηδεὶς, μήτε οἰκείου πολίτου γείτονος,^c
μήτε ὁμοτέρμονος ἐν ἐσχατιαῖς κεκτημένου ἄλλω ξένῳ γειτο- d
νῶν, νομίσας τὸ τὰ ἀκίνητα κινεῖν ἀληθῶς τοῦτ' εἶναι.

Καὶ ἐξῆς φησὶν,

Ὅς δ' ἂν ἐπεργάζεται τὰ τοῦ γείτονος, ὑπερβαίνων τοὺς

a 4. λόγῳ] ἔπει Plat.   6. νομίζω I.   b 2. Ἑβραίοις Ἑβραίους]
Ἑβραίους Ἑβραίοις C.F.G.I.   4. δουλεύσῃ D.   7. κεκτήσθαι]
ἐκτῆσθαι C.D.F.G.I.   9. μὲν οὖν] τ' ἂν οὖν C.D.F.G.   γ' ἂν οὖν Plat.
10. βαρβάρους] τοὺς β. D.   c 6. ὁμοτέρμονος] ὁμοτέρμωνος C.   d. ἀλη-
θῶς om. C.D.F.G.   Supra κινεῖ F.

verbis observato. Qui autem se annis viginti antecedit, seu vir ille, seu
fœmina fuerit, hunc in patris aut matris loco habens, venerator.

37 Vetuit Moses in legibus, ne Hebræis Hebræi serviant, addiditque,
Si emeris servum Hebræum, sex annos serviet tibi: septimo autem
anno dimittes eum liberum. Quibus gemina Plato in Republica præ-
cipiens :

Ex. 21, 2.
Deut. 15,
12.

Græcum, inquit, servum Græcus nemo possideat, idque cum cives nostri
diligenter observent, tum aliis quoque Græcis idem ut faciant auctores
sint. Prorsus, inquit. Sic enimvero futurum est, ut multo libentius, dum
sibi mutuo parcent, in barbaros arma convertant.

Rep. 5.
p. 469.

38 Nemo, inquit, agri fines moveto, neque civis ullius sui quem vicinum
habuerit, neque alterius cujuscunque finitimi etiam extranei, qui fundum
sub extremos agri sui limites possideat; ratus vere id esse, immota, quod
aiunt, loco movere.

Legg.
p. 842.
extr.

Tum addit,

Si quis fixos limites transiliens vicini agrum cum suo coluerit, non modo

p. 843.

ΠΑΛ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

ὄρους, τὸ μὲν βλάβος ἀποτινέτω, τῆς δὲ ἀναιδείας ἅμα καὶ 5
ἀνελευθερίας ἔνεκα ἰατρεύόμενος διπλάσιον τοῦ βλάβους ἄλλο
ἐκτισάτω τῷ βλαφθέντι.

39 Ἐνὶ δὲ λόγῳ, πατὴρ οὐκ οἶδ' καὶ τιμωρίας παίδων μηδὲν
συνέπεσθαι, πλὴν εἴαν τις τινὶ πατὴρ καὶ πάππος καὶ πάπ- p. 612
που πατὴρ ἐφεξῆς ὄφλῃσι θανάτου δίκην.

40 Μωσέως νόμου φάντος, Ἐὰν κλέψῃ τις μόσχον, ἢ 5
[359] πρόβατον, καὶ σφάξῃ αὐτὸ, ἢ ἀποδῶται, πέντε μόσχους
ἀποτίσει ἀντὶ τοῦ μόσχου, καὶ τέσσαρα πρόβατα ἀντὶ προ-
βάτου· εἰ δὲ καταλειφθῇ καὶ εὗρεθῇ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ
κλέμμα, ἀπὸ μόσχου καὶ ὄνου ἕως προβάτου ζῶντα διπλά 10
ἀποτίσει, ἐπάκουσον ὥς καὶ ὁ Πλάτων τούτοις ἔπεται b
λέγων,

Κλέπτης δὲ εἴαν τε μέγα, εἴαν τε μικρὸν κλέπτῃ τις, εἰς αὐ-
τὸν νόμος ἐπικείσθω, καὶ μία δίκης τιμωρία σύμπτῃσι. Τὸ μὲν
γὰρ δὴ κλαπέν χρεὼν διπλάσιον πρῶτον ἐκτίνειν, εἰ δὲ ὄφλῃ 5
τις τὴν τοιαύτην δίκην, καὶ ἱκανὴν ἔχῃ τὴν ἄλλην οὐσίαν

d 4. ἀποτινέτω] ἀποτινύτω I. 6. ἐκτισάτω] ἐκτησάτω C. ult. μη-
δεν] μηδέν I.

p. 612. 2. δίκην] θανάτου δίκην C.D.E.F.G.I. 8. προβάτου] τοῦ
πρ. F.G. b 2. μικρὸν] σμικρὸν C.G.I. qui mox om. αὐ. Supra
κλέπτῃ D.G.I. qui om. αὐ cum F. 4. σύμπτῃσι] σύμπτῃ D. 5. ἐκ-
τείνειν D. 7. ἔχει D.

justum ei damnum sarcito, verum etiam ut hominis impudentiæ et illibe-
ralitati medicina fiat, illati detrimenti duplum alterum ei quem læserit,
repræsentato.

39 Rem ut verbo complectar, inquit, nec parentis probra nec pœnæ libe-
rorum quemquam alium consequantur, nisi si quando pater, et avus, et avi
p. 856. pater continenti serie pœnas luere debeant.

40 Mosis lex est: Si quis furatus fuerit vitulum aut ovem, si jugula-
verit, aut vendiderit, quinque vitulos reddet pro vitulo, et quatuor oves
Ex. 22, 1, 4. pro ove. Quod si deprehensum fuerit, et repertum in manu ejus
furtum, a vitulo et asino usque ad ovem, viventia dupla restituet. Audi
jam, quemadmodum Plato similia statuatur:

p. 857 a. Si fur, inquit, rem quamlibet, seu magnam seu parvam furabitur, lex in
omnes una, una judicio pœna statuatur: primum, quod furto sublatum
erit, uti duplum ejus repræsentet, quisquis furti damnatus erit, si modo
supra sortem solvere per reliquarum facultatum copiam poterit: sin

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

ἀποτίνειν ὑπὲρ τοῦ κλήρου, ἐὰν δὲ μὴ, δεδέσθαι ἕως ἂν ἐκ-
τίσῃ, ἢ πείσῃ τὸν καταδικασάμενον.

41 Πάλιν Μωσέως φάντος, Ἐὰν δὲ ἐν τῷ διορύγματι εὐ-
ρεθῇ ὁ κλέπτης, καὶ πληγεῖς ἀποθάνῃ, οὐκ ἔστιν αὐτῷ φό-
νος, συνάδει καὶ τούτῳ λέγων ὁ Πλάτων, 5

Νύκτωρ φῶρα εἰς οἰκίαν ἰόντα ἐπὶ κλοπῇ χρημάτων ἐὰν
ἐλὼν κτείνει τις, ἔστω καθαρὸς· καὶ ἐὰν λωποδύτην ἀμυνόμε-
νος ἀποκτείνει, καθαρὸς ἔστω.

42 Ἐὰν δὲ ἄρα ὑποζύγιον ἢ ζῶον ἄλλο τι φονεύσῃ τινα, d
πλὴν τῶν ὅσα ἐν ἀγῶνι τῶν δημοσίων τιθεμένων ἀθλεύοντά τι
τοιούτον δράσῃ, ἐπέξίτωσαν μὲν οἱ προσήκοντες τοῦ φόνου 5
τῷ κτείναντι, διαδικάζοντων δὲ τῶν ἀγρονόμων οἷσιν ἂν καὶ
ὁπόσοις προστάξῃ ὁ προσήκων, τὸ δὲ ὄφλον ἕξω τῶν ὄρων
τῆς χώρας ἀποκτείναντας διορίσαι.

Ταῦτα ὁ Πλάτων. Ὅ δὲ Μωσῆς προλαβὼν φησιν, 10

Ἐὰν δὲ κερατίσῃ ταῦρος ἄνδρα ἢ γυναῖκα καὶ ἀποθάνῃ, p. 613

b 9. τὸν καταδικαζόμενον] ἢ πείσῃ τὸν καταδικασάμενον C.D.E.F.G.I.
c 3. διωρ.] διορ. C.D.I. 6. εἰσιόντα D. d 4. ἀεθλεύοντα F.G.
7. ὁπόσοις] πόσοις C.F.G.I. 9. ἀποκτείναντας] ἀποκτείναντος C.
ἀποκτείναντα D.

autem; in vinculis sit, donec aut solverit, ut ab eo a quo furti damnatus
est, veniam impetrarit.

41 Præterea, cum ita statuisset Moses, Si fur parietem effodiens de- Ex. 22, 2.
prehensus, et plagis acceptis mortuus fuerit, cædes alteri non imputa-
bitur. Plato deinde affinia sanciens,

Qui nocturnum furem inquit, in ædes furandi animo subeuntem inter-
fecerit, innocens esto. Similiter qui grassatorem, dum vim vi repellit,
occiderit, innocens esto. Plato Legg. 9. p. 874.

Si jumentum, inquit Plato, aut aliud animantis genus quempiam inter-
fecerit, nisi tamen ab aliquo ex iis, quæ ad publicos solennesque ludos adhi-
bentur, in ipso certaminis æstu id fieret, cædis reum ab interfecti propin-
quis peragatur. Qua de causa cognoscant agrorum curatores ii, quibus a
propinquo mandatum negotium erit. Ii vero damnatum jumentum, ubi
morte mulctaverint, ex illius regionis finibus ejciant.

42 Hæc Plato. Ante quem Moses ita jam hoc in genere statuerat, Ex. 21,
Si taurus virum aut mulierem cornu percusserit, si percussus mortuus 28.
VOL. III. E e

λίθοις λιθοβοληθήσεται ὁ ταῦρος, καὶ οὐ βρωθήσεται τὰ κρέα αὐτοῦ· ὁ δὲ κύριος τοῦ ταύρου ἀθῶος ἔσται.

- 43 Τῆς προφητικῆς γραφῆς λεγούσης, Ὑιὲ ἀνθρώπου· ἰδοὺ γεγόνασί μοι ὁ οἶκος Ἰσραὴλ ἀναμεμιγμένοι πάντες¹⁰ χαλκῷ καὶ κασσιτέρῳ καὶ σιδήρῳ καὶ μολίβδῳ, ἐν β μέσῳ καμίνου ἀργυρίου ἀναμεμιγμένοι εἰσί. Διὰ τοῦτο εἰπὼν τάδε λέγει Κύριος, Ἀνθ' ὧν ἐγένεσθε πάντες εἰς σύγκρασιν μίαν, διὰ τοῦτο ἐγὼ εἰσδέξομαι ὑμᾶς, καθὼς εἰσδέχεται ἄργυρος, καὶ χαλκός, καὶ σίδηρος, καὶ μόλιβδος, καὶ κασσίτερος εἰς μέσον καμίνου, τοῦ ἐκφυσῆσαι εἰς αὐτοὺς πῦρ, τοῦ χωνευθῆναι, καὶ ὁ Πλάτων ὡσαύτως ἐπάκουσον ἃ φησιν·

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

- 2 Οὐκοῦν ἀκούετε λοιπὸν τοῦ μύθου. Ἐσμὲν γὰρ δὴ πάντες¹⁰ οἱ ἐν τῇ πόλει ἀδελφοί, ὥς φήσομεν πρὸς αὐτοὺς μυθολογούντες, ἀλλ' ὁ θεὸς πλάττων, ὅσοι μὲν ὑμῶν ἱκανοὶ ἄρχειν,^c

p. 613. 2. κρέατα] κρέα C.F.G.I. τὸ κρέας D. qui supra καὶ οὐ βρωθήσεται ὁ ταῦρος καὶ οὐ. 3. ἔστω F. b. μολίβδῳ] μολίβδῳ C.F.G. et sic infra. μολύβδῳ καὶ σιδήρῳ I. 2. ἀργυρίου ἀναμεμιγμένοι] ἀργύριον ἀναμεμιγμένον C.D.F.G.I. 3. εἰπέ] εἶπον C.D.E.F.I. 4. σύγκρασιν] σύγκρισιν F. 6. μόλιβδος] μόλιβδος I. 7. ἐκφυσ.] ἐκφυσ. C.F.G. 8. πρὸς αὐτοὺς D. 10. γὰρ δὴ] δὴ om. C.F.G. 12. ὥς φασιν om. C.F.G. post ἀλλ'. c. ἡμῶν] ὑμῶν C.D.E.F.G. Supra ἀλλ' ὁ θεὸς πλάττων D. ἀλλ' ὥς φησι πλάττων (πλάττων I.) E.I.

fuert; lapidabitur taurus, nec comedentur carnes ejus: dominus vero tauri innocens erit.

- 43 Prophetæ vox est. Fili hominis: Ecce facti sunt mihi domus Israel, permixti omnes ære, et stanno, et ferro, et plumbo. In medio fornacis argenti permixti sunt. Propterea dic, Hæc dicit Dominus, Pro eo quod facti estis omnes in massam unam, propterea ego suscipiam vos, quemadmodum suscipitur argentum, et æs, et ferrum, et plumbum, et stannum in medio fornacis, ut insuffletur in eos ignis, ipsique conflentur. Jam audi sis, quam affinia loquatur Plato.

Plato
Rep. 3.
p. 415.

- 2 Fabulæ igitur, inquit, quod superest audite. Enimvero quotquot in civitate versamur, (sic enim hanc iis fabulam pertexemus) fratres sumus omnes. Verum fictor ille deus, ut aiunt, qui ex nobis ad imperandum

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

χρυσὸν ἐν τῇ γενέσει ξυνέμισγεν αὐτοῖς, διότι τιμιώτατοί
εἰσιν· ὅσοι δ' ἐπικουροὶ, ἄργυρον· σίδηρον δὲ καὶ χαλκὸν τοῖς
3 γεωργοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις δημιουργοῖς. Ἄτε οὖν ξυγγενεῖς 5
ὄντες ἅπαντες, τὸ μὲν πολὺ ὁμοίους ἂν ὑμῖν αὐτοῖς γεννῶτε,
ἔστι δ' ὅτε ἐκ χρυσοῦ γεννηθεῖη ἂν ἀργυροῦν, καὶ ἐξ ἀργυροῦ
4 χρυσοῦν ἔκγονον, καὶ τᾶλλα πάντα ἐξ ἀλλήλων οὕτως. Τοῖς 10
οὖν ἄρχουσι καὶ πρῶτον καὶ μάλιστα παραγγέλλει ὁ θεός,
ὅπως μηδενὸς οὕτω φύλακες ἀγαθοὶ γένωνται, μὴδ' οὕτω
σφόδρα φυλάξωσι μηδὲν, ὡς τοὺς ἐκγόνους, ὃ τι αὐτοῖς τού- d
των ἐν ταῖς ψυχαῖς παραμέμικται, καὶ εἰς σφέτερος ἔκγονος
[360] ὑπόχαλκος ἢ ὑποσίδηρος γένηται, μηδενὶ τρόπῳ κατελεήσωσιν,
ἀλλὰ τὴν τῇ φύσει προσήκουσαν τιμὴν ἀποδιδόντες ὥσουσιν 5
ἢ εἰς δημιουργοὺς ἢ γεωργοὺς, καὶ εἰς αὐτὰ ἐκ τούτων ἢ ὑπό-
χρυσος ἢ ὑπάργυρος φυῇ τις, τιμήσαντες ἀνάξουσιν τοὺς μὲν
εἰς φυλακὴν, τοὺς δ' εἰς ἐπικουρίαν, ὡς χρησίμου ὄντος τότε 10
τὴν πόλιν διαφθαρῆναι, ὅταν αὐτὴν ὁ σιδηροῦς φύλαξ, ἢ ὁ

c 2. ξυνέμισγεν] ξυνέσμιγεν C.D.F.G.I. 5. γεωργικοῖς D. 7. ἡμῖν]
ὑμῖν C.E.G. γεννῶμεν] γεννῶνται C.E.F.G.I. γενῶνται D. qui mox δὲ τό.
γεννῶτε Plat. 9. ἔκγονον D. qui infra ἐκγόνους et ἔκγονος. 12. ἀγ.
οὕτω γ. D. γένωνται] ἔσονται Plat. et mox φυλάξουσιν—κατελεήσωσι.
d 6. ἢ ὡς γεωργ. D. ἢ εἰς δημ. C.E.F.G.I. ἢ ὡς δ. edd. 10. χρησί-
μου] χρησιμοῦ Plat. ult. φύλαξ ἢ ὁ χ. διαφυλάξῃ] διαφυλάξῃ ὁ χ.
φυλ. C.F.G. διαφυλάξῃ καὶ ὁ D. omisso mox φυλάξῃ.

apti essent, aurum iis dum procrearentur admiscuit, ex quo plurimum
dignitatis consequuti sunt. Qui vero ad operam aliis navandam idonei
forent, his argentum aspersit: agricolis denique ac cæteris opificibus,
3 ferrum atque æs infudit. Ergo cum tanta omnes cognatione conjuncti
simus, nobis quidem ut plurimum similes procreamus: sed tamen con-
tingit aliquando, ut ex aureo argenteum, vel ex argenteo aureum, cætera-
4 que vicissim omnia ex aliis illis aut subæreos, aut subferreos esse cogno-
verint, iis nihil prorsus indulgeant, sed illos prout naturæ suæ conditio
postulabit, in opificum aut agricolarum classem ordinemque transcribant.
Similiter, quos vel subaureos, vel subargenteos a natura factos esse depre-
henderint, eos pro sua quemque dignitate, ad rempublicam vel gerendam,
vel juvandam admoveant. Tum enim utique rempublicam interire oport-
tebit, cum ejus administrationem ferreus quispiam æreusve custos susce-

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

χαλκοῦς διαφυλάξῃ. Τοῦτον οὖν τὸν μῦθον ὅπως ἂν πει- p.614
σθίειν, ἔχεις τινὰ μηχανήν;

44 Τῆς παρ' Ἑβραίοις προφητείας φασκούσης πρὸς τοὺς
προεστῶτας τοῦ πλήθους, Ὡ ποιμένες Ἰσραὴλ, μὴ βό-
σκουσι ποιμένες ἑαυτοὺς; Οὐ τὰ πρόβατα βόσκουσιν οἱ
ποιμένες; Ἴδου τὸ γάλα κατεσθίετε, καὶ τὸ παχὺ σφά- b
ζετε, καὶ τὰ ἔρια περιβάλλεσθε, καὶ τὰ πρόβατά μου οὐ
βόσκετε· καὶ τὸ ἀπολωλὸς οὐκ ἐζητήσατε, καὶ τὸ συντε-
τριμμένον οὐ κατεδήσατε, καὶ τὸ πλανώμενον οὐκ ἐπεστρέ- 5
ψατε· ἀλλὰ καὶ τοῦ σωτηρίου λόγου φάσκοντος, Ὁ
ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβά-
των· ὁ δὲ μισθωτὸς, καὶ οὐκ ὢν ποιμὴν, οὗ οὐκ ἔστιν ἴδια
τὰ πρόβατα, καταλείπει αὐτὰ, ἐπάκουσον καὶ τοῦ Πλά- 10
τωνος, ἐν τῷ πρώτῳ τῆς Πολιτείας, ὅπως ποτὲ ταῦτα c
διερμηνεύει·

2 Νῦν δὲ ὁράς, ὦ Θρασύμαχε, ἔτι γὰρ τὰ ἔμπροσθεν ἐπι-
σκεψόμεθα, ὅτι τὸν ὡς ἀληθῶς ἱατρὸν τὸ πρῶτον ὀριζόμενος

p. 614. 7. τοῦ] τοὺς E. 8. ποιμένες] ποιμένας C. 10. καὶ τὸ]
καὶ om. C.G. b. καὶ τὰ] καὶ om. F. 2. ποιμένετε D. qui mox
om. καὶ τὸ συντ.—κατεδήσατε. 7. ἑαυτοῦ] αὐτοῦ C.D.F.G. 9. οὐ
οὐκ] οὐ om. F. c 2. ἐπισκεψόμε.] ἐπισκεψόμ. C. ἱατρὸν—ἀληθῶς om. E.
3. τὸ om. D.

perit. Num tu vero artem aliquam atque rationem in promptu habes, qua
hæc iis fabula persuaderi possit?

44 Alia quædam apud Hebræos prophetia est, qua populi principes ita
Ezech. compellantur. *O pastores Israel, numquid pastores semetipsos pascunt? nonne pastores oves suas pascunt? Ecce lac comeditis, et quod crassum
34, 2. est jugulatis, et lanis operimini, oves autem meas non pascitis: quod perierat non quæsiistis, et quod confractum erat non alligastis, et quod erraverat non reduxistis. Quo etiam illud salutaris evangelii pertinet, Bonus pastor animam suam ponit pro ovibus suis: mercenarius autem, et qui non est pastor, cujus non sunt oves propriæ, dimittit eas. Jam vero Platonem audi, quemadmodum illa ipsa primo de Republica interpretetur.*

Joa. 10. 11, 12. 2 Nunc autem, inquit, vides, mi Thrasymache, (ut superiora illa denuo
Plato Rep. 1. repetamus,) te, qui verum medicum principio definieris, deinceps tamen
p. 345.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

τὸν ὡς ἀληθῶς ποιμένα, οὐκέτι ᾧ δεῖν ὕστερον ἀκριβῶς 5
φυλάξαι, ἀλλὰ πιαίνειν οἷε αὐτὸν τὰ πρόβατα, καθόσον
ποιμὴν ἐστίν, οὐ πρὸς τὸ τῶν προβάτων βέλτιστον βλέ-
ποντα, ἀλλ' ὥσπερ δαιτυμόνα τινὰ καὶ μέλλοντα ἐστιάσα-
σθαι πρὸς τὴν εὐωχίαν, ἢ αὖ πρὸς τὸ ἀποδόσθαι, ὥσπερ 10
χρηματιστὴν ἀλλ' οὐ ποιμένα. Τῇ ποιμενικῇ δ' οὐ δῆπου
ἄλλου του μέλει, ἢ ἐφ' ᾧ τέτακται, ὅπως τοῦτ' τὸ βέλτι- d
στον ἐκποριεῖ· ἐπεὶ τὰ γε αὐτῆς, ὥστ' εἶναι βελτίστην ἱκανῶς
δῆπου ἐκπεπόρισται, ἕως γε ἂν μηδὲν ἐνδὲρ τοῦ ποιμενικῇ
εἶναι. Οὕτω δὲ ᾧ μὴν ἔγωγε νῦν δὲ ἀναγκαῖον εἶναι ἡμῖν 5
ὁμολογεῖν πᾶσαν ἀρχὴν, καθόσον ἀρχή, μηδενὶ ἄλλῃ τὸ
βέλτιστον σκοπεῖσθαι ἢ ἐκείνῃ τῇ ἀρχομένῃ τε καὶ θερα-
πευομένῃ, ἐν πολιτικῇ καὶ ἰδιωτικῇ ἀρχῇ. Σὺ δὲ τοὺς ἄρ-
χοντας ἐν ταῖς πόλεσι, τοὺς ὡς ἀληθῶς ἄρχοντας, ἐκόντας 10
οἷε ἄρχειν;

45 Τῆς παρ' Ἑβραίοις προφητείας λεγούσης, Ἐκ τοῦ p. 615
φύβου σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν, καὶ ὠδινήσαμεν, 5

c 6. ποιμαίνειν] πιαίνειν C.D.F.G.I. 9. ἐστιάσασθαι] ἐστιάσαι C.
D.F.G.I. ἐστιάσασθαι Plat. d. ἐκποριεῖ] ἐκποιεῖ C.F.G. τοῦτο—
ἐκπορῶν D. τοῦτο item E. 2. βελτίστη] βελτίστην C.D.E.F.G.I.
3. ποιμενικῇ] ποιμενικὸν C. Supra γε ἂν om. E.F.G. 4. ὥστε]
οὕτω C.I. Viger. ὥστε E. 9. ὡς om. D.

veri pastoris esse noluisse, diligenter ac studiose gregem custodire, sed
potius eum, quatenus pastor est, sic oves suas pascere, ut non jam qui oves
optime habeant, sed epulonis cujusdam convivium instruentis more, qui
laute convivas suos excipiat, attente consideret: vel sane quemadmodum
eas, tanquam æruscator aliquis, non tanquam pastor, suo compendio
vendat. Arti sane pastoralī curæ aliud nihil est, quam ut creditis sibi
commissisque gregibus optima quæque ac saluberrima provideat. Nam
artem ipsam quod attinet, abunde nō fallor, rebus per sese omnibus, ut
optima illa vereque pastoralis omnino sit, necessariis instructa est. Ita
nunc quidem fateri necesse esse arbitrabar, principatum omnem, quatenus
principatus est, ejusmodi esse, qui alteri nemini, quam potestati suæ fidei-
que commissis, optima quæque prospiciat, seu publicus ille sit, seu privatus
etiam principatus. Tu vero rerumpublicarum principes, si vere modo
principes fuerint, principatum ultro gerere arbitraris?

45 Alterius apud Hebræos prophætæ vox est, *Ex timore tuo, Domine*, Isa. 26, 18.

καὶ ἐτέκομεν πνεῦμα σωτηρίας· ὁ Πλάτων ἐν Θεαιήτῳ
τάδε λέγοντα Σωκράτην ποιεῖ·

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Πάσχουσι δὴ οἱ ἐμοὶ συγγιγνόμενοι ταῦτὸν ταῖς τικτού-
σαις· ὠδίνουσι γὰρ, καὶ ἀπορίας ἐμπίπλυνται νύκτας τε καὶ 10
ἡμέρας πολὺ μᾶλλον ἢ ἐκεῖναι. Ταύτην δὲ τὴν ὠδῖνα ἐγείρειν
τε καὶ ἀποπαύειν ἡ ἐμὴ τέχνη δύναται. b

46 Τοῦ προφήτου Ἰεζεχιὴλ φήσαντος, Καὶ ἐγένετο ἐπ'
ἐμὲ χεὶρ Κυρίου, καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ πνεῦμα ἑξαΐρον ἤρχετο 5
ἀπὸ Βορρᾶ. Καὶ ἐξῆς εἰπόντος, Καὶ ἐν τῷ μέσῳ, ὡς
ὁμοίωμα τεσσάρων ζώων. Καὶ ἡ ὄρασις αὐτῶν ὡς ὁμοίωμα
ἀνθρώπου ἐπ' αὐτοῖς, καὶ πρόσωπα τέσσαρα τῷ ἐνί. Καὶ
ὁμοιώσις τῶν προσώπων αὐτῶν, πρόσωπον ἀνθρώπου, καὶ 10
πρόσωπον λέοντος ἐκ' δεξιῶν τοῖς τέσσαρσι, καὶ πρόσωπον c
μύσχου ἐξ ἀριστερῶν τοῖς τέσσαρσι. Καὶ πρόσωπον ἀετοῦ

[361] τοῖς τέσσαρσι. Καὶ ὁ Πλάτων ὁμοίως, ἄκουσον ἅ φησι·

2 Νῦν δὴ, ἔφην, αὐτῷ διαλεγόμεθα, ἐπειδὴ διωμολογησά-

p. 615. 7. Σωκράτει D. 8. ἐν ταῖς τικτ. E.I. 9. ἐμπίπλυνται]
ἐπιμπ. I. 10. ἐκεῖναι] κείναι C.F.G. 11. δὴ] δὲ D. b 5. καὶ ἤρχ. D.
6. ὡς om. I. 7. τεσσάρων—αὐτῶν ὡς om. C.F.G. qui mox post αὐτοῖς καὶ
inserunt, αὐτῇ ἡ ὄρασις αὐτῶν ὁμοίωμα τεσσάρων ζώων καὶ τέσσαρα προσ. c
8. ἀνθρώπου] ἀνθρώπων D. 9. καὶ om. D. c 3. νῦν δ'] νῦν δὴ
C.F.G.

in utero concepimus, et parturivimus, et peperimus spiritum salutis.
Plato autem in Theæteto Socratem ita loquentem inducit.

p. 151.

Qui consuetudine mea utuntur, inquit, ii fæminis parientibus persimiles
sunt. Parturiunt illi siquidem, et noctes atque dies ipsis etiam puerperis
vehementius angi solent. Hunc vero partus dolorem artis meæ vi cum
excitare ipse, tum etiam levare possum.

Ezech.
1, 3, 4.

46 Ezechielis prophetae est quod sequitur, *Et facta est super me manus*
Domini, et vidi, et ecce ventus turbinis veniebat ab Aquilone. Et
paulo post, Et in medio, quasi similitudo quatuor animalium. Et hic
aspectus eorum. Quasi similitudo hominis in eis, et quatuor facies uni.
Similitudo autem vultuum eorum, facies hominis, et facies leonis a
dextris ipsorum quatuor; facies autem vituli a sinistris ipsorum qua-
tuor. Et facies aquilæ ipsorum quatuor. Nunc audi sis, quam similia
Plato loquatur.

Plato
Rep. 9.
p. 588.

2 Jam vero (sic ad ipsum ego) hac de re philosophemur, quandoquidem

μεθα, τό τε ἀδικεῖν καὶ τὸ δίκαια πράττειν, ἢν ἐκάτερον ἔχει 5
 δύναμιν. Πῶς; ἔφη. Εἰκόνα πλάσαντες τῆς ψυχῆς λόγῳ,
 ἵνα εἰδῇ ὁ ἐκείνα λέγων οἷαν ἔλεγε. Ποίαν τινά; ἦδ' ὅς.
 Τῶν τοιούτων τινὰ, ἦν δ' ἐγώ, οἶαι μυθολογούνται παλαιαὶ 10
 γενέσθαι φύσεις, ἣ τε Χιμαίρας καὶ ἡ Σκύλλης καὶ Κερβέρου,
 καὶ ἄλλαι τινὲς συχνὰ λέγονται συμπεφυκυῖαι ἰδέαι πολλὰι
 3 εἰς ἓν γενέσθαι. Λέγονται γάρ, ἔφη. Πλάττε τοίνυν μίαν d
 μὲν ἰδέαν θηρίου ποικίλου καὶ πολυκεφάλου, ἡμέρων δὲ θηρίων
 ἔχοντος κεφαλὰς κύκλῳ καὶ ἀγρίων, καὶ δυνατοῦ μεταβάλλειν
 καὶ φύειν ἐξ αὐτοῦ ταῦτα πάντα. Δεινοῦ πλάστου, ἔφη, τὸ 5
 ἔργον· ὅμως δ', ἐπειδὴ εὐπλαστότερον κηροῦ καὶ τῶν τοιού-
 4 των ὁ λόγος, πεπλάσθω. Μίαν δὴ τοίνυν ἄλλην ἰδέαν
 λέοντος, μίαν δὲ ἀνθρώπου· πολὺ δὲ μέγιστον ἔστω τὸ πρῶ-
 τον, καὶ δεύτερον τὸ δεύτερον. Ταῦτ', ἔφη, ῥάω, καὶ πέπλα- 10
 σται. Σύναπτε τοίνυν αὐτὰ εἰς ἓν τρία ὄντα, ὥς τέ πη
 ξυμπεφυκέναι ἀλλήλοις. Ξυνῆπται, ἔφη. Περιπλάσον δὴ
 p. 616

c 5. τό τε] τοῦ τε C.D.F.G.I. τὸ δ. πράττειν] τοῦ δ. πράσσειν C.
 F.G. τοῦ item D.E. 7. εἰδῇ] ἴδῃ C.D.F.G. Supra πλάσαντα E.I.
 12. λέγονται—γενέσθαι om. C.F.G.I. d 2. μίαν μὲν] μὲν om. C.F.G.
 3. πολυμόρφου D. 5. πλάστου] πλείστον D. 6. ὅμως] ὅμως δ' C.
 F.G.I. 8. μίαν δὴ] μίαν δὲ C.G. μηδέμιαν D. 10. καὶ τὸ δεύτ. D.
 p. 616. σύναπτε] ξυνῆπται C. ξυν. I. 2. ὄντα] ἔχοντα D.E.F.G.I.
 Mox ἀλλήλοιν D. 3. δὲ αὐτοῖς] δὴ αὐτοῖς C.F.G.

inter nos convenit, qualem injuste ac juste se gerere vim et rationem
 habeat. Quomodo, inquit, philosophari placet? Ita nimirum, inquam, ut
 imaginem animi quandam oratione fingamus, ut quisquis illa commemora-
 bit, quo de loquatur intelligat. Quam porro? inquit ille. Cui ego. Ali-
 quam ejusmodi, quales naturas olim Chimære, Scyllæ, Cerberi, aliasque
 non paucas fuisse fabulantur, quarum multiplices formæ inter sese com-
 3 plexæ, unum in aliquid ortu ipso coalescerent. Sane, inquit, ejusmodi
 aliquas extitisse ferunt. Age ergo, inquam, finge mihi variæ cujusdam ac
 multicipitis animantis speciem, unam illam quidem, sed tamen ejusmodi,
 quæ partim cicurum, partim ferarum capitibus in orbem pluribus instructa,
 eadem non mutare modo, sed etiam producere omnia ex sese possit.
 Fictoris, inquit, opus narras oppido quam solertis: sed tamen, quando
 istis etiam de rebus vel cera ipsa faciliior ac mollior ad fingendum oratio
 4 est, fingatur illud sane. Tum, aliam mihi deinceps leonis speciem finge,
 itemque hominis aliam: ita quidem ut prior illa longe maxima sit, posterior
 vero magnitudine quoque posterior. Hæc vero, inquit, etiam faciliora
 sunt, itaque ficta jam sunt. Jam unum in aliquid tria ista conflato, quasi
 sub ortum inter sese coaluerint. Conflata sunt, inquit. Iis tu porro ex-

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

αὐτοῖς ἔξωθεν ἐνὸς εἰκόνα, τὴν τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε τῷ μὴ
δυναμένῳ τὰ ἐντὸς ὁρᾶν, ἀλλὰ τὸ ἔξω μόνον ἔλντρον ὁρῶντι, 5
ἐν ζῶν φαίνεσθαι, ἄνθρωπον. Περιπέπλασται, ἔφη. Λέ-
γωμεν δὴ τῷ λέγοντι, ὡς λυσιτελεῖ τούτῳ ἀδικεῖν τῷ ἀνθρώ-
πῳ, δίκαια δὲ πράττειν οὐ ξυμφέρει, διότι οὐδὲν ἄλλο φήσει 10
ἢ λυσιτελεῖν αὐτῷ τὸ παντοδαπὸν θηρίον εὐχούντι ποιεῖν
ἰσχυρὸν καὶ τὸν λέοντα καὶ τὰ περὶ τὸν λέοντα, τὸν δὲ b
ἄνθρωπον λιμοκτονεῖν καὶ ποιεῖν ἀσθενῆ, ὥστε ἔλκεσθαι ὅπῃ
ἂν ἐκείνων ὁπότερον ἄγῃ, καὶ μηδὲν ἕτερον ἐτέρῳ ξυνεθίζειν
μηδὲ φίλον ποιεῖν, ἀλλ' ἐὰν αὐτὰ ἐν αὐτοῖς δάκνεσθαι τε καὶ 5
6 μαχόμενα ἐσθίειν ἄλληλα. Παντάπασι γὰρ, ἔφη, ταῦτ'
ἂν λέγοι ὁ τὸ ἀδικεῖν ἐπαινῶν. Οὐκοῦν αὖ ὁ τὰ δίκαια λέγων
λυσιτελεῖν φαίῃ ἂν δεῖν ταῦτα πράττειν καὶ ταῦτα λέγειν,
ὅθεν τοῦ ἀνθρώπου ὁ ἐντὸς ἄνθρωπος ἐστὶ ἐγκρατέστατος, 10
καὶ τοῦ πολυκεφάλου θρέμματος ἐπιμελήσεται ὥσπερ γεωρ- c
γὸς, τὰ μὲν ἡμερα τρέφων καὶ τιθασσέων, τὰ δὲ ἄγρια
ἀποκωλύων φύεσθαι, ξύμμαχον ποιησάμενος τὴν τοῦ λέοντος 5

a 6. ὁρῶντι] ιδόντι D. 7. λέγωμεν] λέγομεν D. 9. ξυμφ.]
συμφ. C.F. ξυμφέρειν D. 10. φήσει] φύσει D. b. τὸν λ.] καὶ
τὸν λ. C.D.E.F.G.I. 3. ἂν om. D. ἐκείνων] ἐκείνον I. 4. ἕτε-
ρον ἐτέρως E. 5. αὐτὰ] αὐτὸς I. γε καὶ D.F.G.I. 7. λέγοι δ]
λέγοιο C.D.F.G.I. c 2. ἡμέτερα D.I.

trinsecus communem unius, sed hominis effigiem, circumdato, ut qui, quod
interiorem illam speciem pervidere non possit, externum hoc duntaxat
involverum aspiciet, huic unum aliquod animal, homo, inquam, unus ap-
pareat. Circumdatam puta, inquit. Nunc ei demum, qui injuste agere
huic homini conducere velit, juste idem prodesse neget, aliud eum nihil
dicere opponamus, quam id ipsi conducere, uti dum bestiam illam pascit
adeo multiplicem, leonem quidem leonisque partes viribus augeat; homi-
nem vero fame conficiat, tamque imbecillum esse permittat, ut quocunque
alterutrum ex illis abduxerit, rapiatur: adeoque nunquam alterum cum
altero mutua familiaritate conciliet, sed potius pugnare inter sese perpetuo,
6 mordere invicem, ac devorare patiatur. Prorsus, inquit, hæc dixerit, quis-
quis injuriam facere, laudi tribuerit. Ergo, similiter, inquam, æquitatis
officia juvare qui dixerit, is simul ea cum verbis, tum rebus etiam ipsis
usurpanda esse dixerit, quorum vi homo nostri hujus hominis interior
summum teneat principatum, sicque tanquam agricola, animantis illius
multiplicitis curam suscipiens, quicquid mansuetum erit, alat ipse, et magis
magisque cicuret; ferum contra quicquid et immane foret, id ne existere
quidem nascique patiatur, adhibito etiam naturæ leonis auxilio: atque ita

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

φύσιν, καὶ κοινῇ πάντων κηδόμενος, φίλα ποιησάμενος ἀλλή-
λοις τε καὶ αὐτῷ, οὕτω θρέψει ; Κομιδῇ γὰρ αὐτὸ λέγει ταῦτα
ὅ τὸ δίκαιον ἐπαινῶν.

47 Τοῦ παντὸς Ἑβραίων ἔθρους εἰς δώδεκα φυλὰς διε-^d₅
σταλμένου, καὶ ὁ Πλάτων ὁμοίως τοῦτο χρῆναι δεῖν
ἐπὶ τῶν αὐτοῦ πολιτῶν φυλάξαι νομοθετεῖ, λέγων ὧδε

Δώδεκα μὲν ἡμῖν ἡ χώρα πᾶσα εἰς δύναμιν ἴσα μόρια νενε-
μήσθω, φυλὴ δὲ μία τῷ μορίῳ ἐκάστῳ ἐπικληρωθεῖσα κατ' ¹⁰
ἐνιαυτὸν παρεχέτω πέντε, οἷον ἀγρονόμους τε καὶ φυλάρ-
χους.

Καὶ πάλιν φησὶ,

Ταξιάρχους αὐτοῖσι προβάλλεσθαι μὲν τοὺς αἰρεθέντας
στρατηγούς δώδεκα, ἐκάστη φυλῇ ταξίαρχον.

48 Τῆς παρὰ παισὶν Ἑβραίων πάλαι πρότερον συνε-^{p. 617}₅
στώσης βασιλικῆς μητροπόλεως, ἅποθεν μὲν θαλάσσης ^b
οὔσης, ἐν ὄρεσι δὲ κατῳκισμένης, ἀμφορόν τε γῆν

c 5. φίλα ποιησάμενος om. C.D.E.G. Supra τὴν γε λέοντος D.
7. ταῦτα om. E. d 5. γένους D. 9. ἴσα μόρια] ἰσομοιρία
D.E.F.G.I. 10. φυλακῇ] φυλὴ C.I. Viger. cum Steph. con-
sentit E. 12. φρουράρχους F.G. 13. αὐτοῖς] αὐτοῖσι C.D.
F.G.
p. 617. b. θαλάττης] θαλάσσης C.F.G.

communibus omnium rationibus prospiciens, eaque cum inter sese mutuo,
tum secum omnia concilians, novum animantis genus enutriat. Utique
hæc simul omnia dixerit, quisquis æquitatem laudaverit.

47 Gens Hebræorum universa duodecim in tribus divisa fuerat. Quod
exemplum sequutus Plato, id ipsum in civium suorum tributione
servandum ita sanxit.

Duodecim in partes, inquit, easque, quoad fieri poterit, æquales, tota
nobis regio tribuatur. Partibus autem singulis sua quæque tribus as-
signata, quinqueviros quotannis, quasi agrorum curatores, tribuumque
principes constituat.

Plato
Legg. 6.
p. 760.

Tum ab iis alios præterea,

Ordinum ductores, habito delectu, creari vult ; eosque duodecim, qui
belli tempore duces futuri sint, singulos singulis tribubus assignatos.

p. 755 d.

48 Regiam Hebræi metropolim eo loco situque jam olim conditam
habuerant, ut cum procul abesset a mari, tum in montium jugis ædi-

κεκτημένης· καὶ ὁ Πλάτων τοιαύτην τινὰ εἶναι δεῖν
φησὶ, τὴν πρὸς αὐτοῦ κατοικιζομένην ἐν τοῖς Νόμοις.⁵
Λέγει δὲ ὧδε·

ΠΛΑ- 2 Τόδε δὲ περὶ αὐτῆς ἐστὶν ὁ βουλόμενος μᾶλλον ἐπερωτῶ,
ΤΩ-
ΝΟΣ [362] πότερον ἐπιθαλαττίδος ἔσται τις ἢ χερσαία;

Σχεδὸν, ὦ ξένε, ἀπέχει θαλάττης γε ἢ πόλις, ἥς πέρι τὰ
νῦν δὴ λεχθέντα ἡμῖν, εἰς τινας ὁδοήκοντα σταδίους.¹⁰

Τί δέ; λιμένες ἄρ' εἰσὶ κατ' αὐτῆς, ἢ τοπαράπαν ἀλίμενος;
Εὐλίμενος μὲν οὖν ταύτη γε, ὥς δυνατόν ἐστι μάλιστα, ὧς
ξένε.

3 Παπαὶ, οἷον λέγεις. Τί δέ; Περὶ αὐτὴν ἡ χώρα πότερα
πάμφορος, ἢ καὶ τινων ἐπιδείης;

Σχεδὸν οὐδενὸς ἐπιδείης.

Γείτων δὲ αὐτῆς πόλις ἄρ' ἔσται τις πλησίον;⁵

Οὐ πάνν, διὸ [καὶ] κατοικίζεται· παλαιὰ γάρ τις ἐξοίκη-
σις ἐν τῷ τόπῳ γενομένη τὴν χώραν ταύτην ἔρημον ἀπείρ-
γασται χρόνον ἀμήχανον ὅσον.

Τί δέ; Πεδίων τε καὶ ὀρών καὶ ὕλης πῶς μέρος ἐκά-
στων ἡμῖν εἴληχε;¹⁰

b 6. ἐπερωτῶ] ἐπερωτάω C.D.E.F.G.I. 7. ἐστὶν D. 11. λι-
μναις E.I. 12. εἰ ἀλίμενος—ταύτη D. ταύτη item E.F.G. non αὕτη.
■ 3. πότερον D. 4. αὐτῇ] αὐτῆς C.D.F.G. 5. διὸ καὶ] καὶ om.
C.D.E.F.I. 8. τί δ' αὖ] τί δὲ C.D.E.F.G.I.

ficata, rerum omnium feracissimo agro uteretur. Huic persimilem
eam, quam suis in Legibus Plato condidit, esse cupiebat, dum ita
scripsit:

Plato
Legg.
p. 704.

2 Sed potius id quaero, utrum maritima urbs illa, an mediterranea sit
futura?

Ea quidem, mi hospes, qua de loquuti adhuc sumus, a mari abest stadiis
circiter octoginta.

Portus autem quid? utrum absunt ab ea propius? an omnino nulli
sunt?

Imo hercle, mi hospes, portuosa illa est, ut quæ maxime.

3 Παπᾶ! quam rem commemoras? Quid autem illius ager? rerumne ferax
omnium, an aliquarum indigens?

Caret prope nulla.

Urbemne aliquam vicinam habet?

Nullam admodum: quo fit, ut eo coloni hodieque deducantur. Inco-
larum enim, quæ jam olim contigit, iis ■ sedibus migratio, in causa fuit,
quamobrem tota illa regio solitudine per diu laborarit.

Campos vero, montes, sylvasque quod attinet, qualis ea tandem est?

Προσέεικε τῇ τῆς ἄλλης Κρήτης φύσει ὄλη.

Τραχυτέραν αὐτὴν ἢ πεδινωτέραν ἂν λέγοις;

Πάνν μὲν οὖν.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

4 Οὐ τοίνυν ἀνιάτος ἂν εἴη πρὸς ἀρετῆς κτήσιν. Εἰ μὲν γὰρ d
ἐπιθαλαττία τε ἔμελλεν εἶναι καὶ εὐλίμενος καὶ μὴ πάμφορος
ἀλλ' ἐπιδεῖς πολλῶν, μεγάλου τινὸς ἔδει σωτῆρός γε αὐτῇ 5
καὶ νομοθετῶν θεῶν τινῶν, εἰ μὴ πολλά τε ἔμελλεν ἦθι καὶ
ποικίλα καὶ φαῦλα ἔξειν, τοιαύτη φύσει γενομένη· νῦν δὲ παρα-
5 μύθιον ἔχει τὸ τῶν ὀγδοήκοντα σταδίων. Ἐγγύτερον μέντοι
τοῦ δέοντος κεῖται τῆς θαλάττης, σχεδὸν ὅσον εὐλιμενωτέραν 10
φῆς αὐτὴν εἶναι· ὅμως δὲ ἀγαπητὸν καὶ τοῦτο. Πρόσοικος
γὰρ θάλαττα χώρα τὸ μὲν παρ' ἐκάστην ἡμέραν ἡδὺ, μάλα
γε μὴν ὄντως ἀλμυρὸν καὶ πικρὸν γειτόνημα· ἐμπορίας γὰρ p. 618
καὶ χρηματισμοῦ διὰ καπηλείας ἐμπιπλάσα ἑαυτήν, ἦθι πα-
λίμβολα καὶ ἄπιστα ταῖς ψυχαῖς ἐντίκτουσα, αὐτὴν τε πρὸς
αὐτὴν τὴν πόλιν ἄπιστον καὶ ἄφιλον ποιεῖ, καὶ πρὸς τοὺς 5
6 ἄλλους ἀνθρώπους ὡσαύτως· παραμύθιον δὲ δὴ πρὸς ταῦτα

c 10. τῇ τῆς] τὸ τῆς I.

12. λέγοις] λέγεις C.

d 2. τε om. D.

4. σωτῆρος ἔδειγε αὐτὴ D.

8. τὸ τῶν] τῇ τῶν C.

9. τοῦ] τῆς I.

θαλάττης] θαλάσσης C.F.G. Inf. θάλασσα F.

12. μὲν] μὴν D.

p. 618. 2. ἐαυτήν] αὐτὴν C.F.G.

3. αὐτὴν τε] τε om. C.F.G.

Qualis fere tota Cretensis ora.

Nempe asperiores illam potius, quam planiores universe dixeris.

Utique.

4 Salutaris ergo non est ita deposita, ut virtutis curationem omnem ac pos-
sessionem excludat. Nam si maritima simul ac portuosa esset, nec rebus
abundaret omnibus, sed pluribus indigeret; magnum profecto servatorem,
ac divinos plane legislatores desideraret, quorum industria, quæ situm
haberet illum, immanem quandam alienorum pravorumque rituum collu-
viam effugeret. Nunc vero nonnihil huic periculo medetur intervallum a
5 mari stadiorum octoginta. Tametsi enim, pro eo quod usque adeo por-
tuosam illam esse ais, aliquanto sit quam par esset mari propinquior,
commoda tamen est vel ea distantiae ratio. Mare enim cui regioni prox-
imum est, huic suavis quidem sed in diem, re ipsa vero salsa profecto nimis
et acerba vicinia est. Dum enim illa sese cauponando mercibus ac pecuniis
implet, simulque veteratarios infidelesque mores hominum mentibus in-
serit, efficit continuo, uti neque secum ipsa, neque cum aliis similiter
6 populis ullo amplius fidei ac societatis vinculo conjuncta teneatur. Cui
etiam malo medicinam aliquam facit, sua illa rerum omnium fecunditas.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

καὶ τὸ πάμφορος εἶναι κέκτῃται, τραχεῖα δὲ οὔσα δῆλον ὡς οὐκ ἂν πολύφορός τ' εἴη καὶ πάμφορος ἅμα. Τοῦτο γὰρ ἔχουσα, πολλὴν ἐξαγωγὴν ἂν παρεχομένη, νομίσματος ἀργυ- 10 ροῦ καὶ χρυσοῦ πάλιν ἀντεπίμπλαιτ' ἂν· οὐ μείζον κακὸν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πόλει ἀνθ' ἐνὸς ἐν οὐδὲν ἂν γένοιτο εἰς b γενναίων καὶ δικαίων ἡθῶν κτῆσιν.

Ἀλλὰ γὰρ τοσούτων ἡμῖν καὶ μέχρι τοῦδε ἀποδε-
δειγμένων, σκεψώμεθα ὅπως τὸν τῆς παρ' Ἑβραίοις 5
παιδείας τρόπον δι' ὧν εἰρήκαμεν ἀποδεξάμενος τὸν Ἑλ-
ληνικὸν παραιτεῖται, γράφων ἐν τῷ δεκάτῳ τῆς Πολι-
τείας ὧδε·

- 49 Ὡς μὲν πρὸς ὑμᾶς εἰρήσθω, (οὐ γάρ μου κατερεῖτε πρὸς c
τοὺς τῆς τραγωδίας ποιητὰς καὶ τοὺς ἄλλους πάντας τοὺς 5
μιμητικούς,) λώβῃ ἔοικεν εἶναι πάντα τὰ τοιαῦτα τῆς τῶν
ἀκουόντων διανοίας, ὅσοι μὴ ἔχουσι φάρμακον, τὸ εἰδέναι d
2 αὐτὰ οἶα τυγχάνει ὄντα. Πῇ δὲ, ἔφη, διανοούμενος λέγεις;
Ῥητέον, ἦν δ' ἐγὼ, καίτοι φιλία γέ τις με καὶ αἰδῶς ἐκ

a 7. τραχεῖα δέ] τραχεῖα τε E.F.G. 10. παρεχομένην E. ἀργυ-
ρίου—χρυσίου D. 11. ἀντεπίπλατ'] ἀντεπίμπλετ' (i. e. ἀντεπίμπλαιτ')
D. ἀντεπίμπλαιτ' F.G. ἀντεπίμπλαιτ' I. b. ἐν] ἐνὶ C. 2. ἂν om. F.
3. τοσούτων E. τοῦδε] τούτου C.F.G. 6. παραιτεῖτο E. c 8. τοι-
αῦτα] Inserit h. l. C. τῆς τῶν ἀκουόντων διανοίας ὅσοι μὴ ἔχουσι φάρμακον
τὸ εἰδέναι αὐτά. d 2. δέ] δὴ D.F.G. v. seq. καί τι D.

Nam pro eo atque asperior est, simul quidem et nihil non ferre, et abunde omnia ferre non potest. Quod utrumque si haberet, ut rerum inde multarum exportatio fieret, ita magna vicissim argenti aurique copia repletur: quo quidem malo, si malorum singulorum instituenda contentio est, nullum, ut semel dicam, urbi gravius, quodque magis honestos ingenuosque mores impediatur, esse possit.

Hactenus Plato. Nos vero, quoniam adhuc quam Hebræis affinia statuerit, satis superque ostendimus; videamus deinceps, qui Hebraicæ disciplinæ rationem tantopere probaverit, Græcam idem quemadmodum repudiet. Id quod ex his decimi de Republica verbis intelliges.

- 49 Quod apud vos, inquit Plato, dictum sit: (nec enim me coram tragicis aut aliis quibuslibet poetis, qui in imitatione versantur, accusabitis:) ejusmodi res, pestis quædam mentis auditorum videtur esse, quibus in 2 promptu remedium illud non sit, ut quales eæ vere sint, intelligant. Quo tandem animo sic loqueris? Dicendum, inquam, tametsi amor quidam ob-

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

παιδὸς ἔχουσα περὶ Ὁμήρου ἀποκωλύει λέγειν. Ἔοικε γὰρ 5
τῶν καλῶν ἀπάντων τούτων τῶν τραγικῶν πρῶτος διδάσκαλός
τε καὶ ἡγεμὼν γενέσθαι· ἀλλ' οὐ γὰρ πρό γε τῆς ἀληθείας
τιμητέος ἀνὴρ, ἀλλ' ὃ λέγω ῥητέον. Πάνν μὲν οὖν, ἔφη.

3 Εἰθ' ἐξῆς ἐπιλέγει,

Τῶν μὲν τοίνυν ἄλλων πέρι μὴ ἀπαιτῶμεν λόγον Ὅμηρον, 10
μῆδ' ἄλλον ὄντιν οὖν τῶν ποιητῶν, ἐρωτῶντες, εἰ ἱατρικὸς
τις ἦν αὐτῶν, ἀλλὰ μὴ μιμητὴς μόνον ἱατρικῶν λόγων, τίνας
ὕγιεις ποιητῆς τις τῶν παλαιῶν ἢ τῶν νέων λέγεται πεποιη-
κέναι, ὥσπερ Ἀσκληπιὸς, ἢ τίνας μαθητὰς ἱατρικῆς κατε- 15
λίπετο, ὥσπερ ἐκεῖνος τοὺς ἐκγόνους· μῆδ' αὐτὸν περὶ τὰς
p. 619

[363] 4 ἄλλας τέχνας αὐτὸν ἐρωτῶμεν, ἀλλ' ἐῷμεν. Περὶ δὲ τῶν
μεγίστων τε καὶ καλλίστων, ὧν ἐπιχειρεῖ λέγειν Ὅμηρος, 5
πολέμων τε πέρι καὶ στρατηγιῶν καὶ διοικήσεων πόλεων, καὶ
παιδείας πέρι ἀνθρώπων, δίκαιόν που ἐρωτᾶν αὐτὸν πυνθα-
νομένους, Ὡ φίλε Ὅμηρε, εἴπερ μὴ τρίτος ἀπὸ τῆς ἀληθείας

d 4. κωλύει με D. 5. ἀπάντων om. D. 10. μῆδ' ἄλλον ὄντιναοῦν]
μῆ δ' ἄλλον τινῶν C. μ. ἄλλον τινασοῦν E. μῆ δ' ἄλλον τιν' οὖν F.G. τιν'
οὖν I. Supra οὐκ ἀπαιτῶν μὲν E.I. 12. ἱατρὸς] ἱατρικὸς C.D.F.G.I.
Μοχ μόνον post μιμητῆς C.F.G. τις om. E. 13. τίνας γὰρ] γὰρ om.
C.E.F.G.I. Supra μόνον I. ποιητῆς τις τῶν παλαιῶν] παλαιὸς τις
τῶν ποιητῶν ποιητῆς C.F.G.
p. 619. 2. ἐγγόνους] ἐκγόνους D. 3. δὲ om. D. 5. πολέμων]
πολέμων τε C.D.F.G.I. 6. διοκίσεων D. 7. που] του C.

servantiaque mea, quam adversus Homerum a puero hausī, quo minus id
dicam, impediāt. Videtur enim primus ille istorum omnium egregiorum
tragicorum magister et dux fuisse. At nimirum hominem veritate po-
tiorē habere non debemus; sed potius dicendum in præsētia quod
agimus. Sane, inquit.

3 Tum quibusdam interjectis,

Ac de cæteris quidem rebus, inquit, nullam vel ab Homero, vel ab alio
quovis poëta rationem exigamus: adeoque mittamus quærere, utrum ex
iis medicus aliquis fuerit, non medicæ tantum orationis imitator. Ecquos
enim ullus unquam poëta, seu vetustior, seu recentior, uti Æsculapius
fecit, morbo liberavit? Quos tandem, ut posteros ille suos, medicinæ disci-
pulos reliquit? Similiter de artibus cæteris nullum a nobis verbum fiat.
4 At vero maxima illa et præstantissima quod attinet, quorum tractationem
Homerus attingit, bella, inquam, imperiaque militaria, rerumpublicarum
administrationes, et præcepta hominibus informandis apta; verum sane
fuerit ita fere hominem compellare. Dic sodes, mi Homere, si tertius

p. 599.

ΠΑΛ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

εἰ ἀρετῆς περί εἰδώλου δημιουργός, ὃν δὴ μιμητὴν ὀρισάμεθα, 10
ἀλλὰ καὶ δεύτερος, καὶ οἷός τε ἦσθα γινώσκειν ποῖα ἐπιτη-
δεύματα βελτίους ἢ χείρους ἀνθρώπους ποιεῖ ἰδίᾳ καὶ δημο-
σία, λέγε ἡμῖν, τίς τῶν πόλεων διὰ σέ βέλτιον ᾤκησεν,
ὥσπερ διὰ Λυκούργου Λακεδαίμων, καὶ δι' ἄλλους πολλοὺς
5 πολλὰ μεγάλα τε καὶ σμικραί. Σὲ δὲ τίς αἰτιᾶται πόλις 5
ἀγαθὸν νομοθέτην γεγονέναι, καὶ σφᾶς ὠφελῆκεναι; Χαράων-
δαν μὲν γὰρ Ἰταλία καὶ Σικελία, καὶ ἡμεῖς Σόλωνα· σὲ δὲ
τίς; Ἐξεῖ τινα εἰπεῖν; Οὐκ οἶομαι, ἔφη ὁ Γλαῦκων. Οὐκ οὖν
λέγεται γε, οὐδ' ὑπ' αὐτῶν Ὀμηριδῶν. Ἀλλὰ δὴ τίς πόλε-
μος ἐπὶ Ὀμήρου ὑπ' ἐκείνου ἄρχοντος ἢ συμβουλευόντος εὐ-
6 πολεμηθεὶς μνημονεύεται; Οὐδεὶς. Ἀλλ' οἷα δὴ εἰς τὰ ἔργα
σοφοῦ ἀνδρὸς πολλὰ ἐπίνοιαι καὶ εὐμήχανοι εἰς τέχνας ἢ
τινας ἄλλας πράξεις λέγονται, ὥσπερ αὖ Θάλεώ τε περί τοῦ 5
Μιλησίου, καὶ Ἀναχάρσιδος τοῦ Σκύθου; Οὐδαμῶς τοιοῦτον
7 οὐδέν. Ἀλλὰ δὴ, εἰ μὴ δημοσίᾳ, ἰδίᾳ τισὶν ἡγεμῶν παιδείας
αὐτὸς ζῶν λέγεται Ὀμηρος γενέσθαι, οἱ ἐκείνον ἡγάπων ἐπὶ

a 9. εἰ] ἢ D. 10. δὴ καὶ] καὶ om. C.F.G. 11. οἶσθα D.
b. ποιεῖ χείρους I. 2. λέγε ἡμῖν om. D. 3. ᾤκησεν D.
5. μικραί D. 7. γὰρ om. D. 9. τινα om. D. et mox om. ὑπ'
ἐκείνου. c 5. Θάλεως D. θαλός ἔω τέ I. 7. τοιοῦτον οὐδέν om. D.
et μὴ om. D. οὐθὲν I. 8. ζῆν] ζῶν C.D.F.G.I. 9. οἶον ἐκεί-
νων D.

aliquis a veritate non es, qui virtutis simulacrum fingas, (quem antea imi-
tatores esse diximus,) sed potius ab eadem secundus, atque ejusmodi, qui
optime noveris, quibus studiis homines aut meliores, aut deteriores tam
publice, quam privatim fiant; dic nobis, inquam, num quæ res publica
melius per te instituta fuerit, uti Lacedæmon per Lycurgum, ac per alios
5 plerosque, complures item aliæ tam majores, quam minores? Te vero, quæ
tandem civitas bonum legislatorem appellat, aut merita erga se tua com-
memorat? Nam Charondam Italia simul atque Sicilia, nos Solonem agno-
scimus. Te autem equæ celebrabit? Nulla, opinor, inquit Glaucus. Ac
ne ab ipsis quidem Homericis ejusmodi quicquam audias. Num quod
vero bellum Homeri temporibus excitatum, eo vel duce, vel auctore feliciter
6 gestum memoratur? Nullum. An saltem plurima quædam ejus, tam-
quam hominis apprise rerum periti, vel in artibus, vel in aliis quibuslibet
vitæ officiis, industriæ solertiæque plena inventa celebrantur? cujusmodi
sane vel Thaletis Milesii, vel Anacharsis illius Scythæ multa fuisse didi-
7 cimus. Affine prorsus nihil. At si minus publice, privatim quidem ipsum,
dum viveret, num qui disciplinæ suæ ducem habuere? qui et ejus consue-

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

συνουσία καὶ τοῖς ὕστερον ὁδὸν τινα παρέδωσαν βίου Ὅμηρι- 10
κὴν, ὥσπερ Πυθαγόρας αὐτός τε διαφερόντως ἐπὶ τούτῳ
ἠγαπήθη, καὶ οἱ ὕστεροι ἔτι καὶ νῦν Πυθαγόρειον τρόπον
ἐπονομάζοντες τοῦ βίου διαφανεῖς πη δοκοῦσιν εἶναι ἐν τοῖς d
8 ἄλλοις. Οὐδ' αὖ, ἔφη, τοιοῦτον οὐδὲν λέγεται. Ὁ γὰρ
Κρεώφυλος, ὃ Σώκρατες, ὁ τοῦ Ὀμήρου ἑταῖρος, τοῦ ὀνό-
ματος ἂν γελοιότερος ἔτι πρὸς παιδείαν φανείη, εἰ τὰ λεγό- 5
μενα περὶ Ὀμήρου ἀληθῆ ἐστί. Λέγεται γάρ πον, ὡς πολλῇ
ἀμέλεια περὶ αὐτὸν ἦν ἐπ' αὐτοῦ ἐκείνου, ὅτε ἔζη. Λέγεται
9 γὰρ οὖν, ἦν δ' ἐγώ. Ἄλλ' οἶει, ὃ Γλαύκων, εἰ τῷ ὄντι οἰός 10
τε ἦν παιδεύειν ἀνθρώπους καὶ βελτίους ἀπεργάζεσθαι Ὅμη-
ρος, ἅτε περὶ τούτων οὐ μιμεῖσθαι ἀλλὰ γινώσκειν δυνάμενος,
οὐκ ἄρ' ἂν πολλοὺς ἑταίρους ἐποίησατο, καὶ ἐτιμᾶτο καὶ p. 620
10 ἠγαπᾶτο ὑπ' αὐτῶν; Ἀλλὰ Πρωταγόρας μὲν ἄρα ὁ Ἀβ-
δηρίτης, καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος, καὶ ἄλλοι πάμπολλοι, δύναν-
ται τοῖς ἐφ' ἑαυτῶν παρεστάναι ἰδίᾳ συγγινόμενοι, ὡς οὔτε 5
οἰκίαν οὔτε πόλιν τὴν αὐτῶν οἰκεῖν οἰοί τε ἔσονται, εἰ μὴ

c 10. Ὀμηρικὴν ἂν D.E.F.I.	12. τούτῳ] τούτων C.D.F.G.I.
13. Πυθαγόρειον] Πυθαγόριον C.G.	d 3. κρεώφυλος] κρεώφυλος C.F.G.
4. ἂν γελοι. ἔτι] ἔτι γελ. ἂν C.F.G.	5. φανείης E.
qui mox om. γὰρ οὖν.	8. ὅταν D.
p. 620. 3. Χείος] Κίος D.F.G. οἰκέιος E.I.	4. παρίσταναι Plat.
5. συγγινόμενοι D. οἰκείαν] οἰκίαν C.	

itudinem adamarint, et posteris ipsi suis Homericum aliquod vitæ genus
formamque transmiserint? quemadmodum Pythagoras, cum ipse per se
multorum hoc in genere approbationem habuit plane singularem, tum
etiam extitere deinceps, qui Pythagoream, ut vocant, vitæ rationem hodie-
8 que profitentes, inter cæteros eminere videantur. Ne id quidem. Nam
Creophilus quidem, o Socrates, is qui Homeri socius fuisse dicitur, disci-
plina forte magis, quam nomine ipso ridiculus appareat, si vera modo
sint, quæ de Homero circumferunt. Quippe, illum enim, etiam dum
viveret, ab suis æqualibus neglectum admodum fuisse narrant. Narrant
9 sane, inquam. Putasne vero, mi Glauco, Homerum, si vere homines
tanquam in eorum cognitione potius, quam imitatione versatus, instituere
ac meliores efficere potuisset, amicos sibi sodalesque plurimos compara-
10 turum non fuisse, a quibus et observaretur et amaretur? Enimvero cum
et Protagoras Abderites, et Prodicus ille Ceus, aliique permulti, æqualibus
suis quibus familiariter utuntur, persuadere possint, futurum uti nunquam
ipsi rem familiarem aut publicam administrare queant, nisi eorum studiis

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

σφεῖς αὐτῶν τῆς παιδείας ἐπιστατήσωσι, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ
σοφίᾳ οὕτω σφόδρα φιλοῦνται, ὥστε μόνον οὐκ ἐπὶ ταῖς
11 κεφαλαῖς περιφέρουσιν αὐτοὺς οἱ ἐταῖροι. "Ομηρον δὲ ἄρα 10
οἱ ἐπ' ἐκείνου, εἴπερ οἶός τε ἦν πρὸς ἀρετὴν ὄναι ἀνθρώ-
πους, ἢ Ἡσίοδον ῥαψοδεῖν ἂν περιόντας εἶων, καὶ οὐχὶ
μᾶλλον ἂν αὐτῶν ἀντείχοντο ἢ τοῦ χρυσοῦ, καὶ ἡνάγκαζον
παρὰ σφίσιν οἴκοι εἶναι, ἢ εἰ μὴ ἔπειθον, αὐτοὶ ἂν ἐπαιδαγώ- 5
12 γουν, ὅπῃ ἤεσαν, ὥς ἱκανῶς παιδείας μεταλάβοιεν; Παντά-
πασιν, ἔφη, δοκεῖς μοι, ὦ Σώκρατες, ἀληθῇ λέγειν. Οὐκοῦν
τιθῶμεν ἀπὸ Ὀμήρου ἀρξάμενοι, πάντας τοὺς ποιητικούς
μιμητὰς εἰδῶλων ἀρετῆς εἶναι, καὶ τῶν ἄλλων, περὶ ὧν ποιοῦσι, 10
τῆς δ' ἀληθείας οὐχ ἄπτεσθαι; ἀλλ' ὥσπερ νῦν δὴ ἐλέγομεν,
ὁ ζωγράφος σκυτοτόμον ποιήσει δοκοῦντα εἶναι, αὐτὸς τε οὐκ
ἐπαῖων περὶ σκυτοτομίας, καὶ τοῖς μὴ ἐπαίουσιν, ἐκ τῶν χρω- c
13 μάτων δὲ καὶ σχημάτων θεωροῦσι; Πάνν μὲν οὖν. Οὕτω δὴ,
οἶμαι, καὶ τὸν ποιητικὸν φήσομεν χρώματα ἅττα ἐκάστω
τῶν τεχνῶν τοῖς ὀνόμασι καὶ ῥήμασιν ἐπιχρωματίζειν, αὐτὸν 5
οὐκ ἐπαίοντα, ἀλλ' ἢ μιμῆσθαι, ὥστε ἐτέροις τοιούτοις ἐκ

a 7. σφεῖς D.F.G. Plat. 10. αὐτῶν τοὺς φίλους D. b. ὄναι]
ὀνεῖναι D. cum uno ms. Platonis leg. ὀνήναι. 2. αὐτῶν ἀντείχ.] ἀν-
τείχ. αὐτῶν C.F.G. 9. ποιητικούς] ποιητὰς D. 12. νῦν δὴ] δὴ
νῦν D. 13. αὐτὸς δὲ] αὐτός τε C.D.F.G.I. c 2. δὲ καὶ] τε καὶ I.
ἅττα om. C. ante θεωροῦσι. 3. ποιητὴν D. 4. ἅττα] διττὰ C.D.E.F.G.I.
7. ἐτέροις] ἐταίροις C.F.G.

et eruditioni praeferunt, ejusque sapientiae vi tantum sibi tamque vehe-
mentem sectatorum suorum amorem concilient, ut tantum non in capite ab
11 iis ferantur: Homerum, obsecro, vel Hesiodum, si operam hominibus ad
capessendam virtutem navare possent, aetatis suae homines carmina sua
cantitando, vagari passim et errare paterentur, ac non eos potius auro ipso
cariores haberent, ac vel in aedium suarum parte collocarent, vel si minus
hoc ab iis impetrarent, tamdiu certe illorum, ubicunque degerent, praeceptis
12 informarentur, dum satis in eorum disciplina profecissent? Verissime, o
Socrates, id abs te dictum arbitror. Maneat igitur poetas omnes, Homero
ipso agmen ducente, virtutis ac caeterorum, de quibus aliquando scribunt,
simulachra tantum imitari, veritatem ipsam nunquam attingere. Videlicet,
quemadmodum paulo ante dicebamus, pictor, qui de arte coriaria nihil
unquam inaudierit, coriarium tamen sic effingit, ut artis ejusdem imperitis,
atque unam colorum ac figurarum speciem intuentibus, coriarius videatur.
13 Utique. Eodem plane modo poetam, opinor, dixerimus, hospitem aliqui
ac peregrinum in artibus, quas tantum imitari noverit, sic nomina tamen
et vocabula singularum coloribus quibusdam inducere, ut rem ipsam, qui
speciem unam orationis attendunt, videre sibi videantur. Quare sive de

τῶν λόγων θεωροῦσι δοκεῖν, εἴαν τε περὶ σκυτοτομίας τι λέγη
[364] ἐν μέτρῳ καὶ ῥυθμῷ καὶ ἀρμονίᾳ, πάνυ εὖ δοκεῖν λέγεσθαι 10

14 εἴαν τε περὶ στρατηγίας, εἴαν τε περὶ ἄλλου οὐτουοῦν. Οὕτω
φύσει αὐτὰ ταῦτα μεγάλην τινὰ κήλησιν ἔχειν· ἐπιγυμνω- d
θέντα γε τῶν τῆς μουσικῆς χρωμάτων τὰ τῶν ποιητῶν, αὐτὰ
ἐφ' ἑαυτῶν λεγόμενα, οἶμαί σε εἰδέναι οἷα φαίνεται. Τεθέασαι
γὰρ, ἢ οὐ; Ἐγωγ', ἔφη.

15 Καὶ τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, εὖ μοι ἔχειν δοκεῖ
βραχεία ἅττα τῶν Πλάτωνος διελθεῖν, δι' ὧν λογικώτε-
ρον τὸν περὶ Θεοῦ καὶ προνοίας συνίστησι λόγον τοῖς
Ἑβραίων κὰν τούτῳ παριστάμενος δόγμασι. Πρῶτα
δὲ θεασώμεθα, ὅπως τὰς δόξας τῶν ἀθέων ἐκτίθῃσι. 10

50 Λέγουσί που τινὲς, ὡς πάντα ἐστὶ τὰ πράγματα γιγνό- p. 621
μενα καὶ γενόμενα καὶ γενησόμενα τὰ μὲν φύσει, τὰ δὲ τέχνῃ,
τὰ δὲ διὰ τύχην.

Οὐκοῦν καλῶς.

Εἰκός γε τοί που σοφοὺς ἀνδρας ὀρθῶς λέγειν. Ἐπόμεοί

c 8. λέγη] λέγει C. λέγω F. d. ἔχει] ἔχειν C.E.F.G.I. Mox
χρημάτων I. d 2. τὰ δέ] δὲ om. C.E.F.G.I. et nescio an D. 3. ἐαν-
τῶν τὰ λ. D.E.F.G.I. 4. γὰρ om. D. 9. τούτῳ] οὕτω I.
p. 621. 6. ἀπογενησόμενα D. 7. τὰ δὲ διὰ τύχην om. D. τέχνην
pro τύχην F.G.

coriaria, sive de imperatoria, sive de qualibet alia re, versu numerose ac
14 modulate cecinerit, egregie admodum loquutus putetur. Tantam natura
sua concentus ille suavior demulcendi vim habet. Nam poetarum opera,
dum per sese, atque illis musicæ nudata coloribus audiuntur, qualia demum
videri soleant, satis, opinor, intelligis. An tu sic ea aliquando spectasti?
Equidem, inquit ille.

15 At his ita constitutis, placet hic etiam ex Platone pauca quædam
attexere, quibus longe sapientius cum de Deo, tum de divina provi-
dentia philosophatur, Hebræorum etiam hoc in genere doctrinam
sequutus. Ac primum hominum impiorum ac divinitatem funditus
exterminantium sententias, quemadmodum exponat, videamus.

50 Docent, inquit Plato, nonnulli, res omnes, seu quæ nunc fiunt, seu quæ
factæ jam, seu quæ deinceps futuræ sunt, vel natura, vel arte, vel casu
feri.

Præclare id quidem.

Probabile sane fuerit, eruditos homines recte loquutos esse. Nos tamen

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

γε μὴν αὐτοῖς σκεψώμεθα τοὺς ἐκείθεν, τί ποτε καὶ τυγχά-
νουσι διανοούμενοι.

2 Πάντως.

Ἔοικε, φασί, τὰ μὲν μέγιστα αὐτῶν καὶ κάλλιστα ἀπερ-
γάζεσθαι φύσιν καὶ τύχην, τὰ δὲ σμικρότερα τέχνην, ἣν δὴ 5
παρὰ φύσεως λαμβάνουσιν τὴν τῶν μεγάλων καὶ πρώτων
γένεσιν ἔργων πλάττειν καὶ τεκταίνεσθαι πάντα τὰ σμικρό-
τατα, ἃ δὴ τεχνικὰ πάντες προσαγορεύομεν.

3 Πῶς λέγεις;

Ὡδ' ἔτι σαφέστερον ἐρῶ. Πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ 10
ἀέρα φύσει πάντα εἶναι καὶ τύχῃ φασί, τέχνη δὲ οὐδὲν
τούτων. Καὶ τὰ μετὰ ταῦτα αὐτῶν σώματα, γῆς τε καὶ ἡλίου
καὶ σελήνης ἄστρον τε πέρι, διὰ τούτων γεγενῆσθαι παντελῶς
ὄντων ἀψύχων· τύχῃ δὲ φερόμενα τῇ τῆς δυνάμεως ἑκάστα 5
ἐκάστων, ἥ συμπέπτωκεν, ἀρμόττοντα οἰκείως πῶς, θερμὰ
ψυχροῖς, ἥ ξηρὰ πρὸς ὑγρὰ, καὶ μαλακὰ πρὸς σκληρὰ, καὶ
πάντα ὅποσα τῇ τῶν ἐναντίων κράσει κατὰ τύχην ἐξ ἀνάγκης
συνεκρασθῇ, ταύτῃ καὶ κατὰ ταῦτα οὕτως γεγεννηκέναι τόν 10

b. τοὺς ἐκείθεν om. C.D.E.F.G.I. 3. φασί] φησὶ I. 5. λαμ-
βάνουσι D. 6. τὴν τῶν] καὶ τὴν τῶν C.F.G. 8. σμικρό-
τερα D. Plat. 9. ὥδέ τι] ὥδέ τι C.D.F.G.I. ὥδ' ἔτι Plat. 11. φασί
om. D. c 5. ἑκάστα om. C.E.G.I. ἐκάστω D. 8. πάντα ὅπ.]
πάντα om. C. κράσει om. D. 9. συνεκράσθαι D. Μοχ ταύτῃ ταῦτα
καὶ ταῦτα F. ταύτῃ ταῦτα καὶ κατὰ τ. G.

eorum vestigiis insistentes, quid ii porro senserint, qui eorum ex disciplina
perfecti sunt, videamus.

2 Videamus hercle.

Videntur, inquit, maxima quæque ac præstantissima, vel natura vel
casu; minora vero arte fieri: quæ videlicet majorum ac principum naturæ
operum copiam nacta, minima deinceps illa fingat atque molietur, quæ
artificiosa vulgo nominamus.

3 Cujusmodi est quod ais?

Rem ita clarius accipe. Ignem, aquam, terram, et aërem, sic natura
simul et casu existere volunt, nihil ut eorum ab arte pendeat. Similiter
quæ loco post ea secundo recensentur corpora, hoc est rerum terrestrium,
solis, lunæ, siderumque omnium, ex quatuor illis, anima licet omnino
carentibus, esse conflata: quæ deinde pro suæ quæque vis facultatisque
fortuna huc aut illuc ferantur, atque ubi concurrerint, familiarius inter sese
convenient, calida cum frigidis, cum humidis arida, mollia cum duris,
itaque de cæteris, quæ rerum contrariarum temperatione, casu quidem, sed
tamen necessario commiscuntur. Atque hoc penitus modo, et cælum

τε οὐρανὸν ὅλον καὶ πάντα ὁπόσα ἂν κατ' οὐρανὸν, καὶ ζῶα
 αὖ καὶ φυτὰ ξύμπαντα, ὥρων πασῶν ἐκ τούτων γενομένων, d
 οὐ διὰ νοῦν, φασίν, οὐδὲ διὰ τινα θεὸν οὐδὲ διὰ τέχνην, ἀλλ'
 4 ὃ λέγομεν, φύσει καὶ τύχῃ. Τέχνην δὲ ὕστερον ἐκ τούτων
 ὕστεραν γενομένην, αὐτὴν θνητὴν ἐκ θνητῶν, ὕστερα γεγεννη- 5
 κέναι παιδιάς τινος, ἀληθείας οὐ σφόδρα μετεχούσας, ἀλλ'
 εἶδωλ' ἅττα ξυγγενῇ ἑαυτῶν, οἷα γραφικὴ γεννᾷ καὶ μουσικὴ
 καὶ ὅσαι ταύταις εἰσὶ συνέριθοι τέχναι. Αἱ δ' εἴ τι καὶ
 σπουδαῖον ἄρα γενῶσι τῶν τεχνῶν, εἶναι ταύτας, ὁπόσαι τῇ 10
 φύσει ἐκοίνωσαν τὴν αὐτῶν δύναμιν, οἷον αὖ ἰατρικὴ καὶ γεωρ-
 γικὴ καὶ γυμναστική. Καὶ δὴ καὶ τὴν πολιτικὴν σμικρόν τι
 μέρος εἶναι φασὶ κοινωνοῦν φύσει, τέχνη δὲ τὸ πολὺ. Οὕτω p. 622
 δὲ καὶ τὴν νομοθεσίαν πᾶσαν, οὐ φύσει, τέχνη δὲ, ἥς οὐκ
 ἀληθεῖς εἶναι τὰς θέσεις.

5 Πῶς λέγεις;

Θεοὺς, ὧ μακάριε, πρῶτον εἶναι φασὶν οὗτοι τέχνη, οὐ
 φύσει ἀλλὰ τισὶ νόμοις, καὶ τούτους ἄλλους ἄλλῃ, ὅπῃ ἕκα- 5
 στοι ἑαυτοῖς συνωμολόγησαν νομοθετούμενοι. Καὶ δὴ καὶ

d. γενομένων D. 4. αὐτὴν om. C.D.E.F.G.I. Mox ὕστερον C.
 F.G. 5. παιδείας D. 7. εἶδωλα τὰ D. 10. ταύτας] πάντας E.
 14. τὸ om. D.F.G.I.
 p. 622. οὕτω δέ] δὲ om. C.E.F.

universum, et quæ cœlo continentur omnia, animantes simul plantasque
 omnes, cum tempestatibus item omnibus, quæ ex superioribus illis orian-
 tur, extitisse, non jam vi mentis aut numinis, aut artis alicujus, ut aiunt,
 4 verum, uti jam dicebamus, naturæ solum et casus. Artem porro ab illis
 ipsis deinde procreatam, mortalem ex mortalibus, nonnullos postea lusus
 peperisse, qui parum admodum veritatis habeant, sed potius simulacra
 quædam, cum iis tamen affinitate conjuncta videantur; cujusmodi ea sunt
 quæ a pictura, musica, et aliis ejusdem conditionis artibus proficiscuntur.
 Quod si nonnullæ interdum artes serium quidpiam maturumque produ-
 cant, eas demum esse, quæ vim cum natura suam conjungant, quales
 medicina, agricultura, et gymnastica esse possint. Quin etiam illi civilem
 doctrinam, non nisi particulam quandam esse docent, quæ cum in naturæ,
 tum in artis multo magis communionem ac societatem vocetur. Sic totam
 istam leges condendi rationem ab arte potius, quam abs natura proficisci,
 cujus etiam sanctiones atque principia veritate careant.

5 Quo tu ista sensu?

Deos, vir optime, imprimis isti volunt, non jam natura, sed arte, hoc est
 legibus quibusdam existere, adeoque alios aliter se habere, prout inter sese,
 legibus instituti, magis minusve conveniant. Ex bonis similiter, alia

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

τὰ καλὰ φύσει μὲν ἄλλα εἶναι, νόμῳ δὲ ἕτερα. Τὰ δὲ δὴ
δίκαια οὐδ' εἶναι τοπαράπαν φύσει, ἀλλ' ἀμφισβητοῦντας
διατελεῖν ἀλλήλοις, καὶ μεταπιθεμένους ἀεὶ ταῦτα· ἃ δ' ἀνιο
μετάθωνται, καὶ ὅταν, τότε κύρια ἕκαστα εἶναι, γιγνόμενα b
6 τέχνη καὶ νόμοις, ἀλλ' οὐ δὴ τινι φύσει. Ταῦτ' ἐστὶν, ὧ
φίλοι, ἅπαντα ἀνδρῶν σοφῶν παρὰ νέοις ἀνθρώποις, ἰδιω-
τῶν τε καὶ ποιητῶν, φασκόντων εἶναι τὸ δικαιοτάτον, ὅ τι 5
τις ἀν νικᾷ βιαζόμενος. Ὅθεν ἀσέβειαί τε ἀνθρώποις ἐμ-
πίπτουσιν νέοις, ὥς οὐκ ὄντων θεῶν οἶους ὁ νόμος προστάττει
διανοεῖσθαι δεῖν, στάσεις τε διὰ ταῦτα, ἐλκόντων πρὸς τὸν
[365] κατὰ φύσιν ὀρθὸν βίον, ὅς ἐστι τῇ ἀληθείᾳ κρατοῦντα ζῆν 10
τῶν ἄλλων, καὶ μὴ δουλεύοντα ἐτέροισι κατὰ νόμον.

Οἷον διεληλύθας, ὧ ξένε, λόγον, καὶ ὅσην λώβην ἀνθρώπων
νέων δημοσίᾳ πόλεσί τε καὶ ἰδίῳ οἴκοις ; c

7 Καὶ μεθ' ἑτερά φησιν,

Ἄλλὰ γε δὴ πάλιν λέγε μοι, Κλεινία, καὶ σὺ, κοινωνὸν
γὰρ δεῖ σε εἶναι τῶν λόγων· κινδυνεύει γὰρ ὁ λέγων ταῦτα

a 8. δὲ δὴ] δὴ om. C.F.G.

b. τοῖς νόμοις] τοῖς om. C.D.F.G.I.

4. δὲ καὶ] τε καὶ C.D.F.G. δὲ om. E.

6. ἐμπίπτ. ἀνθρώποις] ἀνθ.

ἐμπ. C.F.G.

8. στάσεις δέ] στάσεις τε C.D.F.G.I.

9. βίον ὀρθόν]

ὀρθὸν βίον C.D.F.G.

c 3. εἶναι om. C.F.G.

natura, lege alia fieri. Res autem justas, naturæ vi nullas omnino esse ; at
in iis definiendis homines ab aliis alios perpetuo dissentire, novaque sub-
inde statuere. Quæ vero, et quandocunque sanxerint, ea tum demum
6 valere, non utique natura, sed arte ac legibus constituta. Hæc omnia, o
amici, partim ■ doctis hominibus, partim ab idiotis et poetis apud juniores
celebrantur, quorum vox ea communis est, æquissimum id esse quod per
vim extorseris. Quo fit, ut juniores illi cum impietatem imbibant, quod
eos tales deos esse non credant, quales ut habeantur legibus sancitum est :
tum etiam mutuis propterea dissensionibus laborent, dum ad rectam vitam
naturæque consentaneam pertrahere conantur, quæ quidem alia re vera
non sit, quam ut quomodo verum erit, aliorum dominus vivas, nec aliis ex
legis præscripto servias.

O quam tu rem, mi hospes, quamque gravem juniorum pestem, cum
in civitatibus publice, tum privatim domi grassantem aperuisti !

7 Et paucis quibusdam interjectis :

p. 891.

Verum, inquit, mi Clinia, hoc rursum mihi responde, tecum enim ra-
tiones istæ communicari debent. Nonne qui ita loquatur, is quatuor illa

πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἀέρα πρῶτα τῶν πάντων ἡγεῖσθαι 5
εἶναι, καὶ τὴν φύσιν ὀνομάζειν ταῦτα αὐτὰ, ψυχὴν δ' ἐκ
τούτων ὕστερον. Ἔοικε δὲ οὐ κινδυνεύειν, ἀλλ' ὄντως σημαί-
νειν ταῦτα ἡμῖν τῷ λόγῳ.

Πάνυ μὲν οὖν.

- 8 Ἄρ' οὖν πρὸς Διὸς οἶον πηγὴν τινα ἀνοήτου δόξης ἀνευρή- 10
καμεν ἀνθρώπων, ὅποσοι πώποτε τῶν περὶ φύσεως ἐφῆ- d
ψαντο ζητημάτων; Σκόπει πάντα λόγον ἐξετάζων· οὐ γὰρ
δὴ σμικρὸν γε τὸ διαφέρειν, εἰ φανεῖεν οἱ λόγων ἀπτόμενοι
ἀσεβῶν ἄλλοις τε ἐξάρχοντες μηδὲ εὐ τοῖς λόγοις ἀλλ' ἐξ- 5
μαρτημένως χρώμενοι. Δοκεῖ τοίνυν μοι ταῦτα οὕτως ἔχειν.

Εὐ λέγεις· ἀλλ' ὅπη δὴ, πειρῶ φράζεις.

Ἔοικε τοίνυν ἀθεστέρων ἀπτόειν εἶναι λόγων.

- 9 Καὶ μετὰ βραχέα ἐπιλέγει,

10

Ψυχὴν, ᾧ ἐταῖρε, ἡγνοηκέναι κινδυνεύουσι μὲν ὀλίγου ξύμ-
παντες, οἷόν τε ὃν τυγχάνει, καὶ δύναμιν ἣν ἔχει, τῶν τε
ἄλλων αὐτῆς περὶ καὶ δὴ καὶ γενέσεως, ὥς ἐν πρώτοις ἐστὶ, p. 623
σωμάτων ἔμπροσθεν πάντων γενομένη, καὶ μεταβολῆς τε

c 5. καὶ om. D. 6. ὀνομάζων D.I. 8. σημαίνει ὄντως D. d 2. οὐ
γὰρ] οὐ γὰρ δὴ C.D.F.G.I. 4. ἄλλοις] ἄλλως C.E.F.G.I. 7. ταῦτα]
οὐ ταῦτα D.E.F.G. 9. εἶναι om. E.F.G.I.

ignem, aquam, terram, aërem, omnium omnino prima statuere, eadem naturam appellare, animamque posterius ex illis ipsis conflare videatur? Quanquam non videtur certe quidem, verum nobis id plane hoc loquendi genere significat.

Ita prorsus.

- 8 Numquid igitur stolidæ hominum eorum opinionis quendam quasi fontem reperimus, qui rerum naturalium quæstiones unquam attigerint? Ac mihi quæso rem totam diligentius considera. Nec enim parum interest, si qui et hanc impietatis doctrinam sectantur ipsi, et aliis ejusdem auctores sese doctoresque profitentur, eos non recte suis illis argumentis, at perperam abuti, fallique constiterit. Mihi quidem videtur ita res habere.

Et mihi quoque rem probas. Sed age tamen eamque nobis clarius si potes eloquere.

At insolentiorum mihi disputationem imponis.

- 9 Iterumque post pauca,

Videntur, inquit, o amice, plerique omnes ignorasse, tum quid anima sit, p. 892.
tum quas ipsa vires habeat, nec in cæteris modo quæ ejus propria sunt, verum etiam in ejusdem ortu hospites ac peregrini fuisse, cum eam et in rerum principum numero, et corporibus omnibus priorem, adeoque præ

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

αὐτῶν καὶ μετακοσμήσεως ἀπάσης ἄρχει παντὸς μᾶλλον.
Εἰ δ' ἐστὶ ταῦτα οὕτως, ἄρ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης τὰ ψυχῆς συγ-5
γενῇ πρότερα ἢ εἴη γεγονότα τῶν σώματι προσηκόντων,
οὔσης γε αὐτῆς πρεσβυτέρας ἢ σώματος;

Ἀνάγκη.

- 10 Δόξα δὴ καὶ ἐπιμέλεια καὶ νοῦς καὶ τέχνη καὶ νόμος σκλη-
ρῶν καὶ μαλακῶν καὶ βαρέων καὶ κούφων πρότερα ἢ εἴη· καὶ 10
δὴ καὶ τὰ μεγάλα καὶ πρῶτα ἔργα καὶ πράξεις τέχνης ἂν
γίγνοιτο, ὅντα ἐν πρώτοις, τὰ δὲ φύσει καὶ φύσις, ἣν οὐκ b
ὀρθῶς αὐτοὶ ἐπονομάζουσι, τούτου ὕστερα, καὶ ἀρχόμενα ἂν
ἐκ τέχνης εἴη καὶ νοῦ.

Πῶς;

- 11 Οὐκ ὀρθῶς φύσιν βούλονται λέγειν γένεσιν τὴν περὶ τὰ 5
πρῶτα. Εἰ δὲ φανήσεται ψυχὴ πρῶτον, οὐ πῦρ οὐδὲ ἀήρ,
ψυχὴ δ' ἐν πρώτοις γεγενημένη, σχεδὸν ὀρθότατα λέγοιτ'
ἂν εἶναι διαφερόντως φύσει. Ταῦτ' ἔσθ' οὕτως ἔχοντα, ἂν
ψυχὴν τις ἐπιδείξῃ πρεσβυτέραν οὔσαν σώματος, ἄλλως δὲ 10
οὐδαμῶς.

Ἀληθέστατα λέγεις.

p. 623. 6. γε] δὲ D. οὔσης ταύτης Plat. 10. καὶ τὰ] καὶ om. E.
11. γίγνοιτο F.G.I. b. φύσις] φύσεις F. 2. οὐκ ὀρθῶς ἐπονομά-
ζουσιν αὐτὸ τοῦτο, ὕστερα Plat. 4. πῶς] καὶ πῶς C.F.G. 5. δέ] δὴ F.
7. πρώτοις] πρώτη C. Tum γενομένη D. γεγενημένοι E.
10. ἄλλου D.

cæteris caussam illis ac fontem mutationis omnis ac diversitatis esse nesci-
erint. Quod quidem si verum est, nonne continuo sequitur, ut quæ ad
animæ rationem pertinent, eadem, ut corpore antiquior anima est, sic
omnibus quæ corpori tribuuntur, necessario priora habeantur?

Omnino sequitur.

- 10 Igitur opinio, cura, mens, ars, atque lex, duris et mollibus, gravibus et
levibus priores sint oportet. Imo etiam magna illa primaque opera, simi-
lesque actiones, ad artem referentur, quotquot primorum in classe ac numero
censebantur. Quæ vero natura fiunt, ipsaque adeo natura, (quam quidem
isti perperam hoc appellant nomine,) posterior illis fuerit, atque ab arte
simul ac mente initium aliquod habuerit.

Quî tandem istuc?

- 11 Nempe, naturam isti, generationem primis in rebus versantem dici opor-
tere, non recte defendunt. Atqui si animam, aut primam, aut certe cum
primis, non ignem vel aërem, natam esse constituerit; simul etiam optime
ac præcipuo quodam jure dicatur, illas ipsas naturæ vi consistere; si modo
animam corpore antiquiorem esse demonstraris: secus vero, nunquam.

Verissime loqueris.

51 Ἄγε δὴ, θεὸν εἴ ποτε παρακλητέον ἡμῖν, νῦν ἔστω τοῦτο οὕτω γινόμενον· ἐπὶ γε ἀπόδειξιν τὴν αὐτῶν, ὡς εἰς, σπουδῇ πάσῃ παρακεκλήσθων· ἐχόμενοι δὲ ὥς τινος ἀσφαλούς πείσματος ἐπεισβαίνωμεν εἰς τὸν νῦν λόγον. Καί μοι ἐλεγχο-
μένῳ περὶ τὰ τοιαῦτα, ἐρωτήσεσι τοιαῖσδε ἀσφαλέστατα ἀποκρίνεσθαι φαίνεται κατὰ τὰδε. Ὡς ξένε, ὁπόταν φῇ τις, ἄρα ἔσθηκε μὲν πάντα, κινεῖται δὲ οὐδὲν, ἢ τούτῳ πᾶν τοῦναν-
τίον; Ἡ τὰ μὲν αὐτῶν κινεῖται, τὰ δὲ μένει; Τὰ μὲν κινεῖταιί-
που, φήσω, τὰ δὲ μένει. Μὴ οὖν οὐκ ἐν χώρᾳ τινὶ τὰ τε ἐστῶτα ἔσθηκε, καὶ τὰ κινούμενα κινεῖται; Πῶς γὰρ οὐ;
Καὶ τὰ μὲν γε ἐν μιᾷ ἔδρᾳ που τοῦτο ἂν δρῶν, τὰ δὲ ἐν
3 πλείοσι. Τὰ τὴν τῶν ἐστῶτων ἐν μέσῳ λαμβάνοντα δύνα-
μιν λέγεις, φήσομεν, ἐν ἐνὶ κινεῖσθαι, καθάπερ ἡ τῶν ἐστάναι
λεγομένων κύκλων στρέφεται περιφορὰ; Ναί.

p. 624

4 Καὶ ἐξῆς ἐπιλέγει·

Ἔτι καὶ τῇδε εἵπωμεν, καὶ ἀποκρινώμεθα πάλιν ἡμῖν αὐ-

c 3. εἶποντε I. 5. ὥς ε. σ. πάσῃ] ὥστ' ε. σ. πάντα πᾶσι C. ὥστ'
—παντάσας D.F.G.I. Hoc item E. 6. παρακεκλήσθων D.F.G.
d. ἐπιβαί.] ἐπεισβαί, C.F.G.I. ἐπιβαίωμεν D. 4. φαίνεται D. om.
5. μὲν om. G. 6. τούτῳ] τοῦτο C. 9. τε] δὲ F. 10. που
om. D. 11. πλείοσι] πλείοσι C. 12. ἐστῶτων] ἐνεστῶτων C.F.G.

13. κινεῖσθαι] κείσθαι C.F. κείσθαι D.

p. 624. ἐπὶ καὶ] ἐπειδὴ καὶ E.F.G. Mox εἵπομεν D.E.I. 2. ἀπο-
κρινώμ.] ἀποκρινόμ. C.D.

51 Age ergo, inquit Plato, si deus nobis unquam invocandus fuit, nunc quidem id omnino faciendum. Itaque hanc ad disputationem, quæ tota deorum est, utpote qua illos esse demonstrandum suscipimus, eorum opem omni studio imploremus: simulque arrepto hoc tanquam certo quodam securoque fune, propositum nobis sermonem ineamus. Ac mihi quidem hoc in genere, admodum probatur ea ratio, ut perinde ac si quis me certis quibusdam interrogationibus percuntetur, sic vicissim ei respondeam, hunc
2 in modum. Utrum, mi hospes, (roget me quispiam:) ita consistunt omnia, ut moveatur nihil; an omnino secus? An potius moventur alia, alia quiescunt? Cui ego, Moventur, inquam, alia, alia quiescunt. Numquid igitur certo quodam in loco, vel quiescunt illa, vel moventur? Plane.
3 Et alia quidem in una aliqua sede id faciunt, alia in pluribus. Vin' tu, inquam, uno in loco ea moveri, quæ consistentium in medio vim rationemque sortiuntur; quo modo circulorum, quos stare dicimus, conversio voluitur? Equidem, inquit.

p. 893.

4 Tum interjectis quibusdam ita subjungit:

Pergamus vero, inquit, eandemque porro quærendi pariter ac respon-

p. 895.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

τοίσιν. Εἰ σταίη πως τὰ πάντα ὁμοῦ γινόμενα, καθάπερ πλείστοι τῶν τοιούτων τολμῶσι λέγειν, τίνα ἄρα ἐν αὐτοῖς 5 ἀνάγκη πρώτην κίνησιν γενέσθαι τῶν εἰρημένων;

[366]⁵ Τὴν αὐτὴν ἑαυτὴν δήπου κινούσαν. Ὑπ' ἄλλου γὰρ οὐ μή ποτε ἔμπροσθεν μεταπέση, μηδεμιᾶς γ' ἐν αὐτοῖς οὔσης ἔμπροσθεν μεταπτώσεως.

⁶ Ἀρχὴν ἄρα κινήσεων πασῶν καὶ πρώτην ἐν τε ἐστῶσι ¹⁰ γενομένην, καὶ ἐν κινουμένοις οὔσαν, τὴν ἑαυτὴν κινούσαν, φήσομεν ἀναγκαίως εἶναι πρεσβυτάτην καὶ κρατίστην μετα- ^bβολῶν πασῶν, τὴν δὲ ἀλλοιουμένην ὑφ' ἐτέρου, κινούσαν δὲ ἕτερα, δευτέραν.

Ἀληθέστατα λέγεις.

⁷ Ὅποτε δὴ τοῖνυν ἐνταῦθα ἐσμὲν τοῦ λόγου, τόδε ἀποκρι- ⁵νόμεθα.

Τὸ ποῖον;

Ἐὰν ἰδωμέν πού ταύτην γενομένην ἐν τῷ γήινῳ ἢ ἐνύδρῳ ἢ πυροειδέϊ, κεχωρισμένῳ ἢ καὶ ζυμμιγεί, τί ποτε φήσομεν ἐν τῷ τοιούτῳ πάθος ἐνεῖναι; ¹⁰

a 3. πῶς τὰ] πάντα F. 7. ἄλλου] ἄλλης D.E.F.G. 9. γ' ἐν αὐτοῖς] τ' ἐν αὐτῆς C. τ' item. D.F.G.I. 10. πασῶν καὶ πρώτης] καὶ πρώτ. πάντων C.F.G. πάντων item D.E.I. 11. γενομένην] γιν. C. 12. αὐτὴν D. αὐτὴν ἑαυτὴν F.G. b 4. δὲ] δὴ D.F.G. 6. κρινόμεθα—εἰδῶμεν D. 7. γινομένην F.G. 8. κεχωρισμένα D. qui om. καί.

dendi rationem teneamus. Si orta simul omnia, ut istorum plerique asseverare audent, per sese constitere, quem tandem, ex iis quos ante posuimus, excitatum in illis esse motum oportebit?

⁵ Eum videlicet, quo quid se ipsum moveat. Nec enim ab alio quopiam ea mutarentur, nisi aliqua prius in iis ipsis mutatio contingeret.

⁶ Principium igitur illud primumque motuum omnium, qui vel in quiescentibus, vel in iis quæ moventur, excitatur, eum inquam motum, qui per se ipsum existit, mutationum omnium ut antiquissimam, ita potissimam ac præstantissimam dicamus necesse est: qui vero extrinsecus inferatur, aliaque moveat, secundo loco numerandam.

Non potuisti verius.

⁷ Nunc, quoniam huc usque devenimus, age hoc etiam respondeamus. Quid tandem?

Si quando motum illum principem, in re aliqua vel terrestri, vel aquatili, vel ignea, seu simplex illa, seu mixta fuerit, inesse videamus, quemadmodum affectam illam esse dicemus?

- 8 Μὼν ἀρά με ἐρωτᾷς, εἰ ζῇν αὐτὸ προσερούμεν, ὅταν αὐτὸ
αὐτὸ κινήῃ;
Ναί.
Ζῇν· πῶς γὰρ οὐ;
Τί δέ, ὅταν ψυχὴν ἐν τισι ὀρώμεν, μὼν ἄλλο ἢ ταυτὸν ο
τούτῳ ζῇν ὁμολογητέον;

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Οὐκ ἄλλο.

Ἔχε δὴ πρὸς Διός· ἀρ' οὐκ αἶν ἐθέλοις περὶ ἕκαστον τρία
νοεῖν;

- 9 Πῶς λέγεις;

5

Ἐν μὲν, τὴν οὐσίαν· ἐν δέ, τῆς οὐσίας τὸν λόγον· ἐν δέ,
τὸ ὄνομα· καὶ δὴ καὶ ἐρωτήσεις εἶναι περὶ τὸ ὄν ἅπαν δύο.

Πῶς [δύο];

Τοτὲ μὲν, ἡμῶν ἕκαστον τοῦνομα προτεινόμενον αὐτὸ τὸν
λόγον ἀπαιτεῖν, τοτὲ δὲ τὸν λόγον αὐτὸν προτεινόμενον 10
ἐρωτᾶν αὐ τοῦνομα. Ἀρά γε τὸ τοιόνδε αὐ βουλόμεθα νῦν d
λέγειν;

- 10 Τὸ ποῖον;

b 10. ἀρά γε] ἀρα μὴν F. ἀρά με I. 11. αὐτὸ] αὐτῷ C. c 3. δὲ D.
4. νοσεῖν F. 7. ὄν om. D.G. τὸ ὄν om. E.I. πῶς δύο] δύο om.
C.D.E.G.I. 8. ἡμῶν ἕκαστον] ἕκαστον ἡμῶν C.G. 10. αὐτῷ D.
11. τὸ τοι.] τὸ om. C.D.E.F.G. τοιούτον I. d. νῦν λέγειν] λέγειν
νῦν C.F.G.

- 8 Rogasne, utrum eam quæ se ipsam movebit, vivere statuamus?
Ita.

Vivere. Quid enim aliud?

Animum vero si cuiuspiam inesse viderimus, num aliud quid ipsum, quam
hoc idem, vivere inquam, dicemus?

Aliud nihil.

Attende per Jovem, sodes: an non rebus in singulis tria quidem
agnoscis?

- 9 Quæ?

Primum, essentiam; alterum, essentiæ rationem; tertium denique,
nomen ipsum: duoque præterea de singulis quæri posse.

Quæ duo?

Alterum quidem, dum nomine ipso proposito, rationem quærimus:
alterum vero, dum ratione producta, nomen rogamus. Num vero tale
quid placet etiam in præsentia dicere?

- 10 Quidnam illud?

VOL. III.

H h

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Ἔστι πον δίχα διαιρούμενον εἰς ἴσα μέρη ἐν ἄλλοισί τε καὶ ἐν ἀριθμῷ. Τούτῳ δὴ τῷ κατ' ἀριθμὸν ὄνομα μὲν ἄρτιον, λόγος δὲ ἀριθμὸς διαιρούμενος εἰς ἴσα δύο μέρη.

5

Ναί.

- 11 Τὸ τοιοῦτον φράζω. Μὴν οὖν οὐ ταῦτὸν ἐκατέρως προσ-
αγορεύομεν, εἴαν τε τὸν λόγον ἐρωτῶμενοι τοῦνομα ἀποδιδῶ-
μεν, εἴαν τε τοῦνομα τὸν λόγον ἄρτιον ὀνόματι καὶ λόγῳ,¹⁰
δίχα διαιρούμενον ἀριθμὸν προσαγορεύοντες, ταῦτὸν ὄν;

Παντάπασι μὲν οὖν.

- 12 Ὡς δὴ ψυχὴ τοῦνομα, τίς τούτου λόγος; Ἐχομεν ἄλλον p. 625
πλὴν τὸν νῦν δὴ ῥηθέντα, τὴν δυναμένην αὐτὴν ἑαυτὴν κινεῖν
κίνησιν;

Τὸ ἐαυτὸ κινεῖν φῆς λόγον ἔχειν τὴν αὐτὴν οὐσίαν, ἣν περ
τοῦνομα, ὃ δὴ πάντες ψυχὴν προσαγορεύομεν;

5

- 13 Φημί γε. Εἰ δ' ἔστι τοῦτο οὕτως ἔχον, ἀρ' ἔτι ποθοῦμεν
μὴ ἱκανῶς δεδεῖχθαι ψυχὴν ταῦτὸν ὄν καὶ τὴν πρῶτην γένεσιν
καὶ κίνησιν τῶν τε ὄντων, καὶ γεγονότων καὶ ἐσομένων καὶ

d 2. ἴσα] δύο C.F.G. εἰς ἴσα μέρη om. Plat. 5. εἰς om. D.E.F.G.I.
6. μέρη δύο] δύο μέρη C.F.G. Mox τοιοῦτο D. 7. ἐκατέρως] ἐκα-
τέρω C.F.G. 8. εἴαν τε—ἀποδιδῶμεν om. D.
p. 625. 2. κινεῖν om. D. 3. ἔχειν] ἔχον F. 8. κίνησιν κ. γέ-
νεσιν] γένεσιν κ. κίνησιν C.F.G.

Est nimirum in cæteris aliquid, tum etiam in numero, quod in partes æquales dividatur duas. Et in numero quidem, ejus generis nomen est, par; ratio vero, numerus ipse, qui duas in partes æquales dividatur.

Sic est.

- 11 Ego vero simile quid dico. Numquid rem eandem utroque modo significamus, seu dum ratio quæritur, nomen respondeamus, seu dum nomen, rationem? ita ut, tam nomine, quam ratione, parem unum eundemque numerum bifariam divisum, appellemus?

Prorsus eandem.

- 12 Ejus autem rei, cui nomen animus, quæ tandem ratio est? Aliamne aliquam habemus, quam eam, qua de paulo ante, motum, inquam, illum, qui per se ipsum existat?

Vin' tu ejus naturæ, quam animi nomine omnes appellamus, propriam hanc rationem esse, quod se ipsam moveat?

- 13 Volo, enimvero. Hoc autem si ita est, num aliquid præterea desideramus, quasi minus effectum adhuc probatumque fuerit, animum idem esse ac primam generationem motumque rerum, non modo quæ sint, verum etiam quæ vel fuerint, vel futuræ sint; itemque contrariarum illis omnium,

πάντων αὖ τῶν ἐναντίων τούτοις, ἐπειδὴ γε ἀνεφάνη μετα- 10
βολῆς τε καὶ κινήσεως ἀπάσης αἰτία ἅπασιν;

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Οὐκ' ἀλλὰ ἱκανώτατα δέδεικται ψυχῇ τῶν πάντων πρε-
σβυτάτη, γενομένη γε ἀρχῇ κινήσεως. b

14 Ἄρ' οὖν οὐχ ἡ δι' ἕτερον ἐν ἄλλῃ γινομένη κίνησις, αὐτὸ
δὲ ἐν αὐτῷ μηδέποτε παρέχουσα κινεῖσθαι μηδέν, δευτέρα τε
καὶ ὁπόσων ἀριθμῶν βούλοιτο ἂν τις ἀριθμεῖν αὐτὴν πολ- 5
λοστὴν τοσούτων, σώματος οὐσα ὄντως ἀψύχου μεταβολή;

Ὅρθως.

15 Ὅρθως ἄρα καὶ κυρίως ἀληθέστατά τε καὶ τελεώτατα
εἰρηκότες ἂν ἤμεν ψυχὴν μὲν προτέρα γεινομένην σώματος, ἢ
μὴ, σῶμα δὲ δεύτερόν τε καὶ ὕστερον ψυχῆς ἀρχούσης 10
ἀρχόμενον κατὰ φύσιν;

Ἀληθέστατα μὲν οὖν.

16 Μεμνήμεθά γε μὴν ὁμολογήσαντες ἐν τοῖς πρόσθεν, ὥς εἰ c
ψυχὴ φανείη πρεσβυτέρα σώματος οὐσα, καὶ τὰ ψυχῆς τῶν
τοῦ σώματος ἔσοιτο πρεσβύτερα;

Πάνυ μὲν οὖν.

a 10. αὖ τῶν] αὐτῶν C.F.

13. τε ἀρχῇ] γε ἀρχῇ C.D.F.G.I.

b 2. γενομένη D.

3. δευτέρα τε I.

6. μεταβολῇ] μεταβολῆς C.D.

F.G.I.

8. εἴημεν] ἤμεν C.F.G.

9. ἡ μὴ] ἡμῖν Plat.

12. μὲν

οὖν. Μεμνήμεθα γε om. E. γε μὴν I. pro μὲν οὖν.

c. εἰ ψυχῇ] ἡ

ψυχῇ C.

quandoquidem semel eam mutationis ac motus omnis, omnibus caussam
esse constiterit?

Nihil sane. Imo animum et rerum antiquissimam omnium, et motus
principium esse, satis superque demonstratum est.

14 Nonne igitur impressus alteri aliunde motus, quique nunquam efficiat,
ut se ipsum quicquam moveat, secundus jure habeatur, atque adeo quotus
cuique vel longissime numerando progredienti placuerit, cum inanimi cor-
poris vere mutatio sit?

Jure profecto.

15 Recte igitur ac proprie, imo verissime perfectissimeque dixerimus, an
non, animam corpore priorem esse, corpus vero secundum, atque poste-
rius, animique imperio suapte natura subditum?

Verissime.

16 Jam vero, hac de re meminimus inter nos supra convenisse, ut si modo
animum corpore priorem esse constaret, tum quæ ad animi rationem per-
tinent, iis quæ corpori tribuuntur, priora censerentur?

Sane meminimus.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

- 17 Τρόποι δὲ καὶ ἦθη καὶ βουλήσεις καὶ λογισμοὶ καὶ δόξαι 5
ἀληθεῖς ἐπιμέλειαί τε καὶ μνήμαι πρότερα μήκους σωμάτων
καὶ πλάτους καὶ βάθους καὶ ρώμης εἴη γεγονότα ἂν, εἴπερ
καὶ ψυχὴ σώματος.
'Ανάγκη.
- 18 Ἄρ' οὖν τὸ μετὰ τοῦτο ὁμολογεῖν ἀναγκαῖον τῶν τε
ἀγαθῶν αἰτίαν εἶναι ψυχὴν καὶ τῶν κακῶν καὶ καλῶν καὶ ἰο
αἰσchrῶν δικαίων τε καὶ ἀδίκων καὶ πάντων τῶν ἐναντίων,
εἴπερ τῶν πάντων γε αὐτὴν θήσομεν αἰτίαν; d
Πῶς γὰρ οὐ;
19 Ψυχὴν δὴ διοικοῦσαν καὶ ἐνοικοῦσαν ἐν ᾧ πασι τοῖς πάντη
κινουμένοις μὴ οὐ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνάγκη διοικεῖν φάναι;
Τί μὴν;
[367] Μίαν, ἢ πλείους; Πλείους· ἐγὼ ὑπὲρ σφῶν ἀποκρινοῦμαι. 5
Δνοῖν μὲν γε που ἔλαττον μὴδὲν τιθῶμεν, τῆς τε εὐεργέτιδος
καὶ τῆς τάναντία δυναμένης ἐξεργάζεσθαι.
20 Σφόδρα ὀρθῶς εἴρηκας.

c 4. τρέπει D. Mox ἥδη et ἐπιλογισμὸς F. δὲ καὶ] δὴ καὶ I.
6. πρότερα] προτερεῖ C.D.F.G.I. 7. εἴη γεγονότα ἂν om. D. 8. ἄρ']
ἂν ἄρ' F.G. 9. ὁμολογεῖν] ὁμιλεῖν E. 12. πάντων τῶν] τῶν om.
C.D.F.G. d. ψυχὴν] ψυχὴ I. 4. πλείους ἢ μίαν E.I. 6. δνοῖν]
δνεῖν G. 8. ἐργάζεσθαι D. qui v. seq. om. τά.

- 17 Mores igitur, animique sensus, voluntates, cogitationes, veræ opiniones,
curæ, recordationes, corporum proceritate, crassitudine, altitudine, ac ro-
bore priores fuerint oportet, si animum corpore priorem fuisse conce-
dimus.
Utique necesse est.
18 Hinc porro nunquid necessario sequitur, ut animum, si omnium
causam illam esse volumus, bonorum simul et malorum, honestorum ac
turpium, justorum et injustorum, adeoque contrariorum omnium causam
esse dicamus?
Quis neget?
19 Nonne igitur necesse est, animum qui rebus omnibus quæ quoquo
versum moventur, et moderetur, et in illis insit, ipsum quoque cælum per
sese moderari?
Omnino.
Unumne autem an plures? Plures certe: nam pro vobis respondere
juvat. Nec pauciores duobus recte posuerimus, beneficum alterum, alterum
maleficum.
20 Et hoc mihi vehementer probatur.

Εἶεν. Ἄγει μὲν δὴ ψυχὴ πάντα τὰ κατ' οὐρανὸν καὶ ¹⁰ γῆν καὶ θάλατταν ταῖς αὐτῆς κινήσεσιν, αἷς ὀνόματά ἐστι, ^{ΠΛΑ- ΤΩ- ΝΟΣ} βούλεσθαι, σκοπεῖσθαι, ἐπιμελεῖσθαι, βουλεύεσθαι, δοξάζειν p. 626 ὁρθῶς, ἐψευσμένως, χαίρουσαν, λυπουμενὴν, θαρροῦσαν, φοβουμενὴν, μισοῦσαν, στέργουσαν, καὶ πάσαις ὅσαι τούτων ⁵ ξυγγενεῖς ἢ πρωτουργοὶ κινήσεις τὰς δευτερουργοὺς αὐτῶν πα- ραλαμβάνουσαι κινήσεις σωμάτων ἄγουσι πάντα εἰς αὔξησιν καὶ φθίσιν καὶ διάκρισιν καὶ σύγκρισιν καὶ τούτοις ἐπομένας θερμότητος, ψύξεως, βαρύτητος, κουφότητος, σκληρὸν καὶ ¹⁰ μαλακὸν, λευκὸν καὶ μέλαν, αὐστηρὸν καὶ γλυκὺ, [καὶ πικρὸν,] καὶ πᾶσιν οἷς ψυχὴ χρωμένη, νοῦν μὲν προσλαμβάνουσα αἰεὶ b θεῖον ὁρθῶς θεοῖς ὀρθὰ καὶ εὐδαίμονα παιδαγωγεῖ πάντα, ἀνοία δὲ ξυγγενομένη πάντα αὐτῇ τὰναντία τούτοις ἀπεργά- ²¹ ζεται. Τιθῶμεν ταῦτα οὕτως ἔχειν; Ἡ ἔτι διστάζομεν, εἰ ⁵ ἐτέρως πως ἔχει;

Οὐδαμῶς.

Πότερον οὖν δὴ ψυχῆς τὸ γένος ἐγκρατὲς οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ πάσης τῆς περιόδου γεγονέναι φῶμεν, τὸ φρόνιμον καὶ

d 10. αὐτῆς] αὐταῖς D.

p. 626. σκοπεῖσθε E.

4. πάσαις] πᾶσαι D.F.G.

5. ἢ πρωτ.]

ἢ om. C.D.F.G.I. Mox τὰς om. C.E.F.G.I. τὰς—κινήσεις om. D.

11. καὶ πικρὸν om. D.F.G.I. cum mss. Platonis melioribus. b 2. θεὸν]

θεῖον C.D.E.F.G. Mox ὁρθῶς θεοῖς ὀρθὰ C.D.E.F.G. et sic mss. Platonis.

θεῖον ὁρθῶν θεοῖς I.

5. ἔχειν] ἔχει F.G.

6. εἰ om. C.F.G. qui

mox ἔχειν. ἐτέρως διστάζομέν πως ἔχειν D.

7. πότερον οὖν] οὖν

om. C.F.G.

Hæc igitur cum ita sint : animus certe, quidem universa illa, quæ cœli, terrarum, mariumque complexus ambit, suis ipsa motibus agit ac versat, quorum hæc nomina sunt, velle, considerare, curare, opinari, seu vere, seu falso, lætari, dolere, audere, metuere, odisse, diligere, ac cæteris omnibus, qui vel istorum affines ac gemini sunt, vel primarii fontesque reliquorum, assumptis una posterioribus corporum motibus, in omnibus deinde accretionem, aut diminutionem, raritatem, aut densitatem, quæque his comitantur, calores, frigora, gravitates, levitates, durum et molle, album et nigrum, acerbum, dulce, amarum efficiunt, cæteraque prorsus omnia, quibus animus dum utitur, si intellectum, deus ipse, deum assumat, cuncta ²¹ recte ac feliciter moderatur : sin autem cum amentia conjungatur, contraria efficit omnia. Damusne ista hunc in modum se habere, an adhuc num quid aliud statuamus, incerti sumus ?

Minime vero.

Utrum igitur animi genus, cœli ac terrarum, imo totius orbis princi-

ΠΑΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

ἀρετῆς πλήρες ἢ τὸ μὴ δ' ἕτερα κεκτημένον; Βούλεσθε οὖν¹⁰
πρὸς ταῦτα ὧδε ἀποκρινώμεθα;

Πῶς;

- 22 Εἰ μὲν, ὦ θαυμάσιε, φῶμεν, ἡ ξύμπασα οὐρανοῦ ὁδὸς ἅμα
καὶ φορὰ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ὄντων ἀπάντων νοῦ κινήσει καὶ
περιφορᾷ καὶ λογισμοῖς ὁμοίαν φύσιν ἔχει καὶ ξυγγενῶς⁵
ἔρχεται, δῆλον ὡς τὴν ἀρίστην ψυχὴν φατέον ἐπιμελεῖσθαι
τοῦ κόσμου παντός, καὶ ἄγειν αὐτὸν τὴν τοιαύτην ὁδὸν
ἐκείνην.

Ὁρθῶς.

- 23 Εἰ δὲ ματικῶς τε καὶ ἀτάκτως ἔρχεται, τὴν κακὴν.

Καὶ ταῦτα ὀρθότατα.

Τίνα οὖν δὴ νοῦ κινήσις φύσιν ἔχει, τοῦτο ἤδη χαλεπὸν,
ὦ φίλοι, ἐρώτημα ἀποκρινόμενον εἰπεῖν ἐμφρόνως. Διὸ δὴ^d
καὶ ἐμὲ τῆς ἀποκρίσεως ὑμῖν δίκαιον τανῦν προσλαμβάνειν.

Εὖ λέγεις.

- 24 Μὴ τοίνυν ἐξ ἐναντίας οἶον εἰς ἥλιον ἀποβλέποντες, νύκτα

b 10. βούλεσθε οὖν] οὖν om. I. 11. ἀποκρινόμεθα D. c. πῶς
om. C.D.F.G.I. εἰ μὲν οὖν E. 3. ἀπάντων] πάντων C.E.F.G.I.
5. ἔχειν ... καὶ D. 10. ὀρθῶς] ὀρθότατα C.D.F.G.I. ὀρθότητα E.
Μοχ κινήσις νοῦ C.F.G. κινήσιν D. d. καὶ om. D. 2. τὰ μὲν
δίκαια D. προλαμβ.] προσλαμβ. C.F.G.I. 3. τοίνυν] νῦν C.D.
F.G.I. Tum ἐξεναντίας E.I.

patum tenere volumus? illudne quod prudentia et virtute præditum est,
an quod utraque caret? Num ad hæc ita responderi placet?

Quomodo?

- 22 Ita videlicet. Si universa cœli via atque conversio, eorumque simul
omnium quæ cœlo continetur, intellectus motui, conversioni, et cogitatio-
nibus natura similis est, et affinem ei cursum instituit; sequitur omnino,
ut optimum illum animum totius universi curam gerere, atque illud per
hanc ipsam viam agere fateamur.

Recte id quidem.

- 23 Sin autem furiose ac perturbate volvitur, ut hoc idem malo animo tri-
buamus.

Et istud quoque recte.

Nunc vero cujus tandem naturæ intellectus motum esse arbitramur?
Huic sane quæstioni, o amici, sapienter respondere difficile est. Quare
verum fuerit in præsentia, hanc me vobis respondendi curam suscipere.

Probe loqueris.

- 24 Caveamus igitur, ne adverso quasi vultu in solem intuentes, ipsaque

ἐν μεσημβρίᾳ ἐπαγόμενοι, ποιησόμεθα τὴν ἀπόκρισιν, ὡς νουν 5
ποτὲ θνητοῖς ὁμμασιν ὀψόμενοί τε, καὶ γνωσόμενοι ἱκανῶς
πρὸς δὲ εἰκόνα τοῦ ἐρωτωμένου βλέποντας ἀσφαλέστερον
ὁρᾶν.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

25 Πῶς λέγεις;

Ἡ προσέοικε κινήσει νοῦς, τῶν δέκα ἐκείνων κινήσεων τὴν 10
εἰκόνα λάβωμεν, ἣν συναναμνησθεῖς ὑμῖν ἐγὼ κοινῇ τὴν ἀπό-
κρισιν ποιήσομαι.

Κάλλιστα ἂν λέγοις.

Μεμνήμεθα τοῖνυν τοῦτό γε τοσοῦτον τῶν τότε, ὅτι τῶν
ἀπάντων τὰ μὲν κινεῖσθαι, τὰ δὲ μένειν ἔθεμεν.

Ναί.

26 Τῶν δ' αὖ κινουμένων τὰ μὲν ἐν ἐνὶ τόπῳ κινεῖσθαι, τὰ δ' p. 627
ἐν πλείοσι φερόμενα.

Ἔστι ταύτη.

Τούτοιον δὴ τοῖν κινήσειον τὴν ἐν ἐνὶ φερομένην ἀεὶ περιί

d 5. ποιησόμε.] ποιησόμε. C.F. 6. θνητοῖς] ἤδη τοῖς C.D.F.G.I.
8. βλέποντας] βλέποντες C.D.F.G. βλέποντα E. 9. ἡ] καὶ C.F.G.
10. νοῦς] ὁ νοῦς C.F.G. 12. κοινῇ D. 13. τότε] τοῦτόγε C.D.
E.F.G.I. Mox post τότε om. ἔτι C.D.E.F.G.I. 14. ἀπάντων]
πάντων C.F.G.I. qui om. τούτοιον δ. τ. κ. ult. τὰ δὲ μ.—κινεῖσθαι om.
E.I. κινεῖσθαι—τὰ μὲν om. G.

p. 627. ἐν ἐνὶ] ἐν τινι C.D.F. 2. ἔστι ταῦτα] ἐπὶ ταύτῃ C.F. ταύτῃ
item D.E.G.I. Tum τούτοιον D. qui statim δέ. τούτοιον δὴ E.F.G. Steph.
non ταύταιν ut Viger. 3. τοῖν ἐν ἐνὶ φερομένῳ] τὴν ἐνὶ φερομένην C.
F.G. ἐν om. D. τὴν item I.

meridie noctem inducentes, perinde respondeamus, ut si mortalibus oculis
intellectus ipse pervideri aliquando posset, penitusque cognosci. Securius
itaque fuerit, illum ipsum defixo in ejus imaginem obtutu contemplari.

25 Quomodo hoc intelligis?

Cujus ex decem illis motibus similior intellectus fuerit, ejus ut imaginem
deligamus; quam ubi vobis in memoriam revocaro, tum responsionem
omnium caussa subijciam.

Optime loqueris.

Principio, illud saltem meminimus constitutum a nobis fuisse, ex omni
rerum multitudine moveri alias, alia quiescere.

Meminimus.

26 Deinde ex iis quæ moventur, alia uno in loco, in pluribus alia moveri.
Sic est.

His igitur ex motibus, eum qui uno semper in loco versetur, circa

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

γέ τι μέσον ἀνάγκη κινεῖσθαι, τῶν ἐντόρων οὐσῶν μίμημά τι ⁵
κύκλων, εἶναι τε αὐτὴν τῇ τοῦ νοῦ περιόδῳ πάντως, ὥς δυνα-
τὸν, οἰκειοτάτην τε καὶ ὁμοίαν.

27 Πῶς λέγεις;

Τὸ κατὰ ταυτὰ δῆπου καὶ ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ αὐτῷ καὶ
περὶ τὰ αὐτὰ καὶ πρὸς τὰ αὐτὰ καὶ ἓνα λόγον καὶ τάξιν μίαν ¹⁰
ἄμφω κινεῖσθαι λέγοντες νοῦν τήν τε ἐν ἐνὶ φερομένην κίνη-
σιν, σφαίρας ἐντόρνου ἀπεικασμένα φοραῖς, οὐκ ἂν ποτε ἢ
φανείμεν φαῦλοι δημιουργοὶ λόγῳ καλῶν εἰκόνων.

28 Ὅρθότατα λέγεις.

Οὐκοῦν αὕτη γε, ἡ μηδέποτε ὡσαύτως μηδὲ κατὰ τὰ αὐτὰ
μὴ δ' ἐν ταυτῷ μηδὲ περὶ ταυτὰ μηδὲ πρὸς τὰ αὐτὰ μὴ δ' ἐν ⁵
ἐνὶ φερομένη μὴ δ' ἐν κόσμῳ μὴ δ' ἐν τάξει μὴ δ' ἐν τινι λόγῳ
κίνησις ἀνοίας ἂν αὐ πάσης εἴη ζυγγενής.

29 Εἴη γὰρ ἂν ἀληθέστατα.

Τανῦν δὲ χαλεπὸν οὐδὲν ἔτι διαρρήδην εἰπεῖν, ὥς ἐπειδὴ ¹⁰
ψυχὴ μὲν ἔστιν ἡ περιάγουσα ἡμῖν πάντα, τὴν δὲ οὐρανοῦ

a 5. ἐντόρων] ἐντόρνω C.F.G. ἐντόρνω μιμήματι D.I. ἐντόρων μιμή-
ματι E. οὐσαν dedit Vigerus pro οὐσῶν. 12. ἐν ἐνὶ φερομ.] ἐμφερομ.
C.D.E.F.G.I. 13. ἀπεικασμένην] ἀπεικονισμένα C.F.G. ἀπεικασμένα
Viger. b. φανείμεν] φανείμεν C.D.E.F.G.I. 3. αὕτη] αὐ
ἡ Plat. 5. πρὸς τὰ αὐτὰ] πρὸς ταῦτα C.D.F. Mox ταῦτα D.
8. ἂν αὐ πάσης εἴη] ἂν εἴη πάσης αὐ C.F.G. ἂν ἀπάσης εἴη Plat. 9. τάδε
νῦν D. νῦν Plat.

medium aliquod, uti circulos torno factos, videmus agitari, atque ad intel-
lectus conversionem imitatione ac similitudine, quam proxime fieri potest,
accedere necesse est.

27 Clarius istud, quaeso.

Nempe, si utrumque, intellectum, inquam, et motum illum, qui uno
semper in loco versatur, quo modo sphaeram aliquam volvi solitam videmus,
una semper eademque ratione, in eodem, circa eadem, atque ad eadem,
unoque ordine converti dixerimus: nemini, opinor, praeclaras imagines
ratiocinando perperam fingere merito videamur.

28 Optime id quidem.

Ergo alter ille motus, qui nunquam similiter, nec secundum eadem, nec
in eodem, nec circa eadem, nec ad eadem, nec uno in loco, nec apto quo-
dam et eleganti ordine, nec certa ratione versatur, summa cum amentia
conjunctus haberi debet.

29 Et hoc quoque verissimum.

Jam ergo palam profiteri liceat, quandoquidem animus is est, qui versat

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

[368] περιφορὰν ἐξ ἀνάγκης περιάγειν φατέον ἐπιμελουμένην καὶ c
κοσμοῦσαν ἥτοι τὴν ἀρίστην ψυχὴν ἢ τὴν ἐναντίαν.

30 Ὡς ξένε, ἀλλ' ἐκ γε τῶν νῦν εἰρημένων οὐδ' ὅσιον ἄλλως
λέγειν ἢ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχουσαν ψυχὴν μίαν ἢ πλείους περι- 5
άγειν αὐτά.

Κάλλιστα, ὦ Κλεινία, ὑπήκουσας τοῖς λόγοις. Τόδε δὲ
προσυνπάκουσον ἔτι.

31 Τὸ ποῖον;

Ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τὰ ἄλλα ἄστρο, εἴπερ ψυχὴ περι- 10
άγει πάντα, ἂρ' οὐ καὶ ἐν ἑκάστῳ;

Τί μὴν;

Περὶ ἐνὸς δὴ ποιησώμεθα λόγους, οἳ καὶ ἐπὶ πάντα ἀρμότ- d
τοντες ἡμῖν τὰ ἄστρο φανοῦνται.

32 Τίνος;

Ἡλίου πᾶς ἄνθρωπος σῶμα μὲν ὁρᾷ, ψυχὴν δὲ οὐδεὶς·
οὐδὲ γὰρ ἄλλον σώματος οὐθενὸς οὔτε ζῶντος οὔτε ἀποθα-
νόντος τῶν ζώων [οὐθενός]. ἀλλὰ ἐλπίς πολλὴ τοπαράπαν 5
τὸ γένος ἡμῖν τοῦτο ἀναίσθητον πάσαις ταῖς τοῦ σώματος

c 3. γε] τε D.F.G.I.	4. ἔχων] λέγειν C.F.G.	6. περιάγειν]
παράγειν C.F.G.I.	7. ὑπήκουσας] ὑπήκουσαν F.	προσεπάκουσον]
προσυνπάκουσον D.F.I.	9. ἥπερ D.	11. ποιησώμ.] ποιησώμ. C.
D.F.	d 4. τῶν ζώων] τῶν om. C.F.G.	5. τὸ om. D.
ταῖς D.		6. αὐ-

omnia, ipsam quoque cæli conversionem animi alicujus, seu boni, seu con-
trarii arbitrio ac moderatione gubernari.

30 Enimvero, mi hospes, ex iis quæ jamjam dicta sunt, aliud quicquam
statuere nefas sit, quam sive unum aliquem animum, sive plures omni
virtutis genere præstantes, corporum illorum conversioni præesse.

Egregie, mi Clinia, disputationis hujus vim cepisti. Sed tamen audi
sis illud quoque.

31 Quidnam?

Solem, lunam, astraque cætera, si animus universa circumagit, numquid
etiam singula?

Quidni enim?

De uno igitur ea dicamus, quæ in reliquam siderum multitudinem con-
venire possint.

32 Quo de autem?

Solis corpus nemo non videt, animum videt nemo. Quid mirum? Ne
ullius quidem alterius animantium corporis, seu viventis adhuc, seu jam
mortui. Sed nimirum probabile admodum est, genus illud totum ejus-
modi esse, quod omnes corporis sensus ita fugiat, ut tamen intelligentiæ

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

αἰσθήσεσι περιπεφυκέναι, νοητὸν δὲ εἶναι. Μόνῳ νῶ δὴ καὶ νοήματι λάβωμεν αὐτοῦ πέρι τὸ τοιόνδε.

33 Ποῖον;

Ἡλιον εἰ περιάγει ψυχῇ, τριῶν αὐτὴν ἐν λέγοντες δρᾶν¹⁰ σχεδὸν οὐκ ἀποτευζόμεθα.

Τίνων;

34 Ὡς ἡ ἐνοῦσα ἐντὸς τῷ περιφερεῖ τούτῳ φαινομένῳ σώματι p. 628 πάντῃ διακομίζει τὸ τοιοῦτον, καθάπερ ἡμᾶς ἡ παρ' ἡμῖν ψυχῇ πάντῃ περιφέρει· ἡ ποθεν ἔξωθεν σῶμα αὐτῇ πορισα-⁵ μένη πυρὸς ἢ τινος ἀέρος, ὡς λόγος ἐστὶ τινων, ὥθει βία σώματι σῶμα· ἡ τρίτον, αὐτὴ φιλὴ σώματος οὔσα, ἔχουσα δὲ δυνάμεις ἄλλας τινὰς ὑπερβαλλούσας, θαύματι ποδηγεῖ.

Ναί.

Τοῦτο μὲν ἀνάγκη, τούτων ἔν γε τι δρῶσαν ψυχὴν πάντα¹⁰ διάγειν.

35 Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων εἴρηται τῷ b φιλοσόφῳ. Καὶ ἐν τῷ Φιλήβῳ δὲ ἐπάκουσον, ὅπως τὴν αὐτὴν κατασκευάζει διάνοιαν.

c 7. μόνον] εἶναι μόνον C.D.F.G. Tum φ̄ pro νῶ C.D.F.G.I. in μόνον φ̄ latere videtur μόνῳ νῶ. 9. εἴπερ περιάγει] εἴπερ ἄγει Plat. 10. ἢν D. p. 628. ἐνοῦσα ἐντὸς] ἐντὸς ἐνοῦσα C.F.G. ἡ ἐνώσα ἐ. E. 10. δρῶσα D. b 2. ὅπως] ὅπως τὴν αὐτὴν C.F.G. ὅπως ταῦτα D.

vi capiatur. Mente igitur atque intelligentia, quod a nobis de illo additur, informemus.

33 Quid illud?

Solem si animus circumagit, e tribus unum ab eo fieri si dixerimus, haud, opinor, aberrabimus.

Quæ tu mihi tria?

34 Nimirum, aut inclusum rotundo illo, quod cernimus, corpore animum, illud omnem in partem circumferre, uti quoquo versum a nostro ipsi animo circumferimur: aut eundem induto sibi aliunde, vel igneo, vel aërio corpore, quod nonnulli malunt, corporis vi corpus impellere: aut postremo, ipsum illum, ut corpore omni per sese careat, aliis tamen eximiisque viribus instructum, admirabili quodam modo solem deducere.

Sane.

Ab animo, dum ex iis unum aliquid efficit, versari omnia regique necesse est.

35 Atque hæc philosophus Legum decimo. Audi jam quemadmodum in Philebo, sententiam ille suam adstruat.

Πάντες γὰρ συμφωνοῦσιν οἱ σοφοί, ὄντως ἑαυτοὺς σε-
μνύνοντες, ὡς νοῦς ἐστὶ βασιλεὺς ἡμῖν οὐρανοῦ τε καὶ γῆς. 5
Καὶ ἴσως εὖ λέγουσι· διὰ μακροτέρων δ', εἰ βούλει, τὴν
σκέψιν αὐτοῦ τοῦ γένους ποιησώμεθα.
36 Λέγε ὅπως βούλει, μηδὲν μῆκος ὑπολογιζόμενος ἡμῖν, ὦ
Σώκρατες, ὡς οὐκ ἀπεχθισόμενος.

Καλῶς εἶπας. Ἀρξώμεθα δέ πως ὧδε ἐπανερωτῶντες. 10
Πῶς;

Πότερον, ὦ Πρώταρχε, τὰ ξύμπαντα καὶ τόδε τὸ καλού-
μενον ὅλον ἐπιτροπέειν φῶμεν τὴν τοῦ ἀλόγου καὶ εἰκῇ
δύναμιν, καὶ τὸ ὅπη ἔτυχεν· ἢ τὰναντία, καθάπερ οἱ πρό-
σθεν ἡμῶν ἔλεγον, νοῦν καὶ φρόνησίν τινα θαυμαστὴν συν- 5
τάττουσαν διακυβερνᾶν;
37 Οὐδὲν τῶν αὐτῶν, ὦ θαυμάσιε Σώκρατες· ὁ μὲν γὰρ δὴ
σὺ λέγεις, [νῦν] οὐδ' ὅσιον εἶναί μοι φαίνεται. Τὸ δὲ νοῦν
πάντα διακοσμεῖν αὐτὰ φάναι καὶ τῆς ὄψεως τοῦ κόσμου καὶ 10
ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἄστρον καὶ πάσης τῆς περιφορᾶς

b 3. συμφωνοῦσιν] συμφωνοῦμεν C.F. φησὶ συμφρονοῦμεν D. 6. μα-
κροτ.] μικροτ. C.F.G. 8. βούλει] βούλη D. ἡμῖν ὑπολ. F.G.
10. ἐπανερωτῶντες] ἐπερωτῶντες D. 11. πῶς om. C.D.F.G. τὰ
ξύμπ.] τὰ om. C.D.F.G. c 3. τὸ ὅπη] τὸ om. C.F.G. 4. οἱ πρόσ-
θεν ἡμῶν] ἡμῶν οἱ πρ. C.F.G. 7. ὁ μὲν γὰρ] ὅπερ γὰρ C.D.F.G.
ἀ pro σύ F. Mox om. νῦν C.D.E.F.G.I. ὁ μὲν γὰρ σὺ νῦν λέγεις οὐδ'
Plat. 10. καὶ ἡλίου om. C.E.F.G.I.

Sapientes, inquit, omnes, qui modo jure hoc nomine gloriantur, intel-
lectum cœli terrarumque regem esse consentiunt. Ac forte quidem hoc
recte. Nos vero si placet, fusius rem totam uberiusque tractemus.

36 Tu vero, uti videbitur, o Socrates, nec ullam hoc in genere longitudinem
vereare, cum nemini molestus sis futurus.

Præclare. Incipiamus igitur hunc in modum quærere.

Quem sodes?

Utrum, mi Protarche, res omnes, atque hoc, uti vocamus, universum
casus et fortunæ vi temere agi statuimus; an contra, quemadmodum ma-
jores nostri voluere, mentis ac sapientiæ cujusdam admirabilis consilio
gubernari?

37 Absit, o sapientissime Socrates, uti prius illud a nobis dicatur, quod vel
ore tenus proferri nefas esse dixerim. At vero menti rerum universarum
moderationem assignare, id equidem et mundi hujus aspectu, et solis, lunæ,

Plato
Phileb.
p. 28.

ΠΑΛ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

ἄξιον, καὶ οὐκ ἄλλως ἔγωγ' ἂν ποτε περὶ αὐτῶν εἴποιμι, οὐδ' ἂν δόξαιμι.

- 38 Βούλει δῆτα καὶ ἡμεῖς τοῖς ἔμπροσθεν ὁμολογουμένοις
 ξυμφήσωμεν, ὡς ταῦθ' οὕτως ἔχει; Καὶ μὴ μόνον οἰώμεθα
 δεῖν τὰ ἀλλότρια ἄνευ κινδύνου λέγειν, ἀλλὰ καὶ συγκιν- 5
 δυνεύωμεν καὶ μετέχωμεν τοῦ ψόγου, ὅταν ἀνὴρ δεινὸς φῇ
 ταῦτα μὴ οὕτως ἀλλ' ἀτάκτως ἔχειν;

Πῶς γὰρ οὐκ ἂν βουλοίμην;

"Ιθι δὴ, τὸν ἐπιόντα περὶ τούτων λόγον νῦν ἡμῖν ἄθρει. 10

- 39 Λέγε μόνον.

Τὰ περὶ τὴν τῶν σωμάτων φύσιν ἀπάντων τῶν ζώων,
 πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ πνεῦμα, καθορθόμεν που, καὶ γῆν, καθάπερ
 οἱ χειμαζόμενοί φασιν, ἐνόντα ἐν τῇ συστάσει;

Καὶ μάλα. Χειμαζόμεθα γὰρ ὄντως ὑπὸ ἀπορίας ἐν τοῖς 15
 νῦν λόγοις.

Φέρε δὴ περὶ ἐκάστου τῶν παρ' ἡμῖν λάβε τὸ τοιόνδε. p. 629

d 2. δῆτα] δὴ C.D.F.G. δὴ τι I. Μοx ὁμολογοῦμεν ἂν C.D.F.G.
 ὁμολογοῦμενον I. Tum ξυμφήσωμεν D.I. 5. κινδύνων] κινδύνου C.
 D.F.G.I. Μοx συγκινδυνεύσωμεν C.F. συγκινδυνεύσομεν D. 10. νῦν
 ἡμῖν λόγον] λόγον ν. ἢ. C.E.F.G.I. λεγόμενον προ λέγε μόνον C.D.F.G.
 13. ἐνόντα ἐν τῇ] ἐν ὄντα ἐν C.D. ἐν ὄντα τῇ I. Tum τῇ om. D.G. ὄντα
 ἐν σ. F. ult. ὑπὸ] ἀπὸ F.G.

p. 629. τὸ τοιόνδε] τοιονδὴ C.F.G. τὸ om. D. qui supra ἡ λεγομένων.

aliorumque siderum, adeoque omni hac conversione dignum existimo, nec
 aliter unquam hac de re aut loquar aut sentiam.

- 38 Vis enimvero, uti hac in rerum moderatione statuenda, quod veteres uno
 consensu professi sunt, id nostris ipsi verbis comprobemus, nec aliorum
 sententiam citra periculum afferre contenti, eandem quam ipsi aleam male-
 dictionemque subeamus, cum argutus ac vehemens quispiam, non eo quo
 dicimus ordine, sed perturbate ac temere ferri cuncta pugnabit.

Quidni enim id velim?

Age ergo, ac mihi consequentiam hujus disputationis attende.

- 39 Perge tu modo.

Quatuor illa, ex quibus animantium omnium corporum natura consistit,
 ignem, aquam, spiritum, ac terram, num in ipsa eorum concretionem ut-
 cunque agnoscimus, quomodo videlicet homines loquuntur tempestate
 jactati?

Sane. Hoc enim in orationis genere, æstu quodam incertitudinis vere
 jactamur.

Age vero, ac de quolibet eorum quæ nobis insunt, ejusmodi aliquid
 accipe.

40 Ποῖον;

Ὅτι σμικρόν τε τούτων ἕκαστον παρ' ἡμῖν ἔνεστι καὶ φαῦλον καὶ οὐδαμῇ οὐδαμῶς εἰλικρινές ὃν καὶ τὴν δύναμιν οὐκ ἀξίαν τῆς φύσεως ἔχον. Ἐν ἐνὶ δὲ λαβὼν περὶ πάντων 5 νόει ταῦτόν· οἷον πῦρ ἐστὶ μέν που παρ' ἡμῖν, ἔστι δ' ἐν τῷ παντί.

41 Τί μήν;

Οὐκοῦν σμικρόν μέν τι τὸ παρ' ἡμῖν καὶ ἀσθενές καὶ φαῦλον· τὸ δ' ἐν τῷ παντί πλήθει τε θαυμαστὸν καὶ κάλλει καὶ 10 [369] πάσῃ δυνάμει τῇ περὶ τὸ πῦρ οὔσῃ;

Καὶ μάλα ἀληθές ὃ λέγεις.

Τί δέ; Τρέφεται καὶ γίνεται ἐκ τούτου καὶ ἄρχεται τὸ τοῦ παντός πῦρ ὑπὸ τοῦ παρ' ἡμῖν πυρός, ἢ τοῦναντίον ὑπ' ὃ ἐκείνου τό τε ἐμὸν καὶ τὸ σὸν καὶ τὸ τῶν ἄλλων ζῶων ἅπαντ' ἴσχει ταῦτα;

Τοῦτο μὲν οὐδὲ ἀποκρίσεως ἄξιον ἐρωτᾷς.

42 Ὅρθως. Ταῦτα γὰρ ἐρεῖς, οἶμαι, περὶ τε τῆς ἐν τοῖς 5

a 2. τε C.D.E.F.G.I. cum Steph. τι Viger. 6. μέν που] που om. C. F.G.I. μέν ἐστιν D. 8. μέν τι] μέν om. C.F.G. μέντοι E.I. καὶ ἀσθ.] καὶ om. C.D.F.G. 9. πλήθει τε] πλήθει μὲν C.F.G. 10. καὶ πάσῃ—τί δέ om. C. τὸ πῦρ οὔσῃ] πυρός ἢ D.F.G. qui mox om. δ. 12. ἐκ] ἐκ τοῦ C. τούτων D. 13. ἡμῶν D.

40 Quid obsecro?

Exiguam aliquam et despicabilem e singulis particulam inesse nobis, quæ nec ullo modo pura sinceraque sit, nec vim et facultatem habeat natura dignam. Quod ubi de uno aliquo statueris, tum de universis idem intellige. Ignis, exempli caussa, utcunque in nobis est; est etiam in universo.

41 Utique.

Cum igitur, qui in nobis est, is et exiguus admodum, et imbecillus, ac languidus sit: tum vero qui in universo est, is copia simul ac pulchritudine, cunctaque adeo vi, quæ ignis propria est, plane admirabilis.

Verissime loqueris.

Quid vero? Utrum deinceps ignem illum universi, ab eo qui in nobis est, ali, duci, regique arbitraris; an potius ab illo tam meum, quam tuum, ac cæterorum animantium ignem hæc omnia suscipere?

Hoc vero ne responsione quidem dignum existimo.

42 Et merito sane. Nec aliter, opinor, cum de hac terra, quæ animanti-

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

ζώοις γῆς τῆς ἐνθάδε καὶ τῆς ἐν τῷ παντί· καὶ τῶν ἄλλων δὴ ὅσων ἠρώτησα ὀλίγον ἔμπροσθεν, οὕτως ἀποκρινῇ.

Τίς γὰρ ἀποκρινόμενος ἄλλως ὑγιαίνων ἂν ποτε φανείη;

43 Σχεδὸν οὐδ' ὅστισούν· ἀλλὰ τὸ μετὰ τοῦτο ἐξῆς ἔπου. 10

Πάντα γὰρ ταῦτα ἡμεῖς τανῦν δὴ λεχθέντα, ἄρ' οὐκ εἰς ἐν συγκεείμενα ἰδόντες ἐπωνομάσαμεν σῶμα;

Τί μήν;

Ταυτὸν δὴ λάβε καὶ περὶ τοῦδε, ὃν κόσμον λέγομεν· διὰ τὸν αὐτὸν γὰρ τρόπον ἂν εἴη που σῶμα, σύνθετον ὃν ἐκ τῶν αὐτῶν.

Ὅρθότατα λέγεις.

44 Πότερον οὖν ἐκ τούτου τοῦ σώματος ὅλου τὸ παρ' ἡμῖν 5 σῶμα, ἢ ἐκ τοῦ παρ' ἡμῖν τοῦτο τρέφεται τε, καὶ ὅσα νῦν δὴ περὶ αὐτῶν ἐπείπομεν εἴληφέ τε καὶ ἔχει;

Καὶ τοῦθ' ἕτερον, ὃ Σώκρατες, οὐκ ἄξιον ἐρωτήσεως.

Τί δὲ τόδε; Ἄρα ἄξιον ἐρωτήσεως; Ἡ πῶς ἐρεῖς;

45 Λέγε τὸ ποῖον;

10

Τὸ παρ' ἡμῖν σῶμα, ἄρ' οὐ ψυχὴν φήσομεν ἔχειν;

Δῆλον ὅτι φήσομεν.

b 6. ὀλίγον ἔμπροσθεν om. D. 7. ἀποκρινῇ] ἀπόκριναι C.F.G. ἀπό-
κρινε D. 9. τὸ] ἴσ. τῷ Vigeri marg. 10. τανῦν δὴ] τὰ δὴ νῦν C.
F.G. c 4. ὅλως D.F.G. cum Plat. ὅλον I. 7. ἕτερον om. D.

bus inest, tum de illa quæ in universo, loquare: ac de aliis omnibus, de quibus paulo ante quærebam, idem omnino respondeas.

Quis enim, si modo sanus erit, aliud unquam respondeat?

43 Opinor nemo. Sed pergamus ad cætera. Numquid illa quatuor, ubi conflata in unum coaluerint, corpus appellamus?

Ita.

Idem igitur, de eo quem mundum vocamus, intellige. Is enim eodem plane modo corpus haberi debet, cum ex iisdem conflatus sit.

Rectissime loqueris.

44 Utrum igitur ab universo illo corpore nostrum hoc, an potius a nostro illud et alitur, et cætera quæ jamjam addidimus, accipit?

Neque hoc alterum, o Socrates, responsione dignum est.

Quid vero tertium hoc? responsione dignum erit, an secus?

45 Profer illud sis.

Nostrum hoc corpus animone præditum esse fatebimur?

Fatebimur utique.

Πόθεν, ὦ φίλε Πρώταρχε, λαβὸν, εἴπερ μὴ τό γε τοῦδ
παντὸς σῶμα ἔμψυχον ὃν ἐτύγχανε, ταῦτά γε ἔχον τούτῳ
καὶ ἔτι πάντῃ καλλίονα;

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Δῆλον ὡς οὐδαμόθεν ἄλλοθεν, ὦ Σώκρατες.

- 46 Οὐ γάρ που δοκοῦμέν γε, ὦ Πρώταρχε, τὰ τέτταρα
ἐκεῖνα, πέρασ, καὶ ἄπειρον, καὶ κοινὸν, καὶ τὸ τῆς αἰτίας γένος
ἐν ἅπασι τέταρτον ἐνὸν τοῦτ' ἐν μὲν τοῖς παρ' ἡμῖν ψυχὴν
τε παρέχον καὶ σωμασκίαν ἐμποιοῦν καὶ πταίσαντος σώματος
ιατρικὴν καὶ ἐν ἄλλοις ἄλλα συντιθεὶν καὶ ἀσκούμενον, πᾶσαν
καὶ παντοίαν σοφίαν ἐπικαλεῖσθαι, τῶν δὲ αὐτῶν τούτων
ὄντων ἐν ὅλῳ τε οὐρανῷ, καὶ κατὰ μεγάλα μέρη, καὶ προσέτι
καλῶν καὶ εἰλικρινῶν, ἐν τούτοις δὲ οὐκ ἄρα μεμηχανῆσθαι
τὴν τῶν καλλίστων καὶ τιμιωτάτων φύσιν.

5

Ἄλλ' οὐδαμῶς τοῦτό γ' ἂν λόγον ἔχοι.

- 47 Οὐκοῦν εἰ μὴ τοῦτο, μετ' ἐκείνου τοῦ λόγου ἂν ἐπόμενοι
βέλτιον λέγοιμεν, ὡς ἔστιν, ἃ πολλάκις εἰρήκαμεν, ἄπειρόν
τε ἐν τῷ παντὶ πολὺ καὶ πέρασ ἱκανόν, καὶ τις ἐπ' αὐτοῖς

c 12. λαβὸν] λαβὼν C. d 2. ταυτῇ γε D. 4. πω D. 5. τὰ
τέτ.] τὰ om. C.D.F.G.I. 6. καὶ om. D. γένους pro γένος F. 9. ἐμπο-
νὸν I. ιατρικὴν] ιατρικὴ C.F.G. ubi mox ἄλλοις συντίθενται. 10. συν-
τιθεὶν] συντεθεὶν D. συντίθενται ἀσκούμενον G. Mox ἀκούμενον Plat.
ult. ἐπικαλεῖσθαι] ἐφικνεῖσθαι C.F.G.
p. 630. τῷ D. 2. κατὰ] τὰ C.D.F.G. 5. ἔχοι] ἔχει D.

Unde autem illum hauserit, mi Protarche, nisi universi corpus animatum fuerit, et iisdem omnino, quibus hoc nostrum, longequae adeo præstantioribus instructum facultatibus?

Liquet, o Socrates, unde potuerit, esse nihil.

- 46 Enimvero, non arbitramur, o Protarche, quatuor illa, terminum, infinitum, mixtum ex utroque, tum vero quartum illud, quod omnibus inest, causæ genus, quod nostris et animum infundat, et corporis vel exercendi, vel, si quomodo laboraverit, curandi facultatem tribuat, et in aliis componat alia, alia reparet; summæ cujusdam et absolutæ sapientiæ nomine dignum esse: eadem cum et in toto cælo, et in majoribus illis partibus locum habeant, nec specie modo, sed etiam integritate præstent, illa tamen rerum pulcherrimarum, ac nobilissimarum natura carere.

Quippe, alienum id ab omni ratione fuerit.

- 47 Illud ergo si rejicimus, superest, ut rationis hujus vim sequuti, melius ita statuamus: esse nimirum, quod jam sæpenumero diximus, hoc in universo, cum immensum quiddam atque infinitum, tum etiam terminum ei convenientem, causam insuper aliquam non communem atque vulgarem,

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

αἰτία οὐ φαύλη, κοσμοῦσά τε καὶ συντάττονσα ἐνιαυτούς τε καὶ ἄρας καὶ μῆνας, σοφία καὶ νοὺς λεγομένη δικαιοτάτα. b

Δικαιοτάτα δῆτα.

48 Σοφία μὲν καὶ νοὺς ἄνευ ψυχῆς οὐκ ἂν ποτε γενοίσθην.

Οὐ γὰρ οὖν. Οὐκοῦν ἐν μὲν τῇ τοῦ Διὸς ἐρείς φύσει βασιλικὴν μὲν ψυχὴν βασιλικὸν δὲ νοῦν ἐγγίνεσθαι διὰ τὴν τῆς αἰτίας δύναμιν· ἐν δὲ ἄλλοις ἄλλα καλὰ, καθότι φίλον ἐκάστοις λέγεσθαι.

52 Τὸν δ' ἡγούμενον μὲν θεοὺς εἶναι, μὴ φροντίζον δὲ αὐτούς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, παραμυθητέον. Ὡς ἄριστε δὴ, φῶμεν, ὅτι μὲν ἡγῇ θεοὺς, συγγενεῖά τις ἴσως σε θεία πρὸς τὸ ξύμφυτον ἄγει τιμᾶν καὶ νομίζειν εἶναι· κακῶν δὲ ἀνθρώπων καὶ ἀδίκων τύχαι ἰδία καὶ δημοσία, ἀληθεία μὲν οὐκ εὐδαιμονες, δόξαις δὲ εὐδαιμονιζόμεναι σφόδρα ἄλλ' οὐκ ἐμ-¹⁰ μελῶς, ἄγουσί σε πρὸς ἀσέβειαν, ἔν τε μούσαις οὐκ ὀρθῶς ὑμνούμεναι ἅμα καὶ ἐν παντοίοις λόγοις. Ἡ καὶ πρὸς τέλος ἴσως [ἀνοσίους] ἀνθρώπους ὀρῶν ἐλθόντας γηραιούς, παῖδας 5

b. δικαιοτάτα ἂν] ἂν om. C.D.F.G.I. 2. ἄνευ om. D. 3. οὐκ ἂν] ὡς οὐκ ἂν C.F.G.I. c 3. μὲν θεοὺς] θεοὺς μὲν C.F.G. 7. γε] σε C.F.G.I. 10. εὐδαιμονιζόμενα D. d 2. τε] γε D.F.G.I. 4. ἀνοσίους om. C.D.F.G.I.

quæ annos, tempestates, mensesque digerat, atque moderetur, sapientiam atque intellectum jure optimo nuncupandam.

Optimo sane.

48 Sapientia porro atque intellectus ab animo sejungi non possunt.

Nullo modo. Concludas igitur oportet, causæ hujus vi, et Jovis naturam regium quendam animum ac regium intellectum possidere, et in aliis præclara quædam alia reperiri, hoc illove nomine, prout sua cujusque ratio postulet, appellanda.

Hactenus Plato.

52

Jam vero, inquit Plato, alloquendus ille nobis, qui deos esse cum existimet, iis tamen rerum humanarum curam eripiat. Quod tu, vir optime, (sic enim ipsum compellemus) deos esse credis, divina quædam affinitas, ad cognatum tibi numen et agnoscendum, et colendum, te, ut videtur, adducit. At vero improborum et injustorum hominum privata, publicaue fortuna, quæ cum re ipsa felicitatis habeat nihil, vulgi tamen opinione felicissima prædicatur, adeoque talis et carminibus, et omni sermonum genere perperam celebratur, vehementius te quam cautius ad impietatem abripit. Aut etiam forte, dum nefarios homines ad extremam usque senectutem pervenire vides, liberosque simul ac nepotes summis in hono-

Plato
Legg.
p. 899.

[370] παίδων καταλιπόντας ἐν τιμαῖς ταῖς μεγίσταις, ταραττή- ΠΛΑ-
 τανῶν ὅταν ἐν ἅπασι τούτοις ἰδὼν ἢ δι' ἀκοῆς αἰσθόμενος, ἢ ΤΩ-
 καὶ παντάπασιν αὐτὸς αὐτῶν τινὶ αὐτόπτης προστυχῶν, πολ- ΝΟΣ
 λῶν ἀσεβημάτων καὶ δεινῶν γενομένων τισί, δι' αὐτὰ ταῦτα 10
 [ὄρᾱς,] ἐκ σμικρῶν εἰς τυραννίδας τε* καὶ τὰ μέγιστα ἀφι-
 κομένους* τότε διὰ πάντα τὰ τοιαῦτα δῆλος εἰ μέμφεσθαι
 μὲν θεοὺς ὡς αἰτίους ὄντας τῶν τοιούτων διὰ ξυγγένειαν οὐκ
 ἂν ἐθέλων, ἀγόμενος δὲ ὑπὸ τε ἀλογίας ἅμα, καὶ οὐ δυνάμενος 15
 δυσχεραίνειν θεοὺς, εἰς τοῦτο νῦν τὸ πάθος ἐλήλυθας, ὥστ' p. 631
 εἶναι μὲν δοκεῖν αὐτοὺς, τῶν δ' ἀνθρωπίνων καταφρονεῖν καὶ
 3 ἀμελεῖν πραγμάτων. Ἵνα οὖν μὴ ἐπὶ μείζον ἔλθῃ σοι πάθος
 πρὸς ἀσέβειαν τὸ νῦν παρὸν δόγμα, ἀλλ' ἐάν πως οἶον ἀπο- 5
 διοπομπήσασθαι λόγοις αὐτὸ προσιὸν γενώμεθα δυνατοί,
 πειρώμεθα, συνάψαντες τὸν ἐξῆς λόγον, ᾧ πρὸς τὸν παρά-
 παν οὐχ ἡγούμενον θεοὺς ἐξ ἀρχῆς διεπερανάμεθα, τούτῳ
 4 τανῶν προσχρήσασθαι. Σὺ δ', ὦ Κλεινία τε, καὶ Μέγιλλε, 10
 ὑπὲρ τοῦ νέου, καθάπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ἀποκρινόμενοι

d 5. καταλείποντας D. 7. αἰσθανομένους D. 8. αὐτὸς] αὐτὰ F.
 τινι αὐτόπτης προστυχῶν] τῇ προστύχῃ C.F.G. αὐτόπτης om. D.I. et mox
 προστύχῃς (προστυχῆς) cum mss. quibusdam Platonis. 10. δι' αὐτὰ
 ταῦτα] διὰ ταῦτα C.F.G.I. qui om. ὄρᾱς. Hoc item D. qui infra μικρῶν.
 11. ἀφικομένους D. 12. μὲν om. D.
 p. 631. 4. ἀσεβείας D. 5. εἰ D. 6. αὐτὸ] αὐτὸ C.F.G. αὐ
 δεηθείμεν D. 9. διεπεραινώμεθα D. διεπεραινάμεθα I. τούτων F.G.
 10. τε καὶ] τε om. C.D.F.I. νόου] νέου C.I. Viger. Mox διαδέχε-
 σθαι C. Cum Steph. consentit D.

ribus constitutos relinquere, gravius perturbaris. Atque ita, dum vel
 auditione accipis, vel oculis ipse tuis nonnullos fortasse vides, qui gravis-
 simis obstricti sceleribus, ob illa ipsa ex humili tenuique fortuna ad tyran-
 nidem opesque maximas evehantur: tum enimvero deos quidem, quasi
 rerum istarum auctores, propter affinitatem cum illis tuam criminari non
 vis; sed partim cæco abreptus æstu, partim de diis dubitare nescius, eam
 3 iisdem res humanas funditus negligi arbitrare. Quamobrem, ne talis
 opinio te in graviolem impietatis pestem coniciat, si quo modo eam, ne
 longius serpat, amoliri verbis, et quasi averruncare poterimus, sequentem
 disputationem, cum priore illa, quam adversus eum, qui deos prorsus esse
 nullos putabat, ipso statim initio pertexuimus, accurate ac studiose con-
 4 jungamus. Et vos quidem, o Clinia, tuque Megille, adolescentis vicem
 hic quoque subeuntes, ipsius loco, quemadmodum jam ante fecistis, re-

ΠΑΛ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

διαδέχεσθε. Ἐὰν δέ τι δύσκολον ἐγγίγνηται τοῖς λόγοις, b
ἐγὼ σφῶν, ὥσπερ νῦν δὴ, δεξάμενος, διαβιβῶ τὸν ποταμόν.

Ὅρθως λέγεις· καὶ σύ τε οὕτω ταῦτα δρᾷ, ποιήσομέν τε
ἡμεῖς εἰς τὸ δυνατόν, ἃ λέγεις. 5

5 Ἀλλ' οὐδὲν τάχ' ἂν ἴσως εἴη χαλεπὸν ἐνδείξασθαι τοῦτό
γε, ὡς ἐπιμελεῖς σμικρῶν εἰς θεοὶ οὐχ ἥττον μᾶλλον δὲ ἢ τῷ
μεγέθει διαφερόντων. Ἦκουε γάρ που, καὶ παρῇν τοῖς νῦν δὴ
λεγομένοις, ὡς ἀγαθοί γε ὄντες πᾶσαν ἀρετὴν τὴν τῶν πάν- 10
των ἐπιμέλειαν οἰκειοτάτην αὐτῶν οὖσαν κέκτηνται.

Καὶ σφόδρα γε ἐπήκουε.

6 Τὸ μετὰ τοῦτο τοίνυν κοινῇ συνεξεταζόντων, τίνα λέγον- c
τες ἀρετὴν αὐτῶν ὁμολογοῦμεν αὐτοὺς ἀγαθοὺς εἶναι. Φέρε,
τὸ σωφρονεῖν νοῦν τε κεκτῆσθαι φαμέν ἀρετῆς, τὰ δὲ ἐναντία
κακίας;

Φαμέν.

Τί δέ; Ἀρετῆς μὲν ἀνδρίαν εἶναι, δειλίαν δὲ κακίας; 5

7 Πάνυ μὲν οὖν.

b 2. νῦν δὴ] δὴ om. C.F.G.I. Supra σφῶν D. σφῶ ἢ I. ἢ ὥσ-
περ E. 3. σύ] σύ τε C.D.G.I. οὔτε F. 5. ἀλλ' οὐδὲν—
ἐπιμελεῖς om. C.F.G.I. 7. ἥττον] ἥττον μᾶλλον δὲ C.D.F.G.I.
8. ἤκουον] ἤκουε D.E.F.G. ed. Steph. et mox ἐπήκουε, ubi Vigerus
ἐπήκουον. 9. τοῖς νῦν] σε τοῖς νῦν D. 11. κέκτηνται] κ.
γάρ C.D.F.G.I. c. συνεξεταζόντων D.E.F.G. ed. Steph. συνεξετάζω-
μεν Viger. c 2. αὐτοὺς ἀγαθοὺς] ἀγαθοὺς αὐτοὺς C.F.G. αὐτοὺς om. I.
Tum φέρε om. D.

spondetote. Ego, si quid interdum spissius inciderit, vos trans fluvium,
uti adhuc feci, trajiciam.

Recte. Fac modo quod polliceris, nos vicissim quod jubes, quantum in
nobis erit, faciemus.

5 Principio, difficile opinor id saltem ostendere non fuerit, diis res parvas
non minus curæ esse, quam maximas. Audiebam enim atque intereram,
cum paulo ante diceretur, eos cum virtute omni præditos esse, tum rerum
universarum curam maxime propriam ac peculiarem habere.

Ego vero id etiam admodum exaudivi.

6 Quod ergo sequitur, conjuncta nunc opera videamus, ecquam iis vir-
tutem maxime tribuamus, cum eos bonos esse confitemur. Age, nonne
temperantia, et intelligendi facultate præstare, virtuti assignamus, vitioque
contraria?

Sane, assignamus.

Quid vero? non etiam virtuti fortitudinem, timiditatem vitio?

7 Prorsus.

Καὶ τὰ μὲν αἰσχροῦ τούτων, τὰ δὲ καλὰ φήσομεν;
'Ανάγκη.

Καὶ τῶν μὲν προσήκειν ἡμῖν, εἴπερ, ὅποσα φλαῦρα, θεοῖς
δὲ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν τῶν τοιούτων μετὸν ἐροῦμεν; 10

Καὶ ταῦθ' οὕτως ὁμολογοῖ πᾶς ἄν.

8 Τί δέ; 'Αμέλειάν τε καὶ ἀργίαν καὶ τρυφήν εἰς ἀρετὴν
ψυχῆς θήσομεν; *Η πῶς λέγεις; d

Καὶ πῶς;

'Αλλ' εἰς τὸναντίον;

Ναί.

Τὰναντία ἄρα τούτοις εἰς τὸναντίον;

Τὸναντίον.

Τί οὖν; Τρυφῶν δὴ καὶ ἀμελὴς ἀργός τε, ὃν ὁ ποιητὴς
κηφῆσι κοθοῦροισι μάλιστα ἔκελον ἔφασκεν εἶναι, γίγνοιτ' 5
ἂν ὁ τοιοῦτος πᾶς ἡμῖν;

9 'Ορθότατά γε εἰπών.

Οὐκοῦν τόν γε θεὸν οὐ ῥητέον ἔχειν ἦθος τοιοῦτον, ὃ γε
[τι] αὐτὸς μισεῖ· τῷ δέ τι τοιοῦτον φθέγγεσθαι πειρωμένῳ
οὐκ ἐπιτρεπτέον.

c 8. φαῖλα D. 10. μετὸν] μεστὸν C.G. Mox ὁμολογεῖ D. d 2. τού-
τοις εἰς τὸναντίον] ἄρα τούτοις εἰς τὰναντία τρυφῶν δὴ καὶ ἀ. καὶ ἀ. C.F.
G.I. et sic ni fallor D. 4. ὃν] ὦν C. 5. πᾶσιν] πᾶς C.D.F.G.I.
7. ὃ γε τι] τι om. C.D.F.G.I. Mox τὸν I. pro τῷ.

Ex iisdem nunquid alia turpia, honesta alia esse dicimus.

Et necessario.

Præterea, si quæ in iis vitiosa sunt, ea locum in nobis habere posse,
nullum in diis.

Ne istud quidem a quoquam negetur.

8 Jam, negligentiam, otium, atque delicias, utrum animi virtuti tribuimus,
an non?

Quî enim tribuamus?

Num igitur contrario?

Certe.

Quæ sunt igitur iis contraria, contrario assignabimus.

Ita, contrario.

Quid igitur? Quisquis deliciose, negligenter, et otiose vivit, nonne is
ejusmodi merito a nobis omnibus habeatur, quem fucis inertibus similli-
mum poëta vocat?

9 Optime ille quidem.

Ergo nec ii mores deo tribuendi, quos ipsemet oderit, nec ferendus
quisquam, qui ita loqui audeat.

ΠΑΛ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Οὐ μὲν δὴ· πῶς γὰρ ἄν;

10

Ἦ δὴ προσήκει μὲν πρᾶττειν καὶ ἐπιμελείσθαι διαφερόν-
τως τινός, ὁ δὲ τούτου τοῦ γένους τῶν μὲν μεγάλων ἐπιμε-
λείται, τῶν σμικρῶν δὲ ἀμελεῖ· κατὰ τίνα οὖν ἐπαινοῦντες
τὸν τοιοῦτον λόγον οὐκ ἂν παντάπασι πλημμελοῖμεν; Σκο-
πῶμεν δὲ ὧδε. Ἄρ' οὐ κατὰ δύο εἶδη τὸ τοιοῦτον πρᾶττει p. 632
ὁ πρᾶττων, εἴτε θεός, εἴτε ἄνθρωπος;

Ποίω δὴ λέγομεν;

- 10 Ἡ διαφέρων οὐδὲν οἰόμενος εἶναι τῷ ὄλῳ, ἀμελουμένων
τῶν σμικρῶν, ἢ ῥαθυμία καὶ τρυφῇ, εἰ διαφέρει, ὁ δὲ ἀμελεῖ 5
ἢ ἔστιν ἄλλως πως γιγνομένη ἀμέλεια; Οὐ γάρ που, ὅταν
γε ἀδύνατον ἢ τῶν πάντων ἐπιμελείσθαι, τότε ἀμέλεια ἔσται
τῶν σμικρῶν ἢ μεγάλων μὴ ἐπιμελουμένων, ὧν ἂν δυνάμει
θεὸς ἢ φαῦλός τις ὦν ἐλλιπὴς καὶ μὴ δυνατὸς ἐπιμελείσθαι 10
γίγνηται.

Πῶς γὰρ ἄν;

- 11 Νῦν δὴ δύο ὄντες τρισὶν ἡμῖν οὖσιν ἀποκρινάσθωσαν, οἱ β
θεοὺς μὲν ἀμφοτέροι ὁμολογοῦντες εἶναι, παραιτητοὺς δὲ

d 11. τούτου τοῦ γένους] τούτου γε νοῦς Plat.

p. 632. 2. ποίω δὴ] δὴ om. F.G. 3. διαφέρων] διαφέρων D. et mox
om. εἶναι. 5. εἰ] ἢ C.F.G. 6. γιγνομένη ἀμέλεια] γινομ. ἀπό-
λεια C.F.G. 7. ἀδύνατος D.G.I. ἀδύνατος ἦν F. 9. θεὸς ἢ φαῦλος]
φαῦλος ἢ om. θεὸς C.D.F.G.I. Mox ἐλλιπὴς C.F.G. 11. νῦν δὴ]
δὴ om. C.F.G.I.

Neutrum sane : quī enim deceat ?

Jam cujus sit aliquid efficere simul, et majorem in modum curare, is si
ex eo genere majora curabit, negliget minora, qua tandem eum laude pro-
sequemur, quin toto cœlo aberremus ? Enimvero sic philosophemur.
Nonne qui aliquid ejusmodi faciat, is sive deus fuerit, sive homo, duobus
modis hoc fecerit ?

Quibus tandem ?

- 10 Aut, quod illam rerum minorum despicientiam, totius universi nihil
interesse putet, aut si cum intersit, negligat tamen, quod pigritia deliciisque
vincatur : nisi alia tibi quædam occurrit negligentiae ratio. Nec enim si
omnium omnino haberi cura non possit, ei negligentiae tribuatur, qui
rerum vel minorum vel majorum curam non suscipiat, quibus curandis,
sive deus, sive humilior quispiam, propter infirmitatem suam par esse non
possit.

Quis enim id jure fecerit ?

- 11 Nunc igitur nobis tribus duo isti respondeant, qui cum ambo deos esse
fateantur, eosdem tamen alter exorari facile, alter res minores negligere

ἕτερος, ὁ δὲ ἀμελείς τῶν σμικρῶν. Πρῶτον μὲν θεοὺς ἀμ-
[371] φότεροί φατε γινώσκειν, καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν πάντα, λαθεῖν 5
δὲ αὐτοὺς οὐδὲν δυνατὸν εἶναι τῶν ὁπρώτων εἶσιν αἱ αἰσθήσεις
τε καὶ ἐπιστῆμαι. Ταύτη λέγετε ἔχειν ταῦτα, ἢ πῶς;
Οὕτως.

12 Τί δέ; Δύνασθαι πάντα ὁπόσων αὐτῷ δυνάμεις ἐστί θνητοῖς
τε καὶ ἀθανάτοις; 10

Πῶς γὰρ οὐ συγχωρήσονται καὶ ταῦτα οὕτως ἔχειν;

Καὶ μὴν ἀγαθοὺς τε καὶ ἀρίστους ὡμολογήκαμεν αὐτοὺς
εἶναι, πέντε ὄντες.

Σφόδρα γε.

c

Ἄρ' οὖν οὐ ραθυμία μὲν καὶ τρυφῇ ἀδύνατον αὐτοὺς ὁμο-
λογεῖν πρᾶττειν ὅτιοῦν τὸ παράπαν, ὄντας γε οἷους λέγομεν;
Δειλίας γὰρ ἔγγονος ἔν γε ἡμῖν ἀργία, ραθυμία δὲ ἀργίας 5
καὶ τρυφῆς.

13 Ἀληθέστατα λέγεις.

Ἀργία μὲν δὴ καὶ ραθυμία οὐδεὶς ἀμελεῖ θεῶν, οὐ γὰρ
μέτεστιν αὐτῷ που δειλίας.

b 3. ὁ τῶν] ὁ om. C. ἀμελεῖ ὁ τῶν σ. E. ἀμελεῖ ὁ τ. I. ἀμελῆς F.G.
4. θεοὺς] θεόν F.G. 5. αὐτοὺς] αὐτὸν E.F.G. Supra τε pro δὲ I.
6. αἱ αἰσθήσεις τε] αἰσθήσεις γε C.D.F.G.I. αἱ et τε om. E.I. 7. δέ γε
λέγεται] λέγεται om. C.D.F.G.I. δέ γε om. libri Platonis. Latere vi-
detur λέγετε in Eusebiano δέ γε. 9. ὁπόσων αὐτῷ] αὐτῷ om. C.D.F.G.I.
c 3. ὄντας γε] ὄντας τε C.D.F.G.I. 4. ἔγγονος] ἔγγονοι C.F.G.I.
Mox ραθυμίας—ἀργία—τρυφή cum D.F.G.I. 7. μέτεστιν] μέτεσιν C.

contendit. Principio, deos ambo nosse, videre, audire omnia conceditis,
ac nihil eorum penitus latere posse, quæ vel sensus, vel scientia percipiat.
Utrum in eo convenimus, an non?

Convenimus.

12 Quid illud? num illos etiam omnia posse, quæ in mortali aut immortal
potestate versentur?

Nam quis hoc etiam neget?

Atqui bonos illos esse, adeoque optimos, jam nos quinque concessimus.

Et quidem libentissime.

Fieri ergo non potest, ut quos ejusmodi esse defendimus, ab iis quic-
quam omnino vel desidia vel mollitie fieri velimus. Nam et apud nos
timiditatis fœtus otium est, desidia vero atque mollities otii.

13 Verissime hoc tu quidem.

Deorum ergo nullus quicquam præ otio desidiaque negligit, cum timi-
ditas in eum nulla cadat.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Ὅρθότατα λέγεις.

Οὐκοῦν τὸ λοιπὸν, εἴπερ ἀμελοῦσι τῶν σμικρῶν καὶ ὀλίγων τῶν περὶ τὸ πᾶν, ἣ γινώσκοντες ὡς τὸ παράπαν οὐδενὸς τῶν τοιούτων ἐπιμελεῖσθαι δεῖ, δρῶεν ἂν τοῦτο· ἢ τί τὸ λοιπὸν, πλὴν τὸ γινώσκειν τὸναντίον; d

Οὐδέν.

- 14 Πότερον οὖν, ὦ ἄριστε καὶ βέλτιστε, θωμέν σε λέγοντα, ὡς ἀγνοοῦντάς τε καὶ δέον ἐπιμελεῖσθαι δι' ἄγνοιαν ἀμελοῦν-
τας ἢ γινώσκοντας ὅτι δεῖ, καθάπερ οἱ φανλότετοι τῶν 5
ἀνθρώπων λέγονται ποιεῖν, εἰδότες ἄλλα εἶναι βέλτιον πράτ-
τειν, ὧν δὴ πράττουσι, διὰ τινος ἥττας ἡδονῶν ἢ λυπῶν οὐ
ποιεῖν;

- 15 Πῶς γὰρ ἄν;

Οὐκοῦν δὴ τά γε ἀνθρώπινα πράγματα, τῆς τε ἐμψύχου 10
μετέχει φύσεως ἅμα, καὶ θεοσεβέστατον αὐτὸ ἐστὶ πάντων
ζώων ἀνθρωπος.

Ἐοικε γοῦν.

c 8. ἀμελοῦσι τῶν] ἐπιμελοῦσι C.F.G.I. ἐπιμελοῦντες D. qui supra
om. τοιοῦτόν. 10. οὐδέν D. 11. ἢ τι] καὶ τι C. d. τοῦ]
τὸ D. τῷ E.F.G. Steph. mutavit Vigerus. 2. καὶ βέλτιστε om. C.
F.G. 3. δέον] δέοντας C.D.F.G.I. 5. οἱ φανλότετοι] οἱ om.
C.F.G.I. 7. ὧν δὴ] δὴ om. C.F.G.I. 8. οὐκοῦν δὴ] δὴ om.
C.F.G. 10. ἅμα] ἀλλὰ D.E.F.G.I. 11. αὐτὸ om. C.F.G. Mox
ὁ ἀνθ. C.D.G.

Et istud quam optime.

Igitur, si rerum hoc in universo minorum ac tenuiorum curam abjiciunt, reliquum est, id ut faciant, aut quod nihil prorsus eorum sibi curandum esse statuunt; aut quid aliud superest, nisi ut contra sentiant?

Nihil.

- 14 Utrum igitur, vir optime, deos existimas ignorantia laborare, quamque ab iis curam suscipi oporteret, ob eandem ignorantiam abjicere; an, cum ea sibi curanda esse noverint, tamen (quod pessimis hominibus, usu venire dicunt, qui alia quam quæ faciunt, factu meliora esse satis intelligant,) seu voluptate, seu dolore victos non facere?

- 15 Quis tandem hoc illudve dicat?

Et quidem res humanæ cum animata natura præditæ sunt, tum vero animantibus omnibus religione ac divino cultu homo antecellit.

Consentaneum id hercle est.

Θεῶν γε μὴν κτήματά φαμεν εἶναι πάντα ὅποσα θνητὰ
ζῶα [ἢ νοερά] ὧν περ καὶ τὸν οὐρανὸν ὅλον.

Πῶς γὰρ οὐ;

- 16 Ἦδη τοίνυν ἢ σμικρὰ ἢ μεγάλα τις φάτω ταῦτα εἶναι τοῖς
θεοῖς. Οὐδετέρως γὰρ τοῖς κεκτημένοις ἡμᾶς ἀμελεῖν ἂν εἴη
προσῆκον, ἐπιμελεστάτοις γε οὔσι καὶ ἀρίστοις. Σκοπῶμεν 5
γὰρ καὶ τόδε ἔτι πρὸς τούτοις.

Τὸ ποῖον;

Τὸ περὶ τε αἰσθήσεως καὶ δυνάμεως· ἄρ' οὐκ ἐναντίως ἀλ-
λήλοις πρὸς ῥαστώνην καὶ χαλεπότητά ἐστον πεφυκότες;

Πῶς λέγεις;

- 17 Ὅραν μὲν πού καὶ ἀκούειν τὰ σμικρὰ χαλεπότερον ἢ τὰ 10
μεγάλα· φέρειν δὲ αὐτὰ καὶ κρατεῖν καὶ ἐπιμελεῖσθαι τῶν σμι-
κρῶν καὶ ὀλίγων παντὶ ῥᾶον ἢ τῶν ἐναντίων. b

Καὶ πολὺ γε.

Ἰατρῷ δὲ προστεταγμένον ὅλον τι θεραπεύειν βουλομένῳ

ult. ἢ νοερά ὧν περ] ὧν περ om. C.D.F.G.I. ἢ νοερά om. Plato, et de-
lenda videntur, ex ὧν περ prave lectis orta.

p. 633. 2. πεφάτω] φάτω C.I. οὐδ' ἐτέρως] οὐδετέροις C.D.E.F.G.I.
3. ἀμελεῖν ἂν] ἀνελείν I. 4. γε] τε C.D.F.G.I. 5. δὲ δὴ καὶ] γὰρ
καὶ C.D.F.G. 6. τὸ περὶ D.F.G. 7. ἀλλήλοις] ἀλλήλοις C.D.
F.G.I. 8. πεφυκότες] πεφυκότες D.F.G. 10. φέρειν δὲ αὐτὰ καὶ κρατεῖν]
κρατεῖν δ' αὐτὰ C.F.G. 11. καὶ ὀλίγων] ἢ ὅλ. C.D.F.G. b. καὶ πολὺ]
καὶ om. C.I. πολὺ τε D.F.G.I. Mox om. προστεταγμένον C.D.F.

Quicquid porro animantium, seu mortalium, seu spiritalium est, quorum
in numero totum quoque cælum reponitur, id omne deorum possessionem
esse concedimus.

Quid ni enim?

- 16 Esto igitur, hæc a diis vel exilia vel magna habeantur: utrumvis enim
quis dixerit, nunquam ab iis tamen, quorum in possessione sumus, cum
idem et providentissimi et optimi sint, jure negligamur. Verum alterum
hoc præterea consideremus.

Quidnam?

Nonne sensus et potentia contrariam a natura habent facilitatis ac diffi-
cultatis rationem?

Clarius obsecro?

- 17 Parva nimirum difficilior et videre est, et audire, quam magna: ferre
vero, aut tenere, aut curare parva quivis et exilia facilius, quam magna
possit.

Longe profecto.

An si medicus aliquis, cum integrum corpus fidei commissum suæ

ΠΑΛ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

καὶ δυναμένῳ, τῶν μὲν μεγάλων ἐπιμελὲς ἔσται, τῶν μορίων
δὲ καὶ σμικρῶν ἀμελές· εἴθ' ἔξει ποτὲ καλῶς αὐτῷ τὸ πᾶν; 5

Οὐδαμῶς.

- 18 Οὐ μὴν οὐδὲ γε κυβερνήταις οὐδὲ στρατηγοῖς οὐδ' οἰκονό-
μοις οὐδ' αὖ τισὶ πολιτικοῖς οὐδὲ ἄλλῳ τῶν τοιούτων οὐδενὶ
χωρὶς τῶν ὀλίγων ἢ σμικρῶν πολλὰ ἢ μεγάλα· οὐδὲ γὰρ 10
ἄνευ τῶν σμικρῶν τοὺς μεγάλους φασὶν οἱ λιθολόγοι λίθους
εὖ κεῖσθαι.

Πῶς γὰρ ἄν;

- 19 Μὴ τοῖνυν τὸν θεὸν ἀξιόσωμένον ποτε θνητῶν δημιουργῶν
φαυλότερον, οἱ τὰ προσήκοντα αὐτοῖς ἔργα, ὅσπερ ἂν ἀμεί- c
νους ὦσι, τόσῳ ἀκριβέστερα καὶ τελεώτερα μιᾷ τέχνῃ σμικρὰ
καὶ μεγάλα ἀπεργάζονται· τὸν δὲ θεὸν ὄντα τε σοφώτατον,
βουλόμενόν τε ἐπιμελεῖσθαι καὶ δυνάμενον, ὦν μὲν ῥᾶον ἐπι- 5
μεληθῆναι, σμικρῶν ὄντων, μηδαμῇ ἐπιμελεῖσθαι, καθάπερ
ἄργον ἢ δειλὸν τινα διὰ πόνους ῥαθυμοῦντα, τῶν δὲ μεγάλων.
20 Μηδαμῶς δόξαν τοιαύτην περὶ θεῶν, ᾧ ξένε, ἀποδεχώ-

b 4. μορίων] μυρίων I. 5. αὐτὸ] αὐτῷ C. 6. οὐδέ γε] οὐδ'
ἔγε C.D.F.G. Mox ἢ pro οὐδὲ C.D.F.G.I. 10. οἱ λιθολ.] οἱ om.
C.F.G.I. λιθολόγοις D. 11. πῶς γὰρ ἂν om. C.F.G. c 3. ὄντα τε]
τε om. C.F.G. 4. ἐπιμ. δυνατόν εἶναι καὶ δυνά. D.E.F.G. 9. ἀπο-
δεχόμεθα D.F.

curare non vellet modo, sed etiam posset, majoribus tantum partibus me-
deretur, minores cæteras negligeret, corpus integrum hac ejus curatione
aliquando convalesceret?

Nullo sane modo.

- 18 Ne gubernatoribus quidem, imperatoribus, æconomicis, aut iis qui in
reipublicæ administratione versentur, aut ulli omnino generis ejusdem, si
pauca quædam minorave contempserit, plurium aut majorum feliciter cura
succedat. Majores quippe lapides sine minoribus firmiter cohærere posse
architecti negant.

Et vero quí possent?

- 19 Caveamus ergo, ne deum mortalibus unquam artificibus deterio-
rem putemus: ut cum illi propria sibi opera, tam minora quam majora, quo
præstantiores ii sunt, hoc una eademque arte diligentius ac perfectius ela-
borent; deus tamen, qui et sapientissimus ipse sit, et operum suorum
curam suscipere velit idem ac possit, minora quibus facilius provideret,
quod minora sint, tanquam piger ac mollis quispiam et laborum magnitu-
dine fractus, omnino despiciat, una in majorum gubernatione defixus.
20 Hanc de diis opinionem, mi hospes, nulla ex parte unquam probemus.

μεθα· οὐδαμῇ γὰρ οὔτε ὅσιον οὔτ' ἀληθές τὸ διανόημα δια-¹⁰
νοοίμεθ' ἄν.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Δοκοῦμεν δέ μοι νῦν ἤδη καὶ μεγάλα μετρίως διειλέχθαι
τῷ φιλαίτιῳ, τῆς ἀμελείας πέρι θεῶν; d

Ναί.

Τῷ γε βιάζεσθαι τοῖς λόγοις ὁμολογεῖν αὐτὸν μὴ λέγειν
ὀρθῶς. Ἐπφδῶν γε μὴν προσδεῖσθαι μοι δοκεῖ μύθων ἔτι
τινῶν.

Ποίῳν, ὦ ἀγαθέ;

²¹
[37²] Πείσωμεν τὸν νεανίαν τοῖς λόγοις, ὥς τῷ τοῦ παντὸς ἐπι-⁵
μελουμένῳ, πρὸς τὴν σωτηρίαν καὶ ἀρετὴν τοῦ ὅλου πάντ'
ἐστὶ συντεταγμένα, ὧν καὶ τὸ μέρος εἰς δύναμιν ἕκαστον τὸ
προσῆκον πάσχει καὶ ποιεῖ. Τούτοις δέ εἰσιν ἄρχοντες¹⁰
προστεταγμένοι ἐκάστοις ἐπὶ τὸ σμικρότατον αἰὲ πάθης
καὶ πράξεως, εἰς μερισμὸν τὸν ἔσχατον τέλος ἀπειργασμένοι.

²² Ὡν ἔν καὶ τὸ σὸν, ὦ σχέτλιε, μόριον, εἰς τὸ πᾶν ξυντείνει p. 634

c 10. οὐδαμῇ γὰρ οὔτε ὅσιον οὔτ' ἀληθές] οὐ γὰρ ἀληθές οὔτ' (οὐδ' G.)
ὅσιον C.D.F.G. qui om. διανοοίμεθ' ἄν. Tum ὅτι ἀληθές E. 11. μοι
νῦν] μοι om. C.D.F.G. 12. μεγάλα] μάλα I. διειλέχθαι D.F.G.
d 2. ὁμολογεῖν—ὀρθῶς ὡς om. C. 4. δοκεῖ om. D. 5. πείσομεν D.
λόγοις] Addit E. ὁμολογεῖν αὐτὸν μὴ λέγειν ὀρθῶς. 6. τὴν σωτ.] τὴν
om. C.F.G. 7. καὶ ἀρετὴν om. C.D.F.G. 11. πάθης] παθεῖς C.F.G.
παθῆς I. ἀειπαθεῖς D.

p. 634. τὸ σὸν] τὸ τοσόν C.F.

Est enim hæc non impia minus, quam falsa cogitatio.

Num vero tibi jam videtur de deorum negligentia, pro rei magnitudine
mediocriter cum homine contentioso disputasse?

Certe.

Saltem ut is perperam se loquutum esse fateri cogatur. At nunc eidem
quibusdam præterea verisimilibus argumentis, quasi cantionum illecebris
opus videtur.

Quibus tandem, bone vir?

²¹ Quibus adductus adolescens hoc sibi persuadeat, qui universi curam
susceperit, eum ad illius salutem vimque conservandam, ordinata et
constituta habere omnia, sic ut partes etiam singulæ, quicquid ad eas
pertinet, pro suis viribus patiantur, et agant. Eæ vel minutissimis in
rebus, quæ sibi aut subeundæ sint, aut præstandæ, suos quæque prin-
cipes ac præfectos habent, qui finem ad ultimam usque particulam integre
²² accurateque perducant. E quibus una etiam est tua, miselle, particula,
quæ tametsi perpussilla sit, ad universum tamen per sese tendit semper ac

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

βλέπον αἰ, καίπερ πάνσμικρον ὄν. Σὲ δὲ λέληθε περὶ τοῦτο
αὐτὸ, ὡς γένεσις ἔνεκα ἐκείνου γίνεται πάντα, ὅπως ἡ τῷ τοῦ
παντὸς βίῃ ὑπάρχουσα εὐδαίμων οὐσία, οὐχ ἔνεκα σοῦ γινο- 5
μένη, σὺ δ' ἔνεκα ἐκείνου. Πᾶς γὰρ ἱατρὸς, καὶ πᾶς ἔντεχνος
δημιουργὸς, παντὸς μὲν ἔνεκα πάντα ἐργάζεται, πρὸς τὸ
κοινῇ ξυντείνων βέλτιστον· μέρος μὲν ἔνεκα ὅλου, καὶ οὐχί
23 ὅλον μέρους ἔνεκα ἀπεργάζεται. Σὺ δὲ ἀγανακτεῖς, ἀγνοῶν 10
ὅπη τὸ περὶ σὲ ἄριστον τῷ παντὶ ξυμβαίνει καὶ σοι κατὰ b
δύναμιν τὴν τῆς κοινῆς γενέσεως. Ἐπεὶ δὲ αἰ ψυχὴ συντε-
ταγμένη σώματι τοτὲ μὲν ἄλλῳ, τοτὲ δ' ἄλλῳ, μεταβάλλει
παντοίας μεταβολὰς, δι' ἑαυτὴν ἢ δι' ἑτέραν ψυχὴν, οὐδὲν 5
ἄλλο ἔργον τῷ πεπτευτῇ λείπεται πλὴν μετατιθέναι, τὸ μὲν
ἄμεινον γινόμενον ἦθος εἰς βελτίῳ τόπον, χεῖρον δὲ εἰς τὸν
χείρονα, ἵνα τὸ πρέπον ἕκαστον τῆς μοίρας λαγχάνῃ.

24 Πῇ λέγεις;

10

*Ἡπερ ἂν ἔχοι λόγον ῥαστώνῃ ἐπιμελείας θεοῖς τῶν

a 2. καίπερ] καὶ παρὰ C.F.G. καὶ περὶ I. βλέπων—καὶ περὶ πᾶν σ. D.
3. περὶ] παρὰ C.F.G. 5. γινομένη σὺ δ'] γινομένης οὐδ' C.F.G.
γινόμενης D. 8. ξυντείνων βέλτιστον] ξυντείνων om. βέλ. C.F.G.
ξυντείνων D. b. καὶ σοι om. C.D.F.G. 3. σώματι om. I.
ἄλλῳ τότε δ' ἄλλῳ om. D. 6. λείπεται om. C.D.F.G.I. Mox
om. ἦθος C. 7. οὐ γινόμενον D. 8. εἰς τὸν] τὸν om. C.F.
κατὰ τὸ] ἵνα τὸ C.D.F.G.I. Mox πρέπον (τρεπτὸν I.) ἕκαστον τῆς μοί-
ρας C.F.G.I. αὐτῶν et mox ἵνα om. D. Edebatur ex Plat. π. αὐτῶν ἐκ.
ἵνα τῆς προσηκούσης μ. λ. 10. λόγον om. C.F.G.I. ἔχει ῥαστώνης D.
ῥαστώνης F.G. 11. θεοῦ] θεοῖς C.D.F.G.I. Mox δοκεῖ D.F.G.I.

respicit. Ignoras tu vero interea, ortus rerum omnes universi caussa fieri,
ut vitam ejus complexa natura in summa felicitate versetur: qui profecto
illius gratia factus es, non illa tui. Siquidem medicus omnis, omnisque
peritus artifex, sic totius caussa omnia perficit, sic unum illud quod com-
muniter optimum sit intuetur, ut totius caussa partem, non totum partis
23 caussa molitur. Tu vero indignaris, quod nescias, id quod in te optimum
est, quemadmodum vi quadam communis ortus, universo tibi que con-
veniat. Et quoniam animus cum corpore semper, alio tamen alioque
complexus, nullum non mutationis genus subit, cum sua, tum alterius
cujusdam animi caussa, sortis nostræ moderatori reliquum hoc unum est,
ut mores, si meliores effecti erunt, meliorem, sin autem deteriores, deterio-
rem in locum pro sua cujusque ratione traducat, ut sedem singula conve-
nientem ac propriam sortiantur.

24 Clarius ista sodes.

Equidem ita loquor, quomodo res omnes deo curæ esse facilius intelligi

πάντων, ταύτη μοι δοκῶ φράζειν. Εἰ μὲν γὰρ πρὸς τὸ ὅλον αἰὲ βλέπων πλάττει τις, μετασχηματίζων τὰ πάντα, οἷον ἐκ πυρὸς ὕδωρ ἔμψυχον, καὶ μὴ ξύμπολλα ἐξ ἑνός, ἢ ἐκ πολλῶν ἓν, πρώτης ἢ δευτέρας ἢ καὶ τρίτης γενέσεως μετεληφότα, πλήθεσιν ἅπειρ' ἂν εἴη τῆς μετατιθεμένης κοσμήσεως. Νῦν δ' ἐστὶ θαυμαστὴ ῥαστώνη τῷ τοῦ παντὸς ἐπιμελουμένῳ.

25 Πῶς αὖ λέγει;

᾽Ωδε. Ἐπειδὴ κατείδεν ἡμῶν ὁ βασιλεὺς ἐμψύχους οὔσας τὰς πράξεις ἀπάσας, καὶ πολλὴν μὲν ἀρετὴν ἐν αὐταῖς οὖσαν, πολλὴν δὲ κακίαν, ἀνώλεθρον δὲ ὃν γενόμενον, ἀλλ' οὐκ αἰῶ- μιον, ψυχὴν καὶ σῶμα, καθάπερ οἱ κατὰ νόμον ὄντες θεοί· d (γένεσις γὰρ οὐκ ἂν ποτε ἦν ζῶων ἀπολομένου τοῦτοιν θατέ- ρου) καὶ τὸ μὲν ὠφελεῖν αἰὲ πεφυκὸς ὢν, ἀγαθὸν ψυχῆς διενόηθη, τὸ δὲ κακὸν, βλάπτειν· ταῦτα πάντα ξυνιδὼν, ἐμη- 5 χανήσατο ποῦ κείμενον ἕκαστον τῶν μερῶν νικῶσαν ἀρετὴν, ἡττωμένην δὲ κακίαν ἐν τῷ παντὶ παρέχοι μάλιστ' ὢν καὶ 26 ῥᾶστα καὶ ἄριστα. Μεμηχάνηται δὴ πρὸς πᾶν τοῦτο τὸ 10

b 12. βλέπων] βλέπον C. c. πλάττει D. 2. ἔμψυχον D.
ed. Steph. ἐμψύχων Viger. 4. ἢ καὶ] καὶ om. F. 5. ἅπειρ' ἂν]
ἀν ὁρᾶν C.D.F.G.I. 7. λέγει F. 9. ἀπάσας] πάσας C.F.G.
11. δὲ γενόμεν. δέον γινου. C.F.G. δὲ ὢν γ. Plat. δὲ γιν. D. d 2. γένε-
σις] γένεσιν I. ποτε om. C.F.G.

possit. Etenim, si quis semper ad totum respiciens, ita fingeret ac refingeret omnia, (ut si aquam igne animaret,) tamen ut neque multa ex uno, neque e multis unum aliquid efficeret, ea sane posteaquam primam, aut secundam, aut tertiam generationem subiissent, ista rerum ordinisque mutatione, infinitum quantum augerentur. Nunc vero, universi moderatori facilitas quædam admirabilis suppetit.

25 Necdum istud intelligo.

Audi ergo. Novit rex ille noster, actiones omnes animatas esse, easdem cum virtutis habere, tum etiam vitiositatis plurimum: animum item et corpus, ut pestem ex se nullam habeant, carere tamen immortalitate, qua veri legitimique dii perfruantur: (alioqui nulla unquam animantium generatio fieret, altero morte sublato:) ad extremum, quicquid juvare per sese potest, id omne animi bonum, quicquid nocere solet, malum esse statuit. Quibus omnibus exploratis, molitus hoc demum est, quemadmodum ita partes singulæ constituerentur, uti cum maxime, tum etiam facillime atque optime, certam in universo virtutis victoriam facerent, vitiositate prostrata.

26 Quam in rem universi bono excogitavit, quam quodque sedem pro naturæ

ΠΑΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

ποιόν τι γιγνόμενον αἰ, ποίαν ἔδραν δεῖ μεταλαμβάνον οἰκίζεσθαι, καὶ τίνας ποτὲ τόπους· τῆς δὲ γενέσεως τοῦ ποίου τινὸς ἀφῆκε ταῖς βουλήσεσιν ἐκάστων ἡμῶν τὰς αἰτίας. Ὅπη γὰρ αὖ ἐπιθυμῇ, καὶ ὁποῖός τις ὦν τὴν ψυχὴν, ταύτῃ σχεδὸν p. 635 ἐκάστοτε καὶ τοιοῦτος γίγνεται ἅπας ἡμῶν, ὥς τὸ πολὺ.

Τὸ γοῦν εἰκός.

- 27 Μεταβάλλει μὲν τοίνυν πάνθ' ὅσα μέτοχά ἐστι ψυχῆς, ἐν 5 αὐτοῖς κεκτημένα τὴν τῆς μεταβολῆς αἰτίαν· μεταβάλλοντα δὲ φέρεται κατὰ τὴν τῆς εἰμαρμένης τάξιν καὶ νόμον. Σμικρότερα μὲν τῶν ἡθῶν μεταβάλλοντα ἐλάττω κατὰ τὸ τῆς χώρας ἐπίπεδον μεταπορεύεται, πλείω δὲ καὶ ἀδικώτερα μεταπορεύονται εἰς βάθος τὰ τε κάτω λεγόμενα τῶν τόπων, ὅσα Ἄιδην τε καὶ τὰ τούτων ἐχόμενα τῶν ὀνομάτων ἐπονομάζοντες b σφόδρα φοβοῦνται καὶ ὀνειροπολοῦσι ζῶντες διαλυθέντες τε τῶν σωμάτων. Μείζω δὲ ψυχὴ κακίας ἢ ἀρετῆς ὁπόταν μεταβάλλῃ, διὰ τὴν αὐτῆς βούλησιν τε καὶ ὁμιλίαν γενομένην 5 ἰσχυράν, ὁπόταν μὲν ἀρετῇ θείᾳ προσμίσσασα γίνηται διαφε-

d 10. τι om. D.F.G. 11. δεῖ] δὴ C.F.G. Μοχ ποτε τόπους C. τόπους ποτε E. ed. Steph. δεῖ om. D. qui moch λαμβάνον. ult. ἐκάστων om. C.D.F.G.

p. 635. 2. ταῦτα] τοιοῦτος C.F.G. qui pergunt σχεδὸν γίνεται ἕκαστος ἡμῶν. μεταβάλλει etc. ταύτῃ I. Vig. ἐκάστοτε] ἕκαστος D. 3. τοπολὺν—εἰκός om. D. 6. τὴν om. G.I. 8. κατὰ τὸ] τὸ om. F. 10. βάθος] βάθη I. b. ἐπονομάζ.] ὀνομάζ. C.D.F.G. 2. φοβοῦνται] φοβοῦσι C.D.F.G.I. 3. διαλυθέντες] διαλυθέντων C.D.F.G. 6. προσμίσσασα γίνηται] προσμίσσας ἃ γίνεται C.D.F.G.I. Supra μεταλάβῃ Plato.

sue conditione, quemque locum aliquando sortiri firmum ac stabilem oporteret. At vero, ut talis quisque talisve fieret, causas omnes nostrae in voluntatis potestate reliquit. Qualis enim cupiditate quisque et animo fuerit, talis fere passim esse solet.

Et consentaneum id quidem.

- 27 Quaecunque igitur animo praedita sunt, mutantur omnia, quod in se ipsis causam mutationis habeant. Qua in mutatione, fati praescriptum ac legem sequuntur. Quorum enim animorum tolerabiliores fuerint remissionesque mores, ii dum ea mutatio fit, utpote leviores, in summum regionis solum commeant; quorum autem graviiores et injustiores, ii vastam in altitudinem, et depressiora loca detruduntur, quae qui adhuc vivunt, quique corporibus soluti jam sunt, Inferorum, ac similibus aliis nominibus admodum horrere, ac saepius somnare solent. Ita, cujus animi cum sapte voluntate, tum acri et corroborata consuetudine, major aut vitiositas, aut virtus extiterit: is sub illam mutationem, si divinam ad virtutem adhæ-

ρόντως τοιαῦτα, διαφέροντα καὶ μετέβαλε τόπον ἅγιον ὅλον,
μετακομισθεῖσα εἰς ἀμείνω τινὰ τόπον ἕτερον· ὅταν δὲ τάναν-
[373] τία, ἐπὶ τάναντία μεθιδρύσατο τὸν αὐτῆς βίον.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

10

28 Αὕτη τοι δίκη ἐστὶ θεῶν, οἱ Ὀλυμπον ἔχουσιν,
ὦ παῖ, καὶ νεανίσκε, ἀμελείσθαι δοκῶν ὑπὸ θεῶν κακίῳ μὲν
γινόμενον πρὸς τὰς κακίους ψυχὰς, ἀμείνω δὲ πρὸς τὰς ἀμεί- c
νους πορευόμενον ἔν τε ζωῇ καὶ ἐν πᾶσι θανάτοις πάσχειν τε,
ἃ προσήκον δρᾶν ἐστὶ τοῖς προσφνέσι τοὺς προσφερεῖς, καὶ
29 ποιεῖν. Ταύτης τῆς δίκης οὔτε σὺ μήποτε, οὔτ' ἄλλος ἀνυχῆς 5
γενόμενος ἐπεύξεται περιγενέσθαι θεῶν, ἣν πασῶν δίκην δικῶν
διαφερόντως ἔταξάν τε οἱ τάξαντες, χρεῶν τε ἐξευλαβεῖσθαι
τὸ παράπαν. Οὐ γὰρ ἀμεληθήσῃ ποτὲ ὑπ' αὐτῆς. Οὐχ 10
οὕτω σμικρὸς ὢν δύση κατὰ τὸ τῆς γῆς βάθος, οὐδ' ὑψηλὸς
γενόμενος εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναπτῆσῃ, τίσεις δὲ αὐτῷ τὴν
προσῆκουσαν τιμωρίαν, εἴτ' ἐνθάδε μένων εἴτε καὶ ἐν Ἀΐδου d
διαπορευθεὶς εἴτε καὶ τούτων εἰς ἀγιώτερον ἔτι διακομισθεὶς
30 τόπον. Ὁ αὐτὸς δὲ λόγος σοι καὶ περὶ ἐκείνων αἶν εἴη, τῶν

b 8. μετέβαλλε D. Supra τοιαύτη Plato. μετακομισθεῖσα] μετα-
κοσμηθεῖσα F.G. 10. ἐπὶ τάναντία om. C. 11. θεῶν] βροτῶν C.
D.F.G.I. Mox om. καὶ νεανίσκε C.F.G. c 5. οὐκ D. 6. ἐπάξε-
ται D. 7. δικῶν om. C.D.F.G.I. 9. τὸ παράπαν] παρὰ τὸ πᾶν
C.F.G.I. 10. ὦν] εἰς C.I. εἰσδύσῃ D. εἰσδύῃ E. εἰς δύση G.
σμικρὸν εἰσύσῃ F. Vid. infra p. 636 b. 12. σαντῷ] αὐτῷ C.D.F.G.I.
αὐτῶν Plat. d. ἐνθάδε] ἐνθένδε C.F.G. 3. διακομισθεὶς] διακομι-
σθῆς C.F.G. ἔτι om. D.

serit, ejusque singulariter et eximie similis fuerit, sedem quoque suam,
alioqui sanctissimam, cum alia quadam adhuc meliore commutat. Qui
vero contrariam viam institerit, vitam quoque deinceps contrariis in locis,
28 et contraria sorte degit. Ea judicii ratio, mi adolescens, qui te a diis
negligi arbitraris, a diis qui in Olympo versantur, constituta est: ut qui
deterior fuerit, ad deteriorum; qui melior, ad meliorum animorum socie-
tatem commigret; et cum in vita, tum quolibet mortis in genere, quibus a
29 similibus similes affici deceat, patiatur atque agat omnia. Hoc judicium
neque tu, neque alius quisquam defugisse se, atque ita deos ipsos superasse
glorietur: quippe quod ejus auctores maxime præ cæteris omnibus
sanctum esse voluerit, omninoque propterea vereri oporteat; nec enim
illud te unquam præteribit. Nec tam pusillus tenuisque fies, ut ab eo te
in abditos terræ sinus latebrasque subducas: nec vero tam sublimis, ut in
cælum evoles. At dignas omnino pœnas daturus ipse es, sive hic maneat,
sive trajiciaris ad Inferos, sive ad locum aliquem iis adhuc horridiorem
30 deferaris. Quod ipsum tibi de illis quoque statuendum est, quos tu cum

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

οὓς σὺ κατιδὼν ἐκ σμικρῶν μεγάλους γεγονότας ἀνοσιουργή- 5
σαντας, ἢ τι τοιοῦτον πράξαντας, ὥθης ἐξ ἀθλίων εὐδαίμονας
γεγονέναι, καὶ ὡς ἐν κατόπτροις, αὐτῶν ταῖς πράξεσιν ἡγήσω
καθεωρακέναι τὴν πάντων ἀμέλειαν θεῶν, οὐκ εἰδὼς αὐτῶν 10
τὴν συντέλειαν, ὅπη ποτὲ τῷ παντὶ ξυμβάλλεται. Γινώσκειν
δὲ αὐτὴν, ὃ πάντων ἀνδρείοτατε, πρὸς οὐδέν δοκεῖς, ἢν τις μὴ p. 636
γινώσκων οὐδ' ἂν τύπον ἴδοι ποτὲ, οὐδὲ λόγον ξυμβάλλεσθαι
περὶ βίου δυνατὸς ἂν γένοιτο εἰς εὐδαιμονίαν τε καὶ δυσδαί-
31 μονα τύχην. Ταῦτα εἰ μὲν σε πείθει Κλεινίας ὅδε καὶ ξύμ- 5
πασα ἡμῶν ἥδε ἡ γερουσία, περὶ θεῶν ὡς οὐκ οἶσθα ὃ τι
λέγεις, καλῶς ἂν σοι θεὸς αὐτὸς ξυλλαμβάνοι· εἰ δ' ἐπιδεῆς
ἔτι λόγου ἂν εἴης, λεγόντων ἡμῶν πρὸς τὸν τρίτον ἐπάκουε,
εἰ νοῦν καὶ ὅπως οὖν ἔχεις.

32 Τούτων ὁ νοῦς, εἰ καὶ μὴ τὰ ῥήματα, ἐν τοῖς Ἑβραίοις 10
λογίοις προκαταβέβληται συντομώτατα καὶ δι' ὀλίγων
τῆς διανοίας περιεχομένης. Τό τε γὰρ, Οὐχ οὕτω σμικρὸς b

d 6. τι τὸ τοιοῦτον D. 7. καὶ] κατὰ Plat. 8. ὡς om. D.
10. τὴν συντ.] τὴν om. C.F.G. ult. πρὸς οὐδέν] Plato πῶς οὐ δεῖν.
p. 636. 2. ξυμβαλέσθαι D. 3. τε καὶ] δὲ καὶ C.D.E.F.G.I. Supra
καὶ pro ἂν I. 6. καλῶς] καλὸς I, qui mox ξυλλαμβάνει. 8. λόγον
ἂν εἴης λεγόντων ἡμῶν π. τ. τ. ἐπάκουε εἰ νοῦν] ἂν εἴης λόγον πρὸς τ. τ.
ἐπακούση νοῦν C.F.G. λόγου—ἡμῶν om. D. 9. ἐπακούση νοῦν D.
ἐπακούση E. ἐπακούσῃ οὖν I. 11. συντομώτατα—περιεχομένης om.
C.D.F.G. b. σμικρὸς] μικρὸς C.F.G.

ex parvis magnos evasisse, post grave aliquod vel impietatis, vel alterius
sceleris exemplum videres, beatos ex miseris factos putabas; et quorum in
maleficiis, tanquam in speculis, quam abs diis omnia negligantur, videre
tibi videbare, ignorans videlicet, qui tandem aut qua parte istorum finis et
exitus cum universi rationibus cohæreret. Illum porro, vir generosissime,
qui tandem sciens volensque negligere potes, qui tamen ejusmodi est, ut
qui ab ejus cognitione imparatus sit, nihil unquam vel animo informare
possit, nec ullam de humanæ vitæ seu felicitate, seu miseria disputationem
31 instituere. Hoc si tibi Clinias iste de diis, ac senatus hic noster omnis
persuadere potuerit, nescire te quid loquere, singulare a deo ipso beneficium
acceperis. Sin longiori adhuc oratione opus habebis, age porro, nosque de
tertio illo disserentes, si quid omnino mentis habes, attende.

32 Hæc Plato. Quorum sane mens, si minus verba ipsa, multo ante
Hebræorum extabat in literis, sed brevissime ac paucissimis vocibus
comprehensa sententia. Nam illud quidem, Nec tam pusillus fies, ut

ὦν δύσῃ κατὰ τὸ τῆς γῆς βάθος, οὐδ' ὑψηλὸς γενόμε-
νος εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναπτήσῃ, ὅμοιον ἂν εἴῃ τῷ παρὰ τῷ
Δαβίδ, τοῦτον ἔχοντι τὸν τρόπον· Ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ 5
πνεύματός σου, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου ποῦ φύγω;
'Εὰν ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανόν, σὺ ἐκεῖ εἶ. 'Εὰν καταβῶ εἰς
32 τὸν ἄδην, πάρει. Εἰ ἀναλάβοιμι πτέρυγας, καὶ κατα-
σκηνώσαιμι εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης· καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ 10
χείρ σου ὁδηγήσει με. 'Αλλὰ καὶ τὸ, Οἱ οὐρανοὶ διηγού-
νται δόξαν Θεοῦ, καὶ ποίησιν χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ c
στερέωμα. Καὶ πάλιν ἐν τῷ 'Ησαΐα τὸ, 'Αναβλέψατε
εἰς ὑψος τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ ἴδετε, τίς κατέδειξε
34 ταῦτα πάντα. Καὶ τὸ, 'Εκ μεγέθους καὶ καλλονῆς 5
κτισμάτων, ἀναλόγως ὁ γενεσιουργὸς θεωρεῖται. Καὶ τὸ,
Τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ, ἀπὸ κτίσεως κόσμου, τοῖς ποιήμασι
νοούμενα καθοράται, ἥ τε αἰδὼς αὐτοῦ δύναμις καὶ θεϊότης.
'Αλλὰ καὶ τὸ, 'Εζήλωσα ἐπὶ τοῖς ἀνόμοις, εἰρήνην ἀμαρτωλῶν 10

b 2. κατὰ τὸ τῆς γῆς βάθος] κατὰ γῆς C.F.G. 3. τὸν οὐρανόν] τὸν om.
C.G. ὅμοιον] ἴσον C.F.G. τῷ παρὰ τοῦ δ.] τῷ τοῦ δαβὶδ ῥήματι τῷ
λέγοντι πον C.F.G. δαβὶδ ῥήματι τῷ λέγοντι τοῦτον D. 6. ποῦ om.
F.G. et mox σὺ om. F.G. φύγω] κρυβῶ I. 8. εἰ ἀναλ.—ὁδηγήσει
me om. C.F.G. 11. τὸ] τῷ C. καὶ ποίησιν] ποίησιν δὲ C.D.F.G.
c 2. πάλιν] τὸ C.F.G. 6. καὶ τὸ—θεϊότης om. C.F.G. 9. τοῖς
ἀνόμοις D.F.G.I. τοῖς om. edd.

ab ejus te oculis in abditos terræ sinus latebrasque subducas; nec
vero tam sublimis, ut in cælum evoles; dicto huic Davidico proxi-
mum est: Quo ibo a spiritu tuo? et quo a facie tua fugiam? Si
33 ascendero in cælum, tu illic es: si descendero in infernum, ades. Si
sumpsero pennas, et habitavero in extremis maris; etenim illuc manus
tua deducet me. Deinde hoc ejusdem prophetæ: Cæli enarrant glo-
riam Dei, et opera manuum ejus annunciat firmamentum: itemque
illud Esaïæ, Tollite in altum oculos vestros, et videte, quis ostendit hæc
34 omnia: et hoc, Ex magnitudine et pulchritudine creaturarum, Creator
cum proportionem spectatur: et hoc, Invisibilia enim ejus a creatura
mundi, per hæc quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna
quoque ejus virtus ac divinitas. Postremo istud, Zelavi super iniquos, Ps. 139,
7.
Ps. 19, 1.
Esa. 40.
26.
Sap. 13, 5.
Rom. 1,
20.
Ps. 73, 3.

θεωρῶν, μεταπεφράσθαι μοι δοκεῖ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος,
 διὰ τοῦ, Ὁ αὐτὸς δὲ λόγος σοι καὶ περὶ ἐκείνων ἂν εἴη, τῶν
 οὓς σὺ κατιδὼν ἐκ μικρῶν μεγάλους γεγονότας, ἀνοσιουργ- d
 γήσαντας, ἢ τι τοιοῦτον πράξαντας, ὥθης ἐξ ἀθλίων εὐδαί-
 35 μονας γεγονέναι. Καὶ τὰ ἄλλα δὲ ὅσα τούτοις ὁμοίως
 εἴρηται προὔλαβε τὴν εἰς πλάτος ἐκτεθεῖσαν τοῦ Πλά- 5
 τῶνος ἐρμηνείαν ἐν τοῖς Ἑβραίων λόγοις. Ἐκαστον δ'
 οὖν αὐτῶν κατὰ μέρος εὖροις ἂν ἀκριβῶς ἐξετάζων τοῖς
 Ἑβραίων συμφερόμενον γράμμασι. Ἑβραίων δὲ εἶναι
 λόγους, οὐ μόνον τὰ παρὰ Μωσῇ λόγιά φημι, ἀλλὰ καὶ
 τὰ τῶν ἄλλων μετὰ Μωσέα θεοφιλῶν ἀνδρῶν, εἴτε προ- 10
 φητῶν, εἴτε καὶ ἀποστόλων τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ὧν ἡ
 τῶν δογμάτων συμφωνία μιᾶς εἰκότως αὐτοὺς καὶ τῆς
 αὐτῆς προσηγορίας ἀξιώσειεν.

c 10. θεωρῶν] θεωρεῖν D.

11. διὰ τοῦ] δι' αὐτοῦ D.

d. συμ-

κρῶν D.F.G.

2. ἢ τι τοι. πρ. om. C.F.G. qui mox ὥθης cum I.

ὥθης edd.

9. μόνον] μόνα I.

τὰ παρὰ μωσῇ] παρὰ μωσεί C.F.G.

ult. καὶ τῆς] Addidi αὐτῆς.

pacem peccatorum videns: hæc omnia interpretatus videtur Plato,
 dum ait, Hoc ipsum tibi de illis quoque statuendum est, quos tu cum
 ex parvis magnos evasisse, post grave aliquod impietatis, vel alterius
 35 sceleris exemplum videres, beatos ex miseris factos putabas. Ac
 cætera quæ eandem in sententiam dicta sunt, in Hebræorum moni-
 mentis fusiorem illam Platonis explicationem occuparunt. Quæ tu
 singula, si accurate ac diligenter expendes, cum Hebræorum doctrina
 consentire reperies. Hebræorum autem librorum nomine, non sola
 Mosis oracula intelligo, sed aliorum etiam qui post eum scripsere,
 hominum deo carissimorum, seu prophetæ, seu nostri quoque Serva-
 toris apostoli fuerint, quibus ob summam dogmatum consensionem,
 una atque eadem appellatio jure tribuatur.

BIBΛION ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

p. 639

[375] ἘΠΕΙΔΗ πέφηνεν ἐν τοῖς πρὸ τούτου συγγράμμα-
 σιν ἢ κατὰ Πλάτωνα φιλοσοφία κατὰ πλείστα Μω-
 σέως καὶ τῶν παρ' Ἑβραίοις ἱερῶν λόγων ἐρμηνείαν
 ὥσπερ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν περιέχουσα, ἔρχομαι νῦν
 ὁμοῦ καὶ τὰ λείποντα προσαποδοῦναι τῷ λόγῳ, καὶ τὰ b
 τοῖς πρὸ ἡμῶν εἰς τοὺς τόπους εἰρημένα διελθεῖν, ὁμοῦ
 καὶ διαβολῆς εὐλόγου αἰτίαν ἀπολυσόμενος, εἰ δὴ τις
 ἡμῖν ἐπικαλῶν φαίη, Τί δὴ ποτ' οὖν, Μωσέως καὶ Πλά-
 τωνος τὰ συνωδὰ πεφιλοσοφηκότων, οὐχὶ τὰ Πλάτωνος
 ἀλλὰ τὰ Μωσέως μέτεμεν, τοῦμπαλιν δέον, ὅτι δὴ πρὸς
 τοῖς ἴσοις δόγμασι προσήκων ἡμῖν γένοιτ' ἂν Ἑλλησιν

p. 639. ἐπειδὴ] Προοίμιον περὶ τῆς ὑποθέσεως B.D. 5. τὰ πλείστα]
 τὰ om. B.C.F.G.I. 6. Μωσέως om. D. 7. ἱερῶν λόγων] νόμων B.D.
 b 4. ἐπικαλῶν] ἐπεγαλῶν D. ποτ' οὖν] ποτε B. qui post Μωσέως per-
 git, καὶ τῶν παρ' Ἑβραίοις νόμων συνωδὰ καὶ πλάτων' οὐχὶ τὰ. Deest οὖν D.
 7. τοῦμπαλιν δέον om. B. Supra μέτεμεν D.

LIBER DECIMUS TERTIUS.

PROŒMIUM.

Cum superioribus libris viderimus, Platonica ut plurimum philo-
 sophia, Mosis et sacrorum apud Hebræos oraculorum quandam quasi
 Græcam in linguam conversionem contineri: nos deinceps partim
 quæ huic disputationi desunt adjungemus, partim quæ a superioris
 memoriæ scriptoribus in similium locorum tractatione dicta sunt,
 persequemur; ad extremum speciosam illam nonnullorum crimina-
 tionem diluemus; ecquid tandem caussæ sit, quamobrem si Mosi
 tam consentaneæ Plato philosophatus est, Mosis potius quam Platonis
 doctrinam sequamur, cum secus utique factum oporteret, quod præter
 dogmatum similitudinem, nobiscum etiam, utpote Græcis, Græco

οὖσιν ὁ Ἑλληνικὸς μᾶλλον ἢ ὁ βάρβαρος. Ὁκνῶν δέ 10
ἀπαντῆσαι πρὸς τοῦτο αἰδοῖ τῇ πρὸς τὸν φιλόσοφον,
τοῦτον μὲν εἰς ὕστερον ἀνατίθεμαι τὸν λόγον, τὰ δέ γε
πρῶτά μοι λεχθέντα πρῶτα διασκέψομαι. Λαβὼν οὖν c
ἀνάγνωθι ὁποῖαν ἐπήγετο δόξαν ὁ Πλάτων περὶ τῶν
Ἑλληνικῶν θεολόγων τε καὶ ποιητῶν, ὅπως τε πάσας
τὰς πατρίους περὶ τῶν θεῶν ὑπολήψεις ἡθέτει, καὶ τὴν 5
ἐν αὐτοῖς ἀτοπίαν διήλεγχεν.

I Περὶ δὲ τῶν ἄλλων δαιμόνων εἰπεῖν τε καὶ γνῶναι τὴν d
γένεσιν μείζον ἢ καθ' ἡμᾶς. Πιστευτέον δὲ τοῖς εἰρηκόσιν
ἐμπροσθεν, ἐκγόνοις μὲν θεῶν οὖσιν, ὡς ἔφασαν, σαφῶς δέ 5
που τοὺς ἐαυτῶν προγόνους εἰδόσιν. Ἀδύνατον οὖν θεῶν
παισὶν ἀπιστεῖν, καί περ ἄνευ εἰκότων καὶ ἀναγκαίων ἀπο-
δείξεων λέγουσιν· ἀλλ' ὡς οἰκεῖα φασκόντων ἀπαγγέλλειν
2 ἐπομένους τῷ νόμῳ πιστευτέον. Οὕτως οὖν κατ' ἐκείνους 10
ἡμῖν ἡ γένεσις περὶ τούτων τῶν θεῶν ἐχέτω καὶ λεγέσθω.

c 5. διήλεγχεν om. D. d 3. πιστέον E. πεισθέν F.G. πιστέον I.
Plat. Sed πιστευτέον bis Theodoretus p. 12, 42, 43, 30. 4. ἐκγό-
νοισι] ἐκείνοισι B. ἐγγόνοις C.F. 5. δέ που] γέ που C.F.G.I. εἰδό-
σιν] εἰδόντων I. 7. ἀναγκαίων] ἀναγκαῖον B. Tum ὑποδείξεων D.
8. φάσκουσιν] φασκόντων B.C.D.E.F.G.I. Theodoret. 9. ἐπομένους]
ἐπομένως B. Mox ἡμῖν om. C.

2 magis homini quam barbaro conveniret. Et quoniam ego, qua phi-
losophum hunc observantia prosequor, huic adhuc reprehensioni
occurrere vereor, hac tantisper oratione dilata, quæ primum abs me
proposita sunt, ea primo loco discutiam. Sume ergo mihi Platonem,
ac perlege, qualem ipse demum habuerit Græcorum theologorum ac
poëtarum opinionem, et quemadmodum patrias omnes de diis sen-
tentias rejecerit, earumque ineptias coarguerit.

I Aliorum autem dæmonum, inquit ille, procreationem vel explicare, vel
nosse, res est nostra facultate major. Quare hoc in genere, priscis illis
testibus adhibenda fides, qui ut deum, quod ipsi aiunt, nepotes erant, ita
majores suos maxime notos habuerunt. Nec fieri omnino potest, ut fides
eorum filiis detrahatur, etiamsi nullis demonstrationibus necessariis, ac ne
probabilibus quidem argumentis ipsorum testimonia comprobentur: sed
necesse plane est, ut iis, quomodo lex imperat, tanquam suarum in rerum
2 commemoratione credamus. Illam ergo deorum procreationem quod
attinet, uti poëtæ scribunt, ita nos quoque de ea statuamus ac loquamur.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Plato
Tim.
p. 40.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Γῆς τε καὶ Οὐρανοῦ παῖδες Ὠκεανός τε καὶ Τηθύς ἐγενέσθην, p. 640
τούτων δὲ Φόρκυς Κρόνος τε καὶ Ῥέα [καὶ ὅσοι μετὰ τού-
των,] ἐκ δὲ Κρόνου καὶ Ῥέας Ζεὺς Ἥρα τε καὶ πάντες ὅσους 5
ἴσμεν ἀδελφούς λεγομένους αὐτῶν, ἔτι τε τούτων ἄλλους
ἐκγόνους.

3 Διὰ τούτων πιστεύειν τοῖς περὶ θεῶν μύθοις καὶ αὐ-
τοῖς δὲ τοῖς τῶν μύθων ποιηταῖς ὡς δὴ θεῶν ἐκγόνοις
οὖσι παρακελευσάμενος, πρῶτα μὲν διὰ τοῦ φάναι, 10
ἐκγόνους εἶναι τῶν θεῶν τοὺς παιητάς, χλευάζειν μοι δοκεῖ·
ὡς καὶ τῶν θεῶν ἀνθρώπων γεγονότων, καὶ τοῖς ἐκγό- b
4 νοις ὁμοίαν τὴν φύσιν. Διαβάλλει δ' ἐξῆς ἄντικρυς
τοὺς θεολόγους, οὓς ἐκγόνους ἔφησεν εἶναι θεῶν, δι' ὧν
ἐπάγει φάσκων, καίπερ ἄνευ εἰκότων καὶ ἀναγκαίων ἀπο- 5
δειξέων λέγουσι, δι' ὧν τε προστίθῃσι τὸ, ὡς ἔφασαν.
Παίξειν δ' ἔοικε λέγων, σαφῶς γέ που τοὺς ἐαυτῶν προ-
γόνους εἰδῶσι· καὶ τὸ, ἀδύνατον θεῶν παισὶν ἀπιστεῖν.
Καὶ τὸ παρὰ γνώμην δὲ ταῦτα λέγειν τῶν νόμων ἕνεκα 10

p. 640. paides ante gēs C. 2. ἐγενέσθη I. Φόρκυς om. B.
Tum καὶ ὅσοι μ. τ. om. B.C.D.F.G.I. 6. ἔτι τε τοὺς] ἔτι δὲ B. τοὺς
item om. C.F.G.I. 9. ἐγγόνους] ἐκγόνοις B.D. et sic infra. 10. εἶναι
τῶν θεῶν] θεῶν εἶναι B. τῶν om. D. b 6. ὧν τε] τε om. C.F.G.
8. εἰδῶσι] εἰδόντων B.C.F.G.I.

Terræ Cœlique liberi, Oceanus et Tethys: horum Phorcyn, Saturnus, et
Ops, cæterique fratres. Ex Saturno et Ope, Jupiter, Juno, ac reliqui,
quos utriusque fratres appellari scimus, procreati. Atque ita deinceps de
tota nepotum serie.

3 His Plato, dum et deorum fabulis, et earum auctoribus poëtis, sic
tanquam deorum nepotibus fidem adhibere jubet; primum is mihi,
dum poëtas deorum nepotes appellat, ridere ac jocari videtur, quasi
deos ipsos et homines fuisse, et similem nepotibus suis naturam ha-
4 buisse velit. Deinde vero, quos deorum nepotes vocarat, eosdem
ipse theologos manifeste traducit, his verbis, Etiamsi nullis demon-
strationibus necessariis, ac ne probabilibus quidem argumentis eorum
testimonia comprobentur. Itemque dum addit, Quod ipsi aiunt. Quin
et ludere plane videtur, dum ait, Quippe qui majores suos maxime
notos habuere. Itemque, Fieri nullo modo posse, ut fides deorum filiis
detrahatur. Cæterum quam id legum caussa, præter mentem ipse

διαρρήδην παρίστησιν, ὁμολογήσας ὅτι δέοι ἐπομένους
 5 τῷ νόμῳ πιστεύειν αὐτοῖς. Ὅτι δὲ ταῦτ' ἐνόει, ἐπά- c
 κουσον ὅπως γυμνῇ καὶ ἀκατακαλύπτῳ φωνῇ τοὺς δὴ
 θεολόγους ἅπαντας διαβάλλει, κόπτων ἐν Ἐπινομίδι
 τούτοις τοῖς ῥήμασιν

2 Θεογονίαν τοίνυν καὶ ζωογονίαν ἀναγκαῖον, ὡς ἔοικεν, 8
 ΠΛΑ- [376] πρῶτόν μοι κακῶς ἀπεικασάντων τῶν ἔμπροσθεν, βέλτιον δ.
 ΝΟΣ ἀπεικᾶσαι κατὰ τὸν ὕστερον λόγον, ἀναλαβόντα ὃν πρὸς
 τοὺς ἀσεβεῖς ἐπικεχείρηκα λόγον.

2 Ὅτι δ' εὐλόγως τὴν τῶν πρώτων θεολογίαν παραι-
 τεῖται, διδάσκει ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς Πολιτείας, ἔνθα τὸν 5
 νοῦν ἐπιστῆσαι ἄξιον ὁπόσα καὶ οἶα περὶ τῶν αὐτῶν
 ποιητῶν τε καὶ θεολόγων τῶν γε ἐκ παλαιοῦ παραδε-
 δομένων περὶ τῶν Ἑλληνικῶν θεῶν διεξιίσκω, ὥδε ῥή-
 μασιν αὐτοῖς φάσκω

3 Ἐν τοῖς μείζουσιν, ἣν δ' ἐγὼ, [μύθοις] ὀψόμεθα καὶ τοὺς p. 641
 5

b 11. ὅτι δέοι] ἔτι δέ σοι C.F.G. c. ἐνόει] ἐννόει B. qui pergit ὅρα
 πως γ. Μοχ ἀνακατακαλύπτῳ F. 3. ἐν ἐπινομίδι om. B. ἐπιτόμῳ C.
 F.G. ἐν om. E.I. 7. Θεολογίαν suprasc. θεογονίαν I. 8. ὡς ἔοικεν
 ἀναγκ.] ἀναγκ. ὡς ἔοικεν B.C.D.F.G. d. ὕστερον λόγον] λόγον om. I.
 2. ἀσεβεῖς] τοὺς ἀσ. D.I. ἐπικεχείρηκα λόγον] ἐπικεχείρηκε C.F.G. Tum
 λέγων B.C. λόγους Plat. ed. Bek. 6. αὐτῶν] ἐαυτῶν B. 7. τῶν γε]
 τῶν τε F.G.

p. 641. 5. μύθοις om. B.C.D.F.G.I.

dixerit, perspicue satis declarat, dum eos qui legem modo sequi
 5 voluerint, fidem ipsis adhibere oportere fatetur. Atque hanc illius
 vere sententiam fuisse; ut facilius intelligas, audi sis quemadmodum
 nuda claraque voce totum hoc theologorum genus reprehendat. Sic
 enim illos in Epinomide vellicat:

Plato
 Epin.
 p. 980 c.

2 Deorum, inquit, atque animantium procreationem, quod majores nostri
 perperam de illa philosophati sint, melius hīc mihi necessario tractandam
 atque explicandam puto, atque ita ut superior illa, quam adversus impios
 institui, disputatio relegatur.

2 At vero quam mature ac prudenter illam veterum theologiam
 repudiet, idem ipse docet secundo de Republica, ubi sane verum
 fuerit diligentius attendere, quemadmodum adversus poetas atque
 theologos, in iis praesertim quae de Græcis numinibus tradita jam
 olim fuerant, invehatur. Sunt hæc ejus verba:

Rep.
 p. 377.

3 In majoribus fabulis, inquam, minores etiam facile videbimus. Necesse

ἐλάττους. Δεῖ γὰρ δὴ τὸν αὐτὸν τύπον εἶναι καὶ ταὐτὸν δύνασθαι τοὺς τε μείζους καὶ τοὺς ἐλάττους. Ἡ οὐκ οἶει; Ἔγωγε, ἔφη· ἀλλ' οὐκ ἐννοῶ οὐδὲ τοὺς μείζους τίνας λέγεις. 10 Οὓς Ἡσίοδος τε, εἶπον, καὶ Ὅμηρος ἡμῖν ἐλεγέτην καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταί. Οὗτοι γάρ που μύθους ψευδεῖς τοῖς ἀνθρώ- 2 ποις συντιθέντες ἔλεγον τε καὶ λέγουσι. Ποίους δὴ, ἦδ' ὅς, καὶ τί αὐτῶν μεμφόμενος λέγεις; Ὅπερ, ἦν δ' ἐγὼ, χρὴ 5 πρῶτόν τε καὶ μάλιστα μέμφεσθαι, ἄλλως τε καὶ εἰάν τις μὴ καλῶς ψεύδεται. Τί τοῦτο; Ὅταν εἰκάξῃ τις κακῶς οὐσίαν τῷ λόγῳ περὶ θεῶν τε καὶ ἡρώων, οἳοί εἰσιν, ὥσπερ γραφεὺς μηδὲν εἰκοτά γράφων οἷς ἂν ὅμοια βουληθῇ γράψαι. Καὶ 10 γὰρ, ἔφη, ὀρθῶς ἔχει τὰ [γε] τοιαῦτα μέμφεσθαι· ἀλλὰ 3 πῶς δὴ λέγομεν, καὶ ποῖα; Πρῶτον μὲν δὴ, ἦν δ' ἐγὼ, τὸ c μέγιστον καὶ περὶ τῶν μεγίστων ψεῦδος [ὁ] εἰπὼν οὐ καλῶς ἐψεύσατο, ὡς Οὐρανός τε εἰργάσατο ἃ φησι δρᾶσαι αὐτὸν Ἡσίοδος, ὃ τε αὖ Κρόνος ὡς ἐτιμωρήσατο αὐτόν. Τὰ δὲ δὴ 5 Κρόνου ἔργα καὶ πάθη ὑπὸ τοῦ υἱέος, οὐδ' ἂν εἴη ἀληθῆ, ὥμην δεῖν ῥαδίως οὕτω λέγεσθαι πρὸς ἀφρονάς τε καὶ νέους,

- a 8. ἐλάττους] ἐλάττονας B. ἔγωγε ἔφη om. B. φημί pro ἔφη E.I.
 9. οὐκ ἐννοῶ] οὐδὲ νοῶ τοὺς B. b. ἐλεγέτην] λεγέτην B.D. λεγέτοιαν C.F.G. Mox om. οἱ C.F. 8. οὐσίαν τῷ—ἐτιμωρήσατο αὐτὸν om. B.
 11. τὰ γε] γε om. B.D.E.F.G.I. c 2. ὁ εἰπὼν] ὁ om. C.D.F.G. Mox om. τε C.F.G. 5. εἰσετιμωρήσατο D. 6. εἰ ἦν] εἴη B.C.F.G. ἦν om. I. Mox δὴ B. pro δεῖν. 8. τε καὶ] γε καὶ C.F.G.

enim est speciem unam aliquam esse, vimque minoribus æque majoribusque communem. An non ita sentis? Equidem, inquit ille, sed quas tu majores dicas, non capio. Quas Hesiodus, inquam, atque Homerus, cæterique poëtæ commemorant. Illi enim falsas hominibus fabulas com- 2 menti, et narrabant olim hodieque narrant. Quas tandem, inquit ille, aut reprehendendum est, præsertim ubi quis non recte mentiat. Quid illud porro? Ubi quis male deorum heroumque naturam oratione repræsentat, perinde ut pictor faceret, qui tabellam ei rei nulla ex parte similem pin- 3 geret, quam penicillo exprimendam suscepisset. Ea vero, inquit, repre- hensione dignissima sint: sed clarius illa sodes, atque distinctius. Ego vero, Primum, inquam, maximum illud maximisque de rebus mendacium, qui narravit Hesiodus, quid videlicet actum a Cælo fuerit, quamque vi- cissim ei poenam Saturnus reposuerit, perperam omnino confinxit. Jam quæ Saturnus idem aut gesserit, aut a filio pertulerit, ne si vera quidem essent, adeo tamen facile ac temere apud homines aut stultos, aut ado-

ΠΑΛ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

ἀλλὰ μάλιστα μὲν σιγᾶσθαι, εἰ δ' ἀνάγκη τις ἦν λέγειν, δι'
ἀπορρήτων ἀκούειν ὥς ὀλιγίστους, θυσασμένους οὐ χοῖρον,¹⁰
ἀλλὰ τι μέγα καὶ ἄπορον θῦμα, ὅπως ὥς ἐλαχίστοις συνέβη
4 ἀκούσαι. Καὶ γάρ, ἡδ' ὅς, οὗτοί γε οἱ λόγοι χαλεποί. Καὶ δ
οὐ λεκτέοι γε ἔφην, ᾧ Ἀδείμαντε, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει.
Οὐδὲ λεκτέον νέφ ἀκούοντι ὥς ἀδικῶν τὰ ἔσχατα οὐδὲν ἄν
θαυμαστὸν ποιοῖ, οὐδ' αὖ ἀδικοῦντα πατέρα κολάζων παντὶ 5
τρόπῳ, ἀλλὰ δρῶν ἄν ὅπερ θεῶν οἱ πρῶτοί τε καὶ μέγιστοι.
Οὐ μὰ τὸν Διὰ, ἡδ' ὅς, οὐδὲ αὐτῷ μοι δοκεῖ ἐπιτήδεια εἶναι
5 λέγειν. Οὐδέ γε, ἦν δ' ἐγὼ, τὸ παράπαν ὥς θεοὶ θεοῖς¹⁰
πολεμοῦσί τε καὶ ἐπιβουλεύουσι καὶ μάχονται· οὔτε γὰρ
ἀληθῆ· εἴ γε δεῖ ἡμῖν τοὺς μέλλοντας τὴν πόλιν φυλάσσειν p. 642
αἰσχιστον νομίζειν τὸ ῥαδίως ἀλλήλοις ἀπεχθάνεσθαι· πολ-
λοῦ δεῖ γιγαντομαχίας τε μυθολογητέον αὐτοῖς καὶ ποικιλ- 5
τέον καὶ ἄλλας ἔχθρας πολλὰς καὶ παντοδαπὰς θεῶν τε καὶ

c 10. ὀλιγίστοις] οὐλιγ. C. Μοχ χεῖρον B. 11. ἄπορον] ἄποιον I.
12. ἐλαχίστους] ἐλαχίστοις B.D.F.G. ὥς C.D.F.G.I. pro ὅτι. d. λε-
κτέοι] λεκτοὶ C.D.F.G. ἐκτοὶ B. δεκτοὶ I. Tum ἔφην om. B.C.E.I.
2. ᾧ ἀδείμ.—ἀκούοντι om. C.F.G. 3. λεκτέον] δεκτέον B. δοκτέον D.I.
4. οὐδὲν] δέον B. ποιοῖ] οἰοῖ I. 5. οὐδ' αὖ] οὐδ' αὖ ἄν F.G.
7. τε et μέγιστοι om. F. τε ante καὶ om. G. οἱ μέγιστοι I. 8. δοκεῖ]
δοκῶ B. 10. ἐπιβουλεύουσι] ἐπιβουλεύονται C.F. ult. οὔτε γάρ—
τοῦτο ὅσιον om. B.
p. 642. ἡμᾶς D.F.G. 4. τε καὶ μυθ. D.

lescentes jactanda viderentur: sed principio quidem, omnino tacenda: sin
aperiendi necessitas aliqua foret, cum paucissimis, uti maxime arcana
solent, communicanda, et quidem auditoribus ejusmodi, qui non porcum,
sed eximiam aliquam raramque victimam immolassent, ut quam paucissimi
4 hujus in sermonis communionem venirent. Enimvero grave, inquit, ac
periculosum hoc sermonum genus. Nec omnino, inquam, o Adimante,
nostra in republica audiendum nec audiente adolescente huic orationi locus
esse debet; qui scelestissima quæque admittat, mirum ab eo nihil fieri; ne
si parentem quidem ipsum, a quo læsus fuerit, omni suppliciorum genere
multaverit; sed illud duntaxat ipsum, quod primi maximique deorum
ante jam fecerint. Nec mihi per Jovem, inquit, ferenda vox ea videatur.
5 Neque altera sane hæc, inquam: bellare deos, pugnareque cum diis, atque
iisdem insidiari, cum et hoc ab omni veritate abhorreat, et qui reipublicæ
nostræ custodes ac moderatores futuri sunt, eos civili odio facile dissidere,
longe turpissimum ducere oporteat: ne dum, ut iis fictitia, modisque
omnibus variata, sive gigantum bella, sive alia omnis generis, deum simul

ἡρώων πρὸς συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους αὐτῶν, ἀλλ' εἴ πως
 μέλλοιμεν πείσειν ὥς οὐδεὶς πώποτε πολίτης ἕτερος ἐτέρῳ
 ἀπήχθετο οὐδ' ἐστὶ τοῦτο ὅσιον, τοιαῦτα μᾶλλον λεκτέα 10
 πρὸς τὰ παῖδιά εὐθὺς, καὶ γέρονσι καὶ γραυσὶ καὶ πρεσβυ-
 τέροις γιγνομένοις, καὶ τοὺς ποιητὰς ἐγγὺς τούτων ἀναγκα- b
 στέον λογοποιεῖν. Ἦρας δὲ δεσμούςς ὑπὸ υἱέος, καὶ Ἡφαί-
 στου ῥίψεις ὑπὸ πατρὸς, μέλλοντος τῇ μητρὶ ἀμύνειν τυπτο- 5
 μένη, καὶ θεομαχίας ὅσας Ὀμηρος πεποιήκεν, οὐ παραδεκτέον
 εἰς τὴν πόλιν, οὔτ' ἐν ὑπονοίαις πεποιημένας οὔτε ἄνευ ὑπο-
 7 νοιῶν. Ὁ γὰρ νέος οὐχ οἶός τε κρίνειν ὅ τι τε ὑπόνοια καὶ
 ὅ τι μή· ἀλλ' ἂ ἄν τηλικούτος ὢν λάβῃ ἐν ταῖς δόξαις, 10
 [377] δυσέκνιπτά τε καὶ ἀμετάστατα φιλεῖ γίγνεσθαι. Ὡν δὴ c
 ἴσως ἔνεκα περὶ παντὸς ποιητέον, ἂ πρῶτα ἀκούουσιν, ὅτι
 8 κάλλιστα μεμυθολογημένα πρὸς ἀρετὴν ἀκούειν. Ἐχει γὰρ,
 ἔφη, λόγον· ἀλλ' εἴ τις αὖ καὶ τὰυτα ἐρωτῇ ἡμᾶς ἅττα 5
 ἐστὶ, καὶ τίνες οἱ μῦθοι, τίνας ἂν φαίμεν; Καὶ ἐγὼ εἶπον·
 Ὡ Ἀδείμαντε, οὐκ ἐσμεν ποιηταὶ ἐγὼ τε καὶ σὺ ἐν τῷ παρ-
 ὄντι, ἀλλ' οἰκισταὶ πόλεως. Οἰκισταῖς δὲ τοὺς μὲν τύπους
 προσήκει εἰδέναι ἐν οἷς δεῖ μυθολογεῖν τοὺς ποιητὰς, παρ' οὓς 10
 εἰὰν ποιῶσιν οὐκ ἐπιτρεπτέον, οὐ μὴν αὐτοῖς γε ποιητέον d

b. ἐγγὺς τούτων ἀν.] ἀν. ἐγγ. τούτων C.F.G.
 οἱ C. 9. καὶ ὅτι τε μή D.

10. ἂ ἄν] ἄν B.

7. ὑπονοίαις] ὑπὸν
 c 5. ἐρωτῶν D.

et heroum, ab affinis cognatisque dissidia narrari debeant. Contra vero,
 si quo modo persuadere poterimus, civi civem alteri insensum neminem
 unquam fuisse, nec id omnino fas esse; hæc atque similia pueris mature a
 senioribus et aniculis inculcanda erunt, ipsique poëtæ cogendi, suas ut
 6 fabulas eo referant. At injecta Junoni a filio vincula, dejectum a patre
 Vulcanum, quod pulsata matri opem ferre vellet, cæterasque deorum
 pugnas, quotquot ab Homero confictæ sunt, hac in civitate nunquam
 audire oportebit, sive arcanum aliquem sensum includant, sive nullum.
 7 Nec enim juvenis statuere potest, ubi aliquis ejusmodi sensus lateat, ubi
 nullus: sed quascunque opiniones ea primum ætate imbibierit, eas deleri
 fere postea revellique non possunt. Itaque tanti, opinor, erit, ut quibus
 primum audiendis fabulis assuescent, ad virtutem eas, quam rectissime
 8 fieri poterit, collineent. Jure hoc tu quidem, et cum ratione, inquit: at si
 quis ex nobis quæret, cujusmodi ea, quæve fabulæ esse debeant, quid
 tandem respondebimus? Cui ego, Poëtæ, inquam, in præsentia, neque ego,
 neque tu sumus, sed reipublicæ conditores. Quos, ut formas illas et
 exemplaria nosse oporteat, quæ poëtis in fabularum suarum fictionibus
 proposita esse debeant, et a quibus si quando deflectent, ferendi non sint;

ΠΑΛ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

9 μύθους. Ὁρθῶς, ἔφη· ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦτο οἱ τύποι περὶ
θεολογίας τίνες ἂν εἴεν; Τοιοῖδε πού τινες, ἦν δ' ἐγὼ, οἷος
τυγχάνει ὢν ὁ θεὸς, αἰεὶ δὴ πού ἀποδοτέον, εἴαν τε τις αὐτὸν 5
ἐν ἔπεσι ποιῇ, εἴαν τε ἐν μέλεσι, εἴαν τε ἐν τραγῳδίᾳ. Δεῖ
γάρ. Οὐκοῦν ἀγαθὸς ὁ θεὸς τῷ ὄντι τε, καὶ λεκτέον οὕτω.
10 Τί μὴν; Ἀλλὰ μὴν οὐδὲν γε τῶν ἀγαθῶν βλαβερόν. Ἡ
γάρ; Οὐ μοι δοκεῖ. Ἀρ' οὖν τὸ μὴ βλαβερόν βλάπτει; 10
Οὐδαμῶς. Ὁ δὲ μὴ βλάπτει, κακὸν τι ποιεῖ; Οὐδὲ τοῦτο.
Ὁ δέ γε μηδὲν κακὸν ποιεῖ, οὐδ' ἂν τινος εἴη κακοῦ αἵτιον.
Πῶς γάρ; Τί δέ; Ὁφέλμιον τὸ ἀγαθόν; Ναί. Αἵτιον 15
11 ἄρα εὐπραγίας. Ναί. Οὐκ ἄρα πάντων γε αἵτιον τὸ ἀγα- p. 643
θόν, ἀλλὰ τῶν μὲν εὖ ἐχόντων αἵτιον, τῶν δὲ κακῶν ἀναίτιον.
Παντελῶς γε, ἔφη. Οὐδ' ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, ὁ θεὸς ἐπειδὴ
ἀγαθός, πάντων ἂν εἴη αἵτιος, ὥς οἱ πολλοὶ λέγουσιν, ἀλλ' 5
ὀλίγων μὲν τοῖς ἀνθρώποις αἵτιος, πολλῶν δὲ ἀναίτιος· πολὺ
γὰρ ἐλάττω τὰ ἀγαθὰ τῶν κακῶν ἡμῖν. Καὶ τῶν μὲν ἀγα-
θῶν οὐδὲν ἄλλο αἰτιατέον, τῶν δὲ κακῶν ἄλλα ἅττα δεῖ 10

d 3. τοιοῖδε] ποιοῖδε B. 5. ἐν ἔπεσι] ἐνέπεσε B. 6. εἴαν τε]
ἐαυτοὺς F. qui mox ἀγαθοῦς. 8. ἀλλὰ μὴν om. C. 13. οὔτε δὲ D.
Mox πῶς γὰρ οὐ E. πῶς γὰρ οὔτε δὲ F.G.
p. 643. 3. οὐδ' ἄρα—θεὸς om. B. 4. ἐπεὶ] ἐπειδὴ B.D. ὁ θεὸς
post ἀγαθὸς addit B. 5. πολλοὶ] παλαιοὶ B. 6. ὀλίγων] ὀλίγον B.
Hinc usque ad πολὺ γὰρ om. C.F.G. πολλῶν δὲ ἀναίτιος om. D. 8. οὐ-
δένα ἄλλον] οὐδὲν B.C.D.F.G.I. Tum ἄλλο B.D.F.G.I. 9. ἄλλα
ἅττα] ἄλλα τα B.D.

9 fabulas ipsos quidem fingere non oportet. Fateor, inquit, sed hoc ipsum
tamen, formæ, inquam, illæ, quas ubi de diis loquendum erit, sequi oportet,
quales tandem esse debent? Tales, inquam, ut ejusmodi per sese
deus est, ejusmodi semper, tam heroicis, quam lyricis ac tragicis carmi-
nibus representetur. Decet enim vero. Deus igitur, quod reapse bonus
10 sit, bonus quoque celebrandus erit. Erit omnino. Atqui noxium bonum
esse nullum potest: nonne? Nullum, ut videtur. Quod autem noxium
non est, idne aliquando nocet? Nunquam certe. Quod porro non nocet,
an aliquid mali facit? Ne istuc quidem. Quod autem mali nihil facit, id
ne mali quidem ullius causa esse queat. Nam qui? Quid vero? An
11 bonum utile quiddam est? Ita. Est ergo causa felicitatis alicujus. Est.
Non igitur rerum omnium causa bonum est, sed eorum duntaxat quæ
bene se habent, malorum autem, minime. Prorsus, inquit. Deus igitur,
inquam, cum bonus sit, rerum omnium auctor certe non erit, quod tamen
jactari vulgo solet: imo vero, paucarum admodum hominibus auctor erit,
plurimarum minime: bonis enim longe paucioribus utimur, quam malis.
Et bonorum quidem alteri nemini assignanda causa est, malorum autem

12 ζῆτεῖν τὰ αἷτια, ἀλλ' οὐ τὸν θεόν. Ἀληθέστατα, ἔφη,
δοκεῖς μοι λέγειν. Οὐκ ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, ἀποδεκτέον οὔτε
Ὀμήρου οὔτε ἄλλου ποιητοῦ ταύτην τὴν ἀμαρτίαν περὶ τοὺς θεοὺς ἀνοήτως ἀμαρτάνοντος, καὶ λέγοντος, ὥς

Δοιοὶ πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει,
κηρῶν ἔμπλειοι, ὁ μὲν ἐσθλῶν, αὐτὰρ ὁ δειλῶν·

5

13 καὶ ᾧ μὲν ἂν μίξας ὁ Ζεὺς ἀμφοτέρων δῶ,
ἄλλοτε μὲν γε κακῷ ὃ γε κύρεται, ἄλλοτε δ' ἐσθλῷ.

ᾧ δ' ἂν μὴ, ἀλλ' ἄκρατα τὰ ἕτερα,

10

τὸν δὲ κακὴ βούβρωστις ἐπὶ χθόνα διὰν ἐλαύνει·

c

14 οὐδ' ὥς ταμίας ὁ Ζεὺς ἡμῖν

ἀγαθῶν τε κακῶν τε τέτυκται.

Τὴν δὲ τῶν ὀρκῶν καὶ σπονδῶν σύγχυσιν, ἣν ὁ Πάνδαρος 5
συνέχεεν, εἴαν τις φῇ δι' Ἀθηνᾶς τε καὶ Διὸς γεγονέναι, οὐκ
ἐπαινεσόμεθα· οὐδὲ θεῶν ἔριν τε καὶ κρίσιν διὰ Θέμιδος τε καὶ
Διός· οὐδ' αὖ ὥς Αἰσχύλος λέγει, ἐατέον ἀκούειν τοὺς νέους, 10
ὅτι

b 2. ἀνοήτως] οὕτως ἀνοήτως D. 4. δοιοὶ] δυοὶ B.D. 5. ἔμ-
πλειοὶ] ἔμπλειοι C.F.G.I. ἔμπλειος D. Tum ὁ μὲν ἐσθλῶν om. B.
8. κακῶν—ἐσθλῶν] κακῷ—ἐσθλῷ B.C.F.G. κακῷ D.I. 10. ᾧ δ' ἂν]
ὅταν C.F.G. c. κακὴ βούβ.] καὶ ὁ βουβ. B. Tum διὰ D. 3. ἡμῖν
om. B.C.D.F.G.I. ante ὁ Ζεὺς Plat. Supra ταμίαν D. Μοx τε om. B.
post κακῶν. 4. ὀρκων] τῶν ὀρκων B.C.D.F.G.I. 9. αὖ] ἂν F.

12 aliæ, quam deus, nobis requirendæ. Verissima loqui te puto. Sequitur
ergo, nec Homerum, nec alium poetam ullum audiendum, qui tam impru-
denter in deos temereque peccet, ut dicat,

Dolia bina jacent magni sub limina Patris:
Mitibus hoc fatis plenum est, at tristibus illud.

13 Cæterum cui Jupiter ex utroque aliquid affuderit, hunc

Incertum modo læva premunt, modo læta sequuntur.

Cui vero secus, hoc est mera ex altero cuncta dederit,

Hunc dolor assiduus terrarum in sede fatigat.

14 Nec rursum ferendus qui dixerit, Jovem bonorum et malorum quæstorem
nobis ac dispensatorem esse. Præterea si quis, quod jurisjurandi fæde-
rumque religiones Pandarus conturbarit, id Minervæ Jovisque consilio
factum esse scribet, nullo modo probabimus: uti nec deorum contentionem
atque judicium ad Themidem Jovemque revocari. Similiter quominus
illud Æschyli a junioribus audiatur, cavendum erit.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Θεὸς μὲν αἰτίαν φύει βροτοῖς,
ὅταν κακῶσαι δῶμα παμπήδην θέλῃ.

d

- 15 Ἄλλ' εἴαν τις ποιῇ ἐν οἷς ταῦτα τὰ ἱαμβεῖα ἔνεστι, τὰ τῆς
Νιόβης πάθη ἢ τὰ Πελοπιδῶν ἢ τὰ Τρωϊκὰ ἢ τι ἄλλο τῶν
τοιούτων, ἢ οὐ θεοῦ ἔργα ἐατέον αὐτὰ λέγειν, ἢ εἰ θεοῦ, 5
ἐξευρετέον αὐτοῖς σχεδὸν ὃν νῦν ἡμεῖς λόγον ζητοῦμεν, καὶ
λεκτέον ὥς ὁ μὲν θεὸς δίκαιά τε καὶ ἀγαθὰ εἰργάζεται, οἱ δὲ
ὠνίαντο κολαζόμενοι. Ὡς δ' ἄθλιοι μὲν οἱ δίκην διδόντες,
ἦν δὲ ὁ δρῶν ταῦτα θεὸς, οὐκ ἐατέον λέγειν τὸν ποιητὴν. 10
16 Ἄλλ' εἰ μὲν ὅτι ἐδεήθησαν κολάσεως λέγοιεν ὥς ἄθλιοι οἱ
κακοὶ, διδόντες δὲ δίκην ὠφελοῦντο ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἐατέον. p. 64
17 Κακῶν δὲ αἴτιον φάναι θεὸν τινι γίγνεσθαι ἀγαθὸν ὄντα,
διαμαχητέον παντὶ τρόπῳ, μήτε τινὰ ταῦτα λέγειν ἐν τῇ 5
ἐαυτοῦ πόλει, εἰ μέλλει εὐνομήσασθαι, μήτε τινὰ ἀκούειν,
μήτε νεώτερον μήτε πρεσβύτερον, μήτε ἐν μέτρῳ μήτ' ἄνευ
μέτρου μυθολογοῦντα, ὥς οὔτε ὅσια ἂν λεγόμενα, εἰ λέγοιτο,
18 οὔτε ξύμφορα ἡμῖν οὔτε ξύμφωνα αὐτὰ αὐτοῖς. Ξύμψηφός 10

c 11. φύει] φύσει B. Mox δόμαν C.F.G. d 2. ἀλλ' εἴαν τις—
αὐτὰ ἐαυτοῖς om. B. 4. ἢ οὐ] οὐ om. F. 6. λόγον ζητοῦμεν] ζη-
λόγ. C.F.G. Mox δεκτέον C. 8. ὠνίαντο] ὄναντο C.D.F.G.I.
p. 644. οἱ καλοὶ] κακοὶ C.F.G.I. 4. ταῦτα λέγειν] λέγ. ταῦτα C.
F.G. ταῦτα om. I. 5. μέλλει] μέλλοι C. μέλλοιεν F.G. 10. αὐ-
τοῖς] ἐαυτ. C.F.G.

Deus mortalibus causam serit,
Domum ipse dum vult funditus pessundare.

- 15 At si quis funestos illos Niobes, aut Pelopidarum casus, vel Trojanas cala-
mitates, aut aliud quicquam ejusmodi versibus iambicis mandare voluerit,
aut permittendum ei non erit, ut abs deo facta illa esse dicat, aut si deo
tribuentur, ea tum forte ratio excogitanda illis erit, quam ipsimet investi-
gamus: atque ita loquendum, abs deo bona justaque profecta esse omnia,
nec minus iis qui punirentur fructuosa. At vero et miseros fuisse qui
pœnas eas sustinerent, illas tamen deum inflixisse, hoc ut poëta canat,
16 ferendum nunquam erit. Quod si homines improbos, utpote miseros,
animadversione opus habuisse dicerent, eamque dum subirent, opem sen-
17 sisse divinam, hactenus id tolerari possit. At deum, qui per sese bonus
sit, caussam ulli malorum esse, id vero ne aut a quoquam in sua civitate
dicatur, si eam modo recte institutam volet, aut ullus occinentem audiat,
omni ratione pugnandum erit, idque seu junior ille, seu senior fuerit, sive
stricta, sive soluta oratione dicatur: quod ista nec pie narrari possint, nec
18 ullam nobis utilitatem afferant, nec secum ipsa consentiant. Ego vero,

σοι εἰμὶ, ἔφη, τούτου τοῦ νόμου, καὶ μοὶ ἀρέσκει. Οὗτος μὲν
 τοίνυν, ἣν δ' ἐγὼ, εἰς ἂν εἴη τῶν περὶ θεοῦ νόμων τε καὶ b
 τύπων, ἐν οἷς δεήσει τοὺς τε λέγοντας λέγειν, καὶ τοὺς
 [378] ποιούντας ποιεῖν, Μὴ πάντων αἴτιον τὸν θεόν, ἀλλὰ τῶν
 19 ἀγαθῶν. Καὶ μάλα, ἔφη, ἀπόχρη. Τί δὲ δὴ ὁ δεύτερος 5
 ὁδε; Ἄρα γόητα τὸν θεὸν οἶε εἶναι, καὶ οἶον ἐξ ἐπιβουλῆς
 φαντάζεσθαι ἄλλοτε ἐν ἄλλαις ιδέαις, τοτὲ μὲν αὐτὸν γιγνό-
 μενον, καὶ ἀλλάττοντα τὸ αὐτοῦ εἶδος εἰς πολλὰς μορφὰς,
 τοτὲ δὲ ἡμᾶς ἀπατῶντα καὶ ποιούντα περὶ αὐτοῦ τοιαῦτα 10
 δοκεῖν, ἢ ἀπλοῦν τε εἶναι, καὶ πάντων ἥκιστα τῆς αὐτοῦ ιδέας c
 20 ἐκβαίνειν; Οὐκ ἔχω, ἔφη, νῦν γε οὕτως εἰπεῖν. Τί δὲ τόδε;
 Οὐκ ἀνάγκη, εἴπερ τι ἐξίσταται τῆς αὐτοῦ ιδέας, ἢ αὐτὸ ὑφ'
 αὐτοῦ μερίσταςθαι, ἢ ὑπ' ἄλλου; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν ὑπὸ μὲν 5
 ἄλλου τὰ ἄριστα ἔχοντα ἥκιστα ἀλλοιοῦνται τε καὶ κινεῖται,
 οἶον σῶμα ὑπὸ σιτίων τε καὶ ποτῶν καὶ πόνων, καὶ πᾶν
 φυτὸν ὑπὸ εἰλήσεών τε καὶ ἀνέμων καὶ τῶν τοιούτων παθη-
 μάτων, οὐ τὸ ὑγιέσταστόν τε καὶ χαριέστατον ἥκιστα 10

a 11. εἰμὶ] τούτοις εἰμὶ B. qui om. τούτου—ἀρέσκει. τοῦ νόμου]
 τοῦ om. F. b 2. δεήσει] δέει B. qui om. τοὺς τε λ. et καὶ τ. π. ποιεῖν.
 4. μάλα] μάλα C.F.G. ἀπόχρη] ἀποχρήσας C.F.G. om. B. 5. ὁδε
 om. B. 7. αὐτὸν γινν.] γινν. αὐτὸν C.F.G. 10. δοκεῖν] δοκεῖ F.
 11. ἥκιστα] ἥκιστος C. c 2. τί δὲ τόδε—ἀλλοιώσεις; ναὶ om. B.
 3. ἐξίστατο F.G. 10. τε καὶ χαριέστατον] καὶ ἰσχυρότατον Plat.

inquit, legis tecum hujus auctor libenter fuerim, ita mihi placet. Hæc,
 igitur, inquam, ex iis legibus atque formis, quas ubi de deo loquendum
 erit, tam oratoribus quam poetis, propositas esse oportebit, una esto, DEUM
 NON OMNIUM, SED BONORUM DUNTAXAT CAUSSAM ESSE. Placet, inquit,
 19 abunde est. Hæc autem secunda, quid? An tu veneficum aliquem deum
 esse, et tanquam ex insidiis alia repente aliaque forma nobis apparere
 existimas; ita ut modo per sese talis ipse fiat, crebrisque mutationibus
 novum subinde vultum ac speciem induat; modo illudens oculis, ut ejus-
 modi videatur, efficiat? an potius simplicem esse illum, minimeque omnium
 formam suam exuere? Modo, inquit, quod tam universe respondeam non
 20 habeo. Quid igitur ad hoc? Si quid formæ suæ mutationem subeat,
 nonne aut ipsum mutari per sese necesse est, aut ab alio? Necesse id
 quidem. Atqui vix ac ne vix quidem ab alio, quæ optime sese habent,
 mutari moverique solent: quo modo corpus a cibo, potu, laboribus, et
 quodvis plantæ genus, ab æstu, ventis, aliisque tempestatibus ita mutatur,
 ut tamen quod in eo genere sanissimum ac valentissimum est, id mutatio-

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

- 21 ἀλλοιοῦνται; Πῶς δ' οὐ; Ψυχὴν δὲ οὐ τὴν ἀνδρειοτάτην καὶ φρονιμωτάτην ἥκιστ' ἂν τι πάθος ἔξωθεν ταραξείε τε καὶ ἀλλοιώσειε; Ναί. Καὶ μὴν πού καὶ τάγε ξύνθετα πάντα σκεύη τε καὶ οἰκοδομήματα καὶ ἀμφιέσματα, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, τὰ εὖ εἰργασμένα καὶ εὖ ἔχοντα ὑπὸ χρόνου τε καὶ 5 τῶν ἄλλων παθημάτων ἥκιστα ἀλλοιοῦνται. Ἔστι ταῦτα.
- 22 Πᾶν δὴ τὸ καλῶς ἔχον ἢ φύσει ἢ τέχνῃ ἢ ἀμφοτέροις ἐλαχίστην μεταβολὴν ὑπ' ἄλλου ἐνδέχεται. Ἔοικεν. Ἀλλὰ 10 μὴν ὁ θεὸς γε, καὶ τὰ τοῦ θεοῦ πάντα ἄριστα ἔχει. Πῶς δ' οὐ; Ταύτῃ μὲν δὴ ἥκιστ' ἂν πολλὰς μορφὰς ἴσχοι ὁ θεός. Ἕκιστα δῆτα. Ἄλλ' ἄρα αὐτὸς αὐτὸν μεταβάλλοι ἂν καὶ p. 64.
- 23 ἀλλοιοί; Δηλονότι, ἔφη, εἴπερ ἀλλοιοῦνται. Πότερον οὖν ἐπὶ τὸ βέλτιόν τε καὶ κάλλιον μεταβάλλει ἑαυτὸν, ἢ ἐπὶ τὸ χεῖρον καὶ αἴσχιον αὐτοῦ; Ἀνάγκη, ἔφη, ἐπὶ τὸ χεῖρον 5 ἑαυτοῦ, εἴπερ ἀλλοιοῦνται. Οὐ γάρ πού ἐνδεᾶ γε φήσομεν τὸν θεὸν κάλλους ἢ ἀρετῆς εἶναι. Ὀρθότατα, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις. Καὶ οὕτως ἔχοντας, δοκεῖ ἂν τις σοι, ὦ Ἀδείμαντε,

c 11. αὐτὴν] οὐ τὴν C.G.I. et sic ni fallor mss. optimi Platonis. Alii αὐτὴν vel quod eodem redit αὐτὴν. αὐτὴν οὐ τὴν F. 12. τε καὶ] τε om. C. d 4. αὐτὸν] αὐτοῦ B. 10. ὁ θεός γε] γε ὁ θ. B.F.G.

12. ἴσχοι] ἴσχει B. ult. δῆτα] δὴ B.C.F.G.I.

p. 645. 3. τε καὶ] σε καὶ C. 4. ἀνάγκη] ἀνάγκη οὖν C.F.G. 5. χεῖρον] αἴσχιον B.C.E.F.G.I. Tum αὐτοῦ C.F. 6. φήσομεν] φήσομαι B. 7. λέγεις] λέγει F. 8. ἔχοντας] ἔχοντας C.

- 21 nem illam minime sentiat. Quis enim hoc neget? Animus igitur ipse, cum fortissimus idem sit ac prudentissimus, ab externa ulla vi minime perturbari mutarique poterit. Sane. Præterea, composita etiam omnia, ut vasa, ædificia, vestimenta, si modo recte confecta sint, partibusque suis omnibus absoluta, minimam similiter vel abs tempore, vel ab alia quavis
- 22 injuria mutationem subeunt. Ita est. Quicquid igitur vel abs natura, vel ab arte, vel ab utraque suam habet integritatem, id extrinsecæ mutationi minime obnoxium fuerit. Ita videtur. Jam vero, deus profecto, quæque dei sunt omnia, omni ex parte perfectissima sunt. Quis neget? Sequitur ergo deum multiplices aliunde formas subire non posse. Omnino sequitur. An vero per sese varias illas sui mutationes et conversiones efficiet? Efficiet, inquit, si quando mutabitur. Utrum igitur in melius sese aliquid præstantiusque mutabit, an contra in deterius ac turpius? In deterius, inquit, necessario, si mutetur. Quippe, nunquam enim deo pulchritudinis quicquam aut virtutis deesse dixerimus. Rectissime loqueris, inquam. Sed, cum hoc ita sit, num tibi, o Adimante, deum quisquam aut hominum,

24 ἐκὼν αὐτὸν χεὶρῳ ποιεῖν ὁποῦν ἢ θεῶν ἢ ἀνθρώπων; Ἀδύ- 10
νατον, ἔφη. Ἀδύνατον ἄρα, ἔφην, καὶ θεὸν ἐθέλειν αὐτὸν
ἀλλοιοῦν, ἀλλ', ὥς ἔοικε, κάλλιστος καὶ ἄριστος ὢν εἰς τὸ b
δυνατὸν ἕκαστος αὐτῶν μένει ἀεὶ ἀπλῶς ἐν τῇ αὐτοῦ μορφῇ.
Πᾶσα, ἔφη, ἀνάγκη ἔμοιγε δοκεῖ. Μηδεὶς ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, ὧ 5
ἄριστε, λεγέτω ἡμῖν τῶν ποιητῶν, ὥς

θεοὶ ξείνοισιν εἰκότες ἀλλοδαποῖσιν,

παντοῖοι τελέθοντες, ἐπιστροφῶσι πόλης.

25 Μηδὲ Πρωτέως τε καὶ Θέτιδος καταψευδέσθω μηδεὶς, μὴ δ' ἐν 10
τραγῳδαίαις μὴ δ' ἐν τοῖς ἄλλοις ποιήμασιν εἰσαγέτω Ἥραν
ἡλλοιωμένην, ὥς ἰέρειαν ἀγείρουσαν c

Ἰνάχου Ἀργείου ποταμοῦ παισὶν βιοδώροις.

26 Καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλὰ μὴ ἡμῖν ψευδέσθωσαν. Μὴ δ' αὖ
ὑπὸ τούτων ἀναπειθόμεναι αἱ μητέρες τὰ παιδία ἐκδειματούν- 5
των, λέγουσαι τοὺς μύθους κακῶς, ὥς ἄρα θεοὶ τινες περιέρ-
χονται νύκτωρ πολλοῖς ξένοις καὶ παντοδαποῖς ἰνδαλλόμενοι,
ἵνα μὴ ἅμα μὲν εἰς θεοὺς βλασφημῶσιν, ἅμα δὲ τοὺς παῖδας 10
27 ἀπεργάζωνται δειλοτέρους. Μὴ γάρ, ἔφη. Ἄλλ' ἄρα, ἦν

a 11. ἔφην om. B.C.F.G.I. b 3. αὐτοῦ] ἐαυτοῦ B. 6. ξείνοι-
σιν] ξύνοισιν F.G. c. ὧς] εἰς F.G. ἀγείρουσαν] ἐγείρουσαν I.
2. βιοδώροις] βιόδωρος B.C.F.G.I. 6. κακῶν E. μύθους κακῶς I.
7. ξένοις] ζώοις B.E.F.G.I.

24 sese ullatenus deteriorem ultro facturum videtur? Fieri non potest, inquit.
Nec fieri ergo potest, inquam, uti deus se ipsum mutare velit: sed potius,
ut liquet, deorum quivis, cum pro se quam pulcherrimus quisque, atque
optimus sit, sui semper omnino similis idemque manet. Prorsus hoc mihi
necessarium videtur. Desinat ergo, vir optime, poeta quilibet, istuc nobis
occinere,

Peregrino numina cultu,

Omnigenos induta habitus, nostra oppida lustrant.

25 Nec ullus in posterum de Proteo ac Thetide mendacia ista confingat: nec
in tragediis, aut alio poematis genere Junonem introducat, quæ sacerdotis
in speciem formamque mutata, alnis illis Inachi Argivi fluvii liberis stipem
corroget. Hæc aliaque id genus sexcenta nemo deinceps mentiatur.
26 Caveant præterea matres, ne hausta semel rerum istarum opinione filiis
terrorem injiciant, dum ejusmodi commenta perperam fabulantur, deos
noctu nonnullos oberrare omnigenis hospitibus similes, ne simul injuriose
de diis impieque loquantur, simul liberos quoque suos meticulosiores effi-
27 ciant. Cavendum id sane, inquit. Num vero, inquam, dii ut suapte

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

δ' ἐγὼ, αὐτοὶ μὲν οἱ θεοὶ εἰσιν οἱοὶ μὴ μεταβάλλειν, ἡμᾶς δὲ d
 ποιουσι δοκεῖν σφᾶς παντοδαποὺς φαίνεσθαι, ἐξαπατῶντες
 καὶ γοητεύοντες; Ἴσως, ἔφη. Τί δέ; Ἦν δ' ἐγὼ, ψεύδεσθαι
 ὁ θεὸς ἐθέλοι ἂν ἢ λόγῳ ἢ ἔργῳ φαντάσματα προτείνων; Οὐκ 5
 28 οἶδα, ἡδ' ὅς. Οὐκ οἶσθα, ἦν δ' ἐγὼ, ὅτι τό γε ὡς ἀληθῶς ψεύδος,
 εἰ οἶόν τε τοῦτ' εἰπεῖν, πάντες θεοὶ τε καὶ ἄνθρωποι μισοῦσι;
 Πῶς, ἔφη, λέγεις; Οἶσθά που, ἦν δ' ἐγὼ, ὅτι τῷ κυριωτάτῳ 10
 ἑαυτῶν ψεύδεσθαι καὶ περὶ τὰ κυριώτατα οὐδεὶς ἐκὼν ἐθέλει,
 ἀλλὰ πάντων μάλιστα φοβεῖται ἐκεῖ αὐτὸ κεκτηῖσθαι. Οὐδὲ
 29 νῦν πω, ἡδ' ὅς, μανθάνω. Οἷε γάρ τι με, ἔφην, σεμνὸν
 [379] λέγειν· ἐγὼ δὲ λέγω, ὅτι τῇ ψυχῇ περὶ τὰ ὄντα ψεύδεσθαι p. 646
 τε καὶ ἐψεύσθαι καὶ ἀμαθῇ εἶναι, καὶ ἐνταῦθα ἔχειν τε καὶ
 κεκτηῖσθαι τὸ ψεύδος πάντες ἥκιστ' ἂν δέξαιντο, καὶ μισοῦσι
 30 μάλιστα αὐτὸ ἐν τῷ τοιούτῳ. Πολύ γ', ἔφη. Ἀλλὰ μὴν 5
 ὀρθότατά γ' ἂν, ὁ νῦν δὲ ἔλεγον, τοῦτο ὡς ἀληθῶς ψεύδος
 καλοῖτο, ἢ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἐψευσμένου ἄγνοια· ἐπεὶ τό γε
 ἐν τοῖς λόγοις μίμημά τι τοῦ ἐν τῇ ψυχῇ ἐστὶ παθήματος

c 11. δ' ἐγὼ] δ' om. B. 12. μὴ om. B. d 2. ἐξαπατῶντες] ἐξ-
 απατῶντες B. 6. ὡς ἀληθῶς] ὡς om. B.C.F.G.I. 9. Οὕτως] οἶσθά
 πον C.E.F.G.I. οὕτως ἦν δ'—πολύ γ' ἔφη om. B. ult. ἔφη F.G.

p. 646. 4. αὐτῷ D. 6. γ' ἂν ὁ] γε ὁ B. γε ἂν ὁν ν. I. Μοx
 ψεύδος om. D. 9. ψυχῇ ἐστι] ἐστι om. B.

natura mutari non possint, id tamen illusionibus ac præstigiis quibusdam
 agunt, nobis ut omni formarum genere induti videantur? Fortean, inquit.
 Ego vero, Fierine possit, uti deus aut verbis, aut re ipsa, inanum figu-
 28 rarum objecta specie mentiri velit? Nescio, inquit. Nescis tu, inquam,
 genus hoc mendacii, omnibus, ut ita loquar, diis et hominibus invisum
 esse? Clarius istuc obsecro. Nimirum, inquam, nemo est omnium, qui
 libenter, et parte sui præcipua, et præcipuis in rebus falli velit, imo qui
 non genus hoc mendacii præ cæteris omnibus reformidet. Ne nunc
 29 quidem, inquit, satis id capio. Videlicet, inquam, mirum me aliquid
 dicere arbitraris. Ego vero tantum hoc dico, ita comparatos omnes esse,
 ut in rerum notionibus informandis, vel decipi se, vel deceptos aliquando
 esse, adeoque ignorantia laborare, conceptumque mendacium animo
 fovere, non tantum permoleste ferant, sed etiam ab eo hac in parte vehe-
 30 menter abhorreant. Prorsus, inquit. Atqui, recte, inquam, omnino,
 quod jamjam abs me dicebatur, hoc est quæ in hominis decepti animo
 versatur ignorantia, mendacium appelletur; quod enim in verbis est
 positum, id ejus tantum, quod animum occupat, vitii imitatio quædam est,

καὶ ὕστερον γεγονὸς εἰδῶλον, οὐ πάνυ ἄκρατον ψεύδος· ἢ οὐχ 10
 31 οὕτω; Πάνυ μὲν οὖν. Τὸ μὲν δὴ τῷ ὄντι ψεύδος, οὐ μόνον ἢ
 ὑπὸ θεῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἀνθρώπων μισεῖται. Δοκεῖ μοι.
 Τί δὲ δὴ; Τὸ ἐν τοῖς λόγοις ψεύδος πότε καὶ ἐν τῷ χρήσι-
 μον, ὥστε μὴ ἄξιον εἶναι μίσους; Ἄρ' οὐ πρὸς τε τοὺς 5
 πολεμίους καὶ τῶν καλουμένων φίλων, ὅταν διὰ μαρίαν ἢ τινα
 ἄνοιαν κακὸν τι ἐπιχειρῶσι πράττειν, τότε ἀποτροπῆς ἕνεκα,
 32 ὥς φάρμακον χρήσιμον γίγνεται; Καὶ ἐν αἷς νῦν δὴ ἐλέγο-
 μεν ταῖς μυθολογίαις, διὰ τὸ μὴ εἰδέναι ὅπη τάληθές ἔχει 10
 περὶ τῶν παλαιῶν, ἀφομοιοῦντες τῷ ἀληθεῖ τὸ ψεύδος ὅτις
 μάλιστα, οὕτω χρήσιμον ποιοῦμεν; Καὶ μάλα, ἦδ' ὅς, οὕτως
 ἔχει. Κατὰ τί δὴ οὖν τούτων τῷ θεῷ τὸ ψεύδος χρήσιμον;
 Πότερον διὰ τὸ μὴ εἰδέναι τὰ παλαιὰ ἀφομοιωὺν ἂν ψεύδοιτο; 5
 33 Γελοῖον μέντ' ἂν εἴη, ἔφη. Ποιητῆς μὲν ἄρα ἐν θεῷ ψευδὴς
 οὐκ ἐνι; Οὐ μοι δοκεῖ. Ἀλλὰ δεδιὼς τοὺς ἐχθρούς ἂν ψεύ-
 δοιτο; Πολλοῦ γε δεῖ. Ἀλλὰ δι' οἰκείων ἄνοιαν, ἢ μαρίαν;
 Ἄλλ' οὐδεὶς, ἔφη, τῶν ἀνοήτων καὶ μαινομένων θεοφιλῆς. 10

ΠΛΑ-
 ΤΩ-
 ΝΟΣ

a 10. ἄκρατον] σου κράται C. 11. τὸ μὲν] τῷ μὲν C. b. οὐ
 μόνον] καὶ B. Μοχ ἀλλὰ om. B. 3. καὶ τί] καὶ ἐν τῷ B.C.D.F.G.I.
 Tum ἔσται C. pro ὥστε. 6. φίλων τινὰς] τινὰς om. B.C.D.E.F.G.I.
 9. νῦν δὴ ἐλ.] δὴ ἐλ. νῦν B. νῦν om. C.F.G. 10. ὁπότ'] ὅπη τ' B.C.
 c 3. δὴ τι οὖν δὴ] τί δὴ B.C.D.F.G. Μοχ δὴ om. B.C.F. κατὰ τί οὖν δὴ
 E.I. Tum τὸ ψ. τῷ θ. B. 4. τὸ μὴ] μὴ om. B. ἀφ' ὅμ. B.C.
 5. γελοῖον—ψεύδοιτο om. B. 7. θεῷ] τῷ F. 8. δεδιὼς δὲ τοὺς D.
 9. οἰκείων] οἰκείαν B.C.D.F.G.

expressumque posterius simulacrum, non autem purum omnino putumque
 31 mendacium. An non ita est? Ita prorsus. Quod ergo re ipsa mendacium
 est, id non dii modo, verum etiam homines exosum habent. Habent, ut
 videtur. Jam vero quod in verbis inest mendacium, quando tandem, et
 quod eam utilitatem habet, ut odio dignum haberi non debeat? Nonne
 cum adversus hostes, tum etiam erga nonnullos eorum, quos amicos
 vocamus, si quando vel acti furore, vel ignorantia lapsi, mali aliquid moli-
 antur, ejus avertendi caussa, tanquam amuletum aliquod opportunum est?
 32 Quinetiam in illis ipsis, de quibus paulo ante agebamus, fabulis, quod nos
 rerum antiquarum veritas lateat, dum ad veri similitudinem mendacium
 trahimus, nonne tum, ut aliquid ex eo fructus percipi possit, efficimus?
 Certe, inquit. Quonam igitur ex illis nominibus, utile deo mendacium
 esse queat? Utrum, quod rerum antiquarum ignoratione laboret, quadam
 33 veri simulatione mentietur? Ridiculum, inquit, hoc fuerit. Mendax igitur
 in deo poeta non est. Mihi quidem non videtur. An vero hostium metu?
 Absit. An propter amicorum aut stultitiam aut furorem? At stultus,

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Οὐκ ἄρα ἐστὶν οὗ ἕνεκα ἂν θεὸς ψεύδοιτο ; Οὐκ ἔστι.
 Πάντη ἄρα ἀψευδὲς τὸ δαιμόνιον τε καὶ τὸ θεῖον. Παντά-
 34 πασι μὲν οὖν, ἔφη. Κομιδῇ ἄρα ὁ θεὸς ἀπλοῦν καὶ ἀληθὲς
 ἔν τ' ἔργῳ καὶ λόγῳ, καὶ οὔτε αὐτὸς μεθίσταται, οὔτε ἄλλους
 ἐξαπατᾷ, οὔτε κατὰ φαντασίας, οὔτε κατὰ λόγους, οὔτε κατὰ 5
 σημείων πομπὰς, οὔθ' ὕπαρ, οὔτ' ὄναρ. Οὕτως ἔφη, ἔμοιγε
 καὶ αὐτῷ φαίνεται σου λέγοντος. Συγχωρεῖς ἄρα, ἔφη,
 τοῦτον δεύτερον τύπον εἶναι, ἐν ᾧ δεῖ περὶ θεῶν καὶ λέγειν
 καὶ ποιεῖν, ὥς μήτε αὐτοὺς γόητας ὄντας τῷ μεταβάλλειν 10
 ἑαυτοὺς, μήθ' ἡμᾶς ψεύδεσι παράγειν ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ ;
 35 Συγχωρῶ. Πολλὰ ἄρα Ὁμήρου ἐπαινούντες ἄλλα, τοῦτο
 οὐκ ἐπαινεσόμεθα, τὴν τοῦ ἐνυπνίου πομπὴν ὑπὸ Διὸς τῷ
 Ἀγαμέμνονι· οὐδ' Αἰσχύλου, ὅταν φῇ ἡ Θέτις, τὸν Ἀ- p. 647
 πόλλω ἐν τοῖς αὐτῆς γάμοις ᾄδοντα,

Ἐνδατεῖσθαι τὰς εἰς ἐν παιδίας,
 νόσων τ' ἀπείρους, καὶ μακράωνος βίου,
 ξύμπαντά τ' εἰπὼν, θεοφιλεῖς ἐμὰς τύχας

5

c 12. ἄρα ἐστὶν ἀψευδὲς D. d. τε καὶ] τε om. B.C.F.G. 6. οὐδ'
 ὄναρ D.F.G. οὔθ' ante ὕπαρ om. F.G.I. 7. φαίνεται om. C.F.G.
 σου λέγοντος om. B.D. 8. δεῖ] δὲ C.D.F.G. 10. ἑαυτοὺς]
 αὐτοὺς F.G. 11. ψεύδεσι] ψεύδεσθαι B. qui om. ἐν ante ἔργῳ.
 13. ἄλλα om. B.C.F.G.I.
 p. 647. 2. αὐτῆς] αὐτοῦ F. 3. ἐνδατεῖσθαι] Dedi ἐνδατεῖσθαι ex
 Platone. 5. εἰπὼν] ἐπιπῶν D.F.G.I. Mox παιῶνα et εὐθυμῶν D.
 παῖωμα F. παιῶνα ἐπευφήμισεν εὐθυμῶν G.

inquit, furiosusque nemo, amicus deo esse potest. Caussæ igitur nihil est,
 quamobrem mentiatur deus. Nihil. Semota ergo ab omni mendacio
 34 est numinum deorumque natura. Omnino, inquit. Deus igitur quam
 simplicissimus est, idemque tam re, quam oratione verissimus, nec mutatur
 ipse, nec alios aut simulata specie, aut verbis, aut signorum ostentis, aut
 visis, aut somniis, in errorem inducit. Tibi plane assentior. Restat
 igitur, ut secundam hanc formam esse concedas, quam oratores et poëtæ,
 cum de diis loquuntur, intueri debeant, eos nec sese tanquam veneficos
 immutare, nec verbis, aut re ipsa mentiendo, nobis imponere. Concedo.
 35 Itaque Homerum, ut in aliis plerisque laudemus, in eo tamen non lauda-
 bimus, quod somnium illud Agamemnoni a Jove immissum confinxerit.
 Nec Æschylum probabimus, cum Thetidem introducit, Apollinem, ipsum
 quem in suis illa nuptiis cantorem habuerat,

Risisse sortem proles egregiam suæ.
 Mihi nam valentes, atque longævos fore
 Dum caneret ipse liberos, nil insuper

Παιὼν ἐπευφήμησεν, εὐθυμῶν ἐμέ.

Κἀγὼ τὸ Φοίβου θεῖον ἀψευδὲς στόμα

ἤλπιζον εἶναι, μαντικῇ βρύον τέχνη.

Ὁ δ' αὐτὸς ὑμῶν, αὐτὸς ἐν θοίνῃ παρὼν,

αὐτὸς τὰδ' εἰπὼν, αὐτὸς ἐστὶν ὁ κτανὼν

τὸν παῖδα τὸν ἐμόν.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

10

36^ο Όταν τις τοιαῦτα λέγῃ περὶ θεῶν, χαλεπανοῦμέν τε καὶ χορόν οὐ δώσομεν, οὐδὲ τοὺς διδασκάλους ἐάσομεν ἐπὶ παι- b
δεῖα χρῆσθαι τῶν νέων, εἰ μέλλουσιν ἡμῖν οἱ φύλακες θεο-
σεβεῖς τε καὶ θεῖοι γίγνεσθαι, καθόσον ἀνθρώπῳ ἐπὶ πλείστον οἶόν τε. Παντάπασιν, ἔφη, ἔγωγε τοὺς τύπους τούτους 5
συγχωρῶ, καὶ ὡς νόμοις ἂν αὐτοῖς χρώμην.

37 Ταῦτα μὲν ὁ Πλάτων. Εὐροις δ' ἂν τὴν Ἑβραίων
γραφὴν οὐδαμῶς μὲν μύθους αἰσχροὺς περὶ τοῦ τῶν
[380] ὅλων Θεοῦ ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν θείων ἀγ- 10
γέλων οὐδέ γε περὶ τῶν θεοφιλῶν ἀνδρῶν ὁμοίως ταῖς
Ἑλληνικαῖς θεολογίαις περιέχουσιν, τὸν δὲ ὑπὸ τοῦ
Πλάτωνος ἐκτεθέντα τύπον, ὅτι τε ἀγαθὸς ὢν ὁ Θεὸς c

a 10. αὐτὸς τὰδ'—περιέχουσιν om. B. b. παιδία D. 3. θεῖοι]
θεοὶ D.F.G.I. Mox ἀνθρώπων D. 5. ἔγωγε] γε om. C.F.G.I.
7. ἡδ' Ἑβραίων γραφὴ D. 9. ἀλλ' om. D. 11. μυθολογίαις] θεο-
λογίαις F.G.I. 12. τοῦ Πλάτ.] τοῦ om. B. Supra περιέχουσαι E.
c. ὢν ὁ] ὢν om. B.

Non sponte Pæon addidit, charam deis
Vocans parentem, meque lætitia efferens.
Equidem subire fraudis ac falsi nihil
Divina vatis ora credideram sacri.
Ille ipse præco noster, ac mensæ comes,
Cuncta illa jactans, filium occidit meum.

36 Hæc similique de diis a quocunque dicantur, feremus graviter, nec le-
gendi docendique chori potestatem ei faciemus, nec iis præceptores in
junioribus informandis abuti patiemur; si modo reipublicæ nostræ custodes
religiosos, et quantum homini licet, divinos habere cupiamus. Ego vero,
inquit, formas illas vehementer probō, iisque tanquam legibus maxime uti
velim.

37 Hactenus Plato. Jam in Hebræorum literis, nusquam omnino,
turpes de universi moderatore Deo, ac ne de divinis quidem ipsius
angelis, imo nec de hominibus etiam Deo caris fabulas, Græcis illis
similes reperias. At sancitam illam a Platone formam passim inve-

τυγχάνει, καὶ τὰ πρὸς αὐτοῦ γεγονότα πάντα τοι-
 38 αῦτα. Ἐφ' ἐκάστῳ δ' οὖν τῶν δημιουργημάτων ὁ θαν-
 μάσιος Μωσῆς ἐπιλέγει, Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς ὅτι καλόν·⁵
 ἐπὶ τε πᾶσι τὸν περὶ πάντων συγκεφαλαιούμενος
 λόγον φησὶ, Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς πάντα ὅσα ἐποίησε, καὶ
 ἰδοὺ καλὰ λίαν. Δόγμα δ' Ἑβραίων ἐστὶ καὶ τὸ μὴ
 εἶναι τὸν Θεὸν κακῶν αἴτιον, εἰ δὴ ὁ Θεὸς θάνατον οὐκ
 ἐποίησεν, οὐδὲ τέρπεται ἐπ' ἀπωλείᾳ ζώντων, ἔκτισε γάρ¹⁰
 εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα, καὶ σωτήριοι αἱ γενέσεις τοῦ
 κόσμου· φθόνῳ δὲ διαβόλου θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν^d
 39 κόσμον. Διὸ καὶ παρὰ τῷ προφῆτῃ εἰσῆκται λέγων ὁ
 Θεὸς πρὸς τὸν ἐξ οἰκείας προαιρέσεως κακὸν γεγενη-
 μένον, Ἐγὼ δὲ ἐφύτευσά σε ἄμπελον καρπεφόρον, πᾶσαν⁵
 ἀληθινὴν· πᾶς ἐστράφης εἰς τὰ ὀπίσω ἢ ἄμπελος ἢ ἄλλο-
 τρία; Εἰ δέ που λέγοιτο κακὰ τοῖς φαύλοις ἐκ Θεοῦ
 συμβαίνειν, ὁμωνύμως ἀκουστέον, ὥς τῶν τιμωριῶν
 οὕτω κεκλημένων, ἃς ἀγαθὸς ὢν ὁ Θεὸς οὐκ ἐπὶ βλάβῃ¹⁰

c 5. τὸν περὶ πάντων om. B. 7. πάντα] τὰ πάντα D. 8. δ'
 ἑβραίων] ἑβραϊκὸν B. d 3. κακὸν] καὶ B. Mox δὲ et σε om. B. δέ
 om. C.F.G. 9. ἄς om. F.

nias licet, non modo bonum esse Deum, sed etiam quaecunque fecerit,
 38 in bonitatis suae communionem vocasse. Sane quidem admirabilis
 ille Moses, post operis cujuslibet enarrationem adjungit, *Et vidit*
Deus quod bonum erat: idemque post omnium expositionem, de uni-
 versis universe ita concludit, *Et vidit Deus omnia quae fecerat, et*
 Gen. 1, 31. *erant valde bona*. Præterea, commune Hebræorum dogma hoc est,
 malorum auctorem Deum non esse. Siquidem nec mortem fecit
 Deus, nec viventium interitu delectatur. Ut enim essent, omnia
 Sap. 2, 24. 39 *creavit, suntque salutare ex sese mundi generationes: Invidia autem*
diaboli mors intravit in mundum. Quamobrem a propheta Deus
 etiam introducitur, cum eo qui suapte voluntate malus evaserat, hunc
 Jer. 2, 21. in modum expostulans: *Ego autem plantavi te vineam fructiferam,*
totam veram: quomodo conversa es retro, vinea aliena? Sicubi autem
 improbis divinitus evenire mala dicuntur, id accipiendum ita est, ut
 mala solius communione vocis pœnæ illæ nominentur, quas Deus per

τῶν τιμωρουμένων ἐπ' ὠφελείᾳ δὲ καὶ συμφέροντι λέ-
γεται ἐπάγειν· ὥσπερ ἂν καὶ ἱατρός ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν p. 648
καμνόντων κακὰ νομίζοιτο προσφέρειν τὰς ἀλγεινὰς καὶ
40 πικρὰς θεραπείας. Διὸ καὶ ἐπὶ τῆς θείας γραφῆς ἔνθα
εἴρηται κακὰ ἀνθρώποις ἐπάγεσθαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, τὰ
παρὰ τῷ Πλάτῳι λεκτέον, ὡς ὁ μὲν Θεὸς δίκαιά τε καὶ
ἀγαθὰ εἰργάζετο, καὶ ὅτε τὰ σκυθρωπὰ καὶ ἀνθρώποις
κακὰ νενομισμένα τοῖς τούτων ἀξίοις ἐπῆγεν, οἱ δὲ
ὄναντο κολαζόμενοι, οὐ μόνον κατὰ τὸν φιλόσοφον ἀλλὰ 10
καὶ κατὰ τὴν Ἑβραίων γραφὴν λέγουσαν, Ὅν γὰρ
ἀγαπᾷ Κύριος, παιδεύει· μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱόν, ὃν πα- b
41 ραδέχεται. Ὡς δ' ἄθλιοι μὲν οἱ δίκην διδόντες, ἦν δ' ὁ
δρῶν ταῦτα ὁ Θεὸς, οὐκ ἑατέον λέγειν τὸν ποιητὴν,
ἀλλ' εἰ μὲν ὅτι ἐδεήθησαν κολάσεως λέγοιεν ὡς ἄθλιοι
κακοὶ, διδόντες δὲ δίκην ὠφελοῦντο ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, 5
ἑατέον· κακῶν δὲ αἴτιον φάναι Θεόν τινι γίγνεσθαι,

p. 648. 5. τῷ Πλάτῳ.] τῷ om. B.

7. ὅτι] ὅτε B.C.D.F.G.I.

9. ὄνανται] ὄναντο B.C.D.F.G.I. ὄναντα E.

b. ὡς δ' ἄθλιοι—ἑατέον

κακῶν om. B. qui pergit, τὸ δὲ φάναι θεὸν αἴτιον τῶν κακῶν τινί.

4. ἐδεήθη D. 5. διδόντες δέ] δέ om. F.G.

sese bonus, ad eorum, quibus immittuntur, non perniciem, sed utili-
tatem et commodum infligere dicatur: quemadmodum medicus, qui
ad laborantium salutem, molestum et grave curationis genus adhi-
40 beret, malum iis afferre putaretur. Quare in divinis etiam paginis,
ubicunque a Deo mala hominibus immitti dicuntur, usurpanda sunt
illa Platonis, abs Deo justa bonaque proficisci omnia, quæque homi-
nibus tristitia malaque videri solent, dignis quibusdam infligi; cæterum
qui puniantur, fructum ex iis capere: quod non tantum a philosopho,
sed etiam a scriptura confirmatur, dum ait, *Quem enim diligit Do-*
41 *minus, castigat; flagellat autem omnem filium, quem recipit.* At vero,
et miseros fuisse, qui pœnas eas sustinerent, et illas tamen Deum
immississe, hoc ut poëta canat, ferendum nunquam erit. Quod si
homines improbos, utpote miseros, animadversione opus habuisse
dicerent, eamque dum subirent, opem sensisse divinam; hactenus id
tolerari possit. Deum autem, qui per sese bonus sit, caussam ulli
malorum esse, id vero ne unquam dicatur, omni ratione pugnandum

Heb. 12,
6.
Prov.
3, 12.

42 ἀγαθὸν ὄντα, διαμαχητέον παντὶ τρόπῳ. Ἄλλὰ καὶ
 περὶ τοῦ μὴ ἀλλοιούσθαι τὸν Θεὸν ἢ παρ' Ἑβραίοις
 προφητεία ὧδέ πη ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ διδάσκει λέ-10
 γουσα, Διότι ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν, καὶ οὐκ ἡλلوίωμαι.
 Καὶ ἐν ταῖς θεολογίαις δὲ ὁ Δαβιδ ἀναφωνεῖ λέγων,^c
 Πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, καὶ ὥσπερ περιβόλαιον
 ἐλίξεις αὐτοὺς, καὶ ἀλλαγῇσονται· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ
 43 τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσιν. Εἰ δέ πη τὸν τοῦ Θεοῦ⁵
 Λόγον εἰσάγουσιν ἐν εἵδει καὶ σχήματι ἀνθρωπίῳ παρα-
 φαινόμενον, λεκτέον, ὡς οὐ κατὰ τοὺς Ἑλλήνων μύθους
 ὁμοίως Πρωτῇ καὶ Θέτιδι καὶ Ἥρᾳ, οὐδ' ὡς οἱ θεοὶ οἱ
 περιερχόμενοι νύκτωρ πολλοῖς ζῳοῖς καὶ παντοδαποῖς
 ἰνδαλλόμενοι, καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον ἀνθρώποις πε-10
 φηνότα εἰσάγουσιν οἱ Ἑβραίων λόγοι, ἀλλ' ὡς αὐτὸς ὁ δ
 Πλάτων δεῖν ποτέ φησιν ἐπὶ φίλων εὐεργεσίᾳ, ὅταν διὰ
 μανίαν ἢ τινα ἄνοιαν κακὸν τι ἐπιχειρῶσι πράττειν, τότε
 ἀποτροπῆς ἕνεκα ὡς φάρμακον χρήσιμον γενέσθαι τὴν⁵

b 9. προφητεία] σοφία B.D.

10. θεοῦ] θεοῦ φησί. διότι B.

11. ὑμῶν] ἡμῶν C.F.G. Supra κἀγὼ D.

12. δὲ ὁ δαβιδ ἀναφ.] ἀναφ.

ὁ δα. B. πρὸς τὸν θεὸν addunt C.F.G. post ἀναφ.

c 2. ἐλίξεις I.

5. ἀνθρωπίνῳ] ἀνθρωπίῳ B.C.F.G.I.

8. οἱ θεοὶ οἱ περ.] οἱ περ.

θεοὶ B.

42 erit. Præterea Deum mutari non posse docet Hebræus propheta,
 Mal. 3, 6. ubi sic ejus ex persona loquitur: *Quoniam ego Dominus Deus vester,*
et non mutor. Similiter David in sua illa theologia, sic exclamat:
 Ps. 102, *Omnes sicut vestimentum, veterascent, et sicut opertorium convolvēs*
 26, 27. *illos, et mutabuntur. Tu autem idem ipse es, et anni tui non deficient.*

43 Ubi autem Dei Verbum, forma specique humana indutum, Hebræo-
 rum literæ repræsentant, dicendum enimvero, non quomodo Græ-
 corum fabulæ de Proteo, Thetide, ac Junone memorant, aut quales
 deos illos jamjam audiebamur noctu multis animantibus atque
 omnigenis similes oberrare, divinum hoc Verbum sese hominibus
 exhibens ab illis introduci: sed potius, quemadmodum Plato ipse
 docet, ut opis in amicis aliquid ac beneficii conferatur, si quando vel
 ob furorem, vel ob stultitiam mali quidpiam moliantur, tum ejus
 amoliendi caussa, tanquam salutare quoddam amuletum, Dei apud

44 τοῦ Θεοῦ εἰς ἀνθρώπους πάροδον. Ἐπεὶ οὖν τῶν ἐπὶ
 γῆς ζώων οὐδὲν ἦν θεοφιλέστερον γένος ἀνθρώπου, συγ-
 γενές τε καὶ οἰκεῖον τῷ τοῦ Θεοῦ Λόγῳ, παρ' οὗ καὶ
 λογικὸς τὴν τῆς ψυχῆς φύσιν ἀπείργαστο, εἰκότως, οἷα
 φίλου ζῴου κηδόμενον, τὸν ἐπουράνιον Λόγον ἤκειν ἐπὶ 10
 θεραπεία φασὶ παντὸς τοῦ γένους, νόσον καὶ μανίαν
 ἔκτοπον ὑπομείναντος, ὥς μήτε τὸν Πατέρα γινώσκειν
 Θεόν, μήτε τὴν οἰκεῖαν τῆς νοερᾶς φύσεως οὐσίαν, μήτ' p. 649
 αὐτοῦ πρόνοιαν, σώτειραν τῶν ὅλων, εἰς ἀλόγου δὲ
 [381]
 45 ζῴου σχεδὸν ὅσον παρατροπὴν ἤκουτος. Διὸ δὴ τὸν
 Σωτῆρα καὶ ἱατρὸν ἐπιστῆναι λέγουσιν, οὐ μὲν δὴ τῆς 5
 οἰκείας ἐκστάντα φύσεως, οὐδέ γε ψευσάμενον τοὺς
 ὁρῶντας, ἄμφω δὲ ἀληθῆ φυλάξαντα τό τε ἀφανὲς καὶ
 τὸ ὁρώμενον. Πῇ μὲν γὰρ ἀληθὴς ἄνθρωπος ἐωρᾶτο,
 πῇ δὲ Θεοῦ Λόγος ἦν ἀληθής, οὐ γοητεύων, οὐδὲ τοὺς 10
 θεωμένους ἐξαπατῶν· ἐπειδὴ τὸ θεῖον ἀψευδὲς καλῶς

d 8. θεοῦ] τοῦ θ. B.C.D.G.

9. ἀπείργαστο] ἀπειργάσατο D.

10. λόγου G. ult. θεδν] τὸν θ. C.

p. 649. 4. ἤλουντο D. καὶ ἱατρὸν om. B.D. 9. θεοῦ λόγος] θεός B.

11. ἀψευδὲς καλῶς ἔχειν] κ. ξ. ἀ. B.D.

44 homines adventum contingere. Quoniam igitur ex omnibus, quæ
 terrarum ambitu continentur, animantibus, homine carius Deo nullum
 est, qui cum Dei Verbo, cujus manu cum animo ratione prædito
 creatus est, necessitudine quadam et affinitate conjungitur: merito
 quidem cœleste Verbum, quod hujus tanquam dilecti animantis curam
 gereret, ad universi generis curationem venire pronuntiant: quippe
 quod morbo ac furore tam insano teneretur, ut nec Patrem Deum,
 nec propriam naturæ suæ spiritalis essentiam, nec ipsius Dei provi-
 dentiam, rerum omnium conservatricem agnosceret, sed in brutæ
 45 animantis conditionem prope degenerasset: propterea, inquam, ser-
 vatorem ac medicum ad homines accessisse testantur, sic tamen, ut
 neque suam ipse naturam exuerit, neque videntibus errorem ullum
 obtulerit, sed ambo illa, hoc est tam quod cerni oculis non poterat,
 quam quod sub aspectum cadebat, vera retinuerit. Idem enim et
 verus homo cernebatur, et verum simul Dei Verbum erat, quod
 nullis præstigiis utebatur, nec aspicientibus illudebat: quemadmodum
 etiam Platoni numen ab omni mendacio alienum esse debere vide-

46 ἔχειν ἐδόκει καὶ Πλάτωνι. Κομιδῇ ἄρα ὁ Θεὸς Λόγος b
 ἀπλοῦς ὢν καὶ ἀληθὴς ἐν τε ἔργῳ καὶ λόγῳ, οὔτε αὐτὸς
 μεθίστατο, οὔτε ἄλλους ἐξηπάτα, οὔτε κατὰ φαντασίας,
 οὔτε κατὰ λόγους, οὔτε κατὰ σημείων πομπὰς, [οὔθ'] ἕπαρ, 5
 οὐδ' ὄναρ. Πάντα γὰρ ὅσα τοιαῦτα, οἷα λογικῶν ψυχῶν
 ἱατρὸς, σωτηρίας ἕνεκα τοῦ παντὸς ἀνθρώπων γένους
 ἀληθῶς ἀλλ' οὐ δοκῇσει δι' οὗ ἀνείληφεν ἀνθρώπου
 διεπραγματεύσατο, τὴν πρὸς τὸν αὐτοῦ Πατέρα φιλίαν 10
 τε καὶ ὑποστροφὴν διὰ τῆς κατηγγελημένης ὑπ' αὐτοῦ
 θεογνωσίας τε καὶ ἀληθοῦς εὐσεβείας πᾶσιν ἡμῖν δωρού- 15
 47 μενος. Καὶ τὰ μὲν ἡμέτερα τοιαῦτα· τοῖς δὲ ἄλλως
 λέγουσι, χαλεπανοῦμέν τε, καὶ χορὸν οὐ δώσομεν, οὐδέ γε
 τοὺς διδασκάλους ἐάσομεν ἐπὶ παιδείᾳ χρῆσθαι τῶν νέων, 5
 εἰ μέλλουσιν ἡμῖν οἱ φύλακες θεοσεβεῖς τε καὶ θεῖοι γίγνε-
 σθαι, ὥς καὶ τῷ φιλοσόφῳ ἄριστα ἔχειν ἐδόκει.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

4 Αὐτοὶ γὰρ οἱ ἄνθρωποι τυγχάνουσι νομίζοντες τὸν Δία d 6

b. κομιδῇ om. B.D. qui addunt οὖν post ἄρα.

3. μεθίσταται D.

5. οὔθ' ἕπαρ] οὔθ' om. B.C.E.F.G.I. Mox ὅσα τοιαῦτα om. B.D.

7. τοῦ παντὸς] παντὸς τοῦ B. qui om. ἀνθρώπων. 12. θεογνωσίας] θ.

τε C.F.G.I. Tum καὶ ἄλ. εὐσ. om. B. c 2. λέγουσι] ἔχουσι B.D.

Mox μέν τε om. B. ubi desunt οὐδέ γε—ἐδόκει. 7. ἐδόκει] δοκεῖ F.G.

d 6. αὐτοὶ δέ] αὐτοὶ γὰρ B.C.D.I. τυγχ. νομ.] νομίζουσι B.D.

46 batur. Itaque Deus Verbum simplex admodum, veraxque cum
 esset, tam re ipsa, quam oratione, nec per sese mutabatur, nec alios
 aut simulata specie, aut verbis, aut signorum ostentis, aut visis, aut
 somniis in errorem inducebat. Quaecunque enim ipsum, tanquam
 animorum ratione praeceptorum medicum, ad salutem generi hominum
 universo afferendam praestare decuit, ea vere, non specie tenus, per
 eum quem assumpsit hominem, cuncta perfecit, eaque quam prae-
 cavi Dei cognitione, veraque pietate, nobis omnibus cum Patre suo
 47 amicitiam, ad eamque redeundi facultatem impertivit. Et nostra
 quidem huiusmodi sunt. Quicunque autem aliter loquentur, feremus
 sane graviter, nec legendi docendique chori potestatem iis faciemus,
 nec iis praeceptores in junioribus informandis abuti patiemur, si
 quidem reipublicae nostrae custodes religiosos atque divinos, uti phi-
 losopho maxime placebat, habere cupiamus.

4 Jovem, inquit Plato, deorum optimum atque justissimum homines isti

τῶν θεῶν ἄριστον καὶ δικαιοτάτον, καὶ τοῦτον ὁμολογοῦσι
τὸν αὐτοῦ πατέρα δῆσαι, ὅτι τοὺς υἱεῖς κατέπινεν οὐκ ἐν δίκῃ, 10
καὶ ἐκεῖνόν γε αὐτὸν αὐτοῦ πατέρα ἐκτεμεῖν δι' ἕτερα τοιαῦτα
ἐμοὶ δὲ χαλεπαίνουσιν ὅτι τῷ πατρὶ ἐπέξερχομαι ἀδικοῦντι, p. 650
καὶ οὕτως αὐτοὶ αὐτοῖς τὰ ἐναντία λέγουσι περὶ τε τῶν θεῶν
καὶ περὶ ἐμοῦ.

2 Ἀρά γε, ὦ Εὐθύφρων, τοῦτ' ἔστιν οὗ ἕνεκα τὴν γραφὴν 5
φεύγω, ὅτι τὰ τοιαῦτα, ἐπειδάν τις περὶ τῶν θεῶν λέγῃ,
δυσχερῶς πως ἀποδέχομαι, δι' ἃ δὴ, ὡς ἔοικε, φήσῃ τίς με
ἐξαμαρτάνειν. Νῦν οὖν εἰ καὶ σοι ταῦτα συνδοκεῖ τῷ εὖ
εἰδότε περὶ τῶν τοιούτων, ἀνάγκη δὴ, ὡς ἔοικε, καὶ ἡμῖν 10
συγχωρεῖν. Τί γὰρ καὶ φήσομεν, οἳ γε [καὶ] αὐτοὶ ὁμο-
λογοῦμεν περὶ αὐτῶν μηδὲν εἰδέναι; Ἀλλὰ μοι εἰπὲ πρὸς b
φιλίου, σὺ ὡς ἀληθῶς ἡγῇ ταῦτα οὕτω γεγονέναι;

Καὶ ἔτι τούτων θαυμασιώτερα, ὦ Σώκρατες, ἃ οἱ πολλοὶ
οὐκ ἴσασι.

3 Καὶ πόλεμον ἄρα ἡγῇ [σὺ εἶναι] τῷ ὄντι ἐν τοῖς θεοῖς
πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἔχθρας γε δεινὰς καὶ μάχας καὶ ἄλλα

d 10. αὐτὸν] Legebatur αὐτὸν, ubi τὸν F. αὐτὸν—ἐκτεμεῖν om. D.
ult. ἐκτεμεῖν om. B.

p. 650. 2. ἐαντοῖς] αὐτοῖς C.F.G.I. 4. Εὐθύφρων] Εὐθύφρων D.
et sic infra. τοῦτ'—ἕνεκα om. B. οὕνεκα I. 7. ἃ δὴ] ἃ μὴ B.D.
11. καὶ αὐτοὶ] καὶ om. B.E.F.G.I. b 5. σὺ εἶναι om. B.C.D.F.G.I.
Mox γε δεινὰς καὶ μάχας om. B.D.

existimant, a quo tamen suum ipsius patrem, quod filios injuria devoraret,
vinctum esse confitentur: qui et ipse rursus ob alia quædam similia,
patrem ante suum exsecuerat. Iidem vero mihi succensent, quod patrem
injustitiæ reum in jus vocem. Ita secum ipsi pugnant, cum de diis, ac de
me loquuntur.

Plato
Euthyph.
p. 5.
extr.

2 Enimvero caussa hæc una est, Euthyphro, quæ me reum facit, quod
ægre audiam, si quis talia de diis commemoret. Erit propterea, ut videtur,
qui peccare me dicat. Et quidem si tu quoque rerum istarum adeo peritus,
eadem in opinione versaris, nobis etiam, opinor, id erit necessario conce-
dendum. Quid enim caussæ diceremus, cum nihil iis de rebus scire nos,
ultra ipsi fateamur? Sed tu, per Jovem illum amicitiae præsidem, ea vere
hunc in modum contigisse putas?

Imo et alia, mi Socrates, longe his mirabiliora, quæ hominum vulgus
ignorat.

3 Tunc igitur bellum inter deos, illasque graves inimicitias, atque conten-
tiones, aliaque id genus permulta, quæ a poetis occinuntur, locum habere

ΠΑΛ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

τοιαῦτα πολλά, οἷα λέγεται τε ὑπὸ τῶν ποιητῶν, καὶ ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν γραφέων τά τε ἄλλα ἱερὰ ἡμῖν καταπεποίκιλται, ¹⁰ καὶ δὴ καὶ τοῖς μεγάλοις Παναθηναίοις ὁ πέπλος μεστὸς τῶν τοιοῦτων ποικιλμάτων ἀνάγεται εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Ταῦτα αὐτὰ εἶναι φῶμεν. ὦ Εὐθύφρον;

⁴ Μὴ μόνα γε, ὦ Σώκρατες, ἀλλ', ὅπερ ἄρτι εἶπον, καὶ ἄλλα σοι ἐγὼ πολλά, εἴαν περ βούλη, περὶ τῶν θεῶν διηγέσσομαι, ⁵ σὺ ἀκούων εὖ οἶδ' ὅτι ἐκπλαγήσῃ.

Ταῦτα ὁ Πλάτων ἐν τῷ Εὐθύφρονι. Διασαφεῖ δὲ τὴν διάνοιαν ὁ Νουμήνιος ἐν τῷ περὶ τῶν παρὰ Πλάτωνι ἀπορρήτων, ὧδέ πη λέγων·

ΝΟΥ-
ΜΗ-
ΝΙΟΥ

⁵ Εἰ μὲν γράφειν ὑποτεινάμενος ὁ Πλάτων περὶ τῆς θεολογίας τῆς τῶν Ἀθηναίων εἴτα ἐδυσχέraitεν αὐτῇ καὶ κατη- ⁵ γόρει ἐχούσῃ στάσεις μὲν πρὸς ἀλλήλους, τέκνων δὲ τῶν μὲν μίξεις, τῶν δὲ ἐδωδὰς, τῶν δὲ ἀντὶ τούτων πατράσι τιμωρίας ἀδελφῶν τε ἀδελφοῖς ὑμνούσῃ, καὶ ἄλλα τοιαῦτα· εἶπερ ὁ Πλάτων ταῦτ' λαβὼν εἰς τὸ φανερόν κατηγόρει, παρασχέιν ¹⁰

b 7. πολλά om. B. et mox om. τε et καὶ ὑπὸ—γραφέων. ¹⁰ ἐν τοῖς] ἐν om. B.C.F.G.I. ¹¹ Παναθ.—εἰς τὴν om. B. qui pergit ταῦ-
της ἀκροπόλεως. c 2. εἶναι φῶμεν] φῶμεν εἶναι B. ⁵ βούλη] βούλει C.F. 8. Πλάτωνι] τῷ Πλάτωνι F.G. d 3. γράφειν] γρα-
φὴν C.D.F.G. 4. θεολ. τῆς τῶν Ἀθ.] τῶν Ἀ. θεολ. B. 8. ἀδελ-
φοῖς] ἀδελφούς B.C.D.F.G.I. Tum ὑμνοῦσι B.D.

arbitraris? Sane quidem, cum sacra nobis alia boni pictores egregie variarint, tum vero magnis illis Panathenæis peplum quoddam ejusmodi varietatibus plenum, summam in arcem tollitur. Vera hæc esse, mi Euthyphro, num dicemus?

⁴ Imo, non ista solum, mi Socrates, sed etiam, quod paulo ante dicebam, alia tibi pleraque, si velis modo, de diis referam, quæ tu, sat scio, cum audies, obstupesces.

Hæc Plato in Euthyphrone. Quorum sententiam illustrat Numerius, in eo quem de Platoniciis arcanis conscripsit, his verbis:

⁵ Si de Atheniensium theologia cum se Plato scripturum esse proposuisset, eam asperius deinde reprehendisset, quod partim mutua numinum dissidia contineret, partim liberos aut congressos cum parentibus, aut ab iis devoratos, partim sceleris utriusque caussa, poenas vel parentibus a liberis, vel fratribus a fratribus impositas, atque id genus alia celebraret: hæc, inquam, si palam et aperte Plato accusasset, mihi sane causam

ἂν δοκεῖ μοι τοῖς Ἀθηναίοις αἰτίαν πάλιν κακοῖς γενέσθαι
 2 ἀποκτείνασι καὶ αὐτὸν, ὥσπερ τὸν Σωκράτην. Ἐπεὶ δὲ ζῆν
 μὲν οὐκ ἂν προείλετο μᾶλλον ἢ ἀληθεύειν, ἑώρα δὲ ζῆν τε καὶ P. 65¹
 ἀληθεύειν ἀσφαλῶς δυνησόμενος, ἔθηκεν ἐν μὲν τῷ σχήματι
 τῶν Ἀθηναίων τὸν Εὐθύφρονα, ὄντα ἄνδρα ἀλαζόνα καὶ
 κοάλεμον καὶ εἴ τις ἄλλος θεολογεί κακῶς, αὐτὸν δὲ τὸν
 Σωκράτην ἐπ' αὐτοῦ τε καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ σχηματισμῷ ἐν ᾧ περ
 εἰωθότως ἤλεγχεν ἐκάστῳ προσομιλῶν.

ΝΟΥ-
ΜΗ-
ΝΙΟΥ

6 ὦ φίλε Κρίτων, ἡ προθυμία σου πολλοῦ ἀξία, εἰ μετὰ^b
 τινος ὀρθότητος εἴη· εἰ δὲ μὴ, ὅσῳ μείζων, τοσούτῳ χαλε-⁵
 πωτέρα. Σκοπεῖσθαι οὖν χρὴ ἡμᾶς, εἴτε ταῦτα πρακτέον
 εἴτε μὴ, ὥς ἐγὼ οὐ μόνον νῦν ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος, οἷος τῶν
 ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ, ὅς ἂν μοι λογι-
 2 ζομένῳ βέλτιστος φαίνεται. Τοὺς δὲ λόγους οὓς ἐν τῷ
 ἔμπροσθεν ἔλεγον, οὐ δύναμαι νῦν ἐκβάλλειν, ἐπειδὴ μοι ἤδε
 ἡ τύχη γέγονεν, ἀλλὰ σχεδὸν τι ὅμοιοι φαίνονται μοι, καὶ
 τοὺς αὐτοὺς πρσβεύω καὶ τιμῶ, οὔσπερ καὶ πρότερον· ὦν

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

d 10. δοκεῖ] δοκῇ B.C.F.G. et D. e corr.

p. 65 1. ζῆν μὲν] μὲν om. C.F.G. 5. κοάλεμον om. B. 7. αὐ-
 τοῦ τε] τε om. B. 8. ᾧ περὶ εἰωθότως] ᾧ περ εἰωθότως B.C.D.F.
 b 7. ὅσῳ] ἔσω B. c 2. οἷος τῶν ἐμῶν om. B.D. 3. ὥς D. 4. φαί-
 νηται] φαίνεται B.D. 5. δὲ] δὲ D. 6. ᾧ δὲ B. ὅδε F.
 7. φαίνονται μοι om. C.F.G. 9. οὔσπερ] ὥσπερ F.

Atheniensibus aliquam præbuisse videretur, ut in eo, quemadmodum et in
 2 Socrate, interficiendo, suam denuo improbitatem expromerent. At vero,
 cum is nec vitæ, quam veritatis, retinendæ cupidior esset, et utramque tuto
 abs sese defendi posse videret, Euthyphronem illum hominem, arrogantem
 ac stolidum, quique de diis perperam, si quisquam alius, disputaret, Athe-
 niensium vice introduxit: Socratem vero per sese, ac pio illo more genio-
 que proprio, quo passim ille cum omnibus utebatur, coarguentem ex-
 hibuit.

6 O amice Crito, (inquit apud Platonem Socrates) tuum hoc studium, si
 modo cum æquitate conjunctum sit, maximi sane faciendum est: sin-
 minus, quo vehementius est, eo molestias. Videndum ergo nobis, utrum
 ita sit agendum, necne. Equidem non tantum in præsentia, sed etiam
 perpetuo ita sum animo comparatus, ut quicquid a meis afferatur, nihil
 unquam præter eam rationem audiam, quæ mihi rem attente cogitanti
 2 optima videatur. Atqui ne in hac quidem fortuna, qua nunc utor, quæ
 antehac abs me disputata sunt, repudiare possum; ita fere mihi semper
 sui similia videntur; adeoque illa ipsa, quæ prius, amplector etiamnum ac
 sequor. Quibus proinde si melius nihil, hoc statu rerum, quod dicamus,

Plato
Criton.
p. 46 b.

ΠΑΛ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

ἐὰν μὴ βελτίω ἔχωμεν λέγειν ἐν τῷ παρόντι, εὖ ἴσθι ὅτι οὐ¹⁰
 μή σοι συγχωρήσω, οὐδ' ἂν πλείω τῶν νῦν παρόντων ἢ τῶν
 πολλῶν δύναμις ὥσπερ παιδας ἡμᾶς μορμολύττηται, δεσμούς
 τε καὶ θανάτους ἐπιπέμπουσα καὶ χρημάτων ἀφαιρέσεις. d
 3 Πῶς οὖν ἂν μετριώτατα σκοποίμεθα αὐτά; Εἰ πρῶτον μὲν
 τοῦτον τὸν λόγον ἀναλάβοιμεν, ὃν σὺ λέγεις, τὸν περὶ τῶν 5
 δοξῶν, πότερον καλῶς ἐλέγετο ἐκάστοτε ἢ οὐ, ὅτι ταῖς μὲν
 δεῖ τῶν δοξῶν προσέχειν τὸν νοῦν, ταῖς δὲ, οὐ, ἢ πρὶν μὲν με
 δεῖν ἀποθνήσκειν καλῶς ἐλέγετο, νῦν δὲ κατάδηλος ἄρα ἐγέ-
 νετο, ὅτι ἄλλως ἔνεκα λόγου ἐλέγετο, ἣν δὲ παιδιὰ καὶ¹⁰
 4 φλυαρία ὡς ἀληθῶς. Ἐπιθυμῶ δ' ἔγωγε ἐπισκέψασθαι, ὃ
 Κρίτων, κοινῇ μετὰ σοῦ, εἴ τι μοι ἀλλοιότερος φανέται,
 ἐπειδὴ ὡδ' ἔχω, ἢ ὁ αὐτὸς, καὶ ἐάσομεν χαίρειν ἢ πεισόμεθα p. 652
 αὐτῷ. Ἐλέγετο δέ πως, ὡς ἐγῶμαι, ἐκάστοτε ὧδε ὑπὸ τῶν
 οἰομένων τι λέγειν, ὥσπερ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι τῶν δοξῶν 5
 αἱ οἱ ἄνθρωποι δοξάζουσι, δέοι τὰς μὲν περὶ πολλοῦ ποιεί-
 5 σθαι, τὰς δὲ μή. Τοῦτο πρὸς θεῶν, ὃ Κρίτων, οὐ δοκεῖ
 καλῶς σοι λέγεσθαι; Σὺ γάρ, ὅσα γε τάνθρώπεια, ἐκτὸς εἶ

c 9. βελτίων I. 11. σοι om. D. 13. μορμολύττηται] μορμολύ-
 τεται B.D. d 5. πότερον] πρότερον μὲν F.G. 7. τὸν νοῦν] τῷ
 νῷ B.D.E. πρὶν] πρὶν μὲν B.C.D.F.G.I. 12. ἐπισκέψασθαι ὃ
 κρ.] κρ. ἐπισκ. B.

p. 652. ἐπειδὴ—αὐτὸς om. B. qui mox ἐάσωμεν. χαίρειν] μὲν χαί-
 ρειν E. 2. πως om. B.C.F.G.I. 4. νῦν δὴ] δὴ νῦν C.F.G.
 8. σὺ γάρ ὅσα—λέγεσθαι om. B.

occurrit, nunquam, mihi crede, tibi assentiar; ne si nobis quidem plura,
 quam adhuc videamus, terriculamenta vis illa populi tanquam pueris obje-
 3 cerit, vincula, mortes, ac bonorum direptiones intendando. Quis igitur a
 nobis optimus his in rebus æstimandis adhiberi modus poterit? Principio
 quidem, si tuam illam de opinionibus disputationem repetimus, rectene
 videlicet, an secus, dictum universe fuerit, in nonnullis opinionibus acquie-
 scendum esse, in aliis minime: an potius, antequam mihi esset moriendi
 oblata necessitas, recte id ac vere diceretur, nunc autem plane constitit,
 tum quidem aliter, sed dicis tantum caussa disputatum, re ipsa tamen
 4 ludum id totum ac nugas fuisse. Ego vero tecum una, mi Crito, attendere
 nunc et explorare cupio, num alius mihi, postquam hunc in locum fortu-
 namque veni, sermo ille videatur, an prorsus idem: ac proinde utrum eum
 facessere jubeamus, an eidem pareamus. Tum quidem, opinor, uti jamjam
 ipse dicebam, id communi quodam eorum, qui aliquid se dicere existima-
 bant, iudicio statuebatur; ex iis quæ in hominum opinione versantur, alia
 5 plurimi facienda esse, alia secus. Hoc igitur per deos, o Crito, non tibi
 recte statui videtur? Nam tu, quantum sane humanitus affirmari potest,

τοῦ μέλλειν ἀποθνήσκειν αὔριον, καὶ οὐκ ἂν σε παρακρούοι ἡ 10 ΠΛΑ-
 παροῦσα συμφορά. Σκόπει δὴ· οὐχ ἱκανῶς δοκεῖ σοι λέγε- ΤΩ-
 σθαι ὅτι οὐ πάσας χρὴ τὰς δόξας τὰς τῶν ἀνθρώπων τιμᾶν, b ΝΟΣ
 ἀλλὰ τὰς μὲν, τὰς δ' οὐ; Οὐδὲ πάντων, ἀλλὰ τῶν μὲν, τῶν
 δ' οὐ; Τί φῆς; Ταῦτα οὐχὶ καλῶς λέγεται;

Καλῶς.

- 6 Οὐκοῦν τὰς μὲν χρηστὰς τιμᾶν, τὰς δὲ πονηρὰς μὴ; 5
 Ναί.

Χρησταὶ δὲ οὐχ αἱ τῶν φρονίμων, πονηραὶ δὲ αἱ τῶν
 ἀφρόνων;

Πῶς δὲ οὐ;

Φέρε δὴ, πῶς αὖ τὰ τοιαῦτα ἐλέγετο; Γυμναζόμενος ἀνὴρ
 καὶ τοῦτο πράττων πότερον παντὸς ἀνδρὸς ἐπαίνῳ καὶ ψόγῳ 10
 καὶ δόξῃ τὸν νοῦν προσέχει, ἢ ἐνὸς μόνου ἐκείνου, ὃς αὖ τυγ- c
 χάνῃ ἰατρὸς ἢ παιδοτρίβης ὢν;

Ἐνὸς μόνου.

- 7 Οὐκοῦν φοβεῖσθαι χρὴ τοὺς ψόγους καὶ ἀσπάζεσθαι τοὺς
 ἐπαίνους τοὺς τοῦ ἐνὸς ἐκείνου, ἀλλὰ μὴ τοὺς τῶν πολλῶν.

Δηλαδὴ.

5

b. δόξας] τὰς δόξας B.C.F.G.I. Supra ὅτι om. 4. οὐχὶ καλῶς]
 οὐχ ἱκανῶς B. 6. μὴ] οὐ C.F. 8. πῶς αὖ] πῶς οὖν C. 11. προσ-
 ἐχει] προσέχειν D. c 4. ἐνὸς μόνου ἐκείνου F.

extra periculum es crastino die moriendi, nec est quod præsens hic te casus
 transversum agat. Attende ergo. Num tu apte illud ac jure dici arbi-
 traris, nec opiniones hominum omnes esse laudandas, sed aliquas tantum,
 alias non item: nec omnium etiam hominum, sed aliquorum duntaxat,
 aliorum secus? Quid ais? Numquid istud recte dicitur?

Recte.

- 6 Laudandas ergo quæ bonæ sunt, quæ pravæ, repudiandas?

Ita.

Bonas autem non eas tu vocas, quæ a prudentibus, malas contra, quæ
 ab imprudentibus imbibuntur?

Quid enim aliud dicerem?

Age nunc, quemadmodum ista porro disputabantur? Qui in gymnasio-
 rum exercitationibus studiose versatur, utrum is ejuslibet hominis laude,
 vituperio, et opinione moveri debet, an ejus tantum unius, qui aut medicus
 sit, aut similibus exercitationum moderator?

Sane hujus tantum.

- 7 Hujus ergo duntaxat, non autem multitudinis, vel metuere repre-
 hensiones, vel laudibus delectari oportebit.

Utique.

ΠΛΑ- [383] Ταύτη ἄρα αὐτῷ πρακτέον, καὶ γυμναστέον, καὶ ἐδεστέον
 ΤΩ- γε, καὶ ποτέον, ἥ ἂν τῷ ἐνὶ δοκῇ τῷ ἐπιστάτῃ καὶ ἐπαίοντι
 ΝΟΣ μᾶλλον ἢ ξύμπασι τοῖς ἄλλοις.

Ἔστι ταῦτα.

Εἶεν. Ἀπειθήσας δὲ τῷ ἐνὶ, καὶ ἀτιμάσας αὐτοῦ τὴν
 δόξαν καὶ τοὺς ἐπαίνους, τιμήσας δὲ τοὺς τῶν πολλῶν καὶ ἰο
 μηδὲν ἐπαίωντων, ἄρα οὐδὲν κακὸν πείσεται ;

Πῶς γὰρ οὐ ;

Τί δ' ἐστὶ τὸ κακὸν τοῦτο ; Καὶ ποῖ τείνει ; Καὶ εἰς τί d
 τῶν τοῦ ἀπειθοῦντος ;

Δηλονότι εἰς τὸ σῶμα, τοῦτο γὰρ διόλλυσι.

Καλῶς λέγεις. Οὐκοῦν καὶ τὰ ἄλλα, ὧ Κρίτων, οὕτως,
 ἵνα μὴ πάντα διώμεν. Καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν δικαίων καὶ 5
 ἀδίκων καὶ αἰσχυρῶν καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, περὶ
 ὧν νῦν ἡ βουλή ἡμῖν ἐστὶ, πότερον τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ δεῖ
 ἡμᾶς ἔπεσθαι καὶ φοβεῖσθαι αὐτὴν, ἢ τῇ τοῦ ἐνὸς, εἴ τις ἐστὶν
 ἐπαίων, ὃν δεῖ καὶ αἰσχύνησθαι καὶ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ ξύμ- 10
 παντας τοὺς ἄλλους ; Ὡς εἰ μὴ ἀκολουθήσομεν, διαφθε-

c 5. πρακτέον αὐτῷ] αὐτῷ πρ. B.C.F.G. 6. καὶ ἐδεστ.—ταῦτα
 om. B. 7. δοκῇ] δοκεῖ C. d 2. τοῦτο γάρ] τοῦτον ὃν B.C.F.G.I.
 τούτων οὐ D. τοῦτο ὃν E. 8. αὐτὸν G. 9. εἴ τις] ἥ τις D.
 δὴ] δεῖ C.F.G. 11. ἀκολουθήσομεν] ἀκολουθήσωμεν D. διαφθερῶ-
 μεν om. B. qui pergit λωβησόμεθα ἐκείνο.

Unius ergo moderatoris potius, ac rerum istarum periti, quam aliorum
 omnium sensus atque iudicium, tam in obeundis exercitationibus, quam in
 cibi potusque modo sequendum erit.

Sic est.

Bene habet. Quid si autem ejus unius rejecto ductu, et opinione laudi-
 busque neglectis, stultæ multitudinis arbitrium sequatur, nihilne tandem
 ex eo mali patietur ?

Nam quæ aliter fiat ?

8 Malum istuc autem cujusmodi est ? quove pertinet ? aut quam in re-
 fractarii partem redundat ?

Nimirum in corpus, huic enim perniciem creat.

Recte respondes. Cæterorum igitur, mi Crito, ne singula persequamur,
 eadem omnium ratio est. Itaque res etiam justas injustasve quod attinet,
 turpes item aut honestas, bonas aut malas, de quibus instituta nunc a nobis
 questio est, utrum vulgi opinionem sequi ac formidare nos oportet, an
 unius duntaxat, si quis modo probe intelligens fuerit, quem etiam unum
 potius, quam reliquos omnes vereri ac metuere debeamus ? Eundem contra

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

ροῦμεν ἐκεῖνο καὶ λωβησόμεθα, ὃ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον ἐγίνετο, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπώλλυτο. *Ἡ οὐδὲν ἐστὶ τοῦτο;

Οἶμαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες.

9 Φέρε δὴ, ἐὰν τὸ ὑπὸ τοῦ ὑγιεινοῦ μὲν βέλτιον γινόμενον, p. 653
ὑπὸ τοῦ νοσώδους δὲ διαφθειρόμενον, διολέσωμεν, πειθόμενοι
μὴ τῇ τῶν ἐπαϊόντων δόξῃ, ἀρα βιωτὸν ἡμῖν ἐστὶ διεφθαρ-
μένου αὐτοῦ; *Ἔστι δέ που τοῦτο σῶμα, ἢ οὐχί;

Ναί.

*Ἀρ' οὖν βιωτὸν ἡμῖν ἐστὶ μετὰ μοχθηροῦ καὶ διεφθαρμέ-
νου σώματος;

Οὐδαμῶς.

10 'Ἀλλὰ μετ' ἐκείνου ἄρα ἐστὶν ἡμῖν βιωτὸν διεφθαρμένον,
ὃ τὸ ἀδικον μὲν λωβάται, τὸ δὲ δίκαιον ὀνίνησιν; *Ἡ φαν-
10 λότερον ἡγούμεθα εἶναι τοῦ σώματος ἐκεῖνο, ὃ τι ποτ' ἐστὶν
τῶν ἡμετέρων, περὶ ὃ ἡ τε ἀδικία καὶ ἡ δικαιοσύνη ἐστίν;

Οὐδαμῶς.

*Ἀλλὰ τιμιώτερον;

Πολύ γε.

d 13. ἐγίνετο] ἐγένετο B.D. et mox ἀπώλετο. ult. οὐδὲν δὲ E.
p. 653. 2. γινόμενον] γενόμενον D. τὸ γιν. F.G. 3. τῇ om. F.
4. ἐστι] ἔσται C.F.G. Mox ἔστι δὲ—διεφθαρμένου om. B. 5. διε-
φθαρμένου] ἐφθαρμένου F.G. τοῦτο] τὸ C.D.F.G.I. 8. ἀρά ἐστιν]
ἔστιν om. F.G.I. 9. ὃ τὸ] ἢ τὸ B. ᾧ τὸ Plat. 11. ὃ τι ποτ']
ὃ ὅτι ποτ' F.

si minus audiemus, damnum ei parti ac detrimentum allaturi simus, quæ
ut æquitate floret, sic injustitia contabescit? An totum istuc nihili facis?

Enimvero, Socrates, tecum sentio.

9 Agedum igitur, si quod in nobis rerum et salubrium ope convalescit, et
noxiarum usu deteritur, illud ipsimet ab hominibus imperitis inducti pes-
sundabimus, eone jam profigato vivendum nobis ultra putabimus? Corpus
autem illud est; numquid?

Ita est.

Num ergo nobis, cum ægro ac vitioso corpore, potest esse vita vitalis?

Nullo modo.

10 At eo videlicet corrupto, vitalis erit, cui ut exitium injustitia, sic æquitas
opem ac salutem affert. An corpore vilius habebimus, quicquid demum
in nobis illud est, circa quod injustitia justitiaque versantur?

Absit.

Num igitur præstantius?

Multo sane.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

11 Οὐκ ἄρα, ὦ βέλτιστε, πάνυ ἡμῖν οὕτω φροντιστέον τί ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς, ἀλλὰ τί ὁ ἐπαῖων περὶ τῶν δικαίων⁵ καὶ ἀδίκων, ὁ εἷς, καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια. "Ὡστε πρῶτον μὲν ταύτῃ οὐκ ὀρθῶς εἰσηγῇ, εἰσηγούμενος τῆς τῶν πολλῶν δόξης δεῖν ἡμᾶς φροντίζειν περὶ τῶν δικαίων καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐναντίων.

12 Καὶ ὁ σωτήριος δὲ λόγος φησὶ, Δόξαν τὴν παρὰ ἀνθρώπων ζητεῖτε, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ μόνου τοῦ ἐνός οὐ ζητεῖτε. Διὸ καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς ὑπὲρ εὐσεβείας ἀγῶσιν^c ὀρθῶς πράττομεν, οὐ σκοποῦντες τί ἡμᾶς οἱ πολλοὶ ἐροῦσιν, ἀλλὰ τί βούλεται εἷς ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, ὃν ἅπαξ κρίσει ἐλομένους προσήκει ὁμοίως καὶ τότε ὥσπερ⁵ αὐ καὶ πρότερον τιμᾶν, καὶ μὴ μετατίθεσθαι, μὴ δ' ἂν ἡ τῶν πολλῶν δύναμις ὥσπερ παῖδας ἡμᾶς μορμολύττηται. Τοιοῦτοι δὲ ἦσαν καὶ οἱ πάλαι παρ' Ἑβραίοις ἐν μαρτυρίᾳ διαλάμψαντες.

7 Οὐδενὶ τρόπῳ φαμὲν ἐκόντας ἀδικητέον εἶναι, ἢ τιμὴν^d₅

b γ. καὶ ἀγαθῶν om. B. Mox τῶν om. C.F.G. 13. οὐ om. D.
c 2. ἡμῖν] ἡμᾶς C.I. Viger. eum Steph. consentiunt D.E. 4. ὁμοίως
—αὐ om. B.D. ubi ὡς καὶ—καὶ τότε ὁμ. ὥσπερ οὖν καὶ C.F.G.I.
6. μὴ om. F.G. 9. ἑβραίοις] ἑβραίων B.D. Mox μαρτυρία D.

11 Non admodum ergo, vir optime, curandum nobis erit, quid de nobis vulgus loquatur; sed quid ille tantum, qui rerum justarum et injustarum cognitione præstabit; unus, inquam, ille, ipsaque adeo veritas. Quare minus recte primum illud abs te positum est, ubi de rebus justis, honestis, ac bonis agatur, earumque contrariis, vulgi opinionem aliquo nobis in numero habendam esse.

12 Hactenus Plato. Quam in sententiam illud est salutaris evangelii, *Gloriam ab hominibus queritis, et gloriam ab eo solo, qui vere unus est, non queritis.* Quocirca nos etiam in certaminibus pro religione susceptis, jure profecto non attendimus, quid de nobis multitudo loquatur, sed tantum quid unum illud Dei Verbum postulet: ad quod ubi nos semel considerate adjunximus, tum illud etiam perinde uti prius observare nos oportet, nec unquam omnino dimittere, tametsi nobis quasi pueris terribilissima vis illa multitudinis objiciat. Quales etiam erant, qui apud Hebræos olim martyrii gloria claruere.

Joan. 5,
44.

Plato
Criton.
p. 49.

7 Utrum, inquit Plato, injuriam sponte ullo unquam modo faciendam

ἀδικητέον τρόπῳ, τινὶ δ' οὐ; *Ἡ οὐδαμῶς τό γε ἀδικεῖν οὔτε
καλὸν οὔτε ἀγαθόν, ὥς πολλάκις ἡμῖν καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν
χρόνῳ ὡμολογήθη, ὅπερ καὶ ἄρτι ἐλέγετο; *Ἡ πᾶσαι ἡμῖν p. 654
ἐκείναι αἱ πρόσθεν ὁμολογίαι ἐν ταῖςδε ταῖς ὀλίγαις ἡμέραις
ἐκκεχυμέναι εἰσὶ, καὶ πάλαι, ὧ Κρίτων, ἄρα τηλικοῖδε γέροντες
ἄνδρες πρὸς ἀλλήλους σπουδῇ διαλεγόμενοι ἐλάθομεν ἡμᾶς 5
αὐτοὺς παίδων οὐδὲν διαφέροντες; *Ἡ παντὸς μᾶλλον οὕτως
ἔχει, ὥσπερ τότε ἐλέγετο ἡμῖν, εἴτε φασὶν οἱ πολλοὶ εἴτε
μὴ, καὶ εἴτε δεῖ ἡμᾶς ἔτι τῶνδε χαλεπώτερα πάσχειν εἴτε
καὶ πρῶτερα, ὅμως τό γε ἀδικεῖν τῷ ἀδικοῦντι καὶ κακὸν καὶ 10
αἰσχροὺν τυγχάνει ὃν παντὶ τρόπῳ; φαμέν ἢ οὐ; b
Φαμέν.

2 Οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν.

Οὐ δηῖτα.

Οὐδὲ ἀδικούμενον ἄρα ἀνταδικεῖν, ὥς οἱ πολλοὶ οἴονται,
[384] ἐπειδὴ γε οὐδαμῶς δεῖ ἀδικεῖν;

Οὐ φαίνεται.

Τί δὲ δῆ; Κακουργεῖν δεῖ, ὧ Κρίτων, ἢ οὐ; 5

d 7. οὔτε ἀγαθόν] καὶ ἀγ. I. ult. ὥσπερ καὶ ἀ. ἐλ. om. B. ὅπερ C.
qui mox μὲν pro ἡμῖν. Hoc F.G.

p. 654. 6. διαφέροντες] διαφέροντας B.C.D.F.G. 9. προτέρα D.
10. καὶ κ.] καὶ om. F. 11. τυγχάνει Steph. et mss. τυγχάνειν Viger.
b 2. ἀντιδικεῖν F.G. 4. δὲ δῆ] δῆ om. F.G.

negamus, an aliquo fieri posse, aliquo non posse statuimus? Num, inquam, injuriam facere nullatenus honestum ac bonum est, quemadmodum inter nos antea sæpe convenit, uti etiam paulo ante dicebatur? An vero quicquid a nobis antea constitutum erat, id omne paucis hisce diebus effudimus; nosque, mi Crito, ea jam ætate senes, dum inter nos studiose disceptamus, tamdiu latuit, quam nihil a pueris differremus? An potius ita plane se res habet etiamnum, uti a nobis eo tempore disputabatur, sive suffragetur multitudo, sive non? adeoque seu nos istis etiam graviora maneat, seu leviora, injuriam tamen auctori suo malam prorsus esse turpemque defendimus, an non?

Hecle defendimus.

2 Itaque nullo modo facienda injuria est.

Nullo.

Igitur ne reponenda quidem inferenti, ut aliud vulgus opinetur, quandoquidem facienda nunquam est.

Et hoc consequens est.

Quid autem detrimentum afferre, mi Crito, decetne, an non?

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Οὐ δεῖ δῆπου, ὦ Σώκρατες.

Τί δέ; Ἀντικακούργειν κακῶς πάσχοντα, ὡς οἱ πολλοί
φασι, δίκαιον, ἢ οὐ δίκαιον;

Οὐδαμῶς.

Τὸ γάρ που κακὸν ποιεῖν ἀνθρώπους τοῦ ἀδικεῖν οὐδὲν
διαφέρει.

Καλῶς λέγεις.

- 3 Οὔτε ἄρα ἀνταδικεῖν δεῖ, οὔτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα ἀνθρώ-
πων, οὐδ' ἂν ὅτιοῦν πάσχη τις ὑπ' αὐτῶν. Ἄλλ' ὅρα, ὦ κ
Κρίτων, ταῦτα καθομολογῶν, ὅπως μὴ παρὰ δόξαν ὁμο-
λογῇς. Οἶδα γὰρ ὅτι ὀλίγοις τισὶ ταῦτα καὶ δοκεῖ καὶ
δόξει. Οἷς οὖν οὕτω δέδοκται, καὶ οἷς μὴ, τούτοις οὐκ ἔστι
κοινὴ βουλὴ, ἀλλ' ἀνάγκη τούτους ἀλλήλων καταφρονεῖν,
ὀρῶντας τὰ ἀλλήλων βουλευόμενα. Σκόπει δὴ οὖν καὶ σὺ εὖ
μάλα, πότερον κοινωνεῖς καὶ συνδοκεῖ σοι, καὶ ἀρχόμεθα
ἐντεῦθεν βουλευόμενοι, ὡς οὐδέποτε ὀρθῶς ἔχοντος, οὔτε τοῦ
ἀδικεῖν οὔτε τοῦ ἀνταδικεῖν οὔτε τοῦ κακῶς πάσχοντα ἀμύ-
νεσθαι ἀντιδρῶντα κακῶς· ἢ ἀφίστασαι καὶ οὐ κοινωνεῖς τῆς d

b 6. τί δὲ ἀντικα.—ὑπ' αὐτῶν om. B. 9. ἀνθρώποις F.G. 10. δεῖ
om. D. c 3. ὁμολογῇς] ὁμολογεῖς B.D. καθομολογῇς C.F.G. 7. τὰ
ἀλλήλων] τὰ om. I. 8. κοινωνεῖς καὶ σ. σ.] σ. σ. καὶ κοινωνεῖς C.F.G.
9. ἀρχόμεθα] ἀρχόμεθα B. 12. ἀμύνεσθαι] ἀμύνασθαι B.D. d. ἀφί-
στασαι] ἀφίστασθαι B.D.

Non sane, mi Socrates.

Rependere vero quod acceperis, æquumne porro, an secus?

Nulla modo.

Quippe detrimentum enim qui afferat, is ab injuriam inferente nihil differat.

Recte omnino.

- 3 Itaque nec reponenda vicissim injuria est, nec ulli prorsus incommo-
dandum, quicquid ab aliis passi fuerimus. Sed vide sis, mi Crito, ne dum
istuc fateris, præter opinionem ipse tuam fateare. Paucis enim id probatur
sat scio, paucisque deinceps probabitur. Qui autem hoc in genere dissi-
dent, iis una consilii ratio communis esse non potest, sed dum aliorum alii
studia considerant, eos sese mutuo despiciere necesse est. Vide ergo tu
quoque diligenter, num id æque tibi probetur ac mihi, indeque ambo com-
muniter consiliorum nostrorum auspicia capere debeamus, verum esse
nunquam aut facere injuriam, aut reponere, eique vicissim a quo male
habitus fueris damni aliquid rependere: an contra discedas a nobis, neque
nobiscum hoc in principio convenias. Nam mihi quidem, uti jam olim,

4 ἀρχῆς· ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ πάλαι οὕτω, καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ. Καὶ ΠΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ
σοι δὲ εἴ πῃ ἄλλη δέδοκται, λέγε καὶ δίδασκε· εἰ δ' ἐμμένεις
τοῖς πρόσθεν, τὸ μετὰ τοῦτο ἄκουε.

Ἄλλ' ἐμμένω τε καὶ συνδοκεῖ μοι· ἀλλὰ λέγε.

Λέγω δὴ αὐτὸ μετὰ τοῦτο, μᾶλλον δὲ ἐρωτῶ, πότερον ἂ
ἂν τις ὁμολογήσῃ τῇ δίκαια ὄντα, ποιητέον, ἢ ἐξαπατητέον ;
Ποιητέον.

5 Τούτοις παράθες τὸ Μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδι- 10
δόντες, καὶ τὸ, Εὐλογεῖτε τοὺς καταραμένους ὑμᾶς· προφ-
εύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων καὶ διωκόντων ὑμᾶς, ἵνα
γένησθε υἱοὶ τοῦ Πατρὸς ὑμῶν, τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅστις p. 655
τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ
βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. Καὶ ἔτι τὸ, Λοιδορού-
μενοι εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι ἀνεχόμεθα, δυσφημούμενοι
παρακαλοῦμεν, ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν ἱεροῖς φερόμενα γράμ- 5
μασι. Καὶ ὁ προφῆτης δὲ παρ' Ἑβραίοις φησὶν, εἰ
ἀνταπέδωκα τοῖς ἀνταποδιδούσί μοι κακά. Καὶ πάλιν,
Μετὰ τῶν μισούντων τὴν εἰρήνην, ἡμῖν εἰρηνικός. 10

d 3. καὶ σοι] καὶ σὺ B.D. 6. αὐτὸ τὸ] τὸ om. B. τὸ μετὰ τοῦτο om. D.

12. ὑμᾶς] ἡμᾶς B. et sic infra C.F.G. 13. ἵνα—ἀδίκους om. B.

p. 655. 5. ἐν τοῖς—γράμμασι om. B. qui mox om. δὲ παρ' Ἑ. φ.

4 ita etiam nunc id ipsum videtur. Tu si pristinam opinionem abjecisti, dic,
et mutationis rationem expone : sin priorem illam retines, audi quod
sequitur.

Ego vero et priorem illam retineo, et tibi prorsus assentior. Sed,
amabo, prosequere.

Prosequor, igitur, vel potius quæro, num quod æquum esse alteri con-
fessus eris, faciendum id sit, an fraude omittendum ?

Faciendum utique.

5 Hæc Plato. Quibuscum illud conferas tu velim : Nulli malum Rom. 12,
17.
Mat. 5.
44, 45.
pro malo reddentes. Necnon alterum illud : Benedicite iis qui vos
execrantur : orate pro calumniantibus et persequentibus vos, ut sitis filii
Patris vestri, qui in cælis est, qui solem suum oriri facit super malos et
bonos, et pluit super justos et injustos. Præterea illud apostoli, Male-
dicimur, et benedicimus : persecutionem patimur, et sustinemus : blas-
phemamur, et obsecramus. Quæ sacris nostrorum literis continentur.
Quibus etiam accinit Hebræus propheta, dum ait : Si reddidi retri- 1 Cor. 4,
12.
Ps. 7, 4.
Ps. 120,
7.
butibus mihi mala. Atque iterum : Cum his qui oderunt pacem,
eram pacificus.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

8 Σὺ δὲ τότε μὲν ἐκαλλωπίζου, ὥς οὐκ ἀγανακτῶν εἰ δέοις c
τεθνήσκειν σε, ἀλλὰ ἡρώ, ὥς ἐφῆσθα, πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον
νῦν δὲ οὔτε ἐκείνους τοὺς λόγους αἰσχύνῃ, οὔτε ἡμῶν τῶν
νόμων ἐντρέπῃ, ἐπιχειρῶν ἡμᾶς διαφθεῖραι· πράττεις τε ὅπερ 5
ἂν δοῦλος ὁ φανυλότητος πράξειεν, ἀποδιδράσκειν ἐπιχειρῶν
παρὰ τὰς συνθήκας τε καὶ ὁμολογίας, καθ' ἃς ἡμῖν συνέθου
2 πολιτεύεσθαι. Πρῶτον μὲν οὖν ἡμῖν τοῦτ' αὐτὸ ἀπόκριναι,
εἰ ἀληθῇ λέγομεν φάσκοντές σε ὁμολογηκέναι πολιτεύεσθαι 10
καθ' ἡμᾶς ἔργῳ ἀλλ' οὐ λόγῳ, ἢ οὐκ ἀληθῇ; Τί φῶμεν πρὸς
ταῦτα, ὦ Κρίτων; Ἄλλο τι, ἢ ὁμολογῶμεν;

Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες.

Ἀλλὰ τί οὖν ἂν φαίεν, ἢ συνθήκας πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ
ὁμολογίας παραβαίνεις, οὐχ ὑπὸ ἀνάγκης ὁμολογήσας, οὐδὲ
ἀπατηθεῖς, οὐδὲ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀναγκασθεὶς βουλευσασθαι, 5
ἀλλ' ἐν ἔτεσιν ἐβδομήκοντα, ἐν οἷς ἐξῆν σοι ἀπιέναι, εἰ μὴ
ἡρέσκομεν ἡμεῖς, μηδὲ δίκαια ἐφαίνοντό σοι αἱ ὁμολογαί
3 εἶναι. Σὺ δὲ οὔτε Λακεδαιμόνα προηροῦ, οὔτε Κρήτην, ἃς

c 3. λόγους] νόμους B.D. 4. ὥς ἡμῶν τῶν] οὔτε ἡμῶν τὸν νόμον
B.C. τὸν νόμον item D.F. ὥς om. I. 5. ἡμᾶς διαφθ.] διαφθ. ἡμᾶς B.
7. ἐπιχειρῶν] ἀποχ. B. τε καὶ ὁμολογίας om. B. 8. πολιτεύεσθαι]
πολιτεύσασθαι B.D. et sic infra. πολιτεύσεσθαι Viger. 9. πρῶτον οὖν]
πρῶτον μὲν B.C.E.F.G.I. Tum ἀπόκρινε B. 13. ὁμολογῶμεν] ὁμο-
λογοῦμεν B. ἢ om. D. d. ἂν φαίεν] ἂν om. C.F.G. 3. οὐχ ὑπὸ
—ἐβδομήκοντα om. B. οὐδὲ ἀπατηθεῖς om. C.I. 8. σὺ τε] σὺ δὲ B.
C.D.F.G.I.

p. 52. 8 Tum enimvero magnifice prædicabas, (ita leges ad Socratem) ne mortem
quidem ipsam iniquo te animo laturum esse, quam etiam exilio potius
tibi esse dicebas. Nunc autem, nec ejus tu orationis testimonium vereris,
nostraque auctoritate ita non moveris, eam ut etiam infringere ac pessun-
dare moliaris. Id agis porro, quod servus nequissimus ageret, dum etiam
adversus pacta illa atque conditiones, quibus te in republica versaturum
2 nobis recepisti, fugam cogitas. Nobis igitur primum illud responde,
verene a nobis dicatur, an falso, te in republica nostro ex præscripto, non
verbis tenus, sed re ipsa victurum recepisse? Quid nobis ad hæc respon-
dendum, mi Crito? num ingenue confitendum?

Necesse id quidem, o Socrates.

Quid igitur (inquit) aliud facis, quam pacta illa conventa, quæ nobis-
cum pepigisti, violas? idque, cum nulla vel necessitate, vel fraude im-
pulsus ea probaveris, nec angustum aliquod tempus ad deliberandum
habueris, sed annos totos septuaginta, quibus sane, si minus tibi placere-
3 mus, nec justæ conditiones viderentur, abire potuisti. Verumtamen, neque
Lacedæmonem aut Cretam, quarum tu leges passim et instituta commen-

δὴ ἐκάστῳ τε φῆς εὐνομεῖσθαι, οὕτε ἄλλην οὐδεμίαν τῶν Ἑλ- 10 ΠΛΑ-
 [385] ληνίδων πόλεων, οὐδὲ τῶν βαρβαρικῶν, ἀλλὰ ἐλάττω ἐξ ΤΩ-
 αὐτῆς ἀπεδήμησας, ἢ οἱ χωλοὶ τε καὶ τυφλοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ΝΟΣ
 ἀνάπηροι. Οὕτω σοι διαφερόντως τῶν ἄλλων Ἀθηναίων p. 658
 ἤρεσκεν ἡ πόλις τε καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι δηλονότι. Τίνι γὰρ
 ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων; Νῦν δὲ δὴ οὐκ ἐμμένεις τοῖς
 ὠμολογημένοις, ἐὰν ἡμῖν γε πείθῃ, ὦ Σώκρατες. 5

9 Ὅστις γὰρ νόμων διαφθορεὺς ἐστί, σφόδρα πονεῖ δόξειεν ὅτι
 ἂν νέων τε καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων διαφθορεὺς εἶναι. Πότερον
 οὖν φεύξῃ τὰς τε εὐνομουμένας πόλεις καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς 5
 κοσμιωτάτους; Καὶ τοῦτο ποιοῦντι ἄρα ἄξιόν σοι ζῆν ἔσται;
 Ἡ πλησιάσεις τούτοις καὶ ἀναισχυντήσεις διαλεγόμενός τινας
 λόγους, ὦ Σώκρατες, ἢ οὐσπερ ἐνθάδε, ὡς ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δι- 10
 καιοσύνη πλείστου ἄξιον τοῖς ἀνθρώποις καὶ τὰ νόμιμα καὶ
 οἱ νόμοι; Καὶ οὐκ οἶει ἄσχημον φανείσθαι τὸ τοῦ Σωκρά- c
 2 τους πρᾶγμα; Οἴεσθαί γε χρή. Ἄλλ' ἐκ μὲν τούτων τῶν
 τόπων ἀπαρεῖς, ἥξεις δὲ εἰς Θετταλίαν παρὰ τοὺς ξένους
 τοὺς Κρίτωνος· ἐκεῖ γὰρ δὴ πλείστη ἀταξία καὶ ἀκολασία. 5

ult. τυφλοῖ] οἱ τυφλοὶ C.F.G. N.B. pp. 656. 657. in edit. Viger.
 nullæ sunt.

p. 658. 4. ἐμμένεις] ἐμμένεις C. Post ὠμολογημένοις Vigerus inse-
 ruit ἐμμένεις δέ. Perperam. b 4. φθορεὺς D. 5. ἂν φεύξῃ] ἂν
 om. C.F.G. 8. ἀναισχυντήσεις] ἀναισχυντίσεις B. 9. οἴουσπερ]
 ἢ οὐσπερ D.F.G. cum Steph. Mutavit Vigerus. Mox om. ὡς D. 10. ἡ
 δικ.] ἡ om. I. c 2. γε χρή] δέ γε χρή B.C.F.G. 3. ἀπαρεῖς]
 ἀπάρης C.D.F.G.I. 4. τοὺς] τοῦ B.D. Κρίτωνος] κρείττονος I.

das, nec aliam ullam, seu Græcam, seu barbaram civitatem huic prætulisti.
 Quin etiam ex ea rarius, quam ipsimet claudi, cæci, alique id genus
 mutili homines, pedem extulisti. Adeo tu præ cæteris Atheniensibus hac
 in civitate, atque in nobis ipsis acquievisti. Cui enim civitas sine legibus
 ulla placeat? Nunc tamen quæ ipsemet pepigisti, repudias; at servabis ea
 profecto, si nos audies, o Socrates.

9 Etenim (purgant eædem leges) quem legum ipsarum corruptorem esse p. 53.
 constiterit, is facile admodum et juventutis et hominum imperitorum cor-
 ruptor habeatur. Utrum ergo bene moratas civitates, et virorum honestis-
 simorum consuetudinem declinabis? An vitam porro, dum id ages, tibi
 retinendam putabis? An cum iis potius versabere, nec sermones illos,
 quibus hic Socrates pridem assuevisti, cum iis serere erubescas; virtutem,
 justitiam, leges, quæque legum ex præscripto fiant, maximo apud homines
 in pretio esse debere? Nec turpe Socratis factum visum iri existimas? At
 2 existimandum sane. Verum, iis tu relictis locis videlicet, Thessaliam
 cogitas, Critonis hospites aditurus. Illis enim effusa quædam licentiæ vis

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Καὶ ἴσως ἂν ἡδέως σου ἀκούοιεν, ὡς γελοίως ἐκ τοῦ δεσμωτη-
ρίου ἀπεδίδρασκες, σκευὴν τε τινα περιθέμενος ἢ διφθέραν
λαβὼν ἢ ἄλλα οἷα δὴ εἰώθασιν ἐνσκευάζεσθαι οἱ ἀποδιδρά-
3 σκοντες, καὶ τὸ σχῆμα τὸ σαντοῦ μεταλλάξας. Ὅτι δὲ 10
γέρων ἀνὴρ μικροῦ χρόνου τῷ βίῳ λοιποῦ ὄντος, ὡς τὸ εἰκὸς, d
ἐτόλμησας οὕτω γλίσχρως ἐπιθυμεῖν ζῆν, νόμους τοὺς μεγί-
στους παραβάς, οὐδεὶς ὃς ἐρεῖ; Ἰσως, ἂν μὴ τινα λυπήσῃς·
εἰ δὲ μὴ, ἀκούσῃ, ὃ Σώκρατες, πολλὰ καὶ ἀνάξια σαντοῦ. 5
Ὑπερχόμενος δὴ βιώσῃ πάντας ἀνθρώπους καὶ δουλεύων, τί
ποιῶν ἢ εὐωχούμενος ἐν Θετταλίᾳ, ὥσπερ ἐπὶ δειπνον ἀπο-
δεδημηκῶς εἰς Θετταλίαν. Λόγοι δὲ ἐκείνοι οἱ περὶ δικαιο-
σύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ποῦ ἡμῖν ἔσονται; Ἀλλὰ δὴ τῶν 10
παιδῶν ἕνεκα βούλει ζῆν, ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς καὶ παιδεύσῃς;
4 Τί δέ; Εἰς Θετταλίαν αὐτοὺς ἀγαγὼν θρέψεις τε καὶ παι-
δεύσεις, ξένους ποιήσας, ἵνα καὶ τοῦτό σου ἀπολαύσωσιν;
Ἡ ποῦτο μὲν οὐ, αὐτοῦ δὲ τρεφόμενοι σοῦ ζῶντος βέλτιον p. 659
θρέφονται καὶ παιδεύονται, μὴ συνόντος σου αὐτοῖς; Οἱ

c 6. γελοίως] γελοῖος B.D. 7. ἀπεδίδρασκε D. 11. ὅτι δέ—
Θετταλίᾳ om. B. d 3. ὃς ἐρεῖ] σε ἐρεῖ Steph. et mss. 4. λυπήσεις D.
6. δουλεύων] δουλεύειν C.F.G. 8. ἀποδεδ.] ἐπιδεδ C.G. 9. οἱ
περὶ] οἱ om. C.G. Supra λόγον δὲ D. 11. βούλη D. et v. seq.
ἐκθρέψεις τε ... παιδεύσεις. ult. σου om. D.F.G.I. καὶ item om. F.
p. 659. τοῦ ζ.] σοῦ ζ. B.C.I. σώζοντος D. 3. σοῦ] σοι B.

est, ac petulantiae copia. Et fortassis ex te libenter audient, quam ridicule aufugeris ex carcere, habitu nescio quo, aut pelle quadam involutus, aut alio quolibet ejusmodi, quod induere homines fugitivi solent, vultum in-
3 super speciemque tuam mentitus. Quid porro? vetulum hominem, cui, ut simile veri est, parum admodum vitae superesset, gravissimis legibus violatis, tam sordide ac putide vivendi cupiditate captum fuisse; nemo erit qui objiciat? Nemo forte, si nemini molestus unquam eris. Sin autem; pleraque Socrates, ac te prorsus indigna auditurus es. Itaque nulli non obnoxius, ac servi more addictus vives. Nam quid ages praetera? Num in Thessalia convivia celebrabis? perinde nimirum, ut si cum Thessalam peteres, epulas sequerere. At egregiae illae de justitia, deque omni virtutis genere disputationes, quo tandem avolarint? Enimvero libe-
4 Eos igitur in Thessalam abductos educabis et institues, ubi hospites etiam ac peregrinos feceris, uti hoc quoque tibi acceptum referant? An id quidem minime facturus es; sed tamen, cum hic educabuntur, atque instituentur, melius id te superstitē, absente licet, futurum arbitraris, quod necessari

5 γὰρ ἐπιτήδειοι οἱ σοὶ ἐπιμελήσονται αὐτῶν. Πότερον δὲ
 εἰάν εἰς Θετταλίαν ἀποδημήσης, ἐπιμελήσονται· εἰάν δὲ εἰς 5
 Ἄιδου ἀποδημήσης, οὐχὶ ἐπιμελήσονται, εἴπερ γέ τι ὄφελος
 αὐτῶν ἐστὶ τῶν σοι φασκόντων ἐπιτηδείων εἶναι; Οἴεσθαι
 6 γε χρή. Ἄλλ', ὦ Σώκρατες, πειθόμενος ἡμῖν τοῖς σοῖς τρο- 10
 φέυσι, μήτε παῖδας περὶ πλείονος ποιοῦ, μήτε τὸ ζῆν, μήτε
 ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ δικαίου, ἵνα εἰς Ἄιδου ἐλθὼν ἔχῃς ταῦτα b
 πάντα ἀπολογήσασθαι τοῖς ἐκεῖ ἄρχουσιν· οὔτε γὰρ ἐνθάδε
 σοι φαίνεται ταῦτα πράττοντι ἁμεινον εἶναι, οὐδὲ δικαιότερον
 οὐδὲ ὀσιώτερον οὐδὲ ἄλλω τῶν σῶν οὐδενί, οὔτε ἐκείσε ἀφι- 5
 7 κομένῳ ἁμεινον ἔσται. Ἀλλὰ νῦν μὲν ἡδικομένος ἅπει, εἰάν
 ἀπίης, οὐχ ὑφ' ἡμῶν τῶν νόμων, ἀλλ' ὑπ' ἀνθρώπων. Ἐὰν
 δὲ ἐξέλθῃς οὕτως αἰσχυρῶς, ἀνταδικήσας τε καὶ ἀντικακουρ- 10
 γήσας, τὰς σαντοῦ ὁμολογίας τε καὶ συνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς
 παραβὰς καὶ κακὰ ἐργασάμενος τούτους, οὓς ἥκιστα ἔδει, c
 σαντόν τε καὶ τοὺς φίλους καὶ πατρίδα καὶ ἡμᾶς, ἡμεῖς τέ
 σοι χαλεπανοῦμεν ζῶντι, καὶ ἐκεῖ οἱ ἡμέτεροι ἀδελφοί, οἱ ἐν

a 4. εἰάν μὲν] μὲν om. B.C.F.G.I. 6. ἀποδημήσης] ἀποδημήσεις B.
 οὐχί] οὐκ B. 7. αὐτῶν ἐστὶ] ἐστὶ αὐτῶν C.F.G. Μοχ σοι φασκόν-
 των om. B. 10. μήτε] μή ποτε B. 11. μήτε ἄλλο] μήτε τὸ τοῦ
 δικαίου ἄλλο μηδὲν B. b 2. ἔχεις D. 4. οὐδὲ—οὐδενί om. B.
 οὐδὲ ὀσιώτερον ex ed. Viger. exciderunt. Μοχ ἄλλων C.F.G.I. 5. ἐκείσε]
 ἐκεῖ B.C.F.G.I. c. ἐργαζόμενος] ἐργασάμενος D.G. et sic Steph. ed.
 Mutavit Viger. 4. ἐκεῖ οἱ] ἐκείνοι D.

5 tui curam eorum gesturi sint? Quid? Si in Thessaliam migraveris, curam
 illorum gerent: si migraveris ad inferos, nullam gerent? Gerent profecto,
 si quid in iis vere, qui tuos se necessarios esse dictitant, opis est ac præsidi
 6 constitutum. Quanquam, agesis, o Socrates, nosque nutrices tuas audi,
 neque liberos, neque vitam, neque aliud quicquam ei, quod justum est,
 antepone: ut cum ad inferos ventum erit, iis in omnibus causam iudicibus
 illis tuam probare possis. Nam id sane liquet, hæc ut feceris, neque tecum
 propterea melius, neque cum tuorum ullo, melius hîc aut æquius sanctiusve
 7 actum iri: ac ne illic quidem felicius. Quin tu igitur decedis, (si tamen
 decedendum est) non a nobis quidem, sed ab hominibus injuriose tracta-
 tus? Nam si adeo turpiter aufugeris, injurias cum injuriis, cum maleficiis
 maleficia compensando, pacta nobiscum inita violando, malum iis etiam,
 quibus minime oportuit, tibi, amicis, patriæ, ac nobis ipsis creando: cum
 ipsæ tibi graviter adhuc vivo succensebimus, tum illic sorores etiam
 nostræ, hoc est inferorum leges, eo te asperius excipient, quo te illum

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

“Αἰδου νόμοι, οὐκ εὐμενῶς σε ὑποδέχονται, εἰδότες ὅτι καὶ ἡμᾶς 5
ἐπεχειρήσας ἀπολέσαι, τὸ σὸν μέρος.

[386]

ΙΟ

Ἴσως δ' ἂν οὖν εἴποι τις, εἰτ' οὐκ αἰσχύνη, ὧ Σώκρατες, δ
τοιούτου ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύσας, ἐξ οὗ κινδυνεύεις νυνὶ ἀπο-
θανεῖν; Ἐγὼ δὲ τούτῳ δίκαιον ἂν λόγον ἀντίποιμι, ὅτι οὐ 5
καλῶς λέγεις, ὧ ἄνθρωπε, εἰ οἶει δεῖν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι
τοῦ ζῆν ἢ τεθνάναι ἄνδρα ὅτου τι καὶ σμικρὸν ὄφελός ἐστιν,
ἀλλ' οὐκ ἐκείνῳ μόνον σκοπεῖν, ὅταν πράττη, πότερον δίκαια 10
ἢ ἄδικοι πράττει, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα ἢ κακοῦ. Φαῦλοι
γὰρ ἂν τῷ γε σῷ λόγῳ εἶεν, τῶν ἡμιθέων ὅσοι ἐν Τροίᾳ
τετελευτήκασιν, οἵτε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Θέτιδος υἱός, ὃς τοσοῦ- p. 660
τον τοῦ κινδύνου κατεφρόνησε παρὰ τὸ αἰσχρόν τι ὑπομείνειν,
ὥστε ἐπειδὴ εἶπεν ἡ μήτηρ αὐτῷ προθυμουμένῳ Ἐκτορα ἀπο-
κτεῖναι, θεὸς οὔσα, οὕτωςί πως, ὡς ἐγῶμαι, Ὡ παῖ, εἰ τιμω- 5
ρήσεις Πατρόκλῳ τῷ ἐταίρῳ τὸν φόνον καὶ Ἐκτορα ἀποκτε-
νεῖς, αὐτὸς ἀποθανῇ.

Αὐτίκα γάρ τοι, (φησί), μεθ' Ἐκτορα πότμος ἐτοίμος.

c 5. ὑποδέχονται] ὑποδέχονται B.C.D.F.G.I. d 2. εἴποι] εἶπη C.F.G.
Supra δ' om. I. 5. τούτῳ δὲ I. 7. εἰ οἶει] εἰ om. I. ὑπολογ.]
ἀπολογ. B. 9. ἐστίν] ἔσται B.F.G. 11. πράττει] πράττειν B.
12. γὰρ ἂν] ἂν om. C.F.G.
p. 660. 2. παρὰ] περὶ C.D.F.G.I. 5. οὔσα—ἐγῶμαι om. B. 8. γάρ
τοι] γάρ σοι B. qui om. φησί. Hoc F.G.

esse intelligent, qui nos, quantum in te fuit, extinguere sis ac profligare conatus.

ΙΟ

Plato
Apol.
p. 28 b.

Verum, inquit, ita forte quis objiciat, Quid? non ergo te pudet, o So-
crates, vitæ institutum ejusmodi sequutum esse, quo tibi hoc mortis peri-
culum creares? Cui ego jure sic reponam, Erras, mi homo, si apud eum,
qui aliquo in numero sit, vitæ mortisque periculum tanti esse putes; nec
illud potius unum ab eo cogitari, justene an injuste rebus in omnibus sese 2
gerat, virique boni, an improbi facta persequatur. Enimvero, si quid tua
hæc efficit oratio, nequam fuerint necesse est heroes illi omnes, qui apud
Trojam obiere, ipseque adeo Thetidis filius, qui præ turpitudinis et igno-
miniae metu, ita periculum omne contempsit, ut cum eum cædem Hectoris
anhelantem, dea mater, hoc fere modo revocare conaretur, si Hectoris
cæde, fili mi, Patrocli necem ulciscare, periturus es ipse quoque,

Nam te certa manet,

inquit,

mors Hectore cæso :

Ὁ δὲ τοῦτο ἀκούσας τοῦ μὲν θανάτου καὶ τοῦ κινδύνου ὧλι- 10
γώρησεν, πολὺ δὲ μᾶλλον δείσας τὸ ζῆν κακὸς ὦν καὶ τοῖς
φίλοις μὴ τιμωρεῖν,

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

φησὶ,

Αὐτίκα,

b

τεθναίνην

δίκην ἐπιθεῖς τῷ ἀδικοῦντι, ἵνα μὴ ἐνθάδε μένω καταγέλα-
στος

παρὰ νηυσὶ κορωνίσιν, ἄχθος ἀρούρης.

3 Μὴ αὐτὸν οἷε φροντίσαι θανάτου καὶ κινδύνου; Οὕτω γὰρ 5
ἔχει, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ· οὐδ' ἂν τις αὐτὸν τάξῃ,
ἡγησάμενος βέλτιστον εἶναι, ἢ ὑπὸ ἄρχοντος ταχθῇ, ἐνταῦθα
δεῖ, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον
4 μήτε θάνατον μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ. Ἐγὼ 10
οὖν δεινὰ ἂν εἶην εἰργασμένος, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ὅτε μέν c
με οἱ ἄρχοντες ἔταττον, οὓς ὑμεῖς εἴλεσθε ἄρχειν μου, καὶ ἐν
Ποτιδαίᾳ καὶ ἐν Ἀμφιπόλει καὶ ἐπὶ Δηλίῳ, καὶ ἄλλοθί που,
οὐδ' ἐκεῖνοι ἔταττον ἔμενον ὥσπερ καὶ ἄλλος τις καὶ ἐκινδύ- 5
νεον ἀποθανεῖν, τοῦ δὲ θεοῦ τάττοντος, ὥς ἐγὼ φήθην τε καὶ

a 9. τοῦτο] τοῦτου C.F.G.   11. ἐπὶ πολὺ E.I.   b 4. οἷε] εἶν D.
ἐνεῖ I.   8. δεῖ] δὴ B.   9. μηδὲν—οὐκ οἶδεν om. B.   11. εἶην
om. I.   c 4. καὶ ἄλλοθί που] τότε μὲν Plato.   6. δὲ θεοῦ] θεοῦ δὲ
C.F.G.   7. τε καὶ] καὶ om. F.

Ipsē his auditis, calcatoque mortis omni discrimine, quod vitam ipsam
cum ignavia conjunctam, suorumque mortis inultæ probrum longe vehe-
mentius formidaret, ita responderit,

Protinus o peream,

sed pœnis ab infesto homine repetitis, ne hîc diutius classem ad meam
ridiculus sessitem,

telluris inutile pondus.

3 Hunc tu hominem de morte ac periculo sollicitum fuisse arbitraris? Quippe,
ita enim plane se res habet, Athenienses: quo quisque in loco vel seipsum
constituerit, optimum id esse ratus, vel constitutus a magistratu fuerit, in
eo sic manendum ipsi, ac periculum omne subeundum esse statuo, ut præ
uno turpitudinis metu, nec mortem, nec aliud quicquam vel nauci faciat.
4 Equidem, facinus indignum admitterem, Athenienses, si quem mihi locum
imperatores illi vestri, quibus me parere voluistis, sive apud Potidæam,
sive apud Amphipolim, sive apud Delium, sive ubi ubi assignarant, in eo
cum hærerem, ut quivis alius, mortisque subirem pericula; tum vero
nunc, cum ita de me, quemadmodum jam mihi pridem persuasi, deus ipse

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

ὑπέλαβον, φιλοσοφούντά με δεῖν ζῆν καὶ ἐξετάζοντα ἑμαυτὸν
καὶ τοὺς ἄλλους, ἐνταῦθα δὲ φοβηθεῖς ἢ θάνατον ἢ ἄλλο ¹⁰
⁵ ὅτι οὖν πρᾶγμα λίποιμι τὴν τάξιν. Δεινὸν μὲντ' ἂν εἴη, καὶ
ὥς ἀληθῶς τότ' ἂν με δικαίως εἰσάγοι τις εἰς δικαστήριον, ὅτι δ
οὐ νομίζω θεοὺς εἶναι ἀπειθῶν τῇ μαντείᾳ καὶ δεδιὼς θάνατον
καὶ οἰόμενος σοφὸς εἶναι, οὐκ ὦν. Τὸ γάρ τοι θάνατον δε-
διέναι, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι, μὴ ⁵
ὄντα· δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν, ἃ οὐκ οἶδεν. Οἶδε μὲν γὰρ οὐ-
δεὶς τὸν θάνατον, οὐδ' εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ πάντων μέγι-
στον ὃν τῶν ἀγαθῶν· δεδίασι δὲ ὥς εὖ εἰδότες ὅτι μέγιστον τῶν
κακῶν ἐστί. Καίτοι πῶς οὐκ ἀμαθία ἐστὶν αὕτη ἡ ἐπονεί- ¹⁰
⁶ διστος, ἡ τοῦ οἶεσθαι εἰδέναι ἃ οὐκ οἶδεν; Ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες,
τούτῳ καὶ ἐνταῦθα διαφέρω τῶν πολλῶν ἴσως ἀνθρώπων·
καὶ εἰ δὴ τῷ σοφώτερός τοι φαίην εἶναι, τούτῳ ἂν, ὅτι οὐκ ^{p. 661}
εἰδὼς ἱκανῶς περὶ τῶν ἐν Ἄιδου, οὕτω καὶ οἶομαι οὐκ εἰδέναι·
τὸ δὲ ἀδικεῖν καὶ ἀπειθεῖν τῷ βελτίονι, καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώπῳ, ⁵
ὅτι κακὸν καὶ αἰσχρὸν ἐστίν, οἶδα. Πρὸ οὖν τῶν κακῶν ὦν
οἶδα ὅτι κακά ἐστίν, ἃ μὴ οἶδα εἰ καὶ ἀγαθὰ ὄντα τυγχάνει,

c 8. δεῖν] δεῖ C.D.F.G.I. Mox ἐξετάζοντα καὶ D. 9. ἢ om. D.E.
F.G.I. Supra δεῖ I. 10. λίποιμι τὴν τάξιν] τὴν τ. λείπ. C.F.G.
d. ὅτι οὐ] ὅτι δ I. 5. σοφὸν] σοφός C.F.G. 7. οὐδ' εἴ] οὐ δεῖ
B.I. οὐ δὴ C.F.G. 8. δεδίασι D. 12. ἐγὼ δ' ὦ] ἐγὼ δ' αὖ B.
p. 661. δὴ τῷ] δὴ τὸ B. 3. τό τε] τὸ δὲ B. Mox τὸ om. B.C.D.
F.G.I. ante ἀπειθεῖν. 6. πρὸ] πρὸς D.

statuerit, ut me philosophi vitam vivere, nec me ipsum modo, verum etiam
alios tentare probareque voluerit, mortis aut alterius cujuscunque rei metu,
⁵ gradum hunc meum stationemque desererem; indignum, inquam, flagitium
esset, tumque adeo me juste quis omnino, quasi deos esse nullos putarem,
impietatis arcesseret; quippe qui nec oraculo parerem, et mortem extimescerem,
et sapiens viderer ipse mihi, cum non essem. Mortem enim
timere, Athenienses, aliud nihil est, quam sapientem videri, qui non sit.
Nempe, videri hoc tibi scire est, quod nescias. Nam mors ipsa quidem,
num quasi bonorum omnium maximum homini eveniat, nemo novit: et
vulgo tamen eam extimescunt, quasi malorum eam esse maximum optime
noscent. Quis autem foedissimum illud inscitiae genus esse neget, cum ea
⁶ scire quis sibi videtur, quæ nesciat. Equidem, Athenienses, hac in parte
fortassis ab hominibus plerisque dissideo: et si qua in re mihi quoquam
sapientior viderer, in hac sane viderer, quod uti res illæ inferorum cujus-
modi sint non satis intelligo, ita nec eas me satis intelligere sentiam. At
vero et injuriam facere, et ei quem superiorem agnoscas, sive deus ille
fuerit, sive homo, non parere, hoc et malum et turpe esse profecto novi.
Nunquam igitur ea quæ bona sint necne dubito, metuum fugiamque vehe-

7 οὐδέποτε φοβηθήσομαι, οὐδὲ φεύξομαι. Ὡστε, οὐδ' εἴ με
 νῦν ὑμεῖς ἀφίετε, Ἀνύτῳ ἀπιστήσαντες, (ὅς ἔφη ἡ τὴν ἀρχὴν 10
 οὐ δεῖν ἐμὲ δεῦρο εἰσελθεῖν ἢ ἐπειδὴ εἰσῆλθον οὐχ οἷόν τε
 εἶναι τὸ μὴ [οὐκ] ἀποκτεῖναί με, λέγων πρὸς ὑμᾶς ὡς εἰ δια- b
 φευξοίμην, ἥδη ἂν ὑμῶν οἱ υἱεῖς ἐπιτηδεύοντες ᾧ Σωκράτης
 διδάσκει πάντες παντάπασι διαφθαρήσονται,) εἴ μοι πρὸς
 ταῦτα εἴποιτε, ὦ Σώκρατες, νῦν μὲν Ἀνύτῳ οὐ πεισόμεθα, 5
 [387] ἀλλ' ἀφιεμέν σε, ἐπὶ τούτῳ μέντοι ἐφ' ᾧ τε μηκέτι ἐν ταύτῃ
 τῇ ζητήσῃ διατρίβειν μηδὲ φιλοσοφεῖν· ἐὰν δὲ ἀλῶς ἔτι
 8 τοῦτο πράττων, ἀποθανῇ. Εἰ οὖν με, ὅπερ εἶπον, ἐπὶ τού-
 τοις ἀφίοιτε, εἴποιμι ἂν ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθη- 10
 ναῖοι, ἀσπάζομαι μὲν καὶ φιλῶ, πείσομαι δὲ μᾶλλον τῷ
 θεῷ ἢ ὑμῖν, καὶ ἕως περ ἂν ἐμπνέω καὶ οἶός τε ᾧ, οὐ μὴ πᾶν- c
 σομαι φιλοσοφῶν καὶ ὑμῖν παρακελευόμενός τε καὶ ἐνδεικνύ-
 μενος, ὅτῳ ἂν αἰεὶ ἐντυγχάνω ὑμῶν, λέγων οἷάπερ εἴωθα.

Καὶ μετὰ βραχεία ἐπιλέγει,

9 Ἐννοήσωμεν δὴ καὶ τῇδε, ὡς πολλὴ ἐλπίς ἐστὶν ἀγαθὸν 5

a 7. οὐδέποτε φοβήσ.] οὐδέπω φοβηθήσομαι C.D.F.G. οὐ φοβ. B.
 8. φεύξομαι] φθέγξομαι D. φεύξομαι ὁμῶς B. qui om. ὥστε οὐδ'—οἶον
 ὕπνος. 12. μὴ οὐκ] οὐκ om. D.F.G. b. ἡμᾶς D. 4. νῦν Ἀν.]
 νῦν μὲν Ἀν. C.D.F.G.I. Mox πεισόμεθα C.F.G. 6. ᾧ τε] ἴσ. γε
 Vigeri marg. 9. ἀφίητε D. 11. πείσομαι] πείθομαι D.F.G.I.
 c 4. ἐπιλέγει] φησι D. 6. ἀγαθὸν D.

7 mentius, quam ea mala, quæ vere mala esse novi. Quamobrem, ne si me
 quidem nunc absolveretis, (illa Anyti oratione rejecta, cum negaret aut me
 in jus omnino vocandum fuisse, aut quoniam vocatus sum, fas jam esse
 vobis, me non morte damnare: quippe qui futurum diceret, ut, si abso-
 lutus essem, vestri deinceps liberi, e Socratis disciplina viventes, omnes
 omnino corrumperebantur:) si me, inquam, hac ejus audita oratione, hunc
 in modum compellaretis, nunc quidem, Socrates, misso interim Anyto, te
 absolvimus, sed ea lege, ut totum istuc in posterum inquirendi ac philo-
 sophandi genus omittas; nam si te adhuc id actitare constiterit, moriere.
 8 Hac si me, uti jam dicebam, conditione absolutum velletis, contra sic re-
 sponderem, vos equidem, Athenienses, complector ac diligo, sed tamen
 deo potius quam hominibus obtemperabo, nec dum spirare quidem, eique
 rei vacare potero, philosophari desinam, vosque cohortari, et in quem-
 cunque vestrum incidero, eum more meo libere ac fidenter admonere.

Tum paucis aliquot interjectis.

9 Quam magna porro spes, inquit, tenere nos debeat, boni aliquid hoc p. 40.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

αὐτὸ εἶναι. Δυοῖν γὰρ θάτερόν ἐστι τὸ τεθνάναι· ἢ γὰρ οἶον μηδέν τι εἶναι μηδὲ αἴσθησιν μηδεμίαν μηδενὸς ἔχειν τὸν τεθνεῶτα, ἢ κατὰ τὰ λεγόμενα μεταβολή τις τυγχάνει οὐσα ¹⁰ καὶ μετοίκησις τῇ ψυχῇ τοῦ τόπου τοῦ ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον. Καὶ εἴτε δὴ μηδεμία αἴσθησίς ἐστιν, ἀλλ' οἶον ὕπνος, ἐπειδὴν τις καθεύδων μηδὲ ὄναρ μηδὲν ὄρα, θανμάσιον κέρδος ^d ¹⁰ ἂν εἴη [ὁ] θάνατος. Ἐγὼ γὰρ ἂν οἶμαι, εἴ τινα ἐκλεξάμενον δέοι ταύτην τὴν νύκτα ἐν ἣ οὕτω κατέδαρθεν ὥστε μηδὲν ὄναρ ἰδεῖν, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου ⁵ τοῦ ἑαυτοῦ ἀντιπαραθέντα ταύτῃ τῇ νυκτὶ, εἰ δέοι σκεψάμενον εἰπεῖν πόσας ἄμεινον καὶ ἥδιον ἡμέρας καὶ νύκτας ταύτης τῆς νυκτὸς βεβίωκεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ, οἶμαι ἂν οὐχὶ ἰδιώτην ¹⁰ τινὰ ἀλλὰ τὸν μέγαν βασιλέα εὐαριθμήτους ἂν εὐρεῖν αὐτὸν ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας τε καὶ νύκτας. Εἰ οὖν τοι- ^{p. 662} οὔτον ὁ θάνατός ἐστι, κέρδος ἔγωγε λέγω· καὶ γὰρ οὐδὲν ¹¹ πλεῖον ὁ πᾶς χρόνος φαίνεται οὕτως εἶναι ἢ μία νύξ. Εἰ δ' αὖ οἶον ἀποδημησαί ἐστιν ὁ θάνατος ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον, ⁵

c 9. μεταβολή τις καὶ μετοίκησις τυγχάνει τῇ ψυχῇ τοῦ ἐνθένδε τόπου πρὸς ἄλλον τόπον D. 10. τῆς ψυχῆς] τῇ ψυχῇ C.E.F.G.I. d. καθεύδων] ὄναρ καθεύδων B.D.F.G.I. καθεύδων μηδὲ om. E. ὄρα] ὄραν D. Mox om. B. κέρδος—ἰδεῖν καὶ τὰς. 2. ὁ θάνατος] ὁ om. C.E.F.G.I. Supra εἴη θανμάσιον D. 6. τοῦ βίου τοῦ ἑαυτοῦ] τοῦ ἑαυτοῦ βίου C.D. 7. ὁπόσας] πόσας B.C.D.F.G. 9. ἑαυτοῦ] αὐτοῦ B. 10. οὐκ ἰδιώτην] οὐχὶ ἰδ. B.C.D.F.G. Mox μέγαν pro μέγα B.C.D. et infra ἀνευρεῖν C.D.F.G. ult. τε καὶ] τε om. D. p. 662. 3. οὕτω δὴ] δὴ om. C.D.E.F.G.I.

ipsum esse, ita quoque ratiocinemur. Necesse est enim mori sit alterum de duobus, ut aut in nihilum mortuus intereat, ac sensus omnino mors omnes auferat; aut in alium quendam locum, ut vulgo dictitant, ex his locis morte migretur. Quamobrem sive sensus extinguitur, morsque ei somno similis est, qui nonnunquam etiam sine visis somniorum, placatissimam quietem affert, dii boni, quid lucri est emori? Equidem sic existimo, si cui tanquam eximia seponenda nox illa fuerit, quam sine molestia somniorum ulla traduxerit, licet cum ea dies vitæ noctesque universas conferendo, has, ab eo quidem, ut rex potentissimus fuerit, nedum ut privatus quispiam, præ aliarum multitudine, facile admodum numeratum ¹⁰ iri. Itaque si mors ejusmodi aliquid est, mortem in lucro pono: cum ei nocti similis futura sit perpetuitas omnis consequentis temporis. Sin aliqua veluti migratio est in alias quasdam oras, veraque sunt ea quæ

καὶ ἀληθῇ ἐστὶ τὰ λεγόμενα, ὡς ἄρα ἐκεῖ εἰσὶν ἅπαντες οἱ
 τεθνεώτες, τί μείζον ἀγαθὸν τούτου εἶη ἂν, ὃ ἄνδρες δικα-
 σταί; Εἰ γάρ τις ἀφικόμενος εἰς Ἀίδου, ἀπαλλαγείς τούτων
 τῶν φασκόντων δικαστῶν εἶναι, εὐρήσει τοὺς ὡς ἀληθῶς δικα- 10
 στας, οἵπερ καὶ λέγονται ἐκεῖ δικάζειν, Μίνως τε καὶ Ῥαδά-
 μανθυσ καὶ Αἰακὸς καὶ Τριπτόλεμος, καὶ ἄλλοι ὅσοι τῶν b
 ἡμιθέων δίκαιοι ἐγένοντο ἐν τῷ ἑαυτῶν βίῳ, ἄρα φανύλη ἂν
 12 εἶη ἡ ἀποδημία; Ἡ αὖ Ὀρφεὶ ξυγγενέσθαι καὶ Μουσαίῳ
 καὶ Ἡσιόδῳ καὶ Ὀμήρῳ ἐπὶ πόσῳ ἂν τις δέξαιτ' ἂν ὑμῶν; 5
 Ἐγὼ μὲν γὰρ πολλάκις ἐθέλω τεθνάναι, εἴπερ ταυτὰ ἐστὶν
 ἀληθῇ, ἐπεὶ ἔμοιγε καὶ αὐτῷ θαυμαστὴ ἂν εἶη ἡ διατριβὴ
 αὐτόθι, ὅποτε ἐντύχοιμι Παλαμῆδει καὶ Αἶαντι τῷ Τελα- 10
 μῶνος καὶ εἴ τις ἄλλος τῶν παλαιῶν διὰ κρίσιν ἄδικον τέθνη- c
 κεν· ἀντιπαραβάλλοντι τὰ ἑμαυτοῦ πάθη πρὸς τὰ ἐκείνων,
 ὡς ἐγῶμαι, οὐκ ἂν ἀηδὲς εἶη. Καὶ δὴ καὶ τὸ μέγιστον, τοὺς
 ἐκεῖ ἐξετάζοντα καὶ ἐρευνῶντα ὥσπερ τοὺς ἐνταῦθα διάγειν, 5
 τίς αὐτῶν σοφός ἐστι, καὶ τίς οἶεται μὲν, ἔστι δ' οὐ.

13 Καὶ παρ' ἡμῖν, Πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον, ἢ ἀνθρώ-

a 7. τί μείζον] τὸ μ. C. Μοχ τούτῳ B. ἂν om. D. 11. καὶ λέγον-
 ται] κελεύονται B.D. b 3. ἡ ἀποδημία] ἡ om. C.F.G. 6. δέξαιτ'
 ἂν] δέξαιτο B. om. D. καὶ πολλάκις] καὶ om. C.F.G. 8. ἂν εἶη ἡ
 διατριβὴ αὐτόθι] ἐστὶν ἡ ἐκείσε διατριβὴ B.D. ἐστὶν ἡ δ. αὐτόθι C.F.G.
 9. Παλαμῆδει] Παλαμῆδη F.G. c 3. εἶη] εἶναι B.D.F.G.I. 7. θεῷ
 μᾶλλον] μᾶλλον θεῷ C.F.G.

dicuntur, qui e vita excesserunt, illas universos incolere: quid jam eo bea-
 tius est, judices, te cum ab iis, qui se judicum numero haberi volunt, eva-
 seris, ad eos devenire, qui vere judices appellentur, Minoem, Rhadaman-
 thum, Æacum, Triptoleum, convenireque heroes illos, qui juste et cum
 fide vixerint? Hæc peregrinatio vilisne vobis et contemnenda videri potest?

12 Ut vero colloqui cum Orpheo, Musæo, Hesiodo, Homero liceat, quanti
 tandem æstimatis? Equidem sæpe mori vellem, ut ea quæ dico mihi
 liceret invenire. Quanta porro delectatione afficerer, cum Palamedem,
 cum Ajacem olim illum Telamonis filium, cum veteres alios judicio ini-
 quorum circumventos atque damnatos convenirem? Quidni enim jucun-
 dum mihi foret, meam cum eorum casibus fortunam componere? Illud
 vero, quanti fieri debeat eos etiam qui illic versentur, perinde ut qui hæc
 in vita degunt, tentare scrutarique posse, quis ex omnibus vere sapiat,
 quis tantum opinione tenuis?

13 Hæc ille. Quibus nostra hæc gemina, Obedire oportet Deo magis, Act. 5,
 29.

ποις, εἴρηται. Καὶ, Μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων
τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν οὐ δυναμένων ἀποκτείνειν. Εἰδέναι¹⁰
τε, ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους καταλυθῇ,
οἰκοδομὴν ἐκ Θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχειροποίητον, αἰώνιον ἐν
τοῖς οὐρανοῖς· ὅτι τε ἐκδημοῦντες ἀπὸ τοῦ σώματος, ἐνδη-^d
μοῦμεν τῷ Κυρίῳ, ὃς καὶ πᾶσι τοῖς εἰς αὐτὸν ἡλπικόσιν
ἐπήγγελται εἰς κόλπους Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ
ἀναπαύσεσθαι, μετὰ τε τῶν ἄλλων παρ' Ἑβραίοις θεο-⁵
φιλῶν προφητῶν τε καὶ δικαίων ἐν μακαρίᾳ ζωῇ τὸν
μακρὸν αἰῶνα διάξειν.

I I Τῶν δὲ δὴ ἀποθανόντων ἐπὶ στρατείας ὃς αὖ εὐδοκμήσας p.663

ΠΛΑ- [388] τελευτήσῃ, ἀρ' οὐ πρῶτον μὲν φήσομεν τοῦ χρυσοῦ γένους
ΤΩ- εἶναι; Πᾶν γε μάλιστα. Ἄλλ' οὐ πεισόμεθα Ἡσιόδῳ,
ΝΟΞ ἐπειδὴν τινες τοῦ τοιούτου γένους τελευτήσωσιν, ὥς ἄρα 5

Οἱ μὲν δαίμονες ἄγνοι ἐπιχθόνιοι τελέθουσιν,

ἐσθλοὶ, ἀλεξίκακοι, φύλακες μερόπων ἀνθρώπων;

Πεισόμεθα μὲν οὖν. Διαπυθόμενοι ἄρα τοῦ θεοῦ πῶς χρή¹⁰

c 8. τὸ σῶμα] τὰ σώματα C. Supra ἀποκτείνοντων D.F.G.I. 9. οὐ]
μὴ B. d 2. ὃς καὶ πᾶσι etc. om. B. usque ad fin. cap.

p. 663. δὲ δὴ] δὴ om. B. 2. τελευτήσῃ] τελευτῆσαι B. ἀρ' οὐ]
ἀρ' οὖν D. 4. Πᾶν] πάντων Plat. et sic Theodoret. p. 118, 36.
πάνν F.G. 8. ἀλεξίκακοι] ἀνεξίκακοι F. 10. διαπυθόμενοι] διαπει-
θόμενοι D.

Mat. 10,
28.
2 Cor.
5, 1, 8.

quam hominibus. Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem
non possunt occidere. Scire etiam, quod si terrestris domus nostra
hujus habitationis dissolvatur, ædificationem ex Deo habemus, domum
non manu factam, æternam in cælis. Et peregrinantes a corpore, ver-
samur cum Domino; qui etiam omnibus, qui in eum speraverint,
suavem in Abraham, Isaac, et Jacobi sinu quietem, atque in cætero-
rum prophetarum justorumque consortio, qui Hebræos inter Deo cari
fuerint, sempiternæ vitæ felicitatem pollicetur.

I I

Plato
Rep. 5.
p. 468.
extr.

Jam vero, inquit Plato, qui post egregia virtutis exempla, honestam in
bello mortem occubuerint, numquid eos in primis ex aureo illo genere
fuisse dicemus? Maxime vero. Num etiam Hesiodum audiemus, dum ex
eo genere qui vivendi finem fecerint, de illis ita pronuntiat,

Sunt alii Heroes casti, terrasque frequentant,

Atque ultro mala depellunt, hominesque tuentur?

Sane audiemus. Consulto itaque numine, quonam heroes illos ac semi-

τοὺς δαιμονίους τε καὶ θείους τιθέναι καὶ τίνι διαφόρῳ, οὕτω b
καὶ ταύτῃ θήσομεν ἢ ἂν ἐξηγηται; Τί δ' οὐ μέλλομεν; Καὶ
τὸν λοιπὸν δὴ χρόνον ὡς δαίμονας γεγονότας οὕτω θερα-
πεύσομέν τε καὶ προσκυνήσομεν αὐτῶν τὰς θήκας· τὰ αὐτὰ 5
δὲ ταῦτα νομιοῦμεν, ὅταν τις γήρα ἢ τινι ἄλλῳ τρόπῳ τελευ-
τήσῃ, τῶν ὅσοι ἂν διαφερόντως ἐν τῷ βίῳ ἀγαθοὶ κριθῶσι.

2 Καὶ ταῦτα δὲ ἀρμόζει ἐπὶ τῇ τῶν θεοφιλῶν τελευτῇ,
οὓς στρατιώτας τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας οὐκ ἂν ἀμάρτοις 10
εἰπὼν, παραλαμβάνεσθαι. Ὅθεν καὶ ἐπὶ τὰς θήκας
αὐτῶν ἔθος ἡμῖν παρίεναι, καὶ τὰς εὐχὰς παρὰ ταύταις
ποιεῖσθαι, τιμᾶν τε τὰς μακαρίας αὐτῶν ψυχὰς, ὥς c
3 εὐλόγως καὶ τούτων ὑφ' ἡμῶν γιγνομένων. Ἀλλὰ γὰρ
ἡμεῖς μὲν ταῦτα ἐκ τῶν Πλάτωνος ἀνελεξάμεθα· φιλό-
καλος δέ τις ἄλλος καὶ τούτων ἔτι πλείω ἂν εὖροι παρὰ 5
τῷ αὐτῷ σύμφωνα τοῖς ἡμετέροις δόγμασι, τάχα δὲ καὶ

a 11. θείους] θεοὺς F. b. καὶ τινι] ἢ τινι G. καὶ ταύτην] οὖν B.
καὶ ταύτῃ ed. Viger. Secus mss. 2. καὶ τὸν λοιπὸν δὴ] καὶ et δὴ om.
B.C.F.G. καὶ om. D.I. 6. ὅσοι ἂν] ἂν om. B. 7. διαφερόντως
τῶν θεοφιλῶν ἐν τῷ D. 10. οὐκ ἂν—ὅθεν καὶ] δέον εἰπεῖν B. ἀμάρ-
της pro —οις D. 11. θήκας] θήκας δὲ B. ἔθος ἡμῖν παρίεναι]
ἴσομεν B. 12. ποιεῖσθαι τιμᾶν τε] ποιῶμεν τιμῶμεν B. Supra ταύ-
τας D. c. ὥς εὐλόγως—ἡμεῖς om. B. qui pergit καὶ ταῦτα μὲν et om.
ἀνελεξάμεθα—ἐτέροις, qui pro seqq. habet, ἐπεὶ δὲ καὶ ἄλλοι προλαβόντες
τῆς αὐτῆς ἐφήψαντο ὑποθέσεως, θετέον καὶ τὰ τούτων. πρῶτον δὲ Ἀριστ.
5. εὖροι ἂν F.G.

deos ritu, quove discrimine consecrari oporteat, religiose omnino quicquid responderit, observabimus. Enimvero faciendum id erit. Tum illos deinceps tanquam heroas venerabimur, eorumque sepulcra sanctiore cultu prosequemur. Eadem porro statuimus, ubi quis post vitam cum excellentis probitatis opinione traductam, supremum aut senio, aut alio quovis modo diem obierit.

2 Hæc Plato. Quæ quidem in hominum deo carissimorum obitus egregie conveniunt, quos veræ pietatis milites jure appellaris. Nam et eorum sepulcra celebrare, et preces ibi votaue nuncupare, et beatas illorum animas venerari consuevimus, idque a nobis merito 3 fieri statuimus. Atque ex Platonis operibus hæc a nobis selecta sunt: plura studiosus quilibet, nec apud ipsum modo, sed etiam fortassis apud alios, cum nostræ doctrinæ rationibus convenientia repe-

Martyrum
cultus.

παρ' ἐτέροις. Ἐπεὶ δὲ τῆς αὐτῆς ἡμῖν ὑποθέσεως προ-
λαβόντες ἐφήψαντο καὶ ἄλλοι, εὖ μοι δοκεῖ ἐπισκέψα-
σθαι δεῖν καὶ τὰ τούτοις πεποννημένα. Παραθήσω δὲ¹⁰
πρώτου Ἀριστοβούλου, τοῦ ἐξ Ἑβραίων φιλοσόφου,
τὰς οὕτως ἐχούσας φωνάς.^d

12 Φανερόν ὅτι κατηκολούθησεν ὁ Πλάτων τῇ καθ' ἡμᾶς 8
ARISTO- νομοθεσίᾳ, καὶ φανερός ἐστι περιειργασμένος ἕκαστα τῶν ἐν p. 664
BOY- αὐτῇ. Δηρμήνεται γὰρ πρὸ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως δι'
ΛΟΥ ἐτέρων, πρὸ τῆς Ἀλεξάνδρου καὶ Περσῶν ἐπικρατήσεως, τά
τε κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν τὴν ἐξ Αἰγύπτου τῶν Ἑβραίων ἡμε- 5
τέρων δὲ πολιτῶν, καὶ ἡ τῶν γεγονότων ἀπάντων αὐτοῖς
ἐπιφάνεια, καὶ κράτησις τῆς χώρας, καὶ τῆς ὅλης νομοθεσίας
ἐπεξήγησις, ὥς εὐδηλον εἶναι τὸν προειρημένον φιλόσοφον
εἰληφέναι πολλὰ· γέγονε γὰρ πολυμαθής, καθὼς καὶ Πυ- 10
θαγόρας πολλὰ τῶν παρ' ἡμῖν μετετέγκας εἰς τὴν ἑαυτοῦ b
2 δογματοποιίαν κατεχώρησεν. Ἡ δ' ὅλη ἐρμηνεία τῶν διὰ
τοῦ νόμου πάντων ἐπὶ τοῦ προσαγορευθέντος Φιλαδέλφου

c 7. δι] δὴ D. d. φωνάς] φωνὰς θετέον B.

p. 664. 2. πρὸ Δημητρίου—δι' ἐτέρων insititia putat Valckenærius
Diatr. de Aristob. p. 49. 3. πρὸ] πρὸς B. 4. τὴν ἐξ. τὴν ἐξ Αἰγ.]
τὴν ἐξ Αἰγ. ἐξ. B. 7. κράτησις] κατάσχεσις B. 8. ἐπεξήγησις]
ἐξήγησις B. 9. προειρημένον φιλόσοφον] Πλάτωνα B. qui om. γέγονε
γὰρ πολυμαθής. b. κατεχώρισεν] κατεχώρησεν C.F. ut Valckenær.
Diatr. de Aristob. p. 66.

riat. Et quoniam hoc ipsum argumentum ante nos alii quoque non-
nulli occuparunt, operæ pretium videtur, huc etiam ex eorum scriptis
aliqua transferre. Primus esto Aristobulus, Hebræus philosophus,
cujus verba hæc sunt ipsissima.

12 Satis constat, inquit, legum nostrarum instituta sequutum esse Pla-
tonem, et singula earum capita diligenter ac studiose perlegisse. Nam
etiam ante Demetrium illum Phalereum, adeoque ante Alexandri ac Per-
sarum imperium, ea jam omnia Græce ab aliis conversa fuerant, quibus
illa Hebræorum popularium nostrorum ex Ægypto migratio, tum eorum
series, quæ cœlitus ipsis evenere, promissæ regionis occupatio, et universæ
legis expositio continetur: nemini ut dubium esse possit, quin suos in
libros laudatus inde philosophus pleraque derivarit. Fuit enim is lectionis
plurimæ, quemadmodum et Pythagoras, qui e nostris selecta quoque per-
2 multa suis illis decretis inseruit. Post, regis Ptolemæi cognomento Phila-
delphi, avi tui tempore, qui omnes hoc in genere studio et magnificentia

βασιλέως, σοῦ δὲ προγόνου, προσενεγκαμένου μείζονα φιλο-⁵ ΑΡΙΣΤΟ-
τιμίαν, Δημητρίου τοῦ Φαληρέως πραγματευσαμένου τὰ ^{ΒΟΥ-}
περὶ τούτων. ^{ΔΟΥ}

3 Εἴτα μεταξύ τινὰ εἰπὼν, ἐπιφέρει λέγων,

Δεῖ γὰρ λαμβάνειν τὴν θείαν φωνὴν οὐ ῥητὸν λόγον, ἀλλ' ἔργων κατασκευὰς, καθὼς καὶ διὰ τῆς νομοθεσίας ἡμῖν ὅλην ¹⁰
τὴν γένεσιν τοῦ κόσμου Θεοῦ λόγους εἶρηκεν ὁ Μωσῆς.
Συνεχῶς γάρ φησιν ἐφ' ἐκάστου, Καὶ εἶπεν ὁ Θεός, καὶ ἐγέν-
⁴νετο. Δοκοῦσι δέ μοι περιειργασμένοι πάντα κατηκολουθη-
κέναι τούτῳ Πυθαγόρας τε καὶ Σωκράτης καὶ Πλάτων, λέ-
γοντες ἀκούειν φωνῆς Θεοῦ, τὴν κατασκευὴν τῶν ὅλων συν-
θεωροῦντες ἀκριβῶς ὑπὸ Θεοῦ γεγонуῖαν καὶ συνεχομένην ⁵
ἀδιαλείπτως. Ἔτι δὲ καὶ Ὀρφεὺς ἐν ποιήμασι τῶν κατὰ
τὸν Ἱερὸν Λόγον αὐτῷ λεγομένων οὕτως ἐκτίθεται περὶ τοῦ
διακρατεῖσθαι θεία δυνάμει τὰ πάντα, καὶ γενητὰ ὑπάρχειν, ¹⁰
καὶ ἐπὶ πάντων εἶναι τὸν Θεόν. Λέγει δ' οὕτως,

5 Φθέγγομαι οἷς θέμις ἐστὶ, θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι,

d

b 4. προσενεγκάμενον] προσενεγκαμένου D.F.G. ed. Steph. et rell. præ-
ter Vigerum.

7. τινὰ εἰπὼν ἐπιφέρει λέγων] ἐπιλέ' B. 12. ἐφ'
ἐκάστον om. B. qui mox om. καὶ ἐγένετο. c. δέ μοι] τε μοι D.

4. -θεωροῦντες] -θεωροῦντα B. 7. ἐν ποιήμασι—λεγομένων om. B.

9. θεία δυνάμει] δυνάμει θεία B. d. βεβήλοις Vossii margo.

superavit, integram eorum, quæ nostras ad leges pertinebant, omnium in-
terpretationem, præcipua Demetrii Phalerei totum negotium moderantis
opera elaborarunt.

3 Tum quibusdam interjectis, ita prosequitur.

Divinam quippe vocem accipere nos sic oportet, non ut sermonem ali-
quem conceptis inclusum expressumque verbis, sed ut operum ipsorum
molitionem, quo plane sensu creationem mundi universam legislator ille
Moses Dei vocem appellavit. Nam de singulis operibus ita pronuntiat,
⁴ Dixitque Deus, et factum est. Id quod ego, Pythagoram, Socratem, ac
Platonem cum nostra omnia curiose rimati essent, omnino sequutos ex-
istimo, cum sese Dei vocem exaudire dicerent, in illa universi molitionis,
quæ tam accurate a Deo perfecta, sui semper similis integraque persisteret,
contemplatione defixos. Quin etiam Orpheus in iis carminibus, quæ ad
Sacri Sermonis formam rationemque conscripsit, divina vi omnia contineri,
eademque ortum habuisse, et cunctis Deum præesse, hunc in modum
cecinit :

5 Fas quibus est narrabo : fores claudunto profani,

[389]
ΑΡΙΣΤΟ-
ΒΟΥ-
ΔΟΥ

φεύγοντες δικαίων θεσμούς, θείοιο τεθέντος
πᾶσι νόμου· σὺ δ' ἄκουε, φασσφόρου ἔκγονε Μήνης
Μουσαῖ· ἐξερέω γὰρ ἀληθεία· μηδέ σε τὰ πρὶν
ἐν στήθεσσι φανέντα φίλης αἰῶνος ἀμέρῃ,
εἰς δὲ λόγον θείον βλέψας τούτῳ προσέδρενε,
ἰθύνων κραδῆς νοερόν κύτος· εὖ δ' ἐπίβαινε
ἀτραπιτοῦ, μόνον δ' ἐσώρα κόσμοιο τυπωτὴν
ἀθάνατον. Παλαιὸς δὲ λόγος περὶ τοῦδε φαίνει,
εἰς ἔστ' αὐτοτελής, αὐτοῦ δ' ὕπο πάντα τελείται,
ἐν δ' αὐτοῖς αὐτὸς περινίσσεται, οὐδέ τις αὐτὸν
εἰσορᾷ ψυχῶν θνητῶν, νῶ δ' εἰσοράται.
Αὐτὸς δ' ἐξ ἀγαθῶν θνητοῖς κακὸν οὐκ ἐπιτέλλει
ἀνθρώποις· αὐτῷ δὲ χάρις καὶ μῖσος ὀπηδεῖ,
καὶ πόλεμος καὶ λοιμὸς ἴδ' ἄλγεα δακρυόεντα,
οὐδέ τις ἐσθ' ἕτερος· σὺ δὲ κεν βέα πάντ' ἐσορήσαιο,
αἱ κεν ἴδῃς αὐτόν· πρὶν δὴ ποτε δεῦρ' ἐπὶ γαίαν,

5

10

p. 665

5

10

b

d 3. τεθέντος] τιθέντος B.C.F.G.I. τιθέντος D. Supra δικέων Scali-
ger. pro δικαίων. 5. πᾶσιν ὁμοῦ G.I. Vossii margo. 6. ἔκγονε]
ἔκγονε B. 7. ἐξερέω] ἐξευνέπω B.E. ἐξευνέπω C.D.F.G. ἐξερέω D.
marg. ἐξευνέπω γὰρ μουσαῖς I. 9. ἐν στήθ.] ἐν om. I. φίλῃς D.
12. κραδῆς] κραδίας C. 13. τυπωτῇ] τυπωγῇ C.
p. 665. παλαιὸς—δείξω σοι om. B. 5. περινίσσεται] περινίπτε-
ται C. περινίσσεται F.G. 7. ψυχῶν] ψυχὴν I. νῶ] νόφ C.F. νόω D.
10. χάρις] χάριν C.F.G. v. seq. πόλεμον καὶ λοιμὸν οὐδ' (ἢδ' F. ἰδ' G.)
ἀ. δ. C.F.G. πόλεμον ... λοιμὸν D. πόλεμον—λοιμὸν I. b 2. ἐσορή-
σαιο] ἐσορήσο C.D.E.F.G.I.

Quis sanctæ leges odio, quas omnibus auctor
Ipse tulit posuitque Deus. Tu vero, micantis
O Iunæ Musæ nepos, hæc auribus hauri.
Namque ego vera canam. Tibi ne modo pristinus error
Æternæ invidet felicia sæcula vitæ.
Sed fixa potius divina oracula mente
Excipiens, casto penitus sub pectore condas.
Ergo age, carpe viam, solum interituque carentem
Suspiciens genitorem orbis. Quem talibus ecce
Prisca virum nobis olim monimenta loquuntur.
Unus, et ex sese Deus est, idem omnia condit,
Ac mundi late partes se fundit in omnes.
Mortales fugit ille oculos, animoque videtur.
Fonsque boni cum sit, nulli mala severior unquam
Ipse creat, licet hunc vitali gratia passu,
Cumque odio, bellumque, luesque, dolorque sequantur.
Hunc alius præter nemo est. Quem cernere terris

τέκνον ἐμὸν, δείξω σοι, ὅπηνίκα δέρκομαι αὐτοῦ	5	ΑΡΙΣΤΟ-
ἴχνη καὶ χεῖρα στιβαρὴν κρατεροῦ θεοῦ.		ΒΟΥ-
Αὐτὸν δ' οὐχ ὁρώ· περὶ γὰρ νέφος ἐστήρικται	10	ΛΟΤ
λοιπὸν ἐμοί· στᾶσιν δὲ δέκα πτυχαὶ ἀνθρώποισιν·	0	
οὐ γὰρ κέν τις ἴδοι θνητῶν μερόπων κραίοντα,		
εἰ μὴ μονογενὴς τις ἀπορρώξ φύλου ἄνωθεν	5	
Χαλδαίων· ἴδρις γὰρ ἔην ἄστροιο πορείης,		
καὶ σφαίρης κίνημ' ἀμφὶ χθόνα ὡς περιτέλλει,	10	
κυκλοτερές γ' ἐν ἴσφ, κατὰ δὲ σφέτερον κνώδακα·		
πνεύματα δ' ἥνιοχέι περὶ τ' ἡέρα καὶ περὶ χεῦμα	d	
νάματος· ἐκφαίνει δὲ πυρὸς σέλας ἱφίγενήτου.		
Αὐτὸς δὴ μέγαν αὖθις ἐπ' οὐρανὸν ἐστήρικται	5	
χρυσέφ' εἰνὶ θρόνῳ· γαίῃ δ' ὑπὸ ποσσὶ βέβηκε·		
χεῖρα δὲ δεξιτερὴν ἐπὶ τέρμασιν ὠκεανοῦ		
ἐκτέτακεν· ὁρέων δὲ τρέμει βάσις ἔνδοθι θυμῷ,	10	
οὐδὲ φέρειν δύναται κρατερόν μένος. "Εστί δὲ πάντως		
αὐτὸς ἐπουράνιος, καὶ ἐπὶ χθονὶ πάντα τελευτᾷ,	p. 666	

b 5. ἐμὸν] ἐμὴν C.F.G. Mox ὅπηνίκα τὰ D.F.G.I. 7. κρατεροῦ]
 κραταιοῦ C.D.E.F.G.I. c. δέκα πτυχαὶ] δεκάπτυχον B.C.D.E.F.G.I.
 πᾶσιν pro στᾶσιν conj. Hermannus. 3. θνητῶν] θνητὸν B. 11. κυκλο-
 τερές] κυκλοτέρης C. qui om. γ' eum F.G.I. Tum é. εἴσω B. d. περὶ
 χεῦμα] περὶ om. F.G. 2. σέλας ἱφίγενήτου] ἔλατα δὲ ἴφι γεννηθῇ B.
 σέλας τὰδ' ἱφίγενήθῃ C.F.G. τὰδ' ἴφι γεννηθῇ D. ἱφίγενήθῃ E. τὰδε ἱφι-
 γενήτου I. 6. χρυσέφ' χρυσίφ C. infra ποσσὶ B.C. 10. ὁρέων δὲ]
 ὁρέων τε C.F.G.I. δ' ὁρέων D. ult. πάντως] πάντων B.C.D.F.G.
 πάντῃ Theodoret.

Si prius extantem poteris, facile omnia cernes.
 Per me, si qua ejus sese vestigia forsan
 Obtulerint, molesve manus, tu, nate, videbis.
 Namque ipsum per se haud video, quod densa tuentem
 Impediat nubes, ac dena volumina tardent.
 Unus eum imperio mortalia fata regentem,
 Nosse aliquis potuit Chaldaeo a sanguine cretus:
 Norat enim, qua magnus iter sol flectat in orbem,
 Æquatosque habilis circumque immania terræ
 Pondera, sed proprio gyros convertat in axe:
 Et volucres effusus equos per cærule mundi
 Verset agens, aurasque obeat, pelagusque profundum,
 Et vivos rutili succendat luminis ignes.
 Ille igitur magni supra laquearia cœli,
 Immotus, solioque micat sublimis in aureo.
 Olli planta humiles subter premit ardua terras,
 Oceani extremos attingit dextera fines:
 Cujus inexhaustum quassi ab radicibus imis
 Ferre negant robur nutanti vertice montes.
 Ergo ut siderea nunquam discedat ab arce,
 Cuncta tamen nostris præsens molitur in oris,

ΑΡΙΣΤΟ-
ΒΟΥΤ-
ΔΟΥΤ

ἀρχὴν αὐτοὺς ἔχων, καὶ μέσσην, ἥ δὲ τελευτήν,
ὡς λόγος ἀρχαίων, ὡς ὑλογενῆς διέταξεν,
ἐκ θεοῦθεν γινώμαισι λαβὼν κατὰ δίπλακα θεσμόν.
Ἄλλως οὐ θεμιτὸν δὲ λέγειν· τρομέω δέ γε γνῖα,
ἐν νόφ. Ἐξ ὑπάτου κραίνει περὶ πάντ' ἐνὶ τάξει.
Ὡ τέκνον, σὺ δὲ τοῖσι νόοις πελάζεις, γλώσσην
εὖ μάλ' ἐπικρατέων· στέρνοισι δὲ ἔνθεο φήμην.

5

10

b

6 καὶ Ἄρατος δὲ περὶ τῶν αὐτῶν φησὶν οὕτως,

[390]

Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα, τὸν οὐδέποτ' ἄνδρες ἐώσω
ἄρρητον· μέσται δὲ θεοῦ πᾶσαι μὲν ἀγνυαί,
πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ἀγοραί, μεστὴ δὲ θάλασσα,
καὶ λιμένες, πάντῃ δὲ θεοῦ κεκρήμεθα πάντες.
Τοῦ γάρ καὶ γένος ἐσμέν· ὁ δ' ἥπιος ἀνθρώποισι
δεξιὰ σημαίνει, λαοὺς δ' ἐπὶ ἔργον ἐγείρει,
μιμνήσκων βιότοιο· λέγει δ' ὅτε βῶλος ἀρίστη
βουσί τε καὶ μακέλησι, λέγει δ' ὅτε δεξιὰ ὦραι
καὶ φυτὰ γυρῶσαι, καὶ σπέρματα πάντα βαλέσθαι.

5

10

c

5

10

p. 666. 3. μέσσον] μέσον B. μέσην C.F.G. μέσσην Theodoret.
5. ὑλογενῆς] ὀλογενῆς C.F.G. ὑδογενῆς Scaliger. 6. γινώμαισι] γινώ-
μῃσι B.C.F.G. γινώμοις I. Tum ἄλλως—φήμην om. B. b. πελάζεις
γλώσσην] πελάζεις μὴ δ' ἀπόγε C.D.F.G.I. 5. ἐκ διὸς] ἐκ θεοῦ δὲ B.

διὸς
ἐκ θεοῦ F. ἐκ θεοῦ G.I. Tum ἀρχώμεσθα B.C. ἀρχώμεσθα D. ἀρχό-
μεθα F. Infra ἐώσω B.C.D.E.F.G.I. c 3. ἀγείρει] ἐγείρει B. qui om.
λέγει δ' ὅτε—ἡμᾶς αἰρεσις. In I. ἔργα ἐγείρει μιμνήσκον β. λ. δ' ὅτε καὶ
β. α. 7. τε καὶ] τε om. I. καὶ μακέλησι—ὦραι om. D. 9. ὑγρῶ-
σαι] γυρῶσαι C.F.G.I. καὶ φ. υ. om. D.

Principium in sese, ac medium, finemque coercens.
Hæc prisci retulere viri, terraque creatus
Mortalis docuit, divino abs numine postquam
Hauserat, ac gemino tulerat viventia saxo.
Illa secus vulgare nefas: membrisque solutis,
Mecum animo volvens trepido, quippe ordine cuncta
Desuper ipse regit. Tu mentem advertito, fili,
Frænateque potens linguæ, rem pectore serva.

6 Quibus etiam hunc in modum Aratus accinit,

Ab Jove principium, nullo qui tempore nobis
Prætereundus erit: cujus late omnia numen
Compita, et omne forum, pontique profunda tumentis,
Atque omnes portus implet, nemoque potenti
Auxilio caruisse queat. Genus omnis ab illo
Quippe trahit: qui blanda homines pietate fovendo,
Lætæ ollis dat signa manu, populosque frequentes
Ultro operi accingit, vitæ dulcedine captos.
Ille bobus glebæ ingenium duroque ligoni
Utilis ante docet, necnon quo sidere tutum,
Et plantas scrobibus, semenque abscondere terra.

7 Σαφῶς οἶμαι δεδεῖχθαι, ὅτι διὰ πάντων ἐστὶν ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ. Καθὼς δὲ δεῖ σεσημάγκαμεν περιαιροῦντες τὸν διὰ τῶν ποιημάτων Δία καὶ Ζῆνα· τὸ γὰρ τῆς διανοίας αὐτῶν ἐπὶ Θεὸν ἀναπέμπεται· διόπερ οὕτως ἡμῖν εἴρηται. Οὐκ ἀπεικικότως οὖν τοῖς ἐπιζητουμένοις προενηνέγμεθα ταῦτα. Πᾶσι γὰρ τοῖς φιλοσόφοις ὁμολογεῖται, ὅτι δεῖ περὶ Θεοῦ διαλήψεις ὁσίας ἔχειν, ὃ μάλιστα παρακελεύεται καλῶς ἡ καθ' ἡμᾶς αἴρεσις. Ἡ δὲ τοῦ νόμου κατασκευὴ πᾶσα τοῦ καθ' ἡμᾶς περὶ εὐσεβείας τέτακται καὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας p. 667 καὶ τῶν λοιπῶν ἀγαθῶν τῶν κατὰ ἀλήθειαν.

9 Τούτοις ἐξῆς μεθ' ἕτερα ἐπιλέγει,

Ἐχομένως δ' ἐστὶν ὡς ὁ Θεὸς τὸν ὅλον κόσμον κατεσκεύακε, καὶ δέδωκεν ἀνάπαυσιν ἡμῖν διὰ τὸ κακόπαθον εἶναι πᾶσι τὴν βιοτὴν τὴν ἐβδόμην ἡμέραν, ἥ δὴ καὶ πρώτη φυσικῶς ἂν λέγοιτο φωτὸς γένεσις, ἐν ᾧ τὰ πάντα συνθεωρεῖται.

d. ὅτι] διότι C.D.F.G.I. Mox δεῖ pro δὴ C.D.E.F.G.I. et sic Vigeri margo. 2. Sensum hujus loci aperit Valckenær. D. de Aristob. p. 87.

3. τὸν διὰ] τὸν om. F. 6. ἐπιζητημένοις F.G. 8. ὅτι] διότι C.F. G.I. 10. ἡ δὲ τοῦ νόμου κατασκευὴ πᾶσα τοῦ] ὃ δὲ νόμος ὁ B.

p. 667. δικαιοσύνης—ἐγκρατείας] ἐγκρατείας—δικαιοσύνης B. qui mox om. τούτοις—ἐπιλέγει. 4. δ' ἐστὶν] γάρ ἐστιν B. Mox ὁ θεὸς ὃς

Valeken. de Aristob. p. 88. ὅλον κόσμον] κόσμον ὅλον C. 5. κατεσκεύακε] κατεσκεύασε F.G. δέδωκεν εἰς] δέδωκα B. εἰς om. C.D.

F.G.I. Vid. Clem. Alex. Str. VI. p. 810, 4. 6. κακόπαθον] κακοπαθὲς B. qui om. εἶναι πᾶσι.

7. τὴν βιοτὴν ἐβδόμην ἡμέραν] τῆς βιοτῆς τὴν ἐβδόμην B. βιοτὴν I.

7 Hæc illi, quibus vim divinam omnia permeare, clare, opinor, satis ac perspicue significant. Nam Jovem illum quidem, poetarum versibus celebratum, pure, uti decet, ac restricte accepimus, quod mens eorum ac sententia Deum spectet unum atque designet. Quæ nos caussa ratioque permovet, nobis ut hanc in disputationem, istuc orationis ac testimoniorum genus inferre merito posse videremur. In eo quippe philosophi omnes conveniunt, ut castas de Deo sanctasque notiones animo informandas esse præcipiant. Id quod præclare in primis instituti nostri vis ratioque docet. Imo ad religionis, justitiæ, temperantiæ, ac cæterorum id genus verorum bonorum possessionem et officia, lex apud nos tota revocatur.

9 Quibus idem post interjecta nonnulla subjungit,

Tum illud sane, consentaneum, inquit, ut qui hoc universum procrearat Deus, idem, quod ærumnis pluribus omnium vita conflictetur, diem nobis septimum ad requietem ultro concesserit. Quem sane diem, si naturam spectaveris, primum quandam lucis ortum, in qua cernantur universa,

ΑΡΙΣΤΟ-10 Μεταφέροντο δ' αὖν τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς σοφίας· τὸ γὰρ 10
 ΒΟΥ-
 ΛΟΥ πᾶν φῶς ἐστὶν ἐξ αὐτῆς. Καὶ τινες εἰρήκασι τῶν ἐκ τῆς b
 αἰρέσεως ὄντες τῆς ἐκ τοῦ Περιπάτου λαμπτήρος αὐτὴν ἔχειν
 τάξιν· ἀκολουθοῦντες γὰρ αὐτῇ συνεχῶς ἀτάραχοι κατα-
 11 στήσονται δι' ὅλου τοῦ βίου. Σαφέστερον δὲ καὶ κάλλιον 5
 τῶν ἡμετέρων προγόνων τις εἶπε Σολομῶν αὐτὴν πρὸ οὐρα-
 νοῦ καὶ γῆς ὑπάρχειν. Τὸ δὲ σύμφωνόν ἐστι τῷ προειρημένῳ.
 Τὸ δὲ διασαφούμενον διὰ τῆς νομοθεσίας ἀποπεπαυκέναι τὸν
 Θεὸν ἐν αὐτῇ, τοῦτο οὐχ, ὥς τινες ὑπολαμβάνουσι, μηκέτι 10
 ποιεῖν τι τὸν Θεὸν καθέστηκεν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ καταπεπαυκέναι c
 τὴν τάξιν αὐτῶν, οὕτως εἰς πάντα τὸν χρόνον τεταχέναι.
 12 Σημαίνει γὰρ ὡς ἐν ἑξ ἡμέραις ἐποίησε τὸν τε οὐρανὸν καὶ τὴν
 γῆν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, ἵνα τοὺς χρόνους δηλώσῃ, καὶ 5
 τὴν τάξιν προείπῃ τί τίνος προτερεῖ. Τάξας γὰρ, οὕτως
 αὐτὰ συνέχει καὶ [οὐ] μεταποιεῖ. Διασεσάφηκε δ' ἡμῖν
 αὐτὴν ἔννομον, ἕνεκεν σημείου τοῦ περὶ ἡμᾶς ἐβδόμου λόγου
 καθεστῶτος, ἐν ᾧ γινώσιν ἔχομεν ἀνθρωπίνων καὶ θείων πραγ- 10

b. ἐκ τῆς αἰρ. ὄντες τῆς om. B. τῆς ult. om. C.E.G.I. 2. λαμπτή-
 ρος] Vid. Valcken. de Aristob. p. 68. αὐτὴν] αὐτὸν C.F.G. 3. αὐ-
 τῇ] αὐτὴν B. 4. σαφέστερον—σημαίνει γὰρ ὡς om. B. 7. τὸ δὲ]
 τὸ δὲ G. 11. ποιεῖν τι] ποιεῖν τε C. c 2. οὕτως τε] τε om. C.
 F.G.I. 3. ἐν ἑξ—ἐν αὐτοῖς] εἴρηκε γὰρ Σολομῶν ἐν ἑξ ἡμέραις φησὶ
 πεποίηκε τὰ πάντα ὁ θεὸς B. 4. τὸν οὐρ.] τὸν τε οὐρ. C.F.G.I.
 7. οὐ μεταπ.] οὐ om. B.C.D.E.F.G.I. Μοχ διασεσάφηκε—πραγμάτων
 om. B. 8. ταύτην] αὐτὴν C.G.I. 9. λόγου om. C.F.G.

10 jure appellaris. Quod ipsum ad sapientiam quoque transferri possit, cum
 ex sapientia lux omnis oriatur. Ac nonnulli quidem Peripatetici, splendoris ei
 rationem vimque tribuere, quem qui constanter ac perpetuo sequuti fuerint,
 11 vitam illi totam sine ulla perturbatione traducunt. Eandem vero Salomon,
 e majoribus nostris unus, cœlo terraque priorem exitisse, non clarius
 modo, sed etiam melius statuit. Id quod admodum etiam cum superiore
 illo consentiat. Cæterum quod in eadem habetur lege, eo die acquiescisse
 Deum, id non, quomodo a plerisque, accipiendum est, quasi deinceps
 nihil omnino Deus efficiat; sed quod rerum omnium gradus et ordines
 absolverit, qui sui semper similes cum omni sæculorum perpetuitate pro-
 12 pagentur. Sex enim dierum spatio, cœlum terramque ab eo, quæque
 utriusque ambitu continentur, creata esse omnia significat, ut suum ejus-
 que tempus et ordinem, quo aliud quodque antecedit, aperiat. Quæ suo
 semel constituta loco, servat deinde semper, nec ulla ratione commutat.
 Quem eundem fixum nobis diem ac solennem esse voluit, quo rationis
 illius septenariæ quoddam quasi signum tolleretur, per quem in rerum

- 13 μάτων. Δι' ἐβδομάδων δὲ καὶ πᾶς ὁ κόσμος κυκλεῖται τῶν d ΑΡΙΣΤΟ-
ζωογονουμένων καὶ τῶν φανομένων ἀπάντων τὸ δὲ σάββατον ΒΟΥ-
αὐτὴν προσαγορεύεσθαι διερμηνεύεται ἀνάπαισις οὕσα. Δια- ΛΟΥ
σαφεί δὲ καὶ Ὅμηρος καὶ Ἡσίοδος, μετεληφότες ἐκ τῶν 5
ἡμετέρων βιβλίων, ἱερὰν εἶναι. Ἡσίοδος μὲν οὕτως,
Πρῶτον ἔην, τετράς τε, καὶ ἐβδόμη ἱερὸν ἡμαρ.
καὶ πάλιν λέγει, 10
Ἐβδομάτῃ δ' αὖτις, λαμπρὸν φάος ἡλείοιο.
14 Ὅμηρος δὲ οὕτως λέγει,
Ἐβδομάτῃ δ' ἤπειτα κατήλυθεν, ἱερὸν ἡμαρ. 15
καὶ πάλιν, p. 668
Ἐβδομον ἡμαρ ἔην, καὶ τῷ τετελεστο ἅπαντα.
καί,
Ἐβδομάτῃ δ' ἡοὶ λίπομεν ῥόον ἐξ Ἀχέροντος. 5
15 Τοῦτο δὴ σημαίνων, ὡς ἀπὸ τῆς κατὰ ψυχὴν λήθης καὶ κα-
[391] κίας ἐν τῷ κατὰ ἀλήθειαν ἐβδόμῳ λόγῳ καταλιμπάνεται τὰ

d 2. φανομένων ἀπάντων. τῷ δὲ] φανομένων τὸ B. φ. τὸ δὲ C. τὸ δὲ
D.E.I. Valckenærius de Aristob. p. 106. Scripseratne fortasse, τῷ δὴ
σάββατον αὐτὴν προσαγορεύεσθαι, ὃ διερμηνεύεται ἀνάπαισις. 4. δὲ καὶ]
δ' B. 5. μετεληφότες—βιβλίων om. B. 6. εἶναι] εἶναι ταύτην B.
8. ἔην] ἐν B.C. 10. λέγει om. B. 11. αὖτις] αὖτις C.I. αὖτις D.
13. Ὅμηρος δὲ οὕτω λέγει] καὶ Ὅμηρος B.
p. 668. 4. καὶ ἐβδομάτῃ—προείρηται om. B. 5. δὴ οἱ] δ' ἡοὶ C. et
sic infra, ubi δὴ om. B. 7. ψυχὴν] τὴν ψ. C.F.G.

- 13 humanarum divinarumque notitiam devenimus. Hebdomadarum enim
orbe, ipsa quoque tam animantium, quam plantarum omnium universitas
volvitur. Illum autem sabbatum, hoc est requiem appellamus. Quem
Hesiodus etiam atque Homerus, cum id nostris hausissent ex literis,
sacrum esse palam cecinerunt. Hesiodus quidem his versibus,
Lunæ extrema dies, tum quarta et septima sacra est.
Itemque,
Septima jamque dies, læti lux candida solis.
14 Homerus autem sequentibus,
Septima sacra dies reserato illuxerat orbi.
Atque iterum,
Septima lux aderat, qua cuncta exacta fuere.
Et,
Septima ubi orta dies, Acherontis liquimus undas.
15 Quo quidem versu id significat, illa vere septenaria ratione, quæ animæ
oblivionem vitiumque consequitur, repudiatis quæ ante placuerant, veri-

ΑΡΙΣΤΟ-
ΒΟΥ-
ΔΟΥ 16 προειρημένα, καὶ γινώσιν ἀληθείας λαμβάνομεν, καθὼς προεί- 10
ρηται. Λίνος δὲ φησιν οὕτως,

Ἐβδομάτῃ δ' ἡοὶ τετελεσμένα πάντα τέτυκται.

b

καὶ πάλιν,

Ἐβδόμη εἰν ἀγαθοῖς, καὶ ἐβδόμη ἐστὶ γενέθλη.

καὶ,

Ἐβδόμη ἐν πρώτοισι, καὶ ἐβδόμη ἐστὶ τελείη.

5

καὶ,

Ἑπτὰ δὲ πάντα τέτυκται ἐν οὐρανῷ ἀστερόεντι,
ἐν κύκλοισι φανέντ' ἐπιτελλομένοις ἐνιαυτοῖς.

10

Τὰ μὲν οὖν Ἀριστοβούλου τοιαῦτα. Ὅποια δὲ καὶ Ἐκλήμεντι περὶ τῆς αὐτῆς εἴρηται ὑποθέσεως, γνοίης ἂν διὰ τούτων·

13

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

Τὰ δ' ἐξῆς προσαποδοτέον, καὶ τὴν ἐκ τῆς βαρβάρου δι-
φιλοσοφίας Ἑλληνικὴν κλοπὴν σαφέστερον ἤδη παραστα-
τέον. Φασὶ γὰρ σῶμα εἶναι τὸν Θεὸν οἱ Στωϊκοί, καὶ πνεῦμα
κατ' οὐσίαν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὴν ψυχὴν. Πάντα παῦτα 5
ἄντικρυς εὐρήσεις ἐν ταῖς γραφαῖς. Μὴ γάρ μοι τὰς ἀλλη-

a 9. προειρημένα] ἴσ. προρημένα Vigeri margo. 11. δὴ φησιν]
δ' ἔφησιν C. b 3. καὶ ἐβδ.] καὶ om. B. 5. Ἐβδόμη] καὶ Ἐβδ.
C.D.F.G. Hunc versum om. B. 10. ἐπιτελλομένοις] ἐπιτελουμέ-
νοισι B. c. τὰ μὲν] τὰ μὲν οὖν C.F.G. τὰ μὲν οὖν περὶ I. usque ad
τοιαῦτα om. B. δὲ καὶ] δὴ καὶ B.F.G. 2. κλήμεντι—εἴρηται]
κλήμης—εἴρηκεν B. qui pro γνοίης—τούτων habet ἴδωμεν. d. τὸ δ'
ἐξῆς ἀποδοτέον Clem. 7. τὰς ἀλληγ.] τῆς ἀλληγ. C. τὰς om. F.

16 tatis, uti jam dictum est, cognitionem haurimus. Quibus hæc Lini affinia sunt;

Septima jamque dies, qua cuncta exacta, rubebat.

Itemque,

Omine læta dies est septima, septima rerum
Ortus, et eximias inter perfecta coruscat.

Et,

Omnia sidereo septena videntur in orbe,
Motibus et propriis certos volvuntur in annos.

Hæc Aristobulus. Quo eodem in genere, quæ Clementis nostri sen-
tentia fuerit, ex sequentibus intelliges.

Lib. 5.

c. 14.

p. 699, 9.

13

Verum quæ sequuntur, inquit, pertexamus, quæque Græci barbara ex
philosophia suffurati sint, in medium proferamus. Ac primum quidem
Stoici Deum ipsum, perinde ut animum, corpore ac spiritu suapte natura
constare definiunt. Quod utrumque in scripturis expressum reperies.
Nec enim mihi nunc sensus earum cogites allegoricos, cujusmodi ab eru-

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

γορίας αὐτῶν ἐννοήσης τανῦν ὡς ἡ γνωστικὴ παραδίδωσιν ἀλήθεια, εἰ ἄλλο τι δεικνύουσαι, καθάπερ οἱ σοφοὶ παλαισταὶ, ἄλλο μηνύουσιν. Ἄλλ' οἱ μὲν διήκειν διὰ πάσης τῆς 10 οὐσίας τὸν Θεόν φασιν, ἡμεῖς δὲ ποιητὴν μόνον αὐτὸν καλοῦ-
2 μεν καὶ λόγῳ ποιητὴν. Παρήγαγε δ' αὐτοὺς τὸ ἐν τῇ Σοφίᾳ p. 669 εἰρημένον, Διήκει δὲ καὶ χωρεῖ διὰ πάντων διὰ τὴν καθαρότητα· ἐπεὶ μὴ συνῆκαν λέγεσθαι ταῦτα ἐπὶ τῆς σοφίας τῆς πρω- 5 τοκτίστου τῷ Θεῷ. Ναί, φασίν· ἀλλὰ ὕλην ὑποτίθενται οἱ φιλόσοφοι ἐν ταῖς ἀρχαῖς, οἱ τε Στωϊκοὶ καὶ Πλάτων καὶ Πυθαγόρας ἀλλὰ καὶ Ἀριστοτέλης ὁ Περιπατητικὸς, οὐχὶ 3 δὲ μίαν ἀρχήν. Ἰστωσαν οὖν τὴν καλουμένην ὕλην ἅποιον 10 καὶ ἀσχημάτιστον λεγομένην πρὸς αὐτῶν, τὸ [μὴ τόδε, ἦ] μὴ ὄν πρὸς τοῦ Πλάτωνος εἰρῆσθαι, καὶ μὴ τι μυστικώτατα b μίαν τὴν ὄντως οὐσαν ἀρχὴν εἰδῶς, ἐν τῷ Τιμαίῳ αὐταῖς φησὶ λέξεσι,

Νῦν δὴ οὖν τό γε παρ' ἡμῶν ὧδε ἐχέτω· τὴν μὲν περὶ ἀπάντων,

d 7. ἐννοήσης] ἐννοήσεις B.D. 8. ὡς γν.—ἀλήθεια om. B. ἡ γνω-
στικῇ] οἱ γνωστικοὶ F. ἡ om. G. 9. δεικνύουσι] δεικνύουσαι B.C.F.
G.I. δεικνύουσα D. ult. μόνον] μὲν D.
p. 669. 4. ταῦτα ἐπὶ] τὰ ἐπὶ B.C.D.F.G.I. ταῦτα ἐπὶ Clem. 6. ὑπο-
τίθενται] ἀποτίθενται F.G. φιλόσοφοι] σοφοὶ C.F. 8. ἀλλὰ καὶ]
ἀλλὰ om. B. 10. δὲ τὴν] αὐτὴν B. οὖν τὴν C.D.F.G. 11. λεγο-
μένην] ἄκουσον δὲ πλάτωνος ἐν τῷ τιμαίῳ οὕτω φησί· νῦν δὴ οὖν τόγε B.
μὴ τόδε ἦ om. C. τολμηρὸν δὲ μὴ ὄν F.G. τολμηρὸν δὲ εἰ μὴ ὄν D.I.
In quibus latere videntur Clementina τολμηρότερον ἢ δὴ μὴ ὄν. b. γὰρ
τὴν] γὰρ om. C.F.G.I. 4. τὴν μὲν] τὴν μὲν γὰρ F. τὸν μὲν γὰρ G.

dita illa et sapienti veritate traduntur, si forte, (ut a peritis in luctatione fieri solet) aliud ostendant, aliud re ipsa exhibeant. At Deum illi naturam omnem permeare volunt, quem nos effectorem solum, et quidem verbo 2 effectorem esse dicimus. Quibus illud Sapientiæ imposuit, *Pervadit autem ac subit per omnia propter suam munditiam*: cum id de illa, quam Deus omnium principem creavit, sapientia, dictum esse non intelligerent. Esto, inquit: sed tamen philosophi, nec Stoici tantum, aut Plato, atque Pytha-
goras, sed etiam Aristoteles Peripateticus, materiam inter principia nume-
3 rant, non principium unum statuunt. Atqui sciant isti velim, materiam illam, quam omni et qualitate et figura carere dicunt, a Platone quoque non certum quid, sive id quod non est, appellatam esse, adeoque non ali-
quid: quod quidem mysticum valde ac reconditum censeri debet. Nam qui verum illud unum principium agnosceret, in Timæo hæc habet
ipsissima.

Sap. 7,
24.

Plato
Tim.
p. 48.

Nostra vero, inquit, ejusmodi ratio est. De universi seu principio seu princi-

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

εἴτε ἀρχὴν εἴτε ἀρχὰς, εἴτε ὅπῃ δοκεῖ τούτων πέρι, τὸ νῦν οὐδὲν ῥητέον, δι' ἄλλο μὲν οὐδὲν, διὰ δὲ τὸ χαλεπὸν εἶναι κατὰ τὸν παρόντα τρόπον τῆς διεξόδου δηλῶσαι τὰ δοκοῦντα.

- 4 "Ἄλλως τε ἡ λέξις ἡ προφητικὴ ἐκείνη, ἥ δὲ γῇ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος, ἀφορμὰς αὐτοῖς ὑλικῆς οὐσίας παρέσχη-¹⁰ται. ^cΝαὶ μὴν Ἐπικούρῳ μὲν ἡ τοῦ αὐτομάτου παρείσδυσις οὐ παρακολουθήσαντι τῷ ῥητῷ γέγονεν ἐντεῦθεν, Ματαιιότης ματαιοτήτων, τὰ πάντα ματαιιότης. Ἀριστοτέλει δὲ μέχρι σελήνης 5 ἐπῆλθε καταγαγεῖν τὴν πρόνοιαν ἐκ τοῦδε τοῦ ψαλμοῦ, Κύριε ἐν τῷ οὐρανῷ τὸ ἔλός σου, καὶ ἡ ἀλήθειά σου ἕως τῶν νεφελῶν. Οὐδέπω γὰρ ἀπεκαλύπτετο ἡ τῶν προφητικῶν δῆλωσις ¹⁰στηρίων πρὸ τῆς τοῦ Κυρίου παρουσίας. Τὰς τε αὖ μετὰ θάνατον κολάσεις καὶ τὴν διὰ πυρὸς τιμωρίαν ἀπὸ τῆς βαρ-
βάρου φιλοσοφίας ἥ τε ποιητικὴ πᾶσα μουσα, ἀλλὰ καὶ ἡ δ
'Ελληνικὴ φιλοσοφία ὑφείλετο. Πλάτων γοῦν ἐν τῷ τελευ-
ταίῳ τῆς Πολιτείας αὐταῖς φησὶ ταῖς λέξεσιν·

Ἐνταῦθα δὴ ἄνδρες ἄγριοι διάπυροι ἰδεῖν παρεστῶτες καὶ κατα- 5

b 5. τανῦν] τὸ νῦν B.C.D.G. τὸ νοῦν F. τὸν νῦν I. 6. δι' ἄλλο μὲν οὐδὲν om. B. et mox om. δέ. 8. δηλῶσαι] δηλώσει B. 10. αὐτοῖς] αὐτῶν B. c. παρέσχηται] παρέσχε B. παρέχεται καὶ μὴν F.G. ἐπικούρῳ etc.] ἐπίκουρος τὸ αὐτόματον παρεισῆξεν οὐ παρακολουθήσας τῷ ῥητῷ τῷ φάσκοντι B. ῥητῷ τῷ φάσκοντι item D. 3. ἐντεῦθεν] ἐνταῦθα F.G. 5. Ἀριστοτέλει] Ἀριστοτέλῃ C.F.G. 8. οὐδέ πο— ὑφείλετο om. B. 9. ἀποκεκάλυπτο Clem. d 3. αὐταῖς et mox ταῖς λέξεσι om. B. et mox om. διάπυροι. αὐτὸς φησὶ F. 5. καὶ καταμ.] καὶ om. B.C.F.G.I.

piis, quidve de iis sentiamus, in praesentia dicere omittendum, nec alia de causa, quam quod difficile sit, ea quam sequimur disputandi via, quae nobis hoc in genere videantur exponere.

- Gen. 1, 4 Cæterum, propheticum illud, Terra autem erat invisibilis et indigesta, fingendæ hujus materiæ occasionem iis dedit. Et Epicurus sane, ut casu ac fortuito omnia fieri diceret, in animum induxit, quod illius dicti vim non caperet, Vanitas vanitatum, omnia vanitas: quemadmodum Aristoteles, ut lunari orbe providentiam definiret, ex illo psalmo hausit, Domine in caelo misericordia tua, et veritas tua usque ad nubes. Neque enim ante Domini 5 adventum, propheticorum adhuc mysteriorum aperiebatur sententia. Jam luenda quoque post obitum supplicia, et illos ignium cruciatus, cum poetæ passim omnes, tum Græci etiam philosophi a barbara philosophia compilarunt. Plato quidem in ultimo de Republica disertis conceptisque 10 verbis,
Plato Rep. 10. p. 616.

Tum enimvero, inquit, feri homines, et aspectu ignei, audito mugitu, præsto

μανθάνοντες τὸ φθέγμα, τοὺς μὲν ἰδίᾳ παραλαβόντες ἦγον, τὸν δὲ Ἀριδαῖον καὶ τοὺς ἄλλους συμποδίσαντες χεῖράς τε καὶ πόδας, καὶ κεφαλὴν καταβαλόντες, καὶ ἐκδεύραντες, εἰλκον παρὰ τὴν ὁδὸν ἐκτὸς ἐπ' ἀσπαλάθων κνάπτοντες.

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

10

[392] Οἱ μὲν γὰρ ἄνδρες οἱ διάπυροι ἀγγέλους αὐτῷ βούλονται δηλοῦν, οἱ παραλαβόντες τοὺς ἀδίκους κολάζουσιν. Ὁ ποιῶν, φησὶ, τοὺς ἀγγέλους αὐτεῷ πνεύματα καὶ τοὺς λειτουργοὺς πῦρ φλέγον.

p. 670

6 Ἔπεται δὲ τούτοις τὴν ψυχὴν εἶναι ἀθάνατον. Τὸ γὰρ κολαζόμενον ἢ παιδευόμενον ἐν αἰσθήσει ὄν ζῇ, καὶ πάσχειν λέγεται. Τί δέ; Οὐχὶ οἶδεν ὁ Πλάτων καὶ πρὸς ποταμοὺς, καὶ τῆς γῆς τὸ βάθος, τὴν πρὸς τῶν βαρβάρων γέενναν κα- 5 λουμένην, Τάρταρον ποιητικῶς ὀνομάζων, Κωκυτὸν τε καὶ Ἀχέροντα καὶ Πυριφλεγέθοντα καὶ τοιαῦτά τινα εἰς τὴν παίδευσιν σωφρονίζοντα παρεισάγων κολαστήρια; Τῶν σμι- 10 κρῶν δὲ κατὰ τὴν γραφὴν, καὶ ἐλαχίστων τοὺς ἀγγέλους τοὺς

d 7. συμποδ.] παρασυμποδ. F.G. 8. καταβαλόντες] καταλαβόντες C. Tum καὶ ἐκδεύραντες om. B. et infra om. ἐπ' ἀσπ. κάμπτ. 10. κάμπτοντες] κνάπτοντες I. Ms. apud Viger. eum Clem. κνάπτοντες. Nihil ex E. h. l. enotavit collator meus. 11. ἄνδρες οἱ διάπυροι ἀγγέλους αὐτῷ βούλονται δηλοῦν] διάπυροι ἀγγελον δηλοῦσιν οἱ B. ult. ποιῶν] ποιῶν γὰρ B. λειτουργοὺς] λειτουργοὺς αὐτοῦ B.F.G.

p. 670. 2. ἢ παιδευόμενον om. B.C. 3. βούλονται] λέγεται B. λέγεται C.F.G. Clem. Tum τί δέ; οὐχὶ om. B. 4. καὶ ποταμοὺς] ποταμὸν B. qui mox om. τῆς et τό. καὶ ante ποτ. om. C. 5. πρὸς τῶν] πρὸς τὸν B. 7. κωκυτὸν] καὶ κ. C.F.G. 8. καὶ τὰ τοι.] τὰ om. C.F.G.I. καὶ τὰ om. D. Hinc usque ad ἡνίσσεται om. B. 10. σμι- κρῶν] μικρῶν F.G.

aderant, aliisque seorsum abductis, Aridæum ac cæteros, manibus simul ac pedibus cervicibusque constrictis, humi afflictos, et cute detracta, foris secus viam per medias raptabant aspalathos.

Nam isti quidem homines ignei, angelos apud eum significant, qui arreptos sceleratos puniunt: juxta illud, *Qui facit angelos suos spiritus, et ministros ignem urentem.*

Ps. 104, 4.

6 Ex quibus immortalem animum esse consequitur. Quod enim aut punitur, aut eruditur, id cum sensu præditum sit, vivat necesse est, etiam si pati dicatur. Quid porro? Nunquid etiam Plato, et ignis fluvios, et illam terræ altitudinem agnovit, quæ a barbaris geenna dicitur, quem ipse Tartarum poetice nominavit; Cocytum præterea, Acherontem, Pyriphlegethontem, et similia pœnarum loca generaue, quibus hominum mores castigantur, innox. Idem, quos ex scriptura habemus parvulorum ac minimorum angelos, qui Deum ipsum videant, et diligentem illam vigi-

v. Mat.
18, 10.

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

ὁρῶντας τὸν Θεόν, πρὸς δὲ καὶ τὴν εἰς ἡμᾶς δι' ἀγγέλων τῶν b
ἐφεστῶτων ἤκουσαν ἐπισκοπὴν ἐμφαίνων οὐκ ὀκνεῖ γράφειν·

Ἐπειδὴ πᾶσας τὰς ψυχὰς τοὺς βίους ἡρῆσθαι, ὥσπερ ἔλαχον, ἐν
τάξει προσιέναι πρὸς τὴν Λάχσειν, ἐκείνην δὲ ἐκάστω, ὃν εἴλετο 5
δαίμονα, τοῦτον φύλακα τοῦ βίου συμπέμπειν, καὶ ἀποπληρωτὴν
τῶν αἰρεθέντων.

Τάχα δὲ καὶ τῷ Σωκράτει τὸ δαιμόνιον τοιοῦτόν τι
ἡνίσσετο.

7 Ναὶ μὴν γεννητὸν εἶναι τὸν κόσμον ἐκ Μωσέως παραλα-10
βόντες ἐδογματίσαν οἱ φιλόσοφοι. Καὶ ὅγε Πλάτων ἀντι-
κρυσ εἶρηκε,

Πότερον ἦν ἀρχὴν ἔχων γενέσεως οὐδεμίαν, ἢ γέγονεν ἀπ' ἀρ-
χῆς τινὸς ἀρξάμενος; Ὅρατός τε γὰρ, ἀπτός τε, καὶ σῶμα ἔχει. c

Αὐθὶς τε ὁπόταν εἶπη, Τὸν μὲν οὖν ποιητὴν καὶ πατέρα τοῦδε
τοῦ παντὸς εὐρεῖν τε ἔργον, οὐ μόνον γεννητὸν ἔδειξε τὸν κόσμον,
ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτοῦ γεγονέναι σημαίνει, ὥς ἂν ἐκ μόνου γενο-5
8 μένου, καὶ ἐκ μὴ ὄντος ὑποστάντος. Γενητὸν δὲ καὶ οἱ
Στωϊκοὶ τίθενται τὸν κόσμον. Τόν τε ὑπὸ τῆς βαρβάρου

b. ἤκουσαν] ἄκουσον F. b 3. Ἐπειδὴ δ' οὖν] δ' οὖν om. C.D.F.G.I.
4. προσιέναι εἰς] προίεναι πρὸς C.F.G. προίεναι εἰς I. προείναι πρὸς Clem.
5. ἐκείνην] κινεῖν C.F.G.I. 7. καὶ ἀποπ.] κοινὸν ἀποπ. C.F.G. 8. τὸ
δαιμόνιον om. I. τοιοῦτον] τοιοῦτο C.F.G.I. c. ὁρατός τε γὰρ ὢν,
ἀπτός ἐστιν· ἀπτός τε ὢν, καὶ σῶμα ἔχει Clem. ἔχει] ἔχων F.G.
2. τε ὁπόταν] θ' ὅταν B. qui mox om. οὖν. 8. βαρβάρου] βαρβάρων B.

lemque curam, quæ a præsidibus ac tutelaribus angelis in nos derivatur,
aperiens, ita scribere non dubitat.

Plato
Rep.
p. 620.

Ubi autem, inquit, suum quæque vitæ genus, prout cuique sors obtigerat, animæ
omnes delegerint, tum easdem Lachesim convenire; hanc una cum singulis,
quem ipsimet dæmonem optaverint, eum vitæ custodem futurum emittere, cujus
etiam opera, quæ statuerint omnia, perficiantur.

7 Quod ipsum fortasse, attributum illud Socrati dæmonium innuebat.
Præterea, quem a Moyse acceperant, mundi ortum philosophi tradidere.
Quos inter Plato diserte,

Tim.
p. 28.

Semperne fuerit, inquit, nullo generatus ortu, an ortus sit sub aliquo temporis
principatu, quandoquidem cernitur, et tangitur, et est undique corporatus.

Itemque cum ait, Atque illum quidem effectorem ac parentem hujus uni-
versitatis, invenire difficile; non modo generatum esse mundum ostendit,
sed etiam ab ipso deo generatum esse declarat, quippe quem ab illo uno
8 satum, atque ex nihilo creatum esse velit. In qua de mundi ortu opinione
Stoici quoque versantur. Diabolum præterea, quem in barbara philo-

φιλοσοφίας θρυλούμενον διάβολον, τὸν τῶν δαιμόνων ἄρ-
χοντα, κακοεργὸν εἶναι ψυχὴν ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων ὁ 10
Πλάτων λέγει ταῖςδε ταῖς λέξεσι,

Ψυχὴν διοικοῦσαν καὶ ἐνοικοῦσαν τοῖς πάντῃ κινουμένοις, μὴ οὐδ
καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνάγκη διοικεῖν φάναι;

Τί μὴν;

Μίαν, ἢ πλείους; Πλείους, ἐγὼ ὑπὲρ σφῶν ἀποκρινοῦμαι. Δυοῖν
μὲν που ἔλαττον μῆδὲν τιθῶμεν, τῆς τε εὐεργέτιδος, καὶ τῆς τάναν-
τία δυναμένης ἐξεργάσεσθαι. 5

9 Ὅμοιός δὲ καὶ τῷ Φαίδρῳ τάδε γράφει,

Ἔστι μὲν δὴ καὶ ἄλλα κακὰ, ἀλλὰ τις θαύμων ἔμμεξε τοῖς πλεί-
στοις ἐν τῷ παρατίκῳ ἡδονῇ.

Ἀλλὰ καὶ τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων, ἀντικρὺς τὸ ἀποστολικὸν
δείκνυσιν ἐκεῖνο, Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλῃ πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, 10
ἀλλὰ πρὸς τὰ πνευματικὰ τῶν ἐν οὐρανοῖς, ὧδὲ πως γράφων,

10 Ἐπειδὴ γὰρ συνεχωρήσαμεν ἡμῖν αὐτοῖς εἶναι μὲν τὸν οὐρανὸν p. 671
πολλῶν μεστὸν ἀγαθῶν, εἶναι δὲ καὶ τῶν ἐναντίων, πλειόνων δὲ
τῶν μὴ μάχῃ, φανέν, ἀθάνατός ἐστ' ἡ τοιαύτη, καὶ φυλακῆς θαν- 5
μαστῆς δεομένη.

c 10. ψυχικὸν D. qui v. seq. διηκοῦσαν. 11. ταῖςδε ταῖς λέξεσι
om. B. ταῖς λ. C. d. οὐ καὶ τὸν] καὶ om. C.F.G. Tum ἀνάγκη
διοικεῖν B.C.F.G. διοικ. ἀν. edd. φάναι] φαίνεται D. 2. πλείους
sec. om. B.C.D.F.G.I. 5. ὁμοίως δὲ—φίλους λέγει om. B. Supra ἐξ-
εργάσασθαι Clem. et v. seq. ταῦτα pro τάδε.

p. 671. 3. μάχῃ δὴ] δὴ om. C.D.F.G.I. neque agnoscunt Clementis
ms. et ed. pr. 4. καὶ φυλακῆς] ὡς φ. C.F.G.

sophia toties appellari audis, dæmonum principem, maleficum animum
Plato vocat Legum decimo, his verbis:

Nunquid necesse est, animum, qui rebus omnibus quæ quoquo versum mo-
ventur, et moderetur, et insit, ipsum quoque cælum per sese moderari?

Plato
Legg.
p. 896.

Omnino.

Unumne autem, an plures? Plures certe, nam pro vobis respondere juvat.
Nec pauciores duobus recte posuerimus, beneficum alterum, alterum maleficum.

9 Idem in Phædro hæc habet:

Alia quoque mala sunt, at plerisque dæmon aliquis præsentem voluptatem
admiscuit.

id. Phæd.
p. 240.

Quin et Legum decimo, apostolicum illud plane repræsentat, Non est
nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus principes et
potestates, contra spiritualia eorum qui in cælis versantur, dum ita scribit,

Ephes.
6, 12.

10 Cum enim jam inter nos ita convenerit, ut cælum multis bonis, eorumque con-
trariis, et his quidem pluribus refertum esse fateamur; immortalis profecto pugna 906.
hæc sit oportet, et incredibili quadam cautione indigeat.

ΚΑΛ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

- 11 Κόσμον τε αἰθις τὸν μὲν νοητὸν οἶδεν ἡ βάρβαρος φιλο-
σοφία, τὸν δὲ αἰσθητὸν· καὶ τὸν μὲν ἀρχέτυπον, τὸν δὲ
εἰκόνα τοῦ καλοῦ παραδείγματος· καὶ τὸν μὲν ἀνατίθησι
μονάδι, ὡς ἂν νοητὸν, τὸν δὲ αἰσθητὸν ἐξάδι· γάμος γὰρ 10
παρὰ τοῖς Πυθαγορείοις, ὡς ἂν γόνιμος ἀριθμὸς, ἡ ἐξὰς b
καλεῖται. Καὶ ἐν μὲν τῇ μονάδι συνίστησιν οὐρανὸν ἀόρατον
καὶ γῆν ἀγίαν καὶ φῶς νοητόν· Ἐν ἀρχῇ γὰρ, φησὶν, ἐποίησεν
12 ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος. Εἰτ' ἐπι- 5
φέρει, Καὶ εἶπεν ὁ Θεός, γενέσθω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς. Ἐν
δὲ τῇ κοσμογονίᾳ τῇ αἰσθητῇ στερεὸν οὐρανὸν ἐδημιούργει,
τὸ δὲ στερεὸν αἰσθητὸν, γῆν τε ὁρατὴν καὶ φῶς βλεπόμενον.
Ἄρ' οὐ δοκεῖ σοι ἐντεῦθεν ὁ Πλάτων ζῶν ἰδέας ἐν τῷ νοητῷ 10
ἀπολείπειν κόσμῳ, καὶ τὰ εἶδη τὰ αἰσθητὰ κατὰ τὰ γένη
13 δημιουργεῖν τὰ νοητά; Εἰκότως ἄρα ἐκ γῆς μὲν τὸ σῶμα c
[393] διαπλάττεσθαι λέγει Μωσῆς, ὃ γηϊνόν φησιν ὁ Πλάτων
σκῆνος, ψυχὴν δὲ τὴν λογικὴν ἄνωθεν ἐμπνευσθῆναι ὑπὸ Θεοῦ
εἰς πρόσωπον. Ἐνταῦθα γὰρ τὸ ἡγεμονικὸν ἰδρύνσθαι λέ- 5
γουσι, τὴν διὰ τῶν αἰσθητηρίων ἐπισόδιον τῆς ψυχῆς ἐπὶ τοῦ
πρωτοπλάστου εἰσοδὸν ἐρμηνεύοντες, διὸ καὶ κατ' εἰκόνα καὶ

a 7. καὶ τὸν μὲν] καὶ om. C.D.F.G.I. 8. καλοῦ] καλουμένου Clem.
9. ἀντιτίθησι F. b. συνέστησεν D. 5. γενέσθω] γενηθήτω Clem.
7. δημιουργεῖ Clem. 11. τὰ γένη] τὰ om. C.G. καὶ τὰ γ. Clem.
κατὰ γένους F.

- 11 Similiter mundum agnoscit barbara philosophia duplicem, alterum in-
telligentia, alterum sensu perceptum: e quibus archetypus ille sit, hic vero
præclari exemplaris imago. Ac priorem quidem illum, quod mente perci-
piatur, unitati, hunc vero qui sensus movet, senario attribuit. Nam et
apud Pythagoreos, senarius tanquam genitilis numerus, conjugium vo-
catur. Ergo in unitate cælum illud, quod in oculos non cadit, terramque
sanctam, et lucem mente perceptam constituit. In principio enim, inquit,
12 fecit Deus cælum et terram: terra autem erat invisibilis. Quibus deinde
subjungit, Et dixit Deus, fiat lux, et facta est lux. At in ea mundi pro-
creatione, quam sensus attingit, solidum cælum condidit; (quicquid autem
est solidum, idem quoque sensus movet,) terramque simul ac lucem, quæ
oculis cernerentur. Num tibi hoc Plato sequutus videtur, dum animan-
tium ideis in eo mundo, quem sola mens capit, relictis, formas illas, quæ
13 in sensum cadunt, pro spiritalium generum varietate molitur? Jure ergo
Moses concretum ex terra corpus esse docet, quod terrenum a Platone
tabernaculum vocatur: animum ratione præditum cælitus a Deo *in faciem*
inspiratum. Hic enim principis illius facultatis sedem esse volunt, adven-
titium illum animi primum in parentem per sensus ingressum interpretati.

14 καθ' ὁμοίωσιν [Θεοῦ] τὸν ἄνθρωπον γεγονέναι. Εἰκὼν μὲν γὰρ Θεοῦ λόγος ὁ θεῖος καὶ βασιλικὸς, ἄνθρωπος ἀπαθήσ' εἰκὼν 10 δ' εἰκόνας ἀνθρώπινος νοῦς. Ἐτέρῳ δ' εἰ βούλει παραλαβεῖν ὀνόματι τὴν ἑξομοίωσιν, εὖροις ἂν παρὰ τῷ Μωσῇ ἀκολουθίαν ὀνομαζομένην θείαν. Φησὶ γὰρ, Ὅπισω Κυρίου τοῦ Θεοῦ ὑμῶν πορεύεσθε, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φυλάξατε. Ἀκόλουθοι δ', οἶμαι, καὶ θεραπευταὶ Θεοῦ πάντες οἱ ἐνάρετοι. 5

15 Ἐντεῦθεν δ' οἱ μὲν Στωϊκοὶ τὸ τέλος τῆς φιλοσοφίας τὸ ἀκολούθως τῇ φύσει ζῆν εἰρήκασι, ὁ Πλάτων δὲ ὁμοίωσιν Θεῷ, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ παρεστήσαμεν Στρωματεῖ, Ζήνων τε ὁ Στωϊκὸς παρὰ Πλάτωνος λαβὼν, ὁ δὲ ἀπὸ τῆς βαρβάρου 10 φιλοσοφίας, τοὺς ἀγαθοὺς πάντας ἀλλήλων εἶναι φίλους λέγει. Φησὶ γὰρ ἐν τῷ Φαίδρῳ Σωκράτης,

Ὡς οὐχ εἴμαρται κακὸν κακῷ φίλον εἶναι, οὐδ' ἀγαθὸν ἀγαθῷ p. 672 μὴ φίλον.

16 Ὅπερ καὶ τῷ Λύσιδι ἀπέδειξεν ἱκανῶς, ὡς ἐν ἀδικίᾳ καὶ

c 8. θεοῦ om. C.F.G.I. cum Clem. 9. ὁ θεῖος] ὁ om. Clem. 10. ἀν-
θρώπινος] ἀνθρώπινος C.D.F.G. Clem. d. Μωσεί G. ἀκολ.] τὴν

ἀκολ. Clem. 2. ἡμῶν πορεύεσθε D. qui mox φυλάξασθε. 3. πο-
ρεύεσθε F.G. 9. τε ὁ] δὲ ὁ Clem. 10. ἀπὸ τῆς] τῆς om. F.

12. φησὶ γὰρ—σωκράτης] ἀλλὰ καὶ Σωκράτης φησὶν ἐν τῷ φαίδρῳ B.
ult. κακὸν κακῷ] κακῷ κακὸν C.F.G. Supra ἡμαρται D.

p. 672. ὅπερ] ὥσπερ D. 2. Λύσιδι ἀπέδειξεν] λυσία διαπέδειξεν D.
Λυσία item Clemens. λυσίῳ I.

Quocirca hominem etiam, ad imaginem et similitudinem Dei factum esse.

14 Imago enim Dei, ratio divina et regia, homo non patibilis: humanæ autem imaginis imago, mens. Quam similitudinem si alio vocabulo expressam cupis, divinam quandam assecutationem a Mose appellatam reperies; ait enim? *Post Dominum Deum vestrum ambulate, et mandata ejus custodite.* Assecutores autem, opinor, cultoresque Dei sunt, quicunque virtute præstant.

f. Deut.
13, 4.

15 Atque hinc Stoici philosophiæ finem esse dixerunt, congruenter naturæ convenienterque vivere, Plato vero ipsammet cum Deo similitudinem, ut Stromate secundo jam ostendimus. Quin et Zeno Platonem, et barbaram philosophiam sequutus Plato, bonos omnes inter sese amicos esse dixerunt. Socrates enim in Phædro nefas esse ait, ut vel malo malus amicus sit, aut 16 bonus bono non amicus. Quod ipsum in Lyside, fuse admodum ostendit, ubi amicitiam cum injustitia et improbitate coli nullo modo posse con-

Plato
Phædr.
p. 255.
id. Lys.
p. 214.

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

πονηρία οὐκ ἂν ποτε σωθείη φιλία. Καὶ ὁ Ἀθηναῖος ξένος ὁμοίως φησί,

Πρᾶξις εἶναι φίλην καὶ ἀκόλουθον Θεῷ καὶ ἔνα λόγον ἔχουσιν 5
ἀρχαῖον, ὅταν τὸ μὲν ὁμοιον τῷ ὁμοίῳ μετρίῳ ὄντι φίλον ᾖ, τὰ δὲ
ἄμετρα οὔτε τοῖς ἀμέτροις, οὔτε τοῖς ἐμμέτροις· ὁ δὲ Θεὸς ἡμῶν
πάντων χρημάτων μέτρον ἂν εἴη. 10

17 Εἴτα ὑποβὰς ἐπάγει Πλάτων,

Πᾶς γὰρ δὴ ἀγαθὸς ἀγαθῷ ὅμοιος, κατὰ τοῦτο δὲ καὶ Θεῷ εἰκὼς ἢ
ἀγαθῷ τε παντὶ φίλος ὑπάρχει καὶ Θεῷ.

Ἐνταῦθα γενόμενος, κἀκείνου ἀνεμνήσθην· ἐπὶ τέλει γὰρ
τοῦ Τιμαίου λέγει,

Τῷ κατανοομένῳ τὸ κατανοοῦν ἐξομοιωσαὶ δεῖν κατὰ τὴν ἀρ-5
χαλαν φύσιν ὁμοιώσαντα δὲ τέλος ἔχειν τοῦ προτεθέντος ἀνθρώπου
ὑπὸ θεῶν ἀρίστου βίου πρὸς τε τὸν παρόντα καὶ τὸν ἔπειτα χρόνον.

18 Καὶ μετὰ βραχεία ἐπιλέγει·

Ἀδελφοὺς δ' εἶναι ἡμᾶς, ὥς ἂν τοῦ ἐνὸς Θεοῦ ὄντας καὶ 10
ἐνὸς διδασκάλου, φαίνεται· πού καὶ Πλάτων καλῶς ᾧδ' ὅπως,

Ἔστ' ἂν γὰρ πάντες οἱ ἐν τῇ πόλει ἀδελφοὶ, ὥς φήσομεν πρὸς

a 5. φίλην] φίλον D. καὶ α. θεῷ] καὶ om. C.F.G. Tum θεοῦ B.
6. ὅταν τὸ μὲν—ἔπειτα χρόνον om. B. 8. ἐμμέτροις] τοῖς ἐμ. C.F.G.
Clem. 10. Πλάτων] πάλιν C.D.F.G. b. φίλος] φίλῳ I. 4. κατα-
νοοῦν] κατανοούμενον C.F.G. 11. Πλάτων] ὁ Πλ. B. 12. καλῶς]
καλῶν Clem. μὲν γὰρ] γὰρ om. F.G.

firmat. Similiter hospes ille Atheniensis.

Rem Deo per jucundam esse docet, eique congruentem, cujus una quaedam sit
ac per vetusta ratio; ut simili quidem, si modo erit modicum, simile amicum sit;
immodica vero nec inter sese, nec modicis amica esse possint: Deus ipse denique
rerum nobis omnium mensura statuatur.

17 Quibus haec deinceps Plato subjungit,

Bonus enim omnis bono similis est; qua re uti ad Deum etiam accedit, ita non
boni tantum omnis, sed ipsius quoque Dei amicus est.

Tim. Qui mihi locus alterum illum sub Timæi finem in memoriam revocat,
p. 90 d. ubi docet,

Hoc cuius agendum esse, ut intelligentiæ, vim rei perceptæ, quatenus pristinæ
naturæ ratio postulet, similem efficiat: quod ubi perfecerit, tum eum vitæ optimæ
hominibus a diis propositæ, finem obtinere, qui non præsens modo tempus, sed
etiam futurum complectatur.

18 Hæc Clemens. Qui paucis interjectis addit quæ sequuntur:

p. 705, 25. Quin etiam fratres esse nos, tanquam unius Dei filios, ac discipulos
præceptoris unius, Plato satis declarare visus est, hunc in modum:

Rep. 3. Quotquot, inquit, in civitate versamini, (sic enim hanc iis fabulam pertexemus,) p. 415.

Plat.
Legg.
p. 716.

Tim.
p. 90 d.

αὐτοὺς μυθολογοῦντες. Ἄλλ' ὁ θεὸς πλάττων, ὅσοι μὲν ὑμῶν c
 ἱκανοὶ ἄρχειν, χρυσὸν ἐν τῇ γενέσει συνέμιξεν αὐτοῖς, διδ' τιμιώτα-
 τοὶ εἰσιν· ὅσοι δὲ ἐπίκουροι, ἄργυρον· σίδηρον δὲ καὶ χαλκὸν τοῖς 5
 γεωργοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις δημιουργοῖς.

- 19 Ὅθεν ἀνάγκη φησὶ γεγονέναι, ἀσπάζεσθαι τε καὶ φιλεῖν
 τούτους μὲν ταῦτα ἐφ' οἷς γνῶσις, ἐκείνους δὲ ἐφ' οἷς δόξα.
 Ἴσως γὰρ τὴν ἐκλεκτὴν ταύτην φύσιν γνώσεως ἐφιεμένην 10
 μαντεύεται· εἰ μὴ τι τρεῖς τινὰς ὑποτιθέμενος φύσεις, τρεῖς d
 πολιτείας, ὡς ὑπέλαβόν τινες, διαγράφει, καὶ Ἰουδαίων μὲν
 ἀργυρᾶν, Ἑλλήνων δὲ τὴν τρίτην, Χριστιανῶν δὲ, οἷς ὁ
 20 χρυσὸς ὁ βασιλικὸς ἐγκαταμέμικται, τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Τόν 5
 τε Χριστιανῶν βίον ἐμφαίνων κατὰ λέξιν γράφει ἐν τῷ
 Θεαιτήτῳ·

Λέγωμεν δὴ περὶ τῶν κορυφαίων· τί γὰρ ἂν τις τοὺς γε φαύλως
 διατρέβοντας ἐν φιλοσοφίᾳ λέγοι; Οὗτοι δέ που οὔτε εἰς ἀγορὰν 10
 ἴσασι τὴν ὁδὸν, οὔτε ὅπου δικαστήριον ἢ βουλευτήριον ἢ τι κοινὸν
 ἄλλο τῆς πόλεως συνέδριον, νόμους δὲ καὶ ψηφίσματα λεγόμενα ἢ

c 2. ὅσοι καὶ ὑμῶν D. 6. δημιουργοῖς om. B. qui mox om. γεγο-
 νέναι. Tum ἀνάγκην F. 9. ἢ δόξα] ἢ om. B.C.F.G.I. Mox γὰρ om.
 Clem. 11. μὴ τις] μὴ τι B.C.D.F.G. Clem. ὑποτιθέμενος] ὑπο-
 θέμενος C. d 3. Χριστιανῶν] Χριστιανὴν B.C.D.F. Χριστιανοὶ I. ἴσ.
 add. τὴν χρυσὴν inquit Vigerus in marg. infra Χριστιανὸν B.C. Clem.
 4. ὁ χρυσὸς] om. Clem. 7. τῶν κορ.] τῶν om. F. 8. τοὺς γε]
 τοὺς τε D. τοῦσδε I. τούτους B. qui mox ἐν φιλ. διατρ. 9. δέ που]
 δὴ που B. που om. C.F.G. 12. λεγόμενα om. D. λεγόμε. ἢ γεγραμ.
 om. E. λεγόμενα ἢ om. F.G. Clem.

fratres estis omnes. Verum fictor ille deus, qui ex vobis ad imperandum apti
 essent, aurum iis dum procrearentur, admiscuit, ex quo plurimum dignitatis con-
 sequenti sunt. Qui vero ad operam aliis navandam idonei forent, his argentum
 aspersit: agricolis denique ac cæteris opificibus ferrum atque æs infudit.

- 19 Ex quo id necessario consequens esse ait, ut alii quæ ad cognitionem
 pertinent, quæ sunt opinionis alii complectantur ac diligant. Forte enim
 naturam illam eximiam et cognitionis avidam præsentit: nisi potius triplici
 hoc naturarum discrimine, tria rerumpublicarum genera, ut nonnulli opi-
 nantur, informat: ut Judæorum quidem argenteam, Græcorum tertiam,
 Christianorum, quibus aurum illud plane regium, Sanctus, inquam,
 20 Spiritus infusus est, auream appellarit. Sane quidem Christianorum ipse
 vitam his in Theæteto verbis expressit:

Dicamus igitur, inquit, de summis illis philosophandi principibus: quid enim
 eos moremur, qui philosophiæ studio perperam abutuntur? Viam illi quæ in
 forum ducat ignorant: ubi vel exerceantur judicia, vel senatus, vel publicum
 aliud civitatis concilium habeatur nesciunt: leges ac plebiscita, neque dum pro-

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

γεγραμμένα οὔτε ὁρῶσιν οὔτε ἀκούουσι. Σπουδαὶ δὲ ἑταιρειῶν καὶ p. 673
 σύνοδοι (ἐπ' ἀρχὰς) καὶ σὺν αὐλητρίσιν κῶμοι, οὐδὲ ὄναρ πράττειν
 προσίσταται αὐτοῖς. Εὖ δὲ ἢ κακῶς τί γέγονεν ἐν πόλει, ἢ τί τῷ
 κακόν ἐστι γεγονὸς ἐκ προγόνων, μᾶλλον αὐτοὺς λέληθεν ἢ οἱ τῆς 5
 θαλάσσης λεγόμενοι χόες. Καὶ ταῦτα οὗθ' ὅτι οὐκ οἶδεν, οἶδεν.
 [394] ἀλλὰ τῷ ὄντι τὸ σῶμα μόνον ἐν τῇ πόλει κεῖται αὐτοῦ καὶ ἐπιδημεῖ,
 αὐτὸς δὲ πέταται, κατὰ Πίνδαρον, τὰ γὰς ὑπένερθεν, οὐρανοῦ τε 10
 ὑπὲρ ἀστρονομῶν, καὶ πᾶσαν πάντῃ φύσιν ἐρευνώμενος. b

21 Πάλιν αὖ τῷ τοῦ Κυρίου ῥητῇ τῷ, "Εστω ὑμῶν τὸ ναὶ, ναὶ,
 καὶ τὸ οὐ, οὐ, ἐκεῖνα ἀπεικαστέον, Ἀλλά μοι ψευδὸς τε συγχωρῇ-
 σαι, καὶ ἀλήθειαν ἀφανίσαι οὐδαμῶς θέμις. Τῇ τε περὶ τοῦ 5
 ὁμόσαι ἀπαγορεύσει συνάδει ἥδε ἢ ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων
 λέξις, "Επαινός τε ὄρκος τε περὶ παντὸς ἀπέστω. Καὶ τὸ σύν-
 ολον Πυθαγόρας καὶ Σωκράτης καὶ Πλάτων λέγοντες ἀκούειν
 φωνῆς Θεοῦ, τὴν κατασκευὴν τῶν ὄλων θεωροῦντες ἀκριβῶς 10
 ὑπὸ Θεοῦ γεγονυῖαν καὶ συνεχομένην ἀδιαλείπτως, ἀκηκόασιν c

p. 673. σπουδαὶ δὲ ἑταιρικῶν] ἑταιριῶν δὲ σπουδαὶ B. qui mox καὶ pro ἡ.
 ἑταιρειῶν F.G. ἑταιριῶν I. ἐπ' ἀρχὰς om. Steph. mss. cum Clem. 2. ἢ
 σὺν D.F.G. 3. προϊστάται] ἐπίστανται B. προσίσταται Clem. et Eu-
 seb. supra p. 602 d 5. αὐτοῖς—τὸ σύνολον om. B. κακῶς] καλῶς D.
 4. τι pr.] τις C.F.G.I. 6. ἢ οἱ] οἱ om. C.F.G. 7. οἶδεν οἶδεν] οἶδεν
 οὐδὲν C.F.G. 8. μόνον ἐν τῇ πόλει om. D.E.F.G. Mox om. D. αὐ-
 τοῦ καί. 9. αὐτὸς δὲ] δὲ om. C. qui mox τὰ γῆς cum F.G. τὰ γὰς D.
 Vulg. om. τά. τὸν γὰς I. 10. ὑπὲρ] καὶ ὑπὲρ F. ἀστρονομῶν]
 ἀστρων νομῶν D. b 2. ὑμῶν] ὑμῖν C.F.G. ἐκεῖνα] ἐκείνο F.G.I.
 Clem. 3. συγχωρῆσαι] τε χωρῆσαι D. τε συγχ. F.G.I. Clem. 4. ἀλ-
 θὲς Clem. τῇ τε] τε om. F.G. 8. Πυθαγόρας] Πυθαγόρας τε καὶ B.
 II. καὶ Clem. 11. ἀδιαλείπτως om. B. Tum ἀκηκόασιν γὰρ Clem.

mulgantur, audiunt; neque perscripta cum fuerint, omnino vident: sodalitorium
 ad magistratus creandos factiones, conventus, et comessationes cum tibicinis;
 horum ipsis quicquam facitare, ne per somnium quidem in mentem venit.
 Rectene, an secus factum in civitate quid fuerit: num cuiquam mali a maioribus
 aliquid obvenierit, magis ipsos latet, quam numerus, quod aiunt, arenarum. Atque
 hæc ille omnia sic ignorat, ut eadem abs sese ignorari nesciat: sed re vera solum
 ejus corpus in civitate versatur et habitat; ipse quidem interea, (ut cecinit Pin-
 darus) supra terram evolat, rerumque cælestium rationes astronomiæ vi enucleat,
 naturamque adeo totam penitus investigat.

21 Jam vero cum hoc Domini dicto, *Sit sermo vester, est, est; non, non,*
 alterum illud conferri possit, At mihi nec falsum concedere, nec verum
 perimere ullo modo fas est. Et cum interdicto nobis jurejurando, con-
 gruit illud decimi Legum, *In omni re laus et juramentum abesto.* Et Py-
 thagoras quidem, Socrates, atque Plato, qui Dei se vocem exaudire confir-
 mant, dum fabricam hujus universi, quam divina manus et perfecte elabo-

Plato
 Legg.
 p. 917 c.

τοῦ Μωσέως λέγοντος, Εἶπε καὶ ἐγένετο, τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ
22 ἔργον εἶναι διαγράφοντος. Ἐπὶ τε τῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ
χοῦς διαπλάσεως ἰστάμενοι, γήϊνον μὲν οἱ φιλόσοφοι παρ' 5
ἕκαστα τὸ σῶμα ἀναγορεύουσιν, Ὁμηρος δὲ οὐκ ὀκνεῖ ἐν
κατάραις μέρει τίθεσθαι, τὸ,

Ἄλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδαρ καὶ γαῖα γένοισθε.

Καθάπερ Ἡσαΐας, Καὶ καταπατήσατε αὐτοὺς, λέγων, ὡς πη- 10
23 λόν. Καλλιμάχος δὲ διαρρήδην γράφει, d

Ἦν κείνος οὐνιαντὸς, ᾧ ποτὲ πτηνὸν
καὶ τοῦν θαλάσση καὶ τὸ τετράπουν οὕτως
ἐφθέγγεθ', ὡς ὁ πηλὸς ὁ Προμηθέως.

Πάλιν τε ὁ αὐτὸς,

5

——— Εἴ σε,

ἔφη,

Προμηθεὺς

ἐπλασε, καὶ πηλοῦ μὴ ἐξ ἐτέρου γέγονας.

Ἡσιόδός τε ἐπὶ τῆς Πανδώρας λέγει,

Ἦφαιστον δὲ κέλευσε περικλυτὸν ὅττι τάχιστα
γαῖαν ὕδει φύρειν, ἐν δ' ἀνθρώπου θέμεν αὐδὴν,
καὶ νόον.

10

c 5. οἱ φιλ. παρ' ἐκ. om. B. οἱ om. F. 6. οὐκ ὀκνεῖ om. B. qui
mox τίθεται. 7. τίθεσθαι] θέσθαι Clem. d 2. ἦν ἐκείνος ἐνιαντὸς D.
ἐκείνος F.G. 3. καὶ τὸ] τὸ om. D.F.G. 4. ὁ om. D. 9. δὲ]
τε D.F.G.I. Clem. 10. δὲ κέλ.] δ' ἐκέλ. C.D. 12. ὕδει] ἔδει B.
qui om. ἐν δ'—νόον. φύσιν I. pro φύρειν.

ravit, et conservat perpetuo, contemplantur; illud omnino Mosis audiere,
22 Dixit, et factum est, quo Dei vocem opus ipsum esse declarat. Dum autem
in illa hominis ex pulvere molitione versantur, terrenum passim philosophi
corpus appellant: Homerus vero id etiam imprecationis loco ponere non
dubitāt,

At vos in terram cuncti redeatis, et undam.

23 Quemadmodum Isaias dum ait, *Et conculcate ipsos quasi lutum.* Et Calli-
machus diserte,

Erat annus ille, quo volantium cæstus,
Et qui sub undis, atque quadrupes, vocem
Sic proferebat, ut lutum Promethei.

Idemque rursus,

si te ipse Prometheus
Finxit, et ex alio non dedit esse luto.

Hesiodus autem de Pandora,

Vulcanumque jubet terram perfundere lympha
Protinus, atque hominis cum voce infundere mentem.

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

- 24 Πῦρ μὲν οὖν τεχνικόν, ὁδῶ βαδίζον εἰς γένεσιν, τὴν φύσιν p. 674
 ὀρίζονται οἱ Στωϊκοί· πῦρ δὲ καὶ φῶς ἀλληγορεῖται ὁ Θεός,
 καὶ ὁ Λόγος αὐτοῦ πρὸς τῆς γραφῆς. Τί δέ; Οὐχὶ καὶ
 Ὅμηρος παραφράζων τὸν χωρισμὸν τοῦ ὕδατος ἀπὸ τῆς γῆς 5
 καὶ τὴν ἀποκάλυψιν τὴν ἐμφανῇ τῆς ξηρᾶς ἐπὶ τῆς Τηθύος
 καὶ τοῦ Ὠκεανοῦ λέγει,

Ἦδη γὰρ δηρὸν χρόνον ἀλλήλων ἀπέχονται
 εὐνῆς καὶ φιλότητος ;

- 25 Πάλιν τὸ δυνατόν ἐν πᾶσι προσάπτουσι καὶ οἱ παρ' Ἑλλήσι 10
 λογιώτατοι τῷ Θεῷ. Ὁ μὲν Ἐπίχαρμος, Πυθαγόρειος δὲ
 ἦν, λέγων,

Οὐδὲν ἐκφεύγει τὸ θεῖον, τοῦτο γινώσκειν σε δεῖ·
 αὐτός ἐστ' ἁμῶν ἐπόπτης, ἀδυνατεῖ δ' οὐδὲν Θεός.

Ὁ μελοποιὸς δέ,

Θεῷ δυνατόν ἐκ μελαίνας
 νυκτὸς ἀμείαντον ὄρσαι φάος,
 κελαινεφεῖ δὲ σκότει καλύψαι
 καθαρὸν ἀμέρας σέλας.

Ὁ μόνος ἡμέρας ἐνεστῶσης νύκτα ποιῆσαι δυνάμενος, φησί, 10

p. 674. 2. ἡ ὁ λ.] καὶ ὁ λ. B.C.F.G. Clem. δ ὁ λ. E.I. 5. τὴν
 ἐμφανῇ om. B. 6. ἐπὶ τῷ Clem. 7. χρόνον δηρὸν D.I. 9. πά-
 λιν τὸ—δυνάμενος φησί om. B. b 3. ἔστ' ἁμῶν ἐπόπτης] ἔστ' ἁμῶν
 ἐπέπτης B. ἔστ' ἡμῶν D. ἔστ' ἁμῶν I. 6. μελαίνας] μελαίνης C.

- 24 Jam artificiosum ignem, qui certa ratione ac via feratur in generationem,
 Stoici naturam esse definiunt : ignis autem ac lucis nomine, Deum aut ejus
 Verbum allegorice scriptura significat. Quid autem ? Non ipsemet Ho-
 merus, aquam abs terra separatam, planeque resectam aridam paraphrasi
 quadam explicat ? dum ait de Tethyos Oceanique dissidio,

Namque ambos dudum tristis discordia lecto
 Complexuque arcet.

- 25 Deo præterea summam rebus in omnibus potestatem Græcorum erudi-
 tissimi tribuunt. Epicharmus quidem (Pythagoreus autem is fuit) his
 versibus,

Nil potest Deum latere : fac ut id mente imbibas :
 Ille nos per se intuetur : nec nihil solus potest.

Lycius vero, sic,

Deus potis est ex profunda
 Nocte revocare purum diem :
 Nigris dein tenebris
 Diei nitidum condere hoc jubar.

- 26 Qui solus, inquit, illucescente die, noctem efficere potest, Deus is est. Et

26 Θεὸς οὗτός ἐστιν. Ἐν τε τοῖς Φαινομένοις ἐπιγραφομένοις
ὁ Ἀρατος,

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

Ἐκ Διὸς ἀρχόμεσθα, c
εἰπὼν, τὸν οὐδέποτε ἄνδρες ἐῷμεν

ἄρρητον μεσταὶ δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγνιαί,
πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ἀγοραί, μεστή δὲ θάλασσα. 5
καὶ λιμένες, πάντη δὲ Διὸς κεκρήμεθα πάντες.

ἐπιφέρει, 10
Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν,

οἶον δημιουργία.

...ὁ δ' ἥπιος ἀνθρώποισι

δεξιὰ σημαίνει d

Αὐτὸς γὰρ τάγε σήματ' ἐν οὐρανῷ ἐστήριξεν,
ἄστρο διακρίνας· ἐσκέψατο δ' εἰς ἐνιαυτὸν
ἀστέρας, οἳ κε μάλιστα τετυγμένα σημαίνουσιν 5
ἀνδράσιν ὥρων, ὅφρ' ἔμπεδα πάντα φύηται·
καὶ μιν αἰεὶ πρῶτόν τε καὶ ὕστατον ἰλάσκονται. 10
Χαίρε, Πάτερ, μέγα θαῦμα, μέγ' ἀνθρώποισιν ὄνειαρ.

b 11. οὗτος] πάλιν B. τοῖς] ταῖς I. 12. ἐπιγραφομένοις] ἀπο-
γραφόμενος C.F.G. Tum ἀράτος B.C.G.I. ὁ om. D. c. ἐκ διὸς—
ὄνειαρ om. B. 3. Διὸς] δύο D. d 2. τάγε] τάδε Clem. et mox ἐστέ-
ψατο. σήματ' σώματ' I. 3. ἄστρο] ἄκρα D.I. Mox om. δ' D.
5. τετυγμένα] τεταγμένα C.F.G. 7. ἀνδράσιν] ἀνδρεσιν C.F.G.
9. ἰλάσκονται] ἰλάσκονται C.I.

Aratus in Phænomenis, hæc habet,

Abs Jove principium, nullo qui tempore nobis
Prætereundus erit. Cujus late omnia numen
Compita, et omne forum, pontique profunda tumentis,
Atque omnes portus implet: nemoque potenti
Auxilio caruisse queat.

Et rationem subjungit,

genus omnis ab illo
Quippe trahit,

Creatione videlicet,

qui blanda homines pietate fovendo,
Læta ollis dat signa manu, populosque frequentes
Ultrò operi accingit: certo namque ordine cœlum
Sideribus sparsit variis, annique coronam
Texuit, apta suis ut munera quæque notarent
Temporibus, lætoque genus sobolescere fœtu
Quodque darent. Huic prima omnes, huic ultima semper
Vota ferunt. Salve, o Genitor, quem suspicit orbis,
Atque boni auctorem sentit.

ΚΛΗ-[395] ΜΕΝ-ΤΟΣ Καὶ πρὸ τούτου δὲ Ὅμηρος ἐπὶ τῆς Ἡφαιστοτεύκτου ἀσπί-
δος κοσμοποιῶν κατὰ Μωσέα,

Ἐν μὲν γαίαν ἔτευξ', ἐν δ' οὐρανὸν, ἐν δὲ θάλασσαν,

p. 675

φησὶν,

ἐν δὲ τὰ τεῖρεα πάντα, τὰ τ' οὐρανὸς ἐστεφάνωται.

Ὁ γὰρ διὰ τῶν ποιημάτων καὶ [τῶν] καταλογάδην συγ-5
γραμμάτων ἀδόμενος Ζεὺς τὴν ἔννοιαν ἐπὶ τὸν Θεὸν ἀνα-
φέρει.

27 Ἦδη δὲ, ὡς εἶπεῖν, ὑπ' αὐγὰς ὁ Δημόκριτος εἶναι τινὰς
ὀλίγους γράφει τῶν ἀνθρώπων, οἳ δὴ ἀνατείναντες τὰς χεῖρας
ἐνταῦθα, οἷ νῦν ἢ ἑτέρα καλέομεν οἱ Ἕλληνες, πάντα Ζεὺς μυθεῖ-10
ται, καὶ πάντα οὗτος οἶδε, καὶ διδοῖ, καὶ ἀφαιρεῖται, καὶ βασι-
λεὺς οὗτος τῶν πάντων. Μυστικώτερον δὲ ὁ μὲν Βοιωτίος
Πίνδαρος, ἅτε Πυθαγόρειος ὦν,

b

Ἐν ἀνδρῶν, ἐν θεῶν γένος,

ἐκ μῆς δὲ ματρὸς πνέομεν ἄμφω,

τῆς ὕλης, παραδίδωσι καὶ ἓνα τὸν τούτων δημιουργὸν, τὸν 5

pen. πρὸ τούτου δὲ Ὅμ.] Ὅμηρος δὲ B.

p. 675. 3. τεῖρεα] τεῖρια B. Tum πάντα om. C.F.G. δὲ τὰ om. D.
5. καὶ τῶν] τῶν om. B.C.F.G.I. καὶ τῶν om. D. qui mox om. συγγραμ-
μάτων. Non agnoscit τῶν Clem. 7. ἦδη δὲ—τῶν πάντων om. B. qui
pergit, μυστικώτερος δὲ ὁ βοιωτίος Πυθαγόρας ἅτε Πυθαγόρειος. 10. οἷ
νῦν ἢ ἑτέρα] ὅν νῦν ἡέρα Clem. οἷ νῦν ἡέρα C.F.G. 11. οὗτος] ὁ οὗτος G.
b. πίνδαρος] πυθαγόρας F.G. Mox πυθαγόρειος F. 3. πνέομεν om.
B.C. πνέομεν D. Mox ἀριστοτέχνην B.

Et ante Aratum Homerus, in clypeo illo, quem Vulcanus elaborarat, mundi
procreationem e Mosis exemplari describens, ait,

Fecerat hic terras, coelumque profundum,
Astraque purpurea coelum quae luce coronant.

Qui enim et poetarum et oratorum vocibus Jupiter celebratur, is omnino
Deum significat.

27 Jam Democritus, ut id quoque dicam, paucos admodum homines lucem
intueri ait, qui manus ad eum tollant, quem nos Graeci aërem nunc voca-
mus. Quippe fatur omnia Jupiter, omnia novit, dat idem aufertque
omnia, omniumque rex est. At Boeotius Pindarus, altiore quodam my-
sterio, Pythagoreus enim is erat,

Virum,

inquit,

unum est ac deum genus.

Matre spiritum ambo hausimus ab una.

Matris nomine materiam intelligit, unumque praeterea horum molitorem

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

ἀριστοτέχχαν πατέρα λέγει, τὸν καὶ τὰς προκοπὰς κατ' ἀξίαν
28 εἰς θεϊότητα παρεσχημένον. Σιωπῶ γὰρ Πλάτωνα, ἃ ἀντι-
κρυσ οὗτος ἐν τῇ πρὸς Ἑραστὸν καὶ Κορίσκον ἐπιστολῇ
φαίνεται Πατέρα καὶ Υἱὸν οὐκ οἶδ' ὅπως ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν 10
γραφῶν ἐμφαίνων, παρακελευόμενος κατὰ λέξιν, ἐπομνύντας
σπουδῇ τε ἅμα μὴ ἀμούσφ καὶ τῇ τῆς σπουδῆς ἀδελφῇ παιδείᾳ
τὸν πάντων Θεὸν αἴτιον, καὶ τοῦ ἡγεμόνος καὶ αἰτίου πατέρα κύριον
ἐπομνύντας, ὃν ἐὰν ὀρθῶς φιλοσοφῇτε, εἴσεσθε. Ἡ τε ἐν Τι-
μαίῳ δημηγορία πατέρα λέγει τὸν δημιουργόν, λέγουσα ὡδὲ 5
29 πως, Θεοὶ Θεῶν, ὧν ἐγὼ πατὴρ δημιουργός τε ἔργων. Ὡστε καὶ
ἐπ' αὐτῇ εἶπη, Περὶ τὸν πάντων βασιλέα πάντα ἐστὶ, κακείνου ἕνεκα
τὰ πάντα, κακείνου αἴτιον τῶν καλῶν, δεύτερον δὲ περὶ τὰ δεύτερα, 10
καὶ τρίτον περὶ τὰ τρίτα, οὐκ ἄλλως ἔγωγε ἑξακούω, ἢ τὴν
ἀγίαν Τριάδα μνηέσθαι. Τρίτον μὲν γὰρ εἶναι τὸ ἅγιον d
Πνεῦμα, τὸν Υἱὸν δὲ δεύτερον, δι' οὗ πάντα ἐγένετο κατὰ
30 βούλησιν τοῦ Πατρός. Ὁ δὲ αὐτὸς ἐν τῷ δεκάτῳ τῆς Πο-
λιτείας Ἡρώδ τοῦ Ἀρμενίου, τὸ γένος Παμφύλου, μέμνηται, 5

b 7. ἃ ἀντικρυσ] ἃ om. Clem. 9. φαίνεται] φησὶ B. 10. ἑβραϊκῶν etc.]
γραφικῶν τῶν ἑβραίων ἐμφαίνων λέγων σπουδῇ τε ἅμα καὶ τῇ τῆς σπ. B. γρα-
φῶν C.D.F.G. pro φωνῶν. In D.F.I. item ἐμφαίνων cum Clem. pro ἐκφ.
12. ἅμα om. D. c. τὸν πάντων] τῶν π. C. 4. δημιουργία D. 5. λέ-
γουσα—θεῶν] οὕτως θεοὶ θεῶν B. καλεῖ pro λέγει Clem. 8. ἕνεκε
F.G.I. 10. περὶ] ἐπὶ I. d. δὲ υἱόν] υἱὸν δὲ B.C.F.I. 4. ἱρὸς]
ἱερὸς C.F.G. πρὸς B. ἱερὸς τοῦ D. Ἡρὸς Viger.

omnium constituit, quem ipse parentem ἀριστοτέχχαν, hoc est, optimum ac
sapientissimum artificem nominat, qui pro sua quemque dignitate, ad
28 ipsam quoque divinitatem provehat. Platonem enim prætereo, qui palam
ac perspicue, in ea quam ad Erastum et Coriscum scribit epistola, Patrem
ac Filium, nescio quo pacto, ex Hebraicis literis palam ac manifeste aperit,
ubi sic eos hortatur, dum juratis, inquit, studio non illiberali, ac studii
sorore doctrina mutuo conjuncti, per Deum ipsum rerum omnium sive
præsentium, sive futurarum præsidem, necnon præsidis etiam principique
parentem dominum juretis, quem quidem si modo recte philosophabimini,
cognoscetis. Idem ea quam in Τιμαῖο habet concione, artificem illum
patrem appellat, his verbis: Vos qui deorum satu orti estis, attendite.
29 Quorum operum ego parens effectorque sum. Quare cum idem ita lo-
quitur, Circa universorum regem omnia sunt, ac propter ipsum omnia:
idem bonorum omnium principium est. At circa secundum ea quæ se-
cundo, circa tertium ea quæ tertio ordine continentur, cuncta versantur:
equidem ista non nisi de sancta Triade accipio, et tertiū quidem nomine
Spiritus sanctum, secundi vero, Filium intelligo, per quem ex Patris
30 voluntate facta sunt omnia. Præterea Reipublicæ decimo, Eris cujus-
dam Armenii filii meminit, genere Pamphyli, qui quidem est Zoroastres.

Plato
Ep.
p. 323.

Plato
Tim.
p. 41.

Rep.
p. 614.

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

ὅς ἐστι Ζωρόαστρης. Αὐτὸς γοῦν ὁ Ζωρόαστρης γράφει, Τὰδε συνέγραψε Ζωρόαστρης ὁ Ἀρμενίου, τὸ γένος Πάμφυλος, ἐν πολέμῳ τελευτήσας, ὅσα ἐν Ἰδιῇ γενόμενος ἐδάην παρὰ Θεῶν. Τὸν δὲ Ζωρόαστριν τοῦτον ὁ Πλάτων δωδεκαταῖον ἐπὶ τῇ 10 πυρᾷ κείμενον ἀναβιβῶναι λέγει. Τάχα μὲν οὐ τὴν ἀνάστα- p. 676 σιν, ἀλλ' ἐκείνα αἰνίσσεται, ὡς διὰ τῶν δώδεκα ζῳδίων ἡ ὁδὸς ταῖς ψυχαῖς γίνεται εἰς τὴν ἀνάληψιν, αὐτὸς δὲ καὶ εἰς τὴν γένεσιν φησι τὴν αὐτὴν γίνεσθαι κάθοδον. Ταῦτα ὑπολη- 5 πτέον καὶ τὰ τοῦ Ἡρακλέους ἀθλα λέγεσθαι ἰβ', μεθ' αὐτῆς ἀπαλλαγῆς παντὸς τοῦ κόσμου τοῦδε τυγχάνει ἡ ψυχὴ. Οὐ παραπέμπομαι καὶ τὸν Ἐμπεδοκλέα. Ὁ φυσικὸς οὗτος τῆς τῶν πάντων ἀναλήψεως μέμνηται, ὡς ἐσομένης ποτὲ εἰς τὴν 10 τοῦ πυρὸς οὐσίαν μεταβολῆς.

- 31 Σαφέστατα δ' Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος ταύτης ἐστὶ τῆς β δόξης, τὸν μὲν τινα κόσμον αἰδίων εἶναι δοκιμάσας, τὸν δὲ τινα φθειρόμενον, τὸν κατὰ τὴν διακόσμησιν, εἰδὼς οὐχ ἕτερον ὄντα ἐκείνου πως ἔχοντος. Ἀλλ' ὅτι μὲν αἰδίων τὸν ἐξ 5 ἀπάσης τῆς οὐσίας αἰδίως ποιὸν κόσμον ἤδη, φανερόν ποιεῖ

d 5. αὐτὸς γοῦν ὁ [ζωρόαστρης] ὅς B. 8. ὅσα—[ζωρόαστριν om. B.
10. δωδεκαταῖον] δεκαταῖον B.
p. 676. τάχα μὲν οὐ τὴν ἀνάστ., τάχα δὲ ἐκείνα Clem. 4. γίνεσθαι
κάθοδον] καθ. γίν. C.F.G. 8. παραπέμπομαι etc.] ὁ δ' Ἐμπεδοκλῆς τῆς
τῶν πάντων ἀναλ. B. οὐ om. F.G. ὁ φυσικὸς οὗτος] ὅς φυσικῶς
οὕτως Clem. 11. οὐσίαν μεταβολῆς] μεταβολὴν B. b 3. εἰδὼς—
ἔχοντος om. B.

Certe Zoroastres ipse ita de se scribit. Hæc, inquit, scriptis mandavit Zoroastres Armenii filius, Pamphylus genere: cum in bello cecidissem, apud inferos abs Diis hæc didici. Hunc ergo Zoroastrem Plato, die ab interitu duodecimo, jam rogo impositum revixisse memorat. Quibus forte non resurrectionem, sed alterum illud subobscure significat, animos cum recipiuntur in cælum, per signa zodiaci duodecim viam inire, per quæ similiter, eosdem ait, cum hîc generatio fit, descendere solitos. Nec aliter accipiendum est, duodecim Herculem certamina confecisse, quibus exhaustis, ab universi hujus mundi angustiis animus liberetur. Nec mihi prætereundus Empedocles. Physicus enim ille sic rerum omnium instaurationis meminit, ut ignis in naturam cuncta olim mutatum iri pronuntiet.

- 31 Qua in eadem opinione Heraclitus Ephesius manifeste versatur. Is enim mundum unum quendam sempiternum esse statuit, caducum alterum ac pereuntem agnoscit, at externa specie tenus, quique alius non sit a priore, certa quadam et propria ratione spectato. Nam quod sempiternum illum agnosceret, qui ex universa rerum natura constans, sibi perpetuo

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

λέγων οὕτως· Κόσμον τὸν αὐτὸν πάντων, οὔτε τις θεῶν, οὔτε ἀνθρώπων ἐποίησεν, ἀλλ’ ἦν αἰὲ, καὶ ἔστι, καὶ ἔσται, πῦρ αἰῶζον, ἀπτόμενον μέτρα, καὶ ἀποσβεννύμενον μέτρα. "Οτι δὲ καὶ γεν-
νητὸν, καὶ φθαρτὸν αὐτὸν εἶναι ἐδογματίζε, μηνύει τὰ ἐπι-
φερόμενα· Πυρὸς τροπαί, πρῶτον θάλασσα, θαλάσσης δὲ τὸ μὲν
ἡμισυ γῆ, τὸ δὲ ἡμισυ πρηστήρ. Δυνάμει γὰρ λέγει, ὅτι τὸ 5
πῦρ ὑπὸ τοῦ διοικούντος Λόγου καὶ Θεοῦ τὰ σύμπαντα δι’
ἀέρος τρέπεται εἰς ὑγρὸν, τὸ ὡς σπέρμα τῆς διακοσμήσεως, ὃ
καλεῖ θάλασσαν· ἐκ δὲ τούτου αὔθις γίνεται οὐρανὸς καὶ γῆ
[396] καὶ τὰ ἐμπεριεχόμενα. "Οπως δὲ πάλιν ἀναλαμβάνεται καὶ 10
ἐκπυρρῶνται σαφῶς διὰ τούτων δηλοῖ, Θάλασσα διαχέεται, καὶ
μετρέεται εἰς τὸν αὐτὸν λόγον, ὁκοῖος πρόσθεν ἦν ἢ γενέσθαι. d
"Ομοίως καὶ περὶ τῶν ἄλλων στοιχείων τὰ αὐτά.

32 Παραπλήσια τούτῳ καὶ οἱ ἐλλογιμώτατοι τῶν Στωϊκῶν
δογματίζουσι περὶ τε ἐκπυρώσεως διαλαμβάνοντες καὶ κόσμους 5
διοικήσεως καὶ τοῦ ἰδίως ποιοῦ κόσμου τε καὶ ἀνθρώπου καὶ
τῆς τῶν ἡμετέρων ψυχῶν ἐπιδιαμονῆς. Πάλιν τε αὖ ὁ Πλά-

b 8. αἰὲ] αἰεὶ B.C. 9. μέτρῳ] μέτρα C.D.F.G.I. et sic infra B.C.
D.F.I. cum Clem. μέτρῳ nescio cuius conjectura est a Stephano edita.
10. ὅτι δὲ καὶ—ἐπιδιαμονῆς om. B. c 2. πῦρ τροπὰς D. πυρὸς τρο-
πὰς F.G. 3. θαλάσσης] θάλασσα F. 5. καὶ θεοῦ om. C. 7. τὸ
om. D. qui v. seq. γῆ καὶ οὐρανός. 11. διαχέεται] διαχέεται C.E.F.G.I.
δηλοῖ σαφέστερον ... διαχέεται D. d. πρόσθεν] πρῶτον Clem. qui addit
γῆ post γενέσθαι. 6. κόσμου κινήσεως F.G. 8. τε αὖ om. B.D.

similis maneat, diserte proficitur his verbis, Mundum eundem, inquit, rerum universitatem complexum, deorum hominumve nemo condidit: sed fuit idem, est, eritque semper, ignis quidam perpetuo vivens, quique vicissim et accenditur modice, et modice restinguitur. Quod autem illum ipsum et genitum, et corruptioni obnoxium esse tradiderit, ex sequentibus intelligas. Sunt enim, inquit, ignis conversiones istæ, ut primum ex igni fiat mare, tum pars maris dimidia in terram, dimidia in vaporem igneum abeat. Nam quod eas conversiones potestate fieri vult, ab eo cuius vi cuncta reguntur Verbo atque Deo, ignem per aërem in humidum converti significat, quod ab eo mare vocatur, exterioris hujus ornatus quoddam quasi semen, ex quo deinde cœlum ac terra, quæque amborum sinu continentur, existant. Quemadmodum vero idem sibi reddatur, ac rursus ignescat, plane aperit, dum ita subjungit, Mare, inquit, eodem prorsus modo, eodemque mensionis genere diffunditur, quo priusquam terra fieret. Quod ipsum de aliis similiter elementis intellige.

32 Huic affinia docentur a Stoicorum eruditissimis, cum ab iis, de conflagratione, de gubernatione mundi, de eo, qui talis proprie sit, mundo et homine, deque animorum nostrorum permansione disputatur. Rursus

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

των ἐν μὲν τῷ ἐβδόμῳ τῆς Πολιτείας τὴν ἐνταῦθα ἡμέραν ¹⁰
νυκτερινὴν ἡμέραν κέκληκεν διὰ τοὺς κοσμοκράτορας, οἶμαι,
τοῦ σκοτούς τούτου· ὕπνον δὲ καὶ θάνατον τὴν εἰς σῶμα ὁδὸν
τῆς ψυχῆς κατὰ ταῦτα τῷ Ἡρακλείτῳ. Καὶ μὴ τι τοῦτο ¹⁵
ἐπὶ τοῦ Σωτῆρος προεθέσπιζε τὸ Πνεῦμα, διὰ τοῦ Δαβίδ
λέγον, Ἐγὼ ἐκοιμήθην καὶ ὕπνωσα· ἐξηγέρθην, ὅτι Κύριος ἀντι- ^{p. 677}
λήψεταιί μου· οὐ γὰρ τὴν ἀνάστασιν μόνον τοῦ [Σωτῆρος]
Χριστοῦ ἐξ ὕπνου ἔγερσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν εἰς σάρκα κάθοδον
³³ τοῦ Κυρίου ὕπνον ἀλληγορεῖ. Αὐτίκα ὁ αὐτὸς Σωτὴρ πα-
ρεγγυᾷ, γρηγορεῖτε· οἶον, μελετᾶτε ζῆν, καὶ χωρίζειν τὴν
ψυχὴν τοῦ σώματος πειράσθε. Τὴν τε κυριακὴν ἡμέραν ἐν
τῷ δεκάτῳ τῆς Πολιτείας ὁ Πλάτων διὰ τούτων καταμαν-
τεύεται,

Ἐπειδὴ δὲ τοῖς ἐν τῷ λειμῶνι ἐκάστοις ἑπτὰ ἡμέραι γένοιτο, ¹⁰
ἀναστάντας ἐντεῦθεν δεῖ τῇ ὁδῷ πορεύεσθαι καὶ ἀφικνεῖσθαι τε- ^b
ταρταίους.

Λειμῶνα μὲν οὖν ἀκουστέον τὴν ἀπλανῇ σφαῖραν, ὥς ἡμε-
ρον χωρίον καὶ προσηγνές καὶ τῶν ὁσίων χώρον· ἑπτὰ δὲ ἡμέρας

d 10. ἡμέραν] ἡμετέραν C.F.G. 11. κέκληκεν] καλεῖ B.D. κέκλη C.
13. εἰς σῶμα] εἰς om. F. ὁδόν] κάθοδον Clem. 14. κατὰ ταῦτα]
ὁμοίως B.D. καὶ ταῦτα F. Mox om. ἐπὶ τοῦ σωτῆρος B. 15. τοῦτο]
τοῦτο τὸ D. ult. λέγον] λέγων C.

p. 677. 3. σωτῆρος om. C.F.G.I. Clem. 5. αὐτὸς om. B. σωτῆρ
om. D. 11. ἀναστάντας] ἀναστάντες C.F.G. Mox δεῖ om. B.C.F.G.

^{ευ ευ}
ἐνταυθα D. qui statim om. δεῖ.

Plato
Rep.
p. 521.
Ephes. 6,
12.
Ps. 3, 5.

Plato ipse Reipublicæ septimo, nostrum hunc diem, nocturnum, ob mundi
principes, opinor, tenebrarum harum: somnum vero atque mortem, animi
descensum in corpus vocavit, Heraclitum sequutus. An non id Spiritus
de Servatore nostro Davidis ore prædixit, his verbis, *Ego dormivi, et soporatus sum; exsurrexi, quoniam Dominus suscipiet me.* Nec enim solum
Christi Servatoris resurrectionem, a somno excitationem, sed etiam Domini
³³ in carnem descensum allegorice somnum appellat. Atque adeo Servator
ipse nos ut vigilemus admonet, hoc est, ut de vita recte instituenda serio
cogitemus, animumque nostrum a corporis complexu abstrahere conemur.
Porro diem etiam dominicum, Reipublicæ decimo, his verbis vaticinatur
Plato,

Plato
Rep.
p. 616.

Postquam eo in prato singuli dies septem constiterint, octavo demum inde pro-
ficisci oportet, eoque quadridui itinere pervenire.

Equidem pratum illud, sphaeram stabilem, et immotam accipio, qui locus
est suavis admodum et placidus, sanctorumque sedes: at illo dierum sep-

ἐκάστην κίνησιν τῶν ἐπτὰ, καὶ πᾶσαν τὴν ἐργαστικὴν 5
τέχνην εἰς τέλος ἀναπαύσεως σπεύδουσιν· ἡ δὲ μετὰ τοὺς
πλανωμένους πορεία ἐπὶ τὸν οὐρανὸν ἄγει, τουτέστι τὴν
ὀγδόην κίνησιν τε καὶ ἡμέραν· τεταρταίους δὲ τὰς ψυχὰς
ἀπιέναι λέγει, δηλῶν τὴν διὰ τῶν τεσσάρων στοιχείων πο- 10
ρείαν.

34 Ἀλλὰ καὶ τὴν ἐβδόμην ἱερὰν οὐ μόνον οἱ Ἑβραῖοι, ἀλλὰ c
καὶ οἱ Ἕλληνες ἴσασι, καθ' ἣν ὁ πᾶς κόσμος κυκλείται τῶν
ζωογονουμένων καὶ φυομένων ἀπάντων. Ἡσίοδος μὲν οὖν
οὕτω περὶ αὐτῆς λέγει,

Πρῶτον ἔνῃ, τετράς τε, καὶ ἐβδόμη ἱερὸν ἡμαρ.

5

καὶ πάλιν,

Ἑβδομάτῃ δ' αὖθις λαμπρὸν φάος ἡλείοιο.

Ὅμηρος δέ,

10

Ἑβδομάτῃ δ' ἥπειτα κατήλυθεν ἱερὸν ἡμαρ.

καί,

Ἑβδόμῃ ἦν ἱερά.

d

καὶ πάλιν,

b 5. ἐργατικὴν F.G.I. 11. Ἀλλὰ καὶ τὴν ἐβδόμην] De seqq. legatur
Valckenærius Diss. de Aristob. p. 9. et 117. c 3. ἀπάντων] Pergit
B. ἱερὰν σὺν τοῖς Ἑβραίοις καὶ Ἕλληνας ἴσασι omissis Ἡσίοδος usque ad
ἀφαιρείται. p 678 c. καὶ φυομένων om. I. 5. ἔνι D. 6. καὶ τὰ
λοιπὰ ὅσα πρὸ ὀλίγου περὶ τούτου προέγραπται. ἀλλὰ καὶ αἱ Σόλωνος
omissis mediis D. 10. καὶ ὁμηρος] ὁμηρος δὲ C.F.G.I.

tenario, singulos septem planetarum motus, atque omnem efficiendi artem
intelligo, quæ ad requietis finem contendit ac properat. Quod autem post
errantes illos orbes iter suscipitur, recta perducit in cælum, is enim octavus
est motus atque dies. Denique animos quatruiduo proficisci dum ait, iter
illud, quod per quatuor elementa conficitur, declarat.

34 Septimum quoque diem sacrum esse, non Hebræi modo, verum etiam
Græci agnoscunt, cujus conversione animantium omnium atque plantarum
universitas continetur. Quo de Hesiodus ita cecinit,

Lunæ prima dies, tum quarta, et septima sacra est.

Itemque,

Septima jamque dies, læti lux candida solis.

Et Homerus,

Septima sacra dies reserato illuxerat orbi.

Et,

Septima sacra fuit.

Et rursus,

VOL. III.

X X

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

Ἐβδομον ἡμαρ ἔην, καὶ τῷ τετέλεστο ἅπαντα.

καὶ αὐθις,

Ἐβδομάτῃ δ' ἡοὶ λίπομεν ῥόον ἐξ Ἀχέροντος.

Ναὶ μὴν καὶ Καλλίμαχος ὁ ποιητῆς γράφει,

Ἐβδομάτῃ δ' ἡοῖ, καὶ οἱ ἐτέυκτο ἅπαντα.

καὶ πάλιν,

Ἐβδόμῃ εἰν ἀγαθοῖς, καὶ ἐβδόμῃ ἐστὶ γενέθλη.

καί,

Ἐβδόμῃ ἐν πρώτοισι, καὶ ἐβδόμῃ ἐστὶ τελεία.

καί,

Ἐπτὰ δὲ πάντα τέτυκτο ἐν οὐρανῷ ἀστερόεντι,

Ἐν κύκλοις φανέντ' ἐπιτελλομένοις ἐνιαυτοῖς.

35 Ἀλλὰ καὶ αἱ Σόλωνος ἐλεγείαι σφόδρα τὴν ἐβδομάδα ἰο
ἐκθειάζουσι.

Τὰ δὲ οὐχὶ παραπλήσια τῇ λεγούσῃ γραφῇ, Ἀρωμεν ἄφ'
ἡμῶν τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστίν, ὁ Πλάτων μονον- b

d 3. Ἐβδομον ἡμαρ] Versus ex Hom. Od. ε'. 262. adumbratus. 6. λί-
πομεν] λείπομεν C.G. δόνα I. pro δήοι. 8. ὁ Καλλίμαχος F. 9. δὲ
ἔην] δ' ἦν C.F.G.I. δ' ἡοῖ Clem. quæ lectio latet in δ' ἦν. τετύ-
κοντο Clem. pen. ἀγαθοῖς] ἀγαθοῖσι Clem. καὶ ἐβδόμῃ] ἐβδό-
μην C.F.

p. 678. 2. τελεία] τελείη Clem. 7. ἐπιτελλομένοις] ἐπιτελουμ. C.
10. τὰ δὲ] τί δέ; Clem.

Septima lux aderat, qua cuncta exacta fuere.

Atque iterum,

Septima ubi orta dies, Acherontis liquimus undas.

Quibus accinit Callimachus poëta,

Septima jamque dies, qua cuncta exacta, rubebat.

Itemque,

Omine læta dies est septima, septima rerum

Et,

Ortus, et eximias inter perfecta coruscat.

Et,

Omnia sidereo septena videntur in orbe,
Motibus et propriis certos volvuntur in annos.

35 Quam diem, uti sanctiorem, ipsæ quoque Solonis elegiæ mirum in modum
prædicant.

Sap. 2, Quid præterea? nonne sacris literis congruenter, ubi hæc improborum
12. vox est, *Tollamus justum a nobis, quoniam molestus nobis est*; Plato salu-

οὐχὶ προφητεύων τὴν σωτήριον οἰκονομίαν ἐν τῷ δευτέρῳ
τῆς Πολιτείας οὕτω φησὶν,

Οὕτω δὲ διακείμενος ὁ δίκαιος μαστιγώσεται, δεδήσεται, ἐκκοπή-
σεται τῷ ὀφθαλμῷ, τελευτῶν πάντα κακὰ παθὼν, ἀνασκινδυνευθή-
σεται.

[397] Ὁ τε Σωκρατικὸς Ἀντισθένης παραφράζων τὴν προ-
φητικὴν ἐκείνην γραφὴν, Τίνι μὲ ὁμοιώσατε; Λέγει Κύριος, 10
Θεὸν οὐδενὶ ἑοικέναι φησί, διόπερ αὐτὸν οὐδεὶς ἐκμαθεῖν ἐξ
εἰκόνοσ ἀδύναται. Τὰ δὲ ὅμοια καὶ Ξενοφῶν ὁ Ἀθηναῖος
κατὰ λέξιν λέγει, Ὁ γοῦν πάντα σείων καὶ ἀτρεμίζων, ὥς μὲν
μέγας τις καὶ δυνατὸς, φανερός· ὁπῶς δ' ἐστὶ μορφὴν, ἀφανής. 5
Οὐδὲ μὲν ὁ παμφαῆς δοκῶν εἶναι ἥλιος, οὐδ' οὗτος ἔοικεν ὁρᾶν
αὐτὸν ἐπιτρέπειν· ἀλλ' ἦν τις ἀναιδῶς αὐτὸν θεάσεται, τὴν ὥψιν
ἀφαιρεῖται.

Τίς γὰρ σὰρξ δύναται τὸν ἐπουράνιον καὶ ἀληθῆ 10
ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν Θεὸν ἄμβροτον, ὃς πόλον οἰκεῖ;
'Ἄλλ' οὐδ' ἀκτίνων κατ' ἐναντίον ἡελίοιο, d
ἄνθρωποι στήναι δυνατοὶ, θνητοὶ γεγαῶτες·

b 2. προφητεύων] προφητεύειν C.F.G. 4. δίκαιος] ὁ δίκ. C.D.F.G.
6. κακὰ παθὼν] κακοπαθὼν C.F.G. 9. γραφὴν] φωνὴν Clem. 10. θεὸν
om. Clem. c 3. καὶ φανερός D. 5. παμφαῆς] παμφανής Stobæus
quomodo reponit Davisius ad Ciceron. N. D. I. 12. 7. αὐτὸν ἀναι-
δῶς] ἀναιδῶς αὐτὸν C.F.G.I. 8. τὴν ὥψιν om. D. 9. τίς γὰρ] καὶ
πάλιν Ξενοφῶν ὁ ἀθηναῖος κατὰ λέξιν λέγει. τίς γὰρ δύναται B. 12. πό-
λον] πόλιν B.C. Tum οἰκεῖν D. d 2. γεγαῶτες] γεγωνῶτες B.

tarem Christi dispensationem tantum non prænuntians, ita loquitur se-
cundo de Republica,

Plato

Justo, inquit, illi, qui sic animo comparatus erit, verbera imponentur, inji-
ciuntur vincula, oculi eruentur. Idem postremo hæc omnia perpersus, agetur in p. 362 a.
crucem.

Socraticus etiam Antisthenes illam prophetæ vocem, *Cui me assimila-
vistis? dicit Dominus*, paraphrasi quadam explicans, Deum nemini similem
esse ait, quod ejus in cognitionem ullius ex imaginis specie venire nemo
possit. Quibus affinia Xenophon Atheniensis hæc habet ad verbum, Qui v. Mem. IV.
omnia concutiat, idemque tranquillet, eum et magnum et potentem esse 3, 13. c. n.
constat; qua vero specie sit, non liquet. Ac ne sol ipse quidem, ut lucem
quoquo versum diffundere videatur, impune tamen sese videri patitur: Protrept. c.
VI. 71.

Quæ caro verum oculis, immortalemque videret,
Celestemque Deum, cujus super æthera sedes?
Quippe, nec adversi radiantia spicula solis
Mortales subeant defixo lumine visus.

Stob. Ecl.
II. 1. 19. c.
n. Heeren.
p. 19.

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

προείπεν ἡ Σιβύλλα.
36 Εὐ γοῦν καὶ Ξενοφάνης ὁ Κολοφώνιος διδάσκων ὅτι εἷς 5
καὶ ἀσώματος ὁ Θεὸς, ἐπιφέρει,

Εἷς θεὸς ἐν τε θεοῖσι καὶ ἀνθρώποισι μέγιστος,
Οὐ τι δέμας θνητοῖσιν ὁμοῖος, οὐδὲ νόημα.

καὶ πάλιν,

—— ἀλλ' οἱ βροτοὶ δοκοῦσι γεννᾶσθαι θεοὺς
τὴν σφετέρην δ' ἐσθῆτα ἔχειν, φωνὴν τε, δέμας τε.

καὶ πάλιν,

—— ἀλλ' εἰ χεῖρας ἔχον βόες, ἢ ἑλόντες,
ἢ γράφαι χεῖρεσσι, καὶ ἔργα τελεῖν ἄπερ ἄνδρες,
ἵπποι μὲν θ' ἵπποισι, βόες δὲ τε βουσὶν ὅμοιοι,
καὶ κε θεῶν ιδέας ἔγραφον, καὶ σώματ' ἐποίουν
τοιαῦθ', οἷον περ καὶ τοὶ δέμας εἶχον ὅμοιον.

37 Ἀκούσωμεν οὖν πάλιν Βακχυλίδου μὲν τοῦ μελοποιοῦ, περὶ
τοῦ θείου λέγοντος,

ᾠδ. 4. προείπεν] προσείπεν F. εὐ γοῦν καὶ ξενοφ.] καὶ ξενοφ. γοῦν B.
9. ὁμοῖος τ'] τ' om. B.C.I. cum Steph. concordat D. 11. ἀλλὰ]
ἀλλ' οἱ B.C.D.F.G.I. δοκοῦσι θεοὺς γεννᾶσθαι] δοκοῦσι γεν. θεοὺς C.
F.G.I. δοκοῦσι item B.E. γεννᾶσθαι om. B. In D. γεννᾶσθαι θεοὺς.
p. 679. σφετέρην] σφετέρην B.C.F.G. Mox nescio an ex Theodoro
sumendum αἴσθησιν pro ἐσθῆτα. φωνήν—εἴκελοι om. B. δ' om. D.
4. εἷ] εἷς D. 6. καὶ γράφει F.G. 10. καὶ κε] κε om. C.E.F.G.I.
καὶ κε om. D. σώματ'] δώματ' D.E.F.G. Mox ἐποιούντο αὐθ' οἷον
F.G. b. τοιαῦθ'] ἀνθ' C.

ut jam olim Sibylla cecinit.

36 Jure igitur ac merito Xenophanes ille Colophonius, Deum unum, et
corporis expertem esse docens, ita cecinit,

Maximus idem hominum ac superum deus unicus ille est,
Quem mortalis homo non mente aut corpore reddat.

Atque iterum,

ast homines generari numina credunt,
Illaque voce sibi, cultuque et corpore prorsus,
Assimilant.

Itemque,

si manus apta bovi, manus apta leoni,
Pingeret, atque hominum tractare assuesceret artes:
Illa bovi similes superos, similesque leoni
Pingeret; acer equus specie formaret equina.
Quisque suo proprium vestiret corpore numen.

37 Rursus et Bacchylidem lyricum ita de divino numine loquentem au-
diamus,

Οἱ μὲν ἀδμη̃τες ἀεικελίῳν νοῦσῳν εἰσὶ καὶ ἀνάιτιοι, οὐδὲν ἀνθρώ- 5
ποῖς εἴκελοι.

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

Κλεάνθους τε τοῦ Στωϊκοῦ ἔν τινι ποιήματι περὶ τοῦ θεοῦ
ταῦτα γεγραφότος ἄκουε,

Τάγαθὸν ἐρωτᾷς μ' οἷόν ἐστ' ; Ἄκουε δῆ.
Τεταγμένον, δίκαιον, ὅσιον, εὐσεβές, c
κρατοῦν ἑαυτοῦ, χρήσιμον, καλὸν, δέον,
αὐστηρὸν, αὐθέκαστον, ἀεισύμφορον,
ἄφοβον, ἄλυπον, λυσιτελές, ἀνώδυνον, 5
ῥφέλιμον, εὐάρεστον, ἀσφαλές, φίλον,
ἔντιμον, ὁμολογούμενον,
εὐκλεές, ἄτυφον, ἐπιμελές, πρᾶον, σφοδρὸν,
χρονιζόμενον, ἄμειπτον, ἀεὶ διαμένον. 10

38 Ὁ δὲ αὐτὸς κατὰ τὸ σιωπῶμενον τὴν τῶν πολλῶν διαβάλ- d
λων εἰδωλολατρείαν ἐπιφέρει,

Ἀνελεύθερος πᾶς, ὅστις εἰς δόξαν βλέπει,
ὥς δὴ παρ' ἐκείνης τευξόμενός τινος καλοῦ. 5

Οὔκουν ἔτι κατὰ τὴν τῶν πολλῶν δόξαν περὶ τοῦ θεοῦ ὑπο-
ληπτέον·

b 5. ἀεικελίῳν] ἀεὶ καὶ λίαν Clem. 7. Κλεάνθους δὲ τοῦ στωϊκοῦ]
Κλεάνθης δέ θ' ὁ στωϊκός B. τε C.D.F.G.I. pro δέ. 8. τοῦ θεοῦ] τοῦ
om. B. qui μοx γράφει pro γεγραφότος ἄκουε. ἄκουε om. F.G. c 2. καλὸν
δέον om. B. 3. ἀεισύμφορον] ἀεὶ συμφέρον B.F.I. 6. εὐάρεστον B.
C.D.F.G. ante ἀσφαλές non post ἔντιμον. Utrobique I. 10. χρο-
νιζόμενον] χρονίζον B. qui om. ἄμειπτον. d 2. ἐπιφέρει] λέγει B.
5. ἐκείνης] ἐκείνοις E.I. 7. τῶν πολλῶν] τῶν om. C.F.G.

Hi fœdis semper gravibusque morbis indomiti :
Innocentes, nec ulla in re mortalibus similes.

Et Cleanthem Stoicum, cujus in quodam poëmate sunt, quæ sequuntur,

Quidnam bonum sit me rogas ? Jamjam accipe.
Quod ordinatum est, integrum, sanctum, pium,
Suique compos, utile, decens, commodum,
Grave, ac severum, quodque semper confêrat.
Metu ac dolore majus, et molestia :
Salubre, jucundum, et sibi consentiens.
Clarum, ac modestum, sedulum, lene, ac potens,
Perenne, labis nescium, ac semper manens.

38 Tum idem vulgi tacite idololatriam carpens, ista subdit,
Opinionem qui sequitur, haud liber est.
Frustra inde quicquam stultus expectet boni.

Non igitur amplius de Deo est, ex vulgi opinione sentiendum,

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

— Οὐδὲ γὰρ λάθρα δοκῶ,
φωτὸς κακούργου σχήματ' ἐκμιμούμενον,
σοὶ τήνδ' ἐς εὐνὴν, ὥσπερ ἄνθρωπον, μολεῖν.

10

Ἀμφίων λέγει τῇ Ἀντιόπῃ. Ὁ Σοφοκλῆς δὲ εὐθυρημόνως p. 680
γράφει,

Τὴν τοῦδε γάρ τοι Ζεὺς ἔγημε μητέρα,
οὐ χρυσόμορφος, οὐδ' ἐπημφιεσμένος
πτίλον κύκνειον, ὥς κόρην Πλευρωνίαν
ὑπημβρύωσεν, ἀλλ' ὀλοσχερῆς ἀνήρ.

5

Εἶτα ὑπελθὼν καὶ δὴ ἐπήγαγε,

Ταχὺς δὲ βαθμοῖς νυμφικοῖς ἐπεστάτει
ὁ μοιχός.

Ἐφ' οἷς ἔτι φανερώτερον τὴν ἀκρασίαν τοῦ μυθοποιουμένου 10
Διὸς ὠδέ πως ἐκδιηγεῖται,

[398]

Ὁ δ' οὔτε δαιτὸς, οὔτε χέρνιβος θιγὼν
πρὸς λέκτρον ἦε καρδίαν ὠδαγμένος,
δλὴν δ' ἐκείνην εὐφρόνην ἐθόρνυντο.

b

39 Ταυτὶ μὲν οὖν παρείσθω ταῖς τῶν θεάτρων ἀνοίαις. Ἀντι-

ult. σ' ἐς εὐνὴν] σοὶ τήνδ' ἐς εὐνὴν B.C.E.F.G. σε τὴν δὲ σεμνὴν D.
σε τὴν δ' ἐς I. σοὶ Ζῆν' ἐς εὐνὴν Valckenær. Diatr. Eurip. p. 63.

p. 680. ἐν τῇ] ἐν om. B.C.I.

2. εὐθυρημ.] εὐθυρημ. B.C.F.

3. γάρ τοι] τοι om. C.F.G.

4. ἐπημφιεσμένος] ἡμφιεσμένος B.

5. πτίλον] πτίλου C. πίλον I. Μοχ κύκνειον B. κείκειον F. 7. εἶτα

—ἀγνήτην om. B. 8. μοιχοῖς ἐπεστάθῃ] μυθικοῖς ἐπεστάτει C.F.G.

νυμφικοῖς ἐπесχάλη Clem.

b. ἦει] εἴη C.

3. οὖν om. D. qui v.

seq. om. δέ.

haud enim numen reor,
Hominis scelesti clanculum speciem induens,
Tuum hoc cubile petere, prout homines solent.

Inquit Amphion Antiopæ. Sophocles vero plane ac diserte,

Ejus parenti namque nupsit Juppiter,
Non flavus auro, non olor pluma nitens,
Qualis puellæ junctus est Pleuronixæ,
Matremque fecit : ast homo plane integer.

Quibus deinceps hæc attexit,

Notis volucrem postibus gressum intulit
Adulter.

Tum adhuc apertius impotentem fabulosi Jovis libidinem exponens, ita
prosequitur,

Non dextra lympham, non cibum lingua attigit :
At pectus acri saucius morsu, torum
Init, atque veneri nocte se tota dedit.

39 Verum ista theatrorum insanix reserventur. Heraclitus quidem perspicue,

κρυς δὲ ὁ μὲν Ἡράκλειτος, τοῦ λόγου τοῦ δέοντος αἰ, φησὶν, 5
ἀξύνετοι γίνονται ἄνθρωποι, καὶ πρόσθεν ἢ ἀκούσαι, καὶ ἀκού-
σαντες τὸ πρῶτον. Ὁ μελοποιὸς δὲ Μελανιππίδης ἄδων φησί,

Κλῦθί μοι, ὦ πάτερ, θαῦμα βροτῶν,
τὰς αἰζύφου ψυχὰς μεδέων.

10

Παρμενίδης τε ὁ μέγας, ὥς φησιν ἐν Σοφιστῇ Πλάτων, ὧδέ ε
πως περὶ τοῦ θείου γράφει,

Πολλὰ μάλ' ὥς ἀγένητον ἐὼν καὶ ἀνώλεθρόν ἐστι,
οὔλον, μουνογενὲς δέ, καὶ ἀτρεμές, ἥδ' ἀγένητον.

5

Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἡσίοδος,

Αὐτὸς γὰρ πάντων,

φησί,

βασιλεὺς καὶ κοίρανός ἐστιν

ἀθανάτων, σέο δ' οὐ τις ἐρήριται κράτος ἄλλος.

10

40 Ναὶ μὴν καὶ ἡ τραγωδία ἀπὸ τῶν εἰδώλων ἀποσπῶσα, εἰς d
τὸν οὐρανὸν ἀναβλέπειν διδάσκει. Ὁ μὲν γὰρ Σοφοκλῆς,
ὥς φησιν Ἐκαταῖος ὁ τὰς ἱστορίας συνταξάμενος ἐν τῇ κατὰ
Ἀβραμὸν καὶ τοὺς Αἰγυπτίους, ἄντικρυς ἐπὶ τῆς σκηνῆς 5
ἐκβοᾷ,

b 4. τοῦ λόγου] Vide Aristot. Rhet. III. 5, 6. 7. καὶ ἀκούσ.] καὶ
om. C.F.G. 10. αἰζύφου] αἰζύφους C.F. τὰς αἰζύφω μεδέων ψυχὰς D.
μεδέων ψυχὰς F. c. τοῦ θείου] τοῦ om. F. 4. μούνον] οὔλον C.
F.G. et sic Clem. 6. ἀλλὰ καὶ ὁ Ἡ.] καὶ ὁ Ἡ. φησὶν B. ὁ om. C.F.
7. ἐστὶ φησὶ I. φησὶ om. B. Μοx ἐστὶν B.C.F.G.I. pro ἐσσί. d 2. ὧς
φησιν—Αἰγυπτίους om. B.

homines ait, seu prius, seu postquam audierint, in commodæ rationis
semper ignoratione versari. Et lyricus Melanippides ita cecinit,

Audi me, o pater, stupor mortalium,
Qui semper viventem animum regis.

Et magnus ille Parmenides, ut ait Plato in Sophista, de deo hunc in
modum scribit,

Nec satus est unquam, nec morti obnoxius ulli;
Integer, unigena, inconcussus, nescius ortus.

Plat.
Soph. p.
237 A.

Imo etiam Hesiodus,

Te regem ac dominum immortalis turba fatetur,
Non alius tecum imperio contendere possit.

40 Quin et ipsa quoque tragœdia, ab idolorum cultu abducens, in cœlum
oculos tollere nos decet. Sophocles enim, ut refert Hecatæus historicus,
in eo quem de Abramo et Ægyptiis conscripsit libro, hæc palam voci-
feratur e scena,

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

Εἰς ταῖς ἀληθείαισιν, εἷς ἐστὶν Θεός,
ὃς οὐρανὸν τ' ἔτευξε, καὶ γαίαν μακρὴν,
πόντου τε χαροπὸν οἶδμα, κἀνέμων βίας.
Θνητοὶ δὲ πολλοὶ καρδίαν πλανώμενοι,
ιδρυσάμεσθα πημάτων παραψυχὴν,
θεῶν ἀγάλματ' ἐκ λίθων, ἢ χαλκῶν,
ἢ χρυσοτεύκτων, ἢ ἐλεφαντίνων τύπους.
θυσίας τε τοῦτοις καὶ καλὰς πανηγύρεις
στέφοντες, οὕτως εὖσεβεῖν νομίζομεν.

10

41 Εὐριπίδης δὲ ἐπὶ τῆς αὐτῆς σκηνῆς τραγωδῶν,
Ὅρᾱς, (φησὶ), τὸν ὕψου τόνδ' ἄπειρον αἰθέρα,
καὶ γῆν περίξ' ἔχονθ' ὑγραῖς ἐν ἀγκάλαις ;
τοῦτον νόμιζε Ζῆνα, τόνδ' ἡγοῦ θεόν.

p. 681

5

Ἐν τε τῷ Πειρίθῳ δράματι ὁ αὐτὸς καὶ τὰδε τραγοῦει,
Σὲ τὸν αὐτοφυῆ, τὸν ἐν αἰθερίῳ
ρόμβῳ πάντων φύσιν ἐμπλέξανθ',
ὃν πέρι μὲν φῶς, πέρι δ' ὀρφναία
νύξ αἰολόχρως, ἄκριτός τ' ἄστρον
ὄχλος ἐνδελεχῶς ἀμφιχορεύει.

10

b

d 7. τέτευχε] τ' ἔτευξε C.F.G.I. Clem. ὃς οὐρανὸν—νομίζομεν om. B.
οὐρανὸν ἔταξε D. 9. βίας] βίαν Clem. 13. τύπους] πύθους D.
ult. καλὰς] κακὰς C.D.F.G.

p. 681. εὖσεβείν] εὖσεβῇ D. 4. ὁρᾱς] ἡρᾱς C. 6. ἀγκάλαις]
ἀγκύλαις B. ἐν om. C. ἐν ὑγ. ἀγ. F.G. 11. σὲ τὸν] σὲ om. B.C.I.
τὸν ἐν D.F.G. b 3. αἰολόχρως] αἰολόχρεως B. αἰνλόχρως C.

Unus profecto est, unus hic tantum Deus,
Qui cœlum et amplas condidit terræ plagas,
Cærulea ponti terga, et infrænes notos.
At nos miselli, pectore errantes vago,
Calamitatum finximus solatia,
Formas deorum sæxas, aut æreas,
Aurove ductas fusili, aut eburneas.
His dum immolamus, dum stato augustos die
Reddimus honores, esse nos remur pios.

41 Quo eodem ex loco Euripides,

Vides sublime fustum immoderatum æthera,
Qui tenero terram circumjectu amplectitur ?
Hunc summum habeto divum, hunc perhibeto Jovem.

Idem in dramate, quem Pirithoum inscribit,

Te, qui te ipso es : quique ætherio
Rerum omne genus turbine versas :
Quem clara dies, quem turbida nox,
Et multicolor ; quemque astrorum
Vis, non uno lumine fulgens,
Circum assiduo volvitur orbe.

Ἐνταῦθα γὰρ τὸν μὲν αὐτοφυῆ τὸν δημιουργὸν νοῦν εἶρηκε, 5
τὰ δ' ἐξῆς ἐπὶ τοῦ κόσμου τάσσεται, ἐν ᾧ καὶ [αἱ] ἐναντιό-
τητες φωτός τε καὶ σκότους. Ὁ τε Εὐφορίωνος Αἰσχύλος
ἐπὶ τοῦ Θεοῦ σεμνῶς σφόδρα φησί,

Zeús estin aithér, Zeús δὲ γῆ, Zeús δ' οὐρανός, 10

Zeús toi tà pánta, chōti tōnd' hypérreron. C

42 Οἶδα ἐγὼ καὶ Πλάτωνα προσμαρτυροῦντα Ἡρακλείτῳ γρά-
φοντι, "Εν τὸ σοφὸν, μῶνον λέγεσθαι οὐκ ἐθέλει, καὶ ἐθέλει 5
Ζηνὸς ὄνομα. Καὶ πάλιν, Νόμος καὶ βουλῇ πείθεσθαι ἐνός.
[399] Καὶν τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο ἀναγαγεῖν ἐθέλης, Ὁ ἔχων ὅτα ἀκούειν,
ἀκουέτω, εὐροις ἂν ὧδε ἐμφαινόμενον πρὸς τοῦ Ἐφεσίου,
Ἀξύνετοι ἀκούσαντες κωφοῖσιν εἰκάσι· φάτις αὐτοῖσι μαρτυρεῖ 10
παρεόντας ἀπεῖναι. Ἄλλ' ἄντικρυς μίαν ἀρχὴν καὶ παρ' Ἐλ-
λήνων ἀκούσαι ποθεῖς; Τίμαιος ὁ Λοκρὸς ἐν τῷ φυσικῷ συγ- d
γράμματι κατὰ λέξιν ὧδέ μοι μαρτυρήσει, Μία ἀρχὰ πάντων
ἐστὶν ἀγέννητος· εἰ γὰρ ἐγένετο, οὐκ ἂν ἦν ἔτι ἀρχὰ, ἀλλ' ἐκεῖνα,
ἐξ ἧς ἡ ἀρχὰ ἐγένετο. Ἐρρύνῃ γὰρ ἐκείθεν ἡ δόξα ἡ ἀληθινή, 5

b 5. ἐνταῦθα—εἶρηκε om. B. et mox om. ἐν ᾧ καὶ—γῆν δρακί p. 686 b.

7. καὶ αἱ] αἱ om. D. cum Clem. 9. σεμνῶς om. C. σεμνός D. c. χω-

ρεῖ τῶνδ'] χωρεῖ τῶδ' D.F.I. Dedi chōti cum Clem. 3. Πλάτωνα]

ὁ Πλ. C. τὸν Πλάτωνα F. 5. ὄνομα] οὄνομα D. 7. τὸ ῥητὸν]

τῷ ῥητῷ D. 12. μίαν ἀρ. καὶ παρ' Ἐ.] καὶ παρ' Ἐ. μίαν ἀ. C.F.G.

d 2. ἀγέννητος D. supra μοι om. D. 4. ἧς] ἧς C.F.G. ἐρρύνει]

ἐρρύνῃ D.F.G. 5. ἡ ἀληθ.] ἡ om. F.

Hic enim ex sese ortum, artificem intellectum vocavit. Quæ sequuntur,
ad mundum pertinent, in quo lucis etiam est tenebrarumque conflictus.
Similiter Æschylus Euphorionis filius, ita de Deo, sane quam graviter.

Æther, solumque est, atque cælum Juppiter,
Cuncta simul idem est, majus et si quid super.

42 Platonem quoque novi sentire cum Heraclito, hunc in modum scribente;
Quod unum sapiens est, solum tamen dici non vult, idemque Jovis nomen
amat. Atque iterum, Lex est, inquit, hujus unius parere consilio. Quod
si altiore sensu dictum illud accipere volueris, Qui habet aures audiendi,
audiat, sic ab Ephesio illustratum invenies, Qui quod audiunt, intelligentia
non assequuntur, surdis illi similes sunt: in quos tritum illud conveniat,
præsentibus abesse. Num vero Græcorum etiam ex ore principium unum
audire gestis? Testem dabo Timæum Locrum, qui libro de natura sic ad
verbum loquitur, Unum omnium principium est, quod ortu caret: nam si
aliunde ortum esset, principium jam non esset, sed illud potius, unde

Mat. II,
15.

ΚΑΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΞ

Ἄκουε, φησὶν, Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεός σου εἷς ἐστὶ, καὶ αὐτῷ
μόνῳ λατρεύσεις.

Οὗτος ἰδοὺ πάντεσσι σαφὴς ἀπλάνητος ὑπάρχει,

ὥς φησιν ἡ Σιβύλλα.

10

43 Ξενοκράτης τε ὁ Καρχηδόνιος τὸν μὲν ὕπατον Δία τὸν δὲ
νέατον καλῶν, ἔμφασιν Πατρὸς ἀπολείπει καὶ Υἱοῦ. Καὶ
τὸ παραδοξότατον, γινώσκειν φαίνεται τὸ θεῖον ὁ ἀνθρω- p. 682
ποπαθεὶς εἰσάγων τοὺς θεοὺς· ὃν οὐδ' οὕτως αἰδεῖται Ἐπί-
κουρος. Φησὶ γοῦν,

Τίπτε με, Πήλεος υἱέ, ποσὶν ταχέεσσι διώκεις,
αὐτὸς θνητὸς ἔων, θεὸν ἄμβροτον; οὐδέ νυ πώ με
ἔγνωσ, ὡς θεός εἰμι.

5

οὐχ ἄλωτὸν γὰρ εἶναι θνητῷ οὐδὲ καταληπτὸν τὸ θεῖον οὔτε 10
ποσὶν οὔτε χερσὶν οὔτε ὀφθαλμοῖς οὔθ' ὅλως τῷ σώματι δεδῆ- b
λωκε. Τίνι ὁμοιώσατε Κύριον; Ἡ τίνι ὁμοιώματι ὁμοιώσατε
αὐτόν; φησὶν ἡ γραφή. Μὴ εἰκόνα ἐποίησε τέκτων, ἢ χρυσοχόος,
χωνεύσας χρυσίον, περιεχύρυσσεν αὐτόν; Καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις. 5
44 Ὅ τε κωμικὸς Ἐπίχαρμος σαφῶς περὶ τοῦ Λόγου ἐν τῇ
Πολιτείᾳ λέγει ὧδέ πως,

d ὁ. κύριος] καὶ F. 8. οὗτος ἰδοὺ] οὕτως ἰδὼν C.F.

p. 682. 3. γὰρ] γοῦν C.D.F.G. τίπτε με om. C. 6. θεὸν om. C.F.G.
Mox om. πώ με C. b. ὅλως] ὅλω C.F.G. οὐδόλως D.I. 4. τέ-
κτων ἦ] τέκτων καὶ F.G.

Deut.
6, 4.

ortum haberet. Quæ opinio, sane vera, ex dicto illo profecta est, *Audi,*
inquit, *Israel, Dominus Deus tuus, unus est, eique soli servies.*

Omnibus ecce patet, nulloque errore vagatur,

Ut Sibylla cecinit.

43 Xenocrates etiam Carthaginiensis, qui summum Jovem unum appellat,
infimum alterum; Patris nonnullam dat ac Filii significationem. Quodque
præter omnem opinionem est, Homerus ipse numen agnoscere videtur, qui
deos introducitur humano more sensuque commotos, quem tamen ne sic
quidem reveretur Epicurus. Est enim Homeri quod sequitur,

Quid me immortalem porro, mortalis Achille,
Præcipiti cursu insequeris? mea numina nondum
Scilicet agnosti.

Esai. 40,
18, 19.

Quo quidem numen ejusmodi esse declarat, quod nec pedibus, nec mani-
bus, nec oculis, nec toto corpore, mortalis quisquam assequi capereque
possit. *Cui similem fecistis Dominum? aut cui imagini assimilavistis eum?*
inquit scriptura. *Nunquid sculptile conflavit faber, aut aurifex auro fuso*
44 *inauravit eum?* et quæ sequuntur. Et Epicharmus comicus in Republica,
sic de Logo perspicue,

‘Ο βίος ἀνθρώποις λογισμοῦ κἀριθμοῦ δέϊται πάνν’ 10 ΚΛΗ-
ζῶμεν [δ’ ἐν] ἀριθμῷ καὶ λογισμῷ, ταῦτα γὰρ σώζει βροτούς. c ΜΕΝ-
ΤΟΣ

Εἶτα διαρρήδην ἐπιφέρει,

‘Ο λόγος ἀνθρώπους κυβερνᾷ, κατὰ τρόπον σώζει. 5

Εἶτα εἰ

“Εστιν ἀνθρώπων λογισμὸς, ἔστι καὶ θεῖος λόγος.
‘Ο λόγος ἀνθρώπῳ πέφυκε περὶ βίου καταστροφάς.
‘Ο δέ γε τὰς τέχνας ἅπασι συνέπεται θεῖος λόγος, 10
ἐκδιδάσκων αὐτὸς αὐτοὺς, ὃ τι ποιεῖν δεῖ συμφέρον. d
Οὐ γὰρ ἄνθρωπος τέχνην [τιν’] εἶδ[εν], ὁ δὲ θεὸς ταῦτα φέρει.
‘Ο δέ γε τὸν ἄνθρωπον [λόγος] πέφυκεν ἀπὸ γε τοῦ θεοῦ λόγου. 5

45 Ναὶ μὴν διὰ τοῦ Ἑσαΐου Πνεύματος κεκραγότες, Τί μοι
πλῆθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν; λέγει Κύριος· πλήρης εἰμὶ ὀλοκαυτω-
μάτων, καὶ στέαρ ἀρνῶν, καὶ αἷμα ταύρων οὐ βούλομαι. Καὶ 10
μετ’ ὀλίγα ἐπαγαγόντος, Λούσασθε, καθαροὶ γενέσθε, ἀφέλετε
τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. Καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις Μέ-
νανδρος ὁ κωμικὸς αὐταῖς γράφει ταῖς λέξεσιν,

Εἴ τις δὲ θυσίαν προσφέρων, ὦ Πάμφιλε, 15

c. ζῶμεν δ’ ἐν] δ’ ἐν delet Grotius. ἐν non agnoscit Clem. 4. πρόσ-
ωπον καὶ σώζει] τρόπον σώζει (σώζειν F.)· εἰ ἔστιν C.D.F.G. τρόπον σώ-
ζεις εἰ I. Addidi εἶτα ante εἰ ex Clem. 6. ἀνθρώπῳ Clem. ἀνθρώπῳ
Grot. ἔστι καὶ] καὶ om. C. 8. ὁ λόγος om. C.D.F.G.I.
10. τέχνας om. C. d. διδάσκων] Dedi ἐκδιδάσκων cum Clem.
4. ταύτην] ταύταν C.D.F.G.I. Supra τιν’ om. Clem. 6. θείου] τοῦ
θείου D.F.G. Delendum mihi videtur λόγος ante πέφυκεν. 8. τί
μοι] εἰμὶ τί μοι C.F. εἰ μὴ τι μοι G. 13. καὶ ἐπὶ] καὶ τὰ ἐπὶ C.D.F.
G.I. Clem. Supra ἡμῶν D. 15. Εἴ τις] Inter Menandri spuria col-
locavit Meinekius p. 306.

Humana vita ratione ac numero prorsus indiget,
Numero ac ratione vivimus: ambo nos foveat,

Tum ita diserte,

Ratio mortales regit, moresque servat.

Deinde,

Si est in homine ratiocinatio, est et divina ratio.

Ratio homini innata est, ad casus vitæ varios.

Ratio divina artes cuique moderatur suas:

Omnibus per se aperit, quid magis cuique conferat.

Haud enim artem ullam reperit, deus hanc unus parit.

Ratio nimirum hominis, ratione ex divina sata est.

45 Porro cum Isaïæ voce hæc Spiritus inclamet, Quo mihi multitudinem victi-
marum vestrarum? dicit Dominus: plenus sum holocaustis; adipem agno-
rum, et sanguinem taurorum nolo. Idemque subjungat paulo post, Lava-
mini, mundi estote, auferte nequitias ex animabus vestris. Tum in eandem
sententiam Menander comicus totidem verbis ita scribit, Isa. 1, 11.
v. 16.

Si quis, quod hædi, vel bovis, mi Pamphile,

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

ταύρων τι πλήθος, ἡ ἐρίφων, ἡ νή Δία
 ἐτέρων τοιούτων, ἡ κατασκενάσματα,
 χρυσᾶς ποιήσας χλαμύδας, ἥτοι πορφυρᾶς,
 ἡ δι' ἐλέφαντος ἡ σμαράγδου ζῶδια,
 εὖνον νομίζει τὸν θεὸν καθεστάναι,
 πεπλάνητ' ἐκείνος, καὶ φρένας κούφας ἔχει.
 Δεῖ γὰρ τὸν ἄνδρα χρήσιμον πεφυκέναι,
 μὴ παρθένους φθείροντα καὶ μοιχώμενον,
 κλέπτοντα, καὶ σφάττοντα χρημάτων χάριν.
 μηδὲ βελόνης ἔναμ' ἐπιθυμῆς, Πάμφιλε,
 ὁ γὰρ θεὸς βλέπει σε πλησίον παρών.

[400]

46 Θεὸς ἐγγίζων ἐγὼ εἰμι, καὶ οὐχὶ Θεὸς πόρρωθεν. Ποιήσῃ τι ἄν-
 θρωπος ἐν κρυφαίοις, καὶ οὐκ ὄψομαι αὐτόν; Διὰ Ἱερεμίου φησί. 5
 Καὶ πάλιν ὁ Μένανδρος παραφράζων τὴν γραφὴν ἐκείνην
 Θύσατε θυσίαν δικαιοσύνης, καὶ ἐλπύσατε ἐπὶ Κύριον, ᾧδὲ πως
 γράφει,

μηδὲ βελόνης,
 ᾧ φίλτατ', ἐπιθύμησον ἀλλοτρίας ποτὲ.
 Ὁ γὰρ θεὸς γ' ἔργοις δικαίοις ᾗδεται,

p. 683. 11. μοιχώμενον] μοιχώμενος C. 13. ἄμμα] ἐν ἄμμα ἐπιθυ-
 μήσης D.F.G. ἐπιθυμήσας E. ἄμα C. qui mox παρὼν πλησίον et sic infra.
 b 2. θεὸς κλέπτει σε παρὼν πλησίον θεὸς F.G. 3. εἰμι] φησι Clem.
 5. καὶ οὐκ] καὶ om. D. 11. ἐπιθύμησον] ἐπιθυμήσης C.D.G.I. Clem.
 c. θεὸς γ' ἔργοις δικαίοις] θεὸς δικαίοις ἔργοις C.D.F.G.I.

Cruentet aras sanguine, aut aliud deis
 Quodcunque mactet, sive quod docta manus
 Laborat arte, purpura ardenti micans,
 Aurove textum pallium, aut candens ebur,
 Viridem aut smaragdum, muta qua moles sinit,
 Animante mutans, offerat; numen sibi
 Credat secundum: mentis hic nimium levis,
 Heu graviter errat. Commodis sit moribus
 Homo necesse est: virginis casto innocens
 Parcat pudori, parcat alieno toro.
 Furti atque cædis inscias servet manus.
 Cave ergo vel acum ne appetas, mi Pamphile.
 Te quippe nusquam non videt præsens deus.

Hier. 46 *Deus vicinus ego sum, et non Deus de longe. Num faciet aliquid homo in
 23, 23. absconditis, et ego non videbo eum?* inquit Deus per Hieremian. Atque
 Ps. 4, 5. iterum Menander illud scripturæ, *Sacrificate sacrificium iustitiæ, et sperate
 in Domino*, paraphrasi quadam exponens, sic ait,

neve acum, o suavissime,
 Aliena quæ sit, appetas: etenim deo
 Injusta nulla, iusta quæ modo sunt placent.

καὶ οὐκ ἀδίκους.

Πονοῦντα δὲ ἐὰ τὸν ἴδιον ὑψῶσαι βίον,

τὴν γῆν ἀροῦντα νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν.

Θεῶ δὲ θύε διὰ τέλους δίκαιος ὦν,

καὶ λαμπρὸς ὦν ταῖς χλαμύσιν, ὡς τῇ καρδίᾳ.

βροντῆς ἐὰν ἀκούσης, μὴ φύγῃς,

μηδὲν συνειδὼς αὐτὸς αὐτῷ, δέσποτα.

ὁ γὰρ θεὸς βλέπει σε πλησίον παρών.

47 Ἐτι σου λαλοῦντες, φησὶν ἡ γραφή, ἐρῶ, ἰδοὺ ἀρείμι. Δίφι- d
λος πάλιν ὁ κωμικὸς τοιαῦτά τινα περὶ τῆς κρίσεως διαλέ-
γεται,

Οἶε σὺ τοὺς θανόντας, ὦ Νικήρατε,

τρυφῆς ἀπάσης μεταλαβόντας ἐν βίῳ,

πεφηνέγναι τὸ θεῖον, ὡς λεληθότας;

*Ἐστιν δίκης ὀφθαλμὸς, ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ·

καὶ γὰρ καθ' ἅδην δύο τρίβους νομίζομεν,

μίαν δικαίων, ἑτέραν δ' ἀσεβῶν εἰν' ὄρον.

καὶ εἰ τοὺς δύο καλύψει ἡ γῆ φασὶ χρόνον.

Τῷ πάντ' ἀπελθὼν, κλέπτ', ἀποστέρει, κύκα·

c 4. βίον ὑψῶσαι] ὑψῶσαι βίον C.D.F.G.I. 6. θύε] θύες I. τέ-
λους] τύλους C. 7. χλαμύσι] χλ. ὡς C.D.F.G. ὦν ταῖς χλαμύσιν I.

11. σαντῷ] αὐτῷ C.D.F.G.I. 12. παρὼν πλησίον F.G. d. ἡ θεία
γραφὴ D. 2. δίφιλος] διφιλος C.G.I. 4. νικήρατε] νικήσατε I.

p. 684. 3. καὶ εἰ τοὺς δύο καλύψει ἡ γῆ φασὶ τῷ παντὶ χρόνῳ ἀπελθὼν
κλ. D.F.G. et mox om. καί. χρόνον. τῷ πάντ' τῷ παντὶ χρόνῳ C.I.

καὶ εἰ—χρόνῳ om. E. qui supra ἀποστρέφει.

Feliciorem ducere hunc vitam sinat,
Qui nocte terram, qui die assiduo colit.
Deo sacrifices, æqui ad extremum tenax.
Ut veste munda splendidus, sic pectore.
At cum tonabit, siste, nec pavidò gradu
Fugam capesse, quamdiu nil conscius
Ipse tibi fueris : te deus præsens videt.

47 *Adhuc te loquente, inquit scriptura, dicam, ecce adsum.* Præterea Diphilus
comicus hæc habet de judicio.

Putasne vero mortuos, Nicerate,
Quis omnis omnem fluxit in luxum dies,
Potuisse latebris fugere captatis deum?
Est oculus ille, est, cuncta qui justus videt.
Dnae, ut statuimus, inferos secant viæ,
Patet una castis, altera scelestos manet.
Quamvis profundo semper inclusum sinu
Utrumque terra teneat. I, rapias licet,

ΚΑΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

5

10

5

10

p. 684

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

μηδὲν πλανηθῆς, ἔστι κὰν ᾧδον κρίσις,
ἣν περ ποιήσει Θεὸς ὁ πάντων δεσπότης,
οὐ τοῦνομα φοβερὸν, οὐδ' ἂν ὀνομάσαιμ' ἐγώ.
ὃς τοῖς ἁμαρτάνουσι πρὸς μῆκος βίον
δίδωσιν.

Εἴ τις δὲ θνητῶν οἴεται, τοῦ φημέραν
κακὸν τι πράσσω, τοὺς Θεοὺς λελθέναι,

δοκεῖ πονηρὰ, καὶ δοκῶν ἀλίσκεται,

ὅταν σχολὴν ἄγουσα τυγχάνῃ δίκη.

ὁρᾷθ' ὅσοι δοκεῖτε οὐκ εἶναι Θεόν.

*Ἔστιν γάρ, ἔστιν. Εἰ δέ τις πράττει κακῶς,

κακὸς πεφυκὼς, τὸν χρόνον κερδαινέτω,

χρόνον γὰρ οὗτος ὕστερον δώσει δίκην.

48 Συνάδει δὲ τούτοις καὶ ἡ τραγωδία διὰ τῶνδε,

*Ἔσται γάρ, ἔσται κείνος αἰῶνος χρόνος,

ὅταν πυρὸς γέμοντα θησαυρὸν σχάσῃ

χρυσωπὸς αἰθήρ· ἡ δὲ βοσκηθεῖσα φλόξ

ἅπαντα τὰ ἐπίγεια καὶ μετάρσια

φλέξει μανείσα.

[401]

Καὶ μετ' ὀλίγα αὖθις ἐπιφέρει,

— Ἐπὰν δὲ ἐκλίπῃ τὸ πᾶν,

■ 5. ἣν περ ποιήσει] ἣν περιποιήσει C.G.I. ποιήσει ὁ om. D. ὁ om. I.
6. φοβερὸν ἔστιν D.G.I. 8. βίον] βίου F. b 9. γέμοντα] τεμόντα
C.D.F.G.I. 10. χρυσωπὸς] χρυσωπὸς C.F.G. c 3. ἐκλίπῃ]
ἐκλείπῃ C.G.

Furere, spoliis, misceas. Erres, cave :
Est est sub alto dite iudicium super,
Cui magnus orbis dominus ac rector præest,
Cujus vel ipsum nomen effari horreo,
Quique diuturnam sontibus vitam trahit.
Quod si quis omni scelera molitus die,
Superos latere credit, is novum scelus
Sibi persuadet, justa quod lento manus
Pendere soleat otio. At quisquis Deum
Non esse fingis, prospice infelix tibi.
Deus ille, Deus est. Si quis interea nocens
Impune peccet, habeat in lucro moram.
Namque ipse meritas postea pœnas luet.

48 Quibus hunc in modum accinit tragoedia,

Erit ille quondam sævus ac tristis dies,
Cum rutilus alto conditos ignes sinu
Effundet æther : cum rapax flamma hauriet
Ima atque summa, nec modum capiet furor.

Et paucis interjectis,

ast ubi superstes nihil ;

φροῦδος μὲν ἔσται κυμάτων ἅπας βυθός,
 γῇ δὲ ἐράνων ἔρημος, οὐδὲ ἄρ' ἔτι
 πτερωτὰ φύλα βλαστήσει πυρουμένη,
 κἄπειτα σώσει πάνθ', ἃ πρόσθ' ἀπώλεσε.

5

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

49 Τὰ ὅμοια τούτοις κὰν τοῖς Ὀρφικοῖς εὐρήσομεν ὧδέ πως γε-
 γραμμένα,

Πάντας γὰρ κρίψας αὖθις φάος ἐς πολυγηθές
 ἐξ ἱερᾶς κραδίας ἀνενέγκατο, μέρμερα ῥέζων.

5

*Ὡν δὲ ὁσίως καὶ δικαίως διαβιώσωμεν, μακάριοι μὲν ἐνταῦθα,
 μακαριώτεροι δὲ μετὰ τὴν ἐνθένδε ἀπαλλαγὴν, οὐ χρόνῳ
 τινὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἔχοντες, ἀλλ' ἐν αἰῶνι ἀναπαύσεσθαι
 δυνάμενοι,

Ἀθανάτοις ἄλλοισιν ὁμέστιοι, αὐτοτράπεζοι
 ἔοντες, ἀνδρείων ἀχαιῶν ἀπόκληροι ἀτειρεῖς,

p. 685

ἡ φιλόσοφος Ἐμπεδοκλέους λέγει ποιητική. Οὐχ οὕτω τις
 μέγας ἔσται καὶ καθ' Ἑλληνας, ὥς ὑπερέχειν τὴν δίκην, οὐδὲ
 50 σμικρὸς, ὥς λαθεῖν. Ὁ δ' αὐτὸς Ὀρφεὺς καὶ ταῦτα λέγει,

c 5. δὲ ἐράνων] δ' ἐδράνων Clem. 7. σώσει πάνθ' om. D.F.G. qui sta-
 tim τὰ πρόσθεν, ubi E. κἄπειτα τὰ πρόσθεν ἀπώλεσε. d. τὰ δ' ὅμοια D.
 5. κραδίας] κραδίης D. καρδίας G. 7. διαβιώσωμεν] διαβιώσομεν C.
 F.G. βιώσ. D. 10. ἀναπαύσεσθαι] ἀναπαύεσθαι D. ἀναπαύσασθαι E.
 12. αὐτοτράπεζοι] ἐν δὲ τραπέζαις Clem. αὐτοτράπεζον I.
 p. 685. ἔοντες ἀνδρείων ἀχαιῶν] εἵνιες ἀνδρείων ἀχέων Scaliger. ἀχαι-
 ῶν] ἀχελῶν F. 2. ἀτηρεῖς] ἀτειρεῖς C.F.G. ἀπόσκληροι ἀπηρεῖς D.
 ἀπόκληροι ἀτειρεῖς Scaliger. in Steph. Poes. Phil. p. 216.

Marium profundi gurgites nulli tum erunt,
 Labefactum ab imis sedibus vacuo solum
 Gremio jacebit, haud enim vastis procul
 Flammiis perustum, summa pennatos greges
 Mittet sub astra : sed tamen quicquid prius
 Fuerit ademptum, recipit ac proprium tenet.

49 Affinia reperiemus in Orphicis quæ sequuntur,

Quos prius abdiderat, lætas in luminis auras
 Sollicitus sacro cunctos ex corde refudit.

Qui si caste integreque vixerimus, beati quidem hîc erimus ; at post dis-
 cessum ex hac vita longe beatiore, nec ullo tempore circumscribetur
 nostra hæc felicitas, sed quiete fruemur sempiterna,

Cum superis lare conjuncti, mensaque per ævum,
 Casibus haud hominum, sævoque dolore subacti,

ut cecinit Empedoclis philosophica poësis. Adeoque vel ex Græcorum
 ipsorum mente futurus est nemo, vel tantus, ut judicii vim superet, vel
 50 tam pusillus, ut lateat. Quin et Orpheus idem hæc habet,

ΚΑΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

Εἰς δὲ λόγον θεῖον βλέψας, τοῦτ' προσέδρευε,
ἰθύνων κραδίης νδερὸν κύτος· εὖ δ' ἐπίβαινε
ἀτραπιτοῦ, μῶνον δ' ἐσώρα κόσμοιο ἄνακτα,
ἀθάνατον.

10

b

Αὐθις τε περὶ τοῦ Θεοῦ, ἀόρατον αὐτὸν λέγων, μόνον γνω-
σθῆναι ἐνὶ τινὶ φησι τὸ γένος Χαλδαίῳ, εἴτε τὸν Ἀβραάμ
λέγων τοῦτον, εἴτε καὶ τὸν υἱὸν τὸν αὐτοῦ, διὰ τούτων,

5

Εἰ μὴ μονογενὴς τις ἀπορρώξ φύλου ἄνωθεν
Χαλδαίων· Ἰδρις γὰρ ἔην ἄστροιο πορείης,
καὶ σφαίρης κίνημ' ἀμφὶ χθόνα ὡς περιτέλλει,
κυκλοτερές γ' ἐν ἴσῳ, κατὰ δὲ σφέτερον κνώδακα·
πνεύματι δ' ἥνιοχέι περὶ τ' ἡέρα καὶ περὶ χεῦμα.

c

5

51 Εἶτα, οἷον παραφράζων τὸ, Ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ
ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου, ἐπιφέρει,

Αὐτὸς δ' αὖ μέγαν αὐθις ἐπ' οὐρανὸν ἐστήρικται,
χρυσέῳ ἐνὶ θρόνῳ· γαίῃ δ' ὑπὸ ποσσὶ βέβηκε.
Χεῖρα δὲ δεξιτερὴν περὶ τέρμασιν Ὠκεανοῖο

d

a 7. εἰς δὲ om. D. εἰς λόγον δὲ θ. β. οὕτω I. 9. ἰθύνων] εὐθύνων
Clem. 11. μῶνον] μόνον C.F.G. b 3. μόνῳ D.G. 4. Χαλ-
δαίων εἰ τὸν D. Χαλδαίων εἴτε I. 9. κίνημ'] καίνημα C. καὶ νημὸς F.
κίνημα G. περὶ (sic) pro περιτέλλει C. περὶ τε F. c 2. γ' ἐν ἴσῳ] ἐν
ἴσῳ τε D.F.G.I. et mox om. δέ. 4. πνεύματα δ'] πνεύματ' C.F.G.
πνεύματι I. Clem. 9. αὐθις] οὖν τις C. τις D. d. χρυσείῳ] χρυ-
σέῳ C.D.F.G.I. Mox δὲ om. D. 4. ὠκεανοῖς I.

Divino in verbo defixis totus inhære
Luminibus, mentisque memor lustrare recessus,
Intactum per iter constanti incedere gressu,
Æternumque unum cœli modo cernere regem,
Perge alacris.

Mox visu Deum attingi non posse confirmans, uni alicui genere Chaldæo
notum illum fuisse testatur, sive Abraamum dicat, sive filium ejus aliquem,
his versibus,

Ast aliquis tantum Chaldæo a sanguine cretus.
Norat enim qua magnus iter sol flectat in orbem,
Æquatosque habilis, circumque immania terræ
Pondera, sed proprio gyros convertat in axe:
Et volucres effusus equos per cœrula mundi
Verset agens, aurasque obeat, pelagusque profundum.

Esai.
66, 1.

51 Tum quasi dictum illud, *Cœlum mihi thronus est, terra autem scabellum
pedum meorum*, paraphrasi quadam explicaret, ista subjungit,

Ille igitur magni supra laquearia cœli
Immotus, solioque micat sublimis in aureo.
Olli planta humiles subter premit ardua terras:

ἐκτέτακεν ὁρέων δὲ τρέμει βάσις ἔνδοθι θυμῷ,
οὔτε φέρειν δύναται κρατερὸν μένος. Ἔστι δὲ πάντη
αὐτὸς ἐπουράνιος, καὶ ἐπὶ χθονὶ πάντα τελευτᾷ,
ἀρχὴν αὐτὸς ἔχων, καὶ μέσον, ἡδὲ τελευτήν.
Ἄλλ' οὐ μὲν θεμιτόν σε λέγειν τρομέω δέ γε γυνῖα
Ἐν νόφ. Ἐξ ὑπάτου κραίνει.

5 ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ
10

p. 686

καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις. Διὰ γὰρ τούτων δεδήλωκε πάντα ἐκεῖνα
τὰ προφητικά, ὅς ἔαν ἀνοίξῃ τὸν οὐρανὸν, τρόμος λήψεται· καὶ
ἀπὸ σοῦ ὅρη τακῆσεται, ὥς ἀπὸ προσώπου πυρὸς τήκεται κηρός.
Καὶ τὰ διὰ Ἡσαΐου, Τίς ἐμέτρησε τὸν οὐρανὸν σπιθαμῇ, καὶ
πᾶσαν τὴν γῆν δρακί;

b

52 Πάλιν ὅταν εἴπῃ,

Αἰθέρος ἡδ' αἰδου, πόντου, γαίης τε τύρηννε,
ὅς βρονταῖς σείεις βριαρὸν δόμον Οὐλύμπιοι,
δαίμονες ὃν φρίσσουσι, θεῶν δὲ δέδοικεν ὄμιλος,
ᾧ μοῖραι πείθονται, ἀμείλικτοί περ εἶναι·

5

[402]

d 6. θυμῷ] θυμοῦ Clem. 9. ἐπὶ χθονὶ] ἐπιχθόνα C.F.G. 11. ἔχων
ἄμα καὶ μέσον ἡδὲ τελευτήν] ἔχων καὶ μέσων ἡ. τελείων C.F.G.I. et fere D.
ἄμα om. E. ἔχων καὶ μέσσαν Clem.

p. 686. οὐ μὲν] μὲν om. C.D.E.F.G.I. ἄλλως οὐ θεμ. Clem. in fin. v.
δὲ ἐγὺα C.F.G. δὲ ὑπὸ γυνῖα D. δέ τε γ. Clem. δέ γ. I. 5. ὅς] ὡς D.
ἔαν ἀνοίξῃς τ. ο. λ. tum om. καὶ et add. ante τακῆσεται Clem. b 2. αἰ-
δου] αἰδε I. γαίης τε] τε om. C.F.G. 4. βρονταῖς] βρονταῖσι B.
C.D.E.F.G.I. βρονταῖς δὲ sine ὅς Clem.

Oceani extremos attingit dextera fines.
Cujus inexhaustum quassi ab radicibus imis
Ferre negant robur nutanti vertice montes.
Atque ut siderea nunquam discedat ab arce,
Cuncta tamen nostris præsens molitur in oris,
Principium in sese, ac medium, finemque coercens.
Illa secus memorare nefas, membrisque solutis,
Mecum animo volvens trepido. Nam desuper ipse
Cuncta regit.

Et quæ sequuntur. His enim prophetica illa omnia declaravit, *Qui si* Esa. 64,
aperuerit cælum, tremor corripiet; et a conspectu tuo montes colliquescent,
sicut a facie ignis liquescit cera. Itemque hæc Esaïæ, *Quis mensus est* Esa. 40.
cælum pulmo, et universam terram pugillo; 12.

52 Rursus cum ita cecinit,

Ætheris, o, Ditisque potens, pelagique, solique,
Qui solidum tonitru quatis alti limen Olympi,
Quemque lares horrent, metuit quem turba deorum,
Et cui parca, licet mansuescere nescia, servit.

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

ἄφθιτε, μητροπάτωρ, οὐ θυμῷ πάντα δονεῖται,
ὅς κινεῖς ἀνέμους, νεφέλῃσι τε πάντα καλύπτεις,
πρηστῆρσι σχίζων πλατὺν αἰθέρα. Σὴ μὲν ἐν ἄστροις
τάξις, ἀναλλάκοισιν ἐφημοσύναισι τρέχουσα·
σῷ δὲ θρόνῳ πυρόεντι παρεστᾶσιν πολύμοχοι
ἄγγελοι, οἷσι μέμλε βροτοῖς ὥς πάντα τελεῖται.
Σὸν μὲν ἔαρ λάμπει νέον ἄνθεσι πορφυρέοισι·
σὸς χειμὼν, ψυχραῖσιν ἐπερχόμενος νεφέλαισιν,
σὰς ποτε βακχευτὰς Βρόμιος διένειμεν ὀπώρας.

10

c

5

10

d

5

53 Εἴτα ἐπιφέρει, ῥητῶς παντοκράτορα ὀνομάζων τὸν Θεόν,

Ἄφθιτον, ἀθάνατον, ῥητὸν μόνον ἀθανάτοισιν.

10

Ἐλθε, μέγιστε θεῶν πάντων, κρατερῇ σὺν ἀνάγκῃ,

φρικτὸς, ἀήττητος, μέγας, ἄφθιτος, ὃν στέφει αἰθήρ.

Διὰ μὲν οὖν τοῦ μητροπάτωρ οὐ μόνον τὴν ἐκ μὴ ὄντων γένεσιν p. 687
ἐμήνυσεν, ἐνδέδωκε δὲ ἀφορμὰς τοῖς τὰς προβολὰς εἰσάγουσι
τάχα καὶ σύζυγον νοῆσαι τοῦ Θεοῦ· παραφράζει δὲ ἐκείνας 5

b 10. ἄφθιτε μητροπάτωρ] ἄφθιτα μητροπάτωρι C. ἀ. μητροπάτερ B.
ἄφθιτα μ. F. ἀ. μητροπάτωρ G. ἀ. μητροπάτωρ I. c 2. νεφέλῃσι τε]
τε om. B.C.F.G. ν. τε om. D. ν. δὲ Clem. νεφέλασι E. νεφέλεσι F.
νεφέλοισι I. 6. τρέχουσα] τρεχούσαις B.C.E.F.G.I. ἐφημοσύναις τρε-
χούσαις D. 8. σῷ] ῥ B.C.D.E.F.G. d. σὸν μὲν ἔαρ—ὀπώρας
om. B. μὲν ἄρα D.I. σοὶ μὲν F. 3. σὸς] σέ C.F.G. ἄς] σὰς
Fronto apud Viger. 7. εἴτα ἐπιφέρει] ἐπιφέρει δὲ μετὰ ταῦτα C.F.G.
14. στέφει] στέγει F.

p. 687. μητροπάτωρ] μητροπάτωρ C.G. 2. ἐνδέδωκε] δέδωκεν Clem.
Forte ἐν accessit ex v. præced. 3. προβολὰς] προσβολὰς B. qui mox
om. τοῦ.

Matris summe parens, cujus furor omnia jactat,
Quique cies ventos, et nubibus omnia condis,
Flammantique procul vastum aëra turbine sulcas.
Astra tuo certos volvunt sub numine motus.
Longo indefessi solium stant agmine circum
Aligeri, quorum mortalia credita curæ.
Vere tuo nitidis se floribus arva coronant;
Et tua sævit hyems, gelidis sub nubibus acta,
Et tibi debetur Bromii vindemia fetus.

53 Tum diserte omnipotentem Deum sequentibus dictis appellat,

Immunem interitu, solis quem dicere fas est
Cœlitibus.

Maxime tu divum, fato comitatus adesto,
Ingens, terribilis, cuncto discrimine major,
Quem mors nulla domet, quemque ardens æthra coronat.

Qui sane dum matris eum patrem nominat, cum rerum ortum ex nihilo
significat, tum iis forte qui proseminationes illas invehunt, conjugis etiam
Deo tribuendæ occasionem dedit. Cæterum illas quoque prophetarum

τὰς προφητικὰς γραφὰς, τὴν τε διὰ Ὡσηῆ, Ἰδοὺ ἐγὼ στερεῶν
βροντὴν, καὶ κτίζων πνεῦμα, οὗ αἱ χεῖρες τὴν στρατιὰν τοῦ οὐρα-
νοῦ ἐθεμελίωσαν· Καὶ τὴν διὰ Μωσέως, Ἴδετε, ἴδετε, ὅτι ἐγὼ
εἰμι, καὶ οὐκ ἔστι Θεὸς ἕτερος πλὴν ἐμοῦ. Ἐγὼ ἀποκτενῶ, καὶ 10
ζῆν ποιήσω· πατάξω, καὶ γὰρ ἰάσομαι. Καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἐξελεῖται
ἐκ τῶν χειρῶν μου.

Αὐτὸς δ' ἐξ ἀγαθοῦ κακὸν θνητοῖσι φυτεύει,
καὶ πόλεμον κρύνοντα,

b

54 κατὰ τὸν Ὀρφέα. Τοιαῦτα καὶ ὁ Πάριος Ἀρχίλοχος λέγει, 5

Ὡ Ζεῦ, σὸν μὲν οὐρανοῦ κράτος,
σὺ δ' ἔργ' ἐπ' ἀνθρώπους ὄρας,
λεωργά τε καὶ ἀθέμιστα.

Πάλιν ἡμῖν ἀσάτω ὁ Θράκιος Ὀρφεὺς,

10

Χεῖρα δὲ δεξιτερὴν ἐπὶ τέρματος Ὠκεανοῖο
πάντοθεν ἐκτέτακεν· γαίῃ δ' ὑπὸ ποσσὶ βέβηκε.

c

Ταῦτα ἐμφανῶς ἐκείθεν εἴληπται, Κύριος σώσει πόλεις κατοι-
κουμένας, καὶ τὴν οἰκουμένην ὅλην καταλήψεται τῇ χειρὶ, ὡς νοσ- 5

a 5. γραφὰς] φωνὰς B. 8. τοῦ οὐρανοῦ ἐθεμελίωσαν] τῶν ἀγγέλων
ἐποίησαν C.F.G. 9. εἰμὶ] εἰμὶ θεὸς C.F.G. qui mox οὐκ ἔστιν ἄλλος
πλήν. καὶ οὐκ—μου om. B. b. ἀγαθοῖο] ἀγαθοῖς I. 4. καὶ ὁ]
καὶ om. B. ὁ om. Viger. 6. ζεῦ] ζεὺς C.F.G. 8. ρεῖς] ὄρας B.
C.D.F.G.I. Mox ἀθέμιτα B. σὺ δ' ἔργ' ἐπ' οὐρανούς ὄρας λεωργὰ καὶ ἀ
θέμις Clem. Vide Archilochi fr. XVII. in Poet. Min. Gr. T. I. p. 297.
10. πάλιν ἡμῖν—βέβηκε om. B. qui item om. ἐτι πρὸς τ.—διάνοιαν.
11. δεξιτερὴν] δεξιωτέρην I. c. ὑπὸ] ἐπὶ I. 3. Κύριος—καταλή-
ψεται om. F. ὁ K. Clem. 5. ὡς νοστιὰν τῇ χειρὶ D. νεοστιὰν Clem.

voces illustrat Osee, dum ait, *Ecce ego firmans tonitru, et creans spiritum,*
cujus manus exercitum cæli fundaverunt; et Mosis, per quem ita Deus,
Videte, videte, quoniam ego sum, et non est Deus alius præter me. Ego
interficiam, et vivere faciam: percutiam, et ego sanabo. Et non est qui
auferat de manibus meis.

Amos 4,
13.
Deut. 32,
39.

A lætis solet hic duras summittere rebus,
Ac tristes belli furias,

54 ut canebat Orpheus. Quam in rem Parius etiam Archilochus ita scribit,

Cæli quidem imperium tuum est: at vero inde
Acerba in homines atque infanda mittis.

At rursus Thracium Orpheum audiamus,

Oceani extremos complectitur undique fines
Dextera, subjectasque premit planta ardua terras.

Quæ quidem ex illis manifeste hausit, *Dominus servabit civitates quæ habi-*
tantur, et orbem universum comprehendet manu, quasi nidum. Dominus qui

v. Esai.
10, 14.

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

σιάν, Κύριος ὁ ποιήσας τὴν γῆν ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ, ὥς φησιν
 Ἱερεμίας, καὶ ἀνορθώσας τὴν οἰκουμένην ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ.
 Ἔτι πρὸς τοῖσδε Φωκλίδης μὲν τοὺς ἀγγέλους δαίμονας
 καλῶν, τοὺς μὲν εἶναι ἀγαθοὺς αὐτῶν τοὺς δὲ φαύλους διὰ τῶν
 τούτων παρίστησιν, ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς ἀποστάτας τινὰς παρειλή-
 φαμεν,

Ἄλλ' ἄρα δαίμονές εἰσιν ἐπ' ἀνδράσιν ἄλλοτε ἄλλοι,
 οἱ μὲν ἐπερχομένου κακὸν ἀνέρος ἐκλύσασθαι.

55 Καλῶς οὖν καὶ Φιλήμων ὁ κωμικὸς, τὴν εἰδωλολατρίαν ἐκ-
 κόπτει διὰ τούτων,

Οὐκ ἔστιν ἡμῖν οὐδεμία τύχη θεὸς,
 οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ ταυτόματον ὃ γίγνεται
 ὥς ἔτυχ' ἐκάστω, προσαγορεύεται τύχη.

Σοφοκλῆς δὲ ὁ τραγωδοποιὸς,

Οὐδὲ θεοῖς,
 λέγει, αὐθαίρετα πάντα πέλονται,
 νόσφι Διὸς· κείνος γὰρ ἔχει τέλος, ἥδ' καὶ ἀρχήν.

Ὁ τε Ὀρφεὺς,

[403] Ἐν κράτος, εἰς δαίμων γένετο, μέγας οὐρανὸς αἴθων,

■ 9. Φωκλίδης D. μὲν om. Clem. d 4. ἐπαρχομένου D. 9. γί-
 νεται] γίνεται C.F.G.
 p. 688. θεοῖς] θεοῖσι C,D.E.F.G.I. Clem. 6. γέγονεν] γένετο C.
 D.F.G. Clem. ἐγένετο I.

Jer. 10, *fecit terram in fortitudine sua, ut inquit Hieremias, et erexit orbem in sapientia sua.* His Phocylidem adjungas licet, qui angelos dæmonum appellans nomine, bonos ex illis alios, alios vero malos ita distinguit, siquidem nos quoque rebelles nonnullos accepimus,

Dæmonibus genus in nostrum non una potestas;
 Namque aliis jus est venientem avertere pestem.

55 Jure ergo idololatriam Philemon comicus ita rescindit,

Fortuna non est ulla quæ fertur dea,
 Non est. At homini quicquid, ut casus tulit,
 Acciderit ultro cuique, fortunam vocant.

Et tragicus Sophocles,

Nec superis,
 inquit, pro votis omnia cedunt,
 Excepto Jove, principium finemque tenente.

Et Orpheus,

Vis una est, numenque unum, cœli ignea moles,

ἐν δὲ τὰ πάντα τέτυκται, ἐν ᾧ τὰδε πάντα κυκλεῖται,
πῦρ, καὶ ὕδωρ, καὶ γαῖα.

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

56 καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις. Πίνδαρος δὲ ὁ μελοποιὸς οἶον ἐκβακ-
χεύεται, ἄντικρυς εἰπὼν,

Τί Θεός; Ὅ τι τὸ πᾶν·

καὶ πάλιν,

Θεὸς ὁ πάντα τεύχων βροτοῖς.

ἐπὶ δὲ εἶπη,

Τί ἔλπει σοφίαν ὀλίγον τι

ἀνὴρ ὑπὲρ ἀνδρὸς ἔχειν;

Τὰ θεῶν βουλευμάτα ἐρευνᾶσαι

βροτέα φρενὶ δύσκολον·

Θνατᾶς δ' ἀπὸ ματρὸς ἔφν.

ἐκεῖθεν ἔσπακε τὴν διάνοιαν, Τίς ἔγνω νῦν Κυρίου; Ἡ τίς
57 σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο; Ἀλλὰ καὶ Ἡσίοδος δι' ὧν γράφει c
συνάδει τοῖς προειρημένοις,

Μάντις δ' οὐδεὶς ἐστὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,

ὅστις ἂν εἰδείη Ζηνὸς νόον αἰγιόχοιο.

a 11. δὲ ὁ] τε ὁ Clem. b. εἰπὼν] εἰπεῖν F.G.I. 2. τί θεός] τί
ἐστι θ. C.F. θεός ἐστι D. 4. πάντα—βροτοῖς] πάντας—βροτοὺς Clem.
5. ἐπὶ δὲ] ἐπειδὴν C.F.G. qui infra τοι pro τι. 8. τὰ θεῶν] ζαθέων Clem.
ἐρευνᾶσαι βροτέα φύσει] ἐρευνᾶ σε (εὐρεῖν F.) βροτέα φραίνει C.F.G. in
quibus latent Clementina βροτέα φρενί. 9. φύσει] φρενί I. φωνή
δυσκ. D. 11. τίς ἔγνω] καὶ πάλιν τις B. qui addit ἐγένετο cum Clem.
post αὐτοῦ et om. δι' ὧν γράφει et pro τοῖς προειρημένοις habet τούτοις.

Cuncta suo quæ nata sinu convertit in orbem,
Ignem, undas, terram.

56 et quæ sequuntur. Lyricus item Pindarus quodam quasi Bacchico furore
corruptus, ita diserte loquitur,

Quid Deus? Universum.

Et rursus,

Deus omnia procreans mortalibus.

Dum autem hæc ait,

Quid exiguam tibi sapientiam ab homine homo polliceris?

Deum consilia rimari mortali naturæ difficile est.

Est enim mortali matre sata.

Ex illo Esaïæ loco sententiam hanc derivavit, *Quis novit sensum Domini?* Esa. 40,
57 aut *quis consiliarius ejus?* Quibus etiam Hesiodus hunc in modum 13.
accinit,

Haud ullus vivit mortali e semine vates,
Qui Jovis ægiferi sensum cognoscere possit.

ΚΑΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

εικότως ἄρα Σόλων ὁ Ἀθηναῖος ἐν ταῖς Ἑλεγεΐαις, καὶ αὐτὸς
κατακολουθήσας Ἡσιόδῳ,

Πάμπαν δ' ἀθανάτων ἀφανὴς νόος ἀνθρώποισι,

γράφει.

58 Πάλιν τοῦ Μωσέως εἰς μόχθους καὶ πόνους διὰ τὴν παρά-
δ βασιν τέξεσθαι τὴν γυναῖκα προφητεύσαντος, ποιητὴς τις
οὐκ ἄσημος γράφει,

οὐδέ ποτ' ἤμαρ

παύσονται καμάτου καὶ οἰζύος, οὐδέ τι νύκτωρ

στεινόμενοι· χαλεπὰς δὲ θεοὶ δώσουσι μερίμνας.

59 Ἐτι Ὅμηρος μὲν εἰπὼν,

Αὐτὸς δὲ χρύσεια πατὴρ ἐτίταυε τάλαντα·

δίκαιον τὸν Θεὸν μνηύει. Μένανδρος δὲ ὁ κωμικὸς ἀγαθὸν
ἐρμηνεύων τὸν Θεὸν φησιν,

Ἄπαντι δαίμων ἀνδρὶ συμπαρίσταται
εὐθὺς γενομένη μυσταγωγὸς τοῦ βίου
ἀγαθὸς· κακὸν γὰρ δαίμων' οὐ νομιστέον
εἶναι, βίον βλάπτοντα χρηστόν.

c 6. εἰκότως ἄρα] καὶ αὐτὸς B. qui om. καὶ αὐτὸς Ἡσιόδῳ. 8. πάμπαν]
πάντῃ Clem. 10. καὶ μόχθους] καὶ πόνους C.F.G. Clem. d 2. τις
οὐκ] τις ἦν οὐκ F. 4. οὐδέ ποτ'] οὐδέ ποτ' B. 9. ἔτι Ὅμηρος—
βάρβαροι p. 690 c 9. om. B. 10. πατὴρ om. D.

Quem pariter sequutus in elegiis Solon jure ita scribit,
Omni homini prorsus mens est ignota deorum.

58 Mulierem præterea Moses, cum ob neglectum Dei præceptum, summis in
doloribus parituram esse prædixisset, ita consentaneè poëta quidam non
ignobilis cecinit,

seu lux aurea noctem,
Seu lucem nox atra premat, dolor additus illis
Usque aderit : superique graves immittere curas
Assidue pergent.

59 Homerus item cum ait,

Auratasque patris librabat dextera lances.

Dei æquitatem significat. Quem eundem Menander comicus bonum esse
declarans, ita loquitur,

Ut quisque primum natus in lucem venit,
Moderator illi genius assistit bonus,
Vitamque format. Nam cave malum putes,
Bonæque vitæ noxium.

p. 689

εἶτα ἐπιφέρει,

5

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

Ἄπαντα δ' ἀγαθὸν εἶναι τὸν Θεόν·

ἤτοι πάντα Θεὸν ἀγαθὸν λέγων, ἢ, ὅπερ καὶ μᾶλλον, ἐν πᾶσι
τὸν Θεὸν ἀγαθὸν εἶναι.

60 Πάλιν αὖ Αἰσχύλος μὲν ὁ τραγωδοποιὸς τὴν δύναμιν τοῦ
Θεοῦ παρατιθέμενος οὐκ ὀκνεῖ καὶ ὕψιστον αὐτὸν προσαγο- 10
ρεύειν διὰ τούτων,

Χώριζε θνητῶν τὸν Θεόν, καὶ μὴ δόκει

b

ὅμοιον αὐτῷ σάρκινον καθεστάναι.

Οὐκ οἶσθα γ' αὐτόν. Ποτὲ μὲν ὡς πῦρ φαίνεται,

ἄπλτος ὀρμῇ, ποτὲ δ' ὕδωρ, ποτὲ γνόφος,

5

καὶ θηρσὶν αὐτὸς γίνεται παρεμφερὴς,

ἀνέμῳ, νεφέλῃ τε, κάστραπῇ, βροντῇ, βροχῇ.

ὑπηρετεῖ δ' αὐτῷ θάλασσα, καὶ πέτρα,

10

καὶ πᾶσα πηγὴ, χυδατος συστήματα

τρέμει δ' ὄρη, καὶ γαῖα, καὶ πελώριος

c

βυθὸς θαλάσσης, καὶ ὀρέων ὕψος, [ἐπὶ] μέγα

ἐπὰν ἐπιβλέψῃ γοργὸν ὄμμα δεσπότης

p. 689. 6. μᾶλλον] καὶ μᾶλλον F.G. Clem. Mox om. εἶναι Clem.
7. πάλιν αὖ] αὖ om. C.F.G. qui mox τραγωδοποιὸς et sic D. et Clem.
τραγωδὸς edd. 10. προσαγορεύειν] γράφειν C.F.G. b 2. ὅμοιον
σαντῷ] σαντῷ ὅμ. C.F.G. ὅμ. σαντοσάρκινον D. ὁμοῖον αὐτῷ Clem.
3. οἶσθά γ' οἶσθας C.F.G. οἶσθα γὰρ D. οἶσθα δ' Clem. 5. ποτέ] ποτὲ δὲ Clem.
8. ἀνέμῳ] ἀνέμων C. c 3. βυθὸς] καὶ β. C. β. θα-
λάσσιος F.

Tum subjungit, ἅπαντα bonum esse Deum, seu Deum omnem bonum
appellet, seu, quod vero propius est, rebus in omnibus bonum esse Deum
affirmet.

60 Rursum tragicus Æschylus, cum Dei nobis potestatem declarat, altissi-
mum eum appellare nil veretur his versibus,

Scerne cunctis Numen a mortalibus,

Huic simile corpus ne putes ullum cave.

Ignota res est. Nunc velut flamma emicat,

Aditumque prohibet: unda mox, caligo mox,

Mox et tremendæ similis apparet feræ,

Vento, atque nubi, fulguri, tonitruo,

Imbrique similis. Pontus huic, fontes, petræ,

Atque orbe toto quicquid undarum coit,

Obsequitur. Illum montium horrescunt juga,

Tremittque tellus, et sinus vasti maris,

Dum dominus acri cuncta visu despicit,

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

πάντα δυνατὴ γὰρ δόξα ὑψίστου Θεοῦ.

5

Ἄρ' οὐ δοκεῖ σοι ἐκείνο παραφράζειν, τὸ, Ἀπὸ προσώπου
Κυρίου τρέμει ἡ γῆ;

61 Ἐπὶ τούτοις ὁ μαντικώτατος Ἀπόλλων, μαρτυρῶν τῇ δ
δόξῃ τοῦ Θεοῦ, λέγειν ἀναγκάζεται περὶ τῆς Ἀθηνᾶς, ἥνικα
ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐστράτευον οἱ Μῆδοι, ὡς ἐδεῖτό τε καὶ
ικέτευσεν τὸν Δία περὶ τῆς Ἀττικῆς. Ἔχει δὲ ὧδε ὁ
χρησμός,

5

[404]

Οὐ δύναται Παλλὰς Δι' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
λίσσομένη πολλοῖσι λόγοις, καὶ μήτιδι πυκνῇ.
Πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῷ πυρὶ δώσει,
οἳ που νῦν ἰδρῶτι ῥεεῦμενοι ἐστήκασι,
δείματι παλλόμενοι.

10

καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις.

p. 690

62 Θεαρίδας δὲ ἐν τῷ Περὶ φύσεως γράφει, Ἄ ἄρχα τῶν ὄντων,
ἄρχα μὲν ὄντως ἀληθινὰ, μία. Κεῖνα γὰρ ἐν ἀρχῇ τέ ἐστιν ἐν
καὶ μόνον.

Οὐδέ τις ἔσθ' ἕτερος χωρὶς μεγάλου βασιλῆος,

5

d 3. οἱ Μῆδοι] οἱ om. Clem.
Mox πυρὶ μ. C.G.

10. δηοὺς] νηοὺς C.G. δήους D.E.

p. 690. 2. μία δ' ἄρα τῶν ὄντων ἀρχὰ μὲν ὄντως ἀληθινὰ, μία Clem.
3. κεῖνα] κείνη D.E.F.G. Clem.

Immensa quippe est illa majestas Dei.

Nunquid illud tibi videtur illustrare, *A facie Domini tremit terra?*

61 Quin et ipsemet Apollo, divinandi tam peritus, suo teste testimonio Dei
gloriæ serviens, fateri cogitur, Minervam, quo tempore impetum in Græ-
ciam Medi faciebant, vota Jovi fecisse pro Attica. Ejusmodi autem re-
sponsum illud est,

Jam magnum placare Jovem, Jove nata Minerva,
Haud precibus votisque potest:
Pluribus at superum templis incendia mittet,
Qui nunc fortassis magno terrore subacti,
Expresso sudore fluunt.

Et quæ sequuntur.

62 Thearidas autem in suo De natura opere, hoc modo scribit, Universitatis
hujus principium, principium utique verum unum est. Illud enim ex
æternitate unum est atque solum.

Haud alius quisquam est supremi a numine regis,

Ὁρφεὺς λέγει. Ὡς πειθόμενος ὁ κωμικὸς Δίφιλος γνωμι-
κώτατα,

Τὸν ὄντα πάντων

φησὶ

πατέρα,.....

—— τοῦτον διὰ τέλους τίμα, μόνον

10

ἀγαθῶν τοσούτων εὐρετὴν καὶ κτίστορα.

- 63 Εἰκότως τοίνυν ὁ Πλάτων ἐθίζει τὰς βελτίστας φύσεις b
ἀφικνεῖσθαι πρὸς τὸ μάθημα, ὃ ἐν τῷ πρόσθεν ἔφαμεν εἶναι
μέγιστον, ἰδεῖν τε τὰγαθὸν καὶ ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβα-
σιν. Τοῦτο δὴ, ὡς ἔοικεν, οὐκ ὀστράκου ἀν εἶη περιστροφῇ, s
ἀλλὰ ψυχῆς περιαγωγῇ, ἐκ νυκτερινῆς τινὸς ἡμέρας εἰς ἀλη-
θινὴν τοῦ ὄντος οὖσαν ἐπάνοδον, ἣν δὴ φιλοσοφίαν ἀληθῆ
φήσομεν εἶναι, καὶ τοὺς ταύτης μετασχόντας τοῦ χρυσοῦ
γένους κρίνει, Ἔστε μὲν δὴ πάντες ἀδελφοί, λέγων· οἱ δὲ τοῦ 10
64 χρυσοῦ γένους ἀκριβέστατα, καὶ πάντα εἰς. . Τοῦ πατρὸς ἄρα c
καὶ ποιητοῦ ξυμπάντων ἐμφύτως καὶ ἀδιδάκτως ἀντιλαμβά-
νεται πάντα πρὸς πάντων, τὰ μὲν ἄψυχα συμπαθοῦντα, τῶν

a 7. Ὁρφεὺς] Ὁρφεὺς δὲ C.D.E.F.G.I. κωμικὸς Δίφιλος] κωμικό-
τατος Δίφιλος D. κ. διήφιλος F.G. 8. γενικώτατον] γνωμικώτατον C.
D.E.F.G.I. γνωμικώτατα τὸν Clem. 10. τοῦτον] τούτων D. b. ὁ
Πλάτων] καὶ Πλάτων Clem. 3. τὰγαθὸν] τ' ἔτ' ἀγ. C.F.G. τε τὰγ.
Clem. 4. δὴ] δὲ Clem. 10. κρίνει] κρίνειν Clem. 11. λέγων
om. F. Mox κρίνειν ἀκριβέστατα καὶ πάντα. τοῦ π. Clem.

inquit Orpheus. Quem sequutus Diphilus comicus, communem illum,
inquit, omnium parentem,

pia tu mente perpetuo colas,

E cujus una tot bona existunt manu.

- 63 Jure ergo Plato præstantissima quæque ingenia ad capessendum illud
disciplinæ genus assuefacit, quod jam ante maximum esse diximus, hoc
est ad percipiendam boni cognitionem, eoque tandem ascendendo perveni-
endum. Quod quidem non jam, opinor, testam convertere fuerit, sed
animum ita circumducere, ut ex nocturno quodam die, vere ad illud quod
est, hac sua conversione redeat, quam sane veram philosophiam esse
dicemus. Cujus ille qui compotes fuerint, aureo genere satos esse pro-
nuntiat, dum ait, Fratres quidem universi estis, &c. Qui autem ex aureo
illo genere sunt, iidem accuratissime de rebus omnibus judicare possunt.
64 Parentis igitur ac rerum omnium effectoris sensum ex omnibus aliquem
omnia, nativa quadam vi, ac citra ullius disciplinæ adjumentum hauriunt.
Et quidem inanimata cum viventibus affectionum communione junguntur,

VOL. III.

3 A

Plato
Rep. 7.
p. 519 d.

Rep. 3,
p. 415 a.

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

δὲ ζῶων, τῶν ἐμψύχων, τὰ μὲν ἤδη ἀθάνατα, τὰ δὲ καθ' 5
 ἡμέραν ἐργαζόμενα· τῶν δέ τοι θνητῶν τὰ μὲν ἐν φόβῳ καὶ
 διὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν ἔτι κατὰ γαστρὸς ὀχούμενα, τὰ δὲ
 αὐτεξουσίῳ λογισμῷ. Καὶ τῶν ἀνθρώπων πάντες Ἕλληνές
 τε καὶ βάρβαροι, γένος δ' οὐδὲν οὐδαμοῦ τῶν γεωργούντων 10
 οὔτε νομάδων, ἀλλ' οὐδὲ τῶν πολιτικῶν δύναται ζῆν, μὴ προ- d
 κατειλημμένον τῇ τοῦ κρείττονος πίστει. Διὸ πᾶν μὲν ἔθνος
 ἐὼν, πᾶν δὲ ἐσπερίων ἀπτόμενον ῥόνων, βόρειόν τε, καὶ τὰ
 πρὸς τῷ νότῳ πάντα, μίαν ἔχει καὶ τὴν αὐτὴν πρόληψιν
 περὶ τοῦ καταστησαμένου τὴν ἡγεμονίαν, εἴ γε καὶ τὰ κα- 5
 θολικώτατα τῶν ἐνεργημάτων αὐτοῦ διαπεφοίτηκεν ἐπίσης
 πάντα.

65 Πολὺν δὲ πλεόν οἱ παρ' Ἕλλησι πολυπράγμονες φιλοσό-
 φοι, ἐκ τῆς βαρβάρου ὁρμώμενοι φιλοσοφίας, τῷ ἀοράτῳ καὶ 10
 μόνῳ καὶ δυνατωτάτῳ καὶ τεχνικωτάτῳ καὶ τῶν ἄλλων καλ-

c 4. ζῶων τῶν om. C. τῶν ζῶων τῶν δὲ τῶν D. et mox om. τὰ δέ.
 συμπατοῦντα (συμπαθ. G.) τῷ ζῳ τῶν δὲ ἐμψύχων F.G. τῶν ζῶων τῶν
 δὲ I. 5. τὰ δὲ καθ' τὰ δὲ om. F. 6. δέ τοι δέ τι C.F.G.I. δέ
 ἔτι Clem. 7. μετὰ κατὰ C.D.F.G.I. Clem. 9. γένος δ' γένος
 οὖν B. 10. νομάδων τῶν νομάδων B. d 2. πᾶν πᾶν μὲν B.C.D.
 F.G. Clem. Mox ἐὼν Clem. 3. ἀπτόμενον ἀντόμενον Clem. ῥό-
 νων] ἡ Clem. 6. ἐνεργημάτων] ἐνεργημάτων B.C.F.G. ἐνεργημάτων
 D.I. Clem. 7. ἐπίσης] πίσης C. Mox πολὺν—τεχνικωτάτῳ om. B.
 Mox πλείον D. 8. οἱ φιλ. Clem. qui infra om. τῷ. 9. βαρβάρων]
 βαρβάρου C.D.F.G. Clem. Mox καὶ δυνατωτάτῳ om. C. 10. καὶ δυνα-
 τωτάτῳ] δυνάτῳ F.G. 11. καὶ τῶν] μίαν καὶ τῶν B. ἄλλων om. Clem.

ex animantibus autem vita præditis alia jam immortalia sunt, in diem alia etiamnum laborant. At ex mortalibus, alia in metu constituta, maternis adhuc visceribus inclusa gignantur: alia jam sui juris, suo se consilio arbitrioque regunt. Jam hominum genus universum in Græcos barbarosque dividitur. Quorum e numero, nulla prorsus usquam aut agricolarum aut pastorum, ac ne eorum quidem, qui in civitate degunt, natio est, quæ vitam, absque eo quod ejus mentem naturæ superioris fides occuparit, ducere tuerique possit. Itaque populi omnes, sive orientem colant, sive littora occidentis ultima teneant, sive ad septentrionem, sive ad meridiem habitent, unam et eandem ejus, a quo institutum hoc imperium est, anticipationem habent: cum loca pariter et æqualiter omnia, generales quæque vis illius effectricis actiones complexæ sint.

65 Sed tamen curiosi illi e Græcis philosophi, barbarorum permoti philo-
 sophia, multo magis illi, qui nec oculis cernitur, et solus idem ac præ-
 potens, et sapientissimus artifex est, summusque rerum pulcherrimarum

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

λίστων αἰτιωτάτῳ τὴν προνομίαν ἔδωκαν, τὰ ἀκόλουθα τοῦ-
τοις, εἰ μὴ κατηχηθεῖεν πρὸς ἡμῶν, οὐκ ἐπιστάμενοι, ἀλλ' οὐδ'
αὐτὸν ὅπως νοεῖσθαι πέφυκε τὸν Θεόν, μόνον δέ, ὡς ἤδη πολ-
λάκις εἰρήκαμεν, κατὰ περίφρασιν ἀληθῆ. p. 691

66 Τοσαῦτα καὶ ὁ Κλήμης. Ἀλλ' ἐπειδὴ διὰ μακροτέ-
ρων ἡμῖν ἢ κατὰ Πλάτωνα παρέστη φιλοσοφία συνφδὸς 5
οὔσα κατὰ πλείστα τοῖς Ἑβραίων δόγμασιν, (ἐφ' οἷς
καὶ ἀγάμεθα τὸν ἄνδρα τῆς τε συνέσεως καὶ τῆς ἄλλης
τοῦ ἀληθοῦς εὐγνωμοσύνης,) ὥρα ἐπιθεωρῆσαι τίνα ταῦτ'
εἶναί φαμεν ἐφ' ὧν οὐκέθ' ὁμοίως περὶ αὐτὸν διακείμεθα, 10
τὴν δὲ νεομισμένην βάρβαρον τῆς κατ' αὐτὸν προτιμῶ- b
μεν φιλοσοφίας.

14 Τὰ Ἑβραίων λόγια θεοπρόπια καὶ χρησμούς θείας ἡ c
[405] κατὰ ἄνθρωπον δυνάμεως περιέχοντα, Θεόν τε αὐθέντην
ἐπιγραφόμενα, καὶ πιστούμενά γε τὴν ἐπαγγελίαν διὰ 5

p. 691. 2. τὸν θεόν] δυνατόν B. 5. ἡμῖν om. B. Tum καὶ C.
pro ἡ. 6. συνφδὸς οὔσα] συνάδουσα τὰ πλ. B. σύνοδος o. κ. π. C.
7. δόγμασιν om. B. 8. ἄλλης τοῦ ἀλ.] τῆς τ' ἀλ. B. 9. ὥρα ἐπι-
θεωρῆσαι] ἐπιθεωρητέον B. ἄρα C. pro ὥρα. 10. εἶναι φαμέν ἐφ' ὧν]
εἶεν ἐφ' οἷς B. περὶ αὐτὸν] αὐτῷ B. qui om. τὴν δὲ ν. et seqq. usque
ad fin. cap. seq. b. φιλοσοφίαν F.G. c 3. θείας] ἱσ. θειοτέρας
Vigeri margo. 4. αὐθέντων F.

auctor, præcipuum jus eximiumque tribuerunt : nec tamen quæ sint ex istis
consequentia, nisi a nobis doceantur, pervidere, ac ne modum quidem
illum nosse possunt, quem ad Deum cognoscendum natura ipsa præ-
scribit ; sed tantum, uti jam sæpe diximus, periphrasi quadam alioqui vera
eum circumscribunt.

66 Hactenus Clemens. Jam vero, quandoquidem pluribus adhuc
Platonice philosophiæ rationem, permultis in rebus cum Hebræorum
literis convenire ostendimus : (quo nomine hominem sane laudamus
vehementer, cum ob suam illam in perspicendo vero solertiam, tum
ob liberalem et ingenuam animi cæteris in rebus æquitatem.) Nunc
ad ea tandem veniendum nobis est, in quibus eum similiter probare
non possumus, quamque vulgo barbaram habere solent, ipsius doctrina
potiorem philosophiam habeamus.

14 Hebræorum oracula, quibus prædicta quædam responsaque divina
continentur, quæque vim sane humana diviniorem ostendunt, eoque
auctorem sibi Deum ipsum vendicant, cum suas illa significationes,

τῆς τῶν μελλόντων προρρήσεως, διά τε τῶν συμφώνων τοῖς θεσπίσμασιν ἀποτελεσμάτων, πάσης λέγεται διεψευσμένης διανοίας ἐκτὸς τυγχάνειν. Τὰ γοῦν θεῖα λόγια ἀγνὰ, καὶ ἀργύριον πεπυρωμένον, δοκίμιον τῇ γῇ,¹⁰
¹ κεκαθαρισμένον ἐπταπλασίως, ἀνείρηται. Ἄλλ' οὐ καὶ τὰ Πλάτωνος τοιαῦτα, οὐδὲ μὴν ἐτέρου του τῶν ἐν ἀνθρώ- d
 ποῖς σοφῶν, οἱ θνητῆς διανοίας ὄμμασιν ἐπικήροις τε στοχασμοῖς καὶ εἰκασίαις, ὅναρ ὥσπερ ἄλλ' οὐχ ὕπαρ, τῆς τῶν ὄντων φύσεως ἐπὶ φαντασίαν ἐλθόντες πολὺ τὸ κρᾶμα τοῦ ψεύδους τῷ τῆς φύσεως ἀληθεῖ συνεπηνέγκαντο, ὥς⁵
³ μὴ ἀνευρεῖν ἀπάτης καθαρὸν ἐν αὐτοῖς μάθημα. Αὐτίκα γοῦν βραχύ τι τῆς φιλαυτίας εἰ ἐβελήσαις ὑφεῖναι, καὶ φῶς αὐτὸ δυνάμει λογικῆς οὐσίας ἐπιθεωρῆσαι, γνοίης ἂν τὸν θαυμάσιον φιλόσοφον αὐτὸν ἐκείνον, τὸν δὴ¹⁰
 μόνον πάντων Ἑλλήνων ἀληθείας προθύρων ψαύσαντα, ὕλη φθαρτῇ καὶ ξοάνοις βαναύσων χερσὶν εἰς ἀνδρείκελον σχῆμα κατεσκευασμένοις τὴν τῶν θεῶν p. 692

c 10. κεκαθαρισμένον] κεκαθαρισμένον D.F.G.I. Μοχ ἀνήρηται D. 12. του τῶν] τούτων τῶν C.D.F.G. d. σοφῶν] σοφοῦ C.F.G. 5. ψεύδους] ψεύδον C. Μοχ συνεπηνέγκατο D. 8. αὐτὸ] αὐτῷ C.

Ps. 11, 6.

et prædictione futurorum, et ipso rerum exitu vaticinationibus respondente confirmatas habeant, jure quidem ab omni falso sensu aliena dicuntur. Enimvero, *Divina eloquia, casta, et argentum igne*
² *examminatum, probatum terræ, purgatum septuplum*, appellantur. At non ejusmodi Platonis illa sunt, nec alterius cujuscunque hominum ex sapientium numero, qui mortalis sensus oculis, et vanis quibusdam ac futilibus conjecturis, ut somniantes utique, non ut vigilantes solent, rerum naturam cogitatione dum informant, naturæ veritati falsitatis plurimum admiscuere, nullum ut apud eos doctrinæ caput,
³ ab omni errore purum et immune reperire possis. Ac ne longius abeas, si privati hujus amoris ac domestici remittere nonnihil voles, ipsamque per sese lucem vi rationis intueri: agnosces ipse profecto, illum etiam admirabilem philosophum, qui solus e Græcis omnibus veritatis limen ac vestibulum attigit, fluxa pereuntique materia, et simulachris vilium operarum manibus humanam in speciem figuratis, deorum nomen polluere, ac post sublimem illam magnificamque

προσηγορίαν καταισχύνοντα, καὶ μετὰ τὸ μέγα τῆς μεγαλοφωνίας ὕψος, δι' ἧς τὸν πατέρα καὶ δημιουργὸν εἶδέναι τοῦδε τοῦ παντὸς διετείνατο, ἄνωθ' ἐξ ὑπερκοσμίων ἀψίδων εἰς τὸν κατωτάτω βυθὸν τῆς θεο-⁵μισοῦς εἰδωλολατρίας τῷ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων συνωθούμενον· ὥς μὴ διατρέπεσθαι τὸν Σωκράτην καταβῆναι φάντα εἰς Πειραῖα προσευζόμενον τῇ θεῷ, καὶ τὴν βάρβαρον ἑορτὴν τοὺς πολίτας τότε πρῶτον ἐπιτε-¹⁰λοῦντας θεασόμενον, καὶ τὸν ἀλεκτρυόνα τῷ Ἀσκληπιῷ ὁμολογοῦντα προστάξαι, τὸν τε πατριὸν Ἑλλήνων ἐξηγητὴν, τὸν ἐγκαθήμενον ἐν Δελφοῖς δαίμονα,⁴ θειάζοντα. Διὸ καὶ εἰκότως τῆς ἀφιλοσόφου πληθύος τὴν αἰτίαν τῆς δεισιδαίμονος πλάνης ἐπιγράφαιτο ἄν. Ἀνάλαβε γοῦν σμικρὸν ἄνωθεν τὸν λόγον, καὶ θέα οἶά σοι ὁ πάνσοφος μετὰ τὰς ἀσωμάτους καὶ ἀφθάρτους ἰδέας, καὶ μετὰ Θεὸν πρῶτον καὶ δεύτερον αἴτιον, καὶ¹⁰ μετὰ νοεράς καὶ ἀθανάτους οὐσίας, περὶ τῆς πανδήμου δόξης ἐνομοθέτει, λέγων,

- p. 692. 4. διετεινέτο] διετεινέτο C.F.G. 6. εἰδωλολατρίας F.G.
 8. φάντα] πάντα D.I. 9. τῇ θεῷ] τῷ θεῷ C. b 2. προστάξας D.
 3. ἐν Δελφοῖς] ἐν om. F.G.I. Tum δέφοις I. 6. ἐπιγράφαντο D.

vocem, qua se hujus universi parentem ac molitorem nosse affirmaverat, sic tanquam ex fornicibus illis nostro hoc orbe superioribus deturbatum, in altissima Deo exosæ idololatriæ voragine, cum Atheniensi populo volutari. Sic quidem, ut eum scribere non puduerit, Socratem, cum ut ipse votum deæ nuncuparet, tum ut barbaro illi festo, quod a civibus tum primum celebrabatur, præsens interesset, in Pyræum descendisse; nec erubescat, aut eundem ut Æsculapio gallus immolaretur jussisse, confiteri, aut dæmonem illum Delphis insidentem, quasi patrium quendam Græcorum interpretem, deum⁴ appellare. Quamobrem in eum jure, superstitiosi erroris, qui stolidam agebat multitudinem, culpa conferatur. Ac mihi tu paulo superius orationem arcesse, ac vide sis, quæ tandem et cujusmodi sint, quæ post incorporeas illas, atque interitus omnis expertes ideas, post Dei primi, secundique principii mentionem, post spirituales immortalesque naturas, de populari hac et publica opinione, suis etiam legibus sancita voluerit.

ΠΑΛ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

- 5 Περὶ δὲ τῶν ἄλλων δαιμόνων εἰπεῖν καὶ γινῶναι τὴν γένεσιν c
μείζον ἢ καθ' ἡμᾶς. Πιστευτέον δὲ τοῖς εἰρηκόσιν ἔμπρο-
σθεν, ἐκγόνοις μὲν θεῶν οὖσιν, ὡς ἔφασαν, σαφῶς δέ που τοὺς
ἐαντῶν προγόνους εἰδόσιν· ἀδύνατον οὖν θεῶν παισὶν ἀπι- 5
στεῖν, καίπερ ἄνευ εἰκότων καὶ ἀναγκαίων ἀποδείξεων λέγου-
σιν, ἀλλ' ὡς οἰκεῖα φασκόντων ἀπαγγέλλειν ἐπομένους τῷ
νόμῳ πιστευτέον. Οὕτως οὖν κατ' ἐκείνους ἡμῖν ἡ γένεσις
περὶ τούτων τῶν θεῶν ἐχέτω καὶ λεγέσθω· Γῆς τε καὶ Οὐρα- 10
νοῦ παῖδες Ὁκεανὸς τε καὶ Τηθύς ἐγενέσθην, τούτων δὲ Φόρ- d
κυς Κρόνος τε καὶ Ῥέα, καὶ ὅσοι μετὰ τούτων, ἐκ δὲ Κρόνου
καὶ Ῥέας Ζεὺς Ἥρα τε καὶ πάντες ὅσους ἴσμεν πάντας ἀδελ-
φοὺς λεγομένους αὐτῶν, ἔτι τε τοὺς τούτων ἄλλους ἐκγόνους. 5
- 6 Διὰ δὲ ταῦτα ἀπολειπτέος ἡμῖν ὁ φιλόσοφος, οὐ κατὰ
φιλόσοφον, οὐδ' αὐτὸς αὐτῷ συμφώνως, τὰς μυθικὰς
τῶν ποιητῶν γενεαλογίας καθυποκρινάμενος. Αὐτοῦ μὲν
γὰρ ἦν ἀκοῦσαι φάντος ἐν Πολιτείᾳ τάδε,

c. πιστευτέον] πειστέον D.G. πιστέον F. 2. ἐκγόνοις] ἐγγόνοις C.
D.F.G.I. 3. δέ που] γέ που C.D.F.G.I. 4. εἰδόσιν] εἰδόντων C.
D.F.G.I. 5. καίπερ—οἰκεῖα om. C. qui statim φασκόντων non φά-
σκουσιν. εἰκότως—φασκόντων D. φασκόντων F.G.I. 6. καὶ ἀν.] καὶ
om. F. d. φόρκυς κρόνος] κρόνος φόρκυς C.F.G. qui infra om. καὶ
ὅσοι μετὰ τούτων cum D.F.G.I. d 4. ἔ. τι τρόπων τούτων ἄλλους D.
αὐτῶν τε ἔτι τούτων I. τοὺς τούτων] τοὺς om. F.G. 5. ἐκγόνους]
ἐγγόνους C.F. 7. μυθικὰς τῶν ποιητῶν] μυθικῶν C. sine τῶν π.
9. ἀκοῦσαι] ἦν ἀκοῦσαι F.G.

Plato
Tim.
p. 40.

- 5 Aliorum autem dæmonum, inquit ille, procreationem vel explicare, vel
nosse, res est nostra facultate major. Quare hoc in genere, priscis illis
testibus adhibenda fides, qui ut deum, quod ipsi aiunt, nepotes erant, ita
maiores suos maxime notos habuerunt. Nec fieri omnino potest, ut fides
eorum filiis detrahatur, etiamsi nullis demonstrationibus necessariis, ac ne
probabilibus quidem argumentis ipsorum testimonia comprobentur: sed
necesse plane est, ut iis, quomodo lex imperat, tanquam suarum in rerum
commemoratione credamus. Illorum ergo deorum procreationem quod
attinet, uti poetæ scribunt, ita nos quoque de ea statuamus ac loquamur.
Terræ Cælique liberi Oceanus et Tethys, horum Phœreyn, Saturnus, et
Ops, cæterique fratres. Ex Saturno et Ope Jupiter, Juno, ac reliqui,
quos utriusque fratres appellari scimus, procreati. Atque ita deinceps de
tota nepotum serie.
- 6 Eapropter sane hîc nobis philosophus relinquendus fuit, qui nec
uti philosophum decuit, nec secum ipse consentiens, fabulosas in diis
poëtarum genealogias propagationesque simularit. Nam audi sis
quemadmodum idem loquatur in Republica,

Ἐν τοῖς μείζουσιν, ἦν δ' ἐγὼ, μύθοις ὀψόμεθα καὶ τοὺς 10
ἐλάττους. Δεῖ γὰρ δὴ τὸν αὐτὸν τύπον εἶναι, καὶ ταυτὸν
δύνασθαι τοὺς τε μείζους καὶ τοὺς ἐλάττους· ἢ οὐκ οἶει;
Ἐγώ γε, ἔφη· ἀλλὰ οὐκ ἐννοῶ οὐδὲ τοὺς μείζους τίνας λέγεις. p. 693
Οὗς Ἡσιόδός τε καὶ Ὅμηρος, εἶπον, ἡμῖν ἐλεγέτην καὶ οἱ
ἄλλοι ποιηταί. Οὗτοι γὰρ πον μύθους τοῖς ἀνθρώποις ψευ-
δεῖς συντιθέντες ἔλεγον τε καὶ λέγουσι. 5

7 τὰ μικρῷ πρόσθεν τεθειμένα. Πάλιν τε αὐτοῦ ἦν
καὶ τὰ δι' ὧν ἔφησεν,

Ἐξαλείψομεν ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, ἀπὸ τοῦδε τοῦ ἔπους ἀρξά-
[406] μνοι, πάντα τὰ τοιαῦτα,

Βουλοίμην κ' ἐπάρορος ἐὼν θητενέμεν ἄλλω. 10

καὶ τὰ ἐξῆς· δι' ὧν τε ἐπιλέγει, b

8 Πάλιν δὴ Ὀμήρου δεησόμεθα καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν, μὴ
ποιεῖν Ἀχιλλέα θεᾶς παῖδα,

ἄλλοτ' ἐπὶ πλευρὰς κατακείμενον, ἄλλοτε δ' αὖτε 5
ὑπτιον.

καὶ τὰ τούτοις ἐπόμενα. Οἷς ἐπάγει,

d 10. μῦθος D.

p. 693. 3. ἐλεγέτην] λεγέτην C.F.G. 4. ψευδεῖς τοῖς ἀν.] τοῖς ἀν.
ψ. C.F.G. 7. ἔφησεν] ἔφη C.F.G. b. ὧν τε] τε om. C.F.G. φῶν
τε καὶ D. 4. πλευρᾶς D.

In majoribus, inquit, fabulis, minores etiam facile videbimus. Necesse enim est, speciem unam aliquam esse, vimque minoribus æque majoribusque communem. Annon ita sentis? Equidem, inquit ille: sed quas tu majores dicas, non capio. Quas Hesiodus, inquam, atque Homerus, cæterique poætæ commemorant. Illi enim falsas hominibus fabulas commenti, et narrabant, olim hodieque narrant.

Plato
Rep. 2.
p. 377.

7 Ea videlicet, quæ paulo ante retulimus. Rursus ejusdem et alia illa sunt,

Hæc igitur omnia delemus, inquam, ab isto versu inchoantes,

Malim equidem cuivis alii servire colonus.

Plato
Rep. 3.
p. 386.

et quæ sequuntur. Tum hæc præterea quæ subjungit,

8 Iterum ab Homero, inquit, cæterisque poëtis flagitabimus, uti ne Achillem dea satum fingant,

Nunc in utrumque latus, nunc et jacuisse supinum.

et cætera. Quibus ita subdit,

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

- 9 Ἡ Δία, καθευδόντων τῶν ἄλλων θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων ὡς μόνος ἐγρηγορῶς, ἃ ἐβουλεύσατο, τούτων πάντων ῥαδίως ἰο ἐπιλαθόμενον διὰ τὴν τῶν ἀφροδισίων ἐπιθυμίαν, καὶ οὕτως ἐκπλαγέντα ἰδόντα τὴν Ἥραν, ὥστε μὴ δ' εἰς τὸ δωμάτιον c ἐλθεῖν ἐθέλειν, ἀλλ' αὐτοῦ βουλόμενον χαμαὶ συγγίνεσθαι κορύδου δίκην· καὶ λέγοντα ὡς οὕτως ὑπὸ ἐπιθυμίας ἔχεται, ὡς οὐδὲ ὅτε πρῶτον ἐφοίτων πρὸς ἀλλήλους, 5

φίλους λήθοντε τοκῆς.

Οὐδὲ Ἄρεός τε καὶ Ἀφροδίτης ὑπὸ Ἡφαίστου δεσμὸν δι' ἕτερα τοιαῦτα.

- 10 Ὡν τοῦτον τὸν τρόπον εἰρημένων, τί δῆτα βούλεται αὐτῷ ἢ μετὰ ταῦτα φωνὴ τοὺς μὲν ποιητὰς θεῶν παῖδας ὀνομάζουσα, καὶ τό τε ἀπιστεῖν αὐτοῖς ἀδύνατον εἶναι 10 φήσασα, καίπερ ἄνευ εἰκότων καὶ ἀναγκαίων αὐτοὺς ἀπο- d 11 δεῖξεν τοὺς περὶ θεῶν μύθους πλάσαι μαρτυραμένη; Τί δὲ ἡ ἄλογος ἐθέλει πίστις, δέει τῆς ἀπὸ τῶν νόμων τιμωρίας προβεβλημένη; Πῶς δὲ θεῶν Οὐρανὸς καὶ Γῆ πρῶτοι, ἔπειτα τούτων ἔκγονοι, Ὀκεανὸς, καὶ Τηθύς, 5

c. ἐθέλειν ἐλθεῖν] ἐλθ. ἐθ. C.F.G.

6. Corrupt h. l. Vigerus, vul-

gatos libros Platonis secutus.

10. τὸ τε] τε ἴσ. del. Vigerus in marg.

τό γε D.F.G.

d. πάσαι] ἴσ. ποιῆσαι Viger. in marg. πλάσαι F.G.I.

4. πρῶτοι] πρῶτος C.F.G.

5. ἔκγονοι] ἔκγονοι D.

p. 390.

- 9 Aut Jovem, inquit, dormientibus cæteris, tam diis, quam hominibus, quæ solus vigilans secum ipse statuerat, eorum facile omnium vi quadam libidinis impotenti memoriam excussisse; itaque Junonis aspectu perculsum esse, ut ne domum quidem repetere, sed in eodem ipso loco, humi, ut alaude solent, voluptati servire voluerit; cum eam se cupiditatis vim sentire diceret, quam ne tum quidem esset expertus, quum inter sese primum convenerant, carorum oblitum parentum: nec vincula Marti ac Veneri Vulcani injecta, nec aliud quicquam id genus.
- 10 Quæ cum ipse dixisset, quid tandem sibi vult, quod poetas deorum liberos subinde vocat, fierique negat posse, quin fides iis habeatur, cum ipsemet has ab illis absque ulla vel necessaria, vel probabili demonstratione, confictas deorum fabulas esse testetur? Quid autem 11 inconsiderata illa fides, quam etiam legum metu septam ac munitam esse voluit? Qui verum præterea, deorum principes Cælum ac Terram esse, tum eorum deinde sobolem, Oceanum, Tethyn, Saturnum,

Κρόνος τε, καὶ Ῥέα, καὶ Ζεὺς, μετὰ τούτους ἅπαντας,
Ἦρα τε, καὶ πάντες οἱ πρὸς Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου μυ-
θεύομενοι παῖδες καὶ ἀδελφοὶ, καὶ ἔκγονοι τούτων, ὅποτε
ταῦτα αὐτὰ ἀνήρει λέγων·

10

¹² Ὅπερ, ἦν δ' ἐγὼ, χρὴ πρῶτον καὶ μάλιστα μέμφεσθαι,
ἄλλως τε καὶ εἴαν τις μὴ καλῶς ψεύδῃται. Τί τοῦτο; Ὅταν
εἰκάξῃ τις κακῶς τῷ λόγῳ περὶ θεῶν τε καὶ ἡρώων, οἳοί εἰσιν,
ὥσπερ γραφεὺς μηδὲν εἰκότα γράφῃ οἷς αὖ ὁμοία βουληθῇ p. 694
γράψαι.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Καὶ πάλιν,

Πρῶτον μὲν, ἦν δ' ἐγὼ, τὸ μέγιστον καὶ περὶ τῶν μεγί-
στων ψεύδος ὃ εἰπὼν οὐ καλῶς ἐψεύσατο, ὡς Οὐρανός τε
εἰργάσατο ἃ φησι δρᾶσαι αὐτὸν Ἡσιόδος, ὃ τε αὖ Κρόνος 5
ὡς ἐτιμωρήσατο αὐτόν,

¹³ καὶ τὰ τούτοις ἐξῆς. Πῶς δὲ οἱ νῦν ψευδεῖς καὶ
οὐκ ἀληθεῖς ποιηταὶ πάλιν οἱ αὐτοὶ θεῶν ἔκγονοι λέ-
γουντ' αὖ; Ἀλλὰ γὰρ τούτων δὴ χάριν ἀπολειπτέος

d 10. χρὴ om. C.F.G. Supra ἀνήροι D.

p. 694. 3. μέγιστον] Statim καὶ περὶ τῶν μεγίστων exciderunt ex ed.
Viger. 6. πῶς] πῶς δὲ C.D.G.I. αὐτὸν om. F.G. 9. τούτων δὴ]
δὴ τούτων D.

Opem, Jovem, cæterosque deinceps omnes, Junonem, et quotquot
Homerus atque Hesiodus, istorum liberos, fratres, ac nepotes fabu-
lantur, cum illa ipsa commenta funditis his verbis sustulerit:

¹² Cui ego, inquit, quod et primum, et omnium maxime reprehendendum
est, præsertim ubi quis non recte mentiatur. Quid illud porro? Ubi quis
male deorum heroumque naturam oratione repræsentat, perinde ut pictor
faceret, qui tabellam ei rei nulla ex parte similem pingeret, quam penicillo
exprimendam suscepisset. p. 377.

Itemque,

Primum, inquam, maximum illud, maximisque de rebus mendacium,
qui narravit Hesiodus, quid videlicet actum a Cælo fuerit, quamque vicis-
sim ei pœnam Saturnus reposuerit, perperam omnino confinxit. p. 377.

¹³ et quæ sequuntur. Quî tandem amabo, quos hîc vanos ac
mendaces appellat, iidem ipsi poëtæ deorum nepotes habeantur?
Jure nimirum ac merito relinquendus iste nobis, qui mortis metu

μὲν ἡμῖν οὗτος, δέει θανάτου τὸν Ἀθηναίων δῆμον κα-¹⁰
 θυποκρινάμενος· τιμητέος δὲ Μωσῆς, τὰ τε Ἑβραίων^b
 λόγια καθαρὰς ἐξεχόμενα διόλου τῆς μόνης ἀληθοῦς καὶ
 ἀπλανοῦς εὐσεβείας. Θέα δὴ καὶ ἄλλο.

- 15 Ἑβραῖοι τὴν μέσσην τῶν λογικῶν φύσιν γεννητὴν^c
 ἄλλ' οὐκ ἀγέννητον εἶναί φασι. Ταύτην δὲ εἰς νοεράς
 οὐσίας διαιροῦντες τῷ λόγῳ πνεύματα καὶ δυνάμεις καὶ
 Θεοῦ λειτουργοὺς ἀγγέλους τε καὶ ἀρχαγγέλους ἐπονο-⁵
 μάζουσιν· ἐκ δὲ τῆς τούτων ἀποπτώσεως καὶ παρατρο-
 πῆς τὸ δαιμόνων γένος καὶ πᾶν τὸ τῆς ἐναντίας καὶ²
 μοχθηρᾶς ἐνεργείας εἶδος εἰσάγουσι. Διόπερ οὐδὲ θεοὺς^d
 ἐπιτρέπουσιν ἡγείσθαι τοὺς μὴ τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν¹⁰
 ἀχώριστον τῆς φύσεως ἐπαγομένους, ἀλλὰ καὶ τὸ εἶναι
 οὐ παρ' ἑαυτῶν παρὰ δὲ τοῦ πάντων αἰτίου ἐπειρηγεμέ-
 νους, τό τε εἶναι, καὶ τὴν ἀρετὴν, αὐτό τε τὸ ἀθάνατον,
 οὔτε τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ ὁμοίως οὔτε τῷ δι' οὗ τὰ πάντα⁵

a 10. τὸν Ἀθην.] τῶν Ἀθην. C. τὸν τῶν Ἀθ. D. c 2. οὐκ] οὐ C.F.
 4. πνεύματα] πάντα F. 8. ἐνεργείας] ἐναντίας C. d. φύσεως] τῆς
 φύσεως D.F.G. τῆς excidit ex ed. Viger. 3. ἐπειρην.] ἐπειρην. C.F.
 4. ἀρετὴν om. D. 5. οὔτε δι'] οὔτε τῷ B.C.F.G.I.

populum Atheniensem histrionum more demulcebat: observandus contra Moses, et amplectenda Hebræorum oracula, quæ sincera prorsus, unaque adeo, veraque, et ab omni errore vacua pietate antecellunt. Jam aliud hoc intueri.

- 15 Naturas, inter rationis participes, medias, ortus sui principium habuisse Hebræi docent. Easdem in varios spiritalium substantiarum ordines distributas, spiritus, virtutes, Dei administros, angelos, atque archangelos nominant. Quo ex numero, qui suapte culpa ceciderunt, dæmonum ex iis genus, vimque omnem hominibus inimicam infestamque ducunt. Quocirca nec eos deorum in loco haberi patiuntur, qui non ex sese modo insitum naturæ suæ ac proprium honestum bonumque non habeant, verum etiam ne sint ipsi quidem per sese, sed a rerum universalium conditore, ut essent, acceperint: qui denique, ut bene sint, ut virtute, ut immortalitate gaudeant, ne dotibus quidem fruantur istis, quomodo aut præpotens rerum omnium

3 συνέστη ἐπιφερομένους. Ὁ δέ γε Πλάτων ἀσωμάτους
 μὲν καὶ νοητὰς οὐσίας τὰς λογικὰς φύσεις ὁμοίως Ἑ-
 βραίοις ὑφίστησι, διαπίπτει δὲ τῆς ἀκολουθίας, πρῶτον
 μὲν ἀγεννήτους εἶναι φάσκων αὐτὰς, ὥσπερ καὶ πᾶσαν ¹⁰
 [407] ψυχὴν, ἔπειτα ἐξ ἀπορροίας τῆς τοῦ πρώτου αἰτίου συ-
 στηναὶ λέγων. Οὐδὲ γὰρ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος αὐτὰς γεγο-
 4 νέναι διδόναι βούλεται. Διὸ καὶ πλειόνων θεῶν ὑποτί-
 θεται εἶναι γένος, ἀπορροίας τινὰς καὶ προβολὰς τοῦ ¹⁵
 πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου αἰτίου τῷ λόγῳ ὑφιστάμενος·
 εἶναί τε ἀγαθὰς τὴν φύσιν, οὐδαμῶς [τε] οἷας τε τῆς p. 695
 οἰκειάς ἐκστήναι ἀρετῆς, ἔνθεν αὐτοὺς καὶ θεοὺς εἶναι
 5 δοξάζει. Τούτων δὲ ἕτερον εἶναι τὸ δαιμόνων φύλον
 ἡγείται, φαυλότητος ὄν καὶ μοχθηρίας καὶ τῆς ἐπὶ τὸ ⁵
 χεῖρον τροπῆς δεκτικόν· ὧν τοὺς μὲν ἀγαθοὺς, τοὺς δὲ
 φαύλους εἶναί τε καὶ ὀνομάζεσθαι. Ταῦτα δὲ παρὰ τὰ
 Ἑβραίοις δοκοῦντα τοῦτον ὑποθέμενος τὸν τρόπον, οὐκ
 ἀποδίδωσιν ὁπόθεν ὑποστήναι φάναι εἰκὸς τοὺς δαί- ¹⁰

d 6. Ὁ δέ γε] De h. l. lege Beausobrium Hist. Manich. T. I. p. 577.

13. αὐτὰς om. I.

p. 695. οὐδαμῶς τε] τε om. B.C.F.G.

3. δαιμόνων] δαιμόνιον B.

et sic ni fallor supra ubi collator enotavit δαιμόνον.

7. τε καὶ ὀνομά-

ζεσθαι om. B.

8. τὸν τρόπον] τὸν om. C.

9. ὁπόθεν] οἰπόθεν I.

3 Deus, aut Verbum illud, cujus vi omnia extitere. At Plato, licet cum
 Hebræis naturas quasdam ratione præditas, incorporeas, ac spiritales
 esse statuat, haud tamen consentaneè loquitur, dum easdem, primo
 quemadmodum et animam omnem, nullo ortu generatas, deinde
 quadam ex primi principii fluxione satas esse docet. Neque enim
 4 illas prorsus e nihilo extitisse concedit. Itaque plurium deorum
 nationem constituit, quos omnes primi secundique principii fluxiones
 quasdam ac prosemnationes esse vult; quæ quod suapte natura
 bonæ sint, nec ullo unquam modo propria virtute spoliari queant, ab
 5 eo propterea dii judicantur. Ab his diversam dæmonum turbam
 esse putat, quæ improbitatem ac scelus admittere, atque in deterius
 mutari possit: ex quibus proinde boni quidam, improbi alii sint, ac
 vocentur. Quæ cum ipse, præter Hebræorum mentem ac sensum,
 ita statuit, unde tandem cum aliqua veri specie dæmones extitisse

μονας. Ἐκ μὲν γὰρ τῆς τῶν σωμάτων ὕλης οὐδεὶς ἂν νοῦν ἔχων εἴποι· ἄλογος γὰρ αὕτη· λογικά δ' οὐκ ἂν ποτε ἐξ ἀλόγου τεχθείη, λογικοὶ δὲ οἱ δαίμονες. Εἰ δ' ἐκ β τῆς τῶν κρειττόνων ἀπορροίας οἶτοι, καὶ πῶς οὐ θεοὶ καὶ αὐτοὶ τοῖς γεγεννηκόσιν ἐξ ἴσου; Πῶς δ' ἀγαθῆς οὐσης πηγῆς οὐχ ὅμοια καὶ τὰ παρ' αὐτῆς; Κακίας δ' ἐν τοῖς δευτέροις ἢ βλάβστη πόθεν ἐξέφυ τῆς ρίζης ἄνωθεν ἐξ 5 ἡ ἀγαθῶν καὶ δι' ἀγαθῶν ἰούσης; Πῶς δ' ἂν γένοιτο πικρὸν ἀπὸ τοῦ γλυκέος; Εἰ δὲ δὴ σκότους παντὸς καὶ πικρίας πάσης χαλεπώτερον τὸ τῶν μοχθηρῶν δαιμόνων γένος, πῶς ἐξ ἀπορροίας λέγοιτ' ἂν τῆς τῶν κρειττόνων 10 φύσεως; Εἰ δὲ ἐκ τῆσδε ἦν, οὐδ' ἂν ἐτράπη τῆς οἰκείας λήξεως· εἰ δ' ἡλλοίωται, οὐδ' ἦν τὴν ἀρχὴν ἀπαθὲς τὴν φύσιν· εἰ δ' οὐ τοιάδε ἦν, καὶ πῶς θεοὶ εἶεν, οἱ δὴ 15 8 φαύλης οἰοί τε εἰσὶ μετέχειν μοίρας; Ἀλλ' εἰ μήτε τῆς τῶν κρειττόνων ἀπορροίας μὴ δ' αὖ τῆς τῶν σωμάτων

a 11. ἀσωμάτων] σωμάτων C.G.I. a corporali materia Trap. v. infra c 4.
 13. ἀλόγον] ἀναλόγον ταχθείη D. b 4. κακία D. 5. πόθεν ἂν D.
 ρίζης] ῥόζης B. ἐξ ἀγ.] Addunt B.C.F.G.I. καὶ δι' ἀγαθῶν. 11. ἔξεως]
 λήξεως B.C.G. λέξεως F.I. Mox ἀπαθῆς τὴν ἀρχὴν C.F.G. ἀπαθῆς item D.
 c. οἱ δὴ] εἰ δὴ B.C.D.F.G.

6 dicamus, non explicat. Nam ex corporearum quidem rerum materia nemo sanus dixerit; est enim illa rationis expertis: quod autem ratione præditum est, id ex eo quod ratione careat gigni non potest, ratione autem præditi dæmones sunt. Sin autem superiorum naturarum propagatione sati illi sunt, quidni æque ac parentes, dii sunt ipsi quoque? Quí fit ut ex bono fonte rivi dissimiles oriantur? Unde in posterioribus germen illud improbitatis emergit, qui radicem 7 habent, a tanta primi usque principii integritate propagatam? Quo denique modo ex dulcibus amara nascuntur? Enimvero, si tenebris omnibus, si omni acerbitate gravius est improborum dæmonum genus, quis illud ex meliorum ac diviniorem natura fluxisse dicat? Ex quo sane si fluxisset, nunquam ex proprio et naturali statu excidisset. Quod si tantum mutationis subire potuit, non igitur principio naturam habuit, ab omni patiendi necessitate liberam. Cujusmodi si dæmones isti non erant, quí porro dii esse possint, qui sceleratorum 8 in classem abire potuerunt? Jam vero, si neque melioribus illis ac superioribus ex naturis, neque corporum ex materia ortum habuere,

ὕλης εἶεν, ὥρα ἡ ἀγεννήτους λέγειν καὶ πρὸς τῇ ἀγεν- 5
 νήτῳ ὕλῃ τῶν σωμάτων τρίτον στίφος λογικῶν ἀγεννή-
 των ἀντιπαρατάττειν τῷ Θεῷ, οὐκέτι τε τὸν Θεὸν πάν-
 των εἶναι ποιητὴν καὶ δημιουργὸν τῶν ὅλων ἀποδιδόναι,
 ἡ τοῦθ' ὁμολογοῦντας, καὶ τὰ μὴ ὄντα ποιεῖν αὐτὸν τοῖς 10
 9 Ἑβραίων συμφώνως ὁμολογεῖν λόγοις. Τίνα δὲ οἶδε
 περὶ τῶνδε ἐκδιδάσκουσι; Τὴν μέσσην τῶν λογικῶν
 φύσιν οὗτ' ἐκ τῆς τῶν σωμάτων ὕλης, οὗτ' ἐξ ἀπορροίας d
 τῆς ἀγεννήτου καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἐχού-
 σης οὐσίας ὑποστήναί φασι· μὴ οὖσαν δὲ πρότερον
 10 δυνάμει δραστηρίῳ τοῦ πάντων αἰτίου γεγονέναι. Ταύτη 5
 τε μὴ θεοὺς εἶναι, μηδὲ κυρίως τῇσδε τῆς προσηγορίας
 ἡξιῶσθαι, ὅτι μηδὲ τὴν φύσιν ἰσοῦται τῷ πεποιηκότι,
 μὴ δ' ἀχώριστον ὁμοίως τῷ Θεῷ τὸ ἀγαθὸν ἐφέλκεται,
 τό τε τῷ καλῷ ἐναντίον ἐστὶν ὅτε καὶ δέξοιτ' αὖ ὀλι- p. 696
 γωρία τῆς περὶ τὸ κρεῖττον σχολῆς, ἣν αὐτὸς ἕκαστος

c 7. οὐκέτι—ἐκδιδάσκουσι om. B. 12. τὴν] καὶ τὴν B. d. ἐξ
 ἀπορ.] ἐκ τῆς ἀπ. B.G. 2. ἀγεννήτου] ἀειγεννήτου C.F.G. Tum καὶ
 post αὐτὰ om. B. 3. φησὶ D. 4. πρότερον F.G. 6. κυρίως]
 κυρίως εἶναι D. 7. ἰσοῦται] ἰσοῦται B.C.I. Viger. ult. τῷ καλῷ]
 τῷ om. B.

p. 696. ὅτε] δ' ὅτε D.

superest omnino, ut vel eos nunquam genitos esse dicamus; atque
 ita præter illam corporum materiam, quam ortu carere volunt, ter-
 tiam hanc naturarum, quæ ratione præditæ, ortu similiter careant,
 nationem, cum Deo componamus, Deumque proinde rerum prorsus
 omnium conditorem esse, ac molitorem negemus: vel si universorum
 parentem agnoscimus, eorum etiam quæ nulla sunt, ut Hebræorum
 9 literæ prædicant, auctorem illum esse fateamur. Quænam vero illa
 sunt, quæ ab ipsis de naturarum istarum conditione traduntur? Eas
 medio quodam, inter rationis participes, ordine comprehensas, neque
 corporum ex materia, neque ulla cujusquam ortu carentis, ac semper
 eodem sese modo habentis naturæ fluxione satas esse docent; at
 nullæ antea cum essent, summi rerum auctoris omnium effectrice vi
 10 procreatas. Quare nec deos illas esse, nec ea proprie appellatione
 dignatas, quod neque sint effectori suo natura pares, nec perinde uti
 Deus, proprium habeant sempiternumque bonum, imo ejusdem boni
 contrarium subire aliquando possint, dum negligentius melioris

αὐτῷ κατείργασται, τῆς οἰκείας ὁρμῆς τε καὶ γνώμης πεφυκὸς κύριος. Ταῦτα καὶ περὶ τάδε. Μετίωμεν δὲ καὶ ἐφ' ἕτερα.

- 16 Ἑβραίοις ὁμοίως τὴν ψυχὴν ἀθάνατον ὑποθέμενος, b καὶ τῷ Θεῷ ὁμοίαν αὐτὴν εἰπὼν, οὐκ ἐτ' ἀκολουθῶς αὐτοῖς ποτὲ μὲν αὐτῆς τὴν οὐσίαν σύνθετον εἶναι φησιν, ὥς ἂν μέρος μὲν τι ἐπαγομένης τῆς ἀμερίστου καὶ αἰεὶς κατὰ τὰ αὐτὰ ἐχούσης αἰτίας, καὶ μέρος τῆς περὶ τὰ σώματα 2 μεριστῆς φύσεως. Λέγει δ' οὖν αὐτοῖς ῥήμασιν ἐν Τιμαίῳ·

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Ὁ δὲ καὶ γενέσει καὶ ἀρετῇ προτέραν καὶ πρεσβυτέραν ψυχὴν σώματος, ὥς δεσπότιν καὶ ἄρξουσιν ἄρξομένον, συν- 10 εστήσατο ἐκ τῶνδε καὶ τοιῷδε τρόπῳ. Τῆς ἀμερίστου καὶ αἰεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἐχούσης οὐσίας, καὶ τῆς αὐτῆς περὶ τὰ σώματα γινομένης μεριστῆς, τρίτον ἐξ ἀμφοῖν ἐν μέσῳ συνεκράσατο οὐσίας εἶδος, τῆς τε ταυτοῦ φύσεως αὐτῆς καὶ τῆς τοῦ ἐτέρου, 5

- a 3. κατείργασται] κατεργάσατο B. 4. ταῦτα—ἕτερα om. B.
5. τῶνδε C.F.G. pro τάδε et ἕτερον pro ἕτερα. τῶνδε et ἕτερον D. τῶν δὲ I.
b 3. αὐτὴν] ταύτην B.C.F.G. 5. ἀμερίστου] ἀειμερίστου C.F.G.
Supra ἐπαγομένης D. 6. μέρος δὲ καὶ] καὶ μέρος C.D.E.F.G.I. δὲ
καὶ om. B. 8. αὐτοῖς ῥήμασιν om. B. Τιμαίῳ] T. οὕτως B.
c 3. ἐξ] δ' ἐξ B.C.D.E.G.I. ἐν μέσῳ] ἐκ μέσων B. 4. ταυτοῦ]
τὰ αὐτοῦ B.C.G.I. Mox τὰ post κατὰ om. B. κατὰ om. D.

utuntur consuetudine, quam sibi profecto inseverit, quisquis suorum ipse motuum, sui que sensus arbiter ex sese ac dominus fuerit. Atque ista quidem hactenus. Jam transeamus ad alia.

- 16 Animum Plato, Hebræos sequutus, immortalem illum quidem, ac Deo similem esse statuit: verum ab iis postea discedens, essentiam ejus interdum compositam esse vult, quasi partem alteram habeat, ex individua sui que semper simili causa delibatam, alteram ex dividua 2 corporum natura decerptam. Enimvero sic ipse verbis totidem in Timæo,

Plato
Tim.
p. 34. etc.

At ille, inquit, animum, corpore, tam ortu quam virtute priorem, sic tanquam dominum servo imperaturum, ex duobus istis atque hac ratione conflavit. Duæ naturæ cum sint, individua una, quæ semper eadem est, altera dividua, quæ in corporibus locum habet, tertium ex utraque naturæ genus, ambarum in medio temperavit, sic ut aliquid ex ea, quæ semper eadem, aliquid item ex illa, quæ altera subinde atque altera est, includeret,

[408] καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ συνέστησεν ἐν μέσῳ τοῦ τε ἀμεροῦς αὐτῶν
καὶ τοῦ κατὰ τὰ σώματα μεριστοῦ. Καὶ τρία λαβὼν αὐτὰ
ὄντα συνεκεράσατο εἰς μίαν πάντα ιδέαν, τὴν θατέρου φύσιν
δύσμικτον οὖσαν εἰς ταὐτὸ ξυναρμόττων βία.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

10

3 Ἐνθεν εἰκότως αὐτῷ καὶ τὸ παθητικὸν μέρος τῷ λόγῳ
τῆς οὐσίας αὐτῇ συνήπται. Ἀλλὰ τοτὲ μὲν ὧδε περὶ δ
ψυχῆς οὐσίας διείληφε, τοτὲ δὲ ἄλλο τι χεῖρον περιτί-
θησιν αὐτῇ ἀτόπημα, τὴν θείαν ἐκείνην καὶ οὐράνιον,
τὴν ἀσώματον καὶ λογικὴν, τὴν Θεῷ ὁμοίαν καὶ δι' 5
ἀρετῆς μέγεθος τὰς οὐρανίους ὑπερπαίουσιν ἀψίδας,
ἄνωθ' ἐκ τῶν ὑπερκοσμίων ἐπὶ ὄνους, καὶ λύκους,
καὶ μύρμηκας, καὶ μελίττας κατιέναι φάσκων, καὶ τούτῳ 10
πιστεύειν ἡμᾶς παρακαλῶν τῷ λόγῳ ἄνευ τινὸς ἀπο-
4 δείξεως. Λέγει δ' οὖν ἐν μὲν τῷ περὶ Ψυχῆς τάδε·

Καὶ μέχρι γε τούτου πλανῶνται, ἕως ἂν τῇ τοῦ σωμα- p. 697
τοειδοῦς τοῦ ξυνεπακολουθοῦντος ἐπιθυμίᾳ πάλιν ἐνδεθῶσιν

c 6. τοῦτε] τούτω F. 9. καθ' ἑτέρου D. 10. ταὐτὸν D.
d 3. αὐτῇ τὸ] τὸ om. B.C.D.F.G. 4. θείαν] θείον E. 5. τὴν]
τῷ F.G. 6. καὶ δι'] καὶ om. C.D. 8. ὑπερκοσμίαν] ὑπὲρ κόσμον B.
qui ἐς pro ἐπὶ. et sic F.G. 10. πιστεύων D. 11. λέγει δ'—
λέγεις om. B. 12. μὲν om. D. ult. ἂν om. D.
p. 697. τοῦ ξυνεπ.] τῇ τοῦ συνεπ. C.F.G. cum Steph. consentit D.
ξυνεπ. τοῦ σωμα. Plat. 2. πάλιν] πάλαι D.

sicque tertium hoc individuum inter, ac dividuum corporum naturam, æqualiter medium constituit. Quæ tria cum in manus sumpsisset, in unam omnia speciem formamque commiscuit, ejus, quod alterum atque alterum est, natura, tametsi ad commiscendum perdifficili, vi tamen hanc in societatem communionemque pertracta.

3 Hæc ille, ex quibus intelligas, quam probabiliter partem illam perturbationibus obnoxiam cum animi ratione conjunxerit. At vero de animi essentia nonnunquam ita statuit, nonnunquam deterius ei quoddam, atque absurdius commentum affingit, dum divinam illam cœlestemque naturam, illam et corporis expertem, et præditam ratione, illam Deo similem, ac summa cœli culmina virtutis magnitudine superantem, e locis altissimis ac supra mundum eminentibus, in asinos, lupos, formicas, apes descendere confirmat, idque a nobis, ut
4 absque demonstratione ulla credamus, oratione contendit. Nam in Dialogo de Animo hæc habet,

Ac tamdiu vagantur, inquit, donec ejus quam circumferant corporeæ

Plat.
Phæd.
p. 81.

ΠΑΛ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

εἰς σῶμα. Ἐνδύνονται δὲ, ὥσπερ εἰκὸς, εἰς τὰ τοιαῦτα
 5 ἤθη, ὅποια ἄττ' ἂν καὶ μεμελετηκῇαι τύχῳσιν ἐν βίῳ. Τὰ 5
 ποῖα δὴ ταῦτα λέγεις, ὦ Σώκρατες; Οἶον, τοὺς μὲν τὰς
 γαστριμαργίας τε καὶ ὕβρεις καὶ φιλοποσίας μεμελετηκότας
 καὶ μὴ διευλαβουμένους εἰς τὰ τῶν ὄνων γένη καὶ τῶν τοιούτων
 θηρίων εἰκὸς ἐνδύεσθαι· ἢ οὐκ οἶει; Πάνν μὲν οὖν εἰκὸς λέγεις. 10
 6 Τοὺς δέ γε ἀδικίας καὶ τυραννίδας καὶ ἀρπαγὰς προτετιμη-
 κότας εἰς τὰ τῶν λύκων τε καὶ ἱεράκων καὶ ἱκτίνων γένη· ἢ b
 ποῖ ἂν ἄλλοσε φαῖμεν τὰς τοιαύτας ἱένα; Ἀμέλει, ἔφη ὁ
 Κέβης, εἰς τὰ τοιαῦτα. Οὐκοῦν, ἦδ' ὅς, δῆλα δὴ καὶ τᾶλλα,
 ἢ ἂν ἐκάστη ἴοι κατὰ τὰς αὐτῶν ὁμοιότητος τῆς μελέτης. 5
 7 Δῆλον δὴ, ἔφη, πῶς δ' οὐ; Οὐκοῦν εὐδαιμονέστατοι, ἔφη, καὶ
 τούτων εἰσὶ καὶ εἰς βέλτιστον τόπον ἰόντες οἱ τὴν δημοτικὴν
 καὶ πολιτικὴν ἀρετὴν ἐπιτετηδευκότες, ἣν δὴ καλοῦσι σωφρο- 10
 σύνην τε καὶ δικαιοσύνην, ἐξ ἔθους τε καὶ μελέτης γεγρονῖαν,
 ἄνευ φιλοσοφίας τε καὶ νοῦ; Πῇ δὴ οὗτοι εὐδαιμονέστατοι; c

■ 3. ἤθη] εἶδη F.G. 4. ὅποι' ἄττ' ἂν] ὅποι' ἄττα C. ἂν om.
 F.G. τῷ βίῳ] τῷ om. C.E.F.G.I. 7. φιλοποσίας] φιλοτη-
 σίας D. διευλαβημένους] διευλαβουμένους D.F.G.I. 8. ὄνων]
 ἀλόγων C.F.G. qui mox om. τοιούτων cum D.F.G.I. 10. ἀδι-
 κίας—τυραννίδας] ἀεικίαν—τυραννίδα B. τε καὶ τυρ. F.G. b. τε καὶ]
 τε om. B. qui om. ἢ ποῖ ἂν—πῶς δ' οὐ. 2. ποῖ] πη D. 4. καὶ
 τᾶλλα—δῆλον δὴ om. C.D.I. δηλαδὴ pro δῆλον δὴ F.G. 6. οὐ] οὖν D.
 8. τόπον] κόπον D. 10. τε καὶ] τε om. B.

labis cupiditate, corpori rursus illigentur. Moribus porro, uti par est,
 cum iis convenientibus illigari solent, quibus dum viverent, utebantur.
 5 Quos tu mores loqueris, o Socrates? Exempli causa, qui se in flagitia, in
 ventris gulæque voluptates sic effuderint, nullam ut pudoris sui rationem
 haberent, eos ego simile veri arbitror, asinorum postea similibusque fera-
 6 rum vultus ac formas induere. Tibi vero num idem videtur? Quibus
 autem injuriæ, tyrannides, alienarumque fortunarum direptiones placuerint,
 eos in luporum, aut accipitrum, atque milvorum genus transcribi. Quo
 enim alio eos commigrare dixerimus? Prorsus, inquit Cebes, hoc in genus
 animantium jure commigrent. Ergo, inquit ille, de cæteris eodem modo
 philosophandum, prout eorum ad similitudinem, suis quæque studiis
 7 abrepta fuerit. Sane, inquit: quis enim id neget? Tum ille, numquid
 vero ex iis longe felicissimi sunt, et optimum in locum delati, qui popu-
 larem civilemque virtutem, quam temperantiam justitiamque vocant, nullo
 philosophiæ mentisque præsidio, usu tantum et exercitatione partam com-
 plexi fuerint? Qui tu felicissimos hosce vocas? Quod eos verum sit, in

“Οτι τούτους εἰκός ἐστιν εἰς τοιοῦτον πάλιν ἀφικνεῖσθαι πολ-
 λιτικὸν καὶ ἡμερον γένος, ἥπου μελιττῶν ἢ σφηκῶν ἢ μυρμύ-
 κων, ἢ καὶ εἰς αὐτό γε πάλιν τὸ ἀνθρώπινον γένος. 5

ΠΛΑ-
 ΤΩ-
 ΝΟΣ

8 Καὶ ἐν τῷ Φαίδρῳ δὲ ἐπάκουσον ὅποια διέξεισιν·

Εἰς μὲν γὰρ τὸ αὐτὸ ὅθεν ἦκει ψυχὴ ἐκάστη, οὐκ ἀφικνεῖ-
 ται ἐτῶν μυρίων· οὐ γὰρ πτεροῦται πρὸ τοσούτου χρόνου,
 πλὴν ἢ τοῦ φιλοσοφῆσαντος ἀδόλως ἢ παιδεραστήσαντος 10
 μετὰ φιλοσοφίας. Αὗται δὲ τρίτῃ περιόδῳ τῇ χιλιετεί,
 εἰς ἔλονται τρεῖς ἐφεξῆς τὸν βίον τοῦτον, οὕτω πτερωθεῖσαι
 τρισχιλιοστῷ ἔτει ἀπέρχονται. Αἱ δὲ ἄλλαι, ὅταν τὸν
 πρῶτον βίον τελευτήσωσι, κρίσεως ἔτυχον· κριθεῖσαι δὲ, αἱ d
 μὲν εἰς τὰ ὑπὸ γῆς δικαιοτήρια ἐλθοῦσαι δίκην τίνουσιν, αἱ
 δ' εἰς τοῦ οὐρανοῦ τινὰ τόπον ὑπὸ τῆς δίκης κουφισθεῖσαι
 διάγουσιν ἀξίως οὐ ἐν ἀνθρώπου εἶδει ἐβίωσαν βίου. Τῷ δὲ 5
 χιλιοστῷ ἀμφοτέραι ἀφικνούμεναι ἐπὶ κλήρωσίν τε καὶ αἵρε-
 σιν τοῦ δευτέρου βίου, αἱροῦνται ὃν ἂν ἐθέλῃ ἐκάστη. *Εὐθα

c 2. τούτοις] τούτους B.C.I. πάλιν] πόλιν C.F.G. 3. ἥπου
 om. D. ἥπου μελιττῶν om. B. qui infra εἰς αὐτό γε τὸ ἀνθ. γ. 4. εἰς
 τούς γε] εἰς αὐτό γε C.E.F.G.I. εἰς ταυτὸν γε Viger. ex Platone.
 5. γένος om. D. 6. δὲ ἐπάκουσον ὅποια διέξεισιν] οὕτω φησι B.
 ὅποια] οἷα D. 7. ἀφικν.] ἐφικν. C.F. 8. οὐ γὰρ] καὶ
 γὰρ D. τοσούτου] τοῦ τ. F. 10. παιδεραστ.] τοῦ παιδ. B.
 11. τρεῖς] τοῖς C.D.F.G. d 2. γῆς] γῆν B. qui mox κτίνουσι, unde
 forte ex Platone reponendum ἐκτίνουσι. 3. τοῦ οὐρανοῦ] τὸν οὐρα-
 νὸν E. τὸν οὐρανοῦ I. 4. ὑπὸ τῆς δίκης om. D. 9. ὃν ἂν] ἂν om. C.
 ὃν ἂν θέλῃ F.G. ἐθέλῃ] θέλει I.

civile rursus aliquod atque mansuetum, ut apum, ut vesparum, ut formi-
 carum, aut etiam in hominum simile denuo genus remigrare.

8 Hæc ille, quibus adjungas licet, quæ sequuntur e Phædro:

Eum in statum, inquit, animus, ex quo quisque profectus sit, non nisi
 decem annorum millium intervallo revertitur: nec enim ante hanc temporis
 conversionem alis instruitur, si tamen eorum, qui caste integreque philo-
 sophati sint, ac pueros ex philosophiæ præscripto amaverint, animos exci-
 pias. Hi enim tertio demum millenario circuitu, si ter hoc vitæ genus
 constanter optaverint, anno denique termillesimo, alis instructi evolant.
 At cæteri, posteaquam prioris vitæ finem fecerunt, tum judicium subeunt,
 acceptaque sententia, partim in subterranea suppliciorum loca delati, penas
 luunt, partim judicii facilitate sublevati, in aliquem cæli locum evehuntur,
 ubi pro ejus, quam humana specie duxerunt, vitæ dignitate versentur.
 Utrique porro sub annum conditionis hujus millesimum, ad instituendam
 secundæ vitæ sortitionem, atque electionem profecti, quæ cuique placuerit,

Plato
 Phædr.
 p. 248.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

δὴ καὶ εἰς θηρίου βίον ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ ἀφικνεῖται, καὶ ἐκ τοῦ θηρίου, ὅς ποτε ἄνθρωπος ἦν, πάλιν εἰς ἄνθρωπον.

9 Καὶ ταῦτα μὲν ἐν Φαίδρῳ. Ἐν δὲ τῇ Πολιτείᾳ τοιαύδε γράφοντος ἄκουε·

Ἴδεῖν μὲν γὰρ ἔφη ψυχὴν τήν ποτε Ὀρφέως γενομένην p. 698 κύκνου βίον αἰρουμένην, μίσει τοῦ γυναικείου γένους διὰ τὸν ὑπ' ἐκείνων θάνατον οὐκ ἐθέλουσαν ἐν γυναικὶ γεννηθεῖσαν γενέσθαι. Ἴδεῖν δὲ τὴν Θαμύρου ἀηδόνης ἐλομένην· ἰδεῖν δὲ καὶ κύκνον μεταβάλλοντα εἰς ἀνθρωπίνου βίου αἵρεσιν, καὶ ἄλλα ζῶα μουσικὰ ὡσαύτως, ὡς τὸ εἰκός. Τὴν δὲ λαχοῦσαν ψυχὴν ἐλέσθαι λέοντος βίον, εἶναι δὲ τὴν Αἴαντος τοῦ Τε-
10 πῶν ὅπλων κρίσεως. Τὴν δὲ ἐπὶ τούτῳ τοῦ Ἀγαμέμνονος, b [409] ἐχθρὰν καὶ ταύτην τοῦ ἀνθρωπίνου γένους διὰ τὰ πάθη αἰετοῦ διαλλάξαι βίον. Ἐν μέσοις δὲ λαχοῦσαν τὴν Ἀταλάντης ψυχὴν, κατιδοῦσαν μεγάλας τιμὰς ἀθλητοῦ ἀνδρὸς, οὐ δύ-
5 νασθαι παρελθεῖν, ἀλλὰ λαβεῖν. Μετὰ δὲ ταύτην ἰδεῖν τὴν

d 12. καὶ ταῦτα—Φαίδρῳ om. B. ult. τοιάδε] τοιαῦτα C.F.G. Tum γράφει B. pro γράφ. ἄκ.

p. 698. γὰρ] γάρ ποτε D. 4. ἐκείνων] ἐκείνου B. 5. ἰδεῖν δὲ om. B. 7. μεταβάλλοντα ante εἰς ἀνθ. C.F.G. et B. ubi μεταβαλόντα. 8. ὡς τὸ om. B.C.E.F.G.I. ὡς om. mss. plerique Platonis. b. τὴν δὲ—προβλήματι om. B. 4. μέσοις] μέση C.D.F.G.I. 5. ἐπιούσαν D.

eligunt. Hic et in bestiae vitam humanus traducitur animus, et ex bestia, qui homo quondam fuerat, in hominem denuo revolvitur.

Plato
Rep.
p. 620.

9 Hactenus in Phædro. Quem eundem in Republica sic loquentem audi.

Animum, inquit, illum, qui Orphei quondam fuerat, vidisse se referebat, cum oloris vitam eligeret, quod mulierum odio, quarum ipse manibus interfectus erat, mulieris satu generari nolle. Thamyri quoque animum vidisse, qui philomelæ vitam optaret, imo et olorem quendam, qui homo rursus fieri mallet, cum aliis canoris animantibus, quæ vitæ similis, ut par erat, desiderio tenebantur. Ajacis Telamonii animo leonis vitam placuisse,
10 quod illius de Achillis armis iudicii memor, homo esse nolle. Sequuntum inde Agamemnonis animum, qui propter superioris vitæ molestias, humani generis pertæsus ipse quoque, vitam aquilæ capesseret. Atalantæ animum in media sortientium turba, summos athletæ honores cum vidisset, tenere se non potuisse, quin hoc vitæ genus arriperet. Tum Epei Panopeensis

Ἐπειοῦ τοῦ Πανοπέως εἰς τεχνικῆς γυναικὸς ἰοῦσαν φύσιν.
 Πόρρω δὲ ἐν ὑστάτοις ἰδεῖν τὴν τοῦ γελωτοποιοῦ Θερσίτου
 11 πίθηκον ἐνδυομένην. Κατὰ τύχην δὲ, τὴν Ὀδυσσέως λαχοῦ-¹⁰
 σαν πασῶν ὑστάτην, αἶρησομένην ἰέναι· μνήμη δὲ τῶν προ-
 τέρων πόνων φιλοτιμίας λεωφηκυῖαν ζητεῖν περιούσαν χρό-
 νον πολὺν βίον ἀνδρὸς ἰδιώτου καὶ ἀπράγμονος, καὶ μόγις 5
 εὔρεῖν κείμενόν που καὶ παρημελημένον ὑπὸ τῶν ἄλλων, καὶ
 εἰπεῖν ἰδοῦσαν ὅτι ταῦτ' ἂν ἔπραξε καὶ πρώτη λαχοῦσα, καὶ
 ἀσμένην ἐλέσθαι. Καὶ ἐκ τῶν ἄλλων δὲ θηρίων ὡσαύτως εἰς
 ἀνθρώπους ἰέναι καὶ εἰς ἄλληλα· τὰ μὲν ἄδικα, εἰς τὰ ἄγρια·¹⁰
 τὰ δὲ δίκαια, εἰς τὰ ἡμεῖς μεταβαλόντα, καὶ πάσας μίξεις d
 μίγνυσθαι.

12 Τοσαῦτα περὶ ψυχῆς ὁ Πλάτων εἰπὼν δῆλός ἐστιν
 Αἰγυπτιάζων τῷ δόγματι· οὐ γὰρ Ἑβραίων ὁ λόγος,
 ὅτι μὴδὲ ἀληθεία φίλος. Τοῦτο δ' οὐ καιρὸς ἀπε- 5
 λέγχειν, ὅτι μὴ δ' αὐτὸς δι' ἀποδείξεων ἐνεχείρησε τῷ
 προβλήματι. Τοσοῦτον δ' εὐλόγως τις ἂν ἐπισημή-
 ναιτο, ὥς οὐκ ἦν σύμφωνα τὸν αὐτὸν λέγειν ἅμα τῇ
 τελευτῇ τὰς ψυχὰς τῶν ἀσεβῶν ἐνθένδε ἀπαλλαττομένας

b 8. φύσιν] φώνην I. c 9. θηρίων] θηρίον C. θηρίου G. d 6. ἐπε-
 χείρησε D. 7. τίς ἂν ἐ.] ἐρεῖ τις ὡς οὐκ B.

animum, in foeminae manuum artificio praestantis naturam immigrasse. At
 procul extremos inter, ridiculi Thersitæ animum vidisse, qui simiæ formam
 11 indueret. Ulyssis vero, cum ei sortis fortuna postremus omnium locus
 obtigisset, ad eligendum accessisse: hunc vitæ prioris ærumnas memoria
 repetentem, omni jam ambitione deposita, privati ac soluti hominis vitam
 passim oberrando perdiu quæsiisse, tandemque jacentem alicubi, atque a
 cæteris neglectam ægre admodum reperisse, quam ubi vidisset, affirmasse
 continuo, si vel ante omnes sibi sors addixisset, idem se omnino facturum,
 ac sic eam libenter elegisse. Ex aliis item bestiis, vel in homines, vel in
 sese mutuo commigrare solitos: sic quidem, ut injusti in agrestes, in
 cicures justi transirent, atque ita omni omnes mixtionis genere permisceri.

12 Hæc Plato cum de animo disputat, satis ostendit ad Ægyptiorum
 se doctrinam adhærescere. Neque enim Hebræorum illa fuit, neque
 est conjuncta cum vero. Quam tamen caussæ nihil est, quamobrem
 hoc loco refellamus, cum nullis ad eam confirmandam argumentis
 incubuerit. Unum hoc animadvertere juverit, pugnare secum illum
 atque configere, qui cum impiorum animos ante docuerit, simulat-

δίκας εἰς Ἄιδου ὧν ἔδρασαν διδόναι κακέϊσε τιμωρεῖσθαι¹⁰
 εἰς ἄπειρον, καὶ πάλιν φάσκειν αὐτὰς τοὺς ἐνταῦθα βίους
¹³ κατὰ γνώμην οἰκείαν αἰρεῖσθαι. Ἐνδεῖσθαι γὰρ αὐτὰς
 εἰς σῶμά φησιν ἐπιθυμία τοῦ σωματοειδούς· καὶ τὰς
 μὲν ὕβρει καὶ γαστριμαργίᾳ ἐντραφεύσας ὄνους γίνεσθαι,¹⁵
 θηρίων τε ἄλλων ὑποδύνειν σώματα, κατὰ γνώμην ἄλλ'^{p. 699}
 οὐ κατὰ δίκην ταῦτα αἰρουμένας· τοὺς δὲ ἀδίκους καὶ
 ἄρπαγας λύκους καὶ ἰκτῖνας γίνεσθαι, ἐθελοντὰς ἐπὶ
 τοῦτ' ἐλθόντας. Εἴτα Ὀρφείως μὲν ψυχὴν κύκνον εἶναι
 θελήσαι· Θαμύρου δὲ, ἀηδόνος· Θερσίτην δὲ πιθήκου⁵
¹⁴ βίον ἐλέσθαι. Ποῦ δ' ἂν [οὖν] εἴη τὰ τῆς μετὰ τὴν
 ἐνθένδε ἀπαλλαγὴν κρίσεως, ἣν ἐν μὲν τῷ Περὶ ψυχῆς
 ὑπογράφων φησὶν, ὥς

ΠΑΛ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Ἐπειδὴν ἀφίκωνται οἱ τετελευτηκότες εἰς τὸν τόπον οἱ ὅ¹⁰
 δαίμων ἕκαστον κομίζει, ... καὶ οἱ μὲν ἂν δόξωσι μέσως βε-

d 10. ἔδρασε D. 12. αὐτοὺς τοὺς D. 13. ἐνδεῖσθαι] ἐνδεῖ-
 σθαι C.F.G.I. infra γίν. C. 15. τραφεύσας D.
 p. 699. ἀλλ' οὐ κατὰ δίκην om. C. αἰρουμένας] αἰρουμένους C.
 2. καὶ ἄρπαγας λύκους] λύκους ἄρπαγας ἰκ. γενέσθαι B. qui mox om. ἐθε-
 λοντὰς—ἐλθόντας. 3. ἐθελοντὰς] ἐθελοντὶ D. ἐπὶ τοῦτο ἐλθόντας F.G.
 ἐθελοντὴν I. 6. ἂν οὖν] οὖν om. B.C.D.F.G. Tum εἴην C.F.G.
 7. ἦν—ὑπογράφων] ὅταν B. qui mox om. οἱ τετελευτ. εἰς τ. τ. pergens
 οἶον ἕκ. κομ. ὁ δ. et om. καὶ οἱ μὲν—τυγχάνει ὄντα. 10. καὶ οἱ μὲν D.
 E.F. Steph. καὶ om. Viger.

que migraverint e corpore, atque has terrarum plagas deseruerint,
 pœnas apud inferos criminum suorum dare sempiternas; eosdem
 contra deinde scribat, novum hîc vitæ genus suo quemque arbitrio
¹³ deligere. Eos enim corporearum, quas adhuc retineant, formarum
 cupiditate, corpus induere asserit: ita quidem, ut qui lasciviæ ven-
 trique servierint, aut asinorum, aut brutarum aliarum, sed tamen
 quas ipsimet optaverint, non quas pœnæ loco judex imperarit, formas
 suscipiant: injusti similiter atque rapaces, lupi deinde milvique fiant,
 sed in ea corpora sponte commigrando: tum Orphei animo, cygni;
¹⁴ Thamyri, philomelæ; Thersitæ, simii vitam placuisse. Quonam
 igitur ea, quæ de animorum suis e corporibus migrationem excipiente
 judicio, in dialogo de animo tradit his verbis?

Plato
Phæd.
p. 113.

Ut primum, inquit, eo mortui devenere, quo dæmon quemque rapit:
 qui mediam vitæ rationem tenuisse videantur, ii Acherontem petentes,

βιωκέναι, πορευθέντες ἐπὶ τὸν Ἀχέροντα, ἀναβάντες αὖ δὴ b
αὐτοῖς ὁχήματά ἐστιν, ἐπὶ τούτων ἀφικνουῦνται εἰς τὴν λίμνην,
καὶ ἐκεῖ οἰκοῦσί τε καὶ καθαιρόμενοι τῶν τε ἀδικημάτων δι-
δόντες δίκας ἀπολύονται, εἴ τις τι ἡδίκηκε· τῶν τε εὐεργεσιῶν 5
τιμὰς φέρονται κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστος. Οἱ δ' ἂν δόξωσιν
ἀνιάτως ἔχειν διὰ τὰ μεγέθη τῶν ἀμαρτημάτων, ἢ ἱεροσυλίας
πολλὰς καὶ μεγάλας ἢ φόνους ἀδίκους καὶ παρανόμους πολ- 10
λοὺς ἐξειργασμένοι, ἢ ἄλλα ὅσα τοιαῦτα τυγχάνει ὄντα·
τούτους δὲ ἢ προσήκουσα μοῖρα ρίπτει εἰς τὸν Τάρταρον,
ὅθεν οὐ ποτε ἐκβαίνουσι. c

15 Καὶ τὰ μὲν περὶ τῶν ἀσεβῶν ὧδέ πη διῆλθε. Περὶ
δὲ τῶν εὐσεβῶν, ἐπάκουσον ὥς φησι,

Τούτων δὲ αὐτῶν οἱ φιλοσοφία ἱκανῶς καθηράμενοι ἄνευ
τε καμάτων ζῶσι τοπαράπαν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον, καὶ εἰς 5
οἰκήσεις ἔτι τούτων καλλίους ἀφικνουῦνται, ἃς οὔτε ράδιον
δηλῶσαι, οὔτε ὁ χρόνος ἱκανὸς ἐν τῷ παρόντι.

16 Καὶ ἐν τῷ Γοργία δὲ πρόσχες τί καί φησι,

b. αὐτοῖς ὁχ. ἔστ.] ὁχ. ἔστ. αὐτοῖς C.F.G. 2. τούτων] τούτων D.
5. ἡδίκηκε D.F.G.I. 8. ἢ ἱεροσ.] ἢ om. F.G. 11. τούτους δέ]
καὶ τούτους B. c. καὶ τὰ μὲν—διῆλθε om. B. qui mox om. ἐπάκου-
σον ὥς. 2. περὶ om. D. 3. αὐτῶν οἱ] ἢ B. φιλοσοφίαν D.
4. καμάτων] σωμάτων Plato. 5. ζῶσι] ζῶσθαι B. 6. τούτων]
τούτου B.C.D.F.G.I. 8. δὲ πρόσχες τι καί om. B. καὶ om. C.F.G.

consensus ibi suis quique vehiculis ad paludem usque deferuntur. Ibi
degunt aliquamdiu, donec prorsus expiati, pœnisque criminum persolutis,
quicquid ante peccaverint, absolvuntur: quin etiam beneficiorum quoque
suorum præmia, pro sua quique dignitate ferunt. At qui propter scelus
atrocitatem, locum remedio nullum reliquisse videantur, utpote crebris et
immanibus sacrilegiis, aut plurimis cædibus nefarie et contra leges omnes
perpetratis, et aliis ejusmodi piaculis obligati: hos vero digna plane sors in
Tartarum, unde nunquam emergant, præcipites agit.

15 Ac de impiis quidem hæc habet, de piis vero quid subjungat, audi:

Quo etiam ex numero, qui philosophiæ opera expiati omnino purgatique
discesserint, ii non modo sine ullis prorsus molestiis ævo sempiterno
vivunt, sed etiam in domicilia longe adhuc nobiliora perveniunt, quæ nec
verbis describere facile sit, nec per tempus commemorare mihi jam liceat.

p. 114.

16 Quibus addas licet quæ scribit in Gorgia,

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

- Τὸν μὲν δικαίως τὸν βίον διελθόντα καὶ ὁσίως, ἐπειδὴν 10
τελευτήσῃ, εἰς μακάρων νήσους ἀπιόντα οἰκεῖν ἐν πάσῃ εὐδαι-
μονίᾳ ἐκτὸς κακῶν. Τὸν δὲ ἀδίκως καὶ ἀθέως εἰς τὸ τῆς d
τίσεώς τε καὶ δίκης δεσμωτήριον, ὃ δὴ Τάρταρον καλοῦσιν,
ιέναι . . . οἱ δ' ἂν τὰ ἔσχατα ἀδικήσωσι, καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα
ἀδικήματα ἀνίατοι γένωνται, ἐκ τούτων τὰ παραδείγματα 5
γίγνεται. Καὶ οὗτοι αὐτοὶ μὲν οὐκέτι ὀνίνανται, ἅτε ἀνίατοι
[410] ὄντες· ἄλλοι δὲ ὀνίνανται, οἱ τούτους ὀρῶντες διὰ τὰς ἀμαρ-
τίας τὰς μεγίστας καὶ ὀδυνηρότατα καὶ φοβερώτατα πάθη
πάσχοντας τὸν αἰὲ χρόνον, ἀτεχνῶς παραδείγματα ἀνηρτη- 10
μένους ἐκεῖ ἐν Ἄιδου ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, τοῖς αἰὲ τῶν ἀδίκων
ἀφικνουμένοις θεάματα καὶ νουθετήματα.
- 17 Ταῦτα πῶς ἂν δύναιτο συνάδειν τοῖς περὶ ἀμοιβῆς p. 700
σωμάτων, ἃ τὴν ψυχὴν μετιοῦσαν αἰρεῖσθαι φάσκουσι,
λόγοις; Πῶς γὰρ ἂν ἡ αὕτη τιμωρίας καὶ δεσμωτήρια

c 9. τὸν μὲν] τῶν μὲν I. τὸν βίον διελθ. om. B. qui biōnta pro
ἐπειδὴν τελ. 11. ἀπιόντα—κακῶν] ἀπιέναι τελευτῶντα B. 12. καὶ
ἀθέως om. B. qui om. τῆς et τε καὶ δίκης et ιέναι. τῶν δὲ ἀδίκως D. d. τί-
σεως] πίσεως C. (et sic infra) qui εἶναι pro ιέναι cum D.F.G.I. 3. διὰ
τὰ] εἰεν διὰ ταῦτα ἀνίατοι, αὐτοὶ μὲν B. 6. ἅτε ἀνίατοι ὄντες] ὡς ἀνία-
τοι B. 8. διὰ τὰς αἰ.—χρόνον B. τὰς μεγίστας] τὰ μέγιστα Plat.
9. πάσχοντες I. 11. ἀνηρτημένα D. pen. τοῖς αἰεί—λόγοις om. B.
ἀδίκων] δικῶν C.F.G.I.

p. 700. 3. πῶς γὰρ] δῆλον οὖν ἐκ τούτων πῶς B.

Plato
Gorg.
p. 523.
p. 525.

Qui juste vitam sancteque traduxerit, eum statim ab obitu, in beatorum insulas proficisci, ubi ævum deinceps, sine mali cujusquam molestia, cum omni felicitate ducat. Qui autem injuste et impie vixerit, eum in cruciatus ac supplicii carcerem, quem Tartarum vocant, detrudi. Postremo qui teterrima quæque perpetrarint, ac propterea insanabiles fuerint, ex iis demum exempla statuuntur. Nam ut nihil amplius juventur ipsi, quod nullius medicinæ vi sanari queant, alii certe juvantur, dum eos maximas, omnique acerbitate ac diritate teterrimas scelerum suorum pœnas in omnem consequentes temporis perpetuitatem sustinere vident: prorsus ut in illo inferorum ergastulo suspensa quædam exempla sint, quorum aspectu quotquot eodem improbi assidue deveniunt, officii commoneantur sui.

- 17 Hæc, amabo, quæ tandem cum aliis illis convenire possint, quibus de permutatione corporum ita disputant, eorum ut electionem, animorum potestatis et arbitrii totam esse velint? Quomodo enim cru-

καὶ τοσαύτην δίκην εἰς τὸν αἰὸν χρόνον μετὰ τὴν ἐνθύνδε 5
 τελευτήν ὑφέξει, καὶ πάλιν οἷα τις ἀναιμένη καὶ δεσμῶν
 ἐλευθέρα βίους ἔλοιτ' ἂν οὓς ἂν ἐθέλῃ; Εἰ δὲ τὰ καθ'
 ἡδονὴν μέλλοι πάλιν αἰρεῖσθαι, καὶ ποῦ τὸ τῆς τίσεώς
 τε καὶ δίκης δεσμωτήριον; Μυρία δ' ἂν καὶ ἄλλα τις 10
 ἐπὶ σχολῆς ἐπιλάβοιτ' ἂν τοῦ λόγου, ὧν οὐ καιρὸς τὴν
 18 διάνοιαν μηκύνειν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὀλίσθημα τῆς b
 τοῦ Πλάτωνος περὶ τῶνδε δόξης ταύτης πη πέφανται·
 τὸ δ' ἕτερον τῆς τοῦ δόγματος διασκευῆς, δι' οὗ τὸ μὲν
 τι θεῖον καὶ λογικὸν εἶναι τῆς ψυχῆς τὸ δέ τι μέρος 5
 αὐτῆς ἄλογον καὶ παθητικὸν τυγχάνειν ὠρίσατο, καὶ
 πρὸς τῶν αὐτοῦ γνωρίμων κατέγνωσται, ὥς μαθεῖν ἔνε-
 στιν ἀπὸ τῶν τοιῶνδε λόγων.

17 Περὶ δὲ τῆς κατὰ Πλάτωνα ψυχῆς, ἣν φησιν ἐξ ἀπαθoῦς c
 καὶ παθητῆς οὐσίας συστήναι ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὥς ἐκ λευκοῦ καὶ 5
 μέλανος τῶν μέσων τι χρωμάτων, ἐκεῖνα ἔχομεν εἰπεῖν, ὅτι
 ἀνάγκη χρόνῳ διαστάσεως αὐτῶν γιγνομένης ἀφανισθῆναι

ΣΕΒΗ-
ΡΟΥ

a 5. αἰε] ἄνω B. εἰς τὸν om. F. Mox ὑφέξει tenent omnes. 7. ἂν
 ἔλοιτ'] ἔλοιτ' ἂν B.C.F.G.I. 8. οὓς ἂν ἐθέλῃ] οὓους ἂν ἐθέλοι D. ἐθέ-
 λοι E.F.G. 9. τε καὶ] τε om. B.C.F.G. b. περὶ τῶνδε—πέφανται
 om. B. 6. κατέγνωται] κατέγνωσται B.C.I. Cum Steph. consentit D.
 κατέγνωστον E. c 5. φησιν] φασιν B. 6. τοῦ θεοῦ] τοῦ om. B.

ciatus idem et carceres, tantamque poenarum atrocitatem, posteaquam
 hinc excesserit, perpetuo sustineat, et simul tanquam solutus vincu-
 lisque liber, quod sibi magis collibuerit, vitæ genus optet. Qui si
 delicias rursus ac voluptates sequuturus sit, quo mihi tum illud sup-
 plicii ac poenarum ergastulum? Hæc aliaque sexcenta adversus hanc
 philosophandi rationem otiose quivis objecerit, quæ pluribus persequi
 18 hoc loco non vacat. Itaque primus hic in eo genere Platonis error
 ac lapsus esto. Alius vero, qui hujus in dogmatis enucleatione ver-
 satur, quo partem animi alteram divinam, ac ratione præditam, al-
 teram et expertem rationis, et perturbationibus obnoxiam esse statuit,
 vel Platoniorum ipsorum est oratione damnatus, ut ex sequentibus
 constare potest.

17 Jam vero, inquit Severus, de animo illo, quem a deo nobis duplici ex
 parte, altera patiendi necessitatem excludente, altera subeunte conflatum,
 quasi medium quendam ex albo nigroque colorem obtrudit Plato, hæc in
 præsentia quæ dicamus, occurrunt. Partium illarum progressu temporis

ΣΕΒΗ-
ΡΟΥ

αὐτὴν, ὡς τὴν τοῦ μέσου χρώματος σύστασιν, ἐπὶ τὰ οἰκεία d
 ἐκάστου ἐξ ὧν συνέστη ἐν χρόνῳ φύσει χωριζομένου. Εἰ δὲ
 τοῦτο, φθαρτὴν ἀποφανοῦμεν ἀλλ' οὐκ ἀθάνατον τὴν ψυχὴν.
 2 Εἰ γὰρ τοῦτο ὁμολογεῖται, μηδὲν τῶν ἐν τῇ φύσει ὄντων 5
 ἄνευ τοῦ ἐναντίου εἶναι, τὰ τε ἐν τῷ κόσμῳ ἐκ τῆς τῶν ἐναν-
 τίων φύσεως ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεκοσμήσθαι, φιλίαν αὐτοῖς καὶ
 κοινωνίαν ἐμποιήσαντος αὐτοῦ, οἷον τῷ ξηρῷ πρὸς τὸ ὑγρὸν,
 καὶ τῷ θερμῷ πρὸς τὸ ψυχρὸν, τῷ τε βαρεῖ πρὸς τὸ κοῦφον, 10
 λευκῷ τε πρὸς τὸ μέλαν, γλυκεῖ τε πρὸς τὸ πικρὸν, σκληρῷ
 τε πρὸς τὸ μαλακὸν, καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις μίαν ἄλλην p. 701
 πάντων κοινωνίαν, τῇ τε ἀπαθεί οὐσίᾳ πρὸς τὴν παθητὴν, τὰ
 δὲ κραθέντα καὶ मिχθέντα χωρισμὸν τὸν ἀπ' ἀλλήλων ἐν
 χρόνῳ φύσει ἐπιδέχεται, ἡ δὲ ψυχὴ ἐξ ἀπαθous καὶ παθητῆς 5
 οὐσίας γεγρονέναι ὑποκίεσεται, ἀνάγκη ὡς τὸ μέσον χρῶμα
 οὕτω καὶ ταύτην ἐν χρόνῳ φύσει ἀφανισθῆναι, τῶν ἐν τῇ
 συστάσει αὐτῆς ἐναντίων ἐπὶ τὴν οἰκείαν φύσιν ἐπειγομένων.
 3 Ἡ γὰρ οὐχ ὁρῶμεν καὶ τὸ φύσει βαρὺ, καὶ ὑφ' ἡμῶν ἢ τινος 10

■ 9. μέσου] μέλανος B. d 2. χωριζομένου] χωριζομένη D. χωριζο-
 μένης E.I. 3. φθαρτὴν] φθαρτὸν C.G. φθαρτὴν αὐτὴν D. 4. τοῦτο
 ὁμολ.] τοῦτο om. B.C.F.G. 5. ἐν τῇ] ἐναντίον τῇ C.F.G. 7. θεοῦ]
 τοῦ θεοῦ B.C.F.G. 9. καὶ τὸ θερμὸν D. τὸ om. F. 10. θερμῷ—
 ψυχρὸν] ψυχρῷ—θερμὸν B. 12. τὸ π.—τὸ μ.] τὸ bis om. C.F.G.
 γλυκεῖ τε om. D. qui mox καὶ σκληρῷ. ult. om. τὸ ante μαλ. I.
 p. 701. πάντων ἄλλην D. Mox παθητικὴν E. 4. ἡ δὲ ψ.—ἀλλή-
 λοις om. B.

illabente dissidio, interire animum oportebit, quemadmodum illam coloris
 medii temperationem, cum illi ex quibus ante coaluit, suapte natura pau-
 latim, in suum quisque genus propriumque solvuntur, perire necesse est,
 Id quod si semel probabitur, mortī certe obnoxium, non immortalem
 2 animum esse ponemus. Etenim si pro confesso habeatur, hac in rerum
 natura, quod contrario careat, prorsus esse nihil, quæque mundi ambitu
 continentur omnia, ex adversis pugnantibusque naturis dei manu tempe-
 rata esse, qui mutuum illis amicitiam et communionem injecerit, ut sicco
 et humido, calido et frigido, gravi et levi, albo et nigro, dulci et acerbō,
 duro et molli, naturæ denique patiendi experti, et naturæ ad patiendum
 aptæ, eaque id genus omnia una quadam alia rerum omnium communione
 devinxerit: præterea si quæ mutuo temperata sunt, atque inter sese per-
 mixta, mutuum quoque temporis progressionē divortium pro naturæ suæ
 conditione suscipiunt; animum profecto, si partium illarum in eo concre-
 tionem ponimus, perinde uti colorem aliquem medium, naturæ suæ vitio
 tandem interire necesse erit: contrariis illis ex quibus ipse constabit, ad
 3 proprium naturæ suæ statum per sese properantibus. Quid enim? an non

ἔξωθεν φυσικῆς προσγενομένης αὐτῷ κουφότητος ἄνω φέρη-
ται, ὡς αὐτὸ ὁμοίως ἐπὶ τὴν οἰκειάν φύσιν κάτω βιάζεται;
Ὅμοιως δὲ καὶ τὸ φύσει κουφον κατὰ τὰς ὁμοίας ἔξωθεν
αἰτίας κάτω φερόμενον, ὡς αὐτὸ ὁμοίως ἐπὶ τὰ ἄνω βιάζεται; 5
Τὰ γὰρ ἐκ δύο τινῶν ἀλλήλοις ἐναντίων εἰς ταυτὸν συνα-
χθέντα ἀδύνατον ἐν τῷ αὐτῷ αἰεὶ εἶναι, μὴ τρίτου τινὸς τῆς
4 τῶν ὄντων οὐσίας αἰεὶ ἐνόντος αὐτοῖς. Ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἔστι 10
ψυχὴ τρίτον τι πρᾶγμα ἐκ δύο ἐναντίων ἀλλήλοις σύνθετον,
ἀπλοῦν δὲ καὶ τῇ αὐτῇ φύσει ἀπαθὲς καὶ ἀσώματον· ὅθεν c
Πλάτων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἀθάνατον αὐτὴν ἔφασαν εἶναι.
5 Ἐπειδὴ δὲ τὸν ἄνθρωπον ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος κοινός ἐστι 5
πάντων λόγος γεγονέναι, τὰ δ' ἐν ἡμῖν ἄνευ σώματος ἔκου-
σίως καὶ ἀκουσίως γιγνόμενα πάθη τῆς ψυχῆς εἶναι λέγεται,
οἱ μὲν πολλοὶ, τούτῳ τεκμαιρόμενοι παθητὴν εἶναι τὴν οὐσίαν
αὐτῆς, θνητὴν αὐτὴν εἶναι λέγουσι καὶ σωματοειδῆ, ἀλλ' οὐκ 10
6 ἀσώματον. Ὁ δὲ Πλάτων τῷ φύσει αὐτῆς ἀπαθεῖ προσ-
[411] ηναγκάσθη τὴν παθητὴν οὐσίαν προσυφᾶναι. Ὅτι δὲ μὴ d

b 7. ἐναντίων—συναχθέντα] καὶ τὸ ἐναντίον—συναχθέντι B. 8. τῷ
αὐτῷ] ταύτῳ C.F.G. αἰεὶ εἶναι] εἶναι αἰεὶ B. c. αὐτοῦ] αὐτῇ B.C.
D.F.G.I. 4. ἐπειδὴν δὲ] ἐπεὶ δὲ ὁ ἄνθ. B. δὲ καὶ τὸν D. 5. κοινός
—γεγονέναι] ἔστιν ὡς ὁ κοινὸς φησὶ λόγος B. qui mox om. ἔκουσίως. ibid.
ἔστι πάντων om. D. 7. γινόμενα D. 9. τῷ παθητῇ] τῷ om. B.C.D.
F.G.I. Et sic voluit Viger. in marg. 10. αὐτὴν] αὐτῆς B. om. C.
F.G. 12. προσηναγκάσθη] προσηναγκάσθαι B. d 2. μὴ ἐτέρως]
μὴ δ' ἐτέρως C.F.G.I. μηδετ. B.D.

id videmus, quod suapte natura grave sit, licet a nobis, aut alia quavis ex-
trinsecus indita naturali levitate, sursum agatur, ut tamen deorsum naturæ
suæ vi ac pondere rapiatur? Similiter, quod suapte natura leve sit, licet
extrinsecus simili quadam impellente causa, deorsum feratur, ut tamen suis
quoque viribus sursum enitatur? Etenim quæ duobus ex contrariis unum
in aliquid simul coierint, fieri non potest, ut eodem se modo semper
4 gatur. Sed animus tertium quid profecto non est, duobus ex contrariis
pugnantibusque compositum, sed potius unum aliquid simplex, naturaque
sua ab omni et patiendi necessitate, et corporis mole liberum: ut eum
5 propterea Plato Platonisque sectatores, immortalem esse statuerint. At
quoniam et hominem ex animo corporeque constare, vox est omnium una
communis, et quæ citra corporis commercium, in nobis volentibus nolen-
tibus commotiones existunt, animo assignantur universæ, naturam ejus
patiendi obnoxiam esse conjicientes inde plerique, mortalem illum atque
6 corporeum, non corporis expertem esse contendunt. Plato autem ad illam
ejus partem, quæ suapte natura omnem patiendi necessitatem excluderet,
alteram hanc ex sese patientem adjungere coactus est. Quod autem hæc

ΣΕΒΗ-
ΡΟΥ

δ' ἐτέρως ἔχει, ἐξ ὧν ἐκάτεροι εἰρήκασι Πλάτων τε καὶ οἱ ἄλλοι, πειρασόμεθα τῷ λόγῳ, τὰς ἐν ἡμῖν ἐνεργούσας δυνά-
μεις παραθέντες, προσβιβάσαι.

7 Ταῦτά μοι ἀπὸ τῶν Σεβήρου τοῦ Πλατωνικοῦ Περὶ
ψυχῆς προκείσθω. Σκέψαι δὲ πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ
τόδε περὶ τῆς οὐρανοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ φωστήρων
ἀρχῆς.

18 Συμφώνως Ἑβραίοις καὶ τὸν περὶ οὐρανοῦ καὶ τῶν ^{p. 702}
ἐν αὐτῷ φαινομένων ἀποδοὺς λόγον, καθ' ὃν γεννητὰ
εἶναι πρὸς τοῦ τῶν ὅλων αἰτίου πεποιημένα μετέχειν τε
τῆς σωματικῆς καὶ φθαρτῆς οὐσίας συνέστη, οὐκέθ'
ὁμοίως Ἑβραίοις σέβειν αὐτὰ νομοθετεῖ, καὶ θεοὺς
ἡγεῖσθαι, ὥδε φάσκων ἐν Ἐπινομίδι

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

2 Τίνα δὴ καὶ σεμνύνων ποτὲ λέγω θεὸν, ᾧ Μέγилле καὶ
Κλεινία; Σχεδὸν οὐρανὸν, ὃν καὶ δικαιοτάτον, ὡς ξύμπαντες
ἄλλοι δαίμονες ἅμα καὶ θεοὶ, τιμᾶν τε καὶ εὐχεσθαι διαφε-
ρ-

d 2. ἐκάτεροι om. B. 3. πειρασόμεθα] πειραθησόμεθα B. —σώμεθα
C.D. Mox προβιβάσασθαι D. 5. ταῦτα] Seqq. om. B. Mox σε-
νήρου C.F.G. 8. περὶ τῆς—ἀρχῆς om. D.I.

p. 702. b 3. γενητὰ D.F.G. 4. πρὸς τοῦ] πρὸ τοῦ B.C. 8. ἐπι-
νομίδι] ἐπιμενίδι B. ἐπιμενίδη C.D.F.G.I. Tum δὲ καὶ σεμνύνειν D.
c. εὐχεσθαι] εὐχαριστεῖν B.

illorum utrinque nec alia ratio fuerit, ex iis quæ cum a Platone, tum etiam
ab aliis disputantur, ostendere, ac simul effectrices illas, quæ nobis insitæ
sunt, facultates promere ac proferre conabimur.

7 Hactenus Severi Platonici verba. Jam de cœli, deque collucentium
ibi siderum principio, quid Plato senserit videamus.

18 De cœlo, deque collucentibus in eo sideribus, ita quidem Hebræo-
rum ex mente Plato philosophatur, uti et ortum aliquem habuisse, et
a rerum omnium conditore perfecta esse, et corporea interituique
obnoxia natura constare doceat. Idem tamen eorum postea relicto
ductu, cultum iis ac divinitatem legibus decernit sancitque suis, dum
in Epinomide hunc in modum loquitur.

Plat.
Epin.
p. 977.

2 Ecquem vero, inquit, vobis, Megille, tuque o Clinia, tantopere deum
commendo? Cœlum, opinor, quod quidem verum fuerit cum cæteris dæ-
monibus simul atque diis, colere summisque precibus obsecrare. Nam

ρόντως αὐτῷ· τὸ δὲ καὶ τῶν ἄλλων αἴτιον ἀγαθῶν πάντων
ἡμῖν αὐτὸν γεγονέναι πάντες ἂν ὁμολογοῖμεν.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

3 Εἰθ' ὑποβὰς ἐν τῷ αὐτῷ προστίθῃσι ταῦτα·

Θεοὺς δὲ δὴ τοὺς ὁρατοὺς, μεγίστους καὶ τιμιωτάτους καὶ 5
ὀξύτατον ὀρῶντας πάντα, τοὺς πρώτους τὴν τῶν ἄστρον
φύσιν λεκτέον, καὶ ὅσα μετὰ τούτων αἰσθανόμεθα γεγονότα,
μετὰ δὲ τούτους καὶ ὑπὸ τούτοις ἐξῆς δαίμονας, ἀέριον δὲ 10
γένος, ἔχον ἔδραν τρίτην καὶ μέσην, τῆς ἐρμηνείας αἴτιον,
εὐχαῖς τιμᾶν μάλα χρεὼν χάριν τῆς εὐφήμου διαπορείας. d

4 Διὰ τούτων θεοὺς εἰπὼν εἶναι τοὺς δηλωθέντας, περὶ
τῆς πρώτης αὐτῶν συστάσεως φυσιολογῶν ἐν Τιμαίῳ
τάδε διεξέρχεται·

“Οι τι πῦρ πρὸς τὸν ἀέρα, τοῦτο ἀήρ πρὸς ὕδωρ· καὶ ὁ τι 5
ἀήρ πρὸς ὕδωρ, τοῦτο ὕδωρ πρὸς τὴν γῆν, ξυνέδησε καὶ ξυνε-
στήσατο οὐρανὸν ὁρατὸν καὶ ἀπτόν. Καὶ διὰ ταῦτα ἕκ τε δὴ
τούτων τοιοῦτων καὶ τὸν ἀριθμὸν τεττάρων τὸ τοῦ κόσμου
σῶμα ἐγενήθη δι' ἀναλογίας ὁμολογῆσαν, φιλίαν τε ἔσχεν ἐκ 10

c 4. ἐν τῷ αὐτῷ om. B. 5. δὲ δὴ] δὲ δεῖ D. 6. ὀξύτατον] ὀξύ-
τατα B. 12. μάλα] μάλλον C.G. Mox ἀφήμον D. d 2. περὶ τῆς
πρ.—γενέσθαι om. B. 4. τοιάδε] τάδε C.F.G. qui mox om. τόν cum D.
qui supra ἐξέρχεται. 6. τοῦτο om. C.F.G. τὴν ante γῆν om. I.

ipsum quoque bonorum nobis aliorum omnium causam fuisse, merito
fateamur.

3 Inde plusculis interjectis, hæc ibidem subjungit :

Nam deos quidem illos, qui sub aspectum cadunt, maximos et maxima
veneratione dignos, cunctaque passim acutissime pervidentes, astra,
inquam, illa, quæque cum iis extitisse agnoscimus omnia, deorum omnium
principes habere nos oportet. Tum secundum eos, ac sub iis dæmones
colere. At genus illud ærium, quod tertiam obtinet mediamque sedem,
quodque superos inter et homines interpretis munere fungitur, precationi-
bus demereri cum primis necesse est, felicem ut nobis suam hanc operam
esse velint.

p. 984.

4 Hæc ibi, quibus manifeste divinitatem ipsis attribuit. Idem vero
de prima eorum molitione sic philosophatur in Timæo.

Sic elementis, inquit, inter sese aptis atque connexis, ut qua proportionem
ignis cum aëre, eadem aër cum aqua, et qua vicissim aër cum aqua, eadem
aqua similiter cum terra congrueret; mundum hunc ita devinxit atque fir-
mavit, ut spectari simul tangique posset. Ac propterea, cum ex illis et
natura sua talibus, et numero quatuor, hujus mundi corpus secum apte
consentiens effectum est; tum ea sese amicitia proinde complectitur, ut in

Plato
Tim.
p. 32.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

τούτων, ὥστ' εἰς ταῦτόν αὐτῷ ξυνελθὼν ἄλυτον ὑπὸ τῶν
ἄλλων πλὴν ὑπὸ τοῦ ξυνδήσαντος γενέσθαι.

5 Εἴτ' ἐπιλέγει,

p. 703

Ψυχὴν δ' εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ θεὸς διὰ παντός τε ἔτεινε, καὶ
ἔτι ἔξωθεν τὸ σῶμα αὐτῇ περιεκάλυψε, καὶ κύκλῳ δὴ κύκλον
στρεφόμενον οὐρανὸν ἓνα μόνον ἔρημον κατέστησε.

6 Καὶ πάλιν ὑποβὰς ἐπιφέρει λέγων,

5

Ἐξ οὖν λόγου καὶ διανοίας θεοῦ τοιαύτης πρὸς χρόνου
γένεσιν, ἵνα γενηθῇ χρόνος, ἥλιος καὶ σελήνη, καὶ πέντε ἄλλα
ἄστρα, ἐπὶ κλῆν ἔχοντα πλάνητες, εἰς διορισμὸν καὶ φυλακὴν
ἀριθμῶν χρόνου γέγονε· σώματα δὲ αὐτῶν ἐκάστων ποιή-
σας ὁ θεὸς, ἔθηκεν εἰς τὰς περιφορὰς, αἷς ἡ θατέρου περί-
οδος ἦι.

7 Καὶ ἐπιλέγει,

Δεσμοῖς τε ἐμψύχοις σώματα δεθέντα ζῶα ἐγενήθη, τὸ τε
προσταχθὲν ἔμαθε.

d 12. ξυνελθὼν D.

p. 703. 2. παντός τε D. 4. μόνον ἓνα] ἓνα μόνον B.C.F.G. 5. καὶ
πάλιν—ἦι om. B. 9. πλάνητες] πλάνητα D.I. 10. σώματα δέ]
σῶμα τὰ δὲ C.F.G. Mox ἐκάστῳ D. b. εἴη D. 2. σώματα—
ἐγεννήθη om. B.

unum per sese coalescens, ab alio, quam ab eo, cujus manu colligatum est,
dissolvi nunquam possit.

p. 34. 5 Quibus hæc post nonnulla subjungit :

Animum autem ejus in medio collocatum, ita per universum effudit, ut
ipsum quoque corpus extrinsecus eo circumfuderit : adeoque mundum
hunc, orbem unum aliquem, quique in orbem converteretur, eundemque
solum ac sine cujusquam alterius consortio esse voluit.

p. 38. 6 Atque iterum inferius :

Hoc igitur, inquit, divinæ providentiæ consilio, uti tempus existeret, sol,
luna, ac cætera quinque sidera, quæ vulgo errantia nominantur, procreata
sunt, quorum motu numerorum temporis et extare ratio, et observari
posset. Horum corpora singulorum molitus deus, iis motibus servire
jussit, quos alterius conversio efficeret.

7 Et paulo post,

Hæc, inquit, corpora animatis vinculis colligata, animantia evasere, atque
imperati sibi rationes cognovere.

8 Καὶ ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων, καθόλου περὶ πάσης
 ψυχῆς ἀποφαίνεται, λέγων ὧδε, 5

Μεταβάλλει μέντοιγε πάνθ' ὅσα μέτοχά ἐστι ψυχῆς, ἐν
 ἑαυτοῖς κекτημένα τὴν τῆς μεταβολῆς αἰτίαν· μεταβαλόντα
 δὲ φέρεται κατὰ τὴν τῆς εἰμαρμένης τάξιν καὶ νόμον· μικρό-
 τερα μὲν τῶν ἡθῶν μεταβαλόντα ἐλάττω κατὰ τὸ τῆς χώρας 10
 [412] ἐπίπεδον μεταπορεύεται, πλείω δὲ καὶ ἀδικώτερα μεταπε-
 σόντα εἰς βάθος.

9 Εἰ δὴ οὖν μεταβάλλει πάνθ' ὅσα μέτοχά ἐστι ψυχῆς c
 ἐν ἑαυτοῖς κекτημένα τὴν τῆς μεταβολῆς αἰτίαν, οὐρανὸς 10
 δὲ καὶ ἥλιος καὶ σελήνη μέτοχά ἐστι ψυχῆς κατ' αὐτὸν
 τὸν Πλάτωνα, καὶ ταῦτα ἄρα μεταβάλλοι ἂν ἐν ἑαυτοῖς
 κекτημένα τὴν τῆς μεταβολῆς αἰτίαν κατὰ τὸν αὐτοῦ d
 λόγον. Πῶς οὖν πάλιν αἰδίους αὐτοὺς εἶναι καὶ διὰ
 τοῦτο θεοὺς φησι, καίπερ ἐν σώματι φθαρτῷ ὄντας καὶ
 10 λυθῆναι οἷους τε; Λέγει δ' οὖν πάλιν ἐν Τιμαίῳ, 5

b 5. ὧδε μεταβάλλει] ᾧ μεταβάλλοι B. 8. μεταβαλόντα—νομοθετεῖ
 τιμὴν om. B. μεταβάλλοντα F.G. 12. εἰ δ' οὖν μετ. D. c 2. μετα-
 βαλόντα δὲ φέρεται κατὰ τὴν τῆς εἰμαρμένης τάξιν καὶ νόμον, μικρότερα μὲν
 τῶν ἡθῶν μεταβαλόντα, ἐλάττω κατὰ τὸ τῆς χώρας ἐπίπεδον μεταπορεύεται,
 πλείω δὲ καὶ ἀδικώτερα, μεταπεσόντα εἰς βάθος. Εἰ δὴ οὖν μεταβάλλει
 πάνθ' ὅσα μέτοχά ἐστι ψυχῆς ἐν ἑαυτοῖς κекτημένα τὴν τῆς μεταβολῆς αἰ-
 τίαν om. C.E.F.G.I. et delenda vidit Vigerus. d 4. Τιμαίῳ] τῷ Τιμ.
 C.F.G.

8 Idem vero Legum decimo universe de omni animo sic loquitur,

Quicquid animo præditum est, inquit, id omne, quod mutationis in sese
 causam habeat, mutetur necesse est. Quo in mutationis genere, singula
 fati ordinem ac legem sequuntur. Ita, quæ suis in moribus minora tantum
 aliqua mutaverint, ea minus depressa per summum duntaxat regionis
 solum incedunt: quæ plura gravioraque peccaverint, profundo gurgite
 hauriuntur.

Plato
 Legg.
 p. 904.

9 Si ergo quicquid animo præditum est, idem est mutationi ob-
 noxium, cujus in sese causam includat; cælum autem, sol, atque
 luna, ut Plato ipse statuit, animo prædita sunt; eadem quoque sunt
 mutationi obnoxia, cujus in sese causam includant, si quid efficit
 ejus ratiocinatio. Quod si ita est, quomodo rursus æternitatem in
 illis, ac proinde divinitatem agnoscit, cum ex caduco mortali que
 10 corpore concreta dissolvi aliquando possint? Nam in Timæo quidem
 hæc ipse.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Ἐπεὶ δ' οὖν πάντες ὅσοι τε περιπολοῦσι φανερώς καὶ ὅσοι φαίνονται καθόσον ἂν ἐθέλωσι θεοὶ γένεσιν ἔσχον, λέγει πρὸς αὐτοὺς ὁ τότε τὸ πᾶν γεννήσας τάδε· Θεοὶ θεῶν, ὧν ἐγὼ δημιουργὸς πατήρ τε ἔργων, ἅλута ἐμοῦ μὴ θέλοντος. 10 Τὸ μὲν οὖν δὴ δεθὲν πᾶν, λυτόν· τό γε μὴν καλῶς ἀρμοσθὲν καὶ ἔχον εὖ λύνειν ἐθέλειν κακοῦ. Δι' ἃ καὶ ἐπέειπερ γεγένησθε, ἀθάνατοι μὲν οὖν οὐκ ἐστε, οὐδ' ἅλυτοι τὸ πάμπαν· οὔτι μὲν δὴ λυθήσεσθέ γε, οὐδὲ τεύξεσθε θανάτου μοίρας, τῆς p. 704 ἐμῆς βουλήσεως μείζονος ἔτι δεσμοῦ καὶ κυριωτέρου λαχόντες ἐκείνων οἷς ὅτε ἐγίγνεσθε ξυνεδείσθε.

- 11 Ταῦτα ὁ Πλάτων. Εἰκότως δῆτα Μωσῆς καὶ τὰ 5 Ἑβραίων λόγια σέβειν μὲν ἀπαγορεύει ταῦτα καὶ θεοὺς ἡγείσθαι, ἄνω δὲ πρὸς τὸν παμβασιλέα Θεὸν ἀνάγοντα, αὐτὸν δὴ τὸν ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἄστρον ὅλου τε οὐρανοῦ καὶ κόσμου δημιουργόν, τὸν δὴ τὰ πάντα θεῖον 10 λόγῳ συνδῆσαντά τε καὶ συναρμοσάμενον, μόνον ἡγεῖ- b σθαι Θεόν, καὶ μόνῳ τὴν σεβάσμιον ἀπονέμειν νομο-

d 9. ἅλута] ἀδύνατα Athenag. c. 6. p. 284 c. Plato : ἃ δι' ἐμοῦ γεγέ-
μενα ἅλута. 11. γε μὴν] γε μὴ C.F.G. ult. οὐκ ἐστε] ἀκουστί D.
ἅλυτοι] ἄλλοι C.F.G.

p. 704. μέντοι] μὲν δὴ C.E.F.G.I. οὔτι μ. λ. γε om. D. 4. ἐγίγν.]
ἐγίν. C.F.G.

Plato
Tim.
p. 41.

Quoniam igitur, inquit, dii omnes, tam qui palam voluntur in cælo, quam qui videndos sese nobis pro voluntate præbent, ortum habuere, sic eos universi hujus conditor alloquitur. Hæc vos, qui deorum satu orti estis, attendite. Quorum operum ego parens, effectorque sum, quæ per me facta, non sunt dissoluta me invito : quanquam omne colligatum solvi potest. Sed haud quaquam boni est, ratione vinctum velle dissolvere. Sed quoniam orti estis, immortales vos quidem esse, et indissolubiles non potestis : neutiquam tamen dissolvemini, nec vos ulla mortis fata periment. Consilium enim meum majus est vinculum ad perpetuitatem vestram, quam illa, quibus estis, tum cum gignebamini, colligati.

- 11 Hactenus ille. Jure ergo Moses Hebræorumque oracula prohibent, quo minus cultum iis ac divinitatem tribuamus : contraque jubent, uti sursum animis ad rerum omnium moderatorem Deum, ipsum, inquam, solis, atque lunæ, siderumque reliquorum, imo cæli mundique totius effectorem sublati, unum illum, cujus verbo apta ex sese nexaque sunt omnia, et Deum habeamus, et augusto illo cultu

θετεῖ τιμὴν, λέγων, Μὴ ἰδὼν τὸν ἥλιον, καὶ τὴν σελήνην,
καὶ πάντας τοὺς ἀστέρας, καὶ πάντα τὸν κόσμον τοῦ οὐ- 5
12 ρανοῦ, πλανηθεῖς προσκυνήσης αὐτοῖς. Ἑρμηνεύει δὲ ταῦτα
διασαφῶν εἰς πλάτος ὁ τὰ Ἑβραίων πεπαιδευμένος
Φίλων, ὡδὲ πη λέγων πρὸς λέξιν·

Τινὲς ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρας ὑπέλαβον 10 ΦΙΛΩ-
ΝΟΣ
εἶναι θεοὺς αὐτοκράτορας, οἷς τὰς τῶν γιγνομένων ἀπάντων
αἰτίας ἀνέθεσαν. Μωσῇ δ' ὁ κόσμος ἔδοξεν εἶναι καὶ γεν- c
νητὸς, καὶ πόλις ἡ μεγίστη ἄρχοντας ἔχουσα καὶ ὑπηκόους·
ἄρχοντας μὲν, τοὺς ἐν οὐρανῷ πάντας, οἷον πλάνητες καὶ
ἀπλανεῖς ἀστέρες· ὑπηκόους δὲ, τὰς μετὰ σελήνην ἐν ἀέρι, καὶ 5
13 περιγείους φύσεις. Τοὺς δὲ λεχθέντας ἄρχοντας οὐκ αὐτε-
ξουσίου, ἀλλ' ἐνὸς τοῦ πάντων πατρὸς ὑπάρχους· οὗ μιμου-
μένους τὴν ἐπιστάσιαν κατορθοῦν, πρυτανεύοντος κατὰ δίκην
καὶ νόμον ἕκαστον τῶν γεγονότων. Τοὺς δὲ μὴ βλέποντας 10
τὸν ἐπιβεβηκότα ἡνίοχον, τοῖς ὑπεζευγμένοις, ὡς αὐτουργοῖς, d

b 3. μὴ ἰδὼν] κατὰ τὸν αὐτοῦ λόγον· ὦν τὴν ἄγνοιαν ὁ ἱερώτατος νομο-
θέτης εἰς ἐπήκοον μεθαρμόζεται λέγων ὦδε μὴ ἰδὼν B.

4. πάντας om. C.D.F.G. et καὶ πάντα—οὐρανοῦ om. C.F.G. 5. πλανηθεῖς προσκυνήσης]
πλανηθέν προσκυνήσω B. qui om. ἐρμηνεύει—προσκυνήσης αὐτοῖς d 7. προσ-
κυνήσεις D. c. Μωσῇ] Μωσεί F.G.I. 2. καὶ πόλις] καὶ καθάπερ πόλις
Phil. 4. πάντας—πλάνητας] ἅπαντας—πλάνητες C.F.G. πλανῆτες D.E.
οἱ πλάνητες I. Μοx ἀστέρες E.I. ὅσοι πλάνητες—ἀστέρες Phil. 9. πρυ-
τανεύοντας] πρυτανεύοντος C.D.F.G.I. Phil.

prosequamur. Nam ita quidem Moses præcipit, *Ne videns solem, et
lunam, et omnes stellas, et omnem ornatum cæli, errore deceptus adores*
12 ea. Quod ejus interdictum uberius explanans Philo, rerum Hebræa-
rum scientissimus, hunc in modum loquitur :

Sunt qui solem atque lunam, astraque cætera, præpotentes ex sese deos
esse rati, causas ipsis eorum quæ fiunt omnium assignarunt. At vero
Moses et genitum esse mundum, et instar magnæ cujusdam reipublicæ,
suos quoque principes ac subditos habere statuit. Et stellas quidem tam
errantes, quam orbibus suis affixas, quæ omnes in cælo versantur, prin-
cipum loco munereque fungi; luna vero inferiores naturas, sive aërem
teneant, sive propius cum terra cohæreant, subditorum in classe graduque
13 consistere. Verumtamen principes illos, non potestatis omnino jurisque
sui, sed unius cunctorum parentis quosdam quasi præfectos esse, cujus
dum regendi consilium ac rationes imitantur, quicquid existit nasciturque
rerum, id omne feliciter ex æquitatis legisque præscripto moderari. At
vero, qui sessorem illum frænos habenasque regentem non viderent, eos

Deut.
4, 19.

Philo
De Mo-
narch. i.
init. T. II.
p. 213.

ΦΙΛΩ-
ΝΟΣ

τῶν ἐν τῷ κόσμῳ γινομένων ἀνάψαι τὰς αἰτίας. Ὡν τὴν
 ἄγνοιαν ὁ ἱερώτατος νομοθέτης εἰς ἐπιστήμην μεθαρμόζεται,
 λέγων ὧδε, Μὴ ἰδὼν τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας 5
 καὶ πάντα τὸν κόσμον τοῦ οὐρανοῦ πλανηθεῖς προσκνήσῃς αὐτοῖς.
 14 Εὐθυβόλως πάνυ καὶ καλῶς πλάνον εἶπε τὴν τῶν εἰρημένων
 ὡς θεῶν ἀποδοχὴν. Οἱ γὰρ ἰδόντες ἡλίου μὲν προσόδοις καὶ 10
 ἀναχωρήσεσι τὰς ἐτησίους ὥρας συνισταμένας, ἐν αἷς αἱ ζῶν
 καὶ φυτῶν καὶ καρπῶν γενέσεις ὠρισμέναις χρόνων περιόδοις
 τελεσφοροῦνται, σελήνην δ' ὑπέρετιν καὶ διάδοχον ἡλίου
 νύκτωρ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ προστασίαν ἀνελιφύϊαν ὧν μεθ' p. 705
 ἡμέραν ἥλιος, καὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρας κατὰ τὴν πρὸς τὰπί-
 γεια συμπάθειαν μυρία τῶν ἐπὶ διαμονῇ τοῦ παντὸς ἐνεργ-
 γούντάς τε καὶ δρῶντας, πλάνον ἐπλανήθησαν ἀνῆνυτον μό- 5
 15 νους εἶναι τούτους θεοὺς ὑποτοπήσαντες. Εἰ δ' ἐσπούδασαν
 διὰ τῆς ἀπλανοῦς βαδίζειν ὁδοῦ, καὶ εὐθὺς ἔγνωσαν, ὅτι
 καθάπερ αἰσθησις ὑποδιάκονος νοῦ γέγονε, τὸν αὐτὸν τρόπον
 καὶ οἱ αἰσθητοὶ πάντες ὑπηρεταὶ τοῦ νοητοῦ συνέστησαν. 10

d 4. λέγων ὧδε] ὧδε λέγων C.F.G. 8. πλάνην εἶπε] εἶπε πλάνον B.
 πλάνον D.I. Phil. ὡς θεῶν] ὡς om. C.F.G. 10. προσόδοις] προσόδοις
 B.C.F. Phil. 14. ὑπέρετιν] ὑπερέτην B. ὑπέρετην Phil.

p. 705. ἥλιος] ἥλιον Phil. 3. παντὸς] παρόντος Phil. 4. πλά-
 νην] πλάνον B.F.G.I. Phil. Mox θεοὺς τούτους B. 8. αἰσθησις]
 αἰσθησις C.F.G. καθαπαξ. E. pro καθάπερ.

jugalibus istis, quasi per sese res efficerent, omnium quæ hoc in orbe
 fierent, caussas tribuisse. Quorum stultitiam nova ut scientia sanctissimus
 legislator emendat: *Ne tu, inquit, videns solem, et lunam, et stellas, et*
 14 *omnem ornatum cæli, errore deceptus adores ea.* Præclare omnino rem
 tetigit, dum eorum, quibus nova hæc numina probarentur, consilium er-
 rorem appellavit. Nam qui dum viderent, aut solis accessu recessuque
 annuas illas tempestates existere, quibus animantium, plantarum, fructu-
 umque ortus, maturitatem suam certis ac descriptis temporum conversio-
 nibus assequantur: aut lunam solis administram atque vicariam, quibus
 ipse præsit interdiu, curam eorum noctu moderationemque suscipere; tum
 cætera quoque sidera pro suo quodam adversus res terrenas sensu, infinita
 quæ ad universi conservationem pertineant, indita sibi vi efficere; eum in
 15 errorem sane immensum devenere, hos ut solos deos esse statuerent. Qui
 si rectam viam studiosius institissent, facile profecto agnovissent, quem-
 admodum mentis administer suapte natura sensus est, ita quicquid in
 sensum cadit, ejus quod sola mente percipitur, administrum esse con-
 stitutum.

16 Καὶ ἐπάγει λέγων,

[413] "Ὡσθ' ὑπερβάντες τῷ λογισμῷ πᾶσαν τὴν ὁρατὴν οὐσίαν ^b
ἐπὶ τὴν τοῦ αἰδοῦς καὶ ἀοράτου καὶ μόνῃ διανοίᾳ κατα-
ληπτοῦ τιμὴν ἴωμεν, ὃς οὐ μόνον Θεός ἐστι νοητῶν τε καὶ
αἰσθητῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπάντων δημιουργός. Ἐὰν δέ τις τὴν ⁵
τοῦ αἰδίου καὶ ποιητοῦ θεραπείαν ἄλλῃ προσνέμῃ νεωτέρῳ
καὶ γεννητῷ, φρενοβλαβῆς ἀναγεγράφθω καὶ ἔνοχος ἀσεβείᾳ
τῇ μεγίστῃ.

ΦΙΛΩ-
ΝΟΣ

17 Ταῦτα τῆς Ἑβραίων εὐσεβείας τὰ ὡς ἀληθῶς ἀκή-
ρατά τε καὶ θεῖα μαθήματα πρὸ τῆς τετυφωμένης φιλο- ¹⁰
σοφίας τετιμήκαμεν. Τί με δεῖ μηκύνειν καὶ τᾶλλα ^c
τοῦ Πλάτωνος εἰς φῶς ἄγειν, ἐκ τῶνδε παρὸν καὶ τὰ
ἐμοὶ νῦν σεσιγημένα τεκμαίρεσθαι; Οὐ μὴν διαβολῆς
ἕνεκα ταῦτα φάναι προήχθην, ἐπεὶ καὶ σφόδρα ἔγωγε ⁵
ἄγαμαι τὸν ἄνδρα, καὶ πάντων μᾶλλον Ἑλλήνων φίλον
ἡγοῦμαι καὶ τιμῶ, τὰ ἐμοὶ φίλα καὶ συγγενῇ, εἰ καὶ μὴ

a 10. καὶ ἐπάγει λέγων] καὶ αὖθις B. b 2. αἰδοῦς] αἰδίου Phil.
καὶ ἀοράτου om. B. 3. ὃς οὐ μόνον—δημιουργός om. B. ὃς οὐ μόνον
θεός θεῶν Phil. 4. ἀπάντων] πάντων C.F.G. Phil. 6. προσνέ-
μει D. 7. καὶ] ἡ Phil. 8. καὶ ἔνοχος—τετιμήκαμεν om. B.
ἀσεβείᾳ] εὐσεβείᾳ C.F. c. μηκύνειν] μὴ κύνειν B. 2. ἀγαγείν]
ἄγειν B.C.D.F.G. Μοx παρὸν I. 3. νῦν om. D. 5. καὶ πάντων]
καὶ π. B.C.D.G. Μοx μᾶλλον om. B.C.F.G.I.

16 Quibus ita subdit,

Quamobrem, inquit, naturam omnem spectabilem cogitatione præter-
vecti, ad ejus, qui quod omni forma careat, nec visu attingatur, solâ intel-
ligentia percipi potest, honorem aspiremus: quippe qui Deus sit, non
eorum modo, quæ vel mente, vel sensu capiuntur, sed omnium omnino
procreator. Quisquis autem sempiterni illius, ac rerum effectoris cultum
recentiori cuiquam genitoque tribuerit, is et insanus, et summæ reus impi-
etatis habeatur.

17 Nos igitur hæc religionis apud Hebræos præcepta, immortalia
proprus ac divina, stolidæ ac vecordi philosophiæ prætulimus. Nam
quid me attinet ista persequi diutius, ac cæteros Platonis errores
aperire; cum ex paucis illis, conjecturam facile de iis etiam, quæ
tacitus prætereo, facere quisque possit. Id quod nemo tamen abs
me calumniandi animo dictum esse putet, cum majorem in modum
hominem suspiciam ipse quoque. Sic est, equidem illum nobis Græ-
corum omnium amicissimum existimo, et tanquam eum, qui si minus

τὰ ἴσα διόλου, πεφρονηκότα, Μωσέως δ' ἐν παραθέσει καὶ τῶν παρ' Ἑβραίοις προφητῶν τὸ ἐλλιπὲς ἐπιδεικνὺς 10 αὐτοῦ τῆς διανοίας. Καίτοι παρῇν τῷ καταμέμφεσθαι παρεσκευασμένῳ μυρί' ἅττα καταιτιᾶσθαι, οἷα τὰ σεμνὰ καὶ σοφὰ αὐτῷ περὶ γυναικῶν ἐν Πολιτείᾳ διατεταγμένα, ἢ οἷα τὰ περὶ ἔρωτος ἐκθέσμου σεσεμνολογημένα ἐν Φαίδρῳ. Σὺ δ', εἰ καὶ τούτων ἐπακούσαι ποθεῖς, ἀνάγνωθι τάσδε αὐτοῦ λαβὼν τὰς φωνάς·

19 Ἴσως δὲ, εἶπον, παρὰ τὸ εἰωθὸς γελοῖα αὐτῷ φαίνονται πολλὰ p. 706

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

περὶ τὰ νῦν δὴ λεγόμενα, εἰ πράζεται ἢ λέγεται. Καὶ μάλα, ἔφη. Τί δ', ἦν δ' ἐγὼ, γελοιότατον αὐτῶν ὀράς; Ἡ δὲ δὴ 5 ὅτι γυμνὰς τὰς γυναῖκας ἐν ταῖς παλαιστραῖς γυμναζομένας μετὰ τῶν ἀνδρῶν, οὐ μόνον τὰς νέας ἀλλ' ἤδη καὶ τὰς πρεσβυτέρας, ὥσπερ τοὺς γέροντας ἐν τοῖς γυμνασίοις, ὅταν ῥύσοι καὶ μὴ ἡδεῖς τὴν ὄψιν ὁμῶς φιλογυμναστῶσι. 10

c 10. αὐτοῦ] αὐτῷ G. 11. καίτοι—καταιτιᾶσθαι om. B. qui pergit σκεπτέον οἷα σεμνὰ. 13. αὐτῷ om. B. d. διατεταγμένα] διετάξατο B. ubi seqq. om. 2. σεμνολογούμενα] σεσεμνολογημένα C.F.G. qui om. ἐν Φαίδρῳ. σεμνολογημένα I.

p. 706. εἰωθὸς] ἔθος Plato. 3. εἰσπράζεται F.G. 4. τί δ' om. B.C.D.F.G. qui ponunt τί δὲ ante γέλοι. 8. πρεσβυτ.] τὰς πρεσβυτ. B.D. καὶ ἤδη τὰς πρ. Plat. 9. ῥύσοι F.G. 10. φιλογυμναστῶσι] φιλογυμναστῶσι D. Plat. et sic edidi, licet duo Platonis mss. in vulg. Eusebii lect. consentiant.

eadem prorsus quæ nos omnia, affinia certe admodum cognataque tradiderit, observo. Sed tamen ubi cum Mose, ac cæteris Hebræorum prophetis committitur, quam iis intelligentiæ vi cesserit, aperio. 18 Quanquam si quis eum arguendum ex professo susciperet, posset is profecto alia sexcenta reprehendere, cujusmodi sunt egregia illa pleneque prudentiæ, quæ vel de mulieribus in Republica statuit, vel de infando amore in Phædro tam speciose philosophatur. Ex quibus si quid etiam audire placet, lege sis quæ ab eo totidem verbis disputantur :

19 Multa fortassis, inquit, ex iis quæ a nobis hîc dicuntur, quod alium nunc morem habeamus, ridicula videbuntur, si fient uti præcipimus. Plane, inquit. Ego vero, Quid tandem ex iis maxime tibi ridiculum videtur? Illud, opinor, quod mulieres velimus nudas cum viris in palæstra exerceri, nec juniores modo, sed ipsas quoque seniores, uti viros jam sènes in gymnasiis videmus, rugosos licet, atque aspectu injucundos, studiosè tamen hac in exercitatione versari.

Plato
Rep. 5.
p. 452.

2 Καὶ ἐπιλέγει ἐξῆς,

‘Ο δὲ γελῶν ἀνὴρ ἐπὶ γυμναῖς ταῖς γυναιξὶ τοῦ βελτίστου b
ἔνεκα γυμναζομέναις, ἅτε δὴ τοῦ γελοίου σοφίας δρέπων
καρπὸν, οὐδὲ οἶδεν, ὡς ἔοικεν, ἐφ’ ᾧ γελᾷ.

3 Φησὶ δὲ καὶ ἐν ἐβδόμῳ τῶν Νόμων,

‘Ὡς ἄρα δεήσει τοὺς παῖδας καὶ τὰς παῖδας ὀρχεῖσθαι δη- 5
λαδὴ καὶ γυμνάζεσθαι μανθάνειν· καὶ τοῖς μὲν παισὶν ὀρχη-
σταί, ταῖς δὲ ὀρχηστρίδες ἂν εἶεν πρὸς τὸ διαπονεῖν οὐκ ἀνε-
πιτηδειότερον.

Τίθησι δ’ ἐν αὐτῷ καὶ τάδε,

‘Ἡ δὲ αὖ που παρ’ ἡμῖν κόρη καὶ δέσποινα, εὐφρανθεῖσα
τῇ τῆς χορείας παιδείᾳ, οὐκ ᾤήθη δεῖν κεναῖς χερσὶν ἀθύρειν, 10
πανοπλία δὲ παντελεῖ κοσμηθεῖσα οὕτω τὴν ὀρχησιν διαπε- c
ραίνειν· ἃ δὴ πάντως μιμῆσθαι πρέπον ἂν εἴη κόρους τε ἅμα
καὶ κόρας.

4 Καὶ πολεμεῖν δὲ γυναιξὶν ὧδέ πη νομοθετεῖ·

b. ἅτε δὴ] ἀτελῇ Plato.

b 3. ἐν ἐβδόμῳ] καὶ ἐν ζ. B.C.F.G.

5. ὀρχεῖσθαι] ὀρχῆσθαι C.F.G. Mox pro ὀρχηστρίδες dedi ὀρχηστρίδες.

8. τίθησι—τάδε] καὶ πάλιν B. qui mox om. που. 9. αὖ που] αὐτοῦ D.

10. χορείας παιδείᾳ] παιδείας χορεία D. χ. παιδιᾷ Plat. 11. πανο-

πλεία I. c. διαπεραίνειν] διαπεραίνει B. et om. ἃ δὴ π.—ἀνάγκης.

2. δὴ] δεῖ C. 4. ὧδέ που F.G.

2 Tum pluribus interjectis, hæc subdit,

Qui vir, inquit, mulieres nudas riserit, hanc in exercitationem honesti
caussa incumbentes, quasi qui risu captando, solertiæ fructum aliquem
capiat, is profecto, quid rideat non intelligit.

p. 457.

3 Hæc ille quinto de Republica. Idem autem Legem septimo,

Saltandi artem, ac reliquas exercitationes, tam puellis, quam pueris con-
discendas esse statuit: adeoque ut magistros pueris, sic puellis suas quo-
que saltandi magistras esse debere, quo id elegantius facere, concinniusque
possint.

p. 813.

Atque ibidem conceptis verbis hæc habet,

Nostra illa quoque puella simul ac domina, saltatorio hoc ludicio de-
lectata, non jam vacuis sibi manibus puerili more ludendum putavit, sed
armis omnibus instructæ perficiendam saltationem putavit. Quæ quidem
pueros puellasque nostras imitari omnino decet.

p. 796.

4 Et vero mulieribus etiam bellandum esse hunc in modum præ-
cipit:

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Ἐν δὲ τούτοις πᾶσι δεῖ διδασκάλους ἐκάστων πεπεισμέ- 5
νους μισθοῖς, οἰκοῦντας ξένους διδάσκειν τε πάντα ὅσα πρὸς
τὸν πόλεμόν ἐστι μαθήματα τοὺς φοιτῶντας ὅσα τε πρὸς
μουσικὴν, οὐχ ὃν μὲν ἂν ὁ πατήρ βούληται, φοιτῶντα, ὃν δ'
ἂν μὴ, ἐὼντα τῆς παιδείας, ἀλλὰ τὸ λεγόμενον πάντα ἄνδρα 10
καὶ παῖδα κατὰ τὸ δυνατόν, ὡς τῆς πόλεως μᾶλλον ἢ τῶν
5 γεννητόρων ὄντας, παιδευτέον ἐξ ἀνάγκης. Ταῦτα δὲ δὴ καὶ
περὶ θηλειῶν ὁ μὲν ἐμὸς νόμος ἂν εἴποι πάντα, ὅσα περ καὶ δ
περὶ τῶν ἀρρένων, ἴσα καὶ τὰς θηλείας ἀσκεῖν δεῖν· καὶ οὐδὲν
φοβηθεῖς εἴποιμ' ἂν τούτον τὸν λόγον οὔτε ἵππικῆς οὔτε 5
γυμναστικῆς, ὡς ἀνδράσι μὲν πρέπον ἂν εἴη, γυναιξὶ δὲ οὐκ
ἂν πρέπον.

6 Καὶ πάλιν ἐξῆς ὑποβάς φησι,

Γυμνάσια τιθῶμεν καὶ τὰ περὶ τὸν πόλεμον πάντα τοῖς
σώμασι διαπονήματα τοξικῆς τε καὶ πάσης ῥίψεως καὶ πελ- 10
[414] ταστικῆς καὶ ἀπάσης ὀπλομαχίας καὶ διεξόδων τακτικῶν καὶ
ἀπάσης πορείας στρατοπέδων καὶ στρατοπεδεύσεων καὶ ὅσα
εἰς ἵππικὴν μαθήματα ξυντείνει. Πάντων γὰρ τούτων διδα- p. 707

c 5. δεῖ] δεῖ δὴ F.G. 6. οἰκοῦντας] Vigerus vertit aliam lect. sc. οὐκ
ὄντας. 10. τῆς π.] τὰς π. F.G. 11. παῖδα] γυναῖκα καὶ παῖδα C.F.G.
d. εἴποι] εἴπη D. 4. τὸν λόγον] τὸν om. F. 7. ἐξῆς—φησι
om. B. qui mox om. πάντα διαπονήματα. 9. τοξικοῖς F. 10. καὶ
πελταστικῆς om. B. qui item om. ἀπάσης et καὶ διεξόδων τακτικῶν—στρα-
τοπεδεύσεων et πάντων γὰρ—τῆς πόλεως.

p. 804.

Quibus in omnibus gymnasiis, inquit, suos in quoque genere præ-
ceptores mercede conductos, nec tamen peregrinos, versari debere, qui
omnibus ad militiam et musica pertinentibus convenientes eo discipulos
instituant: sic quidem, non ut quem pater voluerit, is duntaxat ludum
frequentet, quem vero noluerit, is studia valere jubeat: sed viri, quod
aiunt, puerique omnes, quantum sane fieri poterit, quippe qui Reipublicæ
5 potius, quam suorum quique parentum sint, necessario instituantur. Porro
eadem omnino de fœminis, quæ de maribus lex ista mea statuit, ut perinde
ab utrisque exercitationes illæ obeantur. Neque id profecto aut de
equestri, aut de gymnastica dicere verear; quasi viros modo, non autem
mulieres utraque deceat.

6 Et quibusdam interjectis.

p. 813.

Gymnasiolorum, inquit, nomine bellicas etiam omnes corporis exercita-
tiones includimus, sagittandi artem, jaculandi genus omne, peltasticam,
armatam omnem concertationem, compositas et instructas flexiones, erup-
tiones, omnemque militarium itinerum, castrorum, et castra metandi
rationem, tum quæ artis equestris propria sunt omnia. Istorum enim

σκάλους τε εἶναι δεῖ κοινούς, ἀρνυμένους μισθὸν παρὰ τῆς πόλεως, καὶ τούτων μαθητὰς τοὺς ἐν τῇ πόλει παῖδάς τε καὶ ἄνδρας, καὶ κόρας καὶ γυναῖκας πάντων τούτων ἐπιστήμονας· 5 κόρας μὲν οὕσας ἔτι πᾶσαν τὴν ἐν ὅπλοις ὄρχησιν καὶ μάχην μεμελετηκυίας, γυναῖκας δὲ διεξόδων καὶ τάξεων καὶ θέσεως καὶ ἀναιρέσεως ὅπλων ἡμμένας.

7 Ἄλλ' οὐδὲ τούτοις ὁ Ἑβραίων ἐπιπνεύσειε λόγος, ἀν- 10
τιφθέγγεται δὲ τάναντία, μὴ δ' ἐπ' ἀνδρῶν ῥώμαις μὴ ὅτι
γε γυναικῶν τὴν ἐν πολέμοις ἀνατιθεὶς κατόρθωσιν, b
πάντα δὲ εἰς Θεὸν ἀνάγων καὶ τὴν παρὰ τοῦδε συμμα-
χίαν. Λέγει δ' οὖν, Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς
μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες αὐτόν. Ἐὰν μὴ Κύριος 5
8 φυλάξῃ πόλιν, εἰς μάτην ἠγρύπνησεν ὁ φυλάσσων. Ὁ δέ
γε θαυμαστὸς φιλόσοφος θέα ὥς καὶ εἰς τὸν γυμνικὸν
εἰσάγει τὰς γυναῖκας ἀγῶνα, ὧδέ πη λέγων·

p. 707. 2. κοινούς] κοινωγούς I. 4. καὶ γυναῖκας] καὶ om. B.
5. πάντων τούτων—ἡμμένας om. B. 6. πᾶσαν om. C. Post ὄρχησιν
collocant F.G. 9. ἑβραίων] ἑβραῖος B. Tum ἐπιπνεύσει C.G. ἐπι-
νεύει F. 10. ἀντιφθέγγεται] ἀντιφθέγγεται B. τάναντία] πάντως
τάναντία C.F.G. 11. ῥώμαις] ῥώμης B. ὅτι γε] γε om. B.
b. τὴν ἐν π. ἀνα.] ἀνα. τὴν ἐν (τοῖς F.G.) π. C.F.G. κατόρθωσιν]
διόρθωσιν D. Μοx συμμ. π. τ. et om. λέγει δ' οὖν C. τὴν σ. τὴν παρὰ
τοῦδε λέγει F.G. 5. αὐτόν om. B.C. 7. θαυμαστὸς om. C.F.G.
9. ὧδέ πη] πη om. B.

omnium publicos oportet esse magistros, quibus sit a republica constituta merces: eorumque discipulos, quotquot in civitate degent, tam viros, quam pueros, tam mulieres, quam puellas, eorundem omnium peritos esse: hoc tamen discrimine, ut puellæ saltationis et concertationis armatæ genus omne condiscant; mulieres in eruptionibus faciendis, instruenda acie, armisque tum ponendis, tum sumendis versatæ sint.

7 At ne cum Platonicis quidem istis Hebræorum doctrina consentit, imo conceptis pugnat disertisque verbis: quippe quæ felicem bellorum successum, ne virorum quidem, nedum ut mulierum viribus tribuat; sed ad Deum potius ac divinum ejus auxilium omnia referat. Sic enim loquitur, *Nisi Dominus ædificaverit domum, in vanum laboraverunt qui ædificant eam. Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra 8 vigilavit, qui custodit eam.* At vide sis porro, quemadmodum egregius philosophus mulieres gymnici quoque certaminibus immisceat.

Ps. 126, 1.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Γυναιξὶ δὲ, κόραις μὲν ἀνήβοις γυμναῖς στάδιον καὶ δίαυλον ¹⁰
καὶ ἔφιππον καὶ δόλιχον, ἐν αὐτῷ τῷ δρόμῳ ἀμιλλωμέναις·
ταῖς δὲ τριακαιδεκέτεσι μέχρι γάμου μενούσαις κοινωνίας, μὴ ^c
μακρότερον ἔκοσιν ἐτῶν μὴ δ' ἔλαττον ὀκτωκαίδεκα· πρε-
πούση δὲ στολῇ ταύταις ἐσταλμέναις καταβατέον ἐπὶ τὴν
⁹ ἄμιλλαν τούτων τῶν δρόμων. Καὶ τὰ μὲν περὶ δρόμους 5
ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶ ταῦτ' ἔστω. Τὰ δὲ κατ' ἰσχὺν, ἀντὶ
μὲν πάλης καὶ τῶν τοιούτων τὰ νῦν ὅσα βαρέα, τὴν ἐν τοῖς
ὄπλοις μάχην, ἓνα τε πρὸς ἓνα διαμαχομένους, καὶ δύο πρὸς
δύο.

¹⁰ Καὶ ἐξῆς εἰπὼν,

Ταυτὸν δὴ καὶ τοὺς περὶ ὀπλομαχίαν ἄκρους παρακαλοῦν-
τας, χρὴ τούτους νομοθετεῖν κελεύειν·

ἐπιφέρει λέγων,

Τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ τῶν θηλειῶν ἔστω νομοθετούμενα, ^d
τῶν μέχρι γάμων.

¹¹ Εἶτα πάλιν τούτοις ἐξῆς συνάψας τοὺς περὶ πελτα-

b 11. καὶ ἔφ. καὶ δόλ.] καὶ δόλ. καὶ ἔφ. C.F.G. ἐφίππιον F. Plat.
13. δεκαέτεσι] δεκέτεσι B.D. μενούσης] μενούσαις B.D.I. περιμενού-
σαις C.F.G. Tum κοινωνίαν B.C.F.G. pro κοινωνίας. c. μὴ δ'] ἢ
μὴ δ' C.F.G. 3. ἐπὶ] πρὸς B. Μοχ καὶ τὰ μὲν—νόμον om. B.
8. ἓνα τε] ἓνα τε καὶ F.G. 12. ἐπιφέρει λέγων] λέγει C.F.G. d 2. ἐξῆς
om. C.F.G. 3. πλαστικῆς D.

p. 833.

Mulieres, inquit, quod attinet; puellis adhuc impuberibus, iisque nudis, stadii, vel simplicis, vel geminati curriculum, equestre similiter, integrum denique illud ac justum assignabimus, atque ita ut de cursus inter se celeritate contendat: quæ vero annum attigerint decimum tertium, eas donec nupserint, sic in harum exercitationum societate retinebimus, ut iis nec ultra vicesimum obligentur, nec solvantur ante decimum octavum. Eæ porro honesto succinctæ cultu in ea curriculum certamina descendant.
⁹ Atque id de virorum ac fœminarum cursu constitutum esto. At virium firmitatis augendæ causâ, luctæ loco ac cæterorum ejusmodi, quibus nunc molestioribus ac difficilioribus utimur, armatæ pugnæ speciem proponemus, singulosque cum singulis, aut cum geminis geminos committemus.

¹⁰ Tum statim post hæc verba,

Idem ipsum armati hujus certaminis præsides, ut lege sancitum velint, adhortari oportebit. Eadem, inquit, de puellis, quamdiu innuptæ manent, sancuntur.

¹¹ Rursus, ubi superioribus illis, novas de peltastica, de pancratio, de

στικῆς καὶ παγκρατίου καὶ τόξου λίθων τε ἐκ χειρὸς
βολῆς καὶ διὰ σφενδόνης νόμους, ἵππων τε περὶ ἀγῶνος, 5
πάλιν κἀνταῦθα περὶ τῶν θηλειῶν ἐπάγει λέγων,

Θηλείας δὲ περὶ τούτων νόμοις μὲν καὶ ἐπιτάξεσιν οὐκ
ἄξια βιάζεσθαι τῆς κοινωνίας· ἐὰν δὲ ἐξ αὐτῶν τῶν ἔμπρο- ΠΛΑ-
σθεν παιδευμάτων εἰς ἔθος ἰόντων ἢ φύσις ἐνδέχεται καὶ μὴ 10 ΤΩ-
δυσχεραίνει παιδᾶς ἢ παρθένους κοινωνεῖν, ἐὰν καὶ μὴ ψέγειν, ΝΟΣ

12 Τοσαῦτα τοῦ Πλάτωνος τὰ περὶ γυναικῶν. Τοῦ δ' p. 708
αὐτοῦ καὶ ὁ θανμάσιος ὅδε τυγχάνει νόμος·

Ἐάν τις παιδᾶς θηλείας καταλίπη, δι' ἀδελφῶν τε καὶ
ἀδελφιδῶν ἐπανιῶν, ἔμπροσθεν μὲν τῶν ἀρρένων, ὕστερον δὲ
θηλειῶν ἐνὶ γένει· τὴν δὲ τοῦ τῶν γάμων χρόνου συμμετρίαν 5
τε καὶ ἀμετρίαν δικαστῆς σκοπῶν κρινέτω, γυμνοὺς μὲν τοὺς
ἄρρενας, γυμνὰς δὲ ὀμφαλοῦ μέχρι θεώμενος τὰς θηλείας.

Ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἐορταῖς δεῖν αὐτάς φησι γυμνὰς
χορεύειν, ἐν ἑκτῷ τῶν Νόμων λέγων οὕτως, 10

d 3. παγκρατίου F. 7. μὲν καὶ] δὲ καὶ D.I. 8. ἐξ αὐτῶν τῶν
ἔμπροσθεν παιδευμάτων] ἐκ τῶν ἔξωθεν παιδεύματα C.F.G. αὐτῶν τὰ ἔξω-
θεν παιδεύματα εἰς ἔθνος ἰόντων D. τῶν ἔξωθεν παιδεύματα I. ult. τὰ
om. D.

p. 708. 2. παῖδας θηλείας καταλείπη] καταλίπη π. θ. C. θ. π. κατα-
λίπη F.G. καταλίπη D. 3. ἐπανιῶν] ἐπανιὸν Plat.

sagittandi arte, de lapidibus seu manu, seu funda jaciendis, postremo
de equorum certamine leges addidit, de fœminis etiam ita concludit.

Fœminæ quidem, ut in certaminum istorum societatem veniant, legibus
aut edictis cogendæ non erunt: si tamen superioris disciplinæ rationibus
jam in mores usu receptis, aliena tum ab iis natura non erit, pueri simul
ac puellæ sinantur in eorum tractatione versari, factumque reprehendat
nemo.

p. 834.

12 Hæc Plato de mulieribus. Cujus etiam lex illa est, sane quam
egregia.

Si quis filias reliquerit, uti similiter ea cognationis in fratrum et conso-
brinorum serie ratio habeatur, ut eodem in genere, ex marium ipsis primo,
qui si nulli erunt, tum demum ex fœminarum stirpe viri sumantur.
Ætate vero, quam ad nuptias vel pari sint, vel impari, judex ita statuatur, ut
mares quidem omnino nudos, fœminas autem umbilico tenus inspiciat.

p. 924.
extr.

Atque idem sexto de Legibus, nudas etiam illas diebus festis cho-
reas agere jubet, dum ait,

p. 771.
extr.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

13 Τῆς οὖν τοιαύτης σπουδῆς ἕνεκα χρή καὶ τὰς παιδιας ποιῆ-
σθαι χορεύοντάς τε καὶ χορευούσας, κούρους τε καὶ κόρας, καὶ ἅ-
μα δὴ θεωροῦντάς τε καὶ θεωρουμένους μετὰ λόγου τε καὶ
ἡλικίας τινὸς ἐχούσης εἰκνίας προφάσεις, γυμνοὺς καὶ γυμνάς
μέχρι περ αἰδοῦς σώφρονος ἐκάστων. 5

14 Πρὸς τούτοις ἅπασιν ἐπάκουσον καὶ τῶνδε τῶν ἐν
Πολιτείᾳ, περὶ τοῦ κοινὰς εἶναι τὰς γυναῖκας νόμου·

Τούτῳ, ἦν δ' ἐγὼ, ἔπεται νόμος καὶ τοῖς ἔμπροσθεν τοῖς
ἄλλοις, ὡς ἐγῶμαι, ὁδε. Τίς; Τὰς γυναῖκας ταύτας τῶν 10
ἀνδρῶν τούτων πάντων πάσας εἶναι κοινὰς, ἰδίᾳ δὲ μηδενὶ
μηδεμίαν συνοικεῖν· καὶ τοὺς παῖδας αὐ κοινούς, καὶ μήτε c
γονέα ἔκγονον εἰδέναι τὸν αὐτοῦ, μήτε παῖδα γονέα.

15 Καὶ ἐξῆς ἐπιλέγει·

Εἰκόσ, ἔφη. Σὺ μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, ὁ νομοθέτης αὐτοῖς,
ὥσπερ τοὺς ἄνδρας, οὕτω καὶ τὰς γυναῖκας ἐκλέξας, παρα- 5
[415] δώσεις καθόσον οἶόν τε ὁμοφυεῖς· οἱ δὲ, ἄτε οἰκίας τε καὶ

a 11. παιδείας D.F.G.I. b. τε καὶ] τε om. F.G. qui mox κόρους
cum I. 3. λόγον] λόγον C. ἐχούσης εἰκνίας] ἐχούσας εἰκνίας C.
F.G. ἐχούσας οἰκίας D. ἐ. εοικνίας Viger. ἔχουσας I. 7. περὶ τοῦ]
περὶ τὰς D. 8. τούτῳ] τούτων B.C.E.F.G.I. καὶ τοῖς] καὶ τῶν D.
9. ὁδε τίς] ὅτι δεῖ B.C.F.G. τις om. E.I. 11. μηδενὶ μηδεμίαν] μηδε-
μίαν μηδενὶ D. c 2. ἔκγονον] ἔγγονον C.D.I. 3. καὶ ἐξῆς—πόδυν
λέων om. B. ἔφη σὺ om. C.D.F.G.I. 6. παραδώσει D. παρα-
δώσει F.G.

13 Hoc mutuae notitiae studium iuvabitur, si pueri simul ac puellae ludos et
choreas celebrabunt, ac sese mutuo nudatis corporibus aspicient, sic tamen
ut modus aliquis teneatur, eaque sit aetas, quae probabiles ejus rei causas
habeat, adeoque semper honesto singulorum pudori consulatur.

Rep. 5.
p. 457. 14 His adde omnibus legem illam, qua Reipublicae quinto, communes
foeminas esse jubet, his verbis :

Proximam hanc, inquam, aliasque superiores, lex opinor ista conse-
quitur. Quae tandem? Uti mulieres istae omnes cum viris illis omnibus
communes sint, nullaque cum ullo privatim ac proprie consuescat : simi-
liter, uti communes sint liberi omnes, nec sui vel foetus a parentibus, vel
parentes a foetibus agnoscantur.

15 Quibus ita subdit :

p. 458. Verisimile id quidem, inquit. Tu igitur, inquam, o noster legislator,
mulierum perinde ac virorum habitu iis quam maxime fieri poterit,
ingenio similes assignabis. Ii porro domos contuberniaque communia

ξυσσίτια κοινὰ ἔχοντες, ἰδίᾳ δὲ οὐδενὸς οὐδὲν τοιοῦτον κεκτη-
μένου, ὁμοῦ δὲ ἔσονται, ὁμοῦ δὲ ἀναμειγμένων καὶ ἐν γυμνα- 10
σίοις καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ τροφῇ ὑπ' ἀνάγκης, οἶμαι, τῆς ἐμφύτου
ἄζονται πρὸς τὴν ἀλλήλων μίξιν. Ἡ οὐκ ἀναγκαῖά σοι
δοκῶ λέγειν; Οὐ γεωμετρικαῖς γε, ἦδ' ὅς, ἀλλ' ἐρωτικάις δ
ἀνάγκαις, αἱ κινδυνεύουσιν ἐκείνων δριμύτεραι εἶναι πρὸς τὸ
πείθειν τε καὶ ἔλκειν τὸν πολὺν λεών.

- 16 Ἀλλὰ τούτων μὲν ἴσως τις ἐτέρως διηγήσεται τὴν
τοῦ λόγου διάνοιαν, μὴ τὸ νομιζόμενον φὰς ὑποβάλλειν. 5
Μὴ γὰρ ἀδιαστόλως εἰπεῖν πάσας εἶναι κοινὰς τὰς γυ-
ναῖκας, ὥς καὶ τοῖς τυχοῦσιν ἀκολασταίνειν ἐξεῖναι, ἀλλ'
ἐπὶ τῇ τῶν ἀρχόντων ἐξουσίᾳ κείσθαι τὴν πρὸς τοὺς
ἄνδρας διανέμησιν αὐτῶν. Οὕτω γὰρ εἶναι κοινὰς, ὥς 10
ἂν καὶ τὰ δημόσια χρήματα φαίη τις εἶναι κοινὰ, οἷς
προσῆκει διανεμόμενα πρὸς τῶν ἐπιτετραμμένων. Καὶ
17 δὴ ταυθ' οὕτως ἐχέτω. Τί δ' ἂν εἴποις μαθὼν ὥς καὶ μὴ
ἐκφέρειν εἰς φῶς τὰ κνούμενα προστάττει, λέγων ὧδε; p. 709

c 8. κεκτημένου] κεκτημένους C.D.I. 9. δὴ] δὲ D. 11. ἄζονται]
αἰζονται C.F.G. Mox τῶν ἀλλήλων F.G. d. γε] τε D.I. 5. νο-
μιζόμενον φὰς] νομίζειν C.F.G. Tum σφας B.C.F.G. 7. ὥς om. D.
11. οἷς προσῆκει—ἐχέτω om. B. qui pergit, τίς δ' ἂν ε. μ. ὥς καὶ τὰ κνού-
μενα μὴ εἰς φῶς ἐκφέρειν προστάττοντα. ὅταν δὲ δὴ etc.

dum habebunt, nec privatim ullus simile quicquam possidebit, una pro-
fecto erunt: dumque simul tam in gymnasiis, quam in cæteris vitæ officiis
versabuntur, ad mutuam, opinor, consuetudinem innata quadam necessi-
tate ducentur. Num vero tibi necessaria dicere videor? Sane, inquit,
verum non geometrica necessitate, sed amatoria, quæ quidem, ad pellici-
endam vim populi maximam, acrior esse vulgo quam illa, potentiorque
solet.

- 16 Hæc ille. Sed erit fortasse non nemo, qui philosophi mentem
aliter accipiet, eamque quam vulgo putant, negabit esse. Nec enim
promiscue communes fæminas omnes esse velle, quasi libidinis ac
flagitii liberam cuivis potestatem faciat: sed tantum magistratus
suapte arbitrio suam cuique viro assignare posse. Sic enim perinde
communes illas fore, ut publicæ pecuniæ communes vocari possunt,
quæ in quos oportuerit a quæstoribus dividantur. Demus hoc vero.
17 Quid tandem es dicturus, cum audies, illum etiam, ne concepti utero
fætus in lucem edantur, interdicere? Atqui sunt hæc ejus verba:

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Γυναικὶ μὲν, ἣν δ' ἐγὼ, ἀρξαμένη ἀπὸ εἰκοσαέτιδος μέχρι
τεσσαρακονταέτιδος τίκτειν τῇ πόλει· ἀνδρὶ δὲ, ἐπειδὴν τὴν
ὀξυτάτην δρόμου ἀκμὴν παρῇ, τὸ ἀπὸ τούτου γεννᾶν τῇ 5
πόλει μέχρι πέντε καὶ πεντηκονταετούς.

18 Οἷς ἐπιλέγει,

Ὅταν δὲ δῇ, οἶμαι, αἱ τε γυναῖκες καὶ οἱ ἄνδρες τοῦ γεννᾶν
ἐκβῶσι τὴν ἡλικίαν, ἀφήσομέν που ἐλευθέρους αὐτοὺς συγγί- 10
νεσθαι ἢ ἂν ἐθέλωσι.

Καὶ ἐπιλέγει,

Διακελυσάμενοι προθυμῆσθαι μάλιστα μὲν μὴ εἰς φῶς b
ἐκφέρειν κῆμα μηδὲν, εἰς γένηται· εἰς δὲ τις βιάσῃται,
οὕτω τιθέναι ὥς οὐκ οὔσης τροφῆς τῷ τοιούτῳ.

Καὶ τὰ μὲν περὶ γυναικῶν ἀγωγῆς τοιαῦτα. Τὰ δὲ 5
περὶ ἔρωτος ἐκθέσμου, ἐπάκουσον οἷα τυγχάνει.

20 Ὅταν δὲ χρονίσῃ τούτο δρῶν, καὶ πλησιάζῃ μετὰ τοῦ c

p. 709. 2. μὲν] μὴν F. 3. μέχρι τεσσ. om. C.D.F.G.I. μὲν post
γυναῖκί om. C.G.I. 4. ἐπειδὴν δὲ ἀνδρὶ E.I. 5. δρόμον] δρόμου C.
D.F.G.I. 7. οἶμαι] οἶμαι γάρ φησιν B. 9. ἀφήσομεν] ἀφήσωμεν
C.D. Μοx αὐτοὺς om. D. 10. ἂν] εἰς C. ὅ ἂν D. ὅ εἰς E.F.G.I.
11. διακελυσάμενοι] διακελυσσάμενη B.C.D.G.I. Μοx μὲν om. C.
b 2. εἰς γένηται om. B. ἐκτιθέναι] τιθέναι B.C.D.E.F.G.I. 3. οὐκ
οὔσης] ἀκούσης D. 4. τὰ μὲν—τοιαῦτα] καὶ ταῦτα μὲν οὕτω B. 5. ἐπά-
κουσον οἷα τυγχάνει] τοιαῦτα B. οἷα om. F.

p. 460.

Statuimus, inquit, uti mulieres a vigesimo anno ad quadragesimum, rei-
publicæ liberos pariant: viri autem simulatque ex summo illo ac levissimo
ætatis flore excesserint, ad annum deinceps quintum et quinquagesimum,
procreandis reipublicæ liberis operam dent.

18 Quibus hæc subjungit:

p. 461.

At ubi tam viri, quam mulieres justam illam generandi ætatem præteri-
erint: viris exinde liberum esto, cujuscunque voluerint consuetudinem
expetere.

Additque præterea:

Cavendum illud etiam diligenter, principio ne ullus ea ætate foetus, si
qui forte extiterit, in lucem edatur: deinde, si quæ pariendi necessitas
fuerit, ut exponatur continuo, quod nullum huic partus generi alimentum
debeat.

Ac de mulierum rationibus hactenus Plato. Jam quid de infando
amore censuerit, videamus.

20 Qui si diutius, inquit, id factitare perget, si accedet propius, si tam in

ἄπτεσθαι ἔν τε γυμνασίοις καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ὁμιλίαις, τότε δὴ ἡ τοῦ ρεύματος ἐκείνου πηγὴ, ὃν ἱμερον Ζεὺς Γανυμήδους 5 ἑρῶν ὠνόμασε, πολλὴ φερομένη πρὸς τὸν ἑραστήν, ἡ μὲν εἰς αὐτὸν ἔδν, ἡ δ' ἀπομεστούμενον ἔξω ἀπορρεῖ· καὶ οἷον πνεῦμα ἢ τις ἡχὴ ἀπὸ λείων τε καὶ στερεῶν ἀλλομένη πάλιν ὅθεν ὠρμήθη φέρεται, οὕτω τὸ τοῦ κάλλους ρεῦμα πάλιν εἰς τὸν d καλὸν διὰ τῶν ὁμμάτων ἰὸν, ἥ πέφυκεν ἐπὶ τὴν ψυχὴν ἵνα ἀφικόμενον, καὶ ἀναπτερῶσαν τὰς διόδους τῶν πτερῶν, ἄρδει τε καὶ ὠρμήσει πτεροφυεῖν καὶ τὴν τοῦ ἐρωμένου αὐ ψυχὴν 5 ἔρωτος ἐνέπλησεν. Ἐρᾶ μὲν οὖν, ὅτου δὲ ἀπορεῖ, καὶ οὐθ' ὅ τι πέπονθεν οἶδεν, οὐδ' ἔχει φράσαι· ἀλλ' οἷον ἀπ' ἄλλου ὀφθαλμίας ἀπολελανκῶς πρόφασιν εἶπειν οὐκ ἔχει.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

2 Καὶ ἐπιλέγει ἐξῆς·

10

Ἐπιθυμῇ δὲ ἐκείνῳ παραπλησίως μὲν, ἀσθενεστέρως δέ, ὁρᾶν, ἄπτεσθαι, φιλεῖν, συγκατακεῖσθαι· καὶ δὴ, οἷον εἰκὸς, ποιεῖ τὸ μετὰ τοῦτο ταχὺ ταῦτα. Ἐν οὖν τῇ συγκοιμήσει τοῦ μὲν ἑραστοῦ ὁ ἀκόλαστος ἵππος ἔχει ὃ τι λέγοι πρὸς p. 710

c 4. τότε δὴ] τότ' ἥδη Plat. 5. ἡ τοῦ] καὶ τοῦ B. 6. Ζεὺς
om. I. 7. ἡ μὲν] ὁ μὲν B. qui om. ἡ δ'—ἀπορρεῖ. 9. πνεῦμα] τι
πν. C.F.G. ἡχὴ] ἰχῶρ B.C.F.G. d 6. ἀνέπλησεν D. ἑρᾶ—ἀπορεῖ
om. B. 7. ἀπορρεῖ καὶ οὐχ ὁ D. οὐχ I. pro οὐθ'. 8. ἄλλου] ἄλλων B.
F.G. 10. ἐπιλέγει ἐξῆς] ἐξῆς ἐπιλ. B. qui om. ἐπιθυμῇ—τυγχάνειν.
p. 710. λέγοι] λέγει C.D.F.G. cum libris Platonis plerisque.

gymnasiis, quam in reliqua consuetudine illum continget: tum enimvero fluxionis illius fons, quem cupidinem Jupiter Ganymedis amore correptus appellavit, dum vi quadam vehementiore amatorem inundat, partim in eum penitus illabitur, partim eo jam pleno, effluit ac redundat extra. Atque ut spiritus quidam, aut echo ex levibus solidisque corporibus assiliens, unde primum extitit, eo refertur denuo: sic illa pulcritudinis fluxio, in pulcrum iterum per oculos relabitur, quæ postquam in animum, qua solet via subierit, tum vero quicquid alis permeat, huic etiam adjungit alas, rigatque continuo, novisque subinde pennis pullulare gestit, ac simili amore amati animum implet. Amat igitur ille, nec tamen aut quid amet, aut quo sensu moveatur, vel nosse, vel explicare potest: sed perinde ac si ex alieno aspectu lippitudinem contraxisset, caussam ejus quam afferat nullam habet.

Plato
Phædr.
p. 255.

2 Iterumque post pauca:

Concupiscit, inquit, minus vehementer id quidem; sed tamen affectu persimili, videre, contingere, osculari, jacenti adhærescere. Quæ quidem omnia, cum primum licuerit, uti facile quivis intelligit, re ipsa perficit. Igitur ejusdem in lecti communione, intemperantior amatoris equus habet quod ab auriga petat aliquid, hoc est ut tot sibi laborum brevem aliquem

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

τὸν ἡνίοχον, καὶ ἀξιοὶ ἀντὶ πολλῶν πόνων σμικρὰ ἀπολαύσαι·
ὁ δὲ τῶν παιδικῶν ἔχει μὲν οὐδὲν εἰπεῖν, σπαργῶν δὲ καὶ
ἀπορῶν περιβάλλει τὸν ἐραστὴν καὶ φιλεῖ, ὡς σφόδρα εὖνουν⁵
ἀσπαζόμενος· ὅταν τε συγκατακέωνται, οἷός ἐστι μὴ ἀπαρ-
νηθῆναι τὸ αὐτοῦ μέρος χαρίσασθαι τῷ ἐρῶντι, εἰ δεηθείη
³ τυγχάνειν. . . Ἐὰν μὲν δὴ οὖν εἰς τεταγμένην δίδαιταν καὶ¹⁰
φιλοσοφίαν νικήσῃ τὰ βελτίω τῆς διανοίας, μακάριον καὶ
ὁμοιοητικὸν τὸν ἐνθάδε βίον διάγουσιν, ἐγκρατεῖς ἑαυτῶν καὶ
[⁴¹⁶] κόσμιοι ὄντες.

⁴ Εἴτα μεθ' ἕτερα ἐπιλέγει·

b

Ἐὰν δὲ διαίτῃ φορτικωτέρα τε καὶ ἀφιλοσόφῳ, φιλοτίμῳ
δὲ χρήσωνται, τάχ' ἂν πον ἐν μέθαις ἢ τινι ἄλλῃ ἀμελείᾳ τῷ
ἀκολάστῳ αὐτοῖν ὑποζυγίῳ λαβόντε τὰς ψυχὰς ἀφρούρους,⁵
συναγαγόντε εἰς ταυτὸ, τὴν ὑπὸ τῶν πολλῶν μακαριστὴν
αἴρεσιν εἰλέσθην καὶ διεπραξάσθην· καὶ διαπραξαμένῳ τὸ
Χοιπὸν ἤδη χρώνται μὲν αὐτῇ, σπάνια δὲ, ἅτε οὐ πάσῃ δε-¹⁰
⁵ δογμένῃ τῇ διανοίᾳ πράττοντες. Φίλω μὲν οὖν καὶ τούτῳ,

a 6. ὅταν τε] ὅταν δὲ D. 7. οἷός] οἷός τε C.D.E.F.G.I. 9. τυγ-
χανεῖν] τυχεῖν Plat. 10. νικήσῃ] νικήσει B. Post διανοίας Plato
addit ἀγαγόντα. 12. διάγουσιν] διάξουσιν B.C.D.E.F.G. 13. μεθ'
ἕτερα om. B. b 2. χρήσονται I. 4. λαβόντε] λάβωνται B.C.D.
λάβονται F.G. 5. ἀφρούρους, συναγαγόντες εἰς ταυτὸν D. συναγαγόντες
F.G. 7. εἰλέσθην] εἰλεσθον C.D.E.F.G.I. εἰλέτην Plat. et mox διεπρά-
ξαντο. 8. τὸ λοιπὸν] τὸ om. D. 9. πᾶσι] πάσῃ C.

fructum capere liceat. Amati vero equus, quod dicat habet nihil: tantum
commotus ipse quoque, nec satis sui compos, amatorem illum tanquam sui
studiosissimum amplectitur atque osculatur. Ac dum simul jacent, ita
quidem comparatus est, nihil ut amatori, quantum in se erit, negaturus
³ videatur, quod ab illo contenderit. Quod si vicerit mens illa melior, quæ
ad modestioris et cum philosophia congruentis vitæ rationes invitat; tum
vero beatam hic atque unanimem vitam agunt, sui potentes, planeque
moderati.

⁴ Itemque paucis admodum interjectis :

Sin contra, inquit, alterum illud iniquioris vitæ genus, tam abhorrens a
philosophia, quam ambitiosum placuerit; continuo jugales eorum indo-
miti, dum vel temulentia, vel alia quavis mollitie laborabunt, dissolutos
animos planeque neglectos occupantes, et ejusdem in sensus communio-
nem pertrahentes, illum vivendi morem, qui plerisque felix videtur, eligent
ac sequentur: eumque deinceps retinebunt illi quidem, sed rarius tamen
⁵ usurpabunt, quod eum mens tota non probabit. Et quidem, ut minus

ἦπτον δὲ ἐκείνων, ἀλλήλοιν διὰ τε τοῦ ἔρωτος καὶ ἔξω γενο-
μένω διάγουσι, πίστεις τὰς μεγίστας ἡγουμένω ἀλλήλοιν c
δεδοκέναι τε καὶ δεδέχθαι, ἃς οὐ θεμιτὸν εἶναι λύσαντας εἰς
ἔχθραν ποτὲ ἐλθεῖν. Ἐν δὲ τῇ τελευτῇ ἄπτεροι μὲν, ὥρμη- 5
κότες δὲ πτεροῦσθαι ἐκβαίνουσι τοῦ σώματος, ὥστε οὐ σμι-
κρὸν ἄθλον τῆς ἐρωτικῆς μανίας φέρονται. Εἰς γὰρ σκότον
καὶ τὴν ὑπὸ γῆς πορείαν οὐ νόμος ἐστὶν ἔτι ἐλθεῖν τοῖς
κατηργμένοις ἥδη τῆς ὑπουρανοῦ πορείας, ἀλλὰ φανὸν βίον 10
διαγαγόντας εὐδαιμονεῖν μετ' ἀλλήλων πορευομένους, καὶ
ὁμοπτέρους ἔρωτος χάριν. Ταῦτα τοσαῦτα, ὦ παῖ, καὶ οὕτω d
θεῖά σοι δωρήσεται ἢ παρ' ἑραστοῦ φίλια.

7 Τοιαῦτα μὲν τὰ Πλάτωνος, ἀλλ' οὐ τὰ Μωσέως, ὃς
διαρρήδην τούτοις ἐναντία νομοθετεῖ, μεγάλη τῇ φωνῇ 5
τὴν κατὰ παιδευαστῶν προσήκουσαν προφερόμενος
δίκην. Φησὶ γοῦν, Ὃς ἂν κοιμηθῇ μετὰ ἄρσενος κοίτην
γυναικὸς, βδέλυγμα ἐποίησαν ἀμφότεροι· θανάτῳ θανα-
τούσθωσαν, ἔνοχοί εἰσι. Καὶ, Ἐπικατάρματος πᾶς ὁ κοι- 10
σώμενος μετὰ ἄρσενος κοίτην γυναικός. Τί δεῖ ταυὺν

b 11. ἦπτον] ἦπτο D.E.F.G. 12. γενομένων D.F.G. c. πίστεσι
ταῖς μεγίσταις D.E.F.G. 8. γῆν] γῆς C.F.G.I. d. θεῖά] θεία D.
3. τὰ Πλ.] τοῦ Πλ. C.F.G. Mox μωνσέος B. 4. ἐναντία om. D.
6. προσφερ.] προφερ. C.F. Mox ἐὰν B.

quam superiores illi, tamen et in illo amoris æstu, et cum ab eo inter-
quiescunt, amici esse pergunt ipsi quoque, rati maxima se fidei religione
ultra citroque obligatos esse, qua violata ullas unquam inimicitias exercere
6 sit nefas. Porro cum intereunt, sic discedunt ex corpore, ut licet alis
necdum omnino instructi sint, iis tamen vestiri jam cœperint. Quare
fructum amatoriae hujus insaniae non exiguum capiunt. Nec enim illos
deinceps in tenebras, aut in subterranea quædam loca venire lex ulla pa-
titur, qui viam cœlo propiorem insistere jam cœperunt: sed potius una
profecti, claram illustremque vitam in summa felicitate degunt, ac propter
mutuum amorem, similibus etiam alis induuntur. Hæc tu, fili, tanta
tamque divina ex amoris tui amicitia consequere.

7 Hæc Plato. At Mosis longe alia mens est, quippe qui legem iis
plane contrariam ferat, dum adversus puerorum amatores æquissi-
mam hanc disertis verbis sententiam pronuntiat: Qui dormierit cum
mare concubitu muliebri, abominationem fecerunt ambo: morte mori-
antur, ejus enim rei sunt. Itemque, Execrabilis est omnis, qui dormit
8 cum mare concubitu muliebri. Quid jam attinet illud homini persa-

Levit.
20, 13.

ἀπελέγχειν, ὡς παρὲς ὁ σοφώτατος τὸν παιδεραστὴν, p. 711
οὐδὲ γὰρ ἐν τοῖς Νόμοις ἡξίωσε κατὰ παιδεραστῶν θανά-
του δίκην ὀρίσασθαι, προστάττει θανάτῳ ζημιοῦν οἰκε-
τῶν τὸν μὴ καταμηνύσαντα θησαυρὸν ὑφ' ἐτέρου τινὸς 5
εὐρημένον; Ἐπάκουσον δὲ καὶ τῶνδε, ἵνα μὴ με συκο-
φαντεῖν ὑπολάβῃς.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

21 Ὅτι δ' ἂν ὁ θεὸς, φησὶν, ἀναιρῇ περί τε τῶν κτημάτων^b
καὶ τοῦ κινήσαντος, τοῦθ' ἡ πόλις ὑπηρετοῦσα ταῖς μαντείαις
δράτῳ τοῦ θεοῦ. Καὶ εἰ μὲν ἐλεύθερος ὁ μηνύσας ἦ, δόξαν
ἀρετῆς κεκτήσθω, μὴ μηνύων δὲ, κακίας. Δοῦλος δὲ ἂν ἦ, ὁ c
μηνύσας μὲν ἐλεύθερος ὑπὸ τῆς πόλεως ὀρθῶς γίγνοιτ' ἂν,
ἀποδιδούσης τῷ δεσπότῃ τὴν τιμὴν· μὴ μηνύων δὲ, θανάτῳ
ζημιούσθω.

2 Κάνταῦθα μὲν ἐξῆμύεται θανάτῳ οὐχ ὁ παρακινήσας 5
τι τῶν ἀπειρημένων, ἀλλ' ὁ ἐτέρου πλημμελήσαντος
μὴ καταμηνύσας. Καὶ ἄλλως δὲ καθαρὸν ἀποφαίνει
δεσπότην, εἰ τὸν ἴδιον δοῦλον θυμῷ φονεύσειε. Λέγει
δ' οὕν·

p. 711. 6. ἐπάκουσον] ἄκουσον B. 7. ὑπολάβοις] ὑπολάβῃς B.C.G.
ὑπολάβεις D. ὑπολάβειν F. b 5. ἀναιρῇ] ἂν ἐρῇ C.F.G. ἐρῇ B.
6. κτημάτων] χρημάτων Plato. c. μηνύων] μηνύσας libri Platonis ple-
rique. εἰ μὲν C. Statim ὁ om. Plat. μηνύσας] μνηστής C.F.G.
3. ἀποδιδούσης] ἀποδιδούς B. 8. ἀποφαίνει D. 9. δουλεύσεις D.

pienti objicere, missis pædiconibus, nec enim suis in Legibus mortis
eos supplicio dignos putavit, in servum illum capitis ab eo ferri sen-
tentiam, qui repertum ab alio thesaurum non indicarit? Ac ne me
calumniari suspicere, audi sis hæc ejus verba:

21 Quicquid autem, inquit, tam de pecuniis, quam de illo, qui eas loco
p. 914. moverit, deus respondebit, id obtemperans oraculo respublica perficitur.
Liber, si rem indicarit, virtutis; si tacuerit, improbitatis opinionem auferto.
Servus si factum aperuerit, respublica liberum esse illum decernito, servi
pretium hero representato: si non aperuerit, morte mulcator.

2 Atque hic morte damnatur, non qui rem prohibitam loco moverit,
sed qui nomen furis non detulerit. At idem, impune herum ferre
vult, qui servum iratus occiderit.

Δουλον δὲ κτείνας ἑαυτοῦ μὲν καθηράσθω, εἰάν δὲ ἄλλό- 10 ΠΛΑ-
τριον θυμῷ, διπλῇ τὸ βλάβος ἐκτισάτω τῷ κεκτημένῳ. d ΤΩ-
ΝΟΣ

3 Καὶ τοῦτο δὲ ἐπάκουσον αὐτοῦ τῶν νόμων, οὓς περὶ
φονέων διατάξατο·

* Ἄν ἄρα τις αὐτόχειρ μὲν κτείνῃ ἐλεύθερον, τὸ δὲ πεπρα-
γμένον ἀπρόβουλεύτως ὀργῇ τινὶ γένηται πραχθὲν, τὰ μὲν 5
ἄλλα, καθάπερ ἄνεν θυμοῦ κτείναντι προσῆκέ τῷ πάσχειν,
πασχέτω· δύο δ' ἐξ ἀνάγκης ἔτη φευγέτω, κολάζων τὸν
αὐτοῦ θυμόν.

4 Καὶ τούτῳ προστίθουσιν ἐξῆς ἕτερον τοιόνδε νόμον,
'Ὁ δὲ θυμῷ μὲν, μετ' ἐπιβουλῆς δὲ κτείνας, τὰ μὲν ἄλλα 10
κατὰ τὸν ἔμπροσθεν αὐ, τρία δὲ ἔτη, καθάπερ ἄτερος ἔφευγε
τὰ δύο, φευγέτω, μεγέθει θυμοῦ πλείω τιμωρηθεὶς χρόνον.

5 Εἴτ' ἐξῆς περὶ τοῦ δεύτερον φονεύσαντος τοιάδε νο-
μοθετεῖ,

[417] 'Εἰάν δὲ αὐθὶς ποτε κατελθὼν ὁπότερος αὐτοῖν ἡττηθεὶς p. 712
ὀργῇ πράξῃ ταυτὸν τοῦτο φύγῳ μῆκετι κατέλθῃ.

d. καὶ τοῦτο δὲ—κατέλθῃ om. B. 3. ἂν ἄρα τις—ἐξῆς φησὶν om. C.
5. γεγένηται D. 9. τούτῳ] τοῦτο D. 12. ἕτερος] ἄτερος D.F.
ult. δεύτερον] δευτέρου F.
p. 712. αὐτοῖν] αὐτῶν F.G. 2. πράξῃ] πράξει F. 3. κατέλθῃ
καὶ om. D.

Qui servum, inquit, suum occiderit, absolvitor: qui alienum et iratus, p. 868.
duplum ejus hero pretium persolvito.

3 Huic alias adde leges, quas de cæde tulit:

Qui suapte manu hominem liberum interfecerit, si facinus iracundiæ p. 867.
fuerit, non consilii; cum cætera, quæ homicidæ iracundia nulla commoto
deberentur, sustineto; tum necessario, frangendæ iracundiæ caussa, bien-
nium exulato.

4 Cui et aliam hanc deinde subjungit:

At qui non iratus modo, sed etiam ex insidiis liberum occiderit, cum
easdem, quas superior ille pœnas luito, tum vero ut biennium alter, sic
ipse triennium exulato; diuturnius enim supplicium major iracundia
postulat.

5 Tum de illo qui secundum homicidium patnaverit, ita statuit:

Quod si horum alteruter in patriam restitutus, eodem se rursus crimine,
iracundia victus obligarit, perpetuum exulato.

6 Καὶ πάλιν ἐξῆς φησίν·

ΠΑΛ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Ἐὰν δὲ, ὃ γίγνεται μὲν, ὀλιγάκις δὲ, διὰ θυμὸν πατὴρ ἢ 5
μήτηρ υἱὸν ἢ θυγατέρα πληγαῖς ἢ τινι τρόπῳ βιαίῳ κτείνῃ,
καθάρσεις μὲν τὰς αὐτὰς τοῖς ἄλλοις καθαίρεσθαι, καὶ ἐνιαυ-
τοὺς τρεῖς ἀπενιαντεῖν. Κατελθόντων δὲ τῶν κτεινάντων
ἀπαλλάττεσθαι γυναῖκά τε ἀπὸ ἀνδρὸς καὶ τὸν ἄνδρα ἀπὸ 10
γυναικὸς, καὶ μήποτ' ἔτι κοινῇ παιδοποιήσασθαι.

7 Καὶ τούτοις ἐπιφέρει,

Γυναῖκα δὲ γαμετὴν εἶναι ἀνὴρ δι' ὀργὴν κτείνῃ τινὰ, ἢ γυνή 5
τις ἐαυτῆς ἄνδρα ταύτῃ τοῦτο ὡσαύτως ἐργάσεται, καθαί- b
ρεσθαι τοὺς αὐτοὺς καθαρμούς, τριετείς δὲ ἀπενιαντήσεις δια-
τελεῖν. Κατελθὼν δὲ ὁ τοιοῦτό τι δράσας, τοῖς αὐτοῦ παισὶν
8 ἐιρῶν μὴ κοινωνεῖτω, μηδὲ ὁμοτράπεζος γινέσθω ποτέ. Καὶ 5
εἰναι ἀδελφὸς ἀδελφὸν ἢ ἀδελφήν, (ἢ) ἀδελφή (ἀδελφὸν ἢ
ἀδελφήν) θυμῷ κτείνῃ, τὰ μὲν τῶν καθαρμῶν καὶ ἀπενιαντή-
σεων, καθάπερ εἴρηται τοῖς γονεῦσι καὶ τοῖς ἐγγόνοις, εἰρήσθω 10

a 3. ἐξῆς φησίν et ὃ γίγ. — ὀλιγάκις δὲ om. B.

σθαι] καθαίρεσθω Plat. et mox ἀπενιαντεῖτω.

κτεινάντων om. B.

9. γυναῖκά τε] τε γυν. B. γυν. μὲν C. Mox

τὸν om. B. 11. καὶ μήποτ' — διατελεῖν om. B.

F.G. κτείνῃ τινὰ τις ἢ γυνή Plat.

σεται C. ἐργάσεται F.G.

6. ἀδελφὸν] ἀδελφήν C.F.G. Mox

ἀδελφή ἀδελφήν B.F.G. ἀδελφή ἀδελφὸν C. Facile poterant excidere ea

quæ, uncinis inclusa, inserui ex Platone. 7. μὲν τῶν] μετὰ τῶν C.

F.G. 8. καὶ ἀπενι. om. B. Supra θυμῷ om. D. 9. τοῖς γον.] ἐν τοῖς

γον. B. qui om. καὶ τοῖς ἐγγόνοις — παῖδων.

6 Itemque paulo post :

p. 868.

Si forte, quod raro admodum eveniet, pater aut mater, filium aut filiam, ejusdem iracundiæ vi, aut verberibus, aut alia quavis acerbitate occiderit ; cum iisdem quibus cæteri sacris expiantor, tum etiam triennium exulanto. Qui postquam redierint, uxor a viro, vir ab uxore sejungitor, nec ullos amplius ex sese mutuo liberos suscipiunt.

7 Addit præterea :

Si vir uxorem, aut virum uxor ira necaverit, sacris iisdem piacularibus procurantor, et in exilio triennium exigunto. Cum autem redierint, nec in sacrorum, nec in mensæ communionem amplius cum liberis veniunt.

8 Si fratrem vel sororem, frater aut soror ira necaverit, expiandi ritum, exilique tempus quod attinet, quæ jam de parentibus ac liberis statuimus, eadem illorum aut fratrum aut parentum caussa sanciantor, quos aut fratribus aut liberis orbaverit. Eidem communibus cum ipsis vel laribus vel

δεῖν γίγνεσθαι καὶ τούτοις, ὧν ἀδελφούς τε ἀδελφῶν καὶ
γονέας ἐστέρηκε παίδων· τούτοις δὲ συνέστιος αὐτοῖς αὐτὸς
9 μηδέποτε γιγνέσθω, μηδὲ κοινωνὸς ἱερῶν.—Ἀδελφὸς δὲ εἰάν
ἀδελφὸν κτείνῃ ἐν στάσεσι, μάχης γενομένης, ἢ τινι τοιούτῳ
τρόπῳ ἀμυνόμενος ἄρχοντα χειρῶν πρότερον, καθάπερ πο- 5
λέμιον ἀποκτείνας ἔστω καθαρὸς. Καὶ εἰάν πολίτης πολίτην
ὡσαύτως, ἢ ξένος ξένον. Ἐὰν δὲ ἀστὸν ξένος, ἢ ξένον ἀστὸς
ἀμυνόμενος κτείνῃ, κατὰ τὰ αὐτὰ ἔστω τοῦ καθαρὸς εἶναι·
καὶ εἰάν δοῦλος δοῦλον, ὡσαύτως. Ἐὰν δὲ αὐτὸς δοῦλος ἐλευθέρ- 10
ρον ἀμυνόμενος ἀποκτείνῃ, καθάπερ ὁ κτείνας πατέρα τοῖς
10 αὐτοῖς ἔνοχος ἔστω νόμοις.—Ὁς ἂν ἐκ προνοίας τε καὶ ἀδί- d
κως ὄντιναοῦν τῶν ἐμφυλίων αὐτόχειρ κτείνῃ, πρῶτον μὲν
τῶν νομίμων εἰργέσθω, μῆτε ἀγορὰν μῆτε ἱερὰ μῆτε λιμένας
μῆτε ἄλλον κοινὸν σύλλογον μηδένα μιαινὼν· εἰάν τε τις ἀπα- 5
γορεύῃ τῷ δράσαντι ταῦτα ἀνθρώπων, καὶ εἰάν μή. Ὁ γὰρ
νόμος ἀπαγορεύει... ὁ δὲ μὴ ἐπεξιών, δέον, ἢ μὴ προαγο-
ρεύων, εἰργέσθω τῶν ἐντὸς ἀνεψιότητος—τὸ δὲ δεύτερον,
ὑπόδικος τῷ θέλοντι τιμωρεῖν ὑπὲρ τοῦ τελευτήσαντος γιγνέ- 10
σθω.—Γυνὴ δὲ ἄνδρα ἐαυτῆς ἐξ ἐπιβουλῆς τοῦ ἀποκτείνειν
τρώσασα, ἢ ἀνὴρ τὴν ἐαυτοῦ γυναῖκα, φευγέτω ἀειφυγίαν.

b 12. αὐτὸς αὐτοῖς D. c 2. στάσεσι] συστάσεσι F. 3. γενο-
μένης] γινομ. B. 6. καὶ εἰάν πολ.—ἀντιπαραλαβεῖν om. B. 10. δὲ
αὐ] δ' ἂν C. 12. οἷς ἂν] ὅς ἂν C.I. d 2. ἐμφύλων F. 4. τινα]
κοινὸν C.F.G. Plat. 5. ἀπαγορεύει] ἀπαγορεύῃ C. Viger. 6. ἀν-
θρώπων F.G. 8. εἰργέσθω] εἰργεσθαι Plat. ult. ἐαυτῆς] ἐαυτοῦ C.D.G.I.

9 sacris uti nefas esto. Frater si fratrem, coorta in seditione pugna, aliove
simili modo, dum vim inferentem vi repellit, occideret, perinde ac si hostem
occidisset, absolvitur. Idemque iudicium esto de cive, qui civem, de
peregrino, qui peregrinum similiter occiderit. Imo, si vel civem peregrinus,
vel peregrinum civis, vel servus servum, vim vi repellendo necaverit,
eodem jure absolvitur. Qui vero servus liberum, vim licet vi repellens,
10 occiderit, iisdem quibus parricida legibus tenetur. Qui popularium suorum
quemlibet, prudens et injuste manu sua necaverit; principio communi
civium jure privator, uti ne forum, templa, aut alium quemlibet
conventum polluat; idque seu quis homicidæ aditu interdicat, seu nemo:
lex enim per sese interdicit. Qui autem eum non persequetur, cum tamen
id deberet, neque hoc ei denuntiabit, cognatione sua ipsemet excluditor:
deinde, quisquis interfectum ulcisci volet, ei reum illum agere fas esto. Si
aut virum uxor, aut vir uxorem, interficiendi animo, vulnerarit, perpetuum
exulato.

p. 869.

p. 871.

p. 877.

11 ^{p. 713} Τοιοῦτοι μὲν οἱ τοῦ φιλοσόφου νόμοι. Εἰ δὲ χρή καὶ
 τοὺς Μωσέως τούτοις ἀντιπαραβαλεῖν, ἐπάκουσον οἷα
 περὶ τῶν φονικῶν διατάττεται. Ἐὰν πατάξῃ τις τινα,
 καὶ ἀποθάνῃ, θανάτῳ θανατούσθω. Εἰ δὲ οὐχ ἐκὼν, ἀλλ'
 ὁ Θεὸς παρέδωκεν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, δώσω σοι τόπον
 οὗ φεύγεται ἐκεῖ ὁ φονεύσας. Ἐὰν δὲ ἐπίθηταί τις τῷ
 πλησίον αὐτοῦ ἀποκτείνει αὐτὸν δόλῳ καὶ καταφύγῃ, ἀπὸ
 τοῦ θυσιαστηρίου μου λήψῃ αὐτὸν θανατῶσαι. Ὃς τύπτει
 πατέρα αὐτοῦ, ἢ μητέρα αὐτοῦ, θανάτῳ θανατούσθω. Ἐὰν
 δὲ λοιδορῶνται δύο ἄνδρες, καὶ πατάξῃ τις τὸν πλησίον
 αὐτοῦ λίθῳ ἢ πυγμῇ, καὶ μὴ ἀποθάνῃ, κατακλιθῇ δὲ ἐπὶ
 τὴν κοίτην, ἐὰν ἐξαναστὰς ὁ ἄνθρωπος περιπατήσῃ ἔξω ἐπὶ
 ῥάβδῳ αὐτοῦ, ἀθῶος ἔσται ἢ πατάξας· πλὴν τῆς ἀργίας
 αὐτοῦ ἀποτίσει καὶ τὰ ἱατρεῖα. Ἐὰν δὲ πατάξῃ τις τὸν
 παῖδα αὐτοῦ ἢ τὴν παιδίσκην αὐτοῦ ἐν ῥάβδῳ, καὶ ἀποθάνῃ
 ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτοῦ, δίκη ἐκδικηθήσεται. Ἐὰν δὲ ἡμέραν
 μίαν ἢ δύο βιώσῃ, οὐκ ἐκδικηθήσεται, τὸ γὰρ ἀργύριον αὐτοῦ

p. 713. 2. ἐπάκουσον] ὁ δὲ Μωσὴς ἐπ. B. 4. εἰ δέ] ὁ δὲ D.E.I.
 5. παρέδωκεν] παραδέδωκεν αὐτὸν B. 6. φεύγεται ὁ φονεὺς ἐκεῖ D.
 7. ἀποκτείνει] ἀποκτείνας B. 8. δόλῳ] δούλῳ D. 10. αὐτοῦ om. B.
 qui mox om. λοιδορῶνται δ. ἄ. καί. et πλησίον—πατάξῃ τις. b. τις
 τὸν] τις λίθῳ τὸν C. qui mox om. λίθῳ. λίθῳ ἢ] λίθῳ om. F.G.
 4. ἔστω] ἔσται C.F.G.I. 6. αὐτοῦ om. B. Mox ἐν ῥάβδῳ B.C.E.F.
 G.I. Vulgo om. ἐν. Infra post ἐκδικηθήσεται addunt C.D.F.G.I. ἐὰν δὲ
 ἡμέραν μίαν ἢ δύο βιώσῃ, οὐκ ἐκδικηθήσεται· τὸ γὰρ ἀργύριον αὐτοῦ ἔστιν.

11 Ejusmodi sunt philosophi leges. Quibuscum si Mosaicas conferre
 Ex. 21, 12. velis, audi tu porro, quid de cædibus illæ statuerint. Si percusserit
 quis alterum, isque mortuus fuerit, morte moriatur. Si autem non
 volens, sed Deus tradiderit in manus ejus, constituam tibi locum, in
 quem fugere debeat qui occiderit. Si quis autem insidiatus fuerit
 proximo suo, ut interficiat ipsum dolo, et confugerit, ab altari meo
 rapies ipsum, ut morte afficias. Qui verberavit patrem suum, aut
 matrem suam, morte moriatur. Si rixati fuerint duo viri, et percus-
 serit alter proximum suum, lapide vel pugno, et ille mortuus non fuerit,
 sed jacuerit in lectulo; si surrexerit, et ambulaverit foris super baculum
 suum; innocens esto qui percusserit: ita tamen ut cessationis suæ
 dispendia, et impensas in medicos restituat. Si quis percusserit servum
 suum, vel ancillam suam virga, et mortui fuerint in manibus ejus, cri-

ἐστίν. Ἐὰν δὲ πατάξῃ τις τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ οἰκέτου, ἢ τὸν ὀφθαλμὸν τῆς θεραπαίνης αὐτοῦ, καὶ ἐκτυφλώσῃ αὐτὸν,¹⁰ ἐλευθέρους ἑξαποστελεῖ αὐτοὺς ἀντὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτῶν.^c
¹²Τοιαῦτα δὴ καὶ τὰ Μωσέως. Αὐθις δὲ ὁ Πλάτων τίνα τρόπον καὶ δι' ὅποια πληγαῖς ἀπαραιτήτοις αἰκίζεσθαι τὸν οἰκέτην προστάττει, ἐπάκουσον·

Ὅταν τὴν γενναίαν νῦν λεγομένην σταφυλὴν ἢ τὰ γενναῖα 5
 [418] σῦκα ἐπονομαζόμενα ὀπωρίζειν βούληται, εἰ μὲν ἐκ τῶν οἰκείων λαμβάνῃ, ὅπως ἂν ἐθέλῃ καὶ ὁπόταν βούληται καρπούσθω· εἰ δὲ ἐξ ἄλλων μὴ πείσας, ἐπόμενος τῷ λόγῳ τῷ μὴ κινεῖν ὃ τι μὴ κατέθετο, ἐκείνος αἰεὶ ζημιούσθω. Ἐὰν δὲ¹⁰ δοῦλος μὴ πείσας τὸν δεσπότην τῶν χωρίων ἀπτηταί του τῶν τοιούτων, κατὰ ῥᾶγα βοτρυῶν καὶ σῦκον συκῆς ἰσαρίθ- d
 μους πληγὰς τούτοις μαστιγούσθω.

¹³Τοιαῦτα μὲν τὰ κατὰ τῶνδε οὐκ ἄξια τῆς Πλάτωνος μεγαλονοίας. Ὡς δὲ σεμνὰ καὶ φιλόανθρωπα τὰ παρὰ

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

b 11. αὐτὸν om. B. qui infra τῶν ὀφθαλμῶν et om. τοιαῦτα—αὐθις δὲ et τίνα τρόπον—ἐπάκουσον. τοῦ ὀφθ.] τοῦ om. I. c 2. ὁ Πλ.] καὶ ὁ Πλ. B. 4. ὅταν] ὅς δ' ἂν Plat. 7. λαμβάνῃ] λαμβάνει C.F.G. ἂν ἐθέλῃ om. B. qui ὅτε pro ὁπόταν et καρπιζέσθω pro καρπούσθω. 9. ἐπόμενος C. μὴ ἐπόμε. B. et om. τῷ λόγῳ. λόγῳ] νόμῳ Plat. 10. ἐκείνος om. B. ἂν C. pro αἰεὶ. 12. του τῶν] του om. C.F.G. Μοχ κατὰ ῥᾶγα γὰρ E.I. d. σῦκον] σύκων D. 2. μαστιγούσθω] μαστιζέσθω B. 3. Πλάτωνος] τοῦ Πλ. C.F.G. 4. ὥς δὲ σεμνὰ etc.] τὰ δὲ σεμνὰ τοῦ μωσέως τοιαῦτα λέγοντος· εἰ δὲ εἰς. B.

minis reus erit. Si autem percusserit quispiam oculum servi sui, aut oculum ancillæ suæ, et luscus eos fecerit, dimittet eos liberos, pro oculo
¹²quem ipsis eruit. Atque ejusmodi sunt quæ a Mose præscribuntur. Audi præterea, quemadmodum servos, et quas ob caussas, absque ulla veniæ spe verberibus conscindi Plato velit :

Qui aut uvas, inquit, quæ vulgo generosæ dicuntur, aut ficus illas, quibus idem nomen, colligere voluerit, si ex suis modo sumet, uti et quando libuerit carpito. Sin ex alienis, invito domino collegerit, ex ejus legis præscripto, quæ movere loco vetat quicquid ibi non deposuerit, multam sustinet. Quod si servus ejusmodi quid, invito prædiorum domino, attigerit, quot acinus ficusve sustulerit, totidem plagas accipito.

¹³ Hæc ipse, ab illa mentis suæ magnitudine sane quam aliena. Quo in genere, quam liberalem se Moses humanumque præbuerit, ejus ex

Plato
Legg.
p. 844 e.

Μωσεί μάθοις ἂν ἐπακούσας ὧδέ πη λέγοντος· Ἐὰν δέ 5
 εἰσέλθῃς εἰς ἀμπελῶνα τοῦ πλησίον, φαγῇ σταφυλὴν, ὅσον
 ψυχὴν σου ἐμπλησθῆναι, εἰς τ' ἄγγος οὐκ ἐμβαλεῖς. Καὶ
 πάλιν, Ἐὰν εἰσέλθῃς εἰς ἀμῆτόν τοῦ πλησίον σου καὶ συλ-
 λέξῃς στάχυς ἐν ταῖς χερσὶ σου, καὶ δρέπανον οὐ μὴ ἐπι- 10
 βάλλῃς ἐπὶ τὸν ἀμῆτόν τοῦ πλησίον σου. Καὶ αὖθις, Ἐὰν
 ἀμήτῃς ἀμῆτόν σου ἐν τῷ ἀγρῷ σου, καὶ ἐπιλάβῃ δράγμα
 ἐν τῷ ἀγρῷ σου, οὐκ ἐπαναστραφήσῃ λαβεῖν αὐτό· τῷ
 πτωχῷ, καὶ τῷ προσηλύτῳ, καὶ τῷ ὀρφανῷ, καὶ τῇ χήρᾳ
 ἔσται, ἵνα εὐλογῇ σε Κύριος ὁ Θεός σου ἐν παντὶ ἔργῳ
 τῶν χειρῶν σου. Ἐὰν δὲ ἐλαιολογήσῃς, οὐκ ἐπαναστρέψῃς P. 714
 καλαμήσασθαι τὰ ὀπίσω σου· τῷ προσηλύτῳ, καὶ τῷ ὀρ-
 φανῷ, καὶ τῇ χήρᾳ ἔσται. Ἐὰν δὲ τρυγήσῃς τὸν ἀμπε-
 λῶνά σου, οὐκ ἐπανατρυγήσεις τὰ ὀπίσω σου· τῷ προσηλύτῳ
 καὶ τῇ χήρᾳ ἔσται ταῦτα.

d 4. μωσῇ μάθοις] μωσεί μάθης C.F.G. 6. ἀμπελῶνα] εἰς ἀμπ. B.
 C.D.F.G.I. σου addit B. mox post πλησίον. τοῦ πλησίον om. I. φα-
 γῇ] φάγῃς C.F. 7. ψυχὴ D. 8. πάλιν om. B. Mox εἰς δὲ C.
 F.G. 9. συλλέξῃς D. 10. στάχυς] στάχυον C.F.G. δρέπανον]
 δρεπάνην B. ἐπιβάλλῃς] ἐπιβάλλεις C. 11. ἐπὶ τὸν ἀμῆτόν σου καὶ
 εἰς ἀμῆτῃς E. σου. Καὶ αὖθις—χειρῶν σου om. B. 12. αὖθις
 om. I.

p. 714. ἐπαναστρέψῃς] ἐπαναστρέψῃ C.F.G. -ψῃς B.D. 2. τῷ
 προσηλύτῳ etc.] εἰς δὲ τρυγήσῃς τὸν ἀμπελῶνα σου οὐκ ἐπανατρυγήσεις
 (ἡς C. σέῃς F.) τὰ ὀπίσω σου, τῷ προσηλύτῳ (καὶ τῷ ὀρφανῷ F.G.I.) καὶ τῇ
 χήρᾳ ἔσται ταῦτα. Ἀλλὰ γὰρ etc. B. item C.F.G.I. nisi quod C. habet
 χήρα ἔσται καὶ ταῦτα μὲν etc. Restitui vulgo omitta.

Deut. 23, 24, 25. verbis quæ sequuntur, intelliges : Si ingressus fueris vineam proximi tui, comede uvas, donec anima tua impleatur ; in vas tamen nullam immittes. Itemque, Si intraveris in segetem proximi tui, collige spicas manibus tuis, falcem autem non mittes in messem proximi tui. Et rursus, Si messueris messem tuam in agro tuo, et oblitus manipulum reliqueris in eo, non reverteris ut tollas illum : sed pauperi, et advenæ, et orphano relinquetur, ut benedicat tibi Dominus Deus tuus, in omni opere manuum tuarum. Si autem olivas collegeris, non reverteris ut excutias quas a tergo reliqueris, sed permittentur advenæ, et pupillo, et viduæ.

- ¹⁴ καὶ ταῦτα μὲν τὰ παρὰ Μωσέϊ. Δῆλα δὲ τὰ Πλάτωνος ἐν οἷς μυρία εὖροις ἂν ἀνεπίληπτα, ὧν δὴ μάλιστα τῶν παρ' αὐτῷ τὰ σεμνὰ καὶ κράτιστα ἀποδεχόμενοι, τοῖς μὴ τοιούτοις μακρὰ χαίρειν φαμέν. Ἀλλὰ γὰρ τούτων ὥδε διεξωδευμένων, ἀποδοθείσης τε αἰτίας δι' ἣν οὐ κατὰ Πλάτωνα φιλοσοφεῖν ἐγνώκαμεν, ὅρα καὶ τὰ τῆς λοιπῆς ὑποσχέσεως εἰς πέρας ἀγαγεῖν, καὶ τὰς γε ἄλλας αἱρέσεις τῆς Ἑλληνικῆς ἐπιθεωρῆσαι φιλοσοφίας.

BIBLION ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

[419]

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ.

p. 717

- I ὍΣΑ μὲν εἰπεῖν τε καὶ ἀκοῦσαι ἦν ἀμφὶ τῆς κατὰ Πλάτωνα φιλοσοφίας τῆς τε τούτου πρὸς τὰ Ἑβραίων λόγια συμφωνίας, δι' ἣν τὸν ἄνδρα καταπεπλήγμεθα,

a 4. δὲ] δὴ καὶ D. καὶ item E. 6. αὐτῷ] αὐτῶν D. αὐτοῦ Steph. 8. διεξω.] διεξο. D.

p. 717. Προίμιον] Deest titulus C.F. post ὑποθέσεως addit B. περί τε τῆς τῶν φιλοσόφων πρὸς ἀλλήλους διαφωνίας καὶ μάχης καὶ περὶ τῆς καθ' Ἑβραίους συμφωνίας. 4. ἦν om. B.C.F.

- ¹⁴ Hactenus Moses. Et Plato quoque permulta habet, quæ reprehensione careant. Nos ex iis honestissima et optima quæque amplectimur, cætera procul iubemus facessere. Sed quoniam ista jam fusius persequuti sumus, caussamque attulimus, quamobrem Platonis philosophiam sectari noluerimus, jam tempus est, susceptam a nobis disputationem pertexere, ac cæteras Græcæ philosophiæ sectas explorare.

LIBER DECIMUS QUARTUS.

PROÆMIUM.

- I PLATONICÆ philosophiæ rationes, quatenus eas vel explicari vel audiri operæ pretium fuit; ejusque vel cum Hebræorum oraculis consensionem, cujus caussa hominem vehementer admiramur, vel

καὶ αὖ πάλιν τῆς πρὸς αὐτοὺς διαφωνίας, δι' ἣν οὐκ ἄν
 τις αὐτὸν εὖ φρονῶν ἀποδέξαιτο, διελθὼν ἐν τῷ πρὸ
 τούτου, μέτειμι νῦν ἐπὶ τὰς λοιπὰς αἰρέσεις τῶν παρ'
 2 Ἑλλήσιν ἐπὶ φιλοσοφίᾳ διαβοηθέντων. Καὶ τούτων αὖ⁵
 πάλιν τὸν ἐκ τῆς ἀληθείας ὀλισθόν οὐκ αὐτὸς οὐδὲ παρ'
 ἑμαντοῦ, διὰ δὲ τῆς αὐτῶν πάλιν τῶν Ἑλληνικῶν φωνῶν
 μαρτυρίας, σκοπεῖν τοῖς ἐντυγχάνουσι πρὸ ὀφθαλμῶν
 θήσῃ· οὐ μὲν δὴ τισι τῶν ἀνδρῶν ἀπεχθόμενος, ὧν γε¹⁰
 καὶ μέγα θαυμῖ ἔχειν ὁμολογῶ, ὅταν δὴ τοῖς ἄλλοις,
 3 οἷάπερ ἀνθρώποις, παραβάλλω τοὺς ἄνδρας· ἐπὰν δὲ
 τοῖς Ἑβραίων θεολόγοις τε καὶ προφήταις, Θεῷ τε τῷ^c
 διὰ τούτων καὶ μελλόντων προρρήσεις καὶ θαυμάτων
 ἐπιδείξεις πεποιημένῳ, ἀτὰρ δὴ καὶ μαθημάτων εὐσεβῶν
 δογματῶν τε ἀληθῶν διδασκαλίαν καταβεβλημένῳ,
 οὐκέτ' οἷμαί τινα δεῖν εὐλόγως ἐπιμέμψασθαι, εἰ Θεὸν⁵
 πρὸ ἀνθρώπων, καὶ ἀλήθειαν αὐτὴν πρὸ θνητῶν λο-
 4 γισμῶν τε καὶ στοχασμῶν τιμώμεθα. Τοῦτο δέ μοι

b. τοὺς αὐτοὺς] τοὺς om. B.C.F.G. πρὸς τοὺς om. D. b 5. βοη-
 θέντων] διαβοηθ. C.F.G. τούτων] τοῦτον B. 7. ἑμαντοῦ] ἑαν-
 τοῦ B. 9. οὐ μὲν δὴ—ἀπάρξασθαι om. B. 13. θεολόγοις] λόγοις D.
 c 5. τινα δεῖν] δεῖν τινα C.F.G. Mox ἐπιμέμψεσθαι I. 7. τε καὶ]
 τε om. F.G.

dissidium ab iisdem, in quo prudens eum nemo sequatur, superiore
 libro persequutus; ad reliquas eorum sectas jam venio, qui apud
 2 Græcos philosophiæ laude claruerunt. Qui tamen a veritate quam
 exciderint, non verbis ipse meis, sed, quod adhuc feci, conceptis
 Græcorum ipsorum testimoniis, in legentium oculis aspectuque de-
 figam. Nec eorum ulli propterea infensum me quisquam existimet,
 quos me omnes admodum suspicere fateor, quamdiu illos cum cæteris,
 3 hoc est cum hominibus homines comparo. At ubi cum Hebræorum
 theologis atque prophetis, Deoque ipso conferuntur, qui per eos et
 futura prædixit, et tanta perfecit miracula, imo qui et sanctissimarum
 religionum ritus, et veritatis doctrinam instituit: equidem sic intel-
 ligo, probro nobis amplius vertere posse neminem, quod Deum homi-
 nibus, ac veritatem ipsam mortalibus quibusdam cogitationibus atque
 4 conjecturis potius habeamus. Atque id unum ut ostenderem, toto

πάν ὁ τῆς παρούσης Προπαρασκευῆς δείξειν πεφιλοτί-
μηται λόγος, εἰς ἀπόκρισιν ὁμοῦ καὶ ἀπολογίαν τῶν δὴ ¹⁰
πενυσομένων, τί δὴ ἄρα καλὸν ἢ σεμνὸν ἰδόντες ἐν τοῖς d
βαρβάρων γράμμασι τῆς πατρώας καὶ εὐγενοῦς φιλο-
σοφίας, τῆς Ἑλλήνων λέγω, προκρίνειν αὐτὰ διανευρή-
μεθα. Ἀλλὰ γὰρ ἤδη δι' ἔργων ἢ ἀπόδειξις ἡμῖν ⁵
χωρεῖτω.

[⁴²⁰]
2 Ἡγοῦμαι δὲ δεῖν πρότιστα πάντων ἄνωθεν ἀπὸ τῆς ¹⁰
πρώτης καταβολῆς τῶν παρ' Ἑλλησι φιλοσόφων ἀπάρ- p. 718
ξασθαι, καὶ τοὺς πρόσθεν ἢ Πλάτωνα γενέσθαι φυσι-
κοὺς ἐπικληθέντας φιλοσόφους καταμαθεῖν, τίνες ποτὲ
γεγόνασι, καὶ ὁποίων ἔτυχεν ἢ κατ' αὐτοὺς φιλοσοφία ⁵
προστατῶν τοῦ λόγου, εἴτ' ἐπὶ τὴν τοῦ Πλάτωνος παρ-
ελθεῖν διαδοχὴν, καὶ τίνες ποτ' ἦσαν καὶ οἶδε, τὰς τε
πρὸς ἀλλήλους λογομαχίας αὐτῶν ἐπισκέψασθαι, ἐπι-
θεωρῆσαι δὲ καὶ τῶν ἄλλων αἱρέσεων τὰς διαστάσεις, ¹⁰
τῶν τε δοξῶν τὰς ἀντικαταστάσεις, ἐν αἷς πυκτεύοντας
τοὺς γενναίους καὶ φιλοτίμως διαπληκτιζομένους, ὥσπερ

c 11. τῶν δὴ] τῶν δὲ πνευσ. D. ἄρα καλὸν ἢ om. C.F.G. qui post
ἰδόντες habent ἄρα ἢ κ. d. βαρβάρων] τῶν β. D.F.G.

præsentis hujus Præparationis opere sum conatus, nobis ut impromptu
esset, quod illis responderi excusarique posset, qui a nobis vulgo
quærent, quid tam præclarum et eximium barbarorum in literis vide-
rimus, ut eas patriæ nobilique Græcorum philosophiæ anteponendas
esse statueremus. Verum id re ipsa jamjam demonstrare per-
gamus.

2 Ac mihi quidem ante omnia, vel a primis Græcæ philosophiæ
cunabulis auspiciandum videtur, quærendumque studiosius, qui tandem
philosophi, quos physicos vocamus, ante Platonem extiterint, et
cujusmodi profecta ab iis disciplina principes habuerit. Deinde ad
Platonis successores veniemus, et quinam fuerint ipsi quoque, quam-
que verbis inter se illi sentiis pugnauerint, videbimus. Tum
cæterarum quoque sectarum dissidia, et discrepantium opinionum
factiones intuebimur; in quibus egregios sane pugiles, mutuis sese
plagis et ictibus acriter generoseque tundentes, sic tanquam in scena

² ἐπὶ σκηνῇ τοῖς θεαταῖς, παραδείξω. Αὐτίκα γοῦν μάλα β
 θεασώμεθα, ὅπως μὲν ὁ Πλάτων τοὺς πρὸ αὐτοῦ πρῶ-
 τους ἔσκωπτεν, ὅπως δὲ τοὺς Πλάτωνος οἰκείους τε καὶ
 διαδόχους ἄλλοι· καὶ αὖ πάλιν ὅπως οἱ Πλάτωνος ἐταῖ-
 ροὶ τὰ σοφὰ τῆς Ἀριστοτέλους πολυνοίας ἀπήλεγχον·
 ὅπως θ' οἱ τὸν Ἀριστοτέλην καὶ τὸν Περίπατον αὐχύν-
 τεσ τὰ δοκοῦντα τοῖς τὴν ἐναντίαν πρεσβεύουσι τὸ
³ μῆθ' ὄντα παρίστων. Καὶ τὰ δεινὰ δὲ καὶ ἀκριβῆ τῆς
 τῶν Στωϊκῶν λεπτολογίας ὑφ' ἐτέρων αὖ πάλιν ὄψει¹⁰
 καταγελῶμενα, πάντας τε πανταχόθεν κατὰ τῶν πέλας
 κονιωμένους καὶ μάχην καὶ πάλην ἀνδρικότατα συνιστα-
 μένους, ὥς διὰ χειρῶν ἤδη καὶ γλώττης, ἢ μᾶλλον διὰ
 καλάμου καὶ μέλανος, τὸν κατὰ ἀλλήλων αὐτοὺς πόλεμον
 ἐπιτειχίζεσθαι, μονονουχὶ βάλλοντας καὶ βαλλομένους⁵
⁴ τοῖς διὰ λόγων δόρασί τε καὶ παντευχίαις. Περιέξει δ'
 ἡμῖν τὸ στάδιον ἐν τῷ γυμνικῷ τῷδε ἀγῶνι γυμνοὺς

b. αὐτίκα—καταγελῶμενα om. B. θεασώμεθα] ἴσ. θεασόμεθα Vigeri
 margo. 2. πρὸ αὐτοῦ] πρὸ om. C.F.G.I. 4. ὅπως om. C.F.G.
 12. κατὰ τῶν etc.] κατ' ἀλλήλων ἐγειρομένους, ὥς διὰ χειρῶν ἤδη B. κο-
 νιομ.] κονιωμ. C. c. πάλην] πλάνην F.G. ἀνδρικότατην D. 3. τὸν
 κατὰ—ἐπιτειχίζεσθαι om. B. 6. ἡμῖν τὸ etc.] ἡμῖν οὗτος ὁ ἀγὼν
 γυμνοὺς ἀληθ. B.

² spectatoribus contemplandos objiciam. Enimvero Platonem in
 primis videbimus superiores philosophos irridentem, tum vicissim
 Platonis sectatores atque successores aliis vapulantes: rursus quem-
 admodum et Platonis studiosi, præclara illa Aristotelicæ mentis sensa
 redarguant; et qui Aristotele principe ac Peripatetici nomine glori-
 antur, quæ a contrariæ factionis defensoribus afferuntur, nulla esse de-
³ monstrent. Quin etiam acres illas ac subtiles Stoicorum argutias
 illudi ab cæteris ac derideri videbis, adeoque omnes undique, cum
 vicino quemque suo, pulvere conspersos pugnam strenue luctamque
 conserere: quasi manibus jamjam, atque lingua, seu calamo potius
 et atramento, mutuum in sese bellum instruerent, atque alios alii,
 quibusdam quasi disputationum jaculis, atque omni armorum genere
⁴ vulnerarent. Habebit stadium quoque nostrum, hoc in gymnico
 certamine, præter superiores, omni veritate nudos athletas illos, qui

ἀληθείας ἀπάσης πρὸς τοῖς δηλωθεῖσι καὶ τοὺς πᾶσιν
 ὁμοῦ τοῖς δογματικοῖς φιλοσόφοις ἐξεναντίας ἀραμένους ¹⁰
 τὰ ὄπλα, τοὺς ἀμφὶ Πύρρωνα λέγω, μηδὲν εἶναι κατα-
 ληπτὸν ἐν ἀνθρώποις ἀποφνηαμένους, καὶ τοὺς τε κατ'
 Ἀρίστιππον μόνᾳ λέγοντας τὰ πάθη εἶναι καταληπτὰ, ^d
 καὶ αὖ πάλιν τοὺς κατὰ Μητρόδωρον καὶ Πρωταγόραν
 μόναις δεῖν φάσκοντας ταῖς τοῦ σώματος πιστεύειν
⁵ αἰσθήσεσι. Ἐμπαλιν δὲ τούτοις συναποδύσσομεν τοὺς ⁵
 ἀμφὶ Ξενοφάνην καὶ Παρμενίδην τὴν ἐναντίαν παρα-
⁶ταξαμένους καὶ τὰς αἰσθήσεις ἀνελόντας. Οὐ παρή-
 σομεν δὲ οὐδὲ τοὺς τῆς ἡδονῆς προμάχους, ἀλλὰ καὶ
 τούτων τὸν ἀριστεῖα Ἐπίκουρον σὺν τοῖς εἰρημένοις ¹⁰
 καταλέξομεν. Πρὸς ἅπαντας δὲ ὁμοῦ τοῖς σφετέρους
 αὐτῶν βέλεσι τὸν κατ' αὐτῶν ἀντιθήσομεν ἔλεγχον.
⁷ Καὶ τῶν ἐπὶ κλῆν δὲ φυσικῶν ἀπάντων ὁμοῦ τῶν ^{τερ. 719}
 δογμάτων τὰς διαφωνίας καὶ τῆς σπουδῆς τὴν ἀχρηστο-

c 8. πρὸς τοῖς δηλ. om. B. 9. πᾶσιν ὁμοῦ om. B. τοῖς π. ὁ. C.
 πᾶσιν ἢ ὁμοῦ D. 10. ἐξεναντίας ἀρ. τὰ ὄ.] ἐναντιωθέντας B. d 2. αὖ
 πάλιν om. B. 4. αἰσθ. πιστ.] πιστ. αἰσθ. B.C.F.G. ἔμπαλιν δ.
 τ. συναπ.] ἀλλὰ καὶ B. 5. συναποδύσ.] συναπολυσ. C.F.G. 9. ἀλλὰ
 καὶ etc.] ὃν ἀριστεὺς Ἐπίκουρος πρὸς ἅπαντας B. τούτων] τούτων D.
 ult. σφετέρους] σφετέρων C.F.G. Supra ἅπαντας D. pro ἅπαντα. ἀν-
 τιθήσομεν] ἐπιθήσομεν C.

p. 719. 2. τῶν τε] τοῖς τε B. qui mox om. οὔτι που—ἐμπεριεῖληφεν.

contra universam eorum, quos dogmaticos vocamus, philosophorum
 turbam arma sumpserunt; Pyrrhonios, qui nihil omnino, Aristippæos,
 qui solum doloris sensum percipi posse dicebant; et Metrodori, ac
 Protagoræ sectatores, qui unis tantum corporis sensibus fidem ha-
⁵ bendam esse voluerunt. Quibuscum altera ex parte instructam Par-
 menidis et Xenophanis discipulorum, qui sensuum vim omnem fun-
⁶ ditus sustulerunt, aciem committemus. Imo ne ipsos quidem vo-
 luptatis propugnatores prætermitemus, sed eorum potius antesigna-
 num Epicurum ad cæteros aggregabimus. Cæterum quolibet in
 quæstionis genere, suis ipsi abs me telis armisque refutabuntur:
⁷ quique physicorum cognomentum habent, horum simul omnium et
 in doctrina dissensio, et inanis studii frivolaque contentio proferetur.

μάθειαν εἰς φανερόν οἶσω· οὐ τι που μισέλλην οὐδὲ
μισολόγος τις ὢν, πολλοῦ γε δέω, διαβολῆς δ' αἰτίαν⁵
ἀπολυόμενος, ὅτι δὴ τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας ἥκιστα
μεταποιηθέντες τὰ Ἑβραίων λόγια προτετιμήκαμεν.

- 3 Οἱ μὲν γε Ἑβραῖοι ἄνωθεν ἐξ αἰῶνος μακροῦ καὶ^b
αὐτῆς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀπὸ [πρώτης] ἀνθρωπογονίας τὴν
εὐσέβειαν καὶ ἀληθῆ φιλοσοφίαν ἀνθρευνηκότες, ἀκῆρα-⁵
τον καὶ ἐπὶ τοὺς μετέπειτα ταύτην διατετηρήκασι, παῖς
παρὰ πατρὸς θησαυρὸν λόγων ἀληθῶν ὑποδεξάμενοί τε
καὶ φυλάξαντες, ὡς μήτ' ἐπιθεῖναι μήτ' ἀφελεῖν τινὰ τοῖς¹⁰
² ἅπαξ κεκριμένοις τολμῆσαι. Οὐτ' οὖν ὁ πάνσοφος
Μωσῆς, πάντων μὲν Ἑλλήνων πρεσβύτατος ἀποφαν-
θεὶς διὰ τῶν ἔμπροσθεν, πάντων δὲ ὕστατος τὴν ἡλικίαν^c
τῶν πρὶν Ἑβραίων γεγωνὼς, κινήσαι τι καὶ μεταθεῖναι
[421] τῶν τοῖς προπάτορσι δοξάντων τῆς δογματικῆς πέρι
θεολογίας διανενόηται, πλὴν ὅσον τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἀνθρώ-⁵

a 4. μισέλλην I. 5. πολλοῦ] πολλοῦ γε C.F.G. γε suprasc. D.
6. ἥκιστα σοφίας] παιδείας ἥκιστα C.F.G. b 4. πρώτης om. C.F.G.
ἀληθῆ καὶ εὐσεβῆ] εὐσέβειαν καὶ ἀληθῆ C.F.G. 8. ἀληθείας] ἀληθῶν
C.D.F.G. 10. κεκριμένους] κεκριμένοις C. Viger.

Atque id abs me fiet, non ullo sane aut Græci nominis, aut liberalis eruditionis odio, a quo absum longissime, sed tantum nullus ut ei calumniæ locus relinquatur, quasi Græca in sapientia parum admodum studiose versati, Hebræorum ei literas doctrinamque prætulimus.

- 3 Veram Hebræi plenamque pietate philosophiam, ab ultima usque memoria, peneque a primo, ut ita dicam, hominum ortu, diligenter penitusque rimati, eandem ad posteros sanam et integram transmissere: atque ita quidem hanc veritatis doctrinam a parentibus liberi, quendam quasi thesaurum longa successione acceptum conservarunt, ut quæ decreta semel et constituta fuerant, iis nec addere quicquam² ausi sint, nec quicquam detrudere. Sane quidem Moses ille sapientissimus, idemque uti Græcis omnibus, quod ex superioribus plane constat, antiquior, ita Hebræorum, qui ante ipsum plurimi vixerunt, ætate postremus, ex iis quæ a vetustissimis patribus de dogmaticæ theologiæ rationibus sancita erant, movere nihil aut mutare statuit: tantum popularibus ipse suis, quibus imperabat, conveniens ac pro-

ποις ἀγωγῆς βίου καταλλήλου τρόπον καὶ τινος μέσης
 3 πολιτείας νομοθεσίαν καταβαλέσθαι. Οὐθ' οἱ μετὰ
 τόνδε προφῆται, μυρίαίς ὅσαις ὕστερον ἐτῶν περιόδοις
 ἐκλάμψαντες, διάφωνόν τι ῥῆμα πρὸς τε σφᾶς αὐτοὺς 10
 ἢ πρὸς τὰ Μωσεῖ καὶ τοῖς πάλαι θεοφιλέσι νομισθέντα
 4 προέσθαι τῇ φωνῇ τετολμήκασιν. Ἄλλ' οὐδὲ τὸ καθ' d
 ἡμᾶς διδασκαλεῖον, ἐκεῖθεν ποθεν ὀρμώμενον, καὶ δι'
 ἐνθέου δυνάμεως ὁμοῦ πᾶσαν Ἑλλάδα τε καὶ τὴν βάρ-
 βαρον ἐμπλήσαν, διάφωνόν τι τοῖς πρόσθεν ἐμπεριείλη- 5
 φεν· εἰ μή τις φαίη, ὅτι μὴ μόνον τοῖς δόγμασι τοῖς
 θεολογίας ἀλλὰ καὶ τῷ τρόπῳ τοῦ βίου τὴν αὐτὴν ἀγω-
 γὴν τοῖς πρὸ Μωσέως θεοφιλέσιν Ἑβραίοις παραδίδωσι.
 5 Καὶ τὰ μὲν ἡμέτερα τοιαῦτα, μιᾷ διανοίᾳ μιᾷ τε φωνῇ 10
 ὑπὸ τῶν πρώτων καὶ τῶν μέσων καὶ τῶν ὑστάτων με-
 μαρτυρημένα, τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας ὁμοῦ καὶ φιλοσο-
 φίας τὸ βέβαιον ἀπάσαις ψήφοις ἐπισφραγίζεται, πληροῖ

καταβάλ

c 7. καταβαλέσθαι] καταλαμβάνεσθαι D. 9. διάφωνόν τι] διάφωνόν
 τε C.F.G. 10. μωσῇ] μωσεῖ C.F.G. d 2. ἐκεῖθεν] κείθεν C.F.G.I.
 5. φαίη] φαίει C. qui mox δόγμασι τοῖς θ. pro δ. τῆς θ. 6. ὅτι om. D.
 9. τῇ διανοίᾳ μιᾷ τε] διανοίᾳ μιᾷ τῇ B. τῇ om. C.D.F.G. μιᾷ τῇ διανοίᾳ
 ex ed. Viger. exciderunt. 10. μέσων] τῶν μ. B.C.D. 11. ὑστά-
 των] ὑπάτων F. ἀληθοῦς] ἀληθείας B. qui om. εὐσεβείας—ἐπισφραγι-
 ζεται.

prium quoddam vitæ genus, et moderatæ reipublicæ formam legibus
 3 temperavit. Hunc sequuti prophetæ, qui tanto post eum intervallo
 claruere, ne minimam quidem voculam mittere ausi, quæ vel a
 se ipsis, vel ab iis quæ Mosis cæterisque deo caris hominibus placu-
 4 erant, leviter dissideret. Neque Christiana profecto doctrina, quæ
 iisdem hausta ex fontibus, vi prorsus divina Græcos simul omnes
 barbarosque pervasit, quicquam habet cum superiorum illorum dictis
 legibusque pugnans: nisi potius dicendum illud sit, eandem penitus,
 quam illi Mose antiquiores Hebræi, deoque gratissimi tenuere, nec
 decretis modo theologiæ, sed etiam institutis eandem ac moribus,
 5 vitæ ab ea formam rationemque præscribi. Quæ quidem ejusmodi
 est, ut una tam primorum, quam mediorum, ac novissimorum sen-
 tentia voceque testata, veræ pietatis et philosophiæ certitudinem ac
 firmitatem habeat, suffragiis omnibus consignatam. Atque illa sic

τε τὴν σύμπασαν οἰκουμένην, ὅσημέραι νεάζοντα καὶ p. 720
 ἀνθοῦντα, ὡς ἄρτι πρῶτην ἀκμὴν καταβεβλημένα· καὶ
 οὔτε νόμων διατάξεις οὔτ' ἐχθρῶν ἐπιβουλαὶ οὔτε πολε-
 μίων πολλάκις ἀκονηθέντα ξίφη κρείττονα τῆς ὧν με- 5
 6 τήλθομεν λόγων ἀρετῆς τὴν δύναμιν ἐπιδέδεικται. Τὰ
 δὲ τῆς Ἑλλήνων φιλοσοφίας ἐπὶ βραχέσι σαλεύσαντα,
 τίνα ποτὲ τὴν ἰσχὺν ἐπεδείξατο, νυνὶ θεασώμεθα· πρῶ-
 τους ἀπάντων εἰς τὸν ἀγῶνα καθιέυτες τοὺς φυσικοὺς 10
 ἐπικληθέντας· οἱ δὲ πρὸςθεν ἢ Πλάτωνα διαλάμψαι b
 λεγόμενοι, ὅπως πρὸς ἀλλήλους ἐστασίασαν, παρ' αὐ-
 τοῦ μαθεῖν ἐστὶ τοῦ Πλάτωνος· ὃς δὲ τῶν ἀμφὶ Πρω-
 ταγόραν Ἡράκλειτόν τε καὶ Ἐμπεδοκλέα τὴν πρὸς
 Παρμενίδην καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν διαμάχην ἐξελέγχει. 5
 7 Ὁ μὲν γὰρ Δημοκρίτου γεγωνὸς ἐταῖρος, ὁ Πρωταγόρας
 ἄθεον ἐκτήσατο δόξαν· λέγεται γοῦν τοιαῦδε κεκρῆσθαι
 εἰσβολῇ ἐν τῷ Περὶ θεῶν συγγράμματι· Περὶ μὲν θεῶν 10

p. 720. 3. διατάξεις] διάταξις C.F.G. Tum B. om. πολεμ. πολλ.
 ἀκονη. qui addit ἡκονημένα post ξίφη. 7. ἐπὶ βρ. σαλ. om. B. 8. ἐπε-
 δείξατο] ἐπεδείξαντο B.C.F.G. 9. νυνὶ] καὶ νῦν D. νῦν I. πρῶ-
 τους ἀπάντων] πρῶτερον εἰς μέσον ἀγαγόντες B. 11. πρὸςθεν] πρὸς B.
 b 2. ἐστὶ om. B. 6. ἐξελέγχει] ἐξελέγχη B. qui om. ὁ μὲν γὰρ—ὄντος
 εἶναι. 7. ἐκτήσατο] ἐκτίσατο C. 9. συγγράμματι] γράμματι
 C.F.G.

orbem universam implet, ut perinde ac si paulo ante sata primum,
 atque in lucem educta esset, adolescat in dies, et efflorescat magis
 atque magis. Nec vim ejus atque constantiam legum sanctiones,
 inimicorum insidiæ, hostium gladii, quorum in nos aciem tam sæpe
 6 acuebant, frangere unquam ac debilitare potuerunt. Nunc vero
 Græcorum philosophia, tanquam in brevibus quibusdam fluctuans et
 agitata, quod tandem robur ostenderit, videamus. Ac physicos illos,
 sic enim dicti sunt, ante alios omneis hanc in arenam producamus.
 Qui quidem, ut Platone priores extitere, ita quam secum ipsi mutuo
 pugnaverint, ex eodem Platone discemus: qui Protagoræ, Heracliti,
 et Empedoclis, cum Parmenide ejusque sectatoribus contentionem
 7 redarguit. Nam Protagoras quidem, is qui Democriti sodalis fuit,
 athei opinione laboravit; cujus hic, in suo De diis opere, primus est
 illam in disputationem ingressus, Diine sint, an non, inquit, quave

οὐκ οἶδα οὐθ' ὥς εἰσιν οὐθ' ὥς οὐκ εἰσιν οὐθ' ὅποιοί τινες ιδέαν. c
 'Ο δὲ Δημόκριτος, Ἀρχὰς τῶν ὅλων, ἔφη, εἶναι τὸ κενὸν καὶ
 τὸ πληρὲς· τὸ πληρὲς, ὃν λέγων καὶ στερεόν· τὸ δὲ κενὸν,
 μὴ ὄν. Διὸ καὶ φησι, Μηδὲν μᾶλλον τὸ ὄν τοῦ μὴ ὄντος 5
 εἶναι· ὅτι τε ἐξ αἰδίου τὰ ὄντα ἐν τῷ κενῷ συνεχῶς καὶ
 8 ὁξέως κινεῖται. 'Ο δὲ Ἡράκλειτος ἀρχὴν τῶν πάντων
 ἔφη εἶναι τὸ πῦρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα γίνεται, καὶ εἰς ὃ ἀνα-
 λύεται. Ἀμοιβὴν γὰρ εἶναι τὰ πάντα, χρόνον τε ὠρί- 10
 σθαι τῆς τῶν πάντων εἰς τὸ πῦρ ἀναλύσεως, καὶ τῆς ἐκ
 9 τούτου γενέσεως. Οἶδε μὲν οὖν πάντα κινεῖσθαι ἔφα- d
 σαν· ὁ δὲ Παρμενίδης, τὸ γένος Ἐλεάτης ὢν, ἐν μὲν
 εἶναι τὸ πᾶν, ἀγέννητον δὲ καὶ ἀκίνητον καὶ κατὰ σχῆμα
 σφαιροειδὲς ὑπάρχειν ἐδογματίζε. Παρμενίδου δὲ Μέ- 5
 λισσος ἐταῖρος γέγονε, τὰ αὐτὰ τῷ Παρμενίδῃ δοξάζων.
 Τούτων δὴ οὖν περί ὅποια ὁ Πλάτων ἐν τῷ Θεαιτήτῳ
 διέξεισιν ἄκουε·

b 10. οὐθ' ὥς οὐκ εἰσιν om. I. c 5. ὅτι τε] τὸ δὲ ὅτι B. 9. ἀμοι-
 βην] Explicat h. l. Ross. Comm. Laërt. p. 173. χρόνον τε ὠρίσθαι]
 χρόνῳ τε ὠρίσθη C. χρόνον τε ὠρ. D. ὠρίσθη F. ὠρίσθη G. 11. τού-
 του] τούτων B.C.F.I. d 2. τὸ γένος] ὁ B. qui mox om. ὢν—
 Ἐλ. τ. γ. C.F.G. 5. τῷ Παρμενίδῃ] τούτῳ B. 6. δὴ] δὲ D.

forma illi sint, equidem nescio. Democritus autem principia rerum
 universarum duo statuebat, inane ac plenum : ac plenum quidem,
 aliquid esse dicebat ac solidum, inane vero prorsus esse nullum.
 Itaque nihilo magis, quod aliquid est, quam quod nullum est, esse
 ait ; quod ex omni æternitate, quæ aliquid sunt, in eo quod inane est,
 8 perpetuo celerrimeque moverentur. Heraclitus vero cunctorum prin-
 cipium ignem esse voluit, ex quo nimirum omnia fiant, et in quem
 omnia resolvantur. Quippe vicissitudinem quandam esse omnia,
 certumque tempus constitutum esse, quo et in ignem resolvantur
 9 universa, et rursus ex igne universa generentur. Cæterum isti
 omnia moveri defendebant. At vero Parmenides, Eleates genere,
 unum quid universum esse docuit, idemque ortu simul ac motu
 carens, figuraque sphaericum. Is sectatorem Melissum habuit, in
 eadem prorsus opinione versatum. De his omnibus, quemadmodum
 in Theæteto Plato loquatur, audi :

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

- 4 Ἐκ δὲ δὴ φορᾶς τε καὶ κινήσεως καὶ κράσεως πρὸς ἄλληλα γίνεται πάντα ἃ δὴ φάμεν εἶναι, οὐκ ὀρθῶς προσαγορεύοντες. p. 723
Ἔστι μὲν γὰρ οὐδέποτε οὐδὲν, αἰὶ δὲ γίνεται. Καὶ περὶ τούτου πάντες ἐξῆς οἱ σοφοὶ πλὴν Παρμενίδου ξυμφέρεσθον, Πρωταγόρας τε καὶ Ἡράκλειτος καὶ Ἐμπεδοκλῆς, καὶ τῶν ποιητῶν οἱ ἄκροι τῆς ποιήσεως ἑκατέρας, κωμωδίας μὲν Ἐπίχαρμος, τραγωδίας δὲ Ὅμηρος, εἰπῶν,

᾽Ωκεανόν τε θεῶν γενέσιν, καὶ μητέρα Τηθύν,

10

[422] πάντα εἴρηκεν ἔκγονα ρόης τε καὶ κινήσεως. *Ἡ οὐ δοκεῖβ τοῦτο λέγειν;

2 Ἔμοιγε.

Τίς οὖν ἂν ἔτι πρὸς γε τοσοῦτον στρατόπεδον καὶ στρατηγὸν Ὅμηρον δύναιτο ἀμφισβητήσας μὴ καταγέλαστος γενέσθαι;

Εἰθ' ἐξῆς προῖων τῷ λόγῳ, ἐπιφέρει λέγων,

5

3 Προσιτέον οὖν ἐγγυτέρω, ὥς ὁ ὑπὲρ Πρωταγόρου λόγος ἐπέταττε, καὶ σκεπτέον τὴν φερομένην ταύτην οὐσίαν δια-

d 11. δὴ φορᾶς] διαφορᾶς B.C.D.E.F.G.I.

N. B. Pp. 721. 722. in ed. Viger. nullæ sunt.

p. 723. 3. ἐξῆς οἱ] ἐξαισίοι B.C.D.F.G.I. et sic codd. Platonis multi. qui mox ξυμφέρεσθον non ξυμπερέσθων. 6. ἑκατέρας κωμ.—ἔμοιγε

om. B. b. τίς ἂν οὐκέτι D. 4. εἰθ' ἐξῆς—λέγων om. B. qui dat

εἰτά φησι. 6. ὥς ὁ ὑπὲρ] ὥς οὐ παρὰ B. ὥς ὁ παρὰ C.F.G. 7. ταύτην om. F.

Plato
Theætet.
p. 152.

- 4 At vero, inquit Socrates, dum aguntur, dum moventur, dum inter sese commiscuntur, fiunt universa. Quæ proinde cum esse dicimus, hac voce perperam abutimur. Nihil enim unquam est, sed fit perpetuo. Cæterum illud manet, sapientes deinceps omnes, si Parmenidem excipias, in eo convenisse, Protagoram, Heraclitum, Empedoclem, ac poëseos utriusque principes, comædiæ quidem Epicharmum, Homerum vero tragædiæ. Homeri certe illud est,

Oceanum fontem rerum, Tethynque parentem.

quo, fluxionis ac motus universa fœtus esse significat. Num vero idem tibi videtur?

2 Videtur sane.

Ecquis igitur deinceps risum effugiat, qui tanto cum exercitu, ipsoque Homero duce pugnare velit?

Inde longius disputando progressus, hæc habet.

p. 179.

3 Accedendum ergo propius est, inquit, ut jubebat suscepta Protagoræ defensio, pulsandoque diligentius explorandum, utrum agitata hæc natura

κρούοντα, εἴτε ὑγιᾶς εἴτε σαθρὸν φθέγγεται. Μάχη δ' οὖν
περὶ αὐτῆς οὐ φαύλη οὐδ' ὀλίγοις γέγονε.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Πολλοῦ καὶ δεῖ φαύλη εἶναι, ἀλλὰ περὶ μὲν τὴν Ἰωνίαν καὶ
ἐπιδίδωσι πάμπλου. Οἱ γὰρ τοῦ Ἡρακλείτου ἐταῖροι χο-
ρηγοῦσι τούτου τοῦ λόγου μάλα ἐρρωμένως.

Τῷ τοι, ὦ φίλε Θεόδωρε, μᾶλλον σκεπτέον καὶ ἐξ ἀρχῆς,
ὥσπερ αὐτοὶ ὑποτείνονται.

4 Παντάσῃ μὲν οὖν. Καὶ γὰρ, ὦ Σώκρατες, περὶ τούτων
τῶν Ἡρακλειτέων, ἢ ὥσπερ σὺ λέγεις Ὀμηρείων τε καὶ ἔτι
παλαιότερων, αὐτοῖς μὲν τοῖς περὶ τὴν Ἐφεσον, ὅσοι προσ-
ποιοῦνται ἔμπειροι εἶναι, οὐδὲν μᾶλλον οἶόν τε διαλεχθῆναι ἢ
τοῖς οἰστρωσιν. Ἀτεχνῶς γὰρ κατὰ τὰ συγγράμματα
φέρονται, τὸ δὲ ἐπιμεῖναι ἐπὶ λόγῳ καὶ ἐρωτήματι καὶ ἡσυ-
χίως ἐν μέρει ἀποκρίνασθαι τε καὶ ἐρέσθαι, ἥττον αὐτοῖς ἐνὶ
ἢ τὸ μηδὲν μᾶλλον δὲ ὑπερβάλλει τὸ οὐδ' οὐδὲν πρὸς τὸ
μηδὲ σμικρὸν ἐνεῖναι τοῖς ἀνδράσιν ἡσυχίας. Ἀλλ' ἂν τινά
τι ἔρῃ, ὥσπερ ἐκ φαρέτρας ῥηματίσκια αἰνιγματώδη ἀνα-

b 9. μάχη δ' οὖν—ἀκόντων om. B.

c. τοῦ λόγου] τοῦ om. F.

7. προσποιοῦνται] ποιοῦνται ἔμπειροι οὐδὲ μᾶλλον C.F.G. οὐδὲν γὰρ μᾶλ-
λον E. ποιοῦνται I. om. μοχ εἶναι.

8. οἶόν τε] οἶονται D.F.G.

11. ἡσύχως] ἡσυχίας C D.F.G.I. Μοχ ἀποκρίνεσθαι F.G. d. ἐνὶ
μέλει C.F.G. μέλλει D.I. Μοχ οὐδ' om. D.

2. μηδὲ σμικρὸν ἐνεί-

ναι] μικρὸν ἐπείναι D. τὸ σμικρὸν F.G. 3. ἂν] εἰν C. Supra
ἡσυχίαν D. Μοχ τινά τι om. D.

sanum aliquem sonum, an vitiosum edat. De illa certe, nec vulgaris est,
nec a paucis excitata contentio.

Multum hercle abest ut vulgaris ea sit, quæ viget tota passim Ionia
plurimum. Heracliti enim sectatores hanc sententiam acriter admodum
strenueque docent.

Tanto, mi Theodore, videndum ab initio magis, quemadmodum hæc ab
iis disputentur.

4 Omnino, inquit. Opinor enim, Socrates, aut Heracliticos illos, aut,
quemadmodum tute vocas, Homericos, atque illis etiam vetustiores intel-
ligis. Nam cum iis certe, qui circa Ephesum habitant, ac sibi rerum ista-
rum scientiam præcipue vindicant, nihilo magis quam cum insanis ac
furiosis colloquare. Prorsus enim illi, eo quem suis in scriptis tantopere
ostendunt, impetu rapiuntur. Nec aliud quicquam est, quod parum adeo
possint, quam suis in sermonibus et quæstionibus sustinere nonnihil sese,
ac pacate modo interrogare, modo respondere vicissim: imo vel istuc
ipsum, quod dicimus, aliud quicquam esse nihil, nimium quiddam est,
quam ut satis, ne tantillum quidem genus hoc hominum moderationis
habere significet. Enimvero si quid ex iis quæras, illico tanquam ex pha-
retra, voculas jaculari ænigmatum persimiles: ac si vel unius rationem

ΠΑΛ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

σπῶντες ἀποτοξεύουσι, καὶ ἂν τούτου ζητῆς λόγον λαβεῖν, 5
τί εἴρηκεν, ἐτέρῳ πεπλήξῃ καινῶς μετωνομασμένῳ, περανεῖς
δὲ οὐδέποτε οὐδὲν πρὸς οὐδένα αὐτῶν, οὐδέ γε ἐκεῖνοι αὐτοὶ
πρὸς ἀλλήλους, ἀλλ' εὖ πάνν φυλάττουσι τὸ μηδὲν βέβαιον 10
εἶναι μήτ' ἐν λόγῳ μήτ' ἐν ταῖς αὐτῶν ψυχαῖς, ἡγούμενοι,
ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, αὐτὸ στάσιμον εἶναι. Τούτῳ δὲ πάνν πολε-
μοῦσι, καὶ καθόσον δύνανται πανταχόθεν ἐκβάλλουσιν. p. 724

5 Ἰσως, ὃ Θεόδωρε, τοὺς ἄνδρας μαχομένους ἐώρακας, εἰρη-
νεύουσι δὲ οὐ συγγέγονας· οὐ γάρ σοι ἐταῖροί εἰσιν. Ἄλλ',
οἶμαι, τὰ τοιαῦτα τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ σχολῆς φράζουσιν, οὓς 5
ἂν βούλωνται ὁμοίους αὐτοῖς ποιῆσαι.

Ποίοις μαθηταῖς, ὃ δαιμόνιε; Οὐδὲ γίγνεται τῶν τοιού-
των ἕτερος ἐτέρου μαθητῆς, ἀλλ' αὐτόματοι ἀναφύονται,
ὁπόθεν ἂν τύχῃ ἕκαστος αὐτῶν ἐνθουσιάσας, καὶ τὸν ἕτερον
ὁ ἕτερος οὐδὲν ἡγεῖται εἰδέναι. Παρὰ μὲν οὖν τούτων, ὅπερ 10
ἦα ἐρῶν, οὐκ ἂν ποτε λάβοις λόγον οὔτε ἐκόντων οὔτε ἀκόν-
των· αὐτοὺς δὲ δεῖ παραλαβόντας ὥσπερ πρόβλημα ἐπισκο- b
6 πείσθαι. Καὶ μετρίως γε λέγεις. Τὸ δὲ δὴ πρόβλημα ἄλλο

d 5. ἀποτοξ.] ἀνατοξ. D.I. ἂν] ἐὰν F.G. 6. καινῶς] καινῶς C.
Viger. 8. οὐδέ γε] γε om. F.G.
p. 724. 2. δὲ οὐ] γάρ οὐ I. 8. τύχοι] τύχη C.F.G. 10. μὲν
οὖν] οὖν om. C.G. μὲν οὖν om. F. b 2. καὶ μ. γε λέγεις om. B.
με pro γε C.

exigas, quæ dicti vim ac sensum aperiat, alia te rursus petere, quam novum pariter metonymiæ genus obscuret. Ita nihil unquam aut tute apud istos efficias, aut ipsimet inter se: si quidem id omni cavent studio, ne firmi quicquam vel in disputatione, vel suis ipsorum in mentibus, hæreere pati-
antur; rati, opinor, hoc ipsum esse firmitatis atque constantiæ. Quare illud assiduo persequuntur bello, et undique, quantum in ipsis est, exter-
minant.

5 Tu vero fortasse, mi Theodore, homines tantum vidisti dum pugnarent, dum in pace degunt, convenisti nunquam. Nec mirum, familiares quippe tibi non sunt. At suis, opinor, discipulis, ista explicant otiose, quos sui similes efficere velint.

Quos tu mihi discipulos, vir egregie? Ne alii quidem aliorum discipuli isti sunt, sed oriuntur existuntque per sese, undecunque tandem furore concitati prorumpant, nec sentire quicquam alter alterum existimat. Cum igitur ab iis, ut ante dixi, nec volentibus, nec invitis rationem exprimere nullam possimus, restat, hanc ut rem ipsimet in manus sumamus, et quasi problema quoddam diligenter excutiamus. Modice tu quidem ac civiliter.
6 Sed quod tandem aliud accepimus problema, quam cum ab antiquioribus

τί παρειλήφμεν παρὰ μὲν τῶν ἀρχαίων, μετὰ ποιήσεως
ἐπικρυπτομένων τοὺς πολλοὺς, ὥς ἡ γένεσις τῶν πάντων 5
Ὕκεανός τε καὶ Τηθύς ρεῦμα τυγχάνει καὶ οὐδὲν ἔστηκε
παρὰ δὲ τῶν ὑστέρων, ἅτε σοφωτέρων, ἀναφανδὸν ἀποδεικνυ-
μένων, ἵνα καὶ οἱ σκυτοτόμοι αὐτῶν τὴν σοφίαν μάθωσιν
ἀκούσαντες καὶ παύσωνται ἡλιθίως οἰόμενοι τὰ μὲν ἐστάναι, 10
τὰ δὲ κινεῖσθαι τῶν ὄντων· μαθόντες δὲ ὅτι πάντα κινεῖται, c
τιμῶσιν αὐτούς; Ὀλίγου δὲ ἐπελαθόμεν, ὦ Θεόδωρε, ὅτι
ἄλλοι αὐτὰναντία τούτοις ἀπεφάναντο,

Οἶον ἀκίνητον τελέθει τῷ πάντ' ὄνομ' εἶναι,

5

καὶ ἄλλα ὅσα Μέλισσοί τε καὶ Παρμενίδαι ἐναντιούμενοι
πᾶσι τούτοις δισχυρίζονται, ὥς ἔν τε πάντα ἐστὶ, καὶ ἔστη-
7 κεν αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ, οὐκ ἔχον χώραν ἐν ᾗ κινεῖται. Τούτοις
οὖν, ὦ ἐταῖρε, πᾶσι τί χρησόμεθα; Κατὰ σμικρὸν γὰρ 10
προϊόντες λελήθαμεν ἀμφοτέρων εἰς τὸ μέσον πεπτωκότες, d
καὶ ἐὰν μὴ πῃ ἀμνόμενοι διαφύγωμεν, δίκην δώσομεν, ὥσπερ
οἱ ἐν ταῖς παλαιστραῖς διὰ γραμμῆς παίζοντες, ὅταν ὑπ'
ἀμφοτέρων ληφθέντες ἔλκωνται εἰς τὰναντία. 5

b 3. ἡ παρὰ] ἡ om. B.C.D.F.G.I.

5. τῶν πάντων] τῶν om. C.F.G.

6. τε καὶ] τε om. C.

τυγχάνει] ἐντυγχάνει C.F.G.

c 7. ὥς ἔν τε]

ὥστε C.D.F.G.I.

d. πῃ] ποι D. μὲν πῃ Steph.

4. ληφθέντες]

λυθέντες D.

illis, qui poëticis involucris hominum vulgus latere voluerunt, Oceanum ac Tethyn rerum omnium fontes ac parentes, in perpetua fluxione versari, proindeque nihil consistere: tum etiam a recentioribus; sed qui tanquam sapientiores aperiunt sese, indicantque palam, ut ipsi quoque cerdones eorum sapientiam vel audiendo intelligant, desinantque tandem simpliciter nimis ac pueriliter opinari, e rebus stare alias, alias moveri; atque ipsos adeo magis observent, cum ex iis cuncta moveri didicerint? At excidit mihi propemodum, Theodore, alios etiam contraria istis omnia statuisset. Cujusmodi est illud,

Totius verum ac proprium est, immobile, nomen.

atque alia id genus, quæ Melissi ac Parmenidæ adversus illos omnes summa contentione defendunt: cuncta nimirum unum esse, quod in semet-
7 ipso consistat: nec locum habeat ullum in quo moveatur. His omnibus igitur, mi Theodore, quid faciamus? Sensim enim propecti ulterius, in factionis utriusque medium imprudentes incidimus. Et nî quaquā per-
impudentes effugerimus, dabimus profecto temeritatis nostræ pœnas, ut illis usu venit, qui descriptam ad lineam in palæstra ludunt, cum ab utraque parte intercepti hinc atque hinc distracti rapiuntur.

8 Ταῦτα μὲν ἐν Θεαίτητῳ. Μεταβὰς ἐξῆς ἐπὶ τὸν Σοφιστὴν, αὐθις περὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ γενομένων φυσικῶν φιλοσόφων τοιαύδε φησίν,

[423] Εὐκόλως μοι δοκεῖ Παρμενίδης ἡμῖν διειλέχθαι, καὶ πᾶς¹⁰ ὅστις ἡμῖν πρόποτε ἐπὶ κρίσιν ὥρμησε τοῦ τὰ ὄντα διορίσασθαι πόσα τε καὶ ποῖά ἐστι.—Μῦθόν τινα ἕκαστος φαίνεται μοι διηγείσθαι, παισὶν ὡς οὖσιν ἡμῖν. Ὁ μὲν ὡς τρία τὰ^{p. 724} ὄντα, πολεμεῖ δὲ ἀλλήλοις ἐνίοτε αὐτῶν ἅττά πη, τοτὲ δὲ καὶ φίλα γιγνόμενα γάμους τε καὶ τόκους καὶ τροφὰς τῶν ἐκγόνων παρέχεται· δύο δὲ ἕτερος εἰπὼν, ὕγρὸν καὶ ξηρὸν ἢ⁵ θερμὸν καὶ ψυχρὸν, συνοικίζει τε αὐτὰ, καὶ ἐκδίδωσι. Τὸ δὲ παρ' ἡμῖν Ἑλεατικὸν ἔθνος ἅπαν, ἀπὸ Ξενοφάνους τε καὶ ἔτι πρόσθεν ἀρξάμενον, ὡς ἐνὸς ὄντος τῶν πάντων καλουμένων, οὕτω διεξέρχεται τοῖς μύθοις. Ἰάδες δὲ καὶ Σικελικαί¹⁰ τινες ὕστερον Μοῦσαι ξυνενόησαν, ὅτι συμπλέκειν ἀσφαλέστερον ἀμφότερα, καὶ λέγειν ὡς τὸ ὄν πολλά τε καὶ ἓν ἐστίν, ^b ἔχθρα δὲ καὶ φιλία συνέχεται. Διαφερόμενον γὰρ αἰεὶ ξυμφέρεται, φασὶν αἱ συντονώτεραι τῶν Μουσῶν· αἱ δὲ μαλα-

d 6. Μεταβὰς] Μεταβὰς δὲ D.F.G. 10. καὶ πᾶς—καὶ λέγειν om. B. πρόποτε om. D. ἡμῖν om. F.G.

p. 725. ὄντα] τὰ ὄντα I. qui mox om. φίλα. 2. δὲ καὶ] δέ τινες καὶ C. 6. ἡμῖν] ἡμῶν C.F.G.I. 7. ἅπαν om. Plat. 9. Ἰάδες δέ τινες καὶ D.F.G.I. b. ἐν] ἐνὸς F. 3. φασὶν] φησὶ C.G.

■ Hactenus in Theæteto. Jam in Sophista de iisdem physicis, qui ante se docuerant, hunc in modum loquitur :

Plato
Sophist.
p. 242 c.

Leviter admodum, inquit, Parmenides hac mihi disputatione perfunctus videtur, cæterique omnes, quotquot unquam hoc in philosophandi genus incubuere, ut de eorum quæ sunt et numero, et ratione pronunciarent. Perinde nimirum id agunt, ac si pueris fabulam narrarent. Alius enim ea quæ sunt, tria constituit, atque ejusmodi, ■ quibus aliqua duo, interdum quidem secum ipsa pugnent, interdum vero reconciliata gratia, initoque matrimonio foetus suscipiant, quibus deinde alimenta suppedient. Alius duo tantum assignans, humidum et siccum, vel calidum et frigidum, eadem consociat atque diffundit. Apud nos autem Eleatica natio universa, quæ jam inde a Xenophane, eoque vetustioribus duxit initium, quæ vulgo cuncta dicimus, ea non nisi unum aliquid esse fabulatur. His succedere Ionicæ quædam Siculæque Musæ, quibus securius visum est sic opinionem utramque conjungere, ut id quod est, idem et multa et unum esse dicerent, odioque simul et amicitia contineri. Semper enim dissidendo consentit, ut canunt robustiores Musæ. Nam remissiores quidem, sententiam illam,

κώτεραι τὸ μὲν αἰὶ ταῦτα οὕτως ἔχειν ἐχάλασαν· ἐν μέρει δὲ 5
τοτέ μὲν ἐν εἰναί φασι τὸ πᾶν καὶ φίλον ὑπ' Ἀφροδίτης,
τοτέ δὲ πολλὰ καὶ πολέμιον αὐτὸ αὐτῷ διὰ νεῖκός τι. Ταῦτα
δὲ πάντα εἰ μὲν ἀληθῶς τις ἢ μὴ τούτων εἴρηκε, χαλεπὸν καὶ
πλημμελὲς οὕτω μεγάλα κλεινοῖς καὶ παλαιοῖς ἀνδράσιν 10
ἐπιτιμᾶν.

9 Καὶ μετὰ βραχέα ἐπιλέγει,

Τοὺς μὲν τοίνυν διακριβολογουμένους ὄντος τε πέρι καὶ
μὴ πάντας μὲν οὐ διεληλύθαμεν, ὅμως δ' ἱκανῶς ἐχέτω· τοὺς c
δὲ ἄλλως λέγοντας αὐ θεατέον, ἵν' ἐκ πάντων ἴδωμεν, ὅτι τὸ
ὄν τοῦ μὴ ὄντος οὐδὲν εὐπορώτερον εἰπεῖν ὅ τι ποτέ ἐστιν.

Οὐκοῦν πορεύεσθαι χρὴ καὶ ἐπὶ τούτους.

5

Καὶ μὴν ἔοικέ γε ἐν αὐτοῖς οἶον γιγαντομαχία τις εἶναι
διὰ τὴν ἀμφισβήτησιν περὶ τῆς οὐσίας πρὸς ἀλλήλους.

10 Πῶς;

Οἱ μὲν εἰς γῆν ἐξ οὐρανοῦ καὶ τοῦ ἀοράτου πάντα ἔλκουσι,
ταῖς χερσὶν ἀτεχνῶς πέτρας καὶ δρυὲς περιλαμβάνοντες. Τῶν 10

b 4. οὕτως ἔχειν] ἔχειν οὕτως B.C.F.G. 5. τοτέ] ποτέ B. et sic
infra ubi om. ὑπ' ἀφροδίτης. 7. πολέμια] πολέμιον B. qui mox om.
ταῦτα δὲ π.—προσέειπεν. 12. πάντας] πᾶν Plat. c. οὐ διελή-
λυθεν D. 5. τούτοις] τούτους C.F.G.I. 6. ἐν αὐτοῖς] ἐν om. C.
F.G. 7. περὶ τῆς] περὶ om. C F.G. ubi mox τὴν pro γῆν. 10. πα-
ραλαμβάνοντες F.G.

quæ semper hæc eodem modo habere defendebat, ita mollierunt, ut eædem
vicissim hoc universum, modo unum aliquid esse dicerent, quod amore
Venus colligaret, modo discordia nescio qua fieri, ut idem, et multa quæ-
dam esset, et secum ipsum hostis more configeret. Hæc omnia, seu vere
quis eorum, seu falso dixerit, grave ac flagitiosum esset, tantis in rebus
viros insignes priscosque redarguere.

9 Tum paucis quibusdam interjectis.

Nec dum, inquit, illos omnes recensuimus, qui tam de eo quod non est, p. 245.
quam de eo quod est accuratius disputarunt. Verumtamen satis ista
sunto. Nunc eos porro videamus, qui alia omnia censuerunt, ut id quod
est, nihilo promptius eo quod non est, ad explicandum esse, omnium ex
sententiis auferamus.

Quippe adeundi nobis sunt isti quoque.

Atqui hæc ipsa de essentiae ratione controversia, quandam inter illos
etiam videtur gigantum pugnam excitasse.

10 Quis tandem?

Nimirum alii, dum petras et quercus re ipsa manibus apprehendunt,
cuncta e cælo atque ex eo quod videri non potest, detrahunt in terras.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

γὰρ τοιούτων ἐφαπτόμενοι πάντων δισχυρίζονται τοῦτο εἶναι μόνον ὃ παρέχει προσβολὴν καὶ ἐπαφήν τινα, ταυτὸν δὲ σῶμα καὶ οὐσίαν ὀρίζόμενοι, τῶν δὲ ἄλλων εἴ τις φήσῃ μὴ σῶμα ἔχον εἶναι, καταφρονούντες τὸ παράπαν καὶ οὐδὲν ἐθέλοντες ἄλλο ἀκούειν.

Ἡ δεινούς εἵρηκας ἄνδρας· ἥδη γὰρ καὶ ἐγὼ τούτων [πλέον] 5 συχνοῖς προσέτυχον.

- 11 Τοιγαροῦν οἱ πρὸς αὐτοὺς ἀμφισβητοῦντες μάλα εὐλαβῶς ἄνωθεν (ἐξ ἀοράτου) ποθὲν ἀμύνονται, νοητὰ ἅττα καὶ ἀσώματα εἶδη βιαζόμενοι τὴν ἀληθινὴν οὐσίαν εἶναι· τὰ δὲ ἐκείνων σώματα καὶ τὴν λεγομένην ὑπὸ τούτων ἀλήθειαν κατὰ 10 σμικρὰ διαθραύοντες ἐν τοῖς λόγοις γένεσιν ἀντὶ οὐσίας φερομένην τινὰ προσαγορεύουσιν. Ἐν μέσῳ δὲ περὶ ταῦτα p. 726 ἄπλετος ἀμφοτέρων μάχη τις, ᾧ Θεαίτητε, αἰεὶ ξυνέστηκεν.

Ἀληθῆ.

- 12 Διὰ δὲ τοσούτων τοὺς πρὸ αὐτοῦ φυσικοὺς φιλοσόφους διαβέβληκεν ὁ Πλάτων. Ὅποίαν δὲ αὐτὸς περὶ 5 τῶν ἐζητημένων ἐπήγετο δόξαν ἐν τοῖς πρὸ τούτου διει-

c 12. τινα] τινὲ D.F.G. d 5. πλέον σύχνοις] πλέον οἷς C.D.F.G.I.
πλέον om. Plato, e quo συχνοῖς dedisse videtur Stephanus. τοιγα-
ροῦν] καὶ μεθ' ἑτέρα τοιγ. B. 7. ἐξ ἀοράτου om. B.C.D.F.G.I.
10. ὑπὸ τούτων] ὑπ' αὐτῶν Plat. ult. οὐσίας] οὐσίαν D.
p. 726. ἄπλητος] ἄπλετος C. ἀπλότῃτος I. 2. ἀληθῆ om. B.
3. φυσικοὺς φιλοσόφους] φιλοσόφους τοὺς φυσικοὺς B.

Hæc enim omnia dum contingunt, id unum esse confirmant, quod appulsum tactumque præbet, atque id ipsum et corpus et essentiam esse definiunt. Ac si quis aliud quidlibet corpore destitutum, esse tamen dixerit, id vero sic aspernantur atque repudiant, ut ne audire quidem velint.

Acre omnino ac vehemens hominum genus designas: nam in eorum complures ego quoque jam incidi.

- 11 Horum porro adversarii, e superioribus quibusdam locis oculosque fugientibus, considerate admodum repugnant, ac spiritales quasdam et corporis expertes formas veram ac propriam essentiae rationem habere, argumentis urgent. Illorum autem corpora, quamque nominant ipsi veritatem suis in disputationibus minutatim concidentibus, non essentiam, at generationem quandam vocitant perpetuo motu agitatam. Ex quo proinde his de rebus inter utrosque assidua quædam existit et infinita contentio.

Sic est.

- 12 Hæc Plato, quibus philosophos, qui de physicis ante se tractaverant, mordet ac vellicat. Quibus de rebus ipsemet, quemadmodum senserit, superioribus libris jam declaravimus, cum eum in ejus quod

λήφαμεν, ὅτε συμφωνεῖν αὐτὸν τοῖς Ἑβραίων δόγμασι
καὶ τῇ Μωσέως συντρέχειν περὶ τοῦ ὄντος διδασκαλία
παριστῶμεν.

- ¹³ Καὶ τοὺς αὐτοῦ δὲ τοῦ Πλάτωνος διαδόχους φέρε τῷ ¹⁰
λόγῳ θεωρήσωμεν. Πλάτωνά φασιν ἐν Ἀκαδημίᾳ
συστησάμενον τὴν διατριβὴν πρῶτον Ἀκαδημαϊκὸν κλη- b
θῆναι, καὶ τὴν ὀνομασθεῖσαν Ἀκαδημαϊκὴν φιλοσοφίαν
συστήσασθαι. Μετὰ δὲ Πλάτωνα, Σπεύσιππον τὸν
ἐξ ἀδελφῆς Πλάτωνος, τῆς Ποτῶνης, εἶτα Ξενοκράτην, ⁵
¹⁴ ἔπειτα Πολέμωνα τὴν διατριβὴν ὑποδέξασθαι. Τούτους
δὲ ἀφ' ἐστίας ἀρξαμένους εὐθὺς τὰ Πλατωνικά φασι
παραλύειν, στρεβλοῦντας τὰ τῷ διδασκάλῳ φανέντα
ξένων εἰσαγωγαῖς δογμάτων, ὥστε σοι μὴ εἰς μακρὸν ¹⁰
ἐλπίζειν τὴν τῶν θαυμαστῶν ἐκείνων διαλόγων ἰσχὺν
[⁴²⁴] ἀποσβῆναι, ἅμα τε τῇ τοῦ ἀνδρὸς τελευτῇ καὶ τὴν τῶν c
δογμάτων διαδοχὴν συναποτελευτῆσαι· μάχης ἐντεῦθεν

a 7. καὶ τῇ M. συντ. om. B. 8. διδασκαλίᾳ] διδασκάλου C.F.G.
voc. om. B. 10. Πλάτωνα] ταῦτα B. b 4. Πότωνος] Ποτῶνης
Hemsterh. ad Suid. v. Πλάτων. Vid. Fabric. Bibl. Gr. T. III. p. 187.
188. ed. Harles. 5. Ξενοκράτης F.G. 6. τούτους δὲ—ἀριθμὸν
οὐδ' om. B. 7. εὐθὺς om. D. 9. εἰσαγωγαῖς] εἰσαγωγῆς C.
ὥστε] ὥς τῇ C. ὥστε σοι μοι F. c. τοῦ ἀνδρὸς] τάνδρὸς C.F.G.

est tradenda explicandaque ratione, cum Hebræorum adeoque Mosis
doctrina consentire ostendimus.

- ¹³ Deinceps igitur ad ejusdem Platonis successores veniamus. Pla-
tonem ferunt, cum ad suas disputationes Academiam delegisset,
omnium principem Academicum esse dictum, atque illud philosophiæ
genus, quod etiam Academicum nominant, instituisse. Platoni Speu-
sippum, ejus ex sorore Potonis filia nepotem, Speusippo Xenocratem
successisse. Tum eodem in loco docendi munus a Polemone sus-
¹⁴ ceptum. Quos quidem aiunt, ab ipso quasi lare exsorsos, Platoniam
doctrinam evertere, dum quæ præceptori suo placuerunt, peregrino-
rum dogmatum novitate depravant. Prorsus, ut metuendum sit, ne
admirabilium dialogorum vis illa singularis brevi extinguatur, unaque
cum hominis interitu ipsa quoque doctrinæ successio funditus in-
tereat. Hæc enim pugna atque dissensio ab istis jam inde cœpta,

καὶ στάσεως ἀπὸ τῶνδε ἀρξαμένης, οὗ ποτε καὶ εἰς δεῦρο
 διαλειπούσης, τοὺς τὰ αὐτῷ φίλα ζηλοῦν ἀσπαζομένους, 5
 οὐδένας μὲν ὄντας, πλὴν εἰ μὴ εἰς που ἢ δεύτερος ἐν
 ὄλῳ τῷ βίῳ, ἢ καὶ τινες ἄλλοι κομιδῇ βραχεῖς τὸν
 ἀριθμὸν, οὐδ' αὐτοὶ πάμπαν ἀλλότριοι τῆς ἐπιπλάστου
 σοφιστείας· ἐπεὶ καὶ οἱ πρόσθεν τὸν Πλάτωνα διαδεξά-
 15 μνοι τοιοῦδέ τινες διαβέβληνται. Πολέμωνα γάρ φασι 10
 διαδέξασθαι Ἀρκεσίλαον, ὃν δὴ κατέχει λόγος ἀφέμενον δ
 τῶν Πλάτωνος δογμάτων ξένην τινὰ καὶ, ὥς φασι, δευ-
 τέραν συστήσασθαι Ἀκαδημίαν. Φάναι γὰρ περὶ ἀπάν-
 των ἐπέχειν δεῖν· εἶναι γὰρ πάντα ἀκατάληπτα, καὶ τοὺς
 εἰς ἑκάτερα λόγους ἰσοκρατεῖς ἀλλήλοις, καὶ τὰς αἰσθή- 5
 σεις δὲ ἀπίστους εἶναι καὶ πάντα λόγον. Ἐπὶ γὰρ γοῦν
 Ἡσιόδου τουτὶ τὸ ἀπόφθεγμα,

Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ νόον ἀνθρώποισιν.

16 Ἐπειράτο δὲ καὶ παράδοξά τινα ἀνακαινίζειν. Μετὰ δὲ 10

c 3. οὗ ποτε] οὐπω τε D. 4. διαλειπούσης] διαλειπούσης C.F.G.
 Mox φύλα D. 5. οὐδένας μὲν] οὐδένας μὲν οὐδὲ C. οὐδὲ ὄντας F.G.
 Mox εἰ μὴ om. E.I. 8. αὐτοῖ] ἀλλ' αὐτοὶ B. Mox τῆς ante ἐπιπλ.
 excidit ex ed. Viger. 9. Πλάτωνα] Πλάτωνος B. 11. φασι]
 φησι C. d. ὃν δὴ] τὸν δὴ B.C.D.F.G.I. 3. Vide Sext. Empir.
 Pyrrh. Hyp. l. 33. 226. c. n. Fabricii. 4. καὶ τοὺς—λόγον om. B.
 7. Ἡσιόδου D.I.

qui se Platonis sectatores profitentur, huc usque omnes exercere non
 desinit. Quanquam tales profecto nulli jam sunt, si toto hoc tem-
 poris spatio unum fortassis alterumve, certe paucos admodum exci-
 pias. Qui tamen ne ipsi quidem fuere ab omni peregrina et so-
 phistica specie alieni: quum illi etiam qui omnium primi Platonem
 15 exceperant, labem hanc et maculam effugere non potuerint. Nam
 Polemoni Arcesilam successisse aiunt, quem fama est relicta Platonis
 doctrina, peregrinam quandam, atque ut vocant secundam Acade-
 miam instituisse. Hujus enim proprium id fuisse, ut diceret rebus in
 omnibus retinendam assensionem esse; quod certo percipi nihil
 posset, quod æque probabilis esset in partem utramque disputatio,
 quod denique tam rationum omnium quam sensuum fides laboraret.
 Quare laudabat illud Hesiodi,

Ignaras hominum suspendunt numina mentes.

16 Idem et nonnulla præter communem hominum opinionem innovare

τὸν Ἀρκεσίλαον τοὺς ἀμφὶ Καρνεάδην καὶ Κλειτόμα-
 χον, τῆς τῶν προτέρων δόξης ἀποτραπέυτας, τρίτης
 Ἀκαδημίας αἰτίους γενέσθαι φασίν. Ἐνιοὶ δὲ καὶ τε-
 τάρτην προστιθέασι, τὴν τῶν περὶ τὸν Φίλωνα καὶ ¹⁵
 Χαρμίδην. Τινὲς δὲ καὶ πέμπτην καταλέγουσι, τὴν p. 727
 τῶν περὶ τὸν Ἀντίοχον.

Τοιαύτη μὲν τις ἡ αὐτοῦ Πλάτωνος ὑπῆρξε διαδοχή.
 Ὅποιοι δὲ γεγόνασιν οἶδε τὸν τρόπον, λαβὼν ἀνάγνωθι
 τὰς ὧδε ἐχούσας Νουμηνίου τοῦ Πυθαγορείου φωνὰς, ἃς ⁵
 τέθειται ἐν τῷ πρώτῳ ὧν ἐπέγραψε Περὶ τῆς τῶν Ἀκα-
 δημαϊκῶν πρὸς Πλάτωνα διαστάσεως.

- 5 Ἐπὶ μὲν τοίνυν Σπεύσιππον τὸν Πλάτωνος μὲν ἀδελφι- b
 δοῦν, Ξενοκράτην δὲ τὸν διάδοχον τοῦ Σπευσίππου, Πολέ-
 μωνα δὲ τὸν ἐκδεξάμενον τὴν σχολὴν παρὰ Ξενοκράτους, αἰεὶ ⁵
 τὸ ἦθος διετείνετο τῶν δογμάτων σχεδόν τι ταυτὸν, ἕνεκά

NOT-
 MH-
 NIOT

d 15. Φίλωνα] Φιλίωνα B.C.F.G. v. Fabric. B. G. III. 4. T. III. p. 181.
 ed. Harles. τὸν om. I. Χαρμίδαν] Χαρμήδην B.C. v. Fabric. p. 167.
 Χαρμίδην F.G.

p. 727. τῶν ni fallor om. B.C.E.F.G. τὴν τῶν om. D. τὴν περὶ τῶν
 τὸν I. 2. αὐτοῦ om. B. 3. Πλάτωνος] τοῦ Πλ. G. 5. ὧδε
 ἐχούσας om. B. Νουμηνίου] Vide Fabric. l. c. p. 179. 6. ἃς
 τέθ.—ἐπέγραψε] γράφων B. b 3. ἀδελφιδοῦν] ἀδελφὸν C.E.F.G.I.
 ἀδελφονδοῦν D. 4. τοῦ Σπ.] τὸν Σπ. I. 5. ἐκλεξάμενον F.G.
 6. εἰς τὸ ἦθος διεπίνετο D. 7. σχεδόν τι] σχεδὸν δὲ C.D.F.G.I.

conabatur. Post Arcesilam, Carneades et Clitomachus extitisse
 dicuntur, qui rejecta superiorum opinione, tertiam Academiam fun-
 daverint. Quibus et quartam addunt nonnulli, quæ Philonem et
 Charmidam principes habeat. Imo et ab aliis quintam numerari
 audio, quæ parentem agnoscat Antiochum.

Et Platonis quidem ejusmodi successores fuere. Quorum si mores
 et instituta nosse cupis, Numenium Pythagoreum consule, qui primo
 ex iis, quos de Academicorum a Platone divortio conscripsit, hæc ad
 verbum habet :

- 5 Speusippum, inquit, Plato nepotem habuit ex sorore; successit huic
 Xenocrates, quem in scholæ magisterio Polemo sequutus est. Ab his
 Platonice doctrinæ ratio propagata, sui fere similis : cum hæc saltem as-
 sensionis decantata retentio, et quicquid huic affine est, nondum existeret.

NOT-
MH-
NIOT

γε τῆς μήπω ἐποχῆς ταυτησὶ τῆς πολυθρυλήτου τε, καὶ εἰ δὴ
τινων τοιούτων ἄλλων. Ἐπεὶ εἷς γε τὰ ἄλλα πολλαχῇ¹⁰
παραλύνοντες, τὰ δὲ στρεβλύνοντες, οὐκ ἐνέμειναν τῇ πρώτῃ
διαδοχῇ· ἀρξάμενοι δὲ ἀπ' ἐκείνου καὶ θάττον καὶ βράδιον^ο
δύσταντο προαιρέσει ἢ ἀγνοίᾳ, τὰ δὲ δὴ τινι αἰτία ἄλλῃ οὐκ
² ἂν φιλοτίμῳ ἴσως. Καὶ οὐ μὲν βούλομαί τι φλαῦρον εἰπεῖν
διὰ Ξενοκράτη, μᾶλλον μὴν ὑπὲρ Πλάτωνος ἐθέλω. Καὶ⁵
γάρ με δάκνει ὅτι μὴ πᾶν ἔπαθόν τε καὶ ἔδρων σώζοντες τῷ
Πλάτῳ κατὰ πάντα πάντῃ πᾶσαν ὁμοδοξίαν. Καίτοι
ἄξιος ἦν αὐτοῖς ὁ Πλάτων, οὐκ ἀμείνων μὲν Πυθαγόρου τοῦ¹⁰
μεγάλου, οὐ μέντοι ἴσως οὐδὲ φλαυρότερος ἐκείνου, ᾧ συνα-
κολουθοῦντες σεφθέντες τε οἱ γνώριμοι ἐγένοντο πολυτιμητί-^d
³ ζεσθαι αἰτιώτατοι τὸν Πυθαγόραν. Τοῦτο δὲ οἱ Ἐπικού-
ρειοι, οὐκ ὥφελον μὲν, μαθόντες δ' οὖν, ἐν οὐδενὶ μὲν ὥφθησαν
Ἐπικούρῳ ἐναντία θέμενοι οὐδαμῶς, ὁμολογήσαντες δὲ εἶναι⁵
σοφῶς συνδεδογμένοι καὶ αὐτοὶ διὰ τοῦτο ἀπέλαυσαν τῆς

b 8. ταυτησὶ] ταύτης C.F.G. 9. εἰ δὴ τινων] εἰδότηνων I. εἷς
γε] εἷς τε C.D.F.G.I. Mox post πολλαχῇ Vigerus in marg. ἴσ. add. τὰ
μὲν. c 2. προαιρέσει] παραινέσει C.F.G. παρ' αἰρέσει E.I. 3. ἂν
φιλοτίμῳ] ἀφιλοτίμῳ Tourpius. 7. σώζοντες] συζῶντες C.F.G. συσώ-
ζοντες I. 8. πάντῃ πᾶσαν] πάντα πᾶσιν D. κατὰ πάντῃ πᾶσαν F.
9. ἀμείνων] ἄμεινον C.D.I. 11. φλαυρότερος] φλαυρότερον D.I. φαν-
λότερον F.G. 12. σεφθέντες] σεφθέντης C. d. πολυτιμητίζεσθαι]
πολλοί, τιμητ. C.F.G. πολύ τι μητίξ. D. 2. ἐπικούρειοι] ἐπικούριοι C.
ἐπικούροι F. ὥφελον] ἔφελον C. 3. δ' οὖν] οὖν om. C.F. qui
mox om. μὲν. ἐν et μὲν om. D. 5. συνδεδεγμένοι D. 6. ἀπέλαυ-
σαν] ἔπαυσαν C.D.E.F.G.I. Mox προρρήσεως D.I.

Idem tamen, si cætera cogitemus, iis partim infractis, partim depravatis, primam illam successionem minime retinuerunt: sed inde statim incipientes, cum initio tum deinceps, diversas in factiones abiere, sive prudentes id fecerint, sive imprudentes, sive alia qualibet impulsu causa. Abfuit
² tamen, opinor, omnis ambitiosa contentio. Equidem Xenocratis causa secus dicere nihil velim, sed tamen Platonis causa dicendum est. Dolet enim profecto mihi, eos omnia molitos non esse, ut plenam sibi atque integram in omnibus cum Platone consensionem defenderent. Et ea quidem Plato dignus erat, qui magno illo Pythagora ut melior non fuerit, non fuit tamen fortasse deterior: quem discipuli quod sequuti omnes ac venerati fuerint, id etiam egere potissimum, ut summo apud omnes in pretio ha-
³ beatur. Hoc ipsum Epicurei, perperam illi quidem, sed tamen cum intel-
ligerent, nulla unquam in re ab Epicuro dissidere visi sunt, sed potius eadem omnino se cum sapiente suo sentire professi, jure propterea id

προσρήσεως εικότως· ὑπῆρξέ τε ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον τοῖς
 μετέπειτα Ἐπικουρείοις μὴ δ' αὐτοῖς εἰπεῖν πω ἐναντίον οὔτε
 ἀλλήλοις οὔτε Ἐπικούρῳ μηδὲν εἰς μηδέν, ὅτου καὶ μνησθῆναι 10
 ἄξιον· ἀλλ' ἔστιν αὐτοῖς παρανόημα μᾶλλον δὲ ἀσέβημα καὶ
 κατέγνωσται τὸ καινοτομηθέν. Καὶ διὰ τοῦτο οὐδεὶς οὐδὲ p. 728
 τολμᾷ, κατὰ πολλὴν δὲ εἰρήνην αὐτοῖς ἡρεμεῖ τὰ δόγματα
 ὑπὸ τῆς ἐν ἀλλήλοις αἰεί ποτε συμφωνίας. Ἔοικέ τε ἡ
 Ἐπικούρου διατριβὴ πολιτεία τινὶ ἀληθεῖ, ἀστασιαστοτάτῃ, 5
 [425] κοινὸν ἓνα νοῦν, μίαν γνώμην ἐχούσῃ· ἀφ' ἧς ἦσαν, καί εἰσι,
 4 καὶ, ὡς ἔοικεν, ἔσονται φιλακόλουθοι. Τὰ δὲ τῶν Στωϊκῶν
 ἐστασίασται, ἀρξάμενα ἀπὸ τῶν ἀρχόντων, καὶ μηδέπω τε-
 λευτῶντα καὶ νῦν. Ἐλέγχουσι δὲ ἀγαπώντως ὑπὸ δυσμε- 10
 νοῦς ἐλέγχου, οἱ μὲν τινες αὐτῶν ἐμμεμενηκότες ἔτι, οἱ δ' ἤδη
 μεταθέμενοι. Εἴξασιν οὖν οἱ πρῶτοι ὀλιγαρχικωτέροις, οἱ b
 δὲ διαστάντες ὑπῆρξαν εἰς τοὺς μετέπειτα πολλῆς μὲν τοῖς
 προτέροις πολλῆς δὲ τῆς ἀλλήλοις ἐπιτιμήσεως αἴτιοι, εἰσέτι
 ἑτέρων ἕτεροι Στωϊκώτεροι· καὶ μᾶλλον ὅσοι πλείον ἐπὶ τὸ 5

d 7. τούτου] τοῦ C.E.F.G.I.

p. 728. καὶ διὰ] καὶ om. C.F.G. qui mox αἰεί π. 2. ἡρεμεῖ] Ma-
 nentē immota Tournier. 8. ἀρξάμενα] ἀρξάμενοι C.F.G. qui mox om.
 καί. 10. ἐλέγχου] ἐλέγχους D. b 2. οἱ δὲ] οἱ δὲ C.G. 4. εἰσ-
 ἐτι] εἰσὶ τὲ F.G. 6. ἐπὶ] περὶ D.F.G.

nominis habuere. Quin etiam, qui longissimo deinceps intervallo conse-
 quuti Epicurei sunt, ii nec abs sese mutuo, nec ab eodem Epicureo tan-
 tillum, quod quidem meminisse attineat, discessere. Imo sceleris apud
 eos, vel potius impietatis ille damnetur, qui novi quippiam invexerit.
 Quare nemo prorsus id audeat. Sed eorum dogmata ob constantem illam
 omnium inter se perpetuamque concordiam, in altissima quadam et tran-
 quillissima pace versantur. Ita hæc Epicuri secta veræ cuidam reipublicæ
 persimilis est, quam ab omni seditione remotissimam, mens quædam una
 communis, unaque sententia moderetur. Quam illi disciplinam et antea
 sequuti sunt multi perlibenter, et sequuntur etiamnum, atque adeo, ut
 4 simillimum veri est, in posterum sequentur. At Stoicos inter factiones
 extitere, quæ ab ipsis eorum commissæ principibus, ad nos usque propa-
 gatæ sunt. Ac sese illi mutuo graviter admodum et acerbè redarguunt,
 dum alii suum adhuc institutum retinent, alii jam ab eo desciverunt. Et
 factiosorum quidem istorum principes, eorum similes sunt, qui paucorum
 imperium acris vehementiusque defendunt, suoque illo divortio in causa
 fuere, quamobrem posterì et majores suos, et sese mutuo intemperantius
 reprehendant; cum aliis adhuc alii Stoicæ disciplinæ tenaciores essent.

NOT-
MH-
NIOT

τεχνικὸν ὥφθησαν μικρολόγοι· αὐτοὶ γὰρ οὗτοι τοὺς ἐτέρους
ὑπερβαλλόμενοι τῇ τῷ πολυπραγμοσύνῃ τοῖς τε σκαριφηθ-
5 μοῖς ἐπετίμων θάττον. Πολὺ μέντοι τούτων πρότερον ταυτὰ 10
ἔπαθον οἱ ἀπὸ Σωκράτους ἀφελκύσαντες διαφόρους τοὺς
λόγους, ἰδίᾳ μὲν Ἀρίστιππος, ἰδίᾳ δὲ Ἀντισθένης, καὶ ἄλλα-
χοῦ ἰδίᾳ οἱ Μεγαρικοὶ τε καὶ Ἐρετρικοὶ, ἢ εἴ τινες ἄλλοι
6 μετὰ τούτων. Αἴτιον δὲ, ὅτι τρεῖς θεοὺς τιθεμένου Σωκρά-
τους καὶ φιλοσοφούντος αὐτοῖς ἐν τοῖς προσήκουσιν ἐκάστῳ 5
ῥυθμοῖς, οἱ διακούσαντες τοῦτο μὲν ἠγνόουν, ᾤοντο δὲ λέγειν
πάντα αὐτὸν εἰκῇ καὶ ἀπὸ τῆς νικώσης αἰεὶ προστυχῶς ἄλλοτε
7 ἄλλης τύχης, ὅπως πνέοι. Ὁ δὲ Πλάτων πυθαγορίσας,
(ἥδη δὲ τὸν Σωκράτην μηδαμόθεν ἢ ἐκεῖθεν διὰ τὰ αὐτὰ 10
ταῦτα εἰπεῖν τε καὶ γνόντα εἰρηκέναι,) ὥδε οὖν καὶ αὐτὸς
συνεδῆσατο τὰ πράγματα, οὔτε εἰωθότως, οὔτε δὲ εἰς τὸ δ
φανερὸν· διαγαγὼν δὲ ἕκαστα ὅπῃ ἐνόμιζεν, ἐπικρυψάμενος
ἐν μέσῳ τοῦ δῆλα εἶναι καὶ μὴ δῆλα, ἀσφαλῶς μὲν ἐγράψατο,
αὐτὸς δὲ αἰτίαν παρέσχε τῆς μετ' αὐτὸν στάσεώς τε ἅμα καὶ 5

b 8. σκαριφ.] σκαρφ. C.D.F.G.I. Toupius monet idem esse σκαριφηθ-
μοῖς et σκαριφισμοῖς, ut τέθμος et θέσμος. 9. πολὺ] πολλοὶ F.G.
11. διαφόρους] διαφόρως C.F.G. c 2. ἢ] οἱ C.F.G. 5. διακού-
σαντες] διακούντες C.F.G. 7. καὶ ἀπὸ] καὶ om. F.G. 8. πυθα-
γορίσας] πυθαγορήσας E. 9. ἥδῃ] ἥδη C.D. 10. τοιαῦτα] ταῦτα
C.D.F.G. διὰ ἧς. del. Viger. in marg. 11. ὥδε οὖν] οὖν om. C.
d. εἰωθότως] εἰωθότος D.I.

Quo in genere molestiores fuere, qui argutius ac subtilius quoddam arti-
ficium aucupari videbantur. Hi enim, ut curiositate cæteros ac vellicandi
5 acumine superabant, sic paratiores erant ad reprehendendum. Quod ipsum
tamen multo ante ipsos, factitatum ab iis est, qui e Socratis disputationibus
contrarias eruerunt pugnantisque rationes: ubi seorsim Aristippus, seor-
sim Antisthenes, alique similiter, ut Megarenses et Eretrii, ac si qui præ-
6 terea cum istis munerandi sunt. Cujus divortii caussa hæc fuit, quod cum
Socrates deos tres poneret, atque apud eos suis cujusque propriis num-
meris philosopharetur, qui eum audiebant, cum illud minus caperent, tum
vero temere, ac pro diverso fortunæ, alius alias superantis afflatu, omnia ab
7 eo dici existimarent. At Plato, ut inhærebat Pythagoræ, sic optime no-
verat Socratem, nec aliunde, quam ex Pythagoreo illo fonte hausta illa
dicere solitum, et prudentem ac scientem ea loquutum fuisse. Quocirca
rem totam ita convolvit ipse quoque, ut nec usitato more, nec perspicue
loqueretur. At digestis pro arbitrio singulis, eaque obscuritate aspersa, ut
partim intelligerentur, partim ignota remanerent, summa cautione scripsit
ille quidem, sed tamen hujus quæ post eum secuta est dissensionis, dogma-

διορκῆς τῶν δογμάτων, οὐ φθόνῳ μὲν, οὐδὲ γε δυσνοίᾳ· ἀλλ' οὐ βούλομαι ἐπὶ ἀνδράσι πρεσβυτέροις εἰπεῖν ῥήματα οὐκ 8 ἐναίσιμα. Τοῦτο δὲ χρὴ μαθόντας ἡμᾶς ἐπενεγκεῖν ἐκείσε μαῖλλον τὴν γνώμην, καὶ ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς προυθέμεθα χωρί-10 ζειν αὐτὸν Ἀριστοτέλους καὶ Ζήνωνος, οὕτω καὶ νῦν τῆς Ἀκαδημίας, ἐὰν ὁ θεὸς ἀντιλάβηται, χωρίζοντες, ἐάσομεν p. 729 αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοῦ νῦν εἶναι Πυθαγόρειον. Ὡς νῦν μανικώτερον ἢ Πένθει τινὶ προσῆκε διελκόμενος πάσχει μὲν κατὰ μέλη, ὅλως δ' ἐξ ὅλου ἑαυτοῦ μετατίθεται τε καὶ ἀντιμετα-5 9 τίθεται οὐδαμῶς. Ὅπως οὖν ἀνὴρ μεσεύων Πυθαγόρου καὶ Σωκράτους, τοῦ μὲν τὸ σεμνὸν ὑπαγαγὼν μέχρι τοῦ φιλανθρώπου, τοῦ δὲ τὸ κομψὸν τοῦτο καὶ παιγνιῆμον ἀναγαγὼν 10 ἀπὸ τῆς εἰρωνείας εἰς ἀξίωμα καὶ ὄγκον, καὶ αὐτὸ τοῦτο κεράσας Σωκράτει Πυθαγόραν, τοῦ μὲν δημοτικώτερος τοῦ b δὲ σεμνότερος ὤφθη.

10 Ἀλλ' οὐ γάρ τι ταῦτα διαιτήσων ἦλθον, μὴ περὶ τούτων οὔσης νῦν μοι τῆς ζητήσεως· ἃ δὲ προυδέδοκτο καὶ 5 εἶμι ἐκείσε, ἣ δὴ φροῦδος ἀναδραμεῖν δοκῶ μοι, μὴ καὶ

d ὁ. τῶν δογ.] τῆς τῶν δογ. F.G. φθονῶ μὲν] φθονῶμεν C.
8. ἐναίσιμα] ἀναίσιμα D. 9. χρὴ om. C.F.G. Mox ἐπενεγκεῖν G.
p. 729. 4. πάσχειν I. 6. ὥς οὖν] ὅπως οὖν C.D.E.F.G.I. 7. με-
σεύων] μεσεύων D. 10. ἀναγαγὼν] ἀγαγὼν D. b. Πυθαγόρας
D.E.I. 2. γάρ τι] γάρ τοι C.F.G. 4. ζητήσεως] αἰτή-
σεως D. προυδέδοκτο] προσδέδεκτο C. προυδέδεκτο F.G. 5. ἣ δὴ]
εἰ δὴ C.F.G. 6. μὴ καὶ που] μηκέτι D.

tumque suorum diversas in partes sensusque divortii caussam præbuit; non invidia certe quidem aut malevolentia. Enimvero nihil de antiquiori-
8 bus illis, quod minus læti ominis sit, dicere statui. At nos hoc semel cognito sententiam eo potius nostram conferre oportebit; atque ut nobis ab initio propositum fuit, eum ab Aristotele ac Zenone sejungere, sic eundem ab ipsa quoque Academia, si consilium deus probabit, segregantes, per sese Pythagoreum esse patiemur. Quippe majori nunc certe furoris æstu, quam si Pentheus quidam esset, hinc indeque distractus, suis in membris patitur ille quidem, at nunquam ita sibi totus aufertur ipsi, ut alius omnino
9 videatur. Sed potius, quasi Pythagoram inter Socratemque medius, dum illius gravitatem ad humanitatem inclinaret et flectit, hujus urbanitatem et sales a risu ac dissimulatione ad dignitatem aliquam severitatemque traducit, adeoque cum Socrate jungit miscetque Pythagoram, comitate alterum, alterum gravitate vincit.

10 At enimvero nequaquam id agimus hoc tempore, alia nobis præ ma-

NOT-
MH-
NIOT

11 που ἀποκρουσθῶμεν τῆς ὁδοῦ τῆς φερούσης. Πολέμω-
νος δὲ ἐγένοντο γνώριμοι Ἀρκεσίλαος καὶ Ζήνων· πάλιν
γὰρ αὐτῶν μνησθῆσθαι ἐπὶ τέλει. Ζήνονα μὲν οὖν μέμνη- 10
μαι εἰπὼν Ξενοκράτει εἶτα δὲ Πολέμωνι φοιτῆσαι, αὐτὸς
δὲ παρὰ Κράτητι κυνίσαι· νυνὶ δὲ αὐτῷ λελογίσθω, ὅτι c
καὶ Στίλπωνός τε μετέσχε καὶ τῶν λόγων τῶν Ἡρακλει-
12 τείων. Ἐπεὶ γὰρ συμφοιτῶντες παρὰ Πολέμωνι ἐφιλοτι-
μήθησαν ἀλλήλοις, συμπαρέλαβον εἰς τὴν πρὸς ἀλλήλους 5
μάχην ὁ μὲν Ἡρακλείτου καὶ Στίλπωνα ἅμα καὶ Κράτητα,
ὧν ὑπὸ μὲν Στίλπωνος ἐγένετο μαχητῆς, ὑπὸ δὲ Ἡρακλείτου
αὐστηρὸς, κυνικὸς δὲ ὑπὸ Κράτητος· ὁ δ' Ἀρκεσίλαος Θεό-
φραστον ἴσχει καὶ Κράντορα τὸν Πλατωνικὸν καὶ Διόδωρον 10
εἶτα Πύρρωνα, ὧν ὑπὸ μὲν Κράντορος πιθανουργικὸς, ὑπὸ
Διοδώρου δὲ σοφιστῆς, ὑπὸ δὲ Πύρρωνος ἐγένετο παντοδα- d
13 πὸς καὶ ἴτης καὶ οὐδέν. Ὁ καὶ ἐλέγετο περὶ αὐτοῦ ἀδόμενόν
[426] τι ἔπος παράγων καὶ ὑβριστικόν,

Πρόσθε Πλάτων, ὅπιθεν Πύρρων, μέσσος Διόδωρος.

5

Τίμων δὲ καὶ ὑπὸ Μενεδήμου τὸ ἐριστικόν φησι λαβόντα
ἐξαρτυθῆναι, εἶπερ γε δὴ φησι περὶ αὐτοῦ,

b 9. πάλιν] πάλιν C.F.G. c γενολογείσθω D. 6. ἅμα καὶ
om. D. d 5. ὅπιθεν] ὅπιθεν δὲ C.D.E.I. ὅπισθεν δὲ F.G.

nibus quaestio est. Revocamus ergo nos ad locum pensumque nos-
trum, atque ut a recto cursu ne longius aberremus, ex eo quod alio
11 nos abripuit diverticulo, redimus in viam. Discipulos habuit Polemo
Arcesilam atque Zenonem: (rursus enim tandem eorum meminero.)
Quippe dicere me jam memini, Zenonem Xenocratis primum, deinde
Polemonis auditorem fuisse, tum a Cratete Cynicam hausisse discipli-
nam. Nunc de eodem praeterea sic habeto, illum et Stilponem et Hera-
12 clitum etiam audivisse. Cum enim Polemoni operam ambo darent, quod
mutua quadam aemulatione ferrentur, pugnae socios et adiutores opta-
verunt, Heraclitum, Stilponem, et Cratetem, Zeno, qui Stilponis consuetu-
dine pugnavit; Heracliti, austerus; Cratetis, Cynicus evasit: Arcesilas
vero Theophrastum, Crantorem Platonicum, Diodorum, ac deinde Pyr-
rhonem: et a Crantore quidem ad persuadendum callidus, a Diodoro
autem sophista, denique a Pyrrhione cum omnem in partem versatilis ac
13 temerarius, tum etiam nullus esse didicit. In quem propterea cani solitum
aiunt hunc versiculum ex alio quodam contumeliae causa expressum,

Fronte Plato, pedibus Pyrrho, medio Diodorus.

Quem etiam a Timone scriptum est, a Menedemo acrimonia quadam in-
structum et armatum fuisse. Sic enim ille de Arcesila,

Τῇ μὲν ἔχων Μενεδήμου ὑπὸ στέρνοισι μόλυβδον
θεύσεται, ἢ Πύρρωνα τὸ πᾶν κρέας, ἢ Διόδωρον.

10 ΝΟΥ-
ΜΗ-
ΝΙΟΤ

14 Ταῖς οὖν Διοδώρου, διαλεκτικοῦ ὄντος, λεπτολογίαις τοὺς p. 730
λογισμοὺς τοὺς Πύρρωνος καὶ τὸ σκεπτικὸν καταπλέξας διε-
κόσμησε λόγου δεινότητι τῇ Πλάτωνος φλήναφόν τινα κατε-
στωμυλμένον, καὶ ἔλεγε, καὶ ἀντέλεγε, καὶ μετεκυλινδεῖτο 5
κάκειθεν κἀντεῦθεν, ἐκατέρωθεν, ὁπόθεν τύχοι, παλινάγρετος,
καὶ δύσκριτος, καὶ παλίμβολός τε ἅμα, καὶ παρακεκινδυνευμέ-
νος, οὐδὲν τε εἰδώς, ὡς αὐτὸς ἔφη, γενναῖος ὢν· εἰτά πως 10
ἐξέβαινεν ὅμοιος τοῖς εἰδόσιν, ὑπὸ σκιαγραφίας τῶν λόγων
παντοδαπὸς πεφαντασμένος.

6 Τοῦ τε Ὀμηρικοῦ Τυδείδου ὁποτέροις μετεῖη ἀγνοουμένου, b
οὔτε εἰ Τρωσὶν ὁμιλέοι οὔτε εἰ καὶ Ἀχαιοῖς, οὐδὲν ἦττον
Ἀρκεσίλαος ἡγνοεῖτο. Τὸ γὰρ ἓνα τε λόγον καὶ ταυτόν c
ποτ' εἰπεῖν οὐκ ἐνῆν ἐν αὐτῷ, οὐδέ γε ἡξίου ἀνδρὸς εἶναί πω
τὸ τοιοῦτο δεξιῷ οὐδαμῶς. Ὡνομάζετο οὖν

Δεινὸς σοφιστῆς, τῶν ἀγυμνάστων σφαγεύς.

d 11. μόλυβδον] μόλιβδον C.F.G. 12. πάγκρεας] πᾶν κρέας C.D.I.
Vide de h. l. Menag. ad Diog. Laërt. IV. 33.

p. 730. 4. τῇ Πλ.] τοῦ Πλ. D.F. τοῦ ἡ Πλ. G. 5. καὶ ἔλεγε om. C.
qui infra ἐκατέροθεν. Post ἀντέλεγε D. ni fallor om. καί. 7. τύχοι]

τύχη C.G. 9. οὐδὲν τε] οὐδὲν τι C.F.G. Mox ἔπειτα pro εἰτα C.

11. σκιογραφίας F.G. b 4. ὁποτέροις] ὁπότερος C.F.G. 6. ἀχαι-
οῖς] ἀχ. ἡξίου C. 7. τὸ γὰρ] γὰρ om. B. c 2. ἡξίου] ἡγίου F.

εἶναί πω] πω om. B. 3. οὖν] δὲ D. δεινός—σφαγεύς] vs. iambi-
cus. TOUR.

Ille ruens, medio Menedemi in pectore plumbum,
Pyrrhonisve altas glandes feret, aut Diodorum.

14 Itaque spinosis Diodori hominis dialectici argutiis, ancipites illas ac dubias
Pyrrhonis cogitationes intricans, nugaci et ineptæ loquacitati aliquod
tamen ex vi et facultate Platonica ornamentum quærebat: homo ejusmodi,
affirmans simul idem, idemque negans, hinc, illinc, utrinque, vel undique
potius subito se temereque versans ac revocans, incerti ambiguique sensus,
veterator, præceps, atque ut ipsemet, adeo ingenuus est, confitetur, nihil
omnino sciens: postmodum tamen nescio quo pacto scientibus similis: sic
umbratili quadam orationis specie omnis homo subinde apparuit.

6 Nihilo minus, inquit, ignotus erat Arcesilas, quam ambiguum esset,
utros inter Homericus ille Diomedes versaretur, Trojanos, an Achivos. Is
enim nec idem unquam ut diceret impetrare abs sese poterat, nec id
omnino solertis ingenii putabat esse. Ergo sophista dicebatur acer ac

NOT-
MH-
NIOT

2^α Ὡσπερ γὰρ αἱ ἔμπουσαι, ἐν τοῖς φαντάσμασι τοῖς τῶν λόγων 5
ὑπὸ παρασκευῆς τε καὶ μελέτης ἐφάρματτεν, ἐγοήτευεν, οὐδὲν
εἶχεν εἰδέναι οὔτε αὐτὸς οὔτε τοὺς ἄλλους ἑάν' ἐδειμάτου δὲ
καὶ κατεθορύβει, καὶ σοφισμάτων γε καὶ λόγων κλοπῆς φε- 10
ρόμενος τὰ πρῶτα κατέχαιρε τῷ ὀνείδει, καὶ ἡβρύνετο θαυμα-
στῶς, ὅτι μήτε τί αἰσχροὺς ἢ καλόν, μήτε ἀγαθὸν μήτε αὖ
κακὸν ἐστὶ τί ἥδει, ἀλλ' ὁπότερον εἰς τὰς ψυχὰς πέσοι τοῦτο d
εἰπὼν, αὐθις μεταβαλὼν ἀνέτρεπεν αὖν πλεοναχῶς, ἢ δι' ὅσων
3 κατεσκευάκει. Ἦν οὖν ὕδραν τέμνων ἑαυτὸν καὶ τεμνόμενος
ὑφ' ἑαυτοῦ, ἀμφοτέρω ἀλλήλων δυσκρίτως, καὶ τοῦ δέοντος 5
ἀσκέπτως, πλὴν τοῖς ἀκούουσιν ἤρεσεν, ὁμοῦ τῇ ἀκροάσει
εὐπρόσωπον ὄντα θεωμένοις· ἦν οὖν ἀκούμενος καὶ βλεπό-
μενος ἡδιστος, ἐπεὶ τε προσειθίσθησαν ἀποδέχεσθαι αὐτοῦ
τοὺς λόγους ἰόντας ἀπὸ καλοῦ προσώπου τε καὶ στόματος 10
4 οὐκ ἄνευ τῆς ἐν τοῖς ὅμμασι φιλοφροσύνης. Δεῖ δὲ ταῦτα
ἀκοῦσαι μὴ ἀπλῶς, ἀλλ' ἔσχεν ὧδε ἐξ ἀρχῆς. Συμβαλὼν γὰρ p. 73

c 5. φάσμασι] φαντάσμασι B.F.I. 6. ἐφῆρμωττεν] ἐφάρματτεν B.
C.D. quomodo conjecit Wyttienbach ad Plutarch. p. 16 e. ἐφάρμωττεν G.
Supra C.I. ὑπὸ μελέτης. 7. εἶχεν οὐδένα D. 9. σοφισμάτων—
λόγων] λόγων—σοφισμ. B. 11. ἡμβρύνετο] ἡβρύνετο F.G. 12. μήτε]
μήτε οὖν B. qui mox ἢ pro μήτε αὖ. 13. ἀλλ' ὁπότερον—ἐλεγεῖν
om. B. d 2. ἀνέτρεπεν] ἐπέτρεπεν C.G. ἐπέτρεπεν F. 6. ἤρκεσεν]
Leg. ἤρεσεν, ut p. 745 c. Τουρ. Dedi ἤρεσεν cum F. 8. ἐπεὶ τοι]
ἐπεὶ τε D.F.G.I.

2 vehementer, quique minus hac in arte versatos jugularet. Nam quemad-
modum empusæ illæ solent, in disputationum suarum præstigiis, studio
dataque opera componebat dabatque sese, ludificabatur, nihil nec sciebat
ipse, nec scire alios patiebatur: terrorem omnibus ac perturbationem inji-
ciebat: argutiarumque sibi ac veterariæ dictionis primas ante defendebat,
hoc ut probro jucundissime frueretur, eoque se nomine mirum in modum
circumspiceret, quod quid turpe quidve honestum, quid bonum quidve
malum esset, ignoraret: sed potius, ubi quod primum in mentem venerat
effutisset, tum repente mutatus, id ipsum pluribus quam ante stabilierat,
3 everteret. Se ipsum igitur ille quasi hydram secabat, et secabatur a se
ipso, dum sic in utramque partem loqueretur, ut nec quid sibi vellet intel-
ligerent, nec ullam ipse decori rationem haberet. Tenebat ille tamen
auditores, dum in loquente summam oris dignitatem videbant. Fuit enim
auditu simul aspectuque jucundissimus, adeoque libentissime hominis ora-
tionem excipiebant, præstanti ex vultu et ore manantem, nec absque nativa
4 quadam suavitate oculorum. Quam ille speciem non subito præ se tulit,
sed a primis statim annis induerat. Cum Theophrasto enim a pueritia

ἐν παισὶ Θεοφράστῃ, ἀνδρὶ πρᾶφ καὶ οὐκ ἀφνεὶ τὰ ἐρωτικά,
διὰ τὸ καλὸς εἶναι, ἔτι ὡν ὠραίος, τυχὼν ἐραστοῦ Κράντορος
τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ, προσεχώρησε μὲν τούτῳ, οἷα δὲ τὴν φύσιν 5
οὐκ ἀφνὴς, τρεχούσῃ χρησάμενος αὐτῇ, ῥαδίᾳ, θερμουργὸς
ὑπὸ φιλονεικίας, μετασχὼν μὲν Διοδώρου εἰς τὰ πεπανουρ-
γημένα πιθάνια ταῦτα τὰ κομψὰ, ὠμιληκὸς δὲ Πύρρωνι
(ὁ δὲ Πύρρων ἐκ Δημοκρίτου ὥρμητο ὀπόθεν γέ ποθεν) 10
οὗτος μὲν δὴ ἔνθεν καταρτυθεὶς, πλὴν τῆς προσρήσεως, ἐνέ- b
5 μινε Πύρρωνι, ὡς τῇ πάντων ἀναιρέσει. Μνασέας γοῦν καὶ
Φιλόμηλος καὶ Τίμων οἱ σκεπτικοὶ σκεπτικὸν αὐτὸν προσ-
ονομάζουσιν, ὥσπερ καὶ αὐτοὶ ἦσαν, ἀναιροῦντα καὶ αὐτὸν τὸ 5
6 ἀληθές, καὶ τὸ ψεῦδος, καὶ τὸ πιθανόν. Λεχθεὶς οὖν ἀνάττια
τῶν Πυρρωνείων Πυρρώνειος, αἰδοὶ τοῦ ἐραστοῦ ὑπέμινε
λέγεσθαι Ἀκαδημαϊκὸς ἔτι. Ἦν μὲν τοίνυν Πυρρώνειος,
πλὴν τοῦ ὀνόματος· Ἀκαδημαϊκὸς δ' οὐκ ἦν, πλὴν τοῦ λέγε- 10
σθαι. Οὐ γὰρ πείθομαι, τοῦ Κνιδίου Διοκλέους φάσκοντος
[427] ἐν ταῖς ἐπιγραφομέναις Διατριβαῖς Ἀρκεσίλαον φόβῳ τῶν
Θεοδωρείων τε καὶ Βίωνος τοῦ σοφιστοῦ ἐπεισιόντων τοῖς c

p. 731. 2. ἀφνεὶ] εὐφνεὶ C.F.G. 3. ἐραστῆς F. 5. δὲ τὴν] δὴ
τὴν D. 6. θερμουργῶ] θερμουργῶς C.E.F.G.I. θερμουργὸς D. 8. τὰ
πανουργ. G. 10. ὁμοθέν γε F. 11. ἔνθεν] ἔνθα D. b. προσ-
ρήσεως] προρρήσεως D.I. 3. σκεπτικοὶ] ἐπισκεπτικοὶ C.F.G. 6. ἀνα-
ττια τῶν Πυρρωνείων] Ἄν ἂν ἔτι ἀπὸ (vel ὑπὸ) τῶν Πυρρωνείων? c. τε
καὶ βίωνος] καὶ δίωνος C.F.G.

versatus, homine comi, nec a rebus amatoris alieno, eleganti forma, et
commoda adhuc ætate cum esset, Crantorem Academicum amatorem
nactus, ejus consuetudine usus est ille quidem: cæterum ut erat a natura
non ineptus, ea per sese ultro jam currente, facili, et contentionis æstu in-
citata usus, abs Diodoro quidem veteratorum illud, idemque plausibile ac
venustum didicit orationis genus; maxime tamen Pyrrhoni (hunc utcumque
Democritus inchoarat) operam dedit: atque hac instructus conformatusque
disciplina, in Pyrrhone, si appellationem excipias, tanquam in omnium
5 eversione acquievit. Mnaseas quidem, Philomelus, et Timo sceptici phi-
losophi, scepticum illum vocant sui persimilem, qui perinde ut ipsi veri-
6 tatem, mendacium, ac verisimilitudinem omnem tolleret. Ergo quem
Pyrrhonicum Pyrrhoni jure dixissent, is pro sua in amatorem obser-
vantia, Academicum se vocari adhuc passus est. Ita qui Pyrrhonicus,
excepto nomine, totus erat, idem Academici præter nomen habebat nihil.
Neque enim Gnidium illum Dioclem audio, qui in suis, ut eas inscripsit,
Diatribis, Arcesilam docet, Theodorum ac Bionis sophistæ metu, qui

NOT-
MH-
NIOT

φιλοσοφούσι καὶ οὐδὲν ὀκνούντων ἀπὸ παντὸς ἐλέγχειν, αὐτὸν
ἐξευλαβηθέντα, ἵνα μὴ πράγματα ἔχη, μηδὲν μὲν δόγμα ὑπεί- 5
πείν φαινόμενον, ὥσπερ δὲ τὸ μέλαν τῆς σηπίας προβαλέ-
σθαι πρὸ ἑαυτοῦ τὴν ἐποχὴν. Τοῦτ' οὖν ἐγὼ οὐ πείθομαι.
7 Οἱ δ' οὖν ἔνθεν ἀφορμηθέντες, ὃ τε Ἀρκεσίλαος καὶ Ζήνων,
ὑπὸ τῶν τοιούτων ἀρωγῶν, ἀμφοτέροις συμπολεμούντων λό- 10
γων, τῆς μὲν ἀρχῆς ὅθεν ἐκ Πολέμωνος ὠρμήθησαν ἐπιλαν-
θάνονται, διαστάντες δέ γε καὶ σφέας αὐτοὺς ἀρτύναντες, d

Σὺν δ' ἔβαλον ῥινοῦς, σὺν δ' ἔγχεα, καὶ μέν' ἀνδρῶν

χαλκεοθωρήκων· ἀτὰρ ἀσπίδες ὀμφαλόεσσαι

ἔπληντ' ἀλλήλησι, πολὺς δ' ὀρυμαγδὸς ὀρώρει.

ἀσπίς ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυιν, ἀνέρα δ' ἀνὴρ

..... ἐδνοπάλιζεν.

*Εὐθα δ' ἄμ' οἰμωγὴ τε καὶ εὐχολὴ πέλεν ἀνδρῶν

ὀλλύντων τε καὶ ὀλλυμένων,

8 τῶν Στωϊκῶν· οἱ Ἀκαδημαῖκοι γὰρ οὐκ ἐβάλλοντο ὑπ' αὐτῶν,
ἀγνοοῦμενοι ἢ ἦσαν ἀλῶναι δυνατώτεροι. Ἠλίσκοντο δὲ, τῆς 5

c 2. ἀπὸ] ὑπὸ F. 3. ἐξευλαβ.] ἐξεβλαβ. C.F.G. 4. μηδὲν γε]
μηδὲν μὲν C.D.F.G.I. ὑπειπείν] ἐπειπείν C.F.G. 5. γὰρ] δὲ C.
F.G. Mox τῆς σιπίας C.G. non τὰς σηπ. 6. προβάλλεσθαι D.F.G.
9. τῶν τοι.] τῶν om. C.F.G.I. ὑπὸ τῶν om. D. 10. τῆς μὲν ἀρχῆς]
τὴν μὲν ἀρχὴν C.F.G. 12. δέ γε] γε om. F.G. d 2. καὶ μέν' om. D.
4. χαλκεοθωρήκων ἀτὰρ] χαλκεοθωράκων. αὐτὰρ C.F.G. 8. ἀσπίς ἄρ'
ἐπ' ἀσπίδι ... ἔρειδεν D. ult. ἐδνοπάλ.] ἐδειοπ. C.F. qui mox πέλλεν.
Exeidisse videntur nonnulla. II. δ'. 471. οἱ δέ, λύκοι ὥς, Ἀλλήλοις ἐπόρ-
ουσαν, ἀνὴρ δ' ἀνδρ' ἐδνοπάλιζεν.

p. 732. ἔνθα μ' οἰμω. D. 2. καὶ] τε καὶ C.F.G.

philosophis infesti, nullam non eos coarguendi occasionem arripere, ita
sibi, ne quid ab iis molestiae pateretur, cavisse, ut nec certi quicquam sta-
tueret; nam ut sepias effuso atramento, sic illum sese objecta hac assen-
sionis retentione tegere ac tueri. Verum hoc, ut dixi, minus credo.
7 Cæterum ambo illi Arcesilas et Zeno hinc semel exorti, et suorum quisque
sociorum disputationibus tanquam armis opibusque freti, adeoque Pole-
monis scholam obliti sunt pugnae suae tyrocinium fuisse,

Scutaque jam scutis, hastasque et robora ferrea
Committunt acies, clypeisque sonantibus icti
Densantur clypei: vastus fragor undique surgit.
Vmbonem umbo premit, galeam galea, atque virum vir.
Hic vero crebri gemitus ac vota sequuntur,
Dum perimunt, pereuntque simul.

8 Stoicos intellige; Academicos enim illi non petebant, quod qua parte capi
facilius vinci possent, ignorarent. Atqui tum demum vincerentur, si

βάσεως αὐτοῖς σεισθείσης, εἰ μήτε ἀρχὴν ἔχοιεν, μήτε μάχε-
σθαι ἀφορμὴν. Ἡ μὲν δὴ ἀρχὴ ἦν τὸ μὴ Πλατωνικὰ λέ-
γοντας αὐτοὺς ἐλέγξει· τὸ δὲ μὴ δ' ἔχειν τινὰ ἀφορμὴν, ἣν 10
εἶπον μόνον ἔν τι μετέστρεψαν ἀπὸ τοῦ ὅρου τοῦ περὶ τῆς
9 καταληπτικῆς φαντασίας ἀφελόντες. Ὅπερ νῦν μὲν οὐκ ἔστι
μηνύειν μοι ἐν καιρῷ, μνησθήσομαι δ' αὐτοῦ αὖθις ἐπ' αὐτὸ κατὰ ἡ
τοῦτο μάλιστα γενέσθαι μέλλω. Διαστάντες δ' οὖν εἰς τὸ
φανερὸν, ἔβαλλον ἀλλήλους οὐχ οἱ δύο, ἀλλ' ὁ Ἀρκεσίλαος
τὸν Ζήνωνα. Ὁ γὰρ Ζήνων εἶχε δὴ τι τῇ μάχῃ σεμνὸν καὶ 5
βαρὺ, καὶ Κηφισοδώρου τοῦ ῥήτορος οὐκ ἄμεινον· ὅς δὴ ὁ
Κηφισόδωρος, ἐπειδὴ ὑπ' Ἀριστοτέλους βαλλόμενον ἑαυτῷ
τὸν διδάσκαλον Ἰσοκράτην ἑώρα, αὐτοῦ μὲν Ἀριστοτέλους
ἦν ἀμαθὴς καὶ ἄπειρος, ὑπὸ δὲ τοῦ καθορᾶν ἐνδοξα τὰ Πλά- 10
τωνος ὑπάρχοντα, οἰηθεὶς κατὰ Πλάτωνα τὸν Ἀριστοτέλην
φιλοσοφεῖν, ἐπολέμει μὲν Ἀριστοτέλει, ἔβαλλε δὲ Πλά- c
τωνα, καὶ κατηγορεῖ ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἰδεῶν, τελευτῶν εἰς
τὰ ἄλλα, ἃ οὐδ' αὐτὸς ᾔδει, ἀλλὰ τὰ νομιζόμενα ἀμφ' αὐτῶν

a 9. τὸ δὲ μὴ δ'] ἀλλὰ μετασχὼν τὸ μὴ B. τὸ δὲ μηδὲν D. 10. εἶπον]
εἴπερ B. Μοχ μετέτρεψαν D. 11. καταληπτικῆς] καταληπτικῆς D.
13. μοι] με C. μὴ F.G. Μοχ αὖθις om. B. b 2. ἔβαλλον] ἔβαλον
C.G. 4. δὴ τι] δὴ om. B. 5. κοφισιδώρου et mox κοφισιδώρος I.
et infra Ἰσοκράτη I. 6. ὅς δὴ] ὃν δὴ C. 9. ἀριστοτέλους] ἀρι-
στο C. 11. ὧηθεὶς] οἰηθεὶς C. 12. ἐπολέμει μὲν Ἀριστοτέλει]
ἐμάχετο μὲν Ἀριστοτέλῃς B. c. ἔβαλλε] ἔβαλε F.G. καὶ κατηγο-
ρει om. B. 3. αὐτὸς] αὐτὰ B. ἀλλὰ τὰ] ἀλλὰ τὰ μὲν C.F.G.
Hinc usque ad ὑπονοῶν om. B. 4. αὐτῶν] αὐτὸν C.

suum illis excuteretur fundamentum, hoc est, si neque principium suum
retinerent, nec pugnandi ansam vel occasionem haberent. Ac principium
quidem illud convelli poterat, si quis eos adversus Platonis mentem philo-
sophari ostenderet: pugnandi vero ansa tum iis reliqua nulla foret, si vel
unum aliquid decreto illi suo detraheretur, quod de phantasie comprehen-
9 sione pronuntiant. Verum hujus aperiendæ rei tempus non est; alius erit
de ea dicendi locus, in quo mihi diligentius versandum esse decrevi.
Palam igitur ambo dissident illi quidem, sed tamen Arcesilas unus Zeno-
nem petit. Habet enim Zenonis pugna speciosum quiddam et grave, nec
multum sane Cephisodori rhetoris dimicationi præstat. Hic enim cum
Isocratem præceptorem suum ab Aristotele vexari animadverteret, in Ari-
stotelica doctrina plane hospes ac peregrinus quod esset, idemque magnam
esse Platonice famam ac celebritatem videret, Aristotelem cum Platone
sentire ratus, bellum gerebat cum Aristotele, Platonem ipsum feriebat,
reprehensionemque suam ab ideis arcessit, ad alia denique perducebat,
quæ nihilo caperet ipse magis, sed tantum quæ reapse de illis statuebantur,

ΝΟΥ-
ΜΗ-
ΝΙΟΥ

10 ἢ λέγεται ὑπονοῶν. Πλὴν οὗτος μὲν ὁ Κηφισόδωρος, ᾧ⁵
ἐπολέμει μὴ μαχόμενος, ἐμάχετο ᾧ μὴ πολεμεῖν ἐβούλετο.
Ὁ μέντοι Ζήνων καὶ αὐτὸς, ἐπειδὴ τοῦ Ἀρκεσιλάου μεθίετο,
εἰ μὲν μηδὲ Πλάτωνα ἐπολέμει, ἐφιλοσόφει δὴπου ἐμοὶ κριτῇ¹⁰
πλείστου ἀξίως, ἔνεκά γε τῆς εἰρήνης ταύτης. Εἰ δ' οὐκ
ἀγνοῶν μὲν ἴσως τὰ Ἀρκεσιλάου, τὰ μέντοι Πλάτωνος
ἀγνοῶν, ὡς ἐξ ᾧν αὐτῷ ἀντέγραψεν ἐλέγχεται, ὅτι ἐποίησεν^d
ἐναντία καὐτὸς, μήτε ὃν ἤδει πλήττων, ὃν τε οὐκ ἐχρὴν ἀτι-
μώτατα καὶ αἰσχιστα περιυβρικῶς, καὶ ταῦτα πολὺ κάκιον
11 ἢ προσήκει κυνί. Πλὴν διέδειξε γε[μὴν] μεγαλοφροσύνη⁵
ἀποσχόμενος τοῦ Ἀρκεσιλάου. Ἦτοι γὰρ ἀγνοία τῶν
ἐκείνου, ἢ δέει τῶν Στωϊκῶν,

πολέμοιο μέγα στόμα πευκεδανοῖο

ἀπετρέψατο ἄλλη εἰς Πλάτωνα. Ἀλλὰ καὶ περὶ μὲν τῶν
Ζήνωνι εἰς Πλάτωνα κακῶς τε καὶ αἰδημόνως οὐδαμῶς νεωτε-¹⁰
ρισθέντων εἰρήσεται μοι αὐθὶς ποτε, εἰς φιλοσοφίας σχολὴν p. 733
ἀγάγω. Μὴ ποτε μέντοι ἀγάγοιμι σχολὴν [ποτε] τοσαύ-

d 4. ὑπονοῶν] ὑπονοῶν F.G. 9. ἐμοὶ κριτῇ πλείστου om. B. item
ἐνεκα—εἰ δ'. 10. εἰρημένης] εἰρήνης C.F.G.I. οὐκ ἀγνοῶν] οὐδ' ἄ. B.
ἀγνοῶ C.F.G. 12. ὡς ἐξ et αὐτῷ om. B. ἀνέγραψεν] ἀντέγραψεν B.C.
D.F.G. d. ὅτι ἐποίησεν] ποιήσας B. qui om. κὰν αὐτός. 2. ἤδει]
ἦδη D. ἀτιμώτατα] ἀτίμως B. qui om. καὶ αἰσχιστα et mox om. καὶ
ταῦτα—Πλάτωνα. 4. προσήκει] προσῆκε C.F.G. διέδειξε] δ'
ἔδειξε C.F.G. qui mox om. μὴν. 8. ἀπετρέψατο] ἀπεστρέψατο D.F.G.
Mox τὸν Πλάτ. D. 9. καὶ περὶ μὲν] τε μὲν C. 10. αἰδήμως D.
p. 733. ἀγάγω] ἄγω B. ποτε om. B.D. Mox τούτων—usque ad
fin. cap. om. B.

10 ex verbis ac vocibus aestimaret. Cæterum ommissa cum eo pugna quem
bello appetierat, pugnabat cum eo cui bellum inferre nolebat. Zenonem
quod attinet, is ubi similiter Arcesilam reliquerat, si ne Platoni quidem ipsi
bellum intulisset, egregie meo iudicio philosophatus esset, pacis hujus
caussa certe quidem. Sin autem, nec ea fortassis ignorans quæ docebat
Arcesilas, et Platonice contra doctrinæ rudis, ut ex iis quæ Platoni ad-
scribit, facileprehenditur, hoc belli genus suscepit, secus profecto quam
par erat fecit ipse quoque, dum nec hominem sibi notum vulneravit, et
quem minime decuerat, eum indignissime ac turpissime, adeoque longe
11 fœdius quam vel cani conveniret, contumeliis violavit. Cæterum magni-
tudine quadam animi abstinere se ab Arcesila declaravit. Nam seu quod
hominis sensum ignoraret, seu quod Stoicos vereretur, *Trucis ora ingentia*
belli, alio, hoc est in Platonem, vertit. Sed enim de iis quæ perperam ac
sine ullo verecundiæ sensu Platonem Zeno molitus est tum agam uberius,
cum a philosophia vacavero: quanquam absit omnino, tantum unquam ab

12 *την, τούτου οὖν ἔνεκεν, εἰ μὴ ὑπὸ παιδιᾶς. Τὸν δ' οὖν*
Ζήνωνα ὁ Ἀρκεσίλαος ἀντίτεχνον καὶ ἀξιόνικον ὑπάρχοντα 5
θεωρῶν τοὺς παρ' ἐκείνου ἀποφερομένους λόγους καθήρει, καὶ
13 *οὐδὲν ὥκνει. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἄλλων ἃ ἐμεμάχητο ἐκείνῳ*
οὗτ' ἴσως εἰπεῖν ἔχω, εἴτε καὶ εἶχον, οὐδὲν ἔδει νῦν αὐτῶν
[428] *μνησθῆναι· τὸ δὲ δόγμα τοῦτο αὐτοῦ πρώτου εὐρομένου,* 10
καὐτὸ καὶ τὸ ὄνομα βλέπων εὐδοκίμουν ἐν ταῖς Ἀθήναις, τὴν
καταληπτικὴν φαντασίαν, πάσῃ μηχανῇ ἐχρήτο ἐπ' αὐτήν. b
Ὁ δ' ἐν τῷ ἀσθενεστέρῳ ὦν, ἡσυχίαν ἄγων, οὐ δυνάμενος
ἀδικεῖσθαι, Ἀρκεσίλαῳ μὲν ἀφίετο, πολλὰ ἂν εἰπεῖν ἔχων, 5
ἀλλ' οὐκ ἤθελε, τάχα δὲ μᾶλλον ἄλλως, πρὸς δὲ τὸν οὐκέτι
ἐν ζῶσιν ὄντα Πλάτωνα ἐσκιαμάχει, καὶ τὴν ἀπὸ ἀμάξης
πομπείαν πᾶσαν κατεθορύβει, λέγων ὡς οὗτ' ἂν τοῦ Πλά-
τωνος ἀμυνομένου, ὑπερδικεῖν τε αὐτοῦ ἄλλῳ οὐδενὶ μέλον· 10
εἴτε μελήσειεν Ἀρκεσίλαῳ, αὐτὸς γε κερδανεῖν ᾗτο ἀπο-
τρεψάμενος ἀφ' ἑαυτοῦ τὸν Ἀρκεσίλαον. Τοῦτο δὲ ἤδη καὶ c
Ἀγαθοκλέα τὸν Συρακούσιον ποιήσαντα τὸ σόφισμα ἐπὶ

a 2. *τούτων*] *τούτου* D.F.G.I. 3. *γούν*] *οὖν* C.E.F.G.I. εἰ μὴ]
εἰκῇ C.F.G. 4. *Ζήνωνος* F. 7. *περὶ μὲν οὖν*] *καὶ περὶ* C.F.G
οὖν om. I. 9. *αὐτῶν* om. C. 11. *καὐτὸ καὶ τὸ ὄνομα* F.G.I.
καὶ om. edd. b 3. *ἡσυχίαν*] *καὶ ἡ* C.F.G. 4. *Ἀρκεσίλαῳ*] *Ἀρκεσίλαου*
Wyttenbach. ad Plutarch. p. 190 a. qui h. l. ibidem interpretatus est.
7. *ἐσκιαμ.*] *ἐσκοιμ.* C.F.G.I. *ἐσκοιμ.* D. 9. *ἀμυνομένου*] *ἀμυναμένου*
C.F.G.I. 10. *μέλλον* D. c 2. *Συρακούσιον* I. Supra posui ἤδη
pro ἥδε cum interprete.

ea vacem, hoc ut argumenti genus aliter quam joco tractandum suscipiam.
12 Nunc ut redeam ad Arcesilam, is Zenonem et artis contrariæ professorem,
et sua dignum victoria cum videret, hominis disputationes convellebat, sui
13 plane securus. Ac cætera quidem omnia, de quibus cum eo contendebat,
nec fortasse possim, nec ut possim, nunc certe complecti oporteat. At de-
cretum illud, cujus ipse princeps auctor erat, quodque celebri tum nomine
Athenis jactari videbat, illam inquam comprehendendi vim, quam phan-
tasie tribuebat Zeno, machinis sibi omnibus petendam, et concutiendam
putavit. Alter interea adversus infirmiore, quasi nihil ab eo lædi posset,
movebat nihil: idem tamen misso Arcesila, in quem multa dicere potu-
isset, (seu hominem urgere nollet, seu quid aliud sequeretur,) cum Platone
ipso, qui vivere jam desierat, sic tanquam in umbra pugnabat. Et vero
nihil non conviciorum in eum, quasi e plaustro, promiscue tumultuarieque
jactavit, nimirum quod nec reponere Plato jam posset, nec alium quenquam
ejus caussa laboraturum putaret; aut si forte laboraret Arcesilas, in lucro
tamen poneret, sic a suis eum cervicibus esse depulsum. Quo quidem
artificii genere Agathoclem Syracusium adversus Carthaginienses usum

NOT-
MH-
NIOT

14 τοὺς Καρχηδονίους. Οἱ Στωϊκοὶ δὲ ὑπήκουον ἐκπεπληγμένοι. Ἡ μουσα γὰρ αὐτοῖς οὐδὲ τότε ἦν φιλολόγος οὐδ' ἐργάτις 5 χαρίτων, ὑφ' ὧν ὁ Ἀρκεσίλαος τὰ μὲν περικρούων, τὰ δὲ ὑποτέμνων, ἄλλα δ' ὑποσκελίζων, κατεγλωττίζετο αὐτοὺς, καὶ πιθανὸς ἦν. Τοιγαροῦν πρὸς οὓς μὲν ἀντέλεγεν ἡττω-10 μένων, ἐν οἷς δὲ λέγων ἦν καταπεπληγμένων, δεδειγμένον πως τοῖς τότε ἀνθρώποις ὑπῆρχε μὴδὲν εἶναι μήτ' οἷν ἔπος, μήτε d πάθος, μήτε ἔργον ἐν βραχὺ, μὴδὲ ἄχρηστον τούναντίον ὀφθῆναί ποτ' αἶν, εἴ τι μὴ Ἀρκεσιλάῳ δοκεῖ τῷ Πιταναίῳ τῷ δ' ἄρα οὐδὲν ἐδόκει οὐδ' ἀπεφαίνετο οὐδὲν μᾶλλον ἢ ῥημα-5 τίσκια ταῦτ' εἶναι καὶ φόβους.

7 Περὶ δὲ Λακύνου βούλομαι τι διηγήσασθαι ἡδύ. Ἦν μὲν P. 734 d ἡ Λακύνῃς ὑπογλισχρότερος, καὶ τινα τρόπον ὁ λεγόμενος οἰκονομικὸς, οὗτος ὁ εὐδοκίμων παρὰ τοῖς πολλοῖς, αὐτὸς μὲν b ἀνοιγνὺς τὸ ταμεῖον, αὐτὸς δ' ἀποκλείων. Καὶ προηρείτο δὲ ὧν ἐδεῖτο, καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἐποίει πάντα δι' αὐτουργίας, οὗ 5 τι που αὐτάρκειαν ἐπαινῶν, οὐδ' ἄλλως πενία χρώμενος, οὐδ' 5

c 3. ὑπήκουον] ἐπήκουον C. 4. ἡ μουσα] ἡ μ. C.F.G.I. Mox ἐργάτης C. ἄμουσα D. Locus e Pindarico adumbratus Isthm. 2, 10. ἡ μουσα γὰρ οὐ φιλοκερδὴς πῶ τότ' ἦν οὐδ' ἐργάτις. 6. περικρούων] περικρίνων C. περικρόνων F. 11. καταπεπληγμένων F.

p. 734. 5. περὶ δέ] δὲ om. C. 6. ὑπογλισχρότερος] ὑπὸ γλισχρό- τητος C. ὑπογλισχρότατος F. 7. ὁ λεγ.] ὁ om. B. b 3. ἀποκλείων] ὑποκλείων B.

14 esse norat. Atque hæc Stoici cum stupore audiebant. Erat enim adhuc infans eorum musa, nec illarum facetiarum artifex, quibus Arcesilas Zenonis argumenta partim explodens, partim succidens, partim supplantans, sic eos linguæ vi obruebat, ut fidem etiam aliis faceret. Ita, cum et ii quibuscum oratione pugnabat, victi atque prostrati, et ii quorum in corona dicebat, perculsi attonitique manerent: quasi pro comperto erat ejusdem ætatis hominibus, nec vocem, nec malum, nec opus ullum vel minimum, quicquam esse, nec inane frivolumque contra visum iri quicquam, nisi quod Arcesilæ Pitaneō tale videretur. Ei porro nihil plane videbatur, nec aliud quicquam omnino magis, quam hæc vocolas tantum aliquas, ac terrores esse declarabat.

7 Jam vero, de Lacyde, inquit, facetum quiddam ac lepidum narrare statui. Erat is paulo sordidior, atque ejusmodi qui æconomicus ille vulgo notissimus jure diceretur. Aperiebat idem penum, idemque clauderebat: promebat ipse quibus uti vellet, cæteraque id genus omnia per sese factitabat: non frugalitatis ac temperantiæ studio, non coactus inopia, non penuria ser-

ἀπορία δούλων, ᾧ γε ὑπῆρχον δοῦλοι ὅπόσοι γοῦν τὴν δὲ
 2 αἰτίαν ἔξεστιν εἰκάζειν. Ἐγὼ δὲ ὁ ὑπεσχόμεν τὸ ἡδὺν διη-
 γήσομαι. Ταμιεύων γὰρ αὐτοὺς ἑαυτῷ τὴν μὲν κλείδα περι- 10
 φέρειν ἐφ' ἑαυτοῦ οὐκ ᾔετο δεῖν, ἀποκλείσας δὲ κατετίθει μὲν
 ταύτην εἰς τι κοῖλον γραμματεῖον· σημενόμενος δὲ δακτυλίῳ c
 τὸν μὲν δακτύλιον κατεκύλιε διὰ τοῦ κλείθρου ἔσω εἰς τὸν
 οἶκον μεθίεις, ὥσθ' ὕστερον ἐπειδὴ πάλιν ἐλθὼν ἀνοίξειε τῇ
 κλειδί δυνησόμενος ἀνελὼν τὸν δακτύλιον, αὐθις μὲν ἀπο- 5
 κλείειν, εἶτα δὲ σημαίνεσθαι, εἶτα δ' ἀναβάλλειν ὀπίσω πάλιν
 3 ἔσω τὸν δακτύλιον διὰ τοῦ κλείθρου. Τοῦτο οὖν τὸ σοφὸν
 οἱ δοῦλοι κατανοήσαντες, ἐπειδὴ προῖοι Λακύδης εἰς περίπα-
 τον ἢ ὅποι ἄλλοσε, καὶ αὐτοὶ ἀνοίξαντες ἅν, κάπειτα ὡς 10
 σφίσιν ἦν θυμὸς, τὰ μὲν φαγόντες, τὰ δ' ἐμπιόντες, ἄλλα δὲ
 ἀράμενοι, ἐκ περιόδου ταῦτα ἐποιοῦν, ἀπέκλειον μὲν ἐσημαί-
 νοντο δὲ, καὶ τὸν δακτύλιον πολλὰ γε αὐτοῦ καταγελάσαντες d
 4 εἰς τὸν οἶκον διὰ τοῦ κλείθρου ἠφίεσαν. Ὁ οὖν Λακύδης
 πλήρῃ μὲν καταλιπὼν κενὰ δὲ εὐρισκόμενος τὰ σκεύη, ἀπορῶν

b 7. τὴν—εἰκάζειν om. B. 8. τὸ ἡδὺν om. B. 9. γὰρ αὐτοὺς]
 γὰρ om. B. ἑαυτοὺς C.F.G. Mox τὸν μὲν I. 10. ἐφ' ἑαυτοῦ] ὑφ'
 ἑαυτοῦ C. 11. εἷς τι] ὥς τι F.G. c. τὸν μὲν] μὲν om. B. qui mox
 κατέκλεις. 3. ὥς θ'] ὡς δ' B.C.F.G.I. ὕστερον—πάλιν om. B.
 9. ὅποι] ὅπῃ C.F.G. 10. ὡς σφίσιν] ὥσφιν B.C.F. ὡς σφύν I.
 11. ἐμπιόντες] ἐνπ. B. 12. ἐποιοῦν om. C. 13. ἀπέκλειον] καὶ
 ἀπ. B. δὲ καὶ] καὶ om. B.C.F.G.I. δὲ καὶ om. D. d. πολλὰ γε]
 πολλὰ τε B.C.D.E.F.G. 2. Λακύδης οὖν] οὖν Λακ. B.C.D.F.G.I.
 3. εὐρισκόμενος] εὐρίσκων B. εὐρισκόμενα C.D.F.G.

vorum laborans, qui aliquot saltem aleret : sed caussam pro arbitrio quisque
 2 conjiciat. Ego lepidum illud commemorabo quod promisi. Cum igitur
 suam ipse sibi penum curaret, nec secum ejus clavim circumferre vellet,
 eam ubi cellam clauserat, cava quadam in arcula deponebat. Tum aditu
 obsignato, annulum per seræ foramen demissum intra cellam evolvebat : ut
 ea rursus cum liberet clavi reserata, obvium annulum tollere, atque ita locum
 denuo cum obserare, tum etiam obsignare posset, annulumque simul per
 3 eandem seram rursus immittere. At famuli detecto heri artificio, postquam
 is aut inambulatum, aut alio quovis ierat, cella facile reserata, ubi prout
 collibuerat, alia vel edendo vel potando hausissent, alia secum ipsi aspor-
 tassent, eadem vicissim factitantes, cellam primo claudabant, tum obsigna-
 bant, intro denique annulum non sine maximo in philosophum risu, per
 4 seræ foramen immittebant. At Lacydes cum cellæ vasa quæ plena reli-
 querat, vacua reperiret, anceps ac dubius animi diu pendit : tandemque

NOT-
MH-
NIOT

τῷ γιγνομένῳ, ἐπειδὴ ἤκουσε φιλοσοφεῖσθαι παρὰ τῷ Ἀρκε-
σιλάῳ τὴν ἀκαταληψίαν, ᾤετο τοῦτο ἐκείνο αὐτῷ συμβαίνειν
περὶ τὸ ταμεῖον. Ἀρξάμενός τε ἔνθεν ἐφιλοσόφει παρὰ τῷ
Ἀρκεσιλάῳ, μηδὲν μήτε ὁρᾶν μήτε ἀκούειν ἐναργές ἢ ὑγιές
καὶ ποτε ἐπισπασάμενος τῶν προσομιλούντων αὐτῷ τινὰ εἰς
τὴν οἰκίαν ἰσχυρίζετο πρὸς αὐτὸν ὑπερφυῶς, ὡς ἐδόκει, τὴν
[429] ἐποχὴν, καὶ ἔφη, Τοῦτο μὲν ἀναμφίλεκτον ἐγὼ σοι ἔχω
φράσαι, αὐτὸς ἀπ' ἐμαντοῦ μαθὼν οὐκ ἄλλου πειραθείς.
5 Κᾶπειτα ἀρξάμενος περιηγείτο τὴν ὅλην τοῦ ταμείου συμ- p. 735
βᾶσαν αὐτῷ πάθην. Τί οὖν ἂν, εἶπεν, ἔτι Ζήνων λέγει πρὸς
οὕτως ὁμολογουμένην διὰ πάντων φανεράν μοι ἐν τοῖς τοιοῖσδε
ἀκαταληψίαν; Ὅς γὰρ ἀπέκλεισα μὲν ταῖς ἐμαντοῦ χερσίν,
αὐτὸς δὲ ἐσημηνάμην, αὐτὸς δὲ ἀφήκα μὲν εἴσω τὸν δακτύ-
λιον, αὐθις δ' ἐλθὼν ἀνοίξας, τὸν μὲν δακτυλίον ὀρῶ ἐνδον οὐ
μέντοι καὶ τὰ ἄλλα, πῶς οὐ δικαίως ἀπιστούντως τοῖς πράγ-
μασιν ἔξω; Οὐ γὰρ τολμήσω εἰπεῖν ἔγωγε ἐλθόντα τινὰ
6 κλέψαι ταῦτα, ὑπάρχοντος ἐνδον τοῦ δακτυλίου. Καὶ ὅς

d 4. ἤκουε] ἤκουσε B.C.D.F.G.I. 6. τοῦτο αὐτὸ ἐκείνο αὐτῷ om. D.
7. ἀρξάμενος] ἀρξάμενοι C.F. Supra περὶ τῷ D. 10. προσομιλούν-
των] προσομιλῶντα B. 11. τινὰ om. B. οἰκίαν C.F. pro οἰκίαν.
ult. ἐγὼ σοι om. B. ἀπ' ἐμαντοῦ] ἐπ' ἐμ. B.C.D.F.G.
p. 735. κᾶπειτα] καὶ B. περιηγείτο] διηγείται B. 2. συμβα-
σαν] πᾶσαν C.D.F.G.I. Mox τί οὖν—κενοδοξίαν om. B. 8. ἐλθὼν]
δ' ἀνελθὼν D. 10. ἀπιστούντως] ἀπιστούντος D. 11. τολμήσω]
που φήσω C.D.F.G. πω φήσω I. Mox τοι post ἔγωγε C.F.G. τι D.I.
b 2. καὶ ὅς] ἴσ. ὁ Vigeri margo.

percipi comprehendique nihil, ab Arcesila doceri cum audiisset, id ipsum
esse credidit, quod in sua sibi penu usu veniebat. His ille auspiciis apud
Arcesilam philosophari cœpit, nihil se vel perspicui, vel sani, nec videre
unquam, nec audire. Cumque aliquando e suis unum privatim ac familia-
riter seduxisset, hanc ei assensionis retentionem, graviter, ut videbatur, ac
vehementer confirmare cœpit. Enimvero, inquiebat, hoc tibi citra dubita-
tionem ullam pronuntiare possum, quod exemplo ipse meo, non alterius
5 cujusquam experientia didicim. Tum ab initio totum illum penus suæ
casum exponebat. Quid igitur, inquiebat, huic argumento responderet
Zeno, unde mihi certo ac tam aperte constitit, percipi nihil comprehendique
posse? Nam qui posteaquam manibus ipse meis cellam idem clausi, idem
obsignaui, idem annulum intro misi, reversus inde, cellaque reserata, intus
annulum modo, non item cætera reperiam, non jure obsecro fidem omnem
rebus detrahā? Nec enim profecto ausim dicere, quenquam intro sub-
6 euntem ea suffurari, cum intus annulum offendam meum. Hic auditor

ἀκούων, ἦν γὰρ ὑβριστῆς, ἐκδεξάμενος τὸ πᾶν ὡς ἔσχεν ἀκού-
σαι, μάλιστα καὶ πρότερον ἑαυτοῦ κρατῶν, ἀπέρρηξε γέλωτα 5
καὶ μάλα πλατύν, γελῶν τε ἔτι καὶ καγχάζων διήλεγχεν
ἅμα αὐτοῦ τὴν κενοδοξίαν. Ὡστε ἔκτοτε Λακύνδης ἀρξάμενος,
οὐκέτι μὲν τὸν δακτύλιον ἔσω ἐνέβαλλεν, οὐκέτι δὲ τοῦ
ταμείου ἐχρήτο ἀκαταληψία, ἀλλὰ κατελάμβανε τὰ ἀφει- 10
7 μένα, καὶ μάτην ἐπεφιλοσοφῇκει. Οὐ μέντοι ἀλλὰ οἱ γε
παῖδες φόρτακες ἦσαν, καὶ οὐ θατέρᾳ ληπτοί, οἳ δὲ οὗτοι c
οἱ κωμωδικοί τε, καὶ Γέται, καὶ Δακοί, καὶ τῆς Δακικῆς
λαλεῖν στωμυλήθρας κατεγλωττισμένοι, ἐπεὶ τε τοῖς Στωϊκοῖς
τὰ σοφίσματα ἤκουσαν, εἴτε καὶ ἄλλως ἐκμαθόντες, εὐθὺς 5
τοῦ τολμήματος ἤεσαν, καὶ παρελύοντο αὐτοῦ τὴν σφραγίδα,
καὶ τοτὲ μὲν ἐτέραν ἀντ' ἐκείνης ὑπετίθεσαν, τοτὲ δὲ οὐδὲ
ἄλλην, διὰ τὸ οἶεσθαι ἐκείνῳ γε ἀκατάληπτα ἔσεσθαι, καὶ
8 οὕτω, καὶ ἄλλως. Ὁ δὲ εἰσελθὼν ἐσκοπεῖτο· ἀσήμαντον δὲ 10
τὸ γραμματεῖον θεωρῶν, ἢ σεσημασμένον μὲν σφραγίδι δ'

b 5. μάλιστα] μάλα C.F.G.I.

Μοχ ταμίον B.

τε C.D.F.G.I.

p. 129. Suidas v. Ἐκκείμεθα. ΤΟΥΡ.

vid. Meineke fr. Menand. inc. DXIII. Com. T. IV. p. 333. qui delet τε καὶ ante Γέται.

3. εἴτε τινὸς στωϊκοῦ] ἐπὶ τε τοῖς στωϊκοῖς C.F.G. ἐπεὶ τε τοῖς Στωϊκοῖς D.E.I.

4. ἀκούσαντες] ἤκουσαν C.E.F.G.I. ἤκου- σεν D.

5. εὐθὺς τοῦ] εὐθὺς τοῦτο D. εὐθὺς τοῦ F.G.I.

9. οὐκ ἄλλως] οὐκ om. C.F.G.I. ἴσ. del. Vigeri margo. καὶ οὐκ om. D.

10. ἀσήμαντον] ἀσήμαντον C.I. Viger.

11. γραμματεῖον] ἴσ. ταμείον Vigeri margo. Sed v. p. 734 c.

ille, unus enim erat ex furibus, ubi rem totam ut poterat narrantis ex ore audiisset, qui ægre admodum eatenus sese tenuerat, ingentem subito erupit in risum, cui dum indulget intemperantius, stolidam simul hominis opinionem coarguit. Itaque Lacydes in posterum nec annulum transmisit in cellam, nec suæ penus exemplo percipiendi vim amplius negavit, sed quæ adhuc negligentius habuerat, omnino comprehendit. Adeo suam novo in 7 philosophiæ genere operam luserat. Sed nimirum servos habebat oris in risu durioris, quique neutram in partem facile caperentur: quales utique isti comædiarum servuli sunt, Getæ, atque Daci. Ergo hi lingua ut erant ad Daciam illam jocandi ridendique procacitatem eruditæ ac procusa, sive Stoici cujusdam argutias audiissent, sive aliunde hoc didicissent, recta facinus aggressi, impressum ab eo sigillum ita revellebant, ut interdum alterum quoddam ejus in locum sufficerent, sæpe nullum; quod utrumvis 8 factum esset, perinde rem ab eo nunquam perceptum iri existimarent. At ille domum ingressus, locumque diligenter inspiciens, si aut resignatum, aut secus obsignatum videret, servis enimvero graviter succensebat.

ΝΟΥ-
ΜΗ-
ΝΙΟΥ

ἄλλη, ἡγανάκτει· τῶν δὲ σεσημάνθαι λεγόντων, αὐτοῖς γοῦν δ
τὴν σφραγίδα ὁράσθαι τὴν αὐτοῦ, ἡκριβολογεῖτο ἂν, καὶ
ἀπεδείκνυε· τῶν δ' ἡττωμένων τῇ ἀποδείξει, καὶ φαμένων εἰ
μή τι ἔπεστιν ἢ σφραγὶς αὐτὸν ἴσως ἐπιλελῆσθαι καὶ μὴ 5
σημῆνασθαι· καὶ μὴν αὐτός γε ἔφη σημηνάμενος μνημονεύειν,
καὶ ἀπεδείκνυε, καὶ περιήει τῷ λόγῳ, καὶ ἐδεινολογεῖτο πρὸς
9 αὐτοὺς, οἰόμενος παίζεσθαι, καὶ προσώμνυνεν. Οἱ δ' ὑπολα-
βόντες τὰς προσβολὰς ἐκείνου, αὐτοὶ γε ᾤοντο ὑπ' αὐτοῦ 10
παίζεσθαι· ἐπεὶ σοφῶ γε ὄντι δεδόχθαι τῷ Λακύνῃ εἶναι
ἀδοξάστῳ ὥστε καὶ ἀμνημονεύτῳ· μνήμην γὰρ εἶναι δόξαν
ἔναγχος γοῦν τοῦ χρόνου ἔφασαν ἀκούσαι ταῦτα αὐτοῦ πρὸς p. 736
10 τοὺς φίλους. Τοῦ δ' ἀναστρέφοντος αὐτοῖς τὰς ἐπιχειρήσεις
καὶ λέγοντος οὐκ Ἀκαδημαῖκά, αὐτοὶ φοιτῶντες εἰς Στωϊκῶν
τινὸς τὰ λεκτέα ἑαυτοῖς ἀνεμάνθανον, κακῆθεν ἀρξάμενοι 5
ἀντεσοφίστευον, καὶ ἦσαν ἀντίτεχνοι κλέπται Ἀκαδημαῖκοι·
ὁ δὲ Στωϊκοῖς ἐνεκάλει· οἱ παῖδες δὲ τὰ ἐγκλήματα παρέλουν
11 αὐτῷ ὑπὸ ἀκαταληψίας οὐκ ἄνευ τωθασμῶν τινῶν. Δια- 10
τριβαὶ οὖν ἦσαν πάντων ἐκεῖ, καὶ λόγοι, καὶ ἀντιλογίαι· καὶ

d 2. αὐτοῦ] αὐτὴν D.F.G. ἂν ἴσ. del. Vigeri marg. 3. καὶ
φραμ.] καὶ om. F.G.I. 4. αὐτὸν] αὐτῶν D. 5. ναὶ—τε] καὶ—γε C.
F.G. καὶ item I. 10. αὐτοῖ] αὐτῇ D. ult. γάρ] δὲ D.
p. 736. 2. αὐτοῖς] αὐτοῦ F.G. 7. Στωϊκοῖς] Στωϊκὸς E.F.G.I.
ἐνεκάλει] ἀνεκάλει D. 10. πάντων] πάντ' C.F.G.

Quibus sigillum integrum esse defendentibus, contra ille disputabat accu-
rate, ac demonstratione rem conficiebat. Qua victi servi, cum exciperent,
si non extaret sigillum, ab eo fortassis oblivione quadam obsignatum locum
non fuisse. Imo, inquiebat, eum obsignare me oppido memini, simulque
rem longa oratione demonstrabat, ac sese illudi sentiens, interposito etiam
9 jurejurando vehementius exaggerabat. Quos hominis impetus ita excipie-
bant, ut eum etiam joculari secum ac ludere sibi persuaderent, ex quo sapi-
enti Lacydi visum esset, nihil sibi nec opinionis relinquere, nec memoriæ :
memoriam quippe opinionem quandam esse ; id, se quidem audientibus, ab
10 eo nuper quibusdam ex amicis confirmatum fuisse. Has ille petitiones
cum ita refutaret, ut alia quam Academici soleant omnia reponeret, servi
Stoicum aliquem adeuntes, quid sibi dicendum foret ex eo discebant : atque
inde orsi, argutias argutiis eludere, artique artem opponendo vere Acade-
micos se fures probare : ac tum ipse quidem incessere Stoicos, servi contra
ejus reprehensiones neganda comprehensione omni dissolvere, atque id, ut
11 par erat, non sine risu ac salibus. Ibi ergo disputationes omnium, argu-
menta, verborumque pugnae : cum nihil interea relinqueretur, non vas, non

ἐν οὐδὲν ἐν τῷ μέσῳ κατελείπετο, οὐκ ἀγγεῖον, οὐ τῶν ἐν b
 ἀγγεῖῳ τιθεμένων, οὐχ ὅσα εἰς οἰκίας κατασκευὴν ἄλλ' ἔστι
 12 συντελῆ. Καὶ ὁ Λακύνδης τέως μὲν ἠπόρει, μήτε λυσitteλοῦ-
 σαν ἑαυτῷ θεωρῶν τὴν τοῖς ἑαυτοῦ δόγμασι βοήθειαν, εἴτε 5
 μὴ ἐξελέγχοι πάντα ἀνατρέψεσθαι ἑαυτῷ δοκῶν, πεσὼν εἰς
 τὰ μήχανον, τοὺς γείτονας ἐκεκράγει, καὶ τοὺς θεοὺς· καὶ ἰοὺ
 ἰοὺ, καὶ φεῦ φεῦ, καὶ νῆ τοὺς θεοὺς, καὶ νῆ τὰς θεὰς, ἄλλαι 10
 τε ὅσαι ἐν ἀπιστίαις δεινολογουμένων εἰσὶν ἄτεχνοι πίστει,
 13 ταῦτα πάντα ἐλέγετο βοῇ καὶ ἀξιοπιστία. Τελευτῶν δέ, c
 ἐπεὶ μάχην εἶχεν ἀντιλεγομένην ἐπὶ τῆς οἰκίας, αὐτὸς μὲν ἂν
 δῆπουθεν ἐστῶϊκέυετο πρὸς τοὺς παῖδας, τῶν παίδων δὲ τὰ 5
 Ἀκαδημαϊκὰ ἰσχυρίζομένων, ἵνα μηκέτι πράγματα ἔχοιεν
 [430] οἰκουρὸς ἦν φίλος τοῦ ταμείου προκαθήμενος. Οὐδὲν δὲ εἰς
 οὐδὲν ὠφελῶν, ὑπειδόμενος οἷ τὸ σοφὸν αὐτῷ ἔρχεται, ἀπε-
 καλύψατο. Ἄλλως, ἔφη, ταῦτα, ὦ παῖδες, ἐν ταῖς διατρι- 10
 βαῖς λέγεται ἡμῖν, ἄλλως δὲ ζῶμεν.

b 2. οἰκίας F. 3. ἔτι] ἔστι C.D.E.G.I. Frustra h. l. emendare
 conatus est Wyttenbach. ad Plutarch. p. 96 a. 4. τέως] καὶ τέως B.
 ἠπόρει] ἠποίει I. μήτι] μήτε B.C.D.E.F.I. 5. τὴν τοῦ—δόγματος]
 τοῖς—δόγμασι B.C.D. τοῦ om. Viger. τὴν τοῖς—δόγμασι F.G. τὴν τοῖς I.
 6. εἴτα—ἐξελέγξαι] εἴτε—ἐξελέγχοι B.C.E.F.G.I. ἐξελέγχειν D. ἀνα-
 τρέψαι τε] ἀνατρέψασθαι B. ἀνατρέψεσθαι C.E.F.G.I. ἀναστρέψασθαι D.
 8. καὶ ἰοὺ] καὶ om. B. sed add. post φεῦ pr. 11. ταῦτα πάντα—Λα-
 κύνδου om. B. c. καὶ ἀξ.] ἅμα καὶ ἀξ. F.G. 2. ἀντιλεγομένην]
 ἀντιλεγόμενους C.F.G. 3. οἰκίας] οἰκίας D. 6. ἔχοι οἰκουρὸς]
 ἔχοιεν οἰκουρὸς C.F.G. ἔχοιεν δ. D.E.I. 7. προκαθήμενος] προσκαθη-
 μένους F.G. προσκαθήμενος G.

quicquam eorum quæ recondebantur in vasis, non aliud quidlibet, quod
 12 domesticam ad supellectilem pertineret. Ergo Lacydes æstuarē, qui nihil
 omnino subsidii in dogmatis sui defensione reperiret: mox reputans ipse
 secum, ni furtum deprehenderet, cuncta sibi deinceps pessum itura,
 tandem inops consilii vicinos inelamare, appellare deos: sæpe hei mihi, pro
 facinus indignum, per deos deasque omnes ingeminare, ac cætera id genus
 argumenta quæ homini gravioribus in querelis, ubi fidem non impetrat,
 sine arte natura suppeditat. Quæ quidem omnia magno clamore deploro-
 13 rata, magnam utique probabilitatis speciem ostendebant. Postremo hac in
 contentione pugnaque domestica, Stoicum apud servos agebat ille quidem:
 at cum ipsi Academica dogmata strenue constanterque defenderent, ne
 quid ultra molestiæ pateretur, domi deinceps hærebat perpetuo, ac pro
 cellæ suæ foribus assidebat. Verum ubi nihil agit, secum ipse cogitans,
 quo sua sibi versutia recideret: tandem animi sensum palam ac sine fuco
 aperiens, Nimirum, inquit, famuli, aliter hæc in schola disputamus, aliter
 vivimus.

ΝΟΥ-
ΜΗ-
ΝΙΟΥ

- 14 Ταῦτα μὲν καὶ περὶ τοῦ Λακύνου. Τούτου δὲ γίνον- d
ται ἀκουσταὶ πολλοὶ, ὧν εἰς ἣν διαφανὴς ὁ Κυρηναῖος
'Αρίστιππος. Ἐκ πάντων δ' αὐτοῦ τῶν γνωρίμων τὴν
σχολὴν αὐτοῦ διεδέξατο Εὐάνδρος καὶ οἱ μετὰ τοῦτον. 5
15 Μεθ' οὗς Καρνεάδης ὑποδεξάμενος τὴν διατριβὴν τρίτην
συνεστήσατο Ἀκαδημίαν. Λόγων μὲν οὖν ἀγωγῇ ἐχρή-
σατο, ἣ καὶ ὁ Ἀρκεσίλαος· καὶ γὰρ αὐτὸς ἐπετήδευε
τὴν εἰς ἑκάτερα ἐπιχείρησιν, καὶ πάντα ἀνεσκεύαζε τὰ 10
ὑπὸ τῶν ἄλλων λεγόμενα· μόνῳ δ' ἐν τῷ περὶ τῆς ἐπο-
χῆς λόγῳ πρὸς αὐτὸν διέστη, φὰς ἀδύνατον εἶναι ἄν-
θρωπον ὄντα περὶ ἀπάντων ἐπέχειν· διαφορὰν δὲ εἶναι
ἀδήλου καὶ ἀκαταλήπτου, καὶ πάντα μὲν εἶναι ἀκατά- 15
ληπτα, οὐ πάντα δὲ ἄδηλα. Μετείχε δὲ οὗτος καὶ τῶν P. 737
Στωϊκῶν λόγων, πρὸς οὓς καὶ ἐριστικῶς ιστάμενος ἐπὶ
πλέον ἠϋξήθη, τοῦ φαινομένου τοῖς πολλοῖς πιθανοῦ
ἀλλ' οὐ τῆς ἀληθείας στοχαζόμενος· ὅθεν καὶ πολλὴν

d. τούτου δὲ] τοῦ δὲ Λακύνου B. Sequentia etiam videntur mihi ex
Numenio hausta, sed ab Eusebio in compendium redacta. 2. εἰς ἣν]
ἣν om. F.G. 5. μετὰ τοῦτον] μετ' αὐτὸν C.F. μετὰ τούτου P. Faber
ad Ciceron. Lucull. c. 6. 6. ὑποδεξάμενος] διαδεξάμενος C.

- 14 Ac de Lacyde quidem hactenus. Hujus auditores fuere permulti,
quos inter Aristippus Cyrenæus excelluit. Omnibus tamen ex disci-
pulis Evander post eum scholæ præfuit, ac cæteri eundem postea
15 consequuti. Quibus omnibus succedens hoc in docendi munere
Carneades, tertiam conflavit Academiam. Et eadem qua Arcesilas
orationis forma utebatur ipse quidem, cum et illum in utramque
partem disputandi morem teneret, et quæ ab aliis dicerentur omnia
refelleret: cæterum una erat assensionis retentio, in qua ab illo dissi-
deret. Quippe fieri non posse dicebat, ut qui homo esset, is rebus
in omnibus assensum inhiheret: aliud porro incertum esse, aliud
comprehendi non posse; et comprehensionem quidem omnia fugere,
non omnia tamen incerta esse. Fuit is etiam Stoicæ doctrinæ non
ignarus, qua vehementius acriusque petenda, famæ sibi plurimum
nominisque confecit, dum in id potius quod vulgo verisimile vide-
batur, quam in verum ipsum collinearet. Quare Stoicis etiam mo-

παρέσχε τοῖς Στωϊκοῖς ἀηδίαν. Γράφει δ' οὖν καὶ ὁ 5
Νουμήνιος περὶ αὐτοῦ ταῦτα·

8 Καρνεάδης δὲ ἐκδεξάμενος παρήγησιν, οὐ χρεὼν φυλάττειν
ὅσα ἀκίνητα καὶ ὅσα κεκινήμενα ἦν, τούτου μὲν ἡμέλει, εἰς δ'
'Αρκεσίλαον, εἶπ' οὖν ἀμείνω εἶτε καὶ φαυλότερα ἦν, ἐπανε- 5
νεγκῶν διὰ μακροῦ τὴν μάχην ἀνενέαζε.

NOT-
MH-
NIOT

2 Καὶ ἐξῆς ἐπιλέγει,

Ἦγε δ' οὖν καὶ οὗτος καὶ ἀπέφερεν, ἀντιλογίας τε καὶ
στροφὰς λεπτολόγους συνέφερε τῇ μάχῃ ποικίλλων, ἐξαρνη- 10
τικός τε καὶ καταφαντικός τε ἦν, κάμφοτέρωθεν ἀντιλογικός· c
εἶτε που ἔδει τι καὶ θαῦμα ἐχόντων λόγων, ἐξηγείρετο λά-
βρος οἶον ποταμὸς ῥοώδης, [σφοδρῶς ῥέων], πάντα κατα-
πιμπλὰς τὰ τῇδε καὶ τὰκεῖθι, καὶ εἰσέπιπτε, καὶ συνέσυρε 5
3 τοὺς ἀκούοντας διὰ θορύβου. Τοιγαροῦν ἀπάγων τοὺς ἄλ-
λους αὐτὸς ἔμενεν ἀνεξαπάτητος, ὃ μὴ προσῆν τῷ 'Αρκε-
σιλάῳ. Ἐκεῖνος γὰρ περιερχόμενος τῇ φαρμάξει τοὺς συγ- 10

p. 737. b. Καρνεάδης—κακὰ καὶ πλείω om. B. 3. ὅσα ἀκιν.] ὅσα om. F.
6. διὰ μακροῦ] δι' ἃ μικροῦ C.F.G. 7. ἐνενέαζε F.G. infra ἐπέφερε F. ubi
ἀπέφερε G. 8. καὶ om. D. 10. ποικίλλων] ποικίλων C.G. Mox
καταφαντικός pro καταφαντικός reponit Wytttenbachius ad Plutarch. p. 19 d.
καταφρονητικός F.G. τε καὶ] γε C. c 2. εἴ τε] εἰ δὲ Vigeri marg.
3. ἐξηγείρετο, λαβρὸς ... ita distingue. TOUR. 4. καταπιμπλὰς] καταπιμ-
πλὰς C. Viger. 6. διὰ] δίχα F.G. 9. γὰρ] μὲν γε C.F.G. γε D.I.
Tum περιερχόμενος Wytttenbach. Plutarch. p. 16 e. et sic F.G.

lestiæ plurimum facessebat. De hoc idem qui supra Numenius habet
quæ sequuntur :

8 Carneades, inquit, docendi postea munere partibusque susceptis, eum
aspernatus, cujus omnia, seu quæ adhuc integra immotaque consisterent,
seu quæ ab aliis sollicitata jam essent, retinere debuerat; cunctisque ad
Arcesilam, seu meliora, seu deteriora essent, relatis, pugnam ipse longo
demum intervallo revocavit.

2 Inde nonnihil progressus,

Idem igitur, inquit, afferebat, idem auferebat, pugnamque suam contra-
riis sentiis, et versutis quibusdam ac subtilibus argutiis cum multiplici
varietate miscebat, affirmando simul ac negando, et oppositis utrinque
rationibus disputando. Quod si alto quodam et exaggerato dicendi genere
opus esset, tum enimvero vehementi ac rapido cursu ferebatur, ut amnis
quidam incitatus et rapax, qui omnia passim inundet et obruat: sic in au-
ditorem incumbibat, eumque secum magno cum fragore strepituque
3 rapiebat. Quippe, cum in fraudem alios et errorem impelleret, tum falle-
batur ipse nunquam; id quod locum in Arcesila non habebat. Is enim

NOT-
MH-
NIOT

κορυβαντιῶντας ἔλαθεν ἑαυτὸν πρῶτον ἐξηπατηκῶς μὴ ἡσθη-
σθαι, πεπεισθαι δ' ἀληθῆ εἶναι, ἃ λέγει διὰ τῆς ἀπαξαπάντων d
4 ἀναιρέσεως χρημάτων. Κακὸν δὲ ἦν αὖ κακῶ ἐπανακείμενον,
ὁ Καρνεάδης τῷ Ἀρκεσιλάῳ, μὴ χαλάσας τι σμικρὸν, ὕφ' 5
οὐ οὐκ ἄπρακτοι ἐμελλον ἔσεσθαι, κατὰ τὰς ἀπὸ τοῦ πιθανοῦ
λεγομένας αὐτῷ θετικὰς τε καὶ ἀρνητικὰς φαντασίας, τοῦ
5 εἶναι τόδε τι ζῶον ἢ μὴ ζῶον εἶναι. Τοῦτο οὖν ὑπανεῖς,
ὥσπερ οἱ ἀναχάζοντες θῆρες βιαιότερον καὶ μᾶλλον ἑαυτοὺς 10
ἰεῖσιν εἰς τὰς αἰχμὰς, καὶ τοὺς ἐνδοὺς δυνατώτερον ἐπελθεῖν.
Ἐπεὶ τε ὑποσταίῃ τε καὶ εὖ τύχοι, τηνικαῦτα ἤδη καὶ οὐ
6 προυδέδεκτο ἐκὼν ἡμέλει καὶ οὐκ ἐμέμνητο. Τὸ γὰρ ἀληθές p. 73
τε καὶ τὸ ψεῦδος ἐν τοῖς πράγμασιν ἐνεῖναι συγχωρῶν,
ὥσπερ ξυνεργαζόμενος τῆς ζητήσεως τρόπῳ, παλαιστοῦ δει-
νοῦ λαβὴν δοὺς περιεγίγνετο ἔνθεν. Κατὰ γὰρ τὴν τοῦ 5
πιθανοῦ ῥοπὴν ἐκάτερον παρασχών, οὐδέτερον εἶπε βεβαίως
καταλαμβάνεσθαι. Ἦν γοῦν ληστής καὶ γόης σοφώτερος.

c 11. ἐξηπατηκῶς I. d 7. τε καὶ ἀρνητικὰς om. D. 8. τόδε τε]
τόδε om. C. τόδε τὸ D. 9. τοῦτο] τοῦτον C.F.G. οὖν] αὖ I.
12. ἐπῆλθεν] ἐπελθεῖν C.D.F.G.I. Tum ἐπεὶ δὲ Vigeri margo. 13. ἔχοι]
τύχῃ C.F.G. τύχοι D.I. ult. προδέδεκτο] προυδέδεκτο C.F.G. προ-
δέδεκτο D. καὶ ἐμ.] καὶ οὐκ ἐμ. D.F.G.I.

p. 738. 4. περιεγίγνετο] περιεγένετο F. 7. γοῦν] οὖν C.F.G. Tum
λῶστος D.F.G.I. Vid. infra b 9.

dum cæteros suis secum maleficiis ac præstigiis, corybantum more insani-
entes circumferret, non sentiebat quam sese primum ipse deciperet, dum
sibi quoque vera esse quæ diceret, omnia simul ac semel abolendo, persua-
debat. Verum Carneadem Arcesilæ, sic tanquam malum malo impositum
jure dixeris, qui ne tantillum quidem unquam remitteret, nisi quo effectum
se videbat, ut auditores postea quo se verterent non haberent: id quod
eo visorum, ut appellabat, genere consequeretur, quæ probabili ratione
certum ac singulare quiddam animal esse, vel confirmandi, vel negandi
5 vim haberent. Ergo postquam aliquid ejusmodi utcunque dederat, quem-
admodum feræ aliquantum cedentes in spicula tanto postmodum vehe-
mentius irruunt: sic ille ubi nonnihil indulserat, eo deinde potentius in-
gruebat. Idem ubi firmior jam erat solidiorque disputatio, tum illud
ipsum quod sibi ante visum esset, cujusque mentionem jam fecisset, ultro
6 negligebat. Nam qui verum ac falsum in rebus inesse concederet, perinde
ac si ad propriam sese quæstionis rationem accommodaret, quam ipsemet
periti luctatoris more ansam dederat, ea postmodum ipsa vincebat. Dum
enim utrumque pro verisimilitudinis utrinque nutantis ratione concedebat,
neutrum simul firmiter comprehendi posse dicebat. Fur ergo præstigia-

ΝΟΥ-
ΜΗ-
ΝΙΟΥ

7 Παραλαβὼν γὰρ ἀληθεὶ μὲν ὅμοιον ψεύδος, καταληπτικῇ δὲ
φαντασίᾳ καταληπτὸν ὅμοιον, καὶ ἀγαγὼν εἰς τὰς ἴσας, οὐκ 10
εἶπεν οὔτε τὸ ἀληθὲς εἶναι, οὔτε τὸ ψεύδος, ἢ οὐ μᾶλλον τὸ
8 ἕτερον τοῦ ἑτέρου, ἢ μᾶλλον ἀπὸ τοῦ πιθανοῦ. Ἦν οὖν b
[431] ὀνειράτα ἀντὶ ὀνειράτων, διὰ τὸ ὁμοίας φαντασίας ἀληθέσιν
εἶναι τὰς ψευδεῖς, ὡς ἀπὸ ὠοῦ κηρίνου πρὸς τὸ ἀληθινὸν ὥον. 5
9 Συνέβαινεν οὖν τὰ κακὰ καὶ πλεῖω. Καὶ μέντοι λέγων ὁ
Καρνεάδης ἐψυχαγῶγει καὶ ἡνδραποδίζετο. Ἦν δὲ κλέπτων
μὲν ἀφανής, φαινόμενος δὲ ληστής, αἰρῶν καὶ δόλῳ καὶ βίᾳ
10 τοὺς καὶ πάνν σφόδρα παρεσκευασμένους. Πᾶσα γοῦν Καρ- 10
νεάδου διάνοια ἐνίκα καὶ οὐδεμία ἡττισοῦν ἄλλως, ἐπεὶ καὶ οἷς
11 προσεπολέμει ἦσαν εἰπεῖν ἀδυνατώτεροι. Ἀντίπατρος γοῦν c
ὁ κατ' αὐτὸν γενόμενος ἔμελλε μὲν ἀγωνιᾶν τι γράφειν, πρὸς
δ' οὖν τοὺς ἀπὸ Καρνεάδου καθ' ἡμέραν ἀποφερομένους λό- 5
γους οὐ ποτε ἐδημοσίευσεν οὐκ ἐν ταῖς διατριβαῖς οὐκ ἐν τοῖς
περιπάτοις, οὐδὲ εἶπεν, οὐδὲ ἐφθέγγετο, οὐδ' ἤκουσέ τις αὐτοῦ,
φασὶν, οὐδὲ γρῦ· ἀντιγραφὰς δὲ ἐπανετείνετο, καὶ γωνίαν λα-
βὼν βιβλία κατέλιπε γράψας τοῖς ὕστερον, οὔτε νῦν δυνά- 10

a 9. καταληπτὸν] καταληπτικὸν F.G.   b 6. λέγων om. B.   7. ἡν-
δραποδίζετο] ἡνδραποδίσατο B.D.F.G. ἡνδραποδίστο I.   9. καὶ πάνν]
καὶ om. B.C.F.G.   10. πᾶσα γοῦν—ἀδυνατώτεροι om. B.   c 3. μὲν]
μὲν καὶ D.F.G.I. Tum ἴσ. ἀγωνιῶν Vigeri marg.   δ' οὖν] γοῦν B.
5. οὐ ποτέ] οὔτε D. λόγοις F.   7. οὐδὲν εἶπεν F.G.

7 torque fuit Arcesila solertior. Ita enim vero falsum aliquod, quodque per-
cipiebatur phantasie percipienti simile adjungebat, ut paria geminaque
ambo cum ostenderet, simul nec vero locum ullum, nec falso relinqueret,
aut neutrum altero potius verum esse falsumque pateretur, aut si alteru-
trum potius, id tamen non nisi probabilitate tenus ejusmodi videretur.
8 Somniis ergo somnia succedebant, dum veris etiam visis falsa similia puta-
bantur, quomodo si ovi cerei visum cum vero ovo componatur. Incom-
9 moda hæc igitur aliaque plura contingebant. At enimvero Carneades
interea, dicendi facultate auditorem permulcebat idem, idemque captivum
trahebat: et fur occulte, manifeste prædo, vel fraude vel aperta vi paratis-
10 simum etiam quemque capiebat. Omnis quippe Carneadis vincebat opinio,
alia cujuslibet nulla prorsus, cum adversarios omnes longe dicendo infe-
11 riores haberet. Antipater certe illius æqualis, scripto duntaxat aliquid
meditabatur, atque id admodum timide. Nam ad eas disputationes, quas
a Carneade haberi quotidie audiebat, nunquam in lucem ac publicum
prodiit, non in schola, non in deambulatione vel hylum a quoquam, ut
aiunt, mussare unquam auditus est. Scripta solum quædam eminus in-
tentabat, et angulos latebrasque captans, libros tantum posteris relinquebat,

ΝΟΥ-
ΜΗ-
ΝΙΟΥ

μενα, καὶ τότε ἦν ἀδυνατώτερα πρὸς οὕτως ἄνδρα ὑπέρμεγαν
φανέντα καὶ καταδόξαντα εἶναι τοῖς τότε ἀνθρώποις τὸν δ
12 Καρνεάδην. Ὅμως δὲ, καίτοι καὶ τὸς ὑπὸ τῆς Στωϊκῆς φιλο-
νείκίας εἰς τὸ φανερόν κυκῶν, πρὸς γε τοὺς ἑαυτοῦ ἐταίρους
δι' ἀπορρήτων ὡμολόγει τε καὶ ἡλήθευε καὶ ἀπεφαίνετο, ἃ 5
καὶ ἄλλος τῶν ἐπιτυχόντων.

13 Εἶτα ἐξῆς φησὶ,

Καρνεάδου δὲ γίνεται γινώριμος Μέντωρ μὲν πρῶτον, οὐ
μὴν διάδοχος· ἀλλ' ἔτι ζῶν Καρνεάδης ἐπὶ παλλακῇ μοιχὸν
εὐρών, οὐχ ὑπὸ πιθανῆς φαντασίας, οὐδ' ὥς μὴ κατειληφώς, 10
ὥς δὲ μάλιστα πιστεύων τῇ ὄψει καὶ καταλαβὼν παρητήσατο
τῆς διατριβῆς. Ὁ δὲ ἀποστὰς ἀντεσοφίστενε, καὶ ἀντί-
τεχνος ἦν, ἐλέγχων αὐτοῦ τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἀκαταληψίαν.

14 Καὶ πάλιν ἐπιφέρει λέγων·

p. 739

Ὁ δὲ Καρνεάδης, οἷον ἀντεστραμμένα φιλοσοφῶν, τοῖς
ψεύσμασιν ἐκαλλωπίζετο, καὶ ὑπ' αὐτοῖς τὰ ἀληθῆ ἠφάνιζε.

c 11. ἀδυνατ.] ἦν δυν. B. ἦν ἀδυν. C.D.F.G.I. 12. ὑπέρμεγαν]
ὑπέρμεγα C.F.G. d 2. ὅμως δὲ—ἐξῆς φησὶ om. B. στωϊκῆς] τῆς
στ. C.D.F.G.I. 4. γε τοὺς] τε τοὺς D.F.G.I. ὡμολόγει—ἡλίθευε]
ὡμολόγη—ἡλήθευε C. 5. ἡλίθ.] ἡληθ. D.F.G. 6. καρνεάδου δὲ]
οὐ καρνεάδου B. qui om. Μέντωρ—κατειληφώς. 7. δὲ] μὲν D. ὁ
πρῶτος] πρῶτον C.D.F.G. ult. αὐτοῦ τὴν] αὐτοῦ τοῖς C. αὐτοῦ τὴν
ἐν F.

p. 739. ἐπιφέρει λέγων] φησὶν B.

verum ejusmodi, qui ne nunc quidem, tum vero multo minus Carneadem
illum, qui tantus ac tam admirabilis ejus ævi hominibus videbatur, susti-
12 nere possent. Et tamen ille ipse, qui Stoicos vellicandi studio palam
cuncta miscebat, clam sodales inter suos eadem omnia fatebatur, vereque
ac certo pronuntiabat, quæ alius quivis e populo.

13 Quibus deinde addit,

Mentorem Carneades primum habuit discipulum, non tamen succes-
sorem. Quod enim illum adhuc vivens cum pellice sua reppererat, non
jam viso tantum probabili, aut quasi minus hominem comprehenderet, at
suis maxime credens oculis, eumque vere comprehendens, ejus deinceps
operam et consuetudinem repudiavit. Qui a doctore propterea deficiens,
mutuis cum illo argutiis technisque pugnare, quæque ille incomprehensa
defendebat, oppugnare cœpit.

14 Itemque post alia,

Carneades autem, qui contraria vicissim omnia philosopharetur, trium-
phabat in mendaciis, quibus verum abolebat. Quanquam iis tanquam

Παραπετάσμασιν οὖν ἐχρήτο τοῖς ψεύσμασι, καὶ ἠλήθευεν 5
ἐνδον λανθάνων καπηλικώτερον. Ἐπασχεν οὖν πάθημα
ὁσπρίων, ὧν τὰ μὲν κενὰ ἐπιπολάζει τε τῷ ὕδατι καὶ ὑπερ-
έχει, τὰ χρηστὰ δὲ αὐτῶν ἐστὶ κάτω καὶ ἐν ἀφανεί.

NOT-
MH-
NIOT

15 Ταῦτα καὶ περὶ Καρνεάδου λέγεται. Διάδοχος δ' 10
αὐτοῦ τῆς διατριβῆς καθίσταται Κλειτόμαχος, μεθ' ὃν
Φίλων, οὗ περὶ ὁ Νουμήνιος μνημονεύει ταῦτα.

9 Ὁ δὲ Φίλων ἄρα οὗτος ἄρτι μὲν ἐκδεξάμενος τὴν διατρι-^b
βὴν ὑπὸ χαρμονῆς ἐξεπέπληκτο, καὶ χάριν ἀποδοιδὺς ἐθερά-
πνευε, καὶ τὰ δεδογμένα τῷ Κλειτομάχῳ ἠῦξε, καὶ τοῖς c
Στωϊκοῖς

ἐκορύσσετο νόρῳσι χαλκῷ.

2 Ὡς δὲ προϊόντος μὲν τοῦ χρόνου, ἐξιτήλου δ' ὑπὸ συνηθείας
οὔσης αὐτῶν τῆς ἐποχῆς, οὐδὲν μὲν κατὰ τὰ αὐτὰ ἑαυτῷ ἐνόει, 5
ἢ δὲ τῶν παθημάτων αὐτὸν ἀνέστρεφεν ἐνάργειά τε καὶ ὁμο-
λογία. Πολλὴν δὴτ' ἔχων ἤδη τὴν διαισθησιν ὑπερεπεθύμει,

■ 4. παραπετ.—ψεύμασι om. B. 5. ἠλίθ.] ἠλήθ. B.C.D.F.G.I. Mox
B. καπηλικώτερον λανθάνων παθ. οὖν ἐπέσχεν. 7. τε τῷ] τε om. F.G.
8. ὑπερέχει] ὑπερνεί B. qui om. ταῦτα—λέγεται. 11. Φίλων] Φιλίων
C.D.F.G.I. v. Fabricii B. G. III. 4. T. III. p. 181. ed. Harles. 12. νου-
μήνιος μνημονεύει ταῦτα] φησὶν ὁ νομ. ταῦτα B. b 5. Φίλων] Φιλίων
C.D.F.G.I. 8. κλειτομάχῳ] κλειτάρχῳ C.G. κατάρχῳ F. c. ἐκο-
ρύσσετο] ἐκορίσσετο C. 5. ἑαυτῷ om. B. αὐτὸν] αὐτῶν C.
6. ἐνάργεια] ἐνέργεια D. δὴτ'] δὲ B. Mox ἤδη om. B.C.

oppansis quibusdam velis utebatur, cum intro latitans vera callidius ac
versutius loqueretur. Ita hoc ipsum philosopho accidebat, quod in legu-
minibus evenire solet, ex quibus quæ inania sunt et vacua, existunt ac
summæ aquæ innatant, cum optima quæque lateant, et altiore fundo clausa
teneantur.

15 Hæc de Carneade prodita legimus. Is Clitomachum artis doctri-
næque successorem habuit; Philonem Clitomachus, de quo idem
Numenius hæc breviter:

9 Philo iste, inquit, principio quidem cum ab accepta scholæ præfectura
recens adhuc esset, lætitia vehementiore percussus, ac referendæ gratiæ
percupidus, Clitomachi decreta colere, illustrare magis atque magis,
Stoicos autem,

radiante lacessere ferro.

2 At progressu temporis, cum usu quotidiano Academicorum illa retentio
paulatim evanesceret, nihil jam suo pristino more sentiebat, sed ipsum in
contrariam omnino partem convertebat ipsa casuum et malorum evidentia
atque confessio. Ita cum pleraque certo jam planeque perciperet, existere

ΝΟΥ-
ΜΗ-
ΝΙΟΥ

εὖ οἶσθ' ὅτι, τῶν ἐλεγξόντων τυχεῖν, ἵνα μὴ ἐδόκει μετὰ νῶτα
3 βαλὼν αὐτὸς ἐκὼν φεύγειν. Φίλωνος δὲ γίνεται ἀκουστῆς 10
'Αντίοχος, ἐτέρας ἄρξας 'Ακαδημίας. Μνησάρχῳ γοῦν τῷ
Στωϊκῷ σχολάσας ἐναντία Φίλωνι τῷ καθηγητῇ ἐφρόνησε, d
μυρία τε ξένα προσῆψε τῇ 'Ακαδημίᾳ.

4 Ταῦτα καὶ παραπλήσια τούτοις μυρία τῆς Πλάτωνος
περὶ διαδοχῆς μνημονεύεται. Ὡρα δ' οὖν ἄνωθεν τὸν 5
λόγον ἀναλαβόντας τῶν φυσικῶν φιλοσόφων τὰς ψευ-
δοδοξίας ὁμοῦ καὶ ἀντιδοξίας ἐπισκέψασθαι, οἱ τὴν πολ-
λὴν γῆν πλανηθέντες, καὶ τὴν τοῦ ἀληθοῦς εὗρεσιν περὶ
πλείστου πεποιημένοι, ταῖς τε τῶν παλαιῶν ἀπάντων 10
[432] δόξαις καθωμιληκότες, καὶ τὰκριβὲς τῆς παρὰ πᾶσι
Φοίνιξί τε καὶ Αἰγυπτίοις αὐτοῖς τε Ἑλλήσι πολὺ πρό- p. 740
τερον θεολογίας ἐξηκριβωκότες, τίνα τῶν πόνων τὸν
καρπὸν εὗροντο παρ' αὐτῶν ἄξιον ἀκοῦσαι, ὥς ἂν μά-
θοιμεν εἴ τι θεοπρεπὲς εἰς αὐτοὺς παρὰ τῶν πρεσβυτέρων 5

c 8. οἶσθ'] ἴσθ' F.G. 10. Φίλωνος] Φιλίωνος B.C.F.G.I. qui infra
Φιλίῳ cum D. 11. Μνησάρχων F. d 2. ταῦτα καὶ—μνημονεύεται
om. B. 6. τὰς] τῆς C. Mox οἱ μὲν πολλὴν—φιλοσόφους om. C.
7. ἐπισκεψάσθω F. 8. εὗρεσίν τε—πεποιημένον I. 9. ταῖς τε]
τε om. C.F.G. ult. τῆς] τοῖς I.
p. 740. 3. εὗροντο] εὔραντο C.F.

tantum videlicet a quibus convinceretur, summopere cupiebat, ne terga
3 ultro vertisse fugissequē videretur. Hujus porro Philonis auditor fuit
Antiochus, novæ postea fundator Academiæ: qui Mnesarcho Stoico
operam cum dedisset, et a magistro Philone dissensit, et aliena peregrina-
naque sexcenta Academiæ attexuit.

4 Hæc aliaque id genus infinita de Platonis successione traduntur.
Nunc igitur altius oratione repetita, physicorum istorum partim
falsas, partim contrarias pugnantesque sententias diligentius excutere
juverit: cumque tantum ipsi terrarum obierint, tanto arserint investi-
gandi veri studio, tanta in expendendis veterum omnium opinionibus
assiduitate versati sint, denique tanto ante recondita quæque omnium
vel Phœnicum, vel Ægyptiorum, vel Græcorum ipsorum theologiæ
mysteria tam accurate perviderint; verum utique fuerit, quem tandem
laborum suorum fructum consequuti sint, ex illis ipsis audire, ut
intelligamus, ecquid divina illa natura dignum ab antiquioribus acce-

5 κατήλθεν. Ἐκράτει μὲν γὰρ πρότερον ἐκ παλαιοῦ αἰῶ-
νος παρὰ τοῖς ἔθνεσιν ἢ πολύθεος δεισιδαιμονία, νεῶ τε
καὶ ἱερὰ καὶ μυστήρια τῶν θεῶν κατὰ πόλεις καὶ χώρας
συνήθως παρὰ πᾶσιν ἐφυλάττοντο. Οὐ δὲ οὖν οὐδὲ 10
φιλοσοφίας ἀνθρωπίνης ἦν χρεία, εἰ δὲ τὰ τῆς θεοσοφίας
προειλήφει· οὐδ' ἦν τις ἀνάγκη καινοτομεῖν τοὺς σο- b
φοὺς, εἰ δὲ τὰ τῶν προγόνων αὐτοῖς εὖ ἔχοντα ἦν, ἀλλ'
οὐδὲ στασιάζειν καὶ διαφέρεσθαι τοὺς γενναίους φιλο-
σόφους, εἰ δὲ σύμφωνος καὶ ἀληθῆς ἢ πάτριος αὐτοῖς 5
6 περὶ θεῶν δόξα τυγχάνειν δεδοκίμαστο. Τί δὲ ἔδει
πολεμεῖν ἀλλήλοις καὶ μάχεσθαι, ἢ τὴν μακρὰν ὁδὸν
ἄνω καὶ κάτω περιτρέχειν πλανᾶσθαι τε καὶ τὰ βαρβά-
ρων ὑποσυλᾶν, οἵκοι δέον μένοντας παρὰ θεῶν ἐκμαν- 10
θάνειν, εἰ δὲ τινες ἦσαν θεοὶ, ἢ παρὰ τῶν θεολόγων
ἀνδρῶν τοὺς ἀληθεῖς καὶ ἀδιαπτώτους περὶ τῶν ἐπιζη- c
τουμένων ἐν φιλοσοφίᾳ λόγους, περὶ ὧν μυρία ὅσα
μοχθήσαντες διηνέχθησαν, μακρῶ τῆς τάληθοὺς εὐρέ-

a 5. μὲν γὰρ] γὰρ om. D. 7. καὶ μυστ. ἱερ.] καὶ ἱερὰ καὶ μυστ.
θεῶν C.F.G. νεῶς pro νεῶ D.F.G.I. Tum μυστήρια καὶ ἱερὰ D. 10. ἦν
χρεία] χρεία ἦν C.F.G. b 4. σύμφωνος] συμφ. αὐτοῖς B. 5. αὐ-
τοῖς om. B. 9. ὑποσυλᾶν] ἀποσ. B. παρὰ] περὶ F.G. c. ἐπι-
ζητουμένων] ἐπιζητημάτων B.

5 perint. Enimvero ab ultima jam usque memoria, superstitiosus ille
apud gentes plurium deorum cultus vigeat, templeaque passim et
sacra numinum mysteria, tam in urbibus, quam in regionibus omni-
bus longo jam usu celebrabantur. Itaque humana tum philosophia
opus nil dum erat, ubi divina sapientia locum occuparat: nec sapi-
entes illos novi quicquam moliri necesse fuit, si majorum institutis
sua apud se integritas honestasque constaret: imo nec præclaris
philosophis tot factiones ac dissensiones excitandæ, si patria de diis
6 opinio et secum ipsa consentiens, et vera judicaretur. Nam quid eos
attinebat, aut sic inter se configere, aut tam longa sursum ac deor-
um itinera conficere, vagarique passim, et suas barbaris opes suffu-
rari, cum domi potius quiescentes, vel abs diis, si qui forte dii essent,
vel a theologis veras eorum, quæ in philosophia disquiruntur, rationes
haurire debuissent, de quibus ipsi post infinitos labores ab aliis alii

7 σεως ἀφυστερήσαντες ; Τί δὲ καὶ περὶ θεῶν νεώτερα 5
 χρῆν ἐπιζητεῖν τολμᾶν, ἢ στασιάζειν καὶ διαπυκνεύειν
 ἀλλήλοις, εἰ δὴ ἀσφαλὲς καὶ βεβαία θεῶν εὔρεσις καὶ
 γνῶσις εὐσεβείας ἀληθῆς ἐν τελεταῖς καὶ μυστηρίοις
 τῇ τε ἄλλῃ τῶν παλαιάτων περιείχετο θεολογία, αὐτὴν¹⁰
 ἐκείνην παρὸν ἀκίνητον καὶ ὁμολογουμένην συμφώνως
 8 περιέπειν ; Ἀλλὰ γὰρ εἰ φανείεν οὗτοι μηδὲν ἀληθὲς
 περὶ Θεοῦ παρὰ τῶν προτέρων μεμαθηκότες, οἰκείαις δ' ἂν
 ἐπινοίαις τῇ περὶ φύσεως ἐπιβεβληκότες ἐξετάσει, καὶ
 στοχασμοῖς μᾶλλον ἢ καταλήψει κεχρημένοι, τί χρὴ
 λοιπὸν μὴ οὐχὶ συνομολογεῖν τὴν παλαιὰν τῶν ἔθνων⁵
 θεολογίαν μηδὲν πλέον τῆς ἀποδοθείσης ἐν τοῖς πρὸ
 9 τούτου συγγράμμασιν ιστορίας ἐπέχειν ; Ὅτι μὲν οὖν
 ἐξ ἀνθρωπίνων στοχασμῶν καὶ πολλῆς λογομαχίας καὶ
 πλάνης, ἀλλ' οὐκ ἔκ τινος ἀκριβοῦς καταλήψεως, ἡ¹⁰
 παρὰ τοῖς Ἑλλησιν ὑπέστη φιλοσοφία, ἐκ τῆς πρὸς
 Ἀνεβῶ τὸν Αἰγύπτιον Ἐπιστολῆς τοῦ Πορφυρίου μά-

c 10. αὐτὴν] αὐτὸς D. 12. γὰρ εἰ φ.—ἀποδοθείσης om. B.
 d 6. τῆς] τοῖς C. ἐν τοῖς] τὸν ἐν τοῖς B. 12. νεκτεναβῶ] ἀνεβῶ B.
 C.D.E.F.G.I. Theodoret. p. 11, 10.

7 dissidendo, ab ipsa veritatis investigatione procul aberrarunt ? Quid
 porro necesse erat, nova de diis quædam comminisci, aut inter sese
 pugilum more conflictari, si modo secura firmaque de diis existimatio,
 veraque religionis cognitio, priscorum hominum sacris illis ritibus
 atque mysteriis, cæterisque theologiæ suæ rationibus continebatur :
 cum illa ipsa nulla sui mutata parte, communi posterorum consensu
 8 ac professione retineri posset ? Sin autem id constat, recentiores istos
 veri de Deo nihil ab antiquioribus illis didicisse, ac suoapte quemque
 ingenio sic in naturæ investigationem incubuisse, ut conjecturis potius
 quam ulla comprehensione niterentur : quis non ingenue confitendum
 esse videat, nihil omnino præter ea quæ superioribus libris indica-
 9 vimus, gentium theologia contineri ? Ac postremum quidem illud,
 quam ex accurata nulla comprehensione, sed quibusdam tantum ex
 conjecturis, magnoque verborum conflictu multis cum erroribus con-
 juncto Græcorum philosophia extiterit, facile vel ex quadam Porphyrii

θοις ἂν, αὐτὸ δὲ τοῦτο ἀκούσας ὁμολογοῦντος ἐν
τούτοις·

10 "Αρξομαι δὲ τῆς πρὸς σε φιλίας ἀπὸ θεῶν καὶ δαιμόνων ^{p. 741}
ἀγαθῶν τῶν τε τούτοις συγγενῶν φιλοσοφημάτων, περὶ ὧν ^b ΠΟΡΦΥ.
εἴρηται μὲν πλείστα καὶ παρὰ τοῖς Ἑλλήνων φιλοσόφοις, ^{PIOT} 5
εἴρηται δὲ ἐκ στοχασμοῦ τὸ πλεόν τὰς ἀρχὰς ἔχον τῆς
πίστεως.

2 Καὶ ὑποβὰς ἐξῆς ἐπιφέρει, λέγων,

Παρὰ μὲν γὰρ ἡμῖν λογομαχία τίς ἐστι πολλή, ἅτε ἐξ
ἀνθρωπίνων λογισμῶν τοῦ ἀγαθοῦ εἰκαζομένου· οἷς δὲ μεμη-
χάνηται ἢ πρὸς τὸ κρεῖττον συνουσία, εἰ παρεῖται τὸ μέρος
τοῦτο εἰς ἐξέτασιν, μάτην αὐτοῖς ἢ σοφία ἐξήσκηται.

3 Ἀλλὰ καὶ ἐν οἷς ἀντέγραψε Βοηθῶ περὶ ψυχῆς ὁ 5
αὐτὸς ὧδε γράφων ὁμολογεῖ πρὸς λέξιν·

Ὡς τὰ μὲν τῶν ἐννοιῶν καὶ τὰ τῆς ἱστορίας ἀναμφιλέκτως
συνίστησι τὴν ψυχὴν εἶναι ἀθάνατον· οἱ δὲ εἰς ἀπόδειξιν

d 13. αὐτὸ δὲ—τούτοις om. B. ὁμολογοῦντας F.G.

p. 741. b 3. δαιμόνων] δαιμονίων D. 7. ἔχον] Lege ἔχοντα ut
infra p. 742 b 4. et sic in Theodoretō e mss. restituendum. c 3. παρ-
εῖται] παραιτεῖται C.F.G. 7. μὲν τῶν] τῶν om. C.F.G.

ad Nectabonem Ægyptium Epistola intelligas, in qua id ipsum toti-
dem verbis audies confitentem :

10 Hoc in meæ, inquit, erga te benevolentiae officio, a diis ipsis bonisque
dæmonibus, atque his affinibus quibusdam cognatisque philosophiae parti-
bus incipiam, de quibus a Græcis quoque philosophis permulta dicta sunt;
verum ejusmodi, quæ partem sane maximam, fidei faciendæ principia non
aliunde quam ex sola conjectura ducerent.

2 Tum interjectis aliis ita progreditur :

Apud nos, inquit, verborum conflictus ingens, quippe qui humana
tantum existimatione de bono statuamus. Cæterum qui ad assequendam
illam cum superiori natura conjunctionem incumbunt, ii profecto hanc si
partem investigationis prætermiserint, frustra tantum in sapientiae studio
laboris operæque consumunt.

3 Idem in iis quæ de animo ad Boëthum rescripsit, id ipsum con-
ceptis fatetur verbis ; dum ait,

Immortalem esse animum illa intelligendi et commentandi vis absque
ulla dubitatione convincit. Veruntamen quicquid rationum a philosophis

[433] παρὰ τῶν φιλοσόφων κομισθέντες λόγοι δοκοῦσιν εἶναι ¹⁰
 ΠΟΡΦΥ- εὐανάτρεπτοι, διὰ τὴν ἐν πᾶσιν εὐρεσιλογίαν τῶν ἑριστικῶν.
 ΡΙΟΥ Τίς γὰρ λόγος τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ οὐκ ἀμφισβητήσιμος τοῖς d
 ἑτεροδόξοις, ὅπου καὶ περὶ τῶν δοκούντων ἐναργῶν ἐπέχειν
 αὐτῶν τισὶν ἐδόκει;

4 Καὶ ἐν οἷς δὲ ἐπέγραψε Περὶ τῆς ἐκ λογίων φιλοσο-
 φίας διαρρήδην ὁμολογεῖ τοὺς Ἑλληνας πεπλανῆσθαι, 5
 ἐπιμαρτυρόμενος τὸν ἑαυτοῦ θεόν, ὡς τοῦτο καὶ τοῦ
 Ἀπόλλωνος διὰ χρησμῶν ἐξειπόντος, καὶ βαρβάροις
 μᾶλλον ἢ Ἑλλησι τὴν εὖρεσιν τῆς ἀληθείας ἐπιμαρ-
 τυρήσαντος, καὶ δὴ καὶ Ἑβραίων μνημονεύσαντος ἐν ¹⁰
 5 τοῖς μαρτυρηθείσι. Μετὰ γοῦν τὴν τοῦ χρησμοῦ πα-
 ράθεσιν ἐξῆς τούτοις κέχρηται τοῖς ἐπιλόγοις·

Ἀκήκοας πόσος πόνος, ἵν' ὑπὲρ σώματός τις τὰ καθάρσια
 θύσῃ, οὐχ ὅτι τῆς ψυχῆς τὴν σωτηρίαν ἐξεύρῃ; Χαλκόδετος p. 742
 γὰρ ἡ πρὸς θεοὺς ὁδὸς αἰπεινὴ τε καὶ τραχεῖα, ἥς πολλὰς
 ἀτραποὺς βάρβαροι μὲν ἐξεύρον, Ἑλληνες δὲ ἐπλανήθησαν,

c 9. παρὰ] περὶ D. 10. νομισθέντες F.G. et μοx εὐανάτρεπτοι.
 11. εὐρεσιλ.] εὐρησιλ. D.I. d. ὅπου] ὅπερ D. 5. ἑαυτοῦ] ἐν
 αὐτοῦ D. 7. βαρβάρων I. 8. ἐπιμαρτυρήσαντος] ἐπιμαρτυρη-
 θείσι D.

p. 742. ὅτι—ἐξεύρῃ] ὅτε—εὐρον D. ἐξεύροι F.G.

hoc ad demonstrandum affertur, id totum propter eam, quam in omnibus
 repugnandi solertiam arguti et contentiosi homines reppererunt, perfacile ad
 refellendum videtur. Quid enim tota in philosophia sit, quod ab aliter
 sentientibus impugnari nequeat, cum in iis etiam quæ perspicua ex sese
 videbantur, assensionem omnem retinere horum nonnulli maluerint?

4 Postremo, in eo quoque libro, quem De hausta ex oraculorum res-
 sponsis philosophia conscripsit, aberrasse Græcos diserte omnino
 confitetur, suum etiam deum hanc in rem testatus, qui suis hoc ipsum
 oraculis responderit, barbarisque potius quam Græcis hominibus,
 veritatis inventæ laudem testimonio suo defenderit, eoque ferendo
 5 barbaros ipsos nominatim appellarit. Statim enim post oraculi ex-
 positionem ita concludit:

Audisti quantum laboris exhaustum sit, ut corporis tantum caussa pia-
 culare quis sacrificium faceret, non quod animi salutem invenisset? Quippe,
 vincta enim ære, ardua, et salebrosa via est, qua ad deos itur, cujus barbari
 quidem complures semitas reppererunt, Græci vero ab ea penitus abera-

οἱ δὲ κρατοῦντες ἤδη καὶ διέφθειραν τὴν δὲ εὐρεσιν Αἰγυ- 5 ΠΟΡΦΥ-
πτίοις ὁ θεὸς ἐμαρτύρησε Φοίνιξί τε καὶ Χαλδαίοις (Ἀσσύ- ΡΙΟΥ
ριοι γὰρ οὗτοι) Λυδοῖς τε καὶ Ἑβραίοις.

6 Ταῦτα ὁ φιλόσοφος, μᾶλλον δὲ ὁ αὐτοῦ θεός. Ἄρ'
οὖν ἄξιον μετὰ ταῦθ' ἡμῖν ἐπιμέμψασθαι, ὅτι δὴ τοὺς 10
πεπλανημένους Ἑλληνας καταλείψαντες τὰ Ἑβραίων
εἰλόμεθα, τῶν ἐπ' ἀληθείας καταλήψει μεμαρτυρημένων;
7 Τί δὲ χρὴ παρὰ φιλοσόφων μαθήσεσθαι προσδοκᾶν; b
Ἡ ποία ἐλπίς τῆς ἐξ αὐτῶν ὠφελείας, εἰ δὴ τὰ λεγό-
μενα παρ' αὐτοῖς ἐκ στοχασμῶν καὶ εἰκασμῶν τὸ πλεόν
τὰς ἀρχὰς ἔχοντα τῆς πίστεως τυγχάνει; Λογομαχίας 5
δὲ τίς ὁ καρπὸς, εἰ δὴ πάντες οἱ τῶν φιλοσόφων λόγοι
εὐανάτρεπτοι καθεστήκασι διὰ τὴν ἐν πᾶσιν εὐρεσιλο-
γίαν; Ταῦτα γὰρ οὐ παρ' ἡμῶν ἀρτίως ἀλλὰ παρ'
8 αὐτῶν εἰρημένα ἡκούετα. Διόπερ εὖ μοι δοκοῦμεν καὶ 10
μετὰ κρίσεως ἐξητασμένης, οὐχὶ δ' ἀλόγως, ὥς ἂν τοι-
ούτων καταπεφρονηκέναι, τὰ δὲ παρ' Ἑβραίοις ἡγαπη- c

a 5. κρατοῦντες] Christiani. TOUR. 6. ὁ αὐτὸς θεὸς F.G. 9. αὐ-
τοῦ] αὐτὸς C.D. 11. καταλείψ.] καταλήψ. C. καταλείψ. F. b 6. εἰ]
οἱ D. εὐανάστρεπτοι F.

runt. Quam si qui forte jam tenebant, eandem ipsimet corruperunt. At
ejus inventæ laudem Ægyptiis, Phœnicibus, et Chaldæis, (hos enim Assy-
rios vocat) Lydiis etiam et Hebræis suoapte deus testimonio vindicavit.

6 Hæc Græcus iste philosophus, vel ipse potius quem colebat deus.
Quis ergo deinceps nobis jure succenseat, quod aberrantes Græcos
reliquerimus, ut Hebræos, a quibus comprehensam esse veritatem
7 ipso deorum testimonio constiterit, sequeremur? Nam quid tandem
a philosophis doctum iri nos expectemus? aut quam ab iis deinde
opem utilitatemque speremus, si quæ ab iis dicuntur, partem ea
maximam fidei faciendæ principia non aliunde, quam ex conjectu-
rarum quadam probabilitate ducant? Fructus porro verbosæ conten-
tionis quinam ostenditur, si quicquid a philosophis rationum affertur,
id totum propter argutam quandam in omnibus repugnandi solertiam,
perfacile sit ad refellendum. Hæc enim paulo ante non a nobis, sed
8 ab illis ipsis dici audiebantur. Quæ quidem ejusmodi cum sint, ea
profecto non temere, sed maturo admodum prudentique judicio, ne-
glexisse, Hebræis autem hæsisse merito videamur: non quod abs

κέναι, οὐχ ὅτι πρὸς τοῦ δαίμονος μεμαρτύρηται, ἀλλ'
 ὅτι τῆς ἐνθέου ἀρετῆς τε καὶ δυνάμεως μέτοχα ὄντα
 9 ἀποδείκνυται. Ἴνα δ' οὖν καὶ αὐτοῖς ἔργοις τὰς τῶν
 θαυμαστῶν φιλοσόφων λογομαχίας μάθοις, τὰς τε περὶ 5
 ἀρχῶν καὶ περὶ θεῶν καὶ τῆς τοῦ παντὸς συστάσεως
 διαφωνίας μικρὸν μὲν ὕστερον ἐκθήσομαί σοι τὰς αὐτῶν
 10 φωνάς. Πρῶτον δ' ἐπειδὴ περιφέρουσιν ἄνω καὶ κάτω
 θρυλοῦντες τὰ μαθήματα, δεῖν ἐξ ἅπαντος φάσκοντες 10
 τοὺς μέλλοντας ἐν πείρᾳ τῆς τοῦ ἀληθοῦς καταλήψεως
 γίνεσθαι μετελθεῖν ἀστρονομίαν, ἀριθμητικὴν, γεωμε- d
 τρίαν, μουσικὴν, αὐτὰ δὲ τὰ παρὰ βαρβάρων εἰς αὐτοὺς
 ἤκειν ἀποδειχθέντα· (τούτων γὰρ ἄνευ μὴ δύνασθαι
 λόγιον ἄνδρα καὶ φιλόσοφον ἀποτελεσθῆναι, ἀλλ' οὐδὲ
 τῆς τῶν ὄντων ἀληθείας ψαῦσαι, μὴ τούτων ἐν ψυχῇ 5
 τῆς γνώσεως προτυπωθείσης·) εἰτ' ἐπανατεινόμενοι τῇ
 μαθήσει τῶν εἰρημένων ἐπ' αὐτοῦ μονονουχὶ τοῦ αἰθέρος
 βαίνειν μετέωροι ἀρθέντες οἴονται, ὥς δὴ τὸν Θεὸν αὐτὸν
 ἐν τοῖς ἀριθμοῖς περιφέροντες, ἡμᾶς τε, ὅτι μὴ τὰ ὅμοια 10

c 3. τε καὶ] τε om. F.
 πείρᾳ] ἐμπειρία D.

7. μικρὸν μὲν] μικρὸν δὲ D.

11. ἐν

Mathe-
 maticæ
 quanti a
 veteribus
 fierent.

dæmone testimonium habuerint, sed quod in iis divina plane vis ac
 9 potestas eluceat. Atque ut verbosas illas egregiorum philosophorum
 pugnas, deque principiis, de diis, et universi constitutione dissensiones
 reapse perspicias, eorum tibi paulo post ipsissima verba subjiciam.
 10 Primum tamen, quoniam mathematica illa sua tantopere jactare
 solent, prorsusque necessarium esse dictitant, ut quisquis compre-
 hendendi veri studio tenebitur, astronomiam, arithmetica, geome-
 triam, musicam, illa nimirum ipsa, quæ ad eos a barbaris profecta
 esse jam ostendimus, persequatur: (his enim qui carebit, doctum
 perfectumque philosophum esse neminem, imo rerum veritatem ne
 primoribus quidem labris degustare posse, nisi qui harum ante rerum
 animo cognitionem impresserit:) deinde hanc suarum artium peri-
 tiam magnificentius ostentantes, æthere sese medio sublimes prope-
 modum incedere, numerisque suis ipsum quoque Deum circumferre
 arbitrantur: nos vero qui similium disciplinarum amore non fla-

ζηλοῦμεν, βοσκημάτων κατ' οὐδὲν διαφέρειν ἡγούνται, ταύτῃ δέ φασι μηδὲ Θεὸν, μηδέ τι τῶν σεμνῶν ἡμᾶς δύνασθαι εἰδέναι· φέρε, τοῦτο πρῶτον οὐκ ὀρθῶς ἔχον p. 743 ἀπευθύνωμεν, τὸν ἀληθῆ λόγον ἀντὶ φωτὸς αὐτοῖς παρα-
 11 βάλλοντες. Ὁ δὲ μυρίους μὲν Ἑλληνας, μυρία δὲ καὶ βαρβάρων γένη, τοὺς μὲν σὺν τοῖς εἰρημένοις μαθήμασιν 5 οὔτε Θεὸν οὔτε σώφρονα βίον οὔθ' ὅλως τι τῶν βελτίστων καὶ συμφερόντων ἐπιγνόντας ἀποδείξει, τοὺς δὲ τῶν μαθημάτων ἐκτὸς πάντων εὐσεβεστάτους καὶ φιλοσοφωτάτους γεγενέσθαι. Ὁ γοῦν παρὰ πᾶσιν αὐτοῖς 10 ἀδόκιμος Σωκράτης ὅπως ποτὲ ἐδόξαζε περὶ τῶνδε, μάθοις ἂν Ξενοφῶντι πιστεύσας ἐν Ἀπομνημονεύμασιν b ὧδέ πη ἱστοροῦντι·

[434]

I I

Ἐδίδασκε δὲ καὶ μέχρις ὅ του δέοι ἔμπειρον εἶναι ἐκάστου πράγματος τὸν ὀρθῶς πεπαιδευμένον. Αὐτίκα γεωμετρίαν μέχρι μὲν τούτου ἔφη δεῖν μαθάνειν, ἕως ἱκανὸς τις γένοιτο, c εἴ ποτε δεήσειε, γῆν μέτρῳ ὀρθῶς ἢ παραλαβεῖν ἢ παραδοῦναι

ΞΕΝΟ-
ΦΩΝ-
ΤΟΣ

p. 743. 3. παραβάλλοντες] παραβαλόντες C.D.F.G. Ἑλληνας] πανέλληνας D.F.G. παρ' Ἑλληνας E.I. c 3. ἢ παραλαβεῖν om. F.

gremus, nihil a pecudibus abesse existimant, Deique propterea nunquam, nunquam rei paulo gravioris notitiam percepturos esse pronuntiant: age, hoc ipsum quam pravum sit atque distortum, vera luminis loco ratione proposita, sic tanquam ad libellam ac regulam exigamus.

11 Erit ea quidem ejusmodi, quæ Græcos innumerabiles, infinitosque barbaros complexa; alios tametsi ab his artibus doctrinisque paratos, nec Deum unquam, nec honestæ vitæ rationes, nec omnino præclarum et utile quicquam percepisse; alios, ut ab omnium disciplinarum præsidio destituti essent, religiosissimos tamen ac sapientissimos extitisse demonstret. Enimvero, quænam hoc in genere Socratis illius, qui ab istis omnibus tantopere celebratur, sententia fuerit, e Xenophonte intelliges, si modo ei suis in Memorabilibus hæc scribenti fidem adhibebis.

I I Docebat, inquit ille, præterea, quatenus cujusque rei peritum esse hominem bene institutum oporteret. Principio geometriæ dandam eatenus operam esse dicebat, ut si quando res posceret, dimensam rite terram vel accipere ab alio, vel alii tradere, vel eam dividere, vel opus aliquod de-

Xenoph.
Mem. 4.
7, 2.
Geometriæ
quatenus
studendum.

ΞΕΝΟ-
ΦΩΝ-
ΤΟΣ

ἢ διανεῖμαι, ἢ ἔργον ἀποδείξαι. Οὕτω δὲ τοῦτο ῥάδιον εἶναι⁵
μαθεῖν, ὥστε τὸν πρόσέχοντα τὸν νοῦν τῇ μετρήσει ἅμα τήν
τε γῆν ὁπόση ἐστὶν εἰδέναι, καὶ ὡς μετρεῖται ἐπιστάμενον
² ἀπιέναι. Τὸ δὲ μέχρι τῶν δυσξυνέτων διαγραμμάτων γεω-
μετρίαν μαθάνειν ἀπεδοκίμαζεν· ὃ τι μὲν γὰρ ὠφελοίη¹⁰
ταῦτα, οὐκ ἔφη ὁρᾶν· καίτοι οὐκ ἄπειρός γε αὐτῶν ἦν. Ἔφη
δὲ ἱκανὰ αὐτὰ εἶναι ἀνθρώπου βίον κατατρίβειν, καὶ ἄλλων^d
³ πολλῶν τε καὶ ὠφελίμων μαθημάτων ἀποκωλύειν. Ἐκέλευε
δὲ καὶ ἀστρονομίας ἐμπείρους γίγνεσθαι, καὶ ταύτης μέντοι
μέχρι τοῦ νυκτός τε ὥραν καὶ μηνὸς καὶ ἐνιαυτοῦ δύνασθαι⁵
γινώσκειν, ἕνεκα τοῦ πορείας τε καὶ πλοῦ καὶ φυλακῆς, καὶ
ὅσα ἄλλα ἢ νυκτὸς ἢ μηνὸς ἢ ἐνιαυτοῦ πράττεται, πρὸς ταύτ'
ἔχειν τεκμηρίοις χρῆσθαι, τὰς ὥρας τῶν εἰρημένων διαγινώ-
σκοντα. Καὶ ταῦτα δὲ ῥάδια μαθεῖν παρά τε νυκτοθηρῶν¹⁰
καὶ κυβερνητῶν καὶ ἄλλων πολλῶν, οἷς ἐπιμελὲς ταῦτα εἰδέ-
⁴ ναι. Τὸ δὲ μέχρι τούτου ἀστρονομίαν μαθάνειν, μέχρι τοῦ
καὶ τὰ μὴ ἐν τῇ αὐτῇ περιφορᾷ ὄντα, καὶ τοὺς πλανήτας καὶ

c 3. ἢ διανεῖμαι om. D. 4. ἀποδείξαι] ἀποδείξασθαι Xen.
5. μαθεῖν εἶναι] εἶναι μάθης B. εἶναι μαθεῖν C.F.G. 6. τήν
τε] τήν γε D. 7. ἐπιστάμενος F. 8. ἀπιέναι] ἀνιέναι D.
G.I. δυσξυνέτων et mox γεωμετρίαν om. B. Mox διὰ γρ. B.C.G.
11. ἄπειρός γε] ἄπειρός τε B.C.D.F.G.I. 12. ἀνθρώπων βίον] ἀνούβιον B.
d 3. ἀστρονομίας] ἀστρολογίας Xen. ἐμπ. γίγνεσθαι] δὲ ἐμπ. γενέ-
σθαι B. qui mox om. μέντοι. 8. χρῆσθαι] χρᾶσθαι B. 10. ῥά-
διον] ῥάδια C.D.F.G.I.

p. 744. 2. μέχρι τοῦ—τῆς γῆς om. B.
τε Xen.

4. πλανήτας] πλάνητας

Astrono-
miae qua-
tenus stu-
dendum.

signare posset. Id porro tam esse ad discendum facile, ut qui dimensio-
nem attendere voluerit, idem simul et quanta sit terræ magnitudo assequi
possit, et quænam ejus metiendæ ratio breviter admodum expediteque
² cognoscere. At ejusdem in geometriæ studio, ad illas usque descriptiones
intellectu difficiliores quenquam progredi, Socrati non placebat. Cui enim
bono futuræ illæ essent, videre se, tametsi ne illarum quidem imperitus
esset, negabat. Enimvero, ad exhaustiendam hominis vitam cum satis illas
esse, tum aliarum interim et plurium et utiliorum doctrinarum studia im-
³ pedire. Astronomiam similiter eatenus complecti solum jubebat, ut noctis,
mensis, annique tempora cognoscere, atque hujus cognitionis ope, si
quando vel iter, vel navigatio suscipienda esset, vel agendæ forent excubiæ,
vel in aliud quidlibet, quod noctis, mensis, annique spatio fieri solet, in-
cumbendum, signis ad ea omnia suis quæque temporibus obeunda, certio-
ribus uteretur. Atqui hæc nihilo difficilius tam ex nocturnis venatoribus,
quam ex navium gubernatoribus, et aliis quamplurimis resciri posse, a
⁴ quibus eorum peritiam suæ cujusque partes officiumque deposcat. At

ἀσταθμήτους ἀστέρας γινῶναι, καὶ τὰς ἀποστάσεις αὐτῶν 5
ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τὰς περιόδους, καὶ τὰς αἰτίας αὐτῶν ζη-
τοῦντα κατατρίβεσθαι, ἰσχυρῶς ἀπέτρεπεν. Ὡφέλειαν μὲν
γὰρ οὐδεμίαν οὐδ' ἐν τούτοις ἔφη ὀρᾶν· καίτοι οὐδὲ τούτων
γε ἀνήκοος ἦν. Ἐφη δὲ καὶ ταῦτα ἱκανὰ εἶναι κατατρίβειν 10
5 ἀνθρώπου βίον, καὶ πολλῶν καὶ ὠφελίμων ἀποκωλύειν. Ὅλος
δὲ τῶν οὐρανίων ἢ ἕκαστα ὁ θεὸς μηχανᾶται, φροντιστὴν γί-
γνεσθαι ἀπέτρεπεν· οὔτε γὰρ εὐρετὰ ἀνθρώποις αὐτὰ ἐνόμιζεν
εἶναι, οὔτε χαρίζεσθαι θεοῖς ἂν ἡγεῖτο τὸν ζητοῦντα, ἃ ἐκεί-
νοι σαφηνίσαι οὐκ ἐβουλήθησαν. Κινδυνεύσαι δ' ἂν ἔφη καὶ 5
παραφρουῆσαι τὸν ταῦτα μεριμνῶντα, οὐδὲν ἦττον ἢ Ἀναξα-
γόρας παρεφρόνησεν, ὁ μέγιστον φρονήσας ἐπὶ τῷ τὰς τῶν
6 θεῶν μηχανὰς ἐξηγεῖσθαι. Ἐκεῖνος γὰρ λέγων μὲν τὸ αὐτὸ
εἶναι πῦρ τε καὶ ἥλιον, ἡγνόει ὅτι τὸ μὲν πῦρ οἱ ἄνθρωποι 10
ῥαδίως καθορῶσιν, εἰς δὲ τὸν ἥλιον οὐ δύνανται ἀντιβλέπειν· c
καὶ ὑπὸ μὲν τοῦ ἡλίου καταλαμπόμενοι τὰ χρώματα μελάν-
τερα ἔχουσιν, ὑπὸ δὲ τοῦ πυρὸς, οὔ. Ἐγνόει δὲ καὶ ὅτι τῶν

a 4. ἀσταθμήτους] ἀνασταθμήτους C. πλ. ἐπὶ ἀνασταθμήτους F.G.
6. τὰς περ.] τὰς om. F. 8. οὐδ' ἐν τ.] οὐδεμίαν ἔφη ἐν τοῖς τούτοις B.
9. καὶ τοι] καὶ γε C. καίτοι γε B. om. γε paullo infra. 11. πολλῶν
καὶ] καὶ om. F. 12. ἢ] οἱ I. b. γίγνεσθαι] γενέσθαι B. γίν. C.F.G.
2. ἀνθρώποις αὐτὰ] αὐτὰ ἀνθ. ἐνόμιζον (-ζεν F.) C.F.G. 3. ἂν ἡγεῖτο]
ἡγοῖτο ἂν D. 4. ἐβουλ.] ἡβουλ. C. 9. ἐκεῖνος—ἀπόλλυται om. B.
λέγων μὲν] μὲν om. C. 11. δύνανται] δύναται C.F.G.

eandem artem eo usque persequi, dum ea quæ non eodem motu circumfe-
rantur, stellisque simul errantes et vagas distinguere noveris, adeoque in
earum abs terra intervallis, conversionibus, caussisque rimandis ætatem
viresque consumere; id vero graviter in primis ac serio prohibebat, quod
nullum hujus etiam operæ pretium videret, tametsi ne in istis quidem
rebus hospes ipse ac peregrinus esset. Addebat, conficiendæ hominis vitæ
illas quoque satis futuras, quæ interim a pluribus utilioribusque studiis
5 avocarent. Postremo quibus cælestia quæque numen rationibus mode-
retur, investigari nolebat, quod cum eo ab hominibus aspirari non posse,
tum minus eum diis probari existimaret, qui quæ prompta notaque esse
noluissent, inquireret. Nec minus illi, quem ea vehementius cura distineret,
insaniæ periculum imminere dicebat, quam Anaxagoræ, qui explicatas abs
6 se deorum machinas tantopere gloriabatur. Quippe, dum ignem atque
solem idem esse diceret, nesciebat utique, ignem homines videre perfacile,
solem tamen adversum intueri non posse: qui in sole apricantur, eos
colorem inde nigriorem contrahere, qui ex igne non sequatur: eorum quæ

ΞΕΝΟ-
ΦΩΝ-
ΤΟΣ

ἐκ τῆς γῆς φανομένων ἀνευ μὲν ἡλίου αὐγῆς οὐδὲν δύναται 5
καλῶς αὔξεσθαι, ὑπὸ δὲ τοῦ πυρὸς θερμαινόμενα πάντα ἀπόλ-
λυνται· φάσκων δὲ τὸν ἥλιον λίθον διάπυρον εἶναι, καὶ τοῦτο
ἡγνόνει, ὅτι λίθος μὲν ἐν πυρὶ ὦν οὔτε λάμπει, οὔτε πολὺν
χρόνον ἀντέχει· ὁ δὲ ἥλιος πάντα τὸν χρόνον πάντων λαμ- 10
7 πρὸτατος ὦν διαμένει. Ἐκέλευε δὲ καὶ λογισμοὺς μαν-
θάνειν· καὶ τούτων δὲ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἐκέλευε φυλάτ- d
τεσθαι τὴν μάταιον πραγματείαν· μέχρι δὲ τοῦ ὠφελίμου
πάντα καὶ αὐτὸς συνεσκόπει καὶ συνδιεζήει τοῖς συνοῦσι.

Ταῦτα Ξενοφῶν ἐν Ἀπομνημονεύμασιν. Ἐν Ἐπι- 5
στολῇ δὲ ὁ αὐτὸς τῇ πρὸς Αἰσχίνην περὶ Πλάτωνος καὶ
τῶν ἀρχόντων τὴν τοῦ παντὸς φυσιολογίαν τοιαῦτα
γράφει·

12 Ὅτι μὲν γὰρ τὰ θεῖα ὑπὲρ ἡμᾶς, παντὶ δῆλον· ἀπόχρη δὲ ^{p. 74.}
[435] τῷ κρείττονι τῆς δυνάμεως αὐτοὺς σέβειν· οἷοι δὲ εἰσιν, οὔτε
εὐρεῖν ῥάδιον, οὔτε ζητεῖν θεμιτόν. Οὐδὲ γὰρ δεσποτῶν b

c 11. λαμπρότατος] λαμπρότερος B. δὲ καὶ] καὶ om. B.C.F.G.
d. μάταιον] ματαῖαν B. 4. συνοῦσι] συνοῦσι B.F.G. Seqq. om. B.
ἐν Ἀπομ.] ἐν τοῖς Ἀπομ. D. 5. Ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Αἰσχίνην] De hac
Epistola legendus Bentleius Diss. de Epistolis Socratis p. 111 = 413.
7. τοιαῦτα] τοιάδε C.

p. 745. 6. τῷ κρείττονι] τὸ κρείττον Stobæus 80, 12. et mox αὐτοῦ.
7. οἷοι] οἱ Stob. et mox ῥάδιοι. 8. οὔτε ζητεῖν] οὐτ' εἰπεῖν B.

nascantur e terra, sine solis splendore augeri crescereque nihil, nihil contra
non ignis ardore languescere. Idem præterea solem ignitum lapidem esse
cum diceret, non videbat, lapidem in ignem conjectum nec fulgere, nec diu
resistere; solem ex omni ævo suum illum splendorem, quo cuncta superat,
7 constantem perennemque retinere. Suis etiam auctor erat, ut in compu-
tandi arte discenda, perinde ut in aliis inanem ac supervacaneam operam
caverent. Id quod in primis ab eo servabatur, qui commentationes ac
disputationes suas omnes, quas cum discipulis habebat suis, unius utilitatis
finibus includebat.

Hactenus Xenophon in Memorabilibus. Idem epistola quadam
ad Æschinē scripta, de Platone, deque iis, qui suam in explicanda
universi natura physiologiam venditabant, hæc habet:

12 Captum, inquit, nostrum a rebus divinis superari nemo non videt.
Satis autem nobis fuerit, eas quanta possumus maxima pietate venerari:
cujusmodi vero sint, nec assequi facile est, nec fas investigare. Nec enim

φύσιν ἢ πράξιν δούλοις εἰδέναι πλέον ὑπηρεσίας προσήκει. Καὶ τὸ μέγιστον, ὅσῳ χρή ἄγασθαι τὰνθρώπινα διαπονου-
μένων, τοσῶδε τοῖς δόξης ἐκ πολλῶν ἀκαίρων καὶ κενῶν γλι-5
χομένοις ἄχθος φέρει. Πότε γάρ, ὦ Αἰσχίνη, Σωκράτους
ἀκήκοέ τις οὐρανίων περὶ λέγοντος, ἢ γραμμὰς εἰς ἐπανόρθω-
σιν παραινούντος μαθάνειν; Μουσικὴν μὲν γὰρ ἴσμεν αὐτὸν
μέχρι ὧτων συνιέντα· διετέλει δὲ ἐκάστοτε αὐτοῖς λέγων τί 10
καλὸν, καὶ τί ἀνδρία δικαιοσύνη τε καὶ ἄλλαι ἀρεταί· ἀνθρώ- c
πινα γοῦν αὐτὰ ἀγαθὰ ἐκάλει· τὰ δ' ἄλλα, ἢ ἀδύνατον ἀν-
θρώποις ἀλῶναι ἔφασκεν, ἢ μύθων εἶναι συγγενῇ, μετ' ὀφρύος
σοφιστῶν παίγνια διεξιόντων. Καὶ οὐκ ἔλεγε μὲν ταῦτα, 5
οὐχὶ δὲ ἔπραττε. Γράφειν δὲ τὰ πραχθέντα εἰδότι σοι,
καίπερ οὐκ ἀηδὲς ἐσόμενον, χρόνον ἔχει, ἀνέγραψά τε ἄλλοθι.
Παυσάσθωσαν οὖν ἐλεγχομένοι, ἢ πρὸς τὸ εἰκὸς ἵτωσαν, οἷς

b. δούλους δεῖ εἰδέναι οἷς οὐδὲν π. ὑ. π. Stob. qui om. καὶ τὸ μ.—φέρει.
2. ὑπηρεσίας] ὑπ. τρόπον B. qui om. προσήκει—φέρει. 3. ὅσῳ] ὅσον
C.F.G. ἄγασθαι] ἄγεσθαι D. διαπονουμένων] διαπονουμένῳ C.E.
G.I. 4. τοῖς δόξης] ταῖς δόξαις C.D.F.G. τοῖς δόξαις I. 5. ἀκαί-
ρων καὶ κενῶν] ἀκαίροις καὶ κεναῖς C.D.F.G. ἀκαίροις καὶ κενοῖς E.I.
6. ὧ] εἶναι B. 8. Μουσικὴν] Μουσικῆς Stob. 11. ἀνδρία] ἀν-
δρεία B. ἀνδρείαν D. ἄλλαι] αἱ ἄλλαι Stob. c. γάρ] γοῦν B.C.D.
F.G. Stob. τὰ δ' ἄλλα—ἄλλοθι om. B. τί δ' ἄλλα D. 2. ἀδύνα-
τον] ἀδύνατα D. Stob. 3. ὀφρύος] ὀφρύων D. ὀφρύστος F. 4. παί-
γνια om. Stob. 5. οὐχὶ δὲ ἔπραττε] οὐκ ἤδει δὲ πράττειν Stob. qui om.
γράφειν—ἄλλοθι. γράφειν δὲ om. D. 8. πρὸς—ἵτωσαν] ἢ
πρὸς—ἴσως ἂν Stob. 9. εἰκὸς] εἰκὸς δὲ C.F.G. οἷς] οὖς C.F.G.
In B. mox om. τὸ δὲ καλὸν usque ad fin. cap.

servis licet herorum aut ingenium, aut rationes tenere, nisi quatenus ad obsequium necesse sit. Quodque maximum est, quo majorem ii laudem merentur, qui rerum humanarum tractationem suscipiunt, eo gravius in alios pondus incumbit, qui ex alienis inutilibusque permultis gloriam aucupantur. Quis enim, mi Aeschines, Socratem unquam audivit, aut cœlestibus de rebus disputantem, aut corrigendis moribus linearum figuras discere suadentem? Nam musicæ quidem, aurium tenus peritum illum fuisse constat. At vero inter suos perpetuo, de honesto, fortitudine, justitia, cæterisque virtutibus disserebat. Enimvero bona hæc proprie humana vocabat; cætera vel ab hominibus capi non posse, vel proxima fabulis esse dicebat, cujusmodi a sophistis ridicula pleraque cum supercilio tractari solerent. Nec aliter faciebat ipse quam loquebatur. Verum res ab eo gestas ad te, cui notæ satis illæ sunt, perscribi, ut injuncundum tibi non esset, tamen et longioris id temporis fuerit, et jam ipsas alibi perscripsimus. Convicti ergo isti vel acquiescant penitus, vel æquitatis in

ΞΕΝΟ-
ΦΩΝ-
ΤΟΣ

Σωκράτης οὐκ ἤρεσεν, ᾧ ζῶντι μὲν ὁ θεὸς σοφίαν ἐμαρτύρη-
σεν, οἱ δὲ κτείναντες τῆς μετανοίας ἀποκάθαρσιν οὐχ εὔρον.^d
Τὸ δὲ καλὸν ἄρα, Αἰγύπτου ἠράσθησαν, καὶ τῆς Πυθαγόρα
τερατώδους σοφίας, ὣν τὸ περιττὸν καὶ μὴ μόνιμον ἐπὶ Σω-
κράτει ἤλεγξεν ἔρως τυραννίδος, καὶ ἀντὶ διαίτης λιτῆς Σικε-
λιώτις γαστροὺς ἀμέτρου τράπεζα.

Ταῦτα Ξενοφῶν, τὸν Πλάτωνα αἰνιττόμενος. Ὁ δέ
γε Πλάτων ἐν Πολιτείᾳ περὶ γυμναστικῆς καὶ μουσικῆς
τάδ' ἱστορεῖ φάναι τὸν Σωκράτην·

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

13

Τί ἂν οὖν εἴη, ᾧ Γλαῦκων, μάθημα ψυχῆς ὀλκὸν ἀπὸ τοῦ^{p. 746}
γιγνομένου ἐπὶ τὸ ὄν; Τόδε δ' ἐννοῶ λέγων ἅμα· οὐκ ἀθλη-
τὰς μέντοι πολέμου ἔφαμεν τούτους ἀναγκαῖον εἶναι νέους
ὄντας; Ἐφαμεν γάρ. Δεῖ ἄρα καὶ τοῦτο προσέχειν τὸ
μάθημα ὃ ζητοῦμεν πρὸς ἐκείνῳ. Τὸ ποῖον; Μὴ ἄχρηστον^b
πολεμικοῖς ἀνδράσιν εἶναι. Δεῖ μέντοι, ἔφη, εἶπερ οἷόν τε.
Γυμναστικῇ πη καὶ μουσικῇ ἔν γε τῷ πρόσθεν ἐπαιδεύοντο^s

c 9. ἤρεσεν] ἤρεσκεν F. Stob. d. Αἰγύπτου] Αἰγύπτου γὰρ Stob.
neon Theodoret. p. 25, 8. 175, 35. Mox Πυθαγόρου Stob. 3. ὦν]
ὡς D.F.G. cum Steph. et al. Mutavit Vigerus. σωκράτην] σωκράτη
C.D.F.G.I. et sic infra. Σωκράτει Stob. Theod.

p. 746. Τί ἂν οὖν] B. om. hinc usque ad ἐλέγομεν. 6. τόδε δ'] τὸ
δ' C.I. Mox ἐννοῶν D. 7. μέντοι] μὲν D. τούτους] τοὺς τοιούτους
C.F.G. b 3. ἔφη om. C.D.F.G.I. Mox οἶονται D. 4. πη] τη C.
μὴν Plato.

partes aliquando concedant, quibus Socrates ille non placet, cui vivo sapi-
entiae testimonium deus ipse dedit, cujus necis auctores nullam poenitendo
sceleris expiandi rationem invenire potuerunt. Illud vero praeclarum,
quod Aegyptum isti, et prodigiosam Pythagorae sapientiam adamarunt:
quorum sane quam inanis et inconstans erga Socratem voluntas fuerit,
amor ille tyrannidis, et pro tenui frugalique victu, Sicala mensa immode-
rato abdomini serviens, manifeste palamque convincit.

Hæc Xenophon, Platonem subobscurè significans. At ipsemet
Plato in Republica, quæ sequuntur de gymnasticæ ac musicæ artibus
ab Socrate dicta commemorat:

Plato
de Rep.
p. 521.

13

Ecquod tandem, inquit, disciplinæ genus, mi Glauco, animum ab iis quæ
fiunt ad id quod est traducere ac transferre possit? Mihi quidem illud,
dum loquor, in mentem venit. Numquid nostros illos reipublicæ custodes,
in bellica exercitatione jam usque ab adolescentia necessario versatos esse
debere jam diximus? Diximus utique. Ergo præter illud, habeat hoc
etiam necesse est disciplina quam quærimus. Quid tandem? Uti ne bel-
licosis hominibus inutilis ea sit. Necesse id vero, inquit, si modo fieri
potest. Atqui gymnasticæ ac musicæ artibus illos ante jam erudiimus. Sic

2 ἡμῖν. Ἦν ταῦτα, ἔφη. Καὶ γυμναστικὴ μὲν που περὶ
 γιγνόμενον καὶ ἀπολλύμενον τετεύτακε, σώματος γὰρ αὔξης
 καὶ φθίσεως ἐπιστατεῖ. Φαίνεται. Τοῦτο μὲν δὴ οὐκ ἂν εἴη
 ὃ ζητοῦμεν μάθημα. Οὐ γάρ. Ἄλλ' ἄρα μουσικὴ ὅσην τὸ 10
 3 πρότερον διήλθομεν; Ἄλλ' ἦν ἐκείνη γ', ἔφη, ἀντίστροφος c
 τῆς γυμναστικῆς, εἰ μέμνησαι, ἔθεσι παιδεύουσα τοὺς φύλα-
 κας, κατὰ τε ἀρμονίαν εὐαρμοστίαν τινὰ, οὐκ ἐπιστήμην,
 παραδιδούσα, καὶ κατὰ ῥυθμὸν εὐρυθμίαν, ἔν τε τοῖς λόγοις 5
 ἕτερα τούτων ἀδελφὰ ἔθη ἅττα ἔχουσα, καὶ ὅσοι μυθώδεις
 τῶν λόγων καὶ ὅσοι ἀληθινώτεροι ἦσαν· μάθημα δὲ πρὸς
 τοιοῦτόν τι ἄγον, οἷον σὺ νῦν ζητεῖς, οὐδὲν ἦν ἐν αὐτῇ.
 4 Ἀκριβέστατα, ἦν δ' ἐγὼ, ἀναμιμνήσκεις με· τῷ γὰρ ὄντι 10
 τοιοῦτον οὐδὲν εἶχεν. Ἄλλ', ὦ δαιμόνιε Γλαῦκων, τί ἂν εἴη d
 τοιοῦτον; Αἷ τε γὰρ τέχνηαι βάνανσοί που ἅπασαι ἔδοξαν
 εἶναι. Πῶς δ' οὔ;

5 Εἰθ' ἐξῆς προῖὼν ἐπιλέγει,

Μή ποτ' αὐτῶν τι ἀτελὲς ἐπιχειρῶσιν ἡμῖν μαθάνειν οὓς 5
 θρέψομεν, καὶ οὐκ ἐξῆκον ἐκείτσε ἀεὶ οἱ πάντας δεῖ ἀνῆκειν,

b 5. γυμναστικῇ] γυμναστικὴν C.D.F.G. 7. τετεύκακε D. c. 10. μου-
 σικὴν D. πρότερον C.F.G. qui mox ἄλλην. c. τῆς
 γυμν.] τῆς om. F. c 6. ἅττα] αὐτὰ C.D.F.G.I. ἔφη Plato pro ἔθῃ.
 8. τοιοῦτόν τι] τι om. I. ἄγον] ἀγαθὸν Plato. 9. σὺ νῦν om. D.
 νῦν om. E.F.G.I. d 7. δεῖ ἀνῆκειν] δὴ αὐ ἦκειν C.D.E.F.G. δεῖ αὐ
 ἦκειν I. πάντα δεῖ ἀφήκειν Plato.

2 est, inquit. Gymnastica porro circa id quod oritur quodque interit tota
 versatur, corporum enim incremento ac diminutioni præest. Certe. Non
 est igitur ea disciplina, quam quærimus. Minime vero. An forte musica
 3 illa sit, qua de superius loquuti sumus? At illa, inquit, si meministi, usum
 habet gymnasticæ in dissimili genere simillimum: utpote quæ moribus
 tantum reipublicæ custodes informet, atque ut in concentu fieri solet,
 aptam quandam coherentiam, ac persimilem numeris compositionem sup-
 peditet, non veram propriamque scientiam; atque in ipso dicendi genere
 alia quædam habeat moribus illis affinia, verasque narrationes a fabulosis
 distinguat. Cæterum habet ea nihil, cujus nos cognitio ad aliquid per-
 4 ducat ejusmodi, quod nunc abs te quæritur. Me vero, inquam, admodum
 opportune mones: prorsus enim simile nihil habet. Sed, quid igitur,
 optime Glauco, tale esse possit? Nam artes quidem omnes sordidæ nobis
 et illiberales visæ sunt. Ac merito quidem.

5 Tum pluribus interjectis ita prosequitur:

Dabimus operam, inquit, ne qui a nobis educantur, aliquid ab iis hoc in Plato
 genere perfectum minus maturumque doceantur; quodque non eo semper, de Rep.
 p. 530.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

οἶον ἄρτι περὶ τῆς ἀστρονομίας ἐλέγομεν. *Ἡ οὐκ οἶσθ' ὅτι
καὶ περὶ ἁρμονίας ἕτερον τοιοῦτον ποιούσι; Τὰς γὰρ ἀκούο- 10
μένας αὖ συμφωνίας καὶ φθόγγους ἀλλήλοις ἀναμετροῦντες
6 ἀνήνυτα, ὥσπερ οἱ ἀστρονόμοι ποιούσι. Νῆ τοὺς θεοὺς, ἔφη,
καὶ γελοίως γε, πυκνώματ' ἅττα ὀνομάζοντες καὶ παραβάλ- p. 747
λοντες τὰ ὦτα, οἶον ἐκ γειτόνων φωνῇν θηρευόμενοι, οἱ μὲν
φασιν ἔτι κατακούειν ἐν μέσῳ τινὰ ἡχὴν καὶ σμικρότατον εἶναι
[436] τοῦτο διάστημα ᾧ μετρητέον, οἱ δ' ἀμφισβητοῦντες ὡς ὅμοιον 5
ἤδη φθεγγομένων, ἀμφότεροι ὦτα τοῦ νοῦ προστησάμενοι.
7 Σὺ μὲν, ἦν δ' ἐγὼ, τοὺς χρηστοὺς λέγεις τοὺς ταῖς χορδαῖς
πράγματα παρέχοντας καὶ βασανίζοντας, ἐπὶ τῶν κολλόπων
στρεβλύνοντας. *Ἴνα δὲ μὴ μακροτέρα ἢ εἰκὼν γίγνηται, 10
πλήκτρῳ τε πληγῶν γιγνομένων καὶ κατηγορίας πέρι καὶ b
ἐξαρήσεως καὶ ἀλαζονείας χορδῶν, παύομαι τῆς εἰκόνης, καὶ
οὗ φημι τούτους λέγειν, ἀλλ' ἐκείνους οὓς ἔφαμεν νῦν δὴ περὶ
8 ἁρμονίας εἰρῆσθαι. Ταυτὸν γὰρ ποιούσι τοῖς ἐν τῇ ἀστρο- 5
νομίᾳ. Τοὺς γὰρ ἐν ταύταις ταῖς συμφωνίαις ταῖς ἀκουόμε-

d 9. τοιοῦτον] τι τοι. B. Mox γὰρ om. F. 11. ἀλλήλοις] ἀλλή-
λων B. qui mox ponunt cum multis libris Platonis et G. ἀλλήλους D.I.
p. 747. ἐκ γειτ.] ἐν γειτ. C.F.G.I. 3. ἔτι] ὅτι B.C.D.F.G.I.
4. τοῦτο] τοῦτῳ C. Mox ᾧ μετρητέον om. B. 6. ἀμφότερα] ἀμφό-
τεροι B.I. Viger. 9. ἐπὶ τῶν—ἀνίστασιν om. B. 10. καὶ στρεβ.]
καὶ om. C.D.E.F.G.I. b 4. νῦν δὴ περὶ] δὴ νῦν τε C. νῦν δὲ περὶ D.
δὴ νῦν περὶ F.G. εἰρῆσθαι] ἐρήσεσθαι Plato.

quo tendere omnes debeant, referatur, uti jamjam de astronomia dice-
bamus. Ignoras tu vero, simile quid aliud in harmonia homines istos
agere? Quippe dum illos vocum sonorumque concentus, qui auribus per-
cipiuntur, inter sese metiendo componunt, inutilibus in rebus, quemad- 6
modum et astronomi, studium operamque ponunt. Ita per deos, inquit;
ac ridiculi plane sunt, dum frequentamenta nescio quæ nominant, admo-
tisque auribus vocem quasi propius aucupantes: alii se in medio sonum
aliquem exaudire, ac minimum illud, cujus in metiendo usus esse debeat,
intervallum esse dictitant; alii vero dubitant, quasi a vocibus illis jam
similis quidam sonus existat. In quo utrique menti aures anteponunt.
7 Tu vero, inquam, alios illos admodum utiles arbitraris, qui fides perpetuo
vexant, distendunt, claviculisque contorquent? Verum ne longius hæc nos
imago detineat, dum plectro pulsata fides aut affirmant, aut negant, aut
superbius refragantur, mittam eam modo: tantum dicam non jam istos,
sed alios illos potius, de quibus paulo ante loquebamur, musicæ præ- 8
ceptores deligendos esse. Nam isti quidem id ipsum quod astronomi

ναις ἀριθμοὺς ζητοῦσιν, ἀλλ' οὐκ εἰς προβλήματα ἀνίσιν
ἐπισκοπεῖν τίνες ξύμφωνοι ἀριθμοὶ, καὶ τίνες οὐ, καὶ διὰ τί
ἐκάτεροι.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

9 Ἀλλὰ γὰρ καὶ ταῦθ' ἡμῖν πρὸ ὁδοῦ κείσθω, ἀπο- 10
λογουμένοις ὅτι μὴ δίχα διανοίας ὀρθῆς καὶ τῆς τῶν c
τοιῶνδε ἀχρηστομαθείας ὀλιγορήσαμεν. Σκεψώμεθα
δῆτα λοιπὸν ἥδη ἄνωθεν ἀρξάμενοι τὰς τῶν εἰρημένων
φυσικῶν φιλοσόφων δογματικὰς πρὸς ἀλλήλους ἀντι- 5
δοξίας. Γράφει δὴ ἀθρόως ἀπάντων τῶν Πλατωνικῶν
ὁμοῦ καὶ Πυθαγορείων τῶν τε ἔτι πρεσβυτέρων φυσικῶν
φιλοσόφων ἐπικεκλημένων καὶ αὖ πάλιν τῶν νεωτέρων
Περιπατητικῶν τε καὶ Στωϊκῶν καὶ Ἐπικουρείων τὰς 10
δόξας συναγαγὼν ὁ Πλούταρχος, ἐν οἷς ἐπέγραψε Περὶ
τῶν ἀρεσκόντων τοῖς φιλοσόφοις φυσικῶν δογμάτων, ἐξ
ᾧ παραθήσομαι ταῦτα d

14 Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, εἰς τῶν ἐπτὰ σοφῶν, ἀρχὴν τῶν ὄντων
ἀπεφῆνατο εἶναι τὸ ὕδωρ. Δοκεῖ δὲ ὁ ἀνὴρ οὗτος ἄρξαι τῆς

ΠΛΟΥΤ-
ΤΑΡ-
ΧΟΥ

b 8. ἐπισκ.] καὶ ἐπισκ. B. c. τῆς τῶν] τῆς om. C.F.G. Mox
ἀχρηστομυθίας B. 6. τῶν Πλατ.] τῶν om. B.C.F.G. 10. συνα-
γαγὼν] ἀναγαγὼν B.C.F.G. 12. τοῖς φιλ.] φιλ. πᾶσι C. τοῖς om. F.G.
pen. εἶναι om. Plut.

faciunt, dum ita concentus ejus qui aure percipitur numeros attendunt, ut
nunquam ad veras illas quæstiones veniant, quinam e numeris inter se
convenient, quive secus; et quamobrem utrique tales habeantur.

9 Hactenus Plato. Atque hæc a nobis etiam præmissa sunt, ex
quibus accusatores nostri intelligant, non sine maturo consilio nos
inania rerum ejusmodi studia neglexisse. Jam vero pugnancia illa
philosophorum, quos physicos vocant, decreta altius repetendo
spectemus. Complectitur sane Plutarchus philosophorum simul om-
nium tam Platonicorum, quam Pythagoreorum, nec non antiquiorum
etiam illorum, qui physici dicti sunt, unaque recentiorum, tam Peri-
pateticorum, quam Stoicorum, et Epicureorum sententias, eo libro
quem De philosophorum decretis ad res physicas pertinentibus con-
scripsit. Ego hæc tantum dabo:

14 Thales Milesius, inquit, septem sapientum unus, rerum principium
aquam esse pronuntiavit. Is et philosophiæ initium, et Ioniciæ sectæ

Plutarch.
Plac.Phil.
p. 875.

ΠΛΟΥ-
ΤΑΡ-
ΧΟΥ

φιλοσοφίας, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἡ Ἰωνικὴ αἵρεσις προσηγορεύθη· p. 748
ἐγένοντο γὰρ πλείεσται διαδοχαί. Φιλοσοφήσας δὲ ἐν Αἰ-
γύπτῳ, πρεσβύτερος ἦλθεν εἰς Μίλητον. Ἐξ ὕδατος δέ
φησι πάντα εἶναι, καὶ εἰς ὕδωρ πάντα ἀναλῦσθαι. Στοχά-⁵
ζεται δὲ ἐκ τούτου πρῶτον, ὅτι πάντων ζῶων ἡ γονὴ ἀρχή
ἐστὶ, ὑγρὰ οὖσα· οὕτως εἰκὸς καὶ τὰ πάντα ἐξ ὑγροῦ τὴν
ἀρχὴν ἔχειν. Δεύτερον, ὅτι πάντα τὰ φυτὰ ὑγρῷ τρέφεταιί
τε καὶ καρποφορεῖ, ἀμοιροῦντα δὲ ξηραίνεται. Τρίτον δέ,¹⁰
ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ πῦρ τὸ τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἀστρῶν ταῖς τῶν
υδάτων ἀναθυμιάσεσι τρέφεται, καὶ αὐτὸς ὁ κόσμος. Διὰ β
τοῦτο καὶ Ὅμηρος ταύτην τὴν γνώμην ὑποτίθεται περὶ τοῦ
ὕδατος,

ᾠκεανὸν, ὅσπερ γένεσις πάντεσσι τέτυκται.

Ταῦτα μὲν ὁ Θαλῆς.

² Ἀναξίμανδρος δὲ ὁ Μιλήσιός φησι, τῶν ὄντων τὴν ἀρχὴν
εἶναι τὸ ἄπειρον· ἐκ γὰρ τούτου πάντα γίνεσθαι, καὶ εἰς
τοῦτο πάντα φθεῖρεσθαι· διὸ καὶ γεννᾶσθαι ἀπείρους κόσμους,

p. 748. διαδοχαί φιλοσοφίας Plut. 3. ἐξ ὕδατος δέ] ὡς ἐξ ὕδατος Plut.
5. πρῶτον] πρῶτον B.C.F.G.I. 6. ἡ γονή] ὁ γονὸς B. ἀρχή ἐ.]
ἐ. ἀρχή C.F.G. οὔσα] οὐσία C.D.F.G.I. 8. ὅτι πάντα] ὅτι om.
B.C.F.G.I. ὑγρῷ] ἀγρῷ B. et mox ἀμυροῦντα. 11. τὸ τῶν] τὸ
om. B.C.F.G.I. Mox τοῦ ὕδατος C.F.G. b. γένεσιν] γνώμην B.C.
D.F.G.I. 3. ᾠκεανὸν] ᾠκεανὸς B. qui ὅπερ γένεσιν. 5. ταῦτα μ.
ὁ Θαλῆς om. Plut. 6. φησὶ om. F. 7. τούτων F.G.

nomen dedisse videtur, a quo plures deinceps successiones propagatae sunt. Idem post navatam in Aegypto philosophiae operam, Miletum rediit jam senior. Porro, ut ex aqua nata esse omnia, et in aquam omnia dissolvi statuatur, his conjecturis adducitur. Primum, semen animantium omnium principium, humidum est: probabile igitur est ex humore omnia principium ducere. Deinde, humore stirpes aluntur omnes: ex eo fecunditatem hauriunt: eo si careant, exarescunt. Tertio, ipse quoque solis ac reliquorum astrorum ignis, mundusque adeo totus aquarum exhalationibus alitur. Itaque Homerus etiam hos rerum ortus aquae proprios esse ponit, hoc versu,

Oceanum cunctis praebentem exordia rebus.

Haec Thales.

■ Anaximander itidem Milesius, rerum principium esse vult infinitum. Quippe cum inde nasci omnia, tum eodem omnia redire, dum intereunt. Quare mundos infinitos generari vicissim, ac vicissim in illud intereundo

καὶ πάλιν φθείρεσθαι εἰς τὸ ἐξ οὗ γίνεται. Λέγει δ' οὖν, 10 διότι τὸ ἀπέραντόν ἐστιν, ἵνα μηδὲν ἐλλείπη καὶ ἡ γένεσις ἡ ὑφισταμένη. Ἀμαρτάνει δὲ καὶ οὗτος, μὴ λέγων τί ἐστὶ τὸ ἀπειρον, πότερον ἀήρ ἐστιν, ἢ ὕδωρ, ἢ γῆ, ἢ ἄλλα τινὰ σώματα· ἀμαρτάνει οὖν τὴν μὲν ὕλην ἀποφαινόμενος, τὸ δὲ ποιοῦν αἴτιον ἀναιρῶν. Τὸ γὰρ ἀπειρον οὐδὲν ἄλλο ἢ ὕλη 5 ἐστίν· οὐ δύναται δὲ ἡ ὕλη εἶναι ἐνεργεῖα, εἰ μὴ τὸ ποιοῦν ὑπόθεται.

3 Ἀναξιμένης δὲ ὁ Μιλήσιος ἀρχὴν τῶν ὄντων τὸν ἀέρα ἀπεφώνητο· ἐκ γὰρ τούτου πάντα γίνεσθαι, καὶ εἰς αὐτὸν 10 πάλιν ἀναλύεσθαι. Οἶον ἡ ψυχὴ, φησὶν, ἡ ἡμετέρα, ἀήρ ἐστὶ· συγκρατεῖ γὰρ ἡμᾶς· καὶ ὅλον δὲ τὸν κόσμον πνεῦμα d καὶ ἀήρ ἐμπεριέχει· λέγεται δὲ συνωνύμως ἀήρ καὶ πνεῦμα. Ἀμαρτάνει δὲ καὶ οὗτος, ἐξ ἀπλοῦ καὶ μονοειδοῦς ἀέρος καὶ πνεύματος δοκῶν συνεστάναι τὰ ζῶα. Ἀδύνατον γὰρ ἀρχὴν 5 [437] μίαν τὴν ὕλην τῶν ὄντων ὑποστήναι· ἀλλὰ καὶ τὸ ποιοῦν αἴτιον χρὴ τίθεναι. Οἶον, οὐκ ἄργυρος ἀρκεῖ πρὸς τὸ ἔκπωμα

b 9. εἰς τὸ] εἰς om. B.C.E.F. 10. ἀπειρον] ἀπέραντον B.C.D.E.
F.G.I. 11. μηδὲν] μηδὲ ἐν B.I. c 4. ἀποφαινόμενος] ἀποφηνά-
μενος B. 6. ἡ ὕλη ἐστίν] ἔστιν ἡ ὕ. B. Mox ἐνέργεια D. ἐνεργεῖα edd.
9. τὰ πάντα] τὰ om. B.C.D.F.G.I. d. λέγεται δὲ σ.] σ. δὲ λέγ. B.
4. συνιστάται] ἐστάναι B. συνεστάναι D.F. Plut. 6. ὑποστήναι] ὑπο-
στῆσαι D.F.G.I. 7. οὐκ ἄργ.] οὐκ om. B.C.D.E.F.G.I. qui mox οὐ
pro ἀρκεῖ.

dissolvi, ex quo primum extiterint. Enimvero infinitum esse propterea docet, ne quid unquam deficiat, ac rerum ortus aliquid semper habeat quo nitatur. Sed hoc peccat ille, quod infinitum quid sit non aperiat; utrum aër, an aqua, vel terra, vel alia quædam corpora. Peccat præterea, dum materiam ita ponit, ut caussam tollat efficientem. Nam infinitum quidem aliud nihil quam materia est: materia vero, nisi caussa efficiens adfuerit, re ipsa et actu esse non potest.

3 Anaximenes indidem Mileto, aërem ejusmodi principium esse docuit: ex eo enim cuncta nasci, in eumque vicissim cuncta dissolvi. Nam animus, inquit, noster exempli caussa, aër est, nosque fovet ac tuetur; cunctumque adeo mundum spiritus aërque complectitur. Est autem spiritus eadem aërisque significatio. At peccat etiam hic, dum ex simplici et formæ unius aëre ac spiritu, ipsas etiam animantes constare vult. Nec enim fieri potest, ut materia una rerum principium sit; accedat necesse est caussa efficiens. Argentum exempli gratia, ut existat poculum, satis per sese non est, nisi

ΠΛΟΥΤ.
ΤΑΡ-
ΧΟΥ

- γενέσθαι, εἴαν μὴ τὸ ποιοῦν ᾗ, τοῦτ' ἔστιν ὁ ἀργυροκόπος·
ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ χυλκοῦ, καὶ ξύλων, καὶ τῆς ἄλλης ὕλης. 10
- 4 Ἡράκλειτος καὶ Ἱππασος ὁ Μεταποντίνος, ἀρχὴν τῶν
πάντων τὸ πῦρ. Ἐκ τοῦ πυρὸς γὰρ τὰ πάντα γίνεσθαι,
καὶ εἰς πῦρ πάντα τελευτᾶν λέγουσι· τούτου δὲ κατασβεν- p. 749
νυμένου, κοσμοποιεῖσθαι τὰ πάντα. Πρῶτον μὲν γὰρ τὸ
παχυμερέστατον αὐτοῦ εἰς αὐτὸ συστελλόμενον γῇ γίγνεται·
ἔπειτα ἀναχαλωμένην τὴν γῆν ὑπὸ τοῦ πυρὸς φύσει ὕδωρ 5
ἀποτελεῖσθαι, ἀναθυμιάμενον δὲ ἀέρα γίνεσθαι. Πάλιν δὲ
τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ σώματα, ὑπὸ πυρὸς ἀναλοῦσθαι
[ἐν τῇ] ἐκπυρώσει· ἀρχὴ οὖν τὸ πῦρ, ὅτι ἐκ τούτου τὰ
πάντα, τέλος δὲ καθότι εἰς τοῦτο ἀναλύεται τὰ πάντα. 10
- 5 Δημόκριτος, ᾧ μετὰ πλείστον Ἐπίκουρος ἠκολούθησεν,
ἀρχὰς τῶν ὄντων, σώματα ἄτομα, λόγῳ δὲ θεωρητὰ, ἀμέ- b
τοχα κενοῦ, ἀγέννητα, αἰδία, ἄφθαρτα, οὐδὲ θραυσθῆναι δυνά-
μενα, οὔτε διαπλασμὸν ἐκ τῶν μερῶν λαβεῖν, οὔτε ἀλλοιω- 5
θῆναι, εἶναι δ' αὐτὰ λόγῳ θεωρητὰ, ταῦτα μέντοι κινεῖσθαι

d 8. γενέσθαι] γίνεται B.C.F.G.I.

9. ὁμοίως] ὁμοίως δὲ B.

10. Ἡράκλειτος—τὰ πάντα om. B.

11. ἀρχὴ F.G.

p. 749. 2. γὰρ τὸ] γὰρ om. C.

3. αὐτὸ συστελλόμενον] αὐτὸ στελ-

λόμενον D.F.G.I. 5. ἀποτ.] ὑποστ. D.

8. ἐν τῇ ἐκπ.] ἐν τῇ om. C.

D.E.F.G.I. 9. ὅτι] καθότι C.D.E.F.G.I.

b 3. αἰδία ἄφθαρτα] αἰδιά-

φθαρτα B.C.F.G.I. Stobæus. αἰδία om. E.

4. διαπλασμὸν] διπλάσιον

B.C.D.F.G.I.

faber argentarius effector accesserit : idemque de ære, lignis, cæteraque materia statuendum.

- p. 877 c. 4 Heraclitus et Hippasus Metapontinus, hunc igni principatum attribuant. Nam ex igne oriri omnia, et in ignem omnia desinere confirmant. Quippe dum extinguitur, partes inde mundi omnes existere. Primum enim quod in eo crassissimum est, compressum et collectum in sese, terram fieri : deinde terram, cum ignis vi solvitur, in aquam effluere : quod autem expirat, abire in aërem : rursus vero mundum corporaque omnia in conflagratione, ignis ardore consumenda. Ignis igitur et principium est, quod ex eo prodeant omnia, et finis, quod in eundem omnia dissolvantur.

- 5 Democritus, quem Epicurus longo deinceps intervallo sequutus est, rerum principia statuebat corpora quædam individua, quæ ratione cape- rentur, vacui haberent nihil, sine ortu, sine interitu, sempiterna, quæ nec frangi, nec multis e partibus conformari, nec omnino mutari, sed mente sola videri possent. Eadem tamen in inani, ac per inane ferri, quod ipsum

ἐν τῷ κενῷ, καὶ διὰ τοῦ κενοῦ· εἶναι δὲ καὶ αὐτὸ τὸ κενὸν
ἄπειρον, καὶ τὰ σώματα ἄπειρα. Συμβεβηκέναι δὲ τοῖς
σώμασι τρία ταῦτα, σχήματα, μέγεθος, βάρος· ἀλλ' ὁ μὲν¹⁰
Δημόκριτος ἔλεγε δύο, μέγεθος καὶ σχῆμα· ὁ δὲ Ἐπικούρος
τούτοις καὶ τρίτον βάρος προσέθηκεν. Ἀνάγκη γάρ φησι,
κινεῖσθαι τὰ σώματα τῇ τοῦ βάρους πληγῇ, ἐπεὶ οὐ κινήθη-⁵
σεται. Εἶναι δὲ τὰ σχήματα τῶν ἀτόμων περιληπτὰ, οὐκ
ἄπειρα· μὴ γὰρ εἶναι μήτε ἀγκιστροειδεῖς, μήτε τριαινοειδεῖς,
μήτε κρικοειδεῖς· ταῦτα γὰρ τὰ σχήματά ἐστιν εὐθραυστα,
αἱ δὲ ἄτομοι ἀπαθεῖς, ἄθραυστοι· ἴδια δὲ ἔχειν σχήματα¹⁰
λόγῳ θεωρητά. Καὶ εἴρηται ἄτομος, οὐχ ὅτι ἐστὶν ἐλα-^d
χίστη, ἀλλ' ὅτι οὐ δύναται τμηθῆναι, ἀπαθὴς οὐσα καὶ ἀμέ-
τοχος κενοῦ· ὥστε ἐὰν εἴπῃ ἄτομον, ἄθραυστον λέγει, ἀπαθῆ,
ἀμέτοχον κενοῦ. Ὅτι δὲ ἐστὶν ἄτομος, σαφές· καὶ γὰρ ἐστι⁵
στοιχεῖα, καὶ ζῶα κενὰ, καὶ ἡ μόνas.

⁶ Ἐμπεδοκλῆς Μέτωνος, Ἀκραγαντίνος, τέτταρα μὲν στοι-
χεῖα, πῦρ, ἀέρα, ὕδωρ, γῆν, δύο δὲ ἀρχὰς καὶ δυνάμεις, φιλίαν

b 7. κενῷ καὶ om. D. 8. αὐτὸ τὸ om. D. τὰ σώματα] ἀσώματα F.
9. συμβεβηκέναι] συμβεβληκέναι F. c. δύο et mox καὶ τρίτον om. B. δύο
om. E.F.G. 3. προσέθηκεν] προστέθεικεν C.F.G. 5. αὐτῶν] τῶν C.
F.G.I. 7. τριαινοειδεῖς] τριηροειδεῖς B.F.G. τρικοειδεῖς D. τρικροηδεῖς I.
9. εὐθραυστα] ἄθραυστα B. qui om. ἀπαθεῖς—μόνας. εὐθραυστα F. 10. δὲ
om. E. d 3. εἴπῃ] εἴποι D. 6. Μέτωνος] Addunt B.C.D.E.F.G.I.
πολιστῆς Σικελίας. 8. γῆν] καὶ γῆν B. ἀρχικὰς] ἀρχὰς καὶ B.C.D.
E.F.G.I. ἀρχικὰς Plutarchus.

et infinitum sit, et infinita ejusmodi corpuscula complectatur. In iis tria
hæc inesse, figuram, magnitudinem, et pondus, ex quibus priora illa duo,
magnitudinem et figuram Democritus posuerat; tertium, id est pondus,
Epicurus adjecit. Corpora enim quæ moventur, inquit, suum quæque
pondus impellat necesse est, alioqui nunquam moverentur. Atomorum
porro figuras certo numero comprehensas, non infinitas esse; nec enim aut
hamorum, aut tridentium, aut annulorum similes esse; cum eas figuræ
frangi facile, atomi, nec frangi, nec detrimenti genus ullum subire possint.
Figuras igitur proprias habere, quas ratio percipiat. Et vero atomum
appellari, non quod minimum quiddam sit, sed quod secari, utpote nec
patibilis, nec ullo modo vacua, non possit. Ita qui atomum dicat, rem ab
eo dici, quæ nec frangi queat, nec perpeffionis quicquam aut inanis subire.
Esse vero atomos vel ex eo liquere, quod elementa perpetua, quod inanes
animantes, et unitatem esse constet.

⁶ Empedocles Metonis filius, Agrigentinus, elementa quatuor, ignem,
aërem, aquam, et terram, principia duo, amicitiam et contentionem as-

ΠΛΟΥ-
ΤΑΡ-
ΧΟΥ

τε καὶ νεῖκος, ὧν ἡ μὲν ἐστὶν ἐνωτικὴ, τὸ δὲ, διαιρετικόν. 10
Φησὶ δὲ οὕτως,

Τέσσαρα τῶν πάντων ριζώματα πρῶτον ἄκουε
Zeus ἀργής, Ἥρη τε φερέσβιος, ἡδ' Αἰδωνεύς,
Nῆστις θ', ἡ δακρύοις τέγγει κρούνωμα βρότειον.

Δία μὲν γὰρ λέγει, τὴν ζέσιν καὶ τὸν αἰθέρα· Ἥραν δὲ φε- p. 750
ρέσβιον, τὸν ἀέρα· τὴν γῆν, τὸν Αἰδωνέα· Νῆστιν δὲ, καὶ
κρούνωμα βρότειον, οἶονεὶ τὸ σπέρμα καὶ τὸ ὕδωρ.

7 Τοσαύτη μὲν ἡ τῶν πρῶτων φυσικῶν φιλοσόφων 5
διαφωνία· τοιαύτη δὲ αὐτῶν καὶ ἡ περὶ ἀρχῶν δόξα, οὐ
θεὸν, αὐ ποιητὴν, οὐ δημιουργὸν, οὐδέ τι τῶν ὅλων
αἴτιον, οὐδὲ μὴν θεοὺς, οὐδ' ἀσωμάτους δυνάμεις, οὐ
νοερὰς φύσεις, οὐ λογικὰς οὐσίας, οὐδ' ὅλως τι τῶν 10
8 ἐκτὸς αἰσθήσεων ἐν ταῖς ἀρχαῖς ὑποθεμένων. Μόνος
δ' οὖν πρῶτος Ἑλλήνων Ἀναξαγόρας μνημονεύεται ἐν b
τοῖς περὶ ἀρχῶν λόγοις νοῦν τὸν πάντων αἴτιον ἀπο-
φῆνασθαι. Φασὶ γοῦν ὥς ἄρα οὗτος μάλιστα παρὰ

d 9. ἡ μὲν] ὁ μὲν B. 10. ἐνωτικῇ] ἐνωτικὸς B. 11. πρῶτον
ἄκουε om. B. τῶν πρῶτων ριζώ. πάντων et corr. πρῶτον D. 13. αἰθῆρ]
ἀρης B.C.D.E.F.G.I. Hinc reposui ἀργής cum Stobæo.

p. 750. 6. αὐτῶν om. h. l. B. qui addit καὶ αὐτῶν post ἀρχῶν. 8. ἀσω-
μάτους] ἀσωμάτων C. 10. αἰσθήσεων om. B. αἰσθήσεως C.F.G.
11. μόνος δ' οὖν—ἦγαγε om. B. b 2. τῶν πάντων] τὸν πάντων C.
4. μάλιστα in D. post αὐτοῦ.

signat, et amicitiam quidem uniendi, contentionem dirimendi vim habere
docet, his versibus,

Rerum radices in primis quatuor audi.
Jupiter ætherius, vitalis Juno, profundi
Pluto pater, Nestis lacrymas mortalibus ultro
Infundens scatebris.

Quippe Jovis nomine ardorem atque ætherem, Junonis vitalis aërem,
Plutonis terram, Nestis denique scatebræque mortalis, semen et aquam
significat.

7 Ea primorum physicorum dissensio fuit, ea de principiis opinio,
qui non deum, non effectorem, non molitorem ullum, non aliquem
universitatis auctorem, imo, ne deos quidem, nec incorporeas, spiri-
tales, rationisque participes naturas, denique nihil omnino quod sen-
8 suum fines captumque superet, in principiis numerarunt. Sane Græ-
corum omnium principem Anaxagoram, in suis de principiis disputa-
tionibus, mentem rerum universarum causam posuisse ferunt. Et

τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἐθαύμασε φυσιολογίαν· μηλόβοτόν γε 5
 τοι τὴν ἑαυτοῦ χώραν δι' αὐτὴν εἶασε, τὸν τε περὶ ἀρχῶν
 λόγον πρῶτος Ἑλλήνων διήρθρωσεν. Οὐ γὰρ μόνον
 περὶ τῆς πάντων οὐσίας ἀπεφήνατο, ὡς οἱ πρὸ αὐτοῦ,
 9 ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ κινουντος αὐτὴν αἰτίου. Ἦν γὰρ ἐν 10
 ἀρχῇ, φησὶν, ὁμοῦ τὰ πράγματα πεφυρμένα· νοῦς δὲ
 [438] εἰσελθὼν αὐτὰ ἐκ τῆς ἀταξίας εἰς τάξιν ἤγαγε. Θαυ-
 μάσαι δ' ἐστὶν, ὡς οὗτος πρῶτος παρ' Ἑλλήσι τοῦτον ο
 θεολογήσας τὸν τρόπον, δόξας Ἀθηναίοις ἄθεος εἶναι,
 ὅτι μὴ τὸν ἥλιον ἐθεολόγει τὸν δὲ ἡλίου ποιητὴν, μικροῦ
 10 δεῖν καταλευσθεὶς ἔθανε. Λέγεται δὲ μηδὲ οὗτος σῶον 5
 φυλάξαι τὸ δόγμα. Ἐπιστῆσαι μὲν γὰρ νοῦν τοῖς
 πᾶσι, οὐκέτι δὲ κατὰ νοῦν καὶ λογισμὸν τὴν περὶ τῶν
 ὄντων ἀποδοῦναι φυσιολογίαν. Ἐπάκουσον δ' οὖν οἶα
 ὁ Σωκράτης ἐν τῷ Πλάτωνος Περὶ Ψυχῆς αἰτιᾶται τὸν 10
 ἄνδρα ἐν τούτοις·

b 5. φυσιολογίαν] φιλοσοφίαν I. 6. ἑαυτοῦ] αὐτοῦ C. 10. αὐ-
 τὴν] αὐτὸν D. c 5. μηδὲ] μὴ B.C.F.G. ἐπιστῆσαι—φυσιολο-
 γίαν om. B. 6. νοῦν] τὸν νοῦν F.G. 8. ἐπάκουσον] ἀκουσον
 γοῦν B. δ' οὖν om. D. οἶα] οἷς I.

vero superiores omnes quantum is physiologiæ studio superarit, vel
 ex eo intelligi quod agros ipse suos magnitudine pastionis uberrimos
 ejus amore reliquerit, Græcorumque primus de principiis enucleate
 disputarit. Nec enim tantum de natura rerum omnium, ut supe-
 riores illi, sed etiam de caussa quæ illam moveat, pronuntiavit.
 9 Erant enim, inquit ille, initio cuncta permixta. Mens autem ea
 permeans, in ordinem ex illa perturbatione digessit. In quo sane
 permirum illud est, qui princeps apud Græcos eam theologiæ ratio-
 nem intulerat, eum Atheniensibus, quod non jam solem, at solis
 ipsius effectorem deum statueret, atheum esse visum, ac propterea
 10 parum abfuisse, quin ab iis lapidibus necaretur. Verumtamen ne
 ipse quidem sanum illud suum dogma retinuisse fertur. Mentem
 enim cunctis ita præfecisse, ut tamen de rerum natura ex mentis
 rationisque regula minime disputaret. Enimvero audi sis, quænam
 ipsi hoc in genere, in dialogo Platonis De animo, a Socrate vitio tri-
 buantur :

ΠΑΛ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

15

Ἄλλ' ἀκούσας μὲν ποτε ἐκ βιβλίου τινὸς, ὡς ἔφη, Ἀνα-
ξαγόρου ἀναγινώσκοντος, καὶ λέγοντος ὡς ἄρα νοῦς ἐστὶν ὁ⁵
διακοσμῶν τε καὶ πάντων αἴτιος, ταύτῃ δὴ τῇ αἰτίᾳ ἦσθην τε
καὶ ἔδοξέ μοι τρόπον τινὰ εὖ ἔχειν τὸ τὸν νοῦν εἶναι πάντων¹⁰
αἴτιον, καὶ ἡγησάμην, εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, τὸν γε νοῦν^{p.751}
κοσμοῦντα πάντα κοσμεῖν, καὶ ἕκαστον τιθέναι ὅπῃ ἂν βέλ-
τιστα ἔχῃ. Εἰ οὖν τις βούλοιο τὴν αἰτίαν εὐρεῖν περὶ²
ἐκάστου, ὅπῃ ἢ γίνεται ἢ ἀπόλλυται ἢ ἐστὶ, τοῦτο δεῖν περὶ⁵
αὐτοῦ εὐρεῖν, ὅπῃ βέλτιστον αὐτόν ἐστιν ἢ εἶναι ἢ ἄλλο
ὅτιοῦν πάσχειν ἢ ποιεῖν. Ἐκ δὴ τοῦ λόγου τούτου οὐδὲν
ἄλλο σκοπεῖν προσήκειν ἀνθρώπῳ καὶ περὶ αὐτοῦ καὶ περὶ¹⁰
τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἢ τὸ ἄριστον καὶ τὸ βέλτιστον. Ἀναγ-
καῖον δὴ εἶναι τὸν αὐτὸν τοῦτον καὶ τὸ χεῖρον εἰδέναι· τὴν¹⁰
αὐτὴν γὰρ εἶναι ἐπιστήμην περὶ αὐτῶν. Ταῦτα δὴ λογι-^b
ζόμενος ἄσμενος εὐρηκέναι ᾧμην διδάσκαλον τῆς αἰτίας περὶ
τῶν ὄντων κατὰ νοῦν ἐμαυτῷ, τὸν Ἀναξαγόραν, καὶ μοι⁵
φράσειν πρῶτον μὲν πότερον ἢ γῇ πλατεῖά ἐστιν ἢ στρογ-

d 5. μὲν ποτε] μὲν om. C.D.G.I. 9. τὸ τὸν] τὸ om. C.F.G. τὸν
om. B. ἔχειν τὸ om. D. τὸ τὸν νοῦν—ἔχει om. I. qui mox om. περὶ ἐκ.
—εὐρεῖν.

p. 751. 2. καὶ ἕκαστον—ἔχῃ om. B. τιθέναι ὅπῃ ἂν] τιθέντα ὅπῃ
D.F.G. 3. βέλτιστα ἔχῃ] βέλτιστον ἔχει D. 4. ὅπῃ] ὅποι D.
6. ἐστὶν αὐτόν] αὐτόν ἐστιν C.F.G. Mox ὁμοιοῦν C. 7. πάσχειν] ἢ
π. C. ποιεῖν ἢ πάσχειν F.G. Mox τούτου τοῦ λ. B. 8. σκοπεῖν om. I.
qui mox προσήκει. καὶ περὶ αὐτοῦ] περὶ ἀνθρώπου B. b. γὰρ om. E.
εἶναι om. I.

Plato
Phaed.
p. 97.

15

At vero, inquit ille, cum aliquem aliquando ex libro quodam, quem
Anaxagoræ esse dicebat, legentem audiissem, mentem omnium effectricem
regere ac moderari omnia, equidem hoc in caussæ genere summa cum
voluptate acquivi, quod ex eo, si verum modo esset, futurum putarem, uti
moderatrix illa mens cuncta disponeret, ac prout optimum singulis esset
futurum, suo quæque loco et ordine collocaret. Enimvero si caussam²
nosse quis velit, quamobrem hoc eove modo singula vel nascentur, vel
intereant, vel omnino sint: de singulis etiam illi statuendum esse, quo
quæque modo vel futura sint optime, vel optime subitura quidlibet atque
factura. Quare, aliud homini aut de se ipso, aut de cæteris omnibus per-
videndum esse nihil, quam quid præstantissimum sit atque optimum:
simul tamen ei, quod deterrimum quoque sit, necessario cognoscendum³
esse, quod eadem scientia in utroque versetur. Hæc mecum ipse repu-
tans, eum me aliquando præceptorem, qui mihi plane in caussa rerum
assignanda satisfaceret, Anaxagoram nactum esse, jucundissime cogita-
bam. Ex eo quippe intellecturum me primum esse, utrum plana sit an

γύλη, ἐπειδὴ δὲ φράσειεν, ἐπεκδιηγῆσασθαι τὴν αἰτίαν καὶ τὴν ἀνάγκην, λέγοντα τὸ ἄμεινον, καὶ ὅτι αὐτὴν ἄμεινον ἦν τοιαύτην εἶναι· καὶ εἰ ἐν μέσῳ φαίη εἶναι αὐτὴν, ἐπεκδιηγῆσεσθαι 10 ὡς ἄμεινον ἦν αὐτὴν ἐν μέσῳ εἶναι· καὶ εἴ μοι ταῦτα ἀποφαί- c νοιτο, παρεσκευάσμην ὡς οὐκέτι ποθεσόμενος αἰτίας ἄλλο 4 εἶδος· Καὶ δὴ καὶ περὶ ἡλίου οὕτω παρεσκευάσμην ὡσαύτως πευσόμενος, καὶ σελήνης καὶ τῶν ἄλλων ἄστρον, τάχους τε 5 πέρι πρὸς ἄλληλα καὶ τροπῶν καὶ τῶν ἄλλων παθημάτων, πῇ ποτὲ ταῦτ' ἄμεινόν ἐστιν ἕκαστον καὶ ποιεῖν καὶ πάσχειν ἃ πάσχει. Οὐ γὰρ ἂν ποτ' αὐτὸν ὦμην, φάσκοντά γε ὑπὸ νοῦ αὐτὰ κεκοσμήσθαι, ἄλλην τινὰ αὐτοῖς αἰτίαν ἐπενεγκεῖν 10 5 ἢ ὅτι βέλτιστον αὐτὰ οὕτως ἔχειν ἐστίν, ὥσπερ ἔχει. Ἐκά- στον οὖν [αὐτῶν] ἀποδιδόντα τὴν αἰτίαν καὶ κοινῇ πᾶσι τὸ δ ἐκάστῳ βέλτιστον ὦμην καὶ τὸ κοινὸν πᾶσιν ἐπιδιηγῆσασθαι ἀγαθόν. Καὶ οὐδ' ἂν ἀπεδόμην πολλοῦ τὰς ἐλπίδας, ἀλλὰ πᾶν σπουδῇ λαβὼν τὰς βίβλους, ὡς τάχιστα οἴός τ' ἦν 5

b 6. ἐπειδὴ—λέγεται Σωκράτης om. B. 7. ἐπεκδιηγῆσεσθαι] ἐπεκδι-
γῆσασθαι C.D.F.G.I. 10. ἐπεκδιηγείσθαι D.F.G. c. ἀποφαίνοιτο] ἀπο-
φαίνοι C.D.F. Tum παρεσκευασμένην D. ταῦτα ἀποφαίνοιτο το I. ni fallor.
2. ὑποθεσόμενος] ποτ' ἐσομένης C.D.F.G.I. Reponendum videtur ποθεσόμε-
νος cum Heindorfio. 3. παρεσκευάσμην] οὕτω παρεσκευασμένην D. οὕτω
π. E. sc. οὕτω excidit ex ed. Viger. οὕτως π. F.G. 9. φάσκοντά γε] φ.
τε C.F. qui mox om. αὐτά. D.G.I. om. αὐτά. 10. αὐτοῖς om. D.
11. ἢ ὅτι] καὶ ἔτι C. ὡς ἔχει] ὥσπερ ἔχει C.D.F.G. 12. ἐκάστω
οὖν αὐτῶν] ἐκάστου οὖν C.F.G.I. αὐτῶν om. D.I. d 2. ἐπιδιηγῆ-
σεσθαι] ἔτι διηγ. C. ἐπιδιηγῆσασθαι D.F.G.I. ἐπεκδ. Plat. 4. σπουδῇ]
σπ. πολλῇ C.F.G. 5. οἴος τῇ^{ος} ἀνεγ. F.

rotunda terra; tum hoc ubi statuisset, futurum, ut caussam ac necessitatis vim explicaret, quodque optimum esset dicendo complexus, terræ quoque, talis ut esset, optimum esse ostenderet. Ita, si quidem eam in medio sitam esse diceret, quamobrem hic ei situs optimus esset, exponeret. Quæ si ex illo perspicue dicerem, sic animo planè comparatus eram, nullum ut præterea causæ genus aliud esse statuerem. Similiter ex eodem me postea de sole, luna, cæterisque sideribus quæsiturum esse decreveram, qua velocitatis inter se, qua conversionum proportionem moverentur, cæteraque id genus, quæ optima cuique vel efficiendi ratio, vel subeundi esset. Nec enim unquam in animum induxissem, cum mentem illa regere ac moderari dixisset, aliam deinde causam assignaturum eum esse, quam ut 5 quo se modo haberent, eo se quam optime habere confirmaret. Quin ubi et causam singulis propriam, et quod optimum cuique foret, æqualiter statuisset, tum vero quidnam simul omnibus conduceret, universe defini- turum. Quam ego spem ut ne maximo quidem pretio permutassem, ita libros illos vehementi quodam arreptos studio, quam celerrime poteram

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

ἀνεγίνωσκον, ἵν' ὡς τάχιστα εἰδείην τὸ βέλτιστον καὶ τὸ
χειρόν. Ἀπὸ δὴ θαύμαστῆς, ᾧ ἐταῖρε, ἐλπίδος ὥχόμην φερό-
μενος· ἐπεὶ δὲ προῖὼν καὶ ἀναγινώσκων ὀρῶ ἄνδρα τῷ μὲν νῶ
οὐδὲν χρώμενον οὐδέ τινας αἰτίας ἐπαιτιώμενον εἰς τὸ δια- 10
κοσμεῖν τὰ πράγματα, ἀέρας δὲ καὶ αἰθέρας καὶ ὕδατα
6 αἰτιώμενον καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ ἄτοπα. Καὶ μοι ἔδοξεν
ὁμοιότατον πεπονθέναι, ὥσπερ ἂν εἴ τις λέγων, ὅτι Σωκράτης p. 752
πάντα ὅσα πράττει νῶ πράττει, κᾶπειτα ἐπιχειρήσας λέγειν
τὰς αἰτίας ἐκάστων ὧν πράττω, λέγοι πρῶτον μὲν ὅτι ἐν-
θάδε διὰ ταῦτα νῦν κάθημαι, ὅτι σύγκειται μου τὸ σῶμα ἐξ 5
ὀστέων καὶ νεύρων, καὶ τὰ μὲν ὅστ' ἔστι στερεὰ, καὶ διαφνῶς
ἔχει χωρὶς ἀπ' ἀλλήλων, τὰ δὲ νεῦρα, οἷα ἐπιτείνεσθαι καὶ
ἀνίσσθαι, περιαμπέχοντα τὰ ὀστᾶ μετὰ τῶν σαρκῶν τε καὶ
[439] 7 δέρματος, ὃ συνέχουν αὐτά. Αἰωρουμένων οὖν τῶν ὀστέων ἐν 10
ταῖς αὐτῶν ξυμβολαῖς, χαλῶντα καὶ συντείνοντα τὰ νεῦρα b
κάμπτεσθαι που ποιεῖ οἷόν τε εἶναι ἐμὲ νῦν τὰ μέλη, καὶ διὰ
ταύτην τὴν αἰτίαν συγκαμφθεὶς ἐνθάδε κάθημαι. Καὶ αὖ
περὶ τοῦ διαλέγεσθαι ὑμῖν ἐτέρας τοιάσδε αἰτίας λέγοι, 5

d 10. ἐπαιτιώμενον] ἐπαιτιώμενος C.F.G.

p. 752. 3. πράττοι λέγοι] πράττει λέγει C.F.G. πράττω λέγοι Viger.
Cum Steph. consentiunt D.I. 11. χαλῶντα καὶ συν.] χαλόντα καὶ ξυν. C.
b 2. τὰ νῦν] τὰ om. C.F.G.I. ἐμὲ τὰ om. D. 4. ὑμῖν] ἡμῖν D.
ἐτέρας τοιάσδε αἰ.] αἰτίας ἐτέρας τοίας λέγει C.F.G. τοίας item I.

evolvebam, ut quid optimum esset, quidve deterrimum, quam citissime
cognoscerem. Hac ego spe tam egregia, mi Cebes, incitatus atque ardens
ferebar. At vero, dum legendo progredior, hominem video mente nus-
quam uti, ornatusque rerum causas afferre nullas, sed tantum ad quædam
aëris, vel ætheris, vel aquarum, similiaque genera, tanquam ad originem,
6 absurde omnia revocare. In quo perinde mihi facere visus est, ac si quis
Socratem quicquid agat, mente agere cum diceret, idem quæ agerem
causas exponens singulorum, ita dictitaret: primum hîc me propterea
sedere, quod corpus habeam ex ossibus nervisque compactum, et ossa
quidem solida sint, ac certis discriminibus intervallisque distincta, nervi
autem, qui et contenduntur facile, et facile remittantur, cum ipsa carne
simul et cute, quæ illa præcipue continet, ossa undique complectantur.
7 Nam dum suis in commissuris attolluntur ossa: nervi, quorum et laxare
proprium est et contendere, membra ut inflectere nunc et curvare possim
efficiunt, eaque de causa incurvus hîc sedeo. Tum quod vobiscum etiam
colloquar, id vocibus, aëri, auditioni, ac cæteris id genus sexcentis, quasi

φωνάς τε καὶ ἀέρας καὶ ἀκοὰς καὶ ἄλλα ἅττα μυρία τοιαῦτα
αἰτιώμενος, ἀμελήσας τὰς ὡς ἀληθῶς αἰτίας λέγειν, ὅτι
ἐπειδὴ Ἀθηναίοις ἔδοξε βέλτιον εἶναι ἐμοῦ καταψηφίσασθαι,
διὰ ταῦτα δὴ καὶ ἐμοὶ βέλτιον αὐτῷ δέδοκται ἐνθάδε καθῆσθαι, 10
καὶ δικαιοτέρον παραμένοντα ὑπέχειν τὴν δίκην, ἣν ἂν κελεύ-
8 σωσιν. Ἐπεὶ νῆ τὸν κύνα, ὡς ἐγὼμαι, πάλαι ἂν ταῦτα τὰ
νεῦρα καὶ τὰ ὅστ᾽ ἢ περὶ Μέγαρα ἢ περὶ Βοιωτοὺς ἦν, ὑπὸ
δόξης φερόμενα τοῦ βελτίστου, εἰ μὴ δικαιοτέρον ὦμην καὶ 5
κάλλιον εἶναι πρὸ τοῦ φεύγειν τε καὶ ἀποδιδράσκειν ὑπέχειν
9 τῇ πόλει δίκην ἦντιν' ἂν τάττη. Ἀλλ' αἷτια μὲν τὰ τοιαῦτα
καλεῖν λίαν ἄτοπον· εἰ δέ τις λέγοι ὅτι ἄνευ τοῦ τὰ τοιαῦτα
ἔχειν καὶ ὅστ᾽ αὐτὰ καὶ νεῦρα καὶ ὅσα ἄλλα ἔχω, οὐκ ἂν οἰός τε ἢ 10
ποιεῖν τὰ δόξαντά μοι, ἀληθῆ ἂν λέγοι· ὡς μέντοι διὰ ταῦτα
ποιῶ ἃ ποιῶ, καὶ ταῦτα νῶν πράττω, ἀλλ' οὐ τῇ τοῦ βελ-
τίστου αἰρέσει, πολλῇ ἂν καὶ μακρὰ ραθυμία εἴη τοῦ λόγου.

10 Εἴτα ἐπιλέγει,

Διὸ δὴ καὶ ὁ μὲν τις δίνην περιθεὶς τῇ γῇ ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ

b 10. ἐνθάδε] ἐνταῦθα F.G. c. ἦν ἂν] ἂν om. I. κελεύσωσιν]
κελεύουσιν C.D.F.G. 4. ὑπὸ δόξης] ὑποδείξεις D. 7. ἦντιν' ἂν
τάττη] ἦντινα ταύτην C.D.E.F.G.I. 10. οἰόν τε ἦν] οἰός τε ἢ C.F.G.
Cum Steph. consentit E. 12. ταῦτ' ἃ νῶν] ταῦτα ἃ νῦν C.F.G. ταῦθ'
ἃ Vigerus, cum γρ. ταύτη in marg. sc. ex Platone. Supra ἃ ποιῶ om. D.
d. αἰρέσει] ἀναίρεσει D.F.G.I.

caussis attribuat, veris interim quæ sequuntur omissis: nimirum, quando
Atheniensibus uti me damnarent præstare visum est, mihi quoque hic ut
sederem, quodque supplicium imperarent, eodem in loco subirem, præ-
8 stare ac justius esse, visum. Enimvero dudum per canem, opinor, hi
nervi atque hæc ossa, vel Megaris, vel in Bæotia, quo illa optimi opinio
detulisset, versarentur, nisi quam respublica poenam imposuerit, sustinere,
multo quam servilem in modum aufugere, justius putarem atque honestius
9 futurum. Enimvero similes proferre caussas, perabsurdum fuerit. Nam
si quis objiciet, nisi ossibus, nervis, partibusque cæteris instructus essem,
fieri abs me quæ velim nullo modo posse, vere hoc dicat ille quidem; idem
tamen, si propter illa ipsa fieri volet, quæ abs me fiunt, atque ita me
dum mente agere, non optimi delectu quodam et studio, negligens ad-
modum ac supina futura est hæc ejus oratio.

10 Et paucis interjectis:

Itaque alius, inquit, terram dum æris agitatione circumfudit, vi tamen
VOL. III.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

μένειν δὴ ποιεῖ τὴν γῆν, ὃ δὲ ὥσπερ καρδόπῳ πλατεία 5
βάθρον τὸν ἀέρα ὑπερείδει· τὴν δὲ τοῦ ὡς οἶόν τε βέλτιστα
αὐτὰ τεθῆναι δύναμιν οὕτω νῦν κεῖσθαι, ταύτην οὔτε ζητοῦ-
σιν, οὔτε τινὰ οἶονται δαιμονίαν ἰσχὺν ἔχειν, ἀλλὰ ἡγούνται
τούτου ἂν ποτε Ἀτλαντα ἰσχυρότερον καὶ ἀθανατώτερον 10
καὶ μᾶλλον ἅπαντα συνέχοντα ἐξευρεῖν, καὶ ὡς ἀληθῶς τὸ
ἀγαθὸν καὶ δέον ξυνδεῖν καὶ συνέχειν οὐδὲν οἶονται.

11 Τοσαῦτα ὁ Σωκράτης περὶ τῆς Ἀναξαγόρου δόξης.

Ἦν δὲ Ἀναξαγόρου μὲν διάδοχος τῆς τε διατριβῆς p. 752
ὁμοῦ καὶ τῆς δόξης Ἀρχέλαος, Ἀρχελάου δὲ ἀκουστῆς
γεγονέναι λέγεται Σωκράτης. Πλὴν ἀλλὰ φυσικοὶ καὶ
ἄλλοι Ξενοφάνης καὶ Πυθαγόρας, συνακμάσαντες Ἀνα- 5
ξαγόρα, περὶ ἀφθαρσίας Θεοῦ καὶ ψυχῆς ἀθανασίας
ἐφιλοσόφησαν· ἐκ τούτων τε καὶ μετὰ τούτους αἱ τῆς
Ἑλλήνων φιλοσοφίας ὑπέστησαν αἵρέσεις· τῶν μὲν
τοῖσδε, τῶν δὲ ἐτέροις ἐξηκολουθηκότων, τινῶν δὲ καὶ 10
ιδίας δόξας ἐπινενοηκότων. Πάλιν δ' οὖν ὁ Πλού-

d 4. μένειν δὴ] δὴ μένειν C.F.G. qui μοχ καρδόπῳ πλάττει ἄβαθρον
(ἄβατρον F.) ubi καρδόπῳ πλάττει ἄβαθρον D. καρδωποπλάττειν ἄβροτον E.
κερδόπῳ πλάττει ἄβαθρον I. ποιεῖ] ποιεῖν D. 8. ταυτὸν οὔτε D.

9. ἰσχὺν ἔχειν] ἔχ. ἰσ. C.F.G.

10. καὶ ἀθανατώτερον om. C.F.

p. 753. 7. δὲ καὶ] τε καὶ B.C.D.F.G.I.

10. ἐξηκολουθηκότων] ἐξ-

ηκολούθησαν B.

11. δόξης F.

coeli firmam et immotam contineri putat: alius quadam veluti latiore
mactra, fundamentum ejus aërem fulcire mavult. At vero quam ista vi,
quam optime fieri potuit, sese nunc habeant, suo quæque loco sitique col-
locata, nec illi quaerunt, nec omnino dei cujusquam ea numine contineri
arbitrantur: sed potius Atlantem nescio quem et firmiorem viribus, et
immortalitate potentiorem, qui tenacius universa devinciatur, excogitant;
atque ita boni prorsus honestique nihil, quo apta illa nexaque teneantur,
agnoscunt.

11 Hæc Socrates de Anaxagoræ sententia. Fuit autem Anaxagoræ
tam scholæ, quam opinionis successor Archelaus, quem Socrates au-
diisse fertur. Cæterum alii quoque physici, Xenophanes et Pytha-
goras, qui cum Anaxagora florebant, de Dei simul incorruptione, et
animi immortalitate philosophati sunt. A quibus postea variæ sunt
philosophorum sectæ opinionisque profectæ, cum alios alii seque-
rentur, nonnulli privatas etiam excogitarent ac proprias. Itaque

ταρχος τὰς περὶ θεῶν ὑπολήψεις τὸν αὐτὸν τοῦτον b
γράφει τὸν τρόπον·

16 "Ενιοι τῶν φιλοσόφων, καθάπερ Διαγόρας ὁ Μήλιος, καὶ 5
Θεόδωρος ὁ Κυρηναῖος, καὶ Εὐήμερος ὁ Τεγεάτης, καθόλου
φασὶ μὴ εἶναι θεοὺς· τὸν δὲ Εὐήμερον καὶ Καλλίμαχος ὁ c
Κυρηναῖος αἰνίττεται ἐν τοῖς ἰάμβοις. Καὶ Εὐριπίδης ὁ
τραγωδοποιὸς ἀποκαλύφασθαι μὲν οὐκ ἠθέλησε, δεδοικῶς τὸν
"Αρειον πάγον, ἐνέφηνε δὲ τοῦτον τὸν τρόπον· τὸν γὰρ 5
Σίσυφον εἰσέγαγε προστάτην ταύτης τῆς δόξης, καὶ συνη-
γόρησεν αὐτοῦ τῇ γνώμῃ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

2 'Επὶ τούτοις πάλιν τὸν 'Αναξαγόραν εἰσάγει, πρῶτον
φάσκων αὐτὸν ὀρθῶς φρονῆσαι περὶ θεοῦ. Λέγει δὲ 10
οὕτως,

'Ο δὲ 'Αναξαγόρας φησὶν, ὥς εἰστήκει κατ' ἀρχὰς τὰ σώ-
ματα, νοῦς δὲ αὐτὰ διεκόσμησε θεοῦ, καὶ τὰς γενέσεις τῶν ὄλων
ἐποίησεν. 'Ο δὲ Πλάτων οὐχ ἐστηκότα ὑπέθετο τὰ πρῶτα d
σώματα, ἀτάκτως δὲ κινούμενα· διὸ, φησὶν, ὁ θεὸς ἐπιστήσας
ὡς τάξις ἀταξίας ἐστὶ βελτίων, διεκόσμησεν αὐτά.

b. ὑπολήψεις—τρόπον] δόξας οὕτως ἱστορεῖ B. τῶν αὐτῶν] τὸν
αὐτὸν D. 7. μήλιος] μιλῆσιος B.C.I. Viger. Recte Stephanus, licet
codices repugnent. κυρηναῖος] κυρηναϊκὸς B.C.D.F.G.I. et infra B.D.F.
c 2. Καλλίμαχος] Καλλίμαχον D. 3. Εὐριπίδης δὲ F.G. 5. τοῦ-
τον] τοῦτο B.F.G.I. qui om. τὸν τρόπον. 6. ταύτης τῆς δ.] τῆς δ.
ταύτης B. d 3. φησιν ὁ θεὸς] ὁ θ. φησὶν B.C.F.G.

Plutarchus eorum de diis opiniones his verbis iterum comme-
morat :

16 Fuerunt, inquit, e philosophis nonnulli, ut Diagoras Milesius, Theo-
dorus Cyrenæus, et Euemerus Tegeates, qui deos funditus omnes sustu-
lerunt. Euemerum sane Callimachus Cyrenæus in suis iambis subobscura
significat. Tragicus autem Euripides, ut sensum plane suum Areopagi
metu aperire non auderet, hoc modo tamen indicavit. Quippe Sisyphum
introducitur, opinionis hujus vindicem, cui suffragatur ipse quoque.

Plut.
Plac.
Phil.
p. 88o.

2 Tum Anaxagoram contra laudat, quem omnium primum recte de
deo sensisse testatur, his verbis :

Anaxagoras, inquit, principio corpora stetisse docet, quæ divina mens
postea digesserit, rerumque omnium ortus effecerit. At Plato prima illa
corpora non jam stetisse vult, sed confuse potius ac perturbate agitata
fuisse ; deumque propterea, qui optime nosset, quam sit ordo confusione
præstantior, suis quæque locis magno cum ornatu collocasse.

3 Οἷς ἐπιλέγει,

ΠΛΟΥΤ-
ΤΑΡ-
ΧΟΥ

[Κοινῶς οὖν] ἀμαρτάνουσιν ἀμφότεροι, ὅτι τὸν θεὸν ἐποί- 5
ησαν ἐπιστρεφόμενον τῶν ἀνθρωπίνων, καὶ τούτου χάριν τὸν
κόσμον κατασκευάζοντα· τὸ γὰρ μακάριον καὶ ἄφθαρτον
ζῶον, [συμ]πεπληρωμένον τε πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ κακοῦ
[440] παντὸς ἄδεκτον, ὅλον δὲν περὶ τὴν συνοχὴν τῆς ἰδίας εὐδαι- 10
μονίας τε καὶ ἀφθαρσίας, ἀνεπιστρεφές ἐστι τῶν ἀνθρωπίνων
πραγμάτων. Κακοδαίμων δ' ἂν εἴη, ἐργάτου δίκην καὶ τέκτο-
νος ἀχθοφορῶν καὶ μεριμνῶν εἰς τὴν τοῦ κόσμου κατασκευήν.
4 Καὶ πάλιν, ὁ θεὸς ὃν λέγουσιν, ἦτοι τὸν ἔμπροσθεν αἰῶνα p. 754
οὐκ ἦν, ὅτε ἦν ἀκίνητα τὰ σώματα, ἢ ὅτε ἀτάκτως ἐκινεῖτο,
ἢ ἐκοιμᾶτο, ἢ ἐργηγόρει, ἢ οὐδέτερον τούτων. Οὐδὲ τὸ πρῶ- 5
τόν ἐστι δέξασθαι· πᾶς γὰρ θεὸς αἰώνιος· οὔτε τὸ δεύτερον·
εἰ γὰρ ἐκοιμᾶτο ἐξ αἰῶνος ὁ θεός, ἐτεθνήκει· αἰώνιος γὰρ
ὕπνος θάνατός ἐστιν. Ἀλλὰ γε ἄδεκτος ὕπνου ὁ θεός· τὸ
5 γὰρ ἀθάνατον καὶ τοῦ θεοῦ ἐγγὺς ὕπνου κεχώρισται. Εἰ 10

d 5. κοινῶς οὖν om. B.C.D.F.G.I. addant B.C.F.G.I. δὲ post ἀμαρτάνουσιν. 7. τούτων] τούτου B.C.D.F.G.I. 8. συμπεπ.] πεπ. B.C.D.F.G.I. 9. τε πᾶσι] τε om. B.C.I. 10. ὅλον om. D. 11. ἰδίας] αἰδίας B. qui om. εὐδαιμονίας—κατασκευήν.

p. 754. ὃν λέγουσιν om. B. 4. οὐδέτερον τούτων om. D. 5. οὔτε] οὐδὲ B.C.D.E.F.G.I. καὶ οὔτε Plut. ὁ γὰρ] πῶς γὰρ B.C.F.G.I. πᾶς γὰρ D. qui mox αἰώνιον. 9. τοῦ θεοῦ καὶ τὸ ἐγγὺς θανάτου ὕπνου πολὺ] καὶ τοῦ θεοῦ ἐγγὺς ὕπνου B.C.D.E.F.G.I. Vigerus dedit ex Plutarcho, τοῦ θεοῦ καὶ τὸ ἐγγὺς θανάτου πολὺ κεχώρισται.

3 Quibus ita subdit:

Eodem, inquit, ambo errore laborarunt, quod rerum humanarum curam deo tribuerent, earumque caussa mundum ab eo conditum et ornatum esse statuerent. Nam beatum illud animal omnis corruptionis expers, omni bonorum genere plenum, nec ullius omnino mali capax, quodque totum in sua unius felicitate et immortalitate conservanda tuendaque versatur, rerum humanarum sollicitudine vacat. Alioqui miser utique deus esset, qui operæ cujusdam fabrique more, comportandis oneribus, orbique moliendo admodum insudaret. Præterea, deus ille quem vocant, vel toto illo priori ævo, cum immota essent corpora, nondum erat: vel cum eadem perturbate moverentur, aut dormiebat ipse, aut vigilabat, aut negandum utrumque. Enimvero nec primum illud probari potest, cum æternus deus sit: nec secundum: si enim æterno deus somno teneretur, mortuus esset necesse est: somnus enim æternus mors est. At somnus in deum nullo modo cadit: ipsa enim dei immortalitas ab eo quod morti proximum est 5 longissime distat. Qui si potius vigilabat, aut re ad suam felicitatem

δὲ ἦν ὁ θεὸς ἐργηγορῶς, ἥτοι ἐνέλειπεν εἰς εὐδαιμονίαν, ἢ πε- b
 πλήρωτο ἐν μακαριότητι. Καὶ οὔτε κατὰ τὸ πρῶτόν ἐστι
 μακάριος ὁ θεός· τὸ γὰρ ἐλλείπον εἰς εὐδαιμονίαν οὐ μακά-
 ριον· οὔτε κατὰ τὸ δεύτερον· μηδὲν γὰρ ἐλλείπων, κεναῖς
 ἔμελλεν ἐπιχειρεῖν πράξεσι. Πῶς δὲ, εἴπερ ὁ θεός ἐστι καὶ
 τῇ τούτου φρονίδι τὰ κατὰ ἄνθρωπον οἰκονομεῖται, τὸ μὲν
 κίβδηλον εὐτυχίᾳ, τὸ δὲ ἀστεῖον τὸ ἐναντίον πάσχει; Ἀγα-
 μέμωνων τε γὰρ,

ΠΛΟΥΤ.
 ΤΑΡ-
 ΧΟΥ

Ἀμφότερον, βασιλεύς τ' ἀγαθός, κρατερός τ' αἰχμητής,

c

ὑπὸ μοιχοῦ καὶ μοιχαλίδος ἡττηθεὶς ἐδολοφονήθη· καὶ ὁ
 τούτου δὲ συγγενὴς Ἡρακλῆς, πολλὰ τῶν ἐπιλυμαιομένων
 τὸν ἀνθρώπινον βίον καθάρας, ὑπὸ Δηϊανείρας φαρμακευθεὶς
 ἐδολοφονήθη.

6 Θαλῆς τὸν κόσμον εἶναι τὸν θεόν.

Ἀναξίμανδρος, τοὺς ἀστέρας οὐρανίους θεούς.

a 11. ἐργηγορῶς] ἐργηγορῶν C.G. Μοχ ἐνέλειπεν D.F. Plut. Μοχ
 πεπληρώκει μακαριότητα Plut. b 2. τὸ πρῶτον] τὸ om. C.F.G. 4. μη-
 δὲν γὰρ—πάσχει om. B. ἐλλείπον] ἐλλείπων C. 6. ἐστι om. D.
 F.G.I. τὰ κατὰ etc.] τὰ πάντα οἰκονομεῖται τὰ κατ' ἄνθρωπον C.F.G.
 8. ἐναντίον] τὸ ἐν. C.D.F.G. c. ἀμφότερον om. B. et mox om. τ'.
 ἀμφοτέρων D. 4. τούτου δέ] δέ om. I. 6. δηϊανείρας φαρμακευθεὶς]
 δηϊανείρης φαρμακωθεὶς B. φαρμακωθεὶς D. φαρμακοθεὶς I. δηϊανείρης F.G.
 7. θαλῆς νοῦν τοῦ κόσμον θεόν] θαλῆς τὸν κόσμον εἶναι τὸν θεόν B.D.E.F.
 G.I. νοῦν om. C. qui addit εἶναι ante θεόν. Locum editores secundum
 Plutarchum exhibuerunt. Post Ἀναξίμανδρος D. addit δέ.

aliqua indigebat, aut eandem habebat numeris omnibus absolutam. Si
 prius illud concedetur, beatus ergo deus non erat; cui enim ad felicitatem
 aliquid desit, beatum profecto non est: posterius vere nemo dicat; nun-
 quam enim, si nulla re indigeret, novarum in rerum molitionem incum-
 beret. Jam vero si deus est, ejusque providentia res humanæ guber-
 nantur, quomodo tandem vile indignumque caput secunda, præclarum et
 insigne adversa fortuna utitur? Nam et Agamemnon ille,

Rex idem excellens, idemque acerrimus armis,

adulteri et adulteræ fraudibus occubuit: et ipsius gentilis Hercules, post-
 quam ea quæ vitam hominum infestam habebant, partem maximam sustu-
 lisset, Deianiræ veneficio ac fraude sublatus est.

6 Thales mundi mentem deum esse voluit:

Anaximander sidera cœlestes deos constituit:

Quid Tha-
 les, Demo-
 critus, Py-
 thagoras.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Δημόκριτος, θεὸν ἐν πυρὶ σφαιροειδῇ, τὴν τοῦ κόσμου ψυχὴν. 10

Πυθαγόρας τῶν ἀρχῶν τὴν μὲν μονάδα θεόν· καὶ τὸ ἀγαθόν, ἥτις ἐστὶν ἡ τοῦ ἐνὸς φύσις, αὐτὸς δὲ νοῦς· τὴν δ' ἀόριστον δυνάδα, καὶ δαίμονα, καὶ τὸ κακόν, περὶ ἣν ἐστὶ τὸ ὑλικόν πλῆθος, [ἐστὶ καὶ ὁρατὸς ὁ κόσμος.] 5

7 Μετὰ δὲ τούτους οἱ νέοι τῷ χρόνῳ πῶς ἐδόξαζον, ἄκουε·

Σωκράτης καὶ Πλάτων ἐν τῷ μονοφυῆς καὶ αὐτοφυῆς, τὸ μοναδικόν, τὸ ὄντως ὄν ἀγαθόν. Πάντα δὲ ταῦτα τῶν ὀνομάτων εἰς τὸν νοῦν σπεύδει. Νοῦς οὖν ὁ θεός, χωριστὸν εἶδος, τοῦτ' ἐστὶ τὸ ἀμιγὲς πάσης ὕλης, καὶ μηδενὶ παθητῷ συμπεπλεγμένον.

8 Ἀριστοτέλης τὸν μὲν ἀνωτάτω θεόν, εἶδος χωριστὸν, ἐπιβεβηκότα τῇ σφαίρᾳ τοῦ παντός, ἥτις ἐστὶν αἰθέριον σῶμα, τὸ πέμπτον ὑπ' αὐτοῦ καλούμενον· διηρημένου δὲ p. 75.

c 9. Plutarchum, varietate lectionis diligenter excussa, sic refinxit Beckius: Δημόκριτος νοῦν τὸν θεὸν ἐν πυρὶ σφαιροειδεῖ. τ. τ. κ. ψ. 10. τοῦ κόσμου] τοῦ om. C.F.G.I. 11. τὴν μὲν] μὲν om. B.C.F.G.I.

d 2. αὐτὸς ὁ—ἀκουε om. B. ἐστι—κόσμος om. C.D. Et hæc inseruisse videntur editores ex Plutarcho. 3. καὶ μονάδα καὶ τὸ D. 5. μετὰ δὲ] δὲ om. C.F.G. 6. πῶς] ὅπως F.G. Σωκράτης] ὁ γοῦν Σωκ. B.

7. καὶ αὐτοφυῆς om. B.C.F.G.I. 8. ὄν ἀγ.] ὄν om. B. cum Plut. 10. σπεύδει] σπεύδειν B.C.D.F.G.I. 13. ἀνωτάτω] ἀνώτατον C.

14. ἐπιβεβηκότα] ἐπιβεβηκότα F.G.

Democritus deum in igne collocat, rotundum quendam mundi animum: Pythagoras ex principiis unitatem deum vocavit et bonum, quod propria unius natura, ipsaque adeo mens est: infinitum autem binarium, dæmonem, malumque dixit, ad quem et materiæ copia, et mundus hic quem videmus revocetur.

7 Post hos qui sequuti sunt ætate juniores attente quid senserint:

Quid Socrates et Plato.

Socrates et Plato unum aliquid statuunt, uniusque naturæ, quod ex sese ortum sit, idemque singulare, ac vere bonum: quæ omnis appellationum varietas unam ad mentem spectat ac tendit. Mens igitur deus erit, semota quædam forma, hoc est ab omni tam materiæ concretionem, quam patientis cujusvis societate disjuncta.

Quid Aristoteles.

8 Aristoteli placuit summum quidem illum deum, semotam ac singularem esse formam, qui universi hujus sphaeram insideat, corpus, inquam, illud ætherium, quod ab eodem quintum vocatur. Et quidem universo plures

ΠΛΟΥ-
ΤΑΡ-
ΧΟΥ

τούτου κατὰ σφαίρας, τῇ μὲν φύσει συναφεῖς, τῷ λόγῳ δὲ κε-
χωρισμένας, ἐκάστην οἶεται τῶν σφαιρῶν ζῶον εἶναι σύνθετον
ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς, ὧν τὸ μὲν σῶμά ἐστιν αἰθέριον, κινού- 5
μενον κυκλοφορικῶς, ἡ ψυχὴ δὲ, λόγος ἀκίνητος, αἷτιος τῆς
κινήσεως κατ' ἐνέργειαν.

9 Οἱ Στωϊκοὶ νοερὸν θεὸν ἀποφαίνονται, πῦρ τεχνικόν, ὁδῶ
βαδίζον ἐπὶ γένεσιν κόσμου, περιειληφότος πάντας τοὺς 10
σπερματικούς λόγους, καθ' οὓς ἕκαστα καθ' εἰμαρμένην γίνεται.
Καὶ πνεῦμα μὲν διήκον δι' ὅλου τοῦ κόσμου, τὰς δὲ προσ-
ηγोरίας μεταλαμβάνον δι' ὅλης τῆς ὕλης, δι' ἧς κεχώρηκε. b
Θεὸν δὲ καὶ τὸν κόσμον, καὶ τοὺς ἀστέρας, καὶ τὴν γῆν, τὸν
δ' ἀνωτάτω πάντων νοῦν ἐν αἰθέρι.

10 Ἐπίκουρος ἀνθρωποειδεῖς μὲν [πάντας] τοὺς θεοὺς, λόγῳ 5
δὲ πάντας θεωρητοὺς διὰ τὴν λεπτομέρειαν τῆς τῶν εἰδώλων
φύσεως. Ὁ δ' αὐτὸς ἄλλας τέσσaras φύσεις κατὰ γένος

p. 755. 2. κεχωρισμένας] διηρημένας B. qui om. ἐκάστην—ἐνέργειαν.
3. εἶναι] εἶ C. Μοx ἐστιν σῶμα C.F.G. 6. ἀκίνητος] ἀεικίνητος C.F.
G.I. 8. κοινότερον] νοερὸν B.C.D.F.G.I. Stobæus Ecl. I. p. 64. ed.
Heeren. 9. ὁδῶ] ὁδὸν D. 10. παντός D. 12. πνεῦμα μὲν]
μὲν om. B.C.F.G.I. b. διὰ τὰς ὕλης δι' ἧς] δι' ὅλης τῆς ὕλης καθ' ἧς
(δι' ἧς C.F.G.I.) B.C.F.G.I. δι' ὅλης ὕλης D. τῆς ὕλης E. διόλης τῆς
ὕλης Stob. 2. κεχώρηκε παραλλάξεις] παραλλάξεις om. C.D.E.F.I.
παράλλαξαν Stob. In Plutarcho nunc editum, κατὰ τὰς τῆς ὕλης, δι' ἧς
κεχώρηκε, παραλλάξεις. 3. τὸν τ'] τὸν δ' B.C.D.G. τὸν F. Tum
ἀνώτατον C. 5. πάντας om. B.C.D.F.G.I. πάντας τούτους Plut.
6. θεωρητοὺς] θεωρητὰ B. διὰ τὴν] τὴν om. B.C.F.G. 8. ἄλλας
τέσσaras] ἄλλως τέτταρας B.C.F.G.

in sphaeras distincto, quæ suapte natura contiguæ, rationis unius vi sepa-
rentur, earum quamlibet animal esse putat ex corpore animoque con-
flatum: ita quidem, ut corpus ætherium esse, atque in orbem moveri,
animum, rationem immobilem, ac re ipsa motus efficientem esse velit.

9 Stoici partem fere maximam, artificiosum illum ignem deum esse pro-
nuntiant, qui certo quodam ordine ad mundi hujus procreationem feratur,
qui suo ipse gremio cuncta rationum earum, ex quibus singula fato
nascuntur, semina comprehendat. Adjungunt igni spiritum, qui mundum
universum ita permeet, ut pro multiplici materiæ quam pervadit muta-
tione, multiplicem quoque nominum diversitatem accipiat. Postremo,
divinitatem illi mundo, sideribus, ac terræ sic attribuunt, ut mentem
omnium altissimam in æthere constituent.

Quid
Stoici.

10 Epicurus humana quidem specie deos figurabat omnes, eosdem tamen,
quod suapte natura simulacrorum haberent exiles nimium tennesque
partes, rationis unius oculis cerni putabat posse. Alias præterea quatuor

Quid Epi-
curus.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ἀφθάρτους τάσδε, τὰ ἄτομα, τὸ κενόν, τὸ ἄπειρον, τὰς ὁμοιότητας, αὗται δὲ λέγονται ὁμοιομέρειαι καὶ τὰ στοιχεῖα.

- 11 Τοιαῦται μὲν δὴ τῶν φυσικῶν φιλοσόφων καὶ αἱ περὶ θεοῦ διαστάσεις τε καὶ δυσφημίαι, ὧν πρώτους ὁ λόγος συνίστησι τοὺς ἀμφὶ τὸν Πυθαγόραν τε καὶ Ἀναξαγόραν Πλάτωνά τε καὶ Σωκράτη νοῦν καὶ θεὸν ἐπιστήσαι τῷ κόσμῳ. Οὗτοι δὲ κομιδῇ παῖδες τοῖς χρόνοις ἀποδείκνυνται γειόμενοι, καθ' οὓς χρόνους τὰ ὕστατα 5
12 ἱστορεῖται τῆς Ἑβραίων ἀρχαιολογίας. Οὐκ ἦν ἄρα [441] παλαιότητα παρὰ πᾶσιν Ἑλλήσι καὶ τοῖς πρόπαλαι τὴν πολύθεον δεισιδαιμονίαν παρά τε Φοῖνιξι καὶ Αἰγυπτίοις 10 εἰσηγησαμένοις ἢ τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ γνῶσις, ἣν πρῶτος Ἑλλήνων Ἀναξαγόρας καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν ἐξήνεγκαν. Καὶ μὴν τὰ τῆς πολυθέου δεισιδαιμονίας πάντων ἐθνῶν ἐκράτει· ἀλλ' ἦν ὥς ἔοικεν οὐ τὴν ἀληθῆ περιέχοντα θεολογίαν, ἀλλ' ἦν Αἰγύπτιοι καὶ Φοίνικες 5

b 9. ἀφθάρτου I. 10. τὰς ὁμοιομερείας καὶ τὰ στοιχεῖα] τὰς ὁμοιότητας. αὗται δὲ (λέγονται C.D.F.G.) ὁμοιομέρειαι καὶ τ. σ. B.C.D.F.G.
11. τοιαῦτα D. c 3. Σωκράτη] Σωκράτην B. 4. τῷ κόσμῳ] τὸν κόσμον I. οὗτοι—δυνάμεις om. B. 6. ταῦτα ἱστορεῖται] τὰ ὕστατα ἱστορεῖται C.D.F.G. 10. εἰσηγησαμένοις] εἰσηγουμένοις D.F.G.
11. τοῦ τῶν] τοῦ om. C.F.G. d. ἐξήνεγκεν F. 4. ἀλλ' ἦν om. I.

naturas addebat, quarum genus interire non posset, atomos, vacuum, infinitum, et partium similitudines, quas etiam elementa nuncupabat.

- 11 Hæ sunt de deo philosophorum illorum, quos physicos vocabant, tam impiæ, quam diversæ pugnantisque sententiæ. Quorum omnium principes, Pythagoram, Anaxagoram, Platonem, et Socratem ex illo Plutarchi testimonio constat, mentem atque deum mundo præfecisse. Atqui hos omnes pueros admodum fuisse reperiemus, si 12 eorum ætatem cum illa Hebræorum antiquitate conferamus. Ita non Dei sane fuit vel apud Græcos omnes, vel apud Phœnices et Ægyptios, aut si qui alii priscam illam de numinum multitudine superstitionem invexerunt pervetusta cognitio, quam e Græcis primi Anaxagoras et Anaxagoræ suppres intulerunt. Enimvero gentes quidem omnes superstitiosus ille de pluribus diis error invaserat: ejusmodi tamen prorsus is erat, qui non veram ac propriam, sed eam modo, quam primum ab Ægyptiis atque Phœnicibus conflata esse tot supra

13 πρῶτοι πάντων συστήσασθαι ἐμαρτυρήθησαν. Αὕτη δὲ ἦν θεοὺς μὲν οὐδαμῶς, οὐδέ τινας θείας δυνάμεις, ἀνδρας δὲ ἤδη πάλαι ἐν νεκροῖς κειμένους θεολογοῦσα, ὡς ὁ τῆς ἀληθείας πάλαι ἀπέδειξε λόγος. Φέρ' οὖν, πάλιν 10 ἀναλάβωμεν τὸν λόγον. Ἐπειδὴ τῶν φυσικῶν φιλοσόφων οἱ μὲν πάντα κατέβαλλον ἐπὶ τὰς αἰσθήσεις, οἱ p. 756 δ' αὖ πάλιν τούτοις ἀνθεῖλκον, ὡς οἱ περὶ τὸν Ξενοφάνην τὸν Κολοφώνιον καὶ Παρμενίδην τὸν Ἐλεάτην, οἱ δὲ τὰς αἰσθήσεις ἀνῆρουν, μηδὲν εἶναι φάσκοντες καταληπτὸν τῶν ἐν αἰσθήσει, διὸ μόνῃ δεῖν πιστεῦειν τῷ λόγῳ· τὰ πρὸς αὐτοὺς ἀντειρημένα διασκεψώμεθα.

17 Ἄλλοι δ' ἐγένοντο τούτοις τὴν ἐναντίαν φωνὴν ἀφιέντες. 17^b ΑΡΙΣΤΟ-
Οἷονται γὰρ δεῖν τὰς μὲν αἰσθήσεις καὶ τὰς φαντασίας κατα- 5 ΚΛΕ-
βάλλειν, αὐτῷ δὲ μόνον τῷ λόγῳ πιστεῦειν. Τοιαῦτα γάρ ΟΥΣ
τινα πρότερον μὲν Ξενοφάνης καὶ Παρμενίδης καὶ Ζήνων καὶ
Μέλισσος ἔλεγον, ὕστερον δ' οἱ περὶ Στίλπωνα καὶ τοὺς c

d 8. ἀνδρας δέ] τοίνυν ἀνδρας B. πάλαι om. D.F.G. ult. φιλο-
σόφων om. B.

p. 756. πάντα] τὰ πάντα D.F.G. Tum κατέβαλον F. οἱ δ' αὖ—
ὡς om. B. 2. οἱ περὶ τὸν] οἱ δὲ περὶ B.C. Mox Ξενοφάνη C.F.G.
Παρμενίδη B. 4. οἱ δὲ om. B. 5. ἐν αἰσθ.] ἐν om. F. 6. διὰ
μόνῃ etc. om. B. τὰ πρὸς] τὸν πρὸς C. b 5. φωνὴν ἀφιέντες]
ἐχόμενοι B. 7. μόνον] μόνῃ D. τοιαῦτα—εἰδείη om. B.

13 testimoniis ostendimus, theologiam contineret. Ea porro nec ullos omnino deos, nec divinas virtutes ullas, sed homines tantum pridem consepultos loquebatur, ut ipsa veritatis oracula tanto ante prodiderunt. Age ergo, totam hanc disputationem denuo repetamus. Et quoniam e physicis illis philosophis, ad sensus alii cuncta revocabant: alii ut Xenophanes Colophonius, et Parmenides Eleates, alia defendentes omnia, sensus tollebant, eorumque vi comprehendi nihil, atque uni propterea rationi fidem habendam esse dicebant: istorum nunc reprehensionem videamus.

17 Longe alia, inquit, aliorum vox et oratio est. Sensus enim visaque omnia funditus repudianda, rationi uni fidem habendam opinantur. Ac primum quidem Xenophanes, Parmenides, Zeno, et Melissus, in ea sunt doctrina versati, quam Stilpo deinde ac Megarenses philosophi defendere.

Sensus
quoniam
sustule-
rint.

ΑΡΙΣΤΟ-
ΚΛΕ-
ΟΥΣ

Μεγαρικούς. "Οθεν ἡξίουσι οὗτοί γε τὸ ὂν ἐν εἶναι, καὶ τὸ
ἕτερον μὴ εἶναι, μηδὲ γεννᾶσθαι τι μηδὲ φθίρεσθαι μηδὲ
2 κινεῖσθαι τὸ παράπαν. Τὸν μὲν οὖν πλείω πρὸς τούτους 5
λόγον εισόμεθα φιλοσοφούντες· νυνὶ μέντοι τοσοῦτον λε-
κτέον. Εἴποιμεν γὰρ ἂν, ὥς ὁ μὲν λόγος ἡμῶν εἴη τὸ
θειότατον· οὐ μὴν ἀλλὰ δεῖ γε καὶ τῆς αἰσθήσεως, ὥσπερ γε
δὴ καὶ σώματος. "Οτι δὲ καὶ ἡ αἴσθησις ἀληθεύειν πέφυκε, 10
δῆλον· οὐ γὰρ οἶόν τε τὸν αἰσθανόμενον μὴ οὐχὶ πάσχειν τι
πάσχων δὲ τὸ πάθος ἂν εἰδείη· γνῶσις οὖν τίς ἐστι καὶ ἡ δ
3 αἴσθησις. Ἀλλὰ μὴν εἰ τὸ αἰσθάνεσθαι πάσχειν τί ἐστιν,
ἅπαν δὲ τὸ πάσχον ὑπὸ του πάσχει, πάντως ἕτερον ἂν εἴη τὸ
ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον. "Ωστε πρῶτον μὲν εἴη ἂν τὸ λεγό- 5
μενον ἕτερον· οἶον, τὸ χρῶμα καὶ ὁ ψόφος· ἔπειτα δὲ ἐν τὸ
ὂν οὐκ ἔσται· καὶ μὴν οὐδὲ ἀκίνητον· ἡ γὰρ αἴσθησις ἐστι
4 κίνησις. Ταύτη δὲ βούλεται πᾶς τις κατὰ φύσιν ἔχειν τὰς
αἰσθήσεις, ἅτε δὴ πιστεύων, οἶμαι, ταῖς ὑγιαίνουσαις μᾶλλον 10
ἢ ταῖς νοσούσαις. Εἰκότως ἄρα καὶ δεινός τις ἔρως αὐτῶν

c 2. οὗτοί γε] οὗτοι τε D. 3. μὴ ὂν ἕτερον] ἕτερον μὴ C.D.E.I.
ἕτερον ἕτερον μὴ F.G. Trapezuntius: et quod diversum esse videtur, di-
versum non esse. 5. εἰσόμεθα] εισόμεθα C.D.E.F.G. 6. πρὸς
τούτῳ] τοσοῦτω C.F.G. τοσοῦτον D. 9. δὲ καὶ] δὴ καὶ C.I. Viger.
ἡ om. I. 11. οἶόν τε] οἶονται C. d 3. ἂν ἕτερον] ἂν om. B.C.
ἕτερον ἂν D.F.G. ἂν ἕτερον ἂν E.I. Supra ὑπὸ του om. D. 5. εἴη
ἂν] μὲν ἂν εἴη B. μὲν εἴη ἂν C.F.G. μὲν εἴη D. 6. καὶ μὴν] οὐ μὴν D.
8. ταύτῃ] ταύτῃ δὲ B.D.F.G. ἔχειν] ἄγειν D. 10. μᾶλλον ἢ] μᾶλ-
λον δὲ B.

Sentienti
actio, et
cognitio et
motus est.

Hi quicquid esset, unum duntaxat esse: quod ab eo diversum esset, id non
esse: generari nihil: nihil corrumpi, moveri omnino nihil statuebant.
2 Adversus istos alius erit pluribus philosophandi locus: nunc tamen, locum
hunc quod attinet, ita ratiocinamur. Partem nostri divinissimam esse
rationem fatemur ipsi quoque: sed tamen sensu præterea, quemadmodum
et corpore, indigemus. Et vero sensum etiam ad promendum verum
suaute natura comparatum esse, hoc argumento manifeste conficitur. Qui
sentit, idem quin aliquid patiatur, fieri nullo modo potest. At qui patitur,
hoc ipsum quod patitur, cognoscat necesse est. Sensus igitur cognitio
3 quædam est. Jam si sentire pati aliquid est, et quicquid patitur, ab aliquo
patitur; consequens omnino est, quod efficit ab eo quod patitur esse di-
versum. Habemus ergo primum id esse quod diversum vocatur, cujus-
modi sunt color atque sonus: deinde quicquid est, non esse quid unum.
Adde ne immobile quidem illud esse, cum ipsa sentiendi ratio motus
4 quidam sit. Quare nemo est, qui non sensus, quo modo natura postulat,
habere velit: credo quod omnes sanis potius, quam ullo vitio laborantibus
fidem habeant. Et merito sane vehemens quidam illorum amor nobis

ἡμῖν ἐντέτηκεν. Οὐδεὶς γε τοι μὴ μεμνηνὸς ἔλοιτ' ἂν ποτε ΑΡΙΣΤΟ-
ΚΛΕ-
ΟΥΣ
μίαν αἰσθησιν ἀποβάλλειν, ὅπως αὐτῷ πάντα τὰ ἄλλα ἀγαθὰ
5 γένοιτο. Τοὺς δὲ διαβάλλοντας αὐτὰς ἐχρῆν, πεπεισμένους p. 757
γε διότι μάτην ἔχουιν αὐτὰς, εἰπόντας ἅπερ ὁ Πάνδαρος
λέγει παρὰ τῷ Ὅμηρῳ περὶ τῶν ἑαυτοῦ τόξων,

Αὐτίκ' ἔπειτ' ἀπ' ἐμεῖο κάρη τάμοι ἀλλότριος φῶς, 5
εἰ μὴ ἐγὼ τάδε τόξα φαινωῦ ἐν πυρὶ θείην,
χερσὶ διακλάσσας, ἀνεμώλια γάρ μοι ὀπηδεῖ, 10

τὸ μετὰ τοῦτο διαλυμῆσθαι πάσας τὰς αἰσθήσεις ἑαυτῶν b
οὕτω γὰρ ἂν τις ἐπίστευεν αὐτοῖς ἔργῳ διδάσκουσιν ὥς εἰς
6 οὐδὲν αὐτῶν δέουτο. Νυνὶ δὲ τοῦτο καὶ τὸ ἀποπώτατόν
ἐστι· ἀχρήστους γὰρ ἀποφαίνοντες αὐτὰς τῷ λόγῳ, τοῖς 5
7 ἔργοις τὰ μάλιστα χρώμενοι διατελοῦσιν αὐταῖς. Ὁ γέ τοι
Μέλισσος ἐθέλων ἐπιδεικνύναι διότι τῶν φαινομένων καὶ ἐν
[442] ὄψει τούτων οὐδὲν εἶη τῷ ὄντι, διὰ τῶν φαινομένων ἀπο-

12. ἀποβαλεῖν] ἀποβάλλειν B.C.D.F.G. seqq. usque ad ἑαυτῶν om. B.
ult. πάντα τὰ] πάντ' F.
p. 757. τοὺς δὲ] τοὺς δὲ C.D.G. 2. ὅτι] διότι C.D.F.G. τε διότι I.
Μοx ἔχειν D. 4. ἑαυτοῦ] αὐτοῦ C.D.F.G. 5. ἐμεῖο] ἐμοῖο D.
7. φαινωῦν D. φαινωῦ D.I. 12. τὸ μετὰ] τὸ om. D.F. b. οὕτω
etc.] μάτην οὖν αὐτὰς διαβάλλουσιν. οὕτω γ. ἄ. τ. ἐ. ἄ. εἰ διελυμαίνοντο
πάσας τὰς αἰσθήσεις αὐτῶν ἔργῳ διδάσκοντες B. 2. εἰς om. D. 3. νυνὶ
νῦν I. τοῦτο ἄρ. ἐστὶ om. B. τοῦτο καὶ τὸ C.D.F.G. ἀχρήστους
γὰρ] γὰρ om. B. ubi αὐτὰς ἀποφ. 5. χρώμενοι] χρώνται αὐταῖς B.
7. ὅτι] διότι C.D.E.G.I. δ' ὅτι F. Μοx τούτων om. B. 8. οὐδὲν
εἶη] οὐδενὶ ἡ E.I. διὰ τῶν—αὐτῶν om. B. 9. ἀποδεικνύειν]
ἀποδείκνυσιν D.G. ἀποδείκνουςιν F. ὕσ. ἀποδεικνύει Vigeri marg.

altius insidet: nec tam insanus quisquam reperiatur, qui ut bonis omnibus
5 aliis fruatur, sensus vel unius jacturam facere velit. Qui autem eos cri-
minantur, illos utique hanc semel in opinionem adductos, qua sensus
inutiles existimant, id ipsum de sensibus, quod apud Homerum Pandarus
de arcu suo dicebat, usurpare oporteret,

Infensus mihi continuo caput auferat hostis,
Ni fractam hanc manibus pharetram, quando illa per armos
Pondus iners pendet, mediis iniecero flammis:

simulque sensus omnes suos extinguere: tum enim demum fides ipsis
6 haberetur, cum iis sibi nihil opus esse re ipsa comprobarent. Nunc vero
absurdissime faciunt, qui cum eos inutiles ore tenus esse dictitent, iisdem
7 tamen re ipsa constantissime abutantur. Enimvero Melissus, eorum quæ
apparent, quæque ob oculos posita sunt, nihil re vera esse probare dum
vult, ex illis ipsis quæ apparent argumenta ducit. Quippe, si enim terra,

Melissus ut
sensus tol-
lat, sensi-
bus credit.

ΑΡΙΣΤΟ-
ΚΛΕ-
ΟΥΣ

δείκνυσιν αὐτῶν· φησὶ γοῦν, Εἰ γάρ ἐστι γῆ καὶ ὕδωρ καὶ αἷρ¹⁰
καὶ πῦρ καὶ σίδηρος καὶ χρυσός, καὶ τὸ μὲν ζῶν, τὸ δὲ τεθνηκός,
καὶ μέλαν καὶ λευκὸν καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ὅσα φασὶν ἀνθρώποις
εἶναι ἀληθῆ, καὶ ἡμεῖς ὀρθῶς ὀρῶμεν καὶ ἀκούομεν, εἶναι ἐχρῆν καὶ
τὸ ὃν τοιοῦτον οἷον πρῶτον ἔδοξεν ἡμῖν εἶναι, καὶ μὴ μεταπίπτειν,⁵
μηδὲ γίνεσθαι ἕτερον, ἀλλ' εἶναι ὅμοιον οἷον περ ἐστὶν ἕκαστον.
Νῦν δὲ φαμέν ὀρθῶς ὁρᾶν, καὶ ἀκούειν, καὶ συνιέναι· δοκεῖ δὲ
ἡμῖν τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν γίνεσθαι, καὶ τὸ ψυχρὸν θερμὸν, καὶ τὸ
8 σκληρὸν μαλακὸν, καὶ τὸ μαλακὸν σκληρὸν. Ταῦτα δὲ καὶ ἄλλα¹⁰
πολλὰ τοιαῦτα λέγοντος αὐτοῦ καὶ μάλα εἰκότως ἐπύθετό δ
τις αὖν, ἂρ' οὖν ὅτι [ὁ νῦν] θερμὸν ἐστὶ κᾶπειτα τοῦτο γίνεται
ψυχρὸν οὐκ αἰσθόμενος ἔγνω; Ὅμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν
ἄλλων. Ὅπερ γὰρ ἔφην, εὗρεθείη αὖν οὐδὲν ἄλλ' ἢ τὰς αἰ-⁵
σθήσεις ἀναιρῶν καὶ ἐλέγχων διὰ τὸ μάλιστα πιστεύειν
9 αὐταῖς. Ἀλλὰ γὰρ οἱ μὲν τοιοῦτοι λόγοι σχεδὸν ἱκανὰς
ἤδη δεδώκασιν εὐθύνας· ἐξίτηλοί γε τοι γεγόνασιν, ὥς εἰ μηδὲ
ἐλέχθησαν τοπαράπαν. Ἡδὴ μέντοι θαρροῦντες λέγωμεν¹⁰

b 9. γοῦν om. B. εἰ] εἰς I. qui infra τεθνηκός. c 2. εἶναι
ἀνθρώποι ἀληθῶς] ἀνθρώποι εἶναι ἀληθῆ B.C.F.G. statim om. ἦ. Et sic D.
6. ἕτερον] ὕστερον B.C.F.G. οἷον] ὁ I. 7. νῦν δὲ—παραλαμβάν-
οντας om. B. ἔφαμεν] φαμέν C.D.F.G. I I. καὶ ἄλλα πολλὰ]
πολλὰ καὶ ἄλλα C.F.G. d 2. ὁ νῦν om. C.F.G.I. 8. ἱκανὰς] ἱκα-
νῶς C.F.G. 9. ἠλέγχθησαν] ἐλέγχθησαν D. ἐλέχθησαν F. et nescio
an I. ἴσ. ἐλέχθησαν Vigeri margo. 10. λέγωμεν] λέγομεν C.D.
E.F.G.

inquit, si aqua et aër, si ignis, ferrum, aurum; si vivens aliquid, aliud mor-
tuum, si nigrum atque album, si alia sunt omnia, quæ ab hominibus vere
esse dicuntur: postremo si videmus ipsi audimusque recte; illud etiam
profecto quod est tale semper manere debeat, quale primo nobis est visum,
nec mutari subinde atque alterum fieri, sed potius idem constanter esse
quidlibet quod semel est. Atqui recte cum videre nos, tum audire etiam
et intelligere dicimus; et tamen frigidum id nobis quod calidum erat fieri
videtur, calidumque vicissim quod erat frigidum, similiterque durum in
8 molle, et molle rursus in durum mutari. Hæc igitur aliaque id genus
quamplurima cum a Melisso dicantur, jure profecto quæsierit ex eo quis-
piam, num hoc ipsum, quod modo calidum est, frigidum id post modum
fieri, sentiendo cognoverit. Nam cæterorum omnium eadem plane ratio
est. Ita constabit omnino quam vere dictum abs me fuerit, eo tantum a
9 Melisso tolli carpique sensus, quod fidem sensibus maximam habeat. Sed
enim abunde opinor castigatum a nobis est totum hoc ratiocinandi genus,
imo perinde jam exolevit, ac si nunquam penitus usurpatum fuisset. Hoc

ὁρθῶς φιλοσοφεῖν τοὺς καὶ τὰς αἰσθήσεις καὶ τὸν λόγον ἐπὶ τὴν γνῶσιν τὴν τῶν πραγμάτων παραλαμβάνοντας. ΑΡΙΣΤΟ-
ΚΛΕ-
ΟΥΣ

10 Τοιοῦδε μὲν οὖν οἱ ἀμφὶ τὸν Ξενοφάνην, ὃς δὴ λέγε-
ται συνακμάσαι τοῖς ἀμφὶ Πυθαγόραν καὶ Ἀναξαγό- 15
ραν. Ξενοφάνους δὲ ἀκουστῆς γέγονε Παρμενίδης· p. 758
τούτου Μέλισσος, οὗ Ζήνων, οὗ Λεύκιππος, οὗ Δημό-
κριτος, οὗ Πρωταγόρας καὶ Νεσσᾶς· τοῦ δὲ Νεσσᾶ,
Μητρόδωρος, οὗ Διογένης, οὗ Ἀναξάρχος. Ἀναξάρχου 5
δὲ γνώριμος γέγονε Πύρρων, ἀφ' οὗ ἡ τῶν Σκεπτικῶν
ἐπικληθέντων διατριβὴ συνέστη· οὓς καὶ αὐτοὺς μηδὲν
εἶναι τοπαράπαν μήτ' ἐν αἰσθήσει μήτ' ἐν λόγῳ κατα- 10
ληπτὸν ὀριζομένους, ἐπέχοντας δ' ἐν πᾶσιν, ὅπως ἀπή-
λεγχον οἱ ἀντιδοξάζοντες μαθεῖν πάρεστιν ἀπὸ τοῦ δη-
λωθέντος συγγράμματος ὧδέ πη πρὸς λέξιν ἔχοντος· b

18 Ἀναγκαίως δ' ἔχει πρὸ παντὸς διασκέψασθαι περὶ τῆς c
ἡμῶν αὐτῶν γνώσεως· εἰ γὰρ αὐτὸ μηδὲν πεφύκαμεν γνωρίζειν,

d 12. τὴν τῶν] τὴν om. C.
φάνη I. et μοχ συνακμάσας.

13. τοιοῦδε] τοιαύδε C.

14. Ξενο-

p. 758. 5. Ἀναξάρχου δὲ] τούτου B. Tum γέγ. γνώ. C.F.G. 8. μή-
τε γ' μήτ' C.D.F.G. μ. ἐν αἰσθ. om. B. 10. ἀντιδοξάζοντες] ἀντι-
δοξοῦντες B. qui om. ἀπὸ τοῦ—ἔχοντος. 12. ὧδε—ἔχοντος om. I.
c. Ἀναγκαίως] ἀναγκαίως C. 2. ἡμῶν αὐτῶν] αὐτῶν ἡμῶν C.F.G.

ergo nunc secure dicamus, recte illos philosophari, qui rerum in cogni-
tione haurienda, sensus etiam cum ratione conjungunt.

10 Hactenus ille. Tales igitur Xenophanis sectatores fuere, quem
Pythagoræ et Anaxagoræ temporibus floruisse aiunt. Nam Xeno-
phanis quidem auditor fuit Parmenides : hunc vero Melissus audivit,
Melissumque Zeno : Zenoni Leucippus, Leucippo Democritus, De-
mocrito Protagoras atque Nessas operam dedere. Jam Metrodorum
Nessas, Diogenem Metrodorus, Anaxarchum Diogenes, Pyrrhonem
Anaxarchus discipulum habuit. Scepticorum Pyrrho sectam insti-
tuit ; quos itidem, quod nihil omnino vel sensu, vel ratione compre-
hendi posse statuerent, assensionemque propterea rebus in omnibus
inhiberent, quemadmodum contrariæ sententiæ vindices arguerint, ex
eodem Aristoclis opere cognosci potest. Sic enim ad verbum ipse
loquitur.

Hic desi-
nit Trape-
zuntii ver-
sio.

18 Necesse est, inquit ille, cognitionis nostræ rationem ante omnia videamus. Nam si cognoscendi vim a natura nullam accepimus, omittamus

- ΑΡΙΣΤΟ- 2 οὐδὲν ἔτι δεῖ περὶ τῶν ἄλλων σκοπεῖν. Ἐγένοντο μὲν οὖν 5
 ΚΛΕ- καὶ τῶν πάλοι τινὲς οἱ ἀφέντες τήνδε τὴν φωνήν, οἷς ἀντεί-
 ΟΥΣ ρηκεν Ἀριστοτέλης. Ἴσχυσε μέντοι ταῦτα λέγων καὶ Πύρ-
 ρων ὁ Ἥλειος· ἀλλ' αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἐν γραφῇ καταλέλοιπεν.
 Ὁ δὲ μαθητὴς αὐτοῦ Τίμων φησὶ δεῖν τὸν μέλλοντα εὐδαι- 10
 μονήσῃν εἰς τρία ταῦτα βλέπειν· πρῶτον μὲν, ὅποια πέφυκε
 τὰ πράγματα· δεύτερον δὲ, τίνα χρὴ τρόπον ἡμᾶς πρὸς αὐτὰ d
 διακεῖσθαι· τελευταῖον δὲ, τί περιέσται τοῖς οὕτως ἔχουσι.
 3 Τὰ μὲν οὖν πράγματά φησιν αὐτὸν ἀποφαίνειν ἐπίσης ἀδιά-
 φορα καὶ ἀστάθμητα καὶ ἀνεπικρίτα, διὰ τοῦτο μῆτε τὰς 5
 αἰσθήσεις ἡμῶν μῆτε τὰς δόξας ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι. Διὰ
 τοῦτο οὖν μηδὲ πιστεῖν αὐταῖς δεῖν, ἀλλ' ἀδοξάστους καὶ
 ἀκλινεῖς καὶ ἀκραδάντους εἶναι, περὶ ἐνὸς ἐκάστου λέγοντας
 ὅτι οὐ μᾶλλον ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν, ἢ καὶ ἔστι καὶ οὐκ ἔστιν, ἢ 10
 4 οὔτε ἔστιν οὔτ' οὐκ ἔστιν. Τοῖς μέντοι διακειμένοις οὕτω
 περιέσεσθαι Τίμων φησὶ πρῶτον μὲν ἀφασίαν, ἔπειτα δ' ἀτα-
 ραξίαν, Αἰνησιδῆμος δὲ ἡδονήν.

c 4. δεῖ] δεῖν C.F.G. ἐγένοντο—ὑπολαμβάνοιεν ἂν om. B. 5. πά-
 λαι] παλαιῶν D. 6. ὁ Ἀριστ.] ὁ om. C.F.G.I. 7. μέντοι] μὲν I.
 τοιαῦτα] ταῦτα C.D. 9. ὁ δέ γε] γε om. C.F.G. 10. εὐδαιμονή-
 σειν] εὐδαιμονίσειν C. 11. πράγματα] γράμματα C. d 5. ἀνέγκριτα]
 ἀνεπικρίτα C.D.F.G. v. p. 760 a 6. 9. ἐνὸς om. I. 10. καὶ οὐκ
 ἔστιν] Addidi ἢ οὔτε ἔστιν cum C.D.F.G. 11. τοὺς—διακειμένους I.
 μέντοι] μέντοι γε D.F.G. 12. ἀφασίαν om. I. cum lacuna tamen.
 ult. Αἰνησιδ.] Αἰνεσιδ. D. De eo vide Menag. ad D. Laërt. IX. 62.
 Fabric. B. G. T. III. p. 621. Harl.

Timonis
 Sceptici
 doctrina
 tribus capi-
 tibus com-
 prehensa.

- 2 licet de aliis quærere. Nonnullorum certe olim vox ea fuit, quos refellit
 Aristoteles. Et Pyrrho quidem Eleus opinionis hujus defensor erat acer
 in primis ac vehemens, nihil tamen scriptum reliquit. At Timo ejus disci-
 pulus, tria ei spectanda docet qui ad felicitatem aspirat: primum, cujus-
 modi rerum natura sit: deinde, quem in iis modum tenere debeamus:
 3 postremo, quid iis eventurum sit, qui hoc fecerint. Res ergo quod attinet,
 promiscuas ipsi omnium habendas esse tradit, ac nutantes, dubiasque
 rationes: proinde nec in sensibus, nec in opinionibus verum aut falsum
 inesse posse: ex quo demum id sequatur, fidem iis haberi nullam opor-
 tere, agendumque nobis propterea, nihil ut opinemur, nullam inclinemus
 in partem, inconcussi denique semper immotique maneamus: atque ita,
 quicquid propositum nobis fuerit, id non potius esse, quam non esse, aut
 4 esse idem et non esse dicamus, imo ne non esse quidem. Cæterum qui
 hunc in modum comparati fuerint, id consequuturos illos esse confirmat,
 primum ut asseverent nihil, deinde nulla ut unquam perturbatione move-
 antur, cui utrique voluptatem Ænesidemus adjungit.

5 Τὰ μὲν οὖν κεφάλαια τῶν λεγομένων ἐστὶ ταῦτα· σκεψώ- p. 759
 μεθα δ' εἰ ὀρθῶς λέγουσιν. Ἐπεὶ τοίνυν ἐπίσης ἀδιάφορα
 πάντα φασὶν εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο κελεύουσι μηδενὶ προστί-
 θεσθαι, μηδὲ δοξάζειν, εἰκότως ἂν, οἶμαι, πύθοιτό τις αὐτῶν, 5
 [443] ἄρά γε διαμαρτάνουσιν οἱ διαφέρειν αὐτὰ νομίζοντες ἢ οὐ;
 Πάντως γὰρ, εἰ μὲν ἀμαρτάνουσιν, οὐκ ὀρθῶς ὑπολαμβάνοιεν
 ἂν. Ὡστε ἀνάγκη λέγειν αὐτοῖς εἶναι τινὰ τοὺς τὰ ψευδῇ 10
 περὶ τῶν ὄντων δοξάζοντας· αὐτοὶ τοίνυν εἶεν ἂν οἱ τάληθῇ
 λέγοντες· οὕτω δὲ εἴη ἂν ἀληθές τι καὶ ψεύδος. Εἰ δ' b
 οὐχ ἀμαρτάνομεν οἱ πολλοὶ τὰ ὄντα διαφέρειν οἰόμενοι, τί
 μαθόντες ἐπιπλήττουσιν ἡμῖν; Αὐτοὶ γὰρ ἀμαρτάνοιεν ἂν
 6 ἀξιοῦντες μὴ διαφέρειν αὐτά. Καὶ μὴν εἰ καὶ ὀφήμεν αὐτοῖς 5
 ἐπίσης ἀδιάφορα πάντα εἶναι, δῆλον ὥς οὐκ ἂν διαφέροιεν
 οὐδ' αὐτοὶ τῶν πολλῶν. Τίς οὖν εἴη ἂν αὐτῶν ἡ σοφία;
 Καὶ διὰ τί Τίμων τοῖς μὲν ἄλλοις λοιδορεῖται πᾶσι, Πύρ-
 7 ρωνα δ' ὑμνεῖ μόνον; Ἔτι γε μὴν εἰ ἐπίσης ἐστὶν ἀδιάφορα 10
 πάντα καὶ διὰ τοῦτο χρὴ μηδὲν δοξάζειν, οὐκ ἂν οὐδὲ ταῦτα c
 διαφέροι· λέγω δὲ τὸ διαφέρειν ἢ μὴ διαφέρειν, καὶ τὸ δοξά-
 ζειν ἢ μὴ δοξάζειν. Τί γὰρ μᾶλλον τοιαῦτά ἐστιν ἢ οὐκ

ΑΡΙΣΤΟ-
ΚΛΕ-
ΟΥΣ

p. 759. 9. ὥστε] παλαιοὶ μὲν τινες εἶπον τοῦτο ὥστε B. 11. ἂν
 om. F.G. b 2. διαφέρειν οἰόμενοι] διαφέροντες B. 3. παθόντες]
 μαθόντες B.C.D.F.G. Vid. Fischerum ad Platon. Apol. s. 26. p. 36.
 Steph. 4. ἀξιοῦντες] ἀξίως B. qui om. μὴ διαφ. αὐτά. 5. ἀδιά-
 φορα] διάφορα B. 7. ἂν αὐτῶν] αὐτῶν ἂν C.F.G. 8. τίμων om. B.
 9. ὑμνεῖ] ὑμνεῖν D. 10. ἔτι γε—διὰ τί om. B. ἐπίσης εἰ. ἀδ. π.]
 ἀδ. π. ἐπ. εἰ. C.F.G. c 3. ταῦτα] τοιαῦτα C.D.F.G.I.

5 Cum igitur isti promiscuas rerum omnium rationes esse velint, proin-
 deque aut ulli hærendum, aut opinandum quicquam esse negent: ex iis
 utique merito quærat aliquis, errentne qui discriminis aliquid inter eas
 constituent, an non? Si enim errant, utique non recte sentiunt. Ita non-
 nullos esse dicant ipsi quoque necesse est, qui falso de rebus opinentur, se
 porro unos esse, qui vere pronuntiant: ex quo profecto sequitur veri
 aliquid falsique reperiri. Quod si non erramus, quotquot res ab aliis alias
 vulgo distinguimus, quænam illos intemperię tenent, qui nos tam vehe-
 6 discrimen excludunt? Verum esto, demus tamen illis nulla res prorsus
 omnes diversitate secerni: ab hominum vulgo nihil ergo differunt ipsi
 quoque. Sapientiam igitur isti quam nobis tandem ostendunt? aut cur
 7 omnes Timonis ore proscinduntur, Pyrrho celebratur unus? Præterea, si
 nihil in rebus discriminis est, ne differre quidem aut non differre, opinari
 aut non opinari discriminis quicquam subibunt. Cur enim sint potius

Prima Ti-
monis re-
futatio.

Secunda
eiusdem
refutatio.

Tertia
refutatio.

ΑΡΙΣΤΟ-
ΚΛΕ-
ΟΥΣ

ἔστιν; Ἡ, ὡς φησὶ Τίμων, διὰ τί ναὶ, καὶ διὰ τί οὐ, καὶ 5
αὐτὸ τὸ διατί; Φανερόν οὖν ὡς ἀναιρεῖται τὸ ζητεῖν ὥστε
παυσάσθωσαν ἐνοχλοῦντες. Ἐπεὶ νῦν γε μεμῆνασι πόρρω
τέχνης ἅμα μὲν ἡμῖν διακελευόμενοι μὴ δοξάζειν, ἅμα δὲ
κελεύοντες αὐτὸ τοῦτο ποιεῖν, καὶ λέγοντες ὡς περὶ οὐδενὸς 10
ἀποφαίνεσθαι δέοι, κἄπειτα ἀποφαινόμενοι· καὶ ἀξιούσι μὲν δ
μηδενὶ συγκατατίθεσθαι, πείθεσθαι δ' αὐτοῖς κελεύουσιν· εἶτα
λέγοντες μηδὲν εἰδέναι πάντας ἐλέγχουσιν ὡς εἰ εἰδότες.
8 Ἀνάγκη τε τοὺς φάσκοντας ὡς ἄδηλα πάντα εἶη, δυοῖν θάτε- 5
ρον, ἢ σιωπᾶν ἢ ἀποφαίνεσθαι τι καὶ λέγειν. Εἰ μὲν οὖν
ἡσυχίαν ἄγοιεν, δῆλον ὅτι πρὸς γε τοὺς τοιούτους οὐδεὶς ἂν
εἶη λόγος· εἰ δ' ἀποφαίνοντο, πάντα τε καὶ πάντως [ἢ] εἶναι 10
τι φαῖεν ἂν ἢ μὴ εἶναι, καθάπερ ἀμέλει νυνὶ φασιν ὡς εἶη 10
9 πάντα ἄγνωστα καὶ νομιστὰ πᾶσι. Ὡς δ' οὐδὲν τοῦτο τοίνυν
ὁ ἀξιῶν, ἥτοι δηλοῖ τὸ πρᾶγμα καὶ ἔνεστιν αὐτὸ συνεῖναι
λεγόμενον, ἢ οὐκ ἔνεστιν. Ἄλλ' εἰ μὲν οὐ δηλοῖ, καθάπαξ

c 5. διατί διατί D. τὸ om. F G. 7. ἐνοχ.] οἱ ἐνοχ. E. 8. πόρρω
τέχνης om. B. ubi mox om. καὶ λέγοντες—ἀποφαινόμενοι. d 2. κελεύ-
ουσιν] κελεύοντες B. 4. τε] ἴσ. δὲ Vigeri margo. 5. δυεῖν] δυοῖν
B.C.D.F.G. 8. ἂν εἶη] εἶη om. C. Mox ἀποφαίνονται I. 9. ἢ
εἶναι] ἢ om. B.C.F.G. πάντως ἢ om. D. Mox καθάπερ—εἶη om. B. qui
pergit ἢ πάντα. 10. ἀμέλει F. 11. καὶ νομιστὰ] ἢ νομ. B.
γνωστὸν δ' οὐδὲν που. ὁ τοίνυν] γνωστὸν δ' οὐδὲν που om. B. quorum loco
ὡς δ' οὐδὲν τοῦτο C.F. ὡς δ' οὐθὲν τοῦτο D.G. pergit δηλοῖ τὸ πρᾶγμα D.
In E. item ὡς δ' οὐδὲν. In I. ὡς δ' οὐδὲν τοῦ τοίνυν ὁ ἀ. 12. ὁ τοί-
νυν] τοίνυν ὁ B.C.E.F.G. ἥτι] ἥτοι B.C.F.G. Tum τὸ πρ. C.F.G.
14. ἔνεστιν] ἔστιν B. et sic mox. Idem om. συνεῖναι λεγόμενον.

ista quoque, quam non sint? vel, ut Timon ipse loqui solet, Cur ita? cur non? imo, quorsum tandem vel ipsum cur? omnem enim questionem funditus proinde tollendam esse constat. Desinant igitur molestiam nobis ultra facessere. Nam insaniunt illi profecto, dum suæ ipsorum artis obliiti, nos opinari quicquam jubent simul atque vetant, iidemque pronuntiant aliquid de rebus, qui tamen nihil pronuntiandum esse statuunt. Nolunt te nimirum sentire cum ullo, sibi tamen omnes fidem habere volunt: dumque se nihil scire profitentur, omnes tamen, quasi res apprime norint, 8 passim reprehendunt. At incerta omnia esse qui dicant, hos e duobus alterum, aut silere necesse est, aut aliquid pronuntiare. Si quiescent, nulla cum iis futura disputatio est: sin dicent aliquid; vel esse quiddam, vel non esse omnino dicturi sunt: quemadmodum utique obscura esse cunctis universa nunc dicunt, atque in sola opinione posita, notum esse 9 nihil. Porro qui sumit aliquid, aut rem illam sic aperit, ut intelligi dum explicatur ea possit, aut obscuram potius et ignotam relinquit. Si non

οὐδεὶς οὐδ' οὕτω πρὸς τὸν τοιοῦτον ἂν εἴη λόγος. Εἰ δὲ ^{p. 760}
 σημαῖνοι, πάντως ἢ ἄπειρα λέγοι ἂν ἢ πεπερασμένα· καὶ εἰ ^{ΑΡΙΣΤΟ-}
 μὲν ἄπειρα, οὐδ' οὕτως ἂν εἴη λόγος πρὸς αὐτὸν, ἀπείρου γὰρ ^{ΚΛΕ-}
 γνῶσις οὐκ ἔστι· πεπερασμένων δὲ ὄντων τῶν δηλουμένων ἢ 5 ^{ΟΥΣ}
 ἐνὸς ὁτουοῦν, ὁ τοῦτο λέγων ὀρίζει τι καὶ κρίνει. Πῶς οὖν
 ἄγνωστα καὶ ἀνεπίκριτα πάντα εἴη ἂν; Εἰ δὲ φαίη ταυτὸ
 καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, πρῶτον μὲν ἔσται ταυτὸ καὶ ἀληθὲς καὶ
 ψεῦδος, ἔπειτα δὲ ἑρεῖ τι καὶ οὐκ ἑρεῖ, καὶ λόγῳ χρώμενος 10
 ἀναιρήσει λόγον, ἔτι δὲ ὁμολογῶν ψεύδεσθαι πιστεύειν ἑαυτῷ
 10 φησὶ δεῖν. Ἄξιον δὲ ζητῆσαι πόθεν καὶ μαθόντες ἄδηλα ἢ
 πάντα φασὶν εἶναι. Δεῖ γὰρ εἰδέναι πρότερον αὐτοὺς τί δὴ
 ποτ' ἔστι τὸ δῆλον· οὕτω γοῦν ἂν ἔχοιεν λέγειν ὥς οὐκ εἴη 5
 τὰ πράγματα τοιαῦτα. Πρῶτον γὰρ εἰδέναι χρὴ τὴν κατά-
 φασιν, εἴτα τὴν ἀπόφασιν. Εἰ δὲ ἀγνοοῦσιν ὁποῖόν ἐστι
 11 τὸ δῆλον, οὐκ ἂν εἰδεῖεν οὐδὲ τί τὸ ἄδηλον. Ὅποταν γε
 μὴν Αἰνησίδημος ἐν τῇ ὑποτυπώσει τοὺς ἐννέα διεξίη τρόπους 10
 (κατὰ τοσοῦτους γὰρ ἀποφαίνειν ἄδηλα τὰ πράγματα πε-

ult. πρὸς τὸν τοιοῦτον om. B.

p. 760. εἰ δὲ] εἰ μὲν E. λέγοι ἂν] ἂν om. B. 2. ὅλως] οὕτως
 B.C.D.F.G. 8. ταῦτα] ταῦτο B.C.D.F.G. Tum καὶ om. C.F.G.

b. φησι] φήσει B. μαθόντες] μαθόντας E. Μοχ παντάπασιν E.I.

4. οὐκ εἴη] οὐ B. 7. ἔστι] ἔσται B. 8. ὅποταν—πίστις om. B.

10. διεξίη] διεξήκει C.F.I. διεξείη D. ἐννέαδι ἐξήκει G.

aperiet, ne tum quidem ulla cum eo futura disputatio est. Sin explicabit
 aliquid, prorsus aut infinita dicet, aut suis quibusdam finibus circum-
 scripta. Quod si infinita, rursus omnem secum agendi facultatem eripiet,
 quod infiniti cognitio nulla esse possit. At si finita quædam, aut etiam
 unum aliquid aperiet; qui hoc faciat, definiat idem aliquid, judicetque
 necesse est. Quinam igitur obscura omnia et promiscua esse possint?
 Jam vero, si eadem esse simul ac non esse dicet: primum quidem verum
 simul idem ac falsum erit: deinde aliquid ipse dicet, dicetque nihil, atque
 ita orationem, oratione dum utetur, extinguet. Præterea, qui se falsum
 10 dicere fateatur, idem sibi fidem haberi vult. Jam vero, quæri etiam ex
 illis poterit, unde tandem incerta esse universa didicerint? Prius enim
 quid illud sit quod certum vocatur, nosse debent; tumque demum, ejus-
 modi non esse omnia statuere poterunt: affirmationis quippe notitia nega-
 tionis cognitionem antecedit. Qui si minus quid certum sit noverint, ne
 11 incertum quidem illi quid sit nosse poterunt. Enimvero cum Ænesidemus
 in sua illa, quam informabat hypotyposi, novem omnino modos exponeret,
 (totidem enim quam incerta sint omnia declarare conabatur;) utrum eos-

Quinta
 refutatio.

ΑΡΙΣΤΟ-
ΚΛΕ-
ΟΥΣ

πείραται) πότερον αὐτὸν φῶμεν εἰδότα λέγειν αὐτοὺς ἢ ἀγνο-
οῦντα; Φησὶ γὰρ ὅτι τὰ ζῶα διαφέρει, καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ, καὶ
αἱ πόλεις, καὶ οἱ βίοι, καὶ τὰ ἔθνη, καὶ οἱ νόμοι· καὶ τὰς αἰσθή-
σεις δὲ φησιν ἡμῶν ἀσθενεῖς εἶναι, καὶ πολλὰ τὰ ἔξωθεν 5
λυμαινόμενα τὴν γνῶσιν, ἀποστήματα, καὶ μεγέθη, καὶ κινή-
σεις· ἔτι δὲ τὸ μὴ ὁμοίως διακεῖσθαι νέους καὶ πρεσβυτέρους,
καὶ ἐγρηγορότας καὶ κοιμωμένους, καὶ ὑγιαίνοντας καὶ νοσοῦν-
τας· οὐδενός τε ἡμᾶς ἀπλοῦ καὶ ἀκραιφνοῦς ἀντιλαμβάνεσθαι. 10

12 Πάντα γὰρ εἶναι συγκεχυμένα, καὶ πρὸς τι λεγόμενα. Ταῦτα
[444] δὲ, φημί, καὶ τὰ τοιαῦτα κομψολογοῦντα αὐτὸν ἡδέως ἂν τις δ
ἤρετο, πότερον εὖ εἰδὼς λέγοι διότι τὰ πράγματα τοῦτον
ἔχει τὸν τρόπον ἢ ἀγνοῶν· εἰ μὲν γὰρ οὐκ ἤδει, πῶς ἂν
ἡμεῖς αὐτῷ πιστεύοιμεν; Εἰ δ' ἐγίνωσκε, κομιδῇ τις ἦν ἡλί- 5
θιος ἅμα μὲν ἄδηλα πάντα ἀποφαίνόμενος, ἅμα δὲ τοσαῦτα
13 λέγων εἰδέναι. Καὶ μὴν ὅποτε γε τοιαῦτα διεξίοιεν, οὐδὲν
ἀλλ' ἢ ἐπαγωγὴν τινα λέγουσι, δεικνύντες ὅποι' ἅττα εἴη τὰ 10
φαινόμενα καὶ τὰ καθ' ἕκαστα· τὸ δὲ τοιοῦτο καὶ ἔστι καὶ
λέγεται πίστις. Εἰ μὲν οὖν αὐτῇ συγκατατίθενται, δῆλον

c 2. φησὶ] φήσει I. διαφέρει] διαφέρει E. διαφέρει I. 4. ἔθνη]
ἔθνη D. 12. ταῦτα δὲ] ταῦτα δὲ I. d 2. εἶρετο] ἤρετο D.F.G.
λέγοι] λέγει C.F.G. 3. ἔχει] ἔχει I. 4. εἰ μὲν] μὲν om. F. 5. πι-
στεύοιμεν] πιστεύοιμεν D. 8. γε τὰ] τὰ om. C.D.F.G. 11. τοι-
οῦτο καὶ] τοιοῦτον καὶ I. καὶ om. C.F.G. καὶ ἔστι καὶ λέγεται nescio an
om. E. nam collationem h. l. non intelligo. 12. αὐτῇ] αὐτοὶ B.

dem norat ipse qui diceret, an ignorabat? Nam is quidem in animantibus,
imo etiam et in nobis ipsis, urbibus, institutis, moribus ac legibus discrimen
agnoscit: idem vero et infirmos ait sensus esse nostros, et plurima
quæ cognitioni extrinsecus officiant impedimenta commemorat, intervalla,
magnitudines, motus, juvenum atque senum, vigilantium et dormientium,
valentium et ægrotantium dissimiles aliosque sensus; rerum dum eas
percipimus, quod permixtæ sint omnes, et cum aliquo semper ad aliud
12 quid ordine proferantur, sincerum nunquam simplicemque vultum. Hæc,
inquam, ille cæteraque id genus dum magnifice loquitur, quærat ex eo jure
quispiam, sitne hæc hominis varias illas rerum condiciones probe scientis,
an potius ignorantis oratio? Si enim illas ignorat, quid tandem ipsi fidem
habebimus? Sin eas probe norit, næ stolidus admodum est, qui cum ob-
13 secura esse omnia statuatur, tam multa se tamen scire confirmet. Utique
dum talia oratione percensent, inductionem aliquam modo texunt, et cujus-
modi quæque sint quæ appareant, sigillatim ostendunt: quod quidem
orationis genus est vocaturque fides. Hanc igitur illi si sequuntur, eosdem

ὅτι δοξάζουσιν· εἰ δ' οὐ πιστεύουσιν, οὐδ' ἂν ἡμεῖς προσέχαιν ΑΡΙΣΤΟ-
ΚΛΕ-
ΟΥΣ
 14 αὐτοῖς βουλευθείμεν. Ὁ γὰρ μὴν Τίμων ἐν τῷ Πύθωνι διη-
 γεῖται μακρόν τινα κατατείνας λόγον, ὥς ἐντύχοι τῷ Πύρ- P. 761
 ρωνι βαδίζοντι Πυθοῖδε παρὰ τὸ ἱερὸν τὸ τοῦ Ἀμφιαράου,
 καὶ τίνα διαλεχθεῖεν ἀλλήλοις. Ἄρ' οὖν οὐκ εὐλόγως ἂν τις 5
 αὐτῷ ταῦτα συγγράφοντι παραστὰς εἴποι, Τί, ὦ πονηρὲς,
 ἐνοχλεῖς σεαυτῷ ταῦτα συγγράφων, καὶ ἃ μὴ οἶσθα διηγού-
 μενος; Τί γὰρ μᾶλλον ἐνέτυχες αὐτῷ ἢ οὐκ ἐνέτυχες, καὶ
 15 διελέχθης ἢ οὐ διελέχθης; Αὐτός τε ἐκεῖνος ὁ θαυμαστός
 Πύρρων ἄρά γε ἤδει τὸ διὰ τί βαδίζοι Πύθια θεασόμενος; 10
 Ἡ καθάπερ οἱ μεμνηότες ἐπλανᾶτο κατὰ τὴν ὁδόν; Ἡνίκα
 δὲ ἤρξατο κατηγορεῖν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς ἀγνοίας αὐτῶν, b
 ἄρά γε φῶμεν αὐτὸν ἀληθῆ λέγειν ἢ μὴ, καὶ τὸν Τίμονα
 παθεῖν τι καὶ συγκαταθέσθαι τοῖς λόγοις ἢ μὴ προσέχαιν;
 Εἰ μὲν γὰρ οὐκ ἐπέισθη, πῶς ἀντὶ χορευτοῦ φιλόσοφος 5
 ἐγένετο, καὶ τὸν Πύρρωνα διετέλεσε θαυμάζων; Εἰ δὲ
 συγκατέθετο τοῖς λεγομένοις, ἄτοπος ἂν εἴη τις, αὐτὸς μὲν

ult. προσέχοιμεν] προσέχαιν C.F.G. qui addunt βουλευθείμεν post αὐτοῖς.
 p. 761. 2. κατατείνας om. B. κατὰτινας D.F.G. 3. τοῦ ἀμ.] τὸ
 τοῦ ἀμ. C.E.F.G.I. Tum ἀμφιαράω B. 4. ἄρ' οὐκ] ἄρ' οὖν οὐκ B.
 C.F.G. 5. ταῦτα—εἴποι] ἀντρεῖ B. 6. συγγράφων] γράφων B.
 8. ἐνέτυχες] ἐνέτυχες ἢ οὐκ ἐνέτυχες B.C.E.F.G.I. διηλέχθης] διελέ-
 χθης C. et D. bis. διελέχθης I. 9. διὰ τί] διότι C.F.G. αὐτός τε—
 usque ad φαίη δῆλον om. B. 10. θεασόμενος] θεασάμενος I. b 2. ἄρά
 γε om. C.F.G. post ἢ μὴ.

proinde opinari nemo non videt: si vero non credunt, ne ipsi quidem illos
 14 audiemus. Jam vero quod in Pythone longam adeo Timon ipse narra-
 tionem instituit, quemadmodum in Pyrrhonem circa templum Amphiarai,
 dum Pythiam peteret, inciderit, et quosnam cum eo sermones miscuerit:
 quis non ea scribentem his verbis jure conveniat? Quid ipse tibi, homo
 nequam, molestus es, dum ista scribis, eaque commemoras, quæ tu nescis?
 Cur enim in eum incidisti, aut cur sermones cum eo miscuisti potius,
 15 quam non miscuisti? Pyrrho autem ille tuus tam excellens, tamque divi-
 nus, satisne quorsum ad Pythia spectanda pergeret ipse norat? an vero,
 quod furiosi solent, in via temere vagabatur? Idem vero cum et homines
 et hominum ignorantiam accusare cepit, num ille nobis verum dicere
 videatur, an non? Quid Timon? an ejus est oratione commotus? fidem
 illi habuit, an negavit? Si negavit, quid tandem evasis e saltatore philoso-
 phus? aut cur Pyrrhonem tam vehementer postea constanterque suspexit?
 Qui si ejus verbis habuit, inepte profecto facit, qui nos dum philo-

Argumen-
tum ad ho-
minem,
quo Timon
convinci-
tur.

ΑΡΙΣΤΟ-16 φιλοσοφῶν, ἡμᾶς δὲ κωλύων. Ἀπλῶς δὲ θαυμάσαι τις ἂν,
 ΚΛΕ- οἱ Τίμωνος σίλλοι καὶ αἱ κατὰ πάντων ἀνθρώπων βλασφη-
 ΟΤΣ μίαι, καὶ αἱ μακραὶ στοιχειώσεις Αἰνησιδήμου, καὶ πᾶς ὁ 10
 τοιοῦτος ὄχλος τῶν λόγων τί δήποτε βούλεται αὐτοῖς. Εἰ
 μὲν γὰρ οἴόμενοι κρείττους ἡμᾶς ἀπεργάσασθαι ταῦτα γε-
 γράφασι, καὶ διὰ τοῦτο πάντας οἴονται δεῖν ἐλέγχειν ὅπως
 πανσώμεθα φλυαροῦντες, βούλονται δηλονότι τὴν ἀλήθειαν
 ἡμᾶς εἰδέναι, καὶ ὑπολαβεῖν ὅτι τοιαῦτα εἴη τὰ πράγματα 5
 καθάπερ ἀξιοῖ Πύρρων. Ὡστε εἰ πεισθεῖημεν αὐτοῖς ἐκ
 χειρόνων βελτίους ἂν γενοίμεθα, κρίναντες τὰ συμφωρότερα
 17 καὶ τοὺς ἄμεινον λέγοντας ἀποδεξάμενοι. Πῶς οὖν ἐπίσης
 ἀδιάφορα τὰ πράγματα καὶ ἀνεπικρίτα δύναιτ' ἂν εἶναι; Καὶ 10
 πῶς ἀσυγκατάθετοι καὶ ἀδόξαστοι γενοίμεθ' ἂν; Εἰ δ' οὐδὲν
 ὄφελός ἐστι τῶν λόγων, τί ἡμῖν ἐνοχλοῦσιν; *Ἡ διὰ τί Τί-
 μων φησὶν,

Οὐκ ἂν δὴ Πύρρωνί γ' ἐρίσειεν βροτὸς ἄλλος;

d

Οὐ γὰρ μᾶλλον Πύρρωνα θαυμάσαι τις ἂν ἢ τὸν Κόροιβον

b 8. θαυμ. τινες ἂν αἱ T. D. αἱ T. E. τινες ἂν I. Μοχ βλασφη-
 μέϊαι I. 10. κακαὶ] μακραὶ C.F.G.I. c. ἀπεργάσασθαι] ἀπερ-
 γάσασθαι D.F.G. ταῦτα] διὰ τοῦτο C.F.G. 2. διὰ τοῦτο ἡμᾶς
 εἰδέναι καὶ ὑπολαβεῖν ὅτι πάντας οἴονται δηλονότι τοιαῦτα εἴη τὰ πρ. F.
 πάντες I. 4. δηλονότι τὴν ἀλήθειαν] ὅτι C. τὴν ἀλήθ. om. G. 7. συμ-
 φωρότερα] συμφέροντα C.F.G. 12. τί ἡμῖν] τί μὴν D.F.G. Τίμων
 φησὶν] φ. T. C.F.G. d. βροτὸς] βροτὸν C. 2. κόρυβον] κόροιβον
 C.D.F. Vid. Schol. Aristoph. Ran. 1021. Suid. in v.

Quam im- 16
 merito cæ-
 teri a Scep-
 ticiis ride-
 antur.

sophatur, philosophari vetet. Atque ut universe loquamur, quid sannæ
 illæ Timonis omnes, et irrogatæ generi hominum universo contumeliæ:
 quid perniciose Ænesidemi rudimenta, quid verborum tota illa congeries
 sibi velit, mirum jure cuiquam videatur. Si enim id hoc in scribendi
 genere sequebantur, uti nos meliores efficerent, eoque sibi carpendos omnes
 et incessendos putarunt, ut nugas tandem agere desinamus; id agunt vide-
 licet ut perspectam habeamus veritatem, atque ita sese res, quomodo sta-
 tuebat Pyrrho, habere credamus. Itaque si eorum in sententiam addu-
 cemur, dum et melius de rebus ipsi judicabimus, et saniora loquentes
 17 audiemus, ex deterioribus profecto meliores efficiemur. Quod si ita est,
 quid tandem promiscuæ adeo rerum omnium esse queant implicitæque
 rationes, aut ipsi nos hæerere nemini, ac nihil existimare qui possimus? At
 vero si disputationis suæ fructus est nullus, quid molesti porro nobis esse
 pergunt? aut quorsum versus iste Timonis,

Cum Pyrrhone hominum possit contendere nemo?

Nec enim caussæ quicquam fuerit, quamobrem Pyrrhonem suum miremur

ἐκεῖνον ἢ τὸν Μελητίδην, οἳ δὴ δοκοῦσι μωρία διενεγκεῖν. ΑΡΙΣΤΟ-
ΚΛΕ-
ΟΥΣ
 18 Ἐνθυμείσθαι μέντοι χρὴ καὶ ταῦτα. Ποῖος γὰρ ἂν γένοιτο 5
 πολίτης, ἢ δικαστῆς, ἢ σύμβουλος, ἢ φίλος, ἢ ἀπλῶς εἰπεῖν
 ἄνθρωπος, ὃ γε τοιοῦτος; Ἡ τί τῶν κακῶν οὐ τολμήσειεν
 ἂν ὁ μηδὲν ὡς ἀληθῶς οἰόμενος [εἶναι] κακὸν, ἢ αἰσχρὸν,
 ἢ δίκαιον, ἢ ἄδικον; Οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνο φαίη τις ἂν, ὅτι
 τοὺς νόμους δεδοίκασι καὶ τὰς τιμωρίας οἱ τοιοῦτοι, πῶς 10
 γὰρ οἳ γε ἀπαθεῖς καὶ ἀτάραχοι, καθάπερ αὐτοὶ φασιν,
 19 ὄντες; Ὁ γέ τοι Τίμων ταῦτα καὶ λέγει περὶ τοῦ Πύρ-
 ρωνος,

Ἄλλ' οἷον τὸν ἄτυφον ἐγὼ ἴδον ἢδ' ἀδάμαστον
 πᾶσιν ὅσοι δαμνᾷτε βροτῶν ἄφατοί τε φατοί τε
 λαῶν ἔθνεα κοῦφα, βαρυνόμεν' ἔνθα καὶ ἔνθα
 ἐκ παθέων, δόξης τε, καὶ εἰκαίης νομοθήκης.

p. 762

20 Ὅποταν μέντοι φῶσι τὸ σοφὸν δὴ τοῦτο, ὅτι δέοι κατακο- 5
 [445] λουθοῦντα τῇ φύσει ζῆν καὶ τοῖς ἔθεσι, μηδενὶ μέντοι συγκατα-

d 3. Μελητ.] Μελητ. C.F.G. μελτίδην D. μυρία pro μωρία C.G.
 5. ὁποῖος] ποῖος C.F.G. ποῖ D. 8. εἶναι κακὸν] εἶναι om. C.F.G.
 9. οὐδὲ γὰρ] οὐ γὰρ C.F.G. 10. κριτὰς καὶ τὰς] κριτὰς om. C.D.G.I.
 Supra δεδώκασι D. 12. καὶ λέγει] καὶ om. C.F.G. ult. ἀλλοῖον]
 ἀλλ' οἷον D. ἴδον ἢ ἀδ.] εἶδον (F.) ἢ δ' εὐδ. C. ἢδ' ἀδάμ. D.F.G.

p. 762. ὅσοις δαμνᾷται ἅμ' ἀρρήτοις τε φατοῖς τε] ὅσα δάμνανται βροτῶν
 ἄφατοί τε φατοί τε C.F.G. δαμνᾷται βροτῶν ἄφατοί τε φατοί τε D. δ. ὅμως
 ἀκοποί τε I. 2. βαρυνόμεν'] βαρυνόμενος C.D.F.G. 4. ὁπόταν]
 ὁπότε C.F.G. ὅτι δέοι] διότι δέοι C.F.G. διότι δέη D. 5. κατακο-
 λουθοῦντα] τὰκολουθοῦντα E.I. φύσει] τῇ φύσει C.D.F.G. ζῆν
 om. C. post φύσει ponunt E.F.I. non post ἔθεσι.

potius, quam aut Corybum illum aut Melitidem, qui tamen stultitiæ prin-
 18 cipes haberi solent. Jam ne prætereundum illud quidem leviter est quod
 sequitur. Quem enim, obsecro, aut civem illum aut judicem, cujusmodi
 vel consiliarium, vel amicum, vel denique hominem habituri sumus? Aut
 quid ille flagitii non audebit, qui honestum vere nihil aut turpe, qui justum
 esse nihil aut injustum opinabitur? Apage enim, qui aut legum sententiam
 genus hoc hominum dixerit, aut poenarum acerbiter extimescere? Quo-
 modo enim in eos metus iste cadat, qui ab omni se perturbatione vacuos
 19 prædicant? Nam de Pyrrhone quidem canit ista Timon,

Unum illum novi, quem nulla superbia tollat,
 Non fanda atque infanda doment, quibus omnis ubique
 Succumbit populus, vario dum turbidus æstu,
 Atque animi dubius, cæcæque cupidine præceps
 Huc illic rapitur.

20 Præterea dum egregium illud sapiensque dictum pronuntiant, in vita in-
 stituenda naturæ consuetudinisque ductum sequi oportere, simulque nulla

Sexta Ti-
 monis et
 aliorum
 sceptico-
 rum refu-
 tatio, a con-
 sequenti-
 bus incom-
 modis.

Septima
 refutatio
 ducta a
 repugnan-
 tibus.

ΑΡΙΣΤΟ-
ΚΛΕ-
ΟΥΣ

τίθεσθαι, πάνν τινές εἰσιν εὐήθεις. Εἰ γὰρ μηδενὶ ἄλλω
τούτῳ γοῦν αὐτῷ δέι συγκαταθέσθαι, καὶ ὑπολαβεῖν
οὕτως ἔχειν αὐτό. Τί δὲ μᾶλλον τῇ φύσει καὶ τοῖς ἔθεσι
δεῖ κατακολουθεῖν ἢ οὐ δεῖ, μὴ εἰδότας γε δὴ μηδὲν, μηδὲ ἔχον-¹⁰
²¹ τὰς τι ὅτῳ κρινοῦμεν; Ἐκείνο μὲν γὰρ καὶ παντάπασιν ἐστὶν
ἡλίθιον, ἐπειδὴν λέγωσιν ὅτι καθάπερ τὰ καθαρτικὰ φάρ-^b
μακα συνεκκρίνει μετὰ τῶν περιττωμάτων καὶ ἐάντ᾽, τὸν
αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ πάντα ἀξιῶν εἶναι λόγος ἄδηλα μετὰ
τῶν ἄλλων ἀναιρεῖ καὶ ἐάντόν. Εἰ γὰρ αὐτὸς αὐτὸν ἐλέγχοι,
ληροῖεν ἂν οἱ χρώμενοι τούτῳ. Βέλτιον οὖν ἡσυχίαν ἄγειν⁵
²² αὐτοὺς, καὶ μηδὲ τὸ στόμα διαίρειν. Ἄλλὰ μὴν οὐδ' ὅμοιον
ἔχει τι τὸ καθαρτικὸν φάρμακον καὶ ὁ τούτων λόγος. Τὸ
μὲν γὰρ φάρμακον ἐκκρίνεται, κὰν τοῖς σώμασιν οὐχ ὑπο-
μένει· τὸν μέντοι λόγον ἐν ταῖς ψυχαῖς ὑπάρχειν δεῖ τὸν¹⁰
αὐτὸν ὄντα καὶ πιστευόμενον αἰεὶ· μόνος γὰρ οὗτος εἶη ἂν ὁ
²³ ποιῶν ἀσυγκαταθέτους. Ὅτι δ' οὐκ οἶονται τὸν ἄνθρωπον
ἀδόξαστον εἶναι καὶ ὥδὲ καταμάθοι τις ἂν. Ἀδύνατον γὰρ

a 7. δέοι ἂν] δεῖ C.D.F. δέοι συγκατατίθεσθαι E.I. 9. καὶ τοῖς ἔθεσι
post κατακολουθεῖν C.F.G. 10. μηδὲν] μηθέν C.D.F.G. b 4. ἄλ-
λων] ὄλων D. ἐλέγχοι] ἐλέγχει C.D.F.G. 5. τούτῳ] τοιοῦτῳ C.
D.G. 7. ἔχει τι τὸ om. D. 9. κὰν] καὶ C. qui mox αἰεῖ. 11. πι-
στευόμενον] πιστεύομεν D. 12. οἶονται] οἶόν τε C.D.F.G. οἶονται E.
c. ἀδύνατον] δυνατὸν E.I. Mox γὰρ om. F.

- penitus in re hærendum esse docent, faciunt ineptissime. Nam ut fides
cæteris omnibus detrahatur, huic saltem habenda necessario sit, planeque
statuendum ita rem habere. Sed enim cur naturæ consuetudinisque
ductum sequi potius nos oporteat, quam ab eo discedere, qui nec sciamus
omnino quicquam, nec cujus vi iudicium ferri possit quicquam habeamus?
- ²¹ Quod enim addunt, extremæ cujusdam stultitiæ est: quemadmodum
pharmaca, in quibus purgandi vis est, sese cum excrementis ipsis pariter
ac simul excernunt; ita quæ ratio incerta esse omnia conficiat, eam se
quoque perinde ut reliqua funditus convellere. Nam si refutat ipsa sese,
insulse faciat ea qui utetur. Quiescant igitur isti, ac ne hiscant quidem.
- ²² Tametsi nec pharmaco illi quo purgamur istorum ratio simile quicquam
habet. Nam ita pharmacum excernitur, ut in corpore minime resideat:
hæc ratio et eadem hæreat in mente semper, et fidem a nobis perpetuam
impetret, necesse est, quod ea nos sola ne cuiquam assentiamur efficiat.
- ²³ Porro quam ne isti quidem opinandi vim homini eripiant, vel ex eo intel-
ligas. Qui sentit, idem ut ne sentiat fieri nullo modo potest: sentire

τὸν αἰσθανόμενον μὴ αἰσθάνεσθαι. Τὸ δ' αἰσθάνεσθαι, γνω-
ρίζειν τι ἦν. "Οτι δὲ καὶ πιστεύει τῇ αἰσθήσει, πᾶσι φανε-
ρόν· ἀκριβέστερον γὰρ θέλων ἰδεῖν ἀπέψῃσε τῷ ὀφθαλμῷ, 5
24 καὶ προσῆλθεν ἐγγύτερον, καὶ ἐπιλυγίσατο. Καὶ μὴν ἡδόμε-
νοί γε καὶ πονοῦντες ἴσμεν· οὐ γὰρ οἶόν τε τὸν καιό-
μενον ἢ τεμνόμενον ἀγνοεῖν. Τὰς δὲ δὴ μνήμας καὶ τὰς
ἀναμνήσεις τίς οὐκ ἂν φαίη μεθ' ὑπολήψεως γίγνεσθαι;
Περὶ μὲν γὰρ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν, ὅτι τὸ τοιοῦτον ἄνθρωπος 10
ἐστίν, ἔτι δὲ περὶ τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν, τί λέγοι τις
ἂν; Οὐδὲν γὰρ ἦν τούτων, εἰ μὴ πεφύκειμεν ὑπολαμβάνειν. d
'Αλλ' ἔγωγε ἐὼ τᾶλλα. Τοῖς μέντοι λεγομένοις ὑπὸ τούτων
εἰάν τε πιστεύωμεν, εἰάν τε ἀπιστῶμεν, ἀναγκαίως ἔχει δοξά-
ζειν πάντῃ τε καὶ πάντως. 5

25 "Οτι μὲν οὖν ἀμήχανόν ἐστι φιλοσοφεῖν τὸν τρόπον τοῦ-
τον, φανερόν· ὅτι δὲ καὶ παρὰ φύσιν, καὶ παρὰ τοὺς νόμους,
ὥδι κατίδοιμεν ἄν. Εἰ γὰρ ἂν τῷ ὄντι τὰ πράγματα

c 3. ὅτι] διότι C.D.E.F.G. 4. πᾶσι] πάν C.F.G. ἐθέλων]
θέλων C. ἐθέλων F.G. 5. ἀπέψῃσε] ἀπεψῆσαι E.I. 6. ἐπιλλί-
σατο] ἐπηλυγίσατο C.F.G. ἐπηλύσατο. καὶ μὴν οἱ δὲ γε δεόμενοι καὶ D.
ἐπιλυγίσατο E. ἐπιλίσατο I. Reddit Vigerus nictando intueri; sed
Græce dicitur ἐπιλλίξω, non ἐπιλλίζομαι, oculis nicto. Interpretor ἐπι-
λυγίσατο (vel ἐπηλυγίσατο, nam utramque formam vindicat Ruhnkenius
ad Tim. p. 117. 118.) intuetur manu oculos obscurante. 7. οὐδὲ γὰρ]
οὐ γὰρ C.F.G. οὐ μὲν γὰρ E.I. Deest ἴσμεν I. 8. ἀναμνήσεις] τὰς
ἀν. C.D.F.G. 10. ἐννοιῶν] αἰτιῶν C.F.G. Mox τὸ om. I. d. πε-
φύκειμεν] ἐπεφύκει μὲν C. ἐπεφύκειμεν F.G. 3. πιστεύωμεν] πιστεύ-
ομεν C. 7. εἰ μὲν γὰρ τῷ] εἰ γὰρ ἂν τῷ ὄντι C. εἰ γὰρ αὖ τῷ D.F.G.I.
εἰ μὲν αὖ τῷ ὄντι E. 8. πράγματα] προοίμια C.F.G.

autem cognoscere est. At eos sensui fidem habere nemo non videt. Nam
ut certius aliquid intueri possint, cum purgare oculos, tum etiam accedere
24 propius, ac subinde nictando intueri solent. Quid quod nostrum ipsi tam
lætitiæ quam doloris sensum novimus? Nec enim fieri possit, ut sese uri
quis aut secari nesciat. Memoriam similiter ac recordationem quis non
existimatione conjunctam esse dixerit? Quid de communi omnium sensu,
qui ejusmodi hominem esse clamat; quid de artibus doctrinisque dicitur?
Istorum quippe nihil haberemus, nisi a natura existimandi vim haberemus.
At mitto cætera, dum hoc unum maneat, fidem ut iis sive habeamus, sive
negemus, opinandi facultatem necessario nobis esse relinquendam.
25 Hactenus igitur nullam ejusmodi philosophandi rationem esse posse
ostendimus. Quam eadem rationi ac legibus adversetur, hinc accipe.
Nam si vere ita res habeant quid aliud superest, nisi ut sic tanquam in

ΑΡΙΣΤΟ-
ΚΛΕ-
ΟΥΣ

τοιαῦτα εἶη, τί λοιπὸν ἀλλ' ἢ καθάπερ ἐν ὕπνῳ ζῆν ἡμᾶς εἰκῇ
καὶ ἐμπλήκτως; Ὡστε φλυαροῖεν ἂν οἱ νομοθέται, καὶ στρα- 10
τηγοὶ, καὶ οἱ παιδεύοντες. Ἄλλ' ἔμοι γε δοκοῦσιν οἱ μὲν
ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι ζῆν κατὰ φύσιν, μόνοι μέντοι τετυ-
φῶσθαι μᾶλλον δὲ μεμηνέναι μανίαν ἐρρωμένην οἱ ταῦτα
26 ληροῦντες. Οὐχ ἥκιστα μέντοι τοῦτο καταμάθοι τις ἂν 15
κάκειθεν. Ἀντίγονος γοῦν ὁ Καρύστιος κατὰ τοὺς αὐτοὺς p. 763
γενόμενος χρόνους καὶ ἀναγράψας αὐτῶν τὸν βίον, φησὶ τὸν
Πύρρωνα διωκόμενον ὑπὸ κυνὸς ἀναφυγεῖν ἐπὶ τι δένδρον, σκω-
πτόμενον δ' ὑπὸ τῶν παρόντων εἰπεῖν, ὡς χαλεπὸν εἶη ἄνθρω- 5
πον ἐκδύναι. Φιλίστης δὲ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ θυοῦσης, ἔπειτα
τῶν φίλων τινὸς ὑποσχομένου τὰ πρὸς τὴν θυσίαν καὶ μὴ
παρασχομένου, τοῦ μέντοι Πύρρωνος πριαμένου καὶ ἀγα-
νακτοῦντος, ἐπειδὴπερ ὁ φίλος ἔλεγεν, ὡς οὐ ποιήσαιτο
σύμφωνα τοῖς λόγοις οὐδ' ἄξια τῆς ἀπαθείας, εἰπεῖν αὐτὸν, 10
ἐν γοῦν γυναικὶ οὐ δεῖ τὴν ἀπόδειξιν αὐτῆς ποιεῖσθαι. Καίτοι

d 11. παιδεύοντες] παιδευόμενοι D. 12. μόνοι] καὶ οὐ D. ult. γὰρ]
γοῦν C.F.G.I. οὖν D. Mox καρούστιος I.

p. 763. 2. αὐτῶν] αὐτοῦ Menagius ad D. Laërt. IX. 62. 5. εἶη]
εἶναι I. ἐκδύναι] ἐκδοῦναι C. Tum φιλίστας E.F.G.I. v. Diog. L.
IX. 66. 9. φίλος] φιλόσοφος D. ποιήσαιτο] ποιῶ C.D.F.G.
ποιησαίμην E.I. 11. οὐ δεῖ] οὐ om. C.E.F.G.I. Tum δεῖν E. ἐν οὖν
δὴ γυναικὶ δεῖ D. Laertius: ὡς οὐκ ἐν γυναικὶ ἢ ἐπίδειξις τῆς ἀδιαφορίας.

Pyrrhonis
factum
cum ejus
opinione
pugnans.

somno, temere stolideque vivamus? Nugentur enimvero legistatores, duces
præceptoresque nugentur. Equidem alios omnes ex naturæ præscripto
vitam instituere sentio; rationem hanc philosophorum unam quæ tam
26 absurda loquatur, delirare, aut potius vehementer furere statuo. Quod
ipsum ex sequenti Pyrrhonis facto maxime intelliges. Antigonus enim
Carystius, qui sub eadem vivebat tempora, quique illorum vitam con-
scripsit, Pyrrhonem commemorat, ut sese insequenti cani eriperet, quan-
dam ad arborem confugisse: qua de caussa cum ab iis qui aderant, ride-
retur, ægre admodum hominem exui respondisse. Præterea, cum Philista
ejus soror sacrificium adornaret, quendam ex amicis, qui res ad illud ne-
cessarias pollicitus fuerat, promissis non stetisse. Pyrrhonem igitur eos
sumptus facere coactum, graviter id acerbeque cum ferret, ex suo illo
amico audiisse, parum se omnino suorum ex decretorum præscripto facere,
atque ab omni perturbatione vacuum ostendere. Tum enimvero Pyrrho-
nem homini reposuisse, hujus rei fidem in mulierculæ caussa fieri non

δικαίως αὖν εἶπεν ὁ φίλος, ὅτι ὦ μάταιε καὶ ἐν γυναικί, b
καὶ κυνί, καὶ πᾶσιν, εἴ τι δὴ σοι τῶν λόγων τούτων ἐστὶν
ὄφελος. ΑΡΙΣΤΟ-
ΚΛΕ-
ΟΥΣ

27 Ὁρθῶς δ' ἔχει μαθεῖν, καὶ τίνες οἱ ζηλώσαντες αὐτὸν ἐγένοντο,
καὶ τίνες ἐζήλωσεν αὐτός. Ὁ μὲν οὖν Πύρρων Ἀναξάρχου τινὸς 5
ἐγένετο μαθητῆς, ὃς τὸ μὲν πρῶτον ἦν ζωγράφος, οὐδ' οὕτως
εὐτυχῆς, ἔπειτα τοῖς Δημοκρίτου βιβλίοις ἐντυχὼν χρηστὸν
μὲν οὐδὲν οὔτε εὗρεν οὔτε συνεγράψατο, κακῶς δὲ πάντας
εἶπε καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους· αὐτὸς δ' ὕστερον τούτον τὸν 10
τύφον περιβαλλόμενος, καὶ καλῶν ἄτυφον ἑαυτὸν οὐδὲν ἐν
28 γραφῇ κατέλιπεν. Ἐγένετο δὲ μαθητῆς αὐτοῦ Τίμων Φλι- c
[446] άσιος, ὃς τὸ μὲν πρῶτον ἐχόρευεν ἐν τοῖς θεάτροις, ἔπειτα δ'
ἐντυχὼν αὐτῷ συνέγραψεν ἀργαλέας παρφοδίας καὶ βωμολό-
χους, ἐν αἷς βεβλασφήμηκε πάντας τοὺς πρόποτε φιλοσοφή- 5
σαντας. Οὗτος γὰρ ἦν ὁ τοὺς Σίλλους γράψας, καὶ λέγων,

Σχέτλιοι ἄνθρωποι, κάκ' ἐλέγχεα, γαστέρες οἶον,
τοίων ἕκ τ' ἐρίδων, ἕκ τε στοναχῶν πέπλασθε,

b. φίλος] φιλόσοφος D.   ματαία] ὦ μάταιε C.D.F.G.   μάταιαι I.
2. πᾶσιν] ἐν πᾶσιν D.   εἰ δὴ σοι] τί δήσοι C.D.F.G.   εἰ δὴ τι σοι I.
3. γ' ἔχει] δ' ἔχει C.F.G.I.   δ' ἔχει D.   8. Leg. Menagius ad D.
Laërt. IX. 67. ὅτι χρηστὸν οὐδὲν εὗρεν, ἔγραψε, αὐτ. χρηστὸν μὲν οὐδὲν
εὗρεν, ἐπέγραψε.   ἔγραψε] συνεγράψατο C.F.G. οὔτε εὔρετο οὔτε συν-
έγ. D.   11. ἑαυτὸν] αὐτὸν C.D.F.G.   c 7. οἶον om. F.   8. τοίων
ἕκ τ' ἐρίδων] τι ὦ νεκταρίδων E.   τιωνεκτερίδων I. v. Theodoret. p. 24, 28.
πέπλασθε] πεπλάνησθε E.I.

debere. Cui sane amicus ille suus merito responderet, in muliere, in cane, in reliquis omnibus inane totum hoc disputandi genus futurum.

27 Quod si nonnullum tibi operæ pretium ex hac oratione futurum videtur, haud abs re fuerit, tum quos habuerit iste sectatores, tum quos æmulatus ipse fuerit, cognoscere. Fuit igitur Pyrrho ejusdam Anaxarchi discipulus: ac primum quidem picturæ operam dedit, at successu parum læto: postmodum vero in Democriti libros cum incidisset, nihil aut in iis boni reperit, aut ipse conscripsit, sed deos tantum hominesque omnes contumeliis ac probris oneravit. Idem postea cum hoc fastus genere laboraret, ac 28 sese tamen ab omni fastu vacuum diceret, scripto reliquit nihil. Is discipulum habuit Timonem Phliasium, qui cum antea saltatorem ageret in scenis, ubi deinde hominem audisset, mordaces et aculeatos versus edidit, quibus totam superiorum philosophorum nationem proscindebat. Fuit enim is Sillorum auctor, quorum e numero sunt qui sequuntur,

Pyrrhonis
præceptor
et disci-
puli.

Vos genus infelix, nostræque infamia vitæ,
Nec nisi venter iners, dubio ex certamine ficti.

ΑΡΙΣΤΟ-
ΚΛΕ-
ΟΥΣ

Καί,

ἄνθρωποι κενῆς οἰήσιος ἔμπλεοι ἀσκοί.

- 29 Μηδενὸς δ' ἐπιστραφέντος αὐτῶν, ὡς εἰ μηδὲ ἐγένοντο το-¹⁰
παράπαν, ἔχθρς καὶ πρῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ κατ' Αἴ-
γυπτον Αἰνησίδημός τις ἀναζωπυρεῖν ἤρξατο τὸν ὕθλον
τοῦτον. Καὶ σχεδὸν οἱ μὲν κράτιστοι δοκοῦντες εἶναι τῶν
30 τὴν ὁδὸν βεβαδικότων ταύτην, εἰσὶν οὗτοι. Ὅτι μὲν οὖν τὴν 5
τοιαύτην εἶτε αἵρεσιν εἶτε ἀγωγῇ λόγων εἶτε ὅπῃ καὶ ὅπως
ἐθέλει τις καλεῖν αὐτὴν οὐδεὶς ἂν εὖ φρονῶν ὀρθὴν εἶναι φαίη,
δῆλον. Ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲ φιλοσοφίαν οἶομαι δεῖν ὀνομά-
ζειν αὐτὴν, ἀναιροῦσάν γε δὴ τὰς τοῦ φιλοσοφεῖν ἀρχάς. ¹⁰
31 Ταῦτα μὲν οὖν πρὸς τοὺς κατὰ Πύρρωνα φιλοσοφεῖν
νομιζομένους. Συγγενῇ δ' αὐτοῖς ἔη ἂν καὶ τὰ ἀντιλε-
γόμενα πρὸς τοὺς κατὰ Ἀρίστιππον τὸν Κυρηναῖον,
μόνα λέγοντας εἶναι τὰ πάθη καταληπτὰ. Σωκράτους
δ' ἐταῖρος ὁ Ἀρίστιππος ἦν, ὁ τὴν καλουμένην Κυρη- ¹⁵
ναϊκὴν συστησάμενος αἵρεσιν, ἀφ' ἧς τὰς ἀφορμὰς Ἐπί-

c 9. οἰήσεος I. 10. ἐπιστραφέντος] ἐπιστρέφοντας C.F.G. Mox
παράπαν C. d. πρῶν om. F. 4. ταύτην] μάτην D. 5. ὅτι]
διότι E.F.I. 6. ἐθέλει F.I. 8. ἐγὼ μὲν] ἐγὼ γὰρ B. ἐγὼ μὲν γὰρ
C.D.F.G. 9. γε δὴ] δὴ om. C.F.G. 10. Sequentia item videntur
esse Aristoclis, sed fortasse in brevius contracta. 11. νομιζομένους]
νομίζοντας B.

Et,

Quippe isti sensis pleni mendacibus utres.

Æneside-
mus scep-
ticorum in-
staurator.

- 29 At cum jam isti perinde ab omnibus neglecti jacerent, ut si fuissent ipsi
nunquam, extitit nudiustertius Alexandriæ Ægypti Ænesidemus quidam,
qui antiquum illud nugarum genus revocare conaretur. Atque hi fere
sunt communi opinione principes, qui hanc philosophandi viam institere.
30 Et quidem hujus vel sectæ, vel disciplinæ, vel quocunque alio nomine hanc
appellare libeat, qui laudator esse velit, neminem futurum satis constat.
Ego vero, ne philosophiam quidem eam vocarim, cum ipsa philosophandi
principia funditus convellat.
31 Hæc igitur adversus philosophos Pyrrhonis sectatores dicta sunt.
Quibus affinia sane ac gemina esse possint, quibus ii redarguantur,
qui ex Aristippi Cyrenæi sententia, præter id quod patiendi subeatur,
comprehendi nihil posse docuerunt. Socratis autem sodalis Ari-
stippus fuit, qui Cyrenaicam sectam instituit, ex qua quidem Epicurus

Aristippus
Cyrenaicæ
sectæ
auctor.

κουρος πρὸς τὴν τοῦ τέλους ἔκθεσιν εἴληφεν. Ἦν δ' ὁ p. 764
 Ἀρίστιππος ὑγρὸς πάντῳ τὸν βίον καὶ φιλήδονος· ἀλλ'
 οὐδὲν μὲν οὗτος ἐν τῷ φανερῷ περὶ τέλους διελέξατο,
 δυνάμει δὲ τῆς εὐδαιμονίας τὴν ὑπόστασιν ἔλεγεν ἐν
 ἡδοναῖς κεῖσθαι. Ἀεὶ γὰρ λόγους περὶ ἡδονῆς ποιού- 5
 μενος εἰς ὑποψίαν ἤγε τοὺς προσιόντας αὐτῷ τοῦ λέγειν
 32 τέλος εἶναι τὸ ἡδέως ζῆν. Τούτου γέγονεν ἀκουστῆς
 σὺν ἄλλοις καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Ἀρήτη· ἥτις γεννή-
 σασα παῖδα ὠνόμασεν Ἀρίστιππον, ὃς εἰσαχθεὶς ὑπ'
 αὐτῆς εἰς λόγους φιλοσοφίας μητροδίδακτος ἐκλήθη· ὃς 10
 καὶ σαφῶς ὥρισато τέλος εἶναι τὸ ἡδέως ζῆν, ἡδονὴν
 ἐντάττων τὴν κατὰ κίνησιν. Τρεῖς γὰρ ἔφη κατα- b
 στάσεις εἶναι περὶ τὴν ἡμετέραν σύγκρασιν· μίαν μὲν,
 καθ' ἣν ἀλγοῦμεν, εἰκνύαν τῷ κατὰ θάλασσαν χειμῶνι·
 ἑτέραν δὲ, καθ' ἣν ἡδόμεθα, τῷ λείῳ κύματι ἀφομοιου-

ult. τέλους] γένους B.

p. 764. πάντῳ] πάντῃ B. 3. διελέξατο] διεδέξατο I. 4. αἰεὶ—
 κίνησιν om. B. ἐν post ἔλεγεν om. I. 7. σύναλλος] σύναλος C.F.G.
 σὺν ἄλλοις conj. Menag. ad D. Laërt. II. 83. probante Fabricio B. G.
 T. III. p. 615. ed. Harles. quam em. haud dubitavi recipere. Laërtius
 II. 86. Ἀριστίππου δῆκουσεν ἡ θυγάτηρ Ἀρήτη, καὶ Αἰθίοψ Πτολεμαεὺς,
 καὶ Ἀντίπατρος Κυρηναῖος. Ἀρήτης δὲ Ἀρίστιππος ὁ μητροδίδακτος ἐπι-
 κληθεὶς. 8. Ἀρήτη] ἀρίστη D. ἀρήση I. 9. ὑπαχθεὶς] εἰσαχθεὶς
 C.D.F.G. 10. σαφῶς] σοφὸς C. σοφῶς F.G. 11. ἐντάττων]
 ἐκτάττων D. b 3. εἰκνύαν] εἰκνύα B. Mox θάλατταν B.C.F.G.
 4. ἀφομοιούμενοι] ἀφομοιουμένην B.

finis illius sui constituendi ansam arripuit. Erat enim Aristippus
 mollis admodum ac voluptatis amans : qui tametsi nihil unquam ipse
 palam de fine disseruit, virtute tamen (ut loquuntur) beatitudinis
 fundamentum in voluptatibus positum esse docuit. Nam cum de
 voluptate perpetuo loqueretur, hanc suis auditoribus suspicionem
 32 movit, ut in vitæ deliciis collocatum ab eo finem putarent. Is Sy-
 nallum quendam, ejusque filiam Areten nomine discipulos habuit. Ea
 filium suscepit Aristippum, qui ab eadem ad philosophiæ studia pel-
 lectus, matris discipulus vulgo dicebatur. Hic aperte docuit, finem
 esse cum voluptate vivere, voluptatem eam intelligens, quæ in aliqua
 commotione versetur. Tria quippe temperationis nostræ genera
 statuebat : unum quo doleamus, ei quæ in mari excitatur tempestati

μένην· εἶναι γὰρ λείαν κίνησιν τὴν ἡδονὴν, οὐρίῳ παρα-
 βαλλομένην ἀνέμῳ· τὴν δὲ τρίτην, μέσσην εἶναι κατὰ-
 στασιν, καθ' ἣν οὔτε ἀλγοῦμεν, οὔτε ἡδόμεθα, γαληνῇ
 παραπλησίαν οὔσαν. Τούτων δ' οὖν καὶ ἔφασκε τῶν
 παθῶν μόνων ἡμᾶς τὴν αἴσθησιν ἔχειν, πρὸς οὓς ἀντι-
 λέλεκται ταῦτα.

19 Ἐξῆς δ' ἂν εἶεν οἱ λέγοντες μόνα τὰ πάθη καταληπτά.^c
 ΑΡΙΣΤΟ-
 ΚΛΕ-
 ΟΥΣ τοῦτο δ' εἶπον ἔνιοι τῶν ἐκ τῆς Κυρήνης. Οὗτοι δ' ἡξίου,
 ὥσπερ ὑπὸ κάρου πιεζόμενοι τινος, οὐδὲν εἰδέναι τοπαράπαν,
 εἰ μὴ τις παραστὰς αὐτοὺς παῖοι καὶ κεντῶῃ, καίόμενοι γὰρ
 ἔλεγον ἢ τεμνόμενοι γνωρίζειν ὅτι πάσχοιέν τι· πότερον δὲ¹⁰
 2 τὸ καίον εἴη πῦρ, ἢ τὸ τέμνον σίδηρος, οὐκ ἔχειν εἰπεῖν. Τοὺς
 δὲ ταῦτα λέγοντας εὐθὺς ἔροιτό τις αὖν, εἰ γοῦν τοῦτο ἴσασιν δ
 αὐτοί, διότι πάσχουσιν τι καὶ αἰσθάνονται. Μὴ εἰδότες μὲν
 γὰρ οὐδ' εἰπεῖν δυνηθεῖεν ἂν ὅτι μόνον ἴσασιν τὸ πάθος· εἰ δ'
 αὖ γνωρίζουσιν, οὐκ ἂν εἴη μόνα τὰ πάθη καταληπτά. Τὸ
 3 γὰρ ἐγὼ καίομαι, λόγος ἦν, καὶ οὐ πάθος. Ἀλλὰ μὴν ἀνάγκη γε 5

b 7. ἀγοῦμεν οὔτε δεχόμεθα οὔτε ἡδ. D. 8. δὴ] δ' οὖν B.C.D.F.G.
 c 5. καταληπτὰ εἶναι I. 7. τινες] τινὸς B.C.D.F.G. οἱ τινες I.
 εἶναι] εἰδέναι B.C.D.F.G. 8. παῖοι] παίη D. 9. καὶ τεμν.] ἢ τεμν.
 B.C.D.F.G. Mox γνωρίζειν om. B. 11. τοὺς δὲ] τοὺς δὲ C.D.I.
 Mox ἔροιτ' ἂν τις B. d. δὴ τοῦτο γοῦν] γοῦν τοῦτο C.F.G. αὐτοί]
 αὐτὸ I. 4. μόνα om. D.

persimile: alterum quo lætemur, et æquato fluctui similes simus:
 æquatam enim commotionem esse voluptatem, secundi ventī similli-
 mam. Tertium denique medium genus, quo nec doleamus ipsi, nec
 lætemur, malaciæ ac tranquillitati propius. Horum ille duntaxat
 motuum aliquem a nobis sensum haberi docuit. At sequentibus
 refelli possit.

19 Deinceps, inquit, eos videamus, qui ea modo quæ patimur, comprehendi
 posse defendunt. Ea in hæresi fuere Cyrenæi quidam. Ii sic tanquam
 alto quodam sopore depressi, nihil penitus esse dicebant, nisi si quis pro-
 prius subiens illos verberaret ac foderet. Quippe, dum urerentur ac seca-
 rentur, pati se aliquid, hoc vero se nosse; utrum ignis esset quod ureret,
 2 aut ferrum quod secaret, sibi non liquere. Ex hoc hominum genere quæ-
 ramus in primis, num id saltem probe norint, pati se ac sentire aliquid.
 Hæc illi si nesciunt, perperam utique dicunt, quod patiantur sibi notum
 esse. Sin autem hoc intelligunt, non ea modo quæ patimur comprehendi
 3 possunt. Nam istuc quidem, uror, loquentis est, non patientis. Præterea

Prima Ari-
 stippi refu-
 tatio dilem-
 mate con-
 clusa.

τρία ταῦτα συνυφίστασθαι, τό τε πάθος αὐτό, καὶ τὸ ποιοῦν, καὶ τὸ πάσχον. Ὁ τοίνυν ἀντιλαμβανόμενος τοῦ πάθους πάντως αἰσθάνοιτ' ἂν καὶ τοῦ πάσχοντος. Οὐ γὰρ δὴ ὅτι μὲν, εἰ τύχοι, θερμαίνεται γνωριεῖ, πότερον δ' αὐτὸς ἢ ὁ γείτων, ἀγνοήσει· καὶ νῦν ἢ πέρυσι, καὶ Ἀθήνησιν ἢ ἐν Αἰ-
γύπτῳ, καὶ ζῶν ἢ τεθνεώς, ἔτι δὲ ἄνθρωπος ὢν ἢ λίθος.

[447] 4 Οὐκοῦν εἴσεται καὶ ὑφ' ὅτου πάσχει· καὶ γὰρ ἀλλήλους γνω-
ρίζουσι, καὶ ὁδοὺς, καὶ πόλεις, καὶ τὴν τροφήν· οἳ τ' αὖ τεχνίται
τὰ ἐργαλεῖα τὰ αὐτῶν οἶδασι, καὶ οἱ ἱατροὶ καὶ ναυτικοὶ σημει-
οῦνται τὰ μέλλοντα, καὶ τῶν θηρίων οἱ κύνες εὕρισκονσι τοὺς
στίβους. *Ἐτι γε μὴν ὁ πάσχων τι πάντως ἢ ὡς οἰκείου
τινὸς ἢ ὡς ἀλλοτρίου πάθους ἀντιλαμβάνεται. Πόθεν οὖν
ἔξει λέγειν ὅτι τοῦτο μὲν ἐστὶν ἡδονή, τοῦτο δὲ πόνος; *Η 5
ὅτι γευόμενος ἢ ὀρώων ἢ ἀκούων πάσχοι τι; Καὶ τῇ μὲν
γλώσση γευόμενος, τοῖς δ' ὄμμασιν ὀρώων, τοῖς δ' ὠσὶν ἀκούων;
*Η πῶς ἴσασιν ὅτι τοδὶ μὲν αἰρεῖσθαι χρὴ, τοδὶ δὲ φεύγειν;
Εἰ δὲ μηδὲν τούτων γνοίεν, οὐχ ἔξουσιν ὁρμὴν οὐδ' ὀρεξίν·
οὕτω δ' οὐδ' ἂν ζῶα εἶεν. Γελοῖοι γὰρ εἰσιν, ὁπότε λέγοιεν b

d 8. πάντως] πάντα C.F. Μοχ ἂν καὶ τοῦ πάσχοντος B.C.F.G. πά-
θους, αἰσθάνεται καὶ τοῦ πάσχοντος D. Tum οὐ γὰρ δὴ—ἀποφαίνονται
om. B. ὅτι] διότι E.G.I. 12. οὐ] ὅτου C.D.F.G. 14. οἱ δ']
οἳ τ' C.F.G.

p. 765. τοὺς] τὰς C.D.F. 2. πάντως] πάντων C. τι om. E. 5. ἢ
ὀρώων—γευόμενος om. E. γευόμενος, τοῖς δ' ὄμμασιν ὀρώων, τοῖς δ' ὠσὶν
ἀκούων I. qui mox om. πάσχοι—ἀκούων. 6. γλώττη F.G. 9. χρὴν]
χρὴ C.D.F.G.I. 10. γνοίεν] κινοίεν C.D.F.G.I.

simul hæc tria ponantur necesse est, malum quod quis patitur, quod illud
affert, quod illud ipsum patitur. Enimvero qui malum subeat, is plane
sentiat oportet. Nec enim profecto, uri se, si forte uretur, intelliget; idem
tamen, ipsene an vicinus uratur, ignorabit: adeoque nunc, an superiore
anno; Athenis an in Ægypto; vivensne an mortuus; homone an lapis.
4 Quare simul etiam noverit, a quo patiatur. Illi enimvero cum sese mutuo,
tum vias etiam, urbes, cibosque norunt. Sua quoque artificii nota instru-
menta sunt. Medici ac rei nauticæ periti futura præsentunt. Imo, e
5 bestiis etiam, vias certis pressas vestigiis canes reperiunt. Porro, qui ali-
quid patitur, is quasi proprium aliquid, aut tanquam alienum id subeat
necesse est. Quinam ergo dixerit, voluptatem alteram, alterum laborem
esse? quinam aut gustu, aut visu, aut auditu aliquid sese pati? quinam
gustare se lingua, videre oculis, auribus exaudire? Aut, qui tandem optan-
dum alterum, alterum fugiendum esse cognoscunt? Quorum si nihil ipsi
norunt, ne impetum quidem ullum aut appetitum habent, ac proinde nec
animantia sunt. Nam ridicule profecto loquuntur, dum aiunt, ea quidem

Secunda
refutatio,
ex plurib.
quæ simu-
cognosce-
res.

ΑΡΙΣΤΟ-
ΚΛΕ-
ΟΥΣ

ὅτι ταῦτα μὲν αὐτοῖς συμβέβηκεν, οὐ μὲν ἴσασι γε πῶς καὶ
τίνα τρόπον. Οὗτοι γὰρ οὐδ' εἰ ἄνθρωποι πεφύκασιν, οὐδ'
εἰ ζῶσιν, ἔχουσιν ἂν εἰπεῖν· οὐκοῦν οὐδ' εἰ λέγουσί τι, καὶ 5
ἀποφαίνονται. Πρὸς δὴ τοὺς τοιούτους τίς ἂν εἴη λόγος;
Θαυμάσαι μέντοι τις ἂν εἰ ἀγνοοῦσι πότερον ἐπὶ τῆς γῆς εἶσιν,
ἢ ἐν τῷ οὐρανῷ· πολλῶ δὲ θαυμασιώτερον, εἰ οὐκ οἶδασι, καὶ
ταῦτα φάσκοντες φιλοσοφεῖν, ἅρά γε τὰ τέτταρα πλείονά 10
ἐστὶν ἢ τὰ τρία· καὶ τὸ ἓν καὶ τὰ δύο, πόσα ἐστίν. Οὐδὲ
γὰρ ὁπόσους ἔχουσιν ἐπὶ τῶν χειρῶν δακτύλους οὗτοί γε
δύνανται εἰπεῖν, οὐδὲ πότερον ἕκαστος αὐτῶν εἰς ἐστὶν ἢ
7 πλείους. Ὡστε οὐδὲ τοῦνομα τὸ ἴδιον εἰδεῖν ἂν, οὐδὲ τὴν
πατρίδα, καὶ τὸν Ἀρίστιππον. Οὐκοῦν οὐδὲ τίνας φιλοῦσιν 5
ἢ μισοῦσιν, οὐδὲ τίνων ἐπιθυμοῦσιν· οὐδ' εἰ γελάσαιεν ἢ δα-
κρύσαιεν ἔξουσιν εἰπεῖν ὅτι τόδε μὲν εἴη γελοῖον, τὸ δὲ λυπη-
ρόν. Δῆλον οὖν ὥς οὐδὲ τί νυνὶ λέγομεν ἡμεῖς συνάσιν.
Οὐδὲν οὖν οἱ γε τοιοῦτοι διαφέροιν ἂν ἐμπίδων ἢ μυῖων, 10
καίτοι κακῆϊνα γνωρίζει τὰ κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν.

8 Πρὸς δὴ τοὺς οὕτω διακειμένους εἰ καὶ μυρία λέγειν d

b 3. εἰ] οἱ D. 6. μὲν τις] μέντοι τις B.C.D.F.G. c 2. ὥστε
οὐδὲ—φύσιν om. B. 4. οὐδέτινα φιλοῦσιν F.G. 5. τίνων] τίνος
C.F.G. 7. οὐδ' ὅτι τὸ] ὅτι τόδε C.D.F.G. 8. οὐδὲ] ὥς δὲ C.F.G.
νυνὶ om. I. 10. μυῖων] μυῶν I. 11. φύσιν] φύσιν καὶ παρὰ φύσιν
C.F.G.I.

sibi evenire, quī tamen aut quemadmodum eveniant, se nescire. Qui enim
ejusmodi sunt, ii nec utrum homines sint, nec utrum vivant, affirmare
6 possint, adeoque nec utrum aliquid loquantur ac statuant. Cum hoc
igitur hominum genere, commercii quid omnino esse possit? Et quidem
mirum jure videatur, eos in cœlone, an in terra versentur, ignorare: at
longe mirabilius est, cum philosophari se defendant, non intelligere tamen,
sintne quatuor plura quam tria: unum atque duo quot sint. Nam quot
in manibus digitos habeant, aut sitne horum quilibet unus an plures,
7 definire certe non possunt. Ita ne nomen quidem ipsi suum noverint, nec
patriam, nec Aristippum: nec ullosne ament, an oderint, an concupiscant:
rideant, an lacrymentur; adeoque sitne jucundum hoc, molestum illud,
pronuntiare non possint. Constat igitur ipsos, utrum etiam aliquid hoc
tempore loquamur, ignorare: atque ita hos inter, et culices atque muscas,
interest omnino nihil; tametsi quæ naturæ saltem convenient suæ, culices
muscæque norunt.

8 Verum hæc, ex infinitis quæ urgeri possint, adversus istos dicta

ἐνεστιν, ἀλλ' ἀρκεῖ γε καὶ ταῦτα. Ἐπεται τούτοις
 συνεξετάσαι καὶ τοὺς τὴν ἐναντίαν βαδίσαντας, καὶ
 πάντα χρῆναι πιστεύειν ταῖς τοῦ σώματος αἰσθήσεσιν 5
 ὀρισμένους, ὧν εἶναι Μητροδώρον τὸν Χίον, καὶ Πρω-
 9 ταγόραν τὸν Ἀβδηρίτην. Τὸν μὲν οὖν Μητροδώρον
 Δημοκρίτου ἔφασαν ἀκηκοέναι· ἀρχὰς δὲ ἀποφήνασθαι,
 τὸ πλήρες καὶ τὸ κενόν· ὧν τὸ μὲν οὖν, τὸ δὲ μὴ οὖν εἶναι. 10
 Γράφων γέ τοι περὶ φύσεως, εἰσβολῇ ἐχρήσατο τοιαύτη,
 Οὐδεὶς ἡμῶν οὐδὲν οἶδεν, οὐδ' αὐτὸ ταῦτο πότερον οἶδαμεν, ἢ
 οὐκ οἶδαμεν. Ἦτις εἰσβολῇ κακὰς ἔδωκεν ἀφορμὰς τῷ
 μετὰ ταῦτα γενομένῳ Πύρρωνι. Προβάς δέ φησιν, ὅτι p. 766
 10 πάντα ἐστίν, ὃ ἂν τις νοήσαι. Τὸν δὲ Πρωταγόραν
 λόγος ἔχει κεκληῆσθαι ἄθεον. Γράφων γέ τοι καὶ αὐτὸς
 περὶ θεῶν εἰσβολῇ τοιαύτῃ ἐχρήσατο, Περὶ μὲν οὖν θεῶν 5
 οὐκ οἶδα οὐθ' ὡς εἰσιν, οὐθ' ὁποῖοί τινες ἰδέαν· πολλὰ γάρ
 ἐστι τὰ καλύοντά με ἕκαστον τούτων εἰδέναι. Τούτου

d 2. τούτοις οὖν] οὖν om. B.C.F.G.I. οὖν ἐξετάσαι D. 3. βαδί-
 ζοντας] βαδίσαντας B.C.D.F.G. 11. εἰσβολῇ] Vid. Ciceron. Acad.
 II. 23. et Davis. τοιαύτῃ] τοιαύτῃ B. Mox οἶδεν οὐδὲν B.C.F.G.
 ult. τῷ μετὰ ταῦτα—ἄθεον om. B.

p. 766. 2. νοήσαι] νοήσῃ C.F.G. νοήσει D. 3. γέ τοι καὶ] γέ τις
 περὶ θεῶν B. 4. εἰσβολῇ τ. ἐχ.] οὕτω φησι B. Περὶ μὲν οὖν]
 Vid. Menag. ad Laërt. IX. 51. 6. ἐστι] εἰσι B.

sufficient. Sequitur, ut eorum etiam, qui contrariam insistent viam,
 atque in omnibus fidem sensibus habendam esse defendunt, senten-
 tiam exploremus. Horum e numero sunt Metrodorus Chius, et
 9 Protagoras Abderita. Et Metrodorus quidem, ut aiunt, Democriti
 auditor fuit, ac principia duo, plenum et vacuum posuit: e quibus
 alterum illud esse, alterum non esse dicebat. Is de natura scripturus
 cum esset, hoc orationis est usus ingressu: Nemo nostrum quicquam
 novit; ne hoc ipsum quidem, utrum aliquid noverimus, necne. Quo
 ex ejus ingressu pessimam deinde recentior ille Pyrrho dubitandi
 ansam arripuit. At progressus idem ulterius, id esse omnia statuit,
 10 quod quisque intelligat. Protagoram quod attinet, atheum illum
 dictum esse tradunt. Sane his ille verbis suam de diis disputationem
 auspicatur, Sintne dii, necne, aut quam ii speciem habeant, nescio.
 Multa sunt enim, quæ me, quo minus trium horum quidlibet no-
 verim, impediunt. Hujus Athenienses exilio jam damnati libros

Metrodori
 principia
 duo.

Ἀθηναῖοι φυγῇ ζημιώσαντες τὰς βίβλους αὐτοῦ δημοσίᾳ ἐν μέσῃ τῇ ἀγορᾷ κατέκαυσαν. Ἐπεὶ οὖν οἷδε μόναις δεῖν ἔφασαν ταῖς αἰσθήσεσι πιστεύειν, τὰς πρὸς αὐτοὺς ἀντιρρήσεις θεασώμεθα.

20 Γεγόνασι δέ τινες οἱ ἀξιοῦντες τῇ αἰσθήσει καὶ ταῖς φαν-^b
 τασίαις μόναις δεῖν πιστεύειν. Ἐνιοὶ μέντοι φασὶ καὶ τὸν
 Ὀμηρον αἰνίττεσθαι τὸ τοιοῦτο πάντων ἀποφαίνοντα τὸν
 Ὠκεανὸν ἀρχὴν, ὡς ἐν ῥύσει τῶν πραγμάτων ὄντων ὧν δ'
 ἴσμεν ἔοικε μὲν καὶ Μητροδόωρος ὁ Χίος τὸ αὐτὸ τοῦτο λέγειν,
 2 οὐ μὴν ἀλλ' ἀντικρὺς τε Πρωταγόρας ὁ Ἀβδηρίτης. Οὗτος
 γὰρ ἔφη μέτρον εἶναι πάντων χρημάτων τὸν ἄνθρωπον· τῶν 5
 [448] μὲν ὄντων, ὡς ἔστι· τῶν δ' οὐκ ὄντων, ὡς οὐκ ἔστιν· ὅποια
 γὰρ ἐκάστῳ φαίνεται τὰ πράγματα, τοιαῦτα καὶ εἶναι· περὶ
 3 δὲ τῶν ἄλλων μηδὲν ἡμᾶς δύνασθαι δισχυρίσασθαι. Πρὸς δὲ 10
 τούτους εἴποι τις ἂν ἃ καὶ Πλάτων ἐν Θεαιτήτῳ· πρῶτον
 μὲν, τί δήποτε, τοιούτων γε δὴ τῶν πραγμάτων ὄντων, ἡξίω-
 σαν εἶναι μέτρον τῆς ἀληθείας τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐ σὺν ἧ

a 8. δημοσίᾳ om. B. 10. μόναις] μόνως D. b 5. τινες οἱ ἀξι-
 οῦντες] τινες ἀξιούντος B. 7. δέ] μέντοι B.C.D.F.G. c 2. καὶ μὴν
 καὶ] ὧν δ' ἴσμεν ἔοικε μὲν καὶ B.C.D.F.G. 3. λέγει] λέγειν B.C.D.F.G.
 ἀντικρὺς] ἀντικρούσει I. 4. γέ] τε B.C.D.F.G. Tum πρῶτος E.I.
 pro Πρωταγόρας. 5. εἶναι C.F.G. post χρημάτων. 7. οὐκ ἔστιν] οὐκ
 ὄντων I. ὡς οὐκ ἔστι om. D. 8. περὶ δέ] περὶ μὲν I. 10. ὁ Πλάτων]
 ὁ om. B.C.F.G.I. καὶ item om. I. d. γε δὴ] δὴ om. C.F.G. 2. ἡξί-
 ωσαν] ἡξιώθησαν B. Tum μέτρον εἶναι C.F.G. 3. συνῆκαν τὸ κεφάλαιον]
 σὺν ἧ κυνοκέφαλον B.C.D.F.G. οὐ συνῆκε E. οὐ συνῆκεν τ. κ. I.

publice medio in foro combusserunt. Sed quoniam solis isti sensibus credendum esse dixerunt, quibus refellantur argumentis, videamus.

20 Fuere, inquit, nonnulli præterea, qui sensibus tantum atque visis fidem adhibendam esse dicerent. Nec desunt, qui simile quid ab Homero insinuaturnum esse velint, cum Oceanum rerum omnium principium vocavit, quod res in perpetuo quodam fluxu versentur. Hoc ipsum Metrodorus 2 Chius asseverat; planeque ac diserte Protagoras Abderita. Hominem enim rerum omnium mensuram esse vult; ut earum quæ sunt, quemadmodum illæ sint, ita earum quæ non sunt, quemadmodum ipsæ non sint. Cujusmodi enim quidlibet appareat, ejusmodi etiam illud esse. De cæteris, 3 affirmari a nobis certo nihil posse. Quibus merito eadem objicias, quæ a Platone in Theæteto disputantur. Primum, si res ita se habeant, quomodo tandem hominem veritatis mensuram esse voluerunt, quod hoc in genere

κυνοκέφαλον; Ἐπειτα δὲ πῶς ἔλεγον εἶναι σοφοὺς ἑαυτοὺς, ΑΡΙΣΤΟ-
ΚΛΕ-
ΟΥΣ
εἰ δὴ πᾶς τις αὐτοὺς ἑαυτῷ μέτρον ἐστὶ τῆς ἀληθείας; Ἡ πῶς 5
ἐλέγχουσι τοὺς ἄλλους, εἴπερ ἐκάστω τὸ φαινόμενον ἀληθές
ἐστίν; Ἀγνοοῦμέν τε τινὰ, καίτοι πολλάκις αἰσθανόμενοι,
4 καθάπερ ἐπειδὴν τῶν βαρβάρων ἀκούωμεν; Ὁ γε μὴν θεα- 10
σάμενος ὁτιοῦν, εἴτα μεμνημένος, οἶδε μὲν, αἰσθάνεται δ'
οὐκέτι. Καὶ εἰ θατέρῳ μὲν ὀφθαλμῷ μῦσαι θατέρῳ δ' ὄρῳ,
5 δῆλον ὅτι ταυτὸ καὶ εἴσεται καὶ οὐκ εἴσεται. Πρὸς δὲ τού- p. 767
τοις, εἰ τὸ φαινόμενον ἐκάστω καὶ ἀληθές ἐστίν, ἡμῖν δὲ οὐ
φαίνεται τὰ ὑπ' ἐκείνων λεγόμενα ἀληθῆ, καὶ τὸ μὴ εἶναι
πάντων πραγμάτων μέτρον τὸν ἄνθρωπον ἀληθές ἂν εἴη.
6 Καὶ μὴν οἳ γε τεχνῖται τῶν ἀτέχνων διαφέρουσι, καὶ οἱ 5
ἐμπειροὶ τῶν ἀπείρων, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον προορᾷ τὸ
μέλλον ἔσσεσθαι κυβερνήτης, καὶ ἰατροῦ, καὶ στρατηγός.
7 Ἀπλῶς τε ἀναιροῦσιν οὗτοί γε τὸ μᾶλλον, καὶ τὸ ἥττον, καὶ
τὸ ἐξ ἀνάγκης, καὶ τὸ ἐνδεχόμενον, καὶ τὸ κατὰ φύσιν, καὶ 10
τὸ παρὰ φύσιν. Οὕτω δ' ἂν εἴη ταυτὸ καὶ ὄν καὶ οὐκ ὄν. b
Οὐδὲν γὰρ κωλύει ταυτὸ τοῖς μὲν εἶναι φαίνεσθαι, τοῖς δὲ μὴ
εἶναι· καὶ ταυτὸ ἂν εἴη ἄνθρωπος καὶ ξύλον· ἔσθ' ὅτε γὰρ

d 4. εἰ δὴ πᾶς—δεινότατον om. B. 5. πᾶς] πῶς E. 9. καθάπερ
om. C.F.G. ult. ταυτὸ] ταῦτα καὶ C.D.F.G.
p. 767. 11. ταυτὸν] ταῦτο F.G.I. b 2. τοῖς μὲν] τοῖς μηδὲν F.

caput est, non viderunt? Deinde, quæ se ipsos sapientes vocarunt, si qui-
libet sibi ipsi veritatis mensura est? quorsum alios reprehendunt, si quod
cuique apparet, id continuo verum est? quomodo nonnulla, etiam ubi
sæpius ea sensu percipimus, adhuc tamen ignoramus, ut cum barbaros
4 loquentes audimus? Præterea, qui ejus rei, quam ante spectavit, postea
recordatur, cognoscit illam profecto, nec amplius tamen sentit. Qui si ex
5 oculis alterum clausurit, altero aspiat, idem simul noverit ignoretque
necesse est. Ad hæc, si quod cuique videtur, id etiam verum est, nobisque
vera non videntur, quæ ab illis dicuntur, verum simul erit hominem rerum
6 omnium non esse mensuram. Jam qui vel in artis, vel in alterius cujus-
cunque rei tractatione versati sunt, ejusdem imperitis cognitione præstant:
eamque ob causam gubernator, medicus, et imperator, quid futurum sit
7 clarius multo certiusque prospiciunt. Et isti vero quicquid in quoque
genere aut magis, aut minus est, necessarii pariter et contingentis, naturalis
ac præter naturam evenientis discrimen omnino tollunt. Ita, quod est,
quodque non est, unum idemque fuerit. Nihil enim vetat, quominus idem
esse alteri, alteri non esse videatur. Ergo idem erunt homo, atque lignum:

8 ΑΡΙΣΤΟ. φαίνεται ταυτὸ, τῷδε μὲν ἄνθρωπος, τῷδε δὲ ξύλον. "Απας 5
 ΚΛΕ- τε λόγος ἀληθὴς ἂν εἴη, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ψευδὴς· καὶ οἱ
 ΟΥΣ βουλευόμενοι καὶ δικάζοντες οὐκ ἂν ἔχοιεν οὐδὲν ποιεῖν. Καὶ
 τὸ δεινότατον, ἔσονται γὰρ οἱ αὐτοὶ σπουδαῖοι καὶ μοχθηροί,
 καὶ ταυτὸ κακία καὶ ἀρετή. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα τοιαῦτά 10
 τις ἂν ἔχει λέγειν· ἀλλὰ γὰρ οὐδὲν δεῖ πλείονων λόγων πρὸς
 τοὺς οὐκ οἰομένους ἔχειν νοῦν καὶ λόγον. c

9 Εἴθ' ἐξῆς ἐπιλέγει·

Ἐπεὶ δ' ἔτι νῦν εἰσὶ τινες οἱ πᾶσαν αἴσθησιν καὶ πᾶσαν
 φαντασίαν ἀληθῆ λέγοντες εἶναι, μικρὰ καὶ περὶ τούτων
 εἵπωμεν. Ἐοίκασι γὰρ οὗτοί γε δεδοικέναι μήποτε εἰ ψευ- 5
 δεῖς εἵποιεν αἰσθήσεις εἶναι τινας, οὐκ ἂν σχοίεν τὸ κριτήριον
 καὶ τὸν κανόνα βέβαιον οὐδ' ἐχέγγυνον· οὐχ ὁρῶσι δὲ, ὥς οὐκ
 ἂν φθάνοιεν οὕτω γε καὶ τὰς δόξας ἀπάσας ἀληθεῖς ἀποφαί-
 νοντες· πολλὰ γὰρ δὴ καὶ ταύταις πεφύκαμεν κρίνειν· καὶ 10
 οὐδὲν ἡττον ἀξιούσιν αὐτῶν τὰς μὲν ἀληθεῖς εἶναι, τὰς δὲ
 10 ψευδεῖς. Ἐπειτα δὲ σκοπῶν ἴδοι τις ἂν οὐδὲ τῶν ἄλλων d

b 5. ἅπας τε] ἅπας γε C.F. Mox ἀληθὲς τ' ἂν D. ἀληθὲς I. 7. δι-
 κάξ.] οἱ δικάζ. D. 8. ἔσονται] καὶ πῶς ἔ. B. ἔσονται γὰρ C.F.G.I.
 δεινότερον ἔσονται γὰρ D. 10. τοιαῦτα καὶ ἄλλα] καὶ ἄλλα τοιαῦτα B.
 C.D.F.G. Mox καὶ τις I. 11. μὴ οἰομένους] οὐκ οἱ. B.C.D.F.G. c. εἴθ'
 ἐξῆς ἐπ.] εἰτά φησι B. 2. ἐπεὶ δ'—φαντασίαν om. B. 3. λέγοντες
 om. F. 5. εἰ ψευδεῖς] εἰ om. C.D.E.F.G.I. 6. σχοίεν] ἔχοιεν C.
 D.F.G. 7. κανόνα βέβαιον] κακὸν ἀβέβαιον I.

8 idem quippe alteri nonnunquam homo, alteri lignum videtur. Vera quoque omnis oratio futura est, eoque falsa etiam omnis futura. Similiter qui aliqua de re aut deliberant, aut iudices sedent, quod agant habebunt nihil. Quodque longe gravissimum est, iidem probi simul erunt et improbi, idem vitium ac virtus erit. Cujusmodi pleraque alia proferri queant: sed pluribus adversum istos rationibus uti supervacaneum sit, qui se nec mentis, nec rationis quicquam habere arbitrantur.

9 Hæc ille, quibus deinceps quæ sequuntur, adjungit:

Et quoniam, inquit, nonnulli sunt etiamnum, qui omnem sensum ac visum omne verum esse velint; de his etiam pauca dicamus. Vereri enim videntur, ne forte, si sensum aliquem falsum esse dixerint, certam proinde nullam ac fide dignam in iudicando regulam habituri sint: nec interea vident, hoc plane sequi, ut opiniones omnes veras esse defendant, cum earum in plerisque iudicium sequi soleamus: neque tamen veras alias, 10 alias contra falsas pronuntiare desinunt. Deinde qui attentius cogitare

κριτηρίων αἰεὶ καὶ διὰ παντὸς ἀψευδές οὐδέν, οἷον λέγω ζυγόν, ΑΡΙΣΤΟ-
ΚΛΕ-
ΟΥΣ
ἢ τόρνον, ἢ τι τῶν τοιούτων· ἀλλ' ἕκαστον αὐτῶν ὥδι μὲν
ἔχον ὑγιές ἐστιν, ὥδι δὲ μοχθηρόν· καὶ τουτονὶ μὲν χρώμενον 5
τὸν τρόπον ἀληθεύει, τουτονὶ δὲ ψευδέται. Καὶ μὴν εἴ γε
πᾶσα αἴσθησις ἀληθὴς ἦν, οὐκ ἔδει τοσοῦτον διαφέρειν αὐτάς.
Ἄλλαι γὰρ εἰσιν ἐγγύθεν καὶ πόρρωθεν, καὶ νοσοῦντων καὶ 10
ἐρρωμένων, καὶ τεχνιτῶν καὶ ἀτέχνων, καὶ φρονίμων καὶ
ἀφρόνων. Τὰς δὲ δὴ τῶν μεμνηότων παντάπασιν ἂν εἴη
ἄτοπον λέγειν ἀληθεῖς εἶναι, καὶ τὰς τῶν παρορώντων καὶ
παρακουόντων. Εὐηθες γὰρ ἂν ἦν τὸ λεγόμενον, ὥς ὁ παρ- p. 768
ορῶν ἦτοι ὀρᾶ ἢ οὐχ ὀρᾶ· φαίη γὰρ ἂν τις, ὅτι ὀρᾶ μὲν, ἀλλ'
11 οὐκ ὀρθῶς. Ὅπόταν μέντοι φῶσιν ὥς ἡ μὲν αἴσθησις οὐσα
ἄλογος οὐδὲν προστίθῃσιν οὐδ' ἀφαιρεί, φαίνονται τὰμποδὼν 5
οὐχ ὀρῶντες· ἐπὶ γὰρ τοῦ ἐρετμοῦ τοῦ ἐν τῷ ὕδατι, κἀπὶ
τῶν γραφῶν, καὶ μυρίων ἄλλων, ἡ αἴσθησις ἐστὶν ἡ ἀπατῶσα.
Διὸ καὶ μεμφόμεθα πάντες ἐπὶ τῶν τοιούτων οὐ τὸν νοῦν 10
ἡμῶν, ἀλλὰ τὴν φαντασίαν. Ἐλέγχει γὰρ ὁ λόγος αὐτὸς

d 6. χρωμένων] χρώμενον C.I. 7. τουτονὶ] τοῦτον C.D.F.G.
8. τοσοῦτον] τοσοῦτο C.F.G. 12. δὴ] δύο C.D.F.G. Mox καὶ παντ.
C.F.G. 13. ἄτοπον ἂν εἴη I. ἀληθεῖς] ἀληθές D. ult. παρορών-
των] παρόντων F.
p. 768. 2. ὀρᾶ ἢ οὐχ] ἡ οὐχ ὀρᾶ C. qui om. ὀρᾶ sec. ἡ οὐχ ὀρᾶ om. I.
φαίη μὲν γὰρ F.G. 4. ἄλογος] λόγος I. 6. ἐρετμοῦ] ἐρεγμοῦ C.
D.F.G. 7. κἀπὶ] καὶ ἀπὸ G. κἀπὸ F.G. 10. γὰρ] τε C.D.G. τὸ F.
ἐλέγχεται γὰρ ὁ λ. αὐτῶν I.

volet, is aliud ex iis nihil, quibus tanquam iudicii regulis utimur, omne
omnino falsum ac semper excludere comperiet: verbi causa lancem,
tornum, cæteraque id genus. Quodlibet enim dum certo se modo habet,
sanum est: dum secus, pravum: eo dum sic uteris, verum est: dum
aliter, falsum. Quod si sensus omnīs verus esset, tantum inter eos discri-
minis esse non deberet. Atqui cominus certe alii sunt, eminus alii: ægro-
tantium ac valentium, peritorum et imperitorum, prudentium stultorumque
dissimiles. Nam furiosorum certe quidem, aut eorum qui perperam ali-
quid vident audiuntque sensus, veros appellare, longe ineptissimum fuerit.
Quippe simplex nimium is esset, qui secus videntem aut videre diceret, aut
non videre. Quivis enim respondeat, videre illum quidem, at perperam.
11 Dum autem addunt, sensum a ratione dissidentem, nihil addere, auferre
nihil, quæ maxime obvia sunt, ea se non videre palam ostendunt. Nam
in remo, quem in aqua cernimus, in picturis, aliisque sexcentis, sensus ipse
nos fallit. Itaque hoc rerum in genere, non mentem, sed visum ipsi
nostrum arguere consuevimus. Et vero quæ cogitationem omnem veram

[449] ΑΡΙΣΤΟ-
ΚΛΕ-
ΟΥΣ εαυτὸν ἀξιῶν ἅπασαν ἀληθῆ φαντασίαν εἶναι. Τὴν γὰρ
ἡμετέραν, δι' ἣν οὐκ οἴομεθα πᾶσαν εἶναι τοιαύτην, ψευδῆ b
πάντως ἀποφαίνει. Συμβαίνει τοίνυν αὐτοῖς ἅπασαν φαν-
12 τασίαν ἀληθῆ καὶ ψευδῆ λέγειν εἶναι. Καθόλου δὲ ἀμαρ-
τάνουσιν ἀξιούντες ὅποια ἂν ἡμῖν φαίνεται τὰ πράγματα 5
τοιαῦτα καὶ εἶναι· τοῦναντίον γὰρ, ὅποια πέφυκε τοιαῦτα
φαίνεται, καὶ οὐχ ἡμεῖς αὐτὰ ποιούμεν οὕτως ἔχειν, ἀλλ' ὑπ'
ἐκείνων αὐτοὶ διατιθέμεθά πως. Ἐπεὶ καὶ γελοῖον εἶη ἂν εἰ
διανοηθείμεν ἡμεῖς, ὥσπερ οἱ ζωγράφοι καὶ πλάσται, σκύλα- 10
κας ἢ χιμαίρας, ἀξιοῦν εὐθὺς εἶναι ταῦτα, καὶ διὰ τοῦτο φαν- c
τάζεσθαι καθάπερ εὐτρεπῆ παρεστῶτα.

13 Διότι μὲν οὖν οὐκ ὀρθῶς λέγουσιν οἱ φάσκοντες εἶναι
πᾶσαν αἴσθησιν καὶ πᾶσαν φαντασίαν ἀληθῆ, δῆλον ἐκ
τούτων· ἀλλὰ γὰρ καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων, αὐθις οἷς 5
περὶ τὸν Ἐπίκουρον ἐκ τῆς Ἀριστίππου διαδοχῆς ὀρ-
μώμενοι πάντα ἡδονῆς ἐξῆπτον καὶ αἰσθήσεως, μόνα τὰ
πάθη καταληπτὰ καὶ τέλος ἀγαθῶν τὴν ἡδονὴν εἶναι
14 ὀρίζομενοι. Λέγεται δὲ ὁ Ἐπίκουρος ὑπὸ μέν τινων 10

b. οἴομεθα] οἰώμεθα C. 2. ἀποφαίνει] ἀποφανεί D.G. 3. ψευδῆ]
ψευδεῖ B. 4. ὅποια δ' ἂν I. qui mox om. καί. 9. εἶη ἂν] ἂν εἶη
B.D. c 2. παρέσται] παρεστῶτα B.F.G. παρεστῶσα C. παρέστω I.
μὲν οὖν] οὖν om. F.G. 7. διαδοχῆς] διαγωγῆς B. 10. ὑπὸ]
ἐπὶ D.

esse pronuntiat, ea secum ipsa pugnat oratio. Nostram enim certe quidem,
quæ non ejusmodi quamlibet esse arbitratur, falsam penitus esse concludit.
Sequitur itaque, ut visum omne verum simul ac falsum esse defendant.
12 Cæterum quod ejusmodi res esse velint, cujusmodi nobis videntur, toto
cælo errant: contra enim, cujusmodi suapte natura sunt, ejusmodi videri
solent: nec in caussa sumus, quamobrem ita se habeant, sed ab iis potius
certo quodam modo afficimur. Ridiculi enimvero simus, si dum, uti
pictores fictioresque solent, catulos aut chimæras cogitamus, ea velimus
esse continuo, animoque proinde rationem informemus, qua eadem suis
absoluta numeris habeamus.

13 Atque ex his omnino constat, quam male philosophentur, qui
omnem sensum ac visum omne verum esse docent. Nec desiit tamen
Epicurus, ex Aristippi doctrina occasionem arripiens, ex voluptate
omnia sensuque suspendere, dum et ea modo quæ patimur, compre-
14 hendi posse, et finem bonorum voluptatem esse statueret. Hunc

μηδενὸς ἀκηκοέναι, ἐντυχεῖν δὲ τοῖς τῶν παλαιῶν
συγγραμμάσιν· ὑπὸ τινων δ' ὅτι ἤκουσε Ξενοκράτους, d
ὕστερον δὲ καὶ Ναυσιφάνους τοῦ Πύρρωνος γενομένου
γνωρίμου. Τίνα δὴ οὖν τὰ καὶ πρὸς αὐτὸν ἀντειρημένα
τυγχάνει, θασώμεθα.

- 21 Ἐπειδὴ ἐστὶ γνῶσις διττὴ, ἡ μὲν τῶν ἔξω πραγμάτων, ΑΡΙΣΤΟ-
ΚΛΕ-
ΟΥΣ
ἡ δὲ τῶν ἡμῖν αἰρετῶν καὶ φευκτῶν, ἐνιοί φασι τῆς αἰρέσεως 10
καὶ φυγῆς ἀρχὴν καὶ κριτήριον ἔχειν ἡμᾶς, τὴν ἡδονὴν καὶ τὸν p. 769
πόνον· ἔτι γέ τοι καὶ νῦν τοιαῦτά τινα λέγουσιν οἱ περὶ τὸν
Ἐπίκουρον· ἀναγκαίως οὖν ἔχει καὶ περὶ τούτου σκέψασθαι.
2 Τοσούτου τοίνυν ἔγωγε δέω λέγειν ἀρχὴν εἶναι καὶ κανόνα 5
τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν τὸ πάθος, ὥστ' ἔμοιγε δοκεῖ
τοῦτο αὐτὸ κριτηρίου δεῖσθαι. Διότι μὲν γάρ ἐστιν ἑαυτὸ
δείκνυσιν, ὅποιον δ' ἐστὶν ἑτέρου δεῖ τοῦ κρίνοντος. Εἰ μὲν
γὰρ οἰκείον ἢ ἀλλότριον ἢ αἰσθησις λέγει, πότερον δ' αἰρετὸν 10
3 ἢ φευκτὸν, ὁ λόγος. Αὐτοὶ γε τοί φασιν οὐ πάσαν ἡδονὴν

c 11. ἐντυχεῖν—παλαιῶν συγγ.] περιτυχόντα Δημοκρίτου βιβλίους Diog.
Laërt. X. 3. 12. ὑπὸ τινων—Ξενοκράτους] Sic Demetrius teste Diog.
Laërt. X. 13. ἤκουε] ἤκουσε B.D.I. διήκουσε C.F.G. d. Ναυσι-
φάνους] Vid. Menag. ad Diog. Laërt. X. 8. 3. καὶ τὰ] τὰ καὶ B.C.
D.F.G.I. 8. γνῶσις διττὴ] διττὴ γνῶσις B.C.
p. 769. 2. τοιαῦτα] τοιαῦτά τινα B.C.D.F.G. 6. μοι] ἔμοι γε B.C.
D.F.G. qui mox om. γε post τοῦτο. 7. κριτηρίου] κριτήριον C.F.G.
8. ἑαυτῷ I. 11. αὐτοὶ γε—τὸ δ' ὅλον om. B. γέτοι om. D.

nonnulli volunt præceptorem habuisse neminem, sed in antiquorum
scriptorum lectione versatum esse. Alii Xenocratis primum, inde
Nausiphanis, qui Pyrrhonis discipulus fuerat, auditorem fuisse tra-
dunt. Nunc ergo quibus iste quoque rationibus urgeatur, atten-
damus.

- 21 Quoniam, inquit ille, duplex cognitionis genus est, alterum quo exteriora
percipimus, alterum quo expetenda nobis ac fugienda sentimus; exitere
nonnulli, qui electionis fugæque principium ac regulam in nobis, vol-
uptatem esse laboremque statuerent. Quod ipsum Epicurei hodieque
docent. Quare necessarium fuerit, hac etiam nos in quæstione versari.
2 Equidem, tantum abest, ut bonorum malorumve principium ac regulam
affectionem esse dicam, ut illam ipsam altera quadam iudicii regula indi-
gere existimem. Nam quod ea sit, ostendit ipsa per sese: cujusmodi sit,
qui iudicet, alium requirit. Enimvero domesticane illa sit, an aliena,
3 sensus pronuntiat; utrum expetenda sit, an fugienda, ratio statuit. Sane

ΑΡΙΣΤΟ-
ΚΛΕ-
ΟΥΣ

ἀσπάζεσθαι, καὶ πάντα πόνον ἐκτρέπεσθαι. Τοῦτο δὲ συμ-
βέβηκε καὶ μάλα εἰκότως. Τὰ μὲν γὰρ κριτήρια καὶ ἑαυτὰ
δείκνυσι καὶ τὰ κρινόμενα· τὸ μέντοι πάθος, ἑαυτὸ μόνον.
Ὅτι δ' οὕτως ἔχει μαρτυροῦσιν αὐτοί. Καίπερ γὰρ ἀξιοῦντες 5
ἅπασαν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι καὶ πᾶσαν ἀλγηδόνα κακὸν, ὅμως
οὐκ αἰεὶ φασὶ δεῖν τὴν μὲν αἰρεῖσθαι, τὴν δὲ φεύγειν· μετρεῖ-
σθαι γὰρ αὐτὰ τῷ ποσῷ, καὶ οὐ τῷ ποιῷ. Δῆλον οὖν ὡς τό-
γε ποσὸν οὐδὲν ἀλλ' ἢ ὁ λόγος κρίνει· τὸ γὰρ, ἄμεινόν ἐστιν 10
ὑπομεῖναι τούσδε τινὰς τοὺς πόνους ὅπως ἡσθήμεν ἡδονὰς
μείζους, καὶ τὸ, συμφέρει τῶνδὲ τινων ἀπέχεσθαι τῶν ἡδονῶν
ἵνα μὴ ἀλγῶμεν ἀλγηδόνας χαλεπωτέρας, καὶ πάντα τὰ τοι-
5 αὐτά, λόγος ὁ κρίνων ἐστίν. Τὸ δ' ὅλον, αἱ μὲν αἰσθήσεις 5
καὶ αἱ φαντασίαι καθαπερὶ κάτοπτρα καὶ εἰκόνες εἰκόασι
τῶν πραγμάτων εἶναι· τὰ μέντοι πάθη, καὶ αἱ ἡδοναὶ, καὶ οἱ
πόνοι, τροπαὶ καὶ ἀλλοιώσεις ἡμῶν αὐτῶν. Ταύτῃ δὲ αἰσθα-
νόμενοι μὲν καὶ φαντασιούμενοι πρὸς τὰ ἔξω βλέπομεν, ἡδό- 10
μενοι δὲ καὶ ἀλγούντες ἐπιστρέφομεν ἐπὶ μόνους ἑαυτούς.

b 5. γὰρ] γε C.F.G. 7. δεῖν] δεῖ D. αἰρεῖσθαι] ἂν αἰρεῖσθαι I.
8. εἰ καὶ] εἰ om. C.F.G. c. συμφέρειν I. ἀπέχεσθαι] ἀπόσχεσθαι
C.F.G. 4. αἱ μὲν] καὶ αἱ μὲν B. 5. καθαπερὶ] καθάπερ αἰεὶ C.
F.G. 7. αἱ ἡδ.] αἱ om. B. 10. βλέπ.] βρέπ. C. βλέποντα E.
11. αἱ μὲν γὰρ D.

quidem isti, nec omnem se complecti voluptatem, nec laborem omnem
fugere dictitant. Neque id sine magna ratione fieri solet. Judicandi enim
instrumenta, cum ostendunt ipsa sese, tum ea simul de quibus judicatur,
aperiunt: affectio se solum indicat. Cui veritati vel isti quoque suffrag-
antur. Nam ut omnem voluptatem bonum, dolorem omnem malum esse
velint; alteram tamen semper expetendam, fugiendum semper alterum
esse negant, dum utrumque, si minus qualitate, quantitate quidem meti-
4 endum existimant. Hujus vero quantitatis judicem alium constat esse non
posse, præter rationem. Hæc enim, quæ ab illis vulgo jactantur, præstare
certos quosdam eosdem labores interdum subire, ut acriores inde vo-
luptates sentiamus: certis nonnunquam voluptatibus abstinendum, ne
gravioribus postea doloribus urgeamur: cæteraque id genus omnia, ra-
5 tionis unius judicio decernuntur. Atque ut universe loquamur, sensus
atque visa, quædam quasi rerum specula et imagines videntur: affectiones
autem, voluptates, et labores, nostrum ipsorum mutationes. Itaque, dum
sensu aliquid aut cogitatione informamus, exteriora respicimus: dum vo-
luptatem percipimus, aut dolorem, in nos tantum ipsos convertimur. Res

Τὰς μὲν γὰρ αἰσθήσεις ἡμῶν τὰ ἕξω ποιεῖ καὶ ὅποια ἂν ᾖ d ΑΡΙΣΤΟ-
ΚΛΕ-
ΟΥΣ
ἐκεῖνα, τοιαύτας ἀπεργάζεται καὶ τὰς φαντασίας· τὰ δὲ
πάθη ποιά ἅττα γίνεται δι' ἡμᾶς, καὶ ὥς ἂν ἡμεῖς ἔχωμεν.

6 Διὸ ταῦτα ποτὲ μὲν ἡδέα ποτὲ δ' ἀηδὴ φαίνεται, καὶ ἔσθ' 5
ὅτε μὲν μᾶλλον, ἔσθ' ὅτε δὲ ἥττον. Ὡν οὕτως ἐχόντων,
εὐρήσομεν, εἰ ἐθέλομεν σκοπεῖν, ἄριστα τὰς τῆς γνώσεως
ἀρχὰς ὑποτιθεμένους, ὅποσοι καὶ τὰς αἰσθήσεις καὶ τὸν νοῦν 10

[450] 7 παραλαμβάνουσιν. Ἐοικε δ' ἡ μὲν αἴσθησις ταῖς ἄρκυσι καὶ
τοῖς δικτύοις καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τοιούτοις θηράτροις· ὁ δὲ
νοῦς καὶ ὁ λόγος, τοῖς κυσὶ τοῖς στιβεύουσι καὶ μεταθέουσιν.
Αὐτῶν μέντοι τούτων ἁμεινον φιλοσοφεῖν οἶεσθαι χρή τοὺς p. 770
μήτε ταῖς αἰσθήσεσιν, ὥς ἔτυχε, χρωμένους, μήτε τὰ πάθη
παραλαμβάνοντας ἐπὶ τὴν τάληθοῦς διάγνωσιν. Ἡ δεινὸν
γ' ἂν εἴη πεφυκότας ἀνθρώπους ἡδοναῖς καὶ πόνοις ἀλόγοις 5
ἐπιτρέπειν ἑαυτοὺς, ἀφέντας τὸν θειότατον κριτὴν νοῦν.

22 Ταῦτα ἀπὸ τῶν Ἀριστοκλέους.

Καθ' ἓν ἕκαστον τοίνυν τῶν τριῶν πρὸς τὴν ἡδονὴν καὶ b 5

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

d. ἂν ᾖ] ἂν εἴη B.

3. τοιαῦτα δὲ] τὰ δὲ C.D.F.G. Vigeri marg.

4. διὰ] διὸ D.G. Vigeri marg.

9. ὑποτιθεμένους] ὑποτίθεσθαι B.

11. τοῖς δικτύοις καὶ τοῖς ἄλλοις om. B. 12. θηράτροις om. D. θηραταῖς
E.I. ult. μὲν τοιούτων] μέντοι τούτων B.C.D.F.G. Supra στιβεύ-
ουσι D.

p. 770. χρή] χρῆν G. et credo C.

2. ταῖς αἰσθ.] ταῖς αὐτῶν αἰσθ. D.

4. δεινόν γ'] δεινόν τ' C.F.G.

7. Ἀριστοκλέους] Ἀριστοτέλους B.

enim extrinsecus oblatae, visa nostra efficiunt, quarum illa sunt proinde
6 similia. At vero affectiones vultum ex nobis speciemque sumunt: quo fit
ut jucundæ modo, modo injucundæ, idque magis minusve videantur.
Quod cum ita sit, eos utique, si boni ratiocinatores esse volumus, optime
de cognoscendi principiis statuere reperiemus, qui mentis ac sensuum vim
7 operamque conjungunt. Et quidem sensus plagis ac retibus, ac cæteris id
genus venatorum instrumentis; mens autem et ratio indagantibus et inse-
quentibus canibus similes sunt. Maneat igitur, eos melius philosophari,
qui nec temere sensibus abutantur, nec ad veri perspicientiam atque judi-
cium perturbationes adhibeant. Prorsus enim indignum fuerit, hominem,
relicto mentis diviniore judicio, voluptatibus sese ac laboribus ab omni
ratione vacuis permittere.

Atque hactenus ex Aristocle.

22 Horum igitur, inquit, trium quodlibet cum voluptate ac mente sigillatim

Plato
Phileb.
p. 65.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

τὸν νοῦν κρίνωμεν. Δεῖ γὰρ ἰδεῖν ποτέρῳ μᾶλλον ξυγγενὲς ἕκαστον αὐτῶν ἀπονεμοῦμεν.

Κάλλους καὶ ἀληθείας καὶ μετριοτήτος πέρι λέγεις.

Ναί. Πρῶτον δέ γε ἀληθείας λαβοῦ, ὦ Πρώταρχε, καὶ λαβόμενος, βλέψας εἰς τρία, νοῦν καὶ ἀλήθειαν καὶ ἡδονήν,¹⁰ πολλὸν ἐπισχὼν χρόνον, ἀπόκριναι σαυτῷ πότερον ἡδονὴ ξυγγενέστερον ἢ νοῦς ἀληθεία.

² Τί δὲ χρόνου δεῖ; Πολὺ γὰρ, οἶμαι, διαφέρειτον.

Ἡδονὴ μὲν γὰρ ἀπάντων τὸ ἀλαζονέστατον ὥς δὲ⁵ λόγος, καὶ ἐν ταῖς ἡδοναῖς ταῖς περὶ τὰ ἀφροδίσια, αἱ δὴ μέγιστα δοκοῦσιν εἶναι, καὶ τὸ ἐπιорκεῖν συγγνώμην εἴληφε παρὰ θεῶν, ὡς, καθάπερ παίδων, τῶν ἡδομένων νοῦν οὐδὲ τὸν ὀλίγιστον κεκτημένων· νοῦς δὲ ἦτοι ταυτὸν καὶ ἀλή-¹⁰ θεία ἐστὶν ἢ πάντων ὁμοιότατόν τε καὶ ἀληθέστατον.

³ Οὐκοῦν τὸ μετὰ τοῦτο τὴν μετριοτήτα ὡσανύτως σκέψῃ, δ πότερον ἡδονὴ φρόνησεως, ἢ φρόνησις ἡδονῆς πλείω κέ- κτηται;

Εὐσκεπτὸν γε καὶ ταύτην σκέψιν προβέβληκας. Οἶμαι γὰρ ἡδονῆς μὲν καὶ περιχαρείας οὐδὲν τῶν ὄντων πεφυκὸς⁵

b 5. κρίνωμεν I. 8. δέ γε] δὴ γε D. c 6. δὴ] δὲ I. 8. ὡς om. D. νοῦν post κεκτημένων ponit I. 9. ὀλιγοστόν] ὀλίγιστον D.F.G. 10. γέ ἐστιν] γε om. C.F.G. ἀλήθεια γε om. D.

conferamus. Videndum quippe nobis est, utrius porro unumquodque affine magis et cognatum esse statuamus.

Pulchritudinem, opinor, veritatem, ac mediocritatem intelligis.

Sic est. Tu vero, mi Protarche, veritatem primum accipe, diuque ac diligenter in hæc tria mentem, veritatem, atque voluptatem intuitus, responde sis ipse tibi, sitne voluptas, an mens, veritati propinquior.

² Quid vero tempore hic opus est? Nam meo quidem iudicio plurimum interest.

Voluptas enim omnium superbissima est; ac de venereis, quæ omnium habentur acerrimæ, vulgo circumfertur, quod in iis perjurium admiseris, veniam facile a superis impetrare: quod illæ, non secus ac pusiones quidam, omni prorsus mente careant. At vero mens, aut idem ipsum quod veritas, aut ei sane omnium longe simillima est, atque verissima.

³ Age ergo, et mediocritatem similiter considera; plusne hujus voluptas habeat, an prudentia.

Expedita quoque admodum quæstionis hujus ratio est. Nam ut volup-

ἀμετροότερον εὔρεϊν ἂν τινα, νοῦ δὲ καὶ ἐπιστήμης ἐμμετροότερον οὐδ' ἂν ἔν ποτε.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

- 4 Καλῶς εἶρηκας. Ὅμως δ' ἔτι λέγε τὸ τρίτον. Νοῦς ἡμῖν κάλλους μετείληφε πλέον ἢ τὸ τῆς ἡδονῆς γένος, ὥστε εἶναι καλλίω νοῦν ἡδονῆς, ἢ τοῦναντίον; 10

Ἄρ' οὖν φρόνησιν μὲν καὶ νοῦν, ὧ Σώκρατες, οὐδεὶς πώποτε οὐθ' ὕπαρ οὐτ' ὄναρ αἰσχροὺς οὔτε εἶδεν οὔτε ἐπειόησεν οὐδαμοῦ οὐδαμῶς, οὔτε γιγνόμενον, οὔτε ὄντα, οὔτε ἐσόμενον;

Ὅρθως.

p. 771

- 5 Ἡδονὰς δέ γε δήπου, καὶ ταύτας σχεδὸν τὰς μεγίστας, ὅταν ἴδωμεν ἡδόμενον ὄντιν οὖν, ἢ τὸ γελοῖον ἐπ' αὐταῖς ἢ τὸ πάντων αἰσχιστον ἐπόμενον ὀρώντες, αὐτοὶ τε αἰσχυρόμεθα, καὶ ἀφανίζοντες κρύπτομεν ὅτι μάλιστα, νυκτὶ πάντα τὰς τοιαῦτα διδόντες, ὡς φῶς οὐ δέον ὀρᾶν αὐτά.
- 6 Πάντη δὴ φήσεις, ὧ Πρώταρχε, ὑπὸ τε ἀγγέλων πέμπων καὶ παροῦσι φράζων ὡς ἡδονὴ κτῆμα οὐκ ἔστι πρῶτον οὐδ' αὖ 10

d 5. ἀμετροότερον] μετρώτερον I. qui infra om. ἔν ποτε cum lacuna.
8. ὑμῖν D. 9. γένος] μέρος C.F.G. et sic libri quidam Platonis.
10. οὖν] οὖν οὐ C.F.G. οὐ I. 11. οὐθ' ὕπαρ om. I. 12. εἶδεν] ἴδεν D.I.

p. 771. 2. ἡδόμενον] ἡδόμεν' C.F. 3. παράπαν] πάντων C.D.F.G.I.
4. αὐτοὶ τε] αὐτοὶ τε καὶ I. qui mox ἢ τι μ. 6. δόντες] διδόντες C.
D.F.G. οὐδέν] οὐ δέον D. cum Plut. οὐδέον F. 7. δὴ] δὲ C.F.G.
δὴ om. I. 8. ὑπὸ τε] ἀπὸ D. τε om. I. qui mox παρουσία. 9. ἡδονή] ὡς ἡδονή D.E.F.G. Scil. ὡς excidit ex ed. Viger.

tate ac delectatione immoderatus nihil est, ita mente nihil scientiaque moderatus.

- 4 Et hoc præclare. Quid autem de tertio? Utra tibi pulchrior, mens, an voluptas videtur?

Atqui nemo unquam, Socrates, aut vigilans, aut somnians, prudentiam atque mentem vel minimum turpitudinis aut habuisse, aut habere, aut habituram esse vidit, aut cogitavit.

Recte.

- 5 At vero si quem aliquando voluptatibus, ac fere maximis, indulgentem videamus, quod iis palam aut risus, aut turpitudine maxima comitetur, ipsimet erubescimus; ac propterea, ne quod earum vestigium appareat, nocturnis fere tenebris occultanda hæc atque involvenda mandamus, quasi lucis oculum reformident.

- 6 Hoc igitur, ut video, mi Protarche, omnino prædicaturus es, et absentibus nuntiorum opera, et voce coram præsentibus, voluptatem nec primam

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

δεύτερον, ἀλλὰ πρῶτον μὲν πη περὶ μέτρον καὶ τὸ μέτριον καὶ τὸ καίριον καὶ πάνθ' ὅποσα χρή τοιαῦτα νομίζειν τὴν β αἰδῖον ἡρῆσθαι φύσιν.

Φαίνεται γοῦν ἐκ τῶν νῦν λεγομένων.

7 Δεύτερον μὲν περὶ τὸ σύμμετρον καὶ καλὸν καὶ τὸ τέλειον καὶ ἰκανὸν καὶ πάνθ' ὅποσα τῆς γενέσεως αὐτῆς ἐστὶ. 5

Ἔοικε γοῦν.

8 Τὸ τοίνυν τρίτον, ὡς ἡ ἐμὴ μαντεία, νοῦν καὶ φρόνησιν τιθεῖς οὐκ ἂν μέγα τι τῆς ἀληθείας παρεξέλθοις.

Ἴσως.

9 Ἄρ' οὖν οὐ τέταρτα, ἃ τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἔθεμεν, ἐπιστήμας τε καὶ τέχνας καὶ δόξας ὀρθὰς λεχθείσας, ταῦτ' εἶναι τὰ 10 πρὸς τοῖς τρισὶ τέτταρα, εἴπερ τοῦ ἀγαθοῦ ἐστὶ μᾶλλον ἢ τῆς ἡδονῆς ξυγγενῇ.

Τάχ' ἂν.

10 Πέμπτας τοίνυν ἃς ἡδονὰς ἔθεμεν ἀλύπους ὀρισάμενοι, c

a 10. μὲν πη περὶ μέτρον] μέντοι περίμετρον C.F.G. b. ὅποσα] οὐχ ὅσα I. qui mox om. φύσιν. εἰρῆσθαι] ἴσ. ἡρῆσθαι Vigeri marg. et sic mss. optimi Platonis. 2. φασὶ φαίνεται D.F.G. 3. μὲν] μὴν D. 4. τὸ ἰκανόν] τὸ om. C.D.F.G. 5. ταύτης αὐτῆς ἐστὶ] αὐτῆς ἐστὶν C.D.F. G.I. αὐτῆς libri meliores Platonis. 8. παρεξέλθοις] παρεξέλθης C.F.G. παρεξέλθοι I. οὐ τέταρτα ἃ τῆς] οὔτε γὰρ τᾶλλα C.D.E.F.G. ἴσως γὰρ οὖν οὔτε γὰρ τὰ ἄλλα I. 9. ἔθεμεν] ἐθέμην I. et infra. 11. τέτατε] τέτταρα C.D.F.G.I. τέταρτα Viger.

possessionem esse, nec secundam: at hoc primæ nomine, quæ ad modum pertinent, comprehendere, ut mediocre, opportunum, cæteraque omnia, quæ naturam existimanda sunt habere sempiternam.

Id quidem ex supra dictis sequitur.

7 Deinde ad secundam revocanda, quæ in proportionem versantur, ut pulchrum, perfectum, idoneum, et quæcunque hujus sunt generis. Utique.

8 Tertiam denique, (ut quidem conjicio) si mentem prudentiamque posueris, haud a vero procul aberrabis. Et hoc verisimile.

9 Tribus autem illis, num merito quartum addatur genus, ex iis quæ animo proprie tribuimus, doctrinis, artibus, et opinionibus quæ rectæ dicuntur? si quidem ista quoque bono conjunctiora sunt, quam voluptas. Fortassis et istuc.

10 Quintum inde locum voluptatibus illis dabimus, quas ab omni molestia

καθαρὰς ἐπονομάσαντες τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἐπιστήμας, ταῖς δὲ αἰσθήσεσιν ἐπομένας.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Ἰσως.

11 Ἐκτῇ δ' ἐν γενεᾷ,

5

[451] φησὶν Ὁρφεὺς, καταπαύσατε κόσμον αἰδῆς,

ἀτὰρ κινδυνεύει καὶ ὁ ἡμέτερος λόγος ἐν ἑκτῇ καταπεπαυμέ-
νος εἶναι κρίσει. Τὸ δὲ μετὰ ταῦθ' ἡμῖν οὐδὲν λοιπὸν πλὴν
ὥσπερ κεφαλὴν ἀποδοῦναι τοῖς εἰρημένοις.

10

Οὐκοῦν χρή.

12 Ἰθὶ δὴ, τὸ τρίτον τῷ σωτῇρι τὸν αὐτὸν διαμαρτυράμενοι δ
λόγον ἐπεξέλθωμεν.

Ποῖον δὴ;

Φίληβος τὰγαθὸν ἔθετο ἡμῖν ἡδονὴν εἶναι πᾶσαν καὶ παν-
τελῇ.

Τὸ τρίτον, ὦ Σώκρατες, ὡς ἔοικας, ἔλεγες ἀρτίως τὸν ἐξ
ἀρχῆς ἐπαναλαβεῖν δεῖν λόγον.

5

13 Ναί. Τὸ δέ γε μετὰ τοῦτο ἀκούωμεν. Ἐγὼ γὰρ δὴ

c 3. ταῖς δὲ αἰσθήσεσιν] τὰς δὲ αἰσθήσεις C.F.G.I. Mox ἕκτῃς I.
5. δ' ἐν] δὲ D. καταπαύσατε] κατεπαύσατε C.F. 8. δὲ] δὴ D.I.
Plat. 9. ἡμῖν] ἡμῶν C.F.G. Tum οὐδὲ D. 11. ἴθι] ἴσθι C.F.
G.I. d. ἐπεξέλθωμεν] ἐπέλθομεν D.I. ἐπέλθωμεν F.G. 3. τὸ
τρίτον] τὸ om. C.D.F.G.I. 5. τὸ δέ γε] τό γε I. et mox ἀκούωμεν.
6. γὰρ δὴ] δὴ om. C.F.G. γὰρ δὴ om. D.

vacuas, imo et puras animi cognitiones esse statuimus illas quidem, sed
tamen ortas ex sensibus.

Fortean.

11 At genere in sexto,
inquit Orpheus,

gratum concludite carmen.

Equidem hoc in sexto iudicio, nostra quoque disputatio non male fortassis
concludatur. Ita reliquum id modo sit, ut suam ei coronidem impo-
namus.

Imponamus vero.

12 Age igitur, ac servatori nostro, eundem rursus obtestati, sermonem
hunc nostrum tertio jam instauratum pertexamus.

Ecquem vero?

Philebus scilicet genus omne voluptatis bonum esse statuebat.

At jamjam, Socrates, disputationem hanc, tertio, ni fallor, a capite repe-
tendam esse dicebas.

13 Ita est. Quod autem sequitur attendamus. Equidem ea cum viderem,

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

κατιδὼν ἅπερ νῦν διελήλυθα, καὶ δυσχεράνας τὸν Φιλήβου λόγον οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ ἄλλων πολλάκις μυρίων, εἶπον ὥς ἡδονῆς γε νοῦς εἴη μακρῷ βέλτιόν τε καὶ ἄμεινον τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ.

Ἦν ταῦτα.

- 14 Ὑποπτεύων δέ γε καὶ ἄλλα εἶναι πολλὰ εἶπον, ὥς εἰ φανείη τί τούτων ἀμφοῖν βέλτιον, ὑπὲρ τῶν δευτερείων [στερήσει] νῷ πρὸς ἡδονὴν ζυνδιαμαχοίμην, ἡδονὴ δὲ καὶ δευτερείων στερήσοιτο.

Εἶπες γὰρ οὖν.

p. 77

Καὶ μετὰ ταῦτά γε πάντων ἱκανώτατα τούτοις οὐδέτερον ἱκανὸν ἀνεφάνη.

Ἀληθέστατα.

- 15 Οὐκοῦν παντάπασιν ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ νοῦς ἀπήλλακτο καὶ ἡδονή, μηδὲ τὰγαθὸν αὐτὸ μηδέτερον αὐτοῖς εἶναι 5 στερομένων αὐταρκείας καὶ τῆς τοῦ ἱκανοῦ καὶ τελέου δυνάμεως.

d 8. μόνον] μόνον F. μυρίων πολλάκις E.I. 9. ἂν εἴη] ἂν om.
C.D.E.F.G.I. Mox βελτίων et ἀμείνων C.D.F.G. 11. δέ γε] δέ
σε C.D.F.G.I. qui καὶ pro εἶναι et sic E. 12. φανείη] φανῇ I.
τί που τοῖν] τί τούτων C.F.G. τ. τῶν I. ἐπὶ] ὑπὲρ C.E.F.G.I. 13. Post
δευτερείων F.G. om. στερήσει. νῷ] νῦν E. ult. δευτερείων]
δευτεροῖο F.G.

p. 772. πάντων] περὶ τῶν C.D.F.G.I. 2. τούτων F.I. 3. τούτῳ]
αὐτῷ B.C.E.F.G.I. 5. μηδὲν τ' F.G. μὴ δεύτερον E. στερομένων]
στερουμένων B. Supra μηδὲν D. 6. τελείου] τελέου B.C.F.G.

quæ modo persequebar; ac propterea non Philebi modo, sed infinitorum etiam aliorum vocem permolestè ferrem: humanæ vitæ, mentem voluptate longe meliorem ac potius esse defendi.

Sic est.

- 14 Deinde cum alia quoque permulta esse conjicerem; addidi, si quid fortassis utroque melius occurreret, me pro mente rursus contra voluptatem pugnaturum, ut hac ejecta, secundus menti locus tribueretur.

Hoc etiam addidisti.

Præterea, quam neutra satis per sese foret, satis admodum probavimus. Verissima loqueris.

- 15 Ita per hanc disputationem effectum est, ut neque mentem neque voluptatem ipsum per sese bonum esse statueremus, quod ex sese neutra sufficeret, neutra perfecti ac numeris omnibus absoluti vim et facultatem haberet.

Ὁρθότατα.

ΠΛΑ-
ΤΩ-
ΝΟΣ

Φανέντος δέ γε ἄλλου τινὸς κρείττονος τούτοις ἐκατέρου,
μυρίφ γ' αὖ νοῦς ἡδονῆς οἰκειότερον καὶ προσφύστερον πέ- 10
φανται νῦν τῇ τοῦ νικῶντος ιδέα.

Πῶς γὰρ οὐ;

16 Οὐκοῦν πέμπτον κατὰ τὴν κρίσιν, ὥς νῦν ὁ λόγος ἀπεφῆ-
νατο, γίγνεται ἂν ἡ τῆς ἡδονῆς δύναμις. b

Ἔοικεν.

Πρῶτον δέ γε οὐδ' ἂν οἱ πάντες βόες τε καὶ ἵπποι καὶ τὰ
ἄλλα ζῦμπαντα θηρία φῶσι τῷ τὸ χαίρειν διώκειν οἷς πι-
στεύοντες, ὥσπερ μάντις ὄρνισιν, οἱ πολλοὶ κρίνουσι τὰς 5
ἡδονὰς εἰς τὸ ζῆν ἡμῖν εὖ κρατίστας εἶναι, καὶ τοὺς θηρίων
ἔρωτας οἶονται κυρίου εἶναι μάρτυρας μᾶλλον ἢ τοὺς τῶν ἐν
μούσῃ φιλοσόφῳ μεμαντευμένων ἐκάστοτε λόγων.

Ἀληθέστατα, ὦ Σώκρατες, εἰρῆσθαί σοι νῦν ἤδη φαμέν 10
ἅπαντες.

17 Ταῦτα ὁ Πλάτων. Ἐγὼ δέ σοι καὶ Διονυσίου, τῆς

a 8. τούτοις] τούτων C.D.F. μυρίφ] τριῶν B.C.D.E.F.G.I.
Supra τούτοις ἐν ἐκ. D. b. οὐ, καὶ] οὐδ' ἂν B.C.D.E.F.G.I. 3. τὸ
χαίρειν] τὸ om. B.I. τῷ om. D.F.G. 4. πιστεύοντες] πιστεύοντας I.
et μοχ μάντις. 6. οἶονται] οἴεται I. 8. φιλοσόφῳ om. B. φιλο-
σόφων E.I. 9. λόγων] λέγων D.F.G. 11. ἐγὼ δέ σοι—φωνὰς om. B.
ἐγὼ δὲ D. Διονυσίου] Vid. Routhii Rell. Sacr. T. IV. p. 345. seqq.

Optime.

Porro cum tertium nobis aliud occurrisset hac utraque præstantius, tum
vero infinitis gradibus, mentem victoris illius formæ propinquiorem et
conjunctiorem esse perspeximus, quam voluptatem.

Nam quæ aliter fieri potuisset?

16 Maneat igitur, voluptatis vim, eo iudicio, quod paulo ante exercuimus,
quinto in gradu consistere.

Per me licet.

At in primo nunquam: tametsi omnis contra boum, equorum, ac cæte-
rarum omnium ferarum multitudo vociferetur, quod delectationem unam
persequatur, quibus plerique fidem, non secus ac volucris augures, dum
habent, voluptates nobis ad bene vivendum potissimas esse pronuntiant,
eisque rei certiores esse testes ferarum ipsarum, quam eorum quæ passim
erudita musa fundit oraculorum amores opinantur.

Nos vero, Socrates, hæc abs te omnia verissime dicta esse fatemur
universi.

17 Hactenus Plato. Nunc juvat etiam ex Dionysii episcopi, hominis

κατὰ Χριστὸν φιλοσοφίας ἐπισκόπου ἀνδρὸς, ἀπὸ τῶν
Περὶ φύσεως βραχέα τῶν πρὸς Ἐπίκουρον ἀντειρημέ-
νων παραθήσομαι. Σὺ δὲ λαβὼν ἀνάγνωθι τὰς οὕτως
ἐχούσας αὐτοῦ φωνάς·

23
ΔΙΟΝΤ-
ΣΙΟΥ

Πότερον ἔν ἐστι συναφές τὸ πᾶν, ὡς ἡμῖν τε καὶ τοῖς^d
σοφωτάτοις Ἑλλήνων Πλάτῳ καὶ Πυθαγόρᾳ καὶ τοῖς ἀπὸ⁵
τῆς στοᾶς καὶ Ἡρακλείτῳ φαίνεται, ἢ δύο, ὡς ἴσως τις
ὑπέλαβεν, ἢ καὶ πολλὰ καὶ ἄπειρα, ὥς τισιν ἄλλοις ἔδοξεν,
οἱ πολλαῖς τῆς διανοίας παραφοραῖς καὶ ποικίλαις προφοραῖς¹⁰
ὀνομάτων τὴν τῶν ὄλων ἐπεχείρησαν κατακερματίζειν οὐσίαν,
ἄπειρόν τε καὶ ἀγέννητον καὶ ἀπρονόητον ὑποτίθενται; Οἱ^{p. 772}
μὲν γὰρ ἀτόμους προσειπόντες ἄφθαρτά τινα καὶ σμικρό-
τατα σώματα πλῆθος ἀνάριθμα, καὶ τι χωρίον κενὸν μέγεθος
ἀπεριόριστον προβαλλόμενοι, ταύτας δὴ φασὶ τὰς ἀτόμους ὡς⁵
ἔτυχεν ἐν τῷ κενῷ φερομένης αὐτομάτως τε συμπιπτούσας
ἀλλήλαις διὰ ῥύμην ἄτακτον καὶ συμπλεκόμενας διὰ τὸ πο-
λυσχήμονας οὐσας ἀλλήλων ἐπιλαμβάνεσθαι, καὶ οὕτω τὸν τε

c 2. τῶν πρὸς] τοῖς πρὸς D.

4. οὕτως ἐχούσας αὐτοῦ] τοῦτον ἐ.

(αὐτοῦ G.) τὸν τρόπον C.F.G. τούτων I. pro οὕτως.

d. Totum hoc

cap. om. B. 7. τις om. I. 8. ἢ καὶ om. D. καὶ om. F.G. 9. τῆς]
ταῖς D. 10. καὶ ποικίλαις προφοραῖς om. I. ult. ἀγέννητον D.G.

p. 773. μὲν γὰρ] γὰρ om. E.I.

2. ἀνάριθμον D. ἀνήριθμον I.

4. προβαλλόμενοι] προβαλλόμενον D.

φασὶ om. C.F.G. 6. αὐτο-

μάτως] αὐτομάτους C.I. 8. πολύσχημον] πολυσχήμενας οὐσας C.D.F.G.
πολυσχημονούσας E.I.

Christianam philosophiam professi opere, quod De natura conscripsit,
pauca quædam e multis, quæ adversus Epicurum disputat, subjun-
gere. Tu verba ejus ipsissima perlege :

23

Utrum, inquit, unum est, atque aptum ex sese universum, uti nobis
Græcorumque sapientissimis Platoni et Pythagoræ, Stoicis, et Heraclito
videtur: an duo, quemadmodum forte non nemo cogitarit: an multa
potius adeoque infinita? ut aliis quibusdam placuit, qui pluribus mentis
erroribus, ac variis appellationum formis, universi naturam distrahere ac
lacerare conati, infinitum illud esse, ortu carere, nec ullo providentiæ con-
silio regi voluerunt. Hi enim atomos, incorrupta quædam exiguaque cor-
puscula, numeroque infinita nominantes, unaque spatium aliquod vacuum,
nec ullis finibus circumscriptum invehentes, atomos illas dictitant, hoc in
vacuo temere dum feruntur, dum casu propter impetus perturbationem,
aliæ cum aliis concurrunt, ac propter multiplicem figuram inter sese com-
miscentur, cum apprehendere mutuo sese, tum hunc quoque mundum,

Atomi
quid?

κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ μᾶλλον δὲ κόσμους ἀπείρους ἀποτε-¹⁰ ΔΙΟΝΥ-
 3 λείν. Ταύτης δὲ τῆς δόξης Ἐπίκουρος γεγόνاسι καὶ Δημό-^{ΣΙΟΥ}
 [452] κριτος· τοσοῦτον δὲ διεφώνησαν, ὅσον ὁ μὲν ἐλαχίστας πάσας b
 καὶ διὰ τοῦτο ἀνεπαισθήτους, ὁ δὲ καὶ μεγίστας εἶναι τινας
 ἀτόμους ὁ Δημόκριτος ὑπέλαβεν. Ἀτόμους δὲ εἶναι φασιν
 4 ἀμφότεροι, καὶ λέγεσθαι διὰ τὴν ἄλυτον στερρότητα. Οἱ 5
 δὲ τὰς ἀτόμους μετονομάσαντες ἀμερῇ φασιν εἶναι σώματα,
 τοῦ παντὸς μέρη, ἐξ ὧν ἀδιαιρέτων ὄντων συντίθεται τὰ
 πάντα καὶ εἰς αὐτὰ διαλύεται. Καὶ τούτων φασὶ τῶν ἀμερῶν¹⁰
 ὀνοματοποιὸν Διόδωρον γεγόνεναι· ὄνομα δὲ, φασιν, αὐτοῖς
 ἄλλο Ἡρακλείδης θέμενος ἐκάλεσεν ὄγκους, παρ' οὗ καὶ Ἀ-
 σκληπιάδης ὁ ἱατρὸς ἐκληρονόμησε τὸ ὄνομα. c

Ταῦτ' εἰπὼν ἐξῆς ἀνασκευάζει τὸ δόγμα διὰ πολλῶν,
 ἀτὰρ καὶ διὰ τούτων·

24 Πῶς αὐτῶν ἀνασχόμεθα τυχηρὰ λεγόντων εἶναι συμπτώ- d
 ματα τὰ σοφὰ καὶ διὰ τοῦτο τὰ καλὰ δημιουργήματα; Ὡν
 ἕκαστόν τε καθ' ἑαυτὸ γενόμενον ὥφθη τῷ προστάξαντι 5
 γενέσθαι καλόν, καὶ συλλήβδην ὁμοίως ἅπαντα. Καὶ εἶδε

a 11. τοσοῦτον] τοῦτον F. b 2. δημόκριτος om. h.l. post ὁ δὲ C.F.G.I.
 qui inserunt ὁ δημ. post ἀτόμους. 6. μὲν ὄνομ.] μετονομ. C.D.F.G.
 8. συντίθεντας G. d. ἀνασχόμεθα] ἀνασχόμ. B.C.E. 3. διὰ τού-
 του I. τὰ om. D.F. 4. τε καθ' τε καὶ καθ' F.G. et sic ms. apud
 Routh. γενόμενον] γινόμενον D. 6. καὶ εἶδε] καὶ ex ed. Viger. excidit.

quæque ipso continentur omnia; imo vero mundos etiam infinitos efficere.
 3 Hac in sententia Epicurus Democritusque versati sunt: hoc uno disci-
 mine, quod Epicurus minimas omnes atomos, quasque propterea sensus
 non attingeret, Democritus nonnullas saltem maximas esse vellet. Cæ-
 4 terum individuas illas et dici et esse, propter indissolubilem earum firmi-
 tatem, uterque docet. Sunt tamen, qui atomorum nomine corpora quædam
 intelligunt, quæ partibus careant ipsa quidem, sint tamen universi partes,
 ex quibus, individuae cum sint, conflata primum omnia, in easdem quoque
 dissolvantur. Harum, prout partibus carent, nominis auctorem faciunt
 Diodorum: eas enim ὄγκους, hoc est moles, seu pondera Heraclides
 vocabat, unde etiam Asclepiades medicus nomen invenit.

Atomus
 ὄγκος.

Hæc præfatus multis deinceps hoc dogma confutat, interque cæ-
 tera, verbis quæ sequuntur:

24 Quî tandem homines istos feramus, dum opera sapientiæ plena, eoque
 ipso bona, casu facta esse dicunt; quæ et singula seorsim, et simul uni-
 versa, ei cujus omnia jussu extiterant, bona sint visa. Vidit enim, inquit,

Gen. 1,
 31.

ΔΙΟΝΥ-
ΣΙΟΥ

γὰρ, φησὶν, ὁ Θεὸς τὰ πάντα ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν.
 2 Ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ τῶν μικρῶν τῶν συνήθων καὶ παρὰ πόδας
 νουθετοῦνται παραδειγμάτων, ἐξ ὧν δύνανται μαθάνειν ὅτι
 10 χρεῖωδες μὲν καὶ πρὸς ὠφέλειαν ἔργον οὐδὲν ἀνεπιτηδεύτως
 οὐδὲ συμβατικῶς ἀπεργάζεται, ἀλλὰ χειρουργούμενον εἰς τὴν
 πρέπουσαν ὑπηρεσίαν καταρτίζεται· ὅταν δὲ εἰς ἄχρηστον
 μεταπίπτῃ καὶ ἀνωφελὲς, τότε διαλυόμενον ἀορίστως καὶ ὡς
 774 ἂν τύχῃ διασκίδνεται, ἅτε μηκέτι μεταχειριζομένης μηδὲ δια-
 ταττούσης αὐτὸ τῆς σοφίας, ἥ τοῦ συνεστάναι τοῦτο ἔμελεν.
 3 Ἰμάτιόν τε γὰρ οὐ χωρὶς ἰστοουργοῦ συνισταμένων τῶν στη-
 μόνων οὐδὲ τῆς κρόκης αὐτομάτως παρεμπλεκομένης ἀνυφαί-
 5 νεται· εἰ δὲ κατατριβείῃ, τὰ λακισθέντα διαρριπτεῖται ῥάκη.
 Οἰκία τε ἀνοικοδομεῖται καὶ πόλις οὐ τοὺς μὲν τινας δεχο-
 μένη θεμελίους αὐτομολοῦντας λίθους τοὺς δὲ ἀναπηδῶντας εἰς
 10 τὰς ἐπιβολὰς, ἀλλὰ κατὰ χώραν ὁ τοιχοδόμος τοὺς εὐθέτους
 ἐπιφέρει· καταρριφθείσης δὲ, ὡς ἂν παρείκη, κατενεχθεὶς
 4 ἕκαστος ἀπεσφάλη. Καὶ κατασκευαζομένης νεὼς, οὐχ ἡ μὲν b

d γ. τὰ πάντα] τὰ om. B. τὰ π. om. C.G. 8. τῶν συνήθων] συνή-
 των F. 9. νουθετούντων] νουθετοῦνται B.C.D.F.I. ult. τότε δια-
 λυόμε.] τοῦτο διαλυώ. B. ἀορίστως] ἀοριστὸν F.

p. 774. 3. σοφίας, ἥτε ... τοῦτον D. 4. οὐ χωρὶς] οὐ om. B.C.E.
 F.G. γὰρ οὐ om. D. 7. λακισθέντα] σχισθέντα I. 8. οὐ τοὺς
 μὲν—ἀπεσφάλη om. B. 9. θεμελίους D.E.F.G. Tum αὐτομολο-
 γοῦντας F.G. 12. καταρριφθείσης I. et mox ἀποσφάλη. b. κατα-
 σκευαζομένης] κατασκευάζεται B. qui mox ὁ μὲν τις.

2 *Deus cuncta quæ fecerat : et ecce bona valde.* Quamquam ne pusilla quidem illa cogitant vulgarium exempla rerum, quorum ipsi monitu doceri possint, quicquid ejusmodi est, ut fructus aliquid et utilitatis afferat, id non temere ac sine studio fieri, sed potius solerti manu opera suum ac proprium in usum elaborari : at idem simulatque fructuosum et commodum esse desinit, solvi continuo, et confuse admodum ac perturbate dissipari, utpote quod ea non amplius sapientia, cujus ipsum ante cura conservabat, tractetur ac regatur. Ita vestimentum, nec stamine, absque textoris manu, se ipso consistente, nec subtemine se ipsum ultro eidem implicante pertexitur : cujus tamen, ubi dirumpitur, lacera hinc inde frusta disjici videas. Ita cum domus aut urbs ædificatur, non lapides excipit, alios in fundamenta sponte subsidentes, alios superius in structuræ corium ultro subvolantes : sed architectus in suum quosque locum delatos apte concinneque disponit. At postquam subruta est, ubiubi casus tulerit, singuli
 4 disjuncti passim temereque jacent. Ita dum navis compingitur, non se

τις ὑπέβαλεν ἑαυτὴν τροπῖς, ὁ δὲ κατὰ μέσσην ἑαυτὸν ἰστὸς
 ὤρθωσε, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ξύλων, ἣν ἔτυχεν ἐξ ἑαυτοῦ
 θέσιν κατέλαβεν· οὐδὲ τὰ λεγόμενα ἑκατὸν τῆς ἀμάξης ξύλα 5
 καθ' ὃν εὔρε κενὸν τόπον ἕκαστον συνεπάγη, ἀλλ' ὁ τέκτων
 ἑκατέρας συνεκόμισε καίριον· εἰ δὲ διαλυθείη ἡ ναὺς ἐνθα-
 λασσεύουσα, ἡ φερομένη κατὰ γῆν ἄμαξα, ὅπη τύχη τὰ ξύλα 10
 τὰ μὲν ὑπὸ τῶν κυμάτων τὰ δὲ ὑπὸ τῆς συντόνου ῥύμης δια-
 5 σπείρεται. Οὕτως ἂν ἀρμόζοι λέγειν αὐτοῖς καὶ τὰς ἀτό-
 μους, ἀργὰς μενούσας καὶ ἀχειροποιήτους καὶ ἀχρήστους,
 εἰκὴ φέρεσθαι. Ὁράτῳσαν γὰρ τὰς ἀθεάτους ἐκεῖνοι, καὶ
 τὰς ἀνοήτους νοείτῳσαν, οὐχ ὁμοίως ἐκείνῳ, ὃς φανερωθὲν 5
 ἑαυτῷ τοῦτο ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτὸν ὁμολογεῖ, Τὸ ἀκατέρ-
 6 γαστόν σου εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου. Ὅταν δὲ καὶ ἃ φασιν ἐξ
 ἀτόμων ὑφάσματα γίνεσθαι τὰ εὐήτρια, ταῦθ' ὑπ' αὐτῶν ἀσό- 10
 φως καὶ ἀναισθήτως αὐτουργεῖσθαι λέγωσι, τίς ἀνέξεται τὰς
 ἀτόμους ἀκούων ἐρίθους, ὧν καὶ ὁ ἀράχνης ἐστὶ σοφώτερος
 25 7 χειροτεχνῶν ἐξ ἑαυτοῦ; Ἡ τὸν μέγαν τοῦτον οἶκον τὸν ἐξ d

b 2. ἑαυτὴν] αὐτὴν B.C.D.F.G. 3. ἰστός] ἰστὸς B. ὁ ἰστὸς C.F.G.
 4. ἑαυτοῦ] αὐτοῦ D. 5. ἑκατὸν ἀμάξης] Hesiod. Opp. 454. 7. ἕκα-
 στον om. F.G. ἑκατέρας] Routhius: f. ἐκάτερα. c 4. ἀθεάτους]
 ἀθέτους ms. apud Vigerum. Nil ad h. l. a collatore meo allatum. Mox
 οὐκ ἀνομοίως Routh. 7. ἴδωσαν] εἶδον B. εἶδον C.F.G. 9. εὐήτρ.]
 εὐήτρ. B.C.F.G. 10. ἀναισθήτως] ἀνεπαισθήτως D. 11. λέγωσι]
 λέγουσι D. τὰς] τοὺς D. 12. ἀρρυθμούς] ἐρίθους B.C.D.F.G. Non
 raro ad hanc vocem titubatum est. Vid. infra p. 855 c 10. Mox ὁ om.
 C.D.G. ante ἀράχνης. infra ἐξ ἐ. χειρ. C.F.G. d 3. Hoc cap. om. B.

ipsam carina summittit, non malus in medio rectum sese tollit, non ligna
 cætera situm ex sese fortuitum accipiunt: nec centum illa, quæ vulgo in
 plastro ligna numerantur, quem vacuum quæque locum repperint, in eo
 sponte coagmentantur. Faber lignarius suis apta quæque locis in utrum-
 que comportat. Quod si aut navis medio jactata mari, aut plastrum in
 terra dum agitur, dissolvatur, utriusque ligna vel fluctibus, vel incitato
 5 impetu dissipantur. Ita plane dicendum iis fuerit, suas illas atomos, quod
 otiosæ, quod nulla manu perpolitæ, quod inutiles maneat, temere circum-
 ferri. Spectent enimvero, quæ spectari, cogitent quæ cogitari non possunt,
 nec jam ut ille, qui hoc abs Deo sibi patefactum Deo ipsi confitetur, his
 6 verbis, *Imperfectum tuum viderunt oculi mei*. Nunc vero, pulcherrima illa Ps. 138, 16.
 et elegantissima, quæ suis ex atomis contexta esse dicunt, dum ab iisdem
 sine consilio ac sine sensu perfecta esse addunt, quis tandem eos ferat,
 indigestas ac rudes atomos obtrudentes, quos araneus sapientia longe
 25 7 superet, quum suum illud opus suapte industria conficiat? Quis æquis

ΔΙΟΝΤ-
ΣΙΟΥ

- οὐρανοῦ καὶ γῆς συνεστῶτα, καὶ διὰ τὸ μέγεθος καὶ πλῆθος 5
 τῆς ἐπιφαινομένης αὐτῷ σοφίας καλούμενον κόσμον, ὑπὸ τῶν
 [453] σὺν οὐδενὶ κόσμῳ φερομένων ἀτόμων κεκοσμηθῆναι, καὶ γεγο- P. 77
 8 νέναι κόσμον ἀκοσμίαν; Πῶς δὲ κινήσεις καὶ ὁδοὺς εὐτάκτους
 ἐξ ἀτάκτου προσάγεσθαι φορᾶς; Πῶς δὲ τὴν παναρμόνιον
 τῶν οὐρανίων χορείαν ἐξ ἀμούσων καὶ ἀναρμόστων συνάδειν 5
 ὀργάνων;
 9 Τίνα δὲ τρόπον, μιᾷς οὔσης καὶ τῆς αὐτῆς ἀπασῶν οὐσίας
 καὶ τῆς αὐτῆς ἀφθάρτου φύσεως, πλὴν τῶν μεγέθων, ὥς φασι,
 καὶ τῶν σχημάτων, τὰ μὲν ἐστὶ θεῖα καὶ ἀκήρατα καὶ αἰώνια, 10
 ὥς αὐτοὶ φήσαιεν αἶν, σώματα, ἣ μακραίωνά γε κατὰ τὸν
 οὕτως ὀνομάσαντα, φαινόμενά τε καὶ ἀφανῆ· φαινόμενα μὲν b
 ἥλιος καὶ σελήνη καὶ ἀστέρες γῇ τε καὶ ὕδωρ, ἀφανῆ δὲ θεοί
 τε καὶ δαίμονες καὶ ψυχαί; Ταῦτα γὰρ οὐδὲ θέλοντες ὑπάρ-
 10 χεῖν ἀρνήσασθαι δύνανται. Τὰ δὲ μακροβιώτατα ζῶα τε καὶ 5
 φυτά· ζῶα μὲν ἔν τε ὄρνισιν, ὥς φασιν, αἰετοὶ κόρακες τε καὶ
 φοῖνικες· ἔν τε χερσαίοις, ἐλαφοὶ τε καὶ ἐλέφαντες καὶ δρά-

d 6. ἐπιφερομένης] ἐπιφαινομένης C.D.F.G. ult. οὐδενὶ] ἡδονῇ C.
 F.G.

p. 775. 3. προσάγεσθαι] προάγεσθαι F.G. Routhii ms. 6. τίνα δὲ]
 τίνα δὲ καὶ Routhii ms. 7. αὐτῆς ἀπασῶν] αὐτῆς om. C.D.F.G.
 8. ὥς φασι om. E.I. 9. καὶ ἀκ.] καὶ om. E. 11. μακραίωνά γε]
 μακρέωνά τε C. qui infra χερσείοις et περσαῖαι. Hoc F.G. τε pro γε D.
 F.G. b τε καὶ ἀφ. φαν. om. I. 3. τε καὶ] τε om. G. 8. καὶ
 δρ.] τε καὶ δρ. D. qui mox Περσαῖαι.

- porro auribus audiat, ingentem hanc domum, ex cœlo terraque constantem,
 qui propter maximam illam et multiplicem, quæ huic insidet, sapientiæ
 vim, mundus vocatur, ab atomis quæ nullo ferantur ordine, ordinem atque
 ornatum omnem accepisse, ac perturbationem ipsam in mundum esse
 8 mutata? Quis statos illos motus atque conversiones, ex inconstanti
 quodam impetu proficisci? Quis absolutam rerum celestium harmoniam,
 ex inconditis et inconcinnis instrumentis temperari?
 9 Quomodo autem, una cum omnium essentia sit incorruptibilisque na-
 tura, solo, ut aiunt, magnitudinum figurarumque discrimine; corporum
 tamen, alia quædam, ut ipsi vocant, divina sunt, fatis superiora, et sempi-
 terna, vel ævi saltem, ut non nemo loqui maluit, longioris: eaque partim
 visu percipiuntur, ut sol, luna, stellæ, terra, et aqua; partim sensum fu-
 giunt, ut dii, dæmones, et animi? Hæc enim esse, ut maxime velint,
 10 negare non possunt. Alia diuturnæ admodum vitæ, sive animantium, sive
 plantarum ex genere; animantium, ut aves inter (quod ipsi dictitant)
 aquilæ, corvi, atque phœnices: e terrestribus cervi, elephantes, ac dra-

- κοντες· ἐν δὲ τοῖς ἐνύδροις, τὰ κήτη· δένδρα δὲ, φοίνικες ¹⁰ ΔΙΟΝΤ-
καὶ δρύες καὶ περσεαί· καὶ τῶν γε δένδρων τὰ μὲν ἐστὶν
ἀειθαλῇ, ἃ καὶ καταριθμήσας τις εἶπεν εἶναι τεσσαρακάδεκα· c
τὰ δὲ πρὸς καιρὸν ἀνθεῖ καὶ φυλλορροεῖ· τὰ δὲ πλείστα τῶν
τε φυομένων καὶ τῶν γεννωμένων ἐστὶν ὠκύμορα καὶ βραχυ-
τελῇ, ὧν ἐστὶ καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὡς εἶπέ τις ἁγία περὶ αὐτοῦ 5
¹¹ γραφῇ· Βροτὸς δὲ γεννητὸς γυναικὸς, ὀλιγόβιος. Ἀλλὰ τοὺς
συνδέσμους φήσουσι τῶν ἀτόμων διαλλάττοντας αἰτίους γί-
νεσθαι τῆς περὶ τὴν διαμονὴν διαφορᾶς. Τὰ μὲν γὰρ ὑπ'
αὐτῶν πεπυκνῶσθαι καὶ κατεσφίγχειν λέγειν, ὥστ' αὐτὰ ¹⁰
παντελῶς δυσπαλλάκτα γεγονέναι πιλήματα, τὰ δὲ μανω-
τέραν καὶ χαλῶσαν τὴν συνάφειαν τῶν ἀτόμων ἐπ' ἔλαττον d
ἢ πλεον ἐσχηκέναι, ὡς ἢ θάττον ἢ μὴ μετὰ πολὺ τῆς κολλή-
σεως αὐτῶν ἀφίστασθαι· καὶ τὰ μὲν ἐκ τοιῶνδε καὶ ᾧδὲ πως
ἐσχηματισμένων, τὰ δὲ ἐξ ἑτέρων ἑτεροίως διακειμένων συμ- 5
μεμίσχθαι.
- ¹² Τίς οὖν ὁ φυλοκρίνων συναγείρων τε καὶ ἀναχέων καὶ

b 11. ἃ καὶ] ἃ om. I. c. τέσσαρες καὶ δέκα F.G.I. 3. γεννωμ.]
τῶν γεννωμ. C.D.F.G. 6. γεννητὸς γυναικὸς] γυν. γενν. C.F.G.
8. τῆς περὶ] τοὺς περὶ D. 9. διαφορᾶς] ἴσ. διαφορᾶς Vigeri marg.
Sic F. 10. κατεσφίγχειν λέγεται ὡς ταῦτα] κατεσφίγχειν λέγειν ὥστ'
αὐτὰ C.F.G. λέγειν item D.I. d. τῶν ἀτ.] αὐτῶν ἀτ. D. 2. μετὰ]
μὴ μετὰ C.F.G. qui mox κολλήσεως pro κοσμ. Hoc item D. 4. τὰ]
τὰς F.G. 5. ἐξ ἐτ.] καὶ ἐξ ἐτ. D. 6. φυλοκρίνων] ἴσ. φυλοκρίνων
Vigeri marg. F. Vide quæ notavi ad Scholiastam Hephæstionis p. 159.
φυλοκρίνων συναγείρων D. φυλοκρίνων I. 7. ἀναχέων] διαχέων D.F.G.

- cones; e piscibus, quæ cete dicuntur: plantarum vero, ut palmæ, quercus,
et persee. Quarum etiam nonnullæ perpetuam retinent viriditatem, cujus-
modi quatuordecim a quopiam numerantur: aliæ certo florent tempore,
certo quoque frondibus exuuntur. Alia denique, ac multo sane plurima,
sive nascantur e terra, sive gignantur, iniquissimis fati vitæque brevissimæ
angustiis includuntur: e quibus homo etiam ipse est, ut alicubi divina de
illo scriptura loquitur, dum ait, *Mortalis autem, natus de muliere, brevi*
¹¹ *vivens tempore.* Diversos, opinor, atomorum nexus, tantæ hujus in per-
sistendo differentię causas esse respondebunt. Alia enim videlicet,
pressius ab iis arctiusque constringi, quæ proinde uti densiora, sic ad dis-
solvendum longe difficillima sint: alia vero, quod laxiori ac solutiori ato-
morum colligatione devincta sint, atque id etiam cum aliquo discrimine,
celerius propterea vel tardius ab earum ornatu complexuque removeri.
Postremo ex certis quibusdam alia, certoque modo figuratis, alia ex aliis ac
sese aliter habentibus esse commixta.
- ¹² Sed, quis ille porro diversarum quasi tribuum judex, alias cogit, dissipat

Job. 14.
1.

ΔΙΟΝΤ-
ΣΙΟΥ

τάσδε μὲν οὕτω συντάττων εἰς ἥλιον, τάσδε δὲ ὥδι ἵνα ἡ
σελήνη γένηται, καὶ ἐκάστας συμφέρων κατὰ τὴν οἰκειότητα
πρὸς ἐκάστου φαῦσιν ἀστέρος; Οὔτε γὰρ αἱ ἡλιακαὶ τοσαῖδε 10
καὶ τοιαῖδε καὶ ὥδε πως ἐνωθεῖσαι πρὸς ἐργασίαν σελήνης ἂν
καταβεβήκεσαν, οὔτε αἱ τῶν σεληνιακῶν ἀτόμων πλεκτάναι
γεγόνασί ποτε ἥλιος· ἀλλ' οὐδὲ Ἀρκτοῦρος, εἰ καὶ λαμπρός P. 770
ἐστί, τὰς Ἑωσφόρου μεγαλοφρονήσαιτό ποτε ἂν ἀτόμους
ἔχειν, οὐδὲ τὰς Ὠρίωνος αἱ Πλειάδες. Καλῶς γὰρ ὁ Παῦλος
διέστειλεν, εἰπὼν, Ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, 5
καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων. Ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ.
13 Καὶ εἰ μὲν ἀνεπίσθητος αὐτῶν ὡς ἀψύχων ἡ σύμπηξις
ἐγένετο, ἐπιστήμονος αὐταῖς ἔδει δημιουργοῦ· εἰ δὲ ἀπροαί- 10
ρετος καὶ κατ' ἀνάγκην, ὡς ἀλόγων, ἡ σύνερξις, σοφός τις
αὐτὰς ἀγγελάρχης συνελαύνων ἐπεστάτησεν· εἰ δὲ ἐκουσίως b
ἐθελουργῆσαι συγκέκλεινται, θαυμάσιός τις αὐτῶν ἀρχι-
τέκτων ἐργοδοτῶν προηγῆσατο· ἢ καθάπερ εὐτακτος στρα-
τηγὸς οὐ συγκεχυμένην εἶασε τὴν στρατιὰν καὶ πάντας ἀναμίξ, 5

d 8. τὰς δὲ ὥδι] τάσδε δὲ ὥδε C.F.G. τὰς δὲ ὥδε D. 9. ἔκαστα] ἐκά-
στας C.D.F.G. συμφ.] ὁ συμφ. E.I. 10. φύσιν] φαῦσιν C.D.F.
G.I. αἱ om. I. 11. ἡλιακαὶ καὶ] καὶ om. D.F.G. 12. σελή-
νης] καὶ σ. E.I. 13. οὐτ' ἂν αἱ] οὔτε αἱ C.F.G.I. οὐτ' αὐτῶν D.
ult. γεγόνεσαν] γεγόνασι C.D.F.G.I.

p. 776. 10. ἀπροαιρότοις I. b. συγκέκλεινται] συγκέκληνται C.D.F.G.
4. συγκεχωρημένην] ἴσ. συγκεχυμένην Vigeri marg. et sic F.G.I. Routhii
ms. 5. πάντα] πάντας C.F.G.I.

alias? quis eas sic inter se committit, ut inde modo sol, modo luna oriatur?
quis denique singularum stellarum naturis, quæ quibusque propria sunt
nativaque contribuit? Nec enim profecto, aut solares illæ tot atque tales,
eoque conjunctæ modo, ad lunæ procreationem concurrerent, aut lunarium
atomorum nexus solem unquam efficerent. Ita nec Arcturus, tametsi per-
illustris, ex Auroræ, nec Orionis ex atomis conflatas se Pleiades unquam
gloriantur. Præclare enim Paulus ita distinxit, *Alia*, inquit, *claritas solis*,
et *alia claritas lunæ, et alia claritas stellarum*. *Stella enim a stella differt*
13 *in gloria*. Profecto, si earum tanquam inanimatarum coagmentatio sensu
omni caruit, industrio ac perito artifice opus habuere: si tanquam rationis
expertium, vacua consilii, necessitatem est sequuta conjunctio, sapientis
omnino pastoris manu locum in unum compelli debere: si denique su-
apte sponte voluntarium ad opus convenere, admirabilis plane architectus,
operumque præses, suum cuique munus pensumque descripsit: aut quem-
admodum ordinis amans imperator, non perturbatum reliquit exercitum,

1 Cor.
15, 41.

ἀλλ' ἐν μέρει μὲν τὴν ἵππον, ἰδίᾳ δὲ τοὺς ὀπλίτας, τοὺς τε
ἀκοντιστὰς καθ' ἑαυτοὺς, καὶ χωρὶς τοὺς τοξότας, καὶ τοὺς
σφενδονήτας ἔνθα ἔχρῃν διετάξατο, ἵνα ἀλλήλοις οἱ ὁμό-
14 σκευοὶ συμμαχοίεν. Εἰ δὲ τοῦτο χλεῦν οἴονται τὸ παρά- 10
δειγμα διὰ τὸ μεγάλων σωμάτων με πρὸς τὰ ἐλάχιστα c
ποιεῖσθαι σύγκρισιν, ἐπὶ τὰ σμικρότατα μεταβησόμεθα.

15 Εἶτα τούτοις ἐξῆς ἐπιλέγει,

Εἰ δὲ μήτε λέξις μήτε ἐκλογὴ μήτε τάξις αὐταῖς ἄρχοντος
ἐπικέειτο, αὐταὶ δὲ ἐφ' ἑαυτῶν αὐτὰς ἐκ τῆς πολλῆς κατὰ 5
τὴν ῥύσιν τύρβης διευθύνουσαι, καὶ τὸν πολὺν τῶν συμπτώσεων
διεκπερῶσαι κυδοιμὸν, αἱ ὅμοιαι πρὸς τὰς ὁμοίας οὐχ ὑπὸ τοῦ
[454] Θεοῦ κατὰ τὸν ποιητὴν ἄγοντο, συντρέchoιεν δὲ καὶ συναγε- 10
λάζουσι γινώριζουσι τὰς συγγενεῖς, θαυμαστή γε τῶν ἀτό-
μων ἡ δημοκρατία, δεξιουμένων τε ἀλλήλας τῶν φίλων καὶ d
περιπλεκομένων, εἰς μίαν τε κατασκηνοῦν συνοικίαν ἐπειγομέ-
νων, καὶ τῶν μὲν ἀποτετορνευμένων αὐτομάτων εἰς ἥλιον
φωστῆρα μέγαν ἵνα ποιήσωσι τὴν ἡμέραν, τῶν δὲ εἰς πολλὰς 5

b 5. τὴν ἵπ.] τὸν ἵπ. C. 7. καθ' ἑαν.] καὶ καθ' ἑαν. D. 8. σφεν-
δονίτας] σφενδονήτας C.F.G. 11. με πρὸς] τὴν πρὸς D. με om. F.
c 5. αὐτὰς] ἑαυτὰς C.D.F.G. 6. ῥύσιν] τὴν ῥύσιν D.F.G.I. 7. τὸν
πολὺν] τῶν π. C. 9. ποιητὴν] Hom. Od. ρ'. 218. d 3. αὐτομά-
τως] αὐτομάτων C.D.F.G.I.

non permisceri omnia passus est, at loco suo equitem, peditemque suo
disposuit, jaculatores item seorsim, seorsimque sagittarios, atque ubi par
erat fundibularios collocavit, ut similis armaturæ milites simul etiam omnes
14 dimicarent. Qui si ridiculum hoc exempli genus esse dicent, quod magno-
rum corporum cum minimis contentionem instituiam; ad minima ve-
niemus.

15 Hæc ille. Quibus deinde quæ sequuntur adjungit.

Quod si ducis, inquit, neque nomen, neque delectus, neque collocatio in
earum sese moderationem ingessit: at ipsæmet suoapte arbitrio, ex multa
sese continui fluxus turba colligentes, magnoque variarum commissionum
tumulto declinato, similes cum similibus ita convenerint, ut tamen non
divini Numinis ductum, quemadmodum poëta fingit, sequutæ sint: sed
potius, cum sese affines mutuo cognatæque nossent, in unum quasi gregem
confluxerint: næ admirabilis hæc atomorum democratia est; ubi amicæ
amicas excipiant, atque complectantur, itaque unum in domicilium con-
volent universæ. Tum certæ quædam ultro, in solem magnum illud sidus,
quodam quasi torno rotundentur, ut diem efficiant: aliæ, quo cælum inte-

ΔΙΟΝΥ-
ΣΙΟΥ

ἵσως πυραμίδας ἀστέρων ἀναπεφλεγμένων ἵνα καὶ ὅλον στε-
φανώσωσι τὸν οὐρανὸν, τῶν δὲ περιτεταγμένων ἵνα αὐτὸν
εἰκῇ στερεώσωσι καὶ καμαρώσωσι τὸν αἰθέρα εἰς τὴν τῶν
φωστήρων ἐπιβάθραν, ἐπιλέξονται τε ἑαυταῖς αἱ συνωμοσίαι 10
τῶν χυδαίων ἀτόμων μονὰς, καὶ διακληρώσονται τὸν οὐρανὸν
εἰς οἴκους ἑαυταῖς καὶ σταθμούς.

16 Εἴτα μεθ' ἑτερά φησιν,

Ἄλλ' οὐδὲ τὰ φανερά ὁρῶσιν οὗτοι οἱ ἀπρονόητοι, πολ- p. 777
λοῦ γε δέουσι συνορᾶν καὶ τὰ ἀφανῆ. Ἐοίκασι γὰρ μηδὲ
ἀνατολὰς ἐποπτεύειν τεταγμένας καὶ δύσεις μήτε τῶν ἄλλων
μήτε τὰς ἐκπρεπεστάτας ἡλίου, μηδὲ χρῆσθαι ταῖς δι' αὐτῶν 5
δεδορηνμέναις ἀνθρώποις ἐπικουρίαις, ἀναπτομένη μὲν εἰς ἔργα-
σίαν ἡμέρα, ἐπηλυγαζούσῃ δὲ νυκτὶ πρὸς ἀνάπαυλαν. Ἐξε-
λεύσεται γὰρ ἄνθρωπος, φησὶν, ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὴν 10
17 ἔργασίαν αὐτοῦ, ἕως ἑσπέρας. Ἄλλ' οὐδὲ τὴν ἐτέραν ἐπισκο-
ποῦσιν ἀνακύκλησιν αὐτοῦ, καθ' ἣν ὥρισμένας ὥρας καὶ και- b
ροὺς εὐκαίρους καὶ τροπὰς ἀπαρτρέπτους ἀποτελεῖ, ὑπὸ τῶν

d 8. καμαρώσωσι] καταμαρώσωσι E.
C.D.F.G.I.

11. συνωμολογίαι] συνωμο-

p. 777. αὐτοῖ] οὗτοι C.D.F.G. 2. πολλοῦ γε] πολλοῦ δὲ D. 3. ὑπο-
πτεύειν] ἐποπτεύειν Routhius ex ms. et sic F. 7. ἀνεπομένη I. ἐπη-
λυγ.] ἐπιλυγ. D. ἐπουλυγ. F. 9. ἄνθ. φησὶν] φησὶν ἄνθ. C.F.G.
11. ἀνακύκλησιν] ἀνατολὴν D. b 2. ἀπαρτρέπτους] ἐντρέπτους D.

grum coronent, in plurimas fortassis ardentium stellarum pyramides figu-
rentur: aliæ in orbem digestæ, firmitatis aliquid ætheri afferant, eoque
testudinis in morem concamerato, subeuntibus cæli luminibus, quosdam
quasi gradus præstruant: adeoque vulgarium atomorum factiones domi-
cilia sibi deligant, ac cælum ipsum proprias in domos atque stationes inter
sese partiantur.

16 Rursus aliis quibusdam interjectis :

Imo, inquit, ne obvia quidem vident homines improvidi, tantum abest ut
occulta provideant. Utique ratos illos atque constantes ortus obitusque
siderum, non cæterorum modo, verum etiam solis omnium nobilissimos,
ne suspicando quidem videntur attingere: nec iis uti commoditatibus,
quas hominum generi suppeditant, aut collucente ad obeundum opus die,
aut nocte quietis capiendæ caussa terras opacante. *Exibit enim homo,*
Ps. 103, 23. 17 inquit, *ad opus suum, et operationem suam usque ad vesperum.* Nec vero
alteram ejus circuitionem attendunt, qua distinctas tempestates, opportu-
naque tempora, nec usquam detortas conversiones efficiat, earum videlicet,

ἐξ ὧν ἐστὶν ἀτόμων ὁδηγούμενος. Ἀλλὰ καὶ μὴ θέλωσιν οἱ
 δέλαιοι, ὡς δ' οὖν πιστεύουσιν οἱ δίκαιοι, Μέγας Κύριος ὁ 5
 ποιήσας αὐτὸν καὶ ἐν λόγοις αὐτοῦ κατέσπευσε πορείαν.
 18* Ἀτομοὶ γὰρ ὑμῖν χειμῶνα φέρουσιν, ὧ τυφλοὶ, καὶ ὑετοὺς,
 ἵνα ἡ γῆ τροφὰς ὑμῖν τε καὶ πᾶσι τοῖς ἐπ' αὐτῆς ζώοις ἀνῇ;
 Θέρος τε ἐπάγουσιν, ἵνα καὶ τοὺς ἀπὸ δένδρων εἰς τρυφὴν 10
 καρποὺς λάβητε; καὶ διὰ τί μὴ ταῖς ἀτόμοις προσκυνεῖτε καὶ
 θύετε ταῖς ἐπικάρποις; Ἀχάριστοί γε μὴδὲ ἀπαρχὰς αὐταῖς
 ὀλίγας τῶν πολλῶν δωρεῶν, ἃς παρ' αὐτῶν ἔχετε, ἀφιε-
 ροῦντες.

19 Καὶ μετὰ βραχέα φησὶν,

Ὁ δὲ πολυεθὴς καὶ πολυμυγὴς δῆμος τῶν ἀστέρων, οὓς
 αἱ πολυπλανεῖς καὶ αἰεὶ διαρριπτούμεναι συνέστησαν ἄτομοι, 5
 χώρας ἑαυτοῖς κατὰ συνθήκας ἀπεδάσαντο, ὥσπερ ἀποικίαν
 ἢ συνοικίαν ἀνελόμενοι, μὴδενὸς οἰκιστοῦ μὴδὲ οἰκοδεσπότητος
 προεσθηκότος· καὶ τὰς πρὸς τοὺς πλησιοχώρους γειτνιάσεις 10
 ἐνωμότως καὶ μετ' εἰρήνης φυλάττουσιν, οὐχ ὑπερβαίνοντες
 οὓς κατειλήφασιν ἐξ ἀρχῆς ὅρους, ὥσπερ ὑπὸ τῶν βασιλίδων d

b 6. ἐν λόγοις] οὐ λ. C. εὐλόγοις F. Sumpta hæc ex Sirach. 43, 5.
 7. ὑμῖν] ἡμῖν F. 9. αὐτῆς F.G. et Steph. Vigerus αὐτοῖς. 10. ἐπά-
 γουσιν] ἐπάγουσιν D. c 2. δωρεῶν] δένδρεων F. ἔχετε] ἔχουσιν
 C.D.E.F.G.I. 7. ἀπεδάσαντο] ἀπεδέσαντο D. 11. φυλάττουσιν] φυ-
 λάσσουσιν C.F.G. καὶ εἰλήφ.] κατειλήφ. C.F.G. οὐχ ὑπερβαίνουσιν οὓς
 κατεῖλ. D. d. ὑπὸ] ὑπὲρ C.F.G. βασιλίδων ἀτενομοθετούμενοι I.

ex quibus ipse consistit, atomorum ductum sequutus. At enimvero, velint
 nolint homines reapse miseri, quomodo tamen sibi persuadent, æquis-
 simi: *Magnus ille Dominus, qui solem creavit, verborum quoque suorum vi*
 18 *ejusdem cursum incitavit.* Atomī quippe, hyemem vobis, o cæci, ac plu-
 vias afferunt, ut alimenta vobis ac cæteris animantibus terra producat.
 Earundem æstas beneficium est, ut arborum etiam ad delicias fructus col-
 ligatis. Quidni porro atomis frugum præsidibus solenni cultu sacra
 facitis? Homines ingrati, qui tot donorum, quæ ab iis accipitis, ne primi-
 tias quidem pauculas consecretis.

19 Iterumque post pauca,

Multiplex autem, inquit, illa stellarum natio, quam erraticæ ac semper
 huc illucque disjectæ atomi conflaverunt, sedes ipsa sibi, coloniæ cujusdam
 aut sodalitatis more, communi ex pacto, distribuit, nullius aut conditoris,
 aut familiæ præsidis auctoritatem sequuta. Atque ita deinceps, mutua
 cum finitimis, religiose atque cum pace, omnes vicinæ jura custodiunt,
 nec eos unquam fines, quos ab initio accepere, transiliunt, prorsus ac si
 regiarum quarundam atomorum legibus regerentur. At non imperant

ΔΙΟΝΤ- 20 ἀτόμων νομοθετούμενοι. Ἄλλ' οὐκ ἄρχουσιν ἐκεῖναι· πῶς
ΣΙΟΤ γάρ, αἱ μὴ δ' οὔσαι; Ἀλλὰ θείων λογίων ἐπακούσατε, Ἐν
κρίσει Κυρίου τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἀπὸ ποιήσεως αὐ- 5
τῶν διέστειλε μερίδας αὐτῶν, ἐκόσμησεν εἰς αἰῶνα τὰ ἔργα αὐτοῦ,
καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτῶν εἰς γενεὰς αὐτῶν.

21 Καὶ μετὰ βραχεία φησὶν,

*Ἡ τίς οὕτως εὐτακτος πεδιάδα γῆν διώδευσε φάλαγξ, οὐ 10
προθέοντος οὐδενός, οὐκ ἐκτρεπομένου, οὐκ ἐμποδοστατούντος,
οὐκ ἀπολειπομένου τῶν συμπαρατεταγμένων, ὡς ἰσόστοιχοι
καὶ συνασπιδούντες αἰὲ προϊᾶσιν, ὁ συνεχῆς τε καὶ ἀδιάστατος
22 ἀόχλητός τε καὶ ἀνεμπόδιστος τῶν ἄστρων στρατός; Ἄλλ' p. 778
ἐγκλίσει καὶ ταῖς εἰς πλάγιον ἐκνεύσει γίνονται τινες
αὐτῶν ἄδηλοι τροπαί. Καὶ μὴν αἰὲ καιροφυλακοῦσι καὶ
προορῶνται τὰς χώρας, ὅθεν ἕκαστος ἄνεισιν, οἱ τούτοις προσ-
εσχηκότες. Εἰπάτωσαν οὖν ἡμῖν οἱ τῶν ἀτόμων τομεῖς καὶ 5
τῶν ἀμερῶν μερισταὶ καὶ τῶν ἀσυνθέτων συναγωγεῖς καὶ τὰ
ἄπειρα περινοοῦντες, πόθεν ἡ κυκλοφορικὴ τῶν οὐρανίων συν-

d 3. μὴ δ' οὔσαι] μὴ δέουσαι E. μὴ δὲ οὔσαι F. 8. γενεὰς αὐτῶν]
ἔργα αὐτοῦ I. 9. εὐτάκτως] εὐτακτος D. 11. ἐμποδιστ.] ἐμποδοστ.
C.F.G. Vigeri marg. οὐδὲ ἐκτρεπ. οὐδ' ἐμποδοστατ. D. ἀπολειπ.] ἀπο-
λιπ. E. 12. ἰσόστοιχοι] ἰσόστοιχοι F. 13. ἀδιάστ.] ὁ ἀδιαστ. D.
p. 778. νεύσει] ἐκνεύσει C.D.G. 2. τροπαί] τρόποι I. 4. ἀνέη-
σιν] ἄνεισιν C.D.F. 7. ἄπειρα] ἄπυρα F.G.

20 illæ profecto. Qui enim imperent, quæ nullæ sunt? Audite vero divinorum
Eccl. 16, oraculorum vocem, *In iudicio Domini opera ejus. Ab initio, et a creatione*
26, 27. *ipsorum, distinxit partes illorum. Ornabit in æternum opera sua, et prin-*
cipia eorum in generationes eorum.

21 Additque paulo post;

Aut quæ unquam acies, inquit, tam composito agmine campum trans-
misit, præcurrente nemine, nemine deerrante, nemine aut impedimentum
offerente cæteris, aut cæteros minus consequente: quam æquatis semper
ordinibus, et pressis veluti clypeis, perpetuus ille, nec usquam aut inter-
ruptus, aut perturbatus, aut obice ullo retardatus astrorum exercitus pro-
22 greditur? Atqui transversis quibusdam inclinationibus ac nutibus, ob-
scuræ nonnunquam eorum mutationes fiunt. Esto. Semper tamen et
justum observant tempus, et loca illa, unde singula oriuntur, prospiciunt,
qui hoc in studii genere occupantur. Dicant ergo nobis atomorum sectores
egregii, qui et dividunt individua, et dissita sejunctaque consociant, et
infinita mente definiunt; unde tandem circularis ille rerum cœlestium

οδία καὶ περιοδία, οὐχ ἐνὸς παραλόγως ἀτόμων πηγματος ¹⁰ ΔΙΟΝΥ-
 οὔτω σφενδονηθέντος, ἀλλὰ τοσούτου κυκλικοῦ χοροῦ κατὰ
 ῥυθμὸν ἴσα βαίνοντος καὶ συμπεριδινουμένου, πόθεν ἀδιά-
 [455] τακτοὶ καὶ ἀπροαίρετοὶ καὶ ἀγνώτες ἀλλήλων συνέμποροι
 παμπληθεῖς συναναστράφησαν. Καλῶς τε ὁ προφήτης ἐν
 τοῖς ἀδυνάτοις καὶ ἀνευδείκτοις ἔταξε τὸ ξένους καὶ δύο συν- 5
 δραμεῖν· Εἰ πορεύσονται, φησὶ, δύο ἐπὶ τὸ αὐτὸ καθόλου, ἐὰν μὴ
 γνωρίσωσιν ἑαυτούς;

23 Ταῦτ' εἰπὼν, μυρία τε ἄλλα τούτοις ἐπαγαγὼν, ἐξῆς
 κατασκευάζει διὰ πλειόνων τὸ πρόβλημα ἀπὸ τε τῶν 10
 κατὰ μέρος στοιχείων τοῦ παντός, ἀπὸ τε τῶν ἐν τούτοις
 παντοδαπῶν ζῶων, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῆς τὰνθρώπου φύ-
 σεως. Ἐξ ὧν ἔτι βραχέα τοῖς εἰρημένοις προσθεῖς c
 καταπαύσω τὸν παρόντα λόγον.

26 Καὶ οὔτε ἑαυτούς οὔτε τὰ περὶ ἑαυτοὺς ὀρώσιν. Εἰ γάρ 5
 τις τῶν ἀρχηγετῶν τοῦ τῆς ἀσεβείας ταύτης δόγματος ἑαυτὸν

a 9. καὶ περιόδια om. C.F.G. καὶ om. I. 10. σφενδονισθέντος]
 σφενδονηθέντος C.D.F.G. Recte. Est enim a σφενδονάω. σφενδοιθέντος I.
 11. κυκλικοῦ] κυκλίου I. κατὰ ῥυθμὸν] κατ' ἀριθμὸν C. b. βαίνον-
 τος] βαίνοντες D. 2. διάτακτοι] διάπατοι D. 5. ξένους] τὸ ξένους
 D.F.G. οὓς καὶ E.I. 6. συνδραμεῖ] συνδραμεῖν C.F. συνδραμῶν I.
 εἰσπορεύσονται] εἰπορεύσονται F. 7. κατάλυμα] καθόλου C.D.E.F.G.I.
 8. μυρία τε ἄλλα] μαρτύριά τε D. c 5. τὰ περὶ] τὰ om. C. Μοx
 αὐτοὺς B.C.

conjunctusque cursus atque conversio; cum non una quædam atomorum
 strues sic tanquam funda temere circumrotetur; sed chorus ille tantus
 composito æqualique gressu procedat, et in orbem una volvatur: aut quo
 pacto fiat, ut tam multi ejusdem viæ socii, a nemine ordinati, nullo præ-
 diti consilio, sibique mutuo ignoti omnes, tanta simul concordia susceptum
 iter conficiant? Merito enim propheta, hoc tanquam ex iis unum quæ nec
 fieri nec ostendi queant, protulit, ut duo simul peregrini concurrant, dum
 ait, *Convenientne duo in idem diversorium, si non se mutuo noverint?*

Amos 3,
3.

23 Hæc ille. Qui sexcenta alia persequutus, susceptum deinceps ar-
 gumentum pluribus confirmat, partim ex singulis universi elementis,
 partim ex omnis generis animantium, quæ complectuntur, multi-
 tudine: partim ex ipsa quoque hominis natura depromptis. E qui-
 bus ubi pauca quædam superioribus addidero, tum demum huic libro
 finem imponam.

26 Ac ne se quidem ipsos, inquit, nec quæ naturæ suæ propria sunt, isti
 vident. Si quis enim ex illis impiæ doctrinæ principibus, qui tandem, aut
 VOL. III. 3 Z

ΔΙΟΝΤ-
ΣΙΟΥ

ὅστις ἐστὶ καὶ ὅθεν ἀνελογίζετο, ἐφρόνησεν ἂν ἄπερ συν- d
 ῥησθημένος ἑαυτοῦ, καὶ εἶπεν ἂν οὐ πρὸς τὰς ἀτόμους, ἀλλὰ
 πρὸς τὸν πατέρα καὶ ποιητὴν ἑαυτοῦ· Αἱ χεῖρές σου ἔπλασάν
 με, καὶ ἐποίησάν με· καὶ προσεπεξεργάσατο ἂν ὡς ἐκεῖνος τὸν 5
 θαυμάσιον τῆς ποιήσεως ἑαυτοῦ τρόπον, Ἡ οὐχ ὥσπερ γάλα
 με ἤμελξας, ἐτύρευσας δέ με ἴσα τυρῶ; Δέρμα καὶ κρέας με
 ἐνέδυσας, ὅστέοις δέ καὶ νεύροις με ἔνειρας; Ζωὴν δὲ καὶ ἔλεος 10
 ἔθου παρ' ἐμοὶ, ἡ δὲ ἐπισκοπὴ σου ἐφύλαξέ μου τὸ πνεῦμα.
 2 Πόσας γὰρ ἀτόμους ὁ Ἐπικούρου πατὴρ καὶ ποταπὰς ἐξ
 ἑαυτοῦ προέχεεν, ὅτ' ἀπεσπέρμεινεν Ἐπίκουρον; Καὶ πῶς p. 77
 εἰς τὴν μητρῴαν αὐτοῦ καταβληθεῖσαι γαστέρα συνεπάγη-
 σαν, ἐσχηματίσθησαν, ἐμορφώθησαν, ἐκινήθησαν, ἠϋζύνθησαν;
 Καὶ πολλὰς ἡ βραχεῖα ῥάνις τὰς Ἐπικούρου ἀτόμους προσ- 5
 καλεσαμένη τὰς μὲν ἐπημφίεσεν αὐτῶν δέρμα καὶ σάρκα γε-
 νομένας, ταῖς δὲ ὀστωθείσαις ἠνάρθωται, ταῖς δὲ συνεδέθη
 3 νευρορραφουμένη; Τὰ τε ἄλλα πολλὰ μέλη, καὶ σπλάγχχνα,
 καὶ ἔγκατα, καὶ αἰσθητήρια, τὰ μὲν ἔνδοθεν τὰ δὲ θύραθεν 10

d. ὥσπερ] ἄπερ B.C.D.F.G. ὅπερ I. Tum ὁ συνησθ. B.D. 2. καὶ εἶπεν
 —προσκαλεσαμένη om. B. εἶπεν ἂν Routhius e ms. et sic F.G. 4. ἔπλα-
 σαν—ἐποίησαν] ἐποίησαν—ἐπλασαν C.F.G. 5. ἂν] ὡς E. ἐκεῖνος]
 ὡς ἐκεῖνος D.F.G.I. 6. τῷ θαυμασίῳ I. αὐτοῦ F.G. 7. ἡ οὐχ
 ἡ om. E.I. ἐτύρωσας] ἐτύρευσας C.D.F.G. 12. ἑαυτοῦ] αὐτοῦ D.
 p. 779. αὐτοῦ] ἑαυτοῦ C.D. κατακλεισθεῖσαι] καταβληθεῖσαι C.D.
 F.G. κατακλεισθεῖς E.I. 6. τὰς] καὶ τὰς B. Tum ἐπαμφίεσεν αὐτὸν
 B.C.F.G. ἐπεμφίεσεν αὐτὸν D. ἐπημφίεσαν E. 7. ταῖς δὲ] τὰς δὲ C.
 F.G. ἠνάρθωται] ἀνάρθωται B.I. 8. νευρορραφουμένη] νευρορρα-
 φοῦμενος B.C.E.F.G.I.

Ps. 118,
 73.
 Job. 10,
 10.

unde sit, cum animo reputaret suo, is profecto velut in suimet sensum ad-
 ductus, saperet illico, atque hac voce, non jam atomos, sed patrem ipse
 creatoremque suum appellaret, *Manus tuæ formaverunt me, et fecerunt me.*
 Et quemadmodum alter ille, admirabilem molitionis suæ rationem per-
 texeret, *Nonne sicut lac mulsisti me, et sicut caseum me coagulasti? Pelle et*
carne vestisti me, ossibus et nervis compegisti me. Vitam et misericordiam
 2 *tribuisti mihi, et visitatio tua custodivit spiritum meum.* Quot enim, amabo,
 et cujusmodi atomos Epicuri pater ex se profudit, cum Epicurum prose-
 minaret? Quomodo in matris ejus alvum inclusæ coaluerunt, figuram ac
 formam acceperunt, commotæ sunt, auctæ sunt? Quomodo ros ille per-
 exiguus, plurimas Epicuri atomos cum advocasset, alias in cutem carnem-
 que mutatas convestivit, aliis in ossa conversis erectior ac solidior constitit,
 3 aliis nervorum complexu illigatus est? Quo denique modo vim tantam
 membrorum aliorum, viscerum, intestinorum, sensus instrumentorum,

ἐφήρμοσε, δι' ὧν ἐξωγογήθη τὸ σῶμα; Ὡν οὐδέν ἀργὸν <sup>ΔΙΟΝΤ-
ΣΙΟΥ</sup>
οὐδὲ ἀχρεῖον προστετέθη, ἐπεὶ μηδὲ τὰ φανυλότερα, μήτε
τρίχες, μήτε ὄνυχες, πάντα δὲ, τὰ μὲν πρὸς τὸ τῆς συστά-
σεως ὄφελος, τὰ δὲ πρὸς τὸ κάλλος τῆς ὀψέως συντελεῖ. 5
4 Οὐ γὰρ τῆς χρείας μόνης, ἀλλὰ καὶ τῆς ὥρας ἐπιμελὴς ἡ
πρόνοια. Ἐρυμα μὲν γὰρ καὶ σκέπασμα πᾶσι τῆς κεφαλῆς
ἡ κόμη, εὐπρέπεια δὲ ὁ πώγων τῷ φιλοσόφῳ. Τὴν τε τοῦ 10
ὄλου σώματος τοῦ ἀνθρωπείου φύσιν ἐκ τῶν μερῶν ἀναγκαίων
πάντων ἤρμοσε, καὶ τοῖς μέλεσι πᾶσι τὴν τε πρὸς ἄλληλα c
κοινωνίαν περιέβαλε, καὶ τὴν παρὰ τοῦ ὄλου χορηγίαν ἐπε-
5 μέτρησεν. Ὡν τὰ μὲν ὀλοσχερῇ καὶ τοῖς ιδιώταις ἐκ τῆς 5
πείρας ἣν ἔχει δύναμιν πρόδηλα· κεφαλῆς ἡγεμονία, καὶ περὶ
τὸν ἐγκέφαλον, ὥσπερ ἄρχοντα ἐν ἀκροπόλει, τῶν αἰσθή-
σεων ἡ δορυφορία· προσιοῦσαι μὲν ὄψεις, ἀναγγέλλουσαι δὲ
ἀκοαί, ἐδωδὴ ὥσπερ φορολογούσα, ὁσφρησις καθάπερ ἀνι- 10
χνεύουσα καὶ διερευνωμένη, καὶ ἡ ἀφή πᾶν διατάττουσα τὸ d
βύπήκοον. (Κεφαλαιωδῶς γὰρ νῦν ὀλίγα τῶν τῆς πανσόφου

b. οὐδέν] οὐκ D. 3. τρίχες] τρίχας C. et mox ὄνυχας. 5. τὸ
κάλλος] τὸ om. C.F. 7. μὲν γὰρ] γὰρ om. C.F.G. 8. πάσης]
πᾶσι B.C.D.F.G. 10. τὴν τε τοῦ ὄλου σώματος τοῦ] τό τε ὄλου ἡμῶν
σῶμα ἐκ τῶν B. τοῦ sec. om. C.F.G. e. τὴν τε] τε om. B. 4. ὀλο-
σχερῇ et mox δύναμιν om. B. 8. προσιοῦσαι] ἴσ. προϊοῦσαι Yigero
margo. 9. ἀναγγέλλουσαι] ἀνατέλλουσαι B. ἐδωδὴ—διερευνωμένη
om. B. ἐδωδὴ δ' G. Routhii ms. 11. ἀφή] ἡ ἀ. C.D.F.G. Tum
πάντα B. pro πᾶν. πᾶν διατάττουσα] διαλλάττουσα D. d 2. τῶν
τῆς] τῶν om. I.

intrinsecus extrinsecusve conflagavit, quæ vivum ac spirans corpus efficeret?
Nam ex illis quidem omnibus otiosum nihil est, nihil inutile, non pili, non
ungues, non cætera quæ abjectissima videri possint: omnia vel ad consti-
4 tuendam ejus integritatem, vel ad speciem dignitatemque conducunt. Nec
enim usui duntaxat uni providentia, sed etiam pulcritudini ac formæ pro-
spicit. Itaque totius capitis propugnaculum quoddam ac tegumentum
coma est: barba philosophi decus et ornamentum. Illa igitur integri
corporis humani naturam ex partibus necessariis omnibus coagmentavit,
membrisque omnibus cum mutua inter se communionem indidit, tum ex
5 totius etiam opibus prolixè admodum ac liberaliter admensa est. Et
membra quidem potissima, quam vim et facultatem habeant, usu et expe-
rientia ipsi etiam idiotæ norunt: capitis principatus, circa cerebrum tan-
quam imperatorem, sensuum in acropoli excubiæ atque præsidia, progredi-
entes oculi, aures nuncios perferentes, gustatus velut commeatum anno-
namque convehens, olfactus indagans quodammodo atque vestigans, tactus
6 subdita omnia digerens et ordinans. (Nunc enim ex sapientissimæ provi-

ΔΙΟΝΥ-
ΣΙΟΥ

προνοίας ἔργων ἐπιδραμούμεθα, μετ' ὀλίγον ἀκριβέστερον
 τοῦ Θεοῦ διδόντος ἐπεξεργασόμενοι, ὅταν πρὸς τὸν δοκοῦντα 5
 7 λογιώτερον ἀποτεινόμεθα.) Χειρῶν διακονία, δι' ὧν ἐργα-
 σίαι τε παντοῖαι καὶ πολυμήχανοι τελοῦνται τέχναι ταῖς
 κατὰ μέρος δυνάμεσιν εἰς μίαν συνεργίαν διηρθρωμένων, ὧμων
 τε ἀχθοφορίαι, καὶ κατοχαὶ δακτύλων, ἀγκώνων τε καμπαί, 10
 πρὸς τε τὸ σῶμα εἶσω στρεφόμεναι καὶ πρὸς τὸ ἐκτὸς ἀπο-
 νεύουσai, ἵνα ἐφέλκεσθαι τε καὶ ἀπωθεῖσθαι δύνωνται· ποδῶν
 [456] ὑπηρεσία, δι' ὧν πάντα ἡμῖν ὑποπέπτωκεν ἡ περίγειος κτίσις, 15
 βάσιμος ἡ γῆ, πλωτὴ ἡ θάλασσα, περάσιμοι οἱ ποταμοὶ, καὶ p. 780
 πάντων πρὸς πάντα ἐπιμιξία· γαστήρ ταμείον τροφῶν, πᾶσι
 τοῖς συντεταγμένοις μέλεσιν ἐξ ἐαυτῆς ἐν μέτρῳ τὸ σιτηρέ- 5
 σιον διανέμουσα, καὶ τὸ περιττεῦον ἐκτιθεμένη· καὶ τὰ ἄλλα
 δι' ὧν ἐμφανῶς ἡ διοίκησις τῆς ἀνθρωπείου μεμηχάνηται
 διαμονῆς, ὧν ὁμοίως τοῖς ἄφροσιν ἔχοντες οἱ σοφοὶ τὴν
 8 χρῆσιν, οὐκ ἴσχουσι τὴν γνῶσιν. Οἱ μὲν γὰρ εἰς ἣν ἂν 10
 οἰηθῶσιν ἀθεότητα τὴν ἐπιστημονικωτάτην περὶ πάντων καὶ

d 3. μετ' ὀλίγον—ἐκτιθεμένη om. B. 12. ἀπόνευσαι F. ult. κτί-
 σις] κίνησις D.

p. 780. 2. πάντα] πάντας D.F.G. τὰ πάντα ἐπιμιξία I. 3. ταμείον]
 ταμεία C.D.F.G. συντεταγμένοις] συντετμημένοις D. 7. διανομῆς]
 γρ. διαμονῆς Vigeri margo. sic G.I. 9. κρίσιν] χρῆσιν B.C.D.E.
 F.G. κρήσιν I. ἴσχουσι] ἰσχύουσι B. οὐχ ὁμοίως ἴσχουσι Routhius.
 10. γὰρ εἰς ἣν—τῶν ἀτόμων om. B. Mox ἴσ. θεότητα Vigeri margo.

dentiae operibus summatim pauca tantum aliqua percurrimus, iidem paulo
 post, cum adversus illum, cuius maior est eruditionis opinio, disputabimus,
 7 uberius Deo duce, ac plenius omnia persequemur.) Manuum ergo dein-
 ceptis ministerium, quæ omnis generis functiones obeunt, artesque moliantur
 singularis ingenii, propriis quibusque facultatibus ad unam functionum
 societatem instructæ: humeri gestandis oneribus idonei, digitorum pre-
 hensiones, flexiones cubitorum, quæ uti res vel attrahere possint vel depel-
 lere, intrinsecus extrinsecusque versantur: pedum obsequium, per quos
 creata circa terram omnia nobis obsecundant, quibus terræ peragrantur,
 navigantur maria, fluvii trajiciuntur, omnium commercia cum omnibus
 ineuntur. Venter ciborum ærarium, membris omnibus suo quibusque
 loco et ordine collocatis, justam per sese annonam distribuens, et quicquid
 superfluum est, ejiciens. Ac cætera, quorum vi humanæ firmitatis et con-
 servationis ratio continetur. Horum usus in stultis æque sapientibusque
 8 similis est, cognitio dissimilis. Alii quippe quam animo divinitatem infor-
 marint, ad eam, ut quæ rerum omnium scientissima sit, atque in se ipsos

τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἐνεργητικωτάτην ἀναφέρουσιν οἰκονομίαν, b ΔΙΟΝΥ-
 κρείπτονος καὶ θείας ὄντως φρονήσεώς τε καὶ δυνάμεως ἔργον
 αὐτὴν εἶναι πιστούμενοι, οἱ δὲ συντυχία καὶ συμπτώσει τῶν
 ἀτόμων ἀσκόπως τὴν θαυμασιωτάτην καλλιέργιαν ἀνατιθέασι. 5
 9 Τὴν δὲ ἐνεργεστέραν ἔτι τούτων ἐπίσκεψιν καὶ τὴν τῶν
 ἐνδοσθίων διάθεσιν ἰατροὶ μὲν ἀκριβῶς διερευνησάμενοι καὶ
 καταπλαγέντες ἐξεθείασαν τὴν φύσιν, ἡμεῖς δὲ ὕστερον ὥς 10
 10 ἂν οἰοί τε γενώμεθα καὶ ἐπιπολῆς ἀναθεωρήσωμεν. Καθόλου
 δὲ καὶ συλλήβδην ὅλον τοῦτο τὸ σκῆνος τίς τοιοῦτον ἐσκηνο- c
 ποίησεν, ὑψηλὸν, ὄρθιον, εὐρυθμον, εὐαίσθητον, εὐκίνητον,
 ἐνεργὸν, παντουργόν; Ἡ τῶν ἀτόμων ἄλογος, φασί, πληθὺς. 5
 Ἄλλ' οὐδ' ἂν εἰκόνα πηλίνην ἐκείναι συνελθούσαι πλάσαιεν,
 οὐδ' ἀνδριάντα λίθινον ξέσαιεν, οὐδ' ἂν εἶδωλον ἀργυροῦν ἢ
 11 χρυσοῦν χωνεύσασαι προαγάγοιεν· ἀλλὰ τέχνη καὶ χει-
 ρουργία τούτων ὑπ' ἀνθρώπων εὐρηνται σωματουργοί. Ὡν 10
 δὲ ἀπεικασίαι καὶ σκιαγραφίαι δίχα σοφίας οὐκ ἂν γένοιτο,
 πῶς τὰ ἀληθῆ καὶ πρωτότυπα τούτων αὐτομάτως συμβέ- d

b. ἑαυτοὺς] αὐτοὺς D.F.G. 2. καὶ θείας om. F.G. 3. ἔργων E.
 7. ἐνδοσθίων] ἐντοσθίων D. 11. ἐπιπολῆς] ἐπὶ πολλῆς C.E.F.G.
 Tum ἀναθεωρήσωμεν C.D.E. ἀναθεωρήσομεν edd. c. δὲ καὶ] τε καὶ
 B.C.D.F.G. 2. ὄρθιον] ὀρθὸν D.F.G. ὄρθριον I. 3. εὐκίνητον
 om. C. 8. χρυσοῦν] χρύσειον B. προαγ. B.C.F.G.
 10. σωματουργῶν] σωματουργοὶ B.C.D.E.F.G.I. Vigeri marg. 11. ὧν
 δὲ ἀπεικ.—ἐνέπνευσεν om. B. σκιογραφίαι F.G.I. 12. γένοιτο]
 γένοιτο C.

beneficentissima, totam referunt hujus œconomix rationem, quod eam
 superioris cujusdam prorsusque divinæ cum sapientiæ tum potestatis opus
 existiment: alii contra insulse admodum, fortunæ et casui administrationem
 9 summa dignissimam admiratione defendunt. At vero efficaciorē adhuc
 rerum istarum considerationem, et partium interiorum rationem, medici
 quidem altius diligentiusque rimati, ac vehementius admirati, divinitatem
 naturæ tribuerunt: nos eam postea, jejune fortassis et exiliter, at pro fa-
 10 cultate nostra persequemur. Nunc ut universe hoc summatimque dicamus,
 Ecquis obsecro, totum hoc tabernaculum fabricatus est, sublime, altum,
 erectum, elegans, ad sensum, motum, actionem et omne quidem actionis
 genus tam egregie comparatum? Ista videlicet atomorum multitudo rationis
 11 experts. At illæ, ut maxime conveniant, ne luteam quidem ima-
 ginem formare, aut lapideum simulacrum perpolire, aut argenteum vel
 aureum idolum conflare possint: quorum omnium proprias manuum
 artes, fingendis aptas corporibus, hominum excogitavit industria. Quorum
 igitur sine sapientia vel adumbrari species informarique non possit, horum
 vera ipsa exemplaria, quæ tandem existere per sese temereque potuerunt?

ΔΙΟΝΥ-
ΣΙΟΥ

12 βηκε; Ψυχὴ δὲ, καὶ νοῦς καὶ λόγος πόθεν ἐγγέγονε τῷ
 φιλοσόφῳ; Ἡ παρὰ τῶν ἀψύχων καὶ ἀνοήτων καὶ ἀλογί-
 στων ἀτόμων ταῦτ' ἠρανίσατο, καὶ κείνων αὐτῷ τι ἐκάστη
 13 νόημα καὶ δόγμα ἐνέπνευσεν; Καὶ ὥσπερ ὁ Ἡσιόδου μῦθος
 τὴν Πανδώραν φησὶν ὑπὸ τῶν θεῶν, οὕτως ἡ σοφία τὰνδρὸς
 ὑπὸ τῶν ἀτόμων συνετελέσθη; Καὶ ποιήσιν δὲ πᾶσαν, καὶ 10
 πᾶσαν μουσικὴν, ἀστρονομίαν τε, καὶ γεωμετρίαν, καὶ τὰς
 ἄλλας ἐπιστήμας, οὐκέτι θεῶν εὐρήματα καὶ παιδεύματα
 φήσουσιν Ἕλληνες εἶναι, μόναι δὲ γεγόνασιν ἔμπειροι καὶ
 14 σοφαὶ πάντων αἱ ἄτομοι μούσαι. Ἡ γὰρ ἐκ τῶν ἀτόμων p. 781
 Ἐπικούρου θεογονία τῶν μὲν ἀπείρων κόσμων ἐξόριός ἐστιν,
 εἰς δὲ τὴν ἄπειρον ἀκοσμίαν πεφυγάδεται.

- 27 Ἐργάζεσθαι δέ γε καὶ διοικεῖν καὶ εὐεργετεῖν τε καὶ προ-
 κήδεσθαι καὶ τὰ τοιαῦτα τοῖς μὲν ἀργοῖς καὶ ἄφροσι καὶ b
 ἀσθενέσι καὶ κακούργοις ἴσως ἐπαχθῇ, οἷς ἐγκατέλεξεν ἑαυτὸν
 Ἐπίκουρος, τοιαῦτα φρονήσας περὶ τῶν θεῶν· τοῖς δὲ σπου-
 δαίοις καὶ δυνατοῖς καὶ συνετοῖς καὶ σώφροσιν, οἷους εἶναι 5

d 3. ἡ παρὰ] ἡ om. C.E.F.G.I. περὶ D. 5. ἠρανίσατο] ἠρανίσαντο D.
 6. ὁ Ἡσιόδου] ὁ om. B.C.F.G. Supra ἐνεπένευσεν F.G. 10. πᾶσαν
 om. B. Tum μάθησιν C.F.G. pro μουσικῇ. 12. εὐρήματα] εὐρέ-
 ματα B.I. Μοx καὶ παιδεύματα om. E.I. 13. μόναι E. ult. ἐμ-
 πειρικαὶ] ἔμπειροι B.C.D.F.G. ἐμπειρικοὶ καὶ σοφοὶ E.I.

p. 781. ἡ γὰρ] γὰρ om. I. et mox ἐπικούροι. 2. ἔξορος] ἐξόβιος B.
 ἐξόριος C.D.E.F.G.I. 8. δέ γε] δὲ om. B.C.F.G. δέ τε I.
 b. καὶ τὰ] καὶ om. C.F.G. καὶ ἀσθενέσι om. C.F.G. 3. ἐγκατέλεξεν D.
 4. καὶ δυνατοῖς om. B.C. sed addunt C.F.G. post συνετοῖς.

- 12 Jam animum ipsum, mentem, atque rationem philosophus unde habet?
 Eane ab inanimis, et mentis ac rationis expertibus atomis emendicavit,
 13 quæ sibi aliquam singulæ notionem dogmaque proprium infuderint? et
 quemadmodum Pandoram ■ diis Hesiodus fabulatur, sic ab atomis abso-
 luta hominis sapientia fuerit? Ita poësin deinceps omnem, omnemque
 musicam, astronomiam, geometriam, cæterasque doctrinas, deorum inventa
 Græci atque instituta vocare desinant: solæ omnium peritæ, ac sapientes
 14 atomi, musæ celebrentur. Nam illa quidem ex atomis Epicuri theogonia,
 ex infinitis etiam mundis exulavit, in infinitam perturbationis vastitatem
 ejecta.

- 27 Moliri aliquid, administrare, benefacere, providere, aliaque similia, in-
 certibus quidem ac stultis, debilibus ac nequam, molesta forte sint, quorum
 se numero, dum talia de diis sentit, Epicurus adjungit. At vero studiosis,
 valentibus, industriis, atque solertibus, cujusmodi philosophos (quanto

χρὴ τοὺς φιλοσόφους, (πόσῳ γε μᾶλλον τοὺς θεοὺς;) οὐχ
ὅπως ἀδηδὴ ταῦτα καὶ προσάντη, ἀλλὰ καὶ τερπνότατα, καὶ
πάντων μᾶλλον ἀσπαστότατα, οἷς τὸ ἀμελὲς καὶ τὸ μέλλειν^c
τι πράττειν τῶν χρηστῶν ὄνειδος, ὡς ἐκείνους τε ποιητῆς
νουθετεῖ συμβουλεύων,

Μὴ δ' ἀναβάλλεσθαι εἰς τ' αὔριον·

καὶ προσεπαπειλῶν,

Αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄτῃσι παλαίει·

5

2 ἡμᾶς τε σεμνότερον παιδεύει προφήτης, θεοπρεπῇ μὲν ὄντως
ἔργα τὰ κατ' ἀρετὴν ὑπάρχειν λέγων, τὸν δὲ ὀλιγωροῦντα
τούτων ἐξάγιστον· Ἐπικατάρατος γὰρ, φησὶν, ὁ ποιῶν τὰ ἔργα
3 Κυρίου ἀμελῶς. Εἶτα καὶ τοῖς μὲν ἀμαθέσιν ἡστινοσοῦν¹⁰
τέχνης, καὶ ἀτελεστέροις διὰ τὸ τῆς πείρας ἄηθες καὶ τὸ τῶν^d
ἔργων ἀτριβές, κάματος ἐγγίνεται ταῖς ἐπιχειρήσεσιν· οἱ δὲ
[457] προκόπτοντες, καὶ μᾶλλον ἔτι οἱ τέλειοι, ῥαδίως ἂν μετίασι
κατορθοῦντες γάννυνται, καὶ μᾶλλον ἂν ἔλαιντο τὰ εἰωθότα⁵
πράττοντες ἀνείει καὶ τελεσιουργεῖν ἢ πάντα σφίσιν ὑπάρξαι
4 τὰ ἐν ἀνθρώποις ἀγαθὰ. Δημόκριτος γοῦν αὐτὸς, ὡς φασιν,

b 7. ἀδηδῇ] ἀν δὴ C.F.G. 9. ἀσπαστότατα] ἀσπαστότατον B.
c 2. ἐκείνους] ἐκείνου E.I. νουθετεῖν F. 3. εἰς] εἰς τ' D. ἔς τ' F.G.
ἔς τ' B. qui om. Αἰεὶ δ'—ἀποκηρύττων βίου. 5. ἀμβολιεργὸς I.
ἄτῃσι] ἄτῃσι D. 6. τε] ἴσ. δὲ Vigeri marg. 8. λέγων] λέγειν
E.I. qui mox τούτῳ. 9. γὰρ ὁ] γάρ φησιν ὁ C.D.F.G. d. ἀληθές]
ἄηθες C.D.G. Vigeri marg. 3. προσκόπτοντες F. ἔτι] αἴτιοι I.
5. ἔλαιντο] ἔλαιντο τὸ Routhii ms.

magis deos?) esse oporteat; non modo non injucunda hæc atque aspera,
verum etiam jucundissima sunt, omniumque suavissima: quibus negli-
gentia rerumque bonarum procrastinatio dedecori vertitur; ad quos illud
commonentis poetæ consilium pertinet,

Cras ne expectato:

cui mox comminationem hanc adjungit,

Cunctator damnis semper luctatur acerbis.

2 At nos gravior instituit propheta, dum et actiones cum virtute conjunctas
deo vere dignas esse pronuntiat, et nefarium illum, a quo negliguntur, ap-
3 pellat. *Maledictus enim, qui facit opera Domini negligenter.* Deinde ut
in quavis arte rudes et inchoati, propter experientiæ novitatem, atque
operum insolentiam, dum ad rem sese primum accingunt, molestiam
patiuntur: ita qui aliquid proficere, multoque magis qui perfecti jam sunt,
ii quæ susceperint dum facile feliciterque conficiunt, exultant animis, ac
solemnium operum absolutionem, bonis hominum omnibus anteponunt.
4 Et vero Democritus ipse, caussam unam aliquam, ut ferunt, invenire,

Jer. 48.
10.

ΔΙΟΝΥ-
ΣΙΟΥ

ἔλεγε βούλεσθαι μᾶλλον μίαν εὔρεῖν αἰτιολογίαν ἢ τὴν¹⁰
 Περσῶν οἱ βασιλείαν γενέσθαι, καὶ ταῦτα μάτην καὶ ἀναι-
 τίως αἰτιολογῶν, ὥς ἂν ἀπὸ κενῆς ἀρχῆς καὶ ὑποθέσεως πλα-
 νωμένης ὁρμώμενος, καὶ τὴν ῥίζαν καὶ τὴν κοινὴν ἀνάγκην τῆς¹⁵
 τῶν ὄντων φύσεως οὐχ ὁρῶν, σοφίαν δὲ μεγίστην ἡγούμενος¹⁵
 τὴν τῶν ἀσόφως καὶ ἡλιθίως συμβαινόντων κατανόησιν, καὶ p. 782
 τὴν τύχην τῶν μὲν καθόλου καὶ τῶν θείων δέσποιναν ἐφιστὰς
 καὶ βασιλίδαν, καὶ πάντα γενέσθαι κατ' αὐτὴν ἀποφαινόμενος,
 τοῦ δὲ τῶν ἀνθρώπων αὐτὴν ἀποκηρύττων βίου, καὶ τοὺς 5
 πρεσβεύοντας αὐτὴν ἐλέγχων ἀγνώμονας. Τῶν γοῦν Ὑποθη-
 5 κῶν ἀρχόμενος λέγει· Ἄνθρωποι τύχης εἰδῶλον ἐπλάσαντο,
 πρόφασιν ἰδίης ἀνοίης. Φύσει γὰρ γνώμη τύχη μάχεται· καὶ
 τὴν ἐχθίστην τῇ φρονήσει ταύτην αὐτὴν ἔφασαν κρατεῖν· μᾶλλον¹⁰
 δὲ καὶ ταύτην ἄρδην ἀναιροῦντες, καὶ ἀφανίζοντες, ἐκείνην ἀντι- b
 καθιστᾷσιν αὐτῇς. Οὐ γὰρ εὐτυχῇ τὴν φρόνησιν, ἀλλ' ἐμφρο-
 6 νεστάτην ὑμνοῦσι τὴν τύχην. Οἱ μὲν οὖν τῶν βιωφελῶν ἔργων 5
 ἐπιστάται ταῖς πρὸς τὸ ὁμόφυλον ἐπικουρίαις ἀγάλλονται,

d 9. αἰτιολογίαν] ἀπολογίαν I. 10. τὴν] τῶν F.G. τὴν τῶν
 Routhius. 11. ὥς ἂν] αν om. C.E.F.I. Supra μάτην κἀνεκ' ἀναι-
 τίως F. ult. ἀσόφως] ἀσόφων C.

p. 782. 2. ἐφιστὰς] ἐπιστὰς E. 8. ἰδίης] ἰδίους E. Mox ἀνοίας I.
 9. γνώμη τύχη] τυχ. γν. B. τύχη om. C. γνώμη τύχη Routh.
 b 2. εὐτυχῇ] εὐτυχεῖ B. 3. ἐμφρονεστάτην] ἐμφανεστάτην C.F.G.
 4. οἱ μὲν οὖν—πολιτευνόμενοι om. B.

quam sibi Persarum imperium obvenire maluisset: atque id homo qui
 causas frustra caussisque sublati inquireret, cum inane principium, ac
 plenam erroris hypothesim sequutus, atque in radice communique naturæ
 rerum necessitate cæcutiens, eorum quæ imprudenter stolidèque contin-
 gerent notitiam, summæ sapientiæ genus putaret, fortunamque rerum uni-
 versalium atque divinarum dominam reginamque constituens, cæteraquæ
 omnia ejus arbitrio fieri pronuntians, eandem tamen ab humanæ vitæ
 commercio procul ablegaret, quique illam colerent, insulsos esse convin-
 ceret. Sane quidem ipsomet Institutionum suarum exordio, sic loquitur:
 5 Homines, inquit, dum stultitiæ suæ velum quærerent, vanum fortunæ
 simulacrum finxerunt: (pugnat enim suapte natura cum fortuna consi-
 lium,) inimicissimamque prudentiæ dominari voluerunt; tametsi potius
 hac etiam exterminata funditusque sublata, ejus in locum alteram illam
 sufficiunt; nec enim fortunatam isti prudentiam, sed prudentissimam
 6 canunt celebrantque fortunam. Porro utilium vitæ operum moderatores
 omnes, navanda suis opera maxime delectantur, laudemque simul et

ἐπαίνου τε ὀρέγονται καὶ κλέους ἐφ' οἷς αὐτῶν προκάμνουσιν ΔΙΟΝΥ-
οἱ μὲν τρέφοντες, οἱ δὲ κυβερνῶντες, οἱ δ' ἰώμενοι, οἱ δὲ ΣΙΟΥ
πολιτεύμενοι· οἱ δὲ γε φιλόσοφοι καὶ σφόδρα παιδεύειν ¹⁰
ἐπιχειροῦντες ἀνθρώπους φρονάττονται. Ἡ τολμήσουσιν c
Ἐπίκουρος ἢ Δημόκριτος εἰπεῖν ὡς ἀσχάλλουσι φιλοσοφοῦν-
τες; Ἀλλ' οὐδὲ θυμηδίαν ταύτης ἀν' ἐτέραν προθεῖντο. Καὶ
γὰρ εἰ τὸ ἀγαθὸν ἡδονὴν εἶναι φρονοῦσιν, ἀλλ' αἰδεσθήσονται ⁵
γε μὴ λέγειν ἡδίων αὐτοῖς εἶναι τὸ φιλοσοφεῖν. Τοὺς δὲ
θεοὺς περὶ ὧν οἱ μὲν ποιηταὶ παρ' αὐτοῖς ἄδουσι δοτῆρας
ἑάων, οὗτοι δὲ οἱ φιλόσοφοι μετὰ τωθείας εὐφημοῦσι, θεοὶ
πάντων ἀγαθῶν ἀδώρητοι τε καὶ ἀμέτοχοι· καὶ τίνι τρόπῳ ¹⁰
τεκμηριοῦνται θεοὺς εἶναι, μήτε παρόντας καὶ πράττοντάς τι
ὁρῶντες, (ὡς οἱ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας d
θαυμάσαντες διὰ τὸ θέειν ἔφασαν κεκλῆσθαι θεούς,) μήτε
τινὰ δημιουργίαν αὐτοῖς ἢ κατασκευὴν προσνέμοντες, ἵν' ἐκ

b 6. ἐπαίνου τε] ἐπαινοῦνται E.I. 10. οἱ δὲ γε φ.] οἱ οὖν φ. B.
qui mox om. παιδεύειν. c. ἢ τολμήσουσιν] ἢ τολμησάτωσαν C.F.G.
ἢ τολμήωσαν D. Hinc usque ad φιλοσοφοῦντες om. B. 3. ταύτης
ἀν om. D. 4. προθεῖντο] προσθέντο C.F.G. πρόσθωτο I. 5. φρο-
νοῦσιν] φιλοσοφοῦσιν B. 6. ἡδὺν δὲ] ἡδίων B.C.D.F.G. ἴδιον E.I.
Τὸν τι τοῦ φιλ. B.C.F.G. αὐτῆς εἶναι τι τοῦ φ. D. 7. περὶ ὧν οἱ
—θαυμάσαντες om. B. 8. δοτῆρας] δοτῆρες C.F.G. 9. τωθείας]
τωθείας E. 10. ἀδώρητοι] ἀδώρητοί τε D.F.G. 12. ὡς οἱ τὸν] ὡς
ὅσας τὸν C.F.G. ὡς ὅσοι τὸν D. d 2. διὰ] φασι διὰ B. qui infra om.
ἔφασαν. θέειν] θεῖν I. 3. δημιουργίας F. 4. ἵν' ἐκ τοῦ—σικίας
om. B.

gloriam cum laboribus suis pro communi salute susceptis compensari
volunt: alii quidem alendo, regendo alii, alii medendo, alii rempublicam
gerendo: ipsique adeo philosophi suo illo instituendorum hominum conatu
7 ac studio majorem in modum efferuntur. Audebuntne vero Epicurus et
Democritus dicere, molestum sibi atque invisum esse philosophandi
munus? Imo non aliam profecto huic animi voluptatem anteponan: etsi
enim bonum voluptatem omnem esse statuunt, hoc tamen dicere vere-
8 buntur, philosophari sibi non esse vulgari voluptate jucundius. Deos
porro, quos poëtæ quidem *bonorum auctores* prædicant, philosophi vero
isti, nullius omnino boni vel auctores esse, vel participes ridendo jactant;
deos, inquam, illos, quibus tandem rationibus ut deos esse putent addu-
cuntur; quos nec præsentēs videant, nec rerum quicquam molientes:
(quod sequuti saltem videntur, qui solem, lunam, ac stellas admirati, θεοὺς
hoc est deos, διὰ τὸ θέειν, id est, a currendo vocatos esse dixerunt) nec ullo
prorsus in operum aut functionum genere versari credant, ut eos ἐκ τοῦ

ΔΙΟΝΥ-
ΣΙΟΥ

τοῦ θείναι, τοῦτ' ἔστι ποιῆσαι, θεοποιήσωσιν αὐτούς· (τούτου 5
γὰρ ἕνεκα πρὸς ἀλήθειαν ὁ τῶν ἀπάντων ποιητῆς καὶ δημι-
ουργὸς μόνος ἐστὶ Θεός·) μήτε διοίκησιν ἢ κρίσιν ἢ χάριν
αὐτῶν τινὰ πρὸς ἀνθρώπους ἐκτιθέμενοι, ἵνα φόβον ἢ τιμὴν 10
ὀφλήσαντες προσκυνήσωμεν αὐτοῖς;

- 9 Ἡ τοῦ κόσμου προκύψας Ἐπίκουρος καὶ τὸν οὐράνιον
ὑπερβὰς περίβολον, ἢ διὰ τινων κρυφίων ἅς μόνος οἶδεν
ἐξελθὼν πυλῶν, οὓς ἐν τῷ κενῷ κατέειδε θεοὺς, καὶ τὴν πολλὴν p. 783
αὐτῶν ἐμακάρισε τρυφὴν· κάκειθεν ἐπιθυμητῆς γενόμενος τῆς
ἡδονῆς καὶ τῆς ἐν τῷ κενῷ ζηλωτῆς διαίτης, οὕτω πάντας
ἐπὶ τὴν τοῦ μακαρισμοῦ τούτου μετουσίαν ἐξομοιωθησομένους 5
ἐκείνοις τοῖς θεοῖς παρακαλεῖ, συμπόσιον αὐτοῖς μακάριον,
οὐχ ὅπερ οἱ ποιηταὶ τὸν οὐρανὸν ἢ τὸν Ὀλυμπον, ἀλλὰ τὸ
κενὸν συγκροτῶν, ἕκ τε τῶν ἀτόμων τὴν ἀμβροσίαν αὐτοῖς 10
10 παρατιθεῖς, καὶ προπίνων αὐτοῖς ἐξ ἐκείνων τὸ νέκταρ; Καὶ b
δὴ καὶ κατ' ἐκείνων τῶν μηδὲν πρὸς ἡμᾶς ὄρκους τε καὶ
ὀρκισμοὺς μυρίους τοῖς ἐάντου βιβλίοις ἐγγράφει, ὁμνύς τε συ-
νεχῶς “μὰ Δία” καὶ “νὴ Δία,” ἐξορκῶν τε τοὺς ἐντυγχάνοντας

d 6. τούτου] τούτοις C. Mox ἕνεκεν I. ult. εἶδεν] οἶδεν D.F.G.
οὓς] ἴσ. τοὺς Vigeri margo.

p. 783. 4. διαίτης om. F. 5. τοῦ] τὴν τοῦ ms. Routhii, F.G.
ἐξομοιωθησομένους] ἐξωθησομένους D. 7. αὐτοῖς] αὐτοὶ I. 9. ἀτό-
μων] γρ. ἀτῶν Vigeri marg. b. καὶ δὴ] καὶ δὴ καὶ D.F.G. 2. ὄρ-
κους] ὄρκου E.I.

θεῖναι, hoc est ab efficiendo θεοποιήσωσιν, deos efficiant : (propterea quippe omnium effector atque molitor unus vere Deus est,) nullo denique vel gubernationis, vel iudicii, vel beneficii vinculo cum hominibus teneri velint, ut cultum iis aliquem vel metu, vel honoris causa debeamus?

- 9 Num Epicurus forte, cum ultra mundum hunc prospiciens, ac cœlestem illum ambitum prætergressus, aut per occultum quoddam posticum, sibique soli notum egressus, deos in vacuo degentes vidit, ac summam eorum tantis in deliciis felicitatem admiratus, voluptatem inde concupiscit, atque illam quæ in vacuo ducitur vitam æmulatus, omnes continuo tanquam deorum illorum similes futuros, ejus ad felicitatis communionem ac societatem invitat. Quibus ille cenaculum, non jam cœlum aut Olympum, ut poëtæ, sed vacuum instruit, confectam ex atomis apponens ambrosiam, 10
indidemque haustum nectar propinans. Cæterum iis de rebus, quæ nihil ad nos pertineant, mille juramenta sacrasque obtestationes suis passim libris inferciens, “per Jovem” assidue vel negat aliquid vel affirmat, lectoresque suos, et eos quibuscum ipse disputat, deorum obstringit religione, non

ΔΙΟΝΥ-
ΣΙΟΥ

καὶ πρὸς οὓς διαλέγοιτο “πρὸς τῶν θεῶν,” οὐ τι που δεδιώς 5
αὐτὸς ἢ δεδιττόμενος ἐκείνους τὴν ἐπιορκίαν, κεινὸν δὲ τοῦτο
καὶ ψεῦδος καὶ ἄργον καὶ ἄσημον ἐπιφθεγγόμενος τοῖς
[458] λόγοις αὐτοῦ παράρτημα, οἶον εἰ καὶ χρέμπτοιτο καὶ πτύοι 10
τό τε πρόσωπον στρέφοι καὶ τὴν χεῖρα κινοίη. Τοιαύτης
γὰρ ἀδιανόητος ἦν ἡ παρ’ αὐτῷ καὶ ματαία ὑπόκρισις ἡ τῶν
11 θεῶν ὀνομασία. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν πρόδηλον, ὅτι μετὰ τὸν
Σωκράτους θάνατον κατεπτηχῶς Ἀθηναίους ὥς μὴ δοκοίη 5
τοῦθ’ ὅπερ ἦν ἄθεος εἶναι, κενὰς αὐτοῖς ἀνυποστάτων θεῶν
τεραπευσάμενος ἐζωγράφησε σκιάς. Οὔτε γὰρ εἰς οὐρανὸν
ἀνέβλεψε νοεροῖς ὀφθαλμοῖς, ἵνα τῆς ἐναργοῦς ἄνωθεν φωνῆς 10
ἀκούσῃ, ἥς ὁ προσεκτικὸς θεατὴς κατακούσας ἐμαρτύρησεν,
ὅτι Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ d
ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα, οὔτε τῇ διανοίᾳ κατείδεν εἰς τοῦδαφος·
ἔμαθε γὰρ ἂν, ὅτι τοῦ ἐλέους Κυρίου πλήρης ἡ γῆ, καὶ ὅτι τοῦ 5
Κυρίου ἡ γῆ, καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. Καὶ μετὰ ταῦτα γάρ
φησι, Κύριος εἰς τὴν γῆν ἐπέβλεψε, καὶ ἐνέπλησεν αὐτὴν τῶν

b 5. οὓς] οἷς I. 6. αὐτὸς] ἴσ. αὐτοὺς Vigeri marg. αὐτὸς ἢ om. D.
7. ἐκείνος] ἐκείνους C.D.F.G.I. 8. ψευδὲς] ψεῦδος C.D.F.G.I. 9. ἐπι-
φθεγγόμενος] ἐπιφθεγγόμενον C. παράρτημα] παράρτημα C.F.G. c. στρέ-
φοι] στρέφει C.G. στρέφειοι F. 2. ἦν om. D.F.G. ἦν αὐτὸς ἢ I.
5. Σωκρ.] τοῦ Σωκρ. D. 7. αὐτῶν F.G. 11. ἥς ὁ προσεκ.—ἐμαρ-
τύρησεν ὅτι om. B. qui eorum loco habet λεγούσης. d 3. τῇ om. E.I.
4. ἐλέους om. B. 5. καὶ ὅτι—γῆ om. B. 6. καὶ μετὰ—πρόσ-
ωπον αὐτῆς om. B. 7. ταῦτα] τοῦτο D. κύριος om. I.

quod illos ipse vereatur, aut perjurium ullo modo reformidet; sed inanem hanc atque mendacem, vanamque ac nihil omnino significantem disputa-
tionum suarum appendicem effutiens, non aliter ac si excreat aut expuat,
aut convertat vultum, aut manum commoveat. Ejusmodi quippe omnis
ista deorum appellatio est, superflua quædam ac sensus experts studiique
11 simulatio. At illud quidem longe certissimum, cum Athenienses a Socratis
interitu metueret, ne qualis erat atheos esse videretur, vacuas iis levicu-
lorum deorum umbras novum circulatorem informasse. Nec enim pro-
fecto aut spiritalibus unquam oculis suspexit in cælum, ut clarissimam
illam superioribus e locis vocem exaudiret, qua intentus ille contemplator
afflatus cum esset, exclamavit, *Cæli enarrant gloriam Dei, et opera manuum
ejus annuntiat firmamentum.* Aut vero solum ipsum mente despexit; hoc
enim si fecisset, didicisset utique, quod *Misericordia Domini plena est terra,*
quodque, *Domini est terra, et plenitudo ejus.* Et illud, *Post hæc enim,*

Ps. 18, 1.
Ps. 32, 5.
Ps. 23, 1.
Eccl. 16,
29, 30.

ΔΙΟΝΥ-
ΣΙΟΥ

ἀγαθῶν αὐτοῦ. Ψυχὴν παντὸς ζῴου ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον ¹⁰
¹² αὐτῆς. Εἰ δὲ μὴ σφόδρα τυφλώττουσιν, ἐπισκεψάσθωσαν
 τὴν παμποίκιον τῶν ζῴων πολυπλήθειαν, τὰ χερσαῖα, τὰ
 πτηνὰ, τὰ ἔνυδρα, καὶ κατανοησάτωσαν ὡς ἀληθὴς ἐπὶ τῇ
 πάντων κρίσει γέγονεν ἡ μαρτυρία τοῦ δεσπότου, Καὶ πάντα ¹⁵
 κατὰ τὴν αὐτοῦ πρόσταξιν πέφηνε καλά.

¹³ Ταῦτά μοι ἀπὸ πλείστων ἐξήνθισται τῶν πρὸς Ἐπί- ^{p.784}
 κουρον Διονυσίῳ τῷ καθ' ἡμᾶς ἐπισκόπῳ πεποιημένων.
 Μετελθεῖν δὲ καιρὸς τοὺς περὶ τὸν Ἀριστοτέλην, καὶ
 τὴν τῶν Στωϊκῶν φιλοσόφων αἵρεσιν, τὰ τε λοιπὰ τῆς ⁵
 τῶν θαυμαστῶν φυσιολόγων ἐπιθεωρῆσαι, ὥς ἂν καὶ
 τῆς ἐκ τούτων ἀναχωρήσεως τὸν ἐξ ἡμῶν ἀπολογισμὸν
 παράσχωμεν τοῖς φιλεγκλήμοσιν.

d 9. ψυχὴν] ψυχῇ D. Vigeri marg. 10. αὐτῆς] αὐτοῦ F.G. 11. ἐπι-
 σκεψάσθωσαν F.G. 12. πολυπλήθειαν] πολυπληθείαν I. 14. κρίσει
 om. E.I. ἴσ. κρίσει Vigeri marg. Supra ἀληθὲς I.

p. 784. ἀπὸ πλείστων etc.] ἀπὸ τῶν διονυσίου τοῦ καθ' ἡμᾶς ἐπισκόπου
 ἐξήνθισται πρὸς ἐπίκουρον B. 3. πεποιημένων] πεποιημένων D. και-
 ρὸς καὶ πρὸς] καὶ πρὸς om. C.D.F.G.I. Mox Ἀριστοτέλη I. 5. τὰ
 τε λοιπὰ—ἐπιθεωρῆσαι om. B. 7. ἐκ τῆς] καὶ τῆς ἐκ B.C.F.G. καὶ ἐκ
 τῆς D. 8. παράσχωμεν] παράσχωμεν B.C.F.G.

inquit, Dominus in terram respexit, et implevit illam bonis suis. Anima
¹² omnis animantis operuit faciem ejus. Qui si nimia cæcitate non laborant,
 tantam illam ac tam variam animantium multitudinem contemplantur,
 terrenarum, volatiliū, aquatiliū, ac demum intelligant, quam verum hoc
 in omnium procreatione testimonium fuerit, Et omnia secundum ejus man-
 datum extiterunt bona.

¹³ Hæc mihi e pluribus libata sunt atque decerpta, quæ Dionysius
 episcopus æqualis noster adversus Epicurum disputavit. Jam vero
 tempus est, ut ad Aristotelem transeamus, simulque Stoicorum phi-
 losophorum sectam, ac cætera egregiorum physiologorum genera
 videamus, ut nostri ab iis quoque dissidii rationem atque defensionem,
 hominibus reprehendendi cupidis probare conemur.

THEOLOGY LIBRARY
 CLAREMONT, CALIF.

20411

20411

BR

65

Z7

1843

V.3

THEOLOGY LIBRARY
SCHOOL OF THEOLOGY AT CLAREMONT
CLAREMONT, CALIFORNIA

20411

